J. M. Stock ad viv: del: et sculpsit Lipsiæ 1706.

Η ΛΟΓΙΚΗ

ΕΚ ΠΑΛΑΙΩΝΤΕ ΚΑΙ ΝΕΩΤΕΡΩΝ

ΣΥΝΕΡΑΝΙΣΘΕΙΣΑ.

Ὑπὸ

ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ

ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ.

Ἧς Προτέτακται

ΑΦΗΓΗΣΙΣ ΠΡΟΕΙΣΟΔΙΩΔΗΣ

Περὶ

Ἀρχῆς καὶ Πρόοδε τῆς κατὰ τὶω Φιλοσοφίαν Ἐνσάσεως,

Καὶ

ΠΡΟΔΙΑΤΡΙΒΑΙ ΤΕΤΤΑΡΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑΙ

Εἰς ἅπασαν ἐν γένει τὴν Φιλοσοφίαν Προτελεσικαί.

Ἐκδοθεῖσα

ΣΠΟΥΔΗΤΕ ΚΑΙ ΦΙΛΟΤΙΜΩ ΔΑΠΑΝΗ

τῦ Ἐλλογιμωτάτε καὶ Ἐξοχωτάτε ἐν Ἰατροφιλοσόφοις

ΚΥΡΙΟΥ

ΘΩΜΑ ΜΑΝΔΑΚΑΣΟΥ

τῦ ἐκ Καστορίας.

BIBLIOTH
ACADEM
DORPAT

Ἐν Λειψίᾳ τῆς Σαξονίας

ἐν τῇ Τυπογραφίᾳ τῦ Βρειτκόπφ. Ἔτει ᾳψξς'. (1766)

Τ Ω

ΥΨΗΛΟΤΑΤΩ ΚΑΙ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΩ ΑΥΘΕΝΤΗ

ΚΥΡΙΩΜΟΙ ΚΥΡΙΩ

ΓΡΗΓΟΡΙΩ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΓΚΙΚΑ ΒΟΕΒΟΔΑ

Τῷ Μεγαλοπρεπεσάτῳ Ἡγεμόνι πάσης Μολδοβλαχίας.

Καὶ τοῦτο ἄρα, ὡς ἔνιοι τῶν καλῶς καὶ δεόντως νομιζομένων προσηυρώσας ὁ πολὺς ἔοικε χρόνος. Ὧν γὰρ ἂν

πολέτις καθ' ἑαυτὸν ἐνησάμενος τὴν μελέτην ἐγχειρήσειε τῇ συγγραφῇ, ὅτοι τάχα ἄμισον νομιδῇ, ἠδ' ἀνόνητον τὴν διατριβὴν τοῖς ἐντευξομένοις παρεξομένων, ταῦτα δὴ μὴ πρότερον εἰς μέσον εἴθισαι ἄγειν, μηδ' ἐν τῷ κοινῷ τιθέναι, πρὶν τῶν ἐν ὑπεροχῇ δυνάμεως καθεσώτων τινὶ, καὶ πρὸς ταῖς ἐξ ἀρετῆς ἀγλαΐαις, καὶ δυνασείας λαμπρότητα περιβεβλημένῳ, προσκομίσαιτε αὐτὰ καὶ ἀναθεῖναι. Ἐμοὶ δὲ, ἔθος τόδε παλαιὸν ἤδη, καὶ νόμον ἔχοντα καλῶς ἀφοσιωσομένῳ, τίνα ποτ' ἂν ἄλλον ἐλέσθαι προσῆκεν, ἢ ΣΕ ΤΟΝ ΑΡΙΣΤΟΝ ΚΑΙ ΠΑΝΕΥΚΛΕΕΣΤΑΤΟΝ ΕΝ ΗΓΕΜΟΣΙΝ, Ἔφορον ἐμοὶ τῆς ἐγχειρήσεως, καὶ Πρύτανιν, καὶ Προσάτην, προθήσω δ' ὅτι καὶ Πρόξενον, καὶ Ἀρχηγέτην, ἐσόμενον; Ἀλλ' ἦν γὰρ δὴ αὐτὸ τὸ Βιβλίον,

χει-

χειρῶν προκύψαι τῶν ἐμῶν τȣ̃ φιλοπονήσαντος ἐθέλοντι ὅμοιον· Προελθεῖντε ὅλως ἀπηξίȣ καὶ ἀπηναίνετο, και τȣ̃ κοινȣ̃ γενέσθαι ἄλλως ȣ̓κ ἐνδώσειν ἔλεγεν, ȣ̓δ' εἴτι καὶ γένοιτο. Ἀλλὰ καὶ ἡμέρας νύκτα ἔμπροσθεν ἄγειν, καὶ ἐν γωνίᾳπȣ κεῖσθαι, καὶ ἐν παραβύςῳ ἀκλεὲς, ἀΐδηλον παρερρίφθαι μᾶλλον, ἢ ȣ̓τω παρρησιάσασθαι, μὴ τȣ̃ ΣΟΥ Πανευκλεȣ̃ς καὶ Πανσεβάςȣ ΟΝΟΜΑΤΟΣ τὸ γάνος ἐπιφερόμενον. Καίτοι καὶ συνοίσειν γε αὐτῷτε διετείνετο (ȣ̓κ εἰκότα μόνον ἀλλὰ καὶ ἀληθῆ λέγον·) τηλικȣ́τȣ δὴ προςάτȣ πελάτῃ ὀφθῆναι· κἀμοίτε πρέψειν· καὶ ȣ̓δέντι ἧττον καὶ ΣΟΙ ΚΡΑΤΙΣΤΕ ΗΓΕΜΩΝ, ψήφοις ἁπάσαις προσῆκον ἔσεσθαι καὶ οἰκεῖον, δι' ἀρετῆς περιȣσίαν, καὶ δόξης ὑπερβολὴν, καὶ κατορθωμάτων πλῆθος καὶ μέγεθος, παντὶ λόγῳ δικαίȣ ἐποφει-

λόμενον. Καὶ τοῦτο μὲν δὴ ὅτι κατ' ὀφειλὴν τῇ ΣΗ Προσῆκε ΜΕΓΑΛΕΙΟΤΗΤΙ τὸ ἀνάθημα, ὐδεὶς οἶμ' ἔσαι, ὃς οὐχὶ ταυτὰ τῇ Δέλτῳ, ὅτω γιγνωσκούσῃ συμφθέγξεται· Οὔκουν ὅτῳ ἂν καὶ μέλον εἴη, εἶναιτε καὶ φαίνεσθαι δίκαιον. Τίνι γὰρ ἂν ἄλλῳ δικαιότερόν τις ἀναθείη, εἴποτέ τι περὶ λόγους ἔσχε μικρὸν, ἢ μεῖζον φιλοτιμήσασθαι, ἢ Ἀνδρὶ τοιούτῳ, ὃς πάντος μὲν ἄλλου τὸν τῆς Ἀρετῆς πλοῦτον ὑπερηγάσατο; Περιέπειν δὲ, καὶ περιποιεῖσθαι χαίρει, καὶ εἴτῳ ἂν αὐτῆς ἔραχύτι ἴχνος, καὶ ἀμυδρὸν ἀποσκίασμα ἐμφαντάζοιτο; Σεμνύνεσθαι δὲ καὶ ἐγκομβοῦσθαι τὸν ἐξ αὐτῆς κόσμον, ὑπὲρ πᾶν ὅ,τι σεμνὸν καὶ τίμιον τῶν ἐν τῷ βίῳ προῄρηται; ΣΟΙ γὰρ ἂν, καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, ἐκ πολλοῦ τοῦ περιόντος ἐγκοσμεῖσθαι πάρεστι καὶ γάννυσθαι, ὡς ὐδ' ἂν ἔχοιτις εἰπεῖν

τῶν

τῶν εὑροόντων τοῖς πράγμασιν ἕτερον, ἐν τοῖς νῦν Ἕλλησι. Καὶ πᾶσιν ἀρίζηλον τὸ τῶν ΓΚΙΚΑΔΩΝ ἐσὶ ΓΕΝΟΣ τὸ ΣΟΝ, ὡς μηδὲν μᾶλλον δεῖσθαι τᾶ δείξοντος, ἢ ἐν σαθερᾷ μεσημβρίᾳ τοῖς ὁρᾶν δυναμένοις τὸν ἥλιον· Ἀλλὰ γὰρ ἀπὸ τῶν ἔτω καί τοι Ἐνδόξων· καὶ βασιλείοις μὲν τιμαῖς, βασιλικαῖς δὲ λειτργίαις, Ὑπαρχικοῖς δὲ Θρόνοις ἐκ μακρᾶ διαπρεψάντων ὁρμώμενος· Καὶ ἐκ μὲν τᾶ Μεγάλα ἐξ Ἀποῤῥήτων ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Φὺς, (οἵα Φεῦ καὶ ἡλίκα Ἀνδρὸς! Φεῦ ὡς ἀνάξια σαθόντος, καὶ ὅσην μὲν τὴν εὐκλειαν, ὅσον δὲ τὸν μετάμελον, ὅσον δὲ τὸν σόθον καὶ αλελοιπότος καὶ αὐτοῖς τοῖς δράσασιν!) ἀχθεὶς δὲ ὡς ὑπὸ σαῖρὶ ἄλλῳ καὶ τῷ πρὸς Παῖρὸς ΣΟΥ θείῳ ΓΡΗΓΟΡΙΩ ἐκείνῳ τῷ σάνυ (ὅπερ ἐπὶ τῇ ἀξιαγάσῳ ἀμφοῖν τῶν Ἡγεμονιῶν διοικήσει τὸ

κλέος ἄληστον καὶ ἀΐδιον ὁ ἐς ἀεὶ παραπέμψει χρόνος.) ὑπὸ δὴ τοιούτων, Φημὶ, καὶ τηλικούτων γενόμενος, οὐχ ὅτω πρὸς τὸ λαμπρὸν ἀπεῖδες τοῦ Γένους, ὡς ἐπὶ τὴν Ἀρετὴν ἔβλεψας τὴν ἐκείνων. Ταῦτα τοι καὶ τὴν ἀμφοῖν Σπάρταν ἐν μέρει κοσμῆσαι λαχών, ἀμφοτέρων ἀπεμάξω καὶ τῶν πλεονεκτημάτων τὰ κάλλιστα· Καὶ ὧν ἂν ὁδὲ παρὰ μέρος τις τοῦ ἑτέρου, ὁδ' ἐγγὺς γενέσθαι τῇ μιμήσει ἐλπίσειε, τούτων αὐτὸς ἑκατέρου, Πινδαρικῶς εἰπεῖν, ἀπεδρέψω τὸ ἄκρον ἄωτον· Θατέρου τε ταῖς θατέρου ὑπερβαλὼν ἀρεταῖς, καὶ τοῖς δυσὶν οἷος Φανεὶς ἰσοσάσιος, μῆτιντε καὶ πρᾶξιν ἀτεχνῶς ἀτάλαντος, ἤδη καὶ εἰς τὸ ὑπερβαλέσθαι, καὶ κατόπιν λιπεῖν ἐνίστασαι, Φύσεώς τε ὑπερφυεῖ δυνάμει, καὶ γνώμης παρασήματι ἐξαισίῳ, καὶ προθυμίας τόνῳ ἀπαραμίλλῳ ἐν ἅπασι χρώμενος. Οὐκοῦν καὶ

καὶ ὃν ποτὲ τὸ Μεγάλου Βασιλέως Μέγαν ἔγνωμεν Ὑποβολέα καὶ Διερμηνευτὴν, δαιμονίως τε καὶ ὑπερφυῶς, καὶ ὡς ἂν μάλιστα κεχαρισμένα εἴη αὐτῷ τε τῷ Κραταιῷ, καὶ τοῖς ἐκ παντὸς Ἔθνους ὡς αὐτὸν διαπρεσβευομένοις ἔπασα πραγματευόμενον· (Καὶ ταῦτα ἐν καιροῖς χαλεπωτάτοις καὶ πολλὴν ἔχουσι τὴν δυσχέρειαν, ἡνίκα ὡς ἐκ παγκόσμιός τινος σάσεως τὰ τῆς Εὐρώπης συνεδονεῖτο καὶ ἐκυμαίνετο·) Αὐτὸν ΣΕ τὸ σάλου μικρὸν ὅσον, καὶ μάλα μόγις λωφήσαντος, ἐπὶ τὸν Ὕψηλὸν τῆς Δακίας Θρόνον ἐπαρθέντα καθείδομεν, ὡς ἄρα ἐπὶ τοὺς Σαυρομάτας ἐκεῖσε τοὺς ὁμόρους, καὶ τὰ περὶ αὐτοὺς Γένη, τοὺς συγκινεῖσθαι ἤδη ἐπὶ τῇ τοῦ παρ' αὐτοῖς κράτους διαδοχῇ ἀρχομένους, τῆς χρείας καλούσης, καὶ τὸν Ἄνδρα ζητούσης, τὸν τοῖς πράγμασι συμμέτρως, τὸ ἐγρηγορὸς καὶ διε-

γηγερμένον τȣ̃ φρονήματος παρεπιδειξόμενον. Ὥςε καὶ σαφῶς ἐντεῦθεν εἶναι τεκμαίρεσθαι, ἅμα μὲν ΣΟΙ τὴν ἀρχὴν, ὡς γέρας ἀξιόχρεων τῶν πρὶν ὑπȣργηθέντων ἐπιβραβευθῆναι, ἅμα δὲ καὶ πρὸς διακονίας ἄλλης ἐγχειρισθῆναι ἐκπλήρωσιν, ἀνθ' ἧς ἀξιοπρεπῶς καὶ ταύτης ἐξυπηρετηθείσης, εἰκός ΣΕ καὶ μείζονα καὶ τελεωτέραν ἔτι παρὰ τȣ̃ Βασιλέως ἐκδέξεσθαι τὴν ἀντίδοσιν. Καὶ τȣτὶ μὲν ȣ̓τω προεκφοιβάζει ἡ παρ' ἐμοὶ Μαντική· Οἱ δὲ καλοὶ κἀγαθοὶ Δάκαι, οἷς ἔμελλε νῦν ὑπὸ ΣΟΙ ΔΕΣΠΟΤΗ καὶ ΗΓΕΜΟΝΙ μακαρίοις εἶναι καὶ τρισευδαίμοσι, τὸν ἐμὸν τȣ̃τον Ὄρνιν εὖ οἶδ' ὅτι ὡς πορρωτάτω ἀποσοβήσȣσιν. Εἰκότως· Πῶς γὰρ ȣ̓ κατ' εὐχὴν αὐτοῖς ἔςαι, ὧν ἂν εὔξαιντο μεγίςην ἁπασῶν καὶ πρώτην, τὸ ἐπὶ πλεῖςον ὅσον καὶ μήκιςον σφίσιτε παραταθῆναι, καὶ παισὶν αὐτῶν εἴπερ

ἐνῆν,

ἐνῆν, καὶ παισὶ παίδων, τὰς χρυσέας ἕννας, ὧν ἐξ εὐκληρίας νῦν ἀπολαύσι; Πότε γὰρ ἐξ ὅτου εἰς τοῦτο χήμαλος αὐτοῖς περιῆλθε τὰ πράγματα, ἤτοι ἄμεινον τὰ κατ' αὐτὸς διωκήθη; ἢ ἐπείδεν ἐπὶ τὸ λυσιτελέστερον; ἢ πρὸς τὸ κρεῖττον προήχθηε καὶ ἐπέδωκε; Πότε γὰρ ἄμεινον ἢ νῦν, Νόμοιτε οἱ παρ' αὐτοῖς, ἐγένοντο κύριοι, καὶ δίκη ἀδεκάσως τὴν εὐθύτητα πρυτανεύσα, πρόνοιά τε ἡ τῷ ὄντι Ἡγεμονικὴ, καὶ ἡ Πατρικὴ ἄνωκεν κηδεμονία ἡ πανταχῇ ἀκάμαντον τὸν ὀφθαλμὸν ἐπιπέμπουσα, ὅπως καὶ πᾶσι, καὶ μικροῖς, καὶ μείζοσι τὸ μέρος τῆς ἀδείας τε καὶ ἀσφαλείας μελέσεται; Ταῦτα γὰν τοῖς πᾶσι τεθρύλληται, καὶ ὁ μὴ συνομολογῶν οἶμαι ἂν ἔσιν ἀδεής· Εἰδέτις καὶ γένοιτο, (ἀδὲ γὰρ Ζεὺς αὐτὸς πᾶσι τὸ τὲ ἔπος ἀνδάνει, ἔθ' ὕων, ἔτε νίφων.) ἀλλ' ἡ μὲν παροιμία κω-

Φόν

φὸν ἐρεῖ τὸν μὴ σόμα τῷ Ἥρωϊ παραβάλλονλα· αὐτοῖς δ' ἐκεῖνος Κωφίας τις ἀτεχνῶς ἔσαι ὁ αὐτὸς ἡμῖν καὶ Τυφλίας, ἰὸν μὲν, καὶ πικρίαν ἐξεμέσαι, καὶ σκολιῶς ἔρψαι, δεξιῶς εὖ μάλα ἐκ τῆς περιούσης οἱ διαθέσεως παρεσκευασμένος, μήθ' ὁρᾶν δὲ, μηδ' ἀκούειν ὑπὸ τᾶ ἐνλετηκότος συγχωρούμενος πάθος, μηδὲ τὰς τῆς διανοίας προόδος εὐθείας ποιεῖν δυνάμενος. Καὶ ὅτος μὲν ὅτως· Τοῖς δὲ λοιποῖς, καὶ Δάναις πᾶσι, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις, ὅσοις ἀρετὴ ὑμνεῖται καὶ διὰ τιμῆς ἄγεται, δίκαιοι μὲν ἔσονται ΗΓΕΜΩΝ ΜΕΓΑΛΟΠΡΕΠΕΣΤΑΤΕ οἱ καλὰ ΣΟΥ παρὰ πάντων λεγόμενοι ἔπαινοι, καίγε τῆς ἀξίας καθυστεροῦντες τῆς ΣΗΣ ἢ ἐξικνούμενοι. Δικαία δὲ καὶ ἦν αὐτὸς ἔγνων ποιῆσαι τῆς δεμνᾶ τῆς συγγραφῆς ἡ ἀνάθεσις· Οὐδὲ γὰρ ὅπως διὰ τὰ εἰρημένα ἐν δίκῃ ΣΟΙ

προ-

προσοφειλομένη ὀφθήσεται, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ ἀρτίως ὑπὸ ΣΟΥ ἐν Γιασίῳ ἱδρυθὲν Μουσεῖον, ἐν ᾧ πολυτελέσι δαπάναις, καὶ ἀθραῖς συνλάξεσι καὶ χορηγίαις, τὸν ἄρισα Σχολαρχήσοντα ἐγκαλασήσας, καὶ πάντας ὅσοις Ἐπισημῶν, καὶ τῆς ἄλλης Ἐγκυκλίου παιδείας ἔρως ἐντέτηκεν εἰλικρινὴς ἀπανταχόθεν διεγείρων τε καὶ περιέπων, ἐν πολλοῖς ἄλλοις οἷς τὸ Δακῶν ἔθνος εὖ ποιῶν διατελεῖς, καὶ σπέρματα λόγων ἐν αὐτοῖς καταβαλεῖν προτεθύμησαι, τῶν Ἀττικῶν ὀ λειπόμενα. Τοιγαρῦν ἐντεῦθεν κἀμοίτε πρέψειν, καὶ τῇ βίβλῳ αὐτῇ συνοίσειν εὐλόγως ἔδοξεν, εἰ τῷ ΣΩ ΤΥΦΕΙ ἀνατεθείη. Πρῶτον μὲν γὰρ, ὧν ἐγὼ πολλῶν τε ἤδη καὶ μεγάλων ἀπολαύσας ἔτυχον εὐποιϊῶν παρὰ ΣΟΥ, καὶ τῆς ἐν ΣΟΙ Μεγαλοπρεπείας, βραχύτι τόδε οἱονεὶ δεῖγμα εὐχαρίστου τρόπου δι-

δοὺς,

δὲς, ἀγνωμοσύνης καὶ ἀχαριςίας ἂν ὀφλήσω γραφήν. Ἔπειτα δὲ, καὶ πρὸς τὸ Λυχνεῖον (ὡς ὁ λόγος) εἰκὸς ἦν ἀπιδεῖν λύχνον ἄψαντας, καὶ πρόσγε τὸ Τέμενος, φαίην ἄν, βωμὸν ἱδρυκότας· Κἂν ἄλλως ἴσμεν, μηδὲ πρὸς τὸ ἐγερθὲν ὑπὸ ΣΟΥ τῶν Ἐπισημῶν περιφανὲς αὐτὸ Λυχνεῖον τελονὶ τὸν λύχνον, μηδὲ τὸν βωμὸν πρὸς τὸ Ἱερὸν ἔχειν ἀνάλογον. Ἀλλὰ γὰρ πρόσθε δήμοι καὶ τὸν βωμίσκον, καὶ τὸ λυχνάριον, ὁποῖα ποτ' ἂν ᾖ, εὐμενῶς ΓΑΛΗΝΟΤΑΤΕ· αὐτῷ γάρ τοι τῷ προσέσθαι, εὖ οἶδ' ὅτι συσήσεις, μᾶλλον δὲ ςηρίξεις τὸ ΣΟΙ προσφερόμενον φιλοπόνημα, Χρυσέας αὐτῷ κίονας, καὶ τὸν Λυρικὸν εἰπεῖν, τὰς σὰς ὑποσάσας· Ἵν εἰ μὴ θαλὸν Μέγαρον τοῦτο πάξωμεν, ἑδραιότερον γοῦν αὐτὸ καθησήσωμεν, ὡς διὰ ΣΕ καὶ τὴν ΣΗΝ Προσασίαν πάντως δὴ καὶ

καὶ ἀνεπηρέαστον ἐσόμενον. Τὸν μὲν οὖν Ἀετὸν ὁ μῦθος ἐν αὐτῷ ποιεῖ τῷ Ζηνὸς κόλπῳ ἀποτιθέμενον τάς γονὰς, καὶ οὐδ' οὕτω τὸν ἐπιβουλεύοντα ἀλευόμενον. Ἐμοὶ δὲ τόδε ΣΟΙ τὸ τέκος προσάγοντι καὶ παρατιθεμένῳ, οὐδὲν δέος ὑποχεῖται, τοῦ μὴ ἐν ἀσφαλεῖ καὶ βεβαίῳ αὐτόμοι κείσεσθαι. Οἶδα γὰρ ὡς οὐδὲ πρὸς τοῖς ἐσχάτοις βάθροις τοῦ Σοῦ Θρόνου πελάζειν θέμις τοῖς τηλικούτοις ζωϋφίοις, ὧν τὸ γενναῖον ὁ βόμβος, καὶ οὐδέντι μᾶλλον ἀνασχετὰ τὰ γεννήματα. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ὡς ἄριστάμοι ἔδοξεν ἔχειν καὶ ἀσφαλέστατα, τοιαύτην πρόνοιαν ἐποιησάμην τοῦδεμου τοῦ φιλοπονήματος. ΣΥ δὲ ΥΨΗΛΟΤΑΤΕ, ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΕ, ΘΕΟΦΡΟΥΡΗΤΕ ΑΥΘΕΝΤΑ, εἴης τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ἥνπερ ἔλαχες παρὰ ΘΕΟΥ Ἡγεμονίαν ἀμέμπτως οὕτω διακυβερ-

νῶν,

νῶν, καὶ διεξάγων καὶ εὐκληρίαν ὧν ἄρχειν τέταξαι· Αὐτοῖς τε τούτοις, καὶ τῷ Γένει πανλὶ, καὶ μοὶ πρὸ πάντων εὔχος τε καὶ σέμνωμα καὶ ἀγλάϊσμα καὶ ὢν, καὶ ἐσόμενος.

ΤΗΣ
ΥΜΕΤΕΡΑΣ ΘΕΟΣΕΒΕΣΤΑΤΗΣ
ΥΨΗΛΟΤΗΤΟΣ.

Ἐν Λειψίᾳ αψξ'.
Μαΐῳ κή.

ὑποκλινέστατος ἐλάχιστος δοῦλος

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ὁ ΔΙΑΚΟΝΟΣ
ὁ ΒΟΥΛΓΑΡΙΣ.

ΤΩ ΑΝΑ-

ΤΩ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΝΤΙ.

Ἄρ' ἔχειτι τὸ χρειῶδες, ἥν σὺ χερσὶ Φέρεις, ἡ Βίβλος; Ἆρ' ἔσι μοὶ, ὃν ἐξ αὐτῆς κομίσαιο καρπὸν; οἷατε δὲ τὰ σὺ αὐτῇ τιλῶ γᾶν τῆ χρόνῳ Σοι δαπάνιλω ἀντισηκῶσαι, καὶ ὃν ἐπὶ τῷ ἀναλέξαθαι καταβαλεῖς πόνον, κἂν ἐκ τῆ μετρίᾳ ἀμείψαθαι; Ἀλλὰ τέτῳ δὴ αὐτὸς (ὦ Φίλτατε Ἀναγνῶσα) ἐκ ἂν ἐγώ σοι γενοίμιλω ἐχέγγυος. Τῆς γὰρ ἀπὸ παντὸς Συγγράμματος ἐπικαρπίας, τῇ μοὶ, ἀναλόγως τῇ τῆ μετιόντος σπεδῇτε καὶ δεξιότητι προερχομένης, τῇ δὲ, καὶ τοῖς σὺ τῷ συγγράμματι καλοῖς συμμέτρως· καὶ κατὰ λόγον προβαινέσης (ὡς ἂν ἀναλο-

γικὸς Ἀνὴρ εἴποι) τὸν ἐξ ἀμφοῖν τούτων συγκείμενον· ἐκεῖνο μὲν, σὸν δήπου ἂν εἴη, καὶ παρὰ σοὶ ὄν, ὅπως-τε τυγχάνεις ἔχων περὶ τὰς Φιλοσόφους μελέτας εἰδέναι, καὶ ὅσῳ πάρεσιν ἐλπίσαι τῳ ἐξ αὐτῶν ὄνησιν ἐντεῦθεν τεκμαίρεσθαι. Τοῦτο δὲ, ἐκ ἐμοὶ λέγειν, ἐδ' ἐμοὶ προσῆκον ἐγγυᾶσθαι. Οὐ γὰρ δηλονότι· εἰμὴ ἡ ἐπαινεῖν γελοίως ἑαυτὸν μέλλοιμι, ὥσπερ Ἀσυδάμας ἐκεῖνος. Ἄλλωστε δὲ, ἐδὲ πιστὸν οἱ νόμοι τίθενται τὸ αὐτέγγυον· Οὐδαμῶ μὰ, ἐδὰ δὲ μᾶλλον περὶ τὰς λόγους, καὶ τὰς ἐκ τούτων γονάς. Ἐνταῦθα γὰρ τὸν ἰδιώτην, φασὶ, γεννῶντα φαυλότερον ἑτέρων γίνεσθαι δικαιῶ. Ἐγὼ δ' ἂν προσθείην, ὅτι καὶ τῶν ἰδίων φαυλότατον.

Τί ἦν; ἐρεῖς· Εἰ μακρᾶτε ἔτω καὶ ἐπιπόνῳ τῇ μελέτῃ ἑαυτὸν δείσει φέροντα παραβαλεῖν, καὶ ἐπ' ἀδήλοις ταῖς ἐλπίσι τοσοῦτον εἰκῇ ἀναδέξασθαι ἔργον; Μὴ σύγε ὦ βέλτιστε· Οὐδὲ γὰρ ἐφέσηκέσοιτις, ἐργοδιώκτης οἷον δεινόστε καὶ βίαιος, βαρὺς ἐμπίπτων, τραχὺς ἐμβοῶν, καίπου μεταξὺ καὶ μάσιγα, ἢ ῥάβδον ἐπανατείνωντε καὶ ἐπισείων, ἐκ παντόστε τρόπου τόσοι ἐπιταχθεὶ, ἑκόντι ἄκοντι εἰς πέρας ἄγειν ἐγκελευόμενος. Ἀλλ' οἶσθα ὅπως ποιήσεις; Ἄρξη μὲν τῆς ἀναγνώσεως ἀπόπειράντινα τὸ πρῶτον λαμβάνειν, τὲς ἀσειοτέρες σὺ τοῖς συμποσίοις μιμέμενος. Κἂν μὲν ἀπογλυσάμενος βραχὺ ὅσον, μὴ πάνυ ἀηδῶς διατεθῇς ἐκ τοῦ ἀπογλύματος, μηδὲ προσοχθίσῃς τῇ παιδαισίᾳ, παρέσαι

σαι δὴ τῶ λοιπῶ ἐπισιτιζόμενον θαμὰ πρὸς τιὼ χρείαν, ὅσα ἂν καὶ βέλοιο, ἐκ τῶν παρόντων προσφέρεσθαι.

„Καίγ' ἐπ' ὀνείαθ' ἑτοῖμα, προκείμενα, χεῖρας
„ἰάλλειν.
„Εἰς ὅ μηκέτι θυμός σοι δδύοιτο δαιτὸς ἐΐσης.

Εἰ δ' ἔν· Ἀλλ' ἀηδές σοι προσπέσοι τὸ ἀπογδύσαι, ὥσε καὶ ναυτίαν, εἰ τύχοι, ὑποκινῆσαι, τί λοιπόν; ἢ καὶ τὸ βραχὺ τῆς πρώτης αἰθέσεως, ἔτι περὶ τοῖς ὀδοῦσιν ὂν, ταχὺ ἀποπτύσαι; Κἂν δέη δὲ, καὶ ἀνακογχυλιάσαι ὕδωρ ἐν σώματι, μὴ καὶ ἔμετος ἐπιγένοιτο ἐκ τῆς μοχθηρᾶς τῶ χυμῶ διαθέσεως. Ἐπὶ δὲ τῷ ἐμέτῳ ἀνορεξίατε καὶ ἀποσιτία ἀναγνωσμάτων καὶ λόγων, ὅθεν τῷ θεωρητικῷ βίῳ ἡ νέκρωσις. Συμβαίνειν γὰρ εἰκὸς, καὶ τοῖς περίτι εἶδος μελέτης δυσορέκτως ἔχεσι καὶ κακοσίτως, ὅ καὶ τοῖς περὶ τὰ βρώματα. Πρὸς τῷ μηδὲν ὄφελος, ἔτι καὶ ζημίαν ἐ τιὼ τυχεῖσαν ἐκ τῆς πρὸς βίαν σιτήσεως ἀποφέρεσθαι. Ὡς τῆς ἀηδίας καὶ τέτοις τιὼ ἀσιτίαν ἐπισυρομένης· τῆς δὲ, τιὼ ἀτροφίαν· τῆς δὲ, τὸ ὑπὸ λιμῶ τέως ἀπόλλυσθαι. Εἶεν.

Ἀλλ' ἐκεῖνό σε λανθάνειν ἐκ ἂν βελοίμιω. Τὸ ποῖον; ὅτι τόδε σοι παρ' ἡμῶν ἐ πάνυ σφόδρα ἐκέσιον ηὐτρέπισαι τὸ δδώχημα. Οὐ γὰρ ἀνετόντινα ταύτιω τρά-

πεζαν ἐξ ἀρχῆς προυρήμεθα παραθέσθαι, ἐδὲ παντὶ τῷ βελομένῳ παρελθεῖν καὶ ἀνακλιθῆναι ἐπ' ἀδείας προκεισομαίλω. Ἦ τις γὰρ ἂν ἡμῖν ἡ τοσαύτη εἴη φιλοτιμία; καὶ πόθεν; Καθάπερ γὰρ τὸ τὰς τοιαύτας χορηγεῖν δημοθοινίας, ἐ τῶν ταπεινῶν ἐσὶ τὰς τύχας, τῶν δὲ μάλισα εὐθυνόντων καὶ σκροόντων τοῖς πράγμασιν·

„Ἦ ῥάτ' ἂ ἀφνειῆ ἀνδρὸς μέγα δυναμένοιο,
„Ἦ γάμῳ, ἢ ἐράνῳ, ἢ εἰλαπίνη τεθαλείη.

τάς δε τελεμένας τὰς ἐπιδείξεις πάρεσι καθορᾶν· Οὗτοι καὶ τὰς, διὰ λόγων τε καὶ μαθημάτων θεωρίατε καὶ ἐπισήμη ἀρτυομένων, ταύτας σκωχίας, ἐχὶ τῶν σκτελῶν ἐσί, καὶ πτωχσκόντων καθ' ἡμᾶς, λαμπρῶς ἅτω φιλοτιμεῖσθαι, καὶ δημοτελῶς ἐπιδαψιλσκεσθαι. Ὑψηλῆς γάρτινος τωόντι, καὶ ὑπερβαλλέσης τῆτο Σοφίας, καὶ σφόδρα ἑαυτῆς τῇ δυνάμει πεποιθείας, τὸ μετὰ ὑψηλῆ τῆ κηρύγματος παῤῥησίαζεσθαι ἐπὶ κρατῆρα συγκαλῆσαν τὸν ἑαυτῆς ἅπαντας. Καὶ δεῖν γὰρ ἄρα πολλὰ μὲν αὐτιῶ ἔχειν καὶ καλὸ τὰ θύματα σφάξαι ἀκόμεν, ἀφθόνως δὲ καὶ ἀφειδῶς τὸν οἶνον κεράσαθαι, καὶ περιέσιόν τινα ὅλως τὴν ξενίαν παρασκσάσαι, πᾶσιν ἀγαθοῖς βρίθσαν. Πολὺ δὲ πρότερον, καὶ οἶκον ἑαυτῇ οἰκοδομῆσαι ἐπάναγκες ὂν, ἵν' ἧ τῷ πλήθει τῶν συνανακεισομένων σύμμετρον τὸ ἀνάκτορον· καὶ ςύλοις πολλοῖς ὑπερεῖσαιτε αὐτὸν

τὸν καὶ ὑποσηρίξαι, ὡς ἂν ἀσαλδύτως ἔχων τῷ θιάσῳ ἀδεῆ παρέχοιτο τὴν ἀσφάλειαν. Πολλοὶ γὰρ ἤ πάλαι μὲν ὡς ἔοικεν, ἀτὰρ καὶ καθ' ἡμᾶς ἐδὲν ἐλάττες εἰσὶν, οἱ, παρὰ τὸ ἀπότροφοι τέτων, ἢ ἄλλως ἀνόρεκτοι εἶναι, τὰς τοιάσδε ἀπολαύσεις τοῖς ἄλλοις ἐπιβαλδύοντες. Οἵ βέλοιντο μὲν ἂν ἐκ βάθρων, εἴπερ ἰῶ, σὺν αὐτοῖς δαιτυμόσι καὶ τὸ ἑσιατόριον καθελεῖντε καὶ ἀνατρέψαι. Εἰ δὲ μὴ, ἀλλ' ἐκεῖνο γᾶν δοκᾶσι γενναῖοντι ἢ νεανικὸν διαπράξεθαι, εἰπως, κἂν διασεῖσαι καὶ ὑποσαλεῦσαι φθάσαντες, συνταράξειαν τὴν ἑσίασιν· ἵνα δὴ μὴ πάνυ, οἶμαι, οἱ αὐτῆς ἀπολαύοντες χαίρειν χολάζοιεν. Ἀλλ' ἡμῖν τοῖς τέτων ἰσχυρῶς ἀπορεμένοις, λιτὸν ἄγαν, καὶ ἀφελὲς, καὶ πενιχρὸν ἐπιεικῶς παρεσκόασο τετὶ τὸ δειπνάριον, ὡς ἔτοι κοινὸν, ἰδιωτικὸν δὲ, καὶ ὀλίγοις, καὶ τέτοις ὀλιγαρκέσιν ἐσόμενον φιλοτήσιον. Παραθέθαι γὰρ προήχθημεν αὐτὸ ἐ τοῖς τρυφῶσι, τοῖς δὲ φαγεῖντι δεομένοις ἐκ τῶν ἐνόντων ἀποχεδιάσαντες. Οἱ πρὸς ἡμᾶς ποτὲ, τὲς τὴν ἐπίπονον μὲν, ἐκ δύτυχῆ δὲ, ἐδ' ἀνεπιρέασον ἐκείνην χολαρχίαν ἐγκεχειρισμένες προσιόντες, ἐδὲν μὲν τῶν πολυτελῶν ἐδὲ περιττῶν, δύχερῆ δέτινα καὶ δύπόρισα, καὶ ἀκόλες ὡς εἰπεῖν τὲς Ὁμηρικὲς αἰτίζειν ἐδόκεν· καὶ ἔτω σφᾶς δύγνώμονας καὶ μετρίες παρέχειν ἔφασκον, ὡς μηδὲ τρύφος μάζης, ἔτω φᾶναι, ὑπερφρονεῖν, ἐδέτι ἐδὲ τὸ τυχὸν, ὅπερ ἂν αὐτοῖς ἐπιδῆναι ἔχοιμεν διαμασήσαθαι φιλοσοφικῆς εἰσηγήσεως, δυχεραίνειν

ραίνειν. Τοιῶτοι γὰρ ἀτεχνῶς οἱ λίαν εἰσὶ πεινῶντες. Κἂν μὴ κρέα σφίσι παρῇ, ἔκων ἐδὲ τὸ τάριχος ἀποσέργουσι. Καὶ νηδία ἐδὲ βαλανοφαγεῖν παραιτήσονται ἐπικειμένῳ τῷ λιμῷ καὶ πιέζοντος. Ἀλλὰ καὶ δρῦν τιὼ πρώτιω ἀπαντήσασαν βαλανίζουσιν. Ἐν δὴ τῶτο σκοπῶντες, ὅπως τῇ γαστρὶ ἐπαρκέσουσιν· ἐξ ὧν δὲ καὶ ὅθεν, μὴ πάνυ φροντίζοντες. Ὡς ἐκ ἔστι τῶν ἀναγκαίων ἀμοιρῶντας πολυπραγμονεῖν τὰ περιττά· μηδὲ τρυφῆς μεμνῆσθαι, τροφῆς σανίζοντας. Τοιγαρῶν τοῖς ὧδε διακειμένοις, ἔτωπως ἡμῖν ἐχεδίασο τιὼ ἀρχιὼ ἥδε ἡ πραγματεία, καὶ ἕτερ' ἄττα δὲ πρὸς αὐτῇ φιλοπονήματα (περὶ ὧν νῦν ἐδὲν δεῖ λέγειν) τῆς αὐτῆς ἰδέας ἐχόμενα. Συνεγέγραπτο γὰρ μόνοις τοῖς ἡμῶν ἀπὸ σώματος φιλοσοφέντων ἀκροωμένοις, οἷα τινὰ ἀπομνημονεύματα· ἵνα ὧν διὰ ζώσης ἀκόσεως τῆς φωνῆς αὐτοῖς ἀναπτυσσομένων, τότων ἀνάγραπτα φέροντες τὰ ἴχνη ἐν τοῖς αὐτῶν σχεδαρίοις, ἅματε τῶν ἀκροαμάτων ἔχοιεν αὐτὰ ἀπομνημονεύματα, καὶ τῆς καθ' ἑαυτὸς μελέτης καὶ θεωρίας, ὡς ἔτω φᾶναι, ἐναύσματα. Ἀλλὰ γὰρ ἐκ ἔμελλε διὰ τέλος εἰς τῶτο μένειν αὐτὰ κατασάσεως· Ἔδει δὲ ἄρα ἐπὶ τῆς σκιννῆς τέως ὀφθῆναι, καὶ διὰ τυπογραφίας ἐκδημοσιωθέντα ἐν χερσὶ γενέσθαι τοῖς βαλομένοις προκείμενα. Ὅπως δὲ εἰς τῶτο προελήλυθεν, ἴκωσι καὶ τῶτο ἐρῶν.

Ὅσοι

Ὅσοι ποτὲ κατὰ Φιλοσοφίαν ἡμῖν, (ἀλλαχῆτε πρότερον, καὶν τῇ δι' ὅλης ἑπειτα πενταετίας ἢ πρὸς, συσάσῃ δὴ καὶ σασιασάσῃ κατὰ τὸν Ἄθῳ Σχολῇ, ναιμιὼ καὶ ἐν Κωνσαντινοπόλει μετ' ἐκεῖνο, τὰς διατριβὰς ποισμένοις) ἐγένοντο προσωμιληκότες, ἅπαντες τὰ εἰρημένα σχέδια ἀναγράψαι ἐδαμῶς ὠκνήκεσαν. Οἱ δ' ἐξ αὐτῶν καὶ διδάσκειν ἑτέρους ἐπαγγελλόμενοι, τῶν αὐτῶν καὶ τούτοις μετεδίδοσαν. Ἄλλοι δὲ πάλιν, καὶ τῶν πρὸς ἡμᾶς ἄλλως διαφερομένων, καλοίτε ἀγαθοὶ Ἄνδρες, καίτοι καὶ παρ' ἑαυτῶν, καὶ πολλῷ τούτων οἶμαι βελτίονα ἀντεισενεγκεῖν ἔχοντες τοῖς αὐτοῖς ὅμως καὶ ἔτοι ἐν ταῖς ἰδίαις προσχρήσαθαι διδασκαλικαῖς εἰσηγήσεσιν ἐκ ἀπηξίωσαν· Εἴτε δὴ πρὸς ἄλλοις κρείττοσι τὸν νῶν ἔχοντες καὶ ὑψηλοτέροις, εἴτε καὶ τῶν μαθητιώντων σφίσιν, ὡς ἐλέγετο, ἐγκειμένων, καὶ διὰ τῶν αὐτῶν ἀχθῆναι ἀκροαμάτων ἐκλιπαρέντων, ἐξ ὧν ἔτοιγε μεμπτιὼ τὲς πρὸ αὐτῶν ἑώρων, ὡς ἐδόκεν, καρπωσαμένες τιὼ ὄνησιν. Ἐντεῦθεν ἓν τῶν Ἀντιγράφων οἷα εἰκὸς, εἰς ἑκατοντάδας αὐτὸς ὀλίγε πληθυνομένων, καὶ τῇ ἀριθμῇ ἔτι τῷ χρόνῳ προιόντος ἐπὶ τὸ μᾶλλον καὶ αὔξοντος, κατὰ βραχὺ ἐλάθομεν περισάντες εἰς ὅπερ ἐξ ἀρχῆς παρητέμεθα. Ἀμέλειτοι, εἰς τὸ δημώδη τῇ λοιπῇ ἡμῖν καταξλῆναι, τὰ ἰδιάζειν ταχθέντα, καὶ ἐκδοθῆναι ἤδη, ἃ μὴ ἐπὶ ἐκδόσει τὸ πρῶτον συγγέγραπται. Οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς ἀπέδει τῇ μὴ ἀνέκδοτα λέγεσθαι, πλιὼ τῆς ἐκ τῶν τύπων

καλλιγραφίας. Τὰ δ' ἄλλα καὶ πᾶσι μονονεχὶ ἐν χερσὶ φερόμενα ἦν, καὶ ὑπὸ πάντων πρὸς ἡμᾶς ἀνήγετο. Καὶ παρῆν ἄρα τὸς πατέρας ἡμᾶς, ἐπ' αὐτοῖς ἔτω κυλιομένοις ἐχ ὅπως ἀθυμεῖν καὶ ἀσχάλλειν, ἀλλὰ νηδία ἢ ἐπαισχύνεσθαι. Οὐδὲ γὰρ (τὸ τῦ Ἡρακλείτε ἐκεῖνο) καὶ ἐντεμενίσαιπε αὐτὰ, ὡς ἱερὰ ἄντικρυς ἀνακεισόμενα διενοέμεν, καὶ βωμῦ ἀξιῶσαι καὶ νεώ. Οὐχ ἔτως ἐγὼ κόρυζαν πάσχω· Οὐδ' ἐ μὴ κατισχύσειέποτε τῆς Φρενὸς τῆς ἡμετέρας εἰς τοσῦτον ἡ οἴησις. Ἀλλ' ἦν το δεινὸν, ὅτι προκύπτειν ἐτόλμα, καὶ εἰς τὸ μέσον παριέναι, τοιαῦτα ὄντα, καὶ ἔτως ἔχοντα. Καὶ γάρτοι,

„Πᾶσαν ἀληθείαν μυθήσομαι, ἐδέσε κρύψω.

Ἀκοσμάτε κομιδῇ καὶ ἀκατέργαστα ἰῶ ἐκεῖνα, καὶ τῷ παντὶ τῆς δεήσης ἀκριβείας ἀπολειπόμενα· ἢ τι ἄλλ' ἢ ἐκμελῆ τινα καὶ ἀδιάρθρωτα, ἄμορφάτε καὶ ἀειδῆ, καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἡμιτελῆ ἐξαμβλώματα; Πολλὰ γὰρ τῶν ἀ αὐτοῖς περιττῶς παραπεφύκει ὀχθώδη οἷον περισαρκώματα, ὧν ἐπάναγκες ἰῶ, ὥσπερ τὰς ἄρκτες ἐπὶ τῶν σκύμνων φασὶν, ἀποξέσαιτε καὶ ἀπολεᾶναι τῇ γλώσῃ τὸς ὄχθες, συνεχῶς ἀναλείχοντας· πολλὰ δὲ τὸ ἀνάπαλιν ἐλλιπῶς τε καὶ ἐνδεῶς εἶχεν, ἃ προθεῖναι ἔδει καὶ εἰσκομίσαι, τὸ κεχλιὼς ἀναπληρῶντας, καὶ τὸ ἄρτιον καὶ ὁλομελὲς αὐτοῖς πρυτανεύοντας. Καὶ μὲν δὴ, καὶ τὰ μὲν ψυχρῶς πε παρέρ-

ρέῤῥιπτο, οἷα εἰκὸς ἰῶ ἐκ τῦ παρὰ χρῆμα τὰ ἐπιόντα εἰσφέροντι, καὶ ὡς εἴρηται αὐτοσχεδιάζοντι. Τὰ δὲ τὸ χείρισον, (ὀκνήσω δὲ ἐδὲ τόδε εἰπεῖν, ἐδὲν αἰδέμενος.) καὶ ψοδδῶς καὶ διημαρτημένως· ἃ τότε μὲν ὑπὸ ἀκρισίας τε καὶ ἀμαθίας, καὶ τῶν μὴ Φαύλων εἶναι ἐμοὶ γᾶν ἐδόκει, ὕσερον δὲ διὰ χρόνε ἐπιθεωρᾶντι, καὶ δευτέραις αὐτὰ ἀνασκοπεμένῳ Φροντίσιν, οἷα τῷ ὄντι ἰῶ κατεΦάινετο. Καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἐκ τῦ γεγεννηκότος· Ὑπὸ δὲ τῶν περιποιησαμένων, ὅσα ἐν ἐπιθήκης μοίρᾳ αὐτοῖς προσεγένετο, τί χρὴ καὶ λέγειν; Ἄλλος γὰρ παρ' ἄλλε παραλαμβάνοντες, καὶ τῇ μὲν, ταῖς ἐκ τῆς ἐπαλλήλε ἀντιγραΦῆς διαμαρτίαις προσδιαΦθείροντες, τῇ δὲ, καὶ ταῖς ἥπερ ἂν ἑκάςῳ καλῶς ἔχειν δόξειεν, ἐπιδιορθώσεσιν, ἐπεξηγήσεσι, παρασημειώσεσιν ἐξαλλοιῶντες καὶ παραμορΦάζοντες, πρὸς τῷ ἀπὸ γενετῆς ἕτω Φᾶναι, περιόντι, καὶ αἶσχος ἄλλο ἐπακτὸν αὐτοῖς περιάπτοντες, ἔτι αἰσχίονα ἐναπέδειξαν. Παρῆν ἓν ἐπὶ τέτοις, ὡς ἔΦλω, μὴ ἀθυμεῖν καὶ αἰσχύνεθαι· μὴ εἶμοι ἦν, πάντα ἂν συλλέξας τὰ γεγραμμένα, καὶ ἐκ μέσε ἄρας.

„Τῆλε μάλ' ἦχι βύθιον ὑπὸ χθονὸς ἐσὶ βέρεθρον,

ἡδέως ἐποιησάμιν ἄν· ἢ τῷ Φωτὸς ἀποσερήσων Φλοξὶ παρέδωκα. Ἐπεὶ δὲ ἐχ ὅπως λόγον πάλιν ἐκ ἂν ἀνέλοιτό τις ῥαδίως, ὃν ἂν ἐκρίψειεν, ἀλλ' ἐδὲ γράμμα τὸ ὑπὸ τοσέτων ἀντιγραΦὲν, ἐδὲν ἰῶ λοιπὸν ἀλλ' ἢ ἐπὶ

τὸ τυπογραφεῖον καταφυγεῖν, καὶ ἀπεναντίας τῇ καπῇ ὡς οἷοντ' ἰέναι, τιὼ διὰ τύπων ἔκδοσιν αὐτῶν συγχωρήσαντα, δι' ὧν αὐτὰ εἰ μηδὲν ἄλλο, ἧττον γῆν ἐλλιπῆτε καὶ διημαρτημένα προκύψειν ἔμελλε. Τῆτογέτοι καὶ διὰ τοσαύτης ἐλάσαι ἀνέπεισε, καὶ ὁδὸν ειλάμενον μακράντε ἔτω καὶ δαπανηρὰν καὶ ἐπίπονον, ἐπὶ ξένης ὑπερόριον ἀλιτεῖν ἐποίησεν· ἔνθα,

„Λδκάγε Φῦλα νέμονται ἀρειμανέων Γερμανῶν,
„Ἑρκυνίᾳ δρυμοῖο παραθρῴσκοντες ὀρόγκες.

Καίπερ δὲ ἐνταῦθα γενόμενος, ἤδη δῆθὺς ἅψαθαι τῇ ἔργε τεθάῤῥηκα. Οὕτως ἐγώσοι δειλὸς ὦ φίλτατε τὰ τοιαῦτα. Οὕτως ἄτολμος. Θέλωντε, ἢ ἅμα ὀκνῶν. Ἐνδιδόςτε δὴ, καὶ πάλιν ἀναδυόμενος. Σπολίδων μὲν ὡς ἤδη καὶ ποιήσων, καὶ ἐδὲν τὶ ἧττον διαμέλλων αὖθις, καὶ τῆς ὑποκεχυμένης ἀτολμίας πρόφασιν ἀεὶ τιὼ ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἀναβολιὼ ποιέμενος.

Ἀλλὰ γὰρ ταύτης ἡμῶν τῆς μεμπτῆς, πῶς εἶπω; ἢ ἐπαινεμένης δειλίας, ἡ τῶν ἡμῖν δύνοέντων ἀξίωσίς τε καὶ παρόρμησις τέως κατίσχυσεν. Οἱ μὲν γὰρ καὶ πόῤῥωθεν διὰ γραμμάτων συχνοὶ ἐπικείμενοι, ἔμενεν αἰτεῖν περαιτέρω ἐδόκεν, ἀπαυτεῖν δὲ τιὼ ἔκδοσιν διετείνοντο ὡς ὀφειλιὼ ἀπαραίτητον. Ὡς καὶ ἄντικρυ κατονειδίζειν ἡμῖν, καὶ διαμέμφεθαι ἐοικέναι τιὼ ὑπὲρ τὸ δέον διατριβιὼ, μονονοχὶ καὶ προσεγκαλεῖντες, ὡς

ἔξω

ἔξω τῶν ὑπεσχημένων γινομένοις, καὶ τὴν ἔκτισιν, ὡς δῆθεν καὶ χρέους τινὸς, ὑπεκκλίνουσιν. Οἱ δὲ καὶ ἐγγύθεν ἐμπίπτοντες, πυκνότερόν τε καὶ φορτικώτερον ὡς ἐκ τοῦ προσεχοῦς ἐπενέβαινον, καὶ ὡς βαρεῖς ἀπαιτηταὶ ἐπίεζόν τε καὶ ἦγχον, οὐδ' ἀνήσειν ἔφασκον, εἰμὴ τὸ ἔργον πληρώσομεν. Τούτων ἑνὸς οὐ θέμις μὴ ἐνταῦθα μνησθῆναι καὶ ἐξ ὀνόματος. Ὁ Ἑλλόγιμος, καὶ πάντα ἄριστος Θωμᾶς οὗτος ἦν ὁ Μανδακάσης, ὁ ἀπὸ τῆς ἐν Μακεδονίᾳ Καστορίας ὁρμώμενος, ἐν δὲ τῇ Γερμανίᾳ ἐκ πολλοῦ διατρίβων. Παιδείας τε τῆς ἄλλης, καὶ φιλοσόφων μαθημάτων εὖ ἥκων, πρὸ πάντων δὲ τῆς τῶν Ἀσκληπιαδῶν ἱερᾶς τέχνης ἀμφιλαφῶς ἐχόμενος, ἥν κἀνταῦθα ἐν Λειψίᾳ τῆς Σαξονίας μετιέναι τε καὶ ἀσκεῖν, ἀδείᾳ δήπου καὶ συναινέσει τῶν Ἀκαδημαϊκῶν, ἐπιτέτραπται. Ἀρίγνωτος ὁ Ἀνὴρ, καὶ τοῖς ἐνθάδε εἰς ἐμπορίαν παρεπιδημοῦσι τῶν ἡμετέρων, οὐδέντι μᾶλλον, ἢ τοῖς αὐτόχθοσι καὶ ἰθαγενέσι τῶν Γερμανῶν διὰ τιμῆς ἁπάσης ἀγόμενος. Οὗτος αὐτῷ τὴν βίβλον ὑποθετηθῆναι ποθήσας, καὶ μάλα λιπαρῶς αἰτησάμενος, δαπάναις ἰδίαις αὐτὴν ἐκδοῦναι προθυμότατα ἐφιλοτιμήσατο. Καὶ ἔχεις ἄρα ἐντεῦθεν τόδε τὸ σσούδασμα ὦ φίλτατε Ἀναγνῶστα τὸ ὑπ' ἐμοῦ φιλοπονηθὲν, ὑπὸ τοῦ πάντα Ἀρίστου Μανδακάσου σοὶ ἐκδιδόμενον. Ἐν ᾧ δὴ, ἅ μὲν ἂν ἐλλιπῶς τε ἔχοντα εὕροις, καὶ φαύλως, καὶ οὐ πάνυ πολλοῦ λόγου τυγχάνοντα, ἐκείνων εἰκὸς καὶ τὴν σὺ θύνην ἐμοὶ μόνῳ ἐπιβάλλειν,

εἰ

εἰ μὴ συγγνώμην παρασχεῖν νοῦσειας. Οἷς δ' ἂν ἐντύχοις ὠφελείας τινὸς ἐχομένοις, καὶ ὀδέντι ἥκιστα καὶ σσουδῆς ἀξίοις, τούτων εἰ μὲν κἀμοί τινα γνοίης χάριν τῷ πεφιλοπονηκότι εὖ ἂν ποιήσαις. Ἀλλὰ τόνγε δὴ τὴν ἔκδοσιν εἰς πέρας ἀγαγεῖν φιλοτιμηθέντα, δίκαιος ἂν εἴης τῆς προαιρέσεως ἀποδέξασθαίτε καὶ ἐπαινέσαι. Οὐ γὰρ ἂν ἄλλως ἀνδρὸς τρόπον ἐνδείξαιο ἀγαθοῦ καὶ εὐγνώμονος. Ἔῤῥωσο.

Ἐν Λειψιᾳ ᾳψξϛ'.
Μαΐου κή.

ΠΙΝΑΞ.

ΠΙΝΑΞ
ΚΕΦΑΛΑΙΩΔΗΣ
τῆς ὅλης πραγματείας.

ΑΦΗΓΗΣΙΣ ΠΡΟΕΙΣΟΔΙΩΔΗΣ

Περὶ Ἀρχῆς καὶ προόδε τῆς κατὰ τὶω Φιλοσοφίαν Ἐνσάσεως. Καὶ περὶ τῶν ἐν Φιλοσοσοφίᾳ γνομένων Αἱρέσεων, καὶ τῶν κατ' αὐτὰς μάλιστα δόδοκιμηκότων. Σελ. 1

ΠΡΟΔΙΑΤΡΙΒΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑΙ
εἰς ἅπασαν ἐν Γένει τὶω Φιλοσοφίαν.

Προδοίκησις. 46

ΠΡΟΔ. Α.

Ὅπως τε παρεσκδασμένον ἤκειν χρεὼν εἰς Φιλοσοφίαν, καὶ πῶς αὐτὶω μετιτέον. 48

ΠΡΟΔ. Β.

Τῶν νοσοποιῶν τῇ τῦ Γνωσικῦ δωνάμει αἰτίων τὰ μᾶλλον κεφαλαιώδη, καὶ τέτων ἡ ἐκάστῳ ἐπιβάλλσα προφυλακήτε καὶ θεραπεία. 68

ΠΡΟΔ. Γ.

Περὶ τῶν ἐν ἡμῖν Γνωσικῶν Δωνάμεων· Καὶ τῶν κατ' αὐτὰς Ἐνεργειῶν· Καὶ περὶ Ἕξεων. 112

ΠΡΟΔ. Δ.

Ἥτις ποτὲ ἐστὶν ἡ Φιλοσοφία. Καὶ ὅσα αὐτῆς τὰ Μέρη. Ἥτε τάξις τῆς περὶ αὐτὶω πραγματείας, καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς ὄνησις. 126

ΤΑ

ΠΙΝΑΞ ΚΕΦΑΛΑΙΩΔΗΣ.

ΤΑ ΠΡΟ ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ.

Εἰωθότα προλέγεσθαι,
ἤτοι
Ἀρχή, Φύσις, Κλῆσις, Χρῆσις, Διαίρεσις τῆς Λογικῆς. Σελ. 135

ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

περὶ τῆς πρώτης Ἐννοίας.

ΚΕΦ. Α.
Τίσποτε ἐστὶν ἡ πρώτη Ἔννοια· Καὶ ὅπως ἄρα ἐγγίνεται τῇ ψυχῇ. 145

ΚΕΦ. Β.
Περὶ Ἐννοιῶν εἰδῶντε διαφορᾶς καὶ τρόπων παντοίων. 167

ΚΕΦ. Γ.
Διαφοραὶ ἄλλαι Ἐννοιῶν Συγκεκριμένων καὶ Ἀφηρημένων. 185

ΚΕΦ. Δ.
Περὶ Ἐννοιῶν βάθεσ τε καὶ πλάτεσ. Ἤτοι· περὶ ἐννοιῶν τῶν ἐπὶ μέρεσ, καὶ Καθόλε· Ἔνθα καὶ περὶ τῶν πέντε Καθόλε Ἐννοιῶν ἐκ τῆς πορφυρίε Εἰσαγωγῆς. 194
Περὶ τῶν Ε. Καθόλε Ἐννοιῶν. 200

ΚΕΦ. Ε.
Περὶ Ἀναπτύξεως τῶν Ἐννοιῶν. Ἔνθα περὶ Ὁρισμῆ καὶ Διαιρέσεως. 206
Περὶ Ὁρισμῆ. 207
Περὶ Διαιρέσεως. 220

ΚΕΦ. ϛ΄.
Περὶ τόπων τῶν Ἐννοιῶν· Ἤτοι περὶ τῆς τέτων εἴς τινα Γένη Ἀναγωγῆς. Ἔνθα περὶ τῶν Κατηγοριῶν. 225
Αἱ κατ' Ἀριστοτέλιν Κατηγορίαι. 228

ΚΕΦ.

ΠΙΝΑΞ ΚΕΦΑΛΑΙΩΔΗΣ.

ΚΕΦ. Ζ.
Περὶ Σημείων Ἐννοιῶν. Ἤτοι περὶ ὅρων δυνάμεως. Σελ. 240

ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

περὶ Σκέψεως.

ΚΕΦ. Α.
Τί δήποτε ἡ Σκέψις ἐστὶ, καὶ ἐφ' οἷς, καὶ ὅπως αὐτῇ προσχρηστέον. 256

ΚΕΦ. Β.
Περὶ Ἀληθείας καὶ ψεύδους. Καὶ περὶ τοῦ Βεβαίου, καὶ τοῦ Πιθανοῦ, καὶ περὶ Ἀπάτης. 267

ΚΕΦ. Γ.
Περὶ διαφόρων βαθμῶν Πιθανολογίας, καὶ τῆς τούτων αὐτῶν Ἀνακρίσεως. 276

ΚΕΦ. Δ.
Περὶ ἐπικρίσεως τοῦ πιθανοῦ ἐπὶ διαφόρων ὑποκειμένων. Ἤτοι περὶ Εἰδῶν τῆς Κριτικῆς. 284

ΚΕΦ. Ε.
Ὅπως τὸ πιθανὸν θηρατέον τοῖς τὸν νοῦν τῶν ἄλλων διερμηνεύουσι. 294

ΚΕΦ. ς'.
Ὅπως τὸ πιθανὸν παραδεκτέον ἐν τοῖς ὑπὸ τῶν ἄλλων, ἢ διὰ λόγου μαρτυρουμένοις, ἢ ἐν Συγγράμμασιν ἱστορουμένοις. 307

ΚΕΦ. Ζ.
Ὅπως τῶν παρ' ἑκάστοις Ἐθῶντε καὶ Ἠθῶν, Ῥοπῶντε ψυχῆς καὶ Ἐπικλίσεων τὴν δύναμιν πιθανῶς ἐπικριτέον. 313

ΚΕΦ. Η.
Ὅπως ἐξ ὧν πάρεσιν ἰδεῖν φαινομένων, ἔστιν ἃ τῶν εἴτε κατὰ φύσιν, εἴτε κατὰ τὰς ἀνθρωπίνας πράξεις ἀποβησομένων προεικάζειν πιθανῶς ἐστί. 322

ΚΕΦ.

ΠΙΝΑΞ ΚΕΦΑΛΑΙΩΔΗΣ.

ΚΕΦ. Θ.

Ὅπως τῶν ἐν τοῖς ἔσι φαινομένων τὰς αἰτίας πιθανῶς ζηρώμεθα. Σελ. 329

ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ Κρίσεως.

ΚΕΦ. Α.

Ὁποίατις ἡ κατὰ τὶω Κρίσιν τῦ Γνωσικῦ τῆς ψυχῆς ἐνέργεια ἐςὶ; 337

ΚΕΦ. Β.

Περὶ Σημείων Κρίσεως. Ἤτοι περὶ Ἑρμίωείας, καὶ τῦ Ἀποφαντικῦ λόγυ. 341

ΚΕΦ. Γ.

Περὶ Εἰδῶν παντοίων Προτάσεων. 348

ΚΕΦ. Δ.

Περὶ τῆς ἐν ταῖς Ἀποφάνσεσι διπλόης, καὶ τῶν κατὰ ταύτὶω Εἰδῶν. 356

ΚΕΦ. Ε.

Περὶ τῆς ἐν ταῖς Προτάσεσιν Ἀντιθέσεως. 365

ΚΕΦ. ς'.

Περὶ τῆς τῶν Προτάσεων Ἰσοδυναμίας. 373

ΚΕΦ. Ζ.

Περὶ Ἀντιςροφῆς τῶν Προτάσεων. 377

ΚΕΦ. Η.

Περὶ τῆς τῶν Προτάσεων Ἀκολυθίας. 386

ΤΗΣ

ΠΙΝΑΞ ΚΕΦΑΛΑΙΩΔΗΣ.

ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περὶ Διανοίας.

ΚΕΦ. Α.

Τί ἐς̀ι Διάνοια· καὶ τίνι κεῖται αὐτῆς ἡ Φύσις. Σελ. 302

ΚΕΦ. Β.

Περὶ λόγυ Ἑρμηνευτικῆ τῆς Διανοίας, καὶ τῶν εἰδῶν αὐτῆ. 403
Περὶ Συλλογισμῆ. 405
Περὶ Ἐπαγωγῆς. 410
Περὶ παραδείγματος. 412

ΚΕΦ. Γ.

Περὶ Συλλογισμῶν Στοιχειωδῶν. 416

ΚΕΦ. Δ.

Περὶ Συλλογισμῶν Μεθοδικῶν. Ἤτοι περὶ Σχημάτων Συλλογισμῆ, καὶ Τρόπων ποικίλων. 422
Στοιχεῖα τῆς Συλλογιστικῆς τέχνης Γεωμετρικῆ Μεθόδῳ κατασκοπαζόμενα. 425
Τὰ κατὰ Γένος παντὶ Συλλογισμῷ ἐπιθεωρέμενα. 427
Περὶ τῶν ἰδίᾳ ἑνὶ ἑκάστῳ Συλλογιστικῷ Σχήματι προσανηκόντων Θεωρήματα. 442

ΚΕΦ. Ε.

Περὶ Συλλογισμῶν Ἀμεθόδωντε καὶ Ἀνωμάλων. 461
Περὶ Ἐνθυμήματος. 465
Περὶ Σωρείτε. 469

ΚΕΦ. ς'.

Περὶ Συλλογισμῶν Συνθέτων.
Περὶ Συλλογισμῆ Συμπλεκτικῆ 473
Περὶ Συλλογισμῆ Αἰτιολογικῆ. 474
Περὶ Συλλογισμῆ Διαζευκτικῆ. 475
Περὶ Συλλογισμῆ Ὑποθετικῆ. 478

Περὶ Διλήμματος. Σελ. 481
Περὶ Συλλογισμῶν ἄλλων Σωθέντων τοῖς ἤδη καταλεχθεῖσι προσεικότων. 484

ΚΕΦ. Ζ.

Περὶ Συλλογισμῶν Ἀναγωγῆς καὶ τῆς τέτων Ἀπαγωγῆς εἰς ἀδύνατον. 486

ΚΕΦ. Η.

Περὶ Συλλογισμῦ Ἐπισημονικῦ, ἢ περὶ Ἀποδείξεως. 493

ΚΕΦ. Θ.

Περὶ Συλλογισμῦ Ἐνδόξε· Καὶ περὶ τῆς τῦ Μέσε εὑρέσεως. 503

ΚΕΦ. Ι.

Περὶ τῶν ψεθδωνύμων Συλλογισμῶν. Ἤτοι περὶ Σοφιστικῶν Ἐλέγχων. 513

ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Περὶ Μεθόδε.

ΚΕΦ. Α.

Ὁποίατις, καὶ ποσαπλῆ ἡ Μέθοδος ἐστί. 526

ΚΕΦ. Β.

Περὶ Μεθόδων τινῶν Ἀπλεξέρων, ὧν ἐπίσημος κατὰ τὰς λογικὰς ἐνεργείας ἡ χρῆσις.
Μέθοδος Ὁρισμῶν. 528
Μέθοδος Διαιρέσεων. 530
Μέθοδ. τῦ τὰς Προτάσεις μερικεύειν, ἢ καθολικεύειν. 531
Μέθοδος Ἀξιωμάτων. 533
Μέθοδος Αἰτημάτων. 537

Μέθο-

ΠΙΝΑΞ ΚΕΦΑΛΑΙΩΔΗΣ.

Μέθοδος Θεωρημάτων, καὶ Προβλημάτων, καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ἐπιφερομένων Πορισμάτων, καὶ τῶν περὶ αὐτὰ Σχολιασμάτων, 538
Μέθοδος τῶν Ἀποδεικτικῶν Ἐφόδων. 544

ΚΕΦ. Γ.

Περὶ τῆς ἐν ταῖς Μελέταις Μεθόδου· ἔνθα περὶ Μεθόδου Ἀναλύσεως, καὶ Εὑρέσεως. 550

ΚΕΦ. Δ.

Περὶ τῆς κατὰ Σύνθεσιν Μεθόδου, ἥτις Μέθοδος ἐπιλέγεται Ἐκθέσεως καὶ Διδασκαλίας. 562

ΚΕΦ. Ε.

Περὶ Μεθόδου τῆς κατ' Ἀντίθεσιν ἤτοι Προσδιαλεκτικῆς. 573

„Τὰ παλαιὰ τιμᾶσθαι θέμις, ὠϊκα καὶ τὼ
„ἀλήθειαν ἔχει ἐπανθοῦσαν τῷ χρόνῳ. . . . . Οὐ
„τοίνυν ἡμῖν μελήσει τοῦ χρόνου, ἕως ἂν τὸ ψεῦδος
„παρενοχλῇ, ἢ μηδαμοῦ τὰ καλὰ παιδικὰ, ὅ,τε λό-
„γος καὶ ἡ ἀλήθεια φαίνεται.

Ζαχαρ. Σχολαστ. τοῦ μετὰ ταῦτα Ἐπισκ. Μυτιλ. Διάλ. ὅτι ὁ σωκράτιος τῷ ΘΕΩ ὁ Κόσμος.

ΑΦΗΓΗ-

ΑΦΗΓΗΣΙΣ
ΠΡΟΕΙΣΟΔΙΩΔΗΣ

Περὶ Ἀρχῆς καὶ προόδε τῆς κατὰ τὶω Φιλοσοφίαν ἐνσάσεως. Καὶ περὶ τῶν ἐν Φιλοσοφίᾳ γενομένων Αἱρέσεων, καὶ τῶν κατ' αὐτὰς μάλιστα εὐδοκιμησάντων.

§. α'.

Τὰ περὶ τῆς παρ' ἀνθρώποις Φιλοσοφίας χρονολογοῦντες οἱ πλεῖστοι, καὶ ταύτης οἷον ἀναδιφῶντες καὶ ἀνερευνῶντες τὰς πρωτίστας καταβολὰς, ὅθεντε, καὶ ὑφ' ὅτε δὴ, καὶ ὅτε πρῶτον, καὶ ὅπως, ἡ τῶν ὄντων, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς αἰτίων ἐπιστήμη διὰ σπουδῆς ἤρξατο γίνεσθαι, ἔσγ' ἐπ' αὐτὶω προϊόντες ἀνατρέχουσι τὸ γένος τὶω καταρχὶω, καὶ πρώτας οἷον ἀπαρχάστε καὶ ἀκροθίνια τῆς ἀνθρώπων φύσεως ἅμα καὶ παιδείας γεγονέναι ὑπειλήφασι τὰς αὐτάς (1). Αὐτίκα μὲν γὰρ ἐκ ἀμυδρῶς ἐν Ἱεραῖς, φασὶ, καὶ ἀποῤῥήτοις μυήμεθα εἰσηγήσεσι, θεόσδοτόν τινα τὶω σοφίαν εἰληφέναι τὸν τῦ Γένες ἐξάρξαντα, ψυχῆς ἐχ ἧττον κατηγλαϊσμένον κάλλεσιν ἀκηράτοις, ἢ σώματος ὑπερφυέσι πλεονεκτήμασι καλλυνόμενον, ἄγαλμα τωόντι θεότευκτον, καὶ εἰκόνα θεόγραφον, πασῶν χαρίτων ἀνάπλεων (2). Δῆλον δὲ, κἂν εἰ μηδαμόθεν ἄλλοθεν, ἐκ γᾶν τῆς

(1) Εὐσέβ. Εὐαγγελ. Προπαρασ. Βιβ. ιά. Κ. σ. Σείδ. ἐν λέξ. Ἀδάμ, καὶ πολλοὶ τῶν ὕστερον.

(2) Ἐκκλησιαστ. Κεφαλ. ζ'. Καὶ Σειράχ Κεφ. ιζ'.

τῆς προσφυῶστε καὶ καταλλήλως τοῖς ζώοις ἐπιτεθείσης ὀνομασίας (1). Οὐδὲ γὰρ σμικρόν τινα τὸν ἔλεγχον εἶναι τῷ τὰς φύσεις ἐκείνων καὶ τὰς δυνάμεις ἀκριβῶς ἁπάντων προειληφέναι, ὧν ὀνομάσειεν, ὁπότε καὶ τὸ ὀνόματα καλεῖν, εἰς ἔμφασιν τῆς περιὀσης τῷ ὀνοματοθετοῦντι γνώσεως, ἡ Ἱερὰ πᾶ λέξις (2) ἐξείληφεν, ἐκ ἀσαφῶς καντεῦθεν τὸ ὑπέρσοφον τῷ Δημιεργῷ ἐξυμνήσασα. Τῷ δὲ Γενάρχῃ, καὶ Φιλοσοφάρχῃ πως ἔτως εἰπεῖν ἐκ τῶν εἰρημένων ἀναδειχθέντος, διαδέξαθαι τὰς ἐξ αὐτοῦ σὺν αὐτῷ τῷ γένει, καὶ τιὼ τῷ ἀνθρωπίνῳ παντὸς Σχολαρχίαν. Καὶ Σῆθον μὲν, καὶ τὰς ἀπὸ Σήθ περὶ τιὼ Ἀστρονομίαν ἀσχοληθέντας, σηλογραφῆσαι, ἅ, τε παρὰ τῷ πατρὸς παρειλήφεσαν, καὶ ὅσα καὶ αὐτοὶ τῶν ὀρανίων ἔφθησαν παρατετηρηκότες (3) ἀφορμὶὼ τοῖς ἔπειτα εἰς ἐπισήμιὼ ἐσόμενα. Τὰς δὲ ἀμφὶ τὸν Καΐν, ὧν ἄλλως ἐκ ἄδηλον καὶ τὸ περὶ τὰ βιωτικὰ καὶ γεώδη χαμερπὲς καὶ χαμαίζηλον, περὶ τὸ Ἀρχιτεκτονικὸν Εἶδος μάλιστα σπεδάσαι, καὶ παντοίας τέχνας ἐπινοῆσαι, αἳ τῆς Φιλοσοφίας καὶ αὐταὶ ὥσπερ παραφυάδες εἰσὶ καὶ ἀποβλαστήματα. Ἀλλ' οἱ μὲν ἔτως.

§. β'. Οἱ δὲ τάτοις, καίτοι μὴ πάντῃ ἔξω τῷ πιθανῷ λεγομένοις, ἐ πάνυτι ἀξιῶσι προσίθεσθαι, ὅτι δὴ πέρα τῷ δέοντος, φασὶ, τὸ τῆς Φιλοσοφίας χρῆμα ἀπαρχαΐζεται. Τὸ μὲν γὰρ Ἄνδρας προφητικὰς ἐκείνας γεγονέναι, καὶ θείας τινὸς μοίρας ἠξιῶσθαι νομίζειν, εἰκός τε καὶ δίκαιον. Καὶ μάλιστα τὸν Γενάρχιν, ὃς οἷα Κεφαλή τις, καὶ πατὴρ, καὶ Καθηγεμὼν τοῖς ἐξ αὐτοῦ ἔμελλεν ἔσεσθαι. Οὕτω δέτοι Φιλοσοφῆσαι καὶ αὐτὰς

(1) Γενέσ. Κεφ. β'.

(2) „Ὁ Ἀριθμῶν πλήθη Ἄστρων, „καὶ πᾶσιν αὐτοῖς ὀνόματα καλῶν „Ψαλμ. ρμδ'. (ὀνόματα, γνῶσις.) „Τετέσι διαφορὰς, καὶ τὴν τάτων θέ„σωτο καὶ διάταξιν, καὶ τὴν πρὸς ἄλ„ληλα σχέσιν. Οὐ γὰρ ὀνόματι κε„χρημένος ὁ Θεὸς τὰς ἀστέρας καλεῖ, „ἄψυχα γὰρ ταῦτα, καὶ λόγε ἐστερη„μένα. Σειῦδ. ἐν λέξ.

(3) Σοφίαν τε γὰρ οἱ ἀπὸ Σήθ „τὴν περὶ τὰ ὀράνια καὶ τὴν τάτων „διακόσμησιν ἐπενόησαν· ὑπὲρ δὲ τῷ „μὴ διαφυγεῖν τὰς ἀνθρώπες τὰ εὑ„ρημένα, μηδὲ πρὶν εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν „φθαρῆναι, προειρηκότος ἀφανισμὸν „Ἀδάμε τῶν ὅλων ἔσεσθαι, τὸν μὲν „κατ' ἰσχὺν πυρὸς, τὸν ἕτερον δὲ κα„τὰ πλῆθος καὶ βίαν ὕδατος, σήλας „δύο ποιησάμενοι, τὴν μὲν ἐκ πλίνθε, „τὴν δ' ἑτέραν ἐκ λίθων, ἀμφοτέραις „ἐνέγραψαν τὰ εὑρημένα, ἵνα καὶ τῆς „πλινθίνης ἀφανισθείσης ὑπὸ τῆς ἐπομ„βρίας, ἡ λιθίνη μένασα παράσχῃ μα„θεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμέ„να δηλῶσα ... Μένα δ' ἄχρι τῷ „δεῦρο κατὰ τὴν Συριάδα. Ἰώσηπ. Ἀρχαιολ. λόγ. Α. Κ. γ.

τὰς ἡγεῖθαι, οἷον ἐκ πυκνῆς μὲν μελέτης καὶ συγγυμνασίας, καὶ συνασκήσεως, ἐξ ἀμφιλαφοῦς δὲ πείρας τε καὶ παρατηρήσεως, διὰ δὲ μακρᾶς καὶ χοινοτενεστέρας πολλάκις ἐφόδε Συλλογισμῶν, τὰς κρυφιωτέρας λόγας τῶν ὄντων καὶ γινομένων θηράσαθαι, τοῦτο δὲ ἑκόντες ἐκ ἄνποτε ὁμολογήσειν αὐτοὶ φασίν (1). Ἐνθεντοι καὶ τὰς θρυλλεμένας σήλας, ὡς λῆρον ἄντικρυ καταγελῶσι τοῦ Ἀρχαιολόγε εἰσάγοντος, ὃν ἴασιν ἄλλως φιλογενῆ ἐκτόπως τυγχάνοντα, καὶ τῷ οἰκείῳ αὐτοῦ Ἔθνει τὰ πρεσβεῖα ἐκ παντὸς τρόπε περιποιῆσαι ἀγωνιζόμενον, (2). Καὶ τῷ Σήθῳ ἕτω, τὰς τῷ Σώθῳ τυχὸν, ἤτισι δοκεῖ (3), τῷ Αἰγυπτίῳ ἐποφειλομένας Στήλας ἀφοσιώμενον. Ἐφ' οἷς, καὶ τὸ ἐχὶ καθάπαξ, κατὰ βραχὺ δὲ, καὶ κατὰ μίαν, τοῖς πρὸ τοῦ Κατακλυσμοῦ Πατράσιν ἐπινοηθῆναι τὰς τέχνας. Καὶ ἐδὲ πάσας, ἐδὲ τὰς περιττὰς, τὰς δὲ τῶν ἀναγκαιοτάτων, ἄλλε ἄλλιν προχειρισαμένε τῷ βίῳ, καὶ ἐπιτηδεύσαντος, τοῦ ἐξ ἐπιδόσεως, καὶ διὰ βαθμῶν, οἷα καὶ τ' ἄλλα, καὶ τιὺ Φιλοσοφίαν αὐτιὺ προελθεῖν εἰς μέγεθος, καὶ ἀκμάσαι, μέγιστον τεκμήριον κρίνεται.

§. γ'. Ἀλλὰ γὰρ ὁ δυχερὲς ἴσως τιὺ περὶ τότε ςῆσαι διαφωνίαν, τὸ μέσον κάνταῦθα προελομένος, καὶ τῶν δοξασμάτων ἑκατέρε τιὺ ἀμετρίαν ἐξίσε φεύγοντας. Ἐπειδὴ γὰρ Φιλοσοφίαν κυρίως μὲν καὶ ἰδιαίτατα καλεῖν εἰώθαμεν τῶν ἐπιςημῶν τὸ ὁλικὸν καὶ τέλεον σύςημα, τῶν λόγοις τε καὶ ἀποδείξεσιν ἀκριβέσι, καὶ ἀδιαπτώτοις ςηριζομένων, καταχρηςικώτερον δὲ καὶ τιὺ τῆ ἀληθῆς ἔφεσιν, τιὺ ἥκιςα μὲν πεφυκεῖαν ἀργεῖν, εἰς δὲ θήραν τῆ ἀγνοεμένε διηνεκῶς ἀνατεινομένην· (ὧν ἡ μὲν τελεωτέρα τις, εἰ ἕτω θέμις εἰπεῖν, καὶ ἤδη ἱκανῶς ἂν εἴη συγκεκροτημένη Φιλοσοφία, ἡ δὲ ἀτελεςέρα, καὶ ὡς ἄντις φαίη ἐν τῷ γίνεθαι)· Τιὺ μὲν καθ' ἡμᾶς ταύτιν Συςηματικιὺ Φιλοσοφίαν καὶ πληρεςέραν, τιὺ ἁπλέτοις ἱδρῶσί τε καὶ καμάτοις, καὶ ὑπὸ πολλῶν, καὶ διὰ πολλῆ τέως τῆ χρόνε καὶ μόλις ποτὲ συναυξηθεῖσαν τῷ βίῳ καὶ συνακμάσασαν, τοῖς πρώτοις τῶν ἀνθρώπων ἀπονέμειν παραιτησόμεθα· τιὺ δὲ ἐκ ῥοπῆς ἐμφύτε μὲν ἅπασι, δραςηρίε δὲ καὶ ἐνεργῆ τοῖς τιὺ διά-

(1) Βρυκκέρ. περὶ τῆς τῶν βαρβάρων φιλοσοφίας Κεφ. β'. §. γ'.

(2) Αὐτ. αὐτ.

(3) Φαβρίκ. ἐν Κώδ. ψευδεπιγρ. τῆς παλ. Διαθήκ. Τόμ. Α'. Σελ. 160. κβ'.

νοιαν ὀξυτέροις πρὸς ἔρευνάν τε καὶ κατανόησιν τῶν ὄντων σπεδιώτε καὶ ἐπιμέλειαν, καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὴν φιλοσοφίαν ἐν ὠδῖσιν ἔσαν ψυχῆς, ἢ τὸ πλέον ἐν σπαργάνοις ἔτι ἢ γάλαξιν, ἀδ' αὐτὰς τὰς ἀρχαιοτάτας πάμπαν ἀποσερήσομεν. Μᾶλλον δὲ καὶ πολλῷ τῷ μέτρῳ τῇ ἐρεύνῃ ταύτῃ ἐκείνας διενεγκεῖν ἀξιώσομεν, ὅσῳ καὶ φύσεως ἀκμῇ, καὶ περιουσίᾳ φρενῶν, καὶ τῇ διὰ τὸ μακρόβιον πολυπειρίᾳ τε καὶ ἀμφιλαφεῖ πείρᾳ προθυμοτέρας γενέσθαι εἰκὸς, καὶ τάχα δὲ καὶ εὐτοχωτέρας τῶν ὕστερον εἰς ἀληθείας ἀνεύρεσιν. Ὀργᾶ γάρπως τὸ ὀξύνουν καὶ φρενῆρες πρὸς ἐπιστήμην· Καὶ τοῦτο βέλτιστα δοκεῖ καὶ ὁ μῦθος, τῷ νοῖ τὰς τέχνας εἰσάγων ὁμοχρόνους παρ' ἡμῖν καὶ ὁμήλικας, ἐν οἷς πλάττει:

„Πάσας τέχνας βροτοῖσιν ἐκ Προμηθέως„

Ὅστις

„Σφᾶς νηπίους ὄντας τὸ πρὶν,

„Ἔννους ἔθηκε, καὶ φρενῶν ἐπηβόλους (1).

§. δ'. Ἀνάγει τοίνυν ἐπὶ τὰς τῆ Γένους καταρξαντας τὰ τῆς φιλοσοφίας Προοίμια, ὁ φύσει ἅπασιν ἀνθρώποις ἐγκείμενος εἰς τὸ φιλοσοφεῖν ἔρως. Τὸ γὰρ φίλαυτον ἔμφυτον. Δι' ἐκεῖνο δὲ, πᾶς τις διώκει τὸ εὐδαιμον. Εὐδαιμονία δὲ ἀνθρώπῳ καὶ μάλα προσήκουσα, τὸ, πλέον ἢ τ' ἄλλα, διαφέρειν τῶν εἰδήσεσι· „Διὸ καὶ τὸ ἔκπαλον τῆ εἰδέναι φύσει ὀρέγεσθαι,„ ἔτω πως ἐκ τῶν προτέρων, (τουτέσιν ἐκ τῆ αἰτίᾳ) ὀρθῶς ἂν συναπτοιτο, ὅπερ ἐκ τῆς τῶν αἰσθήσεων ἀγαπήσεως,„ Ἀριστοτέλης (2) ὑστερολογῶν ἐτεκμαίρετο. Εἰ γὰρ ἔτως ἐφέσεως πεφυκὸς ἐγένετο ἀεὶ τὸ ἀνθρώπειον, εὔδηλον ὡς ἀνέκαθεν εὐθὺς τῆς Σοφίας τῷ πόθῳ ἑάλω· Καὶ τῶν πολλῶν, οἳ δήπε ἧττον ἀνθρωπίνως τῆ τιμιωτάτῃ, καὶ θειοτάτῃ παρημέλησαν χρήματος, εἰκὸς καὶ κόμμάτι ἐν μέρει ἀφοριδὲν διακριθῆναι, οἷς ὁ τῆς γνώσεως πλῆτος περὶ παντὸς ἄλλε τετίμηται (3).

§. ε'. Πείθει δὲ τῆτ' αὐτὸ, καὶ ἡ ἐκ ἔστιν ὅτῳ μὴ ἐνορωμένη πολυπραγμοσύνη, καθ' ἣν περὶ τὰ ἀδηλότερα, καὶ ὧν τὰ αἴτια ὡς πορρωτάτω αἰσθήσεως ἵδρυται ἐπέχων ὁ Νῆς καὶ σφαδάζων,

(1) Αἰσχύλ. Προμηθ. Δεσμώτ.

(2) Ἀριστ. Λ. Μεταφυσ. Κ. ά.

(3) „Εἰ διὰ τὸ φεύγειν τὴν ἄγνοι- „ἂν ἐφιλοσόφησαν, φανερὸν ὅτι διὰ „τὸ εἰδέναι τὸ ἐπίσασθαι ἐδίωκον. Αὐτ „Κεφ. β'.

δάζων, ἐ πρὶν ἐφηρεμεῖ τοῖς φαινομένοις, ἢ τέτων τὰς λόγες ἐκπαιδευθείη „Ὅπε γὰρ ὁ τῆς αἰτίας ἐπιλείπει λόγος, ἐκεῖ„θεν ἄρχεται τὸ ἀπορεῖν, τετέςι τὸ Φιλοσοφεῖν „(1). Οὐρανῶν ἕν καὶ τῶν ἐν ἐκείνοις φάτων ἀριθμὸν, καὶ μέγεθος, καὶ θέσιν, καὶ κίνησιν· Στοιχείωντε ἀντιφυίας ἅμα καὶ συμφυίας, εἰς φθοραν ὑπεργάσας καὶ γένεσιν· Μικτῶντε τῶν ἐξ ἐκείνων φύσεις τε καὶ δυνάμεις, καὶ χρήσεις, καὶ ὠφελείας, καὶ ὅλως τὸν ἐν τῷ παντὶ, καὶ ἐφ' ἑκάτῳ μέρει κόσμον θεασαμένες, εἰκὸς ἦν ἀγαμένες τε καὶ τεθηπότας τὸς Ἀρχαιοτάτες ἐκείνες ἐπαπορῆσαι τῇ θέᾳ· Πολλὰς δὲ ἐξ αὐτῶν ὡρμημένες ἐξ ἀπορίας δικαιοτάτης, καὶ ἐπὶ τιὼ ἔρδναν ἐπισκαφῆναι τῶν ἀγνοεμένων. (2) Τῶν τε μᾶλλον πρᾶπτων ἐγκρατεῖς ὀφθέντας, ἐντεῦθεν καὶπὶ τὰ ἐνδότερα χωρῆσαι, καὶ ἀφορμιὼ ἔτω τοῖς ὕςερον θεωρίας ἐ φαύλιν καταλιπεῖν καὶ μαθήσεως. Ὁδὸς γέτοι ἀεὶ τὸ ἀπορεῖν, καὶ ἐπὶ τιὼ δύπορίαν παρόρμησις ἔδοξέτε καὶ λέλεκται.

§. ς'. Διαμιλᾶται τοίνυν ἔτω νοεμένη ἡ Φιλοσοφία τῷ ἀνθρωπίνῳ ἐπ' ἀρχαιότητι, ἐδὲ πάνυ ὑςερογενὴς εἶναι βέλεται. Καὶ εἰκότως δήπε ἐν ἓκ εἰκόσι Διογένης ἐτόπαζεν ὁ Λαέρτιος, ἐν οἷς φησὶν, ὅτι „ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων, μὴ ὅτιγε Φιλοσοφία, ἀλ„λὰ καὶ γένος ἀνθρώπων ἦρξε. (3).„ Τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν αὐτῶν καὶ τᾶ γένες καὶ τῆς Φιλοσοφίας ἕλκειν βέλεθαι τὰ προοίμια, ὐλόγως ἐςὶν ἀποφαινομένε, μὴ παρὰ πολὺ ἐν ἀνθρώποις ἀρχῆσαι τιὼ περὶ τὰ μαθήματα ἔφεσιν· ἅμα δὲ ὑφεσῶτας τῷ λόγῳ χρήσαθαι εἰς πορισμὸν γνώσεως, συνεωσμένες εἰς τᾶτο δηλονότι ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Φύσεως, καὶ ῥοπῇ τῇ πρὸς δύδαιμονίαν, καὶ τῇ ἐκ τᾶ ἀπορεῖν ἐκπλήξει κινηθέντας, ἐμφύτοις ὡς μύοψι. Τὸ δὲ τὰς ἀπαρχὰς καὶ αὐτῆς τῆς Φύσεως, μὴ ὅτιγε τῆς παιδείας μόνης, ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων δράπεθαι ἐπιχειρεῖν, ἀνδρὸς ἐςὶν ἐπιεικῶς Φιλογενᾶς ἐκ τόπος καὶ Φιλοπά-

(1) Πλάταρχ. Συμποσιακ. Βιβ. Ε'. Προβλ. ζ'.

(2) „Διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄν„θρωποι, καὶ νῦν, καὶ τὸ πρῶτον ἤρ„ξαντο φιλοσοφεῖν. Ἐξ ἀρχῆς μὲν τὰ „πρόχειρα τῶν ἀπόρων θαυμάσαντες, „εἶτα κατὰ μικρὸν ἔτω προϊόντες, καὶ „περὶ τῶν μειζόνων ἔτω διαπορήσαντες· „οἷον περὶ τῶν τῆς Σελήνης παθημά„των, καὶ τῶν περὶ τὸν Ἥλιον, καὶ „ἄστρα, καὶ περὶ τῆς τᾶ παντὸς γενέ„σεως, κτ'. Ἀριστοτ. Μεταφυσ. Μεῖζον. Α'. Κεφ. β'.

(3) Ἐν τῷ Προιμ. Εἰς τὰς βίας.

τριδος. Κινδυνεύει δὲ λαθεῖν αὐτὸν τὰ βαρβάρων κατορθώματα, ὅπερ ἐκεῖνος ἐπιμέμφεται Ἀριστοτέλει, καὶ Σωτίωνι, καὶ Ξάνθῳ τῷ λυδῷ, καὶ ἄλλοις, „λανθάνεσιν (εἰπὼν) τὰ Ἑλλή„νων κατορθώματα τοῖς βαρβάροις προσάπτοντες„. (1) Ἄλλοθεν γὰρ καὶ μάλα καταφανές ἐστι, πολὺ τῶν Ἑλλήνων δυνεγκεῖν ἐπ' ἀρχαιότητι Γένη βαρβάρων, καὶ ταῦτα τέχναις ἐνευδοκιμῆσαι, καὶ λόγοις. Οἷον Ἀσσυρίους τε τὰς πάλαι, καὶ Χαλδαίους, περιπύστους περὶ τὴν Ἀστρονομίαν γεγονέναι, δεξιῶς αὐτοῖς ἐχούσης εἰς τοῦτο τῆς χώρας, ὡς ἐπιπέδου τε οὔσης, καὶ ἐξ ἀνεφέλου τε καὶ διαύγους τοῦ περιέχοντος, ἀκώλυτον τὴν θέαν τῶν οὐρανίων διακόσμου παρεχομένης. Ἀπὸ δὲ τούτων παιδευθέντας, καὶ τῷ ἴσῳ ζήλῳ διεγηγερμένους μηδὲν χείρους ἐπὶ σοφίᾳ ὀφθῆναι τοὺς Αἰγυπτίους. Τούτους γὰρ ὀνομαστοτάτους γενομένους περὶ τὰ μαθήματα, καὶ τὰς τέχνας οἱ πάντες θρυλλοῦσι, τὰ μὲν παρὰ τῶν Χαλδαίων δι' Ἀβραάμου (ὡς τῷ Ἰωσήπῳ Ἰσόρηται (2), στοιχειωθέντας, καὶ τὸν Ἀβραάμου ἔπειτα ἀπόγονον Μωσῆν στοιχειώσαντας, ὡς Φίλωνι διηγεμένῳ (3) προσίθενται καὶ τῶν παρ' ἡμῖν Πατέρων οἱ ἀρχαιότατοι (4). Τὰ δὲ καὶ παρ' ἑαυτῶν, ἀνθρόντας τὰ πλεῖστα, ὅπερ οἱ τῶν Ἑλλήνων ἄριστοι αὐτοῖς ἐπιμαρτυροῦσιν (5). Οὐ γὰρ μήποτε Αἰγυπτίους τῆς κατὰ τὴν Γεωμετρίαν Ἐπιστήμης τὴν εὕρεσιν, ὀλίγου ἀφαιρήσεται χρόνος. Οὐ μόνον γὰρ τοῖς παρ' αὐτοῖς Ἱερεῦσι τὸ κατὰ Σχολὴν τὸν βίον διάγειν εἰς εὕρεσιν τῶν Μαθημά-

(1) Αὐτ. αὐτ.

(2) „Διῆρε γὰρ πρὸς αὐτὰς (τὰς Αἰ„γυπτίας Ἀβραάμης) τῆστε ἀφθονίας „τῆς ἐκείνων μεθέξων, καὶ τῶν Ἱερέ„ων ἀκροατὰς ἐσόμενος ... Φαραώθης δὲ „ὁ βασιλεὺς, (ὃ καὶ Νεχαὼς λεγόμε„νος) δωρεῖταί τε αὐτὸν πολλοῖς χρή„μασι, καὶ συνεῖναι Αἰγυπτίων τοῖς „λογιωτάτοις ἐπιτρέπει ... οἷς τήν τε „Ἀριθμητικὴν (Ἀβραάμης) χαρίζε„ται, καὶ τὰ περὶ Ἀστρονομίαν παρα„δίδωσι. Πρὸ γὰρ τῆς Ἀβραάμου „παρουσίας εἰς Αἴγυπτον, οἱ Αἰγύπτιοι „τούτων εἶχον ἀμαθῶς. Ἐκ Χαλδαίων „γὰρ ταῦτα ἐπεφοίτησεν εἰς Αἴγυπτον, „ὅθεν ἀνῆλθε καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας. Ἰώ„σηπ. περὶ Ἰουδαϊκ. Ἀρχαιολ. Λογ. Α. „Κ. Θ.

(3) Φίλων ὁ Ἰουδ. ἐν τῷ περὶ Ἀβραάμου. Σελ. 360.

(4) Αὐτ. περὶ βίου Μωσέως Σελ. 604. Κλήμ. Ἀλεξ. Στρωμ. Βιβλ. Α'. Ἰουστῖν. Φιλόσοφ. καὶ Μάρτ. Ζητήμ. κέ. πρὸς τοὺς ὀρθοδ. Ὠριγέν. κατὰ Κέλσου Βιβ. Α'.

(5) Πλάτων ἐν Φαίδρῳ. Καὶ Στράβ. Βιβλ. ις'. καὶ ιζ'. Καὶ Ἀχιλ. Τατ. εἰς τὰ Ἀράτου Φαινόμ. Καὶ Ἰάμβλ. εἰς βίον Πυθαγόρου.

ματικῶν τεχνῶν συνεβάλετο (1). Ἀλλὰ καὶ Ἀνάγκη γὰρ αὐτὸς ἐνῆγεν εἰς τὸ Γεωμετρεῖν κατεπείγουσα, ἵν' ὁμαρῶς διακρίνειν ἔχοιεν, τὸς τῶν ἀγρῶν αὐτοῖς συγχεομένας ὅρους, ὑπὸ τῆς ἐτησίας τῦ ποταμῦ ἐπικλύσεως (2), Γέγονε δὲ ἄρα καὶ τὸ τῆς ἀνάγκης πολλῶν εὑρέσεως ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν ἀφορμή. Καὶ τῦτ' ἐπέσαι πρὸς τοῖς λοιποῖς ἐπιλογιῶνται, τῆς ἀρχαιότητος ἐκείνων ἐκ ὀλιγωρητέον τεκμήριον.

§. ζ'. Πολλῶν ἓν καὶ ἀξιολόγων Ἀνδρῶν τοῖς Βαρβάροις ἐναντιθεμένων τιὺ Φιλοσοφίας ἀνεύρεσιν, ὤφειλε δῆπε, ἤτοι ὧν εἰς μέσον παρήγαγεν αἰδεθῆναι τὰς πίστεις, ἢ δι' ἃς αἰτίας εὐλόγως ἀνατρέψαι τὴν δόξαν ἐπειρᾶτο, παραθέσθαι ἡμῖν ὁ Λαέρτιος. Τῷ δὲ ὁ Θρᾴξ Ὀρφεὺς, ὡς ἄρα πᾶν ἀνθρώπειον πάθος τοῖς Θεοῖς ἀφειδήσας προσρίψαι, καὶ διὰ τῦτο ἐνδίκως ὑπὸ γυναικῶν ἀπολεσθεὶς κατὰ τὸς μύθες, ἢ ἄλλως κεραυνωθεὶς κατὰ τὸ Ἐπιτύμβιον,

„Ὃν κτάνεν ὑψιμέδων Ζεὺς ψολόεντι κεραυνῷ.

ἐκ' ἄξιος ὤφθη τῦ Φιλοσόφε ὀνόματος· Καὶ τῆς κατὰ τιὺ Φιλοσοφίαν ἀρχαιότητος διὰ τὸν ἠχρολογηκότα Φιλόσοφον, τὸ Θρακῶν γένος ἐκπέπτωκε, τῆς ἑνὸς ἀδικίας ὅλε παραπολαύσαντος τῦ Ἔθνες. Ἀλλὰ καὶ „τὸ ὄνομα αὐτὸ τιὺ βάρβαρον „ἀπέσραπται προσηγορίαν,„ Φησὶν ἐκεῖνος (3), τοῖς λεξιδίοις προσπατταλεύων τὰ πράγματα, καὶ μὴ τάτων τὰς φωνὰς, ὡς ἔοικεν, ἡγέμενος ὑπηρέτιδας. Καίτοι „ἐχὶ τὰ ὀνόματα πί„σις τῶν πραγμάτων εἰσὶ, τὰ δὲ πράγματα τῶν ὀνομάτων (4). Ὑπὲρ γὰρ δὴ τῶν Βαρβάρων, Ἀνάχαρσις Σκύθης ὤν, καὶ τῷ Ἔθνει βάρβαρος, ἀρκέντως ἀπολελόγηται. „Ἕλλυες σοφοὶ „Ἄνδρες, ἀδένγε σοφώτεροι Βαρβάρων. Τὸ γὰρ ἐπίσασθαι κα„λὸν εἰδέναι ἐκ ἀφείλοντο Θεοὶ Βαρβάρων (5).

§. ή. Δίκαιον ἦν τοῖς ἀρχαιοτάτοις τῶν Ἐθνῶν μὴ παντελῶ προσονειδίζειν ἀγνοιαν τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἐκ ἀλόγως πολλοῖς πειθομένες προσμαρτυρῆσιν, ἀπονέμειν μὲν καὶ αὐτοῖς τιὺ περὶ τὰ καλὰ τῶν παιδευμάτων φιλοτιμίαν, συντίθεσθαι

(1) „Διὸ περὶ Αἴγυπτον αἱ Μαθη„ματικαὶ πρῶτον τέχναι συνέστησαν· „ἐκεῖ γὰρ ἠφείθη σχολάζειν τὸ τῶν „Ἱερέων Ἔθνος. Ἀριστ. Μεταφ. Μοῖζ. Α'. Κεφ, α'.

(2) Ἡρόδοτ. Βιβ. β'. Διόδωρ. ὁ Σικελιώτ. Βιβ. Α'.

(3) Λαέρτ. ἐν τῷ Προοιμ. τῶν βίων.

(4) Δίων. ὁ Χρυσόστ. πρὸς Νικομηδ.

(5) Ἀνάχαρσις ἐπιστ. Σόλωνι.

δὲ παρὰ μὲν Πέρσαις γεγενῆσθαι τοὺς Μάγους, Ἄνδρας παιδείας ἐπιμελουμένους, παρὰ δὲ Βαβυλονίοις, ἢ Ἀσσυρίοις τοὺς Χαλδαίους, ἀφ' ὧν καὶ ὅλον ἔπειτα γένος τὴν προσηγορίαν διεσεμνύνετο. Ἑξῆς τε ἀπὸ τούτων τοὺς παρ' Ἑβραίοις Ραββὶ ἀνθῆσαι. Καὶ Βραχμάνας δέ τινας γενέσθαι παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς, οἵ Γυμνοσοφισταὶ ὕστερον ἐξελληνιζόμενοι ἤκουσαν. Παράτε Κελτοῖς, καὶ Γαλάταις τοὺς καλουμένους Δρυΐδας τε καὶ Σεμνοθέους. Καὶ παρ' Αἰγυπτίοις τοὺς Ἱεροφάντας. Καὶ Φοίνιξι δὲ Γένει οὐχ ἧττον Ἐπισήμῳ πάλαι. παραπλήσιόν τι κόμμα συστῆναι τῇ μαθήσει ἔκδοτον. ἀφ' ὧν Γένος Ἑλλήνων οὐκ ὀλίγα εἰς εἴδησιν ἀπηνέγκατο. Ἑξῆς τε ἀπὸ Ἑλλήνων τὸ Ῥωμαίων ἄρξασθαι φιλοσοφεῖν. Ὡς οὕτω τὴν φιλοσοφίαν τὰ ἐπισημότερα τῶν Ἐθνῶν οἷον ἐκπεριελθοῦσαν, καὶ ἄλλῃ ἄλλοτε καὶ παρ' ἄλλοις χρησαμένην τύχῃ, ἐπ' αὐτὸν δὴ τελευταῖον καθ' ἡμᾶς ἀρθῆναι τὸν κολοφῶνα, παρὰ τοῖς εὐκλεεστάτοις τῶν νῦν οἰκούντων τὴν Εὐρώπην ἀνθρώπων, ἐφ' ὃν οὔποτε, καὶ παρ' οὐδέσι πρότερον. Παρῆν οὖν Πέρσαις καὶ Χαλδαίοις αὐχεῖν ἐπὶ Ζωροάστρῳ· Λίβυσι δ' ἐπὶ Ἄτλαντι· Αἰγυπτίοις δὲ ἐπὶ Ἡφαίστῳ τῷ Νείλου γεγονότι υἱῷ, καὶ Ἑρμῇ τῷ Τρισμεγίστῳ. Καὶ Φοινίκων μὲν Γένος Ὦχον (1) προυβάλλετο εἰς σεμνότητα, Θρακῶν δὲ, Ζάμολξιν. Καὶ Σκύθαι Ἀνάχαρσιν· Καὶ Σινῶν δὲ, ἢ Σηρῶν Ἔθνη τῶν Ἀνατολικωτάτων, ἐπὶ Κομφικίῳ ἔς γε καὶ ἤδη ἀγάλλονται, ὃν σύγχρονον γεγονότα τῷ Πυθαγόρα (2) ὡς Κορυφαῖον τῆς παρ' αὐτοῖς σοφίας, καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐξυμνοῦσι, καὶ τιμαῖς θειοτέραις γεραίρουσιν.

§. θ'. Ἦγε μὴν Ἑλλὰς τοσούτους ἤνεγκε τοὺς ἐπὶ φρενῶν ὀξύτητι, καὶ φύσεως ἀξιαγάστῳ τάχει τῶν πολλῶν διοίσαντας, ὡς ἐπὶ τῇ εὐκληρίᾳ, τῶν ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν ἐθνῶν (Νεμέσεως δὲ μὴ βάλῃ βέλος ἄλλο, εἴτι καὶ λείπεται·) φέρειν τὰ πρῶτα, καὶ μήτηρ καὶ τροφὸς ἀκούειν τῆς ἐν τοῖς λόγοις δυνάμεως, παντοίας ἐπιστήμης ἰδέαν, πάσης δὲ τέχνης διελθοῦσα τε ἐπιμελῶς, καὶ προαγαγοῦσα δαιμονίως. Ἃ γὰρ ἐξ Ἐθνῶν τῶν ἀρχαιοτέρων

(1) Ὃν Ὦχον Ααέρτιος ἐν Προοιμ. καὶ Σουΐδ. ἐν Λέξ. καλοῦσι, Μῶχον παρὰ Στράβωνι, καὶ Ἰωσήπῳ, καὶ Σέξτῳ τῷ Ἐμπειρικῷ, καὶ ἄλλοις, ἂν εὕροις ὀνομαζόμενον. Παράτισι δὲ καὶ Μόσχος καλεῖται, καὶ πρῶτος ἀτομολογῆσαι λέγεται.

(2) Γεννηθεὶς ἱστορεῖται Κομφύκιος. Ἔτ. πρὸ Χριστοῦ φνά. τελευτῆσαι δὲ Ἔτος ἄγων ογ'. Ὁ δὲ τοῦ Πυθαγόρου χρόνος ἀδηλότερος.

ρων παρέλαβον Ἕλληνες, ἀκμὴν ἠκρίβωσαν, καὶ τὰ τυχόντα μεγάλα ἀνέδειξαν· ὁπόσα τε ἐδὲ ὄναρ τοῖς πρὸ αὐτῶν ἐπῆλθε φαντασθῆναι, ὀξέως τε καὶ δεξίχως συνεώρακασι, περί τε τὰ ἀρχαῖα ἐσπουδακότες, καὶ τέτοις συγκαταμαξάσαντες τὰ νεώτερα· τόσέτω δὴ τῶν φιλεπισήμονων Ἐθνῶν διενεγκόντες, ὅσω πλέον ἐκεῖνα τῶν ἄλλων ἔχε, παρ' οἷς, ἐδεὶς ἐδέποτε λόγος τὲ θειοτάτε τῆς Σοφίας ὑπῆρξε χρήματος. Ἐφ' ᾧ γὰρ τ' ἄλλα παρελθεῖν, κἂν τέτο τῆς ἐν Ἕλλησι, καὶ τοῖς ἐπὶ Σοφίᾳ μέγα βρεθυομένοις Αἰγυπτίοις (παρ' οἷς Ἕλληνες παῖδες ἦσαν (1), διαφορᾶς δεῖγμα ἀναποχρήσειεν, ὅτι καὶ Διδασκάλοις ἐκείνοις χρησάμενοι, αὐτοὶ ὅμως τὸ ἐνδέον τῆς Διδασκαλίας ἀνεπλήρεν, καὶ τὸν κολοφῶνα προσεπετίθεντο. Πυθαγόρας μὲν γὰρ, κατὰ πόθον μαθήσεως, καθάπε καὶ συχνοὶ ἄλλοι (2) εἰς Αἴγυπτον κατῆρε· Καὶ Θαλῆς δὲ παρ' Αἰγυπτίοις ὡσαύτως φοιτήσας Γεωμετρεῖν ἐδιδάσκετο· Ἀλλ' ὁ μὲν ἐξεῦρε τιὼ ὑποτείνασαν τὲ ἐν τριγώνοις ὀρθογωνίε, ἴσα δυώδεκα ταῖς περιεχέσαις τιὼ ὀρθιὼ γωνίαν πλευραῖς, καὶ Ἑκατόμβοιν ἔθυσεν ἐπὶ τῷ εὑρήματι, ὡς δηλοῖ καὶ τ' ἐπίγραμμα:

„Ἡνίκα Πυθαγόρης τὸ περικλεὲς εὕρατο γράμμα,
„Κεῖν' ἐφ' ὅτῳ κλεινιὼ ἤγαγε Βεθυσίιω (3).

Ὁ δὲ Θαλῆς πρῶτος καταγράψαι λέγεται κύκλε τὸ τρίγωνον, καὶ θύσαι βῶν (4). Τὸ γῶν ἐκ τέτων συμβαῖνον ῥάδιον συνιδεῖν· Ἤτοι γὰρ ἀλλοτρίας δόξης αὐτὲς φῶρας ὑπολητέον, τὰ τῶν ἄλλων σφίσιν ἀναθεμένες ἐπινοήματα (ὃ περὶ τηλικέτων Ἀνδρῶν ἀ θέμις ὑπονοεῖν), ἢ μὴ μέγα τι πρὸ τῶν Ἑλλίων ἐπιδεδωκέναι τὰ τῶν μαθημάτων ἡγητέον παρ' Αἰγυπτίοις, ὁπότε τῶν Στοιχειωδεσάτων τέτων ἀπείρως εἶχον, ἐφ' οἷς ὡς θεμελίοις ἐποικοδομεῖται τὰ κράτιστα τῆς Μαθήσεως.

§. ί. Ἑλλήνων μὲν ἓν ἀρχαιότατοι ἐπὶ Σοφίᾳ γεραίρονται, παρὰ μὲν Ἀθηναίοις, Μισσαῖος ὁ Εὐμόλπε, ἀφ' ἧ οἱ Εὐμολπίδαι

(1) Πλάτων ἐν Τιμαίῳ, ἔτω τὸν Αἰγύπτιον ἱεροφάντην εἰσάγει λέγοντα. „Ὦ Σόλων Σόλων, Ἕλληνες ὑμεῖς ἀεὶ „παῖδες ἐσέ. Γέρων δὲ Ἕλλην ἐδεὶς· „ἃ γὰρ ἔχετε μάθημα χρόνῳ πολιόν.

(2) Μαρτυρῆσι δὲ καὶ τῶν Ἑλλήνων οἱ Σοφώτατοι, Σόλων, Θαλῆς, Πλάτων, Εὔδοξος, Πυθαγόρας (ὡς δ' ἔνιοι φασὶ, καὶ Λυκοῦργος) εἰς Αἴγυπτον ἀφικόμενοι, καὶ συγγενόμενοι τοῖς ἱερεῦσι. Πλάτ. περὶ Ἴσιδ. καὶ Ὀσίριδος.

(3) Παρὰ Λαερτ. ἐν βίῳ Πυθαγ.

(4) Αὐτ. ἐν βίῳ Θαλῆ.

δαι ἐπώνυμον· παρὰ δὲ Θηβαίοις τοῖς ὁμόροις, Λῖνος ὁ Ἑρμῆ, καὶ Μέσης Οὐρανίας, οἱ πρὸ τῶν Τρωϊκῶν ἀκμάσαντες· Ἐκ δὲ τούτων Ἡρακλῆς, καὶ Ὀρφεὺς ὁ Πατὴρ τῆς ποιήσεως. Ἐπὶ τούτοις Ὅμηρος, καὶ Ἡσίοδος, ἔτη γεγονότες ἑκατὸν περίπου πρὸ τῆς τῶν Ὀλυμπιάδων καταμετρήσεως. Ἐς δ' ἐπ' ἐκεῖνο τὸ χρόνου ἐμμέτρως ἡ φιλοσοφία ἐφθέγγετο, καὶ τοῖσγε μύθοις, ὡς παραπετάσμασι σκεπομένη, τοῖς πλείοσιν ἀπέκειτο κάλλος ἄποπτον καὶ ἀπρόσιτον.

§. ιά'. Περὶ δὲ τιὼ ν'. Ὀλυμπιάδα, φορὰν Ἀνδρῶν τῶν ἐπὶ Σοφίᾳ θαυμαζομένων, κατ' ὄκλησιν τῆς Ἑλλάδος, ὁ τότε ἤνεγκε χρόνος· Κατ' ἐκεῖνο γὰρ ὁ Ἱερὸς τῆς ἑπταδικῆς τῶν Σοφῶν χορείας συνίστατο ἀριθμός. Καίτοι καὶ ἔτος παρ' ἄλλοις ἄλλως μετακινέμενος, καὶ παντοίως μεθαρμοζόμενος, ὡς ἰδεῖν ἔστι παρὰ Λαερτίῳ (1), παρ' ᾧ καταγραφὴ φέρεται ἡ πρὸ τῶν ἄλλων ἐγκρινομένη αὐτῇ.

Α'. Θαλῆς Ἰθαγενὴς Μιλήσιος, ἢ πολιτογραφεὶς κατ' ἄλλους. Φὺς μὲν κατὰ τὸ α'. Ἔτος τῆς λε'. Ὀλυμπ. τελευτήσας δὲ ἐπὶ τῆς νή'.

Β'. Σόλων ὁ Ἐξηκεστίδου Σαλαμίνιος, ὁ νομοθετήσας Ἀθηναίοις. ἤκμασε δὲ περὶ τιὼ κς'. Ὀλυμπ.

Γ'. Χείλων Δαμαγήτου Λακεδαιμόνιος, Ἔφορος χρηματίσας, κατὰ τιὼ νς'. Ὀλυμπ.

Δ'. Πιττακὸς Ὑρράδιος Μιτυληναῖος. Ἤκμαζε περὶ τιὼ μβ'. Ὀλυμπ.

Ε'. Βίας Τευτάμου ὁ Πριηνεύς.

ς'. Κλεόβουλος Εὐαγόρου Λίνδιος.

Ζ'. Περίανδρος Κυψέλου Κορίνθιος, ὃς ἤκμαζε περὶ τιὼ λή. Ὀλυμπιάδα.

Τούτοις συγκατέταξαν καὶ Ἀνάχαρσιν, ὃν μὲν Γνούρου, ἀδελφὸν δὲ Καδσίδου τοῦ Σκυθῶν βασιλεύοντος, μητρὸς δὲ Ἑλληνίδος. Καὶ Μύσωνα δὲ Στρύμωνος, τὸ Γένος Χηνέα, ἀπὸ Κώμης Οἰταϊκῆς, ἢ Λακωνικῆς. Καὶ Ἐπιμενίδην τὸν Κρῆτα. Καὶ Λεόφαντον τὸν Ἐφέσιον. Οἱ δὲ καὶ Φερεκύδην τὸν Σύριον, καὶ Πεισίστρατον, καὶ ἄλλους, ὥστε μέχρι τῶν ἑπτὰ ἐπὶ δέκα Ἑρμιππον ἀριθμεῖν. Ἀφ' ὧν καὶ τοὺς ἑπτὰ ἄλλοις ἄλλως

(1) Εἰς τὸν βίον Θαλοῦ.

ἄλλως ᾑρῆσθαι εἴρηται (1). Τούτους οὖν συνετούστινας, καὶ νομοθετικοὺς Ἄνδρας γεγονέναι, μὴ σοφοὺς, μηδὲ φιλοσόφους Δικαίαρχος ὑπείληφεν (2). Ἀλλὰ γὰρ σοφοὺς ὀνομάζεσθαι, εἰμήγε τούτους, τίνας ποτ' ἂν ἄλλους δικαιότερον ἀξιώσαιμεν, ὑφ' ὧν καὶ οἶκοι, καὶ πόλεις, καὶ ὅλα Γένη ἐπὶ τὸ κρεῖττον διεκοσμήθησαν; Καιμὴν εἰ καὶ τῶν πάντων ἀφέλοιτότις τὸ τῆς φιλοσοφίας σεμνὸν, ἀλλὰ Θάλεώτε καὶ Φερεκύδου, οὐδεὶς ἂν ἔχοι. Πῶς γάρ; ἀφ' ὧν αἱ πᾶσαι Αἱρέσεις τῆς Φιλοσοφίας ἐῤῥύησαν; Ἀπὸ μὲν γὰρ Θάλεω τοῦ Ἴωνος, ἡ Ἰωνικὴ συνέστη Αἵρεσις. Ἀπὸ δὲ Πυθαγόρου τοῦ ἀκροασαμένου Φερεκύδου, ἡ Ἰταλική. Ὅτι Πυθαγόρας πλεῖστον κατὰ τὴν Ἰταλίαν διετέλεσε διατρίψας (3). Ἀπὸ δὲ τούτων αἱ ἄλλαι ὅσαι γεγόνασιν ὕστερον, ἃς διεξελθεῖν ἐπιτεμόντας προσήκει, ἀρξαμένους ἀπο τῆς Ἰταλιώτιδος.

§. ιβ'. Ταύτης ὡς εἴρηται ἡγήσατο Πυθαγόρας ὁ Σάμιος. Οὗτος Ἀκροατὴς γεγονὼς Φερεκύδου τοῦ Σύρου, εἶτα Ἑρμοδάμαντος ἐν Σάμῳ τῇ πατρίδι· Ἐξῆστε ἐντεῦθεν παράτε Αἰγυπτίους, καὶ Χαλδαίους ἐπιδημήσας, κἀκτούτων πολλὰ μυηθείς· Καὶ σὺν Ἐπιμενίδῃ δὲ εἰς τὸ Ἰδαῖον Ἄντρον τὸ ἐν Κρήτῃ κατελθών. Τέως δὲ ἐπεὶ κατειληφὼς Ἦν τὴν πατρίδα ὑπὸ Πολυκράτους τυραννουμένην, εἰς Κρότωνα τῆς Ἰταλίας (ἣ δὴ Καλαβρία μὲν ἐφ' ἡμῶν ἀκούει, τὸ δὲ πάλαι μεγάλη Ἑλλὰς ἐκαλεῖτο.) ἀπάρας, ἐνταῦθα διὰ χρόνου τὰς φιλοσό-

(1) Διογ. Λαέρτ. εἰς βίον Θάλητος.

(2) Αὐτ. αὐτ.

(3) Ὁ μὲν Λαέρτ. ἐν τῷ προοιμ. δύο τῆς φιλοσοφίας ἱστορεῖ γεγονέναι τὰς διαδοχάς. Κλήμ. δὲ ὁ Ἀλεξανδρ. τῇ ἀπὸ Πυθαγόρου Ἰταλίκῃ, καὶ τῇ ἀπὸ Θαλοῦ Ἰωνικῇ, προστίθησι καὶ τρίτην τὴν ἀπὸ Ξενοφάνους Ἐλεατικήν. (Στρωμ. Α'.) ὁ δὲ Θεμίστιος τὰς τῶν φιλοσόφων ἐνστάσεις τριχῇ, ἢ τέτραχα (εἰ γνήσιον τὸ Τέτραχα καὶ μὴ ὑποβολιμαῖον, ὥστισι δοκεῖ) διεσπασμένας οὔσας, ὑπὸ Σωκράτους ἢ Πλάτωνος εἰς ἕν φησι συναχθῆναι, κατὰ τὸν ὑπὸ Θησέως τῶν Ἀθηναίων συνοικισμόν. (Θεμίστ. λόγ. ιε'.) Ἔτι δὲ καὶ ὀνόματα ταῖς Αἱρέσεσιν ἐπετέθη, ἀπὸ τοῦ ἐξάρχοντος τῆς Αἱρέσεως. Οἷον Πυθαγορικοὶ, Πλατωνικοὶ· Ἀπὸ τῆς πόλεως, οἷον Κυρηναϊκοὶ, Μεγαρικοὶ· Ἀπὸ τόπου καθ' ὃν αἱ διατριβαὶ, Στωϊκοὶ, Ἀκαδημαϊκοί· Ἀπὸ Συμπτώματος, ἢ Συμβεβηκότος, Περιπατητικοί· Ἀπὸ διαθέσεως, οἷον Εὐδαιμονικοὶ, Ἡδονικοί· Ἀπὸ Σκωμμάτων, οἷον Κυνικοί· Ἀπὸ οἰήσεως, οἷον οἱ Φιλαλήθεις· Ἀπὸ τῆς πραγματείας, οἷον οἱ Φυσικοί. (Ὅρα Λαερτ. ἐν Προοιμ. Καὶ Σιμπλίκ. Καὶ Ἀμμών. εἰς τὰς Κατηγορίας.

σόφως ἐποιεῖτο διατριβάς. Τριακοσίοις δέπα περιπολέμενος μαθηταῖς (1), πολλὲς μὲν τῶν ἐπὶ δόξης καὶ δυναστείας προσηγάγετο τῇ Φιλοσοφίᾳ, πολλὰς δὲ δι' αὐτῶν ἐλευθέραστε καὶ αὐτονόμως τῶν Ἰταλιωτίδων κατέστησε πόλεων, καὶ νόμοις σωφρονεστάτοις ἐχρήσατο τοῖς σωφρονεστάτοις. Ὁ δὲ δὴ, καὶ πρῶτος ἔτω φέρεται τὴν Φιλοσοφίαν μετονομάσας, καὶ ἑαυτὸν Φιλόσοφον, ἐρωτηθεὶς ὑπὸ Λέοντος τοῦ Σικυωνίων, ἢ Φλιασίων Τυράννου, τίς εἴη; Ἀμέλειτοι τῷ Θεῷ τὸ ὑψηλὸν τῆς κατὰ τὴν Σοφίαν προσηγορίας ἐπαναθέμενος (2). Οὗτος ἐγένετο κατὰ τὴν μγ'. ἢ μή. ἢ νγ'. Ὀλυμπ. κατέλυσε δὲ τὸν βίον, ὡς μέντοι νε, ἐν ἔτει δ'. τῆς ὁ'. Ὀλυμπ. ὡς δ' ἄλλοι, ἄλλως (3).

§. ιγ'. Διεδέξατο δὲ Πυθαγόραν Ἀριστοῖς ὁ Κροτωνιάτης, ὁ συνακμάσας μὲν ἐκείνῳ, σχολαρχήσας δὲ μετ' ἐκεῖνον ἔτεσιν ἐννέα ἐπὶ τριάκοντα. Ἀριστοῖν δὲ διεδεξάθην Μνήσαρχος, καὶ Τηλαυγὴς τῷ Πυθαγόρᾳ ὑέε. Μετὰ δὲ τὸν Τηλαυγῆ προέση τῆς Αἱρέσεως Βελαγόρας, ἐφ' ἧ καὶ ἡ Κρότων κατέσκαπται. Μετὰ δὲ Βελαγόραν Τύδας, ἢ Γορτύδας ὁ Κροτωνιάτης, ὃς ἐπὶ τῇ συμφορᾷ δ' ἐπιβιῶναι ἀνεχόμενος τῇ πατρίδι, τὸ ζῆν κατέστρεψεν. Οὐ πάνυ οἶμαι ἐμφιλοσόφως διανοηθεὶς, δὲ διατεθεὶς. Τῷ γὰρ σοφῷ πᾶσα μὲν ἡ Γῆ πατρὶς, πόλις δ' ὁ Κόσμος. Χρόνῳ δὲ διαλιπόσης ἀ πάνυ συχνῷ τῆς σχολαρχίας, ἀνεδέξατο τὴν ἐπιμέλειαν Ἀρεσᾶς ὁ Λύκανός. Ὀγδοος δὲ τῇ διαδοχῇ ἀπὸ Πυθαγόρου καταλέγεται Ἀρχύτας ὁ Ταραντινὸς, ἔ καὶ Πλάτων διακῶσαι Ἰσόρηται.

§. ιδ'. Πυθαγόρᾳ μὲν ἦν τῶν Ὁμιλητῶν, οἱ μὲν Φιλοσοφοῦντος ἐν πανδήμοις διατριβαῖς ἠκροῶντο, οἱ δὲ ἤδη τῶν λοιπῶν ἐγκρινόμενοι, καὶ εἰς συνήθειαν αὐτῷ, καὶ βίε κοινωνίαν προσελαμβάνοντο, παρ' ὃ καὶ Κοινόβιοι ἦκον. Τῶν δ' αὖ, οἱ μὲν Ἐξωτερικοὶ, οἱ ὑπὸ Συμβόλοις τῶν Δογμάτων ἐπακροώμενοι, οἱ δὲ Ἐσωτερικοὶ, οἱ τρανῶς καὶ ἀπερικαλύπτως. Καὶ τοῖς μὲν ἐχεμυ-

(1) Παρὰ Λαερτ. ἐν τὸν βίον. Παρὰ δὲ Σεῖδᾳ ἐν Λέξ. λέγεται ὁ Πυθαγόρας πλείας ἢ πεντακοσίας ἐσχηκέναι γνωρίμας.

(2) „Μηδένα γὰρ εἶναι Σοφὸν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἢ Θεόν. Θῆττον δὲ ἐκαλεῖτο „Σοφία, καὶ Σοφὸς ὁ ταύτην ἐπαγγελλόμενος.„ Φιλόσοφος δὲ ὁ Σοφίαν ἀσπαζόμενος. Λαέρτ. ἐν τῷ Προοιμ. τῶν βίων.

(3) „Ἀλλὰ νυκτὶ ῥάδιον τὴν ἡμέραν συναψαι, ἢ τὰς τὰ Πυθαγόρε „χρονολογοῦντας συμβιβάσαι.„ Βρεκ. Περὶ Αἱρ. Πυθαγ.

ἐχεμυθεῖν πενταετίαν, ἢ τριετίαν, ἢ διετίαν ἐπεβάλλετο, τοῖς δὲ καὶ διαπυνθάνεσθαι ἐφεῖτο, καὶ εἰς τὸ μέσον παράγειν τὰ δόξαντα. Βαθμηδὸν δὲ ἐξ ἐκείνων ἐπὶ τούτους ἡ πρόοδος ἐπετρέπετο, προαγομένων δηλονότι ἐπὶ τὰ μείζω καὶ τελεώτερα, οἷς ἂν εὖ ἔχειν ἐδόκει καὶ ἱκανῶς τὰ τῆς προασκήσεως. Ἐφ' οἷς, καὶ οἱ μὲν περὶ θεωρίαν καταγινόμενοι ἐκαλοῦντο Σεβαστικοὶ· οἱ δὲ περὶ τὰ ἀνθρώπινα, Πολιτικοί· οἱ δὲ περὶ τὰ Γεωμετρικὰ καὶ Ἀστρονομικὰ, Μαθηματικοί. Καὶ οἱ μὲν τῷ Πυθαγόρᾳ αὐτῷ συγγινόμενοι Πυθαγορικοὶ· οἱ δὲ τούτων μαθηταὶ Πυθαγόρειοι· οἱ δὲ ἄλλως ἔξοθεν Ζηλωταὶ, Πυθαγοριστάι (1).

§. ιέ. Θρυλλοῦνται δὲ τῶν περὶ Πυθαγόραν Ἀλκμαίων τε ὁ Κροτωνιάτης, καὶ Ἐπίχαρμος ὁ Κῶος, καὶ Χαρώνδας ὁ ἐκ Κατάνης, καὶ Ζάλευκος ὁ Λωκρὸς, καὶ Ἵππασος ὁ Κροτωνιάτης, ἢ Μεταποντινὸς, ἢ Συβαρίτης, ὁ καὶ ἰδιάζουσαν Σχολὴν συστησάμενος. Καὶ Εὔδοξος δὲ ὁ Κνίδιος, ὁ περὶ Ἀστρονομίαν καὶ Ἰατρικὴν εὐδοκιμήσας, καὶ πρὸς δὴ τούτοις καὶ τὸ Νομοθετικὸν ἐνστησάμενος.

§. ιϛ'. Ἀπὸ τοίνυν Τηλαυγοῦς τοῦ Πυθαγόρου, διὰ Ξενοφάνους τοῦ Κολοφωνίου, τοῦ ἀντιδοξάσαι λεγομένου Πυθαγόρᾳ καὶ Θάλητι, ἡ Ἐλεατικὴ στάσις προῆλθε. Ξενοφάνους μὲν γὰρ Παρμενίδης διήκουσεν ὁ Ἐλεάτης, ᾧ Πλάτων ἀναγέγραφε τὸν Διάλογον, Παρμενίδην, ἢ περὶ Ἰδεῶν ἐπιγράψας. Παρμενίνίδου δὲ τῇ δόξῃ προσέθετο Μέλισσος ὁ Σάμιος, καὶ Ζήνων ὁ Ἐλεάτης, ὃς καὶ μαθητευθῆναι, καὶ ὑοθετηθῆναι τῷ Παρμενίδῃ Ἱστόρηται, καὶ εὑρετὴς γενέσθαι τῆς Διαλεκτικῆς ᾄδεται. (2) Ἀλλ' εἰς τόδε μὲν ἄχρι Ζήνωνος περὶ τὴν Μεταφυσικὴν ἠγάλλετο Μεταρσιολογίαν ἡ Ἐλεατικὴ Αἵρεσις, ἑξῆς δὲ διὰ Λευκίππου καὶ Δημοκρίτου, καὶ τῶν ἄλλων, ἐπὶ τὸ φυσικώτερον ἐτράπη, ἀπὸ τῶν νοητῶν ἐπὶ τὰ ἔνυλα καὶ σωματικὰ ἀποκλίνασα. (3).

§. ιζ'. Λεύκιππος γὰρ ὁ Ἐλεάτης ἀρχὰς ἀτόμους πρῶτος εἰσαγαγεῖν λέγεται, καὶ Κόσμων ἀπειρίαν δοξάσαι, καὶ τῷ πλήρει τὸ κενὸν ἀντιπαρατάξαι. Λευκίππῳ δὲ παρέβαλε Δημό-

(1) Σουΐδ. ἐν Λεξ. Φώτ. Κώδ. σμθ'. Λογικ. Κ. β'.

(2) Ἀριστοτέλ. παρὰ Λαερτ. εἰς βίον Ζήν. Καὶ Γασσένδ. περὶ Ἀρχ. τῆς Αἱρέσεως Κεφαλ. ιά. §. ιβ'.

(3) Βρουκέρος περὶ τῆς Ἐλεατικῆς Αἱρέσεως Κεφαλ. ιά. §. ιβ'.

Δημόκριτος ὁ Ἀβδηρίτης, ὁ κατὰ τὴν π'. ἢ. οζ'. Ὀλυμπ. ἀκμάσας· Ὃς καὶ παρὰ τὲς Σοφωτάτες τῶν Βαρβάρων ἀπῆρε Σοφίαν ἐμπορευόμενος (1). Εἰποιησάμενος δὲ τὴν Λευκίππε δόξαν, περὶ τὴν ἔρευναν τῆς Φύσεως ὅλος ἐγένετο, ὡς καὶ κατ' ἐξοχὴν ἐν τοῖς πάλαι ὁ Φυσικὸς ὀνομάζεσθαι· ἐπονομάζεσθαι δὲ καὶ Σοφία (2). Οὗτος δὲ καὶ Γελασῖνος προσείρηται, ὅτι πολὺ τῆς τῶν ἀνθρώπων κενοσπουδίας διετέλει καταχέων τὸν γέλωτα, (3) ἀντιπεπονθὼς Ἡρακλείτῳ, ὃς ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς θρηνωδῶν ἀνεβάλλετο. Ἐξ ὧν ἄντις καὶ λαβεῖν ἔχοι δεῖγμα σαφὲς τῆς ἐν ἀνθρώποις περὶ τὰ αὐτὰ ἀντιγνωμίας, καὶ ἐν τῶν αὐτῶν ἀντιδιαθέσεως (4).

§. ιή'. Θαυμάζονται δὲ τῶν ἐκ Δημοκρίτε πεφιλοσοφηκότων Πρωταγόρας τε ὁ Ἀβδηρίτης, καὶ Διαγόρας ὁ Μήλιος, οἱ περὶ τὲς Θεὲς ἀσεβήσαντες, καὶ παρὰ τῶν Ἀθηναίων, τότε γε ἕνεκα, ἀσεφυγίαν καταψηφισθέντες. Καὶ Ἀνάξαρχος ἐπὶ τέτοις ὁ Ἀβδηρίτης, ὁ παρὰ Μητροδώρῳ τῆς Δημοκρίτε Αἱρέσεως

(1) „Τάδε λέγει Δημόκριτος ... „Ἐγὼ τῶν κατ' ἐμαυτὸν ἀνθρώπων γῆν „πλείστην ἐπεπλανησάμην, Ἱστορέων τὰ „μήκιστα. Καὶ ἀέρας τε καὶ γαίας πλεί„σας εἶδον· Καὶ λογίων ἀνθρώπων „πλείστων ἐσήκουσα. Καὶ γραμμέων „συνθέσιος μετὰ ἀποδείξιος, ἐδείκνυ„με παρήλλαξεν, ἐδ' οἱ Αἰγυπτίων „καλεόμενοι Ἁρπεδονάπται. Σὺν τοῖς „δ' ἐπὶ πᾶσιν, ἐπ' ἐτέων ὀγδώκοντα „ἐπὶ ξένης ἐγενήθην.„ Παρὰ Κλήμεντ. Στρωμ. Βιβλ. Α'. Ἐπῆλθε γὰρ Βαβυλῶνατε καὶ Περσίδα, καὶ Αἴγυπτον, τοῖστε Μάγοις, καὶ τοῖς Ἱερεῦσι μαθητεύων.

(2) „Δημόκριτος δὲ ἐκ τῆς τῶν „Μεταρσίων παρατηρήσεως πολλὰ προ„λέγων, Σοφία ἐπωνομάθη.„ Κλήμ. Στρωμ. Βιβλ. ε'. Οἱ δὲ, ὅτι Πρωταγόρας ἅτως ἐκαλεῖτο· ὡς φησὶ Φαβωρῖνος ἐν παντοδαπῇ ἱστορίᾳ. Παρὰ Λαερτ. εἰς βίον Πρωταγ.

(3) Σεῖδ. ἐν λέξ.

(4) Ἐπὶ τάτων ἡμῖν ποτε τὸ ἑξῆς πέπαικται Ἐπίγραμμα.

Πολλάσοι Ἡράκλειτε ἔχει βίος, οἷς γελάσειας.
Ὅσσα τύχης αὔραις ἠδυτέραις πνέεται.
Πολλὰ δὲ Δημόκριτος λυγρὰ, οἷς ὀρθῶς δακρύσειας·
Ὅσσα τύχης τρέφεται λαίλαπι ἀργαλέῳ.
Καὶ σὲ μὲν, ἄγ' ἥρα κλαιτὸς βίος, ἐκ ἂν ἐθρήνεις·
Γήθεις τ' ἂν τάτῳ πρόξενα, ἐκ ὀδύνης.
Καὶ σὺ δὲ δεινοῖς δῆμος ὅσοις σοναχεῖν' ἐπικρίνων,
Οὐκ' ἂν ἐκάγχαζες τοῖς δ' ἐπὶ λευγαλέοις.
Ἄπλετα δὴ βιότοιο γέλωτος, κἄπλετα θρήνων·
Εἶην δ' ἐξ αὐτῶν Δημοκριθηράκλιτος.

σεως ἁπάσας τὰ νάματα, καὶ παρὰ μὲν τῷ Μακεδόνι Ἀδόκιμήσας, ὑπὸ δὲ Νικοκρέοντος ἐν Ὄλμῳ σιδηροῖς ὑπέροις ἀπηνῶς συνθλασθείς· ὅτε καὶ τὸ διαβόητον ἐκεῖνο ἐν τῷ πτίσεσθαι ἀνεφθέγξατο, ἕτιὺ μνήμιν, ἀδ' ἂν ὁ πᾶς Αἰὼν ἐξαλείψειεν (1).

§. ιϑ'. Τῷ τοίνιν Ἀναξάρχῳ Πύῤῥων παρέβαλεν ὁ Ἐλεάτης· Ὃς καὶ τῆς Ἐλεατικῆς Ἐπαγγελίας ἀποστατήσας, Αἵρεσιν ἰδίαν συσῆσαι ἠγωνίσατο. Εἴγε καὶ Αἵρεσιν ἀποκαλεῖν δεῖ, τιὺ ἀπάσης τῆς φιλοσοφίας ἀναίρεσιν. Οἱ γὰρ ἀπὸ τότε Ζητητικοὶ μὲν ἐπεκλήθησαν, ἀπὸ τῦ δῆθεν ζητεῖν τιὺ ἀλήθειαν, ἣν εὑρήσειν ἔποτε ἔμελλον. Σκεπτικοὶ δὲ, ἀπὸ τῦ Σκέπτεσθαι ἀεὶ σκέψιν τιὺ ἔποτε λήψεσαν. Ἐφεκτικοὶ δὲ, ἀπὸ τῦ, μετὰ τιὺ ἐδὲν αὐτοῖς σωσίσεσαν ζήτησιν, πάθος. Ἡ γὰρ μάτιω αὐτοῖς γινομένη Σκέψις, καὶ Ζήτησις, μηδὲν εἰς εὕρεσιν τῦ προκειμένε σιωτελῦσα, ἀπορεῖν τε λοιπὸν, καὶ ἐπέχειν αὐτὲς κατηνάγκαζε. Καὶ Ἀπορητικοὶ δὲ δι' αὐτὸ τῦτο, ἢ Ἀκαταληψίαν τιὺ παντελῆ νοσῦντες, καὶ τὰ ὅμοια. (2) Περὶ ὧν ἄντις εἰκότως καὶ ἀπορήσειεν, εἰ τῷ ὄντι ἀπορῦντες ἦσαν περὶ τῶν προδήλοτάτων, καὶ σοδάζοντες τιὺ ἀπορίαν, ἀλλὰ μὴ παίζοντες. Τῷ γὰρ ὄντι γενέσθαι τὲς περὶ πάνϑ' ἁπαξαπλῶς τιὺ ἀπάτιω ὑφεωραμένες, καὶ μηδὲν ὅλως ἡγεῖσθαι δεῖν ἀσφαλὲς, ἐδὲ βέβαιον ἐγνωκότας, ἐκ ἂν αὐτὸς πειϑῆναι δυναίμιν, ἐδὲ ἦν πείσαιεν.

§. κ'. Πύῤῥωνι δὲ παρηκολϑηκότες φέρονται Φίλων Ἀθηναῖος, καὶ Ἑκαταῖος Ἀβδηρίτης, καὶ Εὐρύλοχος· Τίμων τε ὁ Φλιάσιος, καὶ Ναυσιφάνης ὁ Τήϊος, καὶ ὁ τῦτῳ μαθητεῦσας Ἐπίκηρος, ὁ καὶ πρὸς Αἵρεσιν ἰδίαν ὕσερον ἀποκλίνας. Ἐνταῦϑα δὲ μικρὸν ἡ Πυῤῥώνειος ἀγωγὴ διαλιπῦσα (3) ἀνεισήχϑη πάλιν ὑπὸ Πτολεμαίε τῦ Κυρηναίε, καὶ δι' Εὐφράνορος τῦ Σελευκιέως, καὶ Εὐβύλε τῦ Ἀλεξανδρέως, καὶ Πτολεμαίε, καὶ Ἡρακλείδε, καὶ Αἰνησιδήμε τῦ Κνωσίε, καὶ Ζεύξιππε τῦ Πολίτε, καὶ Ζεύξιδος τῦ Γωνιοποδος, καὶ Ἀντιόχε τῦ Λαοδικέως.

(1) „Πτίσσε τὸν Ἀναξάρχε Θύ„λακον, Ἀνάξαρχον δὲ ὁ πλήττας. Λαέρτ. Εἰς βίον.

(2) Λαέρτ. ἐν τῷ Προοιμ. Καὶ Σεξτ. ἐν Λέξ.

(3) Λαέρτ. Βιβ. θ'. εἰς βίον Τίμωνος.

δικέως, καὶ Μηνοδότου τοῦ Νικομηδέως, καὶ Ἡροδότου τοῦ Ταρσέως, ἐκ διαδοχῆς παρετάθη, ἔσγ' ἐπὶ Σέξτον τὸν Ἐμπειρικὸν, τὸν ἐπὶ Ἀντωνίνου Καίσαρος ἀκμάσαντα, ὃν αἱ συγγραφεῖσαι βίβλοι, καὶ ἄχρις ἡμῶν περισωθεῖσαι, οὐδὲν χεῖρον τὰ τῶν Δογματικῶν εἰδότα, καθ' ὧν, ἢ τὰ τῶν Σκεπτικῶν, ὑπὲρ ὧν ἐξεπονήθησαν ἀριδήλως ἐλέγχουσι. Σέξτου δὲ διήκουσε Σατορνῖνος ὁ Κυθηνᾶς, Ἐμπειρικὸς καὶ αὐτός. Τούτοις δὲ καὶ τὸν Σαμωσατέα Λουκιανὸν εἰσὶν οἱ ἐπικαταλέγουσιν, ὃν ἐπὶ Μάρκου Αὐρηλίου, καὶ Κομμώδου γεγονότα εἰς τὴν τῶν Ἐπικουρείων Ἀγέλην ἄλλοι εἰσάγουσιν.

§. κά. Ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Ἐπίκουρος, ὁ τὸν δῆμον Γαργήττειος, τῆς Πυθαγορείου ἐνστάσεως τὸ ἔνθουν τε καὶ φανητιῶδες, οὐδὲν ἧττον ἢ τῆς Πυῤῥωνείου ἀγωγῆς τὸ παράλογον καὶ ἄτοπον ἀποκλίνας, τὸ τῶν Ἀτομικῶν ἀνθείλετο δόγμα, ἐφ' ᾧ ὡς θεμελίῳ τὴν Ἐπικούρειον ἐξ αὐτοῦ κληθεῖσαν ἐπῳκοδόμησεν Αἵρεσιν, τὴν ὑπὲρ πᾶσαν μὲν ἄλλην ἐκφαυλισθεῖσαν, ὑπὲρ πᾶσαν δὲ σχεδὸν καὶ τῷ τοῦ χρόνου μήκει ἐλάσασαν (1). Τοῦ γὰρ Ἐπικούρου κατὰ τὸ β'. τῆς ρκζ'. Ὀλυμπ. τὸ ζὴν καταστρέψαντος, ὁ παδοὶ γενέσθαι φέρονται τῶν πολλῶν οἱ σφόδρα ἐλλόγιμοι Μητρόδωρος, καὶ Ἀθηναῖος, καὶ Σάνδης Λαμψακηνός (2). Ἡ δὲ διαδοχὴ ἀπὸ Ἑρμάχου, διὰ δεκατεσσάρων ἑξῆς ἄχρι τῶν χρόνων Καίσαρος τοῦ πρώτου παρέτεινεν, ἔτη σλζ'. διαρκέσασα. (3). Ἀλλ' αἵδε μὲν, οἷον παραφυάδες αἱ πᾶσαι ἀπὸ τῆς Πυθαγόρου ῥίζης ἀπέβλαστον, Καίτοιγε καὶ τὰ παρ' ἑαυτῆς ἑκάστη, εἰς ἑτεροειδῶν τε καὶ ἐκφύλων γένεσιν καρπῶν συνεγκεντρίσαι σπέρματα φιλοτιμησάμεναι.

§. κβ'. Ἡ δὲ Ἰωνικὴ Αἵρεσις ἡ ἀπὸ Θάλεω τοῦ γενομένου μὲν κατὰ τὴν λε'. Ὀλυμπ. κατὰ δὲ τὴν νή. τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος, οὕτως ἐπέδωκε. Θαλῆν μὲν διεδέξατο Ἀναξίμανδρος ὁ Μιλήσιος· Τὸν δὲ, Ἀναξιμένης, καὶ αὐτὸς Μιλήσιος· Τὸν δὲ, Ἀναξαγόρας ὁ Κλαζομένιος· Τὸν δὲ, Ἀρχέλαος ὁ Μιλήσιος, ἐξ οὗ δὴ καὶ τὰ Φυσικὰ Ἀθηναζε ἐξ Ἰωνίας μετωχετεύθη, τοῦ καὶ Φυσικοῦ διὰ τοῦτο ἐπικληθέντος· ἢ ὅτι ἐν αὐτῷ ἡ Φυσικὴ φιλοσοφία διέλιπε καταλήξασα, τῆς Ἠθικῆς ἀντεισενεχθείσης. (4). Σωκράτης μὲν γὰρ Ἀναξαγόρου μὲν πρῶτον, εἶτα Ἀρχελάου τοῦ Φυσι-

(1) Λαέρτ. Βιβ. ι'. (2) Αὐτ.
(3) Σουΐδ. ἐν Αἐξ. (4) Λαέρτ. εἰς βίον Θαλοῦ.

Φυσικȣ̃ διακηκοέναι λεγόμενος (1), καὶ δαιμονίως ἐπιδεδωκὼς ἐν Φιλοσοφίᾳ, ὅσον μὲν αὐτῆς τὸ περὶ τὴν Φυσικὴν τεῖνον ἦν θεωρίαν, ὡς μηδὲν ὂν πρὸς ἀνθρώπȣς, παρέλιπε, περὶ δὲ τὸ κατὰ τὴν Ἠθικὴν Ἰδέαν διαφερόντως ἐσπȣ́δασε· Καταγελῶν Μεταρσιολογίας, καὶ Φυσικῆς, Θεολογίας δὲ ὡς ἀλήπτȣ πάντῃ ἀπεχόμενος (2).

§. κγ'. Γέγονε δὲ Σωκράτης υἱὸς Σωφρονίσκȣ λιθȣργȣ̃, καὶ Φαιναρέτης μαίας, μαρτυρηθεὶς πρὸς τῆς Πυθίας,

„Ἀνδρῶν ἁπάντων Σωκράτης σοφώτατος (*).

Ἐγεννήθη δὲ ἐν Ἔτει δ'. τῆς οζ' Ὀλυμπ. ἐτελεύτησε δὲ τῷ ά. τῆς υε'. Πρῶτος φιλοσόφων τὴν ἐπὶ θανάτῳ κριθεὶς, καὶ κατακριθείς. Τȣ́τȣ πολλοὶ μὲν ἐξηυθήκεσαν διὰ τὴν Σοφίαν θρυλλȣ́μενοι· Καὶ γὰρ, καὶ Ξενοφὼν, καὶ Αἰσχίνης, καὶ Εὐκλείδης, καὶ Φαίδων, καὶ ἄλλοι. Οἷς δὲ Αἱρέσεις συνέστησαν ἴδιαι, τρεῖς οἱ Κορυφαιότατοι φέρονται· Πλάτων, Ἀρίστιππος, καὶ Ἀντισθένης.

§. κδ'. Τȣ́των Ἀντισθένης Αἵρεσιν εἰσήγαγεν ἁπασῶν ἐπαχθεστάτην, τὴν Κυνικὴν καλȣμένην (3). Ἢ ὅτι κατὰ τὸ Κυνόσαργες (ἦν δὲ τὸ Κυνόσαργες Ἡρακλέȣς Ἱερὸν (4) λευκῆς Κυνὸς ἐπώνυμον) οἱ ἐξ αὐτῆς τὰς διατριβὰς ἐτύγχανον ἔχοντες· ἢ παρὰ τὸ ὑλακτικόντε καὶ δηκτικὸν, τῶν ἀμέτρῳ παῤῥησίᾳ τὰ τῶν ἄλλων ἀφειδῶς ἐλλείμματα ἐπισκωπτόντωντε καὶ περιδακνόντων· ἢ ὅτι ἀναιδῶς (ᾗ φασίτινες) ἐπιτελεῖν εἰώθεσαν οἱ Κυνικοὶ πάντων ὁρώντων, ἅττα κρύπτειν καλὸν, καὶ περικαλύπτειν. Ἐπὶ δὴ ταύτης τῆς Αἱρέσεως Ἀντισθένην, τὸν ἐκ τȣ̃ ἀτημελȣ̃ς τῆς περιβολῆς, καὶ παρὰ τὸ ἀπέριττον τῆς διαίτης, ναίμην, καὶ ἐκ τῆς ἐν τῷ Κυνοσάργει διατριβῆς, Ἁπλοκύωνα ὀνομασθέντα, Διογένης διεδέξατο ὁ Σινωπεὺς, Ἔτει γεγονὼς τῷ γ'. τῆς υά. Ὀλυμπ. τελευτήσας δὲ τῆς ριδ'. τῷ α'. ος Κύων καὶ αὐτὸς ἐκαλεῖτο, καὶ ἡμερόβιος, ἐντὸς Πιθάκνης, ᾗπερ ἱστόρηται, οἰκεῖν ᾑρημένος, καὶ τριβωνίῳ μὲν, καὶ πήρᾳ, καὶ βακτηρίᾳ πλȣτῶν, τῶν δὲ λοιπῶν παρὰ ταῦτα, ὡς περιττῶν ὀλιγώρως ἔχων (5). Διογένει δὲ ὁπαδὸς γενέσθαι ἠξίωσε Κράτης

(1) Λαέρτ. εἰς βίον Σωκρ. Καὶ Σȣ́ιδ. ἐν Λέξ.

(2) Ξενοφ. ἐν Ἀπομνημ. Σέξτ. Ἐμπειρ. κατὰ τῶν Μαθημ. Βιβλ. ζ'.

(*) Λαέρτ. εἰς βίον.

(3) Λαέρτ. εἰς βίον Ἀντισθέν.

(4) Παυσανί. Βιβλ. Α'. Κ. ιθ'.

(5) Λαέρτ. εἰς βίον.

της ὁ Θηβαῖος, ὁ τῆς ὀυσίας ἧς εἶχε τῇ πατρίδι πάσης παραχωρήσας, ἐπειπὼν τὸ τεθρυλλημένον „Κράτης Κράτητα ἐλευ„θεροῖ (1). Εἰς δὲ ζῆλον τῆς Κυνικῆς ἀγωγῆς ἐτράπη καὶ Μόνιμος ὁ Συρακούσιος, καὶ Ὀνησίκριτος ὁ Αἰγινίτης, καὶ ὁ ἐκ Μαρωνείας τοῦ Θρακικοῦ πολίσματος Μητροκλῆς· Ἔτι δὲ καὶ Ἱππαρχία ἀδελφὴ μὲν Μητροκλέους, Γαμετὴ δὲ Κράτητος. Καὶ Ζήνων ἐπι τούτοις ὁ Κιττιεὺς, καὶ Θεόμβροτος, καὶ Κλεομένης, ἀκουσαὶ Μητροκλέους. Ἐχεκλῆς τε ὁ Ἐφέσιος, καὶ Κολώτης ὁ Λαμψακηνὸς, καὶ Μενέδημος ὁ Κολώτου ἀκροασάμενος, καὶ Δημήτριος Ἀλεξανδρεὺς, καὶ Μένιππος ὁ Γαδαρεὺς (2).

§. κέ. Παραφυὰς δέτις τῆς Κυνικῆς ἀνέφυ, ἡ Αἵρεσις ἡ τῶν Στωϊκῶν, ὑπὸ Ζήνωνος καταβληθεῖσα τοῦ Κιττιέως· Οὗτος γὰρ διακούσας πρῶτον τοῦ Κράτητος (3), εἶτ' ἐπαχθεσθεὶς ὡς εἰκὸς, καὶ ἐπιναυτιάσας τῇ Κυνικῇ ἰδέᾳ τοῦ βίου, μετεφοίτησε παρὰ Ξενοφάνην τὸν ἀκροασάμενον Πλάτωνος· καὶ Στίλπωνος δὲ, καὶ Διοδώρου τοῦ Κρόνου, καὶ Πολέμωνος τῆς συνουσίας ἔτυχε (4). Καὶ τέως αἵρεσιν ἰδίαν εἰσηγήσατο, τῇ μὲν τοῦ Κυνισμοῦ δριμύτητι, τὸ εὐσταθὲς συνανακεκρακὼς, καὶ ἐμβριθὲς, καὶ σεμνὸν τοῦ τρόπου, καὶ ἀνεπίληπτον· τὸ δὲ ἀτάραχον, καὶ καρτερικὸν ἐν τοῖς πάθεσι, μᾶλλον δὲ, καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτὰ γίνεσθαι ὅλως τὰ πάθη, καὶ ἐν ἀκροτάτῃ μένειν, καὶ στρεβλούμενον ἤδη καὶ θανατούμενον, τῇ ἀπαθείᾳ, ὅρον εὐδαιμονίας στήσας ἀπρόσιτον τῷ ὄντι, καὶ οὐ κατὰ ἄνθρωπον. Ἤσκησε δὲ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν, καὶ περὶ Φυσιολογίαν, καὶ Διαλεκτικὴν, ὧν οἱ Κυνικοὶ ὀλιγώρως εἶχον· ἐκ δὲ τῆς ποικίλης Ἀθήνησι Στοᾶς, καθ' ἣν εἰώθει τὰς συνουσίας ποιεῖσθαι, Στωϊκὴν παρέσχεν ἀποκαλεῖσθαι τὴν Αἵρεσιν, καὶ Στωϊκοὺς, τοὺς Ζηνωνείους λεγομένους ἐξ αὐτοῦ πρότερον (5).

§. κϛ'. Διέπρεψαν οὖν ἐν τῇ Στοᾷ ποικίλως καὶ τοῖς λόγοις ταύτην καλλύναντες, καὶ Περσαῖος ὁ Κιττιεὺς, ὃν καὶ δοῦλον τῷ Ζήνωνι γενέσθαι λέγουσι· καὶ Ἀρίστων ὁ Χῖος (Διακριτέος δὲ τοῦ Κείου Ἀρίστωνος) ὁ ἐπικληθεὶς Σειρὴν διὰ τὴν εὐφράδειαν· καὶ Ἡριλ-

(1) Αὐτ. εἰς βίον τὸν τούτου.

(2) Περὶ τούτων ἑκάστου ὅρα ἐν τοῖς βίοις τὸν Λαέρτ.

(3) Λαέρτ. εἰς βίον Μενεδήμου. Καὶ Σουΐδ. ἐν Λέξ.

(4) Λαέρτ. εἰς βίον Ζήνωνος.

(5) Λαέρτ. Αυτ.

Ἡριλλος ὁ Καρχηδόνιος, καὶ Σφαῖρος ὁ Βορυσθενίτης, καὶ Κλεάνθης ὁ Λύκειος, ὁ τὴν χολὴν διαδεξάμενος μετὰ Ζηνώνα, καὶ Φρεάντλης (1) ἐπονομαζόμενος, ὅτι νυκτὸς ὕδωρ ἤντλει μισθῷ, ἵν' ἐντεῦθεν τὰ τῆς τροφῆς ἐκπορίζόμενος, ἡμέρας ἔχοι ἐπ' ἀδείας χολάζειν τοῖς θεωρήμασι. Καὶ Χρύσιππος ὁ Σολεύς, ὁ μετὰ Κλεάνθην χολαρχήσας, Ἀνὴρ πολυγραφώτατός τε γεγονὼς, καὶ περὶ τὰς Διαλεκτικὰς τῶν λόγων πλεκτάνας σοφιστικώτατος (2). Τοῦτον ὄνε τὰ σῦκα φαγόντος αὐτῷ, εἰπόντα τῇ Γραΐ, ἐπιδεῖναι ἄκρατον ἐπιβροφῆσαι τῷ ὄνῳ, καὶ ὑπερκαγχάσαντα ἐπὶ τῷ λόγῳ τελευτῆσαι, φασὶν, Ὀλυμπ. ρμγ'. (3). Μετὰ δὲ Χρύσιππον τὴν Στοὰν διεσήμυνε Ζηνών ὁ Ταρσεύς· Μεθ' ὃν Διογένης ὁ Βαβυλώνιος· Μεθ' ὃν Ἀντίπατρος ὁ Ταρσεύς· Μεθ' ὃν Παναίτιος, ὁ τὴν Στωϊκὴν ἀπάθειαν ὑπεριδὼν, ὡς ἀνθρώποις κατὰ τὴν παροῦσαν λῆξιν ἥκιστα ἐφικτήν. Μεθ' ὃν τέως Ποσειδώνιος ὁ Σύρος, ὁ ἐν Ῥόδῳ χρόνον τινὰ φιλοσοφήσας, ὃν ἀκεσόμενος, καὶ Πομπήιος ἐπίτηδες τὸ πλεῖ παρακλίναι ἱστόρηται (4). Ποσειδωνίᾳ δὲ τὴν ἐν Ῥόδῳ χολὴν διαδεξάμενος φέρεται Ἰάσων ὁ Ἀνεψιός. Ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν ἡ τῶν Στωϊκῶν Αἵρεσις μετὰ τὴν Κωϊκήν.

§. κζ'. Ἀρίσιππος δὲ τῶν Σωκρατικῶν, Αἱρέσεως ἐξῆρξε τῆς (ἀπόγε τῆς πατρίδος) κληθείσης Κυρηναϊκῆς. Ἤκμασε δὲ κακῶς ἡ Αἵρεσις αὕτη, ὡς ἄφετον τὴν ὁρμὴν τῷ βελομένῳ, περὶ παντοῖον εἶδος ἡδονῆς ἐπιτρέπουσα, καὶ τῷ Φιλησόνῳ καὶ κτηνώδει βίῳ, τἀγαθὸν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ὁριζομένη· τῷ ἐξάρχοντος δηλονότι, αἰβρότερον ἢ κατὰ τὰς τότε Φιλοσοφοῦντας πολιτευομένῳ, καὶ τὴν ἐν ἀπολαύσει καὶ τρυφῇ διαγωγὴν προδήλως ἀνθελομένῳ τῆς τῶν ἄλλων σεμνότητος (5). Τό-

(1) Αὐτ. ἐς βίον Κλεάνθες.

(2) Οὕτω δὲ ἐπίδοξον ἐν τοῖς Διαλεκτικοῖς γενέσθαι φησὶν ὁ Λαέρτ. (ἐν βίῳ Χρυσίπ.) „ὥστε δοκεῖν τὰς πλείας „ὅτι ἃ παρὰ θεοῖς ἦν ἡ Διαλεκτικὴ „ἐκ ἂν ἦν ἄλλη, ἢ ἡ χρυσίππειος". Ἐκθειάζεται δὲ καὶ Τζέτζης ἐν χιλιάσιν, αὐτὸν ὡς Διαλεκτικώτατον. Οὐμὴν τοιοῦτον παρίσησιν ἡμῖν τὰ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτῷ σωζόμενα Σοφισμάτια. Ἀλλὰ λήρος μὲν τὰ ἐκείνε δείκνυσι πολλαχῇ καὶ Πλέταρχος (ὅρα Πλατ. τὰ περὶ τῶν Στωϊκ. Ἐναντιωμ. καὶ τὰ περὶ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν). Ψυχρότητα δὲ αὐτῶν καταγελᾷ, καὶ ὁ παρὰ Λουκιανῷ Ζεύς. (Ἐν Ἱκαρομενιπ).

(3) Λαέρτ. ἐν βίῳ Χρυσίπ.

(4) Βρακέρ. περὶ Μαθητ. καὶ Διαδόχ. Ζήνων. ἐν τῇ Στοᾷ.

(5) Λαέρτ. ἐς βίον Ἀρισίπ.

Τότε καὶ θυγάτηρ Ἀρήτη καλεμένη (1) τῇ Αἱρέσει κατακολθήσασα, ἐ μικρὸν ἔχε κλέος, καὶ Ἀρίστιππος ὁ ταύτης ὑόστε καὶ μαθητής· Οὗ δὴ παρὰ τᾶτο καὶ Μητροδιδάκτε κληθέτος (2), εἰκὸς κἀκείνῳ Πατροδίδακτον ὀνομάζεθαι. Ἐπὶ τέτοις φέρονται τῇ Αἱρέσει σοιχήσαντες, καὶ Θεόδωρος ὁ Κυρηναῖος, καὶ Βίων ὁ Βορυσθενίτης, καὶ Ἐπιτιμήδης ὁ Κυριωᾶιος, καὶ Παραιβάτης, καὶ Ἡγησίας ὁ Πεισιθάνατος προσαγορδθεὶς, ὅτι διὰ τᾶ συνταχθέντος αὐτῷ βιβλίε, ἐν ᾧ τὰς συμφορὰς ἐξετραγώδει τὰς παροπηδέσας τᾷ βίῳ, πολλοῖς θανεῖν ἐλέχθαι, ἢ ζῆν ὑπομεῖναι ὤφθη παραίτιος (3). Ἐπὶ πᾶσι δὲ καὶ Ἀννίκερις ὁ Κυριωᾶιος.

§. κή. Τῆς δὲ ἀνελθθέρε ταύτης καὶ ἀνδραποδώδες Αἱρέσεως, ἐδὲν ἀμείνονα τὰ ἀποβλαςήματα· οἵτε παρωνύμως ἀπὸ Ἡγησίε Ἡγησιακοὶ, οἱ τὸ δύδαιμονεῖν ἀνέφικτον ὅλως εἶναι τιθέμενοι διὰ τὰ συγκυρεῖντα τῇ ἡδυπαθείᾳ κακά· καὶ οἱ Ἀννικέρειοι, οἱ μὴ πάνυτι τῶν Ἡγησιακῶν διαφέροντες, ἢ ὅσον φιλίαντε τιμᾶν, καὶ χάριν εἰδέναι, καὶ γονέας αἰδεῖθαι, καὶ τὰ τοιαῦτα δεῖν τῶν Καθηκόντων τῷ βίῳ ἐπεισάγειν ἐνόμιζον, ἐκείνων καὶ ταῦτα ἀθετέντων. Καὶ οἱ Θεοδώρειοι ἐπ' αὐτοῖς, οἱ ἀπὸ Θεοδάρε τᾶ ἀθέε προσονομαθέντος (4). Ὃν ἐχὶ περὶ τὰς Θεὰς ἀσεβέντα, ἀλλὰ πᾶν εἴτι κατὰ τὸν βίον καλόντε καὶ ὅσιον κρίνεται, ἀνασκιάζοντα καὶ ἀνατρέποντα, ἐδὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἁπλῶς, μὴ ὅτιγε τῷ φιλοσόφῳ ὀνόματος θείλιο ἄξιον.

§. κθ'. Τῶν δὲ Σωκράτει προσωμιληκότων ὁ Πλάτων Αἱρέσεως πάνυ διαβεβοημένης τῆς τῶν Ἀκαδημαϊκῶν Κορυφαῖος ἐγένετο. Ἦν δὲ Ἀρίσωνος γεγονὼς καὶ Περικτιόνης, ἢ Ποτώνης, Ἀθηναῖος τλὼ πατρίδα, τὸ γένος ἀναφέρων εἰς Σόλωνα· Ἀρισοκλῆς μὲν πρότερον ἀπὸ τᾶ πάππε καλέμενος, Πλάτων δὲ ὕσερον, ἤτοι παρὰ τλὼ εὐεξίαν, ἢ διὰ τὸ Πλατὺ καὶ εὖρυ τῆς ἐν τῷ λέγειν ἑρμιωείας, ἢ ὅτι Πλατὺς ἦν τὸ μέτωπον, προσειρημένος. Γέγονε δὲ κατὰ τλὼ πή. Ὀλυμπ. ἐτελδύτησε δὲ τῷ ά. ἔτει τῆς ὀγδώης καὶ ἑκατοσῆς (5). Διεδέξατο δὲ ἄρα τλὼ Σω-

κράτες

(1) Αὐτ. αὐτ. Καὶ Σείδ. ἐν Λέξ. Ὁ δὲ Λίλιανὸς Βιβλ. γ'. περὶ ζώων Κεφ. μ'. ἀδελφὴν Ἀρισίππε τὴν Ἀρήτην, (ἣν Ἀρίστην ὀνομάζει) γενέθαι ὑπείληφε.

(2) Λαέρτ. Αὐτόθι.

(3) Κικέρ. Τσκυλ. ά. Καὶ Οὐαλέρι. Μάξ. ή.

(4) Λαέρτ. ἐς βίον Ἀρισίππε.

(5) Αὐτ. ἐς τὸν βίον.

κράτης ἔτος Διδασκαλίαν, ἐν Ἀκαδημίᾳ ςήσας τὰς διατριβὰς, ὅθεν καὶ τὸ ἐπώνυμον τῇ ὅλῃ προῆλθεν Αἱρέσει, Ἀκαδημαϊκῇ λέγεσθαι. Ἦν δὲ ἡ Ἀκαδημία γυμνάσιον προάστειον ἀλσῶδες, ἀπότινος ἥρωος Ἀκαδήμε παρωνύμως ἕτω καλέμενον (1).

§. λ'. Ἡ τοίνυν Ἀκαδημία κατὰ τέτταρας περικοπὰς ἐπιδᾶσα, καὶ μεταβαλομένη, εἰς Ἀρχαίαν, καὶ Μέσιν, καὶ Νέαν, καὶ δὴ καὶ Ἐχάτιν διήρηται. Καὶ ἡ μὲν πρώτη, ἡ ἐπ' Ἀρχηγῷ σεμνυομένη τῷ Πλάτωνι, μέχρι Κράντορος προῆλθε τῆ Σολέως. Πλάτωνα μὲν γὰρ διεδέξατο Σπεύσιππος Ἀθηναῖος· τὸν δὲ Ξενοκράτης ὁ Χαλκηδόνιος· τὸν δὲ Πολέμων Ἀθηναῖος· Πολέμωνα δὲ Κράτης, καὶ ἕτος Ἀθηναῖος· Κράντωρ δὲ Κράτητα. Καὶ ὧδε μὲν ἡ ἀρχαία Ἀκαδημία (2).

§. λα'. Τῆς δὲ δὴ Μέσης ἡγήσατο Ἀρκεσίλαος (3) ὁ Πιτανεὺς ἐξ Αἰολίδος, ὁ τὴν Ἀκαταληψίαν εἰσαγαγὼν, καὶ μηδὲν εἶναι βέβαιον διατεινόμενος, ἢ τοῦτο μόνον· ἐφ' ᾗ ἀνάγεται ὁ Λακύδης ὁ Κυρηναῖος (4), καὶ Εὔανδρος, καὶ Τηλεκλῆς ὁ Φακαθὸς, καὶ Ἡγησῖνος ὁ Περγαμηνός.

§. λβ'. Τῆς δὲ Νέας Ἀκαδημίας κατῆρξε Καρνεάδης ὁ Κυρηναῖος (5), ὃς καὶ ἄλλο ἄλλε μᾶλλον πιθανὸν εἶναι ἐτίθει μὴ πάντα ἐπίσης, ὡς Ἀρκεσιλάῳ ἐδόκει, ἐπισφαλῆ τυγχάνειν ἡγέμενος· Περὶ ὃ καὶ τελευτῶντος φασὶν ἔκλειψιν γενέσθαι Σελήνης· σωαχθομένε, ὡς ἂν εἴποιτις, ἐπὶ τῇ τε Ἀνδρὶ τελευτῇ, τε μεθ' ἥλιον καλλίστε τῶν Ἄστρων (6). Ἀναγράφεται δ' ἐν αὐτῇ καὶ Κλειτόμαχος ὁ Καρχηδόνιος, καὶ Φίλων Λαρισσαῖος.

§. λγ'. Τεταρτίῳ δὲ καὶ ἑκαστίῳ ἐπικαταλέγεσι (7) τὴν Ῥώμῃ συςᾶσαν ὑπὸ Φίλωνος, ὃς Κλειτομάχῳ παραβαλὼν αὐτὸ καὶ τὴν σχολὴν διεδέξατο, ἐν Ὀλυμπ. ρό. Φίλωνος δὲ Κικέρων τῆς διδασκαλίας ἀπήλαυσε, καὶ Χαρμίδας ὁ τῇ ἐπικτήτῳ τε μνημονικῆ δυνάμει πάλαι θρυλλέμενος, σύσκιος γενόμενος αὐτῷ Φίλωνι, ἢ ὁμοδίαιτος. Τε δ' αὐτε καὶ Ἀντ.

(1) Πλάταρχ. εἰς Κίμωνα.
(2) Λαέρτ. ἐν προοιμ.
(3) Αὐτ. εἰς βίον Ἀρκεσιλάε.
(4) Τέτον τῆς Νέας Ἀκαδημίας καταρξαι φησὶν ὁ Λαέρτιος, εἰς βίον αὐτε.
(5) Οὕτως οἱ πλείες, (μὴ συνάδοντες τῷ Λαερτίῳ), διὰ τὸ περὶ δόγματα τὸν Καρνεάδην καινοτομῆσαι. Βρκκ. περὶ τῆς Νέ. Ἀκαδ.
(6) Λαέρτ. εἰς βίον Καρνεάδ.
(7) Βρκκ. περὶ τῆς Νέ. Ἀκαδ. §. ε'. ζ'

χος ἠκροάσατο ὁ Ἀσκαλωνίτης, ὁ τὴν Ἀρχαίαν Ἀκαδημίαν ἀνασυξήσας σποδάσας, καὶ πεπτωκεῖαν ἤδη ἀνεγείρας. Ἐξ ἧς καὶ πέμπτη Ἀκαδημία ἡ ὑπ' αὐτῆς συστᾶσα ὠνόμασαι ἐκ δόλογος, τῆς πρώτης ἅσα οἷον ἀποκατάστασις. Τῆς δὲ τῆς Ἀντιόχε Σειρῆνος, καὶ Κικέρων ὁ Ῥήτωρ ἀλῶναι λέγεται, καὶ Λούκιος Λούκουλλος, καὶ Μάρκος Οὐάρρων οἱ Ῥωμαῖοι.

§. λδ'. Ἡ μὲν ἓν ἀρχαία καὶ Πρώτη Ἀκαδημία, ἅπασαν τὴν δι' αἰσθήσεως προειλημμένην γνῶσιν τῶν δοξαστῶν εἶναι εἰσηγαμένη, διὰ μόνων τῶν κατὰ ψυχὴν ἐννοιῶντε καὶ λόγων, τὸ ἀδιάπτωτον τῆς ἐπιστήμης καὶ βέβαιον ληπτὸν τυγχάνειν ἐπρέσβευον. Ἡ δὲ Μέση, καὶ Δευτέρα μηδὲν ὅλως ἡγεῖτο Ἐπιστήμη ληπτὸν παρὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἀσάφειαν. Κατὰ δὲ τὴν Νέαν, καὶ ἀριθμῷ Τρίτην, ἐνυπάρχειν μὲν τοῖς πράγμασι τ' ἀληθὲς ὁ Καρνεάδης διωμολόγει, ἡμῖν δὲ καὶ δυνάμεως ἡμᾶς ἀμοιρεῖν ἠξίε πρὸς τὴν ἐκείνε ἀποχρώσης ἐπίκρισιν. Ἡ δὲ Τετάρτη τέως, τὰ μὲν ἐδίδε πιθανῶστε καὶ κατὰ δόξαν, ἔστι δ' ἅττα καὶ βεβαίως, καὶ κατ' ἐπιστήμην συνεχώρει γιγνώσκεθαι.

§. λε. Παρὰ δὲ ταύτας τὰς ὑπὸ τῶν Σωκρατικῶν συστᾶσας ἐπισημοτάτας Αἱρέσεις, καὶ ἄλλαι ἀνεφάνησαν ἧττον ἐπίσημοι. Οἷον ἡ Ἠλειακὴ, ἧς Φαίδων ὁ Ἠλεῖος προέστη, ἢ Πλειστάνης ἐπεμελήθη, ἢ Μενέδημος ὁ Ἐρετριεύς, καὶ Ἀσκληπιάδης ὁ Φλιάσιος. Ἦσαν δὲ Αἵρεσις, Νῷ μόνῳ, καὶ τῇ κατ' αὐτὸν πρὸς ἐπίκρισιν τῆ ἀληθῆς οὐσίτητι, τἀγαθὸν κεῖθαι ἀφώριζον (1).

§. λς'. Ἡ Μεγαρικὴ, ἡ ἀπὸ Εὐκλείδε τῆ Μεγαρέως, ἧς ἦν καὶ Εὐβουλίδης ὁ Μιλήσιος, καὶ Ἀλεξῖνος ὁ Ἠλεῖος, καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Κρόνος, καὶ Διόδωρος ὁ Κρόνος Ἰασεύς, καὶ Εὔφαντος ὁ Ὀλυνθιος, καὶ Στίλπων ὁ Μεγαρεύς· Ἧς ἐπώνυμον Ἐριστικὴ, παρὰ τὴν περὶ τὰς διαλέξεις δριμύτητα (2).

§. λζ'. Ἀλλὰ καὶ Ἐρετριακὴ ἦκεσεν ἡ ἀπὸ Μενεδήμε τῆ Ἐρετριέως, ἀπὸ τῆς Ἠλειακῆς ὡς ἔοικε, πρὸς ἣν ἐκεῖνος, ἀποκριθεῖσα (3). Καὶ Διαλεκτικὴ, ἧν Κλειτόμαχος ἐνεχήσατο ὁ Καρχηδόνιος (4).

§. λή

(1) Λαέρτ. εἰς βίον Φαίδ.
(2) Αὐτ. εἰς βίον Εὐκλείδ.
(3) Αὐτ. εἰς βίον Μενεδ.
(4) Αὐτ. ἐν τῷ προοιμ.

§. λή. Ὥσπερ ἓν ἡ τῆς Στοᾶς ἀπὸ τῆς Κιτιακῆς ἀγωγῆς συνέση μεθαρμοσθεῖσα ὡς εἴρηται, καὶ εἰς ἦθος τε καὶ τρόπον ἕτερον ἀπενεχθεῖσα, ἕτωτοι καὶ τῆς Ἀκαδημίας ἡ Περιπατητικὴ καλεμένη ἐξέφυ Αἵρεσις, γενναῖον λίαν ἀποβλάστημα· Ταύτης δὲ Καθηγεμὼν ὁ πολὺς τὸ κλέος Ἀριστοτέλης, ὁ ἐκ Σταγείρων τῆς Μακεδονίας, Ὀλυμπ. ηθ'. τῷ α'. ἐκ Νικομάχυτε καὶ Φαιστίδος τεχθείς (1). Οὗτος Πλάτωνι τὸ πρῶτον φιλοσοφίας ἕνεκα ἑαυτὸν ἀναθέμενος, ἐπελάκτισεν ὕστερον τῷ Καθηγησαμένῳ ἐκ ἐπ' ὀλίγων ἀντιδοξάσας (2). Τ' ἀληθὲς ἀμέλει καὶ Σωκράτης αὐτῷ καὶ Πλάτωνος ἡγησάμενος πρότερον. Τοιγαρῶν τὸ Λύκειον (ἦν δὲ χωρίον τοῦτο Ἀθήνησι κάλλιστον, ἀπὸ Λυκίᾳ ἔχον τέννμα τῷ Πανδίωνος, Ἀπόλλωνος δὲ Ἱερὸν) (3), τῇ Ἀκαδημίᾳ ἀντιπαρατάξας, ἐν αὐτῷ ἐποιεῖτο τὰς διατριβάς (4)· τὰ μὲν ἐξωτερικὰ τῶν παιδευμάτων, οἷον Ῥητορικὴν, Ποιητικὴν, Πολιτικὴν, τὰ τοιαῦτα, ἀπὸ μεσημβρίας ὑποτιθέμενος τοῖς προσφοιτῶσι, τὰ δὲ Ἐσωτερικὰ καὶ Ἀκροαματικὰ, οἷον Φυσικὴν, καὶ Μεταφυσικὴν, καὶ ὅσα τῆς βαθυτέρας ἦν θεωρίας ἐχόμενα, πρωΐας φιλοσοφῶν (5), καὶ Ἀκροατῶν συχνῶ πλήθει περισοχέμενος. Ὡς δὲ δὴ περιπάτω χρῆσθαι εἰώθει μεταξὺ τοῖς συνοῦσι διαλεγόμενος, ἐντεῦθεν καὶ τῇ Αἱρέσει παρέχε Περιπατητικὴν ὀνομάζεσθαι. (6).

§. λθ'. Ἐγένοντο δὲ τῶν Ἀριστοτέλυς Ὁμιλητῶν καὶ γνωρίμων οἱ γνησιώτατοι Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν, καὶ Εὔδημος ὁ Ῥόδιος, καὶ Κλέαρχος ὁ Σολεὺς, καὶ Ἀριστόξενος ὁ Ταραντινὸς, καὶ Καλλισθένης ὁ Ὀλυνθιος, καὶ Κάλλιππος ὁ Κυζικηνὸς, καὶ Ἡρακλείδης ὁ Ποντικὸς, καὶ Δικαίαρχος ὁ Μεσσήνιος.

§. μ. Οἱ δὲ δὴ τὴν Αἵρεσιν προαγαγόντες ἐκ διαδοχῆς οἵδε. Ἀριστοτέλην μὲν ἐν τῷ Λυκείῳ διεδέξατο Θεόφραστος ὁ Ἐρέσιος,

(1) Αὐτ. ἐς βίον. Ἀριστοτέλ.

(2) Ἀριστοτέλης ἡμᾶς ἀπελάκτισε φησὶν (Πλάτων) καθάπερ τὰ πωλάρια τὴν μητέρα. (Αὐτ. αὐτ.). Ὅρα καὶ Αἰλιαν. ποικ. Ἱστ. Βιβ. Γ'. Κ. ιθ'.

(3) Παυσαν. Βιβ. Α. Κιφ. ιθ'.

(4) Ὁ δὲ τὰ Ἀριστοτέλυς βιογράφων, (εἴτε Ἀμμώνιος ἔτος, εἴτε καὶ ὁ Φιλόπονος ἐστὶν), ἐδαμῶς ἔτι ζῶντος τῦ Πλάτωνος τὸν Ἀριστ. ἀντωκοδομῆσαι αὐτῷ τὸ Λύκειον ἱστορεῖ προφανῶς ἀληλέγων τῷ Λαερτίῳ, καὶ τῷ Αἰλιανῷ.

(5) Ἐντεῦθεν τινὲς καὶ τὰς μαθητὰς καὶ τὰ συγγράμματα εἰς τὰ Ἐξωτερικὰ καὶ Ἀκροαματικὰ ἀντιδιαστεῖλαι δᾶν ἔκριναν. Βρακ. περὶ τῆς περιπατ. Αἱρέσ. §. γ'.

(6) Λαέρτ. εἰς τὸν βίον, καὶ Ἀμμών. καὶ Σιμπλίκ. ἐν τοῖς ὑπομν. εἰς τὰς Ἀριστ. Κατηγορ.

ὅς διοχιλίους ἅμα ἠρίθμει ἀκροωμένους αὐτοῦ· Ἐν οἷς ἦν καὶ Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς, καὶ Νικόμαχος ὁ τοῦ Ἀριστοτέλους, καὶ Ἐρασίστρατος ὁ Ἰατρός. Θεόφραστον δὲ διεδέξατο Στράτων ὁ Λαμψακηνὸς· Στράτωνα δὲ Λύκων ὁ Τρωαδεὺς· Λύκωνα δὲ Ἀρίστων ὁ Κεῖος· Ἀρίστωνα δὲ Κριτώλαος ὁ ἐκ Φασήλιδος· Κριτώλαον δὲ Διόδωρος. (1).

§. μα. Ἀλλ' εἰς τόδε μὲν τὰς καταλεχθείσας Αἱρέσεις γεννήσασά τε ἡ Ἑλλὰς καὶ ἐκθρέψασα, καὶ ταῖς διαδοχαῖς τοῦ χρόνου προϊούσας περιποιησαμένη καὶ περιθάλψασα, φιλοσοφίας μήτηρ, καὶ τροφὸς ἀναδέδεικται, καὶ ἑστία, καὶ οἰκητήριον. Ἐν τούτοις δὲ τῶν μὲν Ἑλληνικῶν στασιασάντων, καὶ μέτριον οὐδὲν πεπονθότων, τῶν δὲ Ῥωμαϊκῶν εἰς ἀκμὴν καὶ μέγεθος, θαυμαστὸν ὅσον ἐπιδεδωκότων, εἴς τε Μοναρχίαν ἤδη τούτοις τῆς Ἀριστοκρατίας ἀποκλινούσης, καὶ τὴν φιλοσοφίαν συνέβη ἐν Ῥώμῃ ἐπιδημήσασαν ἐπιξενωθῆναι, ἐπὶ Σύλλα μάλιστα καὶ Λευκούλλου κρατιστευόντων, ὡς ἄρα τῇ βασιλείᾳ συνεῖναι χαίρουσαν. Αὐτίκα γὰρ περὶ μὲν τὰ Πυθαγορικὰ τῶν δογμάτων, οὐ φαύλην τινὰ τὴν σπουδὴν ἔδοξαν καταθέσθαι Ἔννιός τε καὶ Κάτων ὁ Κηνσορίνος ὑπὸ Νεάρχου τοῦ Πυθαγορικοῦ διδαχθεὶς, καὶ Νιγίδιος ὁ Φιγοῦλος. Πλάτωνι δὲ καὶ τῇ Ἀκαδημίᾳ προσετέθησαν Μ. Ὁ Βροῦτος, καὶ Μ. Τερέντιος ὁ Οὐάῤῥων, καὶ Μ. ὁ Κικέρων ὁ ἐκ τῆς Ῥητορείας θρυλλούμενος. Ζηνῶνι δὲ, καὶ τῇ Στοᾷ προσανεγράφησαν Κόϊντος Λυκίλλιος ὁ Βάλβος, καὶ Κάτων ὁ ἐξ Ὑτίκης παρώνυμος. Τῷ δὲ Λυκείῳ, καὶ Ἀριστοτέλει σφᾶς ἀνέθεντο, (Ἀνδρονίκου τοῦ Ῥοδίου τὰ τοῦ Φιλοσόφου Συγγράμματα ἤδη ἐκδεδωκότος, καὶ ἀφανῶς που ἐν τῇ τοῦ Σύλλα Βιβλιοθήκῃ ἀποκείμενα δημοσιεύσαντος,) ἄλλοι τε, καὶ Κάτων ὁ τῆς τοῦ Περιπατητικοῦ Δημητρίου συνουσίας ἐφ' ἱκανὸν ἀπολαύσας, καὶ Κράσσος ὁ Ἀλεξάνδρῳ τῷ Ἀντιοχεῖ Καθηγεμόνι χρησάμενος, καὶ Πίσων ὁ διακούσας Στασίου, καὶ ὁ τοῦ Κικέρωνος, ὃς Ἀθηνάζε ἐπιδημήσας τῶν Περιπατητικῶν ναμάτων ὑπὸ Κρατίππου εἰς κόρον ἐσπάσατο. Ἐφ' οἷς οὐδὲ τῆς Ἐπικούρου διδασκαλίας, καίτοι λίαν παρ' αὐτοῖς προδιαβληθείσης, ἀμελῶς ἔσχον Ῥωμαῖοι, ἀλλ' ἐν πολλοῖς καὶ Τ. Πομπόνιος, καὶ Γ. Κάσσιος ἐπικουρίσαντες φέρονται, καὶ Λουκρήτιος ὁ Κάῤῥος. (2).

§. μβ'.

(1) Λαέρτ. εἰς τοὺς βίους. Καὶ Βρουκ. Αὐτ.

(2) Ἐκ τῶν Βρουκ. Φιλοσοφ. Ἱστορ. Περιόδ. β'. Βιβ. α'.

§. μβ'. Καὶ ἐπὶ τῶν Καισάρων δὲ αἱ αὐταὶ Αἱρέσεις αὖται ἀνθήσασαι ὤφθησαν (1). Τῶν μὲν γὰρ τοῖς Πυθαγόρᾳ παρηκολουθηκότων θεσμοῖς, Ἀναξίλαός τε ὁ Λαρισσαῖος ἐγένετο, ὃν Αὔγουστος ἐπὶ Γοητείας διαβολῇ τῆς Ῥώμης αὐτῆς, καὶ τῆς ὅλης Ἰταλίας ἐξήλασε, καὶ Σέξτιος τῶν Εὐπατριδῶν Ῥωμαῖος, καὶ Σωτίων ὁ τὸ Σενέκα καθηγησάμενος· Μοδεράτος τε ὁ Γαδιτανὸς ἐπὶ Νέρωνος, καὶ Ἀπολλώνιος ὁ Γόης, καὶ τερατοποιὸς, ὁ ἀπὸ Τυάνων τῆς Καππαδοκίας, ὁ ὑπὸ Δομιτιανῷ διωχθείς· Καὶ Σεξτος Ἀθηναῖος, ὁ ἐπὶ Ἀδριανῷ ἀκμάσας. Τούτοις προσκαταλέγεσι καὶ Νικόμαχον τὸν Γερασηνὸν, ἧ τὸ περὶ τῶν Θεολογεμένων Ἀριθμῶν Σιώταγμα ποτνιᾶται μὲ ὅτι μὴ σώζεται ὁ νεώτερος Βρεκέρος (2), ἔργον δὲ λογισμῶν κενεμβατέντων καὶ ματαιοχόλων ἔκρινεν ὁ Φώτιος (3).

§. μγ'. Τῶν δὲ δὴ τοῖς Πλάτωνος δόγμασι προτεθειμένων ἀριθμῆνται Θρασύλλος μὲν ὁ Ἀστρολογικὸς ἐπὶ Αὐγούστου καὶ Τιβερίῳ, ὑφ' ἧ καὶ ἀνῄρηται· καὶ Θέων ὁ Σμυρναῖος, ὁ κατὰ τὸν Μαθηματικὸν Ἰδέαν ἐρμηνεῦσαι ἐπιχειρήσας τὰ Πλάτωνος, Καὶ Ἀλκίνοος ὁ τὸν Εἰσαγωγικὸν ἡμῖν εἰς τὰ Πλάτωνος Φιλοσοφίαν συγγράψας. Καὶ ὁ Φαβωρῖνος δὲ ἐπὶ Τραϊανῷ καὶ Ἀδριανῷ, ὁ Ῥητορεύσας μὲν παρὰ τῷ Πρασαεῖ Δίωνι, Φιλοσοφήσας δὲ παρὰ τῷ Στωϊκῷ Ἐπικτήτῳ, τὰ γεμικὸν Πλατωνικὰ δόγματα πρὸ τῶν Στωϊκῶν ἐπανηρημένος. Ἐπὶ δὲ Ἀντωνίνῳ τῷ Πίῳ Ταῦρος διέπρεπεν ὁ Βηρύτειος, ἅπερ Ἀκεσὶς ὑπῆρξεν Αὖλος ὁ Γέλλιος. Ἐπὶ δὲ Μάρκῳ τῷ Αὐρηλίῳ Ἀττικὸς, ἧ τὰς βίβλους διὰ Θαύματος ἄγων ὁ Πλατωνικὸς Πλωτῖνος, ἐκ ἀπηξίε ἀναγινώσκειν τοῖς ἀκροωμένοις αὐτῷ. Καὶ Νεμίλιος δὲ ὁ τὸν Πλάτωνα ἀποκαλέσας Μωσῆν Ἀττικίζοντα. Καὶ Μάξιμος ὁ Τύριος, ὁ ἐπὶ Αὐρηλίῳ, καὶ Ἀντωνίνῳ, καὶ Κομμώδῳ Φιλοσοφικῶς σοφιεύσας. Ἐφ' οἷς δὴ καὶ Πλέταρχον τὸν Χαιρωνέα τὸν ἐπὶ Τραϊανῷ, τοῖς ἐπὶ τῶν Καισάρων Πλατωνίσασι προσαριθμῶσι, καὶ Γαλιηνὸν τὸν ἐκ Περγάμε, τὸν ἐπὶ Μ. Αὐ-

(1) Ταπανότερον ἀλλ' ἓν τῶν ἄλλων Αἱρέσεων ἡ Πυθαγόρειος ἐπὶ τῶν Καισάρων διετέλεσε πράττουσα, ὡς ἐπὶ γοητείᾳ διαβεβλημένη. Ψηφίσματι γὰρ Ἀντωνίνε τῷ Πίε μόνας τὰς τέτταρας Αἱρέσεις θέμις ἦν ἐπαγγέλεσθαι· Τὴν Πλατωνικὴν δηλαδὴ, τὴν Στωϊκὴν, τὴν Ἐπικούρειον, καὶ τὴν Περιπατητικήν. Φραγ. Βαδδέος Ἱστορ. φιλοσοφ. Κεφ. Ε'. §. β'.

(2) Τῆς φιλοσ. Ἱστορ. ἐν Περιοδ. β'. Τμήμ. β'. Περὶ Πυθαγόρ. §. ιδ'.

(3) Μυριοβ. Κώδ. ρπζ.

ρηλίε, καὶ Λεκίε Βήρε, ἐχ ἧττον τῇ Φιλοσοφίᾳ, ἢ τῇ τῶν Ἀσκληπιαδῶν Ἐπιστήμῃ μεγαλυνόμενον. (1).

§. μδ'. Τῶν δὲ Κυνίζειν ἐπαγγελλομένων, ἐδὲ κατ' ἐκείνες τὲς χρόνες τὸ κόμμα ἐξέλιπεν. Εὐκλεέσατοι γὰρ ἰσορῶνται Μεσώνιός τε ὁ Βαβυλώνιος, ὁ μετὰ τὸν Τυανέα τὸ κατὰ τὸν Κυνισμὸν κλέος πρωτόσας (2), καὶ Δημήτριος ὁ Κυνικὸς ὁ τῶ Οὐεσπασιανῶ (ὥσπερ καὶ ὁ ἀνωτέρω τῶ Νέρωνι προσκεκρεκὼς ἦν) προσκρέσας, ὑπὸ δὲ Ἀπολωνίε Τίτῳ τῷ Οὐεσπασιανῇ συσαθεὶς, καὶ ὑπὸ Δομιτιανῇ τὸ δεύτερον ἐξοριθεὶς. (3). Καὶ Δημώναξ ὁ Δημητρίε διακόσας, καὶ Ἐπικτήτε, ὃν ἐπίσης καὶ Ἑλλὰς πᾶσα, καὶ ἡ Ῥωμαίων ἠγάσατο. (4). Καὶ Κρήσκης δ' ἐπὶ τέτοις ὁ τίτ γαστέρα, καὶ τὰ ὑπ' αὐτίτ, πολλῷ πρὸ τῇ Κυνισμῇ τιθέμενος, ἡδονῆς τε ἀνδράποδον παντοίας γεγενημένος· ἃ ἀγώνισμα μέγιστον ἡ κατὰ τῇ Φιλοσόφε καὶ μάρτυρος Ἰσσίνε δολορραφεῖσα κατηγορία. (5). Καὶ Περεγρῖνος δὲ, ὁ ἐκ τῆς πυρᾶς τεθρυλλημένος. (6). Καὶ ἐπὶ πᾶσι Σαλάσιος ὁ Ἐμεσίτος, ὁ κατὰ τίτ ς'. γενέθλ ἀπὸ Χρισῇ ἑκατονταετηρίδα ἀρχομένιν ἤδη φερόμενος. (7).

§. μέ. Ὁμιτὶ ἀλλὰ καὶ τῇ Στωϊκῇ Αἱρέσει ἐγκατηριθμιωταμ κατ' ἐκεῖνο παρηκολεθηκότες τῇ χρόνε, Θεόδωρος ὁ Ταρσὸς ἐπὶ Αὐγέσε, καὶ Κορνῆτος ὁ Λ'φρος, ὁ παῤῥησιασάμενος ἐπὶ Νέρωνος, καὶ ἐξορίαν κατακριθεὶς. Γάϊός τε Μεσώνιος ὁ Ῥᾶφος, ὁ ταὐτὰ ὑπὸ τῇ αὐτῇ τῷ Κορνήτῳ παθὼν, ὑπὸ δὲ τῇ Οὐεσπασιανῇ ὕσερον μετακληθείς. Καὶ Χαιρήμων ὁ Αἰγύπτιος, καὶ Σενέκας ὁ ἐξ Ἱσπανῶν Ῥωμαῖος, ὃς καλὰ τῷ Νέρωνι ἀπέχων τὰ διδακτρα, Στωϊκῶς ἐτελεύτα. Καὶ Δίων ὁ Πρυσαεύς, ὁ διὰ τὸ εὐφραδὲς τῇ λόγε ἀκέσας Χρυσόστομος. Καὶ Εὐφράτης ὁ Ἀλεξανδρεύς, ὁ ἐπὶ Ἀδριανῇ ἐπαηδιάσας τῷ γήρᾳ, καὶ ἑκὼν τῇ βίε ἑαυτὸν ὑπεξαγαγών. Καὶ Ἐπίκτητος ὁ Φρὺξ, ἃ ἀκέσας Ἰάνιος ὁ Ῥητικὸς, καὶ Φαβωρῖνος, καὶ Ἀρριανὸς, ὁ ἐκ τῶν ἀπὸ σόματος τῇ Καθηγεμόνος ὑποθηκῶν, τὸ καλὸν ἡμῖν ἀναλεξάμενος Ἐγχειρίδιον. (8). Καὶ Σέξτος δὲ ὁ Χαιρωνεὺς

εἰς

(1) Βρακ. Αὐτ. Τμήμ. γ'.
(2) Φιλόστρ. ἐν βίῳ Ἀπολλων.
(3) Φιλόστρ. αὐτ.
(4) Λεκιαν εἰς βίον Δημώνακτ.
(5) Ἰσσίν. Ἀπολογ. Α'. Καὶ Εὐσεβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. βιβ. δ'.
(6) Λεκιαν. εἰς Περεγρῖν.
(7) Σείδ. ἐν Λέξ. καὶ Μυριοβ. Φωτ. Κώδ. σμδ'.
(8) Η'. μὲν Βιβλία τῶν Ἐπικτήτε Διατριβῶν, ιβ'. δὲ τῶν τῇ αὐτῇ ἡμιλιῶν συνέταξεν Ἀρριανὸς (παρὰ Φωτ.

εἰς ὃ παιδείας χάριν ἐφοίτα Μ. Αὐρήλιος ὁ Ἀντωνῖνος, καὶ Καίσαρ ἤδη προσεσημασμένος. Ἐφ' οἷς δὴ καὶ Μ. Αὐρήλιος αὐτὸς συγκαταλεκτέος, δι' ὃ ἡ κατὰ τὸς Στωϊκὸς φιλοσοφία, ἀντὶ Στοᾶς αὐτῇ ἀνοιχθέντων τῶν Ἀνακτόρων, ἐπὶ τοῦ Μοναρχικοῦ θρόνου ἀρθεῖσα καθίδρυται. (1).

§. μϛ'. Κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ χρόνου, οὐδ' ἡ τῶν Ἐπικουρείων ἀφανὴς ἦν λανθάνουσα Αἵρεσις. Καίτοι γὰρ, καὶ μεταξύπου ἐπηρεασθῆναι ταύτην συνέβη, τῶν ἐκ τῆς Ἐπικούρου Ἀγέλης, δόγματι βουλῆς κοινῷ τῆς Ῥώμης, ἀπελαθέντων· Καὶ Μεσσήνιοι δὲ ἐν Ἀρκαδίᾳ, τοὺς ἐκ τῆς αὐτῆς φάτνης ἐδηδωκότας ἐξήλασαν· Οἵτε Λύκτιοι ὁμοίως ἐν Κρήτῃ νόμον γεγράφασι, τοὺς τὴν θήλειαν, καὶ ἀγεννῆ, καὶ αἰσχρὰν ἐπινοήσαντας Σοφίαν, καὶ μέντοι καὶ τοῖς Θεοῖς πολεμίους, ἐκκηρύκτους εἶναι τῆς Λύκτου (2), οὐμὴν ἀλλ' οὐδ' οὕτως ἡ τοῦ χρόνου ἐπήρεια κατίσχυσε τῆς Αἱρέσεως, ὥστε πάντῃ ποιῆσαι ἐξίτηλον. Καιγάρ τοι καὶ Φαῖδρος ὁ τῷ Κικέρωνι συνήθης τὴν ἀγωγὴν ᾑρετίσατο, καὶ Λουκρήτιος Ῥωμαῖος Ἀνὴρ, μετὰ Κικέρωνα γεγονὼς ἔτη ιβ'. ἐκ τῶν αὐτῶν πηγῶν εἰς κόρον ἐγεύσατο, ὁ καὶ τὰ τῆς Αἱρέσεως ἡμῖν ἀποταμιεύσας ἐν ἐμμέτρῳ Συγγράμματι. Καὶ Κέλσον δὲ ὕστερον Ἐπικούρειον ἴσμεν, ὃν Ὠριγένης γενναίως ἐξήλεγξε (3) καὶ Πλίνιον ὡσαύτως τὸν δεύτερον, τὸν ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ ἀκμάσαντα· Ὃν καὶ τῷ Βεσβίῳ, φιλοσόφου χάριν περιεργίας ὑπὲρ τὸ δέον πελάσαντα, ὑπὸ τῆς ἐκ τῶν κρατήρων ἀναδιδομένης ἀτμίδος, λόγος ἔχει ἀποπνιγῆναι. (4). Προσαναγράφουσι δ' ἔτι τῇ Αἱρέσει καὶ Λουκιανὸν τὸν Σαμωσατέα, τὸν ἐπὶ Κομμώδου εἰς γῆρας ἔσχατον ἐληλακότα Σοφιστὴν, ἢ φιλόσοφον. Καὶ Διογένην δὲ αὐτόν τινες τὸν Λαέρτιον, διὰ τὸ πλατύτερον ἡμῖν ἐν ταῖς τῶν βίων ἀναγραφαῖς τὰ τοῦ Ἐπικούρου ἐκθέσθαι, ἢ τὰ τῶν ἄλλων, ἐπικουρίσαι τοπάζουσιν (5), καίπερ ὑπεναντίως ἢ τῷ Ἐπικούρῳ συνήθες ἦν, οὐκ ἀμφισβητησίμως οὐδ' ἀμυδρῶς τὴν τῶν θεῶν εἰσάγοντα πρόνοιαν. (6).

§. μζ'.

Φωτ. ἐν βιβλιοθ. Κώδ'. νη'.) ἐξ ὧν τέτταρα μόνα, τὰ ἐν τῷ Ἐγχειριδίῳ, ὡς ἡμᾶς ὁ χρόνος παρέπεμψεν.

(1) Βρουκ. Περιόδ. Β'. Μέρ. Α. Βιβ. Α'. Κ. β'. Τμήμ. ζ'.

(2) Σουΐδ. ἐν Λέξ. καὶ Ἀθήν. ὁ Δειπνοσ. Βιβλ. ιβ'.

(3) Συγγράμ. κατὰ Κέλσου.

(4) Πλίνι. ὁ Νεώτ. Βιβλ. γ'. κ̀ ϛ'.

(5) Ὅρα Βρουκ. Περ. Α'. Μέρ. Α. Βιβ. Α'. Κεφ. β'. τμ. η'.

(6) Μέτιθι γοῦν τὸ Λαερτίου εἰς Βίωνα τὸν Βορυσθενίτην Ἀνακρεόντειον Βιβλ. δ'. εἰς Βίωνα.

§. μζ. Τῆς δὲ Περιπατητικῆς Φιλοσοφίας ὀπαδοὶ γενόμενοι κατ' αὐτὰς ἐκείνας τὰς χρόνους φέρονται οἱ ἑξῆς. Σωσιγένης Αἰγύπτιος, ὁ τὸν Καίσαρα Ἰέλιον, τὸ παρὰ Ῥωμαίοις ἔσγ' ἐπ' ἐκεῖνο κρατῆν Καλλανδάριον ἐπανορθώσασθαι ἀναπείσας. (1). Βόηθος ὁ Σιδώνιος, ὁ ἐκ τῆς Ἀνδρονίκε Σχελῆς ὡρμημένος, ᾧ καὶ Στράβων ὁ Γεωγράφος συνεμαθήτευσε. (*). Νικόλαος ὁ Δαμασκηνὸς, ὁ τῆς Αὐγούστε Φιλίας καταξιωθεὶς, καὶ τὰς πλακοῦντας αὐτῷ φιλικῶς διαπέμπων, ἃς Νικολάους ἐξ αὐτοῦ ὁ Καίσαρ ὠνόμαζε. (2). Ξέναρχός τε, καὶ Ἀθήναιος οἱ ἐκ Σελευκείας, ὧν ὁ μὲν τῆς Αὐγούστε ὄνοίας διαφερόντως ἀπήλαυσεν, ὁ δὲ εἰς ὑπόνοιαν ἐμπεσὼν δυσμενῆς ἐπειράθη τὸ πρῶτον, εἶτ' ἀπολογηθεὶς αἰτίας οἰασοῦν ἀπελύθη. Καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Αἰγαῖος, ὁ τῷ Νέρωνος καθηγησάμενος· Ὃν καὶ τῆς τοῦ Τυράννε διαστροφῆς ἠτιάσαντο. (3). Καὶ Ἀμμώνιος ὁ τὸ Πλειτάρχε χρηματίσας Διδάσκαλος, (ἄλλος ἔτος παρὰ τὸν μετὰ Ὄλιυ ἑκατονταετηρίδα ἠνθηκότα, ᾧ Σακκᾶς ἐπώνυμον, (4),) ἐξ ὧν μάλιστα καὶ ὁ τῆς Φιλοσοφίας κυκεὼν προπίνεσθαι ἤρξατο, τοῖς Ἀριστοτελικοῖς τὰ Πλατωνικὰ σωναναχρωννύειν ἐπικεχειρηκότων, καὶ εἰς τέρας οἷον, τὸ καλὸν τῆς Φιλοσοφίας ἄγαλμα παραμορφωσάντων ἐκ εὐχημον· Ἐντεῦθεν γὰρ οἱ θιασῶται τοῦ Πλάτωνος Ἀριστοτελίζειν ἠκόντο, Ταῦρος ἐκεῖνος, καὶ Ἀττικὸς, καὶ οἱ ἄλλοι, ὧν ἐν τοῖς Πλατωνικοῖς μικρὸν ἀνωτέρω ἐμνήθημεν· Καὶ πάντες μονονυχὶ (πλὴν εἴτις Ἀδραστόντινα ἐξέλοι, καὶ Ἀριστοκλῆν τὸν Μεσσηνίων, καὶ Ἀλέξανδρον τὸν ἐξ Ἀφροδισιάδος, (ὃ μεγίστε μετὰ τὸν ἐκ Σταγείρων προσάτε τὸ Λύκειον ἐπειράσατο) ἓν τοῦτο ἀγώνισμα ἐποιοῦντο, τοῦ παντὸς ὡς ὄντο ἄξιον, εἴτις ὡς ἄριστα τὸν ἀπολελακτικότα τῷ λακτιθέντι ἐν ὁμοποδοῦντι ῥυθμῷ συμβιβάσειε, καὶ τὸν μαθητὴν ἀποδείξειεν ὁμοφρονοῦντα τῷ Διδασκάλῳ (5), καὶ ἐφ' οἷς ἐχθίκισα ἀσυμβάτως ἀλλήλοιν τὸ Ἄνδρε ἔχετον.

§. μή.

(1) Πλίνι. Βιβλ. ιη'. Κ. κέ.

(*) Στράβ. Βιβλ. ιε'.

(2) Φώτ. Μυρι. Κώδ. ρπϑ'.

(3) Στράβ. Βιβλ. ιδ'. Σεῖδ. ἐν Λέξ.

(4) Σεῖδ. ἐν Λέξ.

(5) Οἷον ὡς ἐν τύπῳ λεβῆν συγκατανανκάζει τὰς φιλοσόφας ὁμοφρονεῖν καὶ μὴ θέλοντας Ἀμμώνιος ἐν τῷ εἰς τὰς Ἀριστοτ. Κατηγορ. ὑπομνήματος. Καὶ Ἱεροκλῆς παρὰ Φωτίῳ (ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ). Ὅτι σύμφωνος ἐστὶ τοῖς Δόγμασι Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης

§. μή. Ἀλλ' αὕτη μὲν ἡ ἁπασῶν ἐσχάτη προκύψαι δοκοῦσα Αἵρεσις, ἡ τῶν Ἐκλεκτικῶν καλουμένη, εἰ μόνον εἴσω τῶν τῆς Ἐπαγγελλίας ὅρων τυγχάνοι μένουσα, πρωτίστη ἂν ὡς εἰκὸς τῶν ἄλλων ταχθείη καὶ χρόνῳ, καὶ τιμιότητι. Ταύτῃ τε γὰρ παρηκολουθηκότες ὑπῆρξαν Πλάτωνές τε, καὶ Ἀριστοτέλεις οἱ δαιμόνιοι, καὶ Ζηώνες, καὶ οἱ ἀμφὶ Δημόκριτον, καὶ Ἐπίκουρον, καὶ πάντες, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, τῶν πώποτε γενομένων Αἱρέσεων, οἱ Κορυφαιότατοι. Καὶ τοῦγε δὴ τῶν φερομένων φιλοσοφικῶν δοξασμάτων ἐκ παντὸς τὸ ἄριστον καὶ χρόνου, καὶ Γένους, καὶ Ἀνδρὸς ἀναλέγεσθαι, καὶ τὸ μᾶλλον τῷ λόγῳ σύμφωνον, οὐδὲν πρεσβύτερον τοῖς νοῦ μετέχουσι γένοιτ' ἂν ἀτεχνῶς, οὐδὲ τιμιώτερον· Ἥγε μὴν κατάχρησις, ὡς ἐπὶ καὶ ἄλλων συχνῶν, τὸ σεμνὸν καὶ τίμιον κἀνταῦθα τοῦ πράγματος διεφαύλισε. Τῶν γὰρ Ἐκλεκτικῶν οἱ πλεῖστοι Συναρμοσταίτινες καὶ Συμβιβασταὶ θᾶττον ὤφθησαν, καὶ τῶν ἀσυγκλώστων συγκλῶσται. Οὐδὲν γὰρ αὐτοῖς ἐναντιοφανὲς οὕτω παρέστη ἀκρόαμα, ὃ μὴ θέμις ἔδοξεν ἐκβιάσασθαι, καὶ τῷ προκειμένῳ σφίσιν ἁρμονικῶς ἀναδεῖξαι φθεγγόμενον. Ἔνθεντοι τοῖς μὲν Χαλδαϊκοῖς συναναφύραντες τὰ Αἰγύπτια· Καὶ τούτοις δὲ, ὅσα Πυθαγορικὰ, ὅσα Πλατωνικὰ, ὅσα Ἀριστοτελικὰ, πᾶν ἁπλῶς Ἑλληνικὸν ἐγκαταμίξαντες φιλοσόφημα· Τὸ δὲ δὴ τέως παραλογώτατον, ἐπὶ τοῖς δε πᾶσι, καὶ τῶν Χριστιανικῶν δογμάτων πολλὰ συνεπιφορήσαντες, ἐξ ἁπάντων τούτων τὸν Ἀλεξανδρινὸν Κρατῆρα συγκεκεράκασιν, οὗ τὸν Κυκεῶνα πολλὴν τῆς ἀτοπίας τὴν τρύγα ἐπιφερόμενον, ἀνθοσμίου δίκην, ἵνα μὴ νέκταρος εἴπω, τοῖς τῷ δίψει τῆς Σοφίας συνεχομένοις προέπιον.

§. μθ'. Λέγεται δῆτα, τοῦδε τοῦ τῶν Ἐκλεκτικῶν μὲν καλουμένων, Συλλεκτικῶν δὲ μᾶλλον ἀπελεγχθέντων κόμματος, πρῶτος κατάρξαι Ποτάμων ὁ Ἀλεξανδρεὺς (1), ὃν οἱ μὲν ἐπὶ τῶν Αὐγούστου χρόνων ἀναβιβάζουσιν (2), οἱ δὲ ἐπὶ τῶν Πλωτίνου κατάγουσι (3) τοῦ φιλοσόφου. Μετάγε μὴν τὸν Ποτάμωνα, μάλιστα πάντων καὶ θερμότατα ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ τῶν διαφωνουσῶν Αἱρέσεων ἀγωνισθῆναι Ἀμμώνιον τὸν Ἀλεξανδρέα, τὸν ἐπί-

λης ἐπεβάλλετο δεῖξαι. Καὶ Πορφύριος (παρὰ Σουΐδᾳ) συνέγραψε περὶ τοῦ μίαν εἶναι τὴν Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους Αἵρεσιν.

(1) Λαέρτ. ἐν τῷ προοιμ. κατ' αὐτὸ τὸ τέλος.

(2) Σουΐδ. ἐν Λέξ. Αἵρεσις; καὶ Ποτάμων.

(3) Πορφύρ. εἰς βίον Πλωτίνου.

ἐπίκλιν (ὡς εἴρηται) (§. μζ΄.). Σακκᾶν, ἀπολιγέσης μὲν ἤδη τῆς β΄. τῶν Ἐκκλησιασικῶν ἑκατονταετηρίδων, ἀρχομένης δὲ τῆς γ΄. ἀναμφισβητήτως τοῖς πᾶσιν ἐσὶν ὁμόλογον. Καὶ ἀπαντῆσαι μὲν τῇ Φορᾷ τῆς Αἰγυπτιακῆς τῆς δε μισαγαγείας τε καὶ Συρρόίας, ἐγένετο καὶ μεταξὺ ὥπερ ἐμέλησεν, Ἀνατόλιος ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ὁ τῇ Περιπατητικῇ δόξῃ οἷον ἔρεισμα ὑποθέσθαι, τὸ παρ' αὐτῷ κατὰ τὶν Ἀλεξάνδρειαν ἀνοιχθὲν Λύκειον ἀγωνισάμενος, κατὰ τὴν Γ΄. Ἑκατονταετηρικὴν τῆς Ἐκκλησίας περίοδον, ἀλλὰ τὸ κακὸν ἐξενίκα· τό, τε Ἀμμωνιακὸν κόμμα προὶὸν τῷ χρόνῳ ἐρρώνυτο, καὶ κατίσχυε, καὶ Ἀνδράσι τοῖς ἐπὶ Σοφίᾳ τὰ πρῶτα απενεγκαμένοις διεκοσμεῖτο καὶ ἐλαμπρύνετο. Αὐτίκα γὰρ τῶν Ἀμμωνίᾳ Ἀκροασαμένων οἱ ὑπὲρ τὲς ἄλλες θρυλλέμενοι, Διονύσιος Λογγῖνος, (ὃν Φιλάρχαιόντε καὶ ἔμβιόντινα Βιβλιοθήκιν παρέδωκαν ὀνομάζεθαι (1), τὸν ὑπὸ Αὐρηλιανῦ ἀναιρεθέντα). Καὶ Ὠριγάνης, (ἐχ ὁ καθ' ἡμᾶς δηλονότι, ἔλλιπίζων δὲ τὶν θρησκείαν ἔτος). Ὁ τὰ τῆς Αἱρέσεως ἔκπυσα πεποιηκέναι τολμήσας, τέως σιγῇ τιμώμενα· Καὶ Πλωτῖνος, Στύλος ἕτερος καὶ αὐτὸς τῆς τοιαύτης ἐκλεκτικῆς ἰδέας γενόμενος (2), ὃν καὶ Γαλιῆνος ὁ Καίσαρ εἰς τοσῦτον ἠγάσατο, ὡς καὶ ἐπιτρέψαι ἂν αὐτῷ, τὶν λόγῳ μόνῳ χεδιαθεῖσαν ὑπὸ Πλάτωνος πολιτείαν εἰς ἔργον ἀγαγεῖν, εἰμὴ τοῖς περὶ αὐτὸν μετεπέπεισο, τῶν ἥκισα διωατῶν εἶναι τὸ ἐγχείρημα διατεινομένοις, καὶ λῆρον ἄντικρυς ἀποδεδειχόσι τὸ πρᾶγμα, ἔργῳ ἀσύσατον.

§. ν΄. Τῶν ἐκ τῆς Πλωτίνε Σχολῆς, τῆς ἐπὶ πολὺ κατὰ τὶν Ἀλεξανδρέων πόλιν παρατεινάσης, προεληλυθότων Ἀνδρῶν (ὧν τὸ σῖφος ἱερὰ γενεὰ προσείρηται). Εὐκλεέσατοι ὑπῆρξαν Ἀμήλιος, ὁ τῆς ἐκείνε οἰκειότητος διαφερόντως ἀπολαύσας (3), καὶ Πορφύριος, (ὃς Μάλχος τὸ πρὶν ἀκέων, ὑπὸ Λογγίνε εἰς τῦτο μετωνομάθη). Ἀνὴρ μανικὸς τὶν ἕξιν, καὶ τὰς φρένας ἔμπληκλος· ὃς κἂν τὸ ζῆν ἑαυτὸν ὑπεξήγαγε μελαγχολήσας ποτὲ, μὴ τῦ Πλωτίνε διακωλύσαντος. Οὗτος πολλὰ καὶ τῆς τῶν Χρισιανῶν θύρας καθυλάκτισε πίσεως· (4). Πορφυρίε δὲ Ἰάμβλιχος διήκεσεν ὁ Χαλκηδεύς, ὁ θαυμάσιος μὲν τοῖς περὶ αὐτον

(1) Σεῖδ. ἐν Λέξ. Πορφύρ. ἐν βίῳ Πλωτίνε. Εὐνάπιος ἐν βίοις Σοφισ.
(2) Πορφύρ. καὶ Εὐνάπ. ἐν βί. Πλωτ.
(3) Σεῖδ. ἐν Λέξ.
(4) Εὐνάπ. ἐν τῷ βίῳ. Σεῖδ. ἐν Λέξ.

αὐτὸν προσαγορευθείς (1), οὐδὲν δὲ τῷ φανητιασμῷ, καὶ τῷ κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἔχθει τοῦ διδασκάλου ἐλάσσων γεγονώς. Ἰαμβλίχου δὲ ἀκουσταὶ οἱ μᾶλλον διαβόητοι Σώπατρος, ὃν Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας ἀνεῖλε, καὶ Αἰδέσιος, καὶ Εὐστάθιος.

§. νά. Ἰαμβλίχου δὲ λῆξιν ἀμείψαντος ἡ Σχολὴ ἐπὶ μὲν τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἀπλώθει, καὶ ἐμαραίνετο· Ἰουλιανοῦ δὲ τὴν Αὐτοκράτορα Ἀρχὴν ἀναδησαμένου, καὶ τὰ Χριστιανῶν μηχαναῖς ἀπάσαις ἀνατρέψαι σπουδάζοντος, ἀνεδίδου πάλιν καὶ ἤκμαζε, τὰς ἀθεμιτουργίας αὐτῶν (ἃς Θεουργίας ἐκάλουν) τῶν Ἰαμβλιχείων ἀναφανδὸν τοῦ λοιποῦ καὶ ἀπερικαλύπτως, κατὰ πᾶσαν Αἴγυπτον, καὶ Συρίαν, καὶ Ἀσίαν τὴν καλουμένην Ἐλάσσονα ἐπιτελούντων· Ἐν οἷς διαπρέποντες ἐτύγχανον Αἰδέσιός τε καὶ Εὐστάθιος οἱ εἰρημένοι, καὶ ἡ τούτου γαμετὴ Σωσιπάτρα, καὶ Εὐσέβιος ὁ Μύνδιος, καὶ Πρῖσκος, καὶ Μάξιμος ὁ Ἐφέσιος, καὶ Χρυσάνθιος. Περὶ ὧν τὰ ἱστορούμενα ἐκ τῆς Εὐναπίου Συγγραφῆς ἐστὶν ἀναλέξασθαι τῷ βουλομένῳ. Περιεσκεμμένως μέντοι, καὶ οὐκ ἄνευ εὐλόγου τῆς ὑπονοίας, πολλῶν ἐν αὐτῷ τῷ Συγγράμματι οὐκ ἀληθῶς λεγομένων, ὡς ἄριστα ἡμῖν ὁ Βρουκέρος παρῄνεσεν, ἐν τῷ περὶ τῆς τῶν φιλοσοφησάντων Ἱστορίας αὐτοῦ Βιβλίῳ· (2). Ἐξ οὗ τὰ πλείστα τῶν ἐνταῦθα εἰρημένων ἡμᾶς ἀωτεῦσαι, οὐκ εὐπρεπές οὐδ' ὅσιον, οὐδὲ πρὸς τρόπου ἄλλως τοῦ ἡμετέρου τυγχάνον, σιγῇ παρελθεῖν ἡγούμεθα.

§. νβ'. Τῆς δ' Ἕκτης ἤδη ἀπὸ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ Θεοῦ Ἑκατονταετηρίδος διατρεχούσης, Ἱεροκλῆς τὴν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τοῦ Πλωτίνου καθέδραν ἐκόσμει, τῆς Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους ὁμοδοξίας προστάτης ὢν διαπρύσιος. (3). Ἀλλὰ καὶ Ἀθήνησι πρὸ τοῦ Ἱεροκλέους ἔτι, τῆς αὐτῆς Αἱρέσεως προϊστάμενος ὤφθη Πλούταρχος ὁ Νεστορίου, ὁ ἐν ταῖς Ἰαμβλίχου Θεουργικαῖς τελεταῖς, πολλούς τε ἄλλους Μύστας εἰληχὼς, καὶ Ἱέριον τὸν υἱὸν, καὶ Ἀσκληπιγένειαν τὴν θυγατέρα, καὶ Ἀρχιάδην τὸν ἐπιγαμβρεύσαντα αὐτῷ. Τοῦ δὲ Πλουτάρχου τούτου καὶ Συριανὸς διήκουσε, καὶ τὴν Σχολὴν διεδέξατο. Συριανοῦ δὲ Πρόκλος ὁ Λύκιος, ὁ κατὰ τὸ υπέ. τελευτήσας (4). Πρόκλου δὲ Μαρῖνος ὁ Παλαιστινός· Μαρίνου δὲ Ἀγάπιός τε καὶ Ἰσίδωρος· ὧν

(1) Εὐνάπ. ἐν βίῳ.

(2) Περιόδ. Β, Μέρ. Α', Βίβλ. Α'. Σουΐδ. ἐν Λέξ. Κ. β'. τμ. δ'.

(3) Φώτιος ἐν Κώδ. σιδ'. Καὶ

(4) Μαρῖνος ἐν βίῳ Πρόκλου.

ὧν ὁ μὲν ἐν Βυζαντίῳ ὕστερον φιλοσοφῶν διέτριψεν, ὁ δὲ τὴν Ἀθήνησι Σχολὴν, οὐ πάνυ τι ἑκὼν διαδεδεγμένος, μετ' οὐ πολὺ τῷ Ζηνοδότῳ ἡδέως παρέλιπε. Ζηνοδότου δὲ τὴν Διδασκαλίαν ἐκ διαδοχῆς ἀνείληφε Δαμάσκιος ὁ Σῦρος, ὁ καὶ τῶν Μαρίνου, καὶ Ἀμμωνίου, καὶ Θέωνος συνουσιῶν ἀπονάμενος (1), Μετὰ δὲ τὸν Δαμάσκιον ἔσχατος τῆς Ἀθήνησι Πλατωνικῆς καθέδρας ἐπιβεβηκέναι φέρεται Σιμπλίκιος ὁ Κίλιξ, ὁ καὶ παρὰ τῷ Δαμασκίῳ αὐτῷ, καὶ Ἀμμωνίῳ τῷ Ἑρμείου μαθητεύσας.

§, νγ'. Παρὰ γεμὴν τοὺς καταλεχθέντας, καὶ ἄλλους οὐκ ὀλίγους, κατὰ τὴν Ἐκλεκτικὴν τήνδε τοῦ φιλοσοφεῖν ἰδέαν, ὁ χρόνος ἤνεγκε διαπρέψαντας, οὓς ἔξω τῆς ἐν τῇ διαδοχῇ γενομένους τάξεως ὁ λόγος παρέδραμε. Τοιοῦτος ὁ Θεμίστιος, οὗ καὶ Λιβάνιος μαθητὴς ὑπῆρξε, τὸν ἐν τῇ Βυζαντίδι φιλοσοφικὸν θρόνον λαμπρύνοντος· καὶ ὁ τῆς Ναζιανζοῦ φωστὴρ Γρηγόριος ἠκροάσατο. Θεμίστιον δὲ, καὶ οἱ κατ' ἐκεῖνον Αὐταρχοῦντες πάντες ὑπερηγάσαντο, καὶ διὰ τιμῆς ἔσχον. Κωνσταντιος γὰρ ὁ Αὐτοκράτωρ, Συγκλητικῷ διασεμνύνας αὐτὸν ἀξιώματι, καὶ χαλκῇ Εἰκόνι τετίμηκεν. Ἰουλιανὸς δὲ ὕστερον καὶ τῆς Κωνσταντίνου ἀνέδειξεν Ὕπαρχον. Ὁ δὲ Μέγας Θεοδόσιος καὶ τὸν υἱὸν Ἀρκάδιον παιδείας χάριν οἱ καθυπέβαλεν, Ἐπὶ τούτῳ καὶ Ὀλυμπιόδωρον ὁ λόγος ὑπερέθετο τὸν Ἐκλεκτικὸν οὐδὲν ἧττον, καίτοι τὴν Ἀνατολίου ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Σχολὴν διεξάγειν λαχόντα, τὴν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Περιπάτου ἱδρυθεῖσαν, καθάπερ εἴρηται. (§. μθ'.) Καὶ Ὑπατίαν δὲ τὴν φιλόσοφον, τὴν Θέωνος τοῦ Ἀλεξανδρέως· ἧς τὸ σαρκίον ἀπηνῶς πάνυ καὶ ἀπανθρώπως παρὰ τῶν Ἀλεξανδρέων διασπασθὲν, καὶ εἰς κόρον ἐνυβρισθὲν, Αἰγυπτιακῆς ὠμότητος, καὶ Θεοστυγοῦς δεισιδαιμονίας, κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν, μᾶλλον δὲ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν, διεσπάρη μαρτύριον. (2). Καὶ ἄλλους.

§. νδ'. Ἀλλ' ὧδε μὲν τὴν φιλοσοφίαν διὰ μακροῦ συνοῦσαν τοῖς θύραθεν κατιδόντες, οὐκ ἂν ἔξω τείνειν τοῦ σκοποῦ δόξαιμεν, εἰ καὶ τῆς Αὐλῆς εἴσω εἰσαγομένῃ κατ' ἴχνια βαίνοντες, καταμάθοιμεν, τίνες κἂν τοῖς τὸν Χριστὸν Σεβομένοις οἱ πεφιλοσοφηκότες γεγόνασι. Κατὰ γοῦν τὴν προτεθεῖσαν ἡμῖν ἰδέαν συντόμως, καὶ ὡς ἐν καταλόγῳ τὴν ἀπογραφὴν ποιουμένοις, Ἰουστῖνος πρῶτος ἀπαντᾷ ὁ ἐν μάρτυσι φιλόσοφος, ὃν Κρήσκης, ὡς εἴρη-

(1) Φώτ. Μυριοβ. Κώδ. ρπά. (2) Σουΐδ. ἐν Λέξ.

εἱρηται (§. μδ'.) ὁ Κυνικὸς ἀθεΐας γράψας, τῷ Θεῷ λατρείαν προσφέρειν ἔδοξε. Τότε μαθητὴς ἐδοκεῖ ὅμοιος ὑπῆρξε Τατιανὸς ὁ Σύρος, ὁ μετὰ τὴν τῶ Μάρτυρος ἀναίρεσιν ἐπὶ τὸν βόθρον τῶν Γνωστικῶν καλεμένων Αἱρετικῶν, χειλίοστε καὶ ἀνοήτως κατενεχθείς. Ἐφ' οἷς Θεόφιλος ὁ Ἀντιοχεὺς, καὶ Ἀθηναγόρας, οἱ ὑπὲρ τῆς Χαγῆς ἡμῶν πίστεως ἄρισα διὰ Συγγραφῆς ἀπολογησάμενοι. Καὶ Εἰρηναῖος ὁ Λεγδένων Ἐπισκοπήσας, Πάνταινός τε, καὶ ὁ Ἀλεξανδρεὺς Κλήμης, ὁ τότε ἀκροασάμενος. Καὶ Ὠριγένης ὁ θαυμάσιος, ὁ ἐκ τῆς Σακκᾶ χολῆς προεληλυθὼς, οἱ τὴν Κατήχησιν τῶν εἰς τὴν πίστιν εἰσαγομένων ἐγκεχειρισμένοι. Καὶ Δίδυμος δὲ ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ὁ διακηκοὼς Ὠριγένες, καὶ τὰ τῆς Φιλοσοφίας, καὶ τῆς Γεωμετρίας, καίτοι τυφλὸς τυγχάνων, ἄδυτα διοπτεύσας. Κατ' ἐκεῖνο δὲ καὶ Χαλκίδιος ἀκμάσαι ἱσόρηται, ὃ τὸ περιφερόμενον εἰς τὴν Πλάτωνος Τιμαιολογίαν ὑπόμνημα· Καὶ Ἀρνόβιος, καὶ Λακτάντιος ἐν τοῖς Δυτικοῖς, καὶ παρ' ἡμῖν αὖθις ὁ τῆ Παμφίλε ἐπικληθεὶς Εὐσέβιος, οἱ τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς ἐξίσε, καὶ τοῖς Φιλοσόφοις μαθήμασιν ἐνδοκιμήσαντες· ὧν οἱ πλείες καὶ εἰς ἀτόπες παρῳχήθησαν ὑπολήψεις, ἢ παρὰ τοῖς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ ἐξισορηκόσιν ἐπέσαι μαθεῖν.

§. νέ. Καὶ ἔτοι μὲν δὴ χεδὸν οἱ ἄχρι τῆς δ'. Ἑκατονταετηρίδος ἀρχομένης. Ταύτης δὲ ληγέσης ἤδη, κατὰ τὴν Ε'. μετακυκλεμένης, Αὐγεσῖνος ἤκμαζεν ὁ τῆς ἐν Ἀφρικῇ Ἱππῶνος ἐπισκοπήσας· Καὶ Συνέσιος μετ' ἐκεῖνον, ὁ ἀπὸ τῆς κατ' Αἴγυπτον Κυρηνῆς· ὃς ἐκ τῶν συνεσιῶν Θέωνος, καὶ Ἥρωνος, καὶ Πάππε τῶν Ἀλεξανδρέων, τὰ Μαθηματικὰ ἐκπαιδευθεὶς, ἐπὶ τῶν Φιλοσοφεμένων τὴν εἰρημένην Ὑπατίαν, (§. νγ'.) ἔσχε Διδάσκαλον. Πρὸς οἷς, καὶ τῇ πρὸς ἥλιον τετραμμένῃ δυσμενῶν, τῷ φωτὸς τῆς Φιλοσοφίας διὰ τὰς τῶν βαρβάρων ἐφόδες μονονυχὶ τέλεον ἐκλελοιπότος, ὡς ἐν σκοτίᾳ πυκνῇ Κλαυδιανὸς διήγαγεν ὁ Μάμερτος, ἢ Βοήθιος ὕπατος Ῥωμαῖος, ἃ τὸ περὶ παραμυθίας τῆς Φιλοσοφίας φέρεται συγγραμμάτιον.

§. νς'. Μετὰ τότε, κατὰ τὴν ς'. τῶν ἀπὸ τῆς τῷ σωτῆρος γεννήσεως Ἑκατονταετηρικῶν περιόδων, ἐν τοῖς Ἀνατολικοῖς αὖθις ἀνέλαμπεν Αἰνείας ὁ Γαζαῖος, καὶ Ζαχαρίας ὁ Σχολαστικὸς, καὶ ὁ Φιλόπονος Ἰωάννης, ὁ τοῖς Τριθείταις συνασεβήσας. Ὁ πολλὰ μὲν τῶν Ἀριστοτέλες διερμηνεῦσαι ἐσπεδακὼς, ἐχ ἧκισα δὲ τοῖς Πλατωνικοῖς ἐπιχαίρων, καὶ τέτοις τὰ τῷ

Σταγειρίτε, ὅπη παρείκοι, διαλάσειν ἀγωνιζόμενος. Πάντες γὰρ ὡς εἰπεῖν τὰ τῶ Πλάτωνος πρὸ τῶν λοιπῶν τιθέναι ἐφιλονείκει, ὡς ἧττον ἄρα τῶ χριστιανισμῶ τιὼ κατ' ἐκεῖνον φιλοσοφίαν ἀπέχθεταν κρίνοντες.

§. νζ'. Ἐντεῦθεν τῆς Ζ'. ἤδη ἑκατοσύος τῶν ἀπὸ Χριστῶ σωτηρίων ἐνιαυτῶν περιοδεύσης, ἡ ἐφ' ἱκανῶ Αἰγυπτιάσασα τῶ Πλάτωνος φιλοσοφία, διὰ τὸ ἐπιπολάσαν τιωικάδε μάλιστα τῶν Ὠριγενειαστῶν κόμμα κακῶς παρὰ τοῖς ὀρθοδοξεῖν αἱρεμένοις ἀκθεσα, τῇ τῶ σταγειρίτε ἐξ ἀμοιβῆς καθυπεχώρει· κἀκείνης ὕτω καταργεμένης, ταύτιω ὁ θεῖος Δαμασκιὼς ἀντικαθιστᾶν ἐπειρᾶτο, κατὰ τῶν ἄρτι μαινομένων Αἱρεσιωτῶν ὑπεργὸν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐσομένιω, ὡς ἐδόκει, ἐκ ἄχρηστον. Ἐνθαντοι διλιυόγετο μὲν αὖθις τὸ Λύκειον, αἱ δὲ τῆς Ἀκαδημίας πύλαι σιωεζυγῶντο. Ἦγε μὲν φιλοσοφία, ἀδ' ἐκ τῆς τοιᾶσδε τῶν πραγμάτων μεταβολῆς πολύχρν τινὰ τὸν καιρὸν ἀπενεγκαμένη ἐφαίνετο. Ἀλλ' ὅθεν μὲν τὰ τῆς βασιλείας τῶν Σαρακιιῶν ἀγόντων τε καὶ φερόντων, ὅθεν δὲ τῶν Εἰκονομάχων τὰ τῆς Ἐκκλησίας μεσὰ πάντα ταραχῆς τε καὶ σάσεως ποιεμένων· Καὶ τῶ φερωνύμε δὲ ἐν τέτοις Λέοντος, τῶν σὺ ταῖς Εἰκόσι σεπτῶν τυπωμάτων, ἀδὲ ἔλαττον τὰς σὺ ταῖς ψυχαῖς τῶν μαθημάτων ἀνατυπώσεις ἐκτρίψαι φιλονεικέντος, σὐτεῦθεν καὶ τὰ τῆς φιλοσοφίας ὡς εἰκὸς ὑπεξέλετο, καὶ διέφθινεν, εἰς ὃ κατὰ τιὼ Θ'. ὕστερον ἑκατονταέτα ἀναζωπυρεῖσθαι ἤρξατο, καὶ ἀκμάζειν ἐθέλειν καὶ αὖθις ἐδόκει, ἐπὶ Μιχαήλε καὶ Βάρδα τῶν τότε Αὐτοκρατορέντων, ἔς γε καὶ ἐπὶ τιὼ ἐφεξῆς Ι'. Κωνσαντίνε ἤδη τῶ Πορφυρογεννήτε τὰ τῆς βασιλείας σκῆπτρα διέποντος· Τάχα μὲν πῃ τῶ πρὸς τὸς Σαρακινὸς ζήλω τῶν ἡμετέρων εἰς τῶτο ὑποκινιζομένων, παρ' οἷς Ἀριστοτέλης Ἀρραβισὶ ἤδη ἐφιλοσόφει φθεγγόμενος, τάχα δέπε καὶ τῶ Μεγάλε Φωτὸς, ὃ μικρὸν ὑπὲρ τῆς φιλοσοφίας ἀγωνισαμένε ὥστε συσῆσαι, καὶ ἐκ πολλῶ ὑπερορωμένιω τῆς πρώτης ἀξιῶσαι ἐπιμελείας σπεδάσαντος. Φωτίω μὲν ἓν τῶ πάνυ παρέβαλε καὶ τῶν Ψελλῶν ὁ Πρεσβύτερος, ἐχ ὕτω παιδείας καὶ λόγων δεόμενος, οἷσπερ ἐκ πολλῶ ἐνδοκιμῶν ἐθρυλλεῖτο, ὡς τιὼ αὐτῶ προσριβομένιω ἐπὶ φρονημάτων Ἐλλιωισμῶ (ἦν γὰρ ἐκ τόπως καὶ ἔτος τοῖς τῶν σὺ Ἀλεξανδρεία πεφιλοσοφηκότων δόξαις προσκείμενος) διαβολιὼ ἀπονίψαθαι χρῄζων, καὶπὶ τῶ ὑπαγῶς καὶ σεμνῶ τῆς τῶ Διδάσκοντος ὑκλείας, τκὺ περὶ αὐτῶ τῶν ἄλλων

σαλδ-

σαλθομένῳ πῆξαι ὑπόληψιν. Τῷ δὲ Ψελλῷ τῷδε Ἀκεσὴς ὑπῆρξε Λέων ἐπίκλιτος Φιλόσοφος, ὁ παρὰ Θεοφίλῳ τῷ βασιλεύοντος δημοσίᾳ διδάσκειν ταχθεὶς, ὑπὸ δὲ Βάρδα ὕστερον καὶ τῶν διδάσκειν ἐπαγγελλομένων ἁπάντων, οἱονεὶ ἔφορος εἶναι προτεταγμένος. Τῆς δὲ τῷ Λέοντος τῷδε σχολῆς, καὶ ἑξῆς προελθούσης Νικήτης ὁ Δαυὶδ, καὶ Μιχαὴλ ὁ Ἐφέσιος, οὐ τοῖς τὰ Ἀριστοτέλους διερμηνεύσασιν ἐκ ἄσημος. Μαγεντῖνός τε, καὶ Εὐστράτιος, οἱ περὶ τὴν Ἑρμηνείαν τῶν Ἀριστοτελείων ἐκ ἀκλεῶς ἐδ' αὐτοὶ ἐκπονήσαντες· Ἐφ' οἷς καταλεγέθωσαν, καὶ Νικηφόρος ὁ Βλεμμίδης, καὶ Γεώργιος ὁ Παχυμέρης, καὶ Νικηφόρος ὁ Γρηγορᾶς, καὶ Γεώργιος ὁ Κύπριος, καὶ Γεώργιος ὁ Λαπίθας.

§. νή. Οὐ μὴν δὲ, ἀλλ' ἐθ' ἡ Πλάτωνος Ἑξία, τέλεον ἐν τούτοις ἠρήμωται· Οὐ δὲ γὰρ ἐπὶ τοσοῦτον ἡ Αἵρεσις ἤργησεν, ὡς μηδὲ ἕνα τινὰ τῶν κατ' αὐτὴν δογμάτων ἐχόμενον ἀποδεῖναι. Προλύεγκε δὲ πολλῶν ἀντάξιον ἄλλων Μιχαὴλ τὸν Ψελλὸν τὸν Νεώτερον, τὸν παρὰ μὲν τῷ Δέκα Μιχαὴλ μεγαλυνόμενον, ὕστερον δὲ ὑπὸ τῆς τὰ σκῆπτρα διαδεξαμένης Νικηφόρου τῆς Βοτανιάτου ἀποβληθέντα, καὶ διὰ τὸ Μοναχικῆς χήματος ἐπὶ τινὶ ὄντος Φιλοσοφίαν ἀναδραμόντα. Ἀλλ' ἐνθένδε τῆς λοιπῆς τῶν πραγμάτων ἐπὶ τὸ χεῖρον ὁσημέραι μεταβαλλομένων, καὶ τῆς Βασιλείας κατὰ βραχὺ εἰς ὄλεθρον ἀποκλινούσης, καὶ αὐτὸ τὸ τῆς παιδείας καλὸν ὑπελαττόμενον ὅσαι ὧραι, οἷα συμβαίνει, καθεωρᾶτο καὶ ὑποφθῖνον, μηκέτι τῆς Φιλοσοφίας ὡς τὸ πρὶν πολιτευομένης, ἀλλ', εἴτις καὶ ὑπολέλειπτο, τῶν Μοναζηρίων ἐντὸς ἑαυτὴν ὑποστελλούσης, καὶ ὡς εἰπεῖν μοναζούσης τὸ πλέον, καὶ οἰκερέσης ἄχρις αὐτῆς Ἁλώσεως.

§. νθ'. Ἀλλὰ γὰρ μικρὸν ἐπισρέψασιν, εἴτις ἐπιφυλὶς παρῴφθη Φιλοσοφίας, τῷ λόγῳ μεταξὺ παθόντος, καὶ ταύτην ἀναλεκτέον. Κατὰ μὲν ἓν τὸ Ω'. πε ἀπὸ τῆς τῷ Σωτῆρος ἐπιφανείας ἔτος (1), καὶ τὸ Ἀράβων Ἔθνος, τοῖς ὅπλοις θαυ-

 μαζῶς

(1) Περὶ τὸ σ'. Ἔτος τῆς κατὰ Μωάμεθ Ἐγείρας Ἀλμαμώνιος ὁ δέκατος καὶ ὄγδοος Καλιφεύσας, ἀπὸ τῶν Ἀββασιδῶν γένους, Φιλόσοφός τε ὢν καθ' ὑπερβολὴν καὶ Φιλαστρονόμος, Ἐπισήμης ἁπάσης, καὶ παντὸς λόγου ἰδέας ἀνέωξε Φροντιστήρια. Κατ' ἐκεῖνο δὲ, καὶ ἑξῆς, πολλὰ τῶν Ἑλληνικῶν βιβλίων Ἀράβαισὶ διηρμήνευτο, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων τὰ Ἀριστοτέλους, ἃ καὶ παρὰ Βοηθίᾳ πρότερον λατινισὶ μετεπέφρασο. Βαδδ. Ἐν Ἰσαγ. Φιλοσ. Κ. Ε. §. γ'.

μασῶς διδυδοκιμηκότες, καὶ πολλὰ μὲν τῶν πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον ὑπαγαγόντες ἔθνῶν, πᾶσαν δὲ ἑξῆς Λιβύλιν, καὶ πᾶσαν μονονεχὶ τὴν Ἰβήρων τῶν πρὸς δυόμενον ἥλιον ὑφ' ἑαυτὲς ποιησάμενοι, φιλοσοφεῖν καὶ αὐτοὶ ἀνεβάλλοντο. Προσάτης δὲ τῆς κατ' αὐτὲς φιλοσοφίας εἰσιὼν ἔχθη Ἀριστοτέλης, βαρβαρίζων μὲν τῇ φωνῇ (Ἀρραβισὶ γὰρ διηρμήνευτο) πάνυ δὲ λεπτῶς τὸν νῶν ὑπομνηματιζόμενος, καὶ τὸ φίλερι τατί γένος τῆς σχολαστικῆς λογομαχίας κατὰ μικρὸν παρεισάγων. Διαπρέψαντες δῆτα τῶν Ἀριστοτελιζόντων Ἀράβων ὑπὲρ τὲς λοιπὲς μάλιστα φέρονται Ἀβικέννας ὁ ἀπὸ Βοχάρων τῆς Περσίδος κατὰ τὴν ιά. τῶν Ἑκατοντ. ἀπὸ Χριστὲ ἀκμάσας, καὶ Ἀβερρόης ὁ κατὰ τὴν ιβ'. ἀπὸ Κορδόβης, ἄμφω ἐπὶ τῇ Φιλοσοφίᾳ, καὶ τῆς Ἰατρικῆς ἀ παρέργως ἠμμένω, ὧν ὁ δεύτερος καὶ ὡς Θεόντινα τῆς σοφίας ἔφορον ἐπὶ γῆς ὄφθέντα, ἀπάτης οἱασδὴν κρείττονα δηλονότι, τὸν σαγειρίτην ὑπερεκθεαζων, πρὸς τὸν αὐτίθετον νῶν, ὅσον ἐκ ἐπὶ πᾶσι, τῶν Ἀβικεννείων ἀντιπεριῆγε διερμηνεύσεων. Ἐκ δὴ τότων ἡ τὲ Ἀριστοτέλες Φιλοσοφία κατὰ τὴν Ἰσπανῶν χώραν ἐπιμελῶς γεωργεμένη, ἐντεῦθεν κἀπὶ τὴν ὅμορον Γαλλίαν μετεφυτεύετο, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Εὐρώπης ἐφεξῆς κατελάμβανεν, ἔνθα αἱ τῶν σχολαστικῶν Φατρίαι ἀνθήσασαι μέχρι πόρρω διήνεγκαν.

§. ξ'. Περὶ γὰρ τὴν ιβ'. τῶν Ἑκατονταετηρίδων ἀρχομένην ἤδη, Λάμφρανκός τις ἤκμαζε Καντουαρίας Ἐπίσκοπος Ἀνὴρ Διαλεκτικώτατος. Λαμφράγκῳ δὲ συνήκμαζε Πέτρος ὁ Ἀβηλάρδος. Ἑξῆς δὲ μετὰ τὲτον Πέτρος ὁ Λομβάρδος, ἔν τὸ ἐκ τῶν Πατέρων συναρμοθὲν τέτταρσιν ἐν Τόμοις Θεολογικὸν σιώταγμα, Διδάσκαλον ἔδωκε καλεῖθαι τῶν Ἀποφάνσεων. Καὶ αὕτη δὴ τῆς Σχολαστικῆς Φιλοσοφίας ἱσόρηται πρώτη οἷον περιοχή (1), ἡ ἔσγ' ἐπὶ τὴν ΙΓ'. Ἑκατονταετ. μεσῦσαν παρατείνασα. Μετὰ δὲ τότες Ἄλβερτος ἤνθει ὁ Μέγας ἐπικληθείς, Γερμανὸς μὲν τῷ Γένει, ἐν Παρισίοις δὲ παρὰ Γάλλοις ἐφ' ἱκανῆ διδάξας, καὶ Ῥατισβόνης ὕσερον ἐπισκοπήσας· Ἀνὴρ πολυΐσωρ, καὶ πολυγραφώτατος γεγονὼς τῶν κατ' αὐτὸν, ἔ καὶ Ἀλέξανδρος διήκουσεν ὁ δὲ Ἄλες, ὁ ἐκ τῆς εἰς τὰ Πέτρε τὲ Λομβάρδε ὑπομνηματογραφίας μέγα τὸ κλέος ἀράμενος. Ἀλλὰ καὶ Θωμᾶς ὁ Ἀκιναάτης ἠκροάσατο τὲ αὐτὲ, ὁ Ἰταλὸς, ὁ τῆς

(1) Budd. ἐν Ἰσαρ. φιλοσ. Κ. Ε'. §. ε'.

τῆς τῶν Θωμιστῶν ἐξ αὐτῆ καλεμένων Φατρίας Ταξίαρχος. Τούτοις συναριθμεῖται καὶ Δεράνδος ὁ νεανικῶς τῷ Ἀκινάτῃ ἀντιπαρατάξάμενος, εἰς ὃν καὶ ἡ δευτέρα τῶν Σχολαστικῶν Περιοχὴ τῆ ιδ'. ἤδη ἀρχομένῃ Ἐκκλησιαστικῆ αἰῶνος, ἀποτελευτᾷ. Αὐτίκα δὲ ἄρα τῆς Τρίτης περιοχῆς συνάμα τῇ ιδ'. Ἑκατονταετηρίδι ἀρχομένης, Ἰωάννης Δένς ὁ Σκότος διέλαμπεν, ὁ τῆς τῶν Σκοτιστῶν συμμορίας Καθηγεμών, καὶ ἐπὶ φρενῶν λεπτότητι κλειζόμενος· ὃ Γυλιέλμος Ὄχαμος ἐμιλητὴς χρηματίσας, ἐκ εἰς τέλος καὶ τῶν Δογμάτων ἐπαιδὸς εἶναι ἠξίε, ἀλλὰ τὸν Διδάσκαλον καὶ ἔτος ἀπολακτίσας, τῆς τῶν Ὀνοματικῶν εἰρημένων προέῃ Αἱρέσεως. Καὶ ἔτοι μὲν τῶν τῆς σχολαστικῆς Φιλοσοφίας Πατέρων οἱ ἐνδοξότατοι, οἱ τὸν Περίπατον σαθιόντι ἀναδείξαντες ἐναγώνιον, καὶ τῆς Περιπατητικῆς Αἱρέσεως τὸν Ἰσὸν πολυχεδῶς διαῤῥήξαντες. Περίεισι δὲ καὶ μέχρι τῆδε τὰ παρὰ Λατίνοις τῶν Μοναζόντων τάγματα παρωνύμως τοῖς Προσάταις αὐτῶν γνωριζόμενα, καὶ τὰ μὲν τῶν Θωμιστῶν, τὰ δὲ τῶν Σκοτιστῶν, τὰ δὲ τῶν Ὀχαμιτῶν, τὰ δ' ἄλλων, ὡς ἀπὸ τῆ Κορυφαίᾳ ἔλαχεν ἕκαστον, περισσεῦντα ταῖς ἐπικλήσεσι.

§. ξά. Φορὰν τοιγαρῆν Φιλοσόφων μακαρίαν τινὰ καὶ εὐδαίμονα, εἴποιτις ἂν κατ' ἐκεῖνο γεγενῆθαι τῆ χρόνῳ, ὁπότε καθ' ἵλαστε καὶ ῥᾳτιὰς, οὐ παρασήμοις διαφόροις, ὡς ἐκ παρατάξεως ἀλλήλαις συμπλεκομένας, τὸ τῆς διαγνώσεως τῆς ἀληθείας ἀπὸ τῆ ψεύδες ἀγώνισμα, τῷ Εὐρώπῃ ἅπασαν ἡ Φιλοσοφία διέτρεχε, καὶ θορύβων διαλεκτικῶν ἐπλήρου. Ἀλλ' ἦσαν ἄρα, τὸ τῆ λόγῳ, πολλοὶ μὲν Ναρθηκοφόροι παῦροι δὲ βάκχοι. Ἐν δὲ πλήθει τοσῶδε Φιλοσοφέντων, δεινήτις τῆς γνησιωτέρας Φιλοσοφίας τὰ πάντα κατεῖχε σανίς καὶ ἔνδεια. Αἴτια δὲ, τὸ μάντι, ἡ τῆ Φιλοσοφεῖν κρατῆσα τῳκαῦτα τάξις καὶ μέθοδος, Ἐριστικήτις ἦσα, καὶ πειρασικὴ, καὶ τῆ σφίσι δοκοῦντος ἑκάστῳ συζατικὴ, καὶ κατασκευασικὴ μᾶλλον, ἢ τῆ ἀληθῆς ἐρευνητικὴ καὶ σοφασική. Τὸ δὲ, καὶ ἡ τῶν Ἀριστοτέλους βιβλίων εἰς ἑτέρας γλώσσας μεταφορὰ, καὶ ἐξ ἑτερογλώσσων εἰς ἑτερόγλωσσα αὖθις ἑρμηνεύματα μετακύλισις· ὡς ἂν ὑδάτων εἰπεῖν, ἐξ ἀκαθάρτων πηγῶν, διὰ μὴ καθαρῶν σωλήνων μετοχέτευσις, ἢ μεταγωγισμός. Τῆ γὰρ Ἑλλήνος λόγῳ, ὅπερ ἐστὶ, τῆς φωνῆς τῆ Φιλοσόφῳ ἀδαεῖς ὄντες, καὶ πάντῃ ἀπαιδεύτως ἔχοντες, οὐ οἷς ἐκ τῶν Ἀραβικῶν εἶχον,

ἐπὶ τὴν σφίσι πάτριον φωνὴν διερμηνεύσεσι καὶ μεταφράσεσι, καὶ ὑπομνηματισμοῖς τε καὶ Σχολιασμοῖς τὰ πολλὰ, τὸν νοῦν ἐκείνου θηρᾶσθαι τηνάλλως ἠπείγοντο. Διὸ καὶ τοῦ τῆς ἐννοίας ἀκριβοῦς ἐπὶ τῶν πλειόνων ἀτευκτοῦντες, τὰς ἰδίας ἑαυτῶν ἐπινοίας, ᾗ καλῶς ἔχειν αὐτοῖς ἐδόκει, ἀντὶ τῶν γνησίων καὶ ἀληθῶν ἀνθυπέβαλλον, Ἀκυνάτει ἄττα, καὶ Σκότια γεννήματα, ἀντὶ τῶν Ἀριστοτελείων διὰ μακροῦ προϊεχόμενοι.

§. ξβ'. Τοιγαροῦν οὕτω τὴν Ἀριστοτέλους φιλοσοφίαν εἰς ὑπολήψεις ἐκφύλους, καὶ δόξας ἀλλοτρίας, παρὰ Λατίνοις ἐκδεδιῃτημένην, εὐκαίρως πάλιν ἡ Ἑλλὰς χεῖρα ὀρέξασα, εἰς ἦθος τὸ ἴδιον μετῆγεν αὖθις καὶ μετερρύθμιζε. Τῶν γὰρ βαρβάρων ἰσχυρῶς ἤδη καὶ ἀνυποστάτως τοῖς ἡμετέροις ἐπικειμένων, καὶ τῆς Βασιλίδος τῶν Πόλεων, ὅσον οὐδέπω, εἰς γόνυ πιπτούσης, πολλῶν τε δὴ ἐπὶ τὴν Ἰταλῶν χώραν μεταναστευόντων ἐξ αὐτῶν, ὅσοι τῶν ἐν λόγοις γνωρίμων ἐτύγχανον, ἐντεῦθεν τοῦ λοιποῦ τὸν Λόγιον Ἑρμῆν καὶ ἐμπολαῖον ἀτεχνῶς ἀποφαίνοντες, τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐπορίζοντο, τῶν Ἑλληνικῶν ἐπιστημῶν τε καὶ λόγων ὤνια τὰ σπέρματα προβαλλόμενοι. Καὶ γέγονεν ἐπιεικῶς τῆς παρὰ τοῖς Δυτικοῖς τῶν Μαθημάτων διαστροφῆς ἐπανόρθωσίς τε καὶ θεραπεία, ἡ τῶν Ἀνατολικῶν πραγμάτων καταστροφή. Εἰσὶν οὖν οἱ τὰ τῶν λόγων ἀγώγιμα ἐξ Ἑλλάδος εἰς Ἰταλίαν καὶ τὴν ἄλλην Εὐρώπην τὸ τηνικαῦτα διαπορθμεύσαντες, οἱ ἐφεξῆς.

§. ξγ'. Μανουῆλος Χρυσολωρᾶς ὁ Βυζάντιος· ὃς ἐν Ἔτει ᾳτλζ'. παρὰ Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου ἐπὶ συμμαχίας ἀντιλήψει πρὸς τοὺς ἀν' Εὐρώπην δυναστεύοντας διαπρεσβευσάμενος, τὴν Ἰταλίαν ἔπειτα μετὰ τὴν πρεσβείαν εἰς μονὴν ἑαυτῷ ᾑρετίσατο, κἀν ταῖς ἐπισημοτάταις τῶν πόλεων, Ἐνετίῃσί τε, καὶ Φλορεντίᾳ, κἀν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ, λόγων ἠνέωξεν Ἑλληνικῶν φροντιστήρια. Μετὰ τοῦτον, ὅλης Ἑκατονταετηρίδος παρελασάσης, Γεώργιος Γεμιστὸς Πλήθων ὁ Βυζάντιος ἤνθει, ὁ Μιχαὴλ τῷ Παλαιολόγῳ σφόδρα κεχαρισμένος, καὶ ἐπὶ τοῦ Φλορεντινοῦ ἔπειτα Συλλόγου τῶν Λογάδων εἷς καὶ αὐτὸς ἀριθμούμενος. Ὃς καὶ πρῶτον μὲν τὰ τῆς ἑνώσεως ἀποστέργων, λατινοφρονήσας ἐλήλεγκται ὕστερον. Οὗτος δεινὸς ἦν τῶν Πλατωνικῶν Δογμάτων κατὰ τῶν τοῦ Ἀριστοτέλους προασπιστής. Τούτου Μαθητὴς ἐγένετο Βησσαρίων ὁ Τραπεζούντιος, ὁ τῆς ἀποστασίας ὤνιον τὴν Καρδιναλικὴν ἀξίαν ἀπενεγκά-

νεγκάμενος. (1). Κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον τὴν Ἰταλίαν ἐκόσμεν καὶ Θεόδωρος ὁ Γαζῆς, καὶ Γεώργιος ὁ Τραπεζάντιος ὁ Κρὴς, ὧν ὁ μὲν πρὸ τῶν Πλατωνικῶν τὰ Ἀριστοτέλες ἐνέκρινεν, ὁ δὲ Γεώργιος ἐκτόπως ἦν ἐαλωκὼς τοῖς τῦ Πλάτωνος, ὥσε καὶ τὰ ἐξ ἀμάξης κατὰ τῦ Θεοδώρε γράψαι, καὶ τὸν ὑπὸ τῦ ἀπὸ Νικαίας Καρδινάλεως διατῆτο ἔλεγχον ὑποσῆναι, τῦ τὴν ἐξαφθεῖσαν ἔριν ἀποσβέσαι σπεδάσαντος. Ἀμφω μὲν ἓν τῶν πάλαι φιλοσοφησάντων πολλὰς ἐκλαλήσαντες βίβλες, ἐκ ἀξιοχρέως ἔδοξαν κομίσασθαι τῶν φιλοπονηθέντων τὰς ἀντιδόσεις. (2). Ἐπὶ δὲ τέτοις ἀριθμείθωσαν καὶ Ἰωάννης Ἀργυρόπυλος, ὁ τῶν Υἱῶν Κοσμᾶ τῦ ἀπὸ τῶν Μεδίκων Δικὸς, διδάσκαλος εἶναι ταχθεὶς, Καὶ Μιχαὴλος ὁ Ἀποσόλης, καὶ Ἀνδρόνικος ὁ Κάλλιστος, καὶ Κωνσαντῖνος ὁ Λάσκαρις, οἱ πάντες Βυζάντιοι. Καὶ Δημήτριος δὲ Χαλκοκονδύλης Ἀθηναῖος, καὶ Γεώργιος Ἑρμώνυμος ὁ Σπαρτιάτης, Ἰάνος τε Λάσκαρις ὁ Ῥωσσανικὸς, καὶ Μάρκος Μεσῆρος ὁ Κρής. Οὗτοι μὲν ἓν εἰσὶν οἱ ἐξ Ἑλλάδος, περὶ τὴν τῆς Βασιλεύσης ἅλωσιν, μετα-

(1) Τῆτον παρὰ Καρόλῳ ποτὲ φασὶ τῷ ΙΑ'. βασιλεῖ τῶν Γάλλων, καὶ τῷ τῶν Βεργενδίων ἔτι Δικὶ, ὡς ἐκ τῆ Ῥώμης Σίξτε τῆ Δ. πρεσβεύοντα, ἐφ' ᾧ διαφερομένας συγκαταλλάξαιτε καὶ εἰρηνικὰ φρονεῖν ἀναπεῖσαι, ἐπειδὴ πρῶτον τῷ Δικὶ παρέβαλεν, ἐκ εὐμενῆς ἔπειτα τῆ Βασιλεύοντος πειραθῆναι. Μάλιστε γὰρ εἰς τρίτον διατρίψαντα μῆνα, ἐλθεῖν εἰς πρόσωπον ἐκείνῳ ἐπιτραπῆναι, καὶ ἐδ' αὐτῆς φιλανθρώπου πάνυ παρασάντα ἀπολαῦσαι τῆς συντυχίας. Τὸν γὰρ βασιλέα χειρίδραξάμενον τῆ πώγωνος, καὶ κατασείσαντα, ὑπᾶσαιτε τὸ ἔπος αὐτῷ,

Græca per Ausonios fines sine Lege vagantur,

καὶ μετ' αἰσχύνης ἀπολύσαι. Ἐκ τέτου τοιγαρῆν καὶ τὸν Καρδινάλιον ἐ μετρίως οἴσαντα, ἀθυμίᾳ μετ' ἐ πολὺ καταῤῥέψαι τὸν βίον ἐν Ῥαβέννῃ τῇ πόλει. Κἀντεῦθεν ἔπειτα εἰς Ῥώμην τὸν αὐτῆ νεκρὸν μετακομισθέντα, τῷ παρ' αὐτῆ προηυτρεπισμένῳ μνήματι ἀποτεθεῖναι, ἐν ᾧ καὶ Ἐπιτύμβιον ὑπ' αὐτῆ φθάσαν ποιηθῆναι, ἀναγινώσκεται.

„Τῆτ' ἔτι Βησσαρίων ζῶν ἤνυσα σώματι σῆμα.
„Πνεῦμα δὲ φευξεῖται ἐς Θεὸν Ἀθάνατον.

(2) Τὸν μὲν γὰρ Τραπεζάντιον φασὶ, τὰς ἐπιδοθέντας αὐτῷ ἑκατὸν χρυσᾶς, ἀπὸ τῆς Αἰλίε Γεφύρας ἐπὶ τὸν Θύμβριν ἀποῤῥίψαι ἐπαπόντα: Periere Labores, pereat et eorum ingrata merces. Τὸν δὲ Γαζῆν δυσαναχετήσαντα καὶ αὐτὸν ἐπὶ τῇ τῆ Ποντίφικος (Σίξτος δὲ ὁ Δ. ἦν) ἀγνωμοσύνῃ καὶ ἀγροικίᾳ, καὶ τῆς Ῥώμης αὐτῆς ἀπελθεῖν: effugere hinc lubet, relicta, postquam optime segetes in olfactu prepinguibus asini sordescunt.

ναξάντες, καὶ τὴν Ἰταλῶν χώραν, δι' ὧν συνεκόμισαντο παιδείας καὶ λόγων, καταπλετίσαντες. Ἐφ' οἷς δὴ τὸν Σχολάριον παρελθεῖν ἄξιον· Ἦν γὰρ τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ κατ' ἐκεῖνο θρυλλουμένων καὶ ἕτος· Παρῆν δὲ καὶν τῷ Φλορεντινῷ Συλλόγῳ, τῶν τῇ ἑνώσει μὴ ἐπιδοκιμότων εἰς· Ἐφ' ᾧ καὶ προσκρῦσαι λέγεται Κωνσταντίνῳ τῷ Αὐτοκράτορι, καὶ τῆς πόλεως ἀναχωρῆσαι, τὸν μονάδα βίον ἐπανηρημένος, καθ' ὃν καὶ Γεννάδιος μετωνόμασεν διὰ τὸ Ἱερὸ Σχήματος ὁ πρώην Γεώργιος. Κατὰ δὲ τὴν περὶ τῶν Φιλοσόφων κινουμένην τότε λογομαχίαν, ἐδ' αὐτὸς ἔξω μένειν τὸ σαθρὸν ἀξιῶν, ἠγωνίσατο ὑπὲρ Ἀριστοτέλους κατὰ τὸ Πλάτωνος. Οὗ χάριν καὶ τὸ τῆς Πληθωνος ὑπὲρ Πλάτωνος βιβλίον, Πατριαρχήσας ἤδη, ἐπὶ Μωάμεθ τοῦ τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων κατάρξαντος, πυρὶ παναθήμῳ παραδοθῆναι ἐκέλευσε.

§. ξδ'. Τὰ μὲν ἔν ἐστ' ἐπ' αὐτῇ τῇ τοῦ γένους κάκωσιν, ὅσον γ' εἰς Φιλοσοφίαν ἥκει, καὶ τὴν περὶ τὰς Ἐπιστήμας ἐπίδοσιν, χεδόντι ταῦτα. Τὰ δ' ἀπ' ἐκείνου, ὅτινες ἄνυδροι καὶ θηριώδεις· Ὅθεν ἂν ἀδεὶς εὖ φρονῶν, μὴ ὅτι γε καρπῶν ἰδεῖν εὐφορίαν τῶν κατὰ τὸς λόγους, ἀλλ' ἀδὲ τὴν τυχοῦσαν βλάστην ἐλπίσειε. Φύσει γάρ πως ὑπὸ τῆς χρείας ἄγεσθαι φιλεῖ τὸ ἀνθρώπειον· Ἐνδέον δὲ τῶν ἀναγκαιοτέρων, μόλις ἂν ἐπιστραφείη τῶν περιττῶν, καὶ ὧν τὴν χρῆσιν ὑπερθέσθαι ἔχειν ὑπείληφεν. Ὡς εἰ περ οὐ τοσούτῳ κακῶν, ἐγένοντο καὶ μεταξύ, οἷς λόγων τε καὶ παιδείας ἐμέλησεν, ἐοικέναιμοι δοκοῦσιν ἕτοι ταῖς κατηπειγμέναις τῶν ὁπωρῶν, ἃς τῆς τέχνης ἐκβιαζομένης οἱ ἀήθεσι τοῖς κλίμασιν, ἢ οἱ καιροῖς μηδαμῶς συμπράττουσιν, ἀλλὰ καὶ προσιεμένοις, τοῖς τρυφῶσιν ἡ Φύσις ἐχ ἑκοῦσα προβάλλεται. Τούτων γὰρ ἡδὺ μὲν τὸ φάνιον, ἀγαθὸν δὲ τὸ ξένον, τό, τε κάλλος, κἂν εἰς ἀκμὴν μὴ φθάνον, θαυμάσιον. Τοιοῦτος δήτινας Φιλοσοφίας καρπὸς, ἀθλίως καίτοι ἀπὸ τῆς ἁλώσεως ἐκβαρβαρωθεῖσα, ἐκ διαλειμμάτων ἡ Ἑλλὰς ὤφθη φέρουσα. Ἐφ' ὧν μηδεὶς ἡμῖν τῶν Ἀλλογενῶν νεμεσήσειεν ἐπικαυχωμένοις. Οὐδὲ γὰρ ὥστινες τῶν ἀρτιπλούτων ἀγροίκως τοῖς παροῦσιν ἡμεῖς ἐπιδεικτιῶμεν, ἀλλ' ὡς ἐκ πλουτούντων ἤδη πενόμενοι, τοῖς περιλειφθεῖσιν ἐπαγαλλόμεθα, ἅμα μὲν τῆς πάλαι ἀφθονίας τῇ μνήμῃ φέροντες, ἅμα δὲ καὶ τῇ πρώτῃ ἐπανελθούσεσθαι ἐκ ἀπελπίζοντες εὐετηρίαν, εἴποτε τοῖς καθ' ἡμᾶς ὀμενῶς ἡ πρόνοια ἐπιβλέψειεν.

§. ξέ.

§. ξέ. Τῆς τοίνυν ς'. ἐπὶ τῇ Ι'. ἀπὸ Χριστὸ ἑκατοστύος λη-γέσης Γαβριὴλ ἤκμαζεν ὁ Σεβῆρος, ὁ τῆς Ἐνετίησι παροικέ-σης τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησίας τλιὺ ποιμαντορίαν πεπιστυμέ-νος· Ἀνὴρ παιδείας τε καὶ λόγων εὖ ἤκων, ὡς ἐμφαίνει τὰ παρ' αὐ-τὸ συνταγμάτια. Μελέτιος δὲ ὁ Πηγᾶς τὸν Ἀλεξανδρέων Πατριαρχικὸν ἐκάλλιωε θρόνον, ὃ τὸ περὶ τλιὺ ἔσω καὶ ἔξω μά-θησιν κλέος, ἐχ ὅπως τὸ καθ' ἡμᾶς, ἀλλὰ τῶν ἀν Εὐρώπλιυ Ἐθνῶν καὶ τὰ πορρωτάτω διῆλθε διαπεφοιτηκός. Καὶ Μά-ξιμος ἐπὶ τύτοις ὁ Μαργένιος Κυθήρων Ἐπίσκοπος, ὁ τῶν φι-λοσοφικῶν καὶ θεολογικῶν μαθημάτων εἰς ἄκρον ἐληλακὼς, καὶ τὸν Ἑλλιωα λόγον ἐπιτηδεύσας τῶν παλαιῶν ἐ πάνυτι α-ποδέοντα.

§. ξς'. Κατὰ δὲ τλιὺ Ζ'. ἐξῆς ἐπὶ τῇ Ι'. Κύριλλος ὁ Λέκα-καρις, παιδείας ἄλλως ἀνὴρ ἐκ ἄγλωσος, ἐπὶ τὸ Πατριαρχι-κὸ θρόνε τῆς Κωνσταντίνε, Αἱρετικῆς φρενοβλαβείας, καθ' ἑαυτὸ παρεῖχεν ὑπόνοιαν· Καὶ Μελέτιος ὁ Συρίγε Κρὴς τλιὺ πατρίδα, ἐ μετρίως ἐν τοῖς κατὰ τὸ Πατάβιον θρυλλμένοις Παιδότηρίοις ἑαυτὸν ἀνασκήσας, ἐκ ἀγαννῶς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλη-σίας ἐν ταῖς τότε κατηγωνίζετο ζάσεσι. Καὶ Θεόφιλος Κορυ-δαλλεύς ὁ ἐξ Ἀθλιωῶν, ὃς ἐν Ῥώμῃ μὲν τὰ ἐγκύκλια τῶν παι-δλμάτων ἐκδιδαχθεὶς, ἐν Πατάβιῳ δὲ ὑπὸ Κρεμονίνε τὰ φι-λόσοφα παραλαβὼν, ἐκ ἀμυδρὸν ἄστρον Φιλοσοφίας ἐν τοῖς ἡ-μετέροις ἀπέσιλβε. Τότε μὲν γὰρ τῆς ἐν λόγοις ἀρετῆς, πολλὰ μὲν τὰ ἐν Συγγραφαῖς περιφερόμενα δείγματα, πολλὰ δὲ καὶ τοῖς αὐτῷ προσωμιληκόσι τὰ μαρτύρια, ὧν ἄλλοτε πολλοὶ γε-νέσθαι λέγονται, καὶ Διονύσιος ὁ Μητροπολίτης χρηματίσας Ναυπλίε, ὅ, τε πολὺς τὰ κατὰ τῶν παπιζόντων Ἀγωνίσμα-τα Νεκτάριος, ὁ τῶν Ἱεροσολύμων Πατριαρχεύσας, καὶ Ἰω-άννης Καρυοφύλλης ὁ Βυζάντιος, καὶ Γερμανὸς ὁ Αἰτωλὸς, ὁ ὕστερον Νύσης Ἐπισκοπήσας, εἰς ἀκρότητα παιδείας οἱ πάντες βλέποντες. Κατ' ἐκεῖνο δὲ τῷ χρόνῳ, καὶ Γεώργιος ἤνθει ὁ Κορέσσιος, ὁ τλιὺ πατρίδα Χῖος, Ἀνὴρ ἐπὶ τοῖς Ἰατρικοῖς, καὶ Φιλοσοφίας, καὶ Θεολογίας μελέτλιυ ἐκ ἀγεννῆ πεποιημένος. Καὶ ὁ τὸν Οἰκλμενικὸν ἰθιώσας θρόνον Ἀθανάσιος ὁ Πατελάριος, καὶ ὁ τὸν Ἀλεξανδρέων μετὰ Λέκαριν Γεράσιμος, ἐκ Κρήτης ἄμφω, οἱ πρὸς τοῖς ἱεροῖς μαθήμασιν, ἐδὲ τῶν κατὰ Φιλοσο-φίαν δογμάτων ἀμελῶς ἐχηκότες. Ἐπὶ τύτοις ἡ Κρήτη καὶ Γεράσιμον ἄλλον ἐδίδε τὸν Βλάχον, Ἄνδρα περὶ Φιλοσοφίαν κ,

θεολογίαν ἐν πολλοῖς διαπρέψαντα, καὶ Καλούδιν ἔτι ἀκουστὴν ἐκείνου, τοὺς τὸ Ἐνετίῃσι παροικοῦν γένος διακοσμήσαντας. Ἤνεγκε δὲ ὁ αὐτὸς χρόνος καὶ τοὺς ἐκ Χίου εὐδοκιμηκότας ἐν Φιλοσοφίᾳ, Παΐσιόν τε τὸν Λειγαρίδην, τὸν ἐν Γιασίῳ τῆς Μολδαβίας Σχολαρχήσαντα, καὶ Ἀντώνιον Κοραὴν τὸν Ἰατροφιλόσοφον. Καὶ Ἰωάννην δὲ τὸν ἐκ Βερροίας, τοὐπίκλην Κοττούνιον, ὃς μεσούσης που τῆς ιζ. ἑκατοστύος τῶν Σωτηρίων ἐνιαυτῶν, ἐν τῇ κατὰ τὸ Πατάβιον Ἀκαδημίᾳ τὴν Φιλοσοφίας Καθέδραν μετὰ κλέους πληρῶν, τὸ ἐκεῖσε ὑπὲρ τῶν ὁμογενῶν συνίστη Ἑλληνικὸν Φροντιστήριον. Καὶ Ἰλαρίωνα Κιγάλαν τὸν ἐκ Κύπρου, τὸν προχειρισθέντα ταύτης ὕστερον καὶ Ἀρχιεπίσκοπον. Σεβαστόντε τὸν Τραπεζούντιον, τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει μὲν τὸ πρῶτον, ἑξῆς δὲ καὶ ἐν Βουκουρεστίῳ τῆς Οὐγκροβλαχίας Διδάξαντα. Καὶ Εὐγένιον τὸν ἐξ Ἀκαρνανίας, παρ' ᾧ Γόρδιος ἐμαθήτευσε· Καὶ Χρύσανθον τὸν Ἠπειρώτην τὸν τῆς ἐν Μοσχοπόλει πρῶτον, εἶτα τῆς ἐν Ἄρτῃ Σχολῆς ἡγησάμενον. Οὗπερ ἀκουστὴς, εἶτα διάδοχος, ὁ ἐξ Ἄρτης Ἀθανάσιος. Καὶ Γεράσιμον τὸν Ἀκαρνᾶνα, τὸν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Σχολαρχίας ἠξιωμένον. Τούτοις ἅπασι συγκαταλεχθήτω καὶ Παναγιωτάκης ὁ παρὰ τοῖς Ὀθωμανοῖς τὰ τοῦ Μεγάλου Ἑρμηνέως τελῶν, καὶ ἐν τῇ πρὸς Βανλῆ τινα Ἐφένδην συστάσει διαλέξει, ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ τότε Ὑπατεύοντος, ἴσον τῷ πολιτικῷ φρονήματι τὸ φιλόσοφον ἐνδειξάμενος· Ἐν δὲ τῇ πρὸς Ἀθανάσιον Κιρκέρον Ἐπιστολῇ, τῇ περὶ τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ὀβελίσκου, τὸν περιόντα οἱ τῆς Ἐπιστήμης καὶ πολυμαθείας πλοῦτον στήσας κατάδηλον.

§. ξζ. Ἀρχομένης δὲ τέως τῆς καθ' ἡμᾶς ταύτης ιή. ἑκατονταετηρικῆς Περιόδου, παρὰ τὸν ἐξ Ἀκαρνανίας ἐπὶ Σοφίᾳ οὐδὲν ἧττον, ἢ βίου ὁσιότητι κλειζόμενον Γόρδιον, ἐν Ἔτει ᾳψζ'. τὸν Ἱεροσολύμων Πατριαρχικὸν θρόνον ὑπὸ Δοσιθέου μετὰ Νεκτάριον λαμπρυνόμενον, Χρύσανθος διεδέχετο ὁ Νοταρᾶς ὁ Πελοποννήσιος, ὁ διὰ πάσης ἐλθὼν Ἰδέας λόγων, καὶ περὶ τὸ Μαθηματικὸν εἶδος ἐξόχως σπουδάσας. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μαυροκορδάτος τὸ φθαρτὸν ἀπετίθετο σκῆνος, κατὰ τὸ ᾳψθ'. μεταλλάξας τὸν βίον. Ἀνὴρ δαιμόνιος, καὶ πολλὰ μὲν ἐκ στόματος διδάξας, πολλὰ δὲ, καὶ παντοίας Ἰδέας Συγγράμματα καταλιπών. Περὶ οὗ, τὸ μέντι, διὰ τὸ περιὸν οἱ τῆς γνώσεως ὕψος, τὴν φιλόσοφον Καθέδραν ἐν

Κων-

Κωνσταντινοπόλει κοσμῆσαι λαχόντος, τὸ δὲ, καὶ διὰ βάθος φρονήσεως πολιτικῆς, τιμῶντε τῇ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ λειτουργίαν ἐν τοῖς Βασιλείοις ἀναδεδεγμένῃ, ἔξης δὲ καὶ τιμῇ ἐξ Ἀποῤῥήτων τάξιν ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν πισθέντος, ἔργον ἂν εἴη κρίναι, πότερόν τις ἆρα ἐπ' αὐτῷ, τὸν ἐν τοῖς φιλοσοφοῦσιν ἕτω πολιτευσάμενον, ἢ γὲν τὸν ἕτως ἐν τοῖς πολιτευομένοις φιλοσοφήσαντα, τάξειε πρότερον; Τότε γὸς ἀτεχνῶς ἀνεφάνη πατρῴζων ὁ τῶν Δακῶν ἡγεμονεύσας Νικόλαος, ὁ τιμῇ φιλοσοφίαν ἐχηκὼς διὰ βίε ἐπὶ τῇ Θρόνῳ συμπάρεδρον. Ἐκ δὲ τῶν Ἀλεξάνδρε πηγῶν τὰ τῶν Ἐπισημῶν ἐς κόρον πολλοὶ ἐπασαντο νάματα, καὶ Βησσαρίων ὁ Μακρῆς ὁ ἐξ Ἰωαννίνων, καὶ Ἰάκωβος Μάνος ὁ Ἀργεῖος, ὁ τῶν φιλοσόφων Ὕπατος, ἐκ τῆς ἐν Κωνσταντινοπόλει Σχολαρχίας, προσειρημένος. Ἤδη δὲ καὶ Ἱεροθεος ὁ Βυζάντιος, ὁ Δρύσρας Μητροπολίτης, καὶ Διονύσιος Μαντῶκας ὁ Καζορίας, καὶ Μελέτιος ὁ Ἀθλιωῶν, καὶ ὁ Ἡρακλείας Καλλίνικος, ὁ ἐκ Νήσε Ναξίας, τιμῇ Ἀρχιερωσυνίῳ διὰ τῆς φιλοσοφίας ὑπρεπεσέραν ἰδεῖν παρεῖχον καὶ σεμνοτέραν. Καὶ ἐν Ἱερεῦσι δὲ Ἱερεμίας ὁ Καναβέλας· Καὶ Ἀβράμιος, οἱ ἐκ Κρήτης. Καὶ Μιλιάτης (ὁ Ἐπισκοπήσας ὕσερον) ἐκ Κεφαλληνίας, καὶ Ἀναστάσιος ὁ ἐξ Ἰωαννίνων, ἐπὶ τῇ διανομῇ τῇ λόγε διέπρεπον ἀπ' Ὀκρίβαντος, ἐδὲ ἔλαττον καὶ τὴν ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας πλῆτον ἀμφιλαφῶς κομῶντες. Ἐφ' οἷς καταλεγέσθω καὶ ὁ πελοποννήσιος Καισάριος, ὁ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Πρωτοσύγκελλος, ὃς καὶ τὸ Μαθηματικὸν εἶδος ἐφ' ἱκανὸν ἤσκητο.

§. ξή. Ἀλλὰ τὲς λοιπὲς παρελθῶσι, καὶ τὲς ἀπὸ Σχολαρχίας μάλιστα κλεϊζομένες ἀναγράφεσι καταλεκτέον, ἐν μὲν τῇ κατὰ τιμῇ Βυζαντίδα Πατριαρχικῇ Σχολῇ, Ἀντώνιόντε καὶ Χερμέζιον τὲς Αὐταδέλφες Βυζαντίες διαπρέψαντας. Καὶ Σπανδωνῆν καὶ αὐτὸν Βυζάντιον, καὶ τὸν ἐκ Μιτυλλίνης Δωρόθεον. Κατὰ δὲ τιμῇ ἐν τῷ Παταβίῳ Ἀκαδημίαν Νικολαόντε Καλλιάκλιν, καὶ Θωμᾶν Κατάνλιν, καὶ Νικόλαον Κομνηνὸν τὸν Παπαδόπελον, τὲς ἐκ Κρήτης, καὶ Ἀντώνιον Στρατηγὸν τὸν Κερκυραῖον. Ἐν δὲ τῷ Ἐνετίησι Φλαγγινιανῷ καλεμένῳ Φροντισηρίῳ, τόντε Μοχοπολίτιν Χαλκέα, καὶ τὲς ἐξ Ἀθλιωῶν Πατέσας, Ἰωάννλιτε καὶ Γεώργιον, καὶ Ἀντώνιον Κατήφορον τὸν ἐκ Ζακυνθε, τὸν ἐπὶ παντοδαπῇ λόγων ἰδέᾳ, ἐ τὸ τυχὸν κλέος ἀράμενον. Ἐν δὲ Πάτ-

μῳ

μω τῃ Νήσω, Μακαρίοντε τὸν ἀοίδιμον, καὶ Γεράσιμον τὸν ἐκείνε ὁμιλητὴν, καὶ διάδοχον. Ἐν δὲ τῇ κατὰ Ἰωάννινα Σχολῇ, Σεγδερῆντε, καὶ Μεθόδιον, καὶ Μπαλάνον· Ἐν δὲ τῇ κατὰ τὸ Βικερέσιον Μάρκοντε τὸν Κύπριον, καὶ Γεώργιον τὸν Τραπεζοιώτιον, καὶ Ἀλέξανδρον τὸν ἐκ Τυρνάβε (1).

§. ξθ'. Οἱ μὲν ἓν ἐκ ἀφυῶς εἰς τόδε τῇ Φιλοσοφίᾳ σχολάσαντες ἐκ τῶν ἡμετέρων, ἔτοι χεδὸν εἰσίν. Οἱ πάντες (ἦν ἕνα τυχὸν, καὶ δεύτερον ἐξέλοις)· τινὶ αἱρεσιν Περιπατητικοὶ, καὶ τῆς Ἀριστοτέλες ἑνὸς φωνῆς ἠρτημένοι, εἰσὶ δὲ, ὁ μὴ τῆς ἐκείνε φρενὸς εἰρηται ἐπιγόννημα, οὐδὲ τὸ τυχὸν προσιέμενοι ἐν τῷ Φιλοσοφῶν, ἔτε παλαιὸν, ἔτε νεώτερον. Ἐξ ὃ δὴ καὶ τῆς παρ' ἡμῖν Φιλοσοφίας τινὶ ἀφορίαν βλέπων ἐκ ἄντις θαυμάσειεν. Ἐντὸς γὰρ μένειν τῶν ὅρων τὲ Λυκείε ἅπαξ προθέμενοι, οὐδὲ τὸ παράπαν προκύψαι, οὐδ' ἔτι καὶ γένοιτο, θέμις εἶναι σφίσιν ἡγέμενοι, καὶ τὲς τῶν ἄλλων λειμῶνας ἐκπεριελθεῖν, ἐντεῦθεν ὥσπερ Νάρκῃ χαλεπωτάτῃ σωεχέθησαν τὰς ψυχὰς, καὶ περιπατητικοὶ τινὲς ἀναδειχθέντες ἔλαθον ἀπερίπατοι, βραχύτι, (ἵνα μηδόλως εἴπω) διὰ τὸ ἀκίνητον τὲ κρίνοντος, ἀπωνάμενοι τῆς Φιλοσοφίας, κἂν περὶ αὐτὴν διετέλεσαν σπεδὴν καταβαλόντες, διὰ παντὸς τῷ βίῳ, ἔτι μεμπτήν. Ἀλλ' ἔχ ἕτως οἱ ἐκ τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην ἄλλων Ἐθνῶν, παρ' οἷς τὰ τῆς Φιλοσοφίας καθ' ἡμᾶς εἰς θαῦμα ἐπέδωκεν· Ἀλλὰ τὸ ἐξ Αἱρέσεως ἔτοι Φιλοσοφεῖν, ὡς ἀσωτελὲς ὂν καὶ φρᾶδον παραιτησάμενοι, τὲς τῶν Σχολαστικῶν Συλλόγες, τὲς ὑφ' ἑνὸς τινος οἷον φρατηγεμένες χαίρειντε εἴασαν, καὶ συμπλέκεσθαι ἐπέτρεψαν ἀλλήλοις μέχρις ἂν δόξειε, τῆς Ἔριδος αὐτοῖς ἠχάσης τὸν Ἐνυάλιον, καὶ διαπληκτίζεσθαι ἐπ' ἀδείας, καὶ κοινῇ, καὶ ἰδίᾳ, περὶ ὀνομάτων τὰ πολλὰ ἢ λεξιδίων κενῶν ἀγωνιζομένες, ὧν ἡ ἐξακρίβωσις τέως οὐδὲ τὸ πολλοσὸν ἂν τῆς τὲ χρόνε δαπάνης ἀντισηκώσειεν. Αὐτοὶ δὲ εὖ ποιῆντες ἐπὶ τὸ Ἐκλεκτικὸν τὲ Φιλοσοφεῖν Εἶδος ἐτράποντο, ἐκεῖνο δὴ καὶ μόνον τῷ Φιλεπισήμονι ἀποδεκτέον εἶναι ἡγέμενοι, ὅ ἂν ὁ ὀρθὸς λόγος ἐγκρίνας, σαφῶς τε καὶ εἰλικρινῶς δοκιμάσειεν.

§. ο'.

(1) Τῶν καταλεχθέντων τὰ κλεῖτα ἐλήφθη ἐκ τὲ Σχεδιάσματος Δημητρίε Προκοπ. Μοσχιπολίτε. Ἔτ. αφκα'. Παρὰ Φαβρικίῳ ἐν τῇ Βιβλιοθ. τῇ Ἑλλην. Τεύχ. ια.

§. ὁ. Τοιγαρῦν οἱ πρῶτοι τὴν κατὰ τῶν περιπατητικῶν σάσιν, ἀπὸ τῆς ΙΔ'. ἤδη Ἑκατοντ. ἀδίναντες Ἰσόριωται, Ῥαϋμῆνδος Λῦλλος ὁ Ἱσπανὸς, καὶ ἀπ' ἐκείνε ἐφεξῆς, Πέτρος Ῥάμος ὁ Γάλλος, καὶ Ἱερώνυμος Καρδάνος ὁ ἐκ Μεδιολάνων, καὶ Βάκων Βερελάμιος ὁ Ἄγγλος, καὶ Θωμᾶς Καμπανέλλας ὁ Καλαβρὸς, καὶ ἄλλοι. Πρῶτοι γὰρ αὐτοὶ σοφῶς τε ἅμα καὶ σιωετῶς τῦτο διανοηθέντες, τὴν ἐκ πολλῦ καθεζῶσαν παρακινῆσαι τέτλμήκασι φιλοσοφίαν, σφᾶς αὐτὸς παραχόντες καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπόδειγμα, τῦ καθ' ἑαυτὸς χρῆναι τὰς περὶ τῶν ὄντων θεωρίας ποιεῖσθαι, οἰκοθόντε πληροφορεμένυς περὶ τῶν ὑποκειμένων κρίνειν, ἐλευθέρως τε τὸ παρισάμενον ἀποφαίνεσθαι, καὶ τῶν ἀλλοτρίων δογμάτων ἐκ ἀπραγμόνως, ἐδ' ἀπερισκέπτως, ἐδ' ἀκρίτως ἔχεσθαι, ἀλλ', ἐπὶ παρέικοι, καὶ τὴν ἰδίαν ἑαυτῶν πρὸ τῆς τῶν ἐνδοξοτάτων ψήφε τιθέναι, μηδὲ τὸ ὑπερέχον τῆς ἐκείνων δυσωπεμένυς ἀκλείας, ἐδ' ἀφορμὴν ἀπάτης ποιεμένυς τὸ σεμνὸν χρῆμα τῆς Ἀρχαιότητος. Οὐδὲ γὰρ εἶναι τῦτο καινοτομῆν, ἀλλ' ἀρχαϊκῶς μάλισα βαίνειν· τῦ γὰρ ἀληθῦς ἀρχαιότερον ἐδέν. Τέτοις δὴ ἕντε διαλέξεσι, καὶ Συγγραφᾶς τὰ τοιαῦτα διαμαρτυρεμένοις, πολλοὶ σωέδραμον σωαινέσαντες καὶ τὸ ἐλευθέρως τῦ λοιπῦ χρῆναι φιλοσοφεῖν, ὅρον ἕκασος εἰσῆγε φιλοσοφίας ἀλογώτατον· Θωμισᾶς μὲν, καὶ Σκοτισᾶς, καὶ ταῖς ἄλλαις, τῶν ἐν τοῖς Μοναστηρίοις Περιπατητικῶν παρὰ Λατίνοις ἀγέλαις, ὰ πάνυτι μέχρι τινὸς ἐγκρινόμενον, πᾶσι δὲ τέως τοῖς ὀρθὰ φρονῦσιν ἤδη ἐγκεκριμένον, καὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς ἀναμφισβητήτως ἐγκριθησόμενον, ὡς ἐκ τῆς ἐγγενομένης ἐπιδόσεως καὶ ἀκμῆς ταῖς Ἐπισήμαις ὕτω πραγματδομέναις, εἰκάζειν ἔπεσιν. Ἐξεκένε γὰρ ἡμῖν Γασσένδοιτε ὤφθησαν, καὶ Καρτέσιοι, καὶ Γαλιλαῖοι, Νῦτωνές τε, καὶ Λειβνίτιοι, καὶ Οὐόλφιοι, καὶ οἱ ἄλλοι, δι' ὧς ἡ φιλοσοφία καθ' ἡμᾶς, εἴπερ ἄλλοτέποτε εἰς ἀκμὴν προαχθεῖσα, καὶ ἐκ δυνάμεως πορδομένη εἰς δυάμιν, πολλᾶς τε, καὶ καλᾶς εὑρήσεσι, καὶ ἐπινοίαις, καὶ τέχναις τὸν ἀνθρώπων κατεπλέτισε βίον, ὡς ὁ πᾶς αἰὼν μέχρι τῦδε ἠγνόησεν.

ΠΡΟΔΙΑΤΡΙΒΑΙ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑΙ

εἰς ἅπασαν ἐν Γένει τὴν Φιλοσοφίαν.

ΠΡΟΔΙΟΙΚΗΣΙΣ.

§. α'.

Τὴν Λογικὴν, οἱ μὲν ὡς ἱερὸν Ἐπιστήμης προλήπτεαν εἶναι ἠξίωσαν, ἓ χωρὶς δηλονότι Ἐπιστήμην ὅλως καὶ ζητεῖν ἄτοπον, καὶ λαβεῖν ἀμήχανον. (1). Οἱ δὲ, ὡς θεραπείαν οἵαν τινὰ (2), ἣν περ ἡ ψυχὴ μὴ πρότερον τυχεῖν φθάσασα, διὰ τὴν περιοῦσαν οἱ ἐκ φύσεως καχεξίαν, ἐδὸν ἂν ὑγιὲς τῇ Φιλοσοφίᾳ συμφθεῖσα προβάλοιτο ἀποκύημα. Καὶ συμφώνως ἄρα τῆς κατὰ τὴν Λογικὴν Ἕξιν ἐμπειρίας τὸ ἀναγκαῖον, καίτοι ὑπὸ διαφόροις τοῖς ὀνόμασι παραδηλοῦντες, οἱ πάντες ἔγνωσαν. Καὶ γὰρ καὶ οἱ τὴν Φυσικὴν τῷ λόγῳ δύναμιν πρὸς Ἐπιστήμης ἀνάληψιν ἑαυτῇ ἀρκέσειν ὑπειληφότες, τὴν ὀρθῶς δήπε τὰς καθ' ἑαυτὴν περαίνειν ἐνεργείας προεθισθεῖσαν ἐνόησαν. Ἔξι δὲ ἐδὴ ἄλλο ἢ Ἕξις, ἢ τῶν ὀρθῶς τελεῖσθαι ἐκ πυκνῆς παρατηρήσεως σημειωθέντων ἐνεργημάτων προσεθισμός· Ἃ ἐν κεφαλαίοις, καὶ ὅροις τισὶν ἀναγόμενα, τῇ ψυχῇ μάλιστα δέον ἐναποκεῖσθαι τὰ ἔχοντες, καὶ γραφῇ ἐκράτησε παραδίδοσθαι, λήθης μὲν ἄκος, μνήμης δ' ἐπιβοήθημα.

§. β'. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ Λογικὴ αὐτὴ Ἐπιστήμητις ἀναμφισβητήτως ἔσα (3), τῆ Φιλοσοφίας μέρος ἐ φαῦλον κρίνεται (4), ἐπέλθοι ἂν καὶ περὶ αὐτῆς ζητεῖν ἐκ ἀλόγως ἴσως, εἰ μὴ καὶ ταύ-

(1) Ἀρισ. Μεταφ. Ἔλατ. Α'. Κ. γ'.

(2) Τσχιρνχαῦσήνιος ὁ Γερμανὸς, ἅτω τὴν κατ' αὐτὸν Λογικὴν ἐπέγραψε, καί τινες ἄλλοι τῶν Νεωτέρων.

(3) Οὐκέτι γὰρ καθ' ἡμᾶς, ἐδὲ θέμις περὶ τάτε ζητᾶν, τῶν πάντων ἤδη ὁμολογέντων.

(4) Διό τινες ἐκ ἀμάσως τὴν Λογικὴν τῇ χαρᾷ, καὶ μέρος τᾶ σώματος ἔσῃ, καὶ ὄργανον παρακάζεσι.

ταύτης εἰς ὁρισμὸν Λογικήτις ἄλλη προαπαιτεῖται, καὶ τρόπος ἕτερος; Εἰ μὲν γὰρ, τίς ποτε ἄρα ἐκείνη ἔσαι; καὶ τὸ εἰς ἄπειρον τῆς προόδε ἄφυκτον. Εἰ δὲ μὴ, ὁ τῆς Ἐπισήμης τρόπος, καὶ ἡ θρυλλεμένη θεραπεία ἐκ ἀπαραίτητος. Ἀλλ' ἐπισαμένως διακρίνεσι τὸν τε ἐπίσαθαι τρόπον, τῆς κατὰ τλιὼ ψυχλιὰ θεραπείας, σαφῶς διττήτις οἷον ἀναφανήσεται καὶ ἡ Λογική. Ὧν ἑκατέρα μὲν πρὸ τῶν ἄλλων Ἐπισημῶν προληπτέα, ἡ ἑτέρα δὲ, καὶ πρὸ τῆς ἑτέρας. Ὁ μὲν γὰρ τε Ἐπίσαθαι τρόπος, ἡ τῶν ὀρθῶς περαινομένων ἐνεργειῶν τῆς Γνωσικῆς διναμεως ἐσὶν ἔκθεσις· ἡ δὲ τῆς ψυχῆς θεραπεία, ὁ τῶν ἐπισκηπτόντων παντοίων τῇ ψυχῇ παθημάτων ἰδιαίτερον ἂν εἴη ἔλεγχος, ὑφ' ὧν ὁ Νὲς χετλ ὡς ἐπισκοτεῖται, καὶ τε ὀρθε λόγε (κἂν ἄρισα ἄλλως διὰ τῶν Κανόνων πρὸς ὀΘύτητα τύχοι μεμορφωμένος) παράγεται.

§. γ'. Ἑκατέρας τοιγαρῆν πρὸς ἀνάληψιν οἱασῆν Ἐπισημονικῆς γνώσεως χρεία· Τῆς μὲν, κατὰ τὸ δέον ταῖς συνοίσαις χρῆθαι ἐκπαιδευόσης, τῆς δὲ, καὶ τὰ ἐμποδὼν ἰσάμενα, καὶ οἷον ἀντιφράττοντα τῷ λογισικῷ, ὡς μὴ καθαρῶς ἔχειν τ' ἀληθὲς ἐλλαμφθῆναι, πόρρω ποιεμένης. Τέτων ἡ μὲν Λογικὴ εἰρήθω Κανονική, εἴ ἔτω δόξειεν. (1). Ἡ δὲ Προδιαθετικήτις, ἢ Προφυλακτική, καὶ Θεραπευτική.

§. δ'. Ἡ μὲν ἓν Κανονική, δῆλον ὅτι Κανονικῆς ἐ χρήζει ἄλλης προτέρας, ὡς ἐδὲ ὁ Κανὼν Κανόνος ἐπιδεὴς εἰς ὀΘύτητα, ἐδὲ φωτὸς εἰς ὅρασιν τὸ φῶς. Ἐν γὰρ τῇ κατ' αὐτλιὼ ἐκθέσει τῶν τε νοεῖν τρόπων, ὁ Νὲς ἐκείνοις ἅμα προχρήσεται. Ἡ δὲ Προδιαθετική, καὶ πρὸ ἐκείνης ἂν εἴη ἐπωφελὴς ἐχ ὅπως, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαία. Εἰ μὴ γὰρ ὀΑγαγόντε, καὶ εὖ διακειμένω πρὸς Διδασκαλίαν τλιὼ ψυχλιὼ παράχοι, χολῇ γ' ἄντις, καὶ τῶν ὑπ' ἐκείνης διδασκομένων παραγγελμάτων ἀπόναιτο.

§. ε'. Προκείθω τοίνυν περὶ ταύτης πρῶτον βραχέα διελθεῖν· Ὅπως τε ἥκειν παρεσκδασμένον χρεὼν εἰς Φιλοσοφίαν τὸν Μαθητιῶντα· Ἅτε φΘύγειν ὡς κῆρας τῆς εἰλικρινὲς καὶ γνησίας γνώσεως, καὶ ἃ διώκειντε καὶ τηρεῖν· Καὶ ὅπως τὰς μελέ-

(1) Οὕτω Κανονικὴ ἐπιγέγραπται, καὶ ἡ παρ' Ἐπικτήτῳ Διαλεκτική· Καὶ τὸ περιέχον τὰς ἐπὶ τὴν πραγματείαν ἐφόδες Βιβλίον, Κανών. Πικρὸ Λαίρτ. Βιβλ. Ι'.

μελέτας καθιςᾶν ȣ̓κ ἀκάρπȣς· Καὶ ἅττα δέον ἐκ τῶν κατὰ Γένος Φιλοσοφȣμένων προειληφότα εἰδέναι, ἐν ταῖς ἐφεξῆς Προδιατριβαῖς προϋποθεμένȣς Εἰσαγωγικῶς· Καὶ Λογικὴν ȣ̓τω τὴν προδιαθετικὴν εἰρημένην προδιαλαβόντας, ȣ̓κ ἀλυσιτελῆ ἴσως πρὸς τὰ ἑπόμενα, ȣ̓δ ἀνόνητον ἐσομένην προπαίδειαν. (1).

ΠΡΟΔΙΑΤΡΙΒΗ
ΠΡΩΤΗ.

Ὅπως τε παρεσκευασμένον ἥκειν χρὴ εἰς Φιλοσοφίαν, καὶ πῶς αὐτὴν μετιτέον.

§. ά.

Τὸ τῆς Φιλοσοφίας καλὸν, αἱρȣ̃νται μὲν πολλοὶ, ἐυεπηβόλως δὲ καὶ ἐυτυχῶς εἰς τέλος διεξάγοντες εἰσὶ, καὶ πάνυ ὀλίγοι. Σκοπȣ̃ντι δὲ, ὡς ȣ̓τ' ἐξ ἀφυΐας οἱ πάντες, ȣ̓τε δι' ὀλιγωρίαν ἐοίκασι τȣ̃ τέλȣς ἐξαμαρτάνειν, ὁπότε καὶ τινὲς ἐξ αὐτῶν, ȣ̓ φαύλως σφᾶς συντεταγμένȣς ἰδεῖν παρέχον πρὸς τὴν ἄλλην Ἐγκύκλιον παίδευσιν, πρόδηλον οἶμαι, ὅτι τὸ παρὰ τὸ δέον ἐγχειρεῖν, ἀσυντελῆ αὐτοῖς καὶ ἀνήνυτον τὴν περὶ τὸ πρᾶγμα σπȣδὴν ἀπεργάζεται. Συμβαίνει γὰρ, ἐπὶ παντὸς μὲν ὡς εἰπεῖν καὶ λόγȣ, καὶ πράξεως, μὴ ὀρθῶς πραγματευομένοις, ȣ̓δὲν περαίνειν ἐξηκριβωμένον, ȣ̓δ' ἄρτιον· Ἐπὶ δὲ τῆς Φιλοσοφίας αὐτῆς, καὶ πλέον· ὅσον καὶ τὸ βραχὺ τȣ̃ σκοπȣμένȣ παρενεχθῆναι, εἰς αὐτὸ ἐκ διαμέτρȣ ἀντιπεριςῆναι ἐςὶ τὸ ἀντίθετον. Διὸ δὴ καὶ τὸ μηδὲ τὴν ἀρχὴν τῆς θεωρίας ἅψασθαι τῶν ὄντων, τȣ̃ μὴ κατὰ λόγον ἐπιβαλέσθαι, βέλτιον ἴσως, ὅσῳ καὶ τῆς παντελȣ̃ς ἀγνοίας ἡ γνῶσις χείρων ἐςὶν ἡ ψευδώνυμος. Ἵνα γȣ̃ν μὴ ȣ̓χὶ τηνάλλως μόνον, ἀλλὰ καὶ σφίσιν ἐπιβλαβῶς τȣ̃ λοιπȣ̃ πονοῖεν, περὶ τὸ Φιλοσοφεῖν οἱ πλεῖςοι κατατριβόμενοι, τὰς ἑξῆς αὐτοῖς ὑποθήκας, οἷον ὅρȣς τινὰς, καὶ προ-

(1) „Ἀγὼν γὰρ καὶ ὁ προαγὼν, καὶ μυςήρια τὰ πρὸ τῶν μυςηρίων. „Στρωματ. Λόγ. Α'.

προδιατυπώσεις, κατ' αὐτάμοι ἔδοξε τὰ τῆς Φιλοσοφίας προαύλια, πρέργα ἂν ἔσεσθαι προδιαγορεῦσαι.

§. β'. Πρὸ πάντων τοιγαρῆν μὴ κομιδῇ ξένον ὄντα, καὶ ἀδαῆ τὸ Ἑλλήνος λόγε, ἥκειν ἀξιῶ τὸν Φιλοσοφήσοντα· Ἀλλ' ἐκ τῆς Γραμματικῆς, καὶ τῆς ἄλλης Ἐγκυκλίε τῶν μαθημάτων τριβῆς, ἱκανῶς συγκεκροτημένον. Τὸ δὲ ἱκανῶς, τὸ, ἐξ ἑαυτὲ, τλὺ ὡς ἀπὸ τῆς λέξεως δυχέρειαν, περιελέσθαι ἐξὶ δυνάμενον. Οὔτε γὰρ τὲς περιττῶς πάνυ τοῖς λεκτικοῖς τῶν τεχνυδρίων ἀσπάζομαι ἐγκαταγηράσκοντας, ὡς ἐν αὐτοῖς ἐκείνοις ἐδὲ τῆς Φιλοσοφίας τέως κομιδῇ ἀγεύσες ἀπαλλαχθήσεσθαι οἰομένες (1)· Οὐδὲ τἐναντίον πάλιν, τὲς ἐκ τῆς ἑτέρας μερίδος ὅλως προσίεμαι, οἵ καὶ πρὶν ἐκφύσαι ὀδόντας, περὶ τλιν σερρότεραν τῶν Φιλοσοφικῶν θεωρημάτων τροφὶν καταλιχνεύομενοι, ἐν αὐτῷ τῷ Φιλοσοφεῖν, καὶ τὲ Ἑλλήνος ἐχ ἥκιστα λόγε ἐγκρατεῖς ποτὲ πεποίθασιν ἔσεσθαι. Τότων γὰρ οἱ μὲν τὸν Πίθον ἐν τῇ Κεραμίᾳ, οἱ δ' ἐν τῷ Πίθῳ τλὺ Κεραμίαν μαθήσεσθ' ἐλπίζεσιν· Ἑκάτεροί τε τῆς ἐλπίδος ψεύδονται. Καὶ οἱ μὲν θατέρε σέρονται πάντως, οἱ δὲ καὶ ἑκατέρε. Διὸ καὶ χείρονες εἰσὶν, ὡς δι' ὅλε ἀποτυγχάνοντες, καὶ τὸ δοκεῖν πρὸ τὲ εἶναι αἱρέμενοι. Τοῖς γὰρ ἐν ὕφει χυδαίῳ παρενυφασμένοις ἐγκομβέμενοι Φιλοσοφικοῖς λεξιδίοις, αὐτὲ μονονυχὶ τὲ τῆς γνώσεως ὕψες τῇ κεφαλῇ ψαύειν ἐοίκασι, καὶ Φιλοσοφέντες ἀπαιδεύτως, ἀνοηταίνεσι νεανικῶς. (2). Ἐκζυρικτέον ἄρα τὰ χυδαϊσὶ Φιλοσοφεῖν ἐπαγγελόμενα βιβλιδάρια, τῆς Ἑλλάδος φωνῆς ὡς οἱονὲ ἐπιμελεμένες, ἧς ἄνδ, ἐδὲ τῶν πάλαι πεφιλοσοφηκότων ἐξὶν ἀπόναθαι. Ὡς ἔγωγε, καὶ τῆς Λατινίδος ἂν αὐτῆς ἔμπειρον βελοίμιν εἶναι καθ' ἡμᾶς τὸν Φιλοσοφίας

(1) „Ἤδη γάρτινες τοῖς φίλτροις τῶν Θερπαινίδων δελεαθέντες, ὠλιγώρησαν τῆς Δεσποίνης Φιλοσοφίας, καὶ κατεγήρασαν, οἱ μὲν αὐτῶν ἐν „Μεσικῇ, οἱ δὲ ἐν Γεωμετρίᾳ, ἄλλοι „δὲ ἐν Γραμματικῇ, οἱ πλεῖστοι δὲ ἐν „Ῥητορικῇ. Ἀλλ' ὡς τὰ ἐγκύκλια „μαθήματα συμβάλλεται πρὸς Φιλο„σοφίαν, ἵνα καὶ Φιλοσοφία αὐτὴ „πρὸς Σοφίας κτῆσιν συνεργᾷ. Κλήμ. Ἀλεξ. Στρωμ. Λόγ. ά.

(2) „Ἐπάτοι συγγεγονὼς ἐγώτισιν „εἶδα, καὶ πάλαι μὲν, ἀτάρτοι καὶ „ἔναγχος ἀνθρώποις· Οἳ διὰ τὸ πρό„αλως ἀκηκοέναι ῥημάτιων σεμνοτέρων, „ἠπίστησαν ἑαυτοῖς, ὅπερ ἦσαν, ἰδιώ„ταις εἶναι. Καὶ Φύσης ἐμπληθέν„τες, ἐμόλυναν θεσπέσια δόγματα, „μεταποιήσει Διδασκαλίας, ὧν ἐκ εὐ„τύχησαν μάθησιν„. Συνέσ. Ἐπισ. Ἐγκλικῷ.

φίας ἁπτόμενον, ἢ τῆς Ἰταλίδος γῦν, ἢ τῆς Γαλλικῆς, (τῆς γὰρ κατ' Ἄγγλυς ὐκ ἂν εἰπεῖν ἔχοιμι, δυσπαρακολυθήτυτε ἡμῖν ὔσης, καὶ ὐδὲν πρὸς τὰς εἰρημένας ἐχύσης ὅμοιον). Πολλὰ γὰρ καὶ τῦ παντὸς ἄξια ὑπάρχει καὶ δι' αὐτῶν ἀναλέξασθαι, Νεωτέρας ὄντα φρενὸς γεννήματα· ὧν εἴτις ἀγνοοίῃ τάγε ἐπισημότερα, σχολῇ γ' ἂν παρ' ἐμοὶ ὁ τοιῦτος δικαίως εἴῃ, τῷ τῆς φιλοσοφίας ὀνόματι σεμνυνόμενος.

§. γ'. Ὑπομνηστέος δὲ ὁ φιλοσοφεῖν μέλλων εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, καὶ τῆς ἰδίας προθέσεως. Πρόθεσις δὲ αὐτῷ εἰς θήραν ἐξιέναι τὴν μὲν τῦ ἀληθῦς διὰ θεωρίας, τὴν δὲ τῦ ἀγαθῦ διὰ πράξεως· Καὶ πρὸς τὴν ἐξ ἀμφοῖν περιγινομένην τελειότητα, ὡς δυνατὸν ἀνθρώπῳ, διὰ βίυ παντὸς ἀνατείνεσθαι, οἷον ἐπὶ νύσσαν αὐτῷ ταχθεῖσαν ἐξ αὐτῆς βαλβίδος εὐθὺ σταδιεύοντα, μηδενός τε ὅλως ἐπιστρεφόμενον, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη, τῶν ὅσα τὴν τῆς φορᾶς συνέχειαν ὑποστέλλειν πέφυκε καὶ διακόπτειν, τῆς ῥοπῆς τὸ σύντονον ὑποχαλῶντα καὶ ὑπεκλύοντα. Τοιγαρῦν συντεταμένως, καὶ ἀνεπιστρόφως ἀεὶ προσήκει χωρεῖν ἐπὶ τὰ πρόσω, καὶ ἐπεκτείνεσθαι. Ὁ γὰρ τὴν Σοφίαν εἰλικρινῶς καὶ ἁπλάστως ἑαυτῷ μνηστευόμενος, ἀδιάζευκτόν τινα τὸν μετ' αὐτῆς ἐπαγγέλλεται γάμον (1)· Καὶ ὅρκον οἷον Ἱερὸν καὶ ἀπαρεγχείρητον ἔοικεν ἐπομνύειν, ᾗ μὴν μηδέποθ' ἑαυτῦ διαστήσειν, ἣν νυμφεύσασθαι ᾑρετίσατο. Ἀτὰρ καὶ παρανομίας δίκην φευξεῖται τὴν προαίρεσιν ἀθετήσας· Ἥτε τίσις, τῦ μηδαμῶς τῆς Σοφίας γενέσθαι ἄξιον. (2). Παρ' ὃ δὴ καὶ γέλωτα ὀφλήσει τὸν δικαιότατον, ὅμοιόν τι ποιεῖν δοκῶν, ὡς εἰ καὶ εἰς βαλανεῖον εἰσῄει λυσόμενος, ἵν' ἐντεῦθεν ἐξιὼν ποτὲ τῷ βορβόρῳ ἐγκαλινδήσῃται· τοσῦτον τῆς προτέρας ἀποκερδάνας καθαριότητος, ὅσον ὡς ἀπὸ λυτῆρος φαίνεσθαι ῥυπαρώτερος.

§. δ'. Καλὸν δὲ κατ' αὐτὰ εὐθὺς ἀναστρεφόμενον τὰ προαύλια, καὶ τῶν ὐκ εὐθυβόλως, ἀτὰρ ὐδ' ἐπιτυχῶς δηλονότι ἁψαμένων τῦ κατὰ φιλοσοφίαν λόγυ ἐπιμνησθῆναι· Ὡς πολλὴν τοῖς εὖ φρονῦσι παρὸν, κἀκ τῆς τῶν ἄλλων παρανοίας, καρπῦσθαι τὴν ὄνησιν, καὶ τῆς ἀπάτης ἀποκερδαίνειν, ἀφ' ἧς ἐκεῖνοι καὶ μόνης ὐκ εὐκλεῶς ἔλαχον διαμνημονεύεσθαι. Τῶν γὰρ ὁπώς ποτε φιλοσοφεῖν ἐπιβαλλομένων, ἐγένετο ἐν τοῖς ἄλλοις

(1) „Καὶ ἐζήτησα νύμφην ἀγαγέσθαι ἐμαυτῷ„. Σοφ. Σολομ. Κεφ. ή.

(2) „Ὅτι τὺς ἀξίυς αὐτῆς αὐτὴ περιέρχεται ζητῦσα. Αὐτ. Κεφ. ς'.

λοις καὶ κόμματα δύο, τοῖς μὲν μετριώτερον πεφρονηκόσιν ὀδὸν συμβαίνοντα, ἀλλήλοις δὲ, καὶ ἐξ ὅλης, φασὶ, διαμέτρῳ ἀντίθετα. Ἔξι δὲ ταῦτα, τῶντε ἀκρατῶς Δογματικῶν λεγομένων, καὶ τὸ τῶν ἀκράτως Σκεπτικῶν. Ὧν οἱ μὲν, τότε τῆς γῆς νέρθεν, καὶ τὰ ὑπερθεν τῦ ἐρανῦ κατὰ Πίνδαρον ἐπισκοπῦντες, πᾶσαν ἠνεῳχθαι θύραν εἰς Φιλοσοφίαν σφίσιν ἐνόμισαν, μηδὲν εἶναι τὸ ὑπεραῖρον αὐτῶν τιὺ διώαμιν ἐπαγγελλόμενοι. Οἱ δὲ, μηδὲ θυρίον γᾶν αὐτοῖς διεσάλθαι ἔφασαν, μηδ' ὁπλὴ ὅλως, ἐξ ἧς καὶ διοπτεῦσαι εἰς τὰ τῆς γνώσεως ἄδυτα, πολλύ τινα τῆς Φύσεως βασκανίαν καταμεμφόμενοι, ὅτι τὸ διανοεῖθαι παραχῆσα, τὸ κατανοῆσαι ἐφθόνησε. Καὶ Φαίης γε τὰς μὲν τότων, ὅτως εἰπεῖν, πανοφθάλμως τινὰς δόξας, τὰς δ' ἀνοφθάλμως πάμπαν. Ἐπίσης τε τὰς μὲν, ὡς ἂν ἁπλέτῳ φωτὶ, τὰς δ' ὡς ἐν ζόφῳ ἀκριβεστάτῳ, γενέθαι τυφλώττοντας. Ὅτι μὲν ἕν ἑκάτεροι ὅτως ἐγνωκότες εἰς τιὺ Φιλοσοφίαν ἠδίκεν περιφανῶς, ἐκ ἄδηλον. Οἱ μὲν γὰρ προσάπτοντες αὐτῇ ὃ μὴ δυώαται φέρειν, καὶ τὸ δυωατὸν αὐτῆς ἀπολλυῶτες ἦσαν, καὶ τῷ ἀλοτρίῳ τὸ οἰκεῖον προσδιαφθείροντες. Οἱ δὲ τὸν ἕτερον προέμενοι τῶν λόγων, ὅτε εὑρεῖαν ἄλλιω, ὅτε λεπτιὺ τῇ Φιλοσοφίᾳ παρεισελθεῖν εἴσοδον ἀπολελοίπασι. Διὸ καὶ ζητήσειέ τις εἰκότως, πότεροι τότων τιὺ ἀτοπίαν ἐτύγχανον ὑπερβάλλοντες. Δοκῆσι δὲ οἱ πρῶτοι, ἐμοὶ γᾶν, ἀτοπώτεροι. Κατὰ λόγον γὰρ τῶν ἡμῖν ἀγνοεμένων, πρὸς ἃ γιγνώσκειν πεφύκαμεν, πολλῷ τοι μεῖζον διαμαρτεῖν ἐκείνες Φανερὸν, ἢ τότες, ὡς κατὰ πλείω καὶ ψευδομένες. Ἀλλ' εἰ καὶ ἀτοπώτεροι διὰ θράσος ἐκεῖνοι, ἐπιβλαβέστεροι δήπε ἔτοι διὰ μικροψυχίαν ἑαυτοῖς γενέθαι ἐοίκασι. Τῷ γὰρ ἅπασιν ἐπιχειρῆντι, κἂν περὶ τὰ πλεῖσα σφάλοιτο, ἐλπὶς ὅμως καὶ ἐπιτυχεῖν τινός, τὸν δὲ πρὸς μηδὲν θαρρῆντα, καὶ τὰ δωατὰ διεκπίπτει, καὶ διαφθύγει, οἷον ἐθελοκακῆντα περὶ τιὺ ἔρευναν, καὶ τῷ παντὸς ἐρόμενον, ἐκ τῷ δυσαναστχετεῖν περὶ τιὺ ἐν μέρει ἔρησιν· Καθάπερ ἂν καὶ εἴτις ἐν ζόφῳ ἀμυδρὸν λυχνάριον ἀποσβέσειε δυσπετήσας, ὅτι μὴ ἡλιακῷ τῷ Σέλᾳ περιαυγάζεται. Τὸ μὲν ἕν ἐπὶ τὰς ἀμετρίας ταύτας γεγονέναι τὰς ἐκπεσόντας· καὶ τὰς μὲν, πλέον ἢ κατὰ ἄνθρωπον Φρονῆσαι, ὡς ἅπαντα μονονεχὶ ἁλωτὰ αὐτοῖς ὑπειληφέναι ὧν ἂν τιὺ γνῶσιν θηράσοιντο, τὰς δὲ καὶ ἧττον, ὡς καὶ αὐτῶν τῶν προδηλοτάτων μεμψιμοιρῆσαι τιὺ ἄγνοιαν,

συχνοὶ τῇ ἱστορίᾳ παρέδωκαν. Δόξειε δ' ἂν ἐπιεικῶς μηδένα ἂν ποτὲ τοιοῦτον ὑπολαβεῖν, ἕως ἂν αὐτῷ τὸ φρονεῖν παρείῃ, καὶ ὁμολογεῖν ἐθέλοι τῷ λέγῳ, ἅττα ὁ κρυπτὸς αὐτῷ παθαίνεται ἄνθρωπος. Τὶς γὰρ τὸν νεῦν ὑγιαίνων, ἐκέτι φημὶ τῶν πάντων, ἀλλ' ἐδὲ τῶν πλειόνων, ἀλλ' ἐνὸς γεῦν τοῦ τυχόντος, κατὰ πάνθ' ὅσα αὐτῷ περίεσιν, ἀκριβῆ τιὼ γνῶσιν ἔχειν ἐπικομπάσειε; τὶς δὲ τ' ἔμπαλιν, μηθὲν εἰδέναι λέγειν ἂν ἔχοι μηδόλως, ἐδ' αὐτὸ τοῦτο τὸ μὴ εἰδέναι, ὃ διατείνεται; Εἰ δὲ καὶ γεγόνασιν οἱ παίζοντες μὲν ἐδαμῶς, κατὰ σπουδὶὼ δὲ ταῦτα καὶ φρονοῦντες, καὶ λέγοντες, ἐδὲν λοιπὸν, ἢ κἀκτοῦτο τὸ τοῖς πεφιλοσοφηκόσιν ἐπιτοξοῦσθαι προσεμπεδῶσθαι σκῶμμα, ὡς ἐκ ἔστιν ἀτοπία, ἣν μὴ ποτέτις τῶν φιλοσοφεῖν ἐπαγγελλομένων παρεφθέγξατο. Ἀλλὰ γὰρ ἡμῖν ἀφιξαμένοις τῶν ἀκροτήτων, τῆς μεσότητος ἀπανταχοῦ μὲν, ἐχ ἧκιστα δὲ κἀν ταῦθα ἐκτέον. Καὶ ἔτε ἁπλῶς Δογματικὸν, ἢ Δογματιστιὼ τὸν φιλοσοφοῦντα ἀποδεκτέον, ἐφ' ὡς ἐπίπαν οἱ ἀκαταληψίαι παντελεῖ ἠλάσκοντα· Ἀμφότερον δὲ, ἐκ θατέρου δηλονότι τιὼ κατὰ θάτερον ἀμετρίαν κολάζοντα. Δογματίζοντα μὲν, ὡς ἀπὸ τοῦ σκέψασθαι, διασκεπτόμενον δὲ, ἐφ' ᾧ δογματίσαι. Μήθ' ὑπὲρ τὸ δέον θαῤῥαλέον ἥκοντα, ὡς παντὶ, τῷ τυχόντι μετ' ἐπιτυχίας ἐλπίζειν ἐπιχειρεῖν, ἐδ' ἀπαντήσειν ποτὲ καὶ χαλεπῷ ὀφθῆναι, καὶ διανοηθῆναι τῷ σκέμματι, μηδ' αὖ ἀθύμως ἔχοντα, καὶ δειλῶς καθ' ὑπερβολιὼ, ὥστε καὶ τιὼ παντὸς καταλῆψιν ἀπογινώσκειν. Ἀλλ' ἔτως εἰδότα καὶ πεπεισμένον, ὡς εἰς ἀπειρίαν μικρᾶ τῶν ἐν τοῖς ἔσιν ἐξηκόντων θεωρημάτων, μένε ἂν εἴη ἐφικέσθαι τῶν πάντων, ἃ ἴσα τῇ δυνάμει, καὶ ἡ γνῶσις ἄπειρος· Ἀνθρώποις δὲ, τάχα μὲν, καὶ διὰ τιὼ ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἀσάφειαν, τάχα δὲ, καὶ πλέον, διὰ τιὼ περιεῖσαν αὐτοῖς τὰ γνωστικὰ ἀμβλύτητα καὶ ἀσθένειαν (1), ἐδὲ τὰ πολλοστὰ ληπτὸν ἂν γένοιτο τὸ πολλοστημόριον, ἔχεσθαι μὲν ἐῤῥωμένως τῆς ἐρεύνης, καὶ ἀνακρίσεως τῶν δυνατῶν, ἀπέχεσθαι δὲ τῶν ἀδυνάτων· (ταῦτα δ' ἂν εἴη, ὅσα πολ-

(1) „Ἴσως δὲ καὶ τῆς χαλεπότη„τος ἄσης κατὰ δύο τρόπους, ἐκ ἐν „τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' ἐν ἡμῖν τὸ „αἴτιον αὐτῆς. Ὥσπερ γὰρ καὶ τὰ „τῶν νυκτερίδων ὄμματα πρὸς τὸ „φέγγος ἔχει τὸ μεθ' ἡμέραν, ἅτω „καὶ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ὁ Νοῦς πρὸς „τὰ τῇ φύσει φανερώτατα πάντων. Ἀριστ. Μεταφ. Βιβ. Β'. Κεφ. ά.

πολλές τε καὶ πολλάκις θηρασαμένες, μάτιν πονέντας ἐξήλεγξε, καὶ ἐφ' οἷς ἐδ' ἴχνος γῆν τιν ἀρχιν ὑποφαινόμενον διωατιν τιν εὕρεσιν ἐπαγγέλλεται). Καὶ μήτε τὰ δῆλα καὶ γνώριμα χετλίως ἀθετεῖν, μήτ' αὖ τὰ ἀδηλότερα καὶ ἀγνοούμενα, εἰκῇ τε καὶ κόφως οἴεσθαι κατέχειν, κατὰ τὸν ἐν τοῖς μύθοις Ἰξίονα, τὸν τὴν εἰδωλοποιηθεῖσαν αὐτῷ Νεφέλιν, ὡς ἄρα τιν θεὸν αὐτίν, περιβάλλοντα.

§. έ. Ὅτι μὲν ἔν εἰς ἐ πάνυ δύχερῆ τὸν ἆθλον ὁ τῆς Φιλοσοφίας ἡμῖν ἀποδύεται διασώτης, αὐτόθεν ἐκ τῆς τῶ πράγματος φύσεως, ὥπερ ἐγχειρεῖν ἐθίεται, δωήσεται προϊδεῖν, ὅσος μὲν ὁ βυθὸς, ἐν ᾧ λανθάνει τ' ἀληθὲς κατὰ Δημόκριτον ἐνοήσας (1), ὅσον τε ἔργον ἀναμοχλεῦσαι τῶτο, ἢ εἰς φῶς τέως ἐξαγαγεῖν ὑπὸ μυχοῖς τηλικότοις κρυπτόμενον. Οὐμὶν δὲ παρὰ τῶτο εἰς τοσῶτον ἥξει, εὖ φρονῶν ἐδείς, ἔτ' ἀνοίας, ὡς τὰ χαλεπά πως ὄντα, καὶ δυσεπιχείρητα, δι' αὐτόγε τῶτο κρίνειν καὶ ἄληπτα, ἔτ' ἀτολμίας τε καὶ δειλίας, ὡς ἐκείνων ἑαυτὸν ἀπελπίζειν τῆς θήρας, ὧν ἄλλος ἤδη, καὶ ἐδὲ ὀλιγαρίθμες τῶτες, ἐγκρατεῖς γνομένες σαφῶς ἐπίσαται. Καίτοιγε τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ, καὶ πάλαι μὲν, ἀτὰρ καὶ καθ' ἡμᾶς, ἐδὲν ἧττον ἐπιπολαζόντων αἱρέσεων ἡ πληθὺς, καὶ τὸ περὶ τῶ αὐτῶ πολλάκις πολυδοξέντε, καὶ ἀντίδοξον, τὲς μὲν, εἰς διαβολιν τῆς προαιρέσεως ῥαδίως ἐκίνησε, τὲς δὲ καὶ εἰς ἀθυμίαν ἐνέβαλε, μηδὲν ἐλπίσαντας πέρας εὑρήσειν τῆς πολυπόνε ἐπιχειρήσεως. Ἀλλ' ἦν ἄρα εὔγνωμον οἶμαι, μὴ τὰς ἀπαντώσας μόνον δυχερείας ἀναλογιζομένες, τιν παραπόδας βαίνεσαν τοῖς ἐπιμόνως προσκαρτερῆσιν ἀμαρειάντε καὶ ἐπίδοσιν ἀλογεῖν· Μηδ' ἅ μὲν ἐν πολλοῖς ἐρίζεσι πρὸς ἀλλήλες οἱ Φιλοσοφῆντες, ταῦτα ἀνασκοπεῖν, ἃ δὲ ἐπ' ὀκ ἐλαττόνων, σύμφωνα ἀποφαίνονται, τῶτων μηδένα λόγον ἔχειν. Οὐδὲ τελεταῖον, ὧν μὲν ἐκεῖνοι ἀποτυγχάνεσιν, ἢ ἐκ ἐξικνῆνται, μεμνῆθαι τῶτων, οἷς δὲ κατὰ σκοπὸν βάλλεσι, πολλὰ μὲν, τῶν ἐν τῇ φύσει τὸ πρὶν ἠγνοημένων δυσόχως διασαφῆντες, πολλὰ δὲ καὶ τῶν πρός τι τέλος εὔχρηςον τῶν ἐν τῷ βίῳ φερόντων δυτυχῶς ἀνευρίσκοντες, ταῦτα σιγῇ παρατρέχειν. Ἔπειτα δὲ, ἐδ' ἐκεῖνο εὔλογον, ἐδὲ σωετὸν ὅλως εἶναιμοι δοκεῖ, εἴτις περὶ τὰ καλὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων, διὰ δέος τῆς ἐν μέρει ἀποτυχίας,

(1) „Αἰτίῃ ἐδὲν ἴδμεν· Ἐν βυθῷ γὰρ ἡ ἀλήθεια.

ἕλοιτο ἀπρακτεῖν. (1). Παρόντε διὰ πολλῶν ὠφεληθῆναι, ὅτι μὴ διὰ πάντων ἕνι, ἐθελοκακῶν ἀποῤῥαθυμοίη· ὡς γὰρ σφόδρα ἀτεχνῶς ἂν ἀφιλόκαλος εἴη, ὁ διὰ τὰς προπιπτούσας ἀκάνθας τῆς ῥοδωνιᾶς ἐγνωκὼς ἀπέχεσθαι, καὶ ὅτι πλείω τῶν ἀνθέων τὰ κέντρα ἡ φύσις ἀνέφυσε τῷ φυτῷ, διὰ τὸ βραχὺ τῆς ἐκ τούτων λύπης, τὸ πολὺ τῆς παρ' ἐκείνων χάριτος ἀποστέρεσθαι. Ἀλλὰ γὰρ χαιρόντων μὰ οἱ ὅτως ἐκτόπως τὸ τῆς φιλοσοφίας χρῆμα, ἤτοι διασύροντες, ἢ κατολιγωρῆντες. Αὐτοῖς δὲ σφίσιν ἀθύμως μάλα πωδαστέον περὶ αὐτοῦ, καὶ σιωτόνως ἀγωνιστέον, καὶ χωρητέον ἀνεπισρόφως, τῷ καλῷ, καὶ ἀνθρώπῳ πρέποντι τὸ εἰδέναι ἔρωτι μυωπιζομένοις, καὶ τὸς εἰς ἄκρον παιδείας καὶ ἐπιστήμης ἐληλακότας, νύσσης δίκην, πρὸ ὀφθαλμῶν ἀείποτε ἔχεσιν. Οὐ γὰρ ἐστὶν, ἐκ ἔστιν, εἰμὴ τὸς ἀγεννῶς φρονεῖν ἠρημένους, ἀνάλωτα ἡγεῖσθαι, τὰ τοῖς ἄλλοις ἁλώσιμα. Ὁ δὲ γενναῖος ἀληθῶς, καὶ τὸ φρονεῖν διηρμένος, τὸς ἀτυχῶς ἐπιστήμην ἐμπορθουμένους, καὶ τοῖς ἐκ ταύτης ἀγαθοῖς καταπλουτιζόντας, παράδειγμα εἰς ζῆλον ἑαυτῷ προσισάμενος, ἀθὺ τὸ δρόμε ἀναβαλεῖται χωρεῖν, κατ' ἴχνη τὰ αὐτῶν βαίνων, καίγε τὸ ἐφετὸ καθίζεσθαι ἐλπίζων, δι' ὧν ἐκεῖνοι ἀδοκιμήσαντες ὤφθησαν. Τίνα δὲ ἐστὶν ἃ ἐκείνοις, εἰς ἐπιβολὴν τὸ τέλος συνέβραμεν; ἢ τρία μάλισα ταῦτα, ἃ καὶ παρὰ πᾶσι τεθρύλληται. (2). Τότε τῆς φύσεως δεξιὸν, καὶ τὸ τῆς διδασκαλίας ἐμμελὲς, καὶ εὐμέθοδον. Καὶ τρίτον, τὸ τῆς ἀσκήσεως διηνεκές τε καὶ ἀδιάλειπτον· ὧν τὸ μὲν, οἷον θεμέλιος προκαταβεβλημένος ὑποκείσεται, τὸ δὲ τῳ οἰκοδομῷ προάξει, τὸ δὲ τῷ κορωνίδα ἐπιθήσει. Καὶ δεῖ μὲν τῷ φύσιν καθ' ἑαυτῷ τὸ γενναῖον πλουτεῖν, πρός τε ἀνάληψιν τῶν διδασκομένων, καὶ τῷ τούτων, ἀνειλημμένων ἤδη, διακατοχήν. Ἀκόνη δὲ τῆς φύσεως ἡ διὰ τῷ φιλομάθειαν φερεπονία. Δεῖ δὲ τῷ διδασκαλίαν τῷ ἀρίστῳ εἶναι, καὶ παρὰ τῶν Ἀρίστων, εὐμε-

(1) „Ἄτοπος δὲ καὶ ἀγεννὴς ὁ τῷ „φόβῳ τῆς ἀποβολῆς τὴν κτῆσιν ὧν „χρὴ προϊέμενος· Οὕτω γὰρ ἅντις ἐ„πλάτυνε, ἢ δόξαν, ἢ σοφίαν ἀγαπή„σεις παραγενομένην δεδιὼς στέρεσθαι„. Πλάτ. εἰς βίον Σόλων.

(2) „Καθόλε μὲν εἰπεῖν, ὃ κατὰ „τῶν τεχνῶν καὶ τῶν Ἐπιστημῶν λέ„γαν εὐώθαμεν ... τρία δεῖ συνδρα„μεῖν, Φύσιν, καὶ λόγον, καὶ ἔθος. Καλῶ δὲ „λόγον μὲν τὴν μάθησιν, ἔθος δὲ τὴν „ἄσκησιν. Εἰσὶ δὲ αἱ μὲν ἀρχαὶ τῆς „μαθήσεως· Αἱ δὲ χρήσεις τῆς μελέ„της· Αἱ δὲ ἀκρότητες πάντων„. Πλάτ. περὶ παίδ. ἀγωγ.

ὐμεθόδως ἀπὸ τῶν προηγεμένων ἀεὶ προβαίνεσαν ἐπὶ τὰ ἑπόμενα. Δεῖ δὲ τέως καὶ τινὶ ἄσκησιν διὰ παντὸς ἀκμαῖον παρέχεσθαι τὸ ἐσπεδασμένον τε, καὶ ἐπίμονον. Καὶ ἡ μὲν φύσις τινὶ δυνάμιν χορηγεῖ· Ἡ δὲ διδασκαλία τινὶ διάθεσιν ἐπιφέρει· Ἡ δὲ ἄσκησις τινὶ ἐκ τῆς διδασκαλίας μόρφωσιν τελειοῖ, καὶ ἀνεξάλειπτον ἐν τῇ ψυχῇ διασώζει. Αὕτη γὰρ ἐσὶν ἡ τινὶ κατ' Ἐπιστήμιν ἕξιν ἀπεσαντε ἐμποιεῖσα, καὶ παρεῖσαν σωέχουσα. (1).

§. ς'. Ἀλλὰ τίνι γὰρ Αἱρέσει ποτὲ ὁ Φιλόσοφος ἡμῖν νυμφαθήσεται; ἢ δῆλον, ὅτι μόνῃ τῇ ἁπλανῶς μὲν τὲ ἀληθῶς ςοχαζομένῃ, ἀσφαλῶς δὲ τινὶ ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν ἐμποιούσῃ ῥοπήν. Εἰ μὲν ἓν ἡ τὲ Ἀριςοτέλες αὕτη ἐσὶ, βαδιεῖται δήπε ἐπὶ τὸ Λύκειον. Εἰ δ' ἡ τὲ Πλάτωνος, ἢ τυχὸν ἡ κατὰ Ζιλώνα, ἢ τὸν Ἐπίκερον, ἢ ὄντιναῦν ἕτερον, ἐπὶ τινὶ Ἀκαδημίαν θαμίσει, ἢ σωεχῶς ὄψεται τινὶ Στοάν, ἢ καλὰ τὲς κήπες τοῖς Ἐπικερείοις συναγελαθήσεται, ἢ μεθ' ἑτέρων ἀλλαχῆ ποιήσεται ἰὰς

διαθόδους.

(1) „Μὴ καταπλητθέτωσε τὸ πλη-„θος τῶν διαφωνησάντων ... Φιλοσό-„φων. Εἰ μὲν γὰρ ἐξ ὧν χρὴ γνῶναι „τ' ἀληθὲς ἅπασιν ὑπῆρξεν, ἓν' ἐχ „εὕρον, εὔλογον ἦν ἀπογνῶναι τῆς εὑ-„ρέσεως. Εἰ δὲ τινὰ μὲν ἐδόλως ἔ-„χον, ὥσπερ ἓν ὁμολογῆσι καὶ αὐ-„τοί· τινὰ δ' ἄδηλον εἰ ἔχον, ἡμᾶς δὲ „σύνισμεν αὐτοῖς ἔχσιν ἅπαντα, θαῤ-„ῥέντως χρὴ προσιέναι τῇ ζητήσει. „Τίνα τοίνυν ἐσὶν ἃ χρὴ συνελθεῖν, ἵνα „ζητῶν, ὁτιῆντις ἤτοι γνῶ τ' ἀληθὲς, „ἢ μὴ γνῶς, ἐκ ἀπαγνῶ τῆς εὑρέσεως; „ἑπτὰ δηλονότι. Α'. μὲν ὀξεῖα φύ-„σις ὅπερ ἂν ἐκδιδάσκηται μάθημα „λογικὸν ἑτοίμως ἔσεθαι. Β'. δὲ ἡ ἐκ „τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἀγωγήτε, καὶ „ἄσκησις, ὡς ἐν τοῖς πρώτοις γενέσθαι „μαθήμασι· Μάλισα δ' αὐτὸν ἐν Ἀ-„ριθμητικῇτε καὶ Γεωμετρίᾳ γυμνά-„σαθαι δεῖ, καθάπερ καὶ Πλάτων „συμβκλεύει. Γ'. ἐπὶ τάτοις ἅπασιν „ὑποχεῖν τὰ ὦτα, τοῖς κατὰ τὸν ἑαυ-„τὲ χρόνον ἀρίσοις εἶναι δοκοῦσιν. Εἶ-„ται Δ'. αὐτὸν εἶναι φιλοπονώτατον, „ὡς μηδὲν μήθ' ἡμέρας, μήτε νυκτὸς „ἐκμελετᾶν ἄλλο, πλὴν τῶν μαθη-„μάτων. Εἶτα Ε'. ὅπερ ὀλιγίσοις ὑ-„πῆρξεν, ἀληθείας ὀρεχθῆναι, καὶ „τᾶτο σπεδάσαι μόνον ἐν ἅπαντι τῷ „βίῳ καταφρονήσαντα τῶν ἄλλων ἁ-„πάντων, ἃ τοῖς πολλοῖς διεσπέδασαι. „Πρὸς τάτοις ς'. ἐκμαθεῖν τινα μέθο-„δον, ᾗ διακρίνεται τὸ ἀληθέστε, καὶ „τὸ ψεῦδος. Οὐ γὰρ δὴ ἀποχρήσειγε „μόνον εἰς τὴν εὕρεσιν ὧν ζητᾶμεν, ἐ-„πιθυμῆσαι τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ χρὴ „καὶ δυναμίντινα τῆς εὑρέσεως πορί-„σαθαι. Ζ'. Ἐπὶ τάτοις ἅπασιν ἀσκῆ-„σαι τὴν μέθοδον, ὡς μὴ γιγνώσκειν „μόνον, ἀλλὰ καὶ χρῆθαι δύνασθαι... „Εἰ μὲν ἓν ἔντι τῶν ἀρημένων ἐνδέοι „τῷ καθηγεμόνι τῆς ἐπὶ τὴν ἀλή-„θειαν ὁδὸς, δίκαιον ἐσὶ μὴ πάντε „τυχεῖν ἐλπίζειν ὧν ἔφιεται. Εἰ δὲ ἅ-„παντα ὑπάρχει, τί κωλύει ζητεῖν τὸ „ἀληθὲς ἐπ' ἐλπίσιν ἀγαθαῖς; . Γα-λην. προς Πατρόφιλον περὶ Συσάσ. Ἰατρικῆς.

διατριβὰς, παρ' οἷς ἂν γνοίη νυμφοσολεμένιω αὐτῷ τιὶ φιλοσοφίαν, ἥνπερ ἠγάπησεν. Ἐπεὶ δὲ τέτοις πρὸς ἀλλήλες τοῖς Αἱρεσιασαῖς, περὶ πάνυ πολλὰ διαφερομένοις, ἔρεις τε, μάχαι τε διϊωκεῖς ἀναφύονται, ἢ νείκεα λυγρά· Πάντες τε κατὰ πάντων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὑπὸ στρατηγέση τῇ Ἀληθείᾳ διατείνονται παρατετάχθαι· (1) Ἀμήχανον δὲ τῶν Αἱρέσεων ποιήσαθαι αἵρεσιν, ἥτις κρείσσων, μὴ διὰ πασῶν ἑξῆς ἰόντα, ἢ τὰ ἀφ' ἑκάσης διδασκόμενα ἐπὶ λεπτῆ ἀκριβολογήσαντα· Μία λοιπὸν ἥδε μηχανὴ εἰς ἐπιτυχίαν τῆ τέλες, μηδεμιᾷ ἰδίᾳ αἱρέσει προσανατεθέντα, τὰς πάσας ἐλευθέρως ἐκπεριελθεῖν, καὶ ἀφ' ἑκάσης τὸ ἐν αὐτῇ τῆ ἀληθὲς μέριον ἐμβριθῶς καὶ ἀσυλλογίσως ἀναλέξαθαι. Καὶ γὰρ εἰκὸς ἑκάσιω ἐν τῷ μέρει καὶ ἀληθεῦσαι (2), καθάπαξ δὲ ἀδεμίαν ἐλπὶς ὑρεῖν, ἐν μηδενὶ μηδαμῶς τῆ ὀρθῆ λόγε παρολισθάνεσαν. (3). Χαλεπὸν γὰρ ἐπισκῶς, ἵνα μὴ λέγω ἀδιύατον, ἐν ἅπασιν ἕνα καὶ μόνον τὸν Ἐξάρχοντα τῆς Αἱρέσεως, τ' ἀληθὲς ἀραρότως ὑρέσθαι, καὶ μᾶλισα διανοεμένοις, ὅσον τῆτο δύσκριτον Φύσει ἐσὶ, καὶ δυσθήρατον. Καθάπερ γὰρ τὸ ἐν ὕλῃ βαθείᾳ ὑποδεδυκὸς θηρίον, πολλῶν μὲν θηρύτων δεῖ πανταχόθεν περιτρεχόντων καὶ περιβοώντων, πολλῶν δὲ κυνῶν χρεία κατὰ ἴχνη ῥινηλατέντων, εἰ μέλλοι ποτὲ εἰς τὲμφανὲς ἐξενεχθὲν συλληφθήσεθαι. Οὕτω καὶ πολλῶν Ἀνδρῶν τῶν ἐνθύμως τιὶ λανθάνεσαν ἀληθειαν ἐξιχνιάσαντων, τῆτε προκαταβληθείσῃ ἐπιμελείᾳ χρῆσθαι, καὶ τοῖς αὐτῶν ἴχνεσιν ἀτενῶς παρακολεθεῖν ἐπάναγκες ἐκ τῆ σιώεγγυς, τὸν θηρεῦσαι ταύτιω, καὶ εἰς φῶς τέως ἐξενεγκεῖν πολλῷ τῷ ζόφῳ ὑποκρυπτομένιω διὰ πανδῆς ἔχοντα.

Τῷ

(1) „Μιᾶς τοίνυν ἄσης τῆς ἀλη„θείας (τὸ γὰρ ψεῦδος μυρίας ἐκτρο„πὰς ἔχει) καθάπερ αἱ Βάκχαι τὰ „τὰ Πενθέως διαφορήσασαι μέλη, αἱ „τῆς φιλοσοφίας, τῆς τε Βαρβάρε, „τῆς τε Ἑλληνικῆς Αἱρέσεως, ἑκάση ὅ„περ ἔλαχεν, ὡς πᾶσαν αὐχᾶ τὴν „ἀλήθειαν„. Κλήμ. Στρωμ. Λόγ. ά.

(2) „Ξύμπαντες ἂν Ἕλληνές τε καὶ „Βάρβαροι, ὅσοι τ' ἀληθὲς ὠρέχθη„σαν, οἱ μὲν ἂν ὀλίγα, οἱ δὲ μέρος„τι, εἴπερ ἄρα, τὰ τῆς ἀληθείας λό„για ἔχοντες ἀναδαχθεῖεν. Κλήμ. ἔνθ. „ἀνωτ.

(3) „Ἡ περὶ τῆς ἀληθείας θεωρία „τῇ μὲν χαλεπὴ, τῇ δὲ ῥαδία· Ση„μεῖον δὲ τὸ μήτε ἀξίως μηδένα δύ„ναθαι τυχεῖν αὐτῆς, μήτε πάντας „ἀποτυγχάνειν, ἀλλ' ἕκασον λέγειν „τι περὶ τῆς Φύσεως. Καὶ καθ' ἕνα μὲν μικρὸν, ἢ μηδὲν ἐπιβάλλειν αὐτῇ, ἐκ πάντων δὲ συναθροιζομένων γίνεσθαί τι μέγεδος. Ἀριστ. Μετ. Ἐλάσ. Α'. Κεφ. ά.

Τῷ ὄντι δὲ, ἐκ ἔστιν ὅπως μὴ ἀτυχτεῖν συμβαίνοι τῆς ἀληθείας, τὰς ὑφ' ἑνὶ καὶ μόνῳ ἡγεμόνι θηρᾶθαι ταύτῃ δεῖν ἐγνωκότας. Ἐπ' ἀδενὸς γὰρ τῶν ἁπάντων ἐκ ἔστιν, ἐφ' ὅτῳ ἐχὶ τὰς δύο ὑπὲρ τὸν ἕνα ὁ ὀρθὸς λόγος αἱρεῖ· Καὶ ταῦτα ἔνθα τὸ ἐγχειρέμενον ἧττον δυσάλωτον. Ἐπὶ δὲ τῶ προκειμένῳ δυσλήπτῳ πάντῃ ὄντος, εἰπέρτι ἄλλο, καὶ μονονεχὶ ἀπροσίτῳ, ἀδὲ τῶν πάντων οἷμαι πληρέστατα ἐπαρκέντων, μὴ ὅτι πολλῶν, ἀνάγκη πᾶσα τὸν ἐνίτῳ καὶ μόνῳ ἑαυτὸν καταθαῤῥοῦντα, ἀποτυγχάνειν τὰ πλεῖστα, καὶ σφάλλεθαι, καὶ τῶ δοκοῦντος ἀπρὶξ ἐχόμενον, τῶ ὄντος παράγεθαι, καὶ ἐξίστασθαι. Ἐὰν δὲ ἅπασιν, ὅσοις ἔργον φιλοσοφία ἐγένετο, περὶ ἑκάστῳ προτεθῇ τὰ δόξαντα, ἔστι μὲν δήπῳ περὶ τίνι εὕρεσιν τῶ ἀληθῶς δαψιλὴς ἡ εὐπορία καὶ ἄφθονος (ὃ γὰρ τῶτον ἔλαθεν, ἐκεῖνος κατείληφεν· Ὃ δ' ἐκεῖνος κατείληφε, παραλαβὼν ὕστερον ἄλλος προσηύξησεν (1)). ἔστι δὲ, ἢ πολυμαθίας ἀ τῆς τυχάσης ἀποθησαύρισις· Ἔστι δὲ κρίσεως ἀφορμὴ ἐκ ἀκαταφρόνητος· Ἔστι δὲ, εἰ μηδὲν ἄλλο, καὶ ἀτυφίας περὶ τὸ φιλοσοφεῖν ἀ φαύλη ὑπόθεσις. Ὡς ἐκ ἔστι τοσῶτος μὲν περὶ τίνι τῶν ὄντων γνῶσιν τὸ ζῆν κατατετριφότας, εἰς τοσαύτας δὲ δοξασίας τε καὶ ὑπολήψεις διενεχθέντας, ἐν τοσῶτῳ δὲ πλήθει καὶ μεγέθει πραγμάτων, βραχέα πάνυ κατειληφότας, καὶ τῶν πλειόνων ἐν ἀγνοίᾳ βαθυτάτῃ ἀπολειφθέντας, ἐκ ἔστιν ἔφιν, διδαχθέντα, μὴ ἐχὶ μέτρια περὶ ἑαυτῶ φρονεῖν ἀναπείθεσθαι, ἀδὲ τὸν σφόδρα πεφυσημένον, καὶ οἰήματος ἔμπλεων.

Οὔκων

(1) „Τῶν γὰρ εὑρισκομένων ἁπάν„των τὰ μὲν παρ' ἑτέρων ληφθέντα, „πρότερον πεπονημένα κατὰ μέρος ἐ„πιδέδωκεν ὑπὸ τῶν παραλαβόντων „ὕστερον· τὰ δὲ ἐξ ὑπαρχῆς εὑρισκό„μενα μικρὰν τὸ πρῶτον ἐπίδυσιν λαμ„βάνειν εἰωθε· χρησιμώτερον μέντοι „πολλῷ τῆς ὑστερον ἐκ τάτων αὐξήσεως. „Μέγιστον γὰρ ἴσως ἀρχὴ παντὸς, ὥσ„περ λέγεται, διὸ καὶ χαλεπώτατον. „Ὅσῳ γὰρ κράτιστον τῇ δυνάμει, το„σάτῳ μικρότατον ὂν τῷ μεγέθει, χα„λεπώτατον ἐσὶν ὀφθῆναι. Ταύτης δὲ „εὑρημένης ῥᾷον τὸ προσθεῖναι, καὶ „συναύξαι τὸ λοιπόν ἐσίν. Ὅπερ καὶ „περὶ τὰς πολιτικὰς λόγας συμβέβη„κε, σχεδὸν δὲ καὶ περὶ τὰς ἄλλας ἁπά„σας τέχνας. Οἱ μὲν γὰρ τὰς ἀρ„χὰς εὑρόντες, παντελῶς ἐπὶ μικρόν„τι προήγαγον, οἱ δὲ νῦν εὐδοκιμῶν„τες, παραλαβόντες παρὰ πολλῶν, οἷον ἐκ διαδοχῆς, τῶν κατὰ μέρος προ„αγαγόντων, ἔτως ηὐξήκασι. Τισίας „μὲν κατὰ τὰς πρώτας, Θρασύμαχος δὲ μετὰ Τισίαν, Θεόδωρος δὲ μετὰ τῶ„τον, καὶ πολλοὶ πολλὰ συνενηνόχασι μέρη. Διόπερ ἀδὲν θαυμαστὸν ἔχειν τὸ πλῆθος τὴν τέχνην. Ἀριστ. Σοφ. Ἐλέγχ. Κεφ. λδ'.

τοίνυν Περιπατητικὸς ἡμῖν ἐπιγραφήσεται ὁ τῆς ἀληθείας θηράτωρ, ἔτε Πλατωνικὸς (1), ἀδ' ἄλλο ὄνομα τοιοῦτον, ἔτε παλαιὸν ἑαυτῷ, προσεγκομβώσεται, ἔτε νεώτερον, εἰμὴ Αἱρεσιώτης ἐθέλοι ἀκέειν, ἀλλὰ Φιλόσοφος. Ἵνα γὰρ τοῦτο ᾖ, ἐκλεκτικὸς ἔσαι (2). Ἐκλεκτικὸς δὲ, ὁ κατὰ τὰς Συμβιβαζὰς ἐκείνας, καὶ Σωαρμοσὰς ἐπιχειρήσαντας γενέσθαι μάτλιω τῶν ἀσυμβάτων Αἱρέσεων (3), κατὰ δὲ τὰς ἀληθῶς τοιάτας, οἵ τὰ καλῶς φιλοσοφέμενα, ἐκ παντὸς καὶ Ἔθνεος (4) καὶ χρόνε, καὶ ἐκ πάσης ἁπλῶς τῆς ὁπότε δὴ, καὶ παρ' οἱστισιν ἂν τύχοι ἀναδειχθήσης Αἱρέσεως προσιέμενοι, τὰ μὴ καλῶς, μηδὲ ἀληθῶς, ὡς ἔκφυλά τε, καὶ νόθα φιλοσοφίας κυήματα εἰς Κιωσάργες παραπέμπεσιν.

§. ζ'. Οὕτω δὲ δὴ φιλοσοφῆσαι ἐγνωκὼς ὁ καθ' ἡμᾶς φιλόσοφος, Ἰχνευτὴς ἔσαι τῆς ἀληθείας ἀκριβὴς, κριτής τε λόγε παντὸς ἀδέκαζος, καὶ διαιτητὴς πάσης ἐννοίας ἀπαράκρεσος, ἀδὲν ἕτερον τὸ φιλοσοφεῖν, ἢ τὸν λόγον ἀναζητεῖν, ἔναι ἡγέμενος. (5). Φιλοσοφήσει δὲ τὸν τρόπον τοῦτον, πρῶτον μὲν, εἰ ἀλόγων δοξασμάτων, καὶ ἀβασανίστων προλήψεων, καὶ παθῶν παντοίων (περὶ ὧν ἐν τοῖς ἑξῆς κατὰ μέρος) ἀπηλλαγμένος προσίει, καθαρὸν ὡς οἷόντε καὶ ἀμιγὲς τὸ λογιστικὸν τῆς ψυχῆς παρεχόμενος, καὶ ἀγράφῳ πινακίῳ ἀτεχνῶς ὅμοιον. Δεῖν γὰρ ἀμιγῆ εἶναί, ἵνα κρίνειν ἔχῃ, καὶ

(1) „Τὸ μὴ προπετῶς ἀπὸ μιᾶς „Αἱρέσεως ἀναγορεύειν ἑαυτὸν, ἀλλ' „ἐν χρόνῳ παμπόλλῳ μανθάναντε „καὶ κρίναν αὐτὰς, ἔτω πρὸς ἁπάν„των μὲν ἀνθρώπων ἐπαινέται, συνο„μολογεῖται δὲ καὶ τοῖς Φιλοσόφοις ἔ„ναι ζηλωτέα ταῦτα.... Ταύτας ἐγὼ „παρὰ τᾶ πατρὸς λαβὼν τὰς ἐντολὰς, „ἄχρι δεῦρο διαφυλάττω, μήτ' ἀφ' „αἱρέσεως τινὸς ἐμαυτὸν ἀναγορεύσας, „ὧν σπαδῇ πάσῃ ἀκριβῆ τὴν ἐξέτασιν „ἔχων, κτ'. Γαλην. Περὶ Διαγν. καὶ „θεραπ. τῶν ἐν ἑκάστ. ψυχ. ἰδί. Παθ.

(2) Φιλοσοφίαν δὲ, ἤτοι Στωϊκὴν λέγω, ἢδὲ τὴν Πλατωνικὴν, ἢ τὴν „Ἐπικούρειόν τε καὶ Ἀριστοτελικὴν, ἀλλ' „ὅσα ἄρηται παρ' ἑκάστη τῶν Αἱρέσεων „τάτων... τοῦτο σύμπαν τὸ Ἐκλεκ„τικὸν Φιλοσοφίαν φημί. Κλήμ. „Στρωμ. Λόγ. α'.

(3) Ὅρα ἐν τῷ Ἐπασοδιώδα ἡμῶν Διην. Ἀνωτ. §. μή'.

(4) „Ἱστορεῖται δὲ Πυθαγόρας μὲν „Σώγχιδι τῷ Αἰγυπτίῳ Ἀρχιπροφή„τῃ μαθητεῦσαι· Πλάτων δὲ Σεχ„νέφιδι τῷ Ἡλιοπολίτῃ· Εὔδοξος δὲ „ὁ Κνίδιος Κονέφιδι (ἢ Χονέφιδι) τῷ „καὶ αὐτῷ Αἰγυπτίῳ. Στρωμ. Λόγ. ά.

(5) „Οὐ γὰρ δὴ φιλοσοφεῖν ἔτε„ρόν τι φαίνεται ὄν, ἢ τὸ ἃ πρέπα, „καὶ ἃ προσήκα λόγῳ μὲν ἀναζητᾶν, „ἔργῳ δὲ πράτταν. Μεσώνι. Παρὰ Στωβαί. Λόγ. ξέ.

καὶ αἴσθησιν πᾶσαν, καὶ τὸν Νῶν αὐτὸν, πάλαι ἠξίωται. (1). Τὸ γὰρ προενὸν ἀντιφράττει, καὶ ἰσχυρῶς ἀντισατεῖ ἑκατέρα τῶν δυνάμεων, τῇ μὲν πρὸς τὶ τῶν αἰσθητῶν, τῇ δὲ πρὸς τὶ τῶν νοερῶν ἀντίληψιν ἐμποδὼν γινόμενον. Δεύτερον δὲ ἐὰν ἡδονὴ ἡδέως, ἢ ἀκροάματι, ἢ ἀναγνώσματι, ἢ οἰκείῳ εἰ τύχοι ἐπελθόντι διανοήματι, ὃ μὴ ἐναργῶς ἐνοεῖν, καὶ βεβαίως κατέχειν ἑαυτῷ συμβαθάνοιτο. Καλὸν ἓν ἐπιεικῶς ἐκδηλῶν, καὶ μὴ κρύπτειν ὅπως τὸ γνωσικὸν οἱ διάκειται. Καὶ τοτέ μὲν, ὅτι συνορῶ, ἔπομαι, πείθομαι ἐπιλέγειν· τοτὲ δὲ, ὅτι ἀγνοῶ, ὑπενδοιάζω, ἐδὲν συνίημι, καθομολογεῖν μηδὲν αἰδέμενον. Τῆς δὲ διαθέσεως, ὁπωτέρως ἂν ἔχοι, τὸν ἔλεγχον λαβεῖν ἐθαμόθεν ἄλλοθεν ἡ ψυχὴ προσδήσεται. Αὐτὴ γὰρ ἑαυτῇ σαφῶς μάλα ἐπιγνώσεται, εἰ μόνον τὰς ἄνω λόγῳ παρεμπιπτούσας ὑπολήψεις, τῷ λόγῳ καθυποχωρεῖν ἀναγκάζοι, καὶ πρὸς ἑαυτὴν συννεύσα ἀτενῶς ἐφιζάνοι, ὅπως περὶ ἕκαστα τῶν νοημάτων διάκειται.

§. ή. Ταῦτ' ἓν ἐπιμελῶς παρατηρῶν, τὸ μὲν τῆς γνώμης ἐλεύθερον, καὶ αὐτοδιόριστον περὶ τὰ φιλοσοφούμενα πρὸ παντὸς θήσει, τὸ δὲ πειθαρχικόντε καὶ κατηναγκασμένον ἀποσείσεται, πολλῷ ἧττον εἰς συμφορὰν, τὸ σωματικῶς δεδιέναι τὲ κατὰ ψυχὴν, εἶναι τιθέμενος. Ὁ μὲν γὰρ περὶ τὲ προκειμένε, ἥπερ ἂν ἔχειν βέλτιστα τῷ ὀρθῷ λόγῳ δοκῇ, κρίνωντε καὶ διανοούμενος, ἔτος ἐλεύθερος καὶ φιλοσοφεῖ· ἤ, αὐτὸ ὅπερ ἐστὶν εἰπεῖν, ἔτος μόνος φιλοσοφεῖ. Ὅς δ' ἂν ἐχὶ κατάγε τὰ αὐτῷ παρισάμενα, κατὰ δὲ τὰ ἀρέσκοντα τοῖς ἄλλοις φρονοίη καὶ ἀποφαίνοιτο, τέτον δὲ ἄρα, ἔτ' ἂν ἐγώ ποτε, ἔτ' ἄλλος οἶμαι, ἀληθεύειν ἐθέλων, προσείποι φιλόσοφον. (2). Ἀγαπητὸν δὲ τῷ τοιέτῳ, εἴτις καὶ ἄνθρωπον αὐτὸν ὀνομάσειεν. Ὥσπερ γὰρ ὁ τὲ ὀφθαλμοῖς ἀλλοτρίοις εἰς ὄρασιν καταχρωμένε ἀβλεψίαν κατηγορῶν, ἔτως ὁ τῷ τοῖς

(1) Ἀρισ. περὶ ψυχ.

(2) Ὅστις γὰρ ἤτοι ἀκρίτως ἑτέρᾳ ἑπόμενος δόγματι κατὰ πρόληψιν, ἢ διὰ τὸ μὴ οἷός τε εἶναι, ἢ διὰ ῥαθυμίαν ὀκνῶν ἀφ' ἑαυτᾶ βασανίσαι καὶ περινοῆσαι τὸν λόγον, ὅμοιος τῷ Αἰσχύλῳ ἐστὶν, ὅς τις μεθύων ἔποιει τὰ δράματα. „Περὶ ἓ Σοφοκλῆς ἔλεγεν „ὀνειδίζων αὐτῷ, ὅτι, ἃ καὶ τὰ δέον„τα ποιεῖ, ἀλλ' ἀκ εἰδώς γε. Ἀθην. „Δείπνοσ. Βιβλ. Α'. Κεφ. ιϑ'.

τοῖς ἑτέρων λογισμοῖς εἰς διανόησιν εἰκοντι ἀλογίαν προσρίψας, ἐκ ἂν ἄτοπος ἔσοιτο. Ἀλλ' ἤδη μὲν εἰσὶν ἡμῖν, οἷς ἡ ἀβλεψία αὕτη καὶ ἀλογία, καὶ ἐν καλῷ τίθεται. Καὶ σεμνυνομένοις ἐοίκασιν ἐφ' οἷς προσῆκεν αὐτὲς αἰσχύνεσθαι. Οἴονται γὰρ ἅλις αὐτοῖς ἔχειν εἰς φιλοσοφίαν θαυμάζεσθαι, ὅτι τὰ Ἀριστοτέλες (ἢ δοκῶσι) συνίασι, καὶ τὰ Πλάτωνος, μηδὲν ἐπ' αὐτοῖς προπεριεργάζεσθαι θέμις εἶναι σφίσιν ἡγέμενοι, μηδὲ τοῖς ἄλλοις, εἰ ὀρθῶς ταῦτα βαίνοντα τυγχάνει, ἢ μὴ, πρὸς γνώμονα τὸν ἀληθείας παραβαλλόμενα. Καίτοι καὶ τοῖς ἐκείνων ἔτως ἀλόγως τοιχεῖν ἀξιῶντες, ἐδὲ τῶτο συνορᾶν ἔχεσιν, ὡς κατ' αὐτῶν ἐκείναν τῶν Ἀνδρῶν μάλιτα φέροντα, αὐτὸν λαμπρῶς ἀθετῶντες τὸν πρώτιτον καὶ κυριώτατον ὅρον, καθ' ὃν αὐτοί τε Φιλοσοφεῖν ἐπεχείρεν ἐκεῖνοι, καὶ τὲς ἄλλες ἐδίδασκον. Ὁ μὲν γὰρ, ἐκ παντὸς, καὶ Ἕλλινος, καὶ βαρβάρε, συλλέγεσθαι δεῖν τὰ κάλλιτα εἰς φιλοσοφίαν παραινῶν (1), ἐδενὶ ἐπέτρεπεν (2), ἢ τῷ ὑγιεῖ καὶ ὀρθῷ πείθεσθαι λόγῳ. Ὁ δὲ μηδὲν παραλείπειν ἀβασάνιτον τῶν ὅσα καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων εἰρηται συμβελεύων (3), ἐδὲν τῆς φίλης ἀληθείας ἐτίθετο προτιμότερον. Ὥτε εἴτις ἀκριβῶς σκοποίη, ἐδεὶς ἔτως ἀντίξες ἐτὶ Ἀριτοτέλει καὶ Πλάτωνι, ὡς οἱ τὰ Ἀριτοτέλες φρονεῖν δοκῶντες ἔτοι, καὶ τὰ τῦ Πλάτωνος. Μόνος δ' ἂν τοῖς Ἀνδράσιν ἐκείνοις γνησίως

(1) Πλάτωνδὲ ἐκ ἀρνεῖται τὰ κάλλιτα εἰς φιλοσοφίαν παρὰ τῶν βαρβάρων ἐμπορεύεσθαι, εἴτε Αἴγυπτον ἀφικέσθαι ὁμολογεῖ. Δύναιτο γὰν ἐν τῷ Φαίδωνι παντα χόθεν τὸν φιλόσοφον ὠφελεῖσθαι γράφων, „Πολλὴ μὲν „ἡ Ἑλλὰς (ἔφη) ὦ Κέβης, ἐν ᾗ εἰσὶ „πάμπαν ἀγαθοὶ ἄνδρες, πολλὰ δὲ καὶ „τὰ τῶν Βαρβάρων Γένη. Κλήμ. „Στρωμ. λόγ. ά.

(2) „Ταύτητοι ὁ φιλαλήθης Πλά„των οἷον θεοφορέμενος, ὡς τοιᾶτος „ἐγὼ (φησὶν) ὁποῖος ἑδενὶ ἄλλῳ, ἢ τῷ „λόγῳ πείθεσθαι, ὅς ἂν μοι σκοπεμέ„νῳ βέλτιτος φαίνοιτο (Πλάτ. ἐν Κρί„τωνι) Αἰτιᾶται γὰν τὲς ἄνευ Νῦ καὶ „Ἐπιτήμης δόξαις πιτεύοντας. Αὐτ. αὐτ.

(3) „Ἔτι δὲ βέλτιον ἔχαν πρὸς „τὸ κρίναι τὸν ὥσπερ ἀντιδίκων, καὶ „τῶν Ἀμφισβητέντων λόγων ἀκηκοό„τα πάντων. Μεταφ. Β'. Κεφ. ά.... „Αἱ γὰρ τῶν ἐναντίων ἀποδείξεις ἀπο„ρίαι περὶ τῶν ἐναντίων εἰσίν. Ἅμα δὲ „καὶ μᾶλλον ἂν εἴη πιτὰ τὰ μέλλοντα „λεχθήσεθαι, προακηκοόσι τὰ τῶν „ἀμφισβητέντων λόγων δικαιώματα. „Τὸ γὰρ ἐρήμην καταδικάζεσθαι δο„κεῖν, ἧττον ἂν ἡμῖν ὑπάρχοι. Καὶ „γὰρ δεῖ διαιτητὰς, ἀλλ' ἐκ ἀντιδί„κας εἶναι τὲς μέλλοντας τἀληθὲς „κρίναν ἱκανῶς. Αὐτ. περὶ Οὐρανοῦ Βιβ. ά. Κεφ. ιά.

σίως ἕπεσθαι ἐπαγγέλοιτο, ὅς ἂν πρὸς ζῆλον τὸν ἐκείνων ἐλευθέρως φιλοσοφῶν, ἀσπάζοιτο μὲν τὰ ὑπ' αὐτῶν ὀρθῶς εἰρημένα, ἀποδοκιμάζοι δὲ τὰ μὴ, μίαν χρῆναι πρὸ πάντων ὡς ἐκεῖνοι παρῄνου, τιμᾶν οἰόμενος τὴν ἀλήθειαν.

§. θ'. Ἀλλ' ἐν οἷς ἄρα τὸ ἐλευθέρως φιλοσοφεῖν συνιστῶμεν, αὐτὴν ἅμα τὴν ἀμετρίαν τοῦ πράγματος ὑφορώμεθα. Πολλοὶ γὰρ εἰσὶν οἱ ἐλευθεριάζοντες μὲν οὐδαμῶς, κατελευθεριάζοντες δέ. Τουτέστιν οἱ ἀχαλίνως καταχρᾶσθαι τῇ φιλοσοφικῇ ταύτῃ ἀδείᾳ ἐξεῖναι σφίσιν ἡγούμενοι. Καὶ πᾶν μὲν ὅ,τικεν ἐπ' ἀκαιρίμαν γλῶτταν αὐτοῖς ἐπέλθοι ἀβασανίστως, ἀκρίτως, ἀλόγως προϊέμενοι, ἀηδῆ δὲ πολλὰ, καὶ ναυτίας οὐκ ἂν ἔχοιτις εἰπεῖν ὅσης πρόξενα, κατὰ τοὺς δι' ἀπεψίαν ὀξυρεγμοῦντας, ἀπερυγγάνοντες. Ἐν οἷς οὐδὲ τῶν Ἱερῶν αὐτῶν λογίων φειδόμενοι, τὰ ἐκ διαμέτρου τούτοις ἀντιβαίνοντα, ὡς δόγματα τῆς γνησιωτέρας, κατ' αὐτοὺς, ὄντα φιλοσοφίας, ἀδεῶς τε καὶ ἀνυποστόλως πρεσβεύουσιν. Οὓς καὶ εἰς δύο ἄντις διέλοι τάξεις, ὡς οὐκ ἀφ' ἑνὸς ἅπαντας τοῦ τρόπου, εἰς τοῦτο θράσους ἐλαύνοντας. Οἱ μὲν γὰρ παρὰ τὸ μὴ ἔχειν ὅλως ἐν ἑαυτοῖς μόρφωσιν εὐσεβείας, γυμνῇ τῇ κεφαλῇ κατεπαγγέλλονται τὴν ἀσέβειαν, καὶ τότε δὴ φιλοσοφεῖν ἡγοῦνται ἐλευθέρως, ἐπειδὰν ἀλόγως φιλοσοφῶσι, καὶ αὐτῆς τῆς πίστεως ἀναιδῶς κατορχούμενοι. Περὶ ὧν οὐδὲν ἡμῖν ἐπὶ τοῦ παρόντος ἔπεισι λέγειν, ἢ χαίρειν ἐᾶν, ματαιουμένους ἐν αὐτοῖς αὐτῶν τοῖς διανοήμασιν. Οἱ δὲ ἐν Εὐσεβείας δῆθεν προσχήματι οὐδὲν ἐλάσσονα τὴν ἀλογίαν ἐπιδεικνύμενοι, μηδὲν εἶναι φασὶν ἀπεικὸς, εἰ τὰ ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ τοῖς διά πίστεως πρεσβευομένοις εἰσὶν ἀντίξοα. Ἐμοὶ γοῦν καὶ αὐτοῖς ὠσὶν ἐγένετο ἀκοῦσαι λεγόντων, τοῦτο δὴ τὸ ἠλιβάτου τινὸς εὐηθείας γέμον, ὅτι τόδε μὲν κατὰ τὴν φιλοσοφίαν φρονεῖν ἐξέσται, καὶ ἀληθὲς ὂν διατείνεσθαι, τόδε δὲ (περὶ τοῦ αὐτοῦ δηλονότι προκειμένου) κατὰ τὴν πίστιν. Τὸ μὲν ἀμέλει κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, καὶ κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου, τὸ δὲ κατὰ Χριστόν. Καὶ ὁ μὲν Ἀπόστολος ταῦτα δεῖν ᾤετο προδιαστέλλειν, ἵνα μήτις ἡμᾶς εἴῃ ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης, τὴν φιλοσοφίαν οὕτως ὑπὲρ ἃ δεῖ θρασυνομένην κατευτελίζων, καὶ τὰ ἐσκαμμένα ὑπεραλλομένην, καταστέλλειν ἐπιχειρῶν, ἣν ἐν ἄλλοις καὶ ἐκθειάζει, ὥς γε εἰκὸς, Θεοῦ Σοφίαν ἀποκαλῶν, καὶ

διὰ

διὰ τιμῆς ἄγει, καὶ συνίστησιν, ἐντὸς τῶν ὅρων τοῦ προσήκοντος μένουσαν. Οἱ δὲ αὐτοί τε πρῶτον ἐξαπατηθέντες, καὶ τοὺς ἄλλους ἔπειτα συλαγωγεῖν ἡδέως αἱρούμενοι, ἀντινομοθετεῖν ἐκείνῳ ἄντικρυς φιλονεικοῦσι, καὶ τα ἅμικτα ἀτεχνῶς συμμιγνύουσι, καίτοι διαστέλλειν δοκοῦντες. Τὸ γὰρ ὅτι τὸν Κόσμον, φέρε, ἀΐδιόν τε καὶ ἄχρονον ὑπολαμβάνειν χρή· Καὶ τὸν αὐτὸν ἐν χρόνῳ πάλιν, καὶ ἐκ τοῦ μηδενὸς παρηγμένον· Καὶ τήν γε πρόνοιαν μηδενὸς τῶν ὑπὸ Σελήνην προνοοῦσαν πρεσβεύειν, καὶ διὰ πάντων ἅμα ταύτην. ἄχρι καὶ τῶν κατωτάτω, διήκουσαν. Καὶ τὴν ἐν ἡμῖν δὲ ψυχὴν θνητήν τε τὴν αὐτὴν διϊσχυρίζεσθαι εἶναι, καὶ οὐχὶ θνητὴν, ἀλλ' ἀθάνατον, τὰ μὲν δηλονότι φιλοσοφεῖν ἐθέλοντας, τὰ δὲ πιστεύειν, τῶν διακρίνειν ἐοικέναι βουλομένων ἐστὶ, καὶ χωρὶς δοκεῖν τιθέναι, ἅττα ἄλλως αὐτοὶ εἰς ταὐτὸ ἰέναι, καὶ μὴ πεφυκότα, καταναγκάζουσι. Διϊστᾶν μὲν γὰρ δοκοῦσι τῆς γνώσεως τὰς ἀρχὰς, συγχέουσι δὲ προδήλως τὰ γινωσκόμενα. Ἀμφότερά τε ἐπὶ τὴν αὐτὴν, μίαν οὖσαν, καὶ ἁπλουστάτην, καὶ ἀμέριστον, ἀλήθειαν ἀναφέροντες, τῇ θατέρου ἀντιπεριπτώσει ἑκάτερον ἀνατρέπουσιν. Ὥστε συμβαίνειν αὐτοῖς ἀλογώτατα διανοουμένοις εἰς προφανεῖς τὰς ἀντιφάσεις ἐγκυβιστᾶν, καὶ τῷ ἁπρίξ ἐθέλειν ἑκατέρου ἔχεσθαι τῶν ἀντιπιπτόντων, ἑκάτερον ἀναιρεῖν. Ἅμα γὰρ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἀληθεύειν, καὶ μὴ, ἀδύνατον ὅλως καὶ εἶναι, καὶ νοηθῆναι. Εἴη γὰρ ἄν, εἴπερ, καὶ πάντα δήπου ψευδῆ τ' ἀληθεύοντα, καὶ πάντα ἀληθῆ τὰ ψευδόμενα· Πάντα τε δόγματα ἄρδην ἂν οὕτω περιτραπείη, ὅσατε θεῖα, ὅσατ' ἀνθρώπινα, συγχωρουμένης ἅπαξ τῆς ἀντιφάσεως. Ἀλλ' ἐῤῥέτω δὴ ἡ ἄλογος αὕτη καὶ ἀσύστατος φιλοσοφία, ἣν μωρίαν τε ἀποκαλεῖν καὶ ἄνοιαν οἰκειότερον ἀξιώσομεν· Ἥντε οὐδείς ποτε ἐγκρίνας ὤφθη τῶν πώποτε εὐκλεῶς πεφιλοσοφηκότων, οὔτε τῶν πάλαι, οὔτε τῶν ὕστερον. Ἡμῖν δὲ οὕτως ἀεὶ φιλοσοφεῖν πειρατέον, ὡς διὰ παντὸς, καὶ ἐπὶ πᾶσιν, αἱρεῖσθαι μὲν τὸ τῷ ὀρθῷ λόγῳ σύμφωνον, μηδὲν δὲ πρεσβεύειν τῆς ἀποκαλυφθείσης ἐν ταῖς Γραφαῖς ἀληθείας διάφωνον. Ἐπεὶ οὐδ' ἂν ἔχοιτις τῶν εἰς πίστιν ἡμῖν προβαλλομένων, ἐν ὁποιονοῦντι δεῖξαι, τῷ ὀρθῷ λόγῳ ἐκ τοῦ ἐπ' εὐθείας ἀντιφερόμενον, οὐδ' ἀντίφασιν ὠδῖνον, ἣν λέγομεν. Ἀλλ' εἴτι δήπου καὶ τῶν μυστικωτέρων παρ' ἡμῖν δογμάτων, καὶ φυσικαῖς

καῖς ἐννοίαις ἀλήπτων, τοιῦτον προτείνοιτο, πρῶτον μὲν ἐδὲ τούτων ἐδὲν ἀντιφάσει περιπίπτειν τοῖς Θεολογοῦσιν ἱκανῶς ἀποδέδειχται. Ἔπειτα δὲ, ἐδὲ τῶν Φιλοσοφίας ὅρων, τῆς Φυσικῆς ταύτης, καὶ χαμαὶ φερομένης, ἐτὸς εἶναι θήσομεν, ἐν δὲ τοῖς ἀπορρήτοις τάξομεν τὰ τοιαῦτα, καὶ ἄθικτα τῷ κατὰ φύσιν λόγῳ τηρήσομεν· Οὕμενοῦν ὡς ἄρα κατὰ τὸ λόγε κρατυνόμενα ἀθετοῦντες, ἀλλ' ὡς ὑπὲρ τὸν λόγον ὄντα σιγῇ σεβόμενοι. Πολὺ δὲ διαφέρει, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν, τούτων ἑκάτερον. Ὅσῳ τῆς ἀνοίας αὐτῆς (ἵνα μὴ καὶ πλέον εἴπω) ἡ τελεωτάτη, καὶ τῶν ἄλλων ὑπερβεβηκεία ἐν ἀνθρώποις τὸ νοεῖν δύναμις.

§. ί. Πρὸς μὲν ἔν τὲς τλιὺ Φιλοσοφίαν τῇ πίσει συμπλεκεθαι συγχωρεῦντας, καὶ ἀλλήλαις διαπλεκτίζεθαι, ταῦτα. Ἄλλη δέτις ἡμῖν, ὡς ἐξ ἄλλων αὖθις ἀπαντᾷ ἀτοπία, ἐκ τῆς αὐτῆς χεδὸν ἀκρισίας καὶ αὕτη τλιὺ ἀρχλὺ ἔχυσα, τῶν μηδὲν ὅλως θέμις εἶναι ὑποτιθεμένων, περὶ Θεῦ, καὶ τῶν Θείων, Φιλοσοφεῦντας διεμνημονεύειν· Οὐδ' εἰτι καὶ ταῖς Γραφαῖς ἐμφέρεται, ἢ τοῖς πατράσιν ἐγκέκριται, τοῖς περὶ τῶν ὄντων θεωρήμασιν ἐμπαρεισάγειν. Τῦτο γὰρ ἐκτόπως εἶναι μιγνύειν τὰ ἄμικτα, καὶ συμβιβάζειν πειρᾶθαι εἰς ταυτὸ τὰ ἀσύμβατα, οἷον Φιλοσοφοθεολογεῦντας, ὡς αὐτοὶ λέγεσιν. Οἱ μὲν ἔν ἀνωτέρω Φιλοσοφεῖν ἐπέτρεπον καὶ τὰ τῇ πίσει ἐναντιώτατα, ἔτοι δὲ Φιλοσοφεῖν ἀπαγορεύσι, καὶ αὐτὰ τὰ μάλιτα σύμφωνα, ἵνα μὴ τῇ Φιλοσοφίᾳ, φασὶ, τλιὺ Θεολογίαν ἐγκαταμίξωμεν, κακῶς μὲν εἰδότες, χεῖρον δὲ λέγοντες. Διτλῆς γὰρ ἔσης τῆς θεολογίας τῆς μὲν Φυσικῆς, ἔτω φαῦναι, διῆς ὑπὸ τῦ κατὰ φύσιν λόγε χειραγωγέμενοι, διάτε τῶν κοινῶν λεγομένων ἐννοιῶν, καὶ τῆς καλονῆς τῶν ὁρωμένων κατὰ τὸν Ἀπόσολον, εἰς τὸ νοεῖν τὰ ἀόρατα ἀναγόμεθα· τῆς δὲ ὑπερφυεστε καὶ μυσικωτέρας, ἣν ἐξ Ἀποκαλύψεως, τῆς ἐν μόνοις τοῖς Ἱεροῖς Γράμμασι περιεχομένης, μυέμεθα, καὶ ταῖς ὑπὸ τῶν Θεοφορήτων Ἀνδρῶν πεπονημέναις πραγματείαις διεξοδικώτερον διδασκόμεθα· ταύτλιμὲν, ὡς κρείττονα λόγε ἔσαν, καὶ ἐρεύνης ἐκτὸς, μὴ παντὸς, μηδὲ παντὶ κοινλὺ εἶναι ὑπολαμβάνειν, ἥπε ὀρθῶς ἔχειν καὶ ἡμῖν δοκεῖ. Ἐκείνλυ δὲ τὲς Φιλοσοφεῦντας μετιέναι ἀπαγορεύειν, ὅμοιον ἐςὶ καὶ τὲς ἁρμονικὲς ἐν τοῖς περὶ ῥυθμὲς καὶ μέλη αὐτλιὺ τλιὺ ὑπάτλιν ἀφαιρεῖν, ἢ τὲς Γραμματικὲς μὴ ἐπιτρέπειν

πειν περὶ ὀνόματος καὶ ῥήματος πραγματεύεσθαι, ἃ τῶν μερῶν τῆ λόγε τυγχάνει τὰ ἐμψυχότατα. Οὐδὲν γὰρ μᾶλλον ταῖς τοιαῖσδε ἕξεσιν οἰκείως ἔχει ἡ περὶ τὰ εἰρημένα σκέψις τε καὶ τριβὴ, ἢ ἀνδρὶ φιλοσοφοῦντι τὸ περὶ τοῦ Θεοῦ τὰ ὀρθὰ διαλέγεσθαι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἀναργείας ἀνατρέχειν τοῖς λογισμοῖς, τὸ Ὂν αὐτὸ πρώτατον, καὶ πύματον, καὶ μέσον ὑποτιθέμενον, τὸ ὄντως Ὄν. Εἰ μήτις ἄλλως εἴη τῶν ἐκ τῆς Ἐπικύρε ἀγέλης, ὃς ἂν αὐτὸν ἐξεπτυκὼς τὸν ἐγκέφαλον, ἢ τὰ ὦτα βύσας πρὸς αὐτὰς τὰς διαμαρτυρήσεις τῆς φύσεως, (αἳ ἐκ εἰσὶ λαλιαὶ οὐδὲ λόγοι ὧν οὐχὶ ἀκούονται αἱ φωναὶ), ἀντὶ τῆς πρωτίστης καὶ ὑπερτάτης αἰτίας ἀντιπαρεισάγειν φιλονεικοίη τιὰ τῶν Ἀτόμων ἄλογον φοράν, καὶ τὸ Αὐτόματον. Τῷ ὄντι γὰρ ὁ τὸς φιλοσοφοῦντας τοῦ περὶ Θεοῦ τι λέγειν ἀπάγων, εἰς ἀθείαν ἐσὶν αὐτὸς ἐῤῥωμένως παρακαλῶν. Τί γὰρ ἐσὶ φιλοσοφία, ἀλλ' ἢ γνῶσις θείωντε ἅμα καὶ ἀνθρωπίνων; Διὸ καὶ πάντες ὅσοι ποτὲ φιλοσοφίας ἥψαντο (ἦν τὸς ἀθεωτάτος ἐξέλῃς) μέρος τοῦτο τὸ κυριώτατον τῆς ἐπαγγελίας ἑαυτῶν ἡγησάμενοι, πρὸς Θεὸν θαμὰ τῷ λόγῳ ἀνέδραμον. Καὶ οἱ μὲν περὶ τὸν Πλάτωνα τὸ Αὐτοὸν πανταχοῦ γεραίρεσι, καὶ Αὐτάγαθον. Οἱ δὲ ἐκ τοῦ Περιπάτε, τὸ πρῶτον Αἴτιον, καὶ ἀκινήτως τὰ πάντα κινοῦν ἐνθειάζεσιν. Οἱ δὲ ἐκ τῆς Στοᾶς, παρὰ τὸ κατ' αὐτὸς τεχνικὸν πῦρ, τὸ δι' ἁπάσης τῆς ὕλης διῆκον, καὶ τὸς σπερματικὸς λόγος τῶν ὄντων περιέχον, καὶ Θεός τις παρὰ τοῦτο αὐτοῖς ἀκοῦον, καὶ τὸν πρῶτον ἔτι Θεὸν ἐν τῷ Διΐ ἱδρύεσι· τοσοῦτον ἀπέχοντες τοῦ τὸν περὶ Θεοῦτε καὶ τῶν Θείων λόγον τῆς φιλοσόφε διατριβῆς ὑπειληφέναι ἀλλότριον, ὥςε καὶ εἴτις καπὶ τῆς φιλοσοφίας αὐτῆς διέλοι, τὸ μὲν, οἷον αὐτῆς ψυχικὸ, τοδέτι οἱονεὶ σῶμα τιθέμενος, φάναι ἂν αὐτὸς, τὸ περὶ Θεοῦ λέγειν εἶναι τὸ πρῶτον, καὶ κυριώτατον, καὶ ἓ χωρὶς ὀρθῶς φρονεῖν καὶ λέγειν περὶ τῶν ἄλλων ἀδύνατον. (1). Τὸ γὰρ περὶ Θεοῦ

(1) „Πλάτων μὲν γὰρ κατανοήσας „ὡς ἂν μίαιτις ἡ τῶν θείων καὶ ἀνθρω„πίνων ἐπισήμη, πρῶτος διεῖλε, καὶ „ἔφη, τὴν μέντοι περὶ τῆς τε παν„τὸς Φύσεως εἶναι πραγματείαν, τὴν „δὲ περὶ τῶν ἀνθρωπίνων, τρίτην δὲ „περὶ τὸς λόγους. Ἠξίε δὲ μὴ δύνα„σθαι τὰ ἀνθρώπινα κατιδεῖν ἡμᾶς, „εἰμὴ τὰ θεῖα πρότερον ὀφθείη. Φησὶ „δ' Ἀριστόξενος ὁ Μουσικὸς Ἰνδῶν εἶναι „τὸν

Θεȣ̃ κατὰ τὰς φυσικὰς τῶν ἐννοιῶν πραγματεύεσθαι, τῆς τῶν θείωντε καὶ ἀνθρωπίνων γνώσεως, ταυτὸν εἰπεῖν τῆς Φιλοσοφίας, μέρος ἐςὶ τὸ ȣ̓σιωδέςατον. Ταύτην μὲν γὰρ, ȣ̓ μόνον οἱ θύραθεν ȣ̓̃τως ἀπέδωκαν ὁρισάμενοι, ἀλλὰ καὶ τῶν παρ' ἡμῖν οἱ Θειότατοι. Ἔργον γὰρ καὶ αὐτοὶ (1) τῶν φιλοσοφεῖν ἐπαγγελλομένων ἀπεφήναντο εἶναι, ȣ̓χὶ (ὅτινες τῶν καθ' ἡμᾶς ἀπαιδεύτως πάνυ διατεινόμενοι φέρονται) τὸ περὶ Θεȣ̃ φιλοσοφȣ̃ντας ἀνοηταίνειν χρῆναι, καὶ σιγᾷν, φρονεῖν δὲ, καὶ λέγειν τὰ δικαιότατα· Οὐδὲ πᾶσαν ἁπλῶς ἐν τῷ καθόλȣ τῶν θείωντε καὶ ἀνθρωπίνων ἀποτρέπεσθαι μίξιν, ἀλλ' ἢ μόνον, ἐν οἷς ταῦτα ἀσυνάλλακτα ἀλλήλοις ἐςὶ, καὶ πάντῃ ἀσύμβατα.

§. ια'. Ἀπειρήσθω τοίνυν τοῖς φιλοσοφȣ̃σι τὰ Μυςηριώδη τῶν Δογμάτων ἐξετάζειν ἐπιχειρεῖν τῷ λόγῳ, τὰ ὑπὲρ Νȣ̃ν ὄντα, καὶ τὴν ἀνθρωπίνην κατάληψιν. Σιγάτωσαν ȣ̓̃τοι περὶ τὰ ἐκ μόνης Ἀποκαλύψεως γνωςὰ, καὶ τῇ πίςει μόνῃ συνετά· Περὶ ὧν αὐτοῖς καὶ τὸ Προφητικὸν εἴρηται, ἐὰν μὴ „πιςεύσητε, ȣ̓ μὴ συνῆτε. (2). Μηδεὶς αὐτοῖς ὑποκείσθω λόγος περὶ τȣ̃ Μοναδικȣ̃ τῆς φύσεως, ἐν τρισσαῖς, τοῖς θεοπρεπέσι χαρακτῆρσι γνωριζομέναις, ταῖς ὑποςάσεσι· Μηδεὶς περὶ τῶν Ἀνάρχωντε, καὶ Ἀϊδίων προόδων. Μηδεὶς περὶ τῶν δισσῶν τελείων φύσεων, τῶν ἀσυγχύτως ἑνȣμένων ἐν μιᾷ τῇ ὑπερθέῳ Ὑποςάσει, κατὰ τὴν φρικτὴν ἐνανθρώπησιν.

„τὸν λόγον τȣ̃τον. Ἀθήνησι γὰρ ἐν„τυχεῖν Σωκράτει τῶν Ἀνδρῶν ἐκείνων „ἕνα τινὰ, κἄπειτα αὐτȣ̃ πυνθάνεσθαι, „τί ποιῶν φιλοσοφοίῃ; τȣ̃ δὲ εἰπόντος, „ὅτι ζητῶν περὶ τȣ̃ ἀνθρωπίνȣ βίȣ, „καταγελᾶσαι τὸν Ἰνδὸν λέγοντα, „μὴ δύνασθαί τινα τὰ ἀνθρώπινα κα„τιδεῖν ἀγνοȣ̃νταγε τὰ θεῖα. Ἀριςοκλ. ὁ Περιπατ. ἐν Ζ. Συγγράμμ. τῶν Φυσικ. παρ' Εὐσεβ.

(1) Ἐν τῷ βλέπετε μήτις ὑμᾶς ἔςαι ὁ συλαγωγῶν. ... „Φιλοσοφίαν „μὲν ȣ̓ πᾶσαν, ἀλλὰ τὴν Ἐπικȣ́ρειον, „ἧς καὶ μέμνηται ἐν ταῖς Πράξ. τῶν „Ἀποςολ. ὁ Παῦλος διαβάλλων, πρό„νοιαν ἀναιρȣ̃σαν, καὶ ἡδονὴν ἐκθειά„ζȣσαν. Καὶ εἰδήτις ἄλλη τὰ ςοιχεῖα „ἐκτετίμηκε, μὴ ἐπιςήσασα τὴν ποιη„τικὴν αἰτίαν τȣ́τοις, μηδὲ ἐφαντά„σθη τὸν Δημιȣργόν„. Στρωματ. Λόγ. α'. Ὅρα δὲ καὶ τὰ Διονυσ. Ἀρεοπαγ. Ἐπιςτ. Πολυκάρπῳ. Καὶ τὴν Παχυμ. Παράφρ. ἐνταῦθα. Καὶ Ἰȣςτ. φιλόσ. καὶ μάρτ. Διαλόγ. πρὸς Τρύφ. Καὶ Χρυσόςτ. εἰς τὸ, ἐπειδὴ ἐν τῇ Σοφίᾳ τȣ̃ Θεȣ̃ ȣ̓κ ἔγνω ὁ Κόσμος. ... Κἀν τῇ πρὸς Κολασσ. Κεφ. γ'. Ὁμιλ. θ'. Καὶ τὸν Δαμασκ. πολλαχȣ̃, καὶ μάλιςα ἐν τοῖς περὶ Γνώσ. Κεφ. γ'. Καὶ Κεφ. ξζ'. κξ'.

(2) Ἡσαί. Κεφ. ζ'.

σιν. Μηδεὶς περὶ τῆς ἐκ Πατρὸς Ἀμητορίας, ἐν τῇ ἀχρόνῳτε καὶ ἀνεκφοιτήτῳ θείᾳ γεννήσει, μηδὲ περὶ τῆς ἐκ Μητρὸς Ἀπατορίας, ἐν τῇ κατὰ χρόνον, καὶ κατὰ ἄνθρωπον. Σιγῇ τιμάσθω καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Οἰκονομίας· Ὅπως παρθενικὴ νηδὺς ἀπειράνδρως ἐκυοφόρησεν· Ὅπως ὁ Ὕψιστος θνητιὸν καὶ παθητιὸν Σάρκα φορέσας ηὐδόκησεν· ὡς ἔπαθεν, ὡς ἀπέθανεν, ὡς ἀνέστη. Καὶ σὺν τούτοις τὰ παράδοξα, ὅσα αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ, καὶ τῶν αὐτοῦ θεραπόντων ἐπὶ γῆς τελέσας ηὐδόκησεν. Ἐπὶ τούτοις καὶ τὰ διὰ τῶν μυσικῶν καὶ ἀποῤῥήτων τελετῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος τελεῖσθαι πιστούμενα, τοῖς ὑπὲρ Νοῦν σωαριθμείσθω, καὶ ὑπὲρ ἔννοιαν. Ὅπως ὕδωρ τὸ ὑλικὸν, καθαρτικὸν γίνεται πνεύματος· Ὅπως ἔλαιον τὸ φυλικὸν ἀσφαλείας τε καὶ χάριτος πρόξενον. Ὅπως ἄρτος τε καὶ οἶνος εἰς Σῶμα τὸ Κυριακὸν μεταποιεῖται. Ταῦτα δὴ καὶ τὰ τοιαῦτα τῆς παρ' ἀνθρώποις Φιλοσοφίας ξένα ἐστὶ καὶ ἀλλότρια, περὶ ἃ ἡμῖν καὶ ὁ Ἀπόστολος τιὺ φιλοσοφᾶν φυλάττεσθαι παραινεῖ προασφαλιζόμενος. (1). Ταῦτα τολμᾶν ἡμᾶς διαταλαντεύειν τῷ λόγῳ, καὶ οἱ Πατέρες ἀπαγορεύουσιν (2), ὡς ἀνεξιχνίαστα ὄντα, καὶ ἀκατανόητα. Ὅσα δὲ περὶ Θεοῦ ταῖς κατὰ φύσιν ἐννοίαις ἐστὶ ληπτά· ἤτοι, κατὰ τὸν Ἀπόστολον εἰπεῖν, „τὰ „γνωστὰ τοῦ Θεοῦ, ἃ ἐφανέρωσε πᾶσιν ἀνθρώποις, ἐκεῖνα μόνα ὀρθῶς τε καὶ κατὰ λόγον ὑποτιθέναι, καὶ πάνυ ἡμῖν ἐφεῖται, ἐχὶ θεολογεῖν φιλοσοφικῶς αἱρεμαίοις, φιλοσοφεῖν δὲ

(1) „Εἰς τὸ βλέπετε μήτις ὑμᾶς „ἔσαι ὁ Συλαγωγῶν ... Τῆς πρὸς „Κολασσ. (Ἰωαν. Δαμασκ.) τὴν Φι„λοσοφίας ἀποσύλησιν φυλάττεσθαι „παραινῶν, κενὴν ἀπάτην λέγων εἶναι „τὴν Φιλοσοφίαν, ὅτι σχήματι κατα„πλήττει, καὶ πιθανότητι λόγων, τῆς „ἀληθείας ἀφεσηκεία. Οὐ γὰρ ἱκα„νὰ περὶ Θεοῦ τὰ ἐξ ἀνθρώπων νοήμα„τα. Ἐπειδὴ πᾶσαι αἱ ἀνθρωπίναι „καταλήψεις ἐκ τῶν ὁρατῶν ἔσαι, ἢ „ἐκ τῶν τῆς Κόσμε, ἀκ εἰσὶ βέβαιαι „πρὸς τὴν τῶν ζητεμένων κατάληψιν, „ἀοράτων ὄντων κτ.

(2) „Τὰ ὑπερβαίνοντα λογισμὸν, „πίσεως δεῖται μόνης. Καὶ γὰρ ἐὰν „θέλωμεν πείθειν διὰ λογισμῶν, πῶς „ἄνθρωπος ἐγένετο ὁ Θεὸς, καὶ εἰς „μήτραν εἰσῆλθε παρθενικὴν, καὶ μὴ „τῇ πίσει τὸ πρᾶγμα ἐπιτρέψωμεν, „μᾶλλον ἐκεῖνοι καταγελάσονται. ... „Τὸ γὰρ εἰς τὸν σαυρωθέντα καὶ τα„φέντα πισεύειν, καὶ πεπληροφορῆ„θαι κτ. τοῦτο σοφίας ἐ δεῖται, ἐδὲ „λογισμῶν, ἀλλὰ πίσεως. Χρυσος. εἰς τὸ ἀπολῶ τὴν Σοφίαν τῶν Σοφῶν. Ἐν τῇ πρὸς Κορινθ. ὁμιλ. δ'. Ὅρα τὸν αὐτὸν, καὶ Ὁμιλ. ε.

δὲ θεολογικῶς. Τετέσιν, ἐχὶ τῶν θείων τὰ ὑπὲρ λόγον ὄντα, τοῖς κατὰ τὶὼ φιλοσοφίαν λόγοις ἀνερθυνᾶν, τὰ δὲ τῷ λόγῳ ἐφικτὰ, μὴ ἀλόγως ἅμα καὶ ἀθέως ἀνασκθάζειν, ἢ τοῖς ἄλλοις ἀνασκθαζόμενα παροράν, καὶ ὑπερβαίνειν, κατὰ χῆμα δῆθεν εὐλαβείας, τῷ βελομένῳ τέτων κατεπιχειρεῖν ἐπιτρέποντας. Καὶ φιλοσοφήσομεν ἄρα τὸν Θεὸν τῶν ποιητικῶν εἶναι διατεινόμενοι τὸ πρώτιστον, μᾶλλον δὲ τὸ μόνον. Τῶν τελικῶν τὸ ἔσχατον. Τῶν ὄντων τὸ ἀκρότατον, καὶ ὑπερτελέστατον, καὶ πάντων πάντη ὑπεριδρυμένον. Τὸ Αὐτοόν. Τὸ ὅπερ Ὄν. Τὸ ἀφ' ἑαυτῦ Ὄν. Τὸ μόνον κυρίως Ὄν. Τὸ Δημιεργικὸν, καὶ Κινητικὸν, καὶ Συνεκτικὸν, καὶ Προνοητικὸν ἁπάσης τῆς ἐσιωθείσης ὑπ' αὐτῦ φύσεως. Τὸ Ἄπειρον. Τὸ Αὐτάγαθον. τὸ Αἰώνιον, καὶ Ὑπέρχρονον. τὸ τὶὼ ὕπαρξιν ἀναγκαῖον. τὸ Ἁπλῆν, τὸ Ἄτρεπτον, καὶ Ἀναλλοίωτον. τὸ νοερῶς ἁπαξαπάντων τὲς λόγες συνέχον τε καὶ προέχον. Φιλοσοφήσομεν δὲ καὶ τῆς ὕλης τὶὼ ἐν χρόνῳ δημιεργίαν, καὶ πάσης κτίσεως τὶὼ ἐκ τῦ μηδενὸς ἐσίωσιν. Καὶ μὴν δὴ, καὶ τῆς λογικῆς ψυχῆς τὸ ἄϋλον, καὶ ἀμιγὲς, καὶ ἀθάνατον φιλοσοφήσομεν. Καὶ ὅσα ἄλλα περί τε Θεῦ, καὶ τῶν Θείων, καὶ αὐτῶν τῶν ἔξω Σοφῶν οἱ ἄριστοι, ὀρθῶς πολλάκις ὤφθησαν πεφιλοσοφηκότες, ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς αὐτῆς εἰς ταῦτα ἀγόμενοι φύσεως. Εἰδέπε λόγος τις ἡμῖν ἀπαντήσειεν ἐκ τῶν φυσικωτέρων Ἐννοιῶν, τοῖς ἀποῤῥήτοις ἥκιστα σύμφωνος, τέτον τῷ καταπετάσματος ἀποκλείσομεν, καὶ ἔξω μένειν τῶν ἀδύτων κελεύσομεν· Ὅπερ διακρίνοντος ἐστὶ τῶν ἀνθρωπίνων τὰ θεῖα, ἐχὶ συγχέοντος. Οὐδὲ γὰρ ἄλλως ἡ τέτων διάκρισις κεῖται ἐν τῷ μηδὲν περὶ θατέρε λέγειν, ὅτε περὶ τῦ ἑτέρε ὁ λόγος (ὅπερ ἀντὶς ὑπὸ ἀπαιδευσίας ἡγήσαιτο), ἐν δὲ τῷ περὶ ἑκατέρε κατὰ τὰς προσηκάσας τε καὶ καταλήλες διαφορὰς γνωματεύειν, καὶ ἀποφαίνεθαι. Ἄλλως γὰρ, εἴπερ ἁπλῶς, ὁ τῶν ἐκ πίσεως ἔσιν ἅ, ἢ Πατέρων Ἱερῶν ἐξηγήσεις, ἢ ἐκ τῶν ἐν τοῖς θείοις λογίοις ἐκπεφασμένων χρήσεις προβαλλόμενος ἐν τῷ περὶ τῶν ὄντων φιλοσοφεῖν, ἢ τῶν φιλοσοφεμένων ἀνάπαλιν ἐν τῷ θεολογεῖν, ἀσεβείας ὑπόδικος παρὰ τέτο κριθήσεται, πολὺ γ' ἂν δέοι τὲ καὶ τῶν Πατέρων τὲς πλείσες κατὰ τέτον μὴ ἀσεβῆσαι, ὧν αἱ βίβλοι ἐδὲ ἧττον τοῖς παρὰ τῆς ἔξω σοφίας βριθεσι λόγοις, ἢ τοῖς τῦ Πνεύματος. Ἀλλὰ

περὶ τέτων ἅλις, ἃ διελθεῖν ἔδοξεν, ὡς μὲν πρὸς τὸ δαψιλὲς τῆς ὑποθέσεως ἐπιτεμόντας, ὡς δὲ πρὸς τὸ παρὸν τῆς προκειμένης διατυπώσεως, καὶ πλατύτερον ἴσως τῆς προθέσεως παρενεχθέντας. Δῆλον γὰρ ἡμῖν ἐκ πείρας μαθῆσιν, ὅσοιτε, καὶ ὅσον ἀφιλοσόφως εἰσὶν ἐν τοῖς ἡμετέροις, οἱ περὶ τὸ τρόπε καθ' ὃν φιλοσοφεῖν δέον, παρὰ τὸ δέον ἀποφαινόμενοι.

ΠΡΟΔΙΑΤΡΙΒΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

Τῶν νοσοποιῶν τῇ τῦ Γνωσικῦ δυνάμει αἰτίων τὰ μᾶλλον κεφαλαιώδη, καὶ τέτων ἡ ἑκάστω ἐπιβάλλεσα προφυλακήτε καὶ θεραπεία.

§. α'.

Α μὲν ἐκ διαστροφῆς τῶν κατὰ γνῶσιν ἐνεργειῶν διαμαρτάνεται τῇ ψυχῇ, τῇ μὴ τοῖς ἐκ Διδασκαλίας Κανόσι προκαταρτισθείσῃ, μηδὲ διὰ πυκνῆς ἀχθείσῃ γυμνασίας τε καὶ ἀσκήσεως, ἐκείνων ἅπασα ἡ ἐφεξῆς πραγματεία, τλιὼ διόρθωσιν ἐπαγγέλλεται. Ἃ δὲ ἄλλοθεν αὐτῇ τῇ ψυχῇ συμβαίνει παθαίνεσθαί πως καὶ καχεκτεῖν, ὥστε χαλεπῶς μὲν τῆς πρὸς τὸ ἀληθὲς μορφώσεως τυγχάνειν, καὶ μηδὲ τυχόσαν δὲ πολλάκις, ἐῤῥωμένως ἤδη κατ' αὐτλιὺ, καὶ ἀπροσταίτως χωρεῖν, ταῦτ' ἐσὶν ὧν ἐπὶ τῦ παρόντος, ἤτοι τλιὼ ἴασιν, ἢ γῶν τλιὼ προφυλακλιὺ, τὸ προδιαθετικὸν τετὶ, καὶ θεραπόυτικὸν τῆς Λογικῆς μέρος δεόντως προαναβάλλεται. (1). Βέλτιον δὲ ἴσως ἄνωθεν λαβόντας τὸ κακὸ

(1) Γέγραπται καὶ Χρυσίππῳ, καὶ ἄλλοις πολλοῖς τῶν Φιλοσόφων θεραπευτικά τινα συγγράμματα τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν. Εὕρηται δὲ καὶ πρὸς Ἀριστοτέλες, καὶ τῶν ἑταίρων αὐτῦ, καὶ πρὸ τέτων ὑπὸ Πλάτωνος, ὡς παρὰ τῷ Γαληνῷ μαθεῖν ἐσὶν, ἐν τῷ περὶ διαγνώσεως καὶ θεραπείας τῶν ἐν ἑκάστε ψυχῇ ἰδίων παθῶν. Ἀλλὰ καὶ Ἀντωνίῳ τινὶ Ἐπικτρείῳ, περὶ τῆς τοῖς ἰδίοις

κακῆ τὰς κυριωτέρας ἐνθέδαι ἀρχὰς, καὶ τὰς πηγὰς, ἀφ' ὧν ἐπιῤῥεῖ τῇ ψυχῇ ἤτε ἄγνοια, καὶ ἡ ἀπάτη ενδείξαδαι, ἵν εἰδότες οἱ Φιλοσοφῆν ἐπιχειρῆντες, τῶν θολερῶν ὡς οἴοντε ναμάτων, τῶν ἀπὸ τῆς ψευδωνύμε ἀπέχοιντο γνώσεως. Ἔργον γὰρ ἀπροσκέπτοις τιὺ ἀπάτιω φυλάξαδαι· Προεσκεμμένοις δὲ, καὶ προεπιγνῶσιν ἐπιῆσαντε ῥάδιον ἐκκλίνειν, καὶ ἀποσείσαδαι φθάσασαν.

§. β'. Τέτταρας ἓν αὐτὸς ἀρχὰς οἶδα Κεφαλαιώδεις ἀφ' ὧν ἡ πᾶσα λύμη χεδὸν ταῖς ἐνεργείαις τῆ λογιστικῆ ἐμποιῆται· Αὐτότε δηλαδὴ τὸ ὀργανικὸν τῆτο, ὅ περικείμεδα σῶμα· Καὶ τὰς δυνάμεις δι' ὧν κατὰ γνῶσιν πεφύκαμεν ἐνεργεῖν· τάτε τῆς ψυχῆς κρατῆντα τὰ πολλὰ πάδη, οἷς ἄλλοτε ἄλλως ἀγόμεδα, καὶ φερόμεδα· Καὶ ἀγωγιὺ τέως, καὶ ἔδος ὧν ἐκ νέων τυγχάνομεν.

§. γ'. Ἀρχομένοις ἓν ἀπὸ τῆ Σώματος, ἐδὲν δέον περὶ τῶν ψυχῶν ἐνταῦδα ζητεῖν ἀκαίρως, εἴγε καὶ καδ' ἑαυτὰς δυνάμει καὶ τελειότητι ἀλλήλων εἰσὶ παραλλάττεσαι· Ὅπως γὰρ ἂν καὶ ἔχοι τὸ περὶ τέτε, (χαλεπὸν ὄν τῆς λογικῆς ψυχῆς, ἥπερ καδ' ἑαυτιὺ ἔχεσα ἐσὶν, ἐπ' ἀκριβὲς ἐξικέδαι, καὶ ἡμῖν, ὡς εἴρηται, τοῖς κατ' αὐτὰ ἔτι τὰ τῆς Φιλοσοφίας προτεμενίσματα διατρίβεσιν ἄκαιρον) εἰηπερ ἂν ἄλλως ἀκριβολογεῖδαι δέλειν ἐπὶ τῆ παρόντος καὶ περιττόν· Ὁποτέρως γὰρ ἄντις καὶ ὑπολάβοι, ἐκεῖνο ἤδη τοῖς πᾶσιν ὁμόλογον, μεγάλιω εἶναι τιὺ ἀπὸ τῆ σώματος τῇ ψυχῇ ῥοπιὺ (1), καὶ πολλὰς παρὰ τιὺ ἐκείνε σύσασιν καὶ κράσιν ἐμποιεῖδαι ταύτῃ τὰς διαφορὰς (2), δι' ἃς ὁ μόνον ἄλ-

ἰδίοις πάδεσιν ἐφεδρείας βίβλος συντέτακται, ἤτοι τὴν παραφυλακὴν, ἢ τὴν διάγνωσιν, ἢ καὶ πρὸς τέτοις τὴν ἐπανόρδωσιν διὰ τῆ τῆς ἐφεδρείας ὀνόματος ὑποσημαίνοντι.

(1) „Ἐπεὶ καὶ ἐν ᾧ δοκεῖς ἐλαχί„στην σώματος χρείαν εἶναι ἐν τῷ διανοεῖδαι, τὶς ἂν οἶδεν, ὅτι καὶ ἐν τά„τῳ πολλοὶ μεγάλα σφάλλονται, διὰ „τὸ μὴ ὑγιαίνειν τὸ σῶμα; Καὶ λή„δη δὲ, καὶ ἀδυμία, καὶ δυσκολία, „καὶ μανία πολλάκις πολλοῖς διὰ τὴν „τῆ σώματος καχεξίαν εἰς τὴν διά„νοιαν ἐμπίπτεσιν ἄτος, ὥστε καὶ τὰς „Ἐπισήμας ἐκβάλλειν. Τοῖς δὲ τὰ „σώματα εὖ ἔχεσι πολλὴ ἀσφάλεια, „καὶ ἐδὲς κίνδυνος διάγε τὴν τῆ σώ„ματος καχεξίαν τοιῆτοτι παδεῖν. „Εἰκὸς δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ ἐναντία τῶν „διὰ τὴν καχεξίαν γιγνομένων, ἢ τὴν „εὐεξίαν χρήσιμον εἶναι. Ξενοφ. Ἀπομνημον. Βιβλ. Γ.

(2) Ἱπποκράτης μὲν ἓν ἐπιδάξας ἐσὶν ἐν ὅλῳ τῷ περὶ ὑδάτων, καὶ ὡρῶν κράσεως συγγράμματι, σώματος κράσισιν ἔπεδαι τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις, ἃ μό-

λος ἄλλε, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἕκαστος ἑαυτῷ, λογισαθαίτε καὶ κρίναι, καὶ ὅπωσὲν ἄλλως διανοηθῆναι, νῦν μὲν ὀΦυέστερον ἔχει καὶ ἄμεινον, νιῶ δὲ ἀφυέστερόντε καὶ χεῖρον (1), κατάτε τὰς ἡλικίας, καὶ τὰς ἄλλας διαθέσεις αἳ μυρίαιτε καὶ ὑπὸ μυρίων αἰτίων καθ' ἡμέραν καὶ ὥραν ἐπισυμβαίνεσι. Νηπιάζεσίτε γὰρ οἷον ἐγκατορώρυκται ἡμῖν ὁ τῦ λόγε σπινθὴρ, καὶ παισὶν, ὅσον ἔτι καὶ προκύψαι θέλειν κατὰ βραχὺ διαφαίνεται. Καὶ νεάζεσιν ἀσατεῖ, καὶ ῥᾴσα διαῤῥιπίζεται. Καὶ γηράσκεσι πολλάκις ὑπομαραίνεται· Καὶ ἐδὲ τοῖς ἐν ἡλικίᾳ καθεζῶσιν ἤδη τῇ τελεωτέρᾳ καὶ ἀκμαζέσῃ ἰσοδυωάμως ἑαυτῷ ὁ Νῆς ἑκάσοτε ὁμολογεῖ. Τροφαῖς μὲν γὰρ ἀμέτροις βαρέμενος ὑποκλάζει (2), ἐνδείαις τε ὑπεκλυόμενος ὑπερβαλλόσαις ἐκλείπει. Καὶ ψύχει δὲ δριμυτέρῳ, ἢ θέρμῃ σφοδροτέρᾳ παρενοχλεμένε τῦ σώματος, ἐδ' αὐτὸς τῆς ἐνεργείας διασώζει τὸ ἐῤῥωμένον, καὶ σύντονον. Ἐῶ λέγειν ὄκνωντε βαρύτητας, καὶ τὰς εἰς ὕπνον καταΦοράς, καὶ νοσημάτων παντοίων ἐνσκήψεις, καὶ ὑΦ' ὧν ἑνὶ λόγῳ

ἁ μόνον ὅσα κατὰ τὸ θυμοειδὲς, ἢ ἐπιθυμητικὸν αὐτῆς ἐσὶν, ἀλλὰ καὶ τὰς κατὰ τὸ λογιστικὸν ἅπασας. Ὁ δὲ Γαληνὸς, αὐτόντε τῦτον τὰ λεγομένα μάρτυρα προχειρισάμενος ἀξιοπισότατον, καὶ Πλάτωνα δὲ ἐπ' αὐτῷ, τὸν ὑπὸ τῆς τῦ σώματος ὑγρότητος, ἃς λήθην ἔρχεθαι τὴν ψυχὴν, ὧν πρότερον ἠπίσατο, ἔντε τῷ Τιμαίῳ, καὶ πολλαχᾶ τῶν αὐτῦ συγγραμμάτων ΦιλοσοΦήσαντα· Ναιμὴν καὶ Ἡράκλειτον, ξὲ λόγος τὸ, αὐγὴ ξηρὴ, ψυχὴ ΣοΦωτάτη, ὡς τὴν ξηρότητα αἰτίαν συνέσεως ἀξιώσαντος, διὰ πολλῶν ὑποτίθησι καὶ αὐτὸς „ὅτι ἀναγ„καῖον ὁμολογῆσαι θελεύειν τὴν ψυ„χὴν ταῖς τῦ Σώματος κράσεσι. Γαλην. ὅτι τὰ τῆς ψυχ. ἤθη ταῖς τῦ Σώμ. κράσεσ. ἕπεται.

(1) „Ὡς γὰρ ἑκάσῳ ἔχα κρᾶσις „μελέων πολυπλάγκτων, τὼς νόος „ἀνθρώποισι παρέσηκε. Παρμεν. παρὰ Θεοφράσῳ.

(2) „Διὰ σώματος θολερᾶ καὶ δια„κόρε, καὶ βαρυμένε τροφαῖς ἀσυμ„Φύλοις, πᾶσα ἀνάγκη τὸ γάνωμα „τῆς ψυχῆς καὶ τὸ φέγγος, ἀμβλύ„τητα καὶ σύγχυσιν ἔχαν, καὶ πλα„νᾶθαι καὶ Φέρεθαι, πρὸς τὰ λεπτὰ „καὶ δυθεώρητα τέλη τῶν πραγμάτων, „ἀκμὴν, καὶ τόνον ἐκ ἐχέσης. Πλε„τάρχ. περὶ Σαρκοφ. λόγ. Α'. Οἶνος „γάρ καὶ Σαρκῶν ἐμΦόρησις, σῶμα „μὲν ἐχυρὸν ποιᾶσι καὶ ῥωμαλέον, ψυ„χὴν δὲ ἀθενῆ. (Ὁ Αὐτὸς ἐν τῷ περὶ Ἐυθυμ.). Διὸ καὶ περὶ τῶν Ἀθλητῶν τῶν ἀεὶ κραιπαλᾶν, καὶ γαστρίζεθαι ἐπιμελεμένων, ὡς περὶ Ἀνθρώων ἀνοήτων ἀποΦαίνεται ὁ Γαληνὸς, μηδὲν ὑγιὲς νοεῖν ἐχόντων. „Σαρκῶν γὰρ „ἀεὶ, καὶ αἵματος ἐῤῥοίζοντες πλή„θος, ὡς ἐν Ὁρβόρῳ ποκῷ τὴν ψυ„χὴν ἑαυτῶν ἔχσι κατεσβεσμένην. „Οὐδὲν ἀκριβὲς νοῆσαι δυναμένην, ἀλ„λὰ „ἄγαν ὁμοίως τοῖς ἀλόγοις ζώοις. Γαλην. λόγ. Προτρεπτ. πρὸς τὰς τέχνας.

γῳ τὸ σῶμα ἤτοι ἀηδῶς, ἢ καὶ ἡδέως πολλάκις διατιθέμενον, ταῖς διανοητικαῖς δυνάμεσιν ἐχ ἑνὶ τρόπῳ ἐμποδοσατεῖ· Ἃ ῥάδιον ἐκ πείρας παντὶ καθ' ἑαυτὸν ἐννοεῖν, ἢ ἡμῖν ἔκασα καταλέγειν. Ταῦτ' ἓν ἀτενῶς διασκοπεμένοις, μηδὲ μικρὰ ἄττα ἀπαντᾶν τῷ θεωρητικῷ βίῳ τὰ ὡς ἐκ τῆ σώματος κωλύματα εἰδόσιτε καὶ πεπεισμένοις, τιὶ μὲν ἀρχιὶ τῆ καιῆ, ὅθεν ἥκει πρὸ παντὸς διαγνωσέον, ἔπειτα κ τιὶ προσήκεσαν θεραπείαν ἐπιμελῶς ἐπακτέον, τὲς ἐμπείρες τῶν ἰατρῶν μιμεμένοις. (1).

§. δ'. Αὐτίκα μὲν δὴ τῶν τοιῶνδε κωλυμάτων, τὰ μὲν καὶ πάντη ἀνιάτως ἔχει, τὰ δὲ ἐν μέρει Ἰάσιμα ἐσί· Τὰ δὲ καὶ ὅλως τυγχάνει, τοῖς ἰαθῆναι βελομένοις, εὐίατα. Καὶ ἀνίατον μὲν τὸ δεινὸν, τοῖς ἐξ αὐτῆς τῆς στοιχειώδες κ ὀργανικῆς τῆ Σώματος συσάσεως, πάντη ἀφυῶς ἔχεσιν εἰς τὸ κρίνειν περὶ τῶν πραγμάτων, καὶ διανοεῖθαι. Τὲς ἓν ἔτως ἐχάτως ἀμβλεῖς τιὶ διάνοιαν, καὶ παχεῖς τὸν Ἐγκέφαλον, ἠλιθίες ἀνθρώπες, Μαμμακέθες τινὰς, καὶ Μελιτίδας, ἓς ὡς ἔγγισα τῶν κτιωῶν, ἵνα μὴ τῶν πεφυκότων εἴπω, ἡ φύσις κατέταξεν, ἐκ ἄν, εἰμήτις ἐξ ἀρχῆς διαπλάσειεν, ἄλλως ὀνήσειν δυναιτο. Ταύτητοι καὶ θυροκοπᾶντας μάτιν, εἰ τύχοι, (ὡς μηδὲ τᾶτο συνιδεῖν δυναμένες, ὅτι καὶ αὐτῶν τῶν εἰς Φιλοσοφίαν φυσικῶν λαβῶν ἠμοίρησαν), τῶν Ἀνακτόρων ἔξω μένειν τὲς τοιάτες κελεύομεν.

§. ε. Τὲς δὲ δυσκινήτες μέν πως ταῖς Φαντασίαις πεφυκότας, καὶ μὴ πάνυ τὰς μνήμας ἔχοντας, ἀμβλυτέρες δὲ καὶ τὰ τῆ Νῆ πτερώματα, ἐχ ὅσον γε μιὶ ὥστε κ δι' ἐπιμελείας καὶ πόνε μὴ πρὸς τὸ βέλτιον ἔχειν ἐπανορθᾶθαι, καὶ ἱκανῶς τὰς ψυχὰς διαθήγεθαι, τάτες ἐπ' ἐλπίσι χρησαῖς τῆ κατὰ τιὶ Φιλοσοφίαν ἀγῶνος ἄπτεθαι παραινᾶμεν, ὡς παρ' αὐτοῖς ὄν, τό, τε τῆς Φύσεως ἐνδέον ἀναπλη-

ρῶσαι,

(1) Οὔτε γὰρ περὶ τὸ νοσᾶν σῶμα „ἔστιτις τέχνη ἣν προσαγορεύομεν ἰα„τρικὴν, ἐχὶ δὲ καὶ περὶ τὴν νοσᾶσαν „ψυχὴν ἔστιτις τέχνη. Οὔτ' ἐν τῇ κα„τὰ μέρος θεωρίᾳ τε καὶ θεραπείᾳ δεῖ „λειπεθαι ταύτην ἐκείνης. Διὸ καὶ „καθάπερ τῷ περὶ τὰ σώματα Ἰατρῷ „καθήκει, τῶντε συμβαινόντων αὖ„τοῖς παθῶν ἐντὸς εἶναι, ὡς ἐώθασι τέ„το λέγειν, καὶ τῆς ἐκάτω οἰκείας θε„ραπείας, ἔτω καὶ τῷ τῆς ψυχῆς „Ἰατρῷ ἐπιβάλλα ἀμφοτέρων τάτων „ἐντὸς εἶναι, ὡς ἕνι ἄριτα. Χρυσίπ. παρὰ Γαλην. ἐν τῷ περὶ τῶν Ἱπποκρ. καὶ Πλάτ. Δογμ. Βιβλ. Ε'.

ρῶσαι, καὶ τὸ ἀσθενὲς ἐπιῤῥώσασθαι. Αὐτοῖς ἀλλ' ȣν ȣτω διακειμένοις, τὸ μὲν ἡσύχιον καὶ ἀθόρυβον, ὡς οἷόν τε διωκτέον, ἵνα μὴ καὶ τὸ βραχὺ σφίσι περιὸν τῆς δυνάμεως, τῇ περὶ τὰ αἰσθητὰ δαπάνῃ ἐπὶ μᾶλλον προσεπιβραχύνοιτο (1), ὕπνȣ δὲ μετρίως μεταληπτέον (2). Καὶ γαστρίζεσθαι μὲν ἀφεκτέον, τῶν δὲ σιτίων τὰ εὐχυμώτατα καὶ ὑγιεινότατα αἱρετέον (3). Ναιμὴν καὶ Ἰατρῷ, εἴπη παρείκοι, δεξιῷ τε καὶ ἐπιστήμονι χρηστέον, εἴτις καὶ ἐκ τῶν φαρμάκων εἰς χυμῶν ἐξεργασίαν τε καὶ εὐκρασίαν ἡ ὄνησις (4). Ἐπὶ δὲ πᾶσιν ἀτρύτῳ φιλοπονίᾳ ἀγωνιστέον, τὸν μὲν Νȣῦν γυμνάζȣσι ταῖς μελέταις, τὴν δὲ μνήμην ταῖς ἀναλήψεσιν. Ὡς ȣ̃τως ἐλπὶς ἂν εἴη, καὶ βραδυτέρȣς ὄντας, ὀξυτέρȣς τέως ἀναδειχθήσεσθαι τῷ χρόνῳ, καὶ, τάχα μὲν καὶ τῶν εὐφυΐᾳ διαφερόντων, ἑαυτῶν δὲ πάντως, ὀφθήσεσθαι κρείσσονας.

§. ϛ', Παρὰ δὲ τȣ́τȣς εἰσὶν οἱ εὖ μὲν ὡς ἐκ τῆς φύσεως εἰς θεωρίαν συγκεκροτημένοι, καὶ πρὸς μαθημάτων ἀνάληψιν ἔχοντες δεξιῶς, ὑπὸ δὲ ῥαθυμίας τε καὶ ὀκνηρίας τὸ πονεῖν φεύγοντες. Ἀρχὴ δὲ καὶ τȣ́τοις τὰ πολλὰ τȣ̃ ὄκνȣ, ἡ ὡς ἐκ τȣ̃ σώματος βαρύτης τε καὶ νωθρία, δι' ἣν ἅψασθαι μὲν ἀναβάλλονται τῶν ἐργωδεστέρων θεωρημάτων, ἁψάμενοι δὲ

(1) „Ὥσπερ γὰρ αἱ αἰσθήσεις ἔξω „τείνȣσι τὴν ψυχὴν συνεργȣ̃σαν αὐταῖς, „ὡς δηλȣ̃σιν οἱ μύοντες τȣ̀ς ὀφθαλμȣ́ς „ὅταν ἑαυτȣ̀ς βȣ́λωνται συνάγειν, καὶ „συστρέψαι, καὶ διεγεῖραι τὸ προσεκτι„κὸν τῆς ψυχῆς. Σιμπλίκ. εἰς τὸ Ἐγχειρίδ. Ἐπικτήτȣ Κεφ. μβ'.

(2) „Ὕπνος γὰρ δὴ πολὺς, ȣ̔́τε „τοῖς σώμασιν, ȣ̔́τε ταῖς ψυχαῖς ἡ„μῶν, ȣ̔δ' αὖ ταῖς πράξεσι ταῖς περὶ „ταῦτα πάντα ἁρμόττων ἐστὶ κατὰ „φύσιν. Καθεύδων γὰρ ȣ̔δεὶς ȣ̔δενὸς „ἄξιος, ȣ̔δὲν μᾶλλον τȣ̃ μὴ ζῶντος. Πλάτ. ἐν Γ'. τῶν Νόμ.

„(3) Καὶ διὰ τῶν ἐδεσμάτων τε καὶ „πομάτων, ἔτι τε τῶν ὁσημέραι πρατ„τομένων, εὐκρασίαν ἐργαζόμενοι τῷ „σώματι, κἀκ ταύτης εἰς ἀρετὴν τῆς „ψυχῆς συντελέσομεν, ὡς οἱ περὶ Πυ„θαγόραν, καὶ Πλάτωνα, καί τινες „ἄλλοι τῶν παλαιῶν Ἱστορȣ̃νται πρά„ξαντες. Γαλην. ὅτι τὰ ἤθη ταῖς Κράσ. ἕπεται.

(4) „Σωφρονήσαντες κἂν νῦν γȣ̃ν „οἱ δυσχεραίνοντες τροφὴν δύνασθαι, „τȣ̀ς μὲν σωφρονεστέρȣς, τȣ̀ς δὲ ἀκο--λαστοτέρȣς ἐργάζεσθαι· Καὶ τȣ̀ς μὲν „ἀκρατεστέρȣς, τȣ̀ς δὲ ἐγκρατεστέρȣς, „καὶ θαρσαλέȣς καὶ δειλȣ̀ς, ἡμέ„ρȣς τε καὶ πράȣς, ἐριστικȣ́ς τε καὶ „φιλονείκȣς, ἡκέτωσαν πρός με μα„θησόμενοι, τίνα μὲν ἐσθίειν αὐτȣ̀ς „χρὴ, τίνα δὲ πίνειν. Εἴς τε γὰρ „τὴν Ἠθικὴν φιλοσοφίαν ὀνήσονται „μέγιστα, καὶ πρὸς ταύτῃ κατὰ τὰς „τȣ̃ λογικȣ̃ δυνάμεις ἐπιδώσȣσιν εἰς „ἀρετὴν, συνετώτεροι καὶ μνημονικώ„τεροι γενόμενοι, καὶ φιλομαθέστεροι, „καὶ φρονιμώτεροι κτ. Γαλην. ὅτι τὰ ψυχ. ἤθη ταῖς Σωμ. κράσ. ἕπετ.

δέποτε ἀθύμως τε ἐπιχειρȣ̃σι, καὶ ȣ̓δὲ εἰς τέλος ἐνεπιμένȣσιν. Αὐτοῖς δὲ, καὶ τὸ τȣ̃ βίȣ ἐκδεδιῃτημένον, καὶ πλημμελὲς, καὶ μοχθηρός τις ἐθισμὸς κατὰ βραχὺ ἰσχύων, ῥώμην τῷ πάθει προστίθησι. Προστίθησι δὲ καὶ ἡ ψυχὴ τὴν ἐξ ἑαυτῆς ῥοπὴν, δι' ἐπισφαλȣ̃ς κρίσεως ἐπὶ τὸ μᾶλλον τὴν ῥαθυμίαν προάγȣσα, ἄλλοτε ἄλλης. Ἐνίοτε γὰρ ἀπόνως τι ὁποιονȣ̃ν τῶν προχειροτέρων περάναντες, καὶ πᾶν ἔπειτα ἐκ τȣ̃ ῥάστȣ σφίσιν οἴονται ἁλωτόν. Ἄλλοτε δὲ, ἐπεὶ μικρόντι τὸν νȣ̃ν προσχόντες, συνιδεῖν ȣ̓κ ἐδυνήθησαν καὶ κατανοῆσαι, τὸ προσταλαιπωρεῖν τῷ ζητȣμένῳ κρίνȣσι περιττὸν, ἔντι καὶ τȣ̃το τυγχάνειν ὑπολαμβάνοντες τῶν ἀλήπτων. Ἔστι δὲ ὅτε καὶ τȣ̃ ἄκρȣ θιγόντες, αὐτὸ δοκȣ̃σι κατέχειν τὸ μέσον, ἢ καὶ νὴ δία τὸ τέλος. Παράγονται γὰρ καὶ ὑπὸ τῆς τυχȣ́σης ὁμοιότητος, προαλέστερον κρίνοντες, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἐρεύνης τῶν διαφορῶν δυσχέρειαν ὑπερβαίνοντες. Ὡς μὲν γὰρ βαρὺ τὸ τȣ̃ βιβλίȣ φέρεσθαι καὶ μεταφέρεσθαι, καὶ ἀνελίττεσθαι καὶ ἐπανελίττεσθαι τεῦχος! ὡς δ' ὀχληρὸν καὶ τὸ ἄλλȣς περὶ τȣ̃ προκειμένȣ πυνθάνεσθαι! ὡς δ' ἀηδὲς καὶ τὸ δίς, καὶ τρίτον περὶ τȣ̃ αὐτȣ̃ ἀνασκέπτεσθαι! ȣ̓́τως ἀταλαιπώρως ἔχȣσι πρὸς τὴν τȣ̃ ἀληθȣ̃ς ζήτησιν. Ἀλλ' εἰσὶν ἐπὶ τȣ́τοις καὶ ἕτεροι, οἱ ὀξέως μὲν ἀρχόμενοι, ταχέως δὲ λήγοντες· ἤτοι γὰρ δυσχερεστέροις τισὶν ἀπαντῶντες, τȣ̃ τόνȣ ὑφίενται, ἢ τοῖς μὴ καθ' ἡδονὴν περιτυγχάνοντες, ἀψίκοροι γίνονται. Διὸ καὶ ἐξ ἄλλης εἰς ἄλλην θεωρίαν μεταπηδῶσι θαμὰ, τὸ εὔκολον μετὰ τȣ̃ ἡδέος ἐπὶ πᾶσι θηρώμενοι· ὅπερ ἐπὶ μὲν τῶν εἰς ψυχαγωγίαν συντεταγμένων βιβλίων ἴσως, ἐπὶ δὲ τῶν κατὰ φιλοσοφίαν βαθυτέρων θεωρημάτων εὑρεῖν ȣ̓χ οἷόν τε, καὶ ζητεῖν γελοῖον. Τοῖς ȣ̓̃ν ȣ̓́τως ἔχȣσι παραινȣ̃μεν μὴ παραμελεῖν ἑαυτῶν καταβλακευομένȣς, μηδ' ὀλιγωρεῖν τῆς εὐφυΐας ἧς περ ηὐκλήρησαν. Ὅσῳ περ γὰρ τῶν ἄλλων ταύτῃ ἔτυχον πλεονεκτȣ̃ντες, τοσȣ́τῳ μείζονα τὴν ἀπὸ τῆς ἀμαθίας αἰσχύνην ὀφλήσȣσιν. Ἐπιχειρεῖν δὲ καλὸν τὸ τῆς ῥαθυμίας ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ἀποσοβεῖν τῆς ψυχῆς, καὶ πόῤῥω βάλλειν. Συμπροϊȣ̃σα γὰρ τῷ χρόνῳ, καὶ πῆξιν λαβȣ̃σα, καὶ τόνον, ȣ̓ μόνον γίνεται δυσαπάλλακτος, ἀλλὰ καὶ τὴν εὐφυΐαν τȣ̃ Νȣ̃, εἴτις ἦν, προσδιαφθείρει, ὑποψυχραίνȣσάπως, καὶ οἷον ἐξυδαρȣ̃σα τὴν τῆς ψυχῆς δύναμιν. Ἄσκησις δὲ ἐπιμελείας ἀρίστη, τοτὲ μὲν, οἷον εἰς ἀ-

γῶναι ἀποδύεσθαι κατὰ τῶν δυσκολιῶν, καὶ τόγε αὐτῶν ἠττᾶσθαι αἰσχρὸν τιθέμενοι· τοτὲ δὲ, οἷον ἀπόπειραν ἑαυτῶν περὶ τὰ χαλεπώτερα λαμβάνειν, διασκοπεῖντας εἰς ὅσον ἡ περιοῦσα σφίσιν ἐξήκει δύναμις. Ἐν ἄλλοις πάλιν διαφιλονεικεῖν πρὸς τὰς τὰς δυσχερείας ὑπερβαλόντας, μηδὲ φέρειν παρὰ τοσοῦτον ἐκείνων ἡμᾶς ἀπολείπεσθαι, Νῦτε καὶ ἐπισήμης δεκτικὰς κατ' ἐκείνας καὶ αὐτὰς γενομένας ὑπὸ τῆς Φύσεως. Ἐπὶ τούτοις δίστε, καὶ τρὶς ἐμβαλόντας, καὶ ὑπερχεῖν μὴ δυνηθέντας, ἐγκαρτερεῖν ἔτι τῷ σκέμματι, μηδ' ἐπ' ἄλλοτι μεταβαίνειν, πρὶν εἰς πέρας ἀγαγεῖν ὡς οἷόν τε πειραθῆναι, τὸ πραττόμενον. Καὶ διαλείπειν μὲν εἰ δέοι, ἐπιστρέφειν δὲ καὶ αὖθις ἐπιχειροῦντας τῷ αὐτῷ συντονώτερον. Πάντα δὲ δῆλα τῇ ἐπιμελείᾳ γίγνεται. Ὅ,τε χρόνος (1) μετὰ τοῦ ἐπιμένειν, εἰς φῶς τέως ἐξάγει λανθάνον τὸ ἀληθὲς, ὅπερ ἐκλάμψαν ἤδη, παρεκτὸς τῆς ὠφελείας, καὶ ἀμύθητόν τινα τὴν ἡδονὴν τῷ θηρασαμένῳ μνησθέντα. (2).

§. ζ'. Ἀλλ' ἔστι δήτις καὶ ἄλλη παρὰ τὰς ἐκτεθείσας ταύτας, ὡς ἀπὸ τοῦ Σώματος καὶ τῆς ἐκείνε πάντως διαπλάσεως, ἐμποιεμένη τῇ ψυχῇ καχεξία περὶ τὰς μαθήσεις διττή. Τούτων ἡ μὲν πρώτη ἐστὶ, τὸ μὴ πάντας ἐπίσης πρὸς ἅπαν εἶδος Ἐπιστήμης ἔχειν ἐπιτηδείως, ἄλλον δὲ πρὸς ἄλλο; ἥπερ ἑκάστῳ τὸ λογιστικὸν διαφορότης ἔλαχε ῥοπῆς τε καὶ δεξιότητος. Ὁ μὲν γὰρ πρὸς τὰς ἐξηρημένας τῆς ὕλης θεωρίας ἄρισα φύεται παρεσκευασμένος, κἂν ἄλλως πρὸς τιὼ τῆς ἐνύλε φύσεως ἔρρυναν ἀποπεφυκώς· Ὁ δέτις τἐναντίον εἰς φυσικῶν εὖ ἤκων θεωρημάτων ἐπίκρισιν, ἀφυὴς ἐλέγχεται ἠθικῶντε, καὶ πολιτικῶν δογμάτων ἅπτόμενος. Καὶ τῷ μὲν, αἱ Μαθηματικαὶ ἕξεις τὰ καλὰ ἐστὶ παιδικὰ, τῷ δὲ τυχὸν Ἱστορίας εἴδησις, ἢ ῥητορικῶν λόγων μελέτη, ἢ ποιημάτων ἄσκησις, καὶ ἄλλῳ ἄλλο

„Ἄλλος γὰρ τ' ἄλλοισιν ἀνὴρ ἐπὶ τέρπεται ἔργοις.

Εἰ

(1) „Διατὶ τὸν Κρόνον πατέρα „τῆς ἀληθείας νομίζουσι; πότερον „ὥσπερ ἔνιοι τῶν Φιλοσόφων, χρόνον „οἴονται τὸν Κρόνον εἶναι, τὸ δὲ ἀλη„θὲς εὑρίσκει χρόνος; Πλάτ, ἐν Ῥωμαϊκ. Κεφαλ.

(2) „Χρόνῳ δὲ καὶ πόνῳ τ' ἀλη„θὲς ἐκλάμψει, ἀγαθῷ παρατυχόν„τος βοηθῷ. ... Καθάπερ ἂν ὁ τῆς „ἄγρας ἐρωτικὸς, ζητήσας, ἀνιχνεύ„σας, ἐρευνήσας, κυνοδρομήσας αἰρῇ „τὸ θηρίον, ἅτω καὶ τ' ἀληθὲς γλυ„κύτι φαίνεται ζητηθὲν, καὶ πόνῳ „πορισθέν. Στρωμ. Βιβ. Α'.

Εἰ μὲν οὖν ἐφεῖτο ἑκάστῳ καθάπερ τοῖς αὐτονόμοις τῶν ζώων (1) αἱρεῖσθαι τὸ πρόσφορον, ἄριστ' ἂν εἶχε, καὶ γίνοιτ' ἂν πᾶς τις οὕτω τοῦ ἰδίου τέλους εὐπετῶς ἐγκρατής· Νῦν δὲ ἔξω τῆς προσφυοῦς καὶ ἁρμοζούσης νομῆς τῶν πλειόνων ἀναστρέφεσθαι ἐκβιαζομένων, οὐδὲν ἀπεικὸς συμβαίνει, μηδὲν, ἢ μὴ πάνυτι τοὺς πολλοὺς ἐπιδιδόναι, περὶ ἃ, τῆς Ἀθηνᾶς ἀκούσης, φασὶ, τὴν οὐ πρὸς τρόπου αὐτοῖς τελοῦσαν σπουδὴν μετίασι. Τούτου οὖν θεραπεία αὕτη καὶ μόνη, τὸ ἀπέχειν τοῦ βιάζεσθαι ῥοῦν ποταμοῦ, ἐκεῖνα δὲ μάλιστα ἐπιτηδεύειν αἱρεῖσθαι καὶ τῶν μαθημάτων, ὥσπερ καὶ τῶν τεχνῶν, οἷς ἡ ψυχὴ διαφερόντως ἐνήδεται. Ἡ δὲ δευτέρα ὧν περ ἔφην καχεξία κεῖται ἐν τῷ, περὶ ἐκεῖνα μάλιστα τὸ κριτικὸν τῆς ψυχῆς νεύειν ἀείποτε πεφυκέναι, οἷς περ συμπαθεῖπως τὸ σῶμα ὃ περιβέβληται, ἀπονεύειν δὲ, ἀφ' ὧν ἐκεῖνο ἀντιπαθοῦν ἀποστρέφεται, συναρπαζούσης δηλονότι τὰ πολλὰ τὴν κρίσιν τῆς ἐπικλίσεως. Οἷον ἐγκρίνειν μὲν εἰκὸς εἶναι φασὶ, τὸν αἵματι πλεονάζοντα τὰ πρὸς ἡδονὴν, ἀσπάζεσθαι δὲ τὸν χολερικὸν τὰ πρόξενα κλέους, χολῆς δὲ τῆς μελαίνης ἐπικρατούσης, τὰ πρὸς χρηματισμὸν αἱρεῖσθαι, καὶ κτῆσιν. Καὶ προσεκτέον ἄρα ἐπιμελῶς, περὶ τὰς κρίσεις, μήτιγε τοιοῦτον ὑφέρπον πάθος, πρὸς τὸ μὴ εὔλογον ἀντιπεριέλκει τὸν κρίνοντα. Ἀλλὰ περὶ τῆς ὡς ἐκ τῶν παθῶν διαστροφῆς τῶν Κρίσεων κατωτέρω.

§. ή. Ἣν δὲ δευτέραν οἷον Ἀρχὴν λογικῆς ὑπετιθέμεθα καχεξίας, τὴν ἐκ τῶν διαγνωστικῶν Δυνάμεων, ἐπὶ ταύτην ὁ λόγος χωρεῖ. Δυνάμεις δι' ὧν κατὰ γνῶσιν ἐνεργεῖν πεφύκαμεν οὐδενὶ ἄδηλοι εἰσὶν Αἴσθησις, καὶ Φαντασία, καὶ Μνήμη, καὶ Νοῦς. Αἰσθήσει μὲν γὰρ τῶν σωματικῶν παρόντων, διάτινος τῶν Αἰσθητηρίων κινηθέντος ὁπωσοῦν, ἀντιλαμβανόμεθα. Φαντασίᾳ δὲ καὶ τὰ ἀπόντα ἀνατυπούμεθα. Μνήμῃ δὲ τὰ πρὶν ἄλλοτε νοηθέντα ἀναπεμπαζόμεθα. Νοῦν δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος λέγω, τὴν διὰ πασῶν τῶν εἰρημένων ἐφεστῶσαντε

(1) „Ἐπεὶ δὲ ὥσπερ ἐν ταῖς νο„μαῖς ἡ μὲν μέλιττα διώκει τὸ ἄν„θος, ἡ δὲ Αἴξ τὸν θαλλὸν, ἡ δὲ ὗς „τὴν ῥίζαν, ἄλλα δὲ ζῶα τὰ σπέρ„ματα καὶ τὸν καρπὸν, οὕτως ἐν ταῖς „ἀναγνώσεσιν. ... ὁ μὲν ἀπανθίζεται „τὴν ἱστορίαν, ὁ δὲ ἐμφύεται τῷ κάλ„λει, καὶ τῇ κατασκευῇ τῶν ὀνομά„των ... οἱ δὲ τῶν πρὸς τὸ ἦθος εἰρημένων ὠφελίμως ἔχονται. Πλούτ. πῶς χρὴ τῶν ποιημ. ἀκούειν.

σαντε ἀεὶ, καὶ ἐνεργοῦσαν, τῆς ψυχῆς δύναμιν, καὶ παρὰ ταῦτα, καὶ τῶν καθαρωτέρων, καὶ ἄνευ ὑλικῶν ἀνατυπώσεων, εἰλικρινεῖς τὰς ἐννοίας προβαλλομένην, καὶ περὶ αὐτὰς κρίνουσάντε ἄλλοτε ἄλλως καὶ διανοουμένην· ὃν Λόγον ψυχῆς ὀνομάζειν εἰώθαμεν, καθ' ὅντε μάλιστα τῶν ἄλλων ζώων ἄνθρωποι διαφέρομεν. Τούτων οὖν ἑκάστην τῶν Δυνάμεων ἐν μέρει ἀνασκοπούμενοι, πρῶτον μὲν τὸ τῶν Αἰσθήσεων χωρίον πολύχουν εἰς ἀπάτην εὑρίσκομεν καὶ πολυφορώτατον. Αὗται γὰρ ἀπὸ τῶν νοητῶν ἀφέλκουσαι τὴν διάνοιαν, ἐπὶ τὰ μάλιστα κινοῦντα αὐτὰς ἀντιπεριάγουσι, καὶ τοῖς ἐνύλοις ὑποβρύχιον οἷον ἐγκαταδύουσαι, μόλις ποτὲ ὑπερκύψαι αὐτῇ ἐνδιδόασι, καὶ ἐπὶ τὰ ἀϋλώτερα μεταρθῆναι. Εἰ γὰρ ὀλίγα τὴν Αἴσθησιν κινοῦσιν (1) οἱ πλεῖστα τῇ διανοίᾳ χρώμενοι, καὶ τοὺς ἀμέτρως ταῖς αἰσθήσεσι καταχρωμένους, ὀλίγιστα πάνυ τὴν διάνοιαν κινεῖσθαι εἰκός. Εἶτα ἴδοις δ' ἂν τοὺς οὕτω τὴν ψυχὴν διεφθορότας, ἐκ φαύλης συνηθείας, μηδὲν ἄλλο οἰομένους εἶναι, ἢ οὗ ἂν δύνωνται ἀπρὶξ ταῖν χερροῖν λαβέσθαι, ὡς ὁ Πλάτων φησὶν (2), ἀμυήτους τούτους ἀποκαλῶν. Οἷον βεβήλους τινὰς, καὶ εἰς φιλοσοφίαν ἀτελέστους, ὡς ἐν τῇ ψυχῇ πανταχόθεν τὸν ἐκ τῆς ὕλης γράσσον ἀπόζοντας. Τὸ τοίνυν δεινὸν ἐξιᾶσθαι πειρωμένοις, ἐθιστέον τὰς αἰσθήσεις ἀτρεμεῖν συνεχῶς, καὶ ὑποχωρεῖν ἔνθα ἂν δεήσοι (3), καὶ ἐν μέσῳ τῶν θορύβων ἀσκουμένους, αὐτοῖς προσέχειν ἀπερισπάστως τοῖς τοῦ Νοῦ καθαρωτέροις διανοήμασιν. (4). Ἔπειτα δὲ, οὐ δὲ ἡγεῖσθαι εὔλογον, οὔτε ἀναγκαῖον, σωματικὰ τὰ πάντα τυγχάνειν, καὶ μηδὲν ἐνυφεστᾶναι τοῖς οὖσιν ὅ, τι μὴ ἔνυλον. Ἀλλ' ἡ μὲν ὑγιαίνουσα Φιλοσοφία, καὶ οὐσίας ἄλλας ὑπάρχειν παρὰ τὰ σώματα, ἀΰλους, ἀμερεῖς, ἀδιασχηματίστους, οἱασοῦν παχύτητος πάντῃ πάντως ὑπεριδρυμένας, ἐν οἰκείῳ τόπῳ

(1) Πλούτ. ἐν τῷ περὶ τοῦ ἀκούειν.

(2) „Οἱ οὐδὲν ἄλλο οἰόμενοι, ἢ οὗ „ἂν δύνωνται ἀπρὶξ ταῖν χερροῖν λα„βέσθαι. Πράξεις δὲ, καὶ γενέσεις, „καὶ πᾶν τὸ ἀόρατον, οὐκ ἀποδεχόμε„νοι ὡς ἐν οὐσίας μέρει. Πλάτ. ἐν Θεαιτήτ.

(3) „Ἀλλὰ τοῦτο ἐστὶν ὡς ἔοικε πολ„λοῦ ἄξιον τὸ μάθημα, καὶ δίδαγμα, „τὸ τὴν ψυχὴν ἐθίζειν ἕπεσθαι τῷ λό„γῳ, καὶ μὴ ἐπ' ἄλλα τρέπεσθαι, ἢ „τὰ προκείμενα καὶ δοκοῦντα ὀρθῶς ἔ„χειν. Δίων ὁ Χρυσόστ. περὶ ἀναχωρήσ.

(4) „Δεῖ τὴν ψυχὴν ἐθίζεσθαι τὰ „δέοντα πράττειν, καὶ διανοεῖσθαι παν„ταχοῦτε, καὶ ἐν ἅπαντι θορύβῳ, καὶ „ἐν ἁπάσῃ ἡσυχίᾳ. Αὐτ. αὐτ.

τόπω λόγοις ἀθενέσι κατασκάζει· ἡμῖν δὲ καὶ πρὸ ἐκείνων, τὰς ἐν ἡμῖν δυνάμεις, τὴν μὲν νοερῶς ἀντιληπτικὴν ἔσαν τῦ ἀληθῦς, τὴν δὲ βελτικῶς ὀρεκτικὴν τῦ ἀγαθῦ, ἀγνοεῖν μηδαμῶς δυναμένοις, ἐκ τῶν εἰκόσι σωματικαῖς, ἐδὲ τοῖς ἐκ τῆς φαντασίας Ἰνδάλμασι τὰ τοιαῦτα τῶν ὄντων ἀνατυπωτέον (ὅπερ ὑπὸ ἀμαθίας, ἢ μᾶλλον ἀλογίας τε καὶ ἀληθείας οἱ πολλοὶ πάσχοντες, τὰς μὲν Ἀγγέλες, ὅσπερ ἀκέσει, δίκην νεανίσκων, βρεφυλλίων δὲ, ἢ νεανίδων τὰς ψυχὰς, παρὰ τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν ἑαυτοῖς ἐξεικονίζειν ἐπείγονται)· ἀλλ' ἐν ἁπλουσάτοις, καὶ ἀχράντοις, καὶ καθαρωτάτοις νοήμασιν αὐτῶν θικτέον. Ὥσπερ γὰρ σωματικῶς τὰ σωματικὰ φαντάζεθαι δέον, ἕτω δὴ καὶ ἀσωμάτως εὔλογον νοεῖν τὰ ἀσώματα. (1). Ἐπὶ δὲ τῆς ἕτω νοεῖν πεφυκείας φύσεως, καὶ ταύτῃ θέλειν, ἀδ' ἄντις πάνυ πολὺ βελτιθείη, σωματικόντι πάθος ἐννοῆσαι οἷος ἂν εἴη ὅλως, ἀδ' ἐπιπλάσαθαι.

§. Θ'. Ἔτι αἱ Αἰθήσεις, ὡς δὴ ὀργάνων Σωματικῶν, καὶ ἐν ἄλλως ἐνεργεῖν πεφυκείας, τῇτε ὕλῃ συνδιατιθέμεναι καὶ παντοίως ἐξαλλοιόμεναι, σφαλερωτάτας (εἴτις αὐταῖς μόναις προσέχοι), καὶ τὰς ἐπὶ τῶν αἰθητῶν αὐτῶν ἐχ ἥκιστα κρίσεις ἐκφέρειν παραίτιοι καθίσανται τῇ ψυχῇ. Ταύτῃτοι τὰ μὲν τοῖς πᾶσιν, ἄλλως ἢ καθ' ἑαυτὰ ἔχει τὰ πράγματα, πείρεσι κρίνειν, αἰθήσει πιςεύεσιν· οἷον ἀκινητέντα πολλάκις ὁρῶσι τὰ κινέμενα, καὶ ἀνάπαλιν. Καὶ μεγέθει δὲ, καὶ σχήματι διαφέροντα· Τὰ δ' ἄλλοις ἄλλως. Οὗ γὰρ ὡς ἡδέος ἐκεῖνος, ἀηδὲς περ ἔτος ἤθετο τῇ αὐτῇ, Τὰ δὲ καὶ τοῖς αὐτοῖς ἄλλοτε ἄλλως. Οἷον εἰσιῶσιν εἰς βαλανεῖον, θερμὸν ὕδως ἐν τῇ παραςάδι δόξει τὸ περιέχον, ψυχρὸν δὲ τὸ αὐτὸ τοῖς αὐτοῖς, μικρὸν ὕςερον ἐξερχομένοις. Παράγεσι δὲ τῇ ἀληθῆ αἱ αἰθήσεις καὶ πολλαχῶς ἄλλως, εἰ μήτις κατὰ τὸ δέον

(1) „Λέγω ἓν ὅτι πᾶσα ψευδὴς δό-„ξα ἐκ φαντασίας τὴν ἀρχὴν ἔχει. „Ἐπειδὴ γὰρ τὲς τύπες τῶν αἰσθητῶν „ἐν αὐτῇ φυλάττομεν, ὑπηνίκα πε-„ρὶ τῶν νοητῶν, καὶ λόγῳ θεωρητῶν „διασκέψαθαί τι βελόμεθα, περὶ ὧν „αἱ Ἀποδείξεις, παρεμπίπτουσα αὐτὴ, ὡς καὶ ὁ Πλάτων φησὶ, ταράττει τὲς „μὴ παιδευθέντας αὐτὴν τῶν λογικῶν „ἐνεργειῶν διακρίνειν, τὰ τοῖς αἰσθητοῖς „ὑπάρχοντα, καὶ τοῖς νοητοῖς περικ-„πτουσα· οἷον εἰ τύχοι τοῖς ἀσωμάτοις „μορφὴν, καὶ σχῆμα, καὶ ὄγκον, τοῖς „ἐξ ἀφαιρέσεως λαβεσι, καὶ ὕλην πάν-„τως ὑποβάλλουσα. Φιλόπον. ἐν Προ-οιμ. τῆ Α'. τῶν Προτ. Ἀναλυτ.

δέον αὐταῖς χρώμενος, ἀδιάπταιστα ὡς οἷόντε καὶ βέβαια ἑαυτῷ προσέχοι ποιεῖν τὰ αἰσθήματα. Τοιγαροῦν ὅρους τινὰς πρὸς αἰσθήσεων ἀσφάλειαν ὑποθέσθαι ἔγνωσαν οἱ φιλοσοφοῦντες, οὓς εἰκὸς μὲν παραισθάνεσθαι τὰ πολλὰ τοὺς ἀθετοῦντας, ἀδεῶς δὲ καὶ ἀνυπόπτως τῇ αἰσθήσει χρῆσθαι, τοὺς φυλάσσοντας. Ὅροι δὲ εἰσὶν οἱ ἑξῆς.

Α΄. Ἐὰν ἡ Αἴσθησις ἐῤῥωμένον ἔχῃ τὸ Αἰσθητήριον. Τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ ὄργανον δι' οὗ ἐνεργεῖ· οἷον ἐστὶν, ὄψεως μὲν ὀφθαλμὸς, ἀκοῆς δὲ οὖς, καὶ ἑκάστης τὸ ἴδιον· εἰ γὰρ διέστροφε, καὶ κακῶς τοῦτο πάσχει, φανερὸν ὅτι παρὰ φύσιν κἀκείνη διατεθείσεται.

Β΄. Δὲ ἐὰν ἐν διαστήματι μὴ πέρα τοῦ μετρίου γινομένῳ ἅπτοιτο τοῦ αἰσθητοῦ, τῷ μηδὲ ὑπερβάλλοντι δηλονότι, μηδ' ἐλλείποντι· οἷον εἰ μὴ πάνυ ἐγγύθεν ἡ ὄψις ὁρᾷν ἐκβιάζοιτο, ὥστε τῷ ὁρατῷ πως συνάπτεσθαι τὸν ὀφθαλμὸν, καὶ τούτου θίγειν· ἀλλ' οὐδ' ἐκτόπως πόῤῥωθεν.

Γ΄. Ἐὰν καὶ τὸ μέσον, (ἐφ' ὧν ἀναγκαῖον πρὸς αἴσθησιν) καταλλήλωστε ἔχῃ, καὶ προσφυῶς· οἷον ἐπὶ ὁράσειτε καὶ ὀσφρήσει καὶ ἀκοῇ, ὁ καθαρὸς ἀὴρ εἶναι τίθεται.

Δ΄. Ἐὰν καὶ διὰ τῶν μηχανικῶν ὀργάνων ἀμβλύτερόνποτε διακείμενον τὸ φυσικὸν ἐπιβοηθῆται ὄργανον, καὶ ἐνισχύηται, οἷα μάλιστα τῷ ὀφθαλμῷ ὁ χρόνος εὗρε, διοπτηρίων εἴδη παντοῖα, τῇ ἐκείνου διαπλάσει ἀνάλογον ἐξειργασμένα, τηλεσκόπιά τε καὶ μικροσκόπια, τὰ μὲν εἰς ὄψιν τῶν πορρωτάτω ἀφεστώτων, τὰ δὲ τῶν διὰ σμικρότητα ταύτης τὴν ἀκμὴν διαφευγόντων, οὐ μικρὸν συμβαλλόμενα.

Ε΄. Δὲ καὶ εἰ τὴν παρὰ τῶν λοιπῶν ἑκάστη συμπαραλαμβάνοι ἐπικουρίαν αἰσθήσεων· Ἐπειδὴ γὰρ οὐ μίαν καὶ μόνην τῶν Σωμάτων ἕκαστον, πλείονας δὲ τῶν αἰσθήσεων πέφυκε κινεῖν τὸ αὐτὸ, δι' ἄλλης καὶ ἄλλης δυνάμεως ὧν ηὐμοίρησε, μέγιστον ἂν εἴη πρὸς ἐπίκρισιν τοῦ αἰσθητοῦ, εἰ πολλαὶ περὶ τοῦ αὐτοῦ αἰσθήσεις ὁμολογοῖεν. Τοῦθ' ὃ τοῖς Βοτανολόγοις ἐν ἔθει ἐστὶ, καὶ οἷς τὰ εἰς φαρμακείαν Εἴδη πρόκειται πολυπραγμονεῖν. Παντοίως γὰρ περιαθροῦντες, καὶ ὀσμῶνται τούτων, καὶ ἀφῇ πιέζουσι, καὶ τῇ γλώττῃ τὰ πολλὰ θίγουσι.

ϛ΄. Ἐὰν ἑκάστης τῶν Αἰσθήσεων περὶ τὸ ἴδιον ἀναστρεφομένης καὶ μὴ περὶ τὰ ἀλλότρια (οὐ δὲ γὰρ ὀνήσειέ τι περὶ ἃ οὐ πέφυκε) μὴ συναρπάζοιτο ἡ ψυχὴ, ἐξ ἑτέρας διατεθείσης,

τὴν

τὴν ἑτέρας διάθεσιν τεκμηριῶσα. Οἷον ὅτι γλυκὺ φέρε, τὸ ὁρώμενον ψιμμίθιον, ὅτι καὶ λευκὸν κατὰ τὸ Σάκχαρον. Ἴδιον δὲ, ἣ πάντες ἴσασιν, ὄψεως μὲν πρὸς χρώματα ἔχειν, ἀκοῆς δὲ πρὸς ἤχους, γεύσεως δὲ πρὸς χυμοὺς, ὀσφρήσεως δὲ πρὸς ὀσμάς· Ἀφῆς δὲ πρὸς θερμάτε καὶ ψυχρὰ, τραχέατε καὶ λεῖα, σκληράτε καὶ ἀπαλὰ, καὶ τ' ἄλλα, ὅσα τῆς ἁπτικῆς ἐστὶ κρίνειν δυνάμεως. Καίτοι καὶ ἄττα κοινάπως ἐστὶ τῇ κρίσει πλειόνων καθυπαγόμενα· οἷον κίνησις, καὶ ἠρεμία, καὶ σχῆμα, καὶ μέγεθος, τὰ μηδὲ αὐτὰ ὑπεξαιρετέα, τῆς ἀντιληπτικῆς τῶν, αἷς ἂν ἐν τῷ μέρει προσιδιάζοι, αἰσθήσεων ἐπικρίσεως. Κἂν τούτοις ἄρα κατὰ τὸ παρεῖκον σωζομένοις, ἀνεπίληπτον τυγχάνον τὸ αἴσθημα, καὶ πάντῃ ἀδιάπταιστον, ἁπάσης ὡς εἰκὸς ἀφορμῆς εἰς ἀπορίαν, καὶ ἐξαπάτης ὑπόνοιαν ὑπερήδρασται. (1).

§. ί. Καὶ τοῦτο δὲ ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις παρατηρεῖν ἐπιμελῶς ὡς οἷόντε δεῖ, τὸ μὴ πλέον τοῦ καθήκοντος τῇ αἰσθητικῇ δυνάμει, κατὰ τὰς περὶ τῶν πραγμάτων κρίσεις, χωρεῖν ἐφιέναι. Εἰσὶ γὰρ οἱ, ἐξ ὧν ὑπὸ τῶν ἐκτὸς σωμάτων ἀλλοιοῦται σφίσι τὰ αἰσθητήρια, αὐτῶν τῇ καταλήψει τῶν ἐνδοτάτω τῆς οὐσίας ἀπρὶξ ἔχεσθαι δοκοῦντες, πάνυ εὐήθως, κἀντεῦθεν τὰ αὐτοῖς συμβαίνοντα πάθη, ἐπὶ τὰς ποιητικὰς τούτων δυνάμεις ἀνάγοντες, τὰς ἐν τοῖς σώμασιν, ἀφ' ὧν αὐτὰ διεγείρεται. Ἀφεκτέον οὖν καὶ τῆς δε τῆς ἀφιλοσόφου φρεναπάτης. Καὶ μὲν δὴ ποιῶς πως τὰ ἐν ἡμῖν ὄργανα ὑπὸ τῶν αἰσθητῶν διατίθεσθαι, τοῦτο δὲ εἶναι τὸ ὁρᾷν, τὸ ἀκούειν, τὸ ὀσφραίνεσθαι, ἁπλῶς τὸ αἰσθάνεσθαι, ὁμολογητέον: Ἐνεῖναι δὲ τοῖς κατὰ τὰς ὁράσεις, φέρ' εἰπεῖν, χρώμασι, καὶ ταῖς κατάγε τὰς ὀσφράνσεις ὀσμαῖς, ἢ ὅλως τῶν τοιούτων τισὶν, οἷς διατιθέμεθάπως αἰσθανόμενοι, παραπλήσι' ἄττα ἐν αὐτοῖς τοῖς σώμασι, τοῖς ὁρατοῖς τε, καὶ ὀσφραντοῖς, καὶ ἁπλῶς αἰσθητοῖς, ἥκιστα πιστευτέον. Συνελόντι δὲ φᾶναι, τῶν ἐν ἡμῖν παθῶν, τὰς ἐπὶ τῶν περὶ ἡμᾶς σωμάτων παθητικὰς καλουμένας δυνάμεις τε καὶ ποιότητας, τῷ παντὶ διαφορω-

(1) „Ὡς γὰρ ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν, καὶ „τῶν ἐῤῥωμένων τὰς αἰσθήσεις ἀδύνα„τον παραισθάνεσθαι. (Σιμπλίκ. εἰς „τὸ Ἐπικτ. Ἐγχειρίδι. Κεφ. α.) οὕτως ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν λογισμῷ ληπτῶν. Αἰτεῖται οὖν τῶν ἡμῖν ἀπηριθμημένων τὰ Δύο, τὸ Α'. δηλονότι, καὶ τὸ ς'. εἰς ὀρθὴν αἴσθησιν.

φορωτάτας εἶναι νομιξέον. Ἢ τὶς ἂν εὖ φρονῶν, τῷ ὕπερ ἤθηται ἄλγει τρωθεὶς, παραπλήσιόντι τῇ νυξὰσῃ ἀκάνθῃ ἀναθείη ποτέ; ἢ τῇ Σκαμμωνίᾳ φέρε, ἢ τῷ πεπέρει, ὁμοιόντι πάθος προσεῖναι φαίη, οἷα οἱ ἀμέτρως ἐμφαγόντες, τῆς μὲν, κατὰ τὶν κάτω κοιλίαν, τὸ δὲ, κατὰ τὶν κύσιν λυόμενοι, πάσχουσιν; Οὐκῦν ὀδὲ τῷ πυρὶ προσεῖναι ῥητέον, ὀδὲ τῇ χιόνι (τοῦτο δὴ τὸ τοῖς ἀπαιδεύτοις παράλογον ἀκοῦσαι, καὶ καταγέλαστον·) ταῖς ἅς κατ' αἴσθησιν ἡμῖν αὐτὰ ἐμποιοῦσι, τὸ μὲν θέρμης, ἡ δὲ ψύχες, παραπλησίαν τινὰ διάθεσιν. Τῆς μὲν ἓν αἰσθήσεως οἷον τὸ Εἰσαγγελέως πληρέσης ἔργον, ὀδὸν πλέον ἐξὶν, ἢ τὰς ἐμποιεμένας ὑπὸ τῶν ἐκτὸς Σωμάτων τῷ Αἰθητηρίῳ προσβολὰς, τῇ ψυχῇ ἐξαγγέλλειν· τὰς δὲ τούτων ἐνδοτέρας λόγυς, καίγε τὶν ὐσίαν αὐτὶν, ἢ τὶν δύναμιν τὸ ἐνεργοῦντος ἀνακρίνειν τε, καὶ καθαμᾶθαι, δυνάμεως ἑτέρας ἄν εἴη, πολλῷ διαβατικωτέρας καὶ κρείττονος.

§. ια'. Τελευταῖον δὲ, καὶ τῆς τῶν Αἰθήσεων πεντάδος τὸ ὀλιγάριθμον, ἀπαιδεύτυς ἡμᾶς περὶ πάνυ πολλὰ τυχὸν ἀναδείκνυσι, καὶ τῶν πλειόνων ἐν ἀγνοίᾳ παντελεῖ καταλείπει, ὧν ὀδέποτ' ἄν, ὀδὲ μιᾷ μηχανῇ τὶν κατάληψιν χοίημεν. Εἰ γὰρ τὸν ὀφθαλμῶν μηδέποτε δύμοιρήσαντα, τὰς ὁρατικὰς τῶν ποιοτήτων δὶ ὅλε τὸ βίε ἐπάναγκες ἀγνοεῖν· Καὶ ἔτις δὲ ἀπὸ γενετῆς κωφῶν γένοιτο τὰς ἀκεστικὰς, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως, πῶς ἂν εἰκὸς, καὶ ἔιτινες τοῖς ὄσιν, ἔνεισι δυνάμεις ἄλλαι, μηδεμίαν τῶν πέντε τούτων, ὧνπερ ἐλάχομεν, οἷαιτε ὅσαι κινεῖν αἰσθήσεων, ταύτας ἡμᾶς ὅλως διαλανθάνειν; Εἰκὸς μὲν ὄν· μᾶλλον δὲ καὶ ἀναγκαῖον. Ἐνθεντοι καὶ πολλὰ εἴδη ἀνασκοπῶντι τῶν ζώων, θαυμαστῶς ἂν οἶδ' ὅττα φύσιν ἔχοντα κρίνειν (1), ὧν ἄνθρωπος, τὸ δριμύτατον τῶν ζώων, τὸ παράπαν ἐχ ἅπτεται, ὑπόνοια μοι ὑπεισέρχεται ὀ κέφη οἶμαι τις, ὀδὲ κομιδῇ ἄλογος, μὴ ἄρα τινὸς καὶ ἄλλης, παρὰ τὰς πέντε τάσδε τὰς γνωριμωτάτας, αἰσθήσεως τινὰ τῶν ζώων νὴμοίρησε, καθ' ἣν ἂν ἐπιγινώσκειντε ἔχοι ῥαδίως, καὶ θηρᾶσθαι ἑτοίμως τὰ σφίσι πρόσφορα. Ἢ τὶ γὰρ κωλύει, ὥσπερ δήτισιν ἐλάσσονας τῶν πέντε αἰσθήσεις ἡ Φύσις ἀπεκλήρωσεν, ὅτως εἶναι καὶ τὰ πλείο-

(1) Μέτιθι τὸ Πλουτάρχ. Βίβλ. περὶ τῶ πότερα τῶν ζώων ἐστὶ φρονιμώτ.

πλείοσίτε, καὶ ἑτεροειδέσιν αἰσθήσεσι διαφέροντα; Ἀλλὰ γὰρ ἔπος εἴπερ λέλεκται τόδε ἄπιστον, ἄφαρ τὸ φέροιεν ἀναρπάξασαι ἄελλαι. (1)· Ἡμῖν δὲ τᾶτο γᾶν καὶ πάνυ ὁμολογητέον, ὀλιγίστας τῶν παμπόλλων, καὶ μονονχὶ ἀπείρων τῷ πλήθει, δήλας τυγχάνειν σωματικῶν ποιοτήτων τε καὶ δυνάμεων· Ὅσας ἴσως εἰδέναιτε καὶ κρίναι δυναμένοις, τὸν ζωτικὸν ἔλκειν ἤρκεσε βίον, τόνγε ἡμῖν προσήκοντα· τὰς δέτοι πλείας πάντη ἀγνοεῖσθαι, καὶ μηδ' ἐλπίδα, τᾷ ποτὲ ταύτας ἀνακαλύψειν, ἐναπολείπεσθαι. Οὕτω δὲ φρονᾶντας καὶ κατὰ τὰς κρίσεις μετρίως φέρεσθαι δίκαιον, καὶ προσεκτικῶς, ἐ μόνον περὶ τῶν ἐσιῶν δηλονότι, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν ἐπιθεωρεμένων ταῖς ἐσίαις παθῶν, ἀποφαίνεσθαι μέλλοντας.

§. ιβ'. Ἡ δὲ φαντασία ψόφων τινῶν δημιεργὸς γινομένη καὶ πλάσις, καὶ τὰ μὲν ὄντα ἐξαλοιῶσατε καὶ μεταχηματίζουσα, τὰ δὲ μηδὲ φύσιν ἔχοντα εἶναι ἀναπλάττουσα πολλάκις, δύναμίς τις ἐσὶ καὶ αὐτὴ ἀκροσφαλὴς ἡμῖν εἰς ἀπάτην, ἐκ ὄναρ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὕπαρ ἀποβεκολᾶσα χετλίως τῶν ἀνθρώπων πολλές. Καὶ μάλιστα οἷς ἀκμαιότερος μὲν παρὰ τὸν ὀργανισμὸν ὁ ἐγκέφαλος, ὑπαθέστερον δὲ τὸ κεάριον· ἐξ ἀφθονωτέρυτε, καὶ πρὸς κίνησιν ὀξυτέρυ τᾶ πνεύματος, σφοδροτέρας τὰς προσβολὰς ὑφιεμένου. Τῇ γὰρ τῶν ἔτω πεφυκότων φανταστικῇ δυνάμει, ζωηρόταται ἐγκαταγραφόμεναι τὰ ἰνδάλματα, τοῖς αἰσθήμασιν αὐτοῖς, κατὰ

(1) Ἀριστοτέλης μὲν ἕν, καίτοι τὸ πεντάριθμον τῶν αἰσθήσεων εἰσηγάμενος, δῆλος ἐσὶν ὑπαμφισβητῶν, μὴ δὲ πάντῃ διατανύομενος, ἀλλὰ τὸ φαινόμενον λέγων. Ἐν οἷς φησὶν, Εἰσὶ δὲ πλᾶσαι, καὶ, παρ' ἃς ἴδιος ἀδεμία φαίνεται ἑτέρα, πέντε τὸν ἀριθμόν. (Περὶ ζώων Ἱστορ. Βιβ. Δ'. Κεφ. ή.). Καὶ ἔχοι μὲν ἄν ὁ παυδεινὴς Θεὸς, φύσιν ἄλλην δημιεργῆσαι, δι' ἄλλων τινῶν διαφερόντων αἰσθητηρίων τὰς τῶν ὄντων ἐπιδεχομένην ἰδέας, ἢ καὶ διὰ πλειόνων, ἢ κατὰ τὰς κοινῇ πέντε ταύτας ἡμῖν ἐπαριθμεμένας αἰσθήσεις. Αὐτοὶ γεμὴν ἐκ ἂν ἄλλων τινῶν ποιοτήτων, ἀδεμιᾷ μηχανῇ αἰσθοίμεθ' ἄν, ἧπερ ἔχοντες ἐσμὲν, ἐμὴ χρωμάτων, ἤχων, χυμῶν, ὀσμῶν, καὶ τῶν τῆς ἁφῆς λεγομένων. Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον, καὶ εἰ τεσσάρων μόνων αἰσθήσεων ἄνθρωπος ἔλαχεν, ἠγνόησεν ἄν τὰς τῆς πέμπτης ποιότητας, ἧσπερ ἂν ἀμοιρήσειεν. Ὥσπερ ἐπὶ τᾶ παρόντος ἀγνοεῖ, ἃς τυχὸν δι' ἕκτης ἄλλης, ἧς ἂν τύχοι, περιποιήσαιτο, ἢ καὶ ἑβδόμης, ἢ καὶ ὀγδόης· ἃς δυνατάστε εἶναι ἐν τῇ φύσει, καὶ τάχα δήπε, καίτοι τῶν ἐν τῷ παντὶ ὑφεσώτων εἰδῶν καὶ προσάσας, ἐκ ἄντις ἄνευ θρασύτητος ἔξαρνος γένοιτο. Λώκ. ἐν τῷ περὶ τᾶ Νᾶ. Βιβλ. Β'. Κεφ. β'. §. 3.

κατὰ τὸ ἀκριβὲς τῆς ἐμφάσεως, ἐφάμιλλα γίνεται. Ὡς ἔγωγε τοῖς τοιούτοις ἄλλως, καὶ τὸ, ἐξ ὑπηθείας τε καὶ κυφότητος θράσος προσεῖη, καὶ τὸ εἰς συγκατάθεσιν δίχα κρίσεως ἕτοιμον καὶ προπετὲς, ἀδὲ ἀποδέησει τὸ μὴ αὐτόχρημα αἰσθήσεις ἡγεῖσθαι τὰς φαντασιώδεις αὐτῶν ἀνατυπώσεις, μηδὲ φαντασίαν ἐκ τοῦ ῥάστου, Ἀποκαλύψεις ἐκ οἵου ἄστινας, καὶ ὀπτασίας θεᾶσθαι ὑπερφυῶς τερατουμένους, καὶ ταύτας σφᾶς τε αὐτοὺς, καὶ τοὺς ἄλλους πείθοντας. Ἐς ἓν τὰ μάλιστα συμφέρον ἂν εἴη τοὺς φαντασιοπλήγας δὴ τούτους, περὶ τὰς ἀπηλλαγμένας τῆς ὕλης τῶν θεωριῶν, οἷον τιὼ Ἀριθμητικιῷ, καὶ τὰς παραπλησίας γυμναζομένους, τοῖς καθαρωτέροις τῶν νοημάτων συνεχῶς τε ἐπιβάλλειν, καὶ ἐπιμόνως ἐνδιατρίβειν προσεθίζεσθαι· τῶν δὲ ἐπιστημῶν πρὸς τὰς διὰ φαντασίας τὸ πλέον ἐγγινομένας, προκεκαθαρμένους ἤδη, καὶ οἷον προτελεσθέντας ὅσον ἔδει, ἔπως εἰσάγεσθαι. Καὶ μὴν δή, καὶ ἀναγνωσμάτων, καὶ ἀκουσμάτων, καὶ θεαμάτων τοῖς τοιούτοις ἀφεκτέον, ὅσα σφοδρότερον τὸ φανταστικὸν πέφυκε κατασείειν· τὰ γὰρ ἐκ τούτων ἐγκαταλείμματα, τῆς ψυχῆς, ὡς ὑετὸν ἤδη κόμης ἀπομόρξασθαι, ἐ πάντοτε ῥᾴδιον. Ἀφεκτέον δὲ καὶ σιτίων τῶν αἱματωδεστέρων, ἃ τὸ δεινὸν ἐκ ἔστιν εἰπεῖν ὅσον, προάγει, καὶ ἐπιῤῥώνυσιν.

§. ιγ'. Καὶ τοῦτο δὲ ἡμῖν ἔτι ὡς ἐκ τῆς φαντασίας ἁπαντᾷ δυσχερὲς, ὅτι δι' εἰκόνων τὰ περὶ ἡμᾶς, ἐξ ὧν μάλιστα κινούμεθα, ἐθισθέντες ἀνατυποῦσθαι, κινδυνεύομεν (ὅ καὶ περὶ αἰσθήσεως ἐλέγετο) καπὶ τῆς τῶν ἀσωμάτων διασκέψεως ἐνδαλματάτινα ἐπισφαλῶς ἀναπλάττειν, καὶ ἀλόγως πάνυ ἀνειδωλοποιεῖσθαι, καὶ ὧν ἡ Φύσις πάσης ὑλικῆς περιπαθείας ἐξήρηται. Οὕτως εἴδη ἀκέσασ τις, καὶ ἰδέας, τὰς νοητικὰς τῶν πραγμάτων ἀντιλήψεις, καλουμένας ὑπὸ Ἀριστοτέλους, καὶ Πλάτωνος, καὶ κατ' ἐκεῖνον μὲν γραμματεῖον τὸν Νοῦν, κατὰ δὲ τοῦτον τιὼ ψυχιῷ τόπον Εἰδῶν, ἀτοπώτατα ἂν ὑπολάβοι κυριολεκτῆσαι διὰ τούτων τοὺς Ἄνδρας, ἐφ' οἷς σαφηνείας χάριν, ἔκτινος ἀναλογίας, διὰ τῶν γνωριμωτάτων πρόκειτο αὐτοῖς ἐνδείξασθαι τὰ ἀδηλότερα. Ἐκ δὲ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς, πλεῖστα ἂν τοῦ ἀληθοῦς παράγοιτο, καὶ εἴτις, ὡς ἐν κατόπτρῳ κρίνοι τὰς τῶν νοουμένων ἐμφάσεις ἐν τῇ ψυχῇ γίγνεσθαι, ἢ ὡς ἐν κηρῷ, κατ' εἰσοχάστινας καὶ ἐξοχὰς ἐνσφραγίζεσθαι τῷ Ἐγκεφάλῳ τὰ τῶν φανταξῶν ἐκμαγεία-

γεῖατε, καὶ τυπώματα. (1). Ἐπὶ τέτων ἓν καὶ τῶν παραπλησίων, τροπικώτερον εἰρῆθαι τὰ λεγόμενα ἰσέον, δι' ἐνδειαν κυριώτερε ὀνόματος. Καὶ τῆς ἐκάτης ἀλογίας θετέον, τοῖς ἀϋλίοις τὸ εἶναι ἔχεσι τὰ τῶν ἐνύλων πάθη προσοικειῦν ἐθέλειν, παρ' ὃ πεφύκασι.

§. ιδ'. Ἀπαντᾷ δὲ καὶ τρίτον, ὡς ἐκ τῆς φανταστικῆς δυνάμεως, ἀπάτης παραίτιον, ὅτι ἀτελεῖς πολλάκις, τὰς διὰ τῶν αἰσθήσεων ποτὲ προσληφθέντων, φαντασίας ὑδιασώζοντες, καὶ ἐκ ὑκρινεῖς, ἀλλ' ἀμυδράς τινας, καὶ συγκεχυμένας, καὶ ἔτι ὑπὸ χρόνε, εἴτε καὶ παρ' ἔλλειψιν προσοχῆς τε, καὶ τῆς ἀπαιτεμένης ἐπαναπολήσεως, ὑποῤῥυείσας τὸ πλέον, ἔπειτα ἀποτόμως ἐπικρίνειν ἐπιχειρῦμεν τὰ πράγματα. Δεινὴ δὲ καὶ ἡ τυχῦσα ὁμοιότης συναρπάσαι τὸν ὀλιγώρως ἔτω τοῖς ὑπὸ τῆς φύσεως δοθείσαις δυνάμεσι καταχρώμενον.

§. ιε'. Καὶ τὸ τῆς Μνήμης δὲ (φαντασίας τινὸς καὶ αὐτῆς ὕσης (2), εἰ τύχοι ἄτονον ὄν, καὶ ἥκιστα ζέγον, μέγατι προσίσαται καὶ αὐτὸ εἰς τὴν τῦ ἀληθῦς θήραν ἐμπόδιον. Οὐδὲν γὰρ ὑγιὲς ἐστὶ διαλογίσασθαι μνήμης ἄπεσης. Οὐ γὰρ, εἰμὴ ἐξ ὧν ἐναποκειμένες ἤδη τῇ ψυχῇ φέρομεν λόγων, περὶ ἕκασα κρίνειν πεφύκαμεν. Καὶ ἐκ τῶν τεθέντων δὲ εἰσβάλλομεν ἀεί ποτε τὰ τέτοις συμβαίνοντα. Ὡς εἴγε, τῆς μνήμης κατόχε μὴ ὕσης, ὑπεξερῥύη ἐκεῖνα φθάσαντα, ἤτοι ἀχανεῖς μενῦμεν, σιωρᾷν μὴ ἔχοντες τὸ ἑπόμενον (ὅπερ ἐπὶ τῶν Συλλογιστικῶν ἐφόδων, διεξοδικωτέρων μάλιστα ὐσῶν, συμβαίνειν εἰκός)· ἢ, (ὅπερ ἐδὲν ἔλαττον εἰς ἀπαιδευσίαν), εἰσβαλεῖν εἰκῇ ἐπειγόμενοι, ἀνεπισημόνως γῆν χωρήσομεν, κἂν μὴ εἰς ἀπάτιν παρενεχθῶμεν. Τόγε μὶν τῆς ἀπάτης πρόχειρον τοῖς ἀμνήμοσι· Διατῦτο γὰρ καὶ γεγηρακότες εἰσὶν

(1) „Τὴν δὲ φαντασίαν τύπωσιν ἐν „ψυχῇ, τῦ ὀνόματος οἰκείως μετενη„νεγμένε, ἀπὸ τῶν τύπων ἐν τῷ κη„ρῷ ὑπὸ τῦ δακτυλίε γινομένων.... „Οὐ γὰρ δεκτέον τὴν τύπωσιν, οἷονεὶ „τύπον σφραγιςῆρος. Ἐπεὶ ἀνένδεκτον „ἐςὶ πολλὰς τύπας κατὰ τὸ αὐτὸ, πε„ρὶ τὸ αὐτὸ γίνεθαι. Απέρτ. εἰς βίον Ζήνωνος.

(2) Τὴν γὰρ κατοχὴν τῶν φαντασμάτων, μνήμην Ἀριστοτέλης ἔφησεν ὀνομάζεθαι, τὴν δ' ἀναπόλησιν τέτων ἀνάμνησιν. (Ἐν τῷ περὶ Μνήμ. καὶ Ἀναμν.). Ἐξ ἧ καὶ Ἰάμβλιχος κατοχὴν φαντάσματος ἀπέδωκεν. Βιβλ. περὶ ψυχ.

εὐαπάτητοι, ὅτι καὶ ἐπιλήσμονες γίνονται (1), καὶ εὐπαραλόγιστοι. Ἡδὲ τῆς μνήμης ἀπουσία διττή. Ἤτοι γὰρ τὸ ποτὲ κατατεθὲν, ἄρδην ἐξήλειπται, ὡς εἰ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ὅλως προείληπτο, τῆς ψυχῆς οὐδοπωσοῦν συμβαλεῖν δυναμένης, ἀλλὰ καὶ παριστάμενον ἤδη νεωχμὸν ἔχειν δοκούσης· ἢ γοῦν ὑπέρχεται μὲν ἐναποκεῖσθαι τι τῷ νῷ τοῖον, ἢ τοῖον, οὐκ ἐν ἑτοίμῳ δὲ πάρεστιν ἀνακληθέν· ὅτε καὶ τῆς ἀκμῆς τοῦ καιροῦ παρελθούσης, περιττόν πως ἔσται καὶ ἐπελθὸν, ὡς μὴ ἐν δέοντι παραστὰν, ἡνίκα δηλαδὴ καὶ προὐργιαίτατον ἦν παρόντι προσχρήσασθαι. Καὶ ἔοικε μὲν ἐκεῖνο χεῖρον, τὸ πρῶτον· Ἔστι δὲ οὐδὲν ἀνεκτότερον ἐν ταῖς χρείαις τοῦ πρώτου τὸ δεύτερον. Προσίσταται δὲ εἰς πορισμὸν ἐπιστήμης ἐξίσου ἑκάτερον, ἣν μνήμης μὲν ἄνευ λαβεῖν οὐχ οἷόν τε, λήθης δ' ὑπεισιούσης ἀποβαλεῖν ἐπάναγκες. (2). Τοῦτο γάρ τοι καὶ ἡ ποίησις τὴν Μνημοσύνην τῶν Μουσῶν μητέρα (3) ἐσήμανεν ἐξυμνήσασα. Ἦν μὲν οὖν κατ' ἔφεσιν τῆς ψυχῆς ἐκπίπτειν μηδὲν, ὧν ἤδη ποτὲ τῇ γνώσει προείληφεν, ἔχειν δὲ αὐτὴν ἐκ τοῦ ῥάστου, ὃ ἂν ἐθέλοι τῶν προειλημμένων ἀνακαλεῖν. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο δαιμονίας ἂν εἴη τινὸς, καὶ οὐ κατὰ τὸν ἐν τῷ βίῳ ἄνθρωπον, φύσεως, τυχὸν δὲ οὐδὲ πάντῃτε καὶ πάντως λυσιτελὲς, ἐπιμελεῖσθαι δὴ λοιπὸν τῆς μνήμης ὡς οἷόν τε δι' ἀσκήσεως, τῷ Πυθαγορικῷ παραγγέλματι πειθομένους (4), τά, τε πλεῖστα τῶν ἐναποτεθησαυρισμένων τῇ ψυχῇ σπουδάζειν νεαρὰ ἐνδιασώζειν καὶ πρόσφατα, παντοίως ἀνακινοῦντας, καὶ λέγοντας συχνὰ, καὶ γράφοντας, καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἀναπολοῦντας, καὶ

(1) Ἔνθεντοι καὶ Πλάτωνα ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἤδη γενόμενον, καθ' ὃ τῆς ἡλικίας ἀπολελοίπει τὰ τῆς μνήμης αὐτὸν, ἐπιθέμενος Ἀριστοτέλης, καὶ ἐπιβουλεύων, καὶ φιλοτίμως πάνυ τὰς ἐρωτήσεις ποιούμενος, καὶ παντοίως ἐνοχλῶν, παραχωρῆσαι πεποίηκε τοῦ Περιπάτου, καὶ ἐν τῷ κήπῳ τῷ ἑαυτοῦ ἰδίᾳ φιλοσοφεῖν. Αἰλιαν. περὶ ποικίλ. Ἱστορ. Βιβ. Γ'. Κεφ. ιθ'.

(2) Διὸ Πλάτων Ἔξοδον ἐπιστήμης τὴν λήθην ἔφασκεν εἶναι. (Ἐν Συμπ.) Ἀριστοτέλης δὲ Ἐπιστήμης φθορὰν λήθην, καὶ ἀπάτην. (ἐν τῷ περὶ Μακροβ. καὶ βραχυβ.). Καὶ Σοφοκλῆς ἐν Συνδείπν. „Λάθαν Πιερίδων συγερὰν, ἐκάλεσεν.

(3) „Αὕτη γὰρ ὥσπερ τῆς παιδείας „ἐστὶ ταμεῖον, καὶ διὰ τοῦτο Μητέρα „τῶν Μουσῶν ἐμυθολόγησαν εἶναι τὴν „Μνημοσύνην. Πλούτ. περὶ παίδ. Ἀγωγ.

(4) Οἱ Πυθαγόρειοι εἶχον τὸ μνήμην ἀσκεῖν, τοῦτο πρὸς Ἐπιστήμην καὶ „φρόνησιν, ἔτι δὲ τῶν πάντων ἐμπειρίαν, τὸ δύνασθαι πολλὰ μνημονεύειν. Διόδωρ. Σικελ. Σελ. 243.

καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπικοινωνοῦντας (1). Εἴτι οὖν καὶ ἀπὸ φαρμάκων (ἥτισι δοκεῖ) ἐλπίζειν ἐςὶ τῆς μνήμης ἐπιβοήθημα, ὡς ἄρα ἐκ τῆς τοῦ κέαρος ἐκείνου (2) ἐξηρτημένης συςάσεώς τε καὶ κράσεως, καὶ ταῖς τοῦ ὑποκειμένου μεταβολαῖς ἐφεπομένης καὶ ἀλλοιώσεσιν (3), αὐτὸς μὲν οὐκ ἔχω εἰδέναι· Ἀλλ' ἐγ' ᾧδα τοῦτο κἀξεπίςαμαι καλῶς, καὶ πεπείραμαι πάλαι, ὡς ἕξις τις οὖσα, καὶ ἡ μνήμη τυγχάνει, τὸ πολὺ μέρος ἐπίκτητος· καὶ εἰ ταῖς κατ' αὐτὴν μελέταις καὶ γυμνασίαις ἐπιμελῶς προάγοιτο, ὥσπερ αἱ λοιπαὶ τῶν ἕξεων, τελειοῦσθαι καὶ αὐτὴ φύσιν ἔχει, καὶ ςεγανωτέρα καθίςασθαι.

§. ιϛ'. Μνήμης δὲ ἐπιβοηθήματα, παρὰ τὰς κατ' αὐαὐτὴν ἐνασκήσεις, οὐκ ἀλυσιτελῆ ἄντις εὕροι τὰ ἑξῆς τρία. Α'. τὸ ἐκ τῆς τάξεως. Δυσμνημόνευτα γὰρ ὡς ἐπίπαν τὰ ἀσυνάρτητα· Ἀσυνάρτητα δὲ, τὰ ἄτακτα· τῶν δὲ συνεξημμένων ἀλλήλοις ἔκτινος σχέσεως, ῥάδιον τὸ ἕν ἑλόντι, καὶ τὰ λοιπὰ ἔχειν, οἷον αὐτομάτως συμπαρακολουθοῦντα, καὶ συνεκθέοντα. (4). Β'. δὲ τὸ ἐκ τῆς συμπρολήψεως. Πέφυκε γὰρ ἡ ψυχὴ ὧν ἅμα συμπροειληφεῖα ἔτυχε τὰς ἐννοίας, ἢ τὴν θατέρου εὐθὺς μετὰ τὴν τοῦ ἑτέρου, τούτων κατάτινα οἷον συνέμφασιν, εἴποτε θάτερον νοήσαι, καὶ θατέρου ἀναμιμνήσκεσθαι. Διὸ καὶ συνδέειν πως εἰώθασι τοῖς προχείρως τε καὶ εὐπετῶς νοουμένοις, ὧν ἂν βούλοιντο μνημονεύειν. Γίνεται γὰρ οἷον κίνησις μετὰ κίνησιν, καὶ παρομαρτεῖν εἰκὸς καὶ νόημα τῷ νοήματι (5). Γ'. τὸ ἐκ τῆς παρασημειώσεως. Συντελεςάτη γὰρ πολλάκις ἡ ἐπὶ τὸν γραπτὸν λόγον καταφυγὴ, ὑπε-

(1) „Ὃ δὴ οὐχ ὅπως εἰς μνήμην „συντελεῖ, ἀλλὰ καὶ μεγίςην ἔχει ῥο„πὴν εἰς αὔξησίν τε καὶ τελειότητα „πάσης γνώσεως. Τὰ γὰρ ψυχικὰ „ἀγαθὰ ἐπιςῆμαι, καὶ ἀρεταὶ, ἀμέ„ριςα τοῖς μετέχουσι παρόντα, τοῦ ἑ„τέρου μετέχοντος οὐ μειοῦται ἐν τῷ ἑ„τέρῳ, ἀλλὰ καὶ αὔξεται. Συνεγείρε„ται γὰρ, καὶ συνεκπυροῦται ταῦτα „ἐν ταῖς τῶν μετεχόντων ψυχαῖς, „καὶ μεταδιδόμενα πολλαπλασιάζεται. „Καὶ ὥσπερ ἀπὸ πυρείων παρατριβο„μένων, ἓν ἐκλάμπει τὸ τῆς ἀληθείας „καὶ εὐζωΐας φῶς. Σιμπλίκ. εἰς τὸ „Ἐπικτ. Ἐγχειρ. Κεφ. λζ'.

(2) Περὶ οὗ Πλάτ. ἐν Θεαιτ.

(3) Ἀπόχρη ἀντὶ πάντων εἰς δεῖγμα, ἡ ἀπὸ νοςήματος τῷ Ῥήτορι Ἑρμογένει ἐνσκήψασα τῶν λόγων παντελὴς λήθη. Ὅρα Σουΐδ. ἐν Λεξ.

(4) „Καὶ ἔςιν εὐμνημόνευτα, ὅσα „τάξιν τινὰ ἔχει· ὥσπερ τὰ μαθήμα„τα. Τὰ δὲ φαύλως, καὶ χαλεπά. Ἀριςτ. περὶ Μνήμ. καὶ Ἀναμν. Κεφ. β'.

(5) „Συμβαίνουσι δ' αἱ ἀναμνήσεις, „ἐπειδὴ πέφυκεν ἡ κίνησις ἥδε γίνεσθαι „μετὰ τήν δε. Εἰ μὲν ἐξ ἀνάγκης, „δῆλον ὡς ὅταν ἐκείνη κινηθῇ, τήνδε κινη-

ὑπεκλειπούσης τῆς μνήμης· διὸ καὶ λόγων μνημεῖα τὰ γράμματα εἴρηται (1). Ἐπεὶ καὶ πάντα ἄλλως ἐκμανθάνειν πειρᾶσθαι, σφόδρα ἐπίπονον· ἐκμαθόντας δὲ τῇ δυνάμει λίαν ἐπιθαῤῥεῖν τοῦ μνημονικοῦ, ὅτι πάντῃτε καὶ διὰ παντὸς στέξει, σφαλερόν. (2). Ποιεῖσθαι δὲ δεῖ τὰς παρασημειώσεις, εἰς κεφάλαι ἄττα, ἢ γένη ἀναγομένας (3), οἷον δήτι καὶ περὶ τῆς κατ' οἶκον συσκευῆς ὁ Ξενοφὼν παρῄνει (4), ἵνα δὴ πρόχειράτε ἔνγε τῷ δέοντι εἴῃ, καὶ εὐανάλεκτα. Ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς Μνήμης τοσαῦτα.

§. ιζ'. Γίνεται δὲ καὶ ὁ Νοῦς αὐτὸς τῇ ἐν Ἐπιστήμαις ἐπιδόσει πρόσκομμα, ἐπειδὰν μὴ εὐθίκτως, μηδ' ᾗ προσῆκον αὐτῷ περιεσκεμμένως χωρῇ, ἀναγώγως δὲ, καὶ εἰκῇ, καὶ τῷ κατ' αὐτὸν ὀρθῷ λόγῳ ἥκιστα παρακολουθῶν. Ἐν ᾧ καὶ θαυμάσειεν ἄντις οὐκ ἀπεικότως, ὅτι ταῖς ὑφειμέναις τῶν δυνάμεων ἐφορᾷν ὁ Νοῦς οἷον καὶ ἐπαγρυπνεῖν προτεταγμένος, ἵνα μὴ δὴ ἐξηνίως ἐκεῖναι φέρωνται, καὶ πλημμελῶς, ἔπειτα καὶ αὐτὸς παρεκνεύων φαίνεται συχνὰ τοῦ εὐθὺς ἰέναι, καὶ πρὸς ἀτόπους κρίσεις ἐκκυλιόμενος. Ὅτι δὲ Νοῦν ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐχὶ τὸν ἀκραιφνῆ, καὶ ἐνεργείᾳ εἰρημένον λέγω, καὶ τῶν κοινῶν καλουμένων ἐννοιῶν ἀντιληπτικὸν, αὐτὴν δὲ τῆς ψυχῆς τὴν δύναμιν, καθ' ἣν καὶ λογικοὶ ἐλάχομεν ὀνομάζεσθαι, μὴ ἄρα καὶ περιττὸς δόξαιμι, δεύτερον ἤδη τοῦτο παρασημειῶν; (§. η'.). Ἀλλ' ἃ μὲν ἡ λογικὴ αὕτη δύναμις,

„κινηθήσεται. Εἰ δὲ μὴ ἐξ ἀνάγκης, „ἀλλ' ἔθει, δῆλον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κι„νηθήσεται. Αὐτ. αὐτ.

(1) Διὸ καὶ παρ' Εὐριπίδῃ ἐν Παλαμ. ὁ τὰ Γράμματα εὑρὼν περιαυτίζεται

„Τὰ τῆς γε λήθης φάρμακ' ὀρθώσας μόνον,
„Ἄφωνα καὶ Φωνοῦντα συλλαβὼν τιθεὶς,
„Ἐξεῦρον ἀνθρώποισι Γράμματ' εἰδέναι.

Καὶ παρ' Αἰσχύλῳ ἐν Προμηθ.

„Καιμὴν ἀριθμὸν ἔξοχον σοφισμάτων,
„Ἐξηῦρεν αὐτοῖς, Γραμμάτων δὲ συνθέσις,
„Μνήμην ἁπάντων Μουσομητέρ' Ἐργάνην.

(2) Πλάτων δὲ μεγίστην φυλακὴν εἶναι γράφων τὸ μὴ γράφειν, ἀλλ' ἐκμανθάνειν (Ἐπιστολ. πρὸς Διονύσ.) αὐτὸς ὑφ' ἑαυτοῦ γεγηρακότος ἤδη ἐλήλεγκται. (Ὅρα τὸ περὶ αὐτοῦ ἡμῖν ἀνωτέρω Σημειωθὲν ἐκ τῶν Αἰλιαν.).

(3) „Τὰς δὲ διαγραφὰς ποιεῖσθαι „ἐπὶ ἑκάστου γένους ὑποτιθέντας χωρίς. „.... παρασημαίνεσθαι δὲ καὶ τὰς ἑ„κάστων δόξας. Ἀριστ. Τοπ. Α'. Κ. ιδ'.

(4) „Ὅπου χρὴ ἕκαστα κεῖσθαι, ὅ„πως εἰδῇς, ὅπουγε δεῖ τιθέναι, καὶ „ὁπόθεν λαμβάνειν. Ἔστι δ' οὐδὲν οὕ„τως οὔτ' εὔχρηστον, οὔτε καλὸν ἀνθρώ„ποις. ὡς ἡ τάξις. Ἀπομνημ. Βιβ. Ε'.

γαμις, κατὰ τὰς ἐννοίας διαπταίει πολλάκις, μὴ κατὰ τὲς ἐκ φύσεως αὐτῇ ἐνεσπαρμένες ὄρεξτε καὶ λόγες ςείχειν παιδαγωγηθεῖσα, ἅπασα δὴ ἡ ἐφεξῆς, ὡς εἴρηται (Προδιοικ. §. β'. καὶ γ'.) πραγματεία δηλώσει· Ἵνα δὲ ὁλοχερέςερόν πως καὶ τὸ ἐντεῦθεν τῆς ψυχῆς ἀναφανῇ ὀλισθηρὸν εἰς ἀπάτλιν καὶ ὑπερίτρεπτον, βραχέα τινὰ εἰς δεῖγμα παραθέσθαι ἴσως ἐκ ἄσκοπον.

§. ιή. Αὐτίκα μὲν γὰρ καὶ καθ' ἑαυτὴν, ὅπως τῇ ψυχῇ διολισθαίνειν συμβαίνει, καὶ καταφέρεσθαι εἰς ἀπάτλιν, ἐπισκοπῶσι, τῶτο πρῶτον αὐτῆς σφαλερώτατον ἁπαντᾷ, τὸ ἀπὸ τῶν κατ' ἐπίνοιαν παρισαμένων, ἐπ' αὐτὰ τὰ ὄντα μεταπηδᾶν ὡς ἐ χρὴ, καὶ ταύτῃ κρίνειν τὰ πράγματα ἐν ἑαυτοῖς ἔχειν, οἷοις περ ἂν αὐτὴ ψιλοῖς ἀτεχνῶς καὶ νόθοις τοῖς λογισμοῖς, ἐπιβάλλοι. Ἡ ἐκ ἐντεῦθεν αἱ σωματικαὶ μὲν, ἀσώματοι δὲ μονάδες, αἱ ὑπότινων ἐν τοῖς Νεωτέροις (1) πλαττόμεναι; Καὶ αἱ ἐν τοῖς πολλοῖς, κατάτινας τῶν πρότερον, Καθόλε Φύσεις· (2). Καὶ αἱ πρὸ τῶν πολλῶν, ἐν αὐτᾶῖς ταῖς ἰδέαις αὐθυφισάμεναι (3); Ἦτε διαιωνίζεσα ἀειδής τε καὶ ἀχημάτιςος ὕλη, (4) καὶ τἄλλα, ὧν ἡ Φιλοσοφία πλέως ἐγένετο τερετίσματα; Σκοπεῖν ἔν ἀκριβῶς, ὅτι τὰ κατὰ τὰς τοιάσδε ἰδεοπλασίας, ἔτω φᾶναι, ἐπινοήμενα, ἐξήρηταίπως τῆς πραγματώδες τῶν ὄντων Φύσεώς τε καὶ καταςάσεως, κἂν ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων τὰς τῆς ἐπινοίας ἀφορμὰς ἔχοι καρπέμενα. Οὐ γὰρ ὡς ἐσὶν, ἔτωτοι καὶ τῇ ἐπινοίᾳ παρίσαται· τρόπῳ δὲ μακρῷ διαφέροντι, καὶ ὡς ἔτ' ἔσιν, ἔτ' ἂν εἴη ποτέ. Τὶς γὰρ ἂν

(1) Τὲς περὶ τὸν Γερμανὸν Λεϊβνίτιον ὁ λόγος αἰνίττεται.

(2) Ταύτας μετὰ τὲς ἀμφὶ τὸν Σκότον, καὶ ὁ ἡμέτερος εἰσῆγε Κορυδαλεύς.

(3) Ὑπὲρ τέτων ἔςησαν τινὲς Πλατωνίζειν δῆθεν ἑλόμενοι. Καίτοι ἄλλως καὶ Παρμενίδης, καὶ Πλάτων, καὶ εἰ μὴ αὐθυφεσώσας ἔξω τῇ Δημιεργῇ Νῷ τὰς ἰδέας ἐτίθεντο ὡς ἁπάντων τῶν ὄντων παραδείγματα, ἀλλ' ἅτως ἐοίκασιν αὐτὰς περιγράψαι, ὡς τοῖς μὲν ἔτω δόξαι ὑπειληφέναι αὐτές· τὲς δὲ, εἰς τὸ ἅτω τελέχισον ὑπολαμβάνειν ἐναγαγεῖν· Ταύτῃτοι καὶ τὰ ἐκ τῆς κυναδότητος, καὶ τραπεζότητος ὑπὸ τῆ Κυνικῆ Διογένες (παρὰ Λαέρτ. Βιβλ. ϛ'. §. 53.) ὑπέςηναν σκώμματα. (Ὅρα Κλερίκε Κριτικ. Μέρ. Β'. Κεφ. Ε'. Καὶ Λογ. Μέρ. Α'. Κεφ. Ζ'. §. 10.

(4) Ἦν ὁ Πλάτων ἔοικεν εἰσαγαγεῖν αἰώνιον μὲν τῇ ὑπάρξει, ἐν χρόνῳ δὲ ὑπὸ τῆ Δημιεργῆ ἐιδοποιηθῆναν ὑποσησάμενος.

γένοιτο ἐπιξήμη φέρε, τὶς δ' ἂν ἄλλη ἕξις, τὶς δὲ διώαμις, τὶ δ' ἁπλῶς ὁποιονῦν τῶν συμβεβηκότων, ἢ φύσις ἄλλως καθόλε, καθ' ἑαυτὶὺ ἢ νοεῖται, ἀφηρημένως τε καὶ ἀορίσως, χωρὶς ὑποκειμένε ὥπερ ἂν ἐφεδράζοιτο, καὶ τῶν περὶ αὐτὶὺ, ὑφ' ὧν ἄν διορίζοιτο; Καὶ μὶὺ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τῶν ἐν οἷς τε, ἢ περὶ ἅ, καὶ σὺν οἷς φύσει τὰ τοιαῦτα ἐσὶ, νοερῶς αὐτὰ ἀπομάττεται. Καὶ ἐπὶ τοσῦτον ἔχει μὲν εὖ. Τὸ γὰρ δὶ ὀλοχερεσέρων ἐννοιῶν, γυμνὰ, ἔτως εἰπεῖν, ἢ τῶν κατιχνθόντων αὐτὰ συμβεβηκότωντε καὶ τρόπων ἀπηλλαγμένα καθ' ἑαυτὰ ἀναπολεῖν τὰ ὄντα, ἐ φαύλιὺ παρέχεται τλιὺ εἰς τὰς κατ' ἐπιξήμιὺ θεωρίας συντέλειαν· τὶ δὲ τὸ ἀντεῦθεν; μήποτε παρ' αὐτὸ καὶ ὑφίξησιν αὐτὰ ὁ κατ' ἐπίνοιαν λόγος, καὶ τὸ εἶναι ταύτη, ὥσπερ δὴ καὶ τὸ νοεῖθαι, τέτοις χαρίζεται; ἀλλ' εἶποι ἂν ἐδεὶς ἐδαμῶς, ἄχρις ἂν τοῖς ὑγιῶς φρονῦσιν εἶναι ἕλοιτο ἐναρίθμιος.

§. ιθ'. Τὸ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν κατὰ μέρος ἐπὶ τὸ Καθόλε, σφριγῶσαν οἷον καὶ ἀκολασαίνσαν ἄττειν τὰ πολλὰ τλιὺ διάνοιαν, τίνων ἐκ ἂν γένοιτο ὑπολήψεων ψθδῶν, καὶ δοξασιῶν ἀλόγωντε καὶ ἀτοπωτάτων πρόξενον; Ἀλλὰ γὰρ ἴδοις ἂν ἐπιξήσας, ἐκ ἐπὶ τῶν φιλοσοφικῶν θεωρημάτων μόνων, τετὶ ἐνίοτε συμβαῖνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν κατ' ἦθος, καὶ τὸν βίον γινομένων κρίσεων, συναρπαγῆς καὶ ἀπάτης, ἐκ ἂν ἔχοιτις εἰπεῖν ὅσης, φορώτατον αἴτιον. Πράττωντις ἠσύχησε; λέγωντις ἐσφάλη; ἢ ἐπιχειρήσας ἐδὲν σωετέλεσε; τἐναντίον δὲ, κατώρθωσέτι διαπραξάμενος ἕτερος; ἀσκοπήσας ἔτυχε; προεισὼν ἠλήθευσεν; Ἐντεῦθεν ἤδη, ὁ μὲν ἐφ' ὅ,τι ἂν ἐπιβάλοι τῆ λοιπῆ ἀσοχώτατος κρίνεται· ὁ δὲ ἀνδρῶν ἁπάντων ἐσὶ κακοδαιμονέσατος, καὶ πρὸς ἐδὲν ἐπιτήδειος. Τὸ γὰρ ἐν μέρεσι κυρωθὲν, εἰς τλιὺ αὐτλιὺ καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ἁπάντων ψῆφον τὲς ἀνθρεσέρες σωήρπασεν. Ἢ ἐχ ἔτως ἡμῖν οἱ πλάνητες μικρῆ δεῖν οἰκέμενοι, ὅτι καὶ Γῆ; εῶ τ' ἄλλα. Τέτοις ἀδελφὰ δοκῦσιν ἐξαπατᾶθαι, καὶ οἱ ἀπὸ τῆ διωάμει ἐπὶ τὸ ἐνεργείᾳ μεταλλόμενοι πάνυ κέφως. οἷον εἴτις, ἐπεὶ δυνατὸς παρὰ τὸν ὑφεσῶτα καὶ κόσμος ἕτερος, ἐντεῦθεν εἰσβάλλοι, ὅτι καὶ ὑφέσηκεν ἤδη (1), ὡς ἂν μὴ δηλο-

(1) Ἀναξίμανδρος, Λεύκιππος, καὶ ἀπείρες κατὰ τῶτον ὑπέθεντο Κόσμους Δημόκριτος καὶ ἄλλοι, μυρίες, οἱ δὲ μες ἄλλες.

λονότι, κατὰ τὸ γενναῖον ἐκεῖνο τȣ̃ Μητροδώρȣ (1), ἐν με-
„γάλῳ πεδίῳ, ἕνα μόνον ἄσταχυν γεννηθῆναι φαίημεν. Τὰ
γȣ̃ν τοιαῦτα ȣ̃τως ἐξαμαρτάνειν, καὶ τῷ τυχόντι αἰσχρὸν ὄν,
Ἀνδράσι τοῖς φιλοσοφεῖν ἐπαγγελλομένοις, τῷ παντὶ ἂν εἴη
αἰσχρότατον. Καίτοι ȣ̓δ' αὐτῶν χρεία τῶν λογικῶν μεθόδων,
καὶ τȣ̃ κατὰ φύσιν λόγȣ εἰς παραφυλακὴν τῆς δε τῆς ἀλο-
γιστίας ἑκάστῳ προσεπαρκȣ̃ντος ὥστε εἰδέναι, μήτ' ἔκτινος τῶν
ἐπὶ μέρȣς ἐπὶ τὸ ἁπλῶς καθόλȣ μεταπηδᾶν, μήτ' ἐκ τȣ̃
μὴ ἀδυνάτως ἂν ἔχοντος, ἐπὶ τὸ ἐνεργείᾳ ȣ̃τως ἔχειν, καὶ
πραγματιωδῶς παραφέρεσθαι.

§. κ'. Ἐκ γειτόνων δὲ τῇδε τῇ παρατροπῇ ἐστὶ, καὶ ἡ
ἀπὸ τῶν ὑποθέσεων ἐπὶ τὰς θέσεις παράβολός τε καὶ ἀπο-
νενοημένη μετάβασις. Ἀνασκοπήσαντες γὰρ ἔνιοι ποτὲ τῶν
φιλοσοφεῖν ἐπαγγελλομένων περίτινων, ὡς ȣ̃τωσὶ φέρε, ἢ ȣ̃-
τωσὶ τόγε αὐτοῖς δοκȣ̃ν, εὖ ἂν ἔχοιεν αὐτὰ, ἤτοι ȣ̓σίας, ἢ
τάξεως, ἢ γενέσεως, καὶ τὸ παραστὰν σφίσι νοερῶς οἷον φᾶ-
ναι ἀποσχεδιάσαντες, καὶ ἀρχιτεκτονήσαντες, τὸ μὲν πρῶ-
τον, ᾗ δοκεῖ, ἐνήδεσθαι ἐκτόπως καὶ ἐπιγάννυσθαι τῷ σκέμ-
ματι ἤρξαντο, τόκῳ ἐπιεικῶς τινὶ πιθηκείῳ ἐνατενίζοντες ὡς
ἀγάλματι· Εἶτα προϊόντες χρόνῳτε καὶ συνεθισμῷ τὸ αὐτοῖς
ἀνατυπωθὲν, ὡς ἤδη καὶ τοιόν δε ὂν ἐν τῇ φύσει, ἐνεστερνίσαν-
το· Καὶ τῆς ὑπολήψεως ῥωννυμένης τῇ φιλαυτίᾳ, πείθεσθαί-
τε αὐτοὶ προήχθησαν, καὶ πείθειν ἠγωνίσαντο καὶ τȣ̀ς ἄλ-
λȣς, ἐκ παντὸς τρόπȣ τὴν κατασκευὴν τῇ δόξῃ συναρτύσαι
σπȣδάσαντες. Κἀντεῦθεν πάλιν ἡμῖν ἡ τῶν Κόσμων πλη-
θὺς, ὡς ἐπὶ σκηνῆς προῆλθε, καὶ οἱ κατὰ τὴν Σελήνην,
καὶ τȣ̀ς λοιπȣ̀ς τῶν πλανωμένων ἀστέρων κατοικισμοὶ, καὶ
Κόσμος ἕτερος παρὰ τὸν ἔνυλον τȣ̃τον, τῶν λογικῶν ψυχῶν,
πρὶν ἢ τὰς ἐνταῦθα περιόδȣς κατακριθῆναι νοερὸν ἐνδιαίτη-
μα. (2). Καὶ τὰ τελευταῖα δὴ ταῦτα, καὶ πρῶτα τοῖς ἀ-
τοπήμασι, τὸ ἐκ τῶν Κύβων συμπληρȣ́μενον χάος, καὶ εἰς
δίνην περιστρομβȣ́μενον θαυμασίαν· Καὶ τὸ τριττὸν τῆς ὕλης,

 ἐξ

(1) Παρὰ Πλȣτάρχ. ἐν τοῖς περὶ Ἀρεσκό. Βιβ. Α'. Κεφ. ε.

(2) Ὁ Πυθαγόρας Νοερόν τινα πλασάμενος φέρεται Κόσμον τοιȣ̃τον, ἀφ' ȣ̃ αἱ διαμαρτȣ̃σαι ἐν αὐτῷ ψυχαὶ, ἐπὶ τὸν καθ' ἡμᾶς ἔνυλον τȣ̃τον καὶ σωματικὸν ἔξοροι πέμπονται, ἔνθα περιόδȣς βίων τινὰς ἐξανύȣσιν, ἐπὶ τίσει τῶν αὐταῖς ἐξημαρτημένων, ἀπὸ σώματος εἰς σῶμα μεταγγιζόμεναι.

ἐξ ἧς τὸ πᾶν σύνταγμα παραδόξως κοσμοποιεῖται (1). Ἅπερ ὡς ὑποθέσεις μὲν προκεχείρισο τιὼ ἀρχιὼ, ὡς δὲ θέσεις ἔπειτα, καὶ δόγματα ἀπανταχόθεν τὸ ἀραρὸς ἔχοντα ὑπὸ πολλῶν διεπρεσβεύθη. Ἐπιμνησέον ἓν εἰς ἐκφυγιὼ τῆς τοιαύτης ἀπάτης, ὅτι δυνατά τὸ πλεῖσον ἂν εἴη, ἅττα Νῶτε συμβάλλειν ἐσὶ, καὶ φαντασίαι κατινδάλλεθαι, εἰ μήτις ἄλλοθεν αὐτοῖς ἀντιπεριπίπτοι λόγος· ἔκεν δὲ καὶ ὑφεσῶτα ἐνθένδε κριθήσεται. Οὐ γὰρ ἂν ἐξίκοιντο ποτὲ ὑφεσὼς ἀναδεῖξαι μηδὲ, κἂν μυρίαι παρῶσιν εἰς ταυτὸ συνελθοῦσαι ἐπίνοιαι. Καθάπερ ἓν φρέδαις ἐπινοίαις ἀνατυπεμένεμ Τραγέλαφον φέρε, ἢ Ἱπποκένταυρον, ἐδὲ ἐκ τῶ παρ' ἐμοὶ φαντάσματος, τοῖς πλαττομένοις προσγίγνεται εἰς τὸ εἶναι· ἔτωσι ἐδὲ ὧν οἱ πλασεργοὶ ἔτοι Φιλόσοφοι (ἔτωσὶ γὰρ αὐτὲς ὀνομάζειν δίκαιον) ἐπινοῦσιν ἀποδεξόμεθα, εἰμὴ πρῶτον τὸ πραγματιῶδες τότοις ποθὲν περιὸν ἐκ λόγε, ἢ πείρας σαφῶς ἡμᾶς ἐκδιδάξειαν. Καὶ γὰρ ἐ δέον τὲς Φιλοσοφεῖν ἠρημένες ὀρθῶς, ταῖς ἑαυτῶν ἐπινοίαις συναναπλάττειν τὰ πράγματα, τὰς δ' ἐπινοίας μᾶλλον πειρᾶθαι συμφώνες παρέχειν τοῖς πράγμασι (2). Δεῖ γὰρ, ... „πρὸς ϛάθμη
„Πέτρον τίθεθαι, μήτι πρὸς πέτρον ϛάθμιν.

§. κά. Τέως δὲ ἐδὲ τῶτο πρὸς τοῖς εἰρημένοις μικρὸν ἂν εἴη εἰς ἐξαπάτιν ἔχον τὸ εὐδόσιμον τοῖς Φιλεπισήμοσι, τὸ ἐκ πάνυ ὀλίγων παθῶν, ἃ δῆλα αὐτοῖς κατέση περίτινος τιὼ θεωρίαν ἐχολακόσιν, ἐπ' ἀκριβὲς ἔπειτα ὅλιν οἴεθαι τιὼ ἐσίαν κατειληφέναι, καὶ αὐτιὼ, ὅ λέγεται, τῶ πράγματος ἐξῳρηκέναι τιὰ πιτυάν. Γίνονται γὰρ ὑπὲρ τὸ δέον θαῤῥαλέοι οἱ ἕτω γινώσκοντες, καὶ περὶ τὰς κρίσεις πρόχειροι· Διὸ καὶ πρὸς τὸ σφάλεθαι ὀξεῖς. Σαθροῖς γὰρ λίαν τοῖς θεμελίοις ὑψηλάτινα καὶ μεγάλα κρηπίζειν δοκοῦντες, τὰ ἥττον αὐτοῖς ἐρείπια κατακεισόμενα, μετὰ πολλῆ τῆ πό-

νε

(1) Ὁ Γάλλος Φιλόσοφος Καρτέσιος, τοιὸν δέτι ὑπέσησε πλάσμα περὶ τῆς παραγωγῆς τῶν ὅλων, ἐφ' ᾧ ἅπασαν τὴν κατ' αὐτὸν ἐφίδρυσε Φυσικὴν πραγματείαν.

(2) „Οἱ δὲ μὴ τιθέμενοι τὰ δόγ-„ματα πρὸς τοῖς πράγμασιν, ἀλλὰ τὰ πράγματα πρὸς τὰς ἑαυτῶν ὑποθέ-„σεις, ὁμολογεῖν μὴ πεφυκότα κα-„ταβιαζόμενοι, πολλῶν ἀπορίων ἐμ-„πεπλήκασι τὴν Φιλοσοφίαν. Πλάτ. πῶς ἄντις ἄἴδειτο ἑαυτὲ προκόπτ. ἐπ' ἀρετῆ.

νȣ οἰκοδομȣ̃ντες λανθάνȣσι. Μετριάσει ȣ̃ν καὶ τȣ̃το ἡμῖν ὁ φιλόσοφος, καὶ περὶ ἑκάςȣ μεθ' ὑπονοίας ἀεὶποτε ἐπαινεθησομένης φθέγξεται, ὅ,τι ἂν μὴ πεῖρα ἐμμελὴς καὶ ἀναμφήριςος, καὶ λόγος ἀσφαλὴς καὶ βέβαιος εἰσηγήσαιτο. Τὸ δὲ ὅλον ȣ̓δενὸς τῆς ȣ̓σίας (εἰ μήτȣ τυχὸν τῶν ἁπλȣςάτων) ἀκριβῶς θιγγάνειν οἰήσεται· τῶν δέγε πολλῶν, οἷς ἐκείνη συναπαρτίζεται γνωρισμάτων, ὀλίγ' ἄττα μὲν αὐτὸς εἰδέναι ἐπαγγελεῖται, ὅσα καὶ οἶδε σαφῶς καὶ βεβαίως· τὰ δέτοι πλείω ἀγνοεῖν ὁμολογῶν ȣ̓κ ἐπαισχυνθήσεται. Αὕτη γὰρ μάλιςα Σοφίας ἀρχήτε, καὶ τελευτὴ, καὶ μέσον, τὸ μετριώτατα φρονεῖν καὶ ἐπ' αὐτῇ τῇ Σοφίᾳ.

§. κβ'. Τρίτη ἀπαιδευσίας καὶ ἀπάτης ἠριθμεῖτο πηγὴ τῇ διὰ πολλῶν οἷον ἀναςομώσει πιδάκων δαψιλῆτε καὶ λάβρον τὴν ἀλογίαν ἡμῖν ἐπιῤῥέȣσα, ἡ ἐκ τῶν παθῶν· Τὰ γάρτοι πάθη ἐπιπροσθεῖ μὲν τῷ λογιςικῷ πυκνῶς, ἐπισκοτεῖ δὲ τῷ ἐκείνȣ φωτὶ, καὶ μονονȣχὶ τὸ ὄμμα τὸ νοερὸν ἀποσβέννυσι. Τὸ μὲν γὰρ τȣ̃ διορατικȣ̃ διειδέςτε καὶ καθαρὸν ἐπιθολȣ̃ντα, τὸ δὲ τȣ̃ κριτικȣ̃ ὀξύτε καὶ τεθηγμένον ἀπαμβλύνοντα· καὶ μὴν καὶ τὸ προσεκτικὸν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τῶν δεόντων ἀφελκόμενα, καὶ ἀπάγοντα, ȣ̓χ ὅπως τοῖς διὰ φιλοσοφίας εἰς θήραν ἐξιέναι τȣ̃ ἀληθȣ̃ς ἐπαγγελλομένοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλως περὶ τῶν κατὰ τὸν βίον βȣλευομένοις καὶ κρίνȣσιν, ȣ̓δ' ἔςι φᾶναι ὅσων ἀτοπημάτων παραίτια γίγνεται. Ὁ δὲ τῆς ἐμποιȣμένης λύμης τρόπος διττός· ἤτοι γὰρ ȣ̓δὲ συνορᾷν οἷοιτε εἰσὶ τὸ ἀληθὲς ἐν λόγοις, καὶ τὸ δέον ἐν ταῖς πράξεσιν, οἷς τὸ νοερὸν ἐμπαθῶς δονεῖται, καὶ κατασείεται, ἢ ἀλλοῖον συνορᾷν δοκȣ̃σι, καὶ τῷ πάθει ὑφ' ȣ̃ συνέχονται σύμφωνον· κατὰ τȣ̀ς διὰ μὴ καθαρȣ̃ τȣ̃ ὑέλȣ διοπτεύοντας, καὶ τῷ μέσῳ τὰ ὁρατὰ διαθρȣ̃ντας ὁμόχροα.

§. κγ'. Καὶ πρῶτον μὲν (ἵν' ἀκροθιγῶς γȣ̃ν καὶ τȣ́των ἁψώμεθα) τȣ̀ς ἐξ εὐνοίας, ἢ ἔχθȣς κινȣμένȣς χαλεπὸν εὑρεῖν ἴσȣςτε καὶ δικαίȣς διαιτητὰς, περίτε ἑαυτῶν, καὶ τȣ̀ς ἄλλȣς, κρίνοντας (1). Δεινὰ γὰρ αἱ εὔνοιαι δεκάσαι τὰς ψήφȣς (2). Ἀεὶ δὲ τὰ παρὰ τῶν φιλȣμένων ἐν καλῷ τίθεται, καὶ

(1) „Προσπάθεια μὲν γὰρ ȣ̓κ ὀξυ„δορκεῖ, ἀντιπάθεια δὲ ὅλως ȣ̓χ ὁ„ρᾷ. Ἰσίδ. ὁ πηλȣσ. Βιβλ. Α. Ἐπις. τί.

(2) Συνέσ. Ἐπις. Νικάνδρῳ.

καὶ πρὸ τῶν ἄλλων κρίνεται ἀποδεκτὰ (1), πολὺ δὲ πρότερα ὡς εἰκὸς τὰ παρ' ἑαυτῶν (2), ἄχρι τοῦ καὶ τὰ μὴ καλὰ κάλλιστα, αὐτοῖς καταφαίνεσθαι (3).

„ . . . . . ἦ γὰρ ἔρωτι,

„Πολλάκις ὦ Πολύφαμε τὰ μὴ καλὰ καλὰ πέφανται.

Τὸ δὲ ἐκ δυσμενείας τοὐναντίον πάθος, καὶ τῷ καλῶς δοξασθέντι συναπεχθάνεσθαι παρασκευάζει σὺν αὐτῷ τῷ δοξάσαντι, πάνυ ἀλόγως. (4). Συντελεῖ μὲν οὖν τὴν ἐντεῦθεν διευλαβουμένους ἀπάτην, τὰ μὲν περὶ τῶν ἰδίων, ἢ βίων, ἢ λόγων, ἢ πράξεων, τοῖς ἄλλοις ἐφιέναι δικάζειν, οὓς ἂν δεξιούστε ἄλλως κρίνειν ὄντας εἰδήειμεν, καὶ οὕτως ἔχοντας τρόπου, ὡς τάγε ἁμαρτανόμενα ἡμῖν εἰλικρινῶς ἀπελέγχειν, μήθ' ἡμᾶς δι' ἄκαιρον αἰδῶ ὑποστελλομένους, μήτ' ἐπὶ τῷ ἑαυτῶν συμφέροντι τὰ ἡμέτερα ἐκθωπεύοντας (5). Τὰ δὲ περὶ τῶν ἄλλων, αὐτοὺς μὲν πάσῃ μηχανῇ παραιτεῖσθαι τὴν κρίσιν, εἴτι μάλιστα πρὸς αὐτοὺς τύχοιμεν πεπονθότες· Κἂν κρίναι δεήσῃ, λογισμοῖς ὡς οἷόντε ἀπαθέσι τὴν κατ' αὐτῶν προχειρίζεσθαι ψῆφον. Πρὸς δὲ τὸ οὕτως ἀποφαίνεσθαι, ἄριστον ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ ἐμφιλοσόφου μεστὸν φρονήματος, τὸ τοῦ λέγοντος, ἢ πράττοντος ἀφαιροῦντας πρόσωπον, τούς γε λόγους, ἢ τὰς πράξεις αὐτοὺς ἀφ' ἑαυτῶν ἐξετάζειν· Ἐνίοτε δὲ καὶ τῷ τῆς

(1) „Πολλὰ γὰρ ψευδῆ καὶ πονηρὰ „δόγματα λανθάνομεν εὐνοίᾳ καὶ πί„στει τῇ πρὸς τοὺς λέγοντας ἐκδεχόμε„νοι. Πλούτ. περὶ τοῦ ἀκούειν.

(2) „Τυφλοῦται γὰρ τὸ φιλοῦν „περὶ τὸ φιλούμενον· Φιλεῖται δὲ τῶν „ἰδίων οὐδὲν οὕτως, ὡς δόξα καὶ λόγος „ὑπὸ τοῦ τεκόντος. Ἡ γὰρ λεγομένη „τέκνων δικαιοτάτη διανομὴ, πρὸς λό„γους ἐστὶν ἀδικωτάτη. Δεῖ γὰρ ἐκεῖ „λαβεῖν μὲν τὸ ἴδιον, ἐνταῦθα δὲ „κἂν ἀλλότριον ᾖ τὸ βέλτιστον. Ὅ„θεν ὁ γεννῶν ἴδια, γίνεται φαυλότε„τερος ἑτέρων κριτής. Πλούτ. Πλατων. Ζητημ.

(3) Θεόκρ. Εἰδύλ. ϛ'.

(4) Ἡ γὰρ πρὸς τὸ πρόσωπον ὑ„ποψία διαβάλλει καὶ τὸ πρᾶγμα καὶ „τὸν λόγον, ὡς φαῦλον ὑπὸ φαύ„λου καὶ λεγόμενον, καὶ πραττόμε„νον. Πλούτ. ἐν τῷ πῶς δεῖ τὸν νέον ποιημ. ἀκούειν. „Οὐ γὰρ διὰ τὸν λέ„γοντα προκαταγνωστέον ἀμαθῶς καὶ „τῶν λεγομένων, ἀλλὰ τὰ λεγόμενα „σκοπητέον εἰ τῆς ἀληθείας ἔχεται. „Στρωματ. Βιβλ. ϛ'.

(5) „Ἐγὼ οὖν εἰ καί τινος ἑτέρου, καὶ „τοῦδε παμπόλλην ἔσχηκα πεῖραν· ὅ„σοι μὲν τῶν ἀνθρώπων ἐπ' ἄλλοις ἐ„πέθεντο τὴν περὶ αὐτῶν ἀπόφασιν, „ὁποῖοι τινὲς εἰσίν, ὀλιγώτατα ἐθεα„σάμην ἁμαρτάνοντας. Ὅσοι δ' ἑαυ„τοὺς ὑπειλήφασιν εἶναι ἀρίστους, χω„ρὶς τοῦ τὴν κρίσιν ἑτέροις ἐπιτρέψαι, „μέγιστα καὶ πλεῖστα τούτους ἑώρακα „σφαλλομένους. Γαλην. περὶ Διαγνώσ. καὶ θεραπ. τῶν ἐν ἑκάστου ψυχῇ Ἰδί. Παθ.

τῆς ἀντιῤῥοπίας τρόπῳ κεχρῆσθαι. Καὶ τὰ μὲν τῶν φιλουμένων (ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ ἑαυτῶν) ὡς ἂν ἀπηχθημένων κρίνειν, ὡς δ' εὔνων (ἢ καὶ ἴδια) τὰ τῶν διαφερόντων, τὴν ἐπὶ θάτερα τοῦ πάθους ῥοπὴν ἀνθολκαῖς συμμέτροις ἐπὶ τοὐναντίον νουνεχῶς τε καὶ ἐμφρόνως ἀντισηκοῦντας, καὶ εἰς ἰσότητα ὡς οἷόν τε ἔγγιστα προσβιβάζοντας.

§. κδ'. Δεύτερον δὲ καὶ αἱ περὶ τὰ κατ' ἔφεσιν ἐλπίδες, καὶ οἱ περὶ τὰ ἀποτρόπαια φόβοι, ἑτέρατις παθῶν συζυγία, εἰς οὐκ ὀρθὰς κρίσεις τὰ πλεῖστα, τοὺς μὴ καλῶς ἐγρηγορότας παρεξάγειν πεφύκασιν. Αἱ μὲν γὰρ ἐλπίδες, ὡς ῥᾶστα τὰ ἐλπιζόμενα ὑπιχνούμεναι, καὶ ἐπὶ μᾶλλον ὑπὸ τοῦ πόθου πτερούμεναι, μονονουχὶ παρόντα ἐνδείκνυνται καὶ προχειρότατα, κἂν ὅτι πορρωτάτω ταῦτα ᾖ, καὶ τῶν λίαν χαλεπωτάτων. Ὃ γὰρ βούλεται τοῦθ' ἕκαστος καὶ οἴεται (1).

„ . . . . . Καὶ γὰρ ἐν ὕπνοις
„Πᾶσα Κύων ἄρτως μαντεύεται. (2).

Ἐκ διαμέτρου δὲ οἱ φόβοι, ἐκπεπληγμένους τε, καὶ ὅσον οὐκ ἐξεστηκότας πολλάκις καὶ τῶν φρενῶν ἀποφαίνουσι τοὺς συνεχημένους, καὶ τὸ τοῦ Πενθέως αὐτόχρημα πάσχοντας, ὃς ἐν ὀφθαλμοῖς παρορῶν ὑγιέσι, δύο μὲν ἡλίους ὁρᾶν ἐδόκει, δισσὰς δὲ Θήβας. Παραπλησίως δὲ (ἵνα μὴ καὶ περιττὸς δοκοίην ἰδίᾳ ἕκαστα πολυπραγμονῶν)· Καὶ αἱ ἐπὶ τοῖς παροῦσιν, ἀγαθοῖς μὲν θυμηδίαι καὶ τέρψεις, κακοῖς δ' ἀνίαι καὶ λύπαι, ἴσα ταῖς ἐπὶ τοῖς προσδοκωμένοις ἐλπίσι καὶ πτοίαις, εἰς οὐδὲν μέτριον τὰ πολλὰ, οὐδὲ προσῆκον λόγου ἢ πράξεως παραφέρουσι τὴν ψυχήν. Πᾶς γὰρ ἐν οὐκ ἀκύμονι, οὐδὲ γαληναίᾳ τῇ καταστάσει τὸ φρονοῦν ἔχων, ἀλόγιστος ἐστὶ τοῦ δέοντος, καὶ τῆς ἀληθείας Κριτής. Δεῖ οὖν κατὰ τὰς περὶ ἑκάστου κρίσεις προσέχειν μήτινι καὶ τῶν τοιούτων παθῶν ἡ ψυχὴ τυγχάνοι δουλεύουσα. Καὶ παντὸς μὲν καθαρεύουσης, εἰ μὴ ἐν ἅπασι, (τοῦτο γὰρ ἴσως τῶν ἀδυνάτων) ἀλλ' ἐν γοῦν τῷ προκειμένῳ περὶ ὃ ἡ σκέψις, τὸ δοκοῦν οὕτως αἱρεῖσθαι καὶ ἀποφαίνεσθαι· Συνεχομένης δέ τινι τῶν τοιούτων, χρῆν ὅλως τῆς

(1) „Ἃ γὰρ ἐπιθυμεῖ ψυχὴ, καὶ „πιστεύειν φιλεῖ. Ἡλιοδ. Αἰθιοπικ. Βιβ. ή. „Ἀπειθὲς δὲ χρῆμα ἐπιθυ„μία προσλαβοῦσα οἶστρον, καὶ προσελθοῦσα ἐγγύτατα μανίᾳ Μάξ. ὁ Τύριος Λογ. θ'.

(2) Θεόκριτ. Εἰδύλ. ϛ'.

τῆς ψυχῆς ἐξελόντας τὸ πάθος, ἢ καθάπερ κύνα δυσάγωγον, τὸ παρὸν ἀποσοβοῦσαν θήραμα, ἀποστήσαντας, περὶ τὴν θήραν οὕτω τὴν αὐτοῦ ἐλευθεριάζειν.

§. κέ. Τρίτον παθῶν εἶδος ἄγριον τῷ ὄντι, καὶ θηριῶδες, ἐν πρώτοισι καταλεγέσθω, καὶ πύματον, καὶ μέσον, ὡς εἰς ἐξαπάτην καὶ διαστροφὴν ψυχῆς βιαιότατον, ἡ περὶ τὰς ἀλόγους καὶ κτηνώδεις τῶν ἡδονῶν ὁρμήτε καὶ πτόησις. Τοῖς γὰρ εἰς πλήρωσίν τε καὶ κένωσιν ἐπιτεθηπέναι μόνοις τοὺς ἀνθρώπους αὗται παρασκευάζουσαι, καὶ γαστρὶ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτῇ δουλεύειν καταναγκάζουσαι, οὐδὲν ἀλόγων διαφέροντας ἀπεργάζονται. Ἀλλ' ὅσην μὲν τὴν νωθρίαν ἐμποιεῖ τῷ λογιστικῷ καὶ ἀμβλύτητα, τὸ περὶ τὰς τροφὰς πλημμελὲς καὶ ἐκδεδιητημένον, οὐδενὶ ἄδηλον· Ἰσχὺν γεμὴν καὶ ῥώμην αὐτὸ προσλαβὸν, καὶ τὴν ἐκ τῆς περὶ τὰ ἀφροδίσια ἀκρασίας, οὐδ' ἀναβλέψαι ὅλως ἐφίησι πρὸς ὀρθότητα βίου, καὶ δογμάτων ἀληθείας ἀκρίβειαν (1). Αὕτη γὰρ τῷ πρὸς τὸ παρὸν ἡδεῖ τὴν ψυχὴν καταγοητεύουσα, τὸ ἐν αὐτῇ διανοητικὸν φῶς μονονουχὶ ἀποτυφλοῖτε καὶ ἀποσβέννυσι (2). Καὶ, οὐδὲν ὑγιὲς ἂν ἴδοις φρονεῖν οὔτε δυναμένους, οὔτ', ἢν δυνηθεῖεν, βουλομένους,

. . . „Τὼς, οὕσγε ποτῷ δηλήσατο Κίρκα (3).

Τὸ μὲν οὖν εὐκταιότατον ἂν εἴη, ἰσχυρᾷ φρενὶ χρησαμένους, καὶ ἀτρύτῳ γνώμῃ, καὶ πρὸς μηδὲν ταῖς τῶν ἡδέων θέλξεσιν ὑπεικούσῃ, οὐδ' ἀρχὴν ὅλως τοῦ ὀλεθρίου ποτοῦ ἀπογεύσασθαι.

„Καὶ γὰρ . . . . Χαλεπὸν χορίων κύνα γεῦσαι (4).

Τῷ δὲ ἐξ ἀτυχίας ἐγκαταβροχθίσαι φθάσαντι, πειρατέον ὅσον τάχιστα ἐξεμέσαι σὺν αὐτῷ τῷ δελέατι, καὶ τ' ἀγκύστριον, ἐμπιόντα ἄδην τοῦ ἀπὸ τῶν Μουσῶν νάματος.

„Οὐδὲν (γὰρ) ποττὸν ἔρωτα πεφύκει φάρμακον ἄλλο,
„Νικία, οὐδ' ἔγχριστον ἐμοὶ δοκεῖ, οὐδ' ἐπίπαστον·
Ἢ ταὶ πιερίδες . . . . . (5).

§. κϛ'.

(1) „Καὶ μὴν οὐκ ἐνδέχεται φιλόπονον εἶναι τινὰ, μεθυσκόμενον, ἐμπιπλάμενον, ἢ ἀφροδισίοις προσκείμενον, ἢ συλλήβδην εἰπεῖν αἰδοίοις καὶ γαστρὶ δουλεύοντα. Σωφροσύνης γοῦν φίλος, ὥσπερ γε καὶ ἀληθείας ἑταῖρος, ὅγ' ἀληθῶς φιλόσοφος ἐξεύρηται. Γαλ. ὅτι Ἄριστ. Ἰατρ. καὶ φιλόσ.

(2) . . . „τὸ ἐρᾶν ἐπισκοτεῖ, „Ἅπασιν ὡς ἔοικε, καὶ τοῖς εὐλόγως, Καὶ τοῖς κακῶς ἔχουσι . . . Μένανδρ.

(3) Θεοκρ. Εἰδύλ. θ'.

(4) Αὐτ. Εἰδύλ. Ι'.

(5) Αὐτ. Εἰδύλ. ΙΑ'.

§. κς'. Τελδταῖον δὲ ἐπὶ τοῖς καταλεχθεῖσι, καὶ τὸ ἐκ φιλαυτίας ἀκαίρετε, καὶ εἴσω τῶν ὅρων τῆ προσήκοντος μένειν μὴ ἀνεχομένης, φιλότιμον ἐκτόπως καὶ ἀλαζονικὸν, εἰς βάθος οἷον ἐνυποδυόμενον τῇ ψυχῇ, πρός τε κτῆσιν ἐπιστήμης, καὶ τινὶ ταύτης (εἴποτε καὶ κτήσαιτο) χρῆσιν ὀρθῇ, μέγισόν τε καὶ ἰσχυρότατον προσίσαται κώλυμα. Τό, τε ἐντεῦθεν δεινὸν τοσόντῳ χεῖρον, ὅσῳ ἧττον μὲν τῶν ἄλλων γίνεται τῷ σωιχημένῳ κατάφωρον, μᾶλλον δὲ ὡς εἰκὸς δυσαπόθετον. Καὶ καλῶς ἦπε ἕκατος τῶν ἄλλων εἴρηται ὁ τῆς φιλοτιμίας χιτών (1). Εἴη μὲν ἔν εἰς ποσμὸν ἐπιστήμης τὸ φιλότιμον κομιδῇ ἐκ ἀσωτελὲς, τάχα δέπε καὶ ὀνησιφόρον, λογισμοῖς δικαίοις οἰκονομέμενον. Τὸ γὰρ περὶ τὰ καλὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων φιλοτίμως ἔχειν, καὶ ἐν ὄκλείας λόγῳ τινὶ ἀρετινὶ τιθέναι, ἐ πόρρωπε τῆ καλῆ ἱδρυτέον, ὡς οἷον ἐπὶ τὰ λόγε καὶ πεδῆς ἄξια ὑπαλείφειν καὶ διεγείρειν πεφυκός (2). Εἰ δὲ τόδετις μόνον ἑαυτῷ προσήσεις τέλος, τὸ κενὸν τῆς παρὰ τῶν ἀνθρώπων δόξης ἀποκερδάναι, μηδοτιοῦν περὶ τῆ ἄμεινον ἑαυτῷτε καὶ τοῖς ἄλλοις, πρός τε θεωρίαν τῆ ἀληθῆς, καὶ τινὶ τῆ ἀγαθῆ πράξιν, ἐντεῦθεν ἔσεθαι βελόμενος, ἦπε φρῆδαι μὲν αὐτῷ αἱ φροντίδες πασαι, κενὸν δὲ τὸ πολὺ τῶν πόνων ἔσαι, καὶ ἄγονον τὰ πολλὰ, καὶ ἀτελεσφόρητον. Πρῶτον γὰρ ἐκεῖνο πολλοῖς τῶν ἐκ τύφε καὶ κενοδεξίας ἐπὶ τὸν κατὰ θεωρίαν βίον προηγμένων εἰκὸς συμβαίνειν, τὸ περὶ τὸ πρότεθαι αὐτοῖς, ὀξύτερον ἢ δέον καταπαύδοντας, πανίως εἰς ὥραντε καὶ ἀκμινὶ ἀφικνεῖθαι τῆς ἐν λόγοις δυνάμεως· Ἀλλ' ἀωρόντινα, καὶ ῥιμινὶ ἔτι, καὶ ὡς φάναι ἀπέπαντον τὸν ἀπὸ τῆς πεδῆς καρπὸν ἀποδρεπομένες, μηδὲν συγκομίζειν ὅ,τι ἢ εἰς τροφὴν ψυχῆς, ἢ τινὶ ἐντεῦθεν ῥώμινι, εὔχρηςον ἔῃ καὶ ἐπιτήδειον. Οἱ δὲ τῆς αὐτῆς φύσης μεμεξωμένοι, πρὸς ἥν γε φύσει δεξιῶς ἔχεσι λόγων τε καὶ μαθημάτων ἰδέαν, ἐπισρέφονται μὲν ἐδαμῶς, ἀλλ' ὑφ ὧν ἄν μᾶλ-

(1) „Διὸ καὶ ἕκατος λέγεται χι„τὼν τῶν παθῶν ἡ φιλοτιμία, ὅτι „τὰ ἄλλα πάθη συνεργάσης αὐτῆς ἀ„ποδυσαμένη ἡ ψυχὴ ἑκάτην ἀποδύε„ται ταύτην. Σιμπλίκ. εἰς τὸ Ἐπικτ. Ἐγχειρίδ. Κεφ. ιδ'.

(2) „Ὧν γὰρ τὰς ἐπαίνες οἶδα, τά„των σαφῶς, καὶ τὰς ἐπιδόσεις. Γρηγ. „Ναζιανζ. Λόγ. Κ'. Αἱ δὲ φιλότι„μοι τῶν φύσεων, καὶ τῷ ἐπαίνῳ πα„ροξύνονται. Πανῶσι γὰρ τὰ ἐπαίνε „ἐχ ἧττον ἔνιαι τῶν φύσεων, ἢ ἄλλα, „τῶν σίτωντε καὶ ποτῶν. Ξενοφ. Βιβ. Ε'. Οἰκονομ.

μᾶλλον θαυμαθεῖεν, ἢ δοκεῖσιν, ἐκείνων ἔχονται, περὶ ἃ, ὡς ἥκιστα πεφυκότες, ἀνηνύτως καὶ μάτην τὸ ζῆν κατατρίβουσιν. Ἕτεροι δ' αὖθις, ἐὰν ὅριον, ἢ προσῆκεν, Ἐπιστήμης ἑαυτοῖς περιγράφουσιν, ἀνέτοις δὲ ῥυτῆρσι δοξοσοφίας ἐκτόπου πρὸς πᾶν Εἶδος ἐπιστητὸν φέρονται· Καὶ σύμπασαν ἁπλῶς οἷον ἐκροφῆσαι τιὼ παρ' ἀνθρώποις γνῶσιν σπουδάζοντες, πολλῶν μὲν ὅσον ἀπογεύονται καταλιχνεύομενοι, γεύονται δὲ ἐπιεικῶς ἀδενός. Οὐ γὰρ ὥστε καὶ εἰς χυλὸν, καὶ αἷμα τρέψαι τὰ προσφερόμενα. Εἰσὶ δὲ οἵ, καὶ τῆς ὑπὲρ τὰς ἄλλας ὑπεροχῆς, τὸ καλὸν ἐν τούτῳ τιθέασιν, ἵν' ἅ μηδεὶς ἕτερος ἐξευρεῖν οἷός τε ὤφθη καὶ περιενεγκεῖν, αὐτοὶ καταλήψωνται· Διὸ καὶ ματαιοπονοῦσι τὰ πλεῖστα, περὶ τὰ μηδόλως ἐφικτὰ τὸ φιλόπονον ἐκδαπανῶντες, καὶ ἐὰν ἄλλ' ἢ θεωρίας δόκησιν ἐμφανῆ παρακλέπτοντες. Οἱ δὲ τελευταῖον, τιὼ ἀπ' ἐναντίας βαίνοντες, ὑπὸ γεμιὼ τῷ αὐτῷ φυσήματος ἐμπνεόμενοι, ἃ μὲν αὐτοὶ ἐ κέκτηνται παιδείας καλὰ, ὡς περιττῶν καταφρονοῦσιν, ἅ, τε ἐ νοοῦσιν, ὡς τινὰ τῶν ἀνεφίκτων, ἀκίνητα χρῆναι ἐᾶν διατείνονται, καὶ τούς γε περὶ αὐτὰ φιλοπονοῦντας, ὡς ματαιοχόλους οἷα τινὰς διασύρεσιν. Ἀλλ' ὅτι μὲν τοῖς ταύτῃ γε πεφυσημένοις τῶν ἀσκῶν, ἐὰν ἄντις ἐλπίσειεν ἀρτιόντε καὶ καλὸν ἐγχυθήσεσθαι ποτὲ μάθημα, εἰμὴ τέτων πρότερον ἐκπνεύματωθείη τὸ φύσημα (1), φανερόν.

§. κζ'. Ἐκεῖνο δὲ παρελθεῖν ἐκ ἄξιον, τὸ κοινῇ πᾶσι παρακολεθῶν τοῖς ἔτω διακειμένοις. Φημὶ δὴ, τὸ ἐκ τῆς περιέσης αὐτοῖς οἰήσεως καὶ δοξοσοφίας, περὶ ἕκαστα τῶν προβλημάτων θρασύτε καὶ προπετές. Καλῶ δὲ προπέτειαν τὸ ὀξύτε καὶ παράφορον τῆς ψυχῆς, τῆς πρὶν ἢ τέλεον, καὶ ὅσον ἐχρῆν, συλλαβεῖντε καὶ περισκέψασθαι τὸ προτεθὲν, προαλέσερον ἐπὶ τιὼ ψῆφον ποδώσης, καὶ προαρπαζέσης τιὼ κρίσιν πρὸ τῆς ἐρύνης. Ἥκεσι γὰρ εἰς τέτο ὑπὸ κωφότητος καὶ ἀπονοίας, τῇ ἑαυτῶν καταθαῤῥεῖντες ὀφυίατε καὶ ὀξύτητι πάνυ ἀφρόνως. Ἢ ὅτι δόξαν σφίσι κενιὼ παρὰ

(1) „Ὅθεν ἐ κακῶς ἔνιοι λέγεσιν, „ὅτι δεῖ τῶν νέων μᾶλλον ἐκπνευματεῖν „τὸ οἴημα, καὶ τὸν τύφον, ἢ τῶν „ἀσκῶν τὸν ἀέρα, τάς ἐγχέαιτι βα- „λομένας χρήσιμον. Εἰ δὲ μὴ, γέ- „μοντες ὄγκε καὶ φυσήματος ἐ προσ- „δέχονται. Πλάτ. περὶ τῆ ἀκάδεμ.

ρὰ τοῖς ἄλλοις προμνώμενοι, ἐξ ὑπογείᾳ πρὸς ἅπανθ' ἑτοίμως ἔχειν ἡγῆνται, ἢ δοκεῖν βέλονται. Οὐδὲν ἓν τοῖς τοιούτοις, φαίης ἄν, ἄπορον εἶναι οὐδὲ ἀμήχανον, οὐδ' ἐρεύνης πολλῆς, καὶ διασκέψεως ἐκτενεστέρας δεόμενον. Ἅμα ἀκέσει καὶ νῆς ἀποφαίνεται, καὶ γλῶττ' ἀποφθέγγεται· Καὶ χρησμὸς ἀντικρυς ἐκ θείας μονονεχὶ ἐπιπνοίας τὸ ἀποφανθέν· Ἀνεξέτασον γὰρ, καὶ οὐδὲ μακρᾶς θεωρίας κατὰ νῆν ἐξειλιγμένον, οὐδ' ἐξ ἄλλων τινῶν προγινωσκομένων, μελέτῃ καὶ πόνῳ πεπορισμένον. Τῶν νωθρῶν γὰρ τοῦτο καὶ παχυτέρων, ὡς ἂν αὐτοὶ φαῖεν· Οἵ καὶ περὶ τὸ τυχὸν μακρὸν ἐλιννύοντες, μόλις ποτὲ συνιδεῖν ἐξικνεῖνται τὸ προβληθὲν, καὶ περινοῆσαι. Αὐτοῖς δ' ἡ φύσις, πηγάσειόντι χρῆμα, ἀτεχνῶς ἱπταμένῃ· Καὶ ὅλως θεῖον τὸ τάχος τῆς περινοίας· Τὰ μὲν ἓν τῆς προπετείας σπέρματα ταῦτα. Οἱ δὲ καρποὶ οἷοι; Ὅσ' ἄντις διαφθεγγομένων ἀκέσειε, τοσαῦτα καὶ διαμαρτάνοντας ἐξελέγξειεν. Ὁπόσῳτε θᾶττον τὰ παρισαμενα ἀποφαινομένες, τοσέτῳ πορρωτέρω τοῦ ἀληθοῦς ἀποπλανωμένες. Καὶ θαυμασὸν οὐδέν. Τἐναντίον γὰρ, εἴτις ποτὲ ὑπὸ τῶν τοιούτων ἄρτιος καὶ διηρθρωμένος ἐξενίωκεται λόγος, θαυμάσαιμι ἄν. Ἐκφέρειν γὰρ εἰκὸς καὶ τέτες ἐκμελῆτε καὶ ἄμορφα τὰ τῆς διανοίας κυήματα, καθάπερ αἱ τὰ ἀτελῆ ἀποκυίσκεσαι ἀμβλωθρίδια. Τὸ δ' ἔτι χεῖρον, ὅ μηδ' ἐκείναις συμβαίνει, ὅτι, καὶ ὥσπερ ἐπὶ γόνοις αὐτοτελέσι, τοῖς ἰδίοις αὑτῶν ἐπαγαλλόμενοι ἐξαμβλώμασιν, ὅσον οὐκ ἐπὶ γέναστ Διὸς παρακατατίθεσθαι ἀξιοῦσι. Καὶ οὐδὲ τοῦτο θαυμαστόν. Τῆς γὰρ αὐτῆς ἀπονοίας ἐστὶ, τό, τε εἰκῇ καὶ ἀνοήτως περὶ τὰς κρίσεις προσταίειν καὶ παραφέρεσθαι, καὶ τὸ ἀδιασείστως ἔπειτα καὶ ἀμεταπείστως ἔχειν περὶ τὰ δόξαντα. Τοῖς ἓν προπετεστέροις δὴ τέτοις χαλινοῦ χρεία, τοῦ ἐκ τῆς εὐλογέτε καὶ δικαίας ἐποχῆς, ὑφ' ἧς ἂν καὶ μόνης κατασχεθεῖεν τοῦ παραφόρετε καὶ παραβόλε τάχες, ὃ γένοιτ' ἂν οὐδὲν, τοῖς τοῦ ἀληθοῦς φροντίζεσι, σφαλερώτερον. Εἰ γὰρ τοῖς ἐναντίοις ὥρισαι τ' ἀναντία ἰάματα, σχολὴ μὲν τὸ τάχος καὶνταῦθα, σκέψις δὲ μετὰ προσοχῆς γινομένη, τὸ παρημελημένον, καὶ ἀπερίσκεπτον, καὶ ὅλως παράφορον τῆς διανοίας ἀκέσεται. Χρὴ τοίνυν ἀτενῶς ὡς οἷόντε πρῶτον τῷ εἰς θεωρίαν προκειμένῳ ἐγκύπτειν. Εἶτα ὅσον ἄλις ἀμφιλαφῶς κατέχειν διερευνῶντας, καὶ παντοίως κατὰ νῆν τρέ-

φοντας. Τελευταῖον δὲ περὶ αὐτὸ εἰλικρινῶς τὸ δοκεῖν ἀπο-
„φαίνεσθαι. Τοῖς μὲν γὰρ σφαιρίζουσιν ἅμα τῷ βαλεῖν, καὶ
„τῷ λαβεῖν τὴν σφαῖραν ἡ μάθησις· Ἐν δὲ τῇ τῶ λόγῳ
„χρεία, τὸ δέξασθαι καλῶς τὰ προέσθαι πρότερον ἐστίν. Ὥ-
„σπερ τῷ τεκεῖν, τὸ συλλαβεῖντι, καὶ καταχεῖν τῶν γονί-
μων (1)· Ἐν οἷς τὸ μὲν συλλαβεῖν, ἐπὶ τῆς κατὰ γνῶσιν το-
κείας, πρώταις ἐννοιῶν ἐπιβολαῖς ἐστὶ τὸ νοητὸν ἀκριβῶς ἀ-
ναμάξασθαι· τὸ δὲ καταχεῖν, διὰ τῆς προσηκούσης ἐρεύνης,
καὶ ἐποχῆς, ἐπιμελῶς ἀναθεωρῆσαι καὶ περισκέψασθαι. Τὸ
δὲ τεκεῖν τελευταῖον, τὸ τὴν ψῆφον ἐπενεγκεῖν, ἑπόμενον εἶ-
ναι, καὶ μετ' ἐκεῖνα ἡμῖν ὑποτίθησιν. Εἰμὴ γὰρ πρότερον
καταχεῦσα μετὰ σωτόνου τῆς προσοχῆς ἡ ψυχὴ, περιθάλ-
ψητε τὸ νοητὸν, καὶ γόνιμον ὡς ἀληθῶς ἀπεργάσηται, ὑ-
πλιεμιον τῷ ὄντι, καὶ ἀποφήλιοντι γέννημα πᾶσα αὐτῆς
ἔσαι ἀπόφασις, καὶ ἐδὲ ἐξοίσει ποτὲ, ὁ λόγε τινὸς εἴη,
καὶ φωτὸς ἄξιον. Ἀλλ' ὅτι μὲν εἰς φιλοσοφίαν πάντη ἀ-
φυὴς ἡ ὑπὸ τῶν ἀλόγων παθῶν ἀγομένη καὶ φερομένη ψυ-
χὴ, ἐκ τῶνδε δῆλον.

§. κή. Τελευταῖον δὲ καὶ τετάρτη πρὸς ταῖς διαληφθείσαις
ἡμῖν ἀπάτης καὶ ψεύδοδοξίας ἀνασωθεῖσα πηγὴ, ἡ ἐκ τῆς
ἀγωγῆς. Ἀγωγὴν δὲ λέγω, ἐ τὴν τὸ πρακτικὸν ἀνθρώποις
τῷ βίῳ μέρος εἰς κόσμον ἄγουσαν καὶ εὐθύτητα, τὴν δὲ λο-
γικωτέραν ταύτην, δι' ἧς ἄντις, τὰ ὀρθὰ ἐκ νέων ἀκούσεται
καὶ νοεῖν ἐθισθείη, καίγε τὴν ἡλικίαν προήκων, τῆς ἐκ τῶν
ἀρίστων τύχοι διδασκαλίας, καὶ τρόπῳ χρήσαιτο, καὶ μεθό-
δῳ, καὶ τάξει τοιᾶδε, οἵᾳ χρήσασθαι εἰκὸς τὲς καὶ
νῦν καὶ πάλαι ἐν φιλοσοφίᾳ εὐδοκιμήσαντας. Τὲς γὰρ μὴ
καλῶς ἔτω διὰ τῶν μαθημάτων ἠγμένες, εἰς ἀτόπους τὰ
πλεῖστα δοξασίας παρασύρειν εἰώθε τὸ τῆς λεγομένης προλή-
ψεως πάθος, ὅ τῶν ἄλλων τοσούτῳ χεῖρον, ὅσῳ καὶ μᾶλλον
ἐστὶ δυσαπόθετον. Ἔστι δὲ πρόληψις, ψυχῆς δεινῶς προκα-
τόχε, περίτι τῶν δοξαστέων, ἀποτόμως προενηνεγμένη ἀπό-
φανσις, ἣν εἰμὴ πρότερον ἀπόθοιτο, ἐδέποτ' ἂν ἐν ἑαυτῇ
χώραν δοίη τῷ ὀρθῶς ἔχοντι καὶ ὑγιεστέρῳ φρονήματι. Ψυ-
χὴ γὰρ ἅπαξ φθάσασα τῷ ψεύδει ἐνδεῖναι τὴν εἴσοδον, ἕως
ἂν κατέχῃ, τῆ ἀληθῆς ἐστὶν ἀνεπίδεκτος· ὥσπε καὶ φωτὸς
τῆ

(1) Πλάτ. ἐν τῷ περὶ τῆ ἀπέιρε.

τȣ̃ ἐπαυγάζοντος ἄνωθεν, ὁμίχλῃ ἐπιπροσθȣμένη βαθεία ȣ̓δὲν ὠφελεῖται πόλις, ȣ̓δὲ καθαρὸν οἷαπερ ἐςὶν ἐπιδέχεσθαι, ὅπερ ὑψόθεν αὐτῇ ὄμμα φαεινὸν ἡλίȣ φωτὸς ἐπαφίησι σέλας.

§. κθ΄. Ἀρχαὶ δὲ προλήψεων ἄλλοις μὲν ἄλλαι. Καὶ γὰρ καὶ αἴσθησις τὰ πολλὰ ἀκρίτως ἔφθη τȣ̃ ὀρθȣ̃ λόγȣ τὴν ψυχὴν ἀποβȣκολήσασα, (§. η΄. θ΄. κξ΄.) τάτε ἄγοντα καὶ φέροντα σχετλίως αὐτὴν πάθη ὡς εἴρηται (§. κβ΄. κξ΄.) ἐπὶ πολὺ κρατήσαντα, ȣ̓ ῥαδίως ἀπαλλαχθῆναι τῶν ὑπολήψεων ἐπιτρέπει, ὑφ᾽ ὧν προκατείληπται. Παμπλείςων δὲ προλήψεων ἀρχὴ καθίςαται καὶ τὸ τῆς Ἀγωγῆς περὶ ἧς ἡμῖν ἐνταῦθα διελθεῖν πρόκειται.

§. λ΄. Α΄. Οὖν ἐκεῖνο φανερὸν, ὡς πρῶτοι οἱονεὶ Καθηγεμόνες ἑκάςῳ καὶ Διδάσκαλοι γίνονται, οἱ ἐκ βρέφȣς ἐπιμελεῖσθαι αὐτȣ̃ τεταγμένοι· οἷοι φύσει δήπȣ εἶναι ὤφειλον οἱ τεκόντες, ἐξ ἔθȣς δὲ τίτθαιτε, καὶ τροφοὶ καθίςανται, καὶ θεράποντες ἑξῆς, καὶ παῖδες συμπαίςορες, ὑφ᾽ ὧν τὰς πρωτίςας ἀνάγκη περὶ τῶν πλειόνων κρίσεις τȣ̀ς μείρακας ἐκδιδάσκεσθαι, καὶ κατ᾽ αὐτὰς ςοιχειȣ̃σθαι, τοιαύτας ȣ̓σας, οἵας εἶναι εἰκὸς τὰς ὑπὸ τοιȣ́των ἐκφερομένας. Τῶν ȣ̓ν πρώτων ἐκείνων ἀκροαμάτων ἐς βάθος ταῖς ἀπαλωτέραις ψυχαῖς ἐνδιατυπȣ̃ται τὰ ἴχνη, νεαζȣ́σαις τε ἐνακμάζει, καὶ προϊȣ́σαις τῷ χρόνῳ συνηλικιȣ̃ται καὶ ταῦτα, καὶ συνεπιῤῥώνυται. Ἐντεῦθεν δὲ, εἴτις ἀκριβῶς σκοποίῃ, ἡ τῶν ἀτόπων δοξασμάτων, καὶ ψευδῶν ὑπολήψεων πληθὺς ἀναφύεται, ὑφ᾽ ὧν ἀλόγως οἱ πολλοὶ προκατειλημμένοι, θᾶττον ἄν, ἢ ταύτας ἀποδύσασθαι, τὸ ζῆν αὐτὸ πρόοιντο.

§. λα΄. Β΄. Δὲ ἰσχυρὸν κἀκεῖνο προλήψεις ἐμποιῆσαι τὸ σεμνὸν χρῆμα τῆς Ἀρχαιότητος· Εὐςοχωτέρȣς γάρ πως οἱ πολλοὶ γενέσθαι τȣ̀ς ἀρχαιοτέρȣς πρὸς κατάληψιν ἀληθείας αὐτοίτε κρίνȣσι, καὶ τȣ̀ς ἄλλȣς πείθειν ἐπιχειρȣ̃σιν. Οἱ δὲ τȣ́των ἀκροώμενοι ἐξ ἀπειρίας πιςεύȣσιν εὐχερῶς· Πιςεύοντες δὲ, τοῖς μὲν ὑπὸ τῶν παλαιῶν λεγομένοις ὅλῃ ψυχῇ προςετήκασιν, εἴτι δέτις αὐτοῖς προβάλλοιτο νεωτέρας ὂν φρενὸς ἐπιγέννημα, τȣ́τῳ μονονȣχὶ προσοχθίζȣσι, τοιόνδέτι ἐν τȣ́τῳ πάσχοντες ἐπιεικῶς, οἷον ἄν εἴτις καὶ χρυσὸν ἡγοῖτο ἀτιμότερον εἶναι, τὸν ἐκ νεαρᾶς καὶ προσφάτως ἀνορυχθείσης τῆς χρυσίτιδος ἐκφορȣ́μενον. Τῆς δὲ προλήψεως ταύτης ȣ̓ πολύτι παρήλλακται, καὶ ἡ τῶν τὰς ἡλικίας δυσωπȣ-

μένων. Παραπλησίως γὰρ δὴ καὶ τούτοις δοκεῖ, πολιὸν ἐξίσα τῇ τριχὶ, καὶ τὸ φρόνημα εἶναι ἀεὶ τῶ λέγοντος. Καὶ τί γὰρ ἄλλο; ἢ,

„Χρησμὼς ἃ πρεσβύτις ἀπώχετο θεσπίζασα (1);

Καὶ νὴ δία·

„Ταῦτα γὰρ ἡ γραῖα Κοττυταρὶς ἐξεδίδαξεν (2).

§. λβ'. Γ Πολλῶν ὡσαύτως ἀρχὴ προλήψεων καθίσαται, καὶ ἡ πρὸς τὸς διδάσκοντας δυλοπρεπὴς πίστις, τοῖς, μάλ' εὐ πείση καρδίη προσέχει μένουσα, καὶ πέρα τῶ δέοντος τιμῶσατε καὶ σεβαζομένη, ὅσα ἂν αὐτοὶ ἀπὸ φρενὸς τῆς ἑαυτῶν ἀποχρέμψαιντο. Καὶ μάλιστα ἦν ἔτω φαύλως ἔτοι τὸ τῆς διδασκαλίας μετιόντες τύχωσιν ἔργον, ὡς μηδὲν φροντίζειν τὸς ἀκροωμένους, κατὰ τῶ δεινῶ τῆς προλήψεως Κανόσιτε καὶ ὑποθήκαις ταῖς προσηκούσαις ὀχυρῶν, καὶ προασφαλίζειν. Πρὸ πάντων δὲ, καὶ ἦν αὐτοὶ ἐκεῖνοι τῶν προληπτικῶν ὦσιν ἐξ ἀτυχίας. Οὕτω γὰρ ἔχοντες πλείονος ἢ τῆς ἀπὸ τῶν διδαγμάτων ὠφελείας, τῆς ἀφ' ὧν εἰσὶ προενιχημένοι ψοδοδοξίας, τοῖς ὑπέχουσιν αὐτοῖς τὰ ὦτα μεταδιδόασιν. Εἰκὸς γὰρ τὲς ὑπὸ καχεκτικῶν ἐμπνεομένους θαμὰ καχεκτεῖν πολλαπλάσιον. Ὥσπερ καὶ χρωτὸς βρέφους ἁπαλωτέρου, βιαιότερον διὰ τὸ δύπαθὲς ἢ ἐξ ἀναπνοῆς σαπρᾶς τῶν συγχρωτιζομένων ἥψατο λύμη. Τοιούτους δ' εἶναι, πρὸ τῶν ἄλλων νομιστέον, τὲς ἐξ ἑνὸς ὀνόματος καὶ μόνα φιλοσοφεῖν ἐπαγγελλομένους, καὶ τότε ταῖς δόξαις ἀπαρεγκλίτως σείχειν χρῆναι διατεινομένους, ὡς μόνα ἀκριβῶς εὐ ἅπασι πρὸς ἀλήθειαν δυσχήσαντος. Τί γὰρ ὁ θεῖον τῶν ἐκ τῶ δαιμονίω Πλάτωνος ἐστὶν εἰρημένων, ὡς ἂν οἱ ἐκείνω φαῖεν ἀχωρίστως προσκείμενοι; Τί δὲ οὐχ ὑγιῶστε καὶ κατὰ λόγον τῷ Σταγειρίτη πεφιλοσόφηται, ὡς οἱ περὶ ἐκεῖνον περιπατῆλες ἀνενδότως πρεσβεύσιν; Αὐτὸς ἦν ὁ φὰς, ὁ Πυθαγόρας δηλονότι, καὶ πολυπραγμονεῖν ἐκ ἦν τῶ λοιπῶ περὶ τὸ λελεγμένον. Οὕτω δεινῆτις πρόληψις τινὶ ἀνθρώπω παντὶ προσήκουσαν ἀλήθειαν ἐξιδιοποιησαμένη, τότω καὶ ἐκείνω συνέδησε, καὶ τῶγε προληφθέντι ψοῦδει εὐ πολλοῖς συγχέασα, μονονοχὶ τῶν Ἐπισημῶν ἐξέωσεν, Ἀριστοτέλιω, καὶ Πλάτωνα, καὶ τὲς ἄλλες, ἀντ' ἐκείνης αὐταῖς ἐπισήσασα. Οὓς ὡς μὴ ἱερο-

φάν-

(1) Θεόκρι. Εἰδύλ. ιέ. (2) Αὐτ. Εἰδύλ. ς'.

Φάντας τινὰς καὶ δαδέχες τιμᾶν εἰκὸς καὶ γεραίρειν, πολλάτε καὶ θαυμαζὰ ἐπινενοηκότας τε καὶ συγγράψαντας, ἐμοὶ δὲ καὶ ἀπλανεῖς πάντη, καὶ ἀπταίστως ἠγεῖθαι, ὡς μηδὲν ὅλως τῆς πρὸς τὸ ἀληθὲς ἀγάσης παρενεχθάντας, ἔτ' ἐν σμικρῷ, ἔτ' ἐν μείζονι (1).

§. λγ'. Δ'. Δὲ προλήψεως ποιητικὸν καθίσαται καὶ ὁ χρόνος. Καὶ γὰρ καὶ τὰ ἐκ πολλῦ ὡς ἀληθῆ λαχόντα πρεσβεύεθαι, ἀθετῆσαι προχείρως ἐ ῥάδιον· συμπαρομαρτεῖ γάρ τις ἀεὶ τῇ μεταγνώσει προλαβέσης ἐξαπάτης ὁμολογία. Ἐξηπατῆθαι δὲ ἐπὶ πολὺ δόξαι χαλεπῶς φέρουσιν, ὅσοις ἐκ ἐπίπροσθεν τὲ φιλοτίμε τίθεται τὸ φιλάληθες. Εἰ δὲ μὴ γοννᾷ, τὰς προλήψεις ὁ χρόνος, ἰχυροποιεῖ γᾶν αὐτὰς, καὶ ῥώννυσι δόσοποιάτε ποιῶν καὶ ἀναπόνιπτα τὰ ἀνέκαθεν προειλημμένα. Διὸ καὶ τοῖς γεγηρακόσι πολὺ τὸ γῆρας ταῖς συνηλικιωθείσαις ὑπολήψεσι καὶ δόξαις παρέχεται τόνον. Τῷ γὰρ ὄντι ἀγναμπτότατος βάτος αὖος, καὶ γέρων ἄνθρωπος δυσπειτότατον, εἰ τὸ πρὶν εἴη τἐναντίον ὑπειληφώς· Ἄλλοστε, καὶ εἰ νεώτερος τύχοι ὁ μεταπείθειν ἐπιχειρῶν. Οὐ γὰρ ἂν ποτ' ἐνδοίη τὸν ἧττον αὐτῇ βεβιωκότα πλεονεκτεῖν ταῖς εὐδήσεσι, καὶ τῇ κρίσει φαίνεθαι πολιώτερον.

§. λδ'. Ἁπλῶς ἕν, ὁπόθεν ἄν καὶ ἥκοι, τὸ τῆς προλήψεως πάθος, ἐκ εὐίατον. Δυσαγωγότατοι γὰρ οἷς ἂν ἐνσκήψειε, διὸ καὶ οἱ πλείες τότω συγκαταῤῥέφοντες εἰσίν. Οὗ χάριν καὶ πολλῆς ἐπὶ τῶν Νέων τῆς ἐπιμελείας χρεία, ὥσε εὐδεμίαν σφίσι τῇ κακῇ παρείσδυσιν ἐπιτρέψαι· κἂν λάθῃ παρεισδύσαν, ὥσε τάχισα τότε ἀπαλλαχθῆναι. Οὐδὲ γὰρ ἔξιν ἄλλως, ἢ ὑφ' ὧν προκατέχονται ἀτόπωντε καὶ ψευδῶν ὑπολήψεων κομιδῇ προκαθαρθέντας, καὶ οἱονεὶ προτελεθέντας, τὸν ἀληθῆ καὶ γνήσιαν αὐτὸς ἐλπίσαι ὑποδέξεθαι

(1) „Ὁ δὲ πάντα θαυμάζων, καὶ πᾶσιν ἐξοικειόμενος, καὶ καταδεδηλωμένος τῇ δόξῃ τὴν κρίσιν ὑπὸ τῶν „Ἡρωϊκῶν ὀνομάτων· Ὥσπερ οἱ τὴν „Πλάτωνος ἀπομιμούμενοι κυρτότητα, „καὶ τὴν Ἀριστοτέλες τραυλότητα, „λήσεται πρὸς πολλὰ τῶν φαύλων „εὐχερὴς γενόμενος. Δεῖ δὲ μὴ δα„λῶς, μηδ' ὥσπερ ὑπὸ δεισιδαιμονίας „ἐν ἱερῷ φρίττειν ἅπαντα καὶ προσ„κυνεῖν, ἀλλὰ θαρσαλέως ἐξιζόμενον „ἐπιφωνεῖν, μηδὲν ἧττον τὰ ὀρθῶς „καὶ πρεπόντως, τὸ ἐκ ὀρθῶς, καὶ „ἃ προσῆκον. Πλάτ. ἐν τῷ πῶς δεῖ τὸν νέον Ποιημ. ἀκούειν.

λόγον (*). Γῆ μὲν γὰρ ὀργὰς καὶ πάντη ἀνέργαστος, εἰμὴ τῶν αὐτοφυῶν καὶ ἀγρίων ἀπαλλαγείη φυτῶν, ἐδὲ τῶν καρπιμωτέρων καὶ χρησιμωτέρων, καταχεῖν ἔχει καὶ θρέψαι τὰ καταβαλλόμενα σπέρματα. Τῶντε ὕτω τὰς ψυχὰς κεχερσωμένων πολλὴ τοῖς ἐπιμελεῖσθαι λαχεῖσιν ἀπαντᾶ ἡ δυσχέρεια (1). Χαλεπῦ γὰρ ὄντος τῦ διδάσκειν, τῷ παντὶ χαλεπώτερον ἐστὶ τὸ μεταδιδάσκειν (2). Τὲς ἔν τοιύτες (ὥσπε καὶ Σωκράτης Φέρεται τὸν λάλον Καρίωνα, ἵνα σιγᾶντε ἅμα καὶ λαλεῖν ἐκπαιδύσῃ) διπλῆν ἦν δίκαιον ἀπαιτεῖν μισθὸν τὲς διδάσκοντας· τὸν μὲν, ἵν' ἅσπερ ἤδη κατὰ νῆν φέρσιν, ὡς ὑετὸν κόμης ἀπομόρξωνται ψυδεῖς καὶ ἀτόπες προλήψεις, τὸν δὲ, ἵνα τ' ἀληθὲς ἐκδιδάξωσιν. Ἀλλὰ γὰρ ἀδεὶς ἴσως τῶν προλήψεων ἐξιᾶσθαι ἀδένα δωήσεται, ὡς ἑαυτὸν ἕκασος αὐτὸς, ἐμβριθεῖτε γνώμῃ, καὶ γενναίῳ χρησάμενος τῷ φρονήματι.

§. λέ. Χρὴ τοίνυν τὸν τῆς ἀληθείας ἐρασὴν παντὸς μὲν πάθες ἑαυτὸν ἀπαλλάξαντα, πᾶσαντε πρόληψιν ἀφ' ἑαυτῦ ἀποθέμενον, ἐλεύθερότε νῷ, καὶ ἀδιαφόρῳ τῶν δογμάτων ἁπτόμενον, ἕνα τὸν λόγον διώκειν, ὅθεν ἂν, καὶ ἐξ ὁτῦῦν ἐκφέρηται, παρ' ἐδὲν τιθέμενον. Ἦ γὰρ ὅτι ἀπὸ σκύθε, καὶ ἐκ ἐξ Ἕλλυος ὁ προχειριθεὶς λόγος, καίτοι ὀρθῶς προβαίνων, διὰ τὸν εἰπόντα ἧκισα παραδεκτέος; ἢ ἐν σώματι νεωτέρῳ ἠβάσκυσα ἡ ἀλήθεια, μὴ ἆρα τὸ σεμνὸν ἀπεβάλετο (2); ἢ δύσνες αὐτὴ, ὅτι μὴ ἀπὸ φίλων χειλέων ἤκυσα

(*) „Ἀναγκαῖον μὴ μόνον διδάσ„κειν αὐτὲς ὅσον χρηςόν, ἀλλὰ πο„λὺ πρότερον ἀποσῆσαι τᾶ μοχθηρᾶ. Γαλ. περὶ τῶν καθ' Ἱπποκρ. καὶ Πλάτ. Δογμ. Βιβ. β'.

(1) „Ἔργον δὲ ἀ μικρὸν, νῆν ὥ„σπερ βίβλον παλίψησον, ἤδη μολυσ„μῶν ἀνάπλεων, καὶ τὴν βαφὴν ἐκ „ἀνιέντα τῆς ἀπάτης ἐν ποικίλῳ χρόνῳ „δευσοτοιῆσαν καὶ δυσέκπλυτον, διακαθάραι, καὶ πρὸς βαφὴν εὖ πεφυ„κότα διαθέσθαι τὴν κρείττονα. Πλάτ.

„Ἄλλως τε ὅταν πολύντινες χρόνον „ὦσι τὰ ψευδῆ ἀκηκοότες, καὶ μὴ μό„νον αὐτοὶ ἐξηπατημένοι, ἀλλὰ καὶ „οἱ πατέρες αὐτῶν, καὶ οἱ πάπποι, καὶ „ὀχεδὸν πάντες οἱ πρότερον· Οὐ γὰρ „ἐσὶ ῥάδιον τάτων ἀφελέσθαι τὴν δό„ξαν, ἀδ' ἂν πάνυτις ἐξελέγχῃ. Δίων ὁ Χρυσός.

(2) Ὡς ἐκ ἔστιν ἔλαττον ἔργον.... „τὸ μεταμανθάνειν τᾶ μανθάνειν ἐξ „ἀρχῆς. Ἀριστ. Πολιτ. τὸ Δ'. Κ. ά.

(3) „Μὴ τᾶτο βλέψῃς, εἰ νεώτερος λέγω·

„Ἀλλ' εἰ φρονᾶντος τὰς λόγυς Ἀνδρὸς Σ' ἐρῶ. Μένανδρ.

σα (1). Ἐκεῖνο γάρμοι καὶ λίαν ἔοικεν ἀλογώτατον, καὶ φιλοσόφῳ ἐπαγγέλματος πάμπαν ἀλλότριον, τὸ τῇ δόξῃ ἑνόστινος τῶν ἐπὶ φιλοσοφίᾳ γνωρίμων δεισιδαιμόνως προσκεῖσθαι, καὶ μηδεμίαν περὶ τὰ ἐκείνῳ δόξαντα ἐξέτασιν ποιεμένες, ἕνα τοῦτον κανόνατε καὶ τύπον ἀκριβείας ἡγεῖσθαι ὅ,τι ἂν ἐκεῖνος φθάσας διδάξειε. Πλατωνίζοντε, ἢ κατὰ τὸν Ἀριστοτέλιν φιλοσοφεῖν, αἱρεῖσθαι μᾶλλον, ἢ ἀληθεύειν. Καὶ ὁμοφρονεῖν τῷ τῆς Αἱρέσεως ἐξάρχοντι περὶ πλείονος ποιεῖσθαι, ἢ ὀρθὰ φρονεῖν. Ἀλλ' ἐκ εἰς τοῦτο γὰρ ἡμῖν ἀλογίας κατενεχθήσεται ὁ γνησίως ἠρημένος φιλοσοφεῖν· Ἀλλὰ τὸ μὲν ἐπὶ μάρτυρος κρίνειν τὰ προβαλλόμενα παισὶ ῥητόρων ἐάσας (2), αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ τὰ πράγματα ἐξετάσει (3)· θαυμάσει δὲ μᾶλλον ἐκ τῶν λεγομένων τὸς εἰπόντας, ἢ τὸ ἀνάπαλιν. (4). Μόνης τε λόγον ἕξει τῆς ἀληθείας, ἧς ἀδεὶς ἐσὶν, ὃς φιλοσοφεῖν ἐπιχειρήσας, πῇ μὲν ἐχ ἥψατο δυσχήσας, πῇ δὲ καὶ ἀποτυχὼν ἀ διήμαρτε. (Προδ. Α'. §. ς'. ζ'. ή.). Καὶ πολλάκις μὲν, ἀ φαῦλα, ἀδὲ καταφρονητέα τινά, καὶν ταῖς τῶν ἧττον ἐνδόξων βίβλοις ἐγκύπτων εὑρήσειν ἐλπιεῖ.

„Ὡς ἂν ἐχινόποδας, καὶ ἀνὰ τρηχεῖαν ὄνωνιν,
„Φύωνται μαλακῶν ἄνθεα λευκοίων.

πολλαῖς δὲ συντυγχάνων ἀλόγοις τε καὶ ψευδέσιν ὑπολήψεσι καὶ παρὰ τοῖς ἐνδοξοτάτοις αὐτοῖς, ἀδόλως θαυμάσεται· ὑπὸ παντὶ γὰρ λίθῳ σκορπίος εὕδει. Ὅ, τε ἅτως ἀπάντων καὶ „ἀντερείδων, καὶ μὴ παντὶ λόγῳ, πλάγιον, ὥσπερ πνεύματι „παραδιδὰς ἑαυτὸν, ἀλλ' ὀρθῶς ἔχειν νομίζων τὸ, βλαξ ἂν-

„θρω-

(1) Φίλος Πλάτων καὶ Σωκράτης φιλτάτη δὲ ἡ ἀλήθεια.

(2) Ῥητορικὸν γὰρ τὸ τοιᾶτον μᾶλ„λον, ἢ τιμῶντος ἀληθεαν ἀνδρός. Γαλην. προτρεπτ. εἰς τὰς τέχν.

(3) „Τὰς ἐν φιλοσοφίᾳ λόγες, „ἀφαιρᾶντα χρὴ τὴν τᾶ λέγοντος δό„ξαν, αὐτὰς ἀφ' ἑαυτῶν ἐξετάζειν. „Πλάτ. περὶ τᾶ ἀκάεν. Μήτε ἡλι„κίαν τᾶ λέγοντος ἑκάσε, μήτε σχῆ„μα, ἢ δόξαν ἐπὶ Σοφίᾳ, αἰδέμε„νον. Ἀλλὰ κατὰ τὰς Ἀρειοπαγίτας „αὐτὸ ποιᾶντα, οἳ ἐν νυκτὶ καὶ σκότῳ „δικάζεσιν, ὡς μὴ ἐς τὰς λέγοντας, „ἀλλ' ἐς τὰ λεγόμενα ἀποβλέπειν. Λακια. πρὸς Ἑρμότιμ.

(4) Οὐδὲ τᾶτοις τοῖς Ἀνδρᾶσιν (Ἱπποκρ. καὶ Πλάτ.) τοσᾶτον ὑπὲρ τὰς ἄλλας τὴν ψυχὴν κεκοσμημένοις, ἀδεὶς νῶν ἔχων ἁπλῶς ἁπᾶσιν ἀξιοῖ πιστεύειν, ἀλλ' ἀναμένει τὴν ἀπόδειξιν. (Γαλ. ἐν τῷ περὶ καθ' Ἱπποκ. καὶ Πλάτ. Δογμ. Βιβ. γ'.

„θρωπος ἐπὶ παντὶ λόγῳ φιλεῖ ἐπτοῆσθαι, πολλὰ διακρούσε-„ται τῶν οὐκ ἀληθῶς οὐδὲ ὠφελίμως λεγομένων. (1). Ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν προλήψεων ἅλις.

§. λϛ΄. Οὐδ' ἐκεῖνο δὲ, τοῖς, ὡς ἐκ τῆς ἐνδιαστρόφουτε καὶ ἐκμελοῦς περὶ τὰ μαθήματα ἀγωγῆς ἀπαντῶσι, τῷ φιλοσοφεῖν αἱρουμένῳ, κωλύμασι προσθεῖναι ὀκνήσομεν, τὸ παρὰ τὴν λέξιν, ὡς οὐδὲν ἐλάσσονος εὐλαβείας δεόμενον. Καὶ γάρτοι καὶ ἡ τῶν λέξεων παράχρησις, ἀπάτης καὶ ἀμαθίας πολλάκις, οὐκ ἂν εἴποιτις ὅσης, ἀρχὴ τοῖς μὴ προσέχουσι γίγνεται. Τρισσῶς δέ. Ἤτοι γὰρ τῷ κάλλει καταθέλγουσα τῶν ὀνομάτων ἡ λέξις, ἀφροντιστεῖν ποιεῖ τοῦ βάθους, καὶ τῆς ὀρθότητος τῶν νοημάτων τοὺς ἐντυγχάνοντας (2), ἢ διὰ τὸ ἀσαφὲς, ἢ παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν τῶν φωνῶν ἀχλῦντινα παχεῖαν τῶν πραγμάτων κατασκεδάζουσα, δυσχερῆτε καὶ δυσαντίβλεπτα παρέχεται καὶ τὰ προδηλότατα. Ἢ τέως ἐκ μεταφορᾶς τὰ πλεῖστα αἰνίζουσα, καὶ ταῦτα ἔνθα τοῦ λόγου τὸ ἀπηκριβωμένον ἀπαιτεῖται καὶ κύριον, ἐξ ἄλλων ἐπ' ἄλλας ἐννοίας, τοὺς μὴ πάνυ γοργόντε καὶ ἀτενὲς βλέποντας μεθίστησί τε καὶ παρακρούεται. Τοῖς γοῦν εὐηθεστέροις, ἀκούουσιν, ὡς ἄρα ὕειτε, καὶ βροντᾷ, καὶ κεραυνοβολεῖ, ἔφορόν τινα ἐπέρχεται τῶν τοιούτων ἐπινοεῖν, κρατεραῖς ταῦτα χερσὶν αὐτουργοῦντα· Καὶ κεραυνὸς ἐντεῦθεν πλάττεται ἐν δεξιᾷ Ζηνὸς σμερδαλέος, καὶ τ' ἄλλα οἶμαι, οἷς ἐφήδεται ποίησις. Οὕτω δέτοι καὶ τῶν φυτῶν τὰ μὲν ὀρεινοῖς, τὰ δὲ πεδινοῖς, τὰ δὲ τοῖς τέλμασι, καὶ τοῖς διϋγροτέροις τῶν χωρίων χαίρειν, καὶ τοῖς μὲν οἰκειοῦσθαι, τοῖς δ' ἄλλως ἔχουσιν ἀπεχθάνεσθαι συνεχῶς πυνθανόμενοι· Καὶ ἀνέμους μὲν ἀλλήλοις ταῖς πνοαῖς ἀντεμβάλλοντας, τοὺς δὲ φωστῆρας ἀλλήλους ἐπιζοφοῦντας· Ἡμέραντε τὰ πολλὰ διαγελῶσαν, τήνυτε νύκτα σιγηρὰν βαίνουσαν· ἠχώτε ἕτοιμον ἀντιβοῶσαν, καὶ λίθον ἄφετον, τὸ κέντρον τὸ ἑαυτοῦ καταλαβεῖν ἐπισπέρχοντα, καὶ Πῦρ ἔξορον ὄν, ἐπὶ τὴν ἰδίαν γενέσθαι σφαίραν κατεπειγόμενον, καὶ τὴν φύσιν τὸ κενὸν κατορρωδοῦσαν, καὶ Μαγνήτην τὸν σίδηρον καταθέλγοντα,

(1) Πλούταρχ. ἐν τῷ πῶς δεῖ τὸν νέον ποιμά. ἀκούειν.

(2) Ἔχει δέτι καὶ ἡ λέξις ἀπατηλὸν, ὅταν ἡ δεῖα, καὶ πολλὴ, καὶ μετ' ὄγκου τινὸς, καὶ κατασκευῆς ἐπιφέρηται τοῖς πράγμασι. Πλουτ. περὶ τοῦ ἀκούειν.

τα, καὶ τἄλλ' ἃ παρίημι, φιλίαν ἐκ οἷδ' ὅντινα ἐκ τύτων, καὶ νεῖκος, καὶ ἔφεσιν, καὶ φρίκλιν, συμπάθειάν τε, καὶ ἀντιπάθειαν, καὶ τὰς τοιαύτας τῶν παθῶν κινήσεις, καὶ τὸ ἔχατον διανοησίντινα χεδὸν, καὶ βέλησιν τοῖς ἀϑ' αἰϑήσεως λαχῶσι, καὶ τὸ πᾶν ἀψύχοις, λανθάνσι περιάπτοντες. Τὸ δὲ χεῖρον ὅτι ἐξ ἐκείνων τῶν ὀνομάτων μυθοπλασεῖν ἐϑισϑέντες, πολλῇ ἔπειτα τῇ ἐξ αὐτῶν λέχη, καὶ φιλοσοφεῖν ἐπαγγελλόμενοι, τὰς ἐν φιλοσοφίᾳ σεμνοτέρας λόγας καταμαίνσιν, αὐτοίτε λέγοντες, καὶ τῶν ἔτω λεγόντων ἡδέως ἐπακροώμενοι. Οὕτω μετὰ τὲ ἡδέος τλὺ ἀπὸ τὲ ψεύδος λανθάνομεν ἀπάτλυ παραδεχόμενοι, ἐλϑϑέρως ἡμῶν ταῖς ψυχαῖς διὰ τῶν τοιύτων εἰσρέσαν (1).

§. λζ'. Ἀλλὰ γὰρ ἐξιατέον ἡμῖν καὶ τλὺ ἐντεῦϑεν ἐμποιεμένλω λάβλω ταῖς κατὰ διάνοιαν κρίσεσιν, αὐτὸ τὲτο ποιεμένοις τὰ ὀνόματα, ὅπερ ἐσὶ, καὶ ἓ χάριν ἐτέϑη, τῶν τῆς ψυχῆς παθημάτων σύμβολα. Ταύτητι καὶ τὸ μὲν ἀπὸ τῆς λέξεως γάνος αὐτοῖς δὴ τοῖς λεξιϑήραις παραλειπτέον ἀπειροκάλως κομψεύεϑαι, οἵ κατὰ τὲς περὶ τλὺ βοτάνιν Κηφῆνας, περὶ τὰ ἔκτος μόνον σοφιζῶσι τῆς λέξεως. Ἡμῖν δὲ αὐτὸν τὸν καρπὸν πρὸ τῶν φύλλων ϑετέον (2), ἐπιμελεμένοις μὲν ὡς εἰκὸς καὶ τῶν ὀνομάτων, τῇ δὲ χρείᾳ τῇ τύτων μάλισα ἐμφυομένοις. Ἔχει μὲν γὰρ κἀκεῖνα παρὰ τὸ ἡδὺ τὸ χρειῶδες, σκοπεῖται γεμλὺ ἐν ταῖς κατ' ἐπισήμλω διατριβαῖς, μᾶλλον ἃ λέγεται, ἢ ὡς λέγεται (3). Καὶ ἄμεινον παρὰ πολὺ τὸν φιλοσοφῦντα ἀκριβῶς ἀληϑεύειν καὶ

(1) „Λανθάνσιν ἓν ἑφελκόμενοι „καὶ παραδεχόμενοι δόξας πονηράς ἐ„πομένας τοῖς ὀνόμασι. Πλάτ. ἐν τῷ περὶ Ἴσιδ. καὶ Ὀσίριδος.

(2) „Δᾶ ἓν τὸ πολὺ καὶ κενὸν ἀ„φαιρᾶντα τῆς λέξεως, αὐτὸν μᾶλ„λον διώκειν τὸν καρπόν· τῇ δὲ τᾶ λό„γᾳ χρείᾳ πρῶτον ἐμφυομένης, δεύτε„ρον ἔργον τὸ περὶ τῶν ὀνομάτων ἠ„γᾶϑαι. Πλάτ. περὶ τᾶ ἀκούειν. „Ὅρα δὴ .... φιλοσόφων συγγράμ„ματα διεξιών, καὶ λόγας ἀκούων, εἰ „μὴ πλέον τοῖς ὀνόμασι μόνον προσέ„χεας, ἢ τοῖς πράγμασιν. Αὐτ. ἐν τῷ πῶς ἄντις αἰϑοιτο ἑαυτᾷ προκόπτοντος ἐπ' ἀρετῇ. Καὶ γὰρ, Ἡ μὲν λέξις, „οἷον ἐδὴς ἐπὶ σώματος, τὰ δὲ πράγ„ματα σάρκες εἰσὶ καὶ νεῦρα. Οὐ χρὴ „τοίνυν τῆς ἐδῆτος πρὸ τῆς τᾶ σώμα„τος σωτηρίας κήδεϑαι. Κλήμ. Στρωμ. Λόγ. α'.

(3) „Φιλοσοφίᾳ γὰρ ἐ διεντεκτέον „περὶ τῶν ὀνομάτων ὑπηρεσίαν τῇ διά„νοίᾳ ζητέσῃ, κἂν χαμόϑεν αὐτὴν „ἐς τὰ πράγματα συμπορίζηται, „τρανύντε καὶ ἐφαρμόζσαν. Συνίσ. „περὶ βασιλ.

σολοικίζοντα, ἢ ψεύδεσθαι ἀττικίζοντα (1)· Ἀφελεῖτε καὶ πεπατημένῃ τῇ λέξει χρώμενον τῶν πραγμάτων εὐστόχως ἐπιτυγχάνειν, ἢ μηδὲν ὑγιὲς ἀποφαίνεσθαι λαμπρόντι καὶ γεγανωμένον ἀποφθεγγόμενον (2). Τὸ δέγε ἐκ τῆς ἀσαφείας, καὶ παρὰ τὴν ὁμωνυμίαν τῶν φωνῶν κάλυμμα, διαστολαῖς τε ταῖς προσηκούσαις, καὶ ἐπεξηγήσεσι προσφυέσι περιαιρετέον. Ὅσα δὲ τέως ἐκ μεταφορᾶς μετείληπται, ἐπὶ τὸ κυριώτατον τῆς σημασίας, ᾗπερ οἷόντε, ἀνακτέον. Καὶ μάλιστα ἐπειδὰν ὁ λόγος τυγχάνει τῆς κατ' ἐπιστήμην ἀκριβολογίας δεόμενος. Οὔτε γὰρ τὸ ἀσαφὲς, οὔτε τὸ διεσχηματισμένον τῆς φράσεως ὁ φιλόσοφος ἀσπάζεται λόγος, οὗ τέλος μάλιστα τ' ἀληθὲς κρυπτόμενον εἰς φῶς ἄγειν, καὶ ἐν ἀπερίττῳ τε καὶ ἀκορήτῳ ἁπλότητι τοῖς ἄλλοις ὑποτιθέναι. Τοιγαροῦν καὶ αὐτοὶ ἐν τῷ φιλοσοφεῖν ἀεὶ τῆς τῶν φωνῶν ἀπέχεσθαι παραχρήσεως, ὅση δύναμις, πειρασόμεθα, τῶν δὲ ἄλλων, ἢ καταψευδομένους τῇ καταχρήσει τῆς λέξεως ἀπελέγξομεν, ἢ ἐν ἀκαίρῳ κομψότητι τῶν λεγομένων τὸν νοῦν συγκαλύπτοντας, κυρίως λέγειν καὶ σαφῶς δεησόμεθα.

„Οὐκ οἶδα σάφα τί κέκρυπται εἰκόνι τῇδε·
„Ὡς πάντ' αἰνικτὰ, κ' ἀσαφῆμοι λέγεις.

Ἀστεῖον γοῦν τὸ τοῦ Ῥωμαίου, οὕτως ἡμῖν ἐξελληνισθέν (3).

„Τίπτ' ἀσαφέσσι τεὴν λῷστε φρένα ῥήμασι κεύθεις;
„Ὄφρ' οὐδεὶς ξυνίῃ, σῖγ' ἄρ' ἄμεινον ἔσο.

§. λή.

(1) „Ἔφασκε γὰρ (ὁ Ζήνων) τοὺς „μὲν τῶν ἀσολοίκων λόγους καὶ ἀπηρ„τισμένους, ὁμοίους εἶναι τῷ Ἀργυρίῳ „τῷ Ἀλεξανδρινῷ εὐοφθάλμους μὲν καὶ „περιγεγραμμένους καθὰ καὶ τὸ νόμισ„μα, οὐδὲν δὲ διὰ ταῦτα βελτίονας· „τοὺς δὲ τοὐναντίον ἀφωμοίου τοῖς Ἀττι„κοῖς τετραδράχμοις, εἰκῇ μὲν κεκομ„μένους καὶ σολοίκους, καθέλκειν μέν„τοι πολλάκις τὰς κεκαλλιγραφημένας „λέξεις. Λαέρτ. εἰς βίον Ζήνων.

(2) Ἐμοὶ δὲ εἰκότως οἶμαι πρόκει„ται νοεῖν τὰ σημαινόμενα, εὐγλωτ„τίαν δὲ μήποτε ζηλοῦντα, ἀρκεῖσθαι „μόνῳ τῷ αἰνίξασθαι τὸ νοούμενον· ὁ„ποίῳ δὲ ὀνόματι δηλοῦται τοῦτο ὅπερ „παραστῆσαι βούλομαι, οὐδένμοι μέ„λει ... Κἂν φυλάξῃς (φησὶν ὁ Πυ„θαγόρειος ἐν τῷ Πλάτων. Πολιτικ.) „τὸ μὴ σπουδάζειν ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι, „πλουσιώτερος εἰς γῆρας ἀναφανήσῃ φρο„νήσεως. Καὶ ἔνγε τῷ Θεαιτήτῳ εὕ„ροις αὖ πάλιν· τὸ δὲ εὐχερὲς τῶν „ὀνομάτωντε καὶ ῥημάτων, καὶ μὴ „δ' ἀκριβείας ἐξεταζόμενον, τὰ μὲν „πολλὰ οὐκ ἀγεννὲς, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ „τούτου ἐναντίον ἀνελεύθερον. Ἔστι δ' ὅτε „ἀναγκαῖον. Κλήμ. Ἀλεξ. Αὐτ.

(3) Quid iuvat obſcuris involvere ſcripta latebris?
Ne pateant animi ſenſa? ſilere potes.

§. λή. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τέως καὶ αἱ παρὰ τὸ προσῆκον ἀχολίαι, καθάπερ Ἐχενηίδες τινὲς τῷ βραχεῖ τὲ ἐν ἡμῖν Νῦ ἀκατίῳ ἰχυρῶς προσιζάμεναι, τὸ προκείμενον τῆς τῶν ὄντων ἐπιζήμης διαβαλεῖν ἐκ ὄμαρῶς ἐπιτρέπουσι πέλαγος. Λέγω δὲ ἀ μόνον τὰς ἕνεκα τὲ πορισμὲ τῶν ἀναγκαίων μερίμνας, καὶ τύρβας· (Καὶ γὰρ καὶ τέτων ἐλευθεριάζειν προσῆκεν ἡμῖν τὸν φιλόσοφον) (1), ἀλλὰ καὶ τὸ περὶ τὰς μελέτας ἐκδεδιητημένον, καὶ ἄτακτον· Καθ' ὃ, οἱ μὲν ἐκτόπως τῶν Συγγραμμάτων τοῖς μὴ κατὰ πρόθεσιν τιὶ αὐτῶν ἐγκύπτειν τὰ πολλὰ χαίρεσιν· Οἱ δὲ καὶ τοῖς ἀφ' ὧν ἀδεμίαν ἐζὶ καρπώσαθαι λυσιτέλειαν, κενιὶ δὲ ἄλλως τέρψιντε καὶ ψυχαγωγίαν ἀνόνητον, ἐμματαιάζεσιν· Οἱ δὲ τῶν πρὸ ὁδῆ γινομένων μαθημάτων παραμελῆντες, ἀτέλεσοι ἔτι τῶν ἃ προγινώσκειν ὤφειλον ὄντες, ἐπὶ τὰ ἐχόμενα χωρῆσι, καὶ ὑπερβάθμιον, ὃ δὴ λέγεται, τὸν πόδα αἴρεσιν· Οἱ δὲ τέως καὶ τοῖς χρησιμωτάτοις καὶ πρεσγιαιτάτοις ἐνδιατρίβοντες, ἀταλαιπώρως πως αὐτὰ ἐπιτρέχεσι, τῶν μὲν πρὸ ὀφθαλμῶν ἀνεπιζάτως καὶ ἐπιπολαίως ἔτως εἰπεῖν ἐπιψαύοντες, ἐπὶ δὲ τὰ πρόσω πάνυ λίχνως τε καὶ ἀκρατῶς ἐπισπᾶδοντες, τῶν δὲ ὀπίσω, οἷαπερ εἰκὸς τὲς ἔτως ὀλιγώρως τὰς μελέτας διατιθεμένες, ἀδ' ἀμαυρὰ γῆν τὰ ἴχνη κατέχοντες.

§. λθ'. Ἀλλὰ γινέσθω δὴ πρὸ παντὸς ἡ τῶν πρὸς τὸ τέλος φερόντων βιβλίων αἵρεσις. Καὶ τέτων ὅσα ὑπὸ τῶν γνωριμωτάτων ἐπὶ τῇ προκειμένῃ τῆς Ἐπιζήμης ἰδέᾳ συγγέγραπται, ἐν χερσὶ παρέζω. Καὶ ἡ κατὰ τὰς θεωρίας προσήκεσα μέθοδος καὶ τάξις τηρείσθω. Μηδὲν τῶν προεγνῶσθαι δεόντων ὑπερβαινέσθω. Μὴ ἐπιτροχάδην, μηδ' ἀδιασκέπτως τὲ ὑπ' ὀφθαλμοῖς παρερχέσθω. Τὰ αὐτὰ καὶ δεύτερον, καὶ τρίτον δεῆσαν ἐπαναγινωσκέσθω. Τῶν νοημάτων, μηδὲν πλέον ἢ χωρεῖν πέφυκε καὶ σέγειν, ὁ νῆς ἐμφορείσθω. Τὰ ἀπαντῶντα τῶν διαπορημάτων ἐπιλυέσθω. Εἰ μὴ καθ' ἑαυτὸ ἐπὶ τῶν δυσζυμβλήτων ἡμᾶς ἐθέλει διδάσκειν τὸ βιβλίον, ὁ τιὶ δυχέρειαν ἐκ μέσε ποιησόμενος ζητείσθω, καὶ ἐπερωτάσθω. (2). Τὰ λόγε ἄξια σημειέσθω.

(1) „Ἄσκησις λόγων, καὶ μαθημάτων ἀνάληψις, ἀπραγμοσύνης δεῖ„ται καὶ σχολῆς. Πλάτ. περὶ Εὐθυμ.

(2) „Κυλιόμενα δὲ ἀεὶ (τὰ βιβλία) „μόνῃ μιᾷ χρώμενα τῇ ἐγγράφῳ φω„νῇ, πρὸς τὸν ἐπανερόμενον ἀδὲν πλέ-

„ον

θω. (1). Καὶ ἐν ἐπιτομῇ τὰ ἀναγνωσθέντα ἀνακεφαλαιούμενα τῇ μνήμῃ ἐναποτιθέσθω. Περὶ μὲν οὖν τῶν, ὅσα τὴν ἀπὸ τοῦ φιλοσοφεῖν εἴωθεν ἡμῖν κολούειν ἐπίδοσιν, καὶ ὅπως ταῦτα ἐπανορθοῦσθαι δέον, ἢ φυλάττεσθαι, τὰ κυριώτερα, ἃ ἄντις εἴποι, σχεδὸν τοσαῦτα.

Ἐπειδὴ δὲ τοσοῦτον ἡμῖν διὰ παντὸς τοῦ λόγου. τὸ τῆς προσοχῆς, καὶ ἀκριβοῦς περὶ ἕκαστα παρῄνηται σκέψεως, φέρε δὴ καὶ τίνα ἐστὶ τὰ προάγοντα καὶ ἐπιτείνοντα τὴν προσοχὴν ἐν βραχεῖ διέλθωμεν.

§. μ'. Α'. Τὴν εἰς τὸ προσέχειν τοῖς νοητοῖς παρασκευὴν ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ, ὡς ἐκ τῆς βουλήσεως χρεὼν ἥκειν ἔχοντας. Τουτέστιν οὐ παρημελημένως, οὐδὲ οἷον παρέργως, ἀλλὰ μεθ' οἵας ὅσης σπουδῆς καὶ συντόνου τῆς προθυμίας, ἑκάστης τῶν θεωριῶν ἁπτομένους. Ἃ γὰρ οὐ περιπαθῶς διώκομεν, οὐδ' εὐστόχως θηρώμεθα· Οἷς δ' ἂν ἰσχυρᾷ ψυχῆς ἐφέσει ἐπιχειρῶμεν, ἐν τούτοις τὰ πλεῖστα καὶ κατορθοῦν πεφύκαμεν. Ἡ δὲ ἔφεσις περὶ τὰ μαθήματα, καὶ ἐκ πολλῶν μὲν ἄλλων ἐγγένοιτ' ἄν, ὅσαι μικροῦ δεῖν ἃς ἕκαστος προέλοιτο ἐμφιλοσόφου βίου ἰδέας, μάλιστα δὲ καὶ ἐκ τῆς σὺν ἐκπλήξει τῆς ψυχῆς ἀπορίας διεγερθείῃ, καθ' ἣν ἐπὶ τὴν κατὰ γνῶσιν θήραν τῶν ὄντων ὑπὸ τῆς ἱερᾶς κινούμεθα φύσεως (Ἀφήγ. Προεισ. §. δ'. ε'.), δι' αὐτόγε τοῦτο ὅτι λόγου μετέχομεν, καὶ ἐπιστήμης ἐσμὲν δεκτικοί. Διὰ γὰρ ταῦτα τοῦ εἰδέναι ἕκαστος φύσει ὀρέγεται. Εἰδέναι δ' ὀρέγεται πρὸ τῶν ἄλλων, ὅσα μετὰ τοῦ καλοῦ τὸ θαυμάσιον φέροντα, ἐξίστησί τε νοῦν τὸν ἐντυγχάνοντα, καὶ εἰς ἀπορίαν κινεῖ. Ἡ γὰρ τοῦ μαθεῖν ἔφεσις ἀπορίας μὲν ἐστὶν ἐπιγέννημα, εὐπορίας δὲ, καὶ εἰδήσεως τιθηνὸς ἀγαθὴ καὶ μήτηρ. Καὶ ἄνθρωποι περὶ τὰ θαυμαζόμενα, μετεώρῳ νῷ, καὶ λογισμῷ φιλοπράγμονι ὑπ' ἀγνοίας τὴν ἀρχὴν τεθηπότες, ἐντεῦθεν ἐκ τοῦ ἀπορῆσαι φιλοσοφεῖν ἄρξασθαι φέρονται. „Μάλα γάρ τοι φιλοσόφου τοῦτο

„ον παρὰ τὰ γεγραμμένα ἀποκρίνεται. „Δεῖται γὰρ ἐξ ἀνάγκης βοηθοῦ· ἤτοι „τοῦ ἐγγραψαμένου, ἢ καὶ ἄλλου τοῦ „εἰς τὸ αὐτὸ ἴχνος ἐμβεβηκότος. „Στρωμ. λόγ. α'.

(1) „Ἐκλέγειν δὲ χρὴ καὶ ἐκ τῶν „γεγραμμένων λόγων. Τὰς δὲ διαγρα„φὰς ποιεῖσθαι περὶ ἑκάστου γένους. Πα„ρασημήνασθαι δὲ καὶ τὰς ἑκάστων δό„ξας. Ἀριστ. Τοπικ. Βιβλ. Α'. Κ. ιδ'.

„τȣ̃το τὸ πάθος, τὸ θαυμάζειν. Οὐ γὰρ ἄλλη ἀρχὴ φι-„λοσοφίας, ἢ αὕτη. (1).

§. μα΄. Β΄. Δὲ ἐκ ζήλȣ, καὶ φιλοτιμίας ἀνεπιμώμȣ, ἐπὶ τὴν σπȣδαίαν μελέτην ȣ̓ μικρὸν ἡ ψυχὴ πέφυκε παραθήγεσθαι. Τὸ γὰρ ἀΐδιον εἰς τȣ̀ς ἔπειτα τὸ κλέος παραλιπεῖν, καὶ Σοφοῖς Ἀνδρᾶσιν ἐν Ἱερῷ μνήμης ἀγήρω καὶ ἀϊδίȣ συνιδρυθῆναι, ὡς ἔνι σφόδρα κνίζειν οἶδε ψυχὴν τὴν φιλόκαλον. Ἡ δὲ δὴ φιλοτιμία αὕτη πρὸς τȣ̀ς δοκιμωτέρȣς βλέπȣσα, εἰς ἔριν μεθίςαται τῷ ἀμιλλομένῳ, ἐπὶ τȣ̀ς ὠφελιμωτάτȣς πόνȣς συνεχῶς διεγείρȣσάτε καὶ ὑπαλείφȣσα, δι᾽ ὧν ἄν καὶ παρεὐδοκιμήσαι τις ποτὲ (2), ἢ γȣ̃ν ἐγγὺς γένοιτο, μηδὲν „τι τȣ̃το προσλυμαινομένων. Ἡ γάρτοι τῶν ἀγαθῶν ἔρις „ὠφελεῖ τὸν ζηλȣ̃ντα, μὴ παραβλάπτȣσα τὸν ζηλȣ́μενον. (3). Αὕτη μὲν ȣ̃ν τῶν Ἐρίδων ἡ καλλίςη, ᾗ καὶ Ἡσιόδῳ δοκεῖ (4). Ην ȣ̓δὲν ἀπεικὸς πάσχειν καὶ τὸν τῆς Σοφίας ἐραςὴν, τῷ καλῷ τȣ́τῳ ζήλῳ, μυωπιζόμενον, καὶ τὸ μακρὸν ȣ̃τω, καὶ ὄρθιον, καὶ τραχὺ τῆς ἐπὶ τὸν κολοφῶνα τῶν ἐπιςημῶν φερȣ́σης εὐθύμως μάλα καὶ καρτερικῶς διανύοντα.

§. μβ΄ Γ΄. Βοηθεῖ δὲ εἰς προσοχὴν ȣ̓ μετρίως καὶ μελέτη ἡ εὐμεθόδως, καὶ μεθ᾽ ἧς προσήκει τάξεως γινομένη. Ην μήτις ἀπλήςως ὥσπερ οἱ ἀδηφάγοι τὰ ὄψα, μηδὲ χανδὸν ἅμα τῇ διανοίᾳ σπεύδοι πάντα καταβροχθεῖν τὰ προσφερόμενα, ἀλλὰ καθ᾽ ἕν, τῶν λοιπῶν χωρὶς, ἕκαςον ἀναμασσῶτο, χυμόντε τȣ́τȣ, καὶ ποιότητα κρίνων, καὶ δύναμιν. Ἀπαυδήσειε γὰρ δήπȣ καὶ νȣ̃ς, ὑπὲρ ὃ δεξιὸς ἐςὶν ἐμφορȣ́μενος, καὶ ὑπὸ πλήθȣς κατακλυζόμενος, καὶ ἐξεμέσειεν

(1) Πλάτων- ἐν Θεαιτήτῳ.

(2) Οὕτω καὶ Γαληνὸς, εἰς ἐπιβολὴν φιλοσοφίας τȣ̀ς κατ᾽ αὐτὸν ἐτύγχανε διεγείρων, πρὸς ζῆλον τὸν τȣ̃ Ἱπποκράτȣς αὐτȣ̀ς παρορμῶν, καὶ ȣ̓δὲν ἀδύνατον εἶναι, τὸ καὶ Ἱπποκράτȣς αὐτȣ̃ βελτίȣς γενέσθαι ὑποτιθέμε-„νος. Φιλοσοφητέον ἡμῖν ἐςὶ πρότε-„ρον, εἴπερ Ἱπποκράτȣς ἀληθῶς ἐσ-„μέν ζηλωταί. Κἂν τȣ̃το ποιῶμεν, „ȣ̓δὲν κωλύει, μὴ παραπλησίȣς, ἀλ-„λὰ καὶ βελτίȣς αὐτȣ̃ γενέσθαι· Μαν-„θάνοντας μὲν, ὅσα καλῶς ἐκείνῳ γέ-„γραπται, τὰ λείποντα δ᾽ αὐτȣ̀ς ἐ-„ξευρίσκοντας. Γαλην. Ὅτι ἄριςτ. Ἰατρ. καὶ φιλόσοφ.

(3) Δημόκριτος.

(4) Ἥτε καὶ ἀπάλαμνόνπερ ὅμως ἐπὶ ἔργον ἐγείρει.

. . . . . .

. . Ἀγαθὴ δ᾽ ἔρις ἥδε βροτοῖσι. Ἡσιόδ. εἰς τὸ Ἔργα καὶ ἡμέραι.

σειεν ἄρα ἐπισρέψας τὰ ἐντιθέμενα (1)· ἢ ἐδὲ τιὺ ἀρχιὺ ἂν εἰς δίζαιτο, κατὰ τῶν σκευῶν τὰ βραχύσομα, ἃ τῶν ὑγρῶν εἴωθεν ἀνεκπέμπειν, ὅσα τύτοις ἀφθόνως τε καὶ περιττῶς ἐπικαταχεῖται. Ὥσπερ γὰρ ὀφθαλμὸς πλείοσιν ὁρατοῖς, ὕτω καὶ νῆς πλείοσι τῶν νοητῶν ἐν τῇ σωέγγυς ἐπιβάλλων, ἥττων ὤφθη ἑαυτῇ τῇ δυνάμει. Καὶ Φύρδιν μὲν ἴσως τὰ πολλὰ, καὶ ἀκρίτως, τῶν δὲ πολλῶν ἐδὲ ἓν διακρινῶς, ἐδ' ὡς χρὴ προσενόησε· Τεῦτ' ὂ καὶ τοῖς ἑτέρας διδάσκειν ἐπαγγελλομένοις ἐπιμελῶς ἐσὶ παρατηρητέον. Τῶν γὰρ ἀκρωμενῶν τὸν νεῦν ὑπὲρ τὸ δέον πολλάκις παραφορτίζοντες, ἐν βυθοῖς ἀγνοίας ὑποβρύχιον καταδύσει, (2).

§. μγ'. Δ'. Καὶ τὸ πολυμέριμνον τῇ βίᾳ, καὶ πολυάσχολον, ταραχὰς ἐμποιᾶν τῇ ψυχῇ μεγίσας, καὶ παντοίων παθῶν χαλεπὰς διεγεῖρον θυέλλας, ἐκ ἐᾷ τῇ δεόσῃ προσοχῇ χρήσασθαι, ἐδ' ἐπιτρέπει μεθ' ἡσυχίας καὶ ἀπραγμοσύνης ἐνδιατρίβειν τοῖς νοητοῖς. Τῷ γᾶν τινὰ θεωρίαν ἐνησημένῳ βίος ἀφροντις ἐναπαιτεῖται, ἀτάραχος, τῶν ἔξωθεν περιπετειῶν, καὶ πραγμάτων ὡς οἷόντ' ἐλεύθερος. Αἰθήσεις τῷ νῷ πειθαρχεῖσαι μηδὲ πρὸς τὰ ἔξω ἀτάκτως ῥεμβόμεναι. Σῶμα μηδ' ὑπὸ τρυφῆς διαῤῥέον μηδ' ὑπὸ τῆς ἄγαν ἐνδείας ἐκλεῖπον· ἧπερ γὰρ γαστὴρ παχεῖα λεπτὸν ἐ τίκτει νέον, ὡς εἴρηται, ἀλλὰ καὶ ἡ κατισχνόσα καὶ πάγκενος καταλειπομένη, καὶ τὸν ἐνόντα νόον, ὡς ἐγ ᾠμα, θορυβεῖ, καὶ ἐξίσησιν. Ἐπὶ δὲ τύτοις καὶ ψυχῆς χρεία ἑαυτῇ τε σωιέναι, καὶ ἡδέως οἰκρεῖν προσεδιαθείσης, καὶ Νῷ ῥᾶσα τῶν παρὰ τιὺ προθεσιν ἀφελκομένε, καὶ μεταξὺ τῶν κατ' αἴθησιν προσβολῶντε καὶ θορύβων, εἰ τύχοι, ἀτενὲς καὶ ἀσκαρδαμυκτὶ ἐπὶ τὰ νοητὰ ἐπισρέφοντος. (3).

§. μδ'.

(1) „Μέγας γὰρ ὁ κίνδυνος ἐνθὺς „ἐξεμέσαι, ὃ ἐκ ἔπεψας. Σιμπλίκ. „ἐς τὸ Ἐπικτ. Ἐγχειρ. Κ. ΞΘ'.

(2) „Πολλάμε διδάσκει ἀφθόνως διὰ φθόνον,
„Ὅπως ἀκέων πολλὰ, μηδὲ ἓν μάθω. Φιλήμ.

(1) „Ὅθεν ἐκεῖνο μὲν ψεῦδος ἐσὶ „τὸ Δημόκριτον ἐκκοίως ββέσαι τὰς „ὄψεις, ἀπερεισάμενον ἐς ἔσοπτρα πυ„ρωθέντα, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῶν ἀνά„κλασιν δεξάμενον, ὅπως μὴ παρέ„χωσι θόρυβον, τὴν διάνοιαν ἔξω κα„λέσαι πολλάκις, ἀλ' ἐῶσιν ἔνδον οἰ„κρεῖν, καὶ διατρίβειν πρὸς τοῖς νοη„τοῖς, ὥσπερ παρόδιοι θυρίδες ἐμφρα„γεῖσαι. Τᾶτο μέντοι παντὸς μᾶλ„λον ἀληθὲς ἐσὶν, ὅτι τὴν αἴθησιν „ὀλίγα κινᾶσιν, οἱ πλεῖσα τῇ διανοίᾳ „χρώμενοι. Πλυτ. περὶ πολυπραγ.

§. μδ'. Ε'. Προσοχῆς ἐπιτόνιον καὶ ὁ τόπος, ὁ ἔξω ταραχῶν καὶ θορύβων ἀπωκισμένος. Αἱ γάρτοι Μῶσαι ταῖς ἐρημίαις ἐπιχαίρεσι, τὸ μοναδικὸν τῆ βίᾳ, καὶ ἡσύχιον ἀσπαζόμεναι (1). Δεῖ μέντοι καὶ καθ' ἑαυτὸν τινὰ ψυχικὰ μελετᾶν καὶ ἐθίζεσθαι, καὶ ἐν μέσῳ τῶν θορύβων σὺν ἀπραγμοσύνῃ καὶ ἀταραξίᾳ καθίσαθαι. Ἄλλως γὰρ ἐχέση δ' ἂν αὐτὴ ἡ ἐρημία πάντοτε συντελέσειεν. (2).

§. με'. ς'. Οὐ μικρὸν ἐπιβοήθημα εἰς προσοχῆς ἐπίτασιν καὶ ὁ χρόνος. Προσήκων δὲ καὶ μάλισα ὁ τῆς νυκτὸς (3), τῆς δὲ δὴ νυκτὸς τὸ κατ' ὄρθρον (4)· ἐπειδὰν δ' ὑπὸ τῶν μεθ' ἡμέραν καμάτων ἡ ψυχὴ πιεζομένη τῆς ἀναγκαίας δείται ἀνέσεως, δ' ὑπὸ τῆς τροφῆς βαρεμένη (καὶ γὰρ ἤδη διὰ τὸν ὕπνον ἡ ἀνάδοσις ἐξετελέθη) ἀφυέστερον ἑαυτῆς ἔχει τὰ ἐπιόντα συνιδεῖντε καὶ ἀκριβώσαθαι.

§. μς'. Πλὴν ἀλλ' ἐν ἅπασι μεμνημένος τῆ μηδὲν ἄγαν, φεύγειν τὰς ὑπερβολὰς παραινῶμεν, αἳ τὸν νῆπυς ἀπαμβλύνειν πεφύκασι, καὶ ἀθενέστερον ἑαυτῆ ποιεῖν. Ἐπὶ παντὸς γὰρ τὸ πλέον τῆ συμμέτρε ἀνόνητον· ἔστι δὲ ὅπε καὶ ἐπιβλαβές. Διὸ καὶ ὕπνοι ἐπίσης, καὶ κόποι πολέμιοι τοῖς μαθήμασιν, οἱ μεθ' ὑπερβολῆς δηλονότι καὶ ἀμετρίας, ὡς τῷ

(1) „Εὑρετικὴν γὰρ εἶναι φασὶ τὴν „ἐρημίαν. Μένανδρ. καὶ τὰ Μασᾶα „διὰ τᾶτο ὡς πορφυρώτατα τῶν πόλεων „ἱδρύσαντο. (Πλάτ. αὐτόθ.). Ὅθεν „ὅση δύναμις ἀποστατέον τῶν τοιάτων „χωρίων, ἐν οἷς καὶ μὴ βαλόμενον „ἔστι περιπίπτειν τῷ πλήθει ..... „Οὕτω γὰρ καὶ τῶν πρόσθεν ἀκόμεν „κλέα Ἀνδρῶν, Πυθαγορείωντε (καὶ „τῶν ἄλλων) Σοφῶν. ὧν οἱ μὲν τὰ ἐ„ρημότατα χωρία κατώκεν, οἱ δὲ ἐκ „τῶν πόλεων τὰ ἱερὰ, καὶ τὰ ἄλση, „ἐξ ὧν ἡ πᾶσα ἀπελήλαται τύρβη. „Πλάτων δὲ τὴν Ἀκαδημίαν οἰκεῖν ἔ„λετο, ἀ μόνον ἔρημον, καὶ πόρρω τᾶ „ἄστεως χωρίον, ἀλλὰ καὶ ὡς φασὶν „ἐπίνοσον. Ἄλλοι δὲ καὶ τῶν ὀφθαλ„μῶν ἕκ ἐφείσαντο πόθῳ τῆς ἔνδον „ἀπερισπάστε θεωρίας. Πορφύρ. περὶ ζώων. ἀποχ. Βιβ. Α'.

(2) „Καὶ ἡμῖν ἅτως ἐθιθεῖσα ἡ „ψυχὴ λόγῳ δυνήσεται ἅπαντα δια„πράττεθαι. Ἡ δὲ ῥεμβομένητε καὶ „ἀλύσα, καὶ ἄλλοτε ἐπ' ἄλλα τρε„πομένη, ὅταντι προφανῆ ποτὲ ἡδο„νήντινα, ἢ ῥαστώνην ἔχον, ὥσπερ ὕδα„τος ἐν ἑτεροκλινεῖ χωρίῳ ὅποι ἔτυ„χε τρεπομένε, ἀδὲν ἂν ὠφεληθῇ δ' „ὑπὸ τῆς πάσης ἐρημίαστε καὶ ἡσυ„χίας. Δίων ὁ χρυσ. περὶ Ἀναχωρήσ.

(3) Διὸ καὶ τὴν νύκτα προσᾶπον Εὐφρόνην. (Πλάταρχ. περὶ Πολυπραγ.). Εὖ γὰρ, ἢ καὶ ποιῶ κρεῖσσον νυκτὸς ἢ ἡμέρας φρονεῖν ἐοίκαμεν. Ἐν νυκτὶ δὲ ἄρα διατᾶτο βελὴ καὶ Σοφοῖσι γίγνεταθ.

(4) Ταύτητοι καὶ ὁ ὀρθρίσας πρὸς αὐτὴν ἀ κοπιάσει. Σοφ. Σολομ. Κ. ς'. Καὶ Φίλη ἴσα ταῖς μάσαις ἠὼς πεποίηται.

τῷ Δαιμονίῳ εἴρηται Πλάτωνι. Χρὴ ἓν τὸ δριμὺ τῶν πόνων τῷ ἡδυτέρῳ συγκεραννύειν τῆς ἀνέσεως, καίγε ἐκ διαλειμμάτων, ὥσπερ κιθάρας χορδὰς, τὰς τῶν φρενῶν ἐπιτείνοντε καὶ ἀνιέναι. Κατὰ γὰρ τὸ Ἀδέσποτον ἐκεῖνο, ὃ τῷ Λεκιανῷ εἰσὶν οἱ προσένειμαν,

Ἓξ ὧραι μόχθοις ἱκανώταται· Αἱ δὲ μετ' αὐτὰς,
„Γράμμασι δεικνύμεναι, ΖΗΘΙ λέγεσι βροτοῖς.
Ὦ δὴ καὶ ἡμῖν ποτὲ ἐπιπέπαικται, τίλὺ ἐπὶ τὰς πόνες ἐπάνοδον ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐφεξῆς, ὧδε διασημήνασιν,
„Ἣν δὲ παρελθὼν αὖ καμάτων ἅψῃ δαπανηρῶν,
„Καρκινωβατέοντ', αὖθι λέγεσι ΒΙΑΙ.

ΠΡΟΔΙΑΤΡΙΒΗ
ΤΡΙΤΗ.

Περὶ τῶν ἐν ἡμῖν Γνωσικῶν Δυνάμεων· Καὶ τῶν κατ' αὐτὰς ἐνεργειῶν· Καὶ περὶ Ἕξεων.

§. α'.

Πάντες ἄνθρωποι, ᾗ Φύσεως ἔχοντες εἰσὶ, ταύτῃ καὶ τῆς ἐπὶ τὸ γινώσκειν ὁμοιρεῖσι δυνάμεως. Ἐντεῦθεν καὶ ὁ ἰχυρῶς ἅπασιν ἀντετηκὼς περὶ τὸ εἰδέναι καὶ ἐπίσασθαι ἔρως, ἓ σημεῖον καὶ ἡ τῶν αἰσθήσεων ἐλήφθη ἀγάπησις. (1). Ὡς κενῆστε ἄλλως καὶ φρεδὸς ἂν ἔσης, τῆς πρὸς μηδὲν ἐκβῆναι πέρας δυναμένης ἐφέσεως· καὶ πρὸς τὸ μηδόλως τῇ νοήσει προληφθὲν, μηδ' εἶναι τίλὺ ἀρχιὼ, Φύσιν ἐχέσης. Τὲ γὰρ ἀγνοεμένε, ὥσπερ ἐδὲ κρίσις. Ἐδ' ὑπόληψις, ἔτως ἐδ' αἵρεσις, ἐδ' ἔρως ἐγγένοιτ' ἂν ἐδεὶς ἐδενὶ ἐδόλως. (2). Ἡμῖν δὲ, καὶ τέτε γε ἄνδ, καθ' ἑαυτιὼ ἡ τὲ γινώσκειν ἀριδήλως περιὲσα ἐμφαίνεται δύναμις, ὡσανεὶ φῶς αὐτο-

(1) Ἀρισ. Μεταφ. τῷ Μάζ. Α'. Κεφ. α'.

(2) Τὰ γὰρ ὀρεγόμενα καὶ αἰσθάνεσθαι τὲ ὀρεκτὲ ἀνάγκη. Σιμπλίκ. εἰς τὸ Ἐπικτ. Ἐγχειρίδι. Κ. ά.

αὐτοφανὲς, φωτὸς ἑτέρου πρὸς ἔκφανσιν μὴ δεόμενον, ἐξ ἑαυτῆς πλατεῖσα οἰκοθεν τὸ αὐτόπιστον. Τὰ γὰρ παρ' ἑαυτὴν ἅπαντα ἡ ψυχὴ κρίνειν οἵατε ἴσα, ὅσα τῶν ἰδίων αὐτῆς ἐκ ἐξήρηται ὅρων, αὐτὴ τέως πρὸς ἑαυτὴν ἐπιστραφεῖσα, καὶ εἰς ἑαυτὴν συννοῦσασα, τό, τε κρίνον ἐστὶν ἅμα, καὶ τὸ κρινόμενον. Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῶν ὄντων ὄπισθεν οἶδεν, ἑαυτὴν δὲ σύνοιδεν ἀτρεκῶς ταῦτ' εἰδεία, καὶ ἐπισαμένη συνεξεπίσταται. Καὶ δὴ, καὶ πρὸ τούτων ἑαυτὴν ἐπιγιγνώσκουσα ἐστὶ πολὺ πρότερον, εἰ μηδὲν ἄλλο, ἀλλὰ γῶν ὑπάρχουσαν· Καὶ παντοῖα, τὰ μὲν δυναμένην, τὰ δ' ἐνεργοῦσαν, τὰδ' ἄλλοτ' ἄλλως διακειμένην. Οὐδὲ γὰρ ἐδ' ἔσαν, οὐδὲ γιγνώσκειν ἑαυτὴν ἀγνοήσαν ἂν ποτε πεφυκεῖαν, οὐδὲ γιγνώσκουσαν.

§. β'. Τῶ δὲ τρόπῳ τῆς τοιᾶσδε γνώσεως συνείδησις ὄνομα, ἢ συναίσθησις, ἢ συνεπίγνωσις, ἤτι τοιοῦτον, οἷον ἂν τιὴ εἰς ἑαυτὸ σύννοῦσιν τὸ γνωσικὸ ἐμφαίνειν δυνάμενον. Καὶ ἔσω τὰ κατ' αὐτὸν ληπτὰ, τῶν ἡμῖν γινωσκομένων τὰ πρῶτα, καὶ βεβαιότατα, καὶ πάντῃ πάσης ἀμφιβολίας ἔξω ἱσάμενα· Οὗτος γὰρ ὡς ἄντις ἀληθείας γνώμων ἀτραβὴς τε καὶ ἀπαρέγκλιτος ἡμῶν ἑκάστῳ ἐγκαταβέβληται τῇ ψυχῇ, καὶ τοῦτο γνώσεως ἁπάσης οἷον κριτήριον ἀψοῦδέστατον ἵδρυται. (1). Οὐδ' ἔστιν ἄλλοθεν, ἢ ἐκ τούτου σαθμήσασθαι, τοῖς ἑαυτῶν ἀτενῶς ἐνθυμίοις προσέχοντας, ὅπως ποτε περὶ αὐτὰ τυγχάνομεν ἔχοντες. (2). Καὶ γὰρ καὶ ὁ ἀκλινῶς τι καὶ ἀκινήτως εἰδὼς, αὐτόθεν ἔχει τὸ ἀραρὸς ἑαυτῷ τῆς ἐννοίας καὶ βέβαιον, καὶ ὡς εἰπεῖν ἀδιάσειστον· Ὅ, τε ὑπονοῶν, καὶ ὑπενδοιάζων τιὴ γνώμῃ, ἑαυτὸν ἐ λέληθεν ἀσατοῦντα, καὶ σαλδόμενον. Καὶ ἐδ' ἂν ὁ ἀπορῶν ὡς ἀπορεῖν, ἐδ' ὁ ἀγνοῶν ὡς ἠγνόησέτι, ἐδ' ἂν εἰ πάνυ βεληθεὶς, ἐπιεικῶς ἀγνοήσειε, καὶ εἰ τὰ Σέξτε παίζων καὶ Πύῤῥωνος, ἄλλοτι λέγειν παῤ „ὃ πέπεισμαι πλάττοιτο. Τὸ γὰρ ἀδύνατον εἶναι φάσκειν τὸ „αὐτὸ καὶ κρίνον καὶ κρινόμενον, καὶ πιστὸν καὶ ἄπιστον ὑπάρχειν

(1) „Ὥστε τὸν ἐν ἑκάστῳ λόγον Κανόνα εἶναι διακριτικὸν τῆ ἀγαθῆ καὶ τῆ „κακῆ, τῆ ἀληθῆς καὶ τῆ ψεύδες. Σιμπλίκ. ἐις τὸ Ἐπικτ. Ἐγχειρίδ. Κ. οβ'.

(2) „Τὶς δ' ἐκ ἔχει συναίσθησιν τῆ „θέλειν καὶ μὴ θέλειν, καὶ τῆ αἱ„ρεῖσθαι καὶ ἐκκλίνειν, καὶ τῆ συντί„θεσθαι καὶ ἀπαρνεῖσθαι; Σιμπλίκ. ἐις τὸ Ἐπικτ. Ἐρχειρ. Κεφαλ. α'.

χειν (1), οὐδὲν πρὸς ἔπος, ὅσον εἰς δύναμιν εἰπεῖν, τὴν καὶ τὰ πράγματα νοῦσαν, καὶ ὅπως περὶ τὰς ἰδίας ποτὲ νοήσεις ἔχει ἑαυτὴν μὴ λανθάνουσαν. Ἔνθεντοι καὶ ὁ Νεώτερος (2), εὐθυβόλως ἑαυτὸν οἷον ἀναζητῶν, δι' αὐτῆς εὐστοχήσας ἀνεῦρε τῆς γινομένης αὐτῷ διασκέψεως. Εἰ τοῦτο μόνον καὶ αὐτὸς, ὅτιτε διανοούμενος εἴη, καὶ ὡς ἐντεῦθεν κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην καὶ ὑπάρχων, πρὸς τὸ φῶς ἐκεῖνο ἀτενίσας συνεωράκει, τὸ κατὰ τὴν εἰρημένην συνείδησιν.

§. γ'. Ἐξ αὐτῆς δὲ ταύτης τῆς συνειδήσεως, καὶ τί δήποτε τὸ ἀληθεύειν ἐστὶ, τί δὲ τὸ ψεύδεσθαι, οὐ δυσχερὲς συνιδεῖν. Ἐπειδὴ γὰρ τῇ ἐπανειλημμένῃ ταύτῃ ἐννοίᾳ (ἣν συνείδησιν ἀποκαλοῦμεν) ἡ κατ' αὐτὴν τοῦ νοουμένου ἄμεσος εἴδησις, οἷόντι νοητὸν ὑπόκειται, ᾧ συνᾴδειν μὲν αὐτὴν ὡς εἴρηται ἀεὶ ἀναγκαῖον, διαφωνεῖν δὲ αὐτοῦ οὐχ' οἷόντε (§. α' καὶ β'.), φανερὸν ἐντεῦθεν, ὡς ἡ μὲν ἀλήθεια ἐν τῇ κατὰ τὸ αὐτὸ τοῦ νοητοῦ, καὶ τῆς νοήσεως κεῖται συμφωνίᾳ, τὸ δὲ ψεῦδος ἐν τῇ τούτων μεταξὺ διαφωνίᾳ καὶ διαμάχῃ. (3). Διὸ καὶ τὰς μὲν

(1) Σέξτ. ὁ Ἐμπειρ. Βιβ. ζ. πρὸς τοὺς λογ. Κ. α'.

(2) Ὁ Γάλλος Καρτέσιος διαπορῆσαι δεῖν ἐγνωκὼς ἅπαξ ποτὲ διὰ βίου περὶ πάντων, καὶ δὴ καὶ περὶ ἑαυτοῦ οὐδὲν ἥκιστα, εἰ ὑπάρχοι ἀναζητῶν, τουτὶ τὸ τεθρυλλημένον παρὰ τοῖς Νεωτέροις εἰσέβαλε: „Νοῶ· οὐκοῦν ὑπάρχω. πρώτηντε καὶ βεβαιοτάτην ταύτην τῶν ἐν φιλοσοφίᾳ ὑποθέμενος γνώσεων. Περὶ Ἀρχ. φιλοσ. Μέρ. Α'. Τμήμ. ζ'.

(3) Τὴν Ἀλήθειαν παρὰ τὸ μηδόλως λήθειν, τουτέστιν ἀπατᾶν, οὕτως, ᾗ δοκεῖ, εἰρημένην, τριττῶς εἰώθασι διαστέλλειν. Ἡ μὲν γὰρ ἐν τούτῳ κεῖται, ὅτι ἕκαστα τῶν παθῶν καὶ ἰδίων ἃ φύσει αὐτοῖς πρόσεστιν εὐμοιρεῖ· οἷον ὁ Μαγνήτης φέρε τῶν τοῦ Μαγνήτου, καὶ τῶν τοῦ χρυσοῦ ὁ χρυσὸς, καὶ τῶν γε τοῦ νοήματος αὐτὸ τὸ νόημα. Καλεῖσθαι δὲ εἴωθεν ἡ ἀλήθεια αὕτη Μεταφυσική· Καὶ οὐδὲν ψεῦδος ταύτῃγε νοουμένῃ ἀντίξουν φέρεται. Πᾶν γὰρ ὅ,τιπερ ὄν ἐστὶ, καὶ ἀληθὲς κατ' αὐτὸ τοῦτο τυγχάνει, ὡς ἄρα συνάδων τῇ Ἀρχετύπῳ Ἰδέᾳ, ὡς ἄντις εἴποι Πλατωνικῶς· τοιοῦτον ὄν δηλονότι, οἷον τῇ Ἰδέᾳ τῆς κατ' αὐτὸ παρίσταται φύσεως· ᾧ δήπου λόγῳ, ψευδὲς οὐκ ἂν εἴη τῶν ὄντων ἓν μηδεὲν, ὅτι μὴ τὸ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄν, ὡς πρὸς μηδὲν ἔχον τὸ σύμφωνον, καὶ κατάλληλον. „Τὸ γὰρ ψεῦδος ἕτερον μηδὲν, ἢ τὸ „μὴ ὄν καθέστηκεν. (Δαμασκ. Φιλο„σοφ. Κεφ. α'. Περὶ Γνώσ.). Ἡ δὲ δευτέρα ἐν τῷ τὰ νοήματα τῶν νοουμένων πραγμάτων οἷον εἰκόνας εἶναι ἀκριβεῖς, καὶ μηδὲν αὐτῶν παρηλλάχθαι· Καὶ τοὺς λόγους δὲ τοῖς λεγομένοις ὁμολογεῖν· Οἷον εἴτις τὸν κύκλον νοοίῃ, καὶ λέγοι περιφερῆ, τὴν Σελήνην ἑτερόφωτον. Λέγεται δὲ αὕτη ἀλήθεια Λογική· Καὶ ἔστι καθ' ἣν αἱ ἔννοιαι συμφώνως ἔχουσι πρὸς τὰ νοητὰ, καὶ αἱ λέξεις πρὸς τὰ λεκτά· ἧς ἐναντίον τὸ Λογικὸν ψεῦδος, ἥτε γνῶσις ἡ τῶν νοουμένων ἀπάδουσα, καὶ ἡ φωνὴ ἡ παραφθεγγομένη παρ' ὅ ἐστὶ τὰ λεγόμε-

μὲν συνειδήσεις, ὡς ἀεὶ ταῖς ἐν τῇ ψυχῇ διαθέσεσιν ὁμολογούσας, ἀεὶ καὶ ἀληθεύειν εἰκὸς· τὰς δὲ τῶν ὄντων γνώσεις, ἅτε δὴ πολὺ τὸ πρὸς αὐτὰ διάφορον πολλάκις, καὶ παρηλλαγμένον ἐχούσας, τὰ πολλὰ συμβαίνει καὶ ψεύδεσθαι. Οἷον τὸν ἥλιόν τις ὁρῶν κρίνει ποδιαῖον· ὡς μὲν οὖν ὁρᾷ, καὶ ὅτι ποδιαῖον ὁρᾷν δοκεῖ, ἀληθὲς ἑκάτερον, καὶ ἐκ συνειδήσεως δῆλον, ἣν οὐχ οἷόν τε ψεύσασθαι· ὡς δὲ καὶ ὁ φωστὴρ τὸν ὄγκον τηλικοῦτος, οὐκέτι· ἐπεὶ καὶ πολὺ πρότερον τῇ συνειδήσει τοῦτο ἀντιβαίνει, ἢ τῇ φύσει τοῦ πράγματος· τοῦτο γὰρ πᾶς τις ἑαυτῷ σύνοιδεν ἐπιστήσας, ὡς τὰ αὐτὰ τῶν μεγεθῶν ἐγγύθεν μὲν καταφαίνεται μεγάλα, μικρὰ δὲ τοὐναντίον πόρρωθεν καθορώμενα.

§. δ'. Ἐκ τῆς οὖν οὕτως ἡμῶν ἑκάστου τῇ ψυχῇ ἐμφύτως ἐνούσης τοῦ νοεῖν δυνάμεως ὡρμημένοις, εὐχερὲς ἦν συνεπιγνῶναι, καὶ καθ' ὅσους τε, καὶ οἵους δὴ τοὺς τρόπους γνωστικῶς τῶν ὄντων θιγγάνειν πεφύκαμεν. Ἤτοι γὰρ αὐτὴ ἡμῶν ἡ ψυχὴ ἐστὶν ἡ νοοῦσα, μηδὲν εἰς τοῦτο, ὅσαγε καὶ ἡμᾶς εἰδέναι, προσχρωμένη τῷ σώματι· ἢ σὺν αὐτῇ ἤδη καὶ τοῦτο, τὸ παρ' ἑαυτοῦ συνεισενεγκὸν, εἰς γνῶσιν ὁπωσοῦν ἡμῖν συνεφήψατο. Γνωστὰ δέτοι, ως μὲν ἐκείνως, ὅσα ἀχράντοις ἐννοίαις, καὶ ὕλης οἱασοῦν ἀμιγέσιν· ὡς δ' οὕτως, ὅσα οὐκ ἄνευ μίξεώς τινος σωματικῆς, καὶ προσπαθείας ἐνύλου παρίσταται γινωσκόμενα. Διττῶς δὲ καὶ τούτων ἑκάτερον. Ἐκείνως μὲν γὰρ, ἤτοι ἑαυτῆς ἡ ψυχὴ, καὶ τῶν κατ' αὐτὴν ἐνεργημάτων ἀντιλαμβάνεται καὶ δυνάμεων, ὅτε καὶ νοοῦσα ἐστὶν ἡ αὐτὴ καὶ νοουμένη ὡς εἴρηται (§. α'. β'.) κατ' ἐπιστροφὴν πρὸς ἑαυτὴν οἷον ἐπαναλύουσα, ἢ τῶν παρ' αὐτὴν νοουμένων, εὐθυτενέσι μὲν, ὡς εἰπεῖν, καὶ ἀνεπιστρόφοις, καθαραῖς δ' οὐδὲν ἧττον, καὶ εἰλικρινέσιν ἅπτεται ταῖς ἀντιλήψεσιν, οἷον τοῦ Θεοῦ, τοῦ ἀληθοῦς, τοῦ δικαίου, καὶ ὅσ' ἄλλα ἀσωμάτως ἐστὶ νοητά. Οὕτω

 δὲ

μενα. Ἡ δὲ Τρίτη ἐν τῷ τὰ λεγόμενα τοῖς νοουμένοις ὁμολογεῖν, καὶ τούτων ἐκεῖνα σημεῖα γίγνεσθαι μὴ ψευδόμενα. Ὡς ἐπειδάντις μηδὲν φθέγγηται παρ' ὃ φρονεῖ. Καὶ αὕτη εἴρηται ἀλήθεια Ἠθικὴ, ὡς παντὸς οἶμαι τὸ ἦθος γνωρίζουσα. Καθ' ἣν καὶ ἀληθινοὺς εἰώθαμεν καλεῖν, καὶ πιστοὺς τὸν τρόπον, τοὺς παρ' ὃ φρονοῦσι μηδέποτε λέγοντας· ψεύστας δὲ καὶ ἀπατεῶνας τοὺς ἄλλο μὲν ἐνὶ φρεσὶ κεύθοντας, ἄλλο δὲ βάζοντας. Ἐμφιλοχωρεῖν δὲ τοῖς νοήμασιν ἀείτινα κρίσιν, δι' ἣν τὸ ἀληθεύειν, ἢ ψεύδεσθαι αὐτοῖς συμβαίνει, ἐν οἰκείῳ τόπῳ ῥηθήσεται.

δὲ πάλιν, ἤτοι τὰ παρόντα καὶ τοῖς αἰσθητηρίοις προσπίπτοντα κρίνει, οἷον ὀφθαλμοῖς μὲν φῶστε, καὶ χρώματα, ὠσὶ δὲ ἤχους, ἀφῇ δὲ θέρμην, καὶ ψύχος, καὶ τὰ τοιαῦτα· ἢ τὰ ἀπόντα μὲν, ἄλλοτε δὲ ταῖς αἰσθήσεσι προσπεσόντα, εἴτε αὐτὰ ἐκεῖνα, εἴτ' οὖν καὶ ἐξ αὐτῶν ἄττα τινὰ, διαφόρως ἐναποτυποῦται καὶ ἀναπλάττεται. Οἷον τράγον, ἔλαφον, τραγέλαφον, καὶ τὰ ὅμοια.

§. ε'. Πάντῃ δὲ κατὰ τοὺς εἰρημένους τρόπους ἑαυτῇ πως παριστᾶν ἐθέλει ἡ ψυχὴ τὰ ὄντα, ἤτοι καθ' ἑαυτὰ ὡς ἐστὶν, ἢ ὡς ἔχει ταῦτα πρὸς ἄλληλα, ἢ ὅπως ὑπ' ἀλλήλων αὐτὰ διατίθεται, ἢ ὡς αὐτὴ, τοῦ σώματος μεσιτεύοντος, πρὸς ἐκείνων, ἢ ὅπως οὐκ ἀδυνάτως ἔχει εἰς ταυτὸ συνεπινοούμενα, ἢ ὅπως οὐ δυνατῶς· ἢ ὡς ἐξ ἀλλήλων νόημα νοήματι συνεφέπεται, ἢ ὡς οὐδόλως. Ἐντεῦθεν δὲ οὐκ ἀεὶ ἐπίσης ἐνεργοῦν τὸ γνωστικὸν ἀναφαίνεται, οὐδὲ μονοτρόπως.

§. ϛ'. Τοῖς μὲν γὰρ ἐν πρώταις ἐπιβολαῖς προσέχοντες, οὐδὲν ἄλλ' ἢ παριστάμενάπως αὐτὰ τῇ δυνάμει ἐπιγιγνώσκομεν. Οἷον τὸν Θεὸν, ἑαυτοὺς, τὸν ἥλιον. Τοῖς δὲ ὁπωσοῦν προσενδιατρίβοντες, καὶ ταῦτ' ἀλλήλοις παρατιθέμενοι, εἴτις αὐτοῖς παρεμφαίνεται συναφείας, ἢ διαστάσεως λόγος, ὥστε ἅμα, ἢ μὴ, τὰ τοιαῦτα ξυμβαλέσθαι διασκοπούμεθα. Οἷον εἰ ἀσώματος ἡ ψυχή; οὖσα δὲ, ὅπως δὴ τὸ σῶμα τοῦτο κινεῖ τὸ ἔνυλον; Τοῖς δὲ κατὰ τὴν οὕτω γινομένην παράθεσιν τὸν νοῦν ἐφιστάνοντες, ἃ μὲν ἂν προσήκοντα εἶναι δοκῇ, τοῖς ὑποκειμένοις προσάπτομεν, ἃ δὲ μὴ, ἀφαιροῦμεν τούτων, καὶ πόῤῥω τιθέαμεν· ὡς ὅτε τὸν Θεὸν ἀγαθὸν εἶναι ἀποφαινόμεθα, κακῶν δὲ οὐδέποτε παραίτιον οὐδενός. Γνωστικοὺς ἡμᾶς αὐτοὺς τυγχάνοντας, καὶ οὐκ ἄνους. Τὰ δὲ τέως ἐν μεταβάσει οἷον διανοούμεθα, ἀπὸ γνώσεως εἰς γνῶσιν λογικῶς βηματίζοντες. Ὡς ἂν εἴτις, ἐκ τοῦ ἀγαθὸν εἶναι τὸν Θεὸν, καὶ μεταδοτικὸν εἰσβάλλοι συλλογιζόμενος· Καὶ ἐκ τοῦ ἀσώματον τὴν ψυχὴν, ὅτι καὶ ἀδιάλυτος ἐστὶν, ὑποσυνάπτοι. Ἐκ γὰρ ἐκείνων ἡγησαμένων, ταῦτα παρὰ πόδας ἴασι, καὶ ῥᾷστα δὴ, καὶ οἷον αὐτόματα τὴν ψυχὴν ὑπεισέρχεται.

§. ζ'. Ταῦτ' οὖν ἐξ αὐτῶν τῆς ἅπασιν ἐμφύτου συνειδήσεως τῶν πηγῶν ἀρυσάμενοι οἱ φιλοσοφοῦντες, καὶ τὰ μὲν, ὡς δυνάμεις κατὰ φύσιν ἡμῖν ἀεὶ περιούσας ἐκλαβόντες, τὰ δ' ὡς ἐκείνων τῶν δυνάμεων ἐνεργείας, ἄλλοτε ἄλλας ἐπεγειρομέ-

ρομένας, διαφόροις καὶ τοῖς ὀνόμασιν, ἥπερ ἦν δέον, χαρακτηρίσαι δεῖν ἔγνωσαν, καλῶς διαξειλαντες. Καὶ δυνάμεις μὲν εἰσὶ τῶν ἐν ἡμῖν (μηδὲν ἐπιὼν περὶ τῶν ἄλλων ἐπὶ τὸ παρόντος λέγειν (1) γνωσικαὶ, Νοῦς, καὶ Φαντασία, καὶ Αἴσθησις. Ὧν ἡ μὲν Αἴσθησις τῶν ὑλικῶντε, καὶ μερικῶν, παρόντων, καὶ ἕνεκα ὁποιονοῦν τῶν αἰσθητηρίων ἐξωτερικῶς κινέντων, δύναμις ἐστὶν ἀντιληπτική. Πρὸς ἣν ἀνακτέον ἂν εἴη, καὶ τὴν ἐκ ἄνω δήπε ἀφῆς τινὸς, μυχαιτέραν τῶν ἐν ἡμῖν συμβαίνουσαν αἴσθησιν, καθ' ἣν πεινῶσιν, ἢ διψῶσιν, ἢ ἀλγοῦσιν, ἢ ἀλλοίως πως τὸ σῶμα ἔσωθεν διατιθεμένοις σφίσιν αὐτοῖς συνεπαισθανόμεθα. Ἡ δὲ φαντασία τῶν μερικῶν ὡσαύτως καὶ ἐνύλων, ἀπόντων δὲ, ἕξις ἀναπλαστική· Σωὴ ἢ θετέον καὶ τὴν μνήμην. Ὁ δὲ νοῦς, ὁ καὶ τὰ κατ' αἴσθησίντε καὶ φαντασίαν ληπτὰ, πεφυκὼς κρίνειν, ἰδιάζον μάλισα ἔχει τῶν ἀσωμάτων ἐνίοτε εἶναι, καὶ τῶν καθόλε ἀναισθήτως τε, καὶ ἀφαντάστως γνωρισικός· Ἐφ' ὃν ἀναγέσθω, καὶ ἡ κατὰ τὴν συνείδησιν ἐπιστρεπτικήπως πρὸς ἑαυτὴν ἕξις (§. δ'.) τῆς ψυχῆς δύναμις.

§. ή. Τῶν δὲ Ἐνεργειῶν, ἡ μὲν κατὰ πρώτην ἐπιβολὴν, ταυτὸν εἰπεῖν κατὰ ψιλὴν παράστασιν τῷ νοητῷ τελεμένη, πρόσληψις ἀκέει· Σκέψις δὲ, ἡ ἀμφισβήτησις λεγέσθω, ἡ περὶ τὰς προσλήψεις, τῆς ψυχῆς ἀσατέσης, καὶ οἷον ἐπαμφοτεριζέσης τινὶ τῷ νόμματος βάσιν, ἀοριστία. Κρίσις δὲ ἡ μεταξὺ τῶν προσειλημμένων, ἢ συνθέσει τῇ τέτων, ἢ διαιρέσει, σάσιν λαβέσης καὶ ὅρον ἀποφανσις. Διάνοια δὲ, ἡ κατὰ μετάβασιν ἀπὸ κρίσεως εἰς κρίσιν προβαίνσα τῆς ψυχῆς ἐνέργεια. (§. ε'.). Οἷον ἑάντινι κατὰ νῶν ἐπέλθοι ἐννοῆσαι ἀσέρας, περιττὸν, ἄρτιον· τῶτο πρόσληψις. Εἶτα καὶ διαλογίσαθαι, εἴπερ ἄρα περιττὸς ὁ τῶν Ἀσέρων ἀριθμὸς, ἢ ἄρτιος; ἐνταῦθα ἀμφισβήτησις, σκέψις. Εἶθ' ὅπως ἂν ἔχοι τὰ περὶ τῶ περιττῶ καὶ ἀρτίε ζητεῖν ἐάσας, εἰ

(1) Ἐκ τῆ Ἀρισ. κοινῇ παρέλαβον, τὰς ψυχικὰς δυνάμεις εἰς τὰς φυτικὰς, καὶ ζωτικάς τε καὶ ὀρεκτικὰς, καὶ γνωσικὰς διαιρῶν. Καὶ φυτικὰς μὲν λέγειν τὴν Θρεπτικὴν, τὴν Αὐξητικὴν, τὴν Γεννητικήν. Τῶν δὲ ζωτικῶν καὶ ὀρεκτικῶν, λογικὴν μὲν τὴν βέλησιν, ἀλόγες δὲ τὸν θυμὸν, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν. Συμπεπλεγμένην δὲ ἐκ λόγε καὶ ἀλογίας τὴν προαίρεσιν. Τὰς δὲ Γνωσικὰς πέντε ἐπικαταλέγειν, Νῦν, καὶ διάνοιαν, καὶ δόξαν, καὶ φαντασίαν, καὶ Αἴσθησιν.

διενθυμηθείη, ὡς ἔστι τέτων ἀριθμόστις τεταγμένος, τετέσι πλῆθος ὡρισμένον· Τῆτο κρίσις. Τέως δὲ, καὶ ἐὰν ἐκ τῆς ὡρισμένης τῶν Ἀσέρων πληθυος εἰσβάλῃ, τὸν κόσμον μὴ εἶναι ἄπειρον· τῆτο διάνοια.

§. θ'. Τέτων ἡ μὲν πρώτη, ἤτοι ἡ πρόσληψις, καὶ Νῷ, καὶ Φαντασία, καὶ Αἰσθήσει κοινὴ εἶναι εἴρηται (1) καίτοι Νῷ μόνῳ κυρίως, εἴτις ἀκριβῶς σκοποίη, προσιδιάζεσα. Τῇ γὰρ Νῇ, τετέστι τῆς ἐν ἡμῖν νοητικῆς δυνάμεως, τὸ ἐπιβάλλειν ἐπὶ τοῖς ὄσι, τὰ μέντοι καθ' ἑαυτὰ, τὰ δὲ, καὶ διὰ τῶν κατ' αἴσθησιν, ἡ Φαντασίαν κινημάτων γνωρίζεσαν. (§. ζ'.). Διὸ καὶ τῇ Νῇ πολλάκις πρὸς ἄλλοις ἔχοντος, ταύτας ἠρεμεῖν ἀνάγκη, ὡς πάντες ἴσασιν (2). Αἱ δὲ λοιπαὶ τῇ νοητικῇ δυνάμει, ἀναμφηρίσως μόνῃ προσήκεσαι εἰσίν. Οὐ γὰρ ἐδ' ἀμφισβητεῖν περίτινος, ἐδὲ κρίνειν, ἐδὲ διανοεῖσθαι ὅλως παρὰ τὸν Νῆν, ἔτε Φαντασία Φύσιν ἔχει, ἐδ' αἴσθησις. Εἰ γὰρ καὶ Κριτικὰς ταύτας οἱ παλαιοὶ (3) δυνάμεις ἐκάλεν, ὡς μέντοι γνωριστικὰς, καὶ διακριτικὰς τῶν ἰδίων ἀντικειμένων, ἐχ' ὡς περὶ τῶν ὄντων ἀποφαντικάς· Καίτοι τῇ Νῇ κἀκεῖνο δι' αὐτῶν τελεῦντος, ὡς εἴρηται. Ταύτητοι καὶ γνωσικὰς μὲν, ἀλόγες δ' ἓν δυνάμεις ὠνόμαζον, γνωσικὴν δὲ καὶ λογικὴν τὸν Νῆν (4). Λόγε δὲ ἔργον ἡ τῆς τῶν νοεμένων πρὸς ἄλληλα συμφωνίας τε καὶ διαφωνίας ἐπίκρισις, καὶ τῇ μὲν ὀρθῇ, ἡ ὀρθῶς ἔχεσα, καὶ ἢ τὰ νοητὰ ἀπαιτεῖ, τῇ δὲ μὴ, ἡ διάστροφος.

§. ι'. Ἐναρίθμιον δὲ τῷ Νῷ, καὶ τῇ Διάνοιαν τάττεσι καὶ τῇ Δόξαν, ὡς δυνάμεις γνωσικάς τε καὶ λογικὰς ἔσας ὑποτιθέμενοι, ἃς ἐδὲν ἡμεῖς ἀλλ' ἢ τῇ Νῇ διαφερέσας ἐνεργείας ἐπιγιγνώσκομεν. Κρίσις γάρ τις τῷ ὄντι ἐστὶ, καὶ ἡ Δόξα,

(1) „Τῇ Νῇ ἔργον ἁπλᾶς προσ-„βολᾶς ... ἐπιβάλλειν τοῖς πράγμα-„σιν, ὥσπερ ἡ αἴσθησις. Ἀνωνύμ. Δόξ. περὶ ψυχ.

(2) Ταύτας Στράτων ὁ Φυσικὸς (παρὰ Πλυτ. ἐν τῷ πότερα τῶν ζώων Φρονιμώτερα.) ἐδ' αἰσθάνεσθαι τὸ παράπαν ἄνευ τῇ νοεῖν διετάνετο. Διὸ καὶ „Κλεομένης ὁ βασιλεὺς παρὰ πότον „εὐδοκιμῆντος ἀκροάματος, ἐρωτηθεὶς „εἰ οἱ Φαίνεται σπκδαῖον, ἐκέλευσεν „ἐκείνες σκοπεῖν, αὐτὸν γὰρ ἐν πελοπον-„νήσῳ τὸν Νῆν ἔχειν.

(3) Αἴσθησις καὶ Φαντασία τὴν αὐτὴν τῷ Νῷ χώραν ἔχεσι. Κριτικὰ γάρ „πάντα. (Ἀριστ. περὶ ζώ. Κινήσ. Κ. ς'.

(4) „Λογικαὶ μὲν δυνάμεις, Νῆς, „καὶ Διάνοια. Ἄλογοι δὲ, Φαντασία „καὶ αἴσθησις. Ἡ δὲ δόξα ἐπαμφοτε-„ρίζα. Νικηφ. Βλεμμ. Λογ. Κ. γ'.

Δόξα, Κρίσις δὲ καὶ ἡ Διάνοια, παρὰ τοσοῦτον ἀλλήλων διαφέρουσαι, ὅτι ἡ μὲν (ἧ φασὶ) περὶ τὰ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς καθόλου ἐστὶν ἀναστρεφομένη, ἃ δοξαστὰ εἶναι λέγεται· οἷον ὅτι πᾶσα χιὼν λευκή, καὶ πᾶς ἄνθρωπος δίπους, ἡ δὲ περὶ τὰ ἐν τοῖς νοητοῖς, ἡ διάνοια· οἷον ὅτι πᾶσα λογικὴ ψυχὴ ἀθάνατος. Ἢ ὅτι ἡ μὲν Διάνοια ἐκ προηγησαμένων ἄλλων ἐπιφέρεται Κρίσεων, (§. ή.), ἡ δὲ Δόξα ἐκ τῶν ἁπλῶς, ἢ Νῷ, ἢ Αἰσθήσει, ἢ Φαντασίᾳ προειλημμένων, ἀμέσως ἔτω, καὶ ἀποκληρωτικῶς, καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀναποδείκτως τοπάζουσα ἀποφαίνεται. Ὅθεν καὶ ὥρισαι ἡ Δόξα Διανοίας εἶναι ἀποτελούτησις. (1).

§. ιά. Ἐπὶ τούτοις ἔν καὶ Ἕξις ἔστιν ἃς ἀριθμῶσι, τὰς ἐξ ἔθους ἐνδελεχῶς, καὶ πυκνοτέρας μελέτης τε καὶ ἀσκήσεως, ἐπὶ τὸ ῥᾳδίως καὶ ἀπόνως κατὰ τὰς γνωσικὰς τῶν Δυνάμεων ἐνεργείαν ἐμποιουμένας τῇ ψυχῇ εὐκολίας τε καὶ δεξιότητας. Ἐκ μὲν γὰρ τοῦ πολλάκις ὡσαύτως τῇ αἰσθήσει προσπίπτοντος, ἐγείρεται ἡ πεῖρα, μερικῶ τινος ἄλογος γνῶσις τυγχάνουσα· οἷον ὅτι ἰματίοις, φέρε, ἡ χιὼν περιχεομένη ἀγνάπτοις, ἀτακήσ ἐπὶ πολὺ διασώζεται. Ἐκ δὲ διαφόρων αἰσθήσεώντε, καὶ Φαντασιῶν, καὶ δοξασμάτων ἀλόγων, συγκροτεῖται ἡ ἐμπειρία, καθολικωτέρατις ἔσα γνῶσις ἄλογος· οἵα ἡ ἐπὶ τῶν Ἐμπειρικῶν ἰατρῶν θεωρουμένη ἕξις, οἳ πολλὰ μὲν ἰδόντες αὐτοὶ, πολλὰ δὲ καὶ παρ' ἄλλων ἀλόγως παρειληφότες, ποικίλων

(1) Πλάτ. ἐν Σοφισ. Ἐντεῦθεν δῆλος ἐστὶν ὁ Πλάτων, αὐτὸ τὸ συμπέρασμα εἰς ὃ ἡ Διάνοια εἴωθεν ἀποτελευτᾶν, δόξαν ἀποκαλῶν. οἷον εἴτις τὴν γῆν σφαιροειδῆ δοξάζοι, μηδ' ἐνοῶν ὅλως τὸ κατὰ βραχὺ τῶν φωτισμῶν, καὶ τἄλλα, δι' ὧν αὐτῇ προσῆναι τὸ τοιόνδε σχῆμα κατασκευάζεται. Καὶ ταύτην δὴ ἡ δόξα ἀεὶ ἔσαι ἄλογος. Ἐπειδὴ δὲ τούτης καὶ δόξαν ἄλλην, τὴν μετὰ λόγου (ὅρα Νικηφ. Βλεμ. Ἐπιτ. Λογ. Κ. γ'.) ἀντιδιαστέλλουσι, διοίσει αὕτη τῆς διανοίας, τῷ τὴν μὲν ἀναγκαίοις λόγοις τὸ ἐπιφερόμενον κατασκευάζειν, τὴν δὲ δόξαν ὁμοιαληθέσι καὶ πιθανοῖς. Διὸ καὶ Ὠκελλος ὁ Λευκανὸς αὐτίκα ἐν προοιμ. „τῆ περὶ φύσ. τῆ παντ. τὰ μὲν φη„σὶ συγγράψαι τεκμηρίοις σαφέσι παρ' „αὐτῆς τῆς φύσεως ἐκμαθών, τὰ δὲ, „καὶ δόξῃ μετὰ λόγου τὸ εἰκὸς ἀπὸ „τῆς νοήσεως στοχαζόμενος. Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἐκδοχὴν, καὶ Ἀριστ. ταῖς διανοητικαῖς τῶν ἕξεων, νῷ, καὶ σοφίᾳ, καὶ φρονήσει, καὶ ἐπιστήμῃ, καὶ τέχνῃ, τὴν δόξαν συγκαταλέγει. (Ἠθικ. Βιβ. ς'. Κ. γ'.) καὶ τὸν ἐν τοῖς Τοπικοῖς Συλλογισμὸν ἔνδοξον ἀποκαλεῖ.

νοσημάτων οἷοιτε εἰσὶ πολλάκις ἀπαλλάττειν τοὺς κάμνοντας (1). Δόξῃ δὲ ἐπερειδομένη, καὶ κατὰ λόγον τινὰ προϊοῦσα, τέχνη καθίσταται, καθ' ὃ δὴ καὶ ὁδῷ βαδίζουσα ὥρισται μετὰ φαντασίας· οἷον φέρ' εἰπεῖν ἡ οἰκοδομικὴ, τὸ τῆς οἰκίας προανατυπωσαμένη, καὶ σχῆμα, καὶ μέγεθος, τάξει χωροῦσα, τούτοις ἀναλόγως τοὺς θεμελίους προκαταβάλλεται (2). Νῷ δὲ, καὶ Διανοία, ἡ κατ' Ἐπιστήμην καταρτίζεται ἕξις, τῷ μὲν τὰς ἀρχὰς χορηγοῦντι, τῇ δὲ τὴν ἀπόδειξιν παρεχομένῃ, δι' ὧν ἐπιστημονικῶς τὰ ὄντα, καθ' ἃς οὕτως εἰσὶν αἰτίας, καὶ λόγους, ἔχει γιγνώσκεσθαι. Τελευταῖον ἀκροτάτην αὐταῖς ἐπικαταλέγουσιν ἕξιν καὶ τὴν τοῦ Νοῦ, τοῦ ἐνεργείᾳτε καὶ αὐτοτελοῦς καλουμένου, καὶ μόναις ἁπλαῖς προσβολαῖς, καὶ ἄνευ τῆς ἐκ τῶν κατὰ Διάνοιαν συλλογισμῶν συνεργίας τοῖς νοητοῖς ἐπιβάλλοντος. (3). Τοῦτον δὲ ὡς εἰκὸς τὸν

(1) Διαστέλλουσι τὴν πεῖραν τῆς ἐμπειρίας, παρὰ τὸ τὴν μὲν ἐπὶ μέρους εἶναι, τὴν δὲ Καθόλου. (Βλεμ. Ἐπιτ. Λογ. Κ. γ'). Ἀριστοτέλης δὲ καὶ τὴν ἐμπειρίαν τῶν καθ' ἕκαστα εἶναι παρέδωκεν, ἡ μὲν ἐμπειρία (λέγων) τῶν καθ' ἕκαστα ἐστὶ γνῶσις, ἡ δὲ τέχνη τῶν Καθόλου. Μεταφ. Μείζ. Α'. Κ. ά. Καὶ ἐκ μὲν αἰσθήσεως γίνεται μνήμη, ἐκ δὲ μνήμης πολλάκις τοῦ αὐτοῦ γινομένης ἐμπειρία. Αἱ γὰρ πολλαὶ μνῆμαι τῷ ἀριθμῷ ἐμπειρία μία. Ὑστέρ. Ἀναλυτ. Β'. Κεφ. ιθ'. Ἔοικε δὲ ἡ περὶ ἕντι καὶ μόνον εἶδος πραγμάτων μνήμη, τὴν πεῖραν παρέχειν, οἷον ὅτι κινεῖ τὸ Σκαμμώνιον, ἡ δὲ περὶ πολλάτε, καὶ διαφέροντα, τὴν ἐμπειρίαν συγκροτεῖν. Εἶναι δὲ μηδὲ οὕτω τὴν Ἐμπειρίαν ἐπιεικῶς Καθόλου, διὰ τὸ μὴ πάντα τὰ τῆς ἰατρικῆς, περιλαμβάνειν μηδ' ὅσα γοῦν λύσεως, φέρε, τῇ κοιλίᾳ παραίτια. Διὸ παρὰ Πλουτ. Ἀρεσκ. Βιβλ. Δ'. Κεφ. ια'. Ὅταν ὁμοειδεῖς πολλαὶ μνῆμαι γένωνται, τότε φασὶν ἔχειν ἐμπειρίαν. Ἐμπειρία γὰρ ἐστὶ τὸ τῶν ὁμοειδῶν πλῆθος. Ὁμοειδεῖς δὲ νοητέον μνήμας, τὰς πρὸς τὸ αὐτὸ τῆς τέχνης εἶδος ἀναγομένας, οἷον τῆς Ἰατρικῆς, τῆς Γηπονίας, κτ. .. Σημειωτέον δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι τὴν ἐξ αἰσθήσεως συλλεγομένην Ἐμπειρίαν, Αὐτοψίαν καλοῦσι, τὴν δὲ ἐκ τῆς ἀλόγου δόξης, καθ' ἥν τις, φέρε, μὴ πειραθεὶς αὐτὸς, ἀλλὰ παρ' ἄλλων ἀκούσας ἔχει, καὶ οὕτω δοξάσας, ὀνομάζουσιν Ἱστορίαν. (Βλεμμ. Αὐτ.). Τὸ γὰρ αὐτὸ τοῦτο, τῷ μὲν τηρήσαντι, Αὐτοψία· τῷ δὲ μαθόντι τὸ τετηρημένον, Ἱστορία ἐστί. (Γαλην. περὶ Αἱρ. τοῖς Εἰσαγ. γ'.).

(2) Τῶν τεχνῶν αἱ μὲν τῶν σπουδῆς ἀξίων εἰσὶν, αἱ δὲ τῶν μή. Κακείνων αὖθις, αἱ μὲν Ἐλευθέριοι, οἷον Γραμματικὴ, Ποιητικὴ, κξ'. Αἱ δὲ Βάναυσοι, οἷον Σκυτοτομικὴ, Βυρσοδεψική. Τούτων δὲ αἱ μὲν ματαιοτεχνίαι καλοῦνται, ἀφ' ὧν οὐδὲν οὐδὲ βλάβος, οὐδ' ὄφελος, ὡς ἡ Νευροβατικὴ, καὶ ἡ Κοντοπαικτική. Αἱ δὲ κακοτεχνίαι, αἱ πρὸς τῷ μηδὲν ὠφελεῖν, καὶ βλάπτουσαι. οἷον ἡ Γοητική. (ὅρα Βλεμμίδ. Αὐτ.).

(3) Ἔστιν ὁ Νοῦς φωνήτις πολλῶντε καὶ διαφερόντων συμαντική. Καὶ Νοῦς μὲν ὁ πρώτιστος καὶ ὑπέρτατος, καὶ οἱα-

τὸν Νᾶν, τῇ ταῖς γνωσικαῖς τῶν δυνάμεων, ὡς ἀνωτέρω ἐλέγετο (§. ζ.) ἐφεσῶτος, διακρίνουσιν ἀντιδιατείνοντες. Τοῦτον γὰρ ἐκείνῃ εἶναι φασὶ τελειότητά τινα, καθ' οἷον ἀκρότητα, ἥτις μόνοις ἐπιγίγνεσθαι φιλεῖ τοῖς ἐς ἄκρον Ἐπιστήμης τε καὶ

οἱασᾶν νοήσεως ἀπείρως ὑπερδυομένος ΘΕΟΣ. Νᾶς δὲ καὶ φύσις πᾶσα ἀκήρατος, καὶ ἀσώματος. Νᾶς δὲ καὶ ἡ τῆς λογικῆς ψυχῆς οὐσία. Περὶ ἧς Ἀριστ. (περὶ ψυχ. βιβ. α'.) ὁ δὲ Νᾶς ἔοικεν ἐγγίνεσθαι (φησὶν) ἀσίατις ἔσα, καὶ ἀφθείρεσθαι. Καὶ βιβλ. β'.) Περὶ δὲ τᾶ Νᾶ, καὶ τῆς θεωρητικῆς αὐτᾶ δυνάμεως. κτ. Νᾶς δὲ καὶ ἡ τῆς ψυχῆς ἁπλῶς δύναμις, ἡ τῶν ὄντων ὅπως δήπερ ἀντιληπτικὴ, ἡ ἄχρι καὶ αὐτῶν τῶν φαντασῶν καὶ ἀϊδητῶν ἐξήκουσα. Τοδὶ δὲ ποτὸν ἡ αἴσθησις εἶπεν, ἢ ἡ φαντασία, ἢ ὁ Νᾶς. (Ἀριστ. περὶ ζώων κινήσ. Κεφ. ζ'.) Ὃν δὴ τρόπον καὶ τὸ τᾶ Ἡρακλείτᾳ νοητέον, ὅτι Νᾶς ὁρᾷ, καὶ Νᾶς ἀκούει. Ἀλλὰ καὶ Νᾶς ἡ κατὰ Διάνοιαν ἐνεργᾶσα δύναμις τῆς ψυχῆς· καθ' ὃ δὴ καὶ τὸν Νᾶν παλαιόμενον ἄρηται ἀνηβᾶν, τόντε χρόνον τ' ἄλλα πάντ' ἀφαιρᾶντα, τῷ γήρᾳ προσιθέναι τὴν Ἐπιστήμην. (Πλάτ. περὶ Παιδ. Ἀγωγ.). Διὸ καὶ Πλάτων (παρὰ τῷ Πρόκλῳ ἐν Προοιμ. τῆς ἐς τὰ Ἀριθμ. Εἰσαγ. Νικομάχ. τᾶ Γερασ.) ὁλοχερέστερον τὰ ὄντα διαιρεῖ εἰς νοητάτε καὶ αἰσθητά· ἐπὶ τὰ νοητὰ δηλονότι ἀνάγων τὰ διανοητά· ταυτὸν εἰπᾶν τὰ κατ' Ἐπιστήμην λεπτά. Ἔτι δὲ Νᾶς καὶ ἡ σύνεσις. Καὶ δᾶ μὲν ἐπὶ τὴν φυλακὴν (τῆς εὐτυχίας) αὐτᾶ τᾶ Θεᾶ, δᾶ δὲ Νᾶ, δᾶ δὲ τέχνης. (Συνέσ. περὶ βασιλ.). (Καὶ μικρὸν κατωτέρω. Πρὸς ἣν (νόεσιν τὴν φύσιν), ἅτε ῥῶλον ἰσχυρὸν, ἅτε Νᾶς εὐμήχανος. τῆς αὐτῆς δὲ δυνάμεως, καὶ τὸ Ἀντιθέσιον, ὅτι δεῖ κτᾶσθαι Νᾶν, ἢ βρόχον. Καὶ ἡ βέλησις δὲ καὶ πρόθεσις τῆς ψυχῆς παρὰ τῷ Ποιητῇ (Ὀδυσ. σ.) Νᾶς ὠνόμασται.

(„τοῖος γὰρ Νόος ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,
„Οἷον ἐπ' ἦμαρ ἄγῃσι πατὴρ Ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

Καὶ τὸ τῆς γνώμης δὲ ποικίλον τε καὶ ὕπαλον

„Παλύποδος Νόον ἴσχε, ὃς ποτὶ πέτρῃ
„Τῇ προσομιλήσῃ, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

Ἰδιαίτερον δὲ τοῖς Φιλοσοφᾶσιν (Ἀριστ. περὶ ψυχ. Βιβλ. γ'.). Νᾶς ἐστὶ τὸ μόριον ᾧ γινώσκετε, καὶ φρονᾶ ἡ ψυχή. Ὅς δὴ καὶ πῇ μὲν θεωρητικός ἐστιν, ἧ τέλος ἡ τῆς ἀληθείας ἐστὶ κατάληψις, πῇ δὲ πρακτικὸς, ἧ τέλος ἡ τᾶ ἀγαθᾶ πράξις. (Ὅρα τὸν Φιλόπον. ἐν τοῖς ὑπομνήμ. εἰς τὸ περὶ ψυχ. Καθ' ὁ μὲν Νᾶς ἐνεργητικὸς ὁ ἀφαντάστως νοῶν, ὁ δὲ παθητικὸς, ὁ τοῖς φαντασοῖς συναγαχρωννύμενος. Νᾶν γὰρ παθητικὸν ὁ Ἀριστοτέλης τὴν φαντασίαν ὠνόμασε. Νᾶν μὲν, ὡς ἔνδον ἐν ἑαυτῇ τὸ γνωστὸν ἔχασαν, καὶ ταύτῃ διαφέρουσαν τῆς αἰσθήσεως .... Παθητικὸν δὲ, διότι μετὰ μερισμᾶ γινώσκει τὰ πράγματα, καὶ διασάσεως. (Βλεμμίδ. Ἐπιτ. Λογ. Κ. γ'.) Ἐφ' οἷς καὶ ἄλλητις εἰς τρία φέρεται τῶν τᾶ Νᾶ σημαινομένων διάληψις, ἣν ἐπικρίνει καὶ Ἀμμώνιος (παρὰ Ἀνωνύμ. Δοξ. περὶ ψυχ.) καθ' ἣν ὁ μὲν ἐστὶ Νᾶς δύναμις εἰδῶς τὰ πράγματα, ὥσπερ ἐπὶ τῶν παίδων. Ὁ δὲ καθ' ἕξιν ὥσπερ ἐπὶ τῶν τελείων, τῶν ἐπισταμένων μὲν τὰ πράγματα, ἠρεμέντων δὲ, καὶ μὴ ἐνεργόντων κατ' αὐτά. Ὁ δὲ καθ' ἕξιν ὁ αὐτὸς, καὶ ἐνέργειαν ἅμα· ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἐπισταμένων,

καθάρσεως ἐληλακόσι, καὶ Αἰσθήσεως ἔξω καὶ φαντασίας ἐχ ὅπως, ἀλλὰ δὴ, καὶ διανοίας αὐτῆς ὑπέρτεροντι ἐνεργεῖν εἰθισμένοις. Τῶτο δὲ οἶμαι, ἐχ ὅτι τὰς ἄλλας τῶν Γνωστικῶν Δυνάμεων πάντη πάντως οἱ τοιῶτοι ἀπρακτῶντες ἀργῶσι· Πῶς γὰρ οἷοντε ἀνθρώπους γε ὄντας, καὶ τὸν ζωτικὸν βίον ἕλκοντας; Ἀλλ' ὅτι πρὸς τὰ ὑπὲρ τλὼ ὕλλω τὸ τῆς ψυχῆς πτερὸν δαιμονίως τείναντες, καὶ τοῖς ἀφαντάστοις καὶ ἀδιανοήτοις κάλλεσι τῷ Θεῷ, καὶ τῶν θείων ἅπαξ τὸ διορατικὸν τῷ Νῷ πήξαντες, ἐκέτι τῷ λοιπῷ τῆς τῶν κατωτέρωντε καὶ ὑποβεβηκότων, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη, ἐπισρέφονται θέας (1). Ἢ ὅτι δὴ ἀτρύτῳ τῇ Φιλοπονίᾳ, καὶ μελέτης ἀκμῇ, καὶ Φύσεως ὑπερφυᾶς τινος χρησάμενοι, καὶ τόνῳ, καὶ τάχει, ἀπὸ τῶν ἐν ποσὶ, καὶ χθαμαλωτάτων, διὰ τῶν ἐξῆς μέσων, καὶ τῶν ἀεὶ ἀνωτέρω βαθμηδὸν χωρήσαντες, ἐπ' αὐτλὼ τέως τῶν Νοητῶν ἔσησαν τλὼ ἀκρώρειαν, μηδὲν περαιτέρω ἴστε λόγε ἐπιδεεῖς ὄντες, ἴστ' ἀποδείξεως, περὶ ὧν ἤδη τὰς ἀποδείξεις, ἐκ πολλῷ τῷ περιόντος φθάσαντες προειλήφασι.

§. ιβ'. Τῶ ὄντι γὰρ βαθμοίτινες εἰσὶ καὶ τῶν γνώσεων, ἄλλης ὑπὲρ ἄλλω ἱδρυμένης, δι' ὧν ἡ εἰς θεωρίαν ἀναγωγὴ, καὶ ἐπίβασις· ὃς ἂν ἄπο γένοιτο σκοπῷ συντόμως ἐπεξελθεῖν, ἀρχλὼ, ᾗ δέον, λαβόντας, ἀπὸ τῷ ἐχάτε μὲν τῇ τιμιότητι, ἡμῖν δὲ πρώτε. Καὶ πρώτη μὲν ἡμῖν ἡ γνῶσις, καθ' ἣντινες τῶν ὄντωντε καὶ γινομένων ἁπλῶς οὕτως ἅπτεσθαι φιλῶσι καὶ ἀπεριμερίμνως, μηδὲν ὅλως εἰδέναι φροντίζοντες, ἔθ' ὅπως, ἴστε τί δήποτ' αὐτὰ ἔτως ἐστὶν, ἢ ἔτω συμβαίνει. Τετέσι μηδὲν πλέον προσπεριεργαζόμενοι τῆς ποιᾶς ἐκείνων αὐτῶν ὑπάρξεως. Μᾶλλον δὲ, ἔθ' οὕτω πάνυ πολλὰ ἐπιγιγνώσκειν ἐκ τῶν ὄντων σπεδλὼ ποιέμενοι, ἀλλ' ἢ μόνα τὰ χρειώδητε, καὶ ἡδέα, ἢ ὅσα ἄλλως αὐτόματα ἐπιόντα, καὶ τὸ γνωσικὸν κινῆντα λανθάνειν ἀ δύναται. Οἷον ὡς αὐτοὶ δήπε τινὲς εἰσὶ, καί τινα γνωρίζειν πεφύκασι, κάτινων

μένων, καὶ ἐνεργέντων καθ' ἃ ἐπίσαντας. Ὡς ἄγε δὴ καὶ κρεῖττον ἢ κατ' Ἐπιστήμην, ὁ καθ' ἕξιν ἔτος Νῶς ἐνεργῶν ἐθιθείη, τῶν ὑποβεβηκοῶν εἰς τὸ ἀ πάνυτι ἐπιδεῶς ἔχων δυνάμεων, ἐν αὐταῖς αὐτίκα ταῖς ἀρχαῖς ἀσβάλλων ἀπόνως τὰ ἐκ τέτων ἑπόμενα, ἄγε δυνατὸν τῶτο, θεῖον δήτι ἀτεχνῶς ἂν εἴη τὸ δῶρον, καὶ τῆς ἐν τῇ γενέσει τῶν ψυχῶν κατωσάσεως ὑψηλότερον.

(1) „Ὁ γὰρ τοιῶτος, καὶ τὴν ἑαυ„τῷ λογικὴν ζωὴν ὑπερτρέχων, ὅλως „ἄναγ βάλεται τῶν κρειττόνων. Σιμπλίκ. εἰς τὸ Ἐπικτ. Ἐγχειρ. ἐν Προσ.

τινων ὀρέγεσθαι, καὶ ἔστιν ἃ ἐκκλίνειν. Καὶ ὅτι παρ' αὐτὰς, καὶ παντοῖα ὑφεσῶτα φαίνεται σώματα. Καὶ ὅτι τὰ μὲν τούτων αὐτοῖς ἐπενεργεῖ, ὑφ' ὧν ὁπωσοῦν ἀνάγκη αὐτὰς καὶ παθαίνεσθαι· πρὸς ἃ δὲ καὶ αὐτοὶ, ὑφ' ὧν πάσχειν κἀκεῖνα εἰκός. Καὶ τὰ μὲν αὐτοῖς αἱρετὰ, καὶ καλὰ, καὶ χρήσιμα, ἃ καὶ μεταδιωκτέον, τὰ δ' ἀναίρετα, καὶ κακὰ, καὶ ἐπιβλαβῆ, ἃ καὶ φευκτέον. κτ. Ὅτιτε σώματί, μεγέθει, φέρε, ὅσον ποδιαῖον, περιφερὲς, φαεινὸν ὑπὲρ αὐτὰς κινεῖται φερόμενον, ὃ καλεῖται ἥλιος, καὶ τῇδ' ἑκάσης ἡμέρας ἀνατέλλει, καὶ μεσουρανεῖ, καὶ δύει· Καὶ νυκτὸς αὖ ἕτερον, ἐν ἀναριθμήτοις ἄλλοις τοῖς κατ' ἠρεμὸν σελαγίζεσιν οἷον φωτοβόλοις σίγμασιν, ἐκπέμπον ἐκ ἀμυδρὸν τὸ φεγγάριον, ἢ σελήνη ὠνόμασαι· Καὶ αὔτη αὔξει, καὶ φωτὸς πληρεῖται, καὶ φθίνει. Ταῦτ' ἔν, καὶ τὰ τούτοις ἐοικότα, ὡς ἐπὶ γραμματείᾳ (κατὰ τὸ πάλαι εἰρημένον φᾶναι (1)), ἢ χάρτῃ, φέρεσιν ἀπογεγραμμένα, καὶ πλέον ἐδεν, οἷς ἐδὲν ἐπέκεινα τῆς ἀλόγου ταύτης ἐμέλησε γνώσεως, τῆς ἐκ τῶν Φυσικῶν μόνων, καὶ ἀνεπιτεχνήτων προλήψεων, συμπληροῦσθαι λεγομένης. (2). Ταύτῃ δὲ εἴδησίν τινα Ἰσορικὴν, καὶ κοινὴν οἱ ὕστερον ἀξιοῦσι καλεῖν. (3). Ἣν ζωώδη γνῶσιν αὐτοὶ ὀνομάζομεν, ἢ, τὸ μετριώτερον εἰπεῖν δηλώσητε, καὶ χυδαίαν.

§. ιγ'. Δευτέρα δὲ μετὰ ταύτην ἡ γνῶσις, ἡ ἀλογοῦσα μὲν καὶ αὐτὴ τῇ αἰτίᾳ τῶν ὄντων, καὶ γινομένων, ἐπεκτεινομένη δὲ ὡς οἱονεὶ ἐπὶ πλεῖστα, ὅσα γῆν ἐνδέχεται, μηδὲ κατὰ τὴν ἀνωτέρω (§. ιβ'.), μόνοις ἀγαπῶσα τοῖς αὐτομάτως προσπίπτουσιν· Ἀλλ' ἐπὶ τούτοις καὶ τὰ μᾶλλον ἄποπτα, καὶ ὧν τὴν εἴδησιν ἐχ ἕτω προχείρως ἔνι λαβεῖν, ἐδὲ ἀταλαιπώ-

(1) Οὕτω φέρονται ὀνομάσαντες καὶ Ἀριστοτέλης, καὶ Πλάτων· ἀλλ' ὁ μὲν Ἀριστοτέλης ἀγράφῳ γραμματείῳ τὴν ψυχὴν ἀπάζει, καὶ κυρίως λέγει μάθησιν· ὁ μέντοι Πλάτων ἐγγράφῳ γραμματείῳ, καὶ τὴν μάθησιν ἀνάμνησιν λέγει. Ἀνωνύμ. δόξ. περὶ ψυχ.

(2) Στωϊκὸς ἐστὶ λόγος, ὅτι τῷ Ἡγεμονικῷ τῆς ψυχῆς, ὥσπερ χάρτῃ, μία ἑκάστη τῶν ἐννοιῶν ἐναπογράφεται. Πρῶτος δὲ ὁ τῆς ἀναγραφῆς τρόπος ὁ διὰ τῶν αἰσθήσεων . . . τῶν δὲ ἐννοιῶν αἱ μὲν Φυσικῶς γίνονται καὶ ἀνεπιτεχνήτως· Αἱ δὲ ἤδη δι' ἡμετέρας διδασκαλίας, καὶ ἐπιμελείας. Αὗται μὲν ἓν ἔννοιαι καλοῦνται μόνον, ἐκεῖναι δὲ καὶ Προλήψεις. Πλάτ. περὶ Ἀρετ. Βιβ. Δ'. Κ. ιά.

(3) Οὐόλφ. περὶ Φιλοσοφ. ἐν Γένει Κ. ά. §. 3.

πώρως, πολυπραγμονῆσα. Οἷον εἴτις ζώων εἴδη μυρία ὄντα, ἃ τὸν πολιὸν ἄνθρωπον λανθάνει, περιεργάζοιτο· Καὶ φυτῶν δὲ, καὶ λίθων· Καὶ τούτων τὰς φύσεις ἐξισορροπῆ, καὶ τὰς δυνάμεις, καὶ τὰ ἴδια. Ἔτι δὲ καὶ τεχνῶν παντοίων τὰς ἐπινοίας, καὶ τῶν κατ' αὐτὰς ἐργασιῶν τὰς μεθόδους· Ὅσατε κατὰ τὰς ἀνατομὰς τῶν ζώων παρατηρεῖσθαι Φιλεῖ, καὶν ταῖς γινομέναις ὑπὸ τῶν χυμικῶν ἀναλύσεσι, καὶ ταῖς ὑπὸ τῶν φιλοσοφούντων πολυτρόποις ἐμπειρικαῖς ἐνδείξεσι, τὸν ἐφ' ἑκάστοις αἰτιώδη λόγον, ὡς περιττὸν ὄντα, ἢ ἄληπτον αὐτῷ, ἢ μὴ πρὸς αὐτὸ, μηδὲ τινὶ κατ' αὐτὸν ἐπαγγελίαν, καταναντιζόμενος. Ἡ δὲ γνῶσις αὕτη Ἰσορικὴ κρυφιωτέρα τοῖς ὕστερον εἰρηται (1), εἰς διασολιὼ τινι ἀπὸ τῆς δημώδους ἐκείνης, καὶ πεπατημένης. (§. ιβ'.). Πρὸς ἣν Ἰσορικὼ ἀνήκειν, τινὶ κατὰ τὰς παλαιὰς πεῖραντες, καὶ ἐμπειρίαν (§. ια'.) ἠγέμεθα. (2).

§. ιδ'. Τρίτη δ' ἂν ἀριθμοῖτο ἡ γνῶσις, καθ' ἥντις καὶ τὰς λόγους εἰδῶς ὁπωσοῦν, καὶ συγκεχυμένως, δι' ὧν οἱ Φιλοσοφοῦντες, τῶν παρ' αὐτοῖς τινὰ θεωρεμένων ἀποδεικνύουσιν, ἀφυῶς ἔχει καὶ ἀδυνάτως ταῖς κατ' αὐτὰς ἀποδείξεσιν ἐπιχειρεῖν, ἅτε δὴ μὴ δυκρινῶς τινὶ τούτων δύναμιν συνορῶν, μηδὲ συμβαλεῖν ἔχων ἐφ' ἑκάστε, τινὶ ἐκ τοῦ λόγε ἀκολουθίαν τοῦ πράγματος, ἐφ' ἄλλον ταύτῃ ἐκδιδάξαι οἷός τε ὤν. Ὃ μέγιστον εἰδήσεως ἀκριβοῦς τεκμήριον τίθεται. (3). Τῷ γὰρ φέρ' εἰπεῖν τινὶ ἀρτηρίαν σφύζειν, τινὶ δὲ αὐτῆς τυχὸν τοῦ αἵματος ῥοιὼ αἰτιάσεται. Ἐρεῖ δὲ καὶ τινὶ σελήνῃ ἴσως τῶν παλιρροιῶν αἰτίαν εἶναι, ὅτωπερ παρειληφώς. Ταύτῃ δὲ κατασκεδάσαι καὶ δεῖξαι, καὶ τοὺς ἄλλους πεῖσαι, ὡς αὕτη ἡ ἀληθὴς αἰτία ἐστὶν, ἐκ ἂν ὅλως δυνηθείη, ὡς ἀνεπισημόνως, καὶ ἀφιλοσόφως, καὶ συνελόντι φᾶναι ὀρθοδοξασικῶς διακέσας τοῦ πράγματος. Τινὶ ἓν τοιαύτῃ τῆς φιλοσοφικῆς γνώσεως εἴδησιν ἀφιλόσοφον καὶ ἰσορικὼ ἁπλῶς προσεῖπον. (4). Ἡμῖν δὲ Ὀρθοδοξασίατις αὕτη λεγέσθω, τοσούτῳ τῆς κατὰ τὰς παλαιὰς διαφέρουσα δόξης, (§. ι.) ὅσῳ

(1) Αὐτ. αὐτ. §. 20. 21. Cognitio Historica arcana.

(2) „Ὁπότε δὲ ἐκ τῆς ἀλόγε δό-„ξης ἡ Ἐμπειρία ὁρμᾷ, τότε καλεῖ-„ται Ἱσορ. Νικ. Βλεμ. Ἐπιτ. Λογ. Κ. γ'.

(3) „Ὅλως τε σημεῖον τὸ ἀδότος, „καὶ τὸ δύνασθαι διδάσκειν ἐστίν. Ἀριστ. „Μεταφ. Μείζ. Α'. Κεφ. ά.

(4) Οὐόλφ. Ἔνδα ἀνωτ. §. 8 9.10.

ὅσῳ ἐκείνης ἦτοι πάντῃ ἀλόγως, ἢ γᾶν ὡς εἰρηται πιθανῶς (1) περὶ τὸ ὑποκείμενον αὐτῇ ἀναστρεφομένης, αὕτη καὶ τᾷ ἀποδεικτικᾷ λόγε νύξιν τινὰ προείληφε, κἂν μὴ τᾶτον ἔχοι ἀποδεικτικῶς ἀναπτύξαι, καὶ ἐξεργάσασθαι. (2).

§. ιέ. Τετάρτη δὲ καὶ τελεωτάτη ἡ κατ' Ἐπιςήμιν γνῶσις ἐςὶν (§. ιά.), ἡ τᾷ ὄντος τὸν αἰτιώδη λόγον ἀποδιδᾶσα, καὶ δι' αὐτᾷ τᾷθ' ἕτως ἔχειν, μηδ' ἐξεῖναι ἄλλως, ἀποδεικνύσα. Ταύτιν ἡ Ἑλλὰς φωνὴ Ἐπιςημίαν προσαγορδύει (3), παρὰ τὸ διὰ μόνης αὐτῆς ἐπ' αὐτὸ τὸ νοητὸν γενομένης, δύνασθαι πάντῃ ἡρεμῆσαι καὶ ςῆναι, μηδὲν τῆς ψυχῆς περαιτέρω προεκτεινομένης, ὥςε ἐκ περιδσίας ἐλλαμφθῆναι, οἷον ἄντις μάτιν ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω (§. ιβ'. ιγ'. ιδ'.) ἐλπίσειε γνώσεων. Καλεῖται δὲ αὕτη καὶ γνῶσις Φιλοσοφική, δι' ἧς ἄν ποτε ἐπὶ τὸ τέλεον ἐπιδεδωκείας, τότε ἀνθρώπῳ ἐφικτὸν, καὶ ἡ κατὰ τὸν ἐνεργείᾳ Νᾶν ἕξις, ἡ ἀκροτάτη ἐκείνη (§. ιά.) ἐγγένοιτο.

§. ις'. Ἐπιςῆσαι δὲ δεῖ, ὅτι τοῖς Φιλοσοφίας ὀρεγομένοις, πρὸς ταύτιν βλέπεσι τιὼ κατ' ἐπιςήμιν, ὡς τελείαν ἤδη, καὶ ἀρίςιν τῶν γνώσεων, καὶ μόνιν Φιλόσοφον (§. ἀνωτ.), ἐδὲ ἐκείνων ὅμως τῶν ἀτελεςέρων ἀμελητέον. Βαθμίδων γὰρ πρὸς ταύτιν ἐκεῖναι τρόπον εἰσί. (4). Καὶ ὥσπερ τὸ ἐν ἐκείναις μένειν, δειλὸν ἄν εἴη, καὶ βλακῶδες, καὶ ἀπειρόκαλον, ἕτω καὶ τὸ δι' αὐτῶν ἰέναι πρεσγιαίτατον, καὶ τῶν μάλιςα ἀναγκαίων. Ὁδηγοὶ γὰρ ἄντικρυς εἰσὶ, καὶ οἷον δαδᾶχοι αἱ γυμναὶ τῶν φαινομένων προλήψεις, τοῖς εἰς θήραν ἐξιᾶσι τῶν ἐν τοῖς ἔσιν ἀφανεςέρων δυνάμεων. Καὶ τάς γε κατ' ἴχνη τὰ ἐκείνων βαίνοντας, ἄμεινον ἔχειν εἰς τὸ κρίνειν περὶ τῶν πραγμάτων εἰκός. Αἴτε δόξαι αἱ περὶ τῶν ἀλκοτρίων θεωρημά-

(1) Ὅρα τὴν σημάωσιν τὴν ἐν §. 1.

(2) Τοιαύτη τις ἂν εἴη, ἥν τινες εἰσάγεσιν ἐκ ἄλογον δόξαν· οἷον, καθ' ἥντις (φασὶ) τὴν λογικὴν ψυχὴν δοξάζει Ἀθάνατον, διότι Αὐτοκίνητος ἐςὶν, τὸ δὲ Αὐτοκίνητον Ἀεικίνητον, τὸ δ' Ἀεικίνητον Ἀθάνατον. (Ὅρα τὸν Βλεμ. Ἔνθα ἀνωτ.) Ἡ γὰρ ἕτως ἔχεσα δόξα εὐδέντι χάρων τῆς καθ' ἡμᾶς ἀρημένης ὀρθοδοξασίας.

(3) „Τὸ γὰρ ἡρεμῆσαι καὶ ςῆναι „τὴν διάνοιαν, ἐπίςασθαι, καὶ Φρονεῖν „λεγόμεθα. Ἀρις. Φυσικ. Βιβ. ζ'. „Κ. γ'. Ἐπιςήμη δὲ ὠνόμασαι διὰ τὸ „ἐπὶ πάσιν καὶ ὅρον τῶν πραγμάτων „ἄγειν ἡμᾶς. Βλεμ. Ἔνθ. ἀνωτ.

(4) „Ἀποβαίνει Ἐπιςήμη, τέχ„νη διὰ τῆς Ἐμπειρίας τοῖς ἀνθρώποις. Ἀρις. Μετ. Μεῖ. Α'. Κ. α'

ρημάτων, εἰς ἐπίκρισιν ἡμᾶς τῶν ἐπιφερομένων λόγων κινεῖν πεφύκασι, καὶ ὑπερεθίζειν. Οὓς ἀκριβοῦντες καὶ ἀσπαζόμενοι, οὐδὲν ἧττον καὶ αὐτοὶ κατὰ τοὺς τὸ πρῶτον εἰσηγησαμένους, τοῦ καλοῦ τῆς φιλοσοφίας ἐν ἀπολαύσει ἐσόμεθα.

ΠΡΟΔΙΑΤΡΙΒΗ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Ἥτις ποτὲ ἐστὶν ἡ Φιλοσοφία. Καὶ ὅσα αὐτῆς τὰ Μέρη. Ἥτε τάξις τῆς περὶ αὐτὴν πραγματείας, καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς ὄνησις.

§. α'.

Ἡ μὲν οὖν Φιλοσοφία, ἣν Σοφίαν τὸ πρὶν καλουμένην, πρῶτος ὁ Πυθαγόρας εἰς τοῦτο φέρεται μετονομάσας (ἐν Ἀφηγ. Προεισοδι. §. ιβ'.) οὐδὲν ἄλλο, ὡς ὁλοσχερῶς εἰπεῖν, καθ' ἡμᾶς σημαίνει, ἢ αὐτὸ τῶν παρ' ἀνθρώποις κατ' Ἐπιστήμην νοουμένων (§. Προδι. Γ'. §. ιε'.) τὸ πλήρωμα (1). Τούτου χάριν οὐδ' ἐπίσης ἅπασι τοῦ δαιμονίου τοῦδε

(1) Ἐκ τοῦδε δὴ τοῦ πληρώματος, καὶ τέχνη τεχνῶν, καὶ Ἐπιστήμη Ἐπιστημῶν ἡ Φιλοσοφία ἐξύμνηται, μηδὲ τῶν τεχνῶν ἐξ αὐτῆς ἀποκλειομένων, ἐπεὶ καὶ πᾶσαι τέχναι παρὰ τῆς Φιλοσοφίας λαμβάνουσι τὰς ἀρχὰς, ὡς ὁ Βλεμμ. ὀρθῶς δήπου τόδε σεσημείωκεν Ἐπιτ. Λογ. Κεφ. δ'. Καὶ πρὸ τούτου Συνέσ. ἐν τῷ Δίονι. „Τίνος ἂν εἴη „τέχνη, καὶ Ἐπιστήμη τέχνης, ἢ Ἐπιστήμης, ἧς ἐν τῷ λόγῳ τοῦ εἶναι, τὸ „πάσαις ἐποχεῖσθαι παραλαμβάνεται. „Εἰ μὴ φιλοκρινοίητε αὐτὰς, καὶ τὴν „μὲν ἐκ περιωπῆς ἀποσκοποῖτο, τὴν δὲ „καὶ πρόσω ἰοῦσαν περιεργάζοιτο, δο„ρυφοροῖτο δ' ὑφ' ἁπασῶν, ὥσπερ ἔοικε τῇ βασιλίδι; τὰς δὲ Μούσας οὐχ ὁ„μοῦ τε οὔσας ἐμφαίνει τὸ ὄνομα, θεῶν „καλεσάντων, ἢ ἀνθρώπων γε Θεοῦ φύ„σει χρωμένων; χορός τε εἰσὶ δι' αὐ„τὴν δήπου τὴν σύνοδον. Μία δὲ αὐτῶν „οὐδεμιᾶς χωρὶς, οὔτ' ἐν συμποσίῳ Θεῶν, „ἐπιδείκνυται τὸ οἰκεῖον ἔργον, οὔτε „τυγχάνει παρὰ ἀνθρώποις βωμοῦ καὶ „νεώ. Καίτοι τινὲς φύσεως ἐνδείᾳ κατακερματίζουσιν αὐτῶν τὸ χωρίζεσθαι „μὴ δυνάμενον. Κὰ ἕτερος ἑτέρας ἐπή„βολος γέγονεν. Ἀλλὰ Φιλοσοφία τὸ ἐπὶ πάσαις ἐστίν.

τᾶδε χρήματος μετεῖναι εἰκὸς, ἀλλ' ᾧ μὲν μᾶλλον, ᾧ δ' ἧττον, ᾧ δ' οὐκ ἔνεστι τὰ πολλὰ, ἑδενὶ δὲ πάντη· ἀνεξαντλήτε μὲν τῆς ἐν ἀνθρώποις ἕξεως φιλοσοφίας, καὶ ἑδὲν πέρας ἐπὶ γῆς εὑρεῖν δυναμένης· τῷ δὲ πλήθει, καὶ τῷ μεγέθει τῶν γινωσκομένων, ἐν οἷς τε, καὶ περὶ ἃ αὐτὴ ἐναχολεῖται, συμμετρεμένης ἀνάλογον.

§. β'. Γνῶσιν ταύτην θείωντε καὶ ἀνθρωπίνων, οἱ ἐκ τῆς Στοᾶς ὡρίσαντο (1), τῇ ἀνωτάτῃ οἴμαι τῶν ὑποκειμένων διαιρέσει, περὶ ἃ ἀναστρέφεται, τό, τε ὑπερέχον αὐτῆς τὸ ὕψος, καὶ τὸ διαβεβηκὸς τῆς ἐκτάσεως διασεμνώαντες. Τῶν γὰρ τῶτε Ἀγαθῶ Δημιεργῶ, καὶ τῷ καλλίσῳ τῶν δημιεργημάτων, ἢ ὡς ἴδια, ἢ ὡς ἔργα, ἢ ἄλλως ὁπωσδὴν ἀνηκόντων, τί ἂν ἢ ἔξω γένοιτο, καὶ ἐπέκεινα; ἢ κρεῖττον ὅλως, καὶ τιμιώτερον;

§. γ'. Τῆς δὲ φιλοσοφίας καὶ λόγος ἕτερος φέρεται, ἑδὲν ἧττον τῶν ἀνωτέρω, ἀκριβείᾳ προήκων ἢ ἀρχαιότητι (2). Καθ' ὃν γνῶσις ὥρισαι τῶν ὄντων, ᾗ ὄντα ἐστί. Διὰ γὰρ τῦτο μιᾶς ἑκάστης τῶν Ἐπιστημῶν, ὡς ὅλον μέρος, ἡ φιλοσοφία διέσαλται. Μέρος γὰρ ὁποιονδὴν τὸ ὄντος, ἐκείνων ἑκάστη εἰς θεωρίαν ἔλαχεν, ἑαυτῇ ἀφορισθέν- Ἧτε Μεταφυσικὴ ἀκέασα, καὶ τὸ Ὂν αὐτὸ προσησαμένη, ὁμιλῶ καὶ πάντα τρόπον αὐτῦ κατεπαγγέλλεται τιλὼ διάγνωσιν, ἀλλ' ᾗ μόνον αὐτὸ λόγων τινῶν γενικωτάτων τυγχάνει συνεκτικόν. Ἡ δὲ φιλοσοφία καὶ ἅπαντα, καὶ πάντα τρόπον καθ' ὃν γινώσκεσθαι αὐτὰ φύσιν ἔχει συμπεριείληφεν, ὡς ἄρα τῶν κατ' Ἐπιστήμιν νοημόνων ἁπαξαπάντων ἕσα τὸ πλήρωμα (§. ά.). Ἐπεὶ καὶ τὰ ὄντα πάντα γινώσκειν ἐθέλει, καὶ ᾗ ὄντα, τῦτέσι κατὰ πάντας τὰς λόγας, καθ' ἃς ἡ Φύσις, καὶ τὸ εἶναι αὐτοῖς συγκεκρότηται. (3). Ἐξ ὧν ἑδὲν καινὸν, ἑδὲ περιττὸν προχειρισάμενος φαίνεται, ὁ τιλὼ φιλοσοφίαν γνῶσιν εἶναι τῶν δυνατῶν ᾗ δυνατὰ, ἃ πολὺ πρὸ ἡμῶν ἀποδεδω-

(1) Πλάτ. εἰς τὰ Ἀρεσκ. τοῖς Φιλοσοφ. ἐν Προοιμ. παρὰ δὲ τῷ Ἀμμωνίῳ καὶ εἰς Πλάτωνα ὁ ὁρισμὸς ἀναφέρεται, παρὰ δὲ τῷ Βλεμμίδῃ, καὶ εἰς Πυθαγόραν.

(2) Οὗτος γὰρ τὲ Πυθαγόρε λέγεται εἶναι. Βλεμ. Κ. δ'.

(3) Γνῶσις τῶν ὄντων, ᾗ ὄντα ἐστίν. Ἀντὶ τῦ καθὸ φύσεως ἔχεσιν ἕκασα. Οὐμὴν ἀριθμῷ καὶ ἰδιότητος (νοητέον Ἀτομικῆς). Βλεμμίδ. Κ. δ'. Οὕτως ἐξειληφέναι τὸν ὁρισμὸν δῆλος ἐστὶ καὶ ὁ Θεῖος Δαμασκηνός. Διαλεκτικ. Κεφ. γ'.

δωκώς (1)· τὰ γὰρ ὄντα, ταύτῃγε καὶ δυνατά· Οἵτε λόγοι καθ' ὅς ἐςὶν ὄντα, οἱ αὐτοὶ ἐκεῖνοι εἰσὶ, δι' ὅς ὐκ ἀδύνατα. Ὥςε καὶ ἡ τῶν δυνατῶν ᾗ δυνατὰ Ἐπιςήμη, εἰς ταυτὸ ἡμῖν περιΐςαται τῇ τῶν ὄντων ᾗ ὄντα· τȣτέςι τῆς τῶν ὄντων φύσεως.

§. δ'. Τοιαύτης δὲ ὔσης ὐχ ἁπλȣ̃ντι ἐςὶν, ὐδ' ἀμερὲς τὸ τῆς φιλοσοφίας χρῆμα, ὐδὲ μενȣ̃ν μονομερὲς (εἰ τοιȣ̃το δήτι θέμις καὶ λέγειν (2), οἷον ψυχρῶς πάνυ ὁ Ἐμπειρικὸς τῶν Ἀρχαιοτέρων τινὰς ὑπειληφότας εἰσάγεται (3). Πολυμερὲς δὲ, ὡς ἐκ πλειόνων Εἰδῶν, ἢ μερῶν συγκεκροτημένης. (§. α'.). Διὸ καὶ εἰς τρία ταύτην διαιρȣ̃ντες ἦσαν οἱ πλεῖςοι, καὶ παλαιότατοι (4), τὸ Λογικὸν, τὸ Φυσικὸν, τὸ Ἠθικὸν, καθ' ἃ ἥτε πάγκαρπος ἀλωὴ, καὶ τὸ ὠὸν, καὶ τὸ ζῶον ἐλήφθη σύμβολα. Ὧν ἐν μὲν τῇ ἀλωῇ ὅ,τε φραγμὸς, καὶ τὰ ἐντὸς αὐτȣ̃ φυτὰ, καὶ οἱ ἀπὸ τȣ́των καρποί. Ἐν δὲ τῷ ὠῷ, τὸ ὀςρακῶδες, καὶ τὸ λευκὸν παρέγχυμα, ἥτε λέκυθος. Ἐν δὲ

(1) Τῆς φιλοσοφίας τȣ̃τον ὁρισμὸν εὑρηκέναι φησὶν Οὐόλφιος Ἔτει ᾳψγ'. ὑπὲρ ȣ̃ καὶ πρὸς Κασπάριον Νεύμαννον Ἔτ. ᾳψέ. διαλεχθῆναι· τέως δὲ καὶ τύποις τὸν ὁρισμὸν ἐκδεδωκέναι ἐν τῷ Προλόγ. τῶν Στοιχ. τῆς Ἀερομετρ. Ἔτ. ᾳψθ'. Οὐόλφ. Λογ. Κ. ϛ'.

(2) Πῶς γὰρ οἷόντε μονομερές τι λέγειν, ἢ καὶ ὅλως ἐννοεῖν; ἤτοι γὰρ μέρη ὐκ ἔχον ἀμερὲς ἔςαι, ἢ ἔχον, ἕξει πλείω ἑνὸς ἐξ ἀνάγκης. Οὗ γὰρ ἐκτὸς ἕτερον ὐδὲν, ἐκεῖνο ὅλον.

(3) Ὅρα Βιβλ. Ζ'. πρὸς τȣ̀ς Λογικ. Ἔνθα τȣ̀ς μὲν εἰσάγει τὸ φυσικὸν μόνον ὑποςησαμένȣς, οἷον Θάλητα, καὶ Ἀναξιμένην, κτ. τȣ̀ς δὲ μόνȣ τȣ̃ Ἠθικȣ̃ ἐπιμεληθέντας, οἷον Σωκράτην, καὶ τȣ̀ς ἀπὸ τῆς Κυρήνης, καὶ Ἀρίςονα τὸν Χῖον, κτ. τȣ̀ς δὲ ἐπὶ τὸ Λογικὸν κατενεχθέντας, οἷον τȣ̀ς περὶ Πανθοΐδην, καὶ Ἀλεξῖνον, κξ'. Ἀλλὰ γὰρ ἐκεῖνοι ὐχ ὅτω περιγράφοντες ἐτύγχανον τὴν φιλοσοφίαν, ἢ ὅτι τὰ ἄλλα τῶν μερῶν, ὡς περιττὰ σφίσι δοκȣ̃ντα, καὶ ὐ πάνυτι λυσιτελῆ ἑκόντες κατενωτίζοντο.

(4) Οἱ Στωϊκοὶ παρὰ Πλȣτάρχ. εἰς τὰ Ἀρέσκ. Εἰσὶ δ' οἱ φασὶν, ὅτι καὶ πολὺ πρὸ τῶν Στωϊκῶν οἱ παλαιότατοι τῶν Ἑβραίων. Διὸ καὶ τὸν Σολομῶντα ἐν μὲν τῷ Ἐκκλησιαςῇ τὸ φυσικὸν ἐνςήσασθαι· Ἐν δὲ ταῖς παροιμίαις τὸ Ἠθικόν· Ἐν δὲ τῷ Ἄσματι τὸ νοητόν. Ὀλυμπ. ὑπομν. εἰς τὸν Ἐκκλ. ἐν Προοιμ. ὁ δὲ Γαλην. ἢ εἴτις ὁ τὸ περὶ τῆς φιλοσ. Ἱςορ. ἐκδȣ̀ς, Πρῶτον (φησὶ) τὸ τριμερὲς τῆς φιλοσοφίας τὸν Σωκράτην εἰσηγήσασθαι. Ἀλλὰ καὶ τῷ Πλάτωνι τȣ̃τ' ἀπέδωκεν Ἀττικὸς, καὶ Ἀριςοκλῆς, (Παρ' Εὐσεβ. Βιβλ. θ'. τῆς Προπαρ. καὶ Ἀλκίνοος, καὶ ἄλλοι. Καὶ ὁ Σέξτος αὐτὸς, ἔνθα ἀνωτ. „Ὧν δυνάμει (φή„σας) ὁ Πλάτων ἐςὶν Ἀρχηγὸς, περὶ πολλῶν μὲν φυσικῶν, πολλῶν δὲ ἠθικῶν, ὐκ ὀλίγων δὲ λογικῶν διαλεχθείς.

δὲ τῷ ζώῳ τὰ ὀστᾶ, καὶ αἱ σάρκες, καὶ ἡ ψυχὴ, πρὸς τὸ τριμερὲς ἐκείνης ἔχει ἀνάλογον. Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης δύο τῶν κατ' Ἐπιστήμην ἕξεων εἴδη τὰ πρῶτα ὑποστησάμενος, τὸ μὲν, Θεωρητικὸν, οὗ τέλος ἀλήθεια, τὸ δὲ Πρακτικὸν, οὗ τέλος πρᾶξις, εἰς ταῦτ' ἔπειτα πάντα τὰ τῆς Φιλοσοφίας διεστόιχιζε μέρη (1)· τοῦ μὲν Θεωρητικοῦ, τὸ Φυσικὸν εἶναι τιθέμενος, καὶ Μαθηματικὸν, καὶ Θεολογικόν· τοῦ δὲ Πρακτικοῦ τὸ Ἠθικὸν, καὶ Οἰκονομικὸν, καὶ Πολιτικόν· Οἷς δὴ καὶ τρίτον εἶδος προστιθεὶς ὁ Ἀμμώνιος (2) τὸ Λογικὸν, εἰς ὃ καὶ τὰς λεκτικὰς τῶν τεχνῶν ἀνῆγε Γραμματικὴν, καὶ Ποιητικὴν, καὶ Ῥητορικὴν, καὶ Ἱστορικὴν, τῆς Φιλοσοφίας αὖθις ἀνεπλήρου τὸ τρίδυμον· Οὐμὴν δὲ, ἀλλ' οὐδ' οἱ ὕστερον, οὐδ' ἐν τούτῳ πάντῃ ἀξιοῦντες εἶναι ἀσύμβολοι, διαιρέσεις ἄλλας, κατὰ τὸ ἐπιὸν αὐτοῖς, ὤκνησαν ἀποδοῦναι. Ἀλλ' ὁ μέντις ἐν αὐτοῖς κατὰ τὰ ἐφ' ἡμῖν, καὶ μὴ ἐφ' ἡμῖν διαστείλας τὰ ὄντα, εἰς ταῦτα καὶ τὸ ὅλον τῆς Φιλοσοφίας διαιρεῖν προήχθη, σύμφωνα τοῖς γνῶσιν αὐτὴν θείωντε καὶ ἀνθρωπίνων ἀποδεδωκόσιν, (§. β'.) ὑποτιθέμενος. Οὐκ' ἐφ' ἡμῖν γὰρ τὰ θεῖα, περὶ ἃ τὸ Μεταφυσικὸν Εἶδος, καὶ τὸ Φυσικόν· Ἐφ' ἡμῖν δὲ τὰ ἀνθρώπινα, περὶ ἃ, τὸ Ἠθικὸν, καὶ τὰ τῆς πρακτικῆς ἰδέας, ἐστὶν ἐνασχολούμενα. Ὁ δέ τις τὰ πρώτως ἡμῶν ἀπαντῶντα τῇ γνώσει διασκοπήσας, τούτοις συμφώνως καὶ τὰ τῆς Φιλοσοφίας μέρη διατάσσειν ἐπιχειρεῖ· πρῶτον δὴ τὸ περὶ τὴν γνῶσιν τε καὶ διακόσμησιν ἑαυτῶν, διάτε τῆς Λογικῆς καὶ τῆς Ἠθικῆς ἀριθμῶν. Δεύτερον δὲ, τὸ περὶ τὴν διάσκεψιν τῆς σωματικῆς καὶ ἐνύλου Φύσεως, διὰ τῆς Φυσικῆς. Τρίτον δὲ τὸ περὶ τὴν θεωρίαν τοῦ Δημιουργοῦ διὰ τῆς Θεολογίας. Πρὸς ἃς ὡς ὁλικωτέρας καὶ τὰς λοιπὰς ἁπάσας πραγματείας ἀνακαλέσαι ῥάδιον. Ἀλλ' αὗται μὲν δὴ εἰς ταυτὸ σχεδὸν τείνουσιν αἱ διαιρέσεις. Τέλος γὰρ ἓν ἁπασῶν, τὰ εἴδη τῶν Ἐπιστημῶν, πολλάτε ὄντα καὶ ποικίλα, εἰς Κεφάλαι ἄττα ἀναγαγεῖν, καὶ κατατάξαι, ᾗπερ ἂν εἴη μᾶλλον εὐόριστα, καὶ εὐσύνοπτα.

§. ε'.

(1) Ἀριστ. Μεταφ. Β'. Κεφ. α'. Καὶ Μεταφ. Ε'. Κεφ. α'.

(2) Ἐν τῷ ὑπομν. εἰς τὰς Ε'. φωνάς.

§. έ. Οὐκοῦν τὶ μὴ καὶ ἡμῖν ἐξέσαι ἐν τέσσαρσιν οἱονεὶ ὅροις, πάντα ὅσα ἐσὶ συμπεριλαβεῖν τὰ παρ' ἀνθρώποις φιλοσοφέμενα; Νοείσθω δὴ ἕν, ὁ μὲν τέτων ὅρος εἶναι Διαβατικὸς, ὁ δὲ Ὑπερβεβηκὼς, ὁ δὲ Ὑποβεβηκὼς, ὁ δ' Ἔσχατος. Καὶ σὺ μὲν τῷ Διαβατικῷ περιειλήφθω ἥτε Λογικὴ, καὶ ἡ περὶ τὸ Ὄντος Ἐπισήμη, ἣν Ὀντολογίαν οἱ ὕσερον ἐξωνόμασαν. Οὐκ ἀπροσφυὲς δὲ οἶμαι τέτων ἑκατέραν Διαβατικὴν ὀνομάζεσθαι· Ἀμφοῖν γὰρ ἀορισαῖνον τὸ ὂν ὑπόκειται, τῇ μὲν εἰς τὴν ἐν γένει θεωρίαν, τῇ δὲ εἰς τὴν περὶ αὐτὸ δὴ συλλογισίαν. Ἀμφοτέρων τε πᾶσαι αἱ Ἐπισῆμαι ἔχεσιν ἐπιδεῶς, τῆς μὲν τὰς ἀρχὰς παρεχομένης, τῆς δὲ τὴν χρείαν τῆς Ἀποδείξεως. Ἐπὶ δὲ τὸν Ὑπερβεβηκότα ὅρον ἀναγέθωσαν, αἱ περὶ τὸ Θεῖ καὶ τῶν ἀΰλωντε καὶ ἀσωμάτων ἀσιῶν ἐπισῆμαι, ἃς διὰ τὸ ὑπερέχον τῶν ἐν αὐταῖς θεωρεμένων, ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐξαίρεθαι δίκαιον. Δῆλον δὲ ὅτι τοιαύτη ἡ μεγαλώνυμος Θεολογία, ἡ διὰ τῆς ἐναργείας τῇ λόγῳ, καὶ τῶν Φυσικῶν ἐννοιῶν (ἀ γὰρ περὶ τῆς Ἱερᾶς, καὶ ἐξ Ἀποκαλύψεως ἐνταῦθα ὁ λόγος, τῆς ὅλῳ τῷ γένει διαφερέσης.) τὰ τῇ ὑπερτάτῃ καὶ ἀπειροτελείῳ Φύσει προσεῖναι νοέμενα ἐκδιδάσκεσα, καὶ ἡ περὶ τῆς λογικῆς ψυχῆς θεωρία. Κατὰ δὲ τὸν ὅρον τὸν Ὑποβεβηκότα τετάχθωσαν αἱ ἐπισῆμαι, ἃς καλέσι πρακτικάς. Αὗται δὲ εἰσὶν ἥτε τῇ κατὰ Φύσιν δικαιώματος Εἰσήγησις, ἡ καθόλε τὶ τὸ αἱρετὸν, καὶ τὶ τὸ μὴ, ὡ ταῖς κατὰ ἄνθρωπον πράξεσιν ὑποτιθεμένη, καὶ αἱ ταύτῃ σύναυλοι Ἠθικήτε, καὶ Οἰκονομικὴ, καὶ Πολιτικὴ, ἐξ ὧν ἀνθρώποις ὅσα καθήκοντα, ἡ μὲν ἰδιωτεύσιν, ἡ δὲ οἶκον διοικεῖν λαχέσιν, ἡ δὲ πολιτευομένοις καὶ τὴν ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀρχὴν διεξάγεσι, πραγματεύεται. Τελευταῖον ἐπὶ τῇ ἐχάτετε καὶ Πυμάτῃ τῶν ὅρων ἀποτιθέθωσαν αἱ περὶ τὰ σωματικὰ τῶν ὄντων, καὶ περὶ τὴν ὑποσάθμιν τῆς ὕλης ἀναστρεφόμεναι. Ἥτε Γενικωτέρα Φυσικὴ δηλονότι, ἡ τὰ ἐπιθεωρέμενα τοῖς σώμασιν, ἢ τοῖς πᾶσιν, ἢ τοῖς πλείοσις πολυπραγμονῆσα. Καὶ ἡ Κοσμολογία παρὰ τοῖς καθ' ἡμᾶς ἀκέσα, ἡ περὶ τὰ ὁλοχερέσερα ἐναχολεμένη τῶν σὺ τῷ παντὶ σωμάτων· Καὶ αἱ τέτων εἰδικώτεραι, Μετεωρολογία, ἡ περὶ τῶν ἐν τῇ Ἀτμοσφαίρᾳ γινομένων. Ὀρυκτολογία, ἡ περὶ τῶν ἐξ ἐγκάτων γῆς ἐξορυσομένων, εἰδῶντε αὐτῆς παντοίων, καὶ λίθων, καὶ μετάλλων, καὶ χυλῶν,

λῶν, καὶ ποικίλων ἄλλων συγκρίσεων· Ὑδρολογία, ἡ περὶ κινήσεως ὑδάτων, καὶ διαφόρων ποιοτήτων αὐτῶν, καὶ δυνάμεων· Φυτολογία, ἡ περὶ φυτῶν εἰδῶν μυρίων. Ζωολογία, ἡ περὶ ζώων, ἄλλωντε, καὶ ἀνθρώπȣ, ἧς οἷόντι μέρος τίθεται, καὶ ἡ κατὰ τὴν Ἰατρικὴν Παθολογία, καὶ ὅσας ἄλλας ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν ὑποκειμένων διαςέλλειν ἔδοξε τοῖς Νεωτέροις, καὶ τοῖς καινοφανεςέροις τȣ́τοις διασημαίνειν ὀνόμασιν. (1). Ἐντὸς δὲ τῆς περιοχῆς ταύτης, καὶ αἱ Μαθηματικαὶ πᾶσαι γινέσθωσαν, αἵτε ἁπλȣ́ςεραι Ἀριθμητικὴ, καὶ Γεωμετρία, καὶ αἱ μικταὶ καλȣ́μεναι, ὧν εἴδη πλεῖςα. Ὡς τȣ́των ἄνευ ἐν ἀκρότητι γενέσθαι τῆς περὶ φύσεως Ἐπιςήμης ἐλπίσαι, ὅμοιον ὂν καὶ ξίφει δεξιῶς ἄνευ κώπης μεταχειρίσασθαι. Ἀλλ' οἵδε μὲν, ὡς συντόμως διελθεῖν, οἱ φιλοσοφίας, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἁπασῶν πραγματειῶν, ὅροι ἂν εἶεν· ὧν ȣ̓κ ἄτοπον ἴσως εἰς σύμβολον λαβεῖν καὶ τὸ γράμμα τὸ παρὰ τοῖς πάλαι Αἰγυπτίοις τετράκυκλον. (2).

§. ς'. Τίνες τίνων δ' ἂν εἶεν ἐν Ἐπιςήμαις πρωτεύȣσαι; Ἀλλ' εἰ μὲν περὶ τῆς τάξεως ὁ λόγος, καθ' ἣν δέον αὐτὰς πραγματεύεσθαι, φανερὸν ὅτι τῶν ἄλλων προτακτέον ἀεὶ τὰς πρὸ ὁδȣ̃ γινομένας· Ἐκείνας δηλονότι, ἀφ' ὧν αἱ λοιπαὶ πορίζονται τὰς ἰδίας αὐτῶν ἀρχὰς. Αὕτη καὶ γὰρ εἰς Ἐπιςήμην ἀρίςη μέθοδος, καὶ ἀσφαλεςάτη, ἀπὸ τῶν ἤδη γνωρίμων ἐπὶ τὰ ἀγνοȣ́μενα ἑξῆς μεταβαίνειν, κἀπὶ τοῖς ςερρῶς προκαταβληθῆναι φθάσασιν ὡς θεμελίοις, τῶν ἐπιόντων θεωρημάτων τὰς κατασκευὰς ἐποικοδομεῖν· ταύτητοι καὶ τὴν Μεταφυσικὴν καλȣμένην ὡς Ἀρχικωτάτην ȣ̃σαν, τῶν ἄλλων ἀξιȣ̃σι προτάττεσθαι τῶν Νεωτέρων συχνοὶ, ἀπεναντίον μὲν τοῖς παλαιοτέροις βαίνοντες, ἀρχαιότερον δὲ τῆς ἀληθείας νομίζοντες ȣ̓δὲν, ȣ̓δὲ τȣ̃ ὀρθȣ̃ λόγȣ πρεσβύτερον.

(1) Ὅρα Οὐόλφ. περὶ φῖφ. ἐν Γέν. Κ. γ'.

(2) Παρὰ Πιερίῳ ἐν Ἱερογλυφ. Κύκλων τριῶν ἀλλήλοις ἴσων, ςιχηδὸν καταγεγραμμένων, ὡς ςὰς μὲν τῶν ἄκρων περιφερείας, διὰ τȣ̃ κατὰ τὸν μέσον κέντρȣ διήκειν, τὴν δὲ τȣ̃ μέσȣ, διὰ τῶν ἐκείνων κέντρων ἀνάπαλιν, τέταρτος ἐπικατεγέγραπτο, ὁμόκεντρος μὲν τῷ μέσῳ, ἐν δὲ διπλασίονι τῇ διαμέτρῳ, τῶν περιφερειῶν ἑκατέρȣ τῶν ἄκρων, διὰ τῆς ἰδίας περιφερείας ἁπτόμενος. Τȣ́των γὰρ διὰ μὲν τȣ̃ περιέχοντος ἄριςτ' ἂν ὁ Διαβεβηκὼς τῶν Ἐπιςημῶν διατυπωθείη ὅρος, διὰ δὲ τῶν περιεχομένων τȣ̃ μὲν ἄνω ὁ Ὑπερβεβηκὼς, τȣ̃ δὲ μέσȣ ὁ Ὑποβεβηκὼς, τȣ̃ δ' ἐσχάτȣ ὁ Πύματος.

Τῷ ὄντι δὲ, οὐδ' ἂν αἱ κατὰ τὸν ὑποβεβηκότα ὅρον, περὶ ἠθῶντε, καὶ νόμων, καὶ βίου, καὶ πολιτεύματος ἐνιστάμεναι εἰσηγήσεις, οὐδ' αἱ κατὰ τὸν πύματον τεθέντα (§. ε.) περὶ τῶν σωματικῶν θεωρίαι, σχολῇ γ' ἂν οὐδὲ τὸ βραχὺ ἐπιστημόνως ἔχοιεν ἀποδεῖξαι, μὴ ὑπὸ τῶν διαβατικωτάτων ἐκείνων, (§. αὐτ.) τῆς μὲν τὰς ἀρχὰς, καὶ τὰς κοινοτάτας ἐννοίας παραλαβοῦσαι, τῆς δὲ τὸν τρόπον τῆς Ἀποδείξεως. Ταυτὸ δὲ, καὶ περὶ τῶν ἐκ τῆς ὑπερβεβηκοτέρας εἰρήσθω τάξεως. Μεταφυσικὴ γὰρ καὶ Λογικὴ, ἡ μὲν ὡς Ἀρχικὴ, ἡ δὲ ὡς Ἀποδεικτικὴ, βαίνουσι καὶ δι' ἐκείνων. Καὶ πᾶσαι ταύταις διὰ τὴν χρείαν οὐκ ἀπαξιοῦσιν ὑπάγεσθαι. Ἀλλὰ γὰρ τῶν διαβατικωτέρων δὴ τούτων, ποτέραν ἆρα ἡμῖν προτακτέον; κινδυνεύει γὰρ θατέραν ἀναπόδεικτον ἔσεσθαι, ἣν ἄντις προτέραν τάξειεν. Ἢ ἅλις ἂν ἔχοι ἐξ αὐτοῦ τοῦ φυσικοῦ λόγου τὰς κοινοτέρας τῶν ἐννοιῶν φέροντας, ἐκ τούτων πρώτην τὴν περὶ τὰ λογικὰ πραγματείαν ἐνστήσασθαι. τοῦτο γὰρ τοῖς καὶ μετρίᾳ τῇ προσοχῇ χρησομένοις οὐκ ἀνήνυτον ἔσεσθαι, αὐτοίτε διὰ πείρας ἔχομεν προειληφότες, καὶ τῇ συμφώνῳ μαρτυρίᾳ τῶν πώποτε πεφιλοσοφηκότων διαπιστούμεθα. Ἔτι δὲ καὶ βαθύτερ' ἄττα κατὰ τὴν Μεταφυσικὴν ἀπαντᾷ, εἰς ἃ διαδῦναι χαλεπῶς ἂν ἔχοιεν οἱ ἤδη πρῶτον φιλοσοφίας ἁπτόμενοι. Τοῖς δὲ ἀπὸ τῆς Λογικῆς πρῶτον ἀρχὴν λαβοῦσι στοιχειωθῆναι, πρὸς τῷ εὐμαρεστέρῳ τῶν θεωρημάτων, καὶ τὸ ἀπὸ τῶν μεθόδων τε καὶ Κανόνων κατὰ βραχὺ προσγίνεται βοήθημα, ὅθεν ἠρέμα ἰσχὺν καὶ ῥώμην ταῖς νοεραῖς τῶν ἐνεργειῶν ποριζόμενοι, πρὶν εἰς τέλος φθάσαι τῆς πραγματείας, (εἰ μόνον ἐπιμελῶς ἐκμελετῶσι τὰ προληφθέντα), οὐδὲν ἐκείνων ὑπὲρ τὴν αὐτῶν κατάληψιν γινόμενον εἴσονται.

§. ζ'. Ὡς εἴγε περὶ τοῦ κατὰ τὴν ἀξίαν προτέρου ὁ λόγος εἴη, τίσι δηλαδὴ πρὸ τῶν ἄλλων τὸ καλλιστεῖον ὀφείλεται; Ἀλλὰ τήνδε τοῦ Τρωὸς Νεανίσκου τὴν δίκην δικάσαι ἂν εἴη. Ἐκείνῳ γάρμοι παραπλήσιοι δοκοῦσιν, οἱ τὴν ᾗπερ ἔτυχον προσπεπονθότες καλλίονα κρίνοντες. Ἡμῖν δὲ τὸ καλὸν ἁπάσαις ἐπανθοῦν ἐνορᾶται, ἄλλαις ἄλλοθεν ὡραϊζομέναις. Καὶ προέχειν μὲν τῶν ἄλλων ἐοίκασιν, αἱ τῷ περὶ τὰ ἀσώματα, καὶ μάλιστα τὸν ΘΕΟΝ αὐτὸν ἀνατείνεσθαι, ὑπερβεβηκεῖαι κληθεῖσαι, τῇ τοῦ ὑποκειμένου ὑπεροχῇ διαπρέπουσαι· Διαφέρουσι δὲ αἱ Διαβατικαὶ προσειρημέναι τῇ χρείᾳ. Αἱ δὲ

πρακ-

πρακτικαὶ ὡς εἰς ἀγωγὴν βίε, καὶ διακόσμησιν ἠθῶν συντελοῦσαι, σεμνύονται. Αἱ δὲ φυσικαὶ πρὸς τῷ ἐχὶ σμικρὰν τῷ ζωτικῷ βίῳ παρέχειν τὴν ὄνησιν, καὶ τὸ ποικίλον πλατοῦσι καὶ ἄβρὸν τῶν εἰδήσεων. Αἱ δὲ Μαθηματικαὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ τῇ Ἀκριβολογίᾳ τῆς Ἀποδείξεως γάννυνται. Καὶ ἐν γένει, αἱ μὲν τῆς πρακτικῆς ἰδέας, τῷ χρησίμῳ τῆς πράξεως ἐγκοσμοῦνται, αἱ δὲ τῆς θεωρητικῆς, τῷ ὑψηλῷ καὶ μετεώρῳ τῆς θεωρίας ἐπαίρονται.

§. ή. Ἑκάστης δὲ τὸ καθ' ἑαυτὴν καλὸν ἐν τῷ μέρει πλεονεκτέσης, αἱ πᾶσαι ἅμα καὶ τῆς ἐπὶ γῆς εὐδαιμονίας (τῆς ἐν βίῳ δηλονότι τελείῳ τελείας ὅσον ἐγχωρεῖ κατασάσεως) ἀνθρώπῳ γένοιντο πρόξενοι, εἴτις εἰλικρινῶς καὶ γνησίως αὐτὰς θεραπεύσειε. Διὰ μὲν γὰρ τῆς Λογικῆς, θαυμαστὸν ὅσον, ὁ Νοῦς ῥώννυται, καὶ σοφοῦται, καὶ τὴν τε κρίσιν καὶ τὰς ἄλλας αὐτοῦ ἐνεργείας ὀξιώται. Διὰ δὲ τῆς πρώτης Φιλοσοφίας, τῶν ἐν τῇ ψυχῇ λογικῶν σπερμάτων, ἡρέμαπως ἀναπτυσσομένων καὶ προαγομένων, ὅ, τε ἐν τοῖς Νοητοῖς κατὰ βραχὺ παρεμποιεῖται προσεθισμὸς, καὶ ἡ περὶ τὰς ἀνωτάτας τῶν θεωριῶν ἀπογεννᾶται δεξιότης τε καὶ εὐμάρεια. Διὰ δὲ τῆς περὶ ψυχῆς Ἐπιστήμης, τὸ σοφὰς αὐτὰς ἐπιγιγνώσκειν κέρδος ἀποφερόμεθα, τῶν μαθημάτων τὸ θεῖον ὄντως, καὶ κάλλιστον. Διὰ δὲ τῆς Θεολογίας ἐς αὐτὴν τὴν ἀκροτάτην καὶ ἀκήρατον ἀναπτερύμενοι φύσιν, καὶ τῶν περὶ αὐτὴν νοεμένων τελειοτήτων τὰς ὀρθὰς ἐπικαρπέμενοι ὑπολήψεις, ἀθείας ἐξίσε ἀπέχεσθαι διδασκόμεθα, καὶ τῆς, ἐδεὶ εἰς ἀτοπίαν ἐλάσσονος, δεισιδαιμονίας. Καὶ ἐδ' ἀπὸ τῆς τῶν φυσικῶν δὲ θεωρημάτων Διδασκαλίας, καὶ τῆς ταύτῃ συνάδε Μαθηματικῆς, μικράτις ἡ ὄνησις ἡμῖν ἐγγενήσεται. Αὐτίκα καὶ γὰρ Κοσμοπολῖται οἷα τινὲς πρὸς βραχὺ ἐπὶ γῆς εἶναι ταχθέντες. ἐ κομιδῇ νεήλυδες εἶναι δοξομεν δὶ ὅλε τε βίε, τὰ πλεῖω τῶν ἐν τῷ Κόσμῳ, ἅπερ εἰδυῖαι εἰκὸς, ἀγνοοῦντες, ἀλλὰ καὶ τὸν Ἀρχιτεκτονῆντα Λόγον, καὶ ἐν ἅπασι Γεωμετροῦντα, κἂν σμικροῖς, κἂν μείζοσι κατοπτεύσομεν, ἐκ τῆς τῶν ὁρωμένων καλονῆς τε καὶ τάξεως ἐπὶ τὸν Ἀρισοτέχνιλν Δημιεργὸν ἀναγόμενοι· κἀκ τέτων ὡς ἐξ ἰχνῶν τινων, καὶ ἀμυδρῶν σκιαγραφημάτων, τὸ πανθενὲς αὐτοῦ, καὶ πάνσοφον, καὶ ἀπειράγαθον, καὶ τῶν ὅλων προνοητικὸν καὶ συνεκτικὸν τῇ διανοίᾳ ἀνατυπέμενοι.

Ἔπειτα καὶ καθ' ἑαυτὲς βέλτιον καὶ τ' ἄλλα διακεισόμεθα· πρὸς τὰ γὰρ αἴτια τῶν γινομένων ἀφορᾶν εἰθισμένες, ἧττον μὲν, οἷα εἰκὸς, ἐκπλήξει τὰ φοβερὰ, ἥκιστα δὲ θροήσει τὰ σπανίως συμβαίνοντα· Διαθήσετε τὰ λυπηρὰ ἐπιόντα πολλῷ τῶν ἄλλων ἡμᾶς μετριώτερον. Τὰς γὰρ ὑπὸ τῶν παντοδαπῶν ἐπινοιῶν, καὶ μηχανῶν, ἃς ἡ Φυσικὴ ἐπὶ τὸ ἀκριβέστερον ἀεὶ προάγει καὶ τελεώτερον, περιγινομένας ἡμῖν ὠφελείας τε καὶ βοηθείας, ἐκὼν παρίημι· τελευταῖον, δὲ, ἐκ τῆ πρακτικῆ τῆς Φιλοσοφίας μέρες, αὐτὸ τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας ἤρτηται τὸ Κεφάλαιον. Δι' αὐτῆ γὰρ μάλιστα τελειόμεθα τὰς ψυχὰς, καὶ τῷ κατὰ προαίρεσιν ποριζόμεθα εὐεξίαν, παθῶν παντοίων τε καὶ χαλεπωτάτων ἀπαλλαττόμενοι· Ἑαυτές τε, καὶ τὲς ἄλλες εἰ τύχοι, ῥυθμίζοντες, καὶ ὠδὶ ἄλλο ἢ θνήσκειν μελετῶντες, δι' ἀρετῆς ἐπὶ τὸν κατὰ φύσιν ἐπαναγόμεθα βίον, ἔ, τῶν ἐκ τῆς Φιλοσοφίας ἀγαθῶν, ὠδεὶς ἂν ἔχοι συντελέστερον δεῖξαι, ὠδὲ θειότερον.

ΤΑ ΠΡΟ ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ ΕΙΩΘΟΤΑ ΠΡΟΛΕΓΕΣΘΑΙ.

Ἤτοι

Ἀρχή, Φύσις, Κλῆσις, Χρῆσις, Διαίρεσις τῆς Λογικῆς.

§. α'.

Ἐπεὶ δὲ δῆλον αὐτόθεν (Προδι. Γ'. §. ά. β'.) ὅτι δὴ γινώσκειν πεφύκαμεν· Καὶ παντοῖα, καὶ παντοίως. (Αὐτ. §. δ'. έ. ς'.) Τὸ δὲ γινώσκειν, ἐδὲν ἄλλ' ἢ κατὰ τὸ γνωστικὸν ἐξὶν ἀνατυπῶθαι τὰ ὄντα, συμφώνως τε, καὶ καταλλήλως τοῖς πράγμασι· Τῶτο δὲ ἦν ἀληθεύειν. (Αὐτ. §. γ'.). Τὸ δὲ ἀληθεύειν ἐκ ἀεὶ πρόχειρον, ἐδ' ἐπὶ πᾶσιν ἐφικτὸν (ὡς ἐκ πείρας πάντες εἰδέναι ἔχομεν)· ἀλλ' ὀρθῶς μὲν, καὶ ᾗ δέον ἐπιβάλλεσιν ἐπιτυγχάνειν συμβαίνει ἐπ' ἐνίων, ἃ γὰρ δὴ πάντων· τἐναντίον δὲ ἀποτυγχάνειν ἐν πολλοῖς, καὶ σφάλλεθαι, καὶ τῶ δοκῶντος ἀπρὶξ ἐχομένης τῶ ὄντος ἐξίσαθαι· ταύτητοι τιὼ ἐκ φύσεως ἡμῖν περιῶσαν δύναμιν, ᾗ τὰς ἐν σφίσι διϊθμώοντες διανοητικὰς ἐνεργείας, καὶ κρίσεις, ἐπιτυχικοὶ γινόμεθα τῶ ἀληθῶς, Δύναμιν Λογικιὼ εἰκότως ἀποκαλῶμεν, καὶ ταύτιω ἔμφυτον ἔσαν τοῖς πᾶσιν οἴδαμεν, καθ' ἣν καὶ ΛΟΓΙΚΟΙ οἱ πάντες ἄνθρωποι εἶναι λεγόμεθα.

§. β'. Τῆς δὲ ἐμφύτε ταύτης Λογικῆς, ἐκ ἐπίσης τοῖς πᾶσι (1), κατὰ δὲ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μετεῖναι φάινεται. Ἡ δὲ διαφορὰ, ἤτοι ὡς ἐκ τῆς ψυχῆς (Εἴτις ἐστὶ διαφορὰ καὶ ψυχῶν καθ' ἑαυτὰς πρὸς ἀλλήλας· ὅπερ ἐ κατὰ τιὼ προκειμάιω δήπε διάσκεψιν ἐσίν.) Εἶτ' ἔν, τὸ μᾶλλον εἰκὸς, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς τε σώματος συσάσεως, ὥπερ ἀκόλυθον ἂν εἴη σωδεδεμένιω ὄσαν καὶ συμπαθαίνεθαι· ἢ τέως, καὶ ὡς ἐκ τῆς ἀγωγῆς, καὶ τε συνεθισμε, καὶ τῆς συνασκήσεως, ὧν ἄλλοι ἄλλως τυγχάνεσιν. Ἀμεινον γὰρ ἐκ νέων ἀγόμενοι, καὶ Ἀνδρῶν τοῖς Ἀρίσοις, καὶ ὑπὲρ τὲς ἄλλες νοήμοσι προσομιλεντες θαμὰ, καὶ τοῖς γε παρ' ἐκείνων, ἢ καὶ τοῖς παρ' ἑαυτῶν ποτὲ δεξιῶστε καὶ δύσχως νενοημένοις προσέχοντες, λογικώτεροι ἀναφαίνονται. Τἐναντίον δὲ ἀργὲτε καὶ ἀκινήτε τε λογικε, δίκην σιγηρος αὐτοῖς ἐνυπολανθάνοντος, καὶ μὴ ποθεν ἐπιδεχομένε, ὅσον ἅλις, ἀδὲ ῥιπισμε, ἀδ' ἐναύσματος, ἀμβλεῖς τε μένεσι τὰς ψυχὰς, καὶ νωθεῖς, καὶ δυσκίνητοι, ὅτι ἐγγισα θηριωδιαστε καὶ ἀλογίας γινόμενοι (2).

§. γ'. Τέτοις καλῶς οἱ παλαιοὶ ἐπισήσαντες, ἄλλεστε ἄλλων τῇ τε κρίνειν, καὶ διανοεῖθαι δυνάμει προέχοντας συνιδόντες, ἐκ ἀπραγμόνως παρελθεῖν ἔδοξαν τὸ διάφορον. Ἀλλὰ πρῶτον μὲν, οἷα εἰκὸς τὸ ποικίλοντε καὶ πολύτροπον τῶν κατὰ τὸ γνωσικὸν τῆς ψυχῆς ἐνεργημάτων, παρατετηρηκότες (Προδι Γ'. §. δ'. ἑ. ς'.) διέσειλαν· ἔπειτα δὲ καὶ τὸ ὑπερέχον, ἢ ἐλλεῖπον τῆς τε ἐνεργεῖν κατ' αὐτὰ δυνάμεως καὶ δεξιότητος διέκριναν. Καθ' ὃ, οἱ μὲν τὸ ἐπιὸν καὶ μάλα ὀξέως νοῆσιν· Οἱ δὲ καὶ πάνυ προσέχοντες, ἀδὲ τιὼ ἀρχιὼ εἰσβάλλεσιν· Ἄλλοι δὲ πάλιν συνεσκιασμένως αὐτὸ, καὶ οἷον ἐξ ἡμισείας ὑπομαντεύονται. Ἕτεροι δὲ καὶ ἐνδοτέρω τε νοητε τῇ καταλήψει γινόμενοι, καὶ τὲς χαρακτῆρας τὲς ἐπ' αὐτὸ, δι' ἓς τοιετο καὶ ἐσὶ, καὶ γνωρίζεται, ἀκριβῶς ἀποδιδόα-

(1) „Πάντες ἄνθρωποι χρῶνται „τῷ Διαλέγεθαι, ἔμφυτον ἐκ νέων ἔ„χοντες τήνδε τὴν δύναμιν· καὶ μέ„χρι τινὸς, οἱ μὲν μᾶλλον, οἱ δὲ ἧτ„τον αὐτῆς μετέχοντες. Ἰάμβλ. ἐν Ἐπισ. πρὸς Σώπατρ. περὶ τῆς Διαλεκτ. Παρὰ Στοβ. Λόγ. οδ'.

(2) Εἰς δεῖξιν τε τοιέτε τὸν ταῖς Ἀρκτοις συναναταφέντα προβάλλονται, περὶ ἓ Βερνάρδος τις Κόννωρ διέξεισι. Καὶ τὸν ἐκ γενετῆς κωφόντε καὶ ἄλαλον, περὶ ε ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς ἐν Παρισί. Ἀκαδημ. Ἔτει 1703. γίνεται λόγος. Ὅρα Οὐόλφ. Λογ. Προλεγόμ. §. έ.

διδόασι· Τά, τε μέρη, εἰ τύχοι ἔχον, ἐπὶ λεπτῆ καταλέγουσι. Καὶ οἱ μὲν ἔτι περὶ τῶν ὄντων διαπορῆσιν ὑπενδοιάζοντες· οἱ δὲ πεποιθότως τὸ σφίσι παρισάμενον ἀποφαίνονται. Καὶ πῆ μὲν ἐκ τῶν προδηλοτέρων τεκμαίρονται τ' ἀδηλότερα, καὶ τοῖς ἤδη κειμένοις τὰ ἑπόμενα ὀρθῶς ἐπιφέρουσι· πῆ δὲ τὰ ὑπὸ ζόφῳ λανθάνοντα, εἰς φῶς ἐξάγουσι, καὶ τοῖς ἄλλοις αὐτὰ διαλλδκαίνουσιν. Ἔνια δὲ καὶ κατασκλάζειν πειρῶνται λόγοις παντοίοις, πείθειν καὶ τὰς ἄλλας φιλονεικῆντες, ἐφ' οἷς αὐτοὶ πολὺ πρότερον ἐοίκασι πίσυνοι. Οἱ δὲ, καὶ τὰς ἀντιδοξῆντας ἐλέγχειν ἀναβάλλονται, καὶ τοῖς γέτι ἀνθυποφέρουσιν ἁπαντᾶν δεξιῶστε ἔχουσι καὶ ἑτοίμως· Ταῦτα δὴ παρατηρήσαντες, καὶ περαιτέρω χωρῆσαι προήχθησαν.

§. δ'. Διὸ Β'. τὰς μὲν δλοκιμῆντας κατανοήσαντες, καὶ κατορθῆντας τὰ πολλὰ, ἐν ταῖς ἰδίαις αὐτῶν διανοήσεσι, τὰς δὲ μηδὲν ὑγιὲς ἐκπεραίνοντας, τὰ δὲ πλεῖστα ἀποτυγχάνοντας, ἐπιγνῶναι τε ἐκ τέτε, καὶ διακρίναι πρᾶγε ἔθεντο, πόθεν δήποτε, τοῖς μὲν τὸ ἐπιτυγχάνειν, τοῖς δὲ τὸ ἀτδκτεῖν τῆ ἀληθῆς συμβαίνει περὶ τέτων ἕκαστον· Καὶ ὅπως μὲν μετιόντας, ὀρθῶς ἐχὶ τὰς τῆ λόγε ἐνεργείας περαίνειν, ὅπως δὲ μὴ ὀρθῶς, ἀλλὰ φαύλως κατ' αὐτὰς ἐπιχειρεῖν. Ὡς ἂν ἤ τῆ λοιπῆ δηλονότι, καὶ αὐτοῖς σφίσι, καὶ ὅσοις κατ' αὐτὲς μέλον ἂν εἴη λογικοῖς εἶναι πράγματι, τὸ μὲν ὀρθὸν, ὡς ἐπὶ τιὼ κατὰ τὸν λόγον τελειότητα φέρον, ἐπιτηδδειν, τὸ δὲ μὴ ὀρθὸν, ὡς ἐπὶ τιὼ ἀλογίαν, φυλάττεδαι.

§. έ. Ἔνθεντοι Γ'. τὰ ὀρθῶς, καὶ δὴ καὶ ἐπιτυχικῶς τελέμενα ἐφ' ἑκάστης τῶν εἰρημένων ἐνεργειῶν διακρίναντες, καὶ ἀπὸ τῶν ἐν μέρει ἐπὶ τὸ καθόλε ἀναδραμόντες· τετέσιν ὅπως ἐπὶ τῶν ὁμοίων χωρεῖν προσήκει ἐπισημειώσαντες, γραφῆτε παραδόντες τὰ αὐτοῖς ἔτω σημειωθέντα, ἢ γᾶν καὶ ἀπὸ σόματος ἤδη τὲς ἄλλες αὐτὰ διδάσκοντες, ὅρες οἷα τινὰς, καὶ κανόνας ἀπαρατρέπτες τῆ ὅπως ἐχὶν ὀρθῶστε καὶ δλόγως διανοεῖδαι ὑπέθεντο. Κἀκ τέτων δὴ τῶν ὅρων εἰς ἓν ἠθροισμένων, ἡ πρὸς τιὼ ἡμῖν ἔμφυτον (§. α'.) ἀντιδιαιρεμένη, Ἐπίκτητος Λογικὴ, ἣν πραγματδόμεδα, καὶ ἧς τὲς ἐπιβόλες ὄντας ἐ μόνον Λογικὲς, ἀλλὰ καὶ Λογίες καλεῖν εἰώδαμεν, συμπληρῶται, καὶ ἀπαρτίζεται.

§. ε'. Ἡ μὲν ἓν Λογικὴ ἕτως εἰς ἀνθρώπους παρῆλθεν. Οὕμενεν ὑπὸ τῶν Θεῶν (οἷα μυθεύεται (1) καταπεμφθεῖσα τινὸς, ὑπὸ δὲ τῶν ἀνθρώπων (2) διὰ μελέτης ἀτενοῦς καὶ ἐπισασίας, ἐκ τῆς ἱερᾶς φύσεως, ἐν ᾗ ὑπολανθάνουσα πᾶς ἦργει, τὸ πρῶτον ἀνιχνευθεῖσα, εἶτα πόνοις συχνοῖς, καὶ ἐπιμελείᾳ ἀτρύτῳ, κατὰ βραχὺ συναυξηθεῖσα, καὶ εἰς ὃ καθ' ἡμᾶς ὁρᾶται τέλος ἐλάσασα. Εἰκὸς γὰρ τὸς μὲν Ἀρχαιοτέρους, καὶ πρώτους ἐπιβαλόντας τῷ πράγματι, μηδὲν πλέον ἢ τῶν λογικῶν Κανόνων τὸς πρεσβυτάτους, ἁπλῶς τε καὶ ἀπερίττως ὑποθέσθαι, καθ' ὅσον ἤκουτες εἰσὶν εἰς χρῆσιν, ἀρκοῦντας τῷ τέλει τῆς Φύσεως. (3). Ἐφεξῆς δὲ τὸς μετ' ἐκείνους γενομένους πολλὰ προσθεῖναι, καὶ τὸ ἐνδέον ἀναπληρῶσαι, ἀβρότεροντε καὶ τελεώτερον τὸ τῶν Κανόνων ἄθροισμα ἀναδείξαντας. Τέως δὲ τὸς ὕστερον, ἐπὶ τὸ μᾶλλον τιὼ πραγματείαν προαγαγόντας, καὶ τὸς λόγους τῶν Κανόνων προπεριεργασθῆναι· τετέσι καὶ τὰς αἰτίας ἀποδῶναι, δι' ἃς περ ἕτω μὲν, ἄλλως δ' ἐδαμῶς, ὀρθῶς ἡμῖν καὶ ἀσφαλῶς προβαίνουσα εἴη, πᾶσα ἡ κατὰ γνῶσιν ἐνέργεια.

§. ζ'.

(1) „Θεὸς ἤντις ὡς ἀληθῶς ὁ καταδείξας τὴν Διαλεκτικὴν, καὶ κατα„πέμψας ἀνθρώποις. Οὕτως Ἰάμβλιχ. Ἐπισ. Δεξίπ. παρὰ Στοβ. Καταλέγει δὲ Ἑρμῆν τε τὸν λόγιον, καὶ τὴν πρεσβυτάτην τῶν Μεσῶν Καλλιόπην, καὶ τὸν ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνα, καὶ τὸν ἐν Βραγχίδαις, ἐκ τέτων ἑνός τινος δήπε, ἢ καὶ πάντων, τῆς Διαλεκτικῆς ἐκθειάζων τὴν εὕρεσιν.

(2) Ἀριστ. ἐν τῷ σοφιστῇ Ζήνωνα τὸν Ἐλεάτην Ἀρχηγὸν γενέσθαι τῆς Διαλεκτικῆς παρέδωκεν. Ὅρα Λαέρτ. Βιβλ. Α'. 18. Καὶ Βιβ. Η'. 57. καὶ Θ'. 25. Οἱ δὲ καὶ Παρμενίδην τὸν Ζήνωνος καθηγησάμενον, ἐκ ἂν δόξαι τῆς Διαλεκτικῆς ἀπείρως ὑπελήφασιν ἐχηκέναι. Σέξτ. Βιβ. Ζ. πρὸς τὸς Λογικ. Κατενεχθῆναι δὲ ἐπὶ τὸ Λογικὸν μέρος, καὶ τὸς περὶ Παυσοίδην. Σέξτ.. Καὶ Ἀλεξῖνον, τὸν Ἐλεγξῖνον διὰ τὸ Ἐριστικὸν κληθέντα καὶ φιλόνεικον. Λαέρτ. Καὶ Εὐβουλίδην, καὶ Βρύσωνα, καὶ Διονυσόδωρον, καὶ Εὐθύδημον, ὧν, καὶ Πλάτων μέμνηται ἐν τῷ Εὐθυδήμ. Καὶ Ἐπίκουρον δὲ περὶ τὸ Διαλεκτικὸν σχολάσαι ἡ Κανονικὴ δείκνυσι συγγραφὴ, καίτοι τὴν τῶν Στωϊκῶν Λογικὴν παραιτησάμενον, καὶ ταῖς ἐν ἐκείνῃ πλεκτάναις ὡς ἀκὸς ἐπαμβλύναντα. Λαέρτ. Βιβ. Ι'. 31. Τὸν δὲ Πλάτωνα οἱ Διάλογοι, καὶ τὸν Ἀριστοτ. τὸ ὄργανον, ὅσην περὶ τὸ Διαλεκτικὸν ἐγένοντο τὴν σπουδὴν καταβαλόντες γνωρίζουσιν.

(1) „Οὕτω γὰρ ἀληθεύσειε τὸ ἀ„ρημένον, ὡς οἱ πάλαι ἀποδείξαι μὲν „ἠδέσαν, ἀποδέξεις δὲ ποιεῖν ἐκ ἠπί„σαντο. Ταυτὸ πάσχοντες τοῖς σκυτο„τομεῖν μὲν μὴ δυναμένοις, ὑποδή„μασι δὲ χρῆσθαι εὐθύσιν. Ἄμμων. εἰς βίον Ἀριστ.

§. ζ. Πρῶτος τοιγαρῆν Ζιλίων ὁ Ἐλεάτης (εἰ μήτις τὸν Παρμενίδιω, ἔτι καὶ πρὸ ἐκείνε τάξειεν, ἅπερ αὐτὸς διήκεσεν.), εὑρετὴς γενέθαι Διαλεκτικῆς ἄδεται, ὥσπερ Ἐμπεδοκλῆς Ῥητορικῆς. (1). Καὶ ἐξ ἐκείνε ἡ Ἐλεατικὴ τῦ συζητεῖν ἀνεφάνη Μέθοδος, ὥσπερ ἐκ Σωκράτες ἡ Ἀκαδημαϊκὴ, μέθοδός τις τῦ διαπορεῖντε καὶ διαμφισβητεῖν φέρεται εἰσαχθεῖσα, ἣν Ἀρκεσίλας ὕσερον, καὶ Καρνεάδης μέχρι πόρρω προήνεγκαν, τῷ φιλοτίμως πάνυ περὶ τὶ τῦ ἀληθῦς κατανόησιν σπεδάσαι, ἐγγὺς ἀνοίας γενόμενοι, καὶ μηδὲν τέως ὅ, τι καὶ βέβαιον εἰδέναι ἔχειν ὑπειληφότες, ἢ ὑπολαβεῖν δόξαντες. Ἐπὶ τέτοις ἡ Στοὰ διαλεκτικῦ ἐπλήρῦτο κροτοθορύβε. Ὥφθη γὰρ ἐν αὐτῇ Ζήνων ἕτερος ὁ Κιττιεὺς Διαλεκτικῶν Εἰσηγήτωρ μεθόδων, καὶ οἱ τῦτον ἕπεται διαδεξάμενοι, οἱ τὰς σοφιστικὰς πλεκτάνας, καὶ τὰς Ἐγκεκαλυμμένας τῶν λόγων, καὶ τὰ λοιπὰ εἴδη τῆς τοιαύτης σοφιστείας περιττῶς λίαν ἐκλεπτεργήσαντες· Καθ' ὃν μοι δοκεῖ, ὡς πάντα ἦν μεστὰ σοφισμάτων κατ' ἐκεῖνο τὸ χρόνε, καὶ τὸν Ἀριστοτέλιω ἀναβαλέσθαι φιλοπονῆσαι τὸ Ὄργανον, καὶ τὰς περὶ τὸν Ἐπίκερον δὲ τὸν Κανόνα ἐκδῦναι, ὡς δὴ τῇ τότε τῶν σοφιζόντων φορᾷ ἀπαντήσοντας. Τὸ ἀπὸ τότε γεμλὶ αὖθις, ὅ, τε Κανὼν διεσρέφετο, καὶ τὸ Ὄργανον ὅσον ἐκ ἐματαιῦτο, πρὸς ἄλλο εἶδος σοφιστείας τῶν σχολαστικῶν μετὰ ταῦτα ἀποκλινάντων, καὶ τλὶ λογικλὶ λέξης πεπληρωκότων καὶ τερθρείας ψυχρᾶς, διὰ μακρῦ ὕσερον. Καὐτεῦθεν ἓν τλὶ πραγματείαν μονονχὶ τέλεον ἀχρειωθεῖσαν, εἰς κόσμον ἔδοξε τοῖς Νεωτέροις, καὶ μορφλὶ ἀνακαλέσαι τλὶ πρέπεσαν· περὶ ὅ, πολλὰς ἂν εὕροι τῇ σκεπῇ ἀξίαν τλὶ σπεδλὶ καταβεβλημένας, εἴτις ἐπιμελῶς μετίοι τὰ τότων σπεδάσματα. (2).

§. η'.

(1) Διογέν. ὁ Λαέρτ. ἐν βίον Ζήνων.

(2) Τῶν περὶ τὴν ἐπανόρθωσιν τῆς Λογικῆς ἐσπεδακότων, ἐν τοῖς πρώτοις ταχθείη ὁ ἐξ Ἀγγλίας Βάκων, ὁ τὴν ὑπ' αὐτῦ συγγραφεῖσαν Λογικὴν, καινὸν ὄργανον ἐπιγράψας. Καὶ τὸ Καρτεσίε δὲ τῦ Γάλλε, περὶ τῦ ὅπως δέον περὶ τὴν τῦ ἀληθῦς χωρᾶν εὕρεσιν, τῆς Λογικῆς καὶ τῦτο ἰδέας κέκριται, ἐκ ἀλυσιτελὲς συγγραμμάτιον· Θαυμάζεται δὲ, καὶ ταῖς ἁπάντων τρίβεται χερσὶ, καὶ τὸ Λωκίε τῦ Ἀγγλε περὶτῦ ἀνθρωπίνε Νῦ πόνημα, ὡς μάλιστα πρὸς Διανοίας εὐθύτητα συμβαλλόμενον. Κωμὴν καὶ τέχνητις τῦ νοεῖν ἐκδέδοται ἐπιγραφεῖσα, ἐκ ἀδόκιμον εἰς βελτίωσιν τῶν περὶ τὰ Διαλεκτικὰ ἐνα-

§. ή. Ἐκ τῶν εἰρημένων τοίνυν καὶ τῆς Λογικῆς οἵαι ποτὲ αἱ διαφοραὶ, καὶ τὶς ἡ Φύσις σαφῶς ἀναφαίνεται. Ἡ μὲν γὰρ Ἐμφυτος ἐστὶ Λογικὴ (§. ά.) ἡ δ' Ἐπίκτητος (§. έ.). Καὶ τῆς Ἐμφύτε ἡ μὲν κατὰ δύναμιν, ἡ δὲ κατὰ διάθεσιν. Καὶ τῆς Ἐπικτήτε πάλιν ἡ μὲν κατὰ τέχνιν, ἡ δὲ κατ' ἐπιστήμιν. Καὶ ἔμφυτος μὲν κατὰ δύναμιν, αὐτὴ ἡ τῦ λογικῦ τυγχάνει δύναμις, ἡ παντὶ ἀνθρώπῳ προσοῦσα καθ' ἣν εἰς γνῶσιντε καὶ ἐπίκρισιν τῦ ἀληθῦς πάντες πεφύκασι, κἂν ὡς ἐλάχισα κατ' αὐτὶν ἐνεργοῦντες, ὅτι ἔγγισα τῆς ἀλογίας ὦσι γινόμενοι. (§. β'.). Ἔμφυτος δὲ κατὰ διάθεσιν ἡ αὐτὴ δύναμις, καθ' ἣν οἱ ἐπιμελῶς, καὶ μετὰ προσοχῆς ἐνεργεῖν ἐθισθέντες, τὰς ἑαυτῶν διανοήσεις, συγκεχυμένως καίτοι, καὶ ἀνεπικρίτως, εἰς θήραν ὅμως τῦ ἀληθῦς, ὁπωσοῦν διεξάγωσιν (§. γ'). Ἐπίκτητος δὲ κατὰ τέχνην, ἡ τῶν Κανόνων ὀρθήτε καὶ ἐξηκριβωμένη ἕδησις, δι' ὧν ἀσφαλῶς, καὶ ἀπταίστως αἱ διανοητικαὶ τῶν ἐνεργειῶν ἐκπεραίνονται. (§. έ.). Ἐπίκτητος δὲ κατ' Ἐπιστήμιν, ἐστὶν ἡ ἀκριβὴς καὶ τελεία αὐτῶντε τῶν ἐνεργειῶν, καὶ τῶν αἰτιῶν ἅμα (§. ς'.), δι' ἃς ἔτω καὶ ἐκ ἄλλως πρὸς ἀλήθειαν ἐκεῖναι πεφύκασι διοδεύεσθαι.

§. θ'. Καὶ προσίθησιν ἄρα τῇ μὲν Δυνάμει, ἡ Διάθεσις τὸν ἐθισμὸν, καὶ τὸ πρὸς ἐνέργειαν ἕτοιμον. Ἡ δὲ τέχνη τῇ διαθέσει τὸ τῆς ἐνεργείας ἀκριβὲς καὶ ἀπηκριβωμένον. Ἡ δ' Ἐπιστήμη τῇ τέχνῃ, τὸ αἰτιῶδες, καὶ τὶν ἐν ἅπασι τοῖς Κανόσι τῦ λόγε ἀπόδοσιν. Καὶ ὁ μὲν τῇ Φύσει Λογικὸς, δύναιτ' ἄν ποτε καὶ συλλογισθεὶς τυχὸν διανοηθῆναι, ταυτὸν εἰπεῖν, εἰσβαλεῖν ἕτερον ἐξ ἑτέρε, μηδ' ἔχων εἰδέναι ὅτι εἰσέβαλεν. Ὁ δὲ δι' ἐπισασίας καὶ μιμήσεως τινὶ διάθεσιν γυμναθεὶς, διανόημα διανοήματι παρασυνάπτειν εὐμαρῶς οἶοστε ὢν, ἐπὶ τέτῳ καὶ τῦ γινομένε ἔννοιαν φέρει, κἂν ἄλλως συγκεχυμένιν ταύτιν, καὶ ἀδιάρθρωτον. Ὁ δὲ τεχνικὸς

ἐναχολαμένων βιβλίον, τῷ Γάλῳ Ἀρνάλδῳ, ἢ ὡς ἄλλοι ἄλλοις ἀπονεμόμενον. Καὶ ἡ Οὐολφία δὲ Λογικὴ ἡ Ἐπισημονικὴ Μεθόδῳ φιλοπονηθεῖσα, ταῖς γε Ἐπιστήμαις καὶ τῷ βίῳ, ἐπιεικῶς ἐκ ἂν γένοιτο ἄχρηστος. Καθ' ἣν καὶ μυρίαι ἄλλαι ἐπ' ἀκριβὲς μητρώζεσαι ὁ σημέραι παρὰ τοῖς Γερμανοῖς προκύπτουσιν. Ἀλλὰ γὰρ ἡμῖν ἐ πρόκειται τῶν περὶ τὸ Λογικὸν εἶδος συγγεγραφότων τὸν κατάλογον καταγράψαι. Ὧν εἴτις δή τὰς βίβλες εἰς ἓν συλλάβοι, τάχα δὴ καὶ βίβλον ὅλην πληρώσειε.

νικὸς ἀκριβῶς οἶδεν ἐν τῷ διανοεῖσθαι, ὅτι καὶ τριῶν ὅρων, φέρε, χρεία, καὶ ὅτι ἕτως αὐτὸς δέον, ἢ ἕτω συμπλέκεσθαι. Ὁ δὲ ἐπιστημονικὸς τελόντως, καὶ τὴν αἰτίαν ἐπὶ πᾶσιν ἐπίσταται, διὰ ἣν οἱ τρεῖς ὅροι ἐν παντὶ συλλογισμῷ ἐγχωροῦσι, καὶ οὐδὲ πλείους, οὐδὲ ἐλάσσονες· Καὶ διότι ἕτω, καὶ οὐκ ἄλλως αὐτὸς δέον συνεπιπλέκεσθαι. (1).

§. ί. Ὥστε τὸ λοιπὸν γελοῖον ἡμῖν ἔσται τὸ ζήτημα, τὸ περὶ τῆς Λογικῆς ἐπὶ πολὺ μέχρις ἀηδείας συγκροτηθὲν, πότερον ἆρα τέχνη αὐτὴ, ἢ Ἐπιστήμη εἶναι ὑπολητέον. Ἐπιδικάσεται γὰρ ἐπιεικῶς αὐτὸς ὁ ἔχων περὶ τῆς Ἕξεως, (§. ή.) τέχνης, καὶ ἐπιστήμης Διαφορὰν ἐπισάμενος. (Προδ. Γ'. §. ιά.). Περιττὸν δὲ, καὶ τὸ περὶ τὰ ὑποκείμενα λογομαχεῖν αὐτῆς, ὁποῖον; Δῆλον γὰρ (§. γ'. δ'. έ.) ὅτι οἱ παντοῖοι τρόποι τῶν γνωσικῶν τῆς ψυχῆς ἐνεργειῶν, ἢ ὀρθῶς ἔχουσι πρὸς ἀληθείας ἐπίτευξιν διευθύνεσθαι. Ἀλλὰ καὶ εἰ τῷ εἴδει, ταυτὸν εἰπεῖν κατ' οὐσίαν, ὡς εἶναι ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ τοῖς ἰδιώμασι διαφερόσας). Ἥτε Ἐμφυτος, καὶ ἡ Ἐπίκτητος λογικὴ (§. ή.) ἀλλήλων διενηνόχατον, ἐ πάνυτι δυχερὲς οὐδὲ τοῦτο ἐστὶν ὁριθῆναι. Ὑποκειμένων μὲν γὰρ ἀμφοῖν τῶν αὐτῶν γνωσικῶν ἐνεργειῶν, τῷ δὲ τρόπῳ τῆς ὀυθύτητος, ἐπὶ τούτων ἑκάστης ὄντος ἑνὸς, παρὰ τοσοῦτον ταῖς ἕξεσιν ἐστὶ τὸ παραλλάσσον, ὅτι ἡ μὲν συγκεχυμένως τε καὶ ἀνεπικρίτως τὰς τῷ ὀρθῷ λόγῳ Κανόνας μέτεισιν, ἡ δὲ ἀκριβῶς αὐτὰς ἐπεξεργάζεται, ἐπὶ λεπτῷ θεωροῦσα, καὶ μετ' ἀκριβολογίας ἐπιστήμη πρεπούσης περὶ αὐτῶν πραγματοῦται.

§. ιά. Ἀρχαία δέτις ἄλλη φέρεται, καὶ ἀληθὴς οὐδὲν ἧττον τῆς Ἐπικτήτε Λογικῆς (περὶ γὰρ τῆς Ἐμφύτε οὐδὲν περαιτέρω περίεσι λέγειν). Διαζολὴ, εἴς τε τὸν ἐν Διδασκαλίᾳ

(1) Ἐπὶ τῆς Μουσικῆς ἄρις' ἄντις συνίδοι τὰ λεγόμενα διακρίνων παραπλησίως, τὸν μέντινα, φωνῆς μὲν εὐμοιρήσαντα, μηδέποτε δὲ μηδ' ἀκούσαντα ἀηδόντων, μηδ' αὐτὸν ἄσαντα· τὸν δὲ, διὰ προσοχῆς καὶ μιμήσεως ἄδειν ἐθισθέντα ἀσμάτι ἄττα, ὡς ἔτυχε· τὸν δὲ, καὶ τὰς τῆς Μουσικῆς Κανόνας ἀκριβῶς διδαχθέντα, καὶ ῥυθμὸς, καὶ μέλη, καὶ διαφορὰς ἤχων κτ. τεχνικώτατα διακρίναν δυνάμενον. τὸν δὲ τέως ἐπὶ τούτοις καὶ τὰς ἁρμονικὰς τῶν λόγων ἐπισημόνως ἀκριβώσαντα, ἐν οἷς ἅπασα ἡ κατὰ τὴν Μουσικὴν Ἐπιστήμη συνίσταται. Τούτων γὰρ ὁ μὲν ἄν ἐκότως δυνάμει λέγοιτο Μουσικὸς, καίτοι ἄμουσος ὤν. Ὁ δὲ μιμήσει Μουσικὸς, καίτοι ἄτεχνος. Ὁ δὲ τεχνικὸς μὲν Μουσικὸς, ἀνεπιστήμων δέ. Μόνος δὲ ὁ πρὸς τῇ τέχνῃ, καὶ τῆς ἐπιστήμης ἐπήβολος, καλεῖσθαι δίκαιος Μουσικώτατος.

καλίᾳ λεγομένῃ, καὶ τὴν ἐν χρήσει. Τούτων ἡ μὲν, ἐν τῇ τῶν Λογικῶν Κανόνων ἀκριβεῖ καὶ τελείᾳ κεῖται ἐκθέσει, ἡ δὲ ἐν τῇ τούτων αὐτῶν προσφυεῖτε καὶ καταλλήλῳ προσεφαρμόσει ἐν αὐτοῖς τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασι. Καὶ ἡ μὲν ἐπιστήμητις παρέστη τυγχάνουσα (§. η΄. θ΄.), οὐκ ἄνευ τῆς ἀληθοῦς αἰτίας προβαλλομένη τὰ διδασκόμενα. Ἡ δὲ τρόποστις τῷ ὄντι καὶ ὄργανον Ἐπιστήμης ἐστὶν, οὗ ἄνευ γνῶσιν ἔχειν ἑνὸς μηδενὸς οὐκ ἔστιν ἀσφαλῆτε, καὶ ἀδιάπταιστον. Καὶ προϋποτίθησι μὲν αὕτη ἐκείνῃ ἐξ ἀνάγκης, οὐδὲ γὰρ οἷόντε ὀργάνῳ χρήσασθαι ἐπισταμένως, οὗτις τὴν δύναμιν οὐ προείληφε. Προσεπικαλεῖται δὲ ἀνάπαλιν ἐκείνη ταύτῃ, καὶ συνεργὸν ἔχειν αἱρεῖται κατὰ τὰς χρείας, καὶ σύνδρομον. Κἂν γὰρ εἰς ἄκροντις τῶν λογικῶν Κανόνων τῆς θεωρίας εἴη ἐπιβεβηκὼς, εἰμὴ καὶ προχείρως, καὶ ἐκ τοῦ ἑτοίμου εἰς πρᾶξιν ἄγειν αὐτοὺς ἐθισθείη, διὰ πυκνῆς μελέτης καὶ συνασκήσεως, ἀλογίστως λήσεται τὰ πολλὰ διαπταίων, καὶ διὰ τῆς Ἐμφύτου λογικῆς, καίτοι διὰ τῆς Ἐπικτήτου δοκῶν, οὐκ ἀσφαλῶς τὴν ἐπὶ παντὸς τοῦ προκειμένου ζητουμένῃ ἐπιστήμῃ θηράσεται.

§. ιβ΄. Οὕτω δέτοι φύσεως ἔχουσα ἡ Λογικὴ, ποικίλοις ἅμα, καὶ προσφυέσι γνωρίζεται τοῖς ὀνόμασιν. Ἀμέλειτοι, (ἐφ᾽ ᾧ τοὺς Κλεῖν αὐτὴν, καὶ θύραν φιλοσοφίας, καὶ Νοῦ Ἰατρεῖον, καὶ τέχνῃ τοῦ νοεῖν, καὶ Εὑρετικὴν, καὶ τὰ ὅμοια διασεμνύνοντας, παρελθεῖν)· ταῦτα πρὸ τῶν ἄλλων καλεῖσθαι εἴωθε, Διαλεκτικὴ, Ὀργανικὴ, Κανονικὴ, Λογική. Καὶ Διαλεκτικὴ μὲν, παρὰ τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἐλεάτῃ Ζήνωνα, καὶ Σωκράτῃ, καὶ Πλάτωνα, οἷς ἐν εἴδει Διαλόγου σύνηθες ἦν, λέγουσίτε καὶ γράφουσι, τὰ δοκοῦντα προβάλλεσθαι· Καίτοι ἐπὶ τὴν τοῦ ἐξ ἐνδόξων ἐπιχειρεῖν δύναμιν, ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ὕστερον μετείληπται τοὔνομα (1). Ὀργανικὴ δὲ παρὰ τοῖς περὶ Ἀριστοτέλῃ αὐτὸν, καθ᾽ ὃν ἄλλως, καὶ τρόπος εἴρηται (2) τοῦ ἐπίστασθαι. Κανονικὴ δὲ παρὰ τοῖς ἀμφὶ τὸν Ἐπίκουρον. Λογικὴ δὲ κοινῇ παρὰ πᾶσιν, ἀπὸ τοῦ ἐνδιαθέτου λόγου, ὃν διεξάγειν καὶ ἐπανορθοῦν ἔργον πεποίηται.

§. ιγ΄. Αὕτη γὰρ δὴ μάλιστα ἡ τῆς Λογικῆς ἕξεως ἐστὶ χρῆσις, αὕτη ἡ ὄνησις. Στομοῦται γάρπως ἡμῖν δι᾽ αὐτῆς ὁ ἐν-

(1) Βιβλ. Ἐσχάτ. περὶ Σοφιστ. Ἐλέγχ.

(2) Μεταφ. Ἔλαττ. Α΄. Κεφ. γ΄.

ενδιάθετος λόγος, αμβλύτερόντε ἔχων ὀξιώτατα, καὶ ἀδρανὴς ὢν ἐπιῤῥώνυται, καὶ ναθὴς διεγείρεται. Εἰδὲ καὶ κατ' ἀκληρίαν ἀφυίας ἐκ ἠμοίρησεν ἀπὸ γαννήσεως, ἐπὶ τὸ μᾶλλον ἔτι ἰσχύειν προάγεται καὶ βελτίται. Καὶ πρὸς ἃ μὲν ἂν ἔχοι ἐπιτυχικῶς ἀνατείνεσθαι καταμανθάνει, οἷς δ' ἂν δυσόχως ἐπιχειροίη κρίνων, ἢ ἀποδεικνὺς, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως διανοέμενος, αὐτόθεν ἐπικρινεῖ δοκιμάζων τὰ ἐγνωσμένα πρὸς σάθμιν τινὰ τῶν μεθόδων καὶ γνώμωνα. Πεποιθότως δὲ ἔτι καὶ ἐμβριθῶς, καὶ κατὰ τὰς λοιπὰς ἁπάσας τῶν ἐπισημῶν χωρήσει (1), τῷ μηκέτι περὶ ἑαυτῷ ὑπενδοιάζειν, μηδ' ἀγνοεῖν εἰ ὀρθῶς γιγνώσκει, μηδ' ἀπιστεῖν εἰ ἐπίσταται. (2).

§. ιδ'. Εὔχρηστος δὲ ἡ Λογικὴ κατὰ ταῦτα. ἐχ ὅπως εἰς πορισμὸν ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ ὐ ταῖς πρὸς τὰς ἄλλας ἐντεύξεσι, καὶ ὁμιλίαις, καὶ ἐν βελαῖς, καὶ ἐν πράξεσι, καὶ ἐν ἅπασιν ἁπλῶς, οἷς ὁ ἐκ τῷ ὀρθῷ λόγῳ χαρακτηρίζεται ἄνθρωπος (3). Ὡς ἔγε καὶ οἱ μὴ καλῶς ἐγένοντο, μηδὲ προσηκόντως μετελθόντες τινὰ πραγματείαν, οἱ μὲν τῷ εἰς παραλογισμὸν καὶ ἐξαπάτην τῶν ἄλλων τὰ πολλὰ αὐτῇ καταχρήσασθαι (4), οἱ δὲ τῷ ὑπὲρ τὸ δέον τὰ κατ' αὐτὴν ἐκλεπτολογῆσαι, καὶ εἰς λέχθω πλατεῖαν ἐκ μὴ μετρίας τῆς ἰσχνό-

(1) Οὔκουν ἔξω τῆ ἀληθῆς ἐστὶ τὸ „ὑπὸ τῶν Στωϊκῶν εἰρημένων, ὅτι τυ„φλὸν ἄνευ Σοφίας ἐπ' ἄκρωσι θαμί„ζειν ἀμήχανον. Παρὰ Λαέρτ. Βιβλ. Ζ'. τμ. 46.

(2) Τατὶ γὰρ βέλεσθαι καὶ Πλά„των δοκεῖ ἀποφηνάμενος, ὅταν μὲν „ἄνευ λόγε τὴν ἀληθῆ δόξαν τινός„τις λάβῃ, ἀληθεύειν μὲν αὐτὸ τὴν „ψυχὴν περὶ αὐτὸ, γιγνώσκειν δὲ ἔ„τον γὰρ μὴ δυνάμενον δῆναιτε, καὶ „δέξασθαι λόγον (οἷοσπερ ἂν εἴη ὁ τῆς „Λογικῆς ἀμοιρῶν) ἀνεπιστήμονα εἶναι „περὶ τότε. Προσλαβόντα δὲ λόγον, „δυνατόντε πάντα ταῦτα γεγονέναι, „καὶ τελέως πρὸς Ἐπιστήμην ἔχειν. Πλάτ. ἐν Θεαιτήτῳ.

(3) „Τὸ δὲ τῶν Θεῶν δῶρον (τὴν „Διαλεκτικὴν) ἀδένα τρόπον δεῖ προϊέ„σθαι, ἀλλὰ καὶ ἐν μελέταις, καὶ ἐμ„πορίαις, καὶ τέχναις, αὐτὸ κατύ„περ ἄξιον. Ἆρα γὰρ ὅτι καὶ παῤ ὅ„λον τὸν βίον διατελεῖ χρησιμώτατον ὂν διαφερόντως, ἐν μὲν ταῖς ἐντεῦ„ξεσι προσομιλῶν τοῖς ἀνθρώποις, κα„τὰ τὰς ποιὰς ἐννοίας καὶ δόξας· „ἐν δὲ ταῖς εὑρέσεσι τῶν τεχνῶν τὰς „πρώτας ἀρχὰς αὐτῶν ἀνευρίσκον· „λογιζόμενον δὲ πρὸ τῶν ἄλλων, ὅπως „αὐτὰ χρὴ πράττειν· Προγυμνασίαν „δὲ, καὶ πρὸς τὰς κατὰ Φιλοσοφίαν „ἐπιστήμας, θαυμασίας οἵας μεθό„δους παρεχόμενον. Εἰδὲ δεῖ καὶ τὰ „πρὸ τέτων ἐννοεῖν, ἂν ἔστιν ἐδὲν μό„ριον Φιλοσοφίας, ἄνευ τῆ κατὰ Διά„λεκτικὴν λόγε παραγιγνόμενον. Ἰαμβλ. Ἐπιστ. πρὸς Σώπατρ. παρὰ Στοβ.

(4) Οἱ Στωϊκοὶ, καὶ οἱ Σοφισαί.

ἰσχύτητος παρενεχθῆναι (1), ὧν τὰς μὲν τοῖς ψηφοπαίκταις (2), τὰς δὲ τοῖς καρκίνοις μαστωμένας (3), ἐκ ἀνόμψως ἐξείκασαν· Ἀλλὰ μηδεὶς διὰ τὰς καταχρησαμένας ἐκφαυλίζειν ἐπιχειρείτω τὴν ἕξιν. (4). Οὐδὲ γὰρ ἐστι τυχὸν, ἐδὲ τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν εὑρεῖν ἐδεμίαν, ἐδὲ τῶν τεχνῶν, ἐδὲ καθόλε πασῶν τῶν παρ' ἀνθρώποις θαυμαζομένων δυνάμεώντε καὶ ἕξεων, ἣν ἐκ ἂν ἔχοιτις ἐκ τρόπε μοχθηρίαστε καὶ φαυλότητος, ἐπὶ τὸ χεῖρον παρενεγκεῖν, καὶ ἀντ' ὠφελείας, βλάβης ἐ τῆς τυχέσης γινομένης δεῖξαι παραίτιον (5).

§. ιέ. Ἀλλ' ἤδε μὲν ἡ Λογικὴ, καὶ τοιάδε, ἣν ὑφ' ἡγεμόνι τῷ τῆ λόγε χορηγῷ καὶ δοτῆρι ΛΟΓΩ ἀναβαλόμεθα πραγματόσασθαι. Καλὸν δὲ ἴσως καὶ τὰ μέρη τῆς πραγματείας ὁδὸς ἐξ ἀρχῆς ὑπ' ὄψιν ἀγαγεῖν τοῖς ἐντυξομένοις, ἵν' εὐθυμότεροι τῆς δι' αὐτῆς ἅψοιντο πορείας, εἰ τὰς ἐν αὐτῇ οἷον ἀναταθμὰς προϊνώσκοιεν ὅσοιτε, καὶ οἵτινες ἔσονται, προακέσαντες. Ἔσονται δ' ἓν κατὰ ἀριθμὸν τῶν τῆς ψυχῆς Γνωσικῶν ἐνεργειῶν (Προδι. Γ, §. ή.), ἃς ἐκπεριελθεῖν ἁπάσας, καὶ τὸ ἐν αὐταῖς ὀρθὸν κανονίσαι τῆς ἐν χερσὶ διδασκαλίας ἔργον εἶναι εἴρηται. (§. έ. ή.). Αἱ δὲ ἐνέργειαι αὗται, ὡς μὲν κοινῇ τίθενται τρεῖς εἰσίν· Ἥτε κατὰ Πρόσληψιν, καὶ ἡ κατὰ Κρίσιν, καὶ τρίτη ἐπ' αὐταῖς ἡ κατὰ Διάνοιαν· αἷς καὶ τετάρτιω προσιθεασίτινες τιὼ κατὰ τιὼ Μέθοδον. Ἡμῖν δὲ πέντε τεθείσονται, τιὼ κατὰ Σκέψιν ἐνέργειαν τῆς ψυχῆς, μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀναγκαίως τε καὶ ἀπαραιτήτως ἐμφιλοχωρεῖν ἐπὶ πλείσων ἡγεμένοιστε, καὶ πειθομένοις. Καὶ κατὰ ταύτας δὴ, καὶ τιὼ εἰς πέντε Μέρη κατατομιὼ τῆ παρόντος ἡμῶν συγγραμματίε τῆδε, ᾗ καλῶς ἔδοξεν ἔχειν, διαιτήσασι.

ΤΗΣ

(1) Οἱ σχολασικοὶ ὕστερον.

(2) Ἀρκεσίλαος παρὰ Στοβ.

(3) Ἀρίσων ὁ χῖος, παρὰ τῷ αὐτῷ.

(4) Ἐγένοντο οἱ εἰς τῆτο δεισιδαιμονίας κ, ἀνοίας ἐλάσαντες, ὡς ὑπειληφέναι τὸν Διάβυλον γενέσθαι τὸν τῆς Διαλεκτικῆς, καὶ δὴ καὶ τῆς ὅλης Φιλοσοφίας, εὑρετὴν, καθ' ὧν ὁ ἱερὸς Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν πρώτῳ Στρωμάτων τὰ ἱκανὰ πραχείρισατο.

(5) Καθόλε δὲ ὅγε νᾶν ἔχων, ἐ „τῶν ἐπισημῶν ἔγκλημα δήπε θείη ἅ„τις αὐταῖς μὴ κατὰ τρόπον χρῶτο. „Ἀλλὰ τῆς τῶν χρωμένων κακίας ἔγ„κλημα εἶναι τᾶτο νομίσει. Πλατ. περὶ Μεσιπ.

ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Περὶ τῆς Πρώτης Ἐννοίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ.

Τίσποτε ἐσὶν ἡ Πρώτη Ἔννοια. Καὶ ὅπως ἄρα ἐγγίνεται τῇ ψυχῇ.

§. α'.

Τὸ ἡμῖν αὐτοῖς περιῶσαν δύναμιν, ἥπερ ἀντιληπτικοὶ ἡμῶντε αὐτῶν, καὶ τῶν παρ' ἡμᾶς, ἄλλοτε ἄλλως γινόμεθα, (Προδι. Γ'. §. α'. δ'. ε'.), Νῶν ἀποκαλεῖν ἀξιῶμεν· Οὐ τὸ τῶ ὀνόματος πολύσημον ἀγνοῶντες (Αὐτ. Σημ. §. ια'.) τὸ δὲ καὶ ταύτῃ τῆς ἐκδοχῆς ἐγκεκριμένον καλῶς ἐπισάμενοι. Νῶ δὲ ἔργον, τὸ τῶ νοητῶ, ὅ, τί ποτ' ἂν ᾖ, ὡς παρόντος λαβέσθαι, καὶ ἀῤῥήτοις συνόδοις ὁμόσε αὐτῷ χωρῆσαι καὶ συμπλακῆναι· τὸ δὲ ἔργον Ἐννόημα. (1).

§. β'.

(1) „Ἡ ψυχὴ ἐσία Νοερὰ καὶ „λογικὴ ὑπάρχουσα, καὶ νοᾶ, καὶ λο„γίζεται· δύναμιν μὲν ἔχουσα τὸν „Νῶν, κίνησιν δὲ τὴν νόησιν, ἐνέργειαν „δὲ τὸ νόημα. Πέρας γὰρ τοῦτο τῆς„τε τῶ Νοῦντος καὶ τῶ νοουμένω νοή-

§. β'. Οὐ καθ' ἕνα δὲ λόγον, ποικιλοτρόπως δὲ (Αὐτ. §. ς'. ή.) τῷ Νῷ ἔχοντος πρὸς τοῖς νοητοῖς· Καὶ ποτὲ μὲν ἁπλῶς ἕτω, καὶ ὥστε μόνον συνιδεῖν αὐτὰ ἐπιόντος· ποτὲ δὲ καὶ παραβάλλειν χαίροντος, καὶ τὸ συ αὐτοῖς ἐμφερὲς, ἢ παρηλλαγμένον ἀνασκοπῶντος· Ἄλλοτε δ' ἄλλως συναπτοντος, ἢ διαιρῶντος· ἢ ἐξ ἄλλε ἄλλο ἀφαιρῶντος, ἢ ἐπιφέροντος· ἢ εἰς τάξιν καὶ κόσμον, ὅς ἂν ἔχειν δόξειε καταλλήλως ἐκτάσοντος· ἢ τῇ μνήμῃ ἐναποτιθεμένε αὐτὰ, καὶ ταμιεύοντος, (τούτων γὰρ ἀδεὲς ἐστὶν ὁ καθ' ἑαυτὸν μὴ συνιὼν γινομένοις), πρώτιστον αὐτῷ τῶν ἔργων ὁμολογεμένως ἐκεῖνο ἐστὶ, δι' ὃ μόνον τῷ νοητῷ ἐπιβάλλει, μηδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο αὐτὸ ἐπιθεωρῶν. Διὸ καὶ πρώτη Νῷ ἐνέργεια δεόντως εἰρήσθω ἡ τοιάδε ἔννοια, ἣν ἁπλῆν μὲν μονονοχὶ πάντες, πρώτιν δὲ αὐτοὶ ὀνομάζομεν ἀξιῶμεν· ἵνα μὴ καὶ ἁπλῆν καὶ συμπεπλεγμένην ἔννοιαν τινὶ αὐτινὶ ἀναγκαζοίμεθα λέγειν· περὶ ἧς ὕστερον.

§. γ'. Ἔστι δ' ὡς ἐν τύπῳ ἑρμηνεῦσαι, Ἔννοια Πρώτη, ἥ, πρὸ οἱασοῦν ἄλλης ἐνεργείας, εἰς ταυτὸ τῷ Νῷ καὶ τῷ νοητῷ, κατὰ ψιλὴν ἐπιθεώρησιν σώοδος. Γνωρίσματα δὲ αὐτῆς, οἷς περ τῶν ἄλλων διακρινομένη χαρακτηρίζεται· Α'. Τὸ πασῶν αὐτινὶ προτερεῖν· ἃ γὰρ μὴ ποιήσαι ἂν ἄλλο ἡ ψυχὴ κατὰ γνῶσιν ἐνεργοῦσα, πρὶν ἢ τὸ νοητὸν ἀπομάξηται· Καὶ μήτ' ἂν κρίναιτι, μήτ' ἐθελήσαι, μηδ' ὅλως τι διανοηθείη, μὴ πρῶτον ἑαυτῇ προσησαμένη ἢ προειληφεῖα αὐτό. Β'. Τὸ κατ' αὐτινὶ εἰς ταυτὸ σωέρχεσθαι τῷ Νῷ τὸ νοέμενον, ἃ πραγματικῶς μὲν, παρασατικῶς δὲ, κατὰ λόγον δήπε λόγε κρείττονα (1).

Γ'. Τὸ

τεως ἐστὶν, ὡς περιοριστικὸν τῆς πρὸς „ἄλληλα ὑπάρχον σχέσεως. Νοῦσα γὰρ „ἡ ψυχὴ ἵσταται τῷ νοεῖν, ἐκεῖνο τὸ „νοηθὲν μετὰ τὴν αὐτῷ νόησιν. Μάξ. „ὁμολ. Ἑκατοντ. Ε'. Κεφ. πά'.

(1) Ὅτι μὲν παρῆναγ δέον, καὶ παρίσταθαί πως τῇ δυνάμει τὸ νοητὸν κατ' ἔμφασίν τινα οἷον ἐξεικονιζόμενον, ἀνάγκη πᾶσα ὁμολογεῖν. Ἄλλως γὰρ, εἰ καὶ τῷ μὴ παόντος ἡ ψυχὴ τὴν ἔννοιαν εἶχεν, ἐδὲν ἂν ἐκώλυεν ἡμᾶς τῷ μὴ τῶν πάντων τὰς ἐννοίας πλατῶν. Τί γὰρ ἐκεῖνε μᾶλλον, ἢ τάτε, πάντων ἐπίσης ἀπεῖναι τῆς ψυχῆς ὑποτιθεμένων; Ὅπως δὲ παρέσαι τοῦτο ἵνα νοήσῃ; ἀλλὰ τοῦτο, ἐδενὸς ἔλαττον τῶν ἀποῤῥήτων ὄν, τὰς φιλοσοφοῦντας ἀφικοτ' ἔλαθε, καὶ λήσεταίγε οἶμαι, ὅφρα χθονὸς καρπὸν ἔδονται. Διὰ τοῦτο ὑπὸ τῆς σφραγίδος ἐκμαγεῖα, ἑρμηνεῦσαι τὸ γινόμενον εἰσὶν οἱ ἀπετόλμησαν. Διὰ τῶν Κατοπτρικῶν ἐμφάσεων ἄλλοι. Διὰ τῶν εἰδώντε, καὶ τῶν ἰδεῶν, ἃς ἀὐ αὐτοὶ ἔχασιν ἀπᾶν ὁποίας, ἕτεροι. Ἀμανύμοι δοκεῖ μεταβολὴν ἁπλῶς τινα ἐπὶ τῆς ψυχῆς λέγειν συμβαίνεσαν, καθ' ἣν, ἀλλοίας μὲν ἂν ἔχοι τοδί, φέρε τὸ βιβλί-

Γ'. Τὸ ψιλῶτινα τυγχάνειν τοῦ παρισταμένου ἐπιθεώρησιν· Ἄνευ καταφάσεως δηλονότι, ἢ ἀποφάσεως. Οὕτω πρώτως νοοῦμεν ἥλιον, ἄνθρωπον, τὴν ψυχὴν, τὴν νόησιν κτ. ἐπεὶ δὰν τούτων ἑκάστῳ ἡ ψυχήπως συνέλθῃ καὶ γένηται ἕν, μηδέντι περὶ τούτων ἀποφαινομένη. Ἤτοι μηδὲν ὁτῳοῦν τούτων, ὡς οἰκείως ἔχον προσάπτουσα, μηδέν τε τούτων μηδενὸς ἀπάγουσα ὡς ἀλλότριον. (1).

§. δ'. Ὀνόματα δὲ αὐτῇ, Ἐπιβολὴ Νοῦ, καὶ Προσοχὴ, καὶ Ἀντίληψις, ἢ Ἀνάληψις, ἢ Πρόσληψις, ἢ καὶ Πρόληψις, ᾗ φίλον μάλιστα καλεῖν τοῖς ἐκ τῆς στοᾶς (2), καὶ τοῖς περὶ τὸν Ἐπίκουρον. (3). Ὡς δὲ ἐκ τοῦ ὅρου περὶ ὃν ἡ ἐνέργεια περατοῦται, Εἶδος μὲν τοῖς περὶ Ἀριστοτέλην (4), Ἰδέα δὲ τοῖς ἀμφὶ τὸν Πλάτωνα (5). Εἰσὶ μὲν οὖν οἱ πάντα ταῦτα ἀδιαφόρως ἐξειληφότες, ὡς ἰσοδυνάμως δηλοῦντα ταυτό. (6). λέγεται μέντοι καὶ τούτων τινὰ μετάτινος διαφορᾶς.

βιβλίον νοοῦσαν, ἀλλοίως δὲ τόνδε τὸν ἄνθρωπον. Ἡ δὲ μεταβολὴ καὶ τὸ μεταβάλλον ἅμα ἔσται, ὡς εἰς ταυτὸ οὕτως ἥκειν τὸ νοοῦντε, καὶ τὸ νοούμενον. Μεταβολὴν δὲ νοητέον, οὐ τὴν κατὰ μέγεθος, οὐδὲ γὰρ ἐκτέταται. οὐ τὴν κατὰ σχῆμα, οὐδὲ γὰρ μεμόρφωται. Οὐ τὴν κατὰ κίνησιν, οὐδ' ἄλλην τινὰ σωματικὴν ἀλλοίωσιν, οὐδὲ γὰρ ἂν πάθοιτι τοιοῦτον ἡ ψυχὴ οὖσα ἀσώματος. Ἀλλὰ μεταβολὴν ὅλῳ τῷ γένει ἑτέραν, καὶ τῇ φύσει τῇ ἀΰλῳ πρέπουσαν.

(1) Ἐγένετο καὶ ὃς ὑπείληφεν ἀεί τινα ἐνθεωρεῖσθαι κατάφασιν, ἢ ἀπόφασιν καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς πρώταις ἐννοίαις, (Κρουσάζιος Λογ. Σελ. 8), πρὸς ὃν ἱκανῶς ἔδοξεν ἀπαντήσας Βαϋμεϊστέριος, (Λογ. §. 62.) ὡς τὰ πολλὰ λέγων οὕτως ἐξ ἔθους συμβαίνειν, οὐκ ἀεὶ δέ. Ἀλλ' αὐτὸς πυθοίμην ἄν, εἴποτε ψύλλης δακούσης, ἄλλοτι παρὰ τὸ ἀλγεινὸν τοῦ δήγματος ᾔσθετο κατ' ἐκεῖνο ὁ Κρουσάζιος, Καὶ εἰ τὸν τρόπον τότε τοῦ αἰσθήματος ἐφρόντισε κρίναι. Καὶ εἰ ὀδόντων ἡ ψύλλα ηὐμοίρησε, καὶ ὅσων κτ. οὐδὲν τοιοῦτον. Ὁ παῖς ἤδη τὸ πρῶτον τῇ φλογὶ τὴν χεῖρα προσεγγίσας, ᾔσθηται μὲν τὸ δριμὺ τῆς καύσεως, ἄλλο δὲ ἐπιεικῶς οὐκ εἶχε κρίνειν οὐδέν. Μετὰ ταῦτα συμπροσλαμβάνει ἐκ προλήψεως συνάμα τῷ φέγγει, τὸ τῆς φλογὸς καυστηρόν· πολύγεμὴν διαφέρει τὸ ἅμα ἐννοεῖν τινὰ, τοῦ κρίνειν. Ἀλλὰ περὶ τούτου καὶ ἐν ἄλλοις ἴσως.

(2) Παρὰ Πλουτ. Ἀρεσκ. Βιβ. Δ'. Κεφ. ιά.

(3) Παρὰ Λαέρτ. εἰς τὸν βίον.

(4) Ἐν τοῖς περὶ ψυχ. Πολλ.

(5) Πολλαχ. τῶν Διαλόγ.

(6) Φάντασμα, καὶ Ἔννοιαν, καὶ Εἶδος, καὶ Ἰδέαν, συνωνυμεῖν ἅπαντα τῷ Λωκίῳ δοκεῖ, ὑποπαραιτεῖται τοιγαροῦν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ, τὴν πυκνὴν χρῆσιν τοῦ τῆς ἰδέας ὀνόματος, ᾧ δὲ ὅλου χρήσεσθαι καταναγκασθήσεται τοῦ συγγράμματος. Ἐν τῷ περὶ τοῦ Νοῦ. Προδιοικ. §. 8.

§. έ. Τὸ μὲν γὰρ τῆς Ἐπιβολῆς, τὸ αὐτίκα τῆς ἐννοίας ἔοικε δηλοῦν, τῆς μὴ ἐπὶ πολὺ τῷ νοητῷ ἐνδιατριβούσης, ἣν ἄλλητις ἐκ τοῦ παρὰ χρῆμα διαδέχεται ἔννοια. Προσοχὴ δὲ Ἐπιμονήτις, καὶ Παράτασις ἐστὶν Ἐπιβολῆς· ὅτως ὁ τὰς στρατιώτας ἐν τοῖς καταλόγοις ἐξαριθμῶν, ἐπιβάλλει μὲν ἑνὶ ἑκάστῳ ἐν τῷ μέρει τὸν λογισμὸν, ἐξ ἄλλε δὲ μεταβαίνων εἰς ἄλλον οὐθὺς παρέρχεται· ἢν δέτινι τούτων ἐπισήσας ἐπὶ πολὺ, καὶ τὸ νοερὸν οἷον ἐπισηρίξας, ἀνασκοποίητε αὐτὸν, καὶ περιεργάζοιτο, προσέχειν ἐπ' αὐτῷ λέγεται.

§. ς'. Ἔτι τὸ κατὰ τὸν Νοῦν ἐπιὸν, ἤτοι ὅτως ἐπέρχεται, ὡς ἄλλοτε μηδέποτε πρότερον ἐπελθόν· οἷον ἡ τῆς βροντῆς ἔννοια τῷ πρώτως ἀκούσαντι· ἢ τοῦ ψύχει παγέντος ὕδατος, καὶ τῶν τῆς χιόνος νιφάδων, τῷ πρώτως ἰδόντι· ἢ τοῦ ἐκ πλοίων κυρτῶντε ἐναλὰξ καὶ κοίλων τὰ ἐκτὸς πολυγώνε, τῷ πρώτως φανταθέντι, ὥσε δὴ νεηλιώτινα καὶ ἀήθη τινὶ ἐμποιεμένην ἰδέαν φαίνεθαι· Καὶ τοῦτο εἰ δοκεῖ (τί δ' ἔχει;) Ἀντίληψις, καὶ Ἀνάληψις, καὶ Πρόσληψις, κοινῷ ὀνόματι προσειρήθω. Ἡ γοῦν καὶ ἄλλοτε ἅπαξ, ἢ πολλάκις ἡ ψυχὴ τοιόνδε τι ἐγένετο προσειληφεῖα, καὶ τοῦτο μάλιστα Πρόληψις λεγέθω. (1). Τὰ μὲν ἓν τῶν παίδων ὡ ἀρχῇ νοήματα προσλήψεις εἰσί· Καὶ αἱ κατὰ τὰ μαθήματα δὲ τῶν μαθητιώντων πρῶται Ἀναλήψεις ὡσαύτως. (2). Ἐκ δὲ προσλήψεων ἐφεξῆς γίνονται προλήψεις. Πεφύκασι δὲ αἱ προλήψεις, καὶ ἐξ ἑτέρων προλήψεων, ἀμοιβαδόν πως συνεπισπᾶθαι. Ὅσαι μάλιστα ἐγγύτατα ἀλλήλων συγκυρήσειαν· οἷον ὁ τὸν ἄνθρωπον θεασάμενος δεύτερον, καὶ τὸ δένδρον συμπρολήψεται, ὑφ' ᾧ τὸ πρῶτον αὐτὸν ἐθεάσατο. Τῶν δὲ Προλήψεων ἰσχυρότεραι ὡς εἰκὸς, καὶ αἱ πλειονάκις προειλημ-

(1) Καὶ Οὐόλφιος ἄλλο μέντι εἶναι φησὶ τὴν πρόσληψιν apprehensionem, ἄλλο δέτι τὴν ἰδέαν, ἣν αὐτὸς καλεῖ notionem. Καὶ τὴν μὲν apprehensionem ἐνέργειαν λέγει τοῦ Νοῦ, δι' ἧς ἐν τῇ ψυχῇ ἡ ἰδέα παράγεται. τὴν δὲ notionem, τὴν προσοχὴν, ἢ προσέχει ὁ Νοῦς τῇ ἰδέᾳ τῇ ἐν αὐτῷ παρηγμένῃ. Οὐόλφ. Λογ. Μέρ. ά. Τμήμ. ά. Κεφ. ά'. §. 35. Τοιαύτη δ' ἓν καθ' ἡμᾶς ἡ Πρόληψις. Καίτοι οἱ Στωϊκοὶ, καὶ οἱ Ἐπικούρειοι ὁλοχερέστερον ἐκλαμβάνοντες ἦσαν τοῦνομα, ἀντὶ πασῶν τῶν κατ' αἴσθησιν προσλήψεων.

(2) Οὐ μέντοι κατάγε τὸ Πλάτωνι δοκοῦν, καθ' ὃν αἱ Μαθήσεις Ἀναμνήσεις εἰσὶ, διὰ τὴν πλαττομένην τῶν ψυχῶν προϋπαρξιν.

λημμένας· Διὸ καὶ μᾶλλον δυσκίνητοι αἱ τῶν γεγηρακότων. Ἡ μὲν ἓν κατὰ λόγον πρόληψις ἀγαθὴ καὶ παιδαία, ἡ δὲ μετ' ἀλογίας, καὶ πάθει τινὶ πολλάκις συνέδημος, μοχθηράτε τὰ πλεῖσα καὶ φαύλη, καὶ εἰς ἀτοπωτάτας Κρίσεις καὶ Δοξασίας (Προδι. Β'. §. κθ'. λ'. κξ'.) τὸν σωεχημένον ἐκτραχηλίζουσα.

§. ζ'. Ταῖς Ἀντιλήψεσιν, ὥσπερ δὴ καὶ ταῖς λοιπαῖς ἁπάσαις τῆς ψυχῆς ἐνεργείαις καὶ διαθέσεσι, συμπροΐουσα ἐστὶ, καὶ ἡ εἰρημένη (Προδι. Γ'. §. ά. β'.) λογικὴ συνείδησις, ἣν ἐπαντίληψιν ἕτεροι καλοῦσιν (1) ὡς ἄρα ἀντίληψιν οὖσαν ἐπὶ ἀντιλήψεως. Ἀλλ' ἡ μὲν ἀντίληψις αὐτὸ τὸ κατ' ἰδέαν παριστάμενον ὅρον ἔχουσα, οἷον τὸν ἥλιον, ἀνεπτυγμένως τελεῖται, καὶ ἐνεργείᾳ, ἡ δ' ἐπαντίληψις περὶ τινὸ ἀντίληψιν, ὡς περὶ νοητὸν τρεφομένη, συνεπτυγμένως ἔχει ὡς τὰ πολλὰ, καὶ δυνάμει. Οὐ γὰρ ἡ ψυχὴ ἐνεργείᾳ καὶ ἐκ προθέσεως ἀεὶ ἐπαντιλαμβάνεται· Ἔδει γὰρ, εἴπερ, καὶ τῆς ἐπαντιλήψεως προσεπαντίληψιν ἄλλην εἶναι· Καὶ ταύτης ἔτι, εἰ ἔτω χρὴ λέγειν, ἐπιπροσεπαντίληψιν· Καὶ οὕτως ἐπ' ἄπειρον. Διόμοι καὶ προσφυέστερον εἶναι δοκεῖ συνείδησιν λέγειν, οἷον συνεπτυγμένην εἴδησιν· σώισμεν γὰρ σφίσιν ἑαυτοῖς καὶ ἃ δυνάμεθα νοεῖν, ἐς' ἂν ἐθέλοιμεν· Ἀντιλαμβανόμεθα δὲ ὧν ἤδη ἐνεργείᾳ τὰς ἀνοίας ἐν τῇ ψυχῇ φέρομεν.

§. η'. Ἐπὶ τῶν Ἀντιλήψεων, καὶ τῶν προλήψεων ἡ συνείδησις ἐστὶ διττή, ἀλλὰ μετὰ διαφορᾶς. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν Ἀντιλήψεων τῶν μὴ κατὰ πρόληψιν, συνοίδαμεν καὶ ὡς ἤδη τὸ κατ' αὐτὰς νοητὸν ἐνοοῦμεν, καὶ ὡς ἔπω πρότερον· ἐπὶ δὲ τῶν ἰδιαίτατα προλήψεων, καὶ ὅτι ἤδη, καὶ ὅτι πρότερον, καὶ ὅτι τυχὸν καὶ πολλάκις.

(1) Τῆς κατὰ τὰς περὶ Καρτέσιον Λογικῆς συνειδήσεως ὀνόματι μόνῳ διαφέρουσαν τὴν ἐπαντίληψιν ὁ Γερμανὸς ἐσήνεγκε Λειβνίτιος Apperceptionem ὀνομάσας. Περὶ ἧς Ἄνχιος ἐν Στοιχ. τῆς κατὰ Λειβνίτ. Φιλοσοφ. Σελ. 3. καὶ 4. καὶ Σελ. 35. (Βαϋμείστ. Ἐν τῇ φιλοσ. τῇ Ὁρισ. Ὁρισμ. χξβ'.). Ὁ δέτοι Λώκ. (Ἐν τῷ περὶ τῆ Νῆ βιβλ. β'. Κεφ. ά. §. 4.). Αἴθησιν Ἐσωτερικὴν, καὶ δύναμιν Ἐπιστατικὴν, ἣ προσοχὴν συνωνύμως καλεῖν ἀξιοῖ. ἡμῖν ἀλλ' ἓν τὸ μὲν τῆς ἐσωτερικῆς Αἰθήσεως, τὴν ἀντίληψιν τῶν ἐντὸς τῆ Σώματος διαθέσεων ἰδιαίτερον σημανᾶ, οἷον πείνης, δίψης. τὸ δὲ τῆς ἐπιστατικῆς, ἣ προσεκτικῆς δυνάμεως, τὸ ἐπίμονον τῆ γνωστικῆ, περὶ οἱανδήποτε τῶν νοημένων διάσκεψιν (§. έ.).

§. θ'. Αἱ τῶν προλήψεων ἐπαναλήψεις, ἐὰν μὲν ὑπὸ ἐξωτερικῆς ὥσιν αἰτίας διεγειρόμεναι, οἷον κατ' αἰσθητικὴν φέρε περίπτωσιν, αὐτὸ τοῦτο προλήψεις εἰσίν. Ἐὰν δὲ ἐξ αὐτῆς τῆς ψυχῆς οἰκοθεν, μετὰ σωτειδήσεως τοῦ καὶ πρότερον αὐτὰς ὡς εἰρηται (§. η'.) ἀνειλῆφθαι, μνήμαι. Εἰκασιν ἓν αἱ μνῆμαι εἶναι ἐκ τῶν προλήψεων· ὡς εἴπερ ἡ ἐγγενομένη ποτὲ πρόληψις, εἴτε τῷ χρόνῳ, εἴτ' ἓν καὶ ἐκ συμπτώματος πάθους ἐξίτηλος γένοιτο, ὥστε ἀναλαμβανομένην ὕστερόν ποτε, μηδ' ἴχνος γοῦν σωτεπιφέρειν τῆς τοῦ προειλῆφθαι ἤδη καὶ πρότερον σωτειδήσεως, ταῖς Ἀναλήψεσι τακτέα ἐστὶν ἐναρίθμιος. Οὐδεὶς γὰρ μνήμην λέγεται ἔχειν, ὅτε τὸ πρώτως ἀναλαμβανομένῳ, ὅτε τὸ δευτέρως μὲν, ἀσυνειδήτως δὲ ὅμως, ὅτι καὶ πρότερον. Τοιγαροῦν γίνεταί ποτε καὶ ἐκ προλήψεως πρόσληψις· ὥσπερ δὴ καὶ ἀνάπαλιν ἀείποτε.

§. ι'. Πότερον δὲ παθητικήτις ἤδε δύναμις ἐστὶν ὁ Νοῦς, ὡς ἁπλῶς τὸ νοητὸν προσιὸν ἀπομάξασθαι, καθάπερ καὶ τὸ ἐκμαγεῖον ὁ κηρός· ἢ τὸ ἐνεργὸν πλεοναῖ, τῶν νοημάτων ἑαυτῷ καθισαμένη παραίτιος; Ἀλλὰ τοῦτο δὴ ὑψηλοτέρας ἂν εἴη, καὶ ὃ κατὰ τὴν παροῦσαν ἀκριβοῦν ἐθέλειν, τοῦ λόγου πρόθεσιν. Πλὴν ὅσον ἑκάτερον ἐπὶ τοῦ Νοῦ ὑποτιθέναι εὔλογον, αὐταῖς προσέχοντας ταῖς ἑαυτῶν νοήσεσιν. Ἐφ' ὧν μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν ἐκτὸς ἡ ψυχὴ, καὶ μηδ' ἑκοῦσα πολλάκις, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ δυσχεραίνουσα, εἰς τὸ νοῆσαι ἐνάγεται, παθητικῶς ἔχειν ἔοικε κατ' αὐτά. Ἐφ' ὧν δ' ἂν παρ' ἑαυτῆς τὰς ἐννοίας οἷον αὐτεργοῦσα ἀνακινοίη, καὶ διατάσοι, καὶ παντοίως, ἥπερ ἂν αὐτῇ δόξειεν, ἀναθεωροίη, καὶ ἀναπλάττοι, ἐνεργητικῶς. Πρὸς γὰρ ἐκεῖνα ἑτεροκινήτως ἔχουσα, παθαίνεσθαί πως δοκεῖ· πρὸς δὲ ταῦτα αὐτοκινήτως, καὶ δραστικῶς ἐπιδήλως. Εἰκὸς δὲ ἄλλωστε, τὴν μεταξὺ τῆς τε ἀκράτου ἐνεργείας τῶν Θείων, καὶ τῆς τῶν ἁπλῶς ἐνύλων τε καὶ σωματικῶν ὑλικῆς τοῦ πάσχειν δυνάμεως, μεσιτεύουσαν τῆς λογικῆς ψυχῆς φύσιν, κοινωνεῖν καθ' ἑκάτερον, καὶ ὑπ' ἀκινήτου πάντη, ὑπὲ μενοῦν ἑτεροκινήτου ἔχειν τὸ ἄπασι. Λέγω δὲ τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος κίνησιν, ὑπὸ ἄλλ' ἴσαν, ἢ ἀπὸ νοήσεως εἰς νόησιν μεταβολὴν καὶ μετάβασιν. (Ὅρα σημ. §. γ'.).

§. ια'. Ἡ μὲν οὖν περὶ τὸ παθητικὸν τοῦ Νοῦ, καὶ τὸ δραστήριον διαπεφωνήκασι, ταύτῃ δὴ, καὶ πλέον ἔτι, καὶ περὶ τῆς τῶν ἐννοιῶν ἀρχῆς διιυέχθησαν οἱ Φιλοσοφοῦντες, ἄλλοθεν

λοθεν ἄλλος ἐναπογεννᾶσθαι ταύτας τῇ ψυχῇ εἰσηγέμενοι. (1). Ἀλλ' ἡμῖν καὶ περὶ τούτου ὅ,τι ἐν τοσῷδε ζόφῳ ξωορᾶν δοκεῖ, τοιοῦτόν ἐστί. Τὴν ψυχὴν ἀν τῷ νοεῖν ἀλλοίωσίν τινα ὑφίστα-

(1) Α'. Οὐκ ἄν ἄπο γένοιτο σκοπεῖν οἶμαι, καὶ αὐτὰς τὰς δοξασίας τῶν παλαιῶντε καὶ νεωτέρων συντόμως ἐνταῦθα παραθέσθαι. Λευκίππῳ μὲν ἓν, καὶ Δημοκρίτῳ, (παρὰ Πλατ. Ἀρεσκ. Βιβ'. Δ'. Κεφ. η'.), καὶ τῷ Ἐπικούρῳ μετ' ἐκείνες, (Λακρητ. Βι. Δ'. περὶ Φύσ. τῶν ὄντων) ἀδὲν ὅτι μὴ Εἴδωλ' ἄττα σωματικὰ τὰ νοήματα ἦν, ἀπὸ τῶν ἐν τῷ παντὶ σωμάτων οἷον ἀποξεόμενα, κύκλωτε περιόντα, καὶ τοῖς μὲν αἰσθητηρίοις πρῶτον ἀπαντῶντα, ἔξῆς δὲ καὶ τῷ Ἐγκεφάλῳ ἐμπίπτοντα, καὶ τὴν ἐν αὐτῷ ψυχὴν εἰς τὴν αὐτῶν ἀντίληψιν διαμορφῶντα. Διαφέρει δὲ ἀδὲν τὰ τῶν Νεωτέρων Ἐπικρείων (Ὠββεσίκμοι νόες, καὶ ἄλλων τοιούτων) περὶ τούτου ὕστερον εἰρημένα, ἢ ὅσον, ἀντὶ τῆς τῶν παλαιῶν Εἰδωλοποιίας, κινήσεις, ἀδ' αὐτοὶ ἄστινας σαφῶς ἔχοντες εἰπεῖν, πλήγης δὴ σωματικὰς ταύτας, τῷ ἐγκεφάλῳ παρεμποικμένας εἰσάγεσι, καὶ ἐνεργήσεις μόνον, καὶ ἀντενεργήσεις (ὡς αὐτοὶ φάσι) (Ὠββές. Στοιχ. Φιλος. Κ. κέ. Ἀρ. β'.) τὰς ἐν ἡμῖν ἐννοήσεις εἶναι διεκπαιδεύσιν. Ἀμέλετοι τὸ ἄϋλον καὶ ἀσώματον τῆς λογικῆς Φύσεως ἐκσεσυρικόσιν, ἐνύλας συμβαίνει πλάττειν καὶ τὰς ἐννοίας αὐτοῖς, δραματεργᾶσιν ἀκόλαθα τὰ τῆ πλάσματος. Ἀλλὰ γὰρ ταῦτα ἐκδέδαμ ἴσον καὶ ἀπελέγξαμ.

Β'. Ὁ δὲ Ἀριστέλης σωματικῆς κρείττονα κινήσεως τὴν λογικὴν ψυχὴν ἀποδείξας (περὶ ψυχ. Βιβλ. Α'. Καὶ Βιβλ. Γ'.) τὸ κατὰ τὸν Νᾶν μόριον, ἐντεῦθεν καὶ τὰς κατ' αὐτὸ ἐνεργείας, μηδαμῶς ἔναμ κινήσεις σωματικὰς ἀπεφήνατο. Καίτοιγε μηδεμιᾶς (ὡς αὐτῷ δοκεῖ) νοήσεως ἄσης, ἥτις μὴ ἐκ προηγησαμένης τῷ σώματι τινὸς ἐξῆπται κινήσεως. Ὅθεν καὶ τὸ θρυλλέμενον ἐκεῖνο, Μηδὲν εἶναι ἐν τῷ Νῷ, ὃ μὴ πρότερον ἐν τῇ αἰσθήσει, ἠξίωται. τὸ δὲ δόγμα οἱ ὀπαδοὶ αὐτᾶ ἑρμηνεύσοντες, ἀς ποικίλας δόξας ἐτράποντο. Οἱ μὲν γὰρ ἐναποκεῖσθαι τῇ ψυχῇ τῶν νοητῶν τὰ Εἴδη ὑπέθεντο, διεγείρεσθαι δέπως αὐτὰ κινέμενα ὑπὸ τῶν Αἰσθήσεων. (τῶν Ἀράβων τινὲς, καὶ Ἄλβερτ. ὁ Μέγ. Παρὰ τῷ Πίκῳ Τόμ. Α'. Σελ. 50.) οἱ δὲ καὶ παράγεσθαι αὐτὰ ὑπὸ τᾶ ἐνεργείᾳ Νᾶ, τᾶ ἀφορῶντος μὲν ἐπὶ τὰ Ἔντυπα (ὡς φασὶ) τῶν εἰδῶν, ἐξαϋλέντος δὲ ἐκ οἷδ' ὅπως ἐκεῖνα, καὶ τῷ Παθητικῷ καὶ Δυνάμει Νῷ, ἤδη νοητὰ καθεστῶτα, καὶ Ἔκτυπα τᾶ λοιπᾶ λεγόμενα, καθυποβάλλοντος. (Ἄλλοι τῶν Ἀράβ. καὶ ὁ ἐξ Ἀφροδ. Ἀλέξ. Βιβ. Α'. Περὶ ψυχ. καὶ οἱ σχολασ. τὰ πολλά). Καὶ ταῦτα μὲν ὁ Περίπατος. Ἀπαρέσκει δ' ἐν τούτοις τοῖντε Νόων ἡ διάκρισις, καὶ τὸ περιττὸν τᾶ Ἐνεργείᾳ· ἢ τᾶ Δυνάμει μόνε εἰς τᾶτο τάχα ἂν ἐπαρκέσαντος· Καὶ τῶν εἰδῶν ἡ ἀσίωσίστε, καὶ ἀπὸ τᾶ ἐνύλε ἐπὶ τὸ ἄϋλον μετασίωσις.

Γ'. Διὰ τῶν Αἰσθήσεων ὡσαύτως καὶ τοῖς ἐκ τῆς Στοᾶς ἐδόκει τὰς ἐννοίας διαπορθμεύεσθαι· Ὅ,τε κατὰ βραχὺ παρ' αὐτοῖς τᾶ Ἡγεμονικᾶ καταγραφόμενος χάρτης, τῷ κατ' Ἀριστοτέλην Ἀβακίῳ (ὥσπερ γὰρ ἐν γραμματείῳ (φησὶν) ᾧ μηδὲν ὑπάρχει ἐντελεχείᾳ γεγραμμένον. Ἀριστ. περὶ ψυχ. Βιβ. Γ'. Κ. δ'.) ἐχεδὸν παραπλήσιος. Πλὴν ὅτι τὸν Νᾶν διττεύειν, καὶ ἐκεῖνον, ἔτοι παρέντες, διπλᾶτι εἴδος τῶν Ἐννοηματικῶν

σθαι ἡγούμεθα, οὔμενον κατὰ τὰς ἐπὶ τῶν σωμάτων ἀλλοιώσεις, ἅσπερ γινώσκομεν, τοιαύτην δὲ, ἧς ἂν φύσις ἀμιγὴς ὕλης ἐπιδεκτικὴ γένοιτο, καὶ οἵαν εἴποιμεν μεταβολὴν οὖσαν αὐτῇ ἀπὸ καταστάσεως εἰς κατάστασιν· ὥστε τῇδε μὲν ἔχειν νοοῦσαν

κῶν χαρακτήρων διαστέλλειν ἄλλως ἠξίου· τοὺς μὲν Δημώδεις τούτων εἶναι, καὶ κοινοὺς ὑποτιθέντες, τοὺς δὲ τῶν κρειττόνων, καὶ τῇ γνώσει διαφερόντων ἰδίους, ὡς τὸ πάλαι τοῖς παρ' Αἰγυπτίοις ἱεροφάνταις τὰ γράμματα. Ταύτῃ γάρτοι τῶν ἐννοιῶν τὰς μὲν προλήψεις ἐκάλουν, ὧν φυσικῶς, ὡς ἔφασκον, ἡ πάροδος τῇ ψυχῇ καὶ ἀνεπιτεχνήτως, τὰς δὲ Ἐννοίας ἰδιαίτερον, τὰς δι' ἐπιμελείας ἐγγινομένας, καὶ ἐκ μαθήσεως. (Πλουτ. Ἀρεσκ. Βιβ. Δ'. Κεφ. α'.). Ἐν οἷς ἅπασι καὶ τοῦτο ἄντις ἐπὶ τῆς τῶν Στωϊκῶν ταύτης ἰδεολογίας ἐπισημήναιτο, ὅτι τὰς ἐννοίας τῶν προλήψεων ταύτῃγε διακρίναντες, ὅπως τῇ ψυχῇ, ἐξ αὐτῶν συμβαίνει μορφοῦσθαι, τουτέστι τὸν τοῦ Ἡγεμονικοῦ, κατ' αὐτοὺς, χάρτην γράφεσθαι, οὐδὲν ἐδίδαξαν.

Δ'. Ὁ δὲ Πλάτων ἐμφύτους τῇ ψυχῇ τὰς ἰδέας ἁπάσας δοξάσαι λέγεται, τῇ τῶν ἰδεῶν ἴσως ἐπωνυμίᾳ, μόνας τῶν καθόλου λόγων τὰς ἐννοίας, τῶν ἐν τοῖς οὖσι θεωρουμένων ὑπονοεῖν παρεχόμενος. Αἴσθησις γὰρ, καὶ φαντασία μόνων ἀντιλαμβάνεται τῶν καθ' ἕκαστα. Ἐνῆκε γὰρ ἡμῖν (ὡς ὁ ἐκείνου λόγος) τῆς καθόλου ἀληθείας ἡ φύσις τὰ σπέρματα, τοῖς κατ' αὐτὴν ἐμφύτοις λόγοις πλουτίσασα· Παρῆκε δὲ τὰς τοῦ σώματος ἀπηρτημένας δυνάμεις περὶ τὴν ὕλην εἱλεῖσθαι, καὶ τοῖς ἐν μέρει ἐπισχολάζειν, ὧν τὰς προσλήψεις, ἰδέας, ὥσπερ καὶ αὐτὰ ὄντα, ἀπηξίου καλεῖν. Ὅθεν αὐτῷ, καὶ αἱ μαθήσεις ἀναμνήσεις, (Πλάτ. ἐν θεαιτ.) συνωδὰ διανοουμένῳ τῷ περὶ τῆς τῶν ψυχῶν προϋπάρξεως, ᾧ προκατείληπτο, δόγματι. Οὐδὲ γὰρ ἦν ἄλλως, τὰς λογικὰς ψυχὰς πρὸ τοῦ ἐν τῷ τῇδε σκήνει ἐνοικισμοῦ, ζωῆς ἀξιώσαντα, μὴ καὶ πλέως νοημάτων παρυποθέσθαι, ὧν ἂν ἀμυδράτινα τὰ ἴχνη, καὶ ἐνσωματωθεῖσαι ἤδη ἐνδιασώζοιεν. Ἐξ ὧν, παρὰ τὴν ἐν τῷ Νοερῷ Κόσμῳ διατριβὴν τῶν ψυχῶν, καὶ τὰς ἐνταῦθα περιόδους, καὶ αὐτὸ τὸ τῶν ἐμφύτων ἰδεῶν δόγμα ἀναποδείκτως, καὶ προῖκα εἰσάγεσθαι, μηδὲ τῇ πείρᾳ ἄλλως συμβαῖνον, παντὶ τῷ ἀκριβῶς σκοπήσαντι συνιδεῖν ῥάδιον.

Ε'. Ἐν δὲ τοῖς Νεωτέροις τοῦ τῶν ἐμφύτων ἰδεῶν δόγματος ὅλαις δυνάμεσι προέστη ὁ Γάλλος Καρτέσιος (Μελέτ. Γ'. Ἀριθμ. ια'. καὶ ἀλλ.) τρισσὰ ἐννοιῶν διαστειλάμενος Εἴδη, τῶν μὲν Ἐμφύτων, τῶν δὲ Ἐπεισάκτων, τῶν δὲ Πεποιημένων. Καὶ Ἔμφυτος μὲν αὐτῷ, ἡ ἀπὸ γενετῆς ἡμῖν ἐγκατασπαρεῖσα Ἰδέα, οἵα ἡ τοῦ Θεοῦ, ἡ τοῦ ὄντος ἐν γένει, καὶ τῶν προσεῖναι ἀχωρίστως νοουμένων τῷ ὄντι, οὐσίας, ὑπάρξεως, ἑνότητος, ἀληθείας, ἀγαθότητος, σχέσεως τάξεως, καὶ τῶν παραπλησίων. Ἐπείσακτος δὲ, ἡ διὰ τῶν ἐκτὸς αἰσθήσεων ἐπεισαγομένη, οἷαι τῶν αἰσθητικῶν καλουμένων ποιοτήτων, χρωμάτων, χυμῶν, ὀσμῶν, ἤχων, θερμότητος, ψυχρότητος, καὶ τῶν τοιούτων. Τούτων δὲ τὰς μὲν ἐμφύτους ἅμα γεννωμένοις τὸ Θεῖον ἐνίησι· τὰς δ' ἐπεισάκτους, ἐξ ἀφορμῆς τῶν ἐμποιουμένων τοῖς αἰσθητηρίοις προσβολῶν διηνεκῶς παρεισάγει. Πεποιημένη δὲ ἔννοια, ἤτοι Ἐπίπλαστος, ἥν, ἐξ ὧν ἤδη κατὰ τὰς ἀνωτέρω μεμόρφωται, ἡ ψυχὴ ἀναπλάτ-

νοῆσαν τόδε, τῇ δὲ δὲ τόδε· Καὶ ἀλλοίως μὲν, διακεῖσθαι, ὡ ὧ τὸ πῦρ φέρε γνωρίζει, ἀλλοίως δ' ἐν ᾧ τὸ ὕδωρ, τὸν ἀτέρα, τὸ ἀληθὲς, τὸ βάρος· κτ. Καὶ πάλιν ἀλλοίως μὲν περὶ τέτων τινὸς, ἀσφαλῶς τε κρίνεσαν, καὶ βεβαίως, ἀλλοίως

ναπλάττει· ἤτοι κατὰ πρόθεσιν τὴν ἑαυτῆς, ὡς ὅτε ἑκᾶσα τραγέλαφόν τινα ἐνδάλλεται, ἢ ὅρος χρυσᾶν, κτ. εἴτε καὶ ἀβελήτῳ τινὶ καὶ εἰκαίᾳ ἐπιῤῥοίᾳ τᾶ ζωτικᾶ πνεύματος, κατὰ τὰ ἐγκεκολαμμένα ποτὲ τῷ ἐγκεφάλῳ ἴχνητε καὶ ἐνδάλματα, ἃ κατὰ κόσμον φερομένα, ὡς ὄναρ συμβαίνει· ὁπότε ὄνοντις ὑπόπτερον, φέρε, καθορᾶν δοκεῖ, πηγάσειόν τι χρῆμα, ἤτι τοιᾶτον. Ἐξ ὧν ἄντις εὐμαρῶς συνίδοι, μηδὲν ὅλως τὴν ψυχὴν εἰς τὸ νοεῖν ἑαυτῇ συμβαλλομένην, ὅτι μὴ παίζεσαν. Πᾶσαν γὰρ ἔννοιαν ὑπὸ τᾶ Θεᾶ ἀποφερομένη, μόνων ἑαυτῇ παραίτιος καθίσταιπος, τῶν οἷς παρανοᾶσα νοημάτων πρὸς ἀδὲν δέον προσχρήσεται.

ε'. Ὁ δὲ δὴ Μαλεβράγχης (ἐν τῷ περὶ Ἐξετάσ. Ἀληθ. Μερ. Β'. Βιβλ. Γ'. Κεφ. ζ'.) τὰ τᾶ ὁμογενᾶς, ὃν ἄλλως διὰ πλείσα ἐποιᾶτο, παραδιορθάμενος, εἰς ἀλόκοτόν τινα ὑπόληψιν περὶ τῆς τῶν ἐννοιῶν ἀρχῆς φιλοσοφῶν παρενήνεκται. Τεταχῶς γὰρ κατ' αὐτὸν ἡ ψυχὴ τοῖς νοητοῖς ἐπιβάλλει. Ἤτοι γὰρ πρῶτον, ἐν αὐτῷ οἷον ἐνδῦσα, τὸ νοητὸν ἡ ψυχὴ νοεῖ, ὥσπερ καὶ φῶς ὀφθαλμὸς, ἐν αὐτῷ τῷ φωτὶ θεᾶται καταλαμπόμενος· ἕτω γὰρ καὶ ὁ Νᾶς τὸ ΟΝ νοεῖ τὸ Ἀκρότατον, ἃ μηδὲν ἔχει ἐξεικονίσαι καὶ δεῖξαι τὴν φύσιν· (Ἀλλ' ἕτω δήπα νοεῖν δὲ ἐποπτείας τὸ Θεῖον, μόνοις ἀποκεῖσθαι τοῖς μακαρίοις, μετὰ τὴν ἐνθένδε λῆξιν, ἠγήμεθάτε καὶ πεπιστεύκαμεν, τοῖς ἐν τῷ φωτὶ τὸ φῶς ὀψομένοις, ὡς γέγραπται· τὸν δὲ παρόντα ἔλκεσι βίον, Θεᾶ ἔννοιαν ἔχειν, ἐκ μόνης τῆς τῶν ὁρωμένων καλουήστη τάξεως, καὶ κατὰ μόνην λογικὴν ἐπισασίαν ψυχῆς, δέδοται.) Ἢ δεύτερον (φησὶ) νοᾶ τὸ Ὃν δι' ἰδέας· τατέσι δὲ εἰκόνος οἷον Ἀρχετύπε, τῆς ἐν τῷ Θεῷ καὶ αὐτῆς ἐνοπτανομένης· Καὶ τῷδε δὴ τῷ τρόπῳ, ἅπασαν (φησὶν), αἱ κοινόταται τῶν ἐννοιῶν εἰσὶ ληπταί. Οἷον ἡ τᾶ ὅλε, ἡ τᾶ μέρες, ἡ τῆς ἐκτάσεως, ἡ τῆς διαιρέσεως, ἡ τῆς τάξεως, ἡ τῆς ἀληθείας, καὶ αἱ λοιπαὶ ὅσας ἐμφύτες ἐκάλει Καρτέσιος. (Ἀνωτ. Ἀρ. Ε'.) Τρίτον δὲ νοερῶς τινῶν ἀντιλαμβάνεται ἡ ψυχὴ κατὰ Συνείδησιν (φησὶ) προσβολῶντινων ἐπαιθανομένη, ἃς αἴτε ἔξω, καὶ αἰ ἔσω Αἰθήσεις, ὑφίσανται· οἷον ἡδονῆς, λύπης, ἄλγες, πείνης, δίψες, ναυτίας, χρωμάτων ποικίλων, χυμῶν παντοίων, καὶ ὀσμῶν, καὶ ἤχων, ἃ ὧν ἁπλῶς ἐπεισάκτες τὰς ἐννοίας ὁ ἀνωτέρω (Ε') ἐτίθετο· ταύτας δέτοι ἀδ' ἕτος ἰδέας ἠξίε καλεῖν, συγκεχυμένας δὲ μᾶλλον προσλήψεις τε καὶ συναισθήσεις, ἢ συνειδήσεις. Σύνοιδε μὲν γὰρ ἑαυτῇπως ἡ ψυχὴ προσδιατεθεμένη τῷ ἀνθρώπῳ ἡδομένῳ, ἢ λυπεμένῳ, ἢ ἀλγοῦντι, ἢ πεινῶντι, ἢ διψῶντι, ἢ ναυτιῶντι, ἢ τὶ ὁρῶντι, ἢ τινὸς γευομένῳ, ἢ ὀσφραινομένῳ, ἢ ἀκόοντι, διὰ τᾶ σώματος, καὶ τὰς ἐκ τῶν τοιῶνδε διαθέσεων ἐμποιεμένας αὐτῇ ἀλοιώσας σαφῶς ἐπιγινώσκει· ἀμὴν ἀλλ' οὐκ ἔχει καὶ αἰδέναι, ὅπως γε τὸ σῶμα παρὰ τῶν ἐπ' ὄντων, ἢ καὶ αὐτὴ διὰ τᾶ σώματος, διατίθεται εἰς τὴν τῶν τοιέτων ἐπίγνωσιν· ἀδ' εἰ αἱ αὐταὶ ἀδιαφόρως τοῖς πᾶσιν ἐπεγείρονται ἔννοιαι, ὡς ἀδὲ τῷ αὐτῷ ἀνθρώπῳ ἀεὶ ἐπιβάλλουσιν αἱ αὐταὶ, ᾧ νῦν μὲν

λοίως δὲ ὑπονδοιάζουσάντε, καὶ ἀποροῦσαν· Ἑτεροίως τε αὖ βουλομένην, ἢ μὴ, ἀσμενιζομένην περί τι ἢ δυσχεραίνουσαν, χαίρουσαν ἢ ἀθυμοῦσαν. κτ. Τοῦτο δέ τοι τὸ τῆς τοῦ Νοῦ καταστάσεως πολυειδὲς ὡς εἰπεῖν καὶ πολύτροπον, ῥᾷστ' ἂν συνίδοι πᾶς τις

μὲν ἡδέως, νῦν δ' ἀηδῶς τὸ αἰσθητήριον κινεῖται, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ φέρε βρώματος, καὶ οὗ τῷ σώματι συνδιατίθεταί πως καὶ ἡ ψυχὴ, ἄλλοτε ἄλλως διακειμένη. Τέταρτος δὲ, καὶ τελευταῖος αὐτῷ ὁ τρόπος, καθ' ὃν ἡμῖν αἱ τῶν ἄλλων (φησὶ) ψυχαὶ, καὶ εἴτινα εἰσὶ παρὰ τὰς ψυχὰς εἴδη ἕτερα ἀμιγῆ ὕλης διαγιγνώσκονται· ὅπερ οὖν ἰδιάζον ἐστὶ τῷ Μαλεβράγχου δόγματι, τοῦτο ἐστὶ, τὸ μηδὲν ὅλως καθ' ἑαυτὴν οἵαντε οὖσαν τὴν ψυχὴν ἐννοεῖν, ταῖς δὲ παρὰ τοῦ ὑπερφώτου φωτὸς, ᾧπερ οὐσιωδῶς (κατ' αὐτὸν) συνῆπται, καταυγαζομένην φωτοβολίαις, τοῖς νοητοῖς ἐπιβάλλειν, ὅ καὶ Ἰάμβλιχος, καὶ Πλωτῖνος πάλαι, καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Πλατωνικῶν, ἐν ταῖς παρ' αὐτοῖς Θεουργικαῖς μυήσεσιν ἐδόκουν ὑποτιθέναι. „Ἦν γὰρ δηλαδὴ κἀκείνων ὁ λόγος οὗ„τος, ὡς ἄρα συνυπάρχει ἡμῶν αὐ„τῇ τῇ οὐσίᾳ ἡ περὶ Θεῶν ἔμφυτος „γνῶσις .... Εἰ δὲ δεῖ τ' ἀληθὲς εἰ„πεῖν, οὐδὲ γνῶσις ἐστὶν ἡ πρὸς τὸ Θεῖον „συναφὴ, διείργεται γὰρ αὕτη πως „ἑτερότητι· Πρὸ δὲ τῆς ὡς ἑτέρας ἕτε„ρον γινωσκούσης, αὐτοειδὴς ἐστὶ καὶ „ἀδιάκριτος, ἡ τῶν Θεῶν ἐξῃρτημένη „μονοειδὴς συμπλοκὴ .... περιεχόμεθα γὰρ ἐν αὐτῇ μᾶλλον ἡμεῖς, καὶ πληρούμεθα ὑπ' αὐτῆς. .... (Ἰάμβλ. περὶ Μυστηρ. Κεφ. Γ'.) Καὶ πρὸ δὴ τούτων Ὅμηρος ἐν οἷς ῥαψωδεῖ·

„Τοῖος γὰρ νόος ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
„Οἷον ἐπ' ἦμαρ ἄγησι πατὴρ ἀνδρῶντε θεῶντε. (Ὀδυσ. σ').

Ἀλλ' ἥδε μὲν οὖν καθ' ἡμᾶς ἡ δόξα ὁπαδῶν τυγχάνει χηρεύουσα· εἰμήπου τινὸς εὐμοιροίῃ ἴσα τῷ Μαλεβράγχῃ φανητιῶντος. Εἰκότως δέ· ἐφ' ᾧ γὰρ τ' ἄλλα ἐάσαι οἷς ἀτοπεῖ, τὸν μὲν Νοῦν, οἱασοῦν ὅλως δυνάμεως ἀποστερεῖ· τὴν δὲ ψυχὴν, καὶ πρὸ τῆς ἐν τῇ μακαριότητι λήξεως, ἀποθειάζει τῇ οὐσιώδει συναφείᾳ, καί τοι ἐν διηνεκεῖ σαλευομένην ἀθλιότητι, ὡς σαφῶς ἐλέγχει τὰ πράγματα. Οὐκ ἦν δὲ ἄλλως εἰκὸς μὴ ἐν ὑπερτελεῖ καὶ ἀκροτάτῃ διάγειν εὐδαιμονίᾳ, τῷ ὑπερτελείῳ καὶ ἀκροτάτῳ ΘΕΩ οὐσιωδῶς ἑνουμένην, καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἀδιαλείπτως φωτιζομένην. Ὅπερ δὴ γέρας τῆς ἐλπιζομένης ἀπόκειται λήξεως. Τὸ δέ τοι ἔσχατον, ὅτι καὶ τῶν ἀτόπων ἐννοιῶν, ἡ δόξα αὕτη, τὸν ἀπειράγαθον Θεὸν ἀποφαίνει παραίτιον· Ἃ δὴ πάντα τῶν τῆς ὑγιαινούσης φιλοσοφίας δογμάτων ἐστὶν ἀλλότρια.

Ζ'. Ὁ δὲ Ἀρνάλδος (Γάλλος δὲ καὶ οὗτος ἦν) καὶ ὁ Γερμανὸς Λεϊβνίτιος, τὸ ἐνεργὸν τοῦ Νοῦ καὶ δραστήριον ἀποκαταστῆσαι δεῖν ἐγνωκότες, δημιουργὸν ἑαυτῆς εἶναι τῶν ἐννοιῶν τὴν ψυχὴν εἰσηγήσαντο. Διαφόρως δέ. Ὁ μὲν γὰρ κινηθείσης ὁπωσοῦν ὑπὸ τῶν ἐκτὸς τῆς Αἰσθήσεως, ἤτοι τοῦ Ὀργάνου, καὶ τῆς γενομένης ἐν τούτῳ προσβολῆς, ἔσγ' ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον διαδοθείσης, πέφυκέπως ἡ ψυχὴ παράγειν (φησὶ) τὴν κατάλληλον ἔννοιαν, ᾗ τῆς ἀλλοιώσεως ἀντιληφθήσεται τῆς ἐπισυμβάσης τῷ σώματι. (Ἀρνάλδ. ἐν τῷ περὶ Ἀληθ. καὶ ψεύδ. ἰδεῶν συγγρ.). Ἐξ οὗ οὐδὲν πλέον μαθεῖν ἐξέσται, ἢ ὅτι ἐπὶ τῇ τῶν ἐννοιῶν παραγωγῇ συνεπιδρᾷπως ἡ ψυχὴ παθαινομένῳ τῷ σώματι. Καὶ ὅτι ἐκ τούτου ἐκείνῃ τὸ ἐνδόσιμον πρὸς ἐνέρ-

πᾶς τις ἐν ἑαυτῷ τὸν λογισμὸν ἐπισήσας. Ἐοίκασι γὰρ τιὰ τοιάνδε τῶν καταλάσεων μεταβολιὰ τῇ ψυχῇ ἐνομολογεῖν καὶ οἱ τὸν Νᾶν εἰπόντες, νῦν μὲν ἑαυτῇ κρείσσονα γίνεσθαι, νῦν δὲ χείρονα, νῦν δ' ἰσοτάσιον ἑαυτῷ, ὡς ἄρα τὸ μὲν διὰ τῆς

ἐνέργειαν· ὅπερ ἐπὶ τῶν δὶ αἰσθήσεως νοημένων ὀρθῶς ἦπται λέγεται, ἐπὶ δὲ πάντων ἁπλῶς, ὅσα διαφόρως καθ' ἑαυτὴν ἡ ψυχὴ φύσιν ἔχει ἀνακυκλεῖν, ἐκέτι. Ἐφ' οἷς, καὶ τί ἐστιν ὅπερ ἡ ψυχὴ πεπράγει; τὴν ἰδέαν ὥρα; καὶ πῶς αὐτὴν, ἣν ἠγνόησε; πάντα βαθεῖ ζόφῳ πεπύκασται. (Ὅρα Ἀντών. Γενεήνσ. ἐν τῇ Μεταφ. ἀκριβέστερον ταῦτ' ἐπικρίνοντα.) Ὁ δὲ Λεϐνίτιος τὸν Νᾶν ἀποφαίνεται, δεσμοῖς ἑπόμενον τῆς ἑαυτῆ φύσεως, ἀδιαλείπτως προϐάλλειν ἑαυτῷ τὰς ἐννοίας, ἄλλην μετ' ἄλλην, ὥσπερ δὴ καὶ τὸ ὀργανικὸν σῶμα, ὧν ἂν εὐμοιρήσειε κινημάτων ἑαυτῷ καθίσταται παρακτικόν. Ἀεὶ δὲ τὸν ἀποχρῶντα λόγον (ὡς αὐτὸς φησὶ) τῶν ἐφεξῆς νοήσεων μὲν τῆς ψυχῆς, κινημάτων δὲ τῆ σώματος, ἐν ταῖς ἀμέσως ἠγησαμένας νοήσεσιν, ἢ κινήσεσιν, εἶναι περιεχόμενον. Εἶναι γὰρ τὰς δευτέρας διὰ τὰς πρώτας, καὶ διὰ τὰς δευτέρας τὰς τρίτας, καὶ ἑξῆς ἐχομένως, ἀντιστοιχίσης ἀεὶ συμφώνως τῆς τῶν νοημάτων ἀλληλοχίας, δι' ἧς (φησὶν) ὁ νοερὸς παρισάνεται κόσμος, τῇ τῶν κατὰ τὰς σωματικὰς Αἰσθήσεις κινημάτων προόδῳ ὁμολόγως συμπροϊών, ἥπερ ὁ κόσμος διατυπᾶται ὁ Αἰσθητός. Καὶ ταύτην ἓν τὴν τῶν ἑτεροφυῶν ἐνεργημάτων ἁρμονικὴν σύμπνοιάντε καὶ συμφωνίαν, Ἁρμονίαν προδιεταγμένην ἐκάλεσεν, (ὅρα τὰ ἐν τοῖς πρακτ. τῶν ἐν Λεψίᾳ Σοφ. Ἀνδρ. ἐν Ἐτ. αχιϛ'. Καὶ ΒιλΦιγγέρου ἐν τῷ περὶ τῆς Προδιατεταγμ. Ἁρμον. §. ιέ. καὶ ις'. καὶ ιη'. Καὶ Οὐόλφ. ἐν τῇ Λογ. ψυχολ. τμήμ. γ'.) ἧς ὅσον ἐπ' ἀμφοῖν τῶν Φύσεων, ἰδίᾳτε δὴ, καὶ πρὸς ἀλλήλας θεωρεμένων, τὸ πλημμελὲς καὶ ἀνάρμοστον, ἄλλοι κρινόντων· Καὶ γὰρ καὶ ἡ τῶν τοιάτων ἰσχυροτέρα ἀκρίϐωσις, ϐαθυτέρας ἐσὶν ὑπόθεσις θεωρίας, ἢ κατὰ τὴν νῦν ἡμῖν προκειμένην, τὰ ὁποιανᾶν λαϐεῖν ὑποτύπωσιν, ὅθεν δὴ αἱ ἔννοιαι τῇ ψυχῇ, καὶ ὅπως ἔχασε λαμϐάνασαι τὴν ἀρχήντε καὶ πάροδον.

Η'. Ἀλλ' ἔοικε δὴ τὰ πράγματος πρὸ τῶν ἄλλων μάλισα εὐσοχήσας ὁ Ἄγγλος Λώκιος (ἐν τῷ περὶ Νᾶ τὰ Ἀνθρωπείᾳ Βιϐλ. Β'. Κεφ. ά. β'. κξ'.) Οὐχὶ τὰ ἀπὸ κοιλίας, ὅ λεγεται, ἀπομαντεύσας, τῷ δὲ φύσει συμϐαίνοντι ἐφ' ἱκανὰ ἐπισήσας. Διασῶν γὰρ οἷον ἐκ πηγῶν ἡ ψυχὴ τὰς ἰδέας ἁπάσας ἁπαξ ὅσας φέρει, ἀρύεται, ἕκτε τὰ σώματος δηλονότι, καθ' ἑαυτῆς· τὰ μὲν, δι' ὧν πάσχει ὑπὸ τῶν ἐκτὸς προσϐολῶν, τῆς δὲ, δι' ὧν ποιᾶται νοερῶν Ἀντιλήψεων· Καὶ ἁπλῶς εἰπᾶν, τὰς μὲν δὶ Αἰσθήσεως, τὰς δὲ δὶ ἐπιλογισμᾶ καὶ Ἐπισασίας, ὧν δὴ πρὸς μὲν ἐκείνας, καὶ παθητικῶς ἔχασα ἐσὶ, πρὸς δὲ τάτων τινὰς, καὶ ἐνεργητικῶς. Καὶ Α'. (φησὶν (Βιϐλ. Β'. Κ. Α'. §. 3.) Αἱ Αἰσθήσας ὑπὸ τῶν ἐκτὸς παντοίως κινέμεναι, διαπορθμεύσι τῇ ψυχῇ διαφερέσας Ἀντιλήψεις τᾶ λευκᾶ, τᾶ μέλανος, κτ. καὶ πάσης ἁπλῶς Αἰσθητικῆς ποιότητος· τὸ δὲ διαπορθμεύειν, τὸ ἀσιένεια (λέγει) ποιᾶν ἀς τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῶν Αἰσθητῶν τὸ ποιητικὸν γινόμενον τῶν διαφερασῶν Ἀντιλήψεων. Β'. δὲ πηγὴ (Αὐτ. §. 4.) ἡ Ἀντίληψις αὐτῷ τῶν τῆς ψυχῆς ἐνεργημάτων, ἐπὶ τῶν ἰδεῶν, ἃς ἐκ τῶν Αἰσθήσεων ἐπιδέχεται· Αἳ δὴ ἐνέργειαι ἐπαδὴ ἀντικείμενον γίνονται τῆς κατὰ ψυχὴν

προσε-

τῆς τῶν κρειττόνων ἐννοίας γινόμενον. τὸ δὲ διὰ τῆς τῶν χειρόνων, τὸ δὲ διὰ τῆς ἑαυτῆ, καὶ τῶν κατ' αὐτόν.

§. ιβ'. Τάτε ἓν ἔτω συμβαίνειν καθάπερ εἰρηται ἡμῖν ὁμολογεμένε, Α'. ἐκεῖνο ὑθὺς ἁπαντᾶ ἐπιεικῶς εὔλογον, ὅτι καὶ τὸ ἀσιῶδες τῶν τοιῶνδε τῆς ψυχῆς ἀλλοιώσεων ἀγνοῆντας, ἀλόγιςον ἂν εἴη τὸ διαπορεῖν, εἰ συμβαίνεσιν· ἀδὲν γὰρ πλέον διακρίνειν πάρεςι, τῆς ὑπὸ τῆ ἐρυθρῆ χρώματος τῷ ὀφθαλμῷ ἐμποιεμένης μεταβολῆς τίνι κατὰ τὸ πράσινον· ἀλλ' ἤδη τὸ ἀλλοιῆθαί πως τίνι δύναμιν σαφῶς εἰδότες, τὸ ὅπως, ὡς ἐκ ἐφικτὸν, ἀκριβῆν παρίεμεν. Οὐ γὰρ θέμις εἰς αὐτὰ εἰσβάλλειν τὰ πρώτιςα τῆς Φύσεως, ἢ ἀπλέςατα.

§. ιγ'. Β. Ὅτι αἱ τοιάδε καταςάσεις, ἃς ἡ ψυχὴ νοῆσα παντοίως ὑπέρχεται, αὐταὶ ἂν εἶεν αἱ καλέμεναι ἰδέαι, καὶ τὰ Εἴδη τὰ πολυθρύλλητα· ἃ μηδεμίαν, τῷ ὄντι εἰπεῖν διασώζει ἐμφέρειαν πρὸς τὰ δι' αὐτῶν νοητὰ, μηδὲν πλέον, ἢ, ἡ ἀλλοίωσις ἡ διὰ τῶν φωνῶν τοῖς ὠσὶν ἐμποιεμένη πρὸς τὰ φωνέμενα (1).

§. ιδ'.

προσοχῆς καὶ ἐπιςασίας, ἐμποιῆσι τῷ Νῷ ἑτερόντι ἰδεῶν εἶδος, ἃς ἐκ ἂν ἔχοι τὰ ἐκτὸς ἐμποιῆσαι. Τοιαῦται αἱ ἰδέαι τῆς ἀντιλήψεως, τῆς νοήσεως, τῆς ἀμφισβητήσεως, τῆς πίςεως, τᾶ συλλογισμᾶ, τῆς γνώσεως, τῆς θελήσεως. Καὶ τὴν τοιαύτην δύναμιν, ἐκ ἀπροσφυῶς ἄντις (φησὶν) Αἴσθησιν ἐσωτερικὴν ὀνομάσειε, καλάδω γεμὴν (προσίθησι) δύναμις Ἐπιςατικὴ, ἢ προσοχή. Ἀλλ' ἅ μὲν, καὶ Λώκιος περὶ τῆς τῶν ἰδεῶν ἀρχῆς ἀποφαίνεται, ὡς ὁλοχερέςερον εἰπεῖν, ταῦτα.

(1) Οἱ ἐκ τᾶ περιπάτα ἐκ οἶδ' ὅντινα τῶν νοημάτων μεταξὺ καὶ τῶν πραγμάτων ὁμοιότητα ὁρᾶν ἐδόκεν, οἵαν ἐκ ἔχειν ὡμολόγεν τὰς Φωνὰς πρὸς τὰ νοήματα. Εἰσάγεσι δὲ, ὡς Φίλον αὐτοῖς, καὶ τὸν Ἀριςοτέλην ἕτω δοξάζοντα. „Τὰ μὲν γὰρ νοήμα„τα φασὶν (Ἀμμών. εἰς τὸ περὶ Ἑρ„μην) Ἀριςοτέλης, ὁμοιώματα κα„λᾶ τῶν πραγμάτων, τὰς δέγε Φωνὰς „ἐκ ἀξιοῖ καλᾶν ὁμοιώματα τῶν νοη„μάτων ἀλλὰ σύμβολα καὶ σημᾶα. Καὶ τὰ γράμματα τῶν Φωνῶν ὡσαύτως· Ἀλλὰ γὰρ ἔτι καὶ λέγοιεν, ἐμὲ δὴ περὶ τῆς ὁμοιότητος ταύτης ἐκ ἄν ποτε πείσαιεν, οὐδ' ἂν πείσαιεν, ὅ λέγεται· ὁποίαν γὰρ τὴν ὁμοιότητα τὸ τᾶ ἠλίκ νόημα πρὸς τὴν τᾶ φωτὸς ἐκείνε σφαίρωσιν ἔχει, ἀ συνορῶ· ἀ δὲ πλάσαι δύναμαι. Καὶ Βλεμμίδης δὲ Λογ. Κ. κς'. „Τὰ νοήματα (φησὶ) „τῶν πραγμάτων ἐσὶν εἰκόνες ἐν τῇ „ψυχῇ, καὶ ὅταν ἀκριβῶς ὁμοιωθῇ τοῖς „πράγμασι τὰ νοήματα ... τότε καὶ „ἀληθῆ νοήματα λέγεται· ὅτε δὲ μὴ „ἅτως ἔχει, ψευδῆ. Ἀντιπεριπίπτει δὲ λαμπρῶς ἑαυτῷ ταῦτα λέγων. Ἐπαδὴ γὰρ τῶν συνθέτων νοημάτων, τετέσι τῶν ἐν ἀποφάνσεσιν, ὁ αὐτὸς ἐν τῷ αὐτῷ Κεφαλαίῳ μόνων τὸ ἀληθεύειν καὶ ψεύδεθαι ἔναγ φησὶ, τῶν δὲ ἁπλεςέρων

§. ιδ'. Γ'. Ὅτι κατὰ τόνδε τὸν λόγον ἀμέσως συνάπτεται τῇ νοητικῇ δυνάμει τὸ νοητόν· (§. γ'. σημ.) ἅμα γὰρ εἶναι θέλει τὸ μεταβάλλον τῇ ἀλλοιώσει καθ' ἣν μεταβάλλει. Αὕτη δὲ τὸ νοητόν ἐστί· νοητὸν γὰρ κυρίως ἡ τῆς ψυχῆς ἥν ἔχει κατάσασις· ἡ δὲ νόησις, τὸ τλὺ ψυχλὺ ἐστὶ συνειδέναι, ὅτι τοίως, ἢ τοίως διάκειται.

§. ιέ. Δ'. Ὅτι μυριαχῶς ὁ Νῆς ἀνδέχεται νοεῖν, ὅτι καὶ μυριαχῶς ἀλλοιῶθαι.

§. ιϛ'. Ε'. Ὅτι ὅσαι τῶν ἀλλοιώσεων ὑπ' ἀλλήλων ἀναιρεῖθαι πεφύκασι, ταύτας ἅμα ὑπελθεῖν ὁ Νῆς ἀδιωάτως ἔχει. Διὸ καὶ τὰ ἀντιφάσκοντα συλαμβάνειν ἀδιωατεῖ οἷον κύκλον τετράγωνον, ἐ γὰρ ἔχει κατὰ τὸ αὐτὸ ἀλλοιωθῆναι μὲν ὡς ἐπὶ τῆς ἀνοίας τῶ κύκλῳ πέφυκε, καὶ ἔτω πάλιν μηδαμῶς ἀλλοιωθῆναι.

§. ιζ'. ϛ'. Ὅτι ὅσαι διαφέρουσαι μὲν εἴδει καταστάσεις ψυχῆς εἰσὶν, ἐχ ὑπ' ἀλλήλων δὲ ἀναιρέμεναι, ἐκ τέτων τῆς οἷον εἰς ταυτὸ συνεμπτώσεως, ἑτεροίατις ἄλλη καθισαμένη, ἑτεροῖοντι παρέχεται καὶ τὸ νοητόν· οἵαπε καὶ ἐκ πλειόνων ἀλλοίων εἰς ἓν συμπιπτεσῶν ἀ τοῖς σώμασι κινήσεων, ἑτέρα τῷ εἴδει ἐνεγείρεται κίνησις, οἷον ἐκ τῶν κατὰ πλάγιαν, ἡ κατὰ τλὺ διαγώνιον, καὶ αἱ ἐκ τῶν ὀθείων καμπύλαι.

§. ιή'. Ἐντεῦθεν, τόγεμοι δοκεῖν, καὶ ἡ περὶ τῆς τῶν ἐννοιῶν ἀρχῆς ἐπιλυθήσεται ζήτησις· Εἰ δὲ μὴ, ἀλλ' ἀνταῦθαγε δήπε σήσεται. Τὶ γὰρ τὸ τῶν ἰδεῶν τῇ ψυχῇ παρεκτικὸν, ἀλλ' ἢ τὸ τῆς μεταβολῆς τῶν ἀ αὐτῇ καταστάσεων παρακτικόν; τὸ γὰρ ἀλλοίως αὐτλὺ καθισᾶν δυνάμενον, τοιάνδε καὶ σωιδεῖν ἑαυτλὺ παρέχεται, οἵαν περ ἂν καταστήσειεν· ἡ δὲ, ἀγνοεῖν μὴ πεφυκεῖα ὅπως καθέστηκε, παρὰ τῶ τλὺ κατάσασιν διδόντος, εἰς τὸ τοιάνδε ἤδη ἑαυτλὺ καθεστηκεῖαν νοεῖν προάγεται.

§. ιθ'. Τρία δὲ τὰ τῇ ψυχῇ μεταβολὰς παντοίας δυνάμενα ἀνεργάσαθαι. Α'. ὁ Δημιεργὸς αὐτῆς. Β'. αὐτὴ ἑαυτῇ. Γ'. τὸ σῶμα τὸ περὶ αὐτλύ· Ὁ μὲν διὰ τὸ παντεργικόν· ἡ δὲ διὰ τὸ Αὐτοκίνητον· τὸ δὲ διὰ τὸν σωδήσαντα θεσμὸν

στέρων καὶ κατὰ πρόσληψιν ἀφαιρεῖται, δῆλος ἐστὶν ἐκ τέτε τὰ εἴδη ἑδὲν ὅμοια τοῖς πράγμασιν εἶναι βκλόμενος. Ἐὰν γὰρ καὶ ταῦτα ἀκριβῶς ὁμοιωθῇ τοῖς πράγμασιν, ἀληθῆ ἔσαι· ἐκ ἔστι δὲ τᾶτο, ἀφ' ἃ ἐκεῖνα.

μὸν, καὶ εἰς ὃν τὰς δύο φύσεις συναύψαντα. Καὶ τρεῖς ἄρα τῷ Νῷ αἱ τῶν ἰδεῶν πηγαὶ αὗται εἰσὶν, ἐξ ὧν ἁπάσας αὐτῇ τὰς ἐννοίας ἀρύεται. (1). Τὰ μὲν γὰρ νοεῖ ὑπὸ τῆ, ὥπερ συνῆπται, σώματος ἀλλοιέμενος· τὰ δὲ, ὑφ' ἑαυτῆ τρεπόμενος· τὰ δὲ ὑπὸ τῆ τὸ εἶναι δόντος, καὶ τὸ ὧδέ πως εἶναι παρέχοντος, καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὡς ἂν αὐτῷ δόξειε.

§. κ'. Ὁ μὲν ἓν Δημιεργὸς, ὁ ἕτω τιὺ ψυχιὼ κατασκευάσας, καὶ τὸ ἕτω παλίντροπον εἰς τὸ νοεῖν αὐτῇ πρυτανεύσας, καὶ πάντων μὲν ἁπλῶς ἂν ὑμνοῖτο τῶν ἐν αὐτῇ νοημάτων, Αἰτία πρωτεργός τε καὶ προκαταρκτικὴ, οἷα δὴ καὶ πάντων τῶν ὄντων, καὶ γινομένων· Ἀλλ' ἐπὶ τῆ παρόντος ἰδιαίταται τῶν ἐννοιῶν παραίτιον αὐτὸν φαμὲν, ὅσας ἕτε διὰ τῆ σώματος ὁ νῆς ἂν ἔχοι λαβεῖν, ἕτ' ἐξ ἑαυτῆ· Ἀλλ' ἢ ἐκ μόνε τῆ Δεδημιεργηκότος, τῆ αὐτὸν ἀμέσως ἀλλοιέντος, καὶ εἰς νόησιν διαμορφέντος, ὧν ἂν ἐθελήσειεν. Τοιαὶ δὲ αἱ κατὰ τὰς ἐκστάσεις τοῖς θεοφορεμένοις ἐνεγειρόμεναι ἔννοιαι, αἱ ἐκ τῆ προφητικῆ φωτὸς, αἱ ἐκ τῆ διορατικῆ, αἱ ἐκ τῆς Ἀποκαλύψεως, εἴτε δὴ τῆς κοινῆς, καὶ πάντας ἀφορώσης, εἴτ' ἓν καὶ τῆς ἰδίᾳ τινὶ, ἢ τισὶν ἀποκαλυπτομένης· ὧν αἱ μὲν τὰ ὑπερφυῆ παρισῶσι, καὶ ὑπὲρ λόγον, αἱ δὲ τὰ ἐσόμενα, αἱ δὲ τὰ ἄποπτα, καὶ πορρωτάτω· ὧν ἕτ' ἂρ αἰσθήσεως ποτὲ ὑπερβία, ἕτε λογισμῶν δυνάμει, τὸ εἰκός τε καὶ συμβαῖνον ἀνασκοπέντων, ἐξικέσθαι ἁδεὶς ἂν ἰσχύσειε. Διὸ καὶ πρὸς αὐτὰς ἡ ψυχὴ ἔχει παθητικῶς (§. ί.) οἷα δὴ κατ' αὐτὰς ὑπὸ τῆ Θεῆ παθαινομένη τιὺ ἀρίστιν ἀλλοίωσιν. Καλείσθω δὲ αὕτη τῶν Ὑπερφυῶν Ἐννοιῶν πηγὴ· ἐν μέρειτε ἀποκείσθω ὡς Θειοτέρατις ἔσα, καὶ τὰ τῆς Φιλοσοφίας ὅρια ὑπερβαίνσα.

§. κά.

(1) Μή ποτε δὲ τὰς τρεῖς ταύτας τῶν ἐννοιῶν πηγὰς ὑποτιθέναι βάλεται καὶ ὁ Ἀπόστολος; (Α'. πρὸς Κορινθ. Κεφ. Β'.) ἐν οἷς περὶ τῆς σοφίας λαλεῖ, τῆς ἐν τοῖς τελείοις, τῆς ἐν μυστηρίῳ ἀποκεκρυμμένης; τὸ γὰρ, „Ἃ „ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ ἓς οὐκ ἤκου„σε, τὴν Γ'. ἡμῖν τῶν ἐννοιῶν ἀρχὴν „παρίστησι τῶν διὰ τῆ σώματος· τὸ „δὲ, ἐπὶ καρδίαν Ἀνθρώπε οὐκ ἀνέ„βη, τὴν Β'. τῶν ἐξ αὐτῆς δηλ. τῆς ψυχῆς δι' ἐπισασίας τε, καὶ δι' ἐπιλογισμῆ νοεμένων· Τὸ δὲ τέως, „Ἃ ἡμῖν „ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε διὰ τῆ πνεύματος „αὐτῆ, τὴν Α'. καὶ ὑπερτάτην, τῶν „ἀμέσως νοεῖσθαι παρεχομένων ἐξ αὐ„τῆ τῆ Δημιεργῆ.

§. κά. Δευτέρα πηγὴ ἐννοιῶν, αὐτὴ ἑαυτῇ ἡ ψυχὴ ἐστίν. Ἑαυτὴν δηλονότι προσαφορῶσα, δι' ἧς περ ἔλαχε δυνάμεως, ἣν Συνείδησιν ὡς εἴρηται (§. ζ.) καὶ ἐπαντίληψιν ὑπὸ τῶν ὕστερον ἀκέσαν, δύναμιν Ἐπιστρεπτικὴν οἱ παλαιοὶ ἐκάλεν (1). Μὴ ἔσα γὰρ πρὸς ἑαυτὴν ἡ ψυχὴ ἀνεπίστροφος, ἑαυτὴν τε θεᾶται, καὶ ὅπως ἔχει γινώσκεσα σύνοιδέ τε καὶ συναισθάνεται, καὶ ἄττα δύναται, καὶ ἃ ἐνεργεῖ, καὶ οἷς περ ἐνδιατρίβει, καὶ περὶ ἃ διανοητικῶς ἀναστρέφεται. Οὖσα δὲ καὶ αὐτοκίνητος, (ὡς αὐτόθεν ὡσαύτως εἶδον) ποικίλως ἑαυτὴν εἰς νόησιν ἀλλοιοῖτε καὶ τρέπει. Διὸ δὴ καὶ ἀφ' ἑτέρε ἐφ' ἕτερον νοητὸν μεταβαίνει, καὶ ἅς ποιεῖται μεταβάσεις αὖθις ἐπίσαται· παρατίθησίτε τὰ νοήμενα, καὶ ἄλλα ἄλλοις παντοίως παρεζετάζει. Καὶ τὰς μὲν τῶν ἰδεῶν συνεπιπλέκει ἀλλήλαις, ὡς ἐκ πολλῶν μίαν συνιεῖν· τὰς δὲ ἀναλύει, ὡς ἀπὸ πολλῶν μίαν ἀφαιρεῖν· τὰς δὲ ἀναπεμπάζεται, ὥσε ἀπέσας εἰς τὸ μέσον παρελθεῖν· τὰς δὲ οἷον λανθανέσας εἰς φῶς ἐξάγει, καὶ ἐξ ἄλλων ἄλλας ὑποσυνάπτει. Καὶ μυρίας ἔν ἔτω τὰς ἐννοίας καρπᾶται, οἷον τὴν ἑαυτῆς, τὴν τῷ νοεῖν, καὶ κρίνειν, καὶ διανοεῖσθαι, καὶ προσέχειν, καὶ μνημονεύειν, καὶ πείθεσθαι, καὶ διζάζειν, καὶ βεβαίως ἔχειν, καὶ ἀμφισβητεῖν, καὶ τ. παρὰ δὲ ταύτας, καὶ τὰς ἕξης, οἷον τὴν ἐννοιαν τῆς ὑπάρξεως, τῆς διαμονῆς, τῆς οὐσίας, τῆς δυνάμεως, τῆς ἐνεργείας, τῷ πάθες, τῷ αἰτίᾳ, τῷ αἰτιατῷ, τῆς ἑνότητος, τῆς διαιρέσεως, τῆς πληθύος, τῆς τάξεως, τῆς ἀληθείας, τῷ ψεύδες, τῷ ὅλε, τῷ μέρες, τῆς ἁπλότητος, τῆς συνθέσεως, τῆς ἡδονῆς, τῆς λύπης, κξ'. ἢ πάσας δὲ τὰς Καθόλε λεγομένας, περὶ ὧν ὕστερον· ὧν τὰς μὲν προτέρας, οἰκοθεν τε καὶ ἄνωθ τῆς παρὰ τῷ σώματος συνδρομῆς ἡ ψυχὴ καρπᾶται, ἐπὶ δὲ τῆς τῶν δευτέρων ἰδεοποιίας, καὶ αἱ παρὰ τῶν ἐκτὸς αἰσθητικαὶ ἀλλοιώσεις τὸ παρ' ἑαυτῶν συνεισφέρεσιν. Εἴποι δ' ἄντις εἰκάσας, ἰδαγενεῖς ἐκείνας εἶναι τῇ ψυχῇ ἐννοίας· ταύτας δὲ, οἷον πολιτογραφεμένας. Αἱ γὰρ δια τῶν αἰσθήσεων ἀνεπισάτως διεγειρόμεναι, ἁπλῶς ἐπήλυδες.

§. κβ'. Δῆλον δὲ Α'. ὅτι περὶ μὰ τὰς ἐκ μόνης ἐπισασίας, ἅτε δὴ αὐτοκινήτως ἡ ψυχὴ φερομένη, τὴν ἥνπερ ἔχει πρὸς τὸ ἐνεργεῖν ἀδείκνυται δύναμιν. (§. ι.). Περὶ δὲ τὰς ἄλ-

(1) Πρόκλ. ὁ Διάδοχ. εἰς τὴν Πλάτ. Θεολογ.

ἄλλας, καθ' ἃς ἔξωθεν τὸ πρῶτον κινηθεῖσα, ἐντεῦθεν τὸ ἐνδόσιμον καρπεῖται τὸ πρὸς ἐνέργειαν, πῇ μὲν παθητικῶς ἔχει, πῇ δ' ἐνεργητικῶς. Ἐκ πάθους γὰρ ἀρξαμένη εἰς ἐνέργειαν ἀποτελευτᾷ. Οἷον ὑπὸ τοῦ ἐν μέρει κατ' αἴσθησιν κινηθεῖσα, εἶτα τὰς διαφορὰς τὰς ἐπ' αὐτῷ ἀποξέσασα, τὸ καθόλου μεμόρφωται. Καὶ τιὺ ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ δρῶντος διάθεσιν προσλαβοῦσα, τὴν τῆς ἐν αὐτῷ δυνάμεως ἀντίληψίν τε καὶ ἐπίκρισιν αὐτεργεῖ.

§. κγ'. Β'. Καὶ τῶνδε δὴ τῶν ἐννοιῶν τοῖς κτίσμασιν εἴδεσι μηδαμῶς μετεῖναι εἰκὸς, ἀνεπιστρόφως πρὸς ἑαυτιὺ τῆς ψυχῆς λαχόντων, ὑπὸ μὲν τῶν ἐκτὸς κατ' αἴσθησιν ποικίλως ἀλλοιουμένης, παρ' ἑαυτῆς δὲ ἀφυῶς εἰς τοῦτο ἐχούσης, μηδὲ ἐξ ἐπιλογισμοῦ καὶ Ἐπιστασίας, τὰ τοιαῦτα κρίνειν καὶ διανοεῖσθαι δυναμένης· Ἐν ᾧ μάλιστα ἡ λογικὴ Φύσις ἐκείνων πλεονεκτεῖ διαφέρουσα.

§. κδ'. Γ'. Καὶ τὰ βρέφη δὲ, ἀμοιρεῦντα τῶν τοιούτων ἐννοιῶν ὑποτιθέναι δεῖ, μήπω τὸ ἐπιστατικὸν γυμνασθέντα, καὶ μόναις ταῖς ὑπὸ τῶν ἐκτὸς προσβολαῖς καὶ ταῦτα προσέχοντα, αἷς ἀλλοιοῦσθαι ἔτι τιὺ ψυχιὺ ἀήθως συμβαίνει, καὶ παντοίως παθαίνεσθαι. Εἰ μήτις μόνιν καὶν τούτοις ἐμφιλοχωρεῖν ὑπείληφε συνάμα τῇ κατὰ τιὺ ἀφιὺ αἰσθήσει, κἂν ἀμυδρὰν τιὺ σωματίσθησιν τῆς ἰδίας ἑαυτῶν ὑπάρξεως, ἣν εἴτις καὶ τὰ ἔμβρυα συναισθάνεσθαί πως λέγοι, ὃ συνορῶ τὸ ἀδύνατον (1).

§. κε. Δ'. Ἀλλὰ καὶ τὰς περὶ τιὺ ἄσκησιν τοῦ ἐπιστατικοῦ ὀλιγώρως ἔχοντας, χαλεπῶς τε ἔχειν καὶ δυσκινήτως περὶ τὸ τοιοῦτον εἶδος τῶν νοημάτων, συμβαίνει. Διὸ αἰσθήσει τὰ πλεῖσα κινέμενοι, ὀλίγιστα δὲ κατ' ἐπιλογισμὸν νοοῦντες, ὅτι ἔγγιστα τῆς ἀλογίας καθίστανται.

§. κς'. Πηγὴ δὲ τέως ἰδεῶν ἡμῖν, τριτη μὲν τῇ τιμιότητι, τῇ δὲ χρήσει πρώτη, τὸ σῶμα τόδε σαφῶς ἐστιν, ὥπερ ἡ ψυχὴ κατά τινα ἀτέκμαρτον μὲν, ἀληθῆ δὲ ὅμως καὶ τοῖς πᾶσι

(1) Ὁ γὰρ ὁ Λώκιος ὑπολαμβάνει (Βιβλ. Β'. Κεφ. Α'. §. 21.). ζωοφύτοις δίκην τὸ Ἔμβρυον συνεσάλθαι, ἀπροσλήπτως πάντῃ καὶ ἀναισθήτως, ἐν τῷ τῆς μήτρας ὑγρῷ ἐννηχόμενον, δυσπαράδεκτον ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ μάλιστα μετὰ τὸν τέλεον διοργανισμόν. Συλλαμβάνεται γὰρ αἰσθήσεως ἄμοιρα, γεννᾶται δ' ἔν αἰσθητικὰ τὰ ζῶα ἤδη πεφυκότα, καὶ μὴ μόνον ἀπὸ γεννήσεως αἰσθητικῶς κινεῖσθαι ἀρχόμενα.

πᾶσι δῆλον θεσμὸν ἔτως ὑπὸ τῆ Δημιεργῆ συνῆφθαι, ὡς ῥᾶσα μὲν ἐξ αὐτῆς ἐκείνω, ῥᾶσα δ' ἐξ ἐκείνε ταύτη ἀνάπαλιν τοιάσδε τινας διαθέσεις τε καὶ ἀλλοιώσεις προσεμποιεῖσθαι, οἵας ἡ ἐκ τῶν ἑτεροφυῶν ἀπήτει τῆ ἀνθρώπε σύσασις. Ταῖς γὰρ ὑπὸ τῶν ἔξω γινομέναις προσβολαῖς κινεῖται μὲν τὸ σῶμα, ἐπιγίγνεται δὲ διὰ τῶν εἰς τόδε συντελέντων ὀργάνων τῆ ψυχῆ τις ἀλλοίωσις· ἡ δὲ ἀλλοιωθεῖσα ἤδη· μὴ κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ ἀντιληφθῆναι, φύσιν ἐκ ἔχει, τῆς ἣν προσφάτως μετείληφε καινῆς κατασάσεως. (§. ιή.). Ἀλλὰ γὰρ ἥπερ εἴρηται (§. γ'. Σημ καὶ §. ιβ'.) ὅπως τῷ σώματι ὁπωσῦν διατιθεμένω ἡ ψυχὴ συμπαθαίνεται, τᾶτο μὲν ἐπ' ἀκριβὲς ἴσως ἀδέποτ' ἐνέσαι μαθεῖν· καὶ γὰρ ἐδ' ὅπως ψιλῷ ψυχῆς νοΰματι τὸ σῶμα κινεῖσθαι πέφυκε παντοίως, καὶ ἐκ τόπε εἰς τόπον μεταφέρεσθαι, ἐπιεικῶς ἅντις διερμηνεύσειεν. Ἀνάγκη δ' ἂν, καὶ τᾶ τρόπε ἀγνοεμένε, τῷ μὲν, ἐξ ἐκείνης τὰς προαιρετικὰς ἐφήκειν τῶν κινήσεων ὁμολογεῖν, τῆ δὲ, ἐκ τάτε ἀνάπαλιν τῶν ἐννοιῶν τὰς σωματικὰς, τῆτε διηνεκεῖ ἑαυτῶν συνειδήσει πειθομένες, καὶ τῆ ἀπορρήτῳ συνέδῳ τῶν διοσῶν Φύσεων ἀτενίζοντας, ἅς εἰς μίαν συνελθέσας ἐσίωσιν ὑποκειμένε ἑνός, ἀνάγκη καὶ συμπαθεῖν ἀλλήλαις ἐν πολλοῖς, καὶ ἀμοιβαίως συνδιατίθεσθαι.

§. κζ'. Καὶ ταύτηγε ἄρα διὰ τῶν αἰσθήσεων τῆ ψυχῆ ἅπασαι ὁμολογεμένως αἱ τῶν καλεμένων αἰσθητικῶν ποιοτήτων ἰδέαι διαπορθμεύονται. Οἷον διὰ μὲν ὁράσεως αἱ τᾶ φωτὸς, καὶ τῶν χρωμάτων· διὰ δὲ ἀκοῆς, αἱ τῶν ἤχων· διὰ δὲ γεύσεως, αἱ τῶν χυμῶν· διὰ δὲ ὀσφρήσεως, αἱ τῶν ὀσμῶν· διὰ δὲ ἁφῆς, ἡ τῆς θερμότητος, ἡ τᾶ ψύχες, καὶ αἱ παραπλήσιαι. Αἷς συγκαταλεκτέον, καὶ τὰς κατ' ἐνδοτέραν τινὰ Αἴσθησιν παρεμποιεμένας ἐν ἡμῖν διαθέσεις, οἷον πείνης, δίψης, ναυτίας, ἴλιγγος, ἐκλύσεως, ἄλγες κτ. αἳ τῆς ἁφῆς κυρίως εἰσὶ καὶ αὐταὶ, καθολικωτέρας πως ἔτης, καὶ μάλισα ἐφαπλεμένης πασῶν τῶν ἄλλων αἰσθήσεων. Πρᾶγε δ' ἂν εἴη, ἐπὶ τῶν ἔτω διὰ τᾶ σώματος ἐμποιεμένων τῆ ψυχῆ ἐννοιῶν, τὰ ἐξῆς προσσημειῶσαι.

§. κή. Α'. Αἱ ἐν τοῖς σώμασιν ἐνέργειαι λεγόμεναι ποιότητες αὗται, ἐδὲν ὅ, τι μὴ δυνάμεις εἰσὶν, αἷς τὸ αἰσθητήριον ὁπωσδὴν διατίθεται. Αἱ δὲ τῶ αἰσθητηρίω διαθέσεις, ἔσγ' ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον διὰ τῶν νεύρων διοχετεύόμεναι αὐτὸν ἀλλοιῶσι· Τῇ δὲ τῷ ἐγκεφάλῳ ἀλλοιώσει συνδιατίθεταί πως ἡ ψυχή. Διατεθεῖσα δὲ, ἑαυτὴν ὅπως διάκειται ἐπιγιγνώσκει. (§. κς'.). Καὶ αὕτη δὴ, ἡ διὰ τῆς τῶν αἰσθήσεων ὑπηρεσίας ἔννοια, τὸ καλέμενον Αἴσθημα. Οὔτ' ἄρα ἡ ἐπὶ τῶν ἐκτὸς σωμάτων γινομένη κίνησις τὸ κατ' αἴσθησιν κυρίως ἐστὶ προσληπτὸν, ἔθ' ἡ δι' αὐτῆς τῷ αἰσθητηρίω ὀργάνῳ ἐπικοινωνεμένη, ἔθ' ἡ διὰ ταύτης ἔσγ' ἐπὶ τὸν ἐγκέφαλον ἥκουσα· Ἀλλ' ὁ τρόπος τῦ διὰ τέτων ἐμποιεμένυ τῇ ψυχῇ κατασήματος. (Ὅρα Προδι. Β'. §. ί.).

§. κθ'. Β'. Ὅτι ἐ πᾶσα ἁπλῶς κίνησις σωματικὴ, ψυχικῆς ἐννοίας ἀπαραιτήτως πρόξενος γίνεται. Οὐ γὰρ ἡ τῆς καρδίας φέρε, ἐδ' αἱ τῶν ἀρτηριῶντε καὶ φλεβῶν συστολαίτε καὶ διαστολαὶ, ἐδὲ αἱ τελέμεναι κινήσεις ἐπὶ τῆς τῶν σιτίων πέψεως καὶ ἀναδόσεως, καὶ τῆς τῶν ὑγρῶν ἐκκρίσεως, καὶ κυκλοφορίας· ἐδ' ἁπλῶς ὅσαι τῆς φυτικῆς τε καὶ ζωτικῆς τῶν ἐν ἡμῖν δυνάμεων εἶναι λέγονται. Οὐδὲ γὰρ ἦν ἴσως τῆς τῦ εἶναι χρείας τοῖς ἀνθρώποις συνεφαπτόμενον, τὰς τοιάσδε κινήσεις ἄτε συνοραν πεφυκέναι, ἄτε πρὸς τὸ δοκῆν δύνασθαι παράγειν· Διὸ ἐδὲ τῶν ἐφ' ἡμῖν αὗταί εἰσιν.

§. λ'. Γ'. Οὐδὲ αἱ κατὰ τὰ αἰσθητήρια συμβαίνεσαι κινήσεις ἅπασαι, νοήσεις ἐν ἡμῖν ἐνεργεῖσθαι εἴωθε εἰσὶ, μὴ ἔσω τῦ ἐγκεφάλυ ὅσον ἀπόχρη διαδῦσαι, καὶ τῆτον ἕτω διαθεῖσαι, ὥστε τινὶ ψυχὴν προσέχεσαν, καὶ τινὶ πρὶν κατάσασιν ἀμεψαμένῳ, παθῶν τινὶ ἀντίληψιν. Τῇ γὰρ ὀργάνῳ, ἤτοι ἠρέμα ἀλλοιωθέντος, ἢ τινὶ ἀλλοίωσιν εἰς ὅσον ἔδει μὴ προαγαγεῖν ἐξισχύσαντος, ἀναισθητεμεν πολλάκις, καὶ ἐν ὕπνοις, καὶ ἐν κώμασι, καὶ ἐν ἰλίγγοις, καὶ ταῖς πρὸς ἄλλοις συντονωτέραις τῆς ψυχῆς προσοχαῖς τε καὶ ἐπισάσεσι.

§. λά. Δ'. Αἱ διὰ τῶν αἰσθητηρίων ἔννοιαι, τῷ ὀργάνῳ κατὰ τὸ δέον κινηθέντος, ἐξ ἀνάγκης παρίσανται τῇ ψυχῇ, μὴ ἀντιληφθῆναι τέτων μὴ δυναμένῃ, ἀλλὰ καὶ ἀκουσίως τὰ

τὰ πλεῖσα παραδεχομένη αὐτάς. Τὸ γὰρ ἀποστρέψαι φέρε ἄλλοσέ ποι, ἢ μύσαι τὰς ὀφθαλμὰς, καὶ τὰ ὦτα βύσαι, παρ' ἡμῖν ἦπται ἐστίν· ἀλλοιωθέντων δὲ, τῶν μὲν ὑπὸ τῦ φωτὸς, τῶν δὲ ὑπὸ τῦ προσπεσόντος ἤχυ, (ὅσον ἀπόχρη ὑπὸ τῆς ἀλλοιώσεως τινὶ ψυχικὶ διατεθῆναι) μὴ τὸ μὲν ἰδεῖν, τῦ δὲ ἀκῦσαι, ἀμήχανον. Διὸ καὶ τῷ ὄντι πάθημα ἐστὶ τῇ ψυχῇ ἅπαν ἄθημα (1).

§. λβ'. Ε'. Πρῶται τῶν Ἐννοιῶν, αἱ διὰ τῶν αἰσθήσεων, τῷ ἀνθρώπῳ προσγίνονται, τάχα μὲν καὶ Ἐμβρύῳ ἔτι ὄντι, ἀλλοιώσεώς τινος εἰ μηδαμῇ ἄλλῃ, τῇ γῦν ἀφῇ (§. κδ'.) αὐτῷ ἐπισυμβαινούσης. Τεχθέντι δὲ, δι' αὐτῆς μὲν ψύχυς ὀδύς, εἶτα θερμότητος πειρωμένῳ, δι' ὁράσεως δὲ τῦ φωτὸς ἀντιλαμβανομένῳ, δι' ἀκοῆς δὲ ἤχων, καὶ διὰ τῶν λοιπῶν ὡσαύτως τῶν ἀναλόγων· ἀμυδρῶς πως ἀλλ' ἓν, μήπω τῆς ψυχῆς ταῖς ἀντιλήψεσι ταῖς δε προσεθισθείσης, μηδὲ σεγέσης αὐτὰς εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, καὶ διὰ τῦ μνημονικῦ, (ὅ φλαῦρον κομιδῇ καὶ ἀθενὲς τὰ πρῶτα εἶναι εἰκὸς) ἀποταμιεύσης.

§. λγ'. ς'. Τῷ ἀριθμῷ τῶν αἰσθητηρίων, καὶ τὰ αἰσθήματα τῷ εἴδει συνεκπληθύνεται. Ἑνὸς γὰρ διεφθορότος, οἷον ἀκοῆς, ἢ ὁράσεως, τῶν δι' ἐκείνυ τινὶ πάροδον ἐν τῇ ψυχῇ ἐχυσῶν ἐννοιῶν, ἐξ ἀνάγκης ὁ πηρωθεὶς ἀποστερηθήσεται, μηδαμόθεν ἐξὸν αὐτὰς πορίσασθαι ἄλλοθεν. Εἰ δὲ δυεῖν, ἢ τριῶντις ἀπὸ γενετῆς αἰσθήσεων σέροιτο, οἷον ὁράσεως, καὶ ἀκοῆς, καὶ ὀσφρήσεως, βιῴη δ' ἐπὶ μόνῃ ἁφῇτε καὶ γύσει, (ὅ τυχὸν ἐκ ἀδύνατον.) οὐ πολύτι οἶμαι ζωφύτυ ὁ τοιῦτος διοίσει, τάσγε κατ' αἴσθησιν ἀντιλήψεις. Πλεονεκτήσειε δὲ πάντως τῶν ἄλλων, εἴτω καθ' ὑπόθεσιν, καὶ αἰσθησίστις ἄλλη ἐκ περισσίας ὑπὸ τῦ Δημιυργῦ κληρωθείη, καὶ ἰδεῶν πλήθυς ἑτεροειδῶν ὁμοιρήσειεν ὁ τοιῦτος, διακρίνειν οἷός τε

(1) Τὸ Αἴθημα πάθος τι εἶναι, Καὶ Ἀριστ. ὁμολογεῖ· περὶ ψυχ. Βιβ. Β'. Κ. ε. Καὶ Καρτέσ. περὶ Ἀρχ. Μέρ. Δ'. §. ρπθ'. Καὶ Λώκιος Βιβ. Β. Κ. ά. §. 25. Καὶ Γραβεζάνδιος Εἰσαγ. εἰς φιλοσ. Βιβλ. Β'. Μέρ. Α'. Κεφ. ς'. §. 388. 389. Καὶ (εἰ μήτις τυχὸν τὰς περὶ Λεϐνίτ. καὶ Οὐόλφ. ἐξέλοι) κοινῇ πάντες.

ὢν ἐπὶ τῶν σωμάτων, ἅττα οὐδεὶς ποτὲ οὐδὲ εἰκάσαι δυνήσεται. Τὶς δ' οἶδεν, εἰμή πȣ τοιαῦται τινὲς δυνάμεις ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζώων εἰσὶ, δι' ὧν τινα καὶ κρίνει, ἐφ' οἷς εἰκότως θαυμάζειν αὐτὰ προαγόμεθα; Ἀλλὰ γὰρ ταῦτα μηδὲν πλέον ψιλῆς ὑπονοίας ἰσχυέτω λεγόμενα (ὅρα Προδι. Β'. §. ια'.). λεγέσθω δὲ, ὡς ἂν δῆλον ᾖ, διάτινων αἰσθητηρίων αἰσθήματ' ἄττα ὡρισμένως, καὶ μὴ δι' ἄλλων, πεφυκέναι ἐγγίνεσθαι.

§. λδ'. Ζ'. Ἐπὶ τῆς αὐτῆς αἰσθήσεως, τοῖς τῶν ἀλλοιώσεων εἴδεσι, τὰ τῶν αἰσθημάτων εἴδη κατὰ τὴν ψυχὴν συμποικίλλεται. Μυρίαι γὰρ χρωμάτων βαφαὶ, καὶ σχημάτων παραλλαγαὶ, καὶ κινήσεων τρόποι, ᾗπερ ἂν ἄλλως καὶ ἄλλως τύχοι τὸ ὁρατικὸν κινηθὲν, παρίστανται τῇ ψυχῇ. Ὡσαύτως καὶ ἤχων διαφοραὶ ἀριθμὸν ὑπερβάλλȣσαι, καὶ ὀσμῶν, καὶ χυμῶν. Ἔνθεντοι καὶ ἄλλος ἄλλȣ τὰς αἰσθητικὰς ἂν ἐννοίας πλεονεκτοίῃ, κατά γε τὸ τῆς περὶ τὰ αἰσθητὰ πείρας διάφορον. Ἔστιν οὖν κἀντεῦθεν τὰς κατὰ νȣῦν εἰδήσεις διαφέρειν, καὶ ταῖς γε κατ' αἴσθησιν δυνάμεσι τὸ ἶσον ἔχοντας. Διὸ καὶ ἡ κατὰ ψιλὴν ἱστορίαν δι' αἰσθήσεως γνῶσις, οὐχ ὅπως οὐκ ἀσυντελὴς εἶναι κέκριται, ἀλλὰ καὶ χρειώδης, ἧς εἰσὶν οἱ οὐδένα λόγον ἐοίκασι ποιεῖν, κακῶς εἰδότες. Στοιχειώδης γάρ τις οὖσαμοι δοκεῖ εἰδήσεων ἀποθησαύρισις αὕτη, καὶ πρώτη οἷον ἐπιστήμης προκαταβολὴ, καὶ θεμέλιος. (Προδι. Γ'. §. ιϛ'.

§. λε. Η'. Τῶν αἰσθημάτων τὰ μὲν διὰ μιᾶς, καὶ μόνης αἰσθήσεως ἐγγίνεται τῇ ψυχῇ· οἷον φῶς μὲν καὶ χρώματα διὰ μόνης ὁράσεως, ἤχοι δὲ διὰ μόνης ἀκοῆς, κτ. τὰ δὲ διὰ πλειόνων· οἷον σωμάτων μέγεθος, καὶ σχῆμα, καὶ ἀφῇ ληπτὰ, καὶ ὁράσει. Κίνησις δὲ καὶ ὁράσει, καὶ ἀκοῇ, καὶ ἀφῇ. Καὶ ἀριθμȣ̃ δὲ ἔννοια ἐγείρεται διὰ πασῶν. Συμβαίνει δὲ τȣ̃το οἶμαι ὅτι τῶν εἰρημένων ἑκάστη ἐπὶ τȣ̃ κοινȣ̃ ἀπαντᾷ τῷ ἰδίῳ· οἷον ἐν τῷ μὲν μεγέθει ἡ μὲν ὅρασις τὸ χρῶμα εὑρίσκει, ἡ δ' ἀφὴ τὸ στερέμνιον. Κίνησις δὲ καὶ ἤχοις συνῆπται, καὶ χροιαῖς, καὶ στερρότητι. Ἀριθμητὰ δὲ πάντα. Περιττὸν οὖν σὺν Ἀριστοτέλει, παρὰ τὰς ἰδιαζȣ́σας, αἴσθησίν τινα ὑποτιθέναι κοινὴν.

§. λϛ'.

§. λς'. Θ'. Αἱ τῶν Αἰσθήσεων κινητικαὶ δυνάμεις ἐπὶ τῶν σωμάτων συνημμένως εἰσὶν, ἀλλ' αἱ ὑπὸ τέτων ἐκείναις ἐνεγειρόμεναι κινήσεις διακεκριμένως ἔχεσιν. Ἡ γὰρ αἴσθησις ὑπὸ τῦ ἐπ' αὐτῆς ἐνεργεῖν πεφυκότος διατεθεῖσα, πρὸς τὸ λοιπὸν ἀκινητεῖ. Οὕτω τὰ ἐν τῷ ῥόδῳ προσληπτὰ, ἄλλο ἄλλοθεν διαβιβάζεται τῇ ψυχῇ, τῦ μὲν ὁρατικῦ κατὰ τλὺ ἐπὶ τῦ ἄνθες φαινομένλυ χρόαν ἀλλοιεμένε, τῦ δὲ ἁπτικῦ κατὰ τὸ ἐν αὐτῷ ἔνδροσον καὶ ἁπαλὸν, τῦ δὲ ὀσφραντικῦ κατὰ τὸ εὔοσμον.

§. λζ'. Ι'. Ἐπεὶ δὲ τὰ πολλὰ ἐχὶ μίαν, μιᾶς δὲ πλείας τῶν αἰσθητικῶν κινήσεων κατὰ τὸ ἐφεξῆς συμβαίνει ἐγείρεθαι, καὶ κατ' αὐτὰς δὴ ἀκολέθως καὶν τῇ ψυχῇ τῶν αἰσθημάτων ἄλλο μετ' ἄλλο ἐμπαρεισάγεσθαι, ἐντεῦθεν καὶ εἰποτέτι αἴσθημα δι' ἑνὸς τῶν ὀργάνων προσπέσῃ, παραπόδας αὖθις καὶ τὸ ἄλλοτε συμπροσπεσὸν αὐτῷ κατὰ τλὺ ψυχλὺ ἀνακινεῖται. (§. ς'.). Νοηθείη δ' ἂν τὰ ἔτω φᾶναι σπαδὰ ταῦτα αἰσθήματα, κατὰ τὰς παρὰ τοῖς παλαιοῖς λεγομένας τῶν δαιτυμόνων Σκιάς. (1). Διακρινέσθω δὲ, ὡς τὸ μὲν αἴσθημα κυρίως ὂν, τὸ δὲ φάνταςμα. Φάνταςμα γὰρ τὸ ποτὲ μὲν αἴσθημα γεγονὸς, ἄλλοτε δὲ κατὰ τὸν λεγόμενον τρόπον, καὶ ἄνδ τῆς τότε ἐξωτερικῆς κινήσεως, ὑπὸ τῆς ψυχῆς γινόμενον ἀνατύπωμα.

§. λη'. ΙΑ'. Διακριτέον τῷ Αἰσθήματος, καὶ τλὺ κατ' ἐπιλογισμόντινα ἐπ' αὐτῷ ἔννοιαν τῆς ψυχῆς, τλὺ διανοητικῶς ἐπιφερομένλυ· Οἷον τῆς μὲν τραχύτητος ἁφῇ αἰσθανόμεθα· τὸ δὲ τὰ μόρια τῆς ἐπιφανείας, τὰ μὲν τῶν ἄλλων ἐξέχειντε καὶ προπίπτειν, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, τὰ δ' εἰς κοίλωμα ὑφιζάνειν, τῦτο ἐπιλογισμῷ· Καί τὸ μὲν βάρος τῷ χρυσῷ αἰσθητὸν, τὸ δὲ τῶν ἀνεπαισθήτων αὐτῷ μορίων πύκνωμα, ἐπιλογισόν.

§. λθ'. ΙΒ'. Πότερον δὲ ἆρα, αἰσθήματα τὰ ὑπὸ τῶν αὐτῶν σωμάτων διεγειρόμενα, πᾶσι προσπίπτει πάντη τὰ αὐτά; Αλλ' εἰ καὶ τῶν Αἰσθητηρίων ὀργάνων αἱ ἀλλοιώσεις, ἅπασιν ἐπισυμβαίνεσιν ἐπ' ἀκριβὲς αἱ αὐταί. Οὐδὲν γὰρ

(1) Ὅρα παρὰ Πλατ. περὶ τῶν Σκιῶν ἐν τοῖς Συμπος. Προβλ. Βιβ. Ζ'. Προβ. ε'.

ἦν ἄλλο τὸ αἴσθημα, ἢ τοῦ ἐπὶ τῇ τῶν Αἰσθητηρίων ἀλλοιώσει καταστήματος τῆς ψυχῆς ἐπίγνωσις, (§. κϛ΄). Ἑκάστου οὖν τὴν καθ᾽ ἑαυτὸν κατάστασιν ἐπικρίνειν ἔχοντος, τὴν δὲ τοῦ ἑτέρου μηδενὸς, τὶς ἂν ἡμῖν τὰς τῶν πολλῶν ἀλλοιώσεις παραθέμενος, τὸ ζητούμενον οἷοστ᾽ ἂν ᾖ ἐπιλύσασθαι; (1).

(1) Δύο τινὲς τ᾽ αὐτὸ σῶμα θεώμενοι, τὴν ἐπ᾽ αὐτῷ χροιὰν ἐρυθρὰν καλεῖσθαι ἀκούουσιν. Ἑκάτερος οὖν, ὁσάκις ἂν τὴν ἧς ἤδη ἀντιλαμβάνεται αἴσθησιν, κατὰ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν αἴσθηται ἐπανιοῦσαν, χροιὰν ἐρυθρὰν θεᾶσθαι φήσει. Πότερον δ᾽ ἆρα τὸ αὐτὸ αἴσθημα τυγχάνειγε ὄν, ὅπερ ὑπὸ τῷ αὐτῷ ὀνόματι ἄμφω διερμηνεύουσι; τουτέστιν ἆρ᾽ ἑκατέρου ἡ ψυχὴ, ἀμφοτέρων ἐρυθρὰν θεᾶσθαι τὴν χροιὰν λεγόντων, τὸν αὐτὸν διατίθεται τρόπον; οὐκ ἔστιν ὅλως οὐδεμιᾷ μηχανῇ διορίσασθαι. Τὰ δ᾽ αὐτὰ, καὶ περὶ τῶν κατὰ τὰς λοιπὰς Αἰσθήσεις ἀντιλήψεων ῥητέον. Γραβεζάνδ. Λογ. Μέρ. Α΄. Κ. ϛ΄. §. 399.

ΚΕΦΑ-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ ἐννοιῶν εἰδῶντε διαφορᾶς, καὶ τρόπων παντοίων.

§. μ΄.

Τῶν ἐννοιῶν αἱ μὲν ὕλης πάντη ἀπηλλαγμέναι ἴχνες παντὸς παρισάμεναι τῇ ψυχῇ, εἰλικρινῆ νοήματα καλῆνται, καὶ ἔννοιαι καθαραί· οἷαι ἡ τὲ ΘΕΟΥ, ἡ τῆς ψυχῆς, ἡ τὲ ἐν αὐτῇ νὲ, ἡ τῆς βελήσεως, καὶ τῶν ἐξ ἐπισασίας (§. κά΄.) ἄλλαι συχναί. Αἱ δὲ ἐκ ἄνθ' ὑλικῆτινος ἐκφερόμεναι πάθες, προσλήψεις μὴ καθαραί· οἷαι μάλισα, ἂς ἐκ τῆς τρίτης τῶν ἰδεῶν ἀρχῆς (§. κς΄.) ἀρυόμεθα.

§. μά. Διττὰι δὲ αὗται· αἱ μὲν γὰρ διάτινος τῶν ἐν τοῖς αἰσθητηρίοις κινήσεως, καὶ ταῦτα αἰσθήματα (§. κή΄), τὰ μὲν τῆς ἔξω, τὰ δὲ τῆς ἐνδοτέρας αἰσθητικῆς δυνάμεως (§. κζ΄.) εἶναι λεγόμενα. Αἱ δὲ κατ' ἐπιστροφὴν ψυχῆς, ἐπὶ τὰ ἄλλοτέποτε γεγονότα τῶν αἰσθημάτων, καὶ ταῦτα φαντάσματα. (§. λζ΄.). Οἷς ἐὰν προσῇ, τό, τε ὑπὸ τῆς ψυχῆς ὄικοθεν κινεμένης ἀνακαλεῖσθαι, καὶ δὴ καὶ ἡ κατὰ συνείδησιν ἐπανάληψις τὲ καὶ ἄλλοτε προσειλῆφθαι τὰ αὐτὰ (§. θ΄), καὶ μνῆμαι. Ἀλλ' αἱ μνῆμαι ἐδὲν ἧττον εἰσὶ, καὶ τῶν αὐλωτέρων ἐπενθυμήσεων. (1).

§. μβ΄. Ἔτι αἱ μὲν τῶν ἐννοιῶν ἁπλαῖ, αἱ δὲ μὴ ἁπλαῖ. (2). Καὶ ἁπλαῖ μὲν αἱ πρώτισαι καὶ στοιχειώδεις, ἂς εἰς ἁπλεστέρας ἄλλας ἀναλύειν ἀμήχανον. Τὴν γὰρ τῆς νοήσεως φέρε ἔννοιαν, ἢ τιὼ τῆς θερμότητος πρόσληψιν, ἢ τῆς

(1) „Εἰ γάρτις ἔποι μὴ τῇ ψυχῇ „τὴν μνήμην ἀνήκειν, τῷ δέτοι σώμα„τι· καὶ ὅλως τῆς τὰ Ἐγκεφάλε „συστάσεως αὐτὴν ἐξηρτῆθαι, μείζοσι „δήπε ἐνοχεθήσεται ταῖς ἀπορίαις.... „Μὴ γὰρ ἔξὸν ἅτως αὐτῷ μνήμην ὅ„λως ἀποδᾶναι ταῖς χωρισαῖς σωμά„των ἀσίαις, καὶ ἡ τῶν Νόων ἐκείνων „νόησις ἀτρόα οἰχήσεται. (Γραβε„ζάνδ. Στοιχ. τῆς Φιλοσ. §. 193.).

„Ἐννόαμοῖ τι νοερὸν ὄν, τὸ μηδεμίαν „κατὰ τὸ δοκᾶν μηδὲ σώζειν παρᾶσαν, „μηδὲ ἀπᾶσαν, ἐξ ὧν πρὶν ἔχεν, ἀ„νακαλεῖν ἰδέαν δυνάμενον, καὶ ἐπι„σήμα τινὸς ἀνοίας ἔξεις ἐπίνοιαν. (Αὐτ. §. 104.).

(2) Διὰ δὴ τᾶτο, ἐχ ἁπλῆν τὴν ἔννοιαν ἐν γένει, ἀδ' ἁπλῆν πρόσληψιν (ὡς κοινῇ εἰώθασιν) ὀνομάζειν αὐτοὲ ἀξιῶμεν, ἀλλ' ἔννοιαν πρώτην (§. β΄.).

λθκότητος, καὶ τὰς παραπλησίας, εἰς τί ἄντις καὶ ἀναλύσειε; Μὴ ἁπλᾶι δὲ αἱ ἐξ ἁπλουστέρων, καὶ εἰς ἁπλουστέρας. Οἷον ἡ τῆς ψυχῆς, ἐν ᾗ νῶς καὶ βούλησις ἐνθεωρεῖται· ἡ τῆς φλογὸς, ἐν ᾗ καὶ φῶς, καὶ θέρμη, καὶ ἔκτασις, καὶ χῆμα, καὶ κίνησις· ἡ τῆς χιόνος, ἐν ᾗ ψύχος, καὶ λθκότης.

§. μγ'. Τῶν δὲ μὴ ἁπλῶν, αἱ μὲν σύνθετοι, αἱ δέπως ἄλλως συμπεπλεγμέναι. (1). Καὶ σύνθετοι μὲν, ἐν ὡς φύσει, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων, ἡ τῶν ἁπλουστέρων συνέλθυσις· Καὶ τούτων, ἤτοι ἀπαραιτήτως συνιουσῶν, καὶ ἐξ αὐτῆς, ὡς φαῦναι, τῆς οὐσίας τοῦ νοουμένου· ὡς ἐπὶ τῆς φλογὸς, ἡ τοῦ φωτὸς καὶ τῆς θέρμης· ὡς ἐπὶ τῆς ψυχῆς, ἡ τοῦ νοῦ καὶ τῆς βουλήσεως· ἢ μὴ ἀπαραιτήτως· ὡς ἐπὶ τῆς αὐτῆς ψυχῆς, τό, τε εὔφυᾶ εἶναι, καὶ τὸ φιλόσοφον, καὶ τὰ παραπλήσια. Συμπεπλεγμέναι δὲ, ἐφ' ὧν ἡ τῶν ἁπλουστέρων ἐπιπλοκὴ, οὐχὶ φύσει, ἀλλ' ἤτοι ὑπολήψει, ἢ ἐπινοίᾳ, ἢ χέσει, ἢ τέχνῃ, ἢ περιστάσει, ἢ συγκυρήσει, ἢ τῇ ἐπαλλήλῳ ἐπαναλήψει.

§. μδ'. Καὶ τῇ μὲν ἐπαλλήλῳ ἐπαναλήψει, ὡς ὅτε τὴν αὐτὴν ὁμοειδῆ ἰδέαν, κατὰ τὸ συνεχὲς προάγομεν. Οὕτω μεγέθει μέγεθος, καὶ χρόνον χρόνῳ, καὶ κίνησιν κινήσει παρασυνάπτοντες, ἀπεραντόντινα σννοοῦμεν ἔκτασιν, καὶ αἰῶνας ὅλους, καὶ κίνησιν ἀΐδιον ἰδεώμεθα· Ἢ κατὰ τὸ διωρισμένον τὴν αὐτὴν ἰδέαν πληθυώμεν· Καὶ τοιαῦται αἱ περιληπτικαὶ ἅπασαι ἰδέαι, ἡ τοῦ δήμου, ἡ τοῦ στρατοῦ, καὶ ἐν γένει ἡ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τοῦ πλήθους. Ἐφ' ὧν αἱ ἐπαναλαμβανόμεναι σύννοιαι κυρίως εἰπεῖν ἁπλούστεραι ἐκ εἰσὶν, ἐλάττονες δὲ, ἢ βραχύτεραι, τῷ λόγῳ δηλονότι τῶν νοουμένων. Τάττε ἐξ αὐτῶν πληρώματα, ἢ χύματα, ἢ ἀθροίσματα, ἢ ὅπως ἄν ἄλλως δόξειεν ἀποκαλεῖν, ἃ μᾶλλον τὸν τοῦ συνθέτου λόγον, ἢ τὸν τοῦ ὅλου ὑποδεδέχαται. Ἐπὶ ταῖς δὲ, καὶ τὸ σχῆματις τὸ ἐκ τῶν περάτων συμπαραλαβὼν, τὸ τοῖς μὲν ὑπάρχουσι τῶν μεγεθῶν φύσει παρὸν, τοῖς δ' ἀναπλαττομένοις, πρὸς

(1) Τριττόντι εἶδος τῶν κατὰ σύνθεσιν, ἢ συμπλοκὴν (ταῦτα γὰρ ἀδιαφόρως ἐξείληφεν.) ἰδεῶν ὁ Λώκιος τίθησιν- (Βιβλ. Β'. Κεφ. ιβ'.). Τὰς μὲν τῶν τρόπων (ὡς αὐτὸς φησὶν) οἷον τριγώνου, εὐγνωμοσύνης, θανάτου, γάμου, κτ. τὰς δὲ τῶν οὐσιῶν, οἷον μολίβδου, Σωκράτους· τὰς δὲ τῶν σχέσεων, οἷον πατρὸς, προσάτου, κτ. (§. 3-7.).

πρὸς τὸ δοκοῦν σχεδιαζόμενον, τὰς παντοίας ἕξει τῶν σχημάτων, ἐν πηλικοισοῦν τοῖς μεγέθεσι φαντασίας.

§. μέ. Συγκυρήσει δὲ συμπεπλεγμένη ἔννοια ἐστὶ, καθ' ἣν ἐννοιῶν ἄλλων διαφερουσῶν, καὶ χωρὶς ἀλλήλων ἐννοεῖσθαι πεφυκειῶν, τὰ εἴδη κατὰ τὸ αὐτὸ συγκυρεῖ. Καὶ γὰρ διὰ τὸ σύνεγγυς τῶν γενομένων ἤδη ποτὲ κατ' αὐτὰς τῇ ψυχῇ ἀλλοιώσεων, εἴποτε καὶ ὕστερον αὐτῇ ποτε θατέρα προσπέσοι, συνεφέλκεταί πως καὶ τὴν ἑτέραν. (§. ϛ'.). Οἷον εἴτις τοῦ ἵππου ἀποσεισθεὶς, κόρακος ἅμα κρώξαντος κατὰ τὸ αὐτὸ ἐπακούσειεν, οὐ ῥάδιον ἔπειτα τοῦ μὲν κρωγμοῦ ἄλλοτε ἀκοῦσαι τοῦ κόρακος, τῆς δὲ πτώσεως μὴ ἔννοιαν λαβεῖν, ἧς τότε πέπονθεν. (1). Ἐντεῦθεν ὁ παρὰ Ῥωμαίοις ξένος τοῦ ἀνθρώπου λέων· καὶ ὁ τοῦ λέοντος ἰατρὸς ἄνθρωπος (2) ἐξ ἑτέρου ἕτερος γνωριζόμενος. Ἐκ δὲ τῆς τοιᾶσδε τῶν ἰδεῶν συμπεριπτώσεως, καὶ ἡ τῶν Διαλέκτων μάθησις ἤρτηται· Συμπροσπιπτούσης δηλονότι, τῇ κατὰ τὸν ἦχον τῆς φωνῆς ἰδέᾳ, τῆς κατὰ τὸ ἐκφωνούμενον. Δι' αὐτῆς δὲ καὶ τὸ μνημονικὸν, ἔντε θεωρίαις πρὸς διανόησιν, καὶ ἐν πράξεσι πρὸς βουλὴν, οὐ μικρὰ ἐπιβοηθεῖται.

§. μϛ'. Συμπεπλεγμέναι δὲ ἔννοιαι περιστάσει, καθ' ἣν παρασυμβαίνει τις, τῇ οὐκ ἄλλως ἀσυμπλέκτῳ ἐννοίᾳ, καὶ ἄλλη ἡ ἐκείνην εἴδει τρέπουσα, καὶ ὁπωσοῦν ἑτεροίαν ἀναδεικνῦσα. Οὕτως ἐπὶ τῇ τοῦ ἀνδροφόνου ἐννοίᾳ, συμβὰν ὅτι καὶ ὁ ἀναιρεθεὶς πατὴρ ἐκείνου ἦν, τὴν τοῦ πατραλοίου ἰδέαν ἀποφερόμεθα. Ἐπὶ τῇ τοῦ κλέμματος, εἰ τύχοι ἱερὸν εἶναι, καὶ τῷ Θεῷ ἀνατεθειμένον τὸ συληθὲν, τὴν ἱεροσυλίαν νοοῦμεν. Ἀπειράχως δὲ τὰς οὕτω συμπεπλεγμένας ἐννοίας, ἐπὶ τῶν κατὰ ἄνθρωπον πράξεων συμβαίνει ποικίλλεσθαι.

§. μζ'. Τέχνῃ δὲ συμπεπλεγμέναι ἔννοιαι, ἐφ' ὧν ἡ πολλῶν ἐννοιῶν ἐπιπλοκὴ ἐκ τέχνης συνίσταται· τοιαίδε ἡ τοῦ οἴκου, ἡ τῆς νηὸς, ἡ τοῦ ὡρολογίου, καὶ ἁπλῶς αἱ τῶν τεχνουργημάτων. Ἢν ἐπὶ τῶν θεατρικῶν πυροφαύσεων, τὰ διὰ

(1) Καταχρηστικώτερον αὗται αἱ συγκυροῦσαι ἰδέαι θεωρείσθωσαν ἐνταῦθα· ὅτι μηδὲ ἰδέαν μίαν κυρίως εἰπεῖν συνιστῶσιν, ἀλλ' εἰσὶν ἰδεῶν πλειόνων, καὶ τῷ παντὶ διαφερουσῶν (πῶς εἴπω;) συμπαρουσίασις. Ὅρα Γραβεζάνδ. Λογ. 334.

(2) Παρ' Αὔλω Γελλίῳ ἐν Νυξ. Ἀττικ. Βιβλ. Ε'. Κεφ. ιδ'.) Hic est Leo hospes Hominis; hic est Homo medicus Leonis.

φλογὸς ποικιλοχρόȣτε καὶ πολυσχήμȣ θεάσαιτό τις τεχνιτευόμενα, πρὸς τῇ φύσει συνθέτῳ (§. μγ'.) τῆς φλογὸς ἐννοίᾳ, καὶ συμπεπλεγμένην ἐκ τέχνης ἀποίσεται, τὴν διὰ τὰς χροιὰς, καὶ τὰ σχήματα.

§. μή. Σχέσει δὲ, ἐπειδὰν ἰδέαν ἰδέα συνεκφέρει καὶ συμπαρίστησιν· ȣ̓μενȣν τῷ ψιλῇ συγκυρήσει ἀλλήλαις ἀπαντᾶν (§. μέ.), ἀλλ' ὅτι ἐξ ἀνάγκης ἀλλήλων εἰσὶν ἐχόμεναι· οἷον τῷ υἱῷ συνεπινοȣ̃μεν καὶ τὸν πατέρα, καὶ τὸ ἴσον τῷ ἴσῳ, καὶ τὸ ἄνω τῷ κάτω.

§. μθ'. Τῇ δὲ ἐπινοίᾳ (*) κατὰ διαφόρȣς τȣ̃ φανταστικȣ̃ ἀνατυπώσεις, διαφέρȣσαν ἡ ἰδέα τὴν ἐπιπλοκὴν ἴσχει· τῇ

(*) Διττὴ (φασὶ) λέγεται ἡ ἐπίνοια· ἡ μὲν, οἷον ἐπέννοιάτις ȣ̓σα καὶ ἐπενθύμησις, ἡ τὰ ἐκ τῆς φύσεως συνημμένα διαχωρίζȣσα, καὶ ἰδιοσυστάτως ἐπινοȣ̃σα ἑκάτερον, οἷον τὴν ψυχὴν χωρὶς τȣ̃ σώματος, καὶ τὸ σῶμα χωρὶς τῆς ψυχῆς· τό, τε σῶμα ἐστερημένον τȣ̃ χρώματος, καὶ τὸ χρῶμα διῃρημένον τȣ̃ σώματος. Ταύτην δὲ πρώτως καὶ κυρίως ἐπίνοιαν καλεῖσθαι βȣ́λονται. Ἡ δὲ λοιπὴ, ψιλὴ (φασὶν) ἐπίνοια ὀνομάζεται, ἥτις διανοίας ὑπάρχει ἀνάπλασμα, ἡ τὰ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντα, ὡς ὄντα λογιζομένη· οἷον πτερωτὸν ἄνθρωπον κτ. καὶ ἐκ τῶν ὅλων δὲ μέρη λαμβάνȣσα, καὶ συντιθεῖσα μετ' ἀλλήλων, καὶ ὑφιστῶσα τὰ πάντῃ ἀνύπαρκτα, οἷον Κένταυρον, κτ. .... Διαφέρειν δὲ τῆς φαντασίας τὴν ψιλὴν ταύτην ἐπίνοιαν, ὅτι ἡ μὲν φαντασία τῶν ὄντων ἐστὶν ἀναπόλησις, ὅταντις τὸ ὁραθὲν ἀναπολῇ καὶ φαντάζηται· Ἡ δὲ ψιλὴ ἐπίνοια τῶν μηδαμῶς ὄντων ἐστὶ διατύπωσις. Καὶ ταῦτα μὲν ἄλλος ἀπ' ἄλλȣ παραλαβόντες, (ὅρα Βλεμ. ἐν Ἐπιτομ. Λογ. Κεφ. ε. Ἐξ ȣ̃ οἶμαι καὶ Κορυδ. ἐν τῇ Λογ.) ἀκρίτως κατέχȣσι, καίτοι μὴ πάνυ πρὸς ἀκρίβειαν τὴν τȣ̃ ὀρθȣ̃ λόγȣ ἀπεξεσμένα.

Α'. γὰρ τὸ ἰδιοσυστάτως τὴν λογικὴν ψυχὴν νοεῖσθαι ἄνευ τȣ̃ σώματος, ἐν ἴσῳ τάττειν τῷ καὶ τὸ χρῶμα τȣ̃ σώματος διῃρημένον ἐπινοεῖσθαι, ȣ̓κ οἶμαι Ἀνδρὸς εἶναι, τȣ̃ τὴν ψυχὴν ȣ̓σίαν ἄϋλον ὑποτιθεμένȣ, καὶ ἀθάνατον, οἵας δὴ δόξης αὐτῶν τινες τυγχάνειν ἐοίκασι. (Βλεμμίδ. αὐτόθι.). Ἡ μὲν γὰρ χωριστὴ, καὶ ἰδιοσύστατος ἐστὶν ȣ̓ μόνον ἐπινοȣμένη, ἀλλὰ καὶ γινομένη διὰ τῆς ἀναλύσεως· τὸ δὲ χρῶμα, ἅτε δὴ συμβεβηκὸς ὄν, ἀχώριστον ἐστὶ φύσει, καὶ ἐν ἑτέρῳ τὸ εἶναι ἔχον κατ' ȣ̓σίαν τὴν ἑαυτȣ̃. Διὸ καὶ τῷ παντὶ διέστηκε (καὶ κατὰ τὴν αὐτῶν τȣ́των δόξαν) ἡ ψυχὴ, καὶ τὸ χρῶμα ἰδιοσυστάτως ἐπεννοȣ́μενα· Καὶ ȣ̓δενὶ θέμις ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἀνάγειν ἐπίνοιαν, κατὰ τόνδε τὸν λόγον, τȣ́των ἑκάτερον, εἰμὴ πρῶτον περὶ τῆς ψυχῆς κατὰ τὸν Δικαίαρχον, καὶ τȣ̀ς λοιπȣ̀ς θνητοψύχȣς, φρονεῖντε καὶ λέγειν ἕλοιντο τὰ μὴ δίκαια. Β'. ȣ̓δὲ τὴν ψιλὴν παρ' αὐτοῖς λεγομένην Ἐπίνοιαν, οἷαν τὴν τȣ̃ πτερωτȣ̃ ἀνθρώπȣ, τῆς τȣ̃ ἀχρόȣ σώματος, ἢ τῆς μὴ ἐνσωμάτȣ χροιᾶς, ὀρθῶς διανοȣ́μενοι διαστέλλειν δεῖν οἴονται. Ἐν τίνι γάρποτε τὰ τῆς Διαστολῆς ἔξει τὸ εὔλογον; ὅτι φασὶν ὁ πτερωτὸς ἄνθρωπος, ἐστὶν ἀνύπαρκτος· τὶ δαί; τὸ χρῶμα, τὸ μὴ ἔντινι σώματι, ἆρ' ὑπαρκτόν; ȣ̓δεὶς ἂν φαίῃ. Ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ

τῇ μὲν ὄναρ διὰ τῶν κατὰ τὸν ἐγκέφαλον ἀλλοιώσεων· τῇ δὲ καὶ ὕπαρ, διὰ τῶν ἐκ βελτικῆς προθέσεως, ποικιλομένη πολλαχῶς. Ἤτοι γὰρ συναρμογῇ τῶν μὴ συμβαίνειν ἐν τοῖς πράγμασι πεφυκότων· Καὶ τέτων ἢ ὁλικῶν ἐσιῶν ὄντων, ὡς εἴτις τὸ Κύπριδος τέθριππον ὑπὸ τῶν περιστερῶν ἑλκόμενον ἀναπλάσειεν· ἢ γῶν μερικῶν, καὶ ὁλοχερῆς τινος ἀναπληρωτικῶν καθισαμένων, ὡς ἐπὶ τῆς τῶν Κενταύρων φαντασίας, τῆς τῦ Πηγάσε, κξ'. ἢ ἐξ ὑσίας καὶ τρόπε, ὡς εἴτις ἐνδάλλοιτο ὄρος σαλεύομενον, ἵππον χλωρόν· ἢ ἐκ τρόπων τῶν περὶ τινὶ αὐτινὶ ὑσίαν παρηλλαγμένων· ὡς εἴτις τὰς τῆς Κλεοβελίνης Κέρας, ἀναπολοίη, αἳ

. . . . . διάνδιχα εἶδος ἔχεσαι,
ἣ μὲν λάθρη ἔασιν ἰδεῖν, ἣ δ' αὖτε μέλαιναι. (1).

Ἢ ἐπιπολαπλασιασμῷ μέλες τῦ αὐτῦ· οἷον ὅτε τὸν Βριάρεων ἐνόεμεν, ἢ τὸν Γηρυόνιν. Ἢ ἀφαιρέσει, ὡς ὅτε μῆκος καὶ πλάτος μόνον θεωρῦμεν, μὴ προσεπιλογιζόμενοι τὸ βάθος ἐπὶ τῦ σώματος. Πρὸς ὃν δῆπε τρόπον καὶ αἱ τῶν καθόλε ἀνάγονται ἔννοιαι, καὶ αἱ τῶν συμβεβηκότων· ὧν τὰ μὲν χωρὶς τῶν κατὰ μέρος, τὰ δὲ χωρὶς τῶν ἰδίων ὑποκειμένων, διὰ νοερᾶς καθ' ἑαυτὰ παρίσαται ἀφαιρέσεως, περὶ ὧν ἐν ἄλλοις· ἐνθα σημειωτέον καὶ τῦτο, ὡς αἱ κατ' ἀφαίρε-

δοκεῖ καὶ τῶν Κενταύρων αὐτῶν, τὴν ἰδιοσυγκράτως ἐπινοεμένην χροιὰν, οἵαν κατ' ἐπέννοιαν τιθέασι θεωρεῖσθαι, μακρῷ τυγχάνειν ἀδυνατώτερον. Γ'. δὲ ἀδὲ τὴν ὑπεξαίρεσιν τῆς ψιλῆς αὐτῶν Ἐπινοίας ἀπὸ τῆς φαντασίας, ἀδεὶς ὀρθῶς φιλοσοφεῖν ᾠρημένος ἀποδέξεται. Εἰ μὴ γὰρ διὰ τὰ φανταστικὰ ἢ αἱ τοιαῦται πλασματώδεις τελένται διατυπώσεις, εἰπάτωσαν πόθεν; καὶ δὶ ὁποίας ἄρα τὰ γνωσικὰ δυνάμεως; τί δ' ἐροῦσι καὶ περὶ τῶν ἐν ὕπνοις φαντασιῶν; ἀδὲ γὰρ ἐδ' ἐκείνων αἱ πλεῖσαι τῶν ὄντων εἰσὶν ἀναπολήσεις, τῶν δὲ μὴ ὄντων ἀνατυπώσεις καὶ ἀναπλάσματα, καίτοι τῆς φανταστικῆς δυνάμεως ὁμολογημένως καὶ αὐταὶ πάθη τυγχάνεσαι.

Τοιγαρῦν ἡμῖν Α'. ἡ καθ' ἑαυτὴν τῆς ψυχῆς ἔννοια ἢ χωριτὴ, ἰδιοσυγκράτως νοεμένης, Ἔννοια ἔσαι ἀληθὴς, καὶ κυρίως τοιαύτη, καὶ τῶν Ἐπινοιῶν εἴδος ἔξω τεθήσεται. Β'. ἡ τῶν συμβεβηκότος, χωρὶς τῆς ὑσίας ἐν ᾧ ἐστὶ, κατ' ἀφαίρεσιν νοεμένη, κυρίως τε καὶ ἀληθῶς ἐπίνοια ῥηθήσεται, τρόπῳ μόνῳ τῶν ἄλλων ἐπινοιῶν διαφέρεσα. (§. Ἀνωτ.). Γ'. Καὶ τῶν τοιῶν δὲ ἐπινοιῶν αἱ πλεῖσαι, φαντασίαι τινὲς εἰσί. Φαντασία γὰρ, πᾶσα ἡ κατὰ τὸ φανταστικὸν, κἂν ὕπαρ, κἂν ὄναρ τύχοι, γινομένη ἀνατύπωσις· Καὶ αὕτη εἴτε τῶν ὄντος, καὶ ἀληθὴς ἔσαι, εἴτε τῶν μηδαμῶς μηδαμῶς ὑπάρχοντος, καὶ ἀναπεπλασμένη ἐρήσεται.

(1) Παρὰ Λαέρτ. ἐν Βίοις Κλεοβ.

φαίρεσιν ἔννοιαι πολλάκις καὶ ἄχρι τῶν ἁπλουστάτων ἐξήκουσιν, ὡς καὶ περὶ τούτου εἰρήσεται· ἢ ἐπεκτάσει, οἷον ὅτε γίγαντα οὐρανομήκη· ἢ μειώσει, οἷον ὅτε πυγμαῖον, σπιθαμιαῖον· ἢ καθ' ἑκάτερον, οἷον ὅτε μακροσκελῆ μικροκέφαλον τὸν αὐτόν· ἢ μεταθέσει, οἷον εἴτις ἐπ' ἀνθρωπίνου φανταστείῃ προσώπου, τοὺς μὲν ὀφθαλμοὺς ἔνθα τὰ ὦτα, καὶ ταῦτ' ἀνάπαλιν, ἢ ἐπενθυμήσει, ὅταν ἐννοήσαντές τι, ᾗ καθ' αὑτὸ ἔχον ἐστὶν, ἐπιθεωρῶμεν αὐτὸ κατὰ δευτέραν (ᾗ φασὶν) ἐπίνοιαν, καὶ ᾗτινος σχέσεως λελαχὸς, ἣν αὐτῷ ὁ νοῦς ὁ ἡμέτερος περιῆψεν· οὕτως ὁ ἄνθρωπος νοεῖται ὡς ἀνωτέρω, ὡς κατωτέρω· ὡς μέσον, ὡς ἄκρον· ὡς ὑποκείμενον, ὡς κατηγορούμενον. Καὶ πολλαχῶς δὲ ἴσως καὶ ἄλλως. Καλείσθων δὲ τούτων, αἱ μὲν ὄναρ, ἀβούλητοι καὶ εἰκαῖαι· αἱ δὲ ὕπαρ κατὰ τὸ δοκοῦν ἰδέαι, καὶ ἐθελούσιοι. Ἐναπαιτεῖται δὲ ταῖς ἐπινοίαις ταύταις, ταῖς κατ' ἀνάπλασιν οὕτω συμπλεκομέναις τὸ δυνατὸν· ἐνείη δ' ἂν αὐταῖς τοῦτο, μηδὲν ἀντιφάσκον παριστανούσαις· τὸ γὰρ τοιοῦτον ὡς πορρωτάτω γίνεται τῆς ἐπινοίας, καὶ αὐτόχρημα ἄνοια. (1). Οἷον εἴτις βιάζοιτο ἐπινοῆσαι κύκλον τετράγωνον, καὶ εὐθύγραμμον δίγωνον. Διαστολῆς οὖν χάριν τὰς μὲν ἐννοίας ἐροῦμεν τῶν ἀδυνάτων, τὰς δὲ τῶν ἀνυπάρκτων. (2). Προσέχειν δὲ δεῖ ἐπ' αὐτῶν, τοῦ μὴ ἀπὸ τοῦ δυνατῶς ἔχειν, ἐπὶ τὴν ἤδη καὶ ἐνεργείᾳ ὕπαρξιν τοῦ ἐπινοουμένου κούφως τε καὶ ἀλόγως μεταπηδᾷν. (Προδιατ. Β'. §. κ'.). Προσδεῖ γὰρ τῷ δυνατῶς ἔχοντι καὶ λόγου, ἢ πείρας, τοῦ δείξοντος ὅτι καὶ ἐνεργείᾳ ὑφέστηκεν.

§. ν'. Ἔννοιαι δὲ τέως ὑπολήψει συμπεπλεγμέναι, ἅς, ᾗ δόξης ἔχει καὶ ἐμπειρίας ἕκαστος περὶ τὰ πράγματα ἀναπλάττεται· οἷον ἄλλη μὲν ἡ τῆς σοφίας ἰδέα παρὰ τῷ πεπαιδευμένῳ, καὶ ἄλλη παρὰ τῷ παιδείας ἀποτρόφῳ, μακρῷ διαφέρουσα. Καίγε οὐδεὶς ἐπιεικῶς οὕτως ἰδεᾶται τὸ πάθος, καθάπερ ὁ παθών. Καὶ τὸ εὐδαιμονεῖν ἄλλος ἐν ἄλλῳ,

(1) „Ἡ γὰρ ψευδὴς γνῶσις, ὡς τοῦ „μὴ ὄντος οὖσα γνῶσις, ἄγνοια μᾶλ„λον, ἤπερ γνῶσις ἐστίν. Δαμασκ. „Φιλοσοφ. Κεφ. ά. περὶ Γνώσ. Οὐδὲ „γὰρ ἂν γνοίῃς τό γε μὴ ὄν, οὐ γὰρ „ἐφικτόν. οὔτε φράσαις. Παρμεν. πα„ρὰ Πρόκλ. εἰς τὸν Πλάτ.

(2) „Διαφέρει γὰρ πάμπολυ τὸ „ψεῦδος τοῦ ἀδιανοήτου. Γαλην. πε„ρὶ τῶν Ἱπποκρ. καὶ Πλάτ. Δογμ. Βιβλ. β'.

λω, ὡς ἂν ἕκαστος ἔχοι ῥοπῆς καὶ κλίσεως τίθεται· ὁ μὲν ἐν τῇ περιουσίᾳ τῶν χρημάτων, ὁ φιλοχρήματος, ὁ δὲ ἐν ταῖς παρὰ τῶν ἄλλων τιμαῖς, ὁ δόξης ἥττωμενος. Καὶ ἐχ ὅπως δὲ κατὰ ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ κατὰ ἔθνη ὅλα, παρὰ τὴν διαφορὰν τῆς τε ἀγωγῆς, καὶ τῶν ἐθισμῶν, καὶ τῶν παρ' ἑκάστοις νομίμων, μυρίας ἄντις εὑροι τῶν ἐξ ὑπολήψεως ἰδεῶν τὰς παραλλαγὰς, περί τε τῶν δικαίων, καὶ τῶν καθηκόντος, καὶ τῶν καλῶν κρίνεσιν· ὃ κἂν ἐκ μόνης τῆς τῶν καλῶν ἰδέας εἰκάσαι τις ῥᾴδιον· ταύτην γὰρ ἄλλως μὲν Ἕλληνες ἀνατυπῶνται, ἄλλως δὲ Σῆρες, ἄλλως δὲ οἱ Αἰθίοπες κξ'. (1). Μᾶλλον δὲ ἐφ' ἂν δύοτις ἔχοι οἶμαι παραγαγεῖν τῶν πάντων ἀνθρώπων, τὰς τιὼ αὐτιὼ περὶ τῶν καλῶν ἰδέαν ἐπ' ἀκριβὲς φέροντας. Καὶ περὶ τῶν παραπλησίων ὡσαύτας.

§. νά. Σεσημειώθω ὅτι τῶν κατὰ συμπλοκὴν ἐννοιῶν, δημιουργοὶ ἐσμὲν αὐτοὶ τὰ πολλὰ, κατάγε τὸ ἡμῖν δοκεῖν, (§. μζ'. μθ'.) καὶ παρὰ τιὼ φύσιν ἐνίοτε τῶν πραγμάτων αὐτὰς εὑρεσιοῦντες. Ἁπλῆν δὲ ἔννοιαν, ἣν ἐκ ἂν ἔχοι ποθὲν λαβὼν, ταύτιω ἐξ ἑαυτῆ ἀναπλάσαι τινὰ, ἐδεμιᾷ μηχανῇ ἀνυσόν· ἐδὲ γαρ αὐτεργῶν ταύτας ὁ νῆς πορίζεται πρὸς τὸ δοκεῖν, ἀλλ' ἤτοι ἑαυτὸν ὡς ἔχει ἀνασκοπῶν, (§. κά.), ἢ ὡς ὑπὸ τῆ σωματικῆ σκήνης ἠλοίωται. (§. κς'.). (2).

§. νβ'. Σεσημειώθω δὲ καὶ τόδε, ὅτι περὶ τὰς ἁπλᾶς τῶν ἰδεῶν (§. μβ'.) ἄνθρωποι ἔχουσιν αὐτομαθῶς. Καὶ εἰμήτις παρ' ἑαυτῆ, ἢ τῷ ἐντὸς αὐτῆ κατασήματι τῆς ψυχῆς προ-

(1) „Ἄνθρωποι συμφωνοῦντες εἰ τύ-„χοι περὶ τῆ εἶναι τινὰ σωματικὴν εὐ-„μορφίαν, περὶ τῆς εὐμόρφε καὶ κα-„λῆς γυναικὸς τασιάζεσι. Τῆ μὲν Αἰ-„θίοπος τὴν σιμοτάτην, καὶ μελαν-„τάτην προκρίνοντος· τῆ δὲ Πέρσε τὴν „γρυποτάτην καὶ λευκοτάτην ἀποδε-„χομένε· Ἄλλε δὲ τὴν καὶ μέσην κα-„τάτε τὸν χαρακτῆρα, καὶ κατὰ „τὴν χρόαν, καλλίονα λέγοντος. Σέξτ. Ἐμπαρ. κατὰ Μαθημ.

(2) Δῆλον δὲ παραπλήσια δύναθαι ἐν τῷ νοερῷ κόσμῳ τοῖς ἐν τῷ Φυσικῷ τὸν ἄνθρωπον. Ἐν ἑτέρῳ γὰρ καινῶν ὄντων παρακτικῆς δυνάμεως ἔτυχεν· Ἀλλ' ἤτοι τῆ ἀθροίζαν τὰ ὄντα, ἢ παρατιθέναι αὐτὰ, ἢ ἀποδιϊσᾶν καὶ διαχωρίζειν· Τοιγαρῶν ὡς μίαν συμπεπλεγμένην πλείονας ἁπλοτέρας, ἢ καὶ συμπεπλεγμένας ἰδέας συμβάλλειν ἀλλήλαις ἡ ψυχὴ δύναται· τῇ μὲν, ὡς ἐν τοῖς ἐκτὸς αὖται συνημμένως ἔχεσι· τῇ δὲ καὶ ὡς ἂν αὐτῇ συνάψαι δόξειεν αὐτάς· Τοιαύτη ἡ ἰδέα τῆ κάλλες, τῆς εὐγνωμοσύνης, ἡ ἑνὸς ἀνθρώπε, ἡ ἑνὸς στρατῆ, ἡ τῆ παντὸς συντάγματος. Τάτων γὰρ ἕκασον ὡς ἓν ἰδεᾶται ὁλικῶς, καὶ δι' ἑνὸς σημαίνει ὀνόματος. Λώκιος περὶ τῆ Νῆ, Βιβλ. β'. Κεφ. ιβ'. §. ί.

προσέχων (§. κά.), ἢ ταῖς παρὰ τῶν ἐκτὸς ἐμποιεμέναις αὐτῷ διὰ τῶν αἰσθήσεων ἀλλοιώσεσιν (§. κς'.), ἐκ ἂν παρ' ἄλλε ποτὲ τὲ διδάσκοντος αὐτὰς ἐπιδέξαιτο. Διὸ καὶ πρὸς τὸν ἐκ γενετῆς τυφλὸν περὶ χρωμάτων λέγειν, ὡς ἔντι ὂν τῶν ἀδυνάτων πεπαροιμίασαι· τὰς δὲ συνθέτες (§. μγ'.) καὶ συμπεπλεγμένας (§. μδ'. μέ. κξ'.), καὶ παρ' ἄλλε διδαχθῆναι, τὸν τὰς ἁπλᾶς, ἐξ ὧν ἐκεῖναι προειληφότα, ἐδὲν ἀδυάτον (1). Οἷον τὸν ἐξ Αἰθιόπων, διδάξειέτις οἷός τις ὁ παγετός ἐσί, τί τὸ ὕδωρ, καὶ τί τὸ θερμὸν εἶναι, καὶ τὸ ψυχρὸν, καὶ τὸ διαφανὲς, καὶ τὸ κρυσαλλοειδὲς ἄλλοθεν ἐκ ἀγνοῦντα· ἀγνοῦνται δὲ ἐχ οἷοντε. Ἀναάγκη γὰρ ἐκεῖνα συμπεριλαβεῖν ἐξ ὧν τὲτο, ὥντε ἄνδ, ἔτ' ἂν γίγνοιτο, ἔτ' ἂν νοοῖτο. Διόπερ εἰκότως τὰς ἁπλεςέρας ἐννοίας τῶν ἐξ αὐτῶν τιὼ σώθεσιν, ἢ σωεπιπλοκιὼ ἐχεσῶν, χαρακτῆρας τε καὶ γνωρίσματα, ἐχ ὅπως οἱ καθ' ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ οἱ Πάλαι καλεῖν εἰώθασι (2).

§. νγ'. Ἐντεῦθεν ἔν καὶ ἐπὶ ἄλλας ἰδεῶν διαφορὰς ἐσι μεταβῆναι, τῶν ὡς ἐκ τὲ τρόπε διακρινομένων, καθ' ὃν τὴν γνῶσιν ἡμῶν ὑπέρχονται. Ἀλλὰ προληπτέον δὴ πρῶτον, ὅτι πᾶσα ἔννοια γνώριμόν τι ἐσὶ τῇ ψυχῇ· μᾶλλον δὲ, καὶ κατ' ἐνέργειαν ἤδη γινωσκόμενον, ἵνα δὴ τὲτο ᾖ, ἔννοια δηλονότι· (§. γ'. κξ'.). Οὐδὲ γὰρ δί ἄλλο καλεῖται καὶ ἔννοια, ἢ ὅτι ἔνεσι τῷ Νῷ. Τὸ δὲ τῷ Νῷ ἐνεῖναι, ἐδὲν ἕτερον σημαίνει ἢ τὸ γινώσκεσθαι· ὡς τόγε ἐνεῖναι μὲν, ἀγνοεῖσθαι δὲ λέγειν, αὐτὸ τὲτο καὶ ἐνεῖναι ἅμα διατείνεσθαι ἂν εἴη, καὶ μὴ ἐνεῖναι· Καὶ ἀγνοεῖσθαι κατὰ τὸ αὐτὸ καὶ γιγνώσκεσθαι.

§. νδ'. Προληπτέον δεύτερον, τὸ ἐδὲν ἧττον ἐκ τῆς πείρας φανερὸν, ὡς ἐκ ἀεὶ ἰσομέτρως τὸ γνωρίμοις εἶναι πάρεσιν ἡμῶν ταῖς ἐννοίαις· Ἀλλ' αἱ μὲν μᾶλλον εἰσὶ γνώριμοι, τῆς ψυχῆς εἰλικρινῶς καὶ ἀνενδοιάσως τιὼ κατ' αὐτὰς γνωσικιὼ ἀλλοίωσιν ὑφισαμένης· Αἱ δὲ ἧττον, μὴ σαφῶς ξυνορᾶν

(1) Καὶ κατὰ ταῦτα δὴ αἱ μὲν ἁπλαῖ, αἱ κατὰ τὰς Στωϊκὰς ἂν εἶεν προλήψεις, ἃς φυσικῶς λαμβάνομεν (ὡς ἐκεῖνοι φασὶ) καὶ ἀνεπιτεχνήτως· Αἱ δὲ σύνθετοι καὶ συμπεπλεγμέναι, αἱ κατ' ἐκείνας ἔννοιαι, αἱ δὲ ἐπιμελείας ἐγγινόμεναι ἡμῖν, καὶ ἀπὸ μαθήσεως. Παρὰ Πλετάρχ. Ἀρεσκ. Βιβλ. Δ'. Κεφ. ά.

(2) „Πῶς ἐσηκόταται τὰ εἴδη, καὶ τοῖς χαρακτῆρσι διεσηκότα. Ναζιανζ. Λόγ. λδ'.

ρᾶν ἐχέσης, ἀλλ' οἷον ὑφορωμένης, καὶ ὑποπτεύσης τὴν ἥμπερ δοκεῖ ἔχειν διάθεσιν· Εἰκάσαις ἂν τὸ ἐπὶ τῶν πρώτων γνώριμον, ἡλιακῷ φωτὶ, τῷ σαθρᾷ μεσημβρίᾳ, αἰθρίας ἔσης, ἐῤῥωμένῳ κινοῦντι τιὼ ὄψιν· Τὸ δ' ἐπὶ τῶν δευτέρων, φωτὶ λυκαυγεῖ, βραχὺ ὅσον ἐπιφώσκοντι, καὶ τὰ ὁρατὰ οἷον κρυπτοδεικτοῦντι. Καὶ τὸ μὲν γνώσεως ἐνάργειαν ὀνομάσαις, καὶ τὰς ταύτῃ παρισαμένας τῶν ἐννοιῶν ἐναργεῖς, καὶ σαφεῖς· τὸ δὲ δεύτερον ἀμυδρίαν, καὶ τὰς ἕτω κρυπτοδεικνυμένας ἐννοίας, ἀμυδράς τε καὶ συνεσκιασμένας. Ἀνάγκη δὲ πολλὰς ὑποτιθέναι μοίρας, καθ' ἃς τὸ ἐπὶ τῶν ἐννοιῶν γνωρίμως κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπίτασιν ἐπιδεχομένως καὶ ὕφεσιν, ἡ ἀπὸ τῆς ἐναργείας ἐπὶ τιὼ τῷ ἀμυδρῶς νοεμένῳ ἀσάφειαν κάθοδος βαθμηδὸν χωρεῖ, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ὁμοίως ἄνοδος ἐπ' ἐκείνιω. Ἀεὶ γὰρ, καὶ ἐπὶ πάντων αἱ ἀπὸ τῶν ἐναντίων ἐπὶ τὰ ἐναντία μεταβάσεις, κατὰ πρόοδόντινα συνεχῆ προϊέναι πεφύκασι.

§. νέ. Τοιγαρῦν ἐναργὴς ἔννοιά ἐσι, καθ' ἣν τῷ νοητῷ ἀκραιφνῶς ἡ ψυχὴ καθικνεῖται, παντὸς ἄλλου, ὃ μὴ αὐτὸ ἦ, ἢ μὴ τοιοῦτο, διαξέλλεται· τοιαύτη ἡ τῷ φωτὸς ἔννοια, ἡ τῷ σκότους, ἡ τῷ ἀνθρώπου, καὶ ἁπλῶς αἱ τῶν γνωριμωτάτων. Ἐφ' ὧν δὲ παρισαμένων τῷ γνωσικῷ ἀνδοιάζειν ἔπεσι, μὴ ἄρα μὴ αὐτὸ ἐκεῖνο ἦ τὸ δοκοῦν, ἢ μὴ τοιοῦτον, ἀμυδρὰ ἡ ἔννοια, καὶ ἀσαφής· οἷον τοῖς δοκοῦσι ῥόδα πνοῆς οἷον ὑπαιθάνεσθαι· ἢ κινέμενόντι ἀπὸ πολλοῦ τοῦ διαστήματος, οἷον ὑποβλέπειν· ἢ φωνῆς ἐκ ἀήθους μὲν ἀκούειν, ὁμιλῶ δὲ ὥσε καὶ τίνος δήποτε ἐπιδήλως αὐτῆ φωνὴ διακρίνειν δύνασθαι. Τοῖς συμβάλλουσι τόν δε μὲν τὸν Ἄρη εἶναι ἐν πλάνησι, τόν δε δὲ τὸν πόλον τῇ ἄρασι, μὴ ἀκριβοῦσι δὲ, αἱ ἔννοιαι πᾶσαι ἀμυδραί εἰσιν. Οὕτωπως συνεσκιασμένως καὶ ἀμυδρῶς γνωρίζειν δοκῶ τὸν ἔτι πόῤῥωθεν ἥκοντα, ἐναρῶς δὲ καὶ ἐμφανῶς αὐτὸν καθορῶ προσιόντα, μηδ' εἰ βεληθείλω περὶ αὐτοῦ ἀνδοιάζειν ἔχων, μήτοιγε μὴ ἔτος εἴη αὐτὸς ὁ ὁρώμενος.

§. νϛ'. Ταῖς ἐννοίαις τὸ ἐναργέσιν εἶναι αὐτόθεν ἐσὶν, ὅθεν καὶ τὸ γνωρίμοις (§. νδ'.). Τὸ δὲ γνωρίμοις εἶναι ταῖς μὲν ἁπλαῖς, οἰκοθέν ἐσι· Διὸ καὶ περὶ αὐτὰς ἔχομεν αὐτομαθῶς (§. νβ'.)· ταῖς δὲ συνθέτοις, καὶ συμπεπλεγμέναις ἐκ τῶν ἁπλῶν· Αὗται γὰρ ἐκείνων χαρακτῆρες εἰσὶ, καὶ γνωρίσματα. (§. Αὐτ.). Τὸ ἄρα τῆς ἐπὶ τῶν ἁπλῶν ἐναργείας γνώρι-

γνώριμον, προκαταρκτικόν ἐστιν, ἕτω φᾶναι, καὶ στοιχειῶδες· ἐπὶ δὲ τῶν μὴ ἁπλῶν, οἷον μετοχικόν· ἅτε δὴ ἐκ τῶν ἁπλουστέρων, ὡς ἤδη γνωρισμάτων καὶ χαρακτήρων αὐταῖς γινομένων, ἐπικοινωνέμενον.

§. νζ'. Ἐξ ὧν (εἰ μὴ προσοχθίσαις τοῖς ὀνόμασιν) ἔχοις ἂν καὶ ἔννοιαν, γνωρισικὴν μὲν, ἀγνώριστον δὲ ἀποκαλεῖν, τὴν ἁπλουστέραν τῶν ἐναργῶν δηλονότι, καὶ ἀφ' ἑαυτῆς πλουτοῦσαν τὸ γνώριμον. Καὶ ἔννοιαν τινὶ ἑκάτερον ὂσαν, γνωρισικήν τε τινὶ αὐτινὶ, καὶ γνωριστὴν· τοῦτο μὲν, ὡς ἐξ ἁπλουστέρων συνισαμένην, ἐκεῖνο δὲ, ὡς καὶ ἑτέρα ἐννοίᾳ συντελοῦσαν εἰς σύνθεσιν. Γνωριστὴν δὲ μόνον, καὶ ἧκιστα γνωρισικὴν, ἐκ ἂν εἰπεῖν ἔχοιμι ἄλλην, παρὰ τὴν ἰδέαν τοῦ σύμπαντος τῶν ὅλων ἀθροίσματος.

§. νη'. Τὸ ἆρα ἀμυδρὸν τῆς ἁπλῆς ἐννοίας ἐξ ἑαυτῆς μόνον, ὡς καὶ τὸ ἐναργές. (§. νς'). Ἔστι γὰρ παρά τινι τοῦ ἐναργοῦς ὕφεσιν (§. νδ'.), τινὶ εἴτε ἐκ τῆς τῶν ὀργάνων ἀφυΐας, εἴτε ἐκ τῆς τῶν ἐμποιουμένων τούτοις προσβολῶν ἀτονίας, ἢ ἐκ τῆς τοῦ νοῦ ἀπροσεξίας παρεμποιουμένην. (1). Τὸ δ' ἀσαφὲς τῆς ἐκ τῶν ἁπλουστέρων, ἐξ αὐτῶν τούτων, ἤτοι ἀμυδρῶς ἐχουσῶν, ἢ ἐλλιπῶς ἐπαθροιζομένων. (§. νζ'). Ὥσπερ κατὰ δισσὸν τρόπον δυσανάλεκτος ἂν γένοιτο καὶ ἡ Φωνὴ ἡ ἐγγράμματος· ἤτοι παρὰ τὸ κακόγραφον τῶν χαρακτήρων, ἢ παρὰ τὸ ἀνδεὲς. (2).

§. νθ'.

(1) „Παραίτια δὲ τῆς τῶν ἁπλῶν ἰδεῶν ἀσαφείας, ἥτε τῶν ὀργάνων ἀμ„βλύτης· καὶ τὸ ἐκ παραδρομῆς „τὴν ψυχὴν τῷ νοητῷ ἐπιβάλλειν· καὶ „τὸ ἄτονον τῆς ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων „τῷ αἰσθητηρίῳ ἐμποιουμένης προσβο„λῆς· Καὶ τὸ ἀδενές, καὶ ἧκιστα ἑ„γον τῆς μνήμης. Λώκ. Βιβλ. Β'. Κεφ. κθ'. §. 3.

(2) Οἱ περὶ τὸν Οὐόλφιον (Λογ. §. 80.) ἐναργῆ τὴν ἔννοιαν καθόλα ἀπέδωκαν, ἐν ᾗ γνωρίσματα πάρεσιν ἔχειν ἀποχρῶντα εἰς τὴν τοῦ νοουμένου ἀπὸ παντὸς ἄλλου διάκρισιν. Ἀμυδρὰν δὲ, ἐν ᾗ ἀπάρεσι. Δῆλον δὲ, ὡς τοῦθ' ἕτω περὶ τῶν ἁπλῶν ἐννοιῶν νοηθὲν ἐκ ἐῤῥωται. Ταύταις γὰρ τὸ ἐναργὲς προκαταρκτικόν τε ἐστὶ, καὶ στοιχεῶδες. (§. νς'.), τὸ δ' ἀμυδρὸν καὶ ἀσαφὲς παρὰ τὴν τοῦ ἐναργοῦς ὕφεσιν, (§. νη'.), ἐκ ἀπὸ γνωρισμάτων, κατὰ τὰς ἐξ αὐτῶν συνθέτως χαρακτηριζομένας, ἅτε δὴ μόνον γνωρισικαῖς, ἧκιστα δὲ γνωριστικαῖς (§. νζ'.) ἅπασι, καίτοι καὶ πάνυ γινωσκομένας, (§. νγ'. νδ'.). Τῷ ὄντι δὲ, ἅπερ ἀπὸ γνωρισμάτων πάσῃ ἐννοίᾳ προσῆν ἡ ἐναργεια, οὐδὲν ἂν ἦν πέρας εὑρεῖν ἐννοιῶν, ἃς τῶν γνωρισμάτων ὑποτιθεμένων ἔχειν ἄλλα γνωρίσματα. Εἰς ἀπειρίαν γὰρ ἕτω τὰ πράγματος προβαίνοντος, οὐδ' ἄντις πράγ-

§. νϑ'. Ἡ ἐναργὴς ἔννοια καὶ ἀκρινὴς ἂν λέγοιτο, ἡ διακεκριμένη· Ταύτηγε δηλονότι, ἣ τὸ νοητὸν παντὸς ἄλλο διαξέλει, καὶ χωρὶς τίθησιν. (§. νέ.). Ἡ δὲ ἀμυδρὰ τῷ ἴσῳ λόγῳ καλοῖτο ἂν καὶ συγκεχυμένη, ὡς μὴ τὰ νοήμενα κατὰ τὸ δέον ἀποδιϊοῦσα, συγκυκῶσα δὲ ἀλλήλοις αὐτὰ καὶ συμφύρσα, καὶ τῇ μὲν ἄλλο ἀντ' ἄλλε ἐξεικονίζσα, τῇ δὲ μεθ' ὑποδισαγμῆ τὸ παρισάμενον εἰκάζσα (§. Αὐτ.). Οἱ μὲν ἦν ὡς ἐκ τῆς τῶν γνωρισμάτων διασολῆς ἀπ' ἀλλήλων τὸ ἀκρινὲς, ἡ διακεκριμένον τῆς ἐννοίας διερμηνεύοντες (1), τλὼ

πρώτη γένοιτο ἔννοια, ἀδ' ἐχάτη. Ὁ γὰρ ἐξ ἀπεράντε, καὶ ἀδὲν τέρμα ἐχέτης ἐννοιῶν προϊδε, φαὶ προτέρων ἄλλων προαπαιτεμένων καὶ ἁπλεςέρων, ἀποφερόμενος καρπὸς, ἄνοια ἐςὶν ὁμολογεμένως. Ἀλλὰ γὰρ συνοΐδε τᾶτο καὶ ὁ Γερμανὸς Φιλόσοφος· ἕ χάριν καὶ ἐπὶ τῆς τῶν ἐννοιῶν ἀναλύσεως, πέρας ἔγνω ϑέδαι καὶ ὅρον, ἔναι δὴ καὶ τὰς μὴ περαιτέρω ἀναλυομένας διδάσκων. (Λογ. §. 96.) irresolubiles. Τί ἔν; (πυϑοίμην γὰρ ἄν.) ἐναργᾶς ἐκεῖναι; ἃ μὲν γὰρ, ἐκ ἄρα τὸ ἐναργὲς ἁπάσῃ ἐννοίᾳ διὰ τὰ γνωρίσματα, ὡς ἐτίθετο. (§. 80.). Ἐναργὴς γὰρ καὶ ἡ ἀγνώρισος. Εἰ δὲ μὴ ἐναργεῖς, πῶς ἐκ μὴ ἐναργῶν ἔσαι ἐνάργαια; Οἶμαι γὰρ ἐγὼ (οἶμαι δὲ καὶ πᾶστις.), ὡς ἀδεὶς ποτὲ ἀναγνώσεται τὸ γράμμα ΑΒΒΑ, ὅτῳ ἀγνοεμένη ἐςὶν ἡ τᾶ Α, καὶ τᾶ Β δύναμις.

(1) Οὗτοι δὴ οἱ περὶ τὸν ἐν Φιλοσοφίᾳ κλεινὸν Οὐόλφιον (Λογ. Μέρ. Α'. Τμήμ. Β'. Κεφ. ά.)· ὅστις καὶ τὸν Γάλλον εὐθύνει Καρτέσιον, ὡς μὴ καλῶς τὴν ἐναργῆτε καὶ διακεκριμένην, ἀπὸ τῆς ἀμυδρᾶς καὶ συγκεχυμένης ἰδέας διασελάμενον· Καὶ τῆς ἐναργᾶς ἅτω καὶ διακεκριμένης, ἐκ εὐκρινᾶ (ὡς αὐτὸς φησὶ §. 88.) τῇ ἐννοίᾳ ἐμμείναντα. Ἡμῖν δὲ ὅμως ἐμμενετέον ἔναι δοκᾶ τῇ ἐκδοχῇ τῶν ὀνομάτων, ἣν (ἔτις τὰς περὶ αὐτὸν Οὐόλφιον ἐξέλοι) σχεδὸν οἱ πάντες ἐνέκριναν. τοσάτῳ δὲ μᾶλλον, ὅσῳ καὶ μᾶλλον αὐτὰ ἐπείγει τὰ πράγματα. Οὐδὲ γὰρ φιλοσοφᾶντας ἄλλως περὶ φωνῶν δέον ζυγομαχᾶν. Καὶ ῥητέον ἄρα τὴν μὲν ἐναργῆ καὶ εὐκρινῆ, τὴν δὲ μὴ ἐναργῆ καὶ συγκεχυμένην. Ἔχει γὰρ ἅτως. Ἡ τᾶ ἐρυϑρᾶ, φέρε, χρώματος ἰδέα, τοῖς ὁρᾶν δυναμένοις, ἐναργὴς ἐςίν· ἡ δ' αὐτὴ καὶ εὐκρινής. Τᾶ χάριν; ὅτι πάσης ἄλλης ἰδέας παρήλακται, καὶ ἀδέντι πρὸς ἀδεμίαν ἄλλην ἔχει κοινόν. Ἀλλ' ἐχί φασι· συγκεχυμένη δὲ ἐςίν. Ἀνϑ' ὅτεγε δή; Ὅτι φασὶ (Οὐόλφ. Αὐτ. §. 88.) τὰ γνωρίσματα τὰ ἀπὸ τῶν ἄλλων αὐτὴν ἐννοιῶν διακρίνοντα, παρατῆσαι ἐπ' αὐτῆς καὶ δεῖξαι ἐκ ἔχομεν. Ἀλλὰ τί δ' ᾧ γαθοὶ ἐ γνωρισμάτων ἀμοιρεῖ; Ἀλ οἱοντε λέγειν ὅτι τὰ μηδαμῶς ὄντα ἐν αὐτῇ συγκέχυται, τῇ ὁμολογεμένως ἐκ τῆς ἐναργείας ἄλλοθεν πλατέσῃ τὸ περιφανὲς καὶ ἀρίδηλον; ἐκ ἔχει δέ. Ἐπεὶ καὶ καϑ' ὑμᾶς αὐτὲς irresolubilis ἐςὶν. (§. Αὐτ.). ὅπερ ἐςὶ μεθερμηνευόμενον, ἀναλύσεως ἀνεπίδεκτος, οἷα δὴ καὶ συνθέσεως ἔσα ἄμοιρος. Ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς ἁπλῆς, τάχ' ἄντις αὐτὲς καὶ δυσωπήσαι, γνωρισμάτων ἀνυπάρκτων μὴ ἐμπαρεισάγειν τὴν σύγχυσιν. Τί δὲ περὶ τῆς συνθέτε ἐννοίας ἐρᾶμεν; ἢ ὅτι ἀϑ' αὐτῆ, ἐναρ-

τὴν μὲν ἐν ταῖς ἁπλαῖς ἐναργῆτε καὶ ἀκραιφνῆ καὶ δήλην, ὡς ἀδιαγνώριστον οὖσαν (§. νζ'.) συγκεχυμένην ὀνομάζειν καταναγκάζονται· τὴν δὲ ἐκ τῶν ἁπλῶν, ὡς διὰ χαρακτήρων γνωριζομένην, ἐὰν μὴ οὗτοι διακεκριμένως ἀπ' ἀλλήλων ὦσι νοούμενοι, καὶ οἷον ἐν μέρει καταλεγόμενοι, ἐναργῆ μὲν καὶ ταύτην, συγκεχυμένην δὲ οὐδὲν ἧττον, ἢ (ὡς λέγειν φίλον αὐτοῖς)

γὴς οὖσα, συγκεχυμένη ἂν εἴη οὐδέποτε· ὡς ἄρα διὰ τὴν ἐνάργειαν παντὸς ἄλλου τὸ νοητὸν ἀντιδιαστέλλουσα. Οἷον ἡ τοῦ τετραγώνου, οἱουδηποτοῦν ἄλλου σχήματος. Ἀλλ' ἑνὸς ἑκάστου φασὶ τῶν γνωρισμάτων διακριδὸν ἡ ἔκθεσις ἐναπαιτεῖται, ἵνα δὴ τοῦτο ᾖ· τουτέστι διακεκριμένη ἡ ἔννοια. Λῆρος σαφὴς τῷ προσέχοντι. Γνωρίσματα τοῦ τετραγώνου ταῦτά ἐστι. Τὸ εἶναι σχῆμα· τὸ ἐπίπεδον· τὸ ἐν αὐτῷ τὰ πέρατα εἶναι γραμμὰς εὐθείας· τῷ ἀριθμῷ τέτταρας· τῷ μεγέθει ἀλλήλαις ἴσας. Καὶ γωνίας δὲ τὰς ἐκ τῶν γραμμῶν, ἐν ἑνὶ σημείῳ συνιουσῶν ἀνὰ δύο, συνισταμένας, τῷ μὲν πλήθει ταῖς γραμμαῖς ἰσαρίθμους, τῷ δὲ εἴδει ὀρθάς· ταῦτα· τούτων οὖν τῶν γνωρισμάτων, ἤτοι κατὰ μίαν προσληπτέον ἂν εἴη τὴν ἰδέαν ἑκάστου, ὥστε χωρὶς ἑκάστην ἀναθεωρεῖν· καὶ τοῦτο οὐδὲν ἕτερον ἂν εἴη, ἢ τῆς τοῦ τετραγώνου ἰδέας ἀνάλυσις, ὡς καὶ αὐτοί φασι. Καὶ ἡ μὲν ἂν εἴη γραμμῆς ἰδέα, ἡ δὲ γωνίας, ἡ δὲ ἰσότητος, καὶ ἄλλη ἄλλου τῶν εἰρημένων· οὐδεμία δὲ κυρίως τοῦ τετραγώνου ἰδέα, ἀλλὰ τῶν ἐξ ὧν αὐτό· ἢ ἅμα, καὶ ὑφ' ἓν αὐτὰς συμβαλέσθαι δέοι κατὰ τὸ αὐτὸ συνιούσας, εἰ μέλλοιτις σύνθετον τῷ ὄντι ἰδέαν φέρειν, οἵα περ ἐστὶν ἡ κατὰ τὸ τετράγωνον· Ἀλλ' οὕτω δὴ ἡ τῶν γνωρισμάτων πληθὺς εἰς ἓν συνελεύσεται. Ὅλως γὰρ, ὥσπερ ἡ τῶν πολυμιγέων φθόγγων, καὶ δίχα φρονεόντων εἰς ταυτὸ ἄθροισις τὴν συμφωνίαν συνίστησιν, ἡ δὲ κατὰ τούτων ἕκαστον ἐν μέρει ὑπήχησις, λύει· Παραπλησίως ἡ τῶν ἁπλουστέρων ἰδεῶν ἀπ' ἀλλήλων ἐνεργείᾳ διάκρισις, τὴν σύνθετον ἔννοιαν λύει, ἡ δὲ εἰς ἓν σύνοδος συνίστησιν. Συνιστῶσα δὲ καὶ διακρίνει, καὶ τῶν ἁπλῶν, καὶ τῶν μὴ ἁπλῶν· τῶν μὲν, ὅτι οὐκ ἐν τῇ τῶν ἁπλουστέρων συμπλοκῇ, ἐκείνων ἡ σύστασις· τῶν δὲ, ὅτι οὐκ ἐν συμπλοκῇ τοιᾷδε, ἀλλ' εἴπερ ἄρα, διαφερούσῃ. Ἀλλ' ἐροῦσι τυχὸν, ὡς ἐν συμπλοκῇ μὲν τῇ ἐξ ἁπλουστέρων, τὴν σύνθετον καὶ αὐτοὶ τιθέασιν, ἀξιοῦσι δὲ, οὐχὶ τὸ χωρὶς ἀλλήλων τὰς ἁπλουστέρας ἐκτίθεσθαι, τὸ δὲ διακρίνεσθαι ἀπ' ἀλλήλων· οὕτως ἀμέλει, ὡς αὐτὰς δήλας εἶναι, ὅσαι τε εἰσὶ, καὶ ᾗ ἀλλήλων διενηνόχασι, καθάπερ δὴ καὶ ἐπὶ τῆς συμφωνίας τοὺς φθόγγους, ὥστε δεῆσαν ἔχειν καὶ καταλέξαι. Ἀλλαμὴν οἱ ἐναργῆ τὴν συμπεπλεγμένην ἔχοντες ἔννοιαν, τοιῷδε λόγῳ τὰς ἐν αὐτῇ ἁπλουστέρας ἐξ ἀνάγκης ἐπιγιγνώσκουσιν· Εἰ μὴ γὰρ, τὸ ἐναργὲς αὐτοῖς οἰχήσεται τῆς ἐννοίας. Ἡ ἄρα ἐναργὴς ἔννοια ἀείποτε ἔσται διακεκριμένη. τοῦτο δ' ἦν ἄρα καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς ζητούμενον. Τὶ οὖν ἐστὶ τὸ τὴν ἐν συμπλοκῇ ἔννοιαν συγκεχυμένον ἀποτελοῦν, εἴποτε τοιαύτη ἐστίν; ἢ δῆλον ὅτι τὸ, καὶ τὴν ἁπλῆν· τοῦτο δὲ ἦν ἡ ἀσάφεια. Πλὴν ὅσον, ἐπὶ μὲν τῆς ἁπλῆς, τὸ ἀσαφὲς καὶ συγκεχυμένον οὐκ ἐξ ἄλλης ἐννοίας, ἐπὶ δὲ τῆς συνθέτου καὶ συμπεπλεγμένης, ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ ἁπλουστέρων. (§. νη'.).

τοῖς) συγκεχυμένως ἐναργῆ ἀξιῶσι καλεῖν· διακριδὸν δὲ τῶν χαρακτήρων τῶν ἀ αὐτῇ νοεμένων, ἐναργῆτε καὶ διακεκριμένιν· ἢ (κατ' αὐτὲς εἰπεῖν) ἐναργῆ διακεκριμένως. Ὅτι δὲ ἐκ ὀρθᾶς ταῦτα λέγεσιν, αὐτόθεν φανερόν. Ἡ γὰρ ἁπλῆ ἐναργὴς μὲν ἔσα, συγχύσεως πάντῃ ἐςὶν ἀνεπίδεκτος· τὶ γὰρ ἀ αὐτῇ καὶ συγχέοιτο ἁπλῇ ἔσῃ; τὶ δὲ καὶ δι' αὐτῆς, πλετέρᾳ καὶ τιὼ ἐναργειαν; ἀμυδρὰ δὲ τυγχάνεσα, τιὼ μὲν παρὰ τῶν γνωρισμάτων ἐθαμῶς· ἐδὲ γὰρ ἔχει· τιὼ δὲ ἐκ τῆς ἀθηλίας μόνιν ὑποσήσεταν σύγχυσιν (εἰ καὶ ταύτιν ἔτω θέμις ἀποκαλεῖν)· καθότι ἐκ ἀδισάκτως, ἐδὲ πεποιθότως τᾷ νοητᾷ δι' αὐτῆς ὁ νᾶς περιδράσεται. Ἡ δ' αὖ ἐξ ἁπλῶν συμπεπλεγμένη, ἢ σωθετος, ἀμυδρὰ μὲν τυγχάνεσα, συγκεχυμένη ἐςὶν ἐξ ἴσε, ὡς μὴ παρεχομένη τὸ νοητὸν, οἷον ἐςὶν ἀτρεκῶς σωιδεῖν· ἐναργὴς δὲ ἔσα, διακεκριμένη ἐσαι ἐξ ἀνάγκης, ὡς πάντα συμπεριλαμβάνεσα, ὧν ἐ τῷ ἀθροίσματι κεῖται ἡ τᾷ κατὰ σώθεσιν ἢ συμπλοκιὼ νοητᾷ εἰδοποίησις. Ἐν ᾧ καὶ τὸ ἐναργῶς παρίσαθαι τᾶτο ἔχει· ἔτω γὰρ, καὶ ἐκ ἄλλως, παντὸς ὅ ἂν μὴ τᾶτο, μηδὲ τοιᾶτον ᾖ, διακρίνεται. (νέ. 15'.). Ἡ ἄρα ἐναργὴς ἀείποτε καὶ ὐκρινὴς ἡμῖν ἐννοια ἔσαι, κἂν ἁπλῇ τύχοι ἔσα, κἂν ἐκ τῶν ἁπλῶν τὸ πλήρωμα ἔχεσα. Ἡ δὲ ἀμυδρὰ ἀείποτε συγκεχυμένη, καὶ ἀδιάκριτος (1).

(1) Τὴν ἐναργῆ ἔννοιαν, καὶ διακεκριμένην ἀείποτε εἶναι δεῖν ἠξίωσε καὶ Γραβεζάνδιος· (Λογικ. Κ. Γ. §. 345.) τόγε μὴν ἀνάπαλιν ἔτος ἠρνήσατο, προσιθεὶς, μὴ μέντοι καὶ πᾶσαν εὐκρινῆ τὴν αὐτὴν ἅμα καὶ σαφῆ ἔσεσθαι. τᾷ γὰρ σώματος εὐκρινῆ μὲν, φησὶ, φέρομεν τὴν ἰδέαν, ἀσαφῆ δὲ. Οὐ γὰρ τὴν ἀσίαν τᾷ σώματος σαφῶς ἀιδένομ ἔχομεν, ὥσπερ ἀδ' ἄλλε ἑνὸς μηδενός. Καὶ ἔτιν ἧπερ τὸ λεγόμενον περὶ τῆς ἀσίας ἀληθές. Ἐνταῦθα δὲ ἐδὲν ἔοικε τᾶτο κωλύειν, τᾷ μὴ σαφῆ τὴν ἔννοιαν ἡμᾶς τᾷ σώματος ἔχειν, κατάγε τὰ ἰδιώματα ταῦτα, ἅπερ ἐν αὐτῷ προειλήφαμεν, οἷον τὸ τριχῆ διαστατὸν, καὶ τὸ ἀδιαχώρητον εἶναι ὑπὸ ἄλλε σώματος, καὶ τὸ διαιρετὸν κτ. Διὰ γὰρ τάτων ἀριδήλως τὸ σῶμα νοᾶμεν, καὶ ἐδὲν δέος μὴ ἔτω νοᾶντες σφαλλοίμεθα. Οὗτος δὲ ὁ τῆς ἐναργᾶς ἰδέας ἐςὶ χαρακτήρ. Κατὰ ταῦτα τοίνυν τὸ ἐναργὲς, δι' ὧν καὶ τὸ εὐκρινὲς τῇ ἐννοίᾳ πρόσεσι. Κατὰ δὲ τὴν ἀσίαν, συνάμα τῇ ἐναργείᾳ καὶ τᾷ εὐκρινᾶς τὸ σῶμα συνεκπίπτει νοᾶμενον· ὥσε καὶ ἔτω, τὸ ἐναργῆ καὶ εὐκρινῆ τυγχάνειν τὴν ἰδέαν, εἰσὶν ἀντιτρέφοντα. Καὶ ἐχ ὅπως εἰ ἐκεῖνο καὶ τᾶτο, ἀλλὰ καὶ ἀνάπαλιν. Ταῦτα δὲ νοείσθω καὶ περὶ τῆς ἀσαφᾶς, καὶ συγκεχυμένης.

§. ξ'. Τῆς ἐν συνθέσειτε καὶ συμπλοκῇ ἐννοίας ἰδιάζουσα διαίρεσις ἐστὶν, ἡ εἰς τὴν πλήρη, καὶ μὴ πλήρη. Καὶ πλήρης μὲν, ἡ ἐκ πάντων ἀνελλιπῶς τῶν εἰδοποιούντων γνωρισμάτων τὸ νοητὸν συγκροτουμένη· οἷον ἡ τοῦ τετραγώνου, ὅτι σχῆμα ἐπίπεδον ἐστὶ νοουμένου, ἐν τέσσαρσι πλευραῖς ἀλλήλαις ἴσαις, καὶ τέσσαρσι γωνίαις ὀρθαῖς. Μὴ πλήρης δὲ, ἐν ᾗτι τῶν γνωρισμάτων, ἤ τινα ἀλογεῖται· οἷον ἐάντις τὴν τῶν τεττάρων πλευρῶν ἰσότητα μόνην συμβάλληται, παραμελήσας τῆς τῶν γωνιῶν ὀρθότητος,

§. ξα'. Ὥσπερ οὖν ἐναργῆ καὶ συγκεχυμένην ἔννοιαν τὴν αὐτὴν λέγειν οὐκ ἀξιοῦμεν, (§. νθ'.), οὕτως οὐδ' εὐκρινῆ, καὶ μὴ πλήρη· ὅτισιν ἔδοξεν. (1). Ἡ γὰρ μὴ πλήρης ἐλλειπής· ἡ δ' ἐλλειπὴς ἀμυδρά· (§. νη'.)· ἡ δ' ἀμυδρὰ, συγκεχυμένη. (§. νθ'.). Οὕτως οὐκ εὐκρινής ἐστιν ἡ τοῦ σώματος ἔννοια κατὰ μόνον τὸ τριχῇ διαστατὸν γνωριζομένου· ὑπάγεται γὰρ οὕτω νοου-

(1) Διακεκριμένην καὶ τὴν μὴ πλήρη, εἶναι βούλεται ὁ Οὐόλφ. (Λογ. §. 92.). Κακίζει γοῦν τὸν Λεϊβνίτιον, ὡς τὴν διακεκριμένην καὶ πλήρη ἅμα ὑποτιθέμενον· Ἐκείνου δὲ οἱ θιασῶται συνηχοῦσι ταυτά. (Βαϋμεϊστέρ. (§. 89.). Καὶ Εὐγένιος Λαυρίζιος (§. 89. καὶ ἄλ). Ἀλλὰ τὶς ἡμῖν ἂν γένοιτο ἐλλιπὴς ἔννοια, καὶ εὐκρινὴς ἡ αὐτή; Ἡ τοῦ Κανονικοῦ φησὶ πενταγώνου (Οὐόλφ. Αὐτ.) ᾗ σχῆμα ὑπὸ πέντε ἴσων εὐθειῶν περατούμενον, εὐκρινὴς μὲν, ἐλλιπὴς δ' οὐχ ἧττον. Πῶς δ' ἐλλιπής; ὅτι, φησὶν, οὐδεὶς ἐν αὐτῇ λόγος περὶ τῆς καὶ κατὰ τὰς γωνίας ἰσότητος. Ἀλλ' ἐν τούτῳ μοι δοκεῖ παράγεσθαι ὁ φιλόσοφος, μὴ προσέχων τῇ δυνάμει τοῦ ὀνόματος· πλήρη γὰρ καὶ ἀνελλιπῆ οὐχὶ τὴν πάντα τὰ τοῦ νοητοῦ ἰδιώματα συμπεριλαμβάνουσαν νοητέον, οὐ γὰρ ἂν εἴπερ πλήρης ἂν ἦν τυχὸν ἡμῖν ταύτηγε οὐδεμία. Φανερὸν δὲ, ἐπεὶ καὶ τὴν ἰσότητα τῶν γωνιῶν καταλέξας, οὐδ' ἐντεῦθεν ἄντις πλήρη τὴν ἰδέαν (completam ὡς αὐτὸς βούλεται) ἕξει τοῦ πενταγώνου· ἐνδεῖ γὰρ καὶ οὕτως αὐτῇ τοῦ τῆς γωνίας μεγέθους, παρεκτὸς τῶν ἄλλων, ἥν ἐπὶ μόνων τῶν πενταγώνων ἀνάγκη μοιρῶν εἶναι 105. Ὁ καὶ μᾶλλον ἐστὶ χαρακτὴρ τοῦδε τοῦ σχήματος, ὑπὲρ αὐτὴν τὴν Γωνίας ἰσότητα· Τῆς μὲν γὰρ, ἅπαντα ὅσα κανονικὰ παισὶ Γεωμετρῶν καλεῖται σχήματα, ηὐμοίρησε, λέγω τῆς ἰσότητος· τῆς δὲ ἑκατονπενταμοίρου γωνίας μόνον ἐν αὐτοῖς τὸ Πεντάγωνον. Ἀλλ' ὅπερ ἔφην, οὐ τοῦτο πλήρη ἔννοιαν ὀνομάζομεν, τὴν δὲ τῶν γνωρισμάτων παριστάνουσαν, ᾗ καὶ αὐτὸς ἀπέδωκεν (§ 92.) ὅσα ἀπόχρη τὸ νοητὸν ἡμῖν, ἐν ᾗ ἄνποτε καταστάσει τεθῇ, παραστῆσαι, καὶ παντὸς ἄλλου διαστεῖλαι. Ἀλλὰ γὰρ τοιαύτη πάντως ἡ τοῦ ὑπὸ πέντε ἴσων εὐθειῶν περατουμένου πενταγώνου ἔννοια. Ἡ γὰρ τῶν πλευρῶν πεντὰς μετὰ τῆς ἰσότητος, καὶ μηδενὸς ἄλλου προσπαραληφθέντος, ἐπίσης αὐτὴν διέκρινέτε, καὶ διεπλήρωσε. Εἰ γὰρ μὴ ἐπλήρου, οὐδ' ἂν διέκρινεν. Πλήρωμα γὰρ ἰδέας, τὰ ἀποχρῶντα εἰς τὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων αὐτῆς διάκρισιν.

νοȣμένῳ, καὶ τὸ κενὸν διάςημα, καὶ τὸ κατὰ τȣ̀ς μαθηματικȣ̀ς ςερεόν. Οὗ χάριν καὶ τὸ ὀγκηρὸν εἶναι προςιθέναι δεῖ, ἢ τὸ ἀδιαχώρητον, ἢ τὶ τοιȣ̃τον, εἰς πλήρωμα μὲν τῆς ἰδέας, διαφυγὴν δὲ τῆς συγχύσεως. Παραπλησίως καὶ τῷ ἐν τέσσαρσι πλευραῖς τε καὶ γωνίαις μόνον ἐννοȣ̃ντι τὸ σχῆμα τὸ ἐξ αὐτῶν, παραμελȣ̃ντι δὲ τῆς κατ' αὐτὰς ἰσότητος, ἢ ἀνισότητος, πλήρης ἡ ἰδέα ȣ̓κ ἔςαι, καὶ κατὰ τὸ ἑπόμενον, καὶ συγκεχυμένη, ὡς ἐπίσης ȣ̃τω καὶ τὸ ὀρθογώνιον οἷάτε ȣ̃σα παριςᾷν, καὶ τὸ τετράγωνον, καὶ τὸ ῥομβοειδὲς, καὶ τὸν ῥόμβον, καὶ ὅσα τετράπλευρα ἐν τοῖς τραπεζίοις.

§. ξβ'. Παρὰ τὰς ἐλλιπεῖς, καὶ πλήρεις (§. ξ'.), εἰσὶν αἱ τῶν ἐννοιῶν ȣ̓κ ἀπεικότως ῥηθεῖεν ἂν πλεονάζȣσαι· διὰ τὸ παρὰ τὰ ἀποχρῶντα εἰς εἰδοποίησιν τȣ̃ νοȣμένȣ, καὶ ἕτερόντι γνώρισμα συνεπιφέρειν· τριττῶς δὲ· ἤτοι γὰρ τὸ ἐπιφερόμενον, ἔντινι τῶν λοιπῶν συνεπτυγμένως ἐμπεριέχεται· οἷον εἴτις τὴν εὐθεῖαν καθάπερ Μάρκος Οὐάῤῥων (1) ὡς μῆκος ἀπλατὲς νοεῖν ἐθέλοι, καὶ ἀβαθὲς· ἢ τȣ̃ νοητȣ̃ ἕτερόντινα παριςάνον χαρακτῆρα, δαψιλεςέραν αὐτȣ̃ καθίςησι τὴν διάγνωσιν, οἷον εἰ πρὸς τῷ τριχῇ διαςατῷ μετὰ τȣ̃ ἀδιαχωρήτȣ, καὶ τῷ ἑτεροκινήτῳ εἶναι, προσεπιβάλλοι τις τȣ̃ σώματος· ἢ τελευταῖον, τὸ πλεονάζον γνώρισμα εἰς ἔννοιαν ἰσχνοτέραν τὸ νοητὸν μεθίςησι, καὶ μᾶλλον διωρισμένην. Οἷον (εἰ ἀληθὲς τὸ περὶ τȣ̃ Δημοκρίτȣ λεγόμενον (2), ἐπὶ τοῖς τȣ̃ γάλακτος, ᾗ τοιȣ̃το, κοινοῖς γνωρίσμασιν, ἐάντις συμβαλώντι περιττὸν, εἰς ἔννοιαν ἑτεροίαν μεταςήσῃ τὸ πρὶν νοητὸν, καὶ διακρῖναι (κατ' ἐκεῖνον) οἷος τε ᾖ, ὅτι καὶ Αἰγὸς πρωτοτόκȣ, καὶ μελαίνης. Καὶ ἐπὶ τοῖς τȣ̃ θήλεως ὡσαύτως· χαῖρε κόρη, χαῖρε γῦναι. Τȣ́των αἱ μὲν κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον, λεγέσθωσαν ἔννοιαι περιττῶς γνωριζόμεναι· Αἱ δὲ ἐκ περιȣσίας· Αἱ δὲ κατὰ διαςολὴν, ἢ εἰδοποίησιν. Διαφέρȣσι δὲ τῶν πρώτων καὶ δευτέρων αἱ τρίται. Ἐπὶ γὰρ ἐκείνων, ταῖς μὲν τȣ̃ περιττȣ̃, ταῖς δὲ τȣ̃ περιόντος γνωρίσματος τῇ προσπαραλήψει, ȣ̓κ ἀμείβεται τῇ ἐννοίᾳ τὸ Εἶδος· διὰ δὲ τῶν τρίτων καὶ μάλα. Ἄλλη γάρτις ἡ τῆς κόρης ἔννοια, καὶ ἡ τῆς γυναικὸς ἄλλη. Καὶ κατὰ τόν δε δὴ τὸν ἔσχατον τρόπον,

 προ-

(1) Παρὰ Αὔλῳ Γελλίῳ Νυκτ. Ἄττικ. Βιβλ. Α'. Κεφ. κ'.

(2) Ἀθηνόδωρ. παρὰ Λαέρτ. εἰς βίον Δημοκρίτȣ.

προσθέσει διαλεκτικῆ τινος γνωρίσματος, καὶ αἱ ἀορισάνεσαι ἐπὶ πλείονα σύνοιαι μεθίσανται ἐπὶ τὰς μᾶλλον ὡρισμένας. Οἷον προσθέσει τῆς ἐνυλίας, ἡ τῆς ὑσίας ἔννοια συσέλλεται εἰς τὴν τῆ σώματος· προσθέσει τῆ αἰσθητικῆ εἰς τὴν τῆ ζώε· προσθέσει τῆ λογικῆ, εἰς τὴν τῆ ἀνθρώπε.

§. ξγ'. Τῶνδε ἓν ὄντω κειμένων, συμβαίνει τῆ αὐτῆ, ὡς τὰ πολλὰ, τὸν μὲν σύνοιαν ἔχειν σαφῆ, καὶ διηρθρωμένην, τὸν δὲ ἀμαυράντε καὶ ἀδιάρθρωτον, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον· τὸν δὲ, ὐδὲ τὴν ἀρχὴν τινα ὐδόλως. Οἷον ὁ μὲν τῆς ἡλιακῆς ἀκέσας ἀκτῖνος καθ' αὑτὴν πολυχρόε, κἂν ἐκγελάσειεν· ὁ δὲ εἰκάσει τυχὸν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν λοιπῶν σωμάτων ὑπείληφεν, ὄντω καὶ αὐτῆ ἐνεῖναι τὰ χρώματα· Ὁ δὲ καὶ ἀναλύσειεν, εἰ δέησει, καὶ χωρὶς δείξειε, τὰς προκαταρκτικῶς αὐτῆ ἐνόσας χρωματικὰς δυνάμεις, ἀφ' ὧν τῶν ὑπὸ φωτὶ σωμάτων, κατὰ λόγον ἧς ἔχει φύσεως, ἑκάσῳ ἐπικοινωνεῖται τὰ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀναπεμπόμενα σελαγίσματα. Ἐνθαντοι, καὶ ἐξ ὧν ἔχομεν αὐτοὶ, τὰς τῶν ἄλλων τεκμαίρεσθαι διανοήσεις. παραιτησόμεθα, ἀφεξόμεθα δὲ τῆ περὶ αὐτῶν κρίνειν, πρὶν ἢ τὰς παρ' ἐκείνοις παρατηρῆσαι καὶ διαγνῶναι, ἅς περὶ ἑκάσου τῶν προκειμένων πρώτας φέρουσιν ἐννοίας τε καὶ προλήψεις, πρὸς ὃ μάλισα συντελεῖ ὁ τῆ ὁρισμῆ τρόπος, περὶ ὃ ὕσερον.

§. ξδ'. Ἀλλὰ καὶ τὸν αὐτὸν τῆ αὐτῆ ἐνδέχεται, πῆ μὲν ἀκριβῆ, καὶ σαφῆ, καὶ δήλιν, πῆ δ' ἀμυδρὰν, καὶ συγκεχυμένην φέρειν τινὶ ἔννοιαν. Οἷον τὸ χιλιογώνιον ἀκριβέσατα πάρεσι νοεῖν, ἢ χῆμα, τὸ ὑπὸ χιλίων πλευρῶν, καὶ ἰσαρίθμων τῶν γωνιῶν, ἴσων ἀλλήλαις ἐκπερατόμενον. Ἔσι δὲ καὶ τῆτο σαφῶς εἰδέναι, ὅτι αἱ ἐν αὐτῷ γωνίαι, αἱ πᾶσαι ἅμα, χιλίαις ὀκτακοσίαις καὶ δυσὶν ἐπὶ δέκα ὀρθαῖς, ἴσαι εἰσί. Ἔτι δὲ δὴ, καὶ ὅτι τέτων ἑκάση ἴση ὀρθῆτε, καὶ ὀρθῆς ὀκτῶ μὲν δεκατημορίοις, ἑνὶ δὲ ἑκατοσημορίῳ, δυσὶ δὲ χιλιοσοῖς· εἰδέτις καὶ φανταθῆναι πειραθείη τῶντε πλευρῶν τὸ πλῆθος, τῶντε γωνιῶν τὸ μέγεθος ὅσον, βαθεῖαν τινὰ ἐπικαθημένην ἐρήσει τὸ φανταστικὸν τινὶ ἀχλυῖ, ἀνηνύτως διατυπῶσαν τὸ ἴνδαλμα ἐπεγόμενον· τὸ γάρτοι πλῆθος δυσφάνταση, καὶ οἷον ὀχλῶδες προσίπτει, ἀθρόον τῆ δυνάμει χῦμα, ἀδιακρίτως σωεπιφερόμενον. Ὡσαύτως καὶ τῆ τῶν ὅλων σωτάγματος, ἐναργῆ μὲν οἱ πάντες τινὰ σύνοιαν φέρομεν·

μεν· τὶ γὰρ ἂν ἄλλο ἔξω τῆ παντὸς ὑπολειφθείη, ἀνθ' ἧτις τὸ πᾶν ἐκλάβοιτο κατ' ἰδέας σύγχυσιν; ἀλλὰ φαντασία γὰρ τὸ πᾶν τόδε δικρινεῖ καὶ διηρθρωμένη, ἀνατυπώσαθαι ἐχ οἷοντε.

§. ξέ. Καὶ τὸν αὐτὸν δὲ τέως τῆ αὐτῆ κατὰ λόγον τὸν αὐτὸν, νῦν μὲν ἐναργεσέραν ἀποφέρειν τιὼ ἐννοιαν, νῦν δὲ ἀμυδροτέραν ἐκ ἀνένδεκτον. Ἐπισυμβαίνει γάρτις καὶ τοῖς ἡμῶν ἐννοήμασιν οἷον φθοράτε καὶ γένεσις, καὶ νῦν μὲν ἐπὶ τὸ κρεῖττον μεταβολὴ καὶ βελτίωσις, νῦν δ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐπιστροφὴ καὶ ἐπάνοδος· καὶ καθάπερ δὴ θαμὰ ἐπιμελείας ἀξιόμενα ἀκμάζει καὶ θάλλει, ἔτως ἀμεληθέντα τῶ χρόνω ἀπορρεῖ, καὶ ἐξίτηλα γίνεται. Παρατηρεῖν ἓν ἄξιον, ὅθεν ἡ τῶν ἐννοιῶν ἡμῖν τιὼ ἀρχιὼ οἷδν ἀσάφειάτε καὶ σύγχυσις· καὶ ταύτιω ἐπιδιορθῶν πειρᾶθαι, ὅλη δυνάμει ἐπὶ τὸ σαφὲς καὶ δικρινέσερον ἐπανάγοντας.

§. ξϛ'. Α'. Οὖν λυπραί τινες καὶ ἀβληχραὶ ἡμῖν ἐμποιῶνται αἱ ἰδέαι, ἢ μὴ ὅσον ἔδει τῆς αἰθήσεως κινηθείσης, ἢ μὴ ἐρρωμένης, ἢ τῆς ψυχῆς ἐπὶ πολλὰ ἅμα, ἢ ἐπ' ἄλλα τινὰ προσεχέσης, (Προδιατ. Β'. §. θ'.) ἢ ὁπότε διὰ πολλῶν αἰθημάτων τιὼ συμπλοκιὼ ἔχεσαι, ἐ διὰ πασῶν, ὡς ἔδει τῶν αἰθήσεων, εἰσκομίζονται. Β'. δὲ ἀτελεῖς καὶ ἀμφίβολοι, καὶ ὅσαι τῆς μνήμης ἀθενεσέρας ἔσης, μηδὲ τὰ αὐτῆ ἐναποτιθέμενα σέγειν ἐπὶ πολὺ δυναμένης, μηδὲ συχναῖς ἐπιβοηθεμένης ταῖς ἐπαναλήψεσιν, ὅσον ἐ τέλεον ἀπέσβησαν, ἀμυδρόντι ἴχνος ἐνδιασώζεσαι. (Προδι. Β'. §. ιέ.). Γ'. Φαντασίας δικρινεῖς ἐ ῥᾴδιον γίγνεθαι, ἐπὶ τῶν πολυπληθῶν, καὶ πολυμιγῶν, καὶ πολυσυνθέτων. Δ'. Ἐπὶ τῶν ἀπεραντομεγεθῶν, ἢ διὰ τὸ τῆ μεγέθες ἐλάχισον τιὼ αἰθήτεως ἀκμιὼ διαφευγόντων, ἢ τῶν πάνυ πόῤῥωθεν ἀπαντώντων. Ε'. τῶν ἐκ διδασκαλίας κοινωνεμένων ἡμῖν ἐννοιῶν, ἀμαυραὶ ἐγγράφεται καὶ συγκεχυμένα τὰ ἴχνη, ἢ ὅτε πολλαὶ αἱ ἰδέαι ἐπαλλήλως ἐπιφορῶνται, ἢ ὅτι περισάσεις ἀλλότριοί τε καὶ ξέναι, καὶ μηδὲν πρὸς τὸ παρὸν τείνεσαι παρεισάγονται. ϛ'. ἢ ὅτι ἀδιασρόφω καὶ προθυσέρα τῆ τάζει τὰ λεγόμενα ὑποβάλλεται, ἢ διὰ φωνῶν ὁμωνύμων συγχεῖται, ἢ τέως διὰ παραβολῶν, καὶ αἰνιγμάτων, καὶ γρίφων τοῖς ἀκροωμένοις προτίθεται, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ ἀκόοντες μὴ συνιῶσι. Τὰ μὲν ἓν τῆς τῶν ἐννοιῶν παραίτια συγχύσεώς τε

καὶ ἀσαφείας, χεδόντι ταῦτα. Ἰέναι δὲ δεῖν τέτοις ἀπεναντίον, τὰς τὸ σαφὲς καὶ διηκριβωμένον τῶν νοημάτων διώκοντας, εὐνοῆσαι ῥᾴδιον.

§. ξζ. Περὶ τῆς τῶν πρώτων ἐννοιῶν κατὰ τὸ ἀληθεύειν καὶ ψεύδεσθαι διαφορᾶς, καὶ πάλαι ἠπόρηται. Εἰ καὶ ταύταις ἑκάτερον ἐν τῷ μέρει παρασυμβαίνειν ὑπολητέον, ἢ μηδέτερον, ἢ θάτερον, τὸ γᾶν ἀληθεύειν, ἀνεπιδέκτοις μόνε ὄσαις τὸ ψεύδεσθαι; Τὸ τοίνυν ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος, τὸ μὲν κατὰ τὸ σύμφωνον, τὸ δὲ κατὰ τὸ διάφωνον ὡς εἴρηται (Προδ. Γ. §. γ'.), ὅπερ ἐστὶν ἐν σχέσει τινὶ, τὸ εἶναι ἐχόντων (1), καθὸ τῇ κατ' αὐτὰς προσλήψει τὸ προσληπτὸν ἀεὶ σύμφωνόν ἐστι, ταύτηγε αἱ ἔννοιαι ἀείπως ἀληθεύσας εἰσί. Μαρτυρεῖ δὲ ἡ ὁπαδὸς ἑκάστη ἐνδοτάτη συνείδησις, δι' ἧς καὶ ἐπὶ τῶν πλασματωδῶν αὐτῶν ἰδεῶν, οὐδὲν ἕτερον ἕκαστος ἑαυτὸν οἶδε νοοῦντα, παρ' αὐτὸ τὸ νοούμενον. Ἀλλὰ γὰρ καταχρησικωτέρατις ἂν εἴη ἡ τοιαύτη ἀλήθεια, ὥσπερ δὴ καὶ ἡ κατὰ τινὰ συμφωνίαν σχέσις ἐφ' ᾗ κρηπίζεται· σχέσις γὰρ τοῦ αὐτοῦ πρὸς ἑαυτὸ κατὰ τὸ αὐτὸ, οἱοίατις κυρίως ἂν γένοιτο; Καὶ δέον ἄρα τὰς ἐννοίας πρὸς τὰ παρ' ἑαυτὰς ἐξετάζειν, καὶ ὅπως πρὸς αὐτὰ ἀληθείας ἢ ψεύδος ἔχουσι φιλοκρινεῖν. Παραβάλλοιντο δ' ἂν ἔτως αἱ παρ' ἡμῖν ἔννοιαι, πρῶτον μὲν ταῖς περὶ τῶν αὐτῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις. Β'. ταῖς φωναῖς, ἢ τοῖς γράμμασιν, ἢ τοῖς νόμασιν, ἢ τοῖς ἄλλοις οἱοισδηποτῶν σημείοις, οἷσπερ διασημαίνονται. Γ'. αὐταῖς ταῖς τῶν ὄντων φύσεσι. Κατὰ ταῦτα τοίνυν τῆς παραθέσεως γινομένης, εἴτις τὸ ὑπὸ ἑτέρε νοητὸν συμβάλλειν οἷον ἐστὶ, διατείνοιτο (οἷον τινὶ ἐγκόσμιον ψυχῇ τινὶ κατὰ Πλάτωνα, τινὶ ἐντελέχειαν τινὶ κατ' Ἀριστοτέλη,) ἐὰν μὲν σύμφωνον τῇ κατ' ἐκείνας φέρῃ, ἀληθεύουσαν ἕξει τινὶ ἔννοιαν, ψευδομένῳ δὲ, εἴπερ διάφωνον. Καὶ πάλιν τοιαῦτα ἐννοῶν, οἷαπερ ἐκδηλοῦν τὰ ὀνόματα, ἢ τὰ γράμματα, ἢ τὰ τεθέντα ἄλλα σημεῖα νενόμικε, ἀληθεύσει τὰς ἐννοίας, ἕτερα δὲ παρὰ τινὰ τῶν σημείων δυνάμιν ἀναπλάττων, οἷον εἰ σφαιροειδὲς χήματος λεγομένε, αὐτὸς σφαῖραν ἐνδάλλοιτο τὸ

(1) „Ἐν σχέσει τινὶ τῶν νοημάτων, „ἢ τῶν φωνῶν τῇ πρὸς τὰ πράγματα, „τὸ τοιοῦτον ἀληθὲς ἀποτελοῦται καὶ „τὸ ψεῦδος. (Ἀμμῶν ἐς τὸ περὶ Ἑρμην.)

τὸ σημαινόμενον, ψεύσεται. Καὶ τρίτον ἀπαραλλάκτως τοῖς ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἀρχετύποις κατὰ τὸ γνωστικὸν τὰς τῶν ἐννοιῶν φέρων εἰκόνας, ἀληθεῖς εἰρήσεται τὰς ἐννοίας ἔχειν· εἰ δὲ παρηλλαγμένας, ψευδεῖς· οἷον εἰ κάφον, καὶ μὴ ἐλαφικὸν ἐννοεῖ τὸν ἀέρα, παρ' ὃ φύσει πέφυκεν. Ἀλλ' ἐπὶ τούτων ἁπάντων ῥᾴδιον συνιδεῖν, ὅτι κρίσις τις ἐμφιλοχωρεῖ ταῖς ἐννοίαις ὑπολανθάνουσα διὰ τὴν γινομένην παράθεσιν. Διὸ καὶ τῇ δυνάμει τῆς τοιᾶσδε κρίσεως τὸ ἀληθεύειν ἢ ψεύδεσθαι ἐκείναις παροπηδεῖ. Ἁπλῆς δ' ἐννοίας καθ' ἑαυτὴν καὶ ἀχέτως θεωρουμένης, ὥσπερ δὴ καταφάσεώς τε καὶ ἀποφάσεως (§. γ'.) ἔστιν οἱ καὶ ἀληθείας κυρίως εἰπεῖν, ἢ ψεύδους, ἡ φύσις ἐστίν, ἀνεπίδεκτος (1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Διαφοραὶ ἄλλαι ἐννοιῶν, συγκεκριμένων καὶ Ἀφῃρημένων.

§. ξή.

Ὧν τε παρὰ τῶν ἐκτὸς (§. κε'. κζ'.) διὰ τῶν αἰσθήσεων, καὶ ὧν παρ' ἑαυτοῖς τὸν νοῦν ἐφιστάνοντες (§. κά.) φέρομεν ἀντιλήψεων, εὐδεμίαν ὀρθῶς ἅντις ἐπισήσας εὑρήσει καθ' ἑαυτὴν ἰδιάζουσαν, καὶ μονήρη, ἔτω φαῖναι, καὶ ἀπρόσμικτον ταῖς λοιπαῖς, ἔτ' ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτοῖς τελοῦσαν εἰς ἅπερ ἀνάγεται, ἔτ' ἐν τῇ γνωστικῇ δυνάμει, καὶ τοῖς κατ' αὐτὴν ἐννοήμασιν, ἐπὶ πολὺ μένειν θέλουσαν. Ἐν ἀρχῇ μὲν γὰρ, κατὰ μίαν ἴσως ἡ ψυχὴ τὰς ἁπλουστέρας ἀπηνέγκατο τῶν ἐννοιῶν, ἥπερ ὑπὸ τῶν πραγμάτων ἔτυχε κινηθεῖσα, ἢ

(1) Ὅρα Ἀριστ. περὶ τὸ τέλος τῆ πρὸ τῶν Κατηγορ. Καὶ Κεφ. περὶ τῶν Ἀντιθέτ. Καὶ βιβλ. γ'. περὶ ψυχ. Κ. ε'. Καὶ ἐς τὸ περὶ Ἑρμην. Ἔνθα Ἀμμών. ἐν ὑπομν. „Ἡ μὲν ἓν ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος, ἐν ἀδενὶ τῶν ἁ„πλῶν θεωρηθήσεται. Περὶ μόνα δὲ „τὰ σύνθετα νοήματα, (νοητέον τὰς „κρίσεις) καὶ τὰς συνθέτους φωνὰς „(τετέσι τὰς προτάσεις) θεωρηθήσε„ται. Ὅρα καὶ Νικηφ. Βλεμμ. Ἐπιτ. Λογ. Κεφ. κε'. Καὶ ἐν τοῖς Νεωτέροις Λώκιον περὶ τῆ Νῆ Βιβλ. Β'. Κεφ. λβ'.

παρ' ἑαυτῆς ἐναχθεῖσα εἰς νέησιν· οἷον πρῶτα τῷ ἐν τῇ Φλογὶ φέγγει τὸ τὲ βρέφος προσέχε ψυχάριον, καὶ τῇ ὄψει ἐνησμενίσατο. Εἶθ' ὅτι καὶ κινεῖσθαι πεφυκὸς συνεῖδε τὸ Φλόγιον, μηδ' ἀτρεμεῖν· Ἄλλοτε δὲ καὶ τὸ χῆμα τὸ εἰς ὀξύτητα ἀπολῆγον περιεργότερον ἐμβλέψαν σωέβαλε. Καί ποτε καὶ ὅτι πόρρω αὐτὲ ἐστὶ τὸ ὁρώμενον κατενόησε, καὶ τάχα καὶ ἐγγὺς αὐτῷ γενέσθαι προήχθη, καὶ χεῖρα ὠρέξατο. Πελάσαν δὲ εἰ τύχοι, καὶ ἐφαψάμενον, ἀδοκήτῳ τῷ κακῷ ἐπλήγη ὑπὸ τῆς καύσεως, καὶ τὸ ἐντεῦθεν ἐκκλίνειν ἐδιδάχθη, ὡς ἀλγηδόνος παραίτιον, τλιὺ ἐγγύτητα. Εἶδε δέποτε πρῶτον παρατετηρηκὸς, καὶ ὅτι πνοῆς ῥιπῇ, ἢ ὁπωσῦν ἄλλως ἐπηρεασθὲν ἀπέσβη τὸ φῶς, καὶ εἰς τὸ μηκὲτ' εἶναι ἐτράπη. Ἄλλοτε πάλιν, ὅτι ἀνήφθη Φλογὸς ἄλλης τῇ ἐπαφῇ, καὶ ὡς ἄρα εἰς τὸ εἶναι ἡ Φλὸξ ἀποκατέστη, ἥτις ἦν πρότερον. Ταύτας ἔτωπως ἐν μέρει, καὶ κατὰ μίαν, ὡς εἴρηται, τλιὺ ψυχλιὺ εἰκὸς ἐν ἀρχῇ προσειληφέναι τὰς ἀντιλήψεις, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. Τῇ γεμλιὺ τὲ χρόιῳ προόδῳ, ταῖς αὐταῖς προλήψεσιν ἐπιβαλὲσα συχνὰ, καὶ τας μὲν ἅμα, ἢ πεφύκασιν, ἁπαντώσας ὁρῶσα, τὰς δὲ, καὶ κατὰ τὸν ῥηθέντα νόμον τὲ συνινδάλλεσθαι τὰς συμπροπεσούσας ποτὲ φαντασίας (§. λζ'.), συμπλέκειντε ἤδη καὶ συνεπινοεῖν αὐτὰς προσειθισθεῖσα, ἐκέτι δὴ ἁπλῶς τὲτων ἕκαστα προσλαμβάνειν φιλεῖ, οἷα τλιὺ ἀρχλιὺ, σωημμένως δὲ, καὶ οἷον κατὰ συζήματα. Καὶ ἔτως ἔν τῶν ἐννοιῶν τὰς μὴ ἁπλᾶς (§. μβ'.) συνεπορισάμεθα, τάς τε φύσει δηλαδὴ συνθέτως (§. μγ'.), καὶ τὰς ὁπωσῦν ἄλλως συμπεπλεγμένας (§. μδ'.), καθ' ἃς ἐφ' ἡμῖν τὰ πλεῖσα ἡ τῶν ἁπλουστέρων συνεπιπλοκὴ, καὶ συνέλθυσις. Πολλῶν γὰρ ἅμα ἐπὶ τέτων ἑκάστης προσβολῇ μιᾷ συνεπιδραττόμεθα. Οἷον ἐπὶ τῆς Φλογὸς ἅμα ἐκείνων, καὶ Φωτὸς, καὶ τὲ καυσικὲ, καὶ τὲ χήματος, καὶ τῶν λοιπῶν συναντιλαμβανόμεθα. Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων παραπλησίως. Καὶ ταύτας δὴ τὰς ἐννοίας συγκεκριμένας ἔδοξε καλεῖν, ἐδὲν ἄλλο ἢ συμμιγῆτινα, καὶ ποικίλα τῶν ἁπλουστέρων ἰδεῶν ὄσας συγκρίματα.

§. ξθ'. Ἐπὶ ἓν τῶν τοιέτων συγκριμάτων, ὧν εἴδη παντοῖα ἐστὶ, τὰ μὲν Συνθέσει (§. μγ'.) τὰ δὲ Ἐπαναλήψει (§. μδ'.) Συγκυρήσει (§. μέ). Περιςάσει (§. μς'.), Τέχνῃ (§. μζ'.), Σχέσει (§. μή.), Ἐπινοίᾳ (§. μθ'.), Ὑπολήψει (§. ν'.) καὶ

ἅμα

ἄλλα ἴσως, ἅπερ ἄντις ἐπὶ τοῖς δε προσσημειώσειεν, ἀείποτέτι προϋποτίθεται, τὸ θεμελίε δίκιω, ἢ βάσεως ὑφισάμενον, καὶ τὰ συγκρινόμενα ἐκεῖνα (εἴτε ἁπλουστέρας ἐννοίας ἔϊποις, εἴτε γνωρίσματα, εἴτε ἴδια, εἴτε προσόντα, ἢ πάθη, ἢ μέρη, ἢ ὅ,τι ἄλλο δόξειε καλεῖν) προϊχόμενον, καὶ κατ' αὐτά πως εἰδοποιέμενον, γνωριζόμενον, διοριζόμενον, ἑνὶ λόγω, ὅτιποτε, καὶ οἷον ἐξὶ παριςάμενον. Ἐπειδὴ γὰρ ἀπότινος ἀεὶ αἰτίε ὁ Νοῦς, ἤτοι παρ' ἑαυτοῦ, ἢ παρ' ἄλλε τὰς ὥσπερ ἔχει ἰδέας οἶδεν ἀποφερόμενος, ὑπεῖναι καίτι ἐξ ἀνάγκης εισβάλλει, πρὸς ὅπερ ἀνάγειν, καὶ ᾧ προσαπονέμειν ὡς ἀρχῇ καὶ αἰτίᾳ δεήσει, τὰ εἴτε καθ' αὑ, εἴτε καὶ ἅμα ὡς ἐξ ἐκείνου αὐτῷ παριςάμενα. Καὶ τοῦτο δὴ, τὸ ἐκ οἷδ' ὅ,τι μὲν ὄν, ἐφ' ἑκάςης δὲ ὅμως συγκεκριμένης ἡμῖν ἁπάντων ἐννοίας, Οὐσίαν εἰώθαμεν ἀποκαλεῖν πρώτιω, καὶ πρῶτον ὑποκείμενον. Οἷον τόδε τὸ ἐν ἐπισήμῳ τῇ βαρύτητι βριθὸν, καὶ μαρμαῖρον ἐν αὐγοειδεῖ τῇ ὠχρότητι, καὶ εἰς ἰὸν μὲν ἥκιςα τρεπτὸν, ἐν πυρὶ δὲ ἀδαπάνως χωνδτὸν, ὑπὸ σφύρᾳ δὲ ἀθραύςως ἐλατὸν, καὶ εἰς λεπτότητα ὑπερφυῆτινα προακτὸν, ἐν δὲ τῷ βασιλικῷ λεγομένῳ ὕδατι ἀνάλυτὸν, ἔννοιά τις ἐξὶ συγκεκριμένη, καθ' ἣν ἐκ οἷδ' ὅ,τι ὡς ὑποκείμενον τούτων ἁπάντων προεπινοεῖται, ἐν ᾧτε, καὶ περὶ ὅ ταῦτα περίεξιν.

§. ὁ. Οὕτω δέτοι ἀπαραιτήτως ἔοικεν ἔχειν τὸ τοιόνδε οἷον ὑπέρεισμα ἐπὶ τῶν συγκεκριμένων ἐννοιῶν, ὥςε καὶ ἐπὶ τῶν συγκριμάτων ἐκείνων, οἷς κυρίως τοιοῦτον ὕπεξιν ἀδὲν, ἢ νοεῖται, (δεῖται γὰρ ὁλικῶς καὶ ἐκεῖνα θεμελίου τινὸς, ᾧ ἂν ἱδρύοιτο)· τλὺ ψυχλὺ αὐτόπως ἀπαιτεῖν, καὶ μηδὲν ὄν, ἀπαιδεύτως τὰ πολλὰ ἀναπλάττειν (§. μθ'.). Ταύτῃ δὴ καὶ τὸ χῆμα τὸ ςερεὸν, καὶ πάντῃ πάντως περιφερὲς, καὶ ἡ μετάβασις ἡ ἀπὸ τόπε εἰς τόπον, καὶ ἡ λύπη ἡ ἐπ' ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς, καὶ ὅσαι τοιαῦται, συγκεκριμέναι ἐννοιαι δοκέσιν εἶναι, ἡ μὲν τλὺ σφαῖραν νοεῖν παρέχεσα, ἡ δὲ τλὺ κίνησιν, ἡ δὲ τὸν φθόνον, καθὰ καὶ ἡ ἀνωτέρω παρεῖχε, νοεῖν τὸν χρυσόν. Ἀλλ' ἐπὶ μὲν ἐκείνε (τῷ χρυσῷ δηλονότι) δεικτικῶς προσληφθέντος, τὸ ἐκ οἷδ' ὅ,τι τοῦτο, ὃ φαμὲν οἷον ὑπέρεισμα. ἑκατόντι εἶναι νοεῖται καθ' ἑαυτὸ ὑφεσὼς, πρὸς ἀδὲν ἔτι ἄλλο ἐπαναγόμενον· ἤγε μλὺ σφαῖρα, ἡ θεμελίε δίκιω τῷ χήματι τῷ ςερεῷ, καὶ πάντῃ πάντως περιφερεῖ ὑφεδράζεσθαι νοεμένη, ἤτε κίνησις, ἡ τῇ ἀπὸ τόπε εἰς

τόπον

τόπον μεταβάσει ὑποτιθεμένη, θεμελίῳ ἄλλῳ χρήζουσι περαιτέρω, ἐφ' ᾧ ἂν στηριχθεῖεν· τῇδε φέρε τῷ χρυσῷ, ἢ ἄλλῳτῳ σώματος· Ὥσπερ δὴ καὶ τῆς ψυχῆς ὁ φθόνος.

§. οα'. Τὰς εἰς τὸ ἔσχατον συνεκλαμβάνεται ὑποκείμενον, ἐννοίας κυρίως συγκεκριμένας ἀποκαλεῖν ἀξιῶ· τὰς δὲ πρὸς ἄλλοτι περαιτέρω ἀφορώσας, κακείνῳ πρὸς ὑπόστασιν ἐνδεῶς ἐχούσας (δεδόσθω δὲ διαιρέσεως χάριν) συγκρινομένας· ταύτας γὰρ σωθέτας μὲν, ἢ συμπεπλεγμένας (§. μγ'.) οἶδα, συγκεκριμένας δὲ οὔπω τελείως· ὡς μὴ τέλεον ἐληφείας, ἀλλ' οἷον ἐν τῷ γίγνεσθαι ἔτι ἐχούσας τινὰ σύγκρισιν, καὶ ἐδὲν πλέον ἔσας ἢ κατ' ἐπίνοιαν. Τὸ μὲν γὰρ, ἐκ τῆς εἰς ταὐτὸ τῶν ἁπλουστέρων σωδρομῆς πάρεσι ταῖς ἐννοίαις, τὸ σωθέτοις εἶναι, ἢ συμπεπλεγμέναις, τὸ δὲ, καὶ ἐκ τῆς βάσεως, ἤτοι τῷ ὑποκειμένῳ (§. ξθ'. ο'.), τὸ εἶναι συγκεκριμένας. Διὸ καὶ ἡ ἐν πλήρει τῷ συγκρίματι, καὶ ἐν σωθέσει, ἢ ἐν συμπλοκῇ ἡ αὐτὴ ἔσα, ἀναπαλιν δ' ἔ. Καὶ γὰρ, καὶ ἡ τῷ ἀνθρώπῳ ἐν ἕδει, ἢ ζῷον λογικὸν, συγκρινομένη μὲν ὑπάρχει, ἐ συγκεκριμένη δὲ, ὡς ἡ τῇδε τῷ ἀνθρώπῳ· οἷον ἡ τῷ Σωκράτει. Ταύτης γὰρ τὸ νοητὸν ἐν πράγμασιν ὅλως, καὶ πρᾶγμα αὐτόχρημα· Ἐκείνης δὲ κατ' ἐπίνοιαν ἔτι, καὶ τῷ ὄντι ἐνόημα. Διακριτέον δὲ μεταξὺ τῶν κατ' ἐπίνοιαν (§. μθ'.) τὰς τινὶ συγκεκριμένῳ πράγματι ἀπομιμεμένας, Αὗται γὰρ ἐν ὑποσάσει πλαττόμεναι εἰσὶ, καίτοι πλαττόμεναι. (1).

§. οβ'. Εἰσὶν ἓν καὶ ἐννοιαι συγκεκριμέναι ἐκ συγκεκριμένων· αἱ μὲν φύσει, οἷον ἡ τῷ Σωκράτει ἐκ τῆς ψυχῆς, καὶ τῷ σώματος· ἡ ἑκάστῳ τῶν σωθέτων σωμάτων ἐκ τῶν στοιχείων, ἐξ

(1) Ταραττέσθω δὲ μηδεὶς, ἃ τὴν τῷ ἀνθρώπῳ ἔννοιαν ἡμεῖς, ταῖς μὴ τέλεον συγκεκριμέναις, κατ' ἐπίνοιαν δὲ ἔσαις συγκαταλέγοντες αὐτὴν, ἔπειτα τὴν τῷ Βριάρεῳ, καὶ τὰς κατ' αὐτὴν καίτοι πλασμαλώδεις, ἃς συγκεκριμένας ἀπομιμεῖσθαι φαμέν. Εἴτις γὰρ ἀκριβῶς ἐπισήσειε, τὴν τῷ καθόλκ ἀνθρώπκ ἰδέαν, ἐδὲν πλέον εὑρήσει ἔσαν, ἢ κατ' ἐπίνοιαν. τόδ' ἔτι μᾶλλον, καὶ ἐπίνοιαν, τὴν τὸ ἐν ὑποσάσει εἶναι ἀποκλείσασαν· τὸ γὰρ ἐν ὑποσάσει, καὶ κατὰ μέρος· ὥστε εἴη περ ἄν, ἢ μὴ κατ' ἐπίνοιαν, ἐν ὑποσάσει δὲ τῷ καθόλκ ἀνθρώπου ἔννοια, καθόλκτε ἡ αὐτὴ, καὶ μὴ καθόλκ· τὸ μὲν διὰ τὴν ὑπόθεσιν, τὸ δὲ διὰ τὴν ὑπόσασιν. Διὸ καὶ ἀδυνάτως ἂν ἔχοι, ὡς ἀντιφάσει περιπίπτουσα. Ἡ δὲ τῷ Βριάρεωπλαττομένη ἐπίνοια, κἂν ἄλλως τερατώδηστε καὶ ἀλόκοτος, ἀνύπαρκτος μὲν ἐστὶν, ἀδύνατον δὲ ἐδεὶς ἂν εἴποι, ἕως ἔ μὴ δείξει καὶ ἀντιφάσκουσαν.

ἐξ ὧν αὐτῷ ἡ σύνθεσις· αἱ δὲ μὴ Φύσει, οἷον ἡ τῦ οἴκυ ἐκ ξύλων, καὶ πλίνθων, ἡ τῆς πόλεως, κξ'. Καὶ ἔννοιαι συγκεκριμέναι ἐκ συγκρινομένων, ἤτοι Φύσει πάλιν, οἷα ἡ τῆσδε τῆς ψυχῆς ἐκ Νῦ, καὶ Βελήσεως, ἡ τῦδε τῦ σώματος ἐξ ὕλης καὶ εἴδυς· ἢ μὴ Φύσει, οἷον ἡ τῆσδε τῆς χρυσῆς σφαίρας, ἡ τῦδε τῦ Φιλοσόφυ.

§. ογ'. Καὶ χωρεῖ δὲ βαθμηδὸν ἡ τῶν ἐννοιῶν πρόοδος, ἀπὸ τῶν ἁπλουστέρων ἀρχομένη, καὶ διὰ τῶν συγκρινομένων ἰοῦσα, ἐπὶ τὰς αὐτοτελῶς συγκεκριμένας. (§. οα'. οβ'.). Εἶτα δὲ τούτων ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀλλήλαις συμπλεκομένων, ἔσχ' ἐπ' αὐτὸ τέως προάγεται τὸ ὁλικωτάτυ ἰδέαν τῦ παντὸς σωτάγματος. Καὶ γὰρ ἀπὸ τῦ νοεῖν τε καὶ βούλεθαι εἴτις ὁρμηθείη, ἐπὶ τὰς ἐννοίας τῆς νοητικῆς καὶ βουλητικῆς, τῶν δυνάμεων ἰοῦσα ἂν μεταβαίη· ἐξ ὧν τὸ ἐν αὐτῷ ψυχικὸ συμβάλοιτο. Ἐκ δὲ ταύτης, καὶ τῦ σώματος, τὸ τῦ καθ' ἑαυτὸν ἀνθρώπυ συγκεκριμένυ ἤδη αὐτοτελῶς καὶ πλήρη κομίσαιτο ἔννοιαν. Ἐξ ἑαυτῦ δὲ, καὶ τούτυ, κἀκείνυ, πλήθυς ἀνθρώπων ἀναλογισθήσεται· ἐντεῦθεν δὲ καὶ σύμπαν τὸ ἀνθρώπινον. Συνεπιπλέξας δὲ καὶ τὰ παρὰ τὸν ἄνθρωπον ζῶα πάντα συλλήβδην, καὶ φυτὰ, καὶ μέταλλα σὺν τούτοις, καὶ ὅσα ἐπὶ γῆς, καὶ ὅσα ὑπὸ γῆν, τῆς οἰκυμένης ἡμῖν ταύτης σφαίρας ἀντιληφθήσεται. Οὕτω δὲ προϊὼν, καὶ τὰ τῶν στοιχείων εἴδη συνάμα τῇ γῇ συλλαβὼν, συνεπαθροίσας τε τούτοις καὶ τῶν ἐρανίων ὅσα συστήματα, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς ἅμα, τὸ ὁλοχερὲς τέως ἰδέαν ἕξει τῦ τῶν ὅλων πληρώματος· τὸ συγκεκριμένον μὲν καθεξῆσαν, διὰ δὲ πληθὺς τε καὶ μέγεθος (§. ξδ'. ξς'.) ἔσαν δυσφάνταστον.

§. οδ'. Τῶν ἐν ταῖς καθ' οἱανδήτινα σύγκρισιν συνισαμένων, ἁπλουστέρων ἐννοιῶν, αἱ μὲν ἀπαραιτήτως ἀλλήλαις ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνίασι· τετέχνασι ἀναγκαίως. Αἱ δὲ μὴ ἀπαραιτήτως, ἀλλ' ἐνδεχομένως (§. μγ'.). Καὶ τῶν ἀπαραιτήτως, αἱ μὲν κατάτινα ἀλληλεχίαν, θατέρας θατέρᾳ συνηρτημένης τε καὶ συνεπινοουμένης· οἷον ἐν τῷ Σωκράτει ἡ τῆς ψυχῆς, καὶ ἡ τῦ σώματος, τῆς μὲν εἰδοποιούσης, τῦ δὲ εἰδοποιουμένυ. Ὁμοίως ἡ τῦ λογικῦ, καὶ ἡ τῦ γελασικῦ. Ἐν τῇ ψυχῇ ἡ τῦ Νῦ, καὶ ἡ τῆς Βελήσεως. Ἐν τῷ σώματι ἡ τῦ μεγέθυς, καὶ ἡ τῦ χήματος· ἐν τῷ τριγώνῳ, ἡ τῶν τριῶν πλευρῶν, καὶ ἡ τῶν τριῶν γωνιῶν. Αἱ δὲ ἕτως, ὡς μηδετέραν

ραν ἔχεσθαι μηδετέρας· οἷον ἐν τῷ σώματι ἡ τὸ μεγέθος, καὶ ἡ τὸ βάρος. Ἐπὶ τῆς χιόνος ἡ τὸ ψύχος, καὶ ἡ τῆς λευκότητος· Ἐπὶ τὸ ῥόδου ἡ τῆς χρόας, καὶ ἡ τῆς ὀσμῆς. Ὡσαύτως δὲ, καὶ τῶν μὴ ἀπαραιτήτως, ἤτοι θατέρας ἐχομένη ἐστὶν ἡ ἑτέρα· οἷον ἐν τῇ ψυχῇ ἡ τῆς θεωρίας, καὶ ἡ τῆς πράξεως· ἢ τῷ σώματι, ἡ τὸ σφαιροειδὲς εἶναι, καὶ ἡ τὸ δύκυλισον· ἢ ἑτέρα ἑτέρας· οἷον ἐπὶ τοῦ Σωκράτους, ἡ τὸ Ξανθίππης γαμέτιν εἶναι, καὶ ἡ τὸ Φιλόσοφον.

§. οε'. Ἐκ τῶν εἰρημένων τίνες αἱ ἀφῃρημέναι καλούμεναι ἔννοιαι συνιδεῖν ῥάδιον. Εἰσὶ γὰρ ἁπλῶς, ἐφ' ὧν τὰ νοητὰ μὴ πεφυκότα χωρὶς εἶναι καθ' ἑαυτὰ, χωρὶς ὅμως θεωρεῖται νοούμενα. Πλατεῖ γὰρ καὶ ταύτιν, πρὸς ταῖς ἄλλαις, παρὰ τοῦ Δημιουργοῦ ἡ λογικὴ ψυχὴ λαβοῦσα τιὼ δύναμιν (§. β'. καί. μθ'.), καὶ καθάπερ ἐκ τῶν ἁπλουστέρων τὰς συμπεπλεγμένας ἐννοίας ἐκ ἀδυνατεῖ κατὰ τὸ δοκεῖν ἀναπλάττειν (§. να'.), οὕτως ἐκ τοῦ ἐναντίου ἀπὸ τῶν συμπεπλεγμένων τε καὶ συνθέτων, τὰς ἁπλουστέρας ἐν μέρει οἵατε ἐσὶν ἐπιθεωρεῖν. Διὸ καὶ τὰ κατ' ἀφαίρεσιν νοούμενα, ἔργον ἐπινοίας τιθέναι (§. μθ'.) εὔλογον.

§. ος'. Ἔνοια τοιγαροῦν ἀφῃρημένη, ἡ κατ' ἀφαίρεσιν ἂν εἴη, Α'. ἡ προσληπτικὴ τοῦ ἐχάτου ἐκείνου, καὶ θεμελίου δίκιν ὡς εἴρηται (§. ξθ'.) ὑποκειμένου, εἰποτέτις ἄνδρ τῶν ἐπ' αὐτῷ ἱδρυμένων συλλαβὼν αὐτὸ ἐκβιάζοιτο, καὶ ἀμυδραῖς ἐπινοίαις εἰκάσαι. Οὐδεὶς γὰρ ἐπιεικῶς ἂν ἔχοι, ἀθ' ὅ,τι, ἄθ' οἷον ἐσὶν ἐκεῖνο συμβαλεῖν καὶ περινοῆσαι, ἢ ὅτι τοῖς ἐν αὐτῷ καὶ περὶ αὐτὸ νοουμένοις, ὑφίσταιπος, καὶ ὑποβέβηκε, νόθοις λογισμοῖς ἀτεχνῶς ληπτόν· τὸν δὲ τρόπον τοῦτον, καὶ ἡ τῆς ἀνειδέου καὶ ἀσχηματίσε ὕλης ἀπονενόθευται νόησις.

§. οζ'. Β'. Καὶ τὰ ἐκ πλειόνων ἁπλουστέρων συγκρίματα ἀνάπαλιν, ἄνευ τοῦ ἐχάτε αὐτῶν ἐκείνε θεμελίε νοούμενα, (§. ο'.), ἐπειδὴ τοιαῦτα ἐν τοῖς ὄσιν εἶναι ὁ πέφυκε (§. οε'.), δεῖται δὲ περαιτέρω τοῦ ἐφεδράσοντος, ἀφῃρημέναι ἔννοιαι εἰσὶν· οἷον κύκλος, ἄνθρωπος, κοινῇ ὅτω καὶ ἀορίσως. Ταύτας μὲν ἓν τῶν συγκεκριμένων κυρίως ἀποδιαζέλοντες (§. οά.) συγκρινομένας λέγεσθαι ἠτησάμεθα· ἅς ποτὲ μὲν καθ' ὁμοιότητα τῶν συγκεκριμένων ἐκφέρομεν, ἄνθρωπον φάσκοντες, καὶ κύκλον· ποτὲ δὲ καθ' ὁμοιότητα τῶν ἀφῃρημένων· ὡς ὅτε λέγομεν ἀνθρωπότητα, καὶ, εἰ τοῦτο ἔζεσι, καὶ κυκλότητα.

§. οή.

§. οή. Γ. Καὶ τῶν ἁπλουστέρων δὲ, μιᾷ ἑκάστῃ ἐννοίᾳ ἐπειδὰν χωρὶς ἐπιβάλλωμεν, ἄνευ τοῦ ὑποκειμένου ἀναπολοῦντες αὐτὴν, ἐν ᾧ ἐστὶν, εἴτε ἀπαραιτήτως, εἴτε καὶ μὴ (§. οδ'.), καὶ ἄνευ δὲ τῆς ἄλλης, ἧς, εἰ τύχοι, καὶ κατάτινα ἀλληλοχίαν παρήρτηται (§. Αὐτ.), ἀφῃρημένως, ἢ κατ' ἀφαίρεσιν ἐννοεῖν λεγόμεθα. Οὕτω δύναμιν νοητικὴν νοοῦμεν καθ' ἑαυτὴν, καὶ κίνησιν χωρὶς τοῦ σώματος, καὶ τὰ παραπλήσια. (1).

§. οθ'. Ὥσπερ οὖν συγκεκριμένας ἐννοίας (§. ογ'.), μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἔχειν ἐστὶν, ἔτι τοι καὶ ἀφῃρημένας ἄλλας ἀπ' ἄλλων, ἀπὸ τῶν ἧττον ἀναπαλιν χωρούντων ἐπὶ τὰ μᾶλλον ἁπλούστερα· οἷον εἴτις ὑποκειμένου τοῦ Σωκράτους, ἀπαγωγῇ τῆς κατ' αὐτὸν πρώτης οὐσίας (§. οζ.) καὶ τῶν αὐτῇ προσιδιαζόντων, ἐννοήσειεν ἁπλῶς ἄνθρωπον. Εἶτα καὶ τὸ λόγου μετέχειν καὶ νοῦ παρελόμενος, τὸ ζῷον καθ' ἑαυτὸ, ἢ σῶμα ἔμψυ-

(1) Εἰς ταῦτα φέρει καὶ τὰ τῶν σχολαστικῶν. Εἶδη γὰρ καὶ παρ' αὐτοῖς ἀφαιρέσεως. Α'. τὸ τῆς φύσεως ἀπὸ τοῦ ἔχοντος. Β'. τὸ τῆς μορφῆς, ἣν φασιν, ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου. Γ'. τὸ τῆς μορφῆς, ἀπὸ ἄλλης μορφῆς· ὧν τὸ μὲν Α'. ἐπὶ τὸ καθ' ἡμᾶς Β'. (§. οζ.) ἀναχθήσ· τὸ δὲ Β'. καὶ Γ'. ἐπὶ τὸ Γ'. (§. οη'). Διττὴν δὲ τὴν τῶν μορφῶν, ἢ τῶν (ὡς αὐτοὶ φαμὲν) γνωρισμάτων ἀφαίρεσιν θεωροῦσι, τὴν μὲν ὡς ἐκ τῶν νοητῶν, ὧν ἑτέρου καθ' ἑτέρα παρήρτηται, ὡς περὶ τῆς ἐν τῇ χιόνι λευκότητος, καὶ τοῦ ψύχους ἐλέγετο (§. οδ'.), τὴν δὲ ὡς ἐκ τῆς νοήσης δυνάμεως, ἡνίκα συνεπτυγμένως θατέρῳ συνεπινοεῖται θάτερον, οἷον ἐπὶ τῆς ἐν τῷ Θεῷ φασὶ σοφίας καὶ δυνάμεως. Δῆλον γὰρ ὅτι καὶ ἡ σοφία πανθενὴς, καὶ ἡ δύναμις πάνσοφος. Ἀλλ' ἔχοιτις ἄν οἶμαι τοῦτον προσθεῖναι καὶ μέσην, ἐφ' ὧν ἑτέρου μόνον ἡ περιοχὴ καὶ συνεπινόησις· οἷον ἐπὶ ἀνθρώπου τῷ αἰσθητικῷ καὶ τὸ ἔμψυχον συμπαρίσταται ἐνθεωρούμενον, ἀνάπαλιν δ' ἄ. Ἁπασῶν δὲ μεγίστην ἀφαίρεσιν ἀποκαλεῖν δίκαιον, τὴν τῶν γνωρισμάτων, ἐν οἷς καί τις ἐνεπινοεῖται ἀντίθεσις. Οἵαν αὖθις ἐπὶ τῶν θείων σέβομεν, οἰκτιρμῶν βάθη, καὶ δικαιοσύνης κρίματα χωρὶς ἐξυμνοῦντες, τῶν μὲν οἰκτειρόντων τε, καὶ τὰ ἐπταισμένα ἀφιέντων, τῆς δὲ ἀδεκάστου ἔσης, καὶ τὰς προσηκούσας ποινὰς ἐπαγούσης· Καίπερ εὖ εἰδότες τε καὶ πειθόμενοι, τούτων μηδέτερόν ποτε γίνεσθαι παρὰ θάτερον. Ἐν ὀργῇ γὰρ ἐλέους μνησθήσῃ. Τὴν ἓν τοιαύτην, εἰ ἔστω διαίρεσιν, ὡς ἀφαίρεσιν τινὰ Εἰδικὴν ἀποκαλεῖν ἀξιώσειαν οἱ περὶ τὸν Σκότον, καὶ ἀφαίρεσιν, εἰ βάλοιντο, ὡς ἐκ τοῦ πράγματος, τετέσιν ὡς ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ τῷ πράγματι νοουμένων τελειοτήτων, συνθεῖσθαι ἔχοιεν ἂν οἶμαι τούτοις, οἱ ἐκ τοῦ Θωμᾶ, λογομαχοῦντες περὶ ὀνομάτων ἀφέμενοι. Χωρὶς γὰρ εἶναι δὲ αὐτῆς νοῆται, ὧν αἱ καθ' ἡμᾶς νοήσεις ἀσυμβάτως ἔχουσιν. Ἀλλ' ὅσον καὶ ἴχνος σχολαστικῆς ὑποδεῖξαι λεπτονοίας, ἅλις.

ἔμψυχον αἰσθητικὸν, ἀναπολήσειεν· Ἐφεξῆς δὲ καὶ τούτων ἀλογήσας, τὸ σῶμα εἶναι· Καὶ ἀπὸ τῆ σώματος τιὼ ἕκτασιν ἀφελὼν, τὸ βάθος, πράγματι δηλαδὴ ἀορίστως· τιὼ τῆ Σωκράτες ἔννοιαν τῷ δὲ τῷ τρόπῳ ταῖς ἐπαλλήλοις ἀφαιρέσεσι κατὰ μικρὸν ἕως εἰπεῖν ἀποσκελετεύσας, ἐπὶ τιὼ γυμνιὼ καὶ ξηρὰν ἰδέαν τῆ ὄντος τέως ἀφίξεται.

§. π'. Σημειωτέον τιὼ ἐκ τῆς Ἀφαιρέσεως τῶν ἐννοιῶν χρῆσιν, ἡλίκητις ἐστίν. Ἔστι γὰρ ἐπιεικῶς μεγίστη πρῶτον ἐξ αὐτῆς ἡ ὄνησις τῇ ψυχῇ, εἰς ἀκριβῆτε καὶ διηρθρωμένιω τῶν πραγμάτων περίνοιαν. Αὐτῇ γὰρ σενοῖς καθάπερ ὁρίοις κατειλημμένῃ. καὶ τὰ ἐκ πλειόνων εἰδοποιούμενα χαρακτήρωντε καὶ γνωρισμάτων, οἷα δὴ καὶ ὄψιν τὰ πολυμερῆ καὶ ποικίλα τῶν ὁρατῶν, ἐπιβολῇ μιᾷ ἐπελθεῖν κατὰ τὸ ἀκριβὲς ἀδυνατούσῃ, θαυμαστὸν ὅσον σωτελὲς ἐστὶ τὸ ἔργον τόδε τῆς ἀφαιρέσεως. Ἐνδίδωσι γὰρ τῷ ἐπισατικῷ τῆ Νῆ, ἐπ' ἀδείας ἑνὶ ἑκάστω τῶν πολλῶν χωρὶς προσενδιατρίβειν, καὶ, καθ' ἃς τὸ ὂν ληπτὸν τυγχάνει, τὰς λόγως ἅπαντας ἀνασκοπεῖν.

§. πά'. Β'. δὲ καὶν ταῖς κατ' Ἐπισήμιω θεωρίαις, ὠ μικρὰ συμβάλλεται ἡ τῶν ἐννοιῶν ἀπ' ἀλλήλων ἀφαίρεσις. Ἐπειδὴ γὰρ ἕκαστα τῶν ἐν τοῖς ὄσι παθῶν, παντοίων ἐστὶ λόγωντε, καὶ τρόπων, καὶ σχέσεων ἐπιδεκτικὰ, χολῇ γ' ἄντις τὰς διαφορὰς τὰς τούτων λογικῶς ἀποδείξειεν, εἰμὴ πρότερον ἀπὸ τῶν διαφερόντων διακρίνας, σήσειέτε χωρὶς, καὶ καθ' ἑαυτὰ διασκέψαιτο· οἷον ἄλλα μὲν ἡδείας πάθη, ἄλλα δ' ἐπιφανείας, ἄλλα δὲ σώματος. Καὶ τὰ τῶν ἐπιφανειῶν αὖθις τοῖς σχήμασι συμποικίλλεται. Ἄλλα γὰρ τριγώνε, ἄλλα δὲ τετραγώνε, κύκλε δὲ ἄλλα. Καὶπὶ τῆ τριγώνε δὲ, τὰ μὲν τῷ ὀρθογωνίῳ προσιθάζει, τὰ δὲ τοῖς λοιποῖς εἴδεσι. Καὶ ἐκ τῶν πλαγρῶν ὡσαύτως. Καὶ ἀνάγκη ἄρα ἀπ' ἄλλων ἐπ' ἄλλα τὸν νῶν ἐπιστρέφειν, τιὼ περὶ ἑκάστε Ἐπισήμιω ἰδίᾳ ληψόμενον, καὶ τάγε Φύσει συνημμένα, χωρὶς ἀναθεωρεῖν· ὃ μόνον ἐστὶ λαβεῖν ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως.

§. πβ'. Γ'. Καὶ τὰς κοινοτάτας δὲ τῶν ἐννοιῶν ἐκ ἄλλως, ἢ δι' ἀφαιρέσεως ἀναπλάττειν πεφύκαμεν, καὶ ἀνατυπᾶσθαι· καὶ ταύτης ἄνω, κατὰ τὰ κτιλίη, ἐκ ἂν ἔχοιμεν φαντάζεσθαι τῶν καθ' ἕκαστα πλέον ἐδὲν, ἐδ' ἐπέκεινα. Δι' αὐτῆς δὲ μάλιστα τῶν ἀλόγων πλεονεκτοῦντες, τὰς καθόλετε καὶ ἀνωτάτω

τάτω λόγῳ ἀνθρίσκομεν τῶν ὄντων, οἵστε διαφέρει, καὶ τίσιν ἕκαστα κοινωνεῖ ἀναδιδασκόμεθα· τάτε ἕτω κοινωνέντα, ἕως ἂν δεήσοι, εἰς ἕν συμπεριλαμβάνοντες, κρίνομέντε περὶ τῶν πολλῶν, καὶ διανοέμεθα τὰ ἐπιβάλλοντα, ἡνωμένως τε καὶ ἀμερίσως, οἷον περὶ τῦ ἀνθρώπυ, περὶ τῦ κύκλυ, μηδὲν δεόμενοι, τῆς καὶ ἄλλως ἥκιστα δυνατῶς ἐχέσης, τῶν κατὰ μέρος ἁπάντων ἐξαριθμήσεως· ὃ μέγιστόν ἐστι δήπου καὶ τῦτο εἰς θήραν ἐπιστήμης βοήθημα. Ἀλλ' ἀν τέτοις μὲν ἡ τῆς Ἀφαιρέσεως χρῆσις.

§. πγ'. Θεωρητέον δὲ καὶ τίνι κατάχρησιν. Ἡ δὲ συντόμως, ἀν τῶδε κεῖται· Εἴτις τὸ ἤδη ἀφαιρεθὲν, οἷον τὸ τῦ ἀνθρώπυ εἶδος, τὸ τῦ κύκλυ σχῆμα, τὸ τῆς γραμμῆς μῆκος, τὸ μὲν ἄνθ' τῦ Σωκράτυς, ἢ τῦ Πλάτωνος, κξ. τὸ δὲ ἄνθ' τῦ κυκλοειδῶς περατυμένυ σώματος, τὸ δὲ ἄνθ' τῦ πλάτυς· Εἴτε καὶ τὸ μετὰ τίνι ἀφαίρεσιν ὑπολείπεσθαι δοκῶν, οἷον τὸ πρῶτον ἐπὶ ἑκάστυ ὑποκεῖσθαι νοέμενον, τίνι ὑπόστασιν, τίνι ἀνείδεον ὕλιν, καὶ οἱασδήποτε μορφῆς ἀπογυμνωθεῖσαν, ἕτως ἔχειν ἀτεχνῶς ἐν τοῖς ἔσιν ἡγοῖτο, ὥσπερ καὶ ταῖς ἐπινοίαις ταῦτα αὐτῷ παρίσαται. Ἐοίκασιν ἕν ὀρθῶς ἐπισημειώσαντες, οἱ πρώτιν εἶναι δεῖν ἐνέργειαν (§. γ'.) τῷ γνωστικῷ τίνι κατ' ἀφαίρεσιν ὑποτιθέμενοι· ἄνθ' δηλαδὴ τῆς κατὰ τίνι κρίσιν διαιρέσεως· τετέσιν ἄνθ' καταφάσεώς τε καὶ ἀποφάσεως τὸ νοητὸν προσλαμβάνσαν, εἰ μὴ ψεῦδος μέλλοι, καὶ ἀλόγου τερατοπλασίας ὀφθύνεσθαι. Ἐξ ἕ καὶ τὸ περιφερόμενον ἐκεῖνο, τῶν ἀφαιρύντων ὅτι πορρωτάτω τὸ ψεῦδος ἀπεληλάσθαι, ὡς μηδὲν δηλονότι ἀποφαινομένων· (§. ξζ'.) τοῖς δὲ διαιρῦσι πολλάκις ἁμαρτεῖν παρὰ πόδας, ἐδὲν ἧττον ἀληθῶς ἢ χρησίμως λελέχθαι δοκεῖ (ὅρα Προδιατ. Β'. §. ιή.).

ΚΕΦ. ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περὶ ἐννοιῶν βάθους τε καὶ πλάτους.

Ἦτοι

Περὶ ἐννοιῶν τῶν ἐπὶ μέρους, καὶ Καθόλου· Ἔνθα καὶ περὶ τῶν πέντε καθόλου ἐννοιῶν ἐκ τῆς Πορφυρίου Εἰσαγωγῆς.

§. πδ'.

Τὰ, δι' ὧν ἑκάστη τῶν ἐννοιῶν συνίσταται, καὶ συναπαρτίζεται γνωρίσματα, βάθος τῆς ἐννοίας καλεῖν εἰώθασι, καὶ περίληψιν. Ἐπεὶ δὲ τούτων τὰ μὲν ἀπαραιτήτως ἐνεῖναι νοεῖται (§. οδ'.), τὰ δὲ μὴ ἀπαραιτήτως, ταύτητοι καὶ τὸ βάθος τὸ μὲν ἀναγκαῖον λέγειν ἔγνωσαν, τὸ δὲ ἐκ τοῦ ἐνδεχομένου ὀνομάζειν. Ἀναγκαῖον μὲν ἓν κατά τινα τοῦ σώματος ἔννοιαν, τὸ τριχῇ διαστατὸν εἶναι, καὶ ἀδιαχώρητον· ἀ γὰρ ἄλλως οἷόντε νοηθῆναι. Οὐκ ἀναγκαῖον δὲ τὸ εἶναι σφαιροειδὲς, καὶ θερμὸν, ἢ λευκόν· καὶ γὰρ καὶ ἄλλως. Ἐκεῖνα μὲν ἓν, καὶ ἀσιώδη καλεῖν ἀξιοῦμεν, ταῦτα δὲ καὶ ἐπασιώδη. Ἑκάτερον γεμινῦ μετάτινος διαφορᾶς· τὰ μὲν γὰρ ἄτως ἐστὶν ἀσιώδη, ὡς αὐτῶν ἄνευ τινὸς ἀσίαν μηδὲ εἶναι, μηδὲ νοεῖσθαι ὅλως, διὸ καὶ πρώτως ἄντις ἀσιώδη καλέσειεν αὐτά· οἷον ἐπὶ τοῦ τριγώνου τὸ τρεῖς ἔχειν γωνίας, καὶ πλευρὰς τρεῖς· καὶ ἐπὶ τοῦ πενταγώνου, τὸ πέντε. Τὰ δ' ἄτως, ὡς εἶναι μὲν μηδαμῶς, νοεῖσθαι δὲ καὶ μάλα. Ἐξ ὧν καὶ ἐπασιώδη αὐτὰ πολλοῖς ἀποκαλεῖν ἀρέσκει· ἡμῖν δὲ ἀσιώδη μὲν ἐστὶν, ἀλλὰ δευτέρως· τοιαῦτα δὴ, τὸ τὰς μὲν τρεῖς γωνίας ἐν ἐκείνῳ, δυσὶν ὀρθαῖς συνεξισοῦσθαι, τὰς δ' ἐν τούτῳ πέντε, ὀρθαῖς ἴξ. Καὶ τῶν ἐπασιωδῶν δὲ, τὰ μὲν πράγματι ἐστὶ χωρισά, οἷον τοῦ Σωκράτους τὸ διαλέγεσθαι, τὰ δ' ἀχώρισα, οἷον τὸ φαλακρὸν εἶναι.

§. πέ. Ἁπάσαις ταῖς διαγνωριζομέναις ἐννοίαις (§. νδ'. νζ'.) τὸ βάθος συμπληροῦσιν αἱ ἐξ ὧν γνωρίζονται ἁπλούστεραι. Καὶ ταῖς ἐν συνθέσει τε, καὶ συμπλοκῇ (§. μγ'. μδ'.) αἱ ἐξ ὧν συντίθενται, καὶ συμπλέκονται. Καὶ ταῖς ἐν συγκρίσει

σει δὲ ὁποιαδήποτε, (§. ξή.) αἱ ἐξ ὧν συγκρίνονται. Καὶ ταῖς γε μᾶλλον (§. οβ'. ογ.), καὶ τὸ βάθος ἐπὶ τὸ μᾶλλον χωρεῖν εἰκὸς, ταῖς δὲ ἧττον, ἐπὶ τὸ ἧττον· τὰς δ' ἁπλουστάτας (§. μβ'.), ὡς πάντῃ ἀγνωρίστους (§. μγ'.), καὶ ἀβαθεῖς εἶναι ἀκόλουθον.

§. πς'. Καθ' ὃ δὲ ἡ ἔννοια πρὸς πολλὰ τῶν ὄντων ἔχει προσεφαρμόζεσθαι, τὰ μιᾷ καὶ μόνῃ νοερᾷ ἐποπτείᾳ κατ' αὐτὴν περιλαμβανόμενα, τοῦτο πλάτος τῆς ἐννοίας εἶπον. καὶ ἔκτασιν. Οὕτως ἐπὶ Πλάτωνα, καὶ Σωκράτην, καὶ τὸν λοιπὸν, ἡ κατὰ τὸν ἄνθρωπον πλατύνεται ἔννοια. Ὁ γὰρ ἄνθρωπον νοήσας ἐ τόνδε μόνον, ἢ τόνδε, πάντας δὲ διαφόρους, ἤ τοιοῦτοι, συνείληφε. Καὶ ἐπὶ πάντα δὲ ὁμοίως κύκλον ἐκτείνεται ἡ κατὰ τὸν κύκλον. Καὶ ἐπὶ κίνησιν πᾶσαν, ἡ κατὰ τινὰ κίνησιν. Καὶ δῆλον ἄρα, ὡς ἑδὲν ἄλλο τὸ κατὰ τὰς ἐννοίας πλάτος συνίησιν, ἢ ἡ τούτων αὐτῶν πρὸς τὸ πολλάτε ἅμα, καὶ τούτων ἕκασιν ἐν μέρει παρισᾶν, ἀορισία.

§. πζ. Παντὶ τῷ ἐπισήσαντι, τινὶ, ἥπερ ἂν τύχοι, ἔννοιαν συνιδεῖν ῥάδιον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον πλατυνομένην, ἥπερ ἀντιστρόφως αὐτῷ κατὰ τὸ ἧττον καὶ μᾶλλον βαθύνεται· τῆς γὰρ ἀνθρώπου, φέρε, ἧς ἐν τῷ ζῶοντε καὶ λογικὸν εἶναι τὸ βάθος, ἐὰν μὲν ἀφαιρεθῇ τὸ λογικὸν, ἐπὶ πάντα ἁπλῶς οἷς μέτεσι ζωῆς, ἀορισήσει τὸ πλάτος· Ἐὰν δὲ ἀνάπαλιν ἐπὶ τῷ λογικῷ σωζομένῳ, προσεθῇ καὶ τὸ ἐκ τῆς Φιλοσοφίας γνώρισμα, τὸ βάθος πλεονάσαντος, ἡ ἔκτασις μειωθήσεται, καὶ ἐπὶ τὸ τινὰς τῶν πάντων ἀνθρώπων δηλοῦν, τοὺς φιλοσοφοῦντας δηλονότι μόνους, συσταλήσεται.

§. πή. Καὶ ἀντιπεπονθέναι τοιγαροῦν τὰς ἐννοίας ἔστω συμβαίνει, ὀλιγοβαθεῖς μὲν τὰς πολυπλατεῖς καθεστώσας, ὀλιγοπλατεῖς δὲ τὰς πολυβαθεῖς τἐναντίον. Διὸ καὶ ἀβαθῶν τῶν ἁπλουστάτων (§. πέ.) ὄσων, ἁπλατεῖς ἔσονται αἱ μάλιστα συνθετοι· ὧν τὸ μὲν αὐταῖς δι' ἀφαιρέσεως γίνεται (§. οθ'.), τὸ δὲ διὰ συγκρίσεως. (§. ογ.). Οἷον δι' ἀφαιρέσεως τῶν ἰδιαζόντων τῷ Σωκράτει ἀπὸ τούτε, πάρεστι νοεῖν ἄνθρωπον ἁπλῶς· τῆς δὲ τῷ λογικῷ, τὸ ζῶον· τῆς δὲ τῷ αἰσθητικῷ καὶ ἐμψύχε, τὸ σῶμα· τῆς δὲ τῷ τριχῇ διαστατῷ, τινὶ ὐσίαν· τῆς δὲ τῷ αὐθυπάρκτου τὸ ὄν, τὸ ἁπλούστατον τῇ νοήσει, καὶ κατὰ πάντων νοούμενον, καὶ λεγόμενον. Ἐπανιὼν δέτις, καὶ τῷ μὲν ὄντι τὸ αὐθύπαρκτον προσιθεὶς, τῷ δ' αὖ-

δ' αὐθυπάρκτῳ τὸ τριττὸν τῆς διασάσεως, τῷ δὲ, τὸ ἔμψυχον καὶ τὸ αἰσθητικὸν, τοῖς δὲ τὸ λογικὸν, τῷ δὲ τὸ φιλόσοφον, καὶ τὸ ὑὸν εἶναι Σωφρονίσκε, καὶ τ' ἄλλα, διὰ τῆς ἐσίας ἔτω, καὶ τῦ σώματος, καὶ τῦ ζώε, καὶ τῦ ἀνθρώπε, χωρήσας, ἐπὶ τὸν Σωκράτιν αὖθις ἡμῖν ἐπανέλυσεν.

§. πϑ'. Καθ' ἑκάτερον δὲ, βάθος λέγω, καὶ πλάτος (§. πδ'. πς'.), ὡς ἄντι ὅλον ἐπιθεωροῖτο ἡ ἔννοια. Μέρη δὲ, βαθυνομένης μὲν, τὰ γνωρίσματα· πλατυνομένης δὲ, τὰ πρὸς ἃ ἀνάγεται πράγματα. Διὸ καὶ πρὸς μὲν ἐκεῖνα, ὡς ἐν αὐτῇ οἰεῖναι νοήμενα, καὶ ὅλον ἐνεργείᾳ ἀκύει· πρὸς δὲ ταῦτα, ὡς ὑπ' αὐτῦ ἀναγόμενα ὅλον δυνάμει· οἷον πρὸς μὲν τὸ λογικὸν, καὶ τὸ ζῶον, ὅλον ἐνεργείᾳ, πρὸς δὲ τὸν Σωκράτιν, καὶ τὸν Ἀλκιβιάδιν, ὅλον δυνάμει ὁ ἄνθρωπος· τὰ μὲν γὰρ ἐν αὐτῷ, τὰ δ' ὑπ' αὐτόν. Κἀκείνων μὲν ἄνω ἔτ' ἂν γένοιτο, ἔτ' ἂν νοοῖτο, χωρὶς δὲ τέτων καὶ μάλα.

§. υ'. Ἡ πάντη ἁπλατὴς ἔσα, καὶ ἔντι καὶ μόνον ὡρισμένον παρισάνσα ἔννοια, ταυτὸν δ' εἰπεῖν ἡ τέλεον συγκεκριμένη (§. οα'.), ἐπὶ μέρες καλεῖται· τό, τε κατ' αὐτὶν νοητὸν, καθ' αὑτὸ μὲν ὑφεσὼς, ἄτομον λέγεται· οἷον ὅδε ὁ λίθος, ὁ Ἀξὴρ ὁ Σείριος. Ἐὰν δὲ, καὶ τῶν λόγε ᾖ μετεχόντων, καὶ πρόσωπον· οἷον ὁ Σωκράτης. Μὴ καθ' αὑτὸ δὲ ὑφίσαθαι πεφυκὸς, ὑποσάσεως δέ τινος ἐπιδεὲς ὂν ὡς ἐρείσματος (§. ο'.) τῇ ἀτομικῇ τῇ κλήσει ἐπισημαίνεται μόνον· οἷον ἔτος ὁ κύκλος, τόδε τὸ βάρος, ἥδε ἡ κίνησις, ἔτος ὁ ἦχος, ἀτομικὰ πάντα, ἃ γὰρ ὑποσάσεις, ὡς ἑτέροις ἐνυφισάμενα· Πολλῇ γὰρ ἂν δέοι τῇ εἶναι πρόσωπα. (1).

§. υα'.

(1) Τέτταρα φέρεται τῇ ἀτόμε τὰ σημαινόμενα. Α'. γὰρ ἄτομον, τὸ διὰ τὸ ἀμερὲς εἶναι, ἀδιαίρετον. τοιαύτη πᾶσα ὑπόσασις ἄϋλος· καὶ τὸ παρὰ τοῖς Γεωμέτραις σημεῖον· καὶ τὸ χρονικὸν νῦν. Β'. δὲ, τὸ διὰ τερρότητα δύστμητον, ἢ καὶ ἄτμητον πάντῃ ἐν τοῖς σώμασιν· οἷον ὁ Ἀδάμας· Καὶ τοιαῦτα δὴ, καὶ τὰ Λευκίππε ἄτομα, καὶ Δημοκρίτε. Γ'. φασὶ (πάνυ καταχρησικῶς λέγοντες) καὶ τὸ Εἰδικώτατον Εἶδος ἄτομον, οἷον ἄνθρωπος, ἵππος, παρὰ τὸ εἰς ἄδη κατωτέρω μὴ τέμνεσθαι. Δ'. τὸ κυρίως ἄτομον, ὃ τέμνεται μὲν, ἐ σώζει δὲ μετὰ τὴν τομὴν τὸ πρότερον Εἶδος· οἷον ὁ Σωκράτης. Νοητέον δὲ τᾶτο ἕτως. Ἐὰν γάρτις τὸ ζῶον εἰς τὸ λογικὸν διέλῃ, καὶ τὸ ἄλογον, τὴν τῇ ζώε αὐτῇ ἔννοιαν, ἑϕ' ἑκατέρᾳ τῶν ἀντιδιαιρεμένων μερῶν, καὶ μετὰ τὴν διαίρεσιν ἔξει ἐντελῆτε, καὶ πλήρη· τὸ γὰρ ζῶον εἶναι, καὶ ἐπὶ τῇ λογικῇ ἀναλλοίπως σώζεται, ἢ τοιᾶτον, καὶ ἐπὶ τῇ ἀλόγε.

Ὁμοίως

§. υα΄. Τῶν ἐπὶ μέρȣς ἐννοιῶν, τὰς μὲν μερικὰς ὀνομάζειν ἀξιȣ̃σι, τὰς δὲ ἑνικὰς, ἀντιδιαστέλλοντες. Κἀκείνας μὲν ἕντι, φασὶ, παριστᾷν τὸ τυχὸν ἀορίστως· οἷον ἄνθρωπός τις,

Ὁμοίως τὸν ἄνθρωπον ἐπ' ἀκριβὲς, κἀν τῷ Σωκράτει νοȣ̃μεν, κἀν τῷ Πλάτωνι, κτ. Τȣ̃ δὲ Σωκράτȣς εἰς σῶμα καὶ ψυχὴν διαιρεθέντος· ἢ ἄλλως πως εἰς κεφαλὴν, καὶ χεῖρας, καὶ πόδας κατατμηθέντος, ἐπ' ȣ̓δενὶ τῶν μερῶν τȣ́των ἡ ἔννοια σώζεται. Οὐ γὰρ ἡ ψυχὴ, ȣ̓δὲ τὸ σῶμα τȣ̃ Σωκράτȣς, ὁ Σωκράτης. Ἐπὶ τῶν ἀψύχων μέντοι μεγεθῶν, οἷον ἐπὶ τȣ̃ λίθȣ, ἡ τοιαύτη τȣ̃ ἀτόμȣ ἐκδοχὴ ȣ̓κ ἔοικε προχωρεῖν· τȣ̃ γὰρ λίθȣ, καὶ τὸ ἥμισυ ἄτομον, καὶ τὸ πηλικονȣ̃ν μόριον, σωζομένȣ τȣ̃ εἴδȣς καὶ μετὰ τὴν τομήν. Διὸ πληρέστερον ἀποδοθὲν ἄτομόν ἐστι τὸ ἐξ ἰδιοτήτων συγκροτȣ́μενον, „ὧν τὸ ἄθροισμα ȣ̓κ ἂν ὀφθείη ἐπὶ ἑτέρȣ ποτέ. (Βλεμ. Λογ. Κεφ. α΄.) Αἱ γὰρ ἰδιότητες αὗται, ἅμα ληφθεῖσαι, ȣ̓δὲν ὅτι μὴ γνωρίσματα ἐστὶν ἐπȣσιώδη (§. πδ΄.), ἃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνιόντα,„ τὰ χαρακτηριστικά ἐστι, τὰ χαρακτηρίζοντα τὴν ὑπόστασιν. (Δαμασκ. Φιλοσ. Κεφ. λ΄.) ἅπερ καὶ ὑποστατικὰ σήμαντρα διὰ τȣ̃το προσείρηται. (Μάξ. ὁ ὁμολογ. Περὶ τῶν πραχθ. ἐν τῇ Α΄. αὐτȣ̃ ἐξορ.) ὡς ἀφοριστικὰ ὄντα συμβεβηκότα τῶν ἀριθμῷ ἀλλήλων διαφερόντων. Ἐπὶ μὲν ȣ̃ν ἀνθρώπων, ἔστι καὶ ἃ τυχὸν, ἐνδομυχέστερα ἴδια, προσωπικῶς γνωρίσειεν ἕκαστον, τὰ μὲν ἐκ τῆς ἰδιοκρασίας ἠρτημένα, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῶν τῆς ψυχῆς ἑκάστȣ ἕξεώντε, καὶ παθῶν, καὶ τῶν ἄλλων διαθέσεων· Οἷς εὐλόγως ἄντις ἀναθείη καὶ τὴν ἀτομικὴν καλȣμένην διαφορὰν, τὴν περισπȣ́δαστον μὲν ȣ̃σαν πολλάκις, ȣ̓ πάνυ δ' εὔληπτον. Ἀντὶ δὲ τȣ́των, καί τινα τῶν περὶ τὸν ἄνθρωπον ὁρωμένων, ὁποιονȣ̃ν δεῖγμα παραχεῖν ἀπόχρη ἀτομικῆς ὑπογραφῆς.

„Φολκὸς ἔην· χωλὸς δ' ἕτερον πόδα·
τὼ δὲ οἱ ὤμω,
„Κυρτὼ, ἐπὶ στῆθος συνωχοκότε·
αὐτὰρ ὕπερθε
„Φοξὸς ἔην κεφαλὴν, ψεδνὴ δ' ἐπενήνοθε λάχνη. (Ἰλιάδ. β΄.).

Ἱκανὰ γὰρ καὶ ταῦτα τὸν Θερσίτην δȣ̃ναι τεκμηριώσασθαι. Συνδραμεῖν γὰρ ἅπαντα καὶ ἄλλῳ προσώπῳ ȣ̓ ῥᾴδιον. Γένοιτο γὰρ ἄντις ὁμώνυμος, καὶ ὁμότεχνος· χαλεπῶς δὲ ἅπαντα ταὐτῷ συγκυρεῖ. (Συνέσ. Ἐπιστ. Πυλαιμέν.). Ἔδοξαν δὲ ἀποχρῶσαν τὴν συλλογὴν τῶν ἀτομικῶν χαρακτήρων πεποιηκέναι διὰ τȣ̃ ἐφεξῆς ἔπȣς:

„Μορφή, σχῆμα, γένος, χρόνος, ȣ̓νομα, πάτρατε, χῶρος.

Καὶ ἔστι δήπως χαρακτηριστικὰ τῶν προσώπων ἐν ἀνθρώποις ταῦτα.

Τῆς δ' Ἀτομότητος ἐν τῷ πλήρειτε καὶ τελείῳ διορισμῷ κεῖσθαι (§. υ΄.) νοȣμένης, καθ' ὃ καὶ ὀρθῶς ὥρισται ἄτομον εἶναι τὸ δι' ὅλȣ διωρισμένον (Οὐόλφ. Λογ. §. 74), σημειωτέον ὅτι τῶν μὲν ἀτόμων κυρίως ὄντων καὶ λεγομένων, τῶν δὲ ἀτομικῶν (§. υ΄.), τȣ́τοις μὲν ὁ διορισμὸς ἐκ τȣ̃ ἤδη, κἀντῷδε εἶναι· οἷον ἡ ἐντῷδε ȣ̃σα κίνησις, ἀλλὰ καὶ ἡ ἤδη, ἀτομική. Ἐκείνοις δὲ, ἤτοι τοῖς ἀτόμοις, ἐκ τȣ̃ τόδε εἶναι· σωματικοῖς δὲ ȣ̃σι, κἀντῷδε τῷ τόπῳ, κατάγε τὸ νῦν εἶναι, ὡς ἔχειν καὶ δακτύλῳ δείκνυσθαι· οἷον ὅδε ὁ λίθος. Ἐφ' οἷς ἐπίσημον ἀτομότητος, καὶ τὸ ὑποπίπτειν αἰσθήσει· τὸ γὰρ αἰσθητὸν ἄτομον· ὑπερβαίνει γὰρ τὴν αἰσθήσεων δύναμιν ἡ πρόσληψις, ἡ τῶν Καθόλȣ.

εἶς τις τῶν Πλανητῶν· ταύτας δὲ τὸ οὗ δηλῶν ὡρισμένως· οἷον ὁ Πλάτων, ὁ Κρόνος. Βέλτιον δὲ ἴσως ὡρισμένως ἑκατέρας λέγειν (γνώρισμα γάρ τόδε τῆς ἁπλατῶς ἐλήφθη κοινόν). (§. ι΄.). Ἀλλὰ τὰς μὲν μερικὰς ὡρισμένας φάσκειν τῇ Φύσει, ἤτοι καθ' ἑαυτὰς, ἥπερ καὶ εἰσί· τὰς δ' ἐνικὰς, καὶ τῇ Φύσει, καὶ ἡμῖν· τετέσι τῇ γνώσει.

§. ιβ΄. Κωλύει δὲ ἐδὲν καὶ ἀπὸ τῆς μονάδος ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν μεταβαίνοντας, τὸ ἐπὶ μέρες τε καὶ καθ' ἕκαστα τῆς ἐννοίας σωζόμενον παρατηρεῖν. Ἐπὶ μέρες γὰρ ἐπίσης τῇ τινὸς ἀνθρώπε, καὶ ἡ τινῶν ἀνθρώπων ἔννοια ἐσί· τῆτε τὲ Σωκράτες, καὶ ἡ αὐτὲ τέτε, τῇ χρησῇ συμπαρισαμένε Ξανθίππῃ.

§. ιγ΄. Ἡ πρὸς πολλὰ κοινὴ (1) ἔσα Ἔννοια, ἢ ταῦτα ἅμα, καὶ τέτων ἕκασον μιᾷ Νῷ ἐποπτεία δυναμένη παρισᾶν, καὶ ταύτῃ δὴ ἀορισῦσα, καὶ πλάτος ἔχειν λεγομένη (§. πε΄.) καλεῖται Καθόλε. Οἷον ἡ τὲ σώματος, ἡ πᾶν σῶμα ἀορίσως νοεῖν παρέχεσα, καὶ σῶμα ἕκασον· ἡ τὲ κύκλε, ἡ πάντα κύκλον, καὶ τόνδε τὸν κύκλον. Ἐν ᾧ καὶ ἡ τῶν περιληπτικῶν (§. μδ΄.) ἢ ἄλλως ὁπωσῦν συνεκτικῶν, ἀπὸ τῶν Καθόλε διαφορὰ, συμφανής. Πόλις γὰρ, ἐχ ὡς ἡ πᾶσα νοεῖται, καὶ οἶκος ἕκασος· ἐδὲ μὲν ἓν σρατὸς ἐσὶν ἕκασος τῶν σρατοδομένων. Κύκλος δὲ, καὶ ἅπας ἁπλῶς ὁ ἀκριβῶς χηματογραφέμενος, καὶ ὁ νῦν ἤδη, καὶ ὧδε, καταγραφεὶς ἐδὲν ἧττον.

§. ιδ΄. Ἐπειδὴ δὲ Καθόλε ἐσὶν ἡ ἔννοια, καθ' ὃ ἔχει πλάτος (§. ιγ΄. πε΄.) καὶ ἀορισίαν, τέτο δὲ δι' ἀφαιρέσεως αὐτῇ γίνεται (§. οθ΄. πβ΄. πζ΄.)· Ἡ δὲ ἀφαίρεσις αὕτη, ἐπινοίας ἔργον ὁμολογεμένως ἐσίν. (§. οε΄.). Οὐκ ἄρα τὰ Καθόλε ὑφεσῶτα ἐσὶν ἐν τοῖς πολλοῖς, ἢ Καθόλε, πρὸ τῶν πολ-

(1) Κοινὸν λέγεται Α΄. τὸ προκαταλήψει γινόμενον ἴδιον· οἷον ὁ ἐν θεάτρῳ τόπος. Β΄. Καὶ ἓ μερισῶς πολλὰ μετέχειν δύναται ἅμα· οἷον κοινὸς ἄρτος. Γ΄. Καὶ ἓ ἀμερίσως ἐκ διαδοχῆς· οἷον κοινὴ ἐδὴς. Δ΄. Καὶ ἓ ὁλικῶς, καὶ ἅμα· οἷον τὸ κοινὸν θέαμα. Καθ' ὃν δὴ τρόπον, καὶ ὄνομα κοινὸν ἐσὶν ἐπὶ τῶν ὁμωνύμων, καὶ κοινὴ φύσις μετὰ τᾶ ὀνόματος ἐπὶ τῶν συνωνύμων (περὶ ὧν ἐν οἰκείῳ τόπῳ.). ἔτω δὲ καὶ ἡ Καθόλε ἔννοια κοινὴ ἔσα λέγεται· τᾶ γὰρ κατ' αὐτὴν νοητᾶ, ἅμα τε καὶ ὁλικῶς πολλοῖς μέτεσιν. (ὅρα καὶ Βλεμ. παραπλήσι ἄττα χεδὸν ὑποτιθέμενον. Κ. ιγ΄.).

πολλῶν δὲ (1), ἢ μετὰ τὰ πολλὰ, κυρίως εἰπεῖν οὐχ ὑφέστηκεν, ἀλλὰ νοεῖται. Οὐδὲ γὰρ ἄλλο ἢ γνωρίσματά τινα ταῦτα ἐστὶν, ἐν μὲν τοῖς καθ' ἕκαστα καὶ ὑφεστῶσι μεριστῶς τε καὶ διωρισμένως ἐνυπάρχοντα· διὰ δὲ ὁμοιότητα, ἣν (εἰ τῶν ὑποστατικῶν ἀπογυμνωθείη χαρακτήρων κατ' ἀφαίρεσιν Νοῦ) διασώζει πρὸς ἄλληλα, ἀμερίστως τε καὶ ἑνιαίως, ᾗ κοινῇ προσήκοντα πολλοῖς θεωρούμενα.

§. υἱέ. Κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν οὕτω κατ' ἀφαίρεσιν νοουμένων γνωρισμάτων, καὶ αἱ καθόλου ἔννοιαι διαστέλλονται. Ἤτοι γὰρ οὐσιῶδες, οἷς ἂν κοινῇ προσείη, ἐστὶ τὸ γνώρισμα, ἢ ἐπουσιῶδες. (§. πδ'.). Καὶ εἰ μὲν ἐκεῖνο, ἢ τὴν ἔννοιαν πλήρη (§. ξ.), τοῦ ἡμῖν ἐφικτοῦ τῆς οὐσίας λόγου παρέχεται, ἢ

 μὴ

(1) Τὴν θρυλλουμένην τῶν Καθόλου εἰς τὰ πρὸ τῶν πολλῶν, καὶ ἐν τοῖς πολλοῖς, καὶ ἐπὶ τοῖς πολλοῖς διαίρεσιν, διὰ τοῦ σφραγιστηρίου εἰκονίζειν εἰώθασιν, ἐξ οὗ πολλὰ κηρία μεταλαμβάνει τοῦ ἐκτυπώματος, ἅτις κατιδὼν ἔπειτα, διανοεῖται τὸν ἐν τῷ σφραγιστηρίῳ τύπον. Τὸ μὲν γὰρ σφραγιστήριον λέγεται (φασὶ) πρὸ τῶν πολλῶν· Τὸ δ' ἐν τοῖς κηρίοις ἐκτύπωμα (ὡς εἴπερ ἓν τοῦτο ἦν) ἐν τοῖς πολλοῖς. Τὸ δ' ἐξ αὐτῶν κατὰ διάνοιαν τοῦ ἰδόντος τὰ ἐσφραγισμένα κηρία, ὑποστὰν αὔλως, ἐπὶ τοῖς πολλοῖς, ἢ μετὰ τὰ πολλά. Παραπλησίως οὖν τὰ καθόλου, οἷον ἄνθρωπος, ζῶον, πρὸ τῶν πολλῶν μὲν εἶναι ἐν τῷ Δημιουργῷ, τῷ τοὺς Δημιουργικοὺς λόγους τῶν ὄντων συνέχοντι, καὶ προέχοντι· Ἐν τοῖς πολλοῖς δὲ, ὡς ἐν τούτοις ὄντα μεθεκτά· Επὶ τοῖς πολλοῖς δὲ, ᾗ λόγῳ ἐκ τῶν καθ' ἕκαστα συνακτὰ, καὶ κατὰ διάνοιαν νοητά. (Ὅρα Ἀμμ. ἐν ὑπομ. καὶ Βλεμ. Λογ. Κ. ια'.) Ἀλλὰ γὰρ τίνι ποτὲ λόγῳ καὶ τρόπῳ τῶν τριῶν τούτων, τὰ καθόλου, οἷον ὁ ἄνθρωπος, τὸ ζῶον, κξ'. ὑφεστῶτα εἶναι κυρίως τεθείσεται; Πρὸ τῶν πολλῶν; ἀλλ' οὐδὲν οὕτως εἶναι τίθεται, ὅτι μὴ ἀρχικήτις καὶ αἰτιώδης ἰδέα τοῦ δυναμένου αὐτὰ παραγαγεῖν. Ἀλλὰ μετὰ τὰ πολλά; ἀλλ' οὐδὲν ἕτερον καὶ οὕτως ὁμολογεῖται, ἢ ἰδέατις ἀποτελεσματικὴ, τοῦ διανοίᾳ τὰ ὄντα ἀνατυποῦσθαι δύναμιν ἔχοντος. Λείπεται τοίνυν ἐν τοῖς πολλοῖς, ἵνα τὸ καθόλου κυρίως ᾗ ἐν τοῖς πράγμασιν. Ἀλλὰ γὰρ τὶς οὐ συνορᾷ, ὅτι ἄνθρωπος, καὶ ζῶον, καὶ τὰ λοιπὰ, ᾗ ἐν τοῖς ἀτόμοις ἐστὶ μεμέρισται, καὶ πεπλήθυνται, καὶ ὡρισμένα ἐστίν; Οὐδεμία γὰρ ἐν τοῖς πολλοῖς οὖσα φύσις ἀορισταίνει· πάντα δὲ, ᾗ ὑφέστηκεν, ὥρισται. (§. υἱ'.). Καθόλου ἄρα ἐστὶ τὰ νοήματα μόνα, δι' ὧν, τὰς τῶν ὄντων φύσεις, ἀπὸ τῶν μερικευουσῶν αὐτὰς περιστάσεων ἀπαλλάττοντες, ὡς ἀορίστως ἐχούσας πρὸς πολλὰ ἀναθεωροῦμεν. Ἄριστα τοιγαροῦν ὁ Βλεμμίδ'. (Αὐτόθι), „Καταλαβώντις ἐκ τῶν κατὰ μέ„ρος ἀνθρώπων τὴν αὐτῶν φύσιν, τὴν „ἀνθρωπότητα, ἐκ δὲ τῶν κατὰ μέρος „ἵππων αὐτὴν τὴν ἱππότητα, καὶ οὕτω „τὸν καθόλου ἄνθρωπον, καὶ τὸν κα„θόλου ἵππον ἐπινοήσας, καὶ τὸ καθό„λου ζῶον ἐκ τῶν καθ' ἕκαστα τῷ λόγῳ „συναγαγὼν, ... ὁ τοιοῦτος ἐν τῇ ἑαυ„τοῦ διανοίᾳ, τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη αὔ„λως ὑπέστησεν ἐπὶ τοῖς πολλοῖς· του„τέστι μετὰ τὰ πολλὰ, καὶ ὑστερογενῶς.

μὴ πλήρη, ἀλλά τι μέρος μόνον ἐκείνης· Εἰ δὲ τὸ μέρος, ἤτοι τὸ καὶ ἄλλοις τισὶ κοινὸν ὄν, καίτοι τὰς φύσεις ἄλλως διαφέρουσιν, ἢ γὲν τὸ ἰδιάζον, καὶ ἀπὸ τῶν φύσει διαφερόντων διακριτικόν. Εἰ δὲ ἐπουσιῶδες, εἴτε ἔτως, ὡς οἱ πολλοὶ, τὸ ἀναγκαίως μὲν ἐνὸν τῇ οὐσίᾳ, μὴ ἐξ ἀνάγκης δὲ συνεπινοούμενον ἐπουσιῶδες καλοῦσιν (ὅπερ αὐτοὶ τοῖς οὐσιώδεσι κυρίως (§. πδ'.) συγκαταλέγομεν). Εἴτε κυρίως ἐπουσιῶδες καὶ ἀληθῶς, ὡς μηδενὶ τρόπῳ ἔτε τῇ συστάσει, ἔτε τῇ νοήσει τῆς οὐσίας ἐναπαιτούμενον, μηδ' ἀναγκαίως τῷ ἔχοντι παρακολουθοῦν, ἐνδεχομένως δὲ, ὡς εἶναι τε καὶ ἀπεῖναι, σωζομένης τῆς οὐσίας, δυνάμενον. Καὶ τεῦθεν ἡ πεντὰς τῶν Καθόλου νοημάτων ἡμῖν ἀνακύπτει, ἅπερ αἱ πάντε θρυλλούμεναι τῶν Πορφυρίου φωναὶ σημαίνουσι· τὸ Γένος, τὸ Εἶδος, ἡ Διαφορὰ, τὸ Ἴδιον, τὸ Συμβεβηκός.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ Ε. ΚΑΘΟΛΟΥ ΕΝΝΟΙΩΝ.

§. πε'.

Γένος ὂν ἐστὶ γνώρισμα (1), οὐσιῶδες, ὃ καὶ τὰ ἄλλως τῇ φύσει διαφέροντα κοινωνεῖ· οἷον τὸ ζῶον εἶναι, ὃ κοινὸν ἀνθρώπῳ καὶ ἵππῳ κτ. τοῖς ὁμολογουμένως ἑτεροφυέσι· τὸ χῆμα, ὃ κοινὸν κύκλῳ, καὶ τετραγώνῳ κτ.

§. πς'. Εἶδος δὲ ἐστὶ γνώρισμα, τὸ πάντων τῶν οὐσιωδῶν χαρακτήρων, καὶ τῷ Γένει αὐτῷ περιληπτικὸν (§. πδ'.), ὃ κοινῇ

(1) Τὰ Καθόλου αὐτοὶ ὡς ἐννοίας ἐπιθεωρήντες, οἷα δήπου καὶ εἰσί, (§. μθ'.), διὰ τῶν γνωρίσματα εἶναι τῶν οἷς ἐννοεῖται, διασαφῶν αὐτὰ εὔλογον κρίνομεν. Ὁ δὲ Πορφύριος, καὶ οἱ μετ' αὐτὸν κοινῇ, ὡς φωνὰς (νοημάτων ἄλλως σημαντικὰς) τὰ καθόλου διασκεπάμενοι, ἐκ τῶν διαφόρων, καθ' ὃν κατηγορεῖται (τετέσι καθ' ὃν κατάτινος λέγεται) τρόπον, ἀποδεδώκοτες ταῦτα διείσειλαν. Τὰ μὲν ἐν τῷ τί ἐστι κατηγορεῖσθαι φάσκοντες, τὰ δὲ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστι, τὰ δὲ ἐν τῷ πῶς ἔχειν ἐστί. Καὶ ἐν τῷ τί ἐστι μὲν, τὸ Γένος κατηγορεῖται (φασὶ), καὶ τὸ Εἶδος· τὸ μὲν κατὰ πλειόνων διαφερόντων τῷ εἴδει· (Καὶ γὰρ τῷ πυνθανομένῳ τί ἐστιν ἄνθρωπος, καὶ τί ἵππος, ἅ τῷ εἴδει διαφέρει, ζῶον ἐστιν ἀποκρινόμεθα.) τὸ δὲ Εἶδος κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων τῷ ἀριθμῷ· τί γὰρ Σωκράτης, καὶ τί Πλάτων, τῷ ἐρωτήσαντι ἀπαντῶμεν ἄνθρωπος. Ἐν δὲ τῷ ὁποῖόντι ἐστὶν, ἡ Διαφορά· καὶ τὸ Ἴδιον, καὶ τὸ ἀχώρισον Συμβεβηκός· ἢ μὲν οὐσιωδῶς, τὸ δὲ ἐπουσιωδῶς, φασὶν, ἀλλ' ἀναγκαίως,

κοινῇ μετεῖναι νοεῖται τοῖς φύσει μηδὲν διαφέρουσιν· οἷον τὸ ἄνθρωπον εἶναι, ἐν ᾧ τὸ ζῶον, καὶ τὸ λογικὸν κατὰ βάθος ὑπάρχειν θεωρεῖται, καὶ ὅσα ἄλλα ἐσιώδη ἀνθρώπῳ γνωρίσματα· καθ' ὃ, τε φύσει Σωκράτης, καὶ Κλεινίας, καὶ οἱ λοιποὶ, ὁλικῶς εἰσί· τὸ ἵππον εἶναι, καθ' ὃ Ξάνθος τε, καὶ Βαλίας, κ.τ.λ. Λέγω δὲ ὁλικῶς κατὰ βάθος. (§. πθ'.). Ἐπεὶ ἐκείνων μὲν, ἡ ὅλη νοεῖται φύσις ἐκεῖνο εἶναι, τούτων δὲ τοῦτο. Καὶ ἰδεῖν, ὅ,τι μὴ ἐπεσιῶδες ἐπ' ἐκείνοις, ἢ τούτοις γένοιτο ἄν, ὃ μὴ ἐν τῇ ἀνθρωπείῳ φύσει, ἢ τῇ ἱππείῳ, ἐξ ἀνάγκης συνείληπται.

§. υη'. Διαφορὰ δὲ Γνώρισμα ἐσιῶδες πρῶτον, τὸ τὰ μὲν ἑτεροφυῆ διαιρέλον, συνάπτον δὲ κατὰ φυσικὴν κοινωνίαν τὰ τοῦ αὐτοῦ εἴδους μετέχοντα· καὶ καθ' αὐτὸ μὲν ἥκιστα, συνάμα δὲ τῷ κοινοτέρῳ χαρακτῆρι τῆς ἐσίας (§. υς'.) ἤτοι τῷ Γένει, τῆς ὅλης τῶν δι' αὐτοῦ γνωριζομένων φύσεως γινόμενον συστατικόν. Οἷον τὸ λογικὸν, ὃ διαιρέλει μὲν τὸν ἄνθρωπον τοῦ ἵππου, συνάπτει δὲ Σωκράτει Κλεινίᾳ, καὶ συνάμα τῷ ζώῳ, τὸν ἄνθρωπον συνίσησιν. (ι).

§. υθ'. Ἴδιον δὲ Γνώρισμα ἐσιῶδες (§. πδ'.) καὶ δευτερεῦον, ἀναγκαίως μὲν τῷ Εἴδει παροπηδὲν, ὡς δὲ ἐκ τῆς Διαφο-

καίως, τὸ δὲ Συμβεβηκὸς ἐπεσιωδοῦντε καὶ ἐνδεχομένως· τοῦτο δ' ἐστὶ, τὸ ἐν τῷ ἐρωτήματι ὁποῖον; μετὰ τὸ τί ἐστί. τί γὰρ ἄνθρωπος; ζῶον· ὁποῖον δὲ ζῶον; λογικόν· Αὕτη Διαφορά· ἢ γελαστικόν· τοῦτο δὲ Ἴδιον· ἢ σιμὸν· τοῦτο Συμβεβηκὸς ἀχώριστον· Ἐν δὲ τῷ πῶς ἔχον ἐστὶ, τὸ χωριστὸν συμβεβηκός. Οἷον πῶς ἔχον ἐστὶ τὸ ζῶον τὸ λογικὸν, τὸ γελαστικὸν, τὸ σιμὸν, ὁ Ἐπίκουρος; περὶ ἡδονῆς διαλεγόμενον, ἐν τοῖς κήποις περιπατεῖν, κ.τ.λ. Ἔχας συντόμως τὰ Καθόλε ταῦτα γνωρίσματα Πορφυριακῶς οὕτω διασαφέμενα.

(ι) Τὴν Διαφορὰν τινὲς, καθολικωτέραν εἶναι τοῦ Εἴδους βάλλονται. Καὶ γὰρ τὸ λογικὸν καθολικώτερον ἐστὶ (φησὶν ὁ Βλεμ. Λογ. Κ. δ'.) τοῦ ἀνθρώπε· φέρεται γὰρ ἐπὶ κατὰ τοῦ ἀνθρώπε μόνον, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοῦ Ἀγγέλε. Συνιδεῖν δὲ ὤφειλεν, ὅτι τότε διαφορὰ ἐκ ἔσαι ἀνθρώπε, ἀλλὰ τῆς διανοητικῆς φύσεως, ὥσπερ καὶ τὸ ἀιδητικὸν τῆς ζωτικῆς, καὶ τὸ ἔμψυχον τῆς ἐμψύχε· Οὐδαμῶ μέντοι καθολικωτέρα τοῦ συνισαμένε ὑπ' αὐτῆς ἡ Διαφορὰ ἀναδείκνυται· ὡσαύτως ἂν καὶ ἐπὶ τοῦ Εἰδικωτάτε ἡ Εἰδικωτάτη ἔσαι ἀντίστροφος· οἷον τὸ πάντῃ ἐπίσης τοῦ κέντρε τὴν περιφέρειαν ἀφίσαθαι, ἐπὶ τοῦ κύκλε. Ἀλλὰ γὰρ αὐτὸς ὥσπερ ἐπιλαθόμενος μικρὸν ὕστερον (Βλεμ. Λογ. „Κεφ. ιβ'.). Διαφορὰ φησὶν ἡ Φυσι„κήτε καὶ καθ' αὐτὴν καὶ ἀδιοριστος, „ἥτις καλεῖται παρὰ τοῖς Φιλοσόφοις „ἰδιαίτατα διαφορά, ἐστὶ καθ' ἣν εἶ„δος εἴδους διαφέρει.

ρᾶς τῆς ἐκείνε ἀπηρτημένον, κατὰ δεύτερόν πως λόγον αὐτῷ περιεῖναι νοήμενον· οἷον τὸ νῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν εἶναι ἐπὶ ἀνθρώπε, καὶ τὸ γελαστικὸν, καὶ ἄλλα, διὰ τὸ λογικόν· Τὸ τὰς γωνίας ἔξ ὀρθαῖς ἴσας εἶναι ἐπὶ τῆ Κανονικῆ πενταπλόρε, διὰ τὸ ἐν ἰσότητι πεντάγωνον. (1).

§. ρ'. Συμβεβηκος δὲ Γνώρισμα ἐπασιῶδες, τὸ προσεῖναι τῷ ἔχοντι, καὶ τότε ἀπεῖναι, ἀτρέπτε τῆς κατὰ τὸ εἶδος μενέσης ἀσίας, δωνάμενον. Οἷον τὸ ἐπίῤῥινόντινα εἶναι, ἢ μέλαναν, ἢ φιλόσοφον, καὶ τὰ ὅμοια.

§. ρά. Παραθέσει τῇ πρὸς ἄλληλα τῶν Καθόλε τετωνὶ Γνωρισμάτων, τὰ μὲν πλείοσι κοινὰ ὄντα εὑρίσκεται, τὰ δὲ ἐλάττοσι, κατὰ τὶω τῆ πλάτες διαφορὰν, (§. πζ'. πή.), οἷον τὸ ζῶον τῆ ἄνθρωπον εἶναι· Ἐκεῖνο γὰρ κοινὸν, καὶ τοῖς κτιώσι· Καὶ ἀεὶ τὸ γένος, πλατύτερον τῆ ὑπ' αὐτὸ Εἴδες. Καὶ τὸ Γενικώτερον ἔτι καὶ μᾶλλον, οἷον τὸ ἔμψυχον εἶναι, τῆ ζῶον· Ἐκεῖνε γὰρ ὁμοιρεῖν λέγεται καὶ τὰ φυτὰ, παρὰ τὸ τρέφεθαι, καὶ αὔξεν, καὶ γεννᾶν ὅμοιον, ἀμυδροτάτω

(1) Τὸ Ἴδιον ἐπαμφοτερίζει φησὶ (Βλεμ. Λογ. Κεφ. Ϛ'.) καὶ τὰ μὲν πολλὰ ἐπασιῶδες ἐσὶν, εὑρίσκεται δέπε καὶ ἀσιῶδες· ἀσὶ γὰρ καὶ ἀσιώδη ἴδια, ἅτινες διαφορὰς μονοειδεῖς ὀνομάζκσι (Αὐτ. Κεφ. ά.). τοιῆτον ἓν ὑπάρχον τὸ Νῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν, ἐπασιῶδες εἶναι τίθησι τὸ γελαστικόν· διὰ τὸ μὴ παρὸν μὲν σώζειν, ἀπὸν δὲ φθείρειν τὸ Εἶδος, ὥσπερ ἐκεῖνο. Ἀλλ' ἆ τῆτο, τίποτε τῆ ἀχωρίςε συμβεβηκότος διοίσει τὸ ἴδιον; Ἄλλως τε δὲ, καὶ πῶς, ἄγε κατ' αὐτὸν, ψυχικήτις ἔσα δύναμις τὸ γελαστικόν· (Αὐτ. Κεφ. ιγ'.), ἐντὸς θεωρκμένη, καὶ τὸ εἶδος χαρακτηρίζουσα (Κεφ. Ϛ'.) εἶτα ἐπασιῶδες ἐσὶν; Ἀλλὰ γὰρ ἔσι δύναμις, φησὶ, τῆς ἀλόγε ψυχῆς, ἐνεργκμένη διὰ τῶν μυῶν. Τί δ' ἡ ἄλογος ψυχὴ, ἐκ αὐτῆ ἡ λογικὴ τυγχάνει, ἢ ἐνεργᾶσα ἐξηρτημένως τῆ σώματος; Τοιαύτης δὲ ἔσης αἱ κατ' αὐτὴν δυνάμεις, ἐκ ἀσιῶδες ἀσὶν ἀνθρώπῳ, ἐν τῷ μετὰ σώματος βίῳ ἐξεταζομένῳ; Εἶτα δ' ἐν ἐκείνῳ μόνῳ τὸ Γελαστικὸν θετέον, ἐν τῇ τῶν μυῶν κινήσει κατὰ τὸν γέλωτα. Ἀλλ' ἐν τῇ διαχύσει τῆς ψυχῆς, ἐπ' ἀδοκήτῳ τινὶ συμβαινέσῃ, μετάτινος ἐννοίας, καὶ κρίσεως τῆς παρὰ φαῦλον πως τιθεμένης τὸ παρισάμενον· τὸ δὲ τοιῆτο, τῇ διανοητικῇ δυνάμει ἐσὶν ἑπόμενον. Διὸ καὶ τὸ διανοητικὸν, καὶ γελαστικὸν ἐξ ἀνάγκης· καὶ ἀνάπαλιν, ὡς πάντες ὁμολογῦσι, καὶ Βλεμμίδης αὐτὸς ἐχώκισα, τὸ ἀντισρέφειν τῷ εἴδει τῷ ἰδίῳ προσήκειν μὴ ἀπαναινόμενος. (Κ. Ϛ'.) Ἀλλὰ τέτων μὲν περιττὸς ἂν ἴσως ἦν ἐπὶ τῆ παρόντος ὁ λόγος, εἰ μὴ διέφερε τὰς λογικευομένας περὶ τῶν ἰδίων κρίναν ὀρθότατα. Ἐν τέτοις γὰρ χεδὸν ἡ πᾶσα ἐπιστήμη σρέφεται, ἣν οἱονεὶ περὶ τὰ ὄντα ἐλπίζων. Ἔργον γὰρ ἐπιστήμης τὰ πάθη ἀποδεικνύειν κατὰ τῶν ὑποκειμένων. Πάθη δὲ κυρίως τὰ ἴδια. Καὶ ἄγε τὰ ἴδια ἐπασιῶδη εἶναι τεθῇ, σχολῇ γ' ἄντις ἐπιστήμην περὶ τῶν ὄντων ἠράσατο.

τω τινὶ λόγω ἐμψυχίας κατακοσμέμενα. Καὶ τὸ σῶμα εἶναι ἐπὶ πλέον ἔτι, τῷ ἔμψυχον. Σώματα γὰρ καὶ λίθοι, καὶ τ' ἄλλα. Καὶ ἔτι πρὸς, τὸ ὐσίαν εἶναι, ἡ σῶμα· ὐσίαι γάρ, καὶ αἱ Ἀσώματοι· Ἀλλ' ἡ πρόοδος εἰς τὸ ἄπειρον ἐ χωρεῖ.

§. ρβ'. Ταύτητοι τὸ μάτι Γενικώτατον Γένος εἰρηται· οἷον ἡ ὐσία· τὸ δὲ κατώτερον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον, καὶ μέσον, καὶ ὑπάλληλον· οἷον τὸ σῶμα, τὸ ἔμψυχον, τὸ ζῶον. Ἅπερ Εἴδος μὲν πρὸς τὰ ἀνωτέρω, Γένος δὲ λόγον πρὸς τα κατωτέρω ἀμπίχεται· τὸ δὲ Εἶδος μόνον, τὸ τῶν ἀτόμων αμέσως ὑπεριδρυμένον· οἷον ὁ ἄνθρωπος· ὅπερ Εἶδος διὰ τῦτο καλεῖται Εἰδικώτατον.

§. ργ'. Καὶ φανερὸν δὲ, κατὰ τὰ εἰρημένα (§. πθ.) ὡς ἀεὶ τὰ ἀνωτέρω πρός γε τὰ ὑφ' αὐτὰ, ὅλα ἐσὶ δυνάμει· Καὶ ὁλικώτερα τὰ Γενικώτερα. Πάνυ δ' ὄλόγως· τῶν γὰρ ἀτόμων τὸ ἐνεργείᾳ ὑφεσάναι μόνων ἐσὶν· (§. ή) ἦν δ' ὑπερέλθῃς ἀνιὼν, καὶ τὸ Εἶδος σκοπήσαις, εἶτα τὸ Γένος, καὶ ἑξῆς, εἶση τὰ Καθόλε νοέμενα, τῶν κατωτέρω ὄντα πρὸς τὸ ὑφεσᾶναι ἐπιδεᾖ, καὶ διὰ τέτων προπαραληφθέντων, ἀφοριζόμενα· ὅπερ ἐσὶ μερικβόμενα, καὶ ταύτηγε δὴ καὶ ἐν ὑποσάσει τὸ εἶναι καρπέμενα. Ἀνάπαλιν δὲ τὰ κατωτέρω, πρὸς τὰ ὑπὲρ αὐτὰ, ὅλα ἐσὶν ἐνεργείᾳ (§. πθ'.), καὶ τὰ μᾶλλον ὅτω καὶ ὁλικώτερα. Ἐν γαρ τέτοις ἐκεῖνα ἐνεργείᾳ ὄνεισιν, ὡς συσατικὰ αὐτῶν γνωρίσματα, ὧν καὶ τῷ βάθες γίνεται συμπληρωτικά. (§. πέ.). Γνωρίσματα γὰρ Σωκράτες, Φέρε, παρὰ τὰ ἀτομικὰ ἐκεῖνα (Συμ. §. ή.), καὶ τὰ ὐσιώδη ταῦτα, οἷον τὸ ἄνθρωπον εἶναι· Ἀνθρώπε δὲ τὸ ζῶον· Ζῶε δὲ τὸ ἔμψυχον· Ἐμψύχε δὲ τὸ σῶμα. Σώματος δὲ τὸ ὐσίαν· Ὥσε εἶναι μὲν πλατύτερα τὰ ἀνωτέρω, εἶναι δὲ τὰ κατωτέρω βαθύτερα, καὶ τὸν τῷ ὅλου τε καὶ τῷ μέρες λόγον, κατάγε τὸ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ, ἀντιπεπονθότως ὡς εἴρηται (§. πη.) ἐναλλάσοντα.

§. ρδ'. Ἐπειδὴ δὲ τῷ ὅλε παρόντος, παρεῖναι δεῖ καὶ τὸ μέρος· (ἴσον γὰρ τὸ ὅλον ἅπασιν ἅμα τοῖς μέρεσι τοῖς αὐτῷ), ἀνάπαλιν δ' ἔ· Ἀπόντος δὲ τῷ ὅλε, καθ' ὑπεξαίρεσιν τινὸς, ἢ τινῶν τῶν μερῶν, ἀδὲ ἐπείγει καὶ τὰ λοιπὰ, ἢ τὸ λοιπὸν ἀπεῖναι, ἀνάπαλιν δ' ἂν τῷ ἀπόντι μέρει ὁ τῷ ὅλε λόγος συνάπεσιν· Ἐκ τέτε ἕπεται καὶ τὰ κατωτέρω, ὡς ἐνεργείᾳ ὅλα (§. ργ'.) (τῦτο δὲ ἐσὶ κυρίως) συνεισάγειν τὰ Καθόλε, τὰ δυνάμει μόνον ὅλα (ὅπερ ἐσὶ καταχρησικῶς) νοέμενα. Οἷον εἰ

Σωκρά-

Σωκράτης, καὶ ἄνθρωπος. Καὶ εἰ τοῦτο, καὶ ζῶον. Ἐκεῖνα δὲ, εἰ ταῦτα, οὐκέτι· Οὐδὲ γὰρ ἔστι ζῶον, διὰ τοῦτο καὶ ἄνθρωπος· οὐδ' εἰ σῶμα, καὶ ζῶον. Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως. Ἀποφατικῶς δὲ τὰ δυνάμει ἀναιρεθέντα, ἤτοι τὰ ἀνωτέρω, συναναιρεῖ τὰ κατωτέρω, καὶ Ἐνέργεια. Εἰ γὰρ οὐ ζῶον, δῆλον, ὅτι οὐδ' ἄνθρωπος· Καὶ εἴπερ οὐκ ἄνθρωπος, οὐδὲ Σωκράτης ἂν εἴη· ἔκειν δὲ καὶ ταῦτα ἐκεῖνα· τί γὰρ κωλύει τὸν μὴ ὄντα Σωκράτλιν ἄνθρωπον εἶναι; ἢ ζῶον, τὸν μὴ ἄνθρωπον; Καὶ ἕτως ἄρα καὶν τούτοις ὁ Διαλεκτικὸς σώζεται ὅρος, ὁ ἐκ μὲν τῆ ἐνεργείᾳ τὸ δυνάμει θετικῶς ἐξεῖναι εἰσβάλλειν, ἐκ δὲ τῆ δυνάμει ἀποφατικῶς τὸ ἐνεργείᾳ, διαγορεύων, οὐχὶ δ' ἀνάπαλιν.

§. ρέ. Ἐκεῖνα δὲ (§. ρά. ρβ'.) πάρεσι σημειῶν καὶπὶ τῶν Διαφορῶν, καὶ Ἰδίων, καὶ Συμβεβηκότων. Ἔσι γὰρ καὶ διαφορὰ Γενικωτάτη τις οὖσα, οἷον τὸ αὐθύπαρκτον ἐπὶ τῆς οὐσίας· Καὶ μέση, οἷον τὸ αἰσθητικὸν ἐπὶ τῆ ζώῳ. Καὶ κατωτάτη ἡ Εἰδοποιός· οἷον τὸ λογικὸν ἐπὶ τῆ ἀνθρώπῳ. Καὶ πάλιν τῶν ἰδίων τὰ μὲν Γενικώτατα· οἷον τῆς οὐσίας τὸ μὴ ἐπιδέχεθαι τὸ μᾶλλον, καὶ ἧττον· τὰ δὲ μέσα, οἷον τῆ ζώῳ τὸ τρέφεθαι πεφυκέναι· τὰ δὲ εἰδικώτατα, οἷον τῆ ἀνθρώπῳ τὸ γελαστικὸν εἶναι. Ὡσαύτως δὲ ἔσι μέντι συμβεβηκὸς Γενικώτατον, οἷον τὸ ποιὸν εἶναι· ἔσι δέτι μέσον, οἷον τὸ κεχρῶθαι. Ἔσι δέτι Εἰδικώτατον, οἷον τὸ λελευκάνθαι. Ἐφ' ὧν, ὥσπερ ἐπὶ τῶν κατ' οὐσίαν Γενῶντε καὶ Εἰδῶν ἡ κάθοδος ἄχρις ἀτόμων, κατιέναι ἔπεσι παραπλησίως, ἄχρι τῶν Ἀτομικῶν· τὸ γὰρ σὺ ἐμοὶ λογικὸν, καὶ τὸ σὺ σοὶ γελαστικὸν, καὶ τὸ ἐν ἐκείνῳ λευκὸν, ἀτομικὰ τὰ πάντα.

§. ρς'. Ἔτι ἐπὶ τῶν τριῶν τετωνὶ, εὕροις ἂν καὶ ἄλλ' ἄττα κοινῇ πολλοῖς ἐπισημειέμενα· οἷον τῶν Διαφορῶν, τὰς μὲν κοινῇ Διαφορὰς καλῶσι, τὰς δὲ ἰδίας· καὶκεῖναι μὲν τὰ συμβεβηκότα ἀνίκρυς ἐσὶν, αἱ δὲ ἰδίαι· τὰς δὲ ἰδιαίτατα· Αὗται δὲ κυρίως εἰσὶν αἱ Διαφοραί. Καὶκείνων μὲν, φασὶν, ἐσὶ τὸ ἑτεροῖοντι ἀποφαίνειν τὸ ὥπερ ἔνεισι, ταύτης δὲ ἤτοι τῆς ἰδιαίτατα, τὸ, ἕτερον· ἤτοι Εἶδει διαφέρον, ὅπερ, ἐμοὶ δοκεῖ, ἢ ἴοις κυρίοις τῶν ἰδίων προσήκει· ὅτι ἢ ταῦτα τιὼ οὐσίαν, καίτοι δευτέρως, ἥπερ εἴρηται, (§. υθ'.), γνωρίζειν ἔλαχον.

§. ρζ'. Ἔτι ταῖς Διαφοραῖς, τριττόντι οἷον ἔργον ἀποκληρῶσι· Διαιρετικὰς γὰρ εἶναι φασὶ τῶν Γενῶν· Συσατικὰς δὲ τῶν Εἰδῶν. Κατηγορικὰς δὲ τῶν Ἀτόμων. Οἷον τὸ λογικὸν,

καὶ

καὶ τὸ ἄλογον διαιρȣ̃σι τὸ ζῶον· Καὶ τȣ́των τὸ λογικὸν συνίςησι τὸν ἄνθρωπον, καὶ κατηγορεῖται τῶν καθ' ἕκαςα· ἤτοι προσάπτεται τῷ λόγῳ ὡς γνώρισμα κοινῇ προσῆκον Σωκράτει, καὶ Πλάτωνι, κτ.

§. ρη'. Ἀλλὰ καὶ τῶν Ἰδίων τέτταρες οἱ τρόποι ἀριθμȣ̃νται· τὸ μὲν γὰρ μόνῳ τινὶ Εἴδει προσῆκον ἐςὶν, ȣ̓ παντὶ δέ· Οἷον ἀνθρώπῳ τὸ γεωμετρεῖν· τὸ δὲ παντὶ, ἀλλ' ȣ̓ μόνῳ, οἷον τὸ δίπȣν· τὸ δὲ μόνῳ, καὶ παντὶ, ἀλλ' ȣ̓κ ἀεί· οἷον τὸ γελᾷν· τὸ δὲ καὶ μόνῳ, καὶ παντὶ, καὶ ἀεὶ οἷον τὸ γελαςικόν. Ἀλλ' ἐκείνων συμβεβηκότων μᾶλλον ὄντων, τȣτὶ μόνον κυρίως ἂν εἴη τὸ ἴδιον. Τȣ̃το δὲ τὸ κατὰ τὸν Δ'. τρόπον, καὶ τριχῶς φέρεται (1) παρὰ τοῖς Πλατωνικοῖς ἐκληφθέν. Ἀπὸ τῆς Διοργανώσεως, ὡς τὸ δικέφαλον, φασὶ τῇ Ἀμφισβαίνῃ. Ἀπὸ τῆς ἐνεργείας, ὡς τὸ λοξοβαδιςικὸν τῷ Καρκίνῳ· Ἀπὸ τῆς δυνάμεως, ὡς τὸ καυςικὸν τῷ πυρί.

§. ρθ'. Τέλευταῖον δὲ καὶ τῶν συμβεβηκότων, τὰ μὲν εἰσὶ χωριςὰ τῶν ἰδίων ὑποκειμένων· οἷον τὸ περιπατεῖν, τὸ καθεύδειν· τὰ δ' ἀχώριςα, οἷον τῷ Αἰθίωπι ἡ μελανία· Καὶ τὰ μὲν ἄσχετα, οἷα τὰ εἰρημένα· τὰ δὲ σχετικά· οἷον τὸ δȣ̃λον εἶναι, καὶ τὰ παραπλήσια. Ἐφ' οἷς καί τι λέγεται κατὰ συμβεβηκὸς, ὃ συμβεβηκὸς ȣ̓κ ἔςιν· οἷον τὸ ἱμάτιον ἐπὶ τȣ̃ ἀνθρώπου.

§. ρι'. Τὰ μὲν ȣ̓ν περὶ τῶν Καθόλȣ, καὶ τῶν κατ' αὐτὰ πέντε ἐννοιῶν, ἢ φωνῶν, τὰ χρειωδέςερα σχεδὸν ταῦτα. Ἐφ' οἷς ἐκεῖνο μοι πρȣ̃ργου δοκῶ προσθήσειν ἐσόμενον ὅ, τις ἤδη (2) φθάσας παρῄνεσεν· ὡς τὸ μὲν τὶ Γένος ἐςὶν εἰδέναι, καὶ τὶ Εἶδος, καὶ τὰ λοιπὰ, μικρὸν ἔργον ἐπιεικῶς, καὶ τῷ παντὶ ῥάδιον, καὶ ȣ̓δὲ πάνυτι καθ' ἑαυτὸ συντελές· τὸ δ' ἕκαςα ἐπὶ τὰ οἰκεῖα γένη ἀνάγειν, καὶ τὰ τῶν γενῶν εἴδη ἐπιςαμένως διακρίνειν, καὶ τȣ́των δὲ τὰς διαφορὰς, καὶ τὰ ἴδια, καὶ τὰ συμβεβηκότα σαφῶς τε καὶ ἐυκρινῶς ἐπιθεωρεῖν, τȣ̃τ' ἂν εἴη τῷ ὄντι τȣ̃ παντὸς ἄξιον.

(1) Παρὰ τῷ Βλεμ. Λογ. Κεφ. ιγ'.
(2) Τέχν. τȣ̃ νοεῖν. Μέρ. Α'. Κεφ. ζ'.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ΠΕΜΠΤΟΝ.

Περι Ἀναπτύξεως τῶν Ἐννοιῶν· Ἔνθα,

Περὶ Ὁρισμῦ καὶ Διαιρέσεως.

§. ριά.

Ἐννοίας ἀνάπτυξιν ἀποκαλῶ, τὴν ταύτης εἴτε εἰς ἁπλουστέρας, ἐξ ὧν αὐτῆ τὸ βάθος συμπληροῦται (§. πϑ'.) ἀνάλυσιν, εἴτ' εἰς μερικωτέρας ἄλλας ἐφ' ὧν αὐτῆς τὸ πλάτος διρύνεται (§. πς'.) διαίρεσιν. Οὕτως ἀναλύεται μὲν τὸ τρίγωνον εἰς τὴν τῦ σχήματος ἰδέαν, καὶ τὴν τριῶν πλευρῶν, καὶ γωνιῶν τοσούτων. Διαιρεῖται δὲ εἰς τὸ ὀρθόγραμμον τρίγωνον, καὶ τὸ καμπυλόγραμμον. Διὸ ἡ μὲν Ἀνάλυσις τῇ ἐννοίᾳ ὡς ὅλῳ ἐνεργείᾳ εἰς τὰ ὑπουργοῦντα παρεμπίπτει, ἡ δὲ Διαίρεσις ὡς ὅλῳ δυνάμει εἰς τὰ ὑποτασσόμενα (§. πϑ'.).

§. ριβ'. Ἀπ' ἐναντίας ἡ Ἀνάλυσις τῶν ἐννοιῶν χωρεῖ τῇ Συγκρίσει, ἃ γὰρ ἐκείνη συνῆπτε, καὶ εἰς ἃ ἦγεν, ἀπὸ τῶν ἁπλουστέρων ἐπὶ τὰ ἧττον ἁπλᾶ μεταβαίνουσα (§. οα'. οβ'. ογ'.) διῖξᾶ αὐτὴ, καὶ χωρὶς τίθησιν, ἀπὸ τῶν μᾶλλον συνθέτων ἐπὶ τὰ ἧττον ἐπαναλύουσα. Ὡσαύτως ἀντιβαίνει καὶ ἡ Διαίρεσις τῇ Ἀφαιρέσει· τῆς μὲν γὰρ ἦν ἀπὸ τῶν ἐπὶ μέρους ἐπὶ τὰ κοινὰ ἀνατρέχειν· (§. πβ'.) τῆς δὲ ἐστὶ, τὸ ἀπὸ τούτων ἐπ' ἐκεῖνα ἀναποδίζειν. Διὸ καὶ ἀντιπαθεῖ ὅλως, ἡ τῶν ἐννοιῶν διαίρεσις τῇ ἀναλύσει, ὥσπερ καὶ τῇ ἀφαιρέσει ἡ σύγκρισις.

§. ργ'. Τῆς δ' ἓν τῶν ἐννοιῶν Ἀναλύσεως, βαθμηδὸν ἡ πρόοδος κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ μᾶλλον χωρεῖ ἐπὶ τὰ ἁπλούστερα, ὥσπερ δὴ καὶ τῆς ἀντιθέτου συγκρίσεως (§. ογ'.) ἐχώρει ἐπὶ τὰ ἐκ τῶν ἁπλῶν. Ἀναλύσει γὰρ ἁπαντᾷ τῶν γνωρισμάτων γνωρίσματα, τῶν πρώτων δεύτερα, καὶ τῶν δευτέρων τρίτα, καὶ ἑξῆς, ἄχρι τῶν ἁπλουστάτων· οἷον ἀνθρώπε γνωρίσματα τό, τε ζῶον εἶναι καὶ τὸ λογικόν· ζῴε δὲ τὸ ἔμψυχον, καὶ τὸ αἰσθητικόν· ἐμψύχου δὲ τὸ τρέφεσθαι, καὶ αὔξειν, ἢ φθίνειν, καὶ γεννᾶν ὅμοιον· ἀεὶ ἔτω πρόσω τῆς προόδε βαινούσης κατὰ δια-

διανοίας ἀφαίρεσιν (§. οέ. οθ΄.), καὶ τῷ βάθει τῆς ἐννοίας συμπροϊούσης ἀνάλογον. Ἡ δὲ ἀβαθὴς ἔννοια (§. πέ.), ὡς ἀδιαγνώριστος, (§. μγ΄.), καὶ ἁπλουστάτη (§. μβ΄.), ἀνεπίδεκτος ἐστὶν ἀναλύσεως.

§. ριδ΄. Παραπλησίως δὲ πρόοδός τις θεωρεῖται καὶ τῆς Διαιρέσεως ἀπὸ τῶν μᾶλλον ἐπὶ τὰ ἧττον ἁπλᾶ, ὥσπερ καὶ τῆς ἀντιθέτου ἀφαιρέσεως (§. οθ΄.) ἀντιθέτως ἀπὸ τῶν ἧττον ἐπὶ τὰ μᾶλλον. Διαιροῦντες γὰρ κάτιμεν ἀπὸ τῶν ἀνωτέρω ἐπὶ τὰ κατωτέρω, κἀκτούτων ἔτι ἐπὶ τὰ ὑποβεβηκότα, καὶ ἑξῆς ἄχρι τῶν κατωτάτω· οἷον τῆς οὐσίας ἡ μὲν σῶμα, ἡ δὲ πνεῦμα· καὶ τοῦ σώματος τὸ μὲν ἔμψυχον, τὸ δὲ ἄψυχον· καὶ τοῦ ἐμψύχου τὸ μὲν αἰσθητικὸν, τὸ δ' ἀναίσθητον· ἀεὶ ἐπέκεινα τῆς προόδου γινομένης διὰ συγκρίσεως (§. ογ΄.), καὶ τῇ ἀπὸ τοῦ πλάτους τῆς ἐννοίας στενώσει συμπροαγομένης ἀνάλογον. Ἡ γὰρ ἀπλατὴς ἔννοια (§. υ΄.), ὡς ἔντι καὶ μόνον παριστάνουσα, ἄτομός τε ἐστὶ, καὶ πάντῃ ἀδιαίρετος.

§. ριέ. Χρεία δὲ τὰς ἐννοίας πολλάκις ἀναπτύσσειν ἐπιχειρεῖν καθ' ἑκάτερον. Καὶ ποτὲ μὲν τούτων τὰ γνωρίσματα ἐκτιθέναι, ἐν οἷς χαρακτηρίζονται, ποτὲ δὲ, τὰ ὑποβεβηκότα, καθ' ὧν ὡς μερῶν ἐπιθεωροῦνται· ὧν τὸ μὲν ὁρίζειν ἐστὶ, τὸ δὲ διαιρεῖν. Ἀλλὰ περὶ Ὁρισμοῦ τε, καὶ Διαιρέσεως, ὧν οὐκ οἶδ' εἴτι ἄλλο εἰς πορισμὸν ἐπιστήμης σιωτελέστερον, ἐν μέρει διαληπτέον.

Περὶ Ὁρισμοῦ.

§. ριστ΄.

Ὁ τοίνυν Ὁρισμὸς, γνωρισμός τις ἄντικρυς ὢν τοῦ ὁριζομένου (1), οὐδὲν ἄλλ' ἤπερ ἡ εἰρημένη (§. ρια. κξ΄.) ἀνάλυσις ἐστὶ τῆς ἐννοίας εἰς τὰ ἐν αὐτῇ γνωρίσματα (2), δι' ὧν ἐναργῶς τε καὶ εὐκρινῶς τὸ νοητὸν (§. νέ. νθ΄.) ἀναπτυχθὲν κατανοεῖ-

(1) Ὁ ὁρισμὸς οὐσίας τις ἐστὶ γνωρισμός. Ἀριστ. ὑστέρ. Ἀναλ. Βιβ. Β΄. Κεφ. γ΄.

(2) Ὅρος δὲ ἐστὶν (ὡς φησὶν Ἀντίπατρος ἐν τῷ πρώτῳ περὶ ὅρων) „λόγος κατὰ ἀνάλυσιν ἀπαρτιζόντως ἐκ „φερόμενος. (Λαέρτ. εἰς βίον Ζήνων. Καὶ Σουΐδ. ἐν Λέξ. ὅρος).

τανοεῖται, καὶ παντὸς ἄλλε διαιρέλεται, καὶ (ἐξ ἑ αὐτῷ καὶ τέλνομα ὁρισμὸς) ἀφορίζεται. (1).

§. ριζ. Πρόκειται δὲ δι ὁρισμᾶ ἔννοιάν τινα ἀνεπτυγμένιν (§. ρια΄.) λαβεῖν, δυοῖν ἕνεκα· Ἤτοι γὰρ πρὸς δήλωσιν τᾶ ὑπότινος φωνῆς συμαινομένε, ἢ πρὸς διασάφησιν, καὶ ἀκρίνειαν αὐτᾶ τᾶ νοητᾶ, ὃ δι ἀσαφᾶς τε καὶ ἥκισα ἀκρινᾶς τῆς ἐννοίας γινώσκεται. Καὶντεῦθεν ἡ τᾶ ὁρισμᾶ κοινοτάτη διαίρεσις εἰς τὸν Ὀνοματώδη, καὶ τὸν Πραγματιώδη· τέτων γὰρ ὁ μὲν τιὶ τᾶ ὀνόματος δύναμιν ἐρμιωεῦσαι προτίθεται, ὁ δὲ τιὶ τᾶ πράγματος φύσιν παραγυμνῶσαι σκοπεῖ· κἀκεῖνος μὲν τιὶ ἐννοιαν, ὁποίατις ἂν ᾖ, ὁμολογεμένιν προειληφὼς, φωνῆτινι προσδῆσαι ταύτιν ἐθέλει. ἥπερ ἂν ἐκφερομένη ἀεὶ ὑπακόοιτο· οἷον δορυφόρον ἀποκαλῶ πλανήτιν περὶ πλανήτιν ἕτερον, ὡς περὶ κέντρον φερόμενον· ἕτος δὲ ὁ πραγματιώδης, τιὶ φωνιὶ προενηρμοσμένιν ἤδη τῇ ἐννοίᾳ προυποτιθεὶς, τὸ νοητὸν διαγνῶῖσαι σαφῶς, ὅ, τίποτ' ἐςὶν ἐπαγγέλλεται. Οἷον περίοδος τᾶ δορυφόρε ἐςὶν, ἥν περὶ τὸν πλανήτιν τὸν αὐτᾶ, περιπολῶν, ἐν χρόνῳ τεταγμένῳ, ἀπὸ τᾶ αὐτᾶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐπανιὼν διαπεραίνει.

§. ριή. Φέρεται μὲν ἓν ὀνοματώδης ὁρισμὸς καὶ ὁ Ἐτυμολογικός· οἷον φιλίατις σοφίας ἐςὶν ἡ φιλοσοφία. Αἵτε Μᾶσαι ὁμᾶ ἔσαι, εἰσί· καὶ Ἀπόλλων ὁ παρὰ τιὶ τῶν πολλῶν ἔλλειψιν,

(1) Λόγον σύντομον δηλωτικὸν τῆς φύσεως τᾶ ὑποκειμένε πράγματος, ἀπέδωκαν οἱ παλαιότεροι, ὁρισμῷ τὸν ὁρισμὸν ἀναπτύξαντες. Λόγον μέν, ἢ φωναῖς ἐπιδεωρᾶντες αὐτὸν ἐκφερόμενον. Σύντομον δὲ, διὰ τὸ ἀπέριττον. Δηλωτικὸν δὲ τῆς φύσεως κτ. πρὸς διαφορὰν γνωμῶν, φασὶ, καὶ παροιμιῶν, καὶ ἀποφθεγμάτων, οἵ λόγοι σύντομοι μὲν εἰσὶ, τὴν δὲ φύσιν μηδενὸς ἀναπτύσσοντες τῆς τᾶ ὁρισμᾶ ἐκπίπτουσι φύσεως· Οὐδὲν δὲ διαφέρει τὸν ὁρισμὸν εἴτε ἐννοηματικῶς, καθ' ἡμᾶς, εἴτε φωνητικῶς κατὰ τὲς παλαιὲς ἐκδέξαθαι· καὶ γὰρ καὶ αἱ φωναὶ σημαντικαὶ τῶν νοημάτων ὑποτίθενται, τάτε νοήματα πραγμάτων παρασπικά, ἢ ὡς πραγμάτων φαντασικά. Ἐκεῖνο δέμοι σημειάδω ἐπὶ τᾶ παρόντος, ὅτι καθάπερ ἡμᾶς τὸν ὁρισμὸν τῆς συνεπτυγμένης ἐννοίας ἀνάπτυξιν ἴναι φαμὲν, ἅτως οἱ πάλαι τὰ ὀνόματα συνεταλμένες ὁρισμὲς κεκλήκασιν, ὥσπερ ἓν ὀνόματα ἐξηπλωμένα τὲς ὁρισμές· Ἐν τῷ σαφῆ δηλονότι, καὶ εὐκρινᾶ τῆς ἐννοίας, τῆς δι ὧν ἔχει γνωρισμάτων ἀναπτυσσομένης, τὴν δύναμιν τᾶ ὁρισμᾶ ὑποθέμενοι. Ὁ γὰρ δηλᾶσι (φασὶ) τὰ ὀνόματα σκοτανῶστε, καὶ ἀσαφῶς, καὶ ἀδιακρίτως ... οἱ ὅροι καθαρῶς, καὶ σαφῶς καὶ διακεκριμένως δηλᾶν πεφύκασι· διὰ τὸ χρᾶθαι διαφορῶς (ταυτὸν εἰπεῖν γνωρίσμασι) καὶ τεύταις ἐσιώδεσιν. (ὅρα Βλεμ. Λογ. Κ. α΄.

λειψιν, εἰς. Καὶ ὁ Συνωνυμικὸς δὲ, ὁ δὶ ἰσοδυναμέντων ὅρων τὸ λεγόμενον ἀνακυκλῶν· οἷον ἀεὶ ὡσαύτως ἔχον ἐστὶ τὸ ἄτρεπτον, καὶ βίαιον τὸ ἀναγκαστικόν· Ἀλλὰ Γραμματικῶν ἔτοι μᾶλλον καὶ Λεξικοποιῶν, ἢ Φιλοσόφων. Ὁ δὲ τοῖς Φιλοσοφοῦσιν ἐν χρήσει ὢν τριττῆς ἰδέας ἐστίν. Ὁ μὲν γὰρ ἐστὶν ὁ ἐπὶ τῶν ἀκατονομάστων ὀνοματοθετῶν· οἷον ᾧ ἔστι κεφαλὴ, Ἀριστοτέλης φησὶν, εἰρήσθω κεφαλωτόν· ὁ δὲ, ὁ ἐπὶ τῶν πολλαχῶς λεγομένων τὸ ἄστατον τῆς σημασίας πηγνύς· οἷον Νῶν λέγω, τὸ ἐν ἡμῖν φρονοῦν. Ὁ δὲ τέως, ἐφ' ὧν ἔστι μὲν ὄνομα, καὶ τοῦτο ἕν, ἡ μέντοι ἀνάπτυξις τοῦ νοεμένου ἐ κατὰ βάθος ἀποδίδοται, ἀλλ' ὡς δῆλον εἶναι μόνον ἐξ ἐπιπολῆς, τί τὸ περὶ ὃ ὁ λόγος· οἷον ἐλαστικὴ δύναμίς ἐστι καθ' ἣν τὸ σῶμα πιεζόμενον αὐτομάτως ἀποκαθίσταται· καὶ βαρύτης καθ' ἣν ἐπὶ τὰ κάτω φέρεται. Οὐ γὰρ διὰ τῶνδε, ἡ τοῦ ἐλατηρίου φύσις, ἢ ἡ τοῦ βάρους ἀναπτυσσομένη διασαφεῖται, τοσοῦτον δ' ἐπιφέρεται, ὅσον ἀπόχρη ἐλατήριον, ἢ βαρύτητα ὕστερον ἀνέοντας, ἐπί τινα δέον εἰδέναι τῷ λογισμῷ ἀνατρέχειν, καὶ τίνα μή· Τοιόσδέ τις, καὶ ὁ τῆς ἐσίας ὁρισμὸς, ὡς τὸ ὑποκείμενον ἐστὶ τὸ πρῶτον, καὶ ἐκ οἷ' ὅ,τι, ἐν ᾧ δυνάμεις ἔνεισί τινες, καὶ ἴδια, καὶ παθήματα, καὶ ἐνέργειαι. Ὁπόσον ἂν τοῦτο ᾖ.

§. ριδ'. Ἔστι δὲ ἐπίσημος ἡ τοῦ τοιούτου ὁρισμοῦ χρῆσις. Α'. γὰρ ἡμῖν, ἐπὶ τῶν ὀνόματος ἠμοιρηκότων, τὸ δὶ αὐτοῦ τοῖς ἄλλοις ἐπικοινωνεῖν, ἅττα νοοῦμεν, προσγίνεται· Φαμὲν γὰρ ὅτι τάδε φέρει, καὶ τάδε παρατηρεῖται ἐπὶ τούτου κἀκείνου τῶν περὶ τὸν Κρόνον δορυφόρων, προαποδεδομένου ἤδη τοῦ λόγου τοῦ κατὰ τοῦνομα· ἐ μὴ προληφθέντος, χολῇ γ' ἂντι ὁ ἀκούων συνήσειε.

§. ρκ'. Β'. δὲ καὶ περιφρασικῆς πολυλογίας ὁ ὀνοματώδης ὁρισμὸς ἡμᾶς ἀπαλλάττει· εἰπὼν γὰρ ὅτι ἄρτιος ἀρτίῳ προσεθεὶς, ἀριθμὸν ἄρτιον ἀπογεννᾷ· νοεῖν παρέχον ὃ βούλομαι, τὸν δίχα διαιρετὸν ἔτως ὀνομάζειν ἅπαξ προθεμένους, καὶ προδιασημίας. Ὅση δ' ἂν ἦν ἡ ἀδολεχία, εἰ λέγειν ἔδει ὅτι ὁ δίχα διαιρετὸς ὢν ἀριθμὸς, τῷ δίχα ὄντι διαιρετῷ προσιθέμενος, ἀριθμὸν διαιρετὸν δίχα πέφυκεν ἀποτελεῖν!

§. ρκα'. Γ'. Καὶ τὸ τῆς λογομαχίας ἀπέραντον ἴσησιν. Αὕτη γὰρ τὰ πλεῖσα ἐπὶ τῶν πλεοναχῶς συμβαίνει λεγομένων, ἣν μήτις διὰ τοῦ ὁρισμοῦ φθάσας, τῇ διασολῇ τῆς σημασίας,

μασίας, τὴν φαινομένην ἀντιλογίαν προϋπεξέληται. Οὕτως ἀρθείη ἂν ἡ Ἀριστοτέλους, φέρε, καὶ Μελίσσου μεταξὺ, τῶν περὶ τοῦ μοναδικοῦ τῆς ἀρχῆς διαφιλονεικούντων, συστᾶσα ἔρις, εἰ μόνον τῆς ἀρχῆς ἀποδοθείη ὡρισμένως τὸ σημαινόμενον. Εἰ μὲν γὰρ Ἀρχὴ καλεῖσθαι ὑποτεθείη, τὰ ἐξ ὧν ἑκάστῳ ἡ σύνθεσις, τὰ Ἀριστοτέλους ἀναμφηρίστως νικᾷ· οὐ γὰρ ἐξ ἑνὸς καὶ μόνου γένοιτο σύνθεσις. Εἰδὲ τῶν ὄντων τὸ ποιητικὸν, οὐκ ἐν δίκῃ δήπου οἱ περὶ Μέλισσόν τε καὶ Παρμενίδην, τὸν ὑπὲρ τῆς μιᾶς Ἀρχῆς ὑπ' ἐκείνου ὑπέστησαν ἔλεγχον· τὸ γὰρ Ποιητικὸν ἕν.

§. ρκβ'. Δ'. Ἐπὶ πᾶσιν ὁ τοῦ ὀνόματος ὁρισμὸς καὶ Ἀποδεικτικῆς Ἀρχῆς λόγον ἔχων καὶ δύναμιν, παντὸς κεῖται ἔξω ζητήματος. Καὶ γὰρ καὶ ὀνοματοθετοῦντι, οὗ οὐκ ἔστιν ὄνομα, παντὶ ἐφεῖται, ὡς ἂν ἐθέλοι ἑρμηνεύειν τὰ νενοημένα· ῥᾷστα τε ἐνδώσομεν, ᾗπερ ἂν βέλτιστα αὐτῷ δόξειεν ἔχειν, ὀνομάσαι τὸ παριστάμενον (1). Καὶ ἐπὶ τῶν πολυσήμων, εἴτις ἐφ' ἕντι τῶν πολλῶν ἀνακαλέσειε τ' οὔνομα, ἀνεπίληπτον καὶ τὸ τοιοῦτο. Καὶ ὁ τὸ πρόχειρον τέως, καὶ τοῖς πᾶσι γνώριμον εἰς δήλωσιν τοῦ λεγομένου προβαλλόμενος, ἵνα πρὸς ἐκεῖνο πᾶς τις ἀφορᾷ τοῦ ὀνόματος ἐπαΐων, οὐδ' οὗτος ἐλέγχῳ ὑποπεσεῖται. Ἀλλαμὴν καθ' ἕνα τῶν τριῶν τουτωνὶ τρόπων ὁ τοῦ ὀνόματος ἂν συντελέσειεν ὁρισμὸς (§. ριη'.) ἄλλως δὲ, ὡς ἂν αὐτὸς εἰδείην, οὐδαμῶς· οὐκοῦν ὑπ' εὐθύνην οὐχ οἷός τε γίνεσθαι.

§. ρκγ'. Παραφυλακτέον μέντοι κἀνταῦθα ὡς ἐπὶ καὶ ἄλλων πολλῶν τὸ τῆς παραχρήσεως. Α'. γὰρ οὐκ ἐπὶ πάντων δεῖν τοὺς ὀνοματώδεις προτιθέναι τῶν ὁρισμῶν ἡγητέον (2), τοῦτο γὰρ οὐδὲ χρειῶδες, πλὴν ἢ κατά τινα τῶν εἰρημένων τρόπων (§. ριη'.), οὐδ' ἄλλως δυνατόν. Ἐπεὶ εἰς ἄπειρον ἂν προέλθοι, εἴτις καὶ τῶν ὁριζόντων ὀνομάτων ἕκαστον, ὁριστὸν ἀεὶ ἐθέλοι καθιστᾷν.

§. ρκδ'. Β'. Ἐπὶ τῶν ὀνομαθεσιῶν μὴ πάνυ πόῤῥω βαίνειν τῆς συνηθείας ἀποτολμᾷν, μηδὲ κατὰ τῆς τῶν φωνῶν ἀναλο-

(1) „Ἡμεῖς δὲ οὐδὲν διαφερόμεθα „πρὸς τοὺς τὰ ὀνόματα ἐξαλλάττον„τας, τὸ δὲ πρᾶγμα αὐτῷ ὑποδείξο„μεν, ὅπερ ἔξεστι τῷ βουλομένῳ ὡς ἂν ἐθέλοι καλεῖν. Γαλην. πρὸς Θρασύβουλ. περὶ Ἀρίστ. Αἱρέσε.

(2) Ὡς ἄρα περιττός τις περὶ τοὺς ὁρισμοὺς ὢν διαβέβληται ὁ Πλάτων παρὰ Θεοπόμπῳ τῷ Ῥήτορι· ᾗ διέξεισιν Ἀῤῥιαν. ἐν τοῖς εἰς τὸ Ἐπικτ. ἐγχειρ. Βιβλ. Β'. Κεφ. ιζ'.

ναλογίας ἐλθθεριάζειν ἐκτόπως. Ὁ μὲν ἓν τὸν ἐ πολὺ πρὸ ἡμῶν παρατηρηθέντα τῆς Ἀφροδίτης δορυφόρον, Ἐρώτιον ἀποκαλέσας, τῇ ἀναλογίᾳ τῶν ὀνομάτων προσεχηκέναι δῆλος ἐστίν· Ἀλλ' εἰσὶν ἐπιεικῶς ψυχροὶ χυμικῶν παῖδες, οἱ τοσούτων ἀλλοκότων τε καὶ ξένων ὀνομάτων τιὼ κατ' αὐτὲς πραγματείαν ἐμπλήσαντες, οὐδὲν ἐπάναγκες ὂν βαρβάροις ὀνόμασιν, ἢ ἀπὸ τῶν ἀλλοτριωτάτων σήμασιῶν μετειλημμένοις, δι' αἰνιγμάτων οἷον συγκαλύπτειν τὰ εἰς διδασκαλίαν προβαλλόμενα τῶν μετιόντων· τὲς δὲ Διαλεκτικὲς Σάγασι λέγοντας, καὶ Τέρινθο, καὶ Γοργάδο, εἰς δήλωσιν τῶν παρ' αὐτοῖς συλλογιστικῶν χημάτων καὶ τρόπων, τὸ συμβολικὸν τῶν φωνῶν, περὶ ἓ ὕστερον, τῆς μέμψεως παραιτεῖται.

§. ρκέ. Γ'. Τὸν ἐ κοινῇ παραδοχῇ τυγχάνοντα ὀνοματώδη λόγον, κατὰ τὸν τρίτον τῶν εἰρημένων (§. ριή.) τρόπον, μεταποιεῖν ἐθέλειν εἰκῇ, καὶ περὶ αὐτὸν καινοτομεῖν, τάχα δὴ καὶ περιττόν· ὅμως μέντοι τῷ βελομένῳ συγχωρητέον. Εὐθεῖα γραμμὴ κατ' Εὐκλείδιν, ἐστὶν, ἥτις ἐξίσε τοῖς ἐφ' ἑαυτῆς κεῖται σημείοις· Κατ' Ἀρχιμήδιν δὲ, ἡ ἐλαχίστη τῶν τὰ αὐτὰ πέρατα ἐχεσῶν. Κατὰ δὲ Πλάτωνα (1) ἧς ἂν τὸ μέσον ἀμφοῖν τοῖν ἐχάτοιν ἐπίπροσθεν ᾖ. Κατὰ δὲ τὸν Νεώτερον (2) ἧς τὸ μέρος ὅμοιον τῷ ὅλῳ. Ἕξει γὰρ τῷ τυχόντι ἰδιώματι προχρωμένες τιὼ διύαμιν τὲ ὁρᾶ παραδηλῶν, εἰ μόνον γνώριμον εἴη τὸ ληφθὲν, καὶ προσῆκον, μηδ' ἀπάγον καὶ ἀπαλλοτριῶν τῆς ἐν ἕθει σημασίας τὸ ὄνομα. Ὅπε γὰρ τῆς συνηθείας ἐκ ἐφεῖται ἐκβαίνειν, πολλῷ τοι μᾶλλον τὸ ἀντιβαίνειν ταύτῃ ἀπείρηται. Οὐδεὶς ἓν εὐθεῖαν ἀποδιδὲς ἀνεκτὸς ἐστὶ, τιὼ, ἧς ἐφύπερθεν ἑάντι φῶς ἐπιτεθῇ, ἔσαν ἄσκιον· τὸ γὰρ ἄσκιον, διὰ τὸ ἁπλατὲς παρέψεται τῇ γραμμῇ, ὁποθενδν αὐτῇ τὲ φωτὸς ἐπιλάμψαντος· ὁ δὲ τὸ ἐπ' εὐθείας αἰτιώμενος, ταύτιω ἐπάχυνεν. Ὅς δ' ἂν καὶ εὐθεῖαν ἀξιώσειε καλεῖν τιὼ εἰς ἑαυτιὼ ἐπανιδσαν, καὶ καταγέλασος.

§. ρκς. Δ'. Ὁρισμῷ ὀνοματώδει, τῷ ἅπαξ ἀποδοθέντι, ἐμμενέιν χρεών· Ἐφ' ἡμῖν γὰρ ὂν τὸ ἀποδῦναι, ἐκέτι ἐφ' ἡμῖν ἔσαι καὶ τὸ ἀθετῆσαι. Οἷον δεδόσθω μὲν, εἴτις ὑπὸ τῷ ὀνόματι τῆς θερμότητος νοεῖν ἐθέλοι τιὼ ἐνεσαν τῷ πυρὶ δύναμιν·

(1) Ἐν Διαλόγ. Παρμεν. (2) Λαβνίτιος.

σῆτο δ' ὡς ἂν ἅπαξ τεθῇ, μεταλαβεῖν ἔπειτα, εἰς τὸ τῆς ἡμῖν ἐνεγειρομένης ἀιθητικῆς ἀντιλήψεως σημαντικὸν εἶναι ἅμα τὸ αὐτὸ, ἐκ ἐπιτραπήσεται. Ὁ γὰρ ἕτως ἀσατῶν, καὶ ἀμφὶς βαίνων, προδήλως ἑαυτῷ ἀντιπεριπεσεῖται, εἰς ταυτὸ ἰέναι καταβιαζόμενος καὶ τὰ πάντη ἀσύμβατα.

§. ρκζ'. Ε' Ἐξ ὀνοματώδες ὁρισμῷ κειμένε ἐπιφέρειν ἐκ ἔξι τὸ πραγματιῶδες τῆς τῷ ὁριζομένῳ ὑπάρξεως. Ἡ γὰρ ἕτως ἂν ὑφεσήκοι καὶ τ' ἀντιφάσκοντα, ὧν λόγον τὸ κατὰ τὸ αὐτὸ εἶναι τε καὶ μὴ εἶναι ἀποδιδόαμεν. Αὐτόματον ἕν, φασὶν, ἐξὶ τὸ αἰτίας ἄνευ οἱασῶν ἐπὶ τῶν σωμάτων συμβαῖνον. Ἀποδέχομαι τοι τὸν ὁρισμὸν, τὸ ὁρισὸν ἀπαναινόμενος. Καὶ Τραγέλαφος ἐξὶν ὁ, ἐξ ἡμισείας ἑκάτερον, Τράγος δηλονότι καὶ Ἔλαφος. Εἰσβάλλω τὸ προτεθὸν· Ἀλλ' ὑφεξάναιτι τοιῆτον ἐν τοῖς ἔσιν ἐ δώσω. Τὰς γεμλὺ ἐν τοῖς τοιότοις ὁρισμοῖς περιεχομένας χέσεις ἀνάγκη ὁμολογεῖν· οἷον ὅτι ὁ Τραγέλαφος ἐξὶ διφυής. Οὕτως ἀποδοθὲν σελιναικὲς εἶναι τὲς ἐν τῇ σελλίῃ τλὺ οἴκησιν ἔχοντας, τὸ μὲν τοιότες ἐκεῖσε ὑπάρχειν τινὰς, λῆρον πᾶς τις εὖ Φρονῶν ἡγήσεται· τὸ δὲ τὲς ὑποβαλλομένες πολλῷ ἂν ἔγγιον ἡμῶν πρὸς ἥλιον ἔχειν, ἐκ ἀρνήσεται. Ἀτόπε γὰρ ἀτόπῳ ἐκ τῷ σύνεγγυς παρακολεθῆντος, ἐπιγνωσέον τλὺ οἰκειότητα.

§ ρκή'. ς'. Ἐκ τῷ ἀδιαζήτητον εἶναι τὸν ὀνοματώδη λόγον, ὡς εἴρηται (§. ρκβ'.), ἐχ ἕτω καὶ περὶ τῷ πραγματιώδες ὑπολημπτέον· οἱ γὰρ πραγματιώδεις ὁρισμοὶ ζητεμενοίτε ἐσὶ τὰ πολλὰ, καὶ ὑπ' ἀθιώλυ γινόμενοι. Οὐ γὰρ ὥσπερ ἀπὸ βελῆς ἐσὶ τὸ τοιόνδε σημαινόμενον τοιᾶδε τινὶ φωνῇ συνδεδέθαι, ἕτω καὶ ταῦτα, ἢ ἐκεῖνα τὰ πάθη προσεῖναι νομιέον τῷ πράγματι. Ἀλλὰ περὶ τῷ πραγματιώδες ὁρισμῷ ῥητέον ἐχομένως.

§. ρκθ'. Τῶν μὲν ἓν Νεωτέρων τισὶν (1) ὁρισμοὶ ὀνοματώδεις εἰσὶν ἐ μόνον οἱ ἄχρι τότε ἡμῖν διαληφθέντες, (§. ριζ'. ριή'. κξ'.). Ἀλλὰ καὶ πάντες ἁπλῶς, ὅσοι δήποτε τὸ ὁρισὸν ἐκ τῶν ἐνόντων αὐτῷ γνωρισμάτων (§. ρις'.) χαρακτηρίζεσι. Πραγματιώδεις δὲ μόνες φασὶν (ἧς καὶ Γενετικὲς καλεῖσιν), οἷς

(1) Οὐόλφ. Λογ. §. 191. Ὅς τοῖς Λειψιακοῖς πρακτ. Ἐτ. 1684. τὸν Λειβνίτιον τῆς διαφορᾶς ταύτης Σελ. 540. εἰσηγήτορα πρῶτον διδάσκει γενέθαι ἐν

οἷς διασαφεῖται ὅπως τὸ ὁρισὸν ἴσχει τὴν γένεσιν. Καὶ ὀνοματώδης τοίνυν αὐτοῖς ὁ τῷ σχήματι τῷ ἐπιπέδῳ, τῇ περιφερείᾳ, τῷ κέντρῳ, τῇ τῶν ἀπὸ τούτου πρὸς ἐκείνην προσπιπτουσῶν εὐθειῶν ἰσότητι, τὸν Κύκλον ἡμῖν ἐκτιθέμενος· Πραγματώδης δὲ, ὁ τὸν αὐτὸν τῇ εὐθείᾳ, τῇ θατέρου μὲν τῶν ἐπ' αὐτῆς περάτων ἀκινησίᾳ, περὶ δ' αὐτὸ, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀγομένῃ, καταγράφων. Ἀλλὰ γὰρ ὅτι μὲν οἱ Γενετικοὶ ἔτοι πραγματώδεις εἰσὶν, εὐδεὶς ἀντερεῖ, ὅτι δὲ καὶ μόνοι τῆς κλήσεως ἄξιοι, τοῦτ' ἔσιν ὅπερ ἤκιστα ἡμῖν δοκεῖ· Ὀνοματώδης γὰρ, ὡς πρόθεσις ὡς εἴρηται, ἤτοι ὄνομα θέσθαι, ἢ τὸ πλεοναχῶς λεγόμενον διορίσαι, ἢ τὸ ὀνομαζόμενον ἐκ τοῦ τυχόντος ὡς γνώριμον παραλαμβάνειν· (§. ριή.). Οἷς δ' ἂν ἡ τοῦ προκειμένου ἔννοια, ἀποπτός τε ἅσα, καὶ ἀσαφείᾳ συνειλημμένη, διὰ τῶν αὐτῷ περιόντων γνωρισμάτων, ἀναπτύσσοιτο, καὶ εἰς τὸ σαφές τε καὶ εὔκρινὲς ἀνακαλοῖτο (§. ριέ. ριϛ.) πραγματώδεις ἀκόσμησιν ἡμῖν ὁρισμοὶ, ὡς ἐχὶ τὸ ὄνομα ἑρμηνεῦσαι σκοπέντες, τὸ δὲ πρᾶγμα μᾶλιστα τὸ νοούμενον. Ἀλλὰ τὴν ὀνοματικὴν τήν δε διαφορὰν ἐκείνοις συγχωρητέον, ἐπειδὴ τὸν ὀνοματώδη τοῦ ὁρισμοῦ λόγον οὕτως ἀποδεδωκότες, ἀεὶ ἀποδοθέντι ἐμμένουσιν (1).

§. ρλ'. Ὁ πραγματώδης Ὁρισμὸς ἐκ ἀεὶ τῆς αὐτῆς ἰδέας ἐσίν. Ἀλλ' ἤτοι ἐκ τῶν ἐσιωδῶν τοῦ ὁριζομένου συνίσαται, καὶ οὐσιώδης καλεῖται, ἢ ἐκ τῶν περὶ τὴν ἐσίαν, καὶ ἐπεσιώδης. Καὶ τοῦ μὲν ἐσιώδες εἶδη ὅ, τε Μεταφυσικὸς, καὶ Λογικὸς λεγό-

 μενος·

(1) Εἴτις δὲ καὶ ταύτης ἔξω τῆς διαφορᾶς ἐθέλοι γενέσθαι, τριχῇ τὸν ὁρισμὸν διαιρέτω· εἰς Ὀνοματικὸν, Χαρακτηριστικὸν, ἢ γνωριστικὸν, καὶ Γενετικόν. Καὶ ὀνοματικὸς μὲν αὐτῷ ἔσω ὁ τὸ ἔτυμον τοῦ ὀνόματος ἀποδιδοὺς, ἢ τὸ σκευούμενον τῆς σημασίας σηρίζων, ἢ τὴν δύναμιν ἐνδεικνύμενος. Χαρακτηριστικὸς δὲ, ὁ τὰ γνωρίσματα τὰ ὄντος καταλέγων τὰ ἐσιώδη. Γενετικὸς δὲ ὁ τὸν τρόπον ὑποτιθεὶς τῆς τότε γενέσεως. Πάρεσιν ἓν καὶ τῶν τριῶν δεῖγμα λαβεῖν ἐφ' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ, οἷον ἐπὶ τῆς ἐκλείψεως τῆς σελήνης. Α'. ὅτι λεῖψις ἐσὶ τοῦ σέλκος ἐξ αὐτῆς. Β'. ὅτι σκοτασμὸς ἐσὶν αὐτῆς πλησιφαοῦς ὄσης. Γ'. ὅτι παρέμπτωσις ἐσὶ τῆς γῆς αὐτῆς μεταξὺ καὶ τοῦ ἡλίου· οἱ μὲν ἓν παλαιοὶ τῶν Β'. καὶ Γ'. πραγματώδεις καλοῦσι, τὸν μὲν Μεταφυσικὸν, τὸν δὲ Αἰτιώδη καλοῦντες, οἷς καὶ πολλοὶ τῶν ὕστερον παρακολουθοῦσιν. Οἱ δὲ περὶ Λειβνίτιον καὶ Οὐόλφιον ὀνοματώδη μὲν φασὶ καὶ τὸν Β'. ὡς εἴρηται, μόνον δὲ πραγματώδη τὸν Γενετικόν. Πᾶσι μέντοι καὶ τοῖς πραγματώδη, καὶ τοῖς μὴ ἀποκαλοῦσι, Γνωριστικός τε καὶ χαρακτηριστικὸς εἶναι ὁμολογεῖται ὁ Β'.

μενος· ὁ ἐκ γένους, καὶ συσατικῆς διαφορᾶς, οἷος ὁ κοινότατος ὅτος, ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον λογικόν. Καὶ ὁ Φυσικὸς εἰρημένος, ὁ ἐξ ὕλης τε καὶ Εἴδους· οἷος ἐκεῖνος, Ἄνθρωπος ἐστὶ σῶμα ὀργανικὸν, λογικῇ ψυχῇ εἰδοπεποιημένον.

§. ρλά. Τῶ δὲ ἐπεσιώδες Εἴδη τέτταρα, ὁ Αἰτιώδης, ὁ ἐκ τῶν Ἰδίων, ὁ ἐκ τῶν Συμβεβηκότων, καὶ ὁ Μεταφορικός. Καὶ Αἰτιώδης μὲν ἐστὶν, ὁ ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν αἰτίων ἀποδιδόμενος. Ἐξωτερικὰ δὲ αἴτια τὸ ποιητικὸν, καὶ τὸ τελικὸν, καὶ τὸ παραδειγματικόν. Καὶ ἐκ μὲν τῶ ποιητικῶ, καὶ τῶ παραδειγματικῶ· οἷον ἄνθρωπός ἐστι ποίημα Θεῦ λογικὸν, κατ' εἰκόνα τῶ κτίσαντος αὐτόν. (1). Ἐκ δὲ τῶ παραδειγματικῶ μόνω, ἄνθρωπός ἐστι μίμημα, καὶ ἀπεικόνισμα τῆς λογικῆς Φύσεως. (2). Ἐκ δὲ τῶ τελικῶ, καθ' ὃ μὲν ἀφορᾷ τέλος· Ἄνθρωπός ἐστι θείε σώματος κόσμος, τῶν θείων ἔργων γεννηθεὶς θεωρητής. (3). Καθ' ὃ δὲ ἀφορᾶται ὡς τέλος, ἄνθρωπός ἐστι τὸ περισπάδασον τῶ Θεῦ ζῶον, δι' ὃν ὁ ὐρανὸς ἐτανύθη, καὶ ὁ ἥλιος φαίνει, καὶ ἡ σελήνη τρέχει, καὶ ἀὴρ ἐξεχύθη, καὶ πηγαὶ βρύουσι, καὶ θάλασσα ἠπλώθη, καὶ τὰ (4) ὑπερφυέστερα ὠκονομήθη. Ὁ μέντοι ὑλικὸς, ἢ καλῶσιν, ὁ ἐκ γένους ἰδίε τῶ συμβεβηκότος, καὶ ἐκ τῶ ὑποκειμένε συνισάμενος· οἷον Θυμός ἐστι ζέσις τῶ περὶ καρδίαν αἵματος. Καὶ Ἀπόδειξις ἐστὶ συλλογισμὸς συνεσηκὼς ἐξ ἀληθῶν, πρώτων, καὶ ἀμέσων, τῶ ἐσιώδειτε καὶ Φυσικῶ (§. ρλ΄.) ἐστὶ συγκαταλεκτέος. Ἡ γὰρ ὕλη καὶ τὸ Εἶδος ἐσωτερικὰ αἴτια ἐστὶ, καὶ τῆς τῶ ἐξ αὐτῶν ἐσίας συμπληρωτικά.

§. ρλβ΄. Ἐκ δὲ τῶν Ἰδίων ὁ ὁρισμὸς, ὁσάκις ἀντὶ τῆς Εἰδοποιῶ διαφορᾶς, ἔντι, ἢ πλείονα τῶν προσηκόντων τῶ εἴδει εἰς ταὐτὸ συνεπιφορεῖ· οἷος ὁ παρὰ Πλάτωνι Φερόμενος Ἄνθρωπός ἐστι ζῶον δίπουν, ἄπτερον, πλατυώνυχον, ὃ μόνον τῶν ὄντων τῆς κατὰ λόγος Ἐπιστήμης ἐστὶ δεκτικόν. Καὶ ὁ κατ' Ἀριστοτέλιν (5), Ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον φύσει πολιτικόν.

§. ρλγ΄. Ὁρισμὸς δὲ ὁ ἐκ Συμβεβηκότος, ὁ τῇ ἀθροίσει ποικίλων συμβεβηκότων περιγράφων τὸ ὁριστὸν, οἷον κάμηλος ἐστὶ ζῶον ἀχθοφόρον, μακρολαιμον, κξ΄. §. ρλδ΄.

(1) Βασιλ. ἐς τὴν Ἑξαήμ. παρὰ Βλάχ. ἐν τῇ ὁριστ. Ἁρμον.

(2) Φίλ. Ἰουδ. παρὰ τῷ Αὐτῷ.

(3) Ἑρμ. τῆ τρισμεγ. παρὰ τῷ Αὐτῷ.

(4) Χρυσοστ. παρὰ τῷ Αὐτ.

(5) Ἀριστ. Α΄. Πολιτ. β΄.

§. ρλδ'. Μεταφορικὸς δὲ ὁ ἐκ Μεταφορῶν ἀπεικάζων τὸ „περιγραφόμενον, οἷον ἄνθρωπος ἐστὶν ἀθενείας ὑπόδειγμα, „καιρὲ λάφυρον, τύχης παίγνιον, μεταπτώσεως εἰκών, φθό„νε καὶ συμφορᾶς πλάσιγξ. τὸ δὲ λοιπὸν φλέγμα καὶ „χολή. (1).

§. ρλέ. Πάντες ἔτοι οἱ ἐπεσιώδεις ὁρισμοὶ ὑπογραφικοί, ἢ ὑπογραφαὶ ἦκεσαν (2), ἅτε δὴ σκιαγραφῆντες πως ἐκ τῶν περὶ αὐτὸ, τὸ ἀναπτυσσόμενον, καὶ ἐκ ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ μόνων, ὡς οἱ ἐσιώδεις γνωρίζοντες· Καὶ τοῖς μὲν δὴ ἐκ τῶν Μεταφορῶν (§. ρλδ'.), καὶ ἐκ τῶν Συμβεβηκότων (§. ρλγ'.) ῥητορείας μάλιστα χαίρει, καὶ ποίησις· τοῖς δὲ ἐκ τῶν Ἰδίων (§. ρλβ'.), καὶ τοῖς ἐκ τῶν Αἰτίων (§. ρλα'.) ἀρκεῖται τὰ πολλὰ καὶ φιλοσοφία, ἃ διαφορᾶς εἰδοποιῆτε καὶ ἐσιώδες ἔτυχεν ἀμοιρήσασα. Φιλοσοφικώτατος δὲ ἄρα ὁ ἐσιώδης. Καὶ τέτε ὁ μὲν Φυσικὸς (§. ρλ'.) τῆς Φυσιολογίας ἴδιος· ὁ δὲ Μεταφυσικὸς εἰρημένος (§. Αὐτ.) τῇ πρώτῃ ἀνήκει Φιλοσοφίᾳ, καὶ τῇ Λογικῇ, ἕξει, καὶ τοῖς Μαθήμασι.

§. ρλς'. Προσεπισημειωτέον δὲ καὶ ὅτι, τὸ μὲν δὶ ὁρισμῆ ἑρμηνεύεσθαι ἐσιώδες, τῶν Εἰδῶν ἴδιον ἐστὶν, ὧν ἔστι καὶ γένος, καὶ διαφοραὶ, καὶ ἴδια, ἐσιώδη τὰ πάντα γνωρίσματα. (§. ηζ'.), τὸ δὲ δὶ ὑπογραφῆς, τῶν Ἀτόμων· Ἐν οἷς κοινὸν μὲν γνώρισμα τὸ Εἶδος, ὥσπερ καὶ τῆ Εἴδει τὸ Γένος, ἴδιον δὲ, καὶ ἀπὸ τῶν ὁμοειδῶν διακριτικὸν, τὸ ἄθροισμα τῶν Ἀτομικῶν χαρακτηρισμάτων. (§. ι'. Σημειώ).

§. ρλζ'. Τῷ τοίνυν ὁρισμὸν ἀποδώσοντι πραγματικῶδη, καὶ ὑγιῶς ἔχοντα προσεκτέον τοῖς ἑφεξῆς. Α'. Ὅτι Νοητὸν εἶναι δεῖ πρὸ πάντων τὸ ὁριστέον, πῶς γὰρ ἄντις τὰ ἐσιώδη τῶν γνωρισμάτων καταλέξας διερμηνεύσειεν, ἅπερ ἐδὲ τλὼ τυχῆσαν προέχειν ὅλως περίνοιαν;

§. ρλή. Β'. Καὶ ἀληθὲς. Ἐννοίας γὰρ ψευδῆς ὁρισμὸς πραγματικῶδης ἐδεὶς, κἂν ὁρισμῆ χῆμα φέρειν δοκῇ· ἅτως ὁρίζειν ἔδοξέ τις τὸ δίγραμμον ὀθύγραμμον, ὡς καὶ τὸ τρίγραμμον ἀναλόγως, χῆμα εἶναι ἐπίπεδον εἰπὼν, ὑπὸ δυσὶν εὐθείαις περιεχόμενον· ὁ δὲ, οὐχ ὁρισμὸς τῷ ὄντι ἦν, τὸ δὲ μηδαμῆ μη-

(1) Παρὰ Στωβ.

(2) Ὁ ὑπογραφικὸς, ἔκτε ὁρισμῆ τῆ ἐσιώδες, καὶ ὑπογραφῆς τῆς ἐπεσιώδες, κατ' ἐπιπλοκὴν λέγεται συγκροτεῖσθαι. Ὅρα Βλεμμ. Λογ. Κ. ά.

δαμῶς ὄν, μηδὲ φύσιν ἔχον, λόγος ὑποκρεῶν διάκενος· ἐδὲν πλέον, ἢ ὡς ὀνοματώδης ἀπόδοσις, τῷ, ἐπὶ τῷ ἐκσυριχθῆναι μόνον ὡς ἄτοπον, λεγομένῳτε καὶ διερμηνευομένῳ, συγχωρέμενος.

§. ρλϑ'. Γ'. Οὐδὲ τὸ ἐν ἁπλότητι νοητὸν, ὡς μὴ ἐξ ἁπλουστέρων ἐννοιῶν καταγνωριζόμενον· ὅτως ἀόριστον ἐστὶ τὸ ὄν, ἡ χέσις, ἡ ὕπαρξις, καὶ τὰ τοιαῦτα, ἃ ϑᾶττον ἄντις συνεπισκιάσειεν ἀναπτύξαι ἐπιχειρήσας, ἢ ἑρμηνεύσειε· τοιαῦτα πᾶσαι, αἱ ἁπλούσταται (§. μβ'.) καὶ ἀδιαγνώριστοι (§. μγ'.), καὶ ἀβαθεῖς (§. πέ.) τῶν ἐννοιῶν, καὶ ἀναλύσεως ἀνεπίδεκτοι. (§. ριγ'.). Ἐφ' ὧν κοινὸν ἕνα ἁπασῶν ὁρισμὸν ἔχειν ἐξεῖναι φη„μὶ, ὃν ἔ παίζων τάχα Δημόκριτος, Ἄνθρωπος ἐστὶν, ἔφασ„κεν, ὃ πάντες ἴσμεν. (1).

§. ρμ'. Δ'. Ἀφεκτέον τὸ αὐτὸ δι' ἑαυτῷ ὁρίζειν ἐπιτηδεύεϑαι. Οἷον εἰπόντα ἐναυτὸν εἶναι χρόνε μῆκος ἐναύσιον· Καὶ ἄπειρον ἔ πέρας ἐδὲν ἐστί. Καὶ παντοδύναμον τὸν πάντα δυνάμενον· ἐδὲν γὰρ αὐτὸ ἑαυτῷ γένοιτ' ἂν σαφέστερον· καὶ ταυτολογεῖν τὸ τοιῦτον ἐστὶν, ἢ ὁρίζειν. Ὁ δὲ Ἀριστότελης ποιὸν „εἶναι λέγων δι' ἔ ποιότητες εἶναι λεγόμεϑα, ἐδὲν ἄλλο βέλεϑαίμοι δοκεῖ, ἢ τὸ ἀόριστον ὑποσημαίνειν τῆς ἁπλουστάτης ποιότητος (§. ρλϑ.), αὐτὸ λέγων ἀντικρυς, ὅτι ποιότης ἐστὶν ὃ πάντες ἴσασιν.

§. ρμά. Ε'. Ὡσαύτως δὲ, καὶ τὸ δι' ὅρων ἰσοδυναμένων· τῦτο δὴ τὸ κατὰ συνωνυμίαν, ὡς οἱ Γραμματικοὶ (§. ριή.) τὸ προτεϑὲν ἑρμηνεύειν. Ὃ τάχαπε ἀνεκτὸν ἂν εἴη, ὥσπερ καὶ τὸ ἀνωτέρω, διὰ τὴν τῦ νοεμένε ἁπλότητα, (§. ρλϑ'.) ὡς ἐπὶ τῆς Εὐθείας Γραμμῆς παρ' Εὐκλείδῃ, ἣν ἔξισε (τῦτο δ' ἦν ἐπ„Εὐθείας) τοῖς ἐφ' ἑαυτῆς σημείοις κεῖϑαι ἀπέδωκεν.

§. ρμβ', ς'. Παραπλησίως δὲ καὶ τὸ διαλλήλως ὁρίζειν. Ὁρισμὸς δὲ διαλλήλως καλῦσιν, ὧν ϑατέρῳ ὅρος ἐμπαραλαμβάνεται, ἅπερ ἐν τῷ ὁρισικῷ λόγῳ τὸ ὁρισὸν ἐκεῖνε ἐμφέρεται· οἷον εἴτις ὁρίσειε Μῆνα μὲν, τὸ ἐν τέσσαρσιν ἡμερῶν Ἑβδομάσι συμπληρέμενον χρονικὸν διάσημα· εἶτ' αὖϑις Ἑβδομάδα τῦ μηνὸς τὸ τεταρτημόριον. (2).

§. ρμγ'.

(1) Παρὰ Σέξτ. τῷ Ἐμπειρ. Πυῤῥων. ὑποϑ. Βιβ. Β'. Κεφ. β'.

(2) Ἐφέϑαι τᾶτο ἐπὶ τῶν Σχετικῶν ὁ Βλεμμ. (Λογ. Κ. ι'.) διδάσκα„ὅτι καϑάπερ ἐν τῷ περὶ τῆ πατρὸς λόγῳ καὶ ὁ ἱὸς συνεισάγεται, καὶ ἀνάπαλιν,

§. ρμγ'. Ζ'. Ὁρισμὸν ἀσαφῆτε καὶ ἑρμηνείας δεόμενον, οὐδὲ τοῦ ὀνόματος ἄξιον εἶναι κρίνομεν, ὡς ἄρα προδήλως τῇ τοῦ ὁρισμοῦ φύσει (§. ριϛ'.) ἀντιφερόμενον· τούτου γέτοι καὶ τοὺς κατ' „Ἀριϛοτέλην ὁρισμοὺς κακίζουσιν, ὅτι ἡ ψυχὴ ἐϛὶν ἐντελέχεια „σώματος ὀργανικοῦ φυσικοῦ δυνάμει ζωὴν ἔχοντος· καὶ ὅτι κίνησις, ἐϛὶν ἐντελέχεια τοῦ δυνάμει ὄντος, ᾗ τοιοῦτον· καὶ ὅτι „φῶς ἐϛὶν, ἐνέργεια τοῦ διαφανοῦς, ᾗ διαφανὲς, καὶ τοὺς πλείϛους σχεδὸν τῶν τοῦ φιλοσόφου, δι' ὧν συσκιάζειν, ἢ διασαφεῖν τὰ ὄντα βουλομένῳ ἐϛὶν ὁμοιότερος· τοῦ δὲ κατὰ τοὺς Στωϊκοὺς ἐκείνου, οὐχὶ καὶ χάριν μονονοὺ τοῖς ἀνδρᾶσιν ὁμολογητέον, ὅτι τὸν „ἥλιον ἡμῖν διελάμπρυναν; Ἥλιος ἐϛὶν ἄναμμα νοερὸν ἐκ θα„λασσίων ὑδάτων. Ἀλλὰ τὶ τούτου καὶ Σφὶγξ ἂν ἔχοι προτεῖναι πρὸς τοὺς πελάζοντας γριφωδέϛερον; (1).

§. ρμδ'. Η'. Ἐκσυρικτέον ἄρα ὁρισμοῦ παντὸς ἴσα τοῖς ἀσαφέσι, καὶ ὅσα ἐκ μεταφορᾶς τι παρασημαίνει ὀνόματα (2), καὶ κυριολεκτεῖν ὡς οἷόντε πειρατέον· τὶς γὰρ ἐκ τοῦ Πυθαγο„ρικοῦ ὁρισμοῦ ἡ ὄνησις; Ψυχὴ ἐϛὶν ἀριθμὸς ἑαυτὸν κινῶν. Ἀλλὰ μὴ ἐξὸν φεύγειν τὴν μεταφορὰν, παρ' ἔλλειψιν ὀνόματος κυριωτέρου, τὸν μεταληφθέντα ὅρον ἐπαναπτυκτέον, ἐκ παντὸς, ὅθεν ἂν ἐξείη, τῷ ὁριϛικῷ λόγῳ τὸ σαφὲς προμνηϛεύοντας.

§. ρμέ. Θ'. Ὁριϛέον θετικῶς, οὐκ ἀποφατικῶς· αὐτὸ τὸ τὶ ἦν εἶναι, οὐχὶ τὸ τὶ οὐκ ἦν, τὸ ὁριϛὸν ἐκ διδάσκοντας (3). Εἰμήτις ἄρσει καὶ θέσει, τὸ αὐτὸ ἀποσαφεῖν οἴοιτο δαψιλέϛε-

παλιν, τὸν αὐτὸν τρόπον κἀν τῷ περὶ γένους λόγῳ καὶ τὸ εἶδος εἰσφέρεταὶ, καὶ ἀνάπαλιν· τῷ ὄντι δὲ ὧν ἅμα ἡ φύσις κατ' Αριϛοτέλην ἐϛὶ καὶ ἡ γνῶσις, τούτων θάτερον θατέρου ἀναπτύξαι χωρὶς, τῶν ἀδυνάτων δοκεῖ, εἰ κατὰ τὸν λόγον μάλιϛα θεωροῖτο, καθ' ὃν ἔχει πρὸς ἄλληλα, οἷα πατὴρ, καὶ υἱός. Ἀλλ' ἔνθα δὴ τὰ ὁριϛὰ, ἐϛὶν ἀποδοῦναι ἀσχέτως, οἷαπου τὰ Γένη καὶ τὰ Εἴδη αὐτοίτε ἀπεδώκαμεν, (§ υϛ'. υζ'.) καὶ Πορφύριος ἄλλως πως ὁρισάμενος, ἐκσυρικτέον πάντῃ τῶν ὁρισμῶν τὸ διάλληλον, ὡς τῆς τούτων χρείαστε, καὶ προθέσεως ἀναιρετικόν· ὧν γὰρ ἑκάτερον ἑκατέρου ὑποτίθεται σαφηνείᾳ προέχειν, σαφὲς οὐδέτερον.

(1) Φασὶν οἱ Στωϊκοὶ ὅτι ἥλιος ἐϛὶν ἄναμμα νοερὸν ἐκ θαλαττίων ὑδάτων. „Ἆρ' οὐκ ἀσαφέϛερος ὁ λόγος „αὐτοῦ τοῦ ὀνόματνς; Κλήμ. Στρωμ. Βιβ. η'.

(2) Εἰ δὲ μὴ διαλέγεσθαι δεῖ με„ταφοραῖς, δῆλον ὅτι οὐδὲ ὁρίζεσθαι. Ἀριϛ.

(3) Τὰ ἐν Εὐαγγελίοις ἄρα, ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔϛι βρῶσις, καὶ πόσις, καὶ τὸ πνεῦμα σάρκα καὶ ὀϛέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα· οὐχ ὁρισμοὶ εἰσὶν, ἀλλ' ἀποφάνσεις.

ρον· Ὡς Ἀριστοτέλης τὴν πρώτην οὐσίαν, μήτε καθ' ὑποκειμένου „ταύτην εἶναι εἰπὼν, μήτε ἐν ὑποκειμένῳ, ἀλλ' ὑποκείμενον.

§. ρμϛ'. Ι'. Καὶ πρὸς τὸ ἀπέριττον δὲ ὡς οἷόν τε τὸν ὁρισμὸν ἀποζεσέον, ὅσα δήποτε ἀποχρῶντα ἐστὶ τὸ ὁρισὸν γνωρίσαι τε καὶ διακρίναι, ἐκεῖνα μόνα παραλαμβάνεσιν. Οὐ γὰρ ἀποδεκτέον τὰς ἀπὸ τῆ γενικωτάτε, ἔγε τὸ ἄμεσον, ἐν ὁρισμοῖς ποιεῖσθαι δεῖν ἡγεμένας τὴν κάθοδον, ὡς ἐν τῷ ἑξῆς· Ἄνθρωπος ἐστὶν οὐσία, σωματικὴ, ἔμψυχος, αἰσθητικὴ, λογική. Ἀποδῶσι γὰρ ὅτι ζῶον, καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτὸ προδήλως συναπεδόθη· (§. ρδ'.). Εἰ γὰρ ζῶον, καὶ αἰσθητικὸν δηλονότι καὶ ἔμψυχον, καὶ σωματικὸν, καὶ οὐσία, ὁ ἄνθρωπος.

§. ρμζ'. ΙΑ'. Κεφάλαιον ἓν, ἐπειδὴ πᾶν ὁρισὸν, τῇ μέντοι κοινωνεῖ, τῇ δέτινων διαφέρει, ἥπερ ἐστὶ, τετέχνη οὐσία, ταύτητοι καὶ τὸν ἑκάτε λόγον, ἐκ τῶν προειρημένων τετωνὶ γνωρισμάτων (§. ριϛ'.), τῆ, τε καθ' ὃ τοῖς ἄλλοις κοινωνεῖ δηλονότι (§. ργ'.), οἷον τὸ Γένος, καὶ τῆ καθ' ὃ τῶν ἑτεροφυῶν διενήνοχεν (§. ηή'.), οἵα ἡ Εἰδοποιὸς Διαφορὰ, ἢ τὸ Ἴδιον (§. μθ'.), τὶ κατὰ τὸν τέταρτον τρόπον λεγόμενον. (§. ρή'.)· τὰ γὰρ ἀδεχομένως προσόντα, ὡς ἀδιαφορεῖν πρὸς τὸ εἶναι, οἷα τὰ συμβεβηκότα, (§. ρ'.), οὐδ' ἂν οὐσίας γνωρίσματα γένοιτο, οὐδ' ὁρισμὸν ἀκριβῆ ποτε παράσχοιεν, ἀλλ' ὑπογραφὴν (§. ρλέ.) ὥσπερ εἴρηται.

§. ρμή'. ΙΒ'. Σκεπτέον γεμὴν ἀκριβῶς, μήπετις παρεγχωροίη ἐπὶ τῆ ὁρισμῆ ἀπάτη, ὡς ἐκ τῆ γένες, ἢ τῆς διαφορᾶς, ὑπολανθάνεσα (1). Αὐτίκα γὰρ ἐπὶ τῆ κατὰ τὸν ἄνθρωπον κοινῆ ὁρισμῆ ἐκείνε, τὸ ζῶον γένος κεῖται ἐκ ἀναμφηρισον· τὸ μὲν γὰρ ζῶον ὑπάλληλον τῷ σώματι, ὁ δὲ Ἄνθρωπος κοινωνίαν ἔχει, καὶ πρὸς τὰ ἀσώματα (2). Ὡς εἴγε Πλατωνικῶς τὸν ἄνθρωπον ὁρίσαις, Νῆν εἶναι Σώματι χρώμενον (3) ἐκ θατέρε τὸ κοινὸν λήψη, παρεὶς τὸ ἕτερον. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς Διαφορᾶς τῇ ἴσῃ προσοχῇ χρηστέον· τὸ γάρ τοι λογικὸν Διαφορὰν ἥκιστα Εἰδοποιὸν ἀνθρώπε τυγχάνειν, καὶ τοῖς πάλαι σεσημείωται, καὶ τοῖς ὕστερον. (4). Διόπερ

(1) „Ἡ ὅτι ὄντος γένους ἐκ ἔθηκεν „ἐς γένος, ἢ ἐκ ἐς τὸ οἰκεῖον γένος ἔ„θηκεν.... ἢ ὅτι ἐκ ἴδιος ὁ λόγος. Ἀρισ. Τοπ. Βιβλ. ϛ'. Κεφ. ά.

(2) Ὅρα Παρχ. Λογ. περὶ τῆ ὁρισμῆ.

(3) Πλάτ. ἐν Α'. Ἀλκιβιάδει.

(4) Ἀντὶ γὰρ τῆς Γνωστικῆς δυνάμεως τὸ λογικὸν ἐκλήθθεν, ἁπάσης, φασὶν (Παρχότ. Αὐτ.) αὐλῳ φύσει κοινὸν γνωρίζεται. Ἀντὶ δὲ τῆς Συλλογιστικῆς. τοῖς νοεροῖς εἴδεσι, καὶ χωριστοῖς, ἀδὲν ἧττον οἰκειότατον κρίνεται.

περ ἀκριβέστερον ἂν ὁρισθείη (φασὶν) ὁ ἄνθρωπος, οὐσία ἐκ σωματικοῦ τε καὶ ἀΰλου φύσει συνημμένων· ὡς εἶναι Γένος μὲν τὴν οὐσίαν ἐπὶ ἀνθρώπου τὸ προσεχέστατον, Διαφορὰν δὲ, τὸ μὲν σωματικὸν πρὸς τὰ ἁπλῶς ἄϋλα, τὸ δὲ ἄϋλον πρὸς τὰ ἁπλῶς σωματικά· τῆς ἐκ τούτων ἀμφοῖν φυσικῆς συνθέσεως, ἀφ' ἑκατέρων χωρὶς ἀποδιϊστώσης τὸν ἄνθρωπον. Διαφορᾶς γὰρ εἰδοποιοῦ μιᾶς μὴ παρούσης, οἵαν ἱκανῶς ἔχειν μόνον γνωρίζειν τὸ ὁριζόμενον, πλείονα παρασυναπτέον τῶν ἰδίων, ὧν κἂν καὶ ἄλλοις μετείη, ἀρκέσει ὅμως πρὸς διαστολὴν τοῦ προκειμένου, τὸ τούτων ἄθροισμα.

§. ρμθ'. Συνελόντι οὖν, τὸ ἀκριβὲς τοῦ ὁρισμοῦ, ἐν τῷ ἀνελλιπεῖ, καὶ ἀπερίττῳ κεῖται τῶν οὐσιωδῶν γνωρισμάτων πληρώματι, ὡς ἐν αὐτῷ μηδὲν ἐλλεῖπον παρορᾶσθαι, μηδέν τε πλεονάζον, ἢ ἄλλως περιττῶς ἔχον εἰσάγεσθαι. Ἡ μὲν γὰρ ἐπὶ τοῦ ὁρισμοῦ ἔλλειψις, πλεονασμὸν τοῦ ὁριστοῦ ἀπεργάζεται· καὶ ἔλλειψιν ἀνάπαλιν ὁ πλεονασμός· ἥτε τοῦ περιττοῦ παρενθήκη, εἰς ἀδολεσχίαν ἐκνένευκεν· οἷον ὁ ἀποδεδωκὼς τρίγωνον εἶναι τὸ ὑπὸ τριῶν γραμμῶν εὐθειῶν περατούμενον, τῷ πλεονασμῷ τῶν εὐθειῶν, τὰ καμπυλόγραμμα ἔξω εἴασεν. Ὁ δ' εἰπὼν ὅτι ἐστὶ τὸ ὑπὸ γραμμῶν περατούμενον, ἐπὶ πᾶν ἐπίπεδον σχῆμα τὸ ὁριστὸν διεπλάτυνεν. Ὁρισάμενος δὲ τὸ ὑπὸ τριῶν εἶναι γραμμῶν ἁπλατῶν, τὸ ἀπλατὲς προσηδολέσχησε μάτην, τὸ ἀπαραιτήτως τῇ γραμμῇ συνεπινοούμενον. (1).

§. ρν'.

ται· Ὡς εἴπερ ἡ τοῦ ἐχομένως τῶν αἰσθήσεων νοεῖν διὰ τοῦ λογικοῦ ἐκφέρεται δεξιότης, οὐδέντι ἧττον καὶ οὕτω διαφοράτις ἔσται ἀμφίδοξος αὕτη, τοῖς τὰς ἐμφύτους ἐννοίας εἰσάγουσιν. Ὅρα δὲ καὶ Βλεμμίδ. Λογ. Κ. α'. Τὸν διὰ τοὺς Ἀγγέλους, καὶ τὰ οὐράνια Σώματα, καὶ τὰς μακραίωνας Νύμφας, καὶ τοὺς τοιούτους ὕθλους τε καὶ λήρους, οὐκ ἀποχρῶσαν εἰς εἰδοποίησιν ἀνθρώπου τὴν τοῦ λογικοῦ δύναμιν ἐκδιδάσκοντα.

(1) „Πᾶν τὸ προσκείμενον ἐν τῷ „ὁρισμῷ περίεργον. Ἀριστ. Τοπικ. Βιβ. ς'. Κεφ. α'. Ὁ δὲ Λώκιος τὴν τοῦ Γένους τοῦ προσεχοῦς χρῆσιν ἐπὶ τοῦ ὁρισμοῦ, οὐθ' ὡς ἀναγκαίαν καὶ ἀπαραίτητον, φησὶν, ἐγκρίνεσθαι, οὐδὲ πολλὴν ἄλλως ἐπὶ διερμηνεύσει τοῦ ὁριστοῦ, φέρουσαν τὴν συντέλειαν· ἀλλ' ἢ μόνον χάριν βραχυλογίας. Οὐδὲν γὰρ ἧττον ἑρμηνεύσειέτις τὸ προτεθὲν πάντα τὰ ἐν αὐτῷ ἐνθεωρούμενα ἀνελλιπῶς καταλέγων· οἷον τὸν ἄνθρωπον ὅτι οὐσίατις, ὅτι σωματικὴ, καὶ ἐκτεταμένη, καὶ ζωῆς εὐμοιροῦσα, καὶ κινήσεως ἑκουσίας, καὶ οἴκοθεν ἐγειρομένης, καὶ αἰσθήσεων παντοίων, δι' ὧν τῶν ἐνύλων πολλαχῶς γίνεται ἀντιληπτική. Καὶ δυνάμεως δέτινος ἐνδοτέρας, καὶ κρείττονος, καθ' ἣν ποικίλως περὶ τὰ νοούμενα κρίνει, καὶ συλλογίζεται κτ. Ἀλλὰ γὰρ ἐπειδὴ εἰσί τινες ὅροι, δι' ὧν

§. ρν'. Ταύτητοι καὶ βάσανον ὁρισμῦ εὗτε, καὶ καλῶς ἀποδεδομένε ὑπέθεντο, τὸ συναντισρέφειν τῷ ὁρισῷ· τῦτο δὲ ἐςὶ, τὸ ὅτῳ ἂν προσήκοι ὁ ὁρισμὸς, προσήκειν καὶ τὸ ὁρισόν· ὅτῳ δ' ἂν μὴ ἐκεῖνος προσήκοι, μηδὲ τῦτο· Καὶ ἀνάπαλιν· Ἀμφοτέρωντε ἐπίσης τῶν αὐτῶν κατηγορεμένων, καὶ τῶν αὐτῶν ἀμφοτέρων, καὶ ἑκατέρε ἑκάτερον.

Περὶ Διαιρέσεως.

§. ρνά.

Οὐδὲν ἐλάττων ἡ παρὰ τῆς Διαιρέσεως ὄνησις, τῆς ἐκ τῦ ὁρισμῦ ὡμολόγηται· ὥπερ γὰρ δὶ ἐκείνε, ἔτω καὶ διὰ ταύτης τὸ συνεπτυγμένως νοέμενον ἀναπτύσσεται· (§. ριά. ριέ.) ἐξ ἀμφοῖντε τὸ ἐναργὲς τοῖς νοήμασι περιγίνεται, τῦ μὲν ἐκτιθεμένε τὰ γνωρίσματα, τῆς δὲ καταλεγύσης τὰ Εἴδη.

§. ρνβ'. Ὁλοχερέσερον μὲν ἔν τιὺ Διαίρεσιν ἐξειληφόσι, τῦ μέρη ἔχοντος ἂν εἰη εἰς αὐτὰ ταῦτα διανομὴ· ἢ τῦ ὅλε ἀνάπτυξις δὶ ὧν ἔλαχε μερῶν. (1). Ἀλλ' ἐπεὶ γὰρ ἡ τῦ ἐνεργείᾳ ὅλε,

ὧν τὰς πολλὰς ἅμα ἐννοίας, δὶ ἐννοίας δυναμικωτέρας παρισάνειν δυνάμεθα, ἀντικαθισῶμεν ἀντὶ τῶν πολλῶν ἐκείνας, καὶ ὑπὸ μὲν τῇ φωνῇ τὰ ζῶα, τῶν εἰρημένων τὰ πρῶτα συμπεριλαμβάνομεν, ὑπὸ δὲ τῇ τὰ λογικὰ τὰ δεύτερα, βραχυλογῆντες. Ὅρα Λώκ. Βιβ. Γ'. περὶ τῦ Νῦ. Κεφ. Γ. §. 10.

(1) Οὕτως ἀκριβέσερον ὑποδιαιρῶν κοινῇ εἰώθασι τὴν Διαίρεσιν, τὴν μὲν τῦ Γένες, φάσκοντες εἶναι εἰς Εἴδη· τὴν δὲ τῦ ὅλε εἰς μέρη· τὴν δὲ τῆς φωνῆς εἰς τὰ σημαινόμενα. Καὶ ἡ μὲν τῆς φωνῆς, φασὶν, αὔξις τρττή· ἤτοι γὰρ ἡ συνώνυμος φωνὴ διαιρῆται εἰς τὰ ὑπ' αὐτῆς δηλέμενα· οἷον ἡ φωνὴ ζῶον εἰς ἄνθρωπον, καὶ ἵππον, κτ. ἃ καὶ τῦ αὐτῦ ὀνόματος, καὶ τῆς αὐτῆς ἐπίσης φύσεως ἐν μετοχῇ ἐσί· ζῶα γάρ καὶ ἔτι καὶ λέγεται· ταῦτα δὲ τὰ συνώνυμα, ὡς ἀρήσεται· ἢ ἡ ὁμώνυμος, οἷον ἡ Κύων εἰς τὸν χερσαῖον, καὶ τὸν θαλάττιον· ταῦτα γὰρ ὁμώνυμα, ὧν ὄνομα μόνον κοινὸν ἐν ἑτερότητι φύσεως. Ἡ ἡ Ἀνάλογος, ἐπὶ τὰ κατὰ διαφέροντά τινα λόγον τῆς σημασίας κοινωνῆντα. Οἷον ἡ ὑγιεινὸν φωνὴ εἰς τὸ φάρμακον, καὶ τὸ ἔρον, καὶ τὰ τοιαῦτα. Καὶ αὕτη μὲν ἡ τῆς φωνῆς Διαίρεσις· ἡ δὲ τῦ ὅλε εἰς μέρη, ἢ εἰς ἐσιώδη ταῦτα, καὶ Μεταφυσικὰ λεγόμενα· οἷον ὁ ἄνθρωπος, ὡς ὅλον, εἰς τὸ ζῶον καὶ τὸ λογικόν· ταυτὸν ἁπλᾶ τὸ εἶδος εἰς τὸ γένος, καὶ τὴν Διαφοράν· ἢ εἰς φυσικά· οἷον ὁ ἄνθρωπος εἰς σῶμα καὶ ψυχήν, ἐξ ὧν οἱ ἐσιώδεις τῶν ὁρισμῶν, ὡς ἄρηται (§. ρλ'.) ἀπαρτίζονται. Ἡ εἰς μέρη ἐν οἷς θεωρῆται μέγεθος· Καὶ ταῦτα ἤτοι ὁμοιομερῆ, ὡς ἂν σάρξ φέρε τμηθείη εἰς σαρκὸς τεμμάχια, καὶ λίθος εἰς λίθε, κτ., ἢ εἰς ἀνομοιομερῆ· ὡς ἂν ὁ βῦς κατατμηθείη, εἰς κεφαλὴν, καὶ τὰ λοιπὰ μελιζόμενος. Τελευταῖον δὲ καὶ ἡ τῦ Γένες εἰς Εἴδη ἐσί· καὶ ἡ τῦ Εἴδες εἰς ἄτομα· ἅς καὶ τῶν Καθόλε διαιρέσεις, ὀνομάζεσι.

ὅλε, διὰ τῶν ἐν αὐτῷ γνωρισμάτων ἀνάπτυξις (§. ριϛ'.) ὁρισμὸς κυρίως ἐστίν· ἥτε τῇ ποσότητι τιὼ ὁλοχέρειαν ἔχοντος, εἰς τὰ ἐξ ὧν συνελῆται λύσις, μεγέθει μὲν, κατατομὴ λέγεται, πλήθει δὲ συνισαμένε, μερισμός· τότε χάριν ἰδιαίτερον ἐνταῦθα τιὼ Διαίρεσιν ὁριζόμεθα, διανομιὼ εἶναι τῇ ὅλε τῇ δυνάμει, εἰς τὰ μέρη τὰ ὑπ' αὐτό· τετέσι τῇ Καθόλε εἰς τὰ κατωτέρω καὶ ὑποκείμενα.

§. ρνγ'. Διαιρῆται δὲ τὸ Καθόλε, ἤτοι ὡς Γένος εἰς Εἴδη, οἷον τὸ μέταλλον εἰς χρυσὸν, καὶ ἄργυρον, καὶ τλ. Καὶ ἐκ τῶν συμβεβηκότων τὸ χρῶμα εἰς τὸ λευκὸν, καὶ τὸ μέλαν, κτ. Ἢ ὡς Εἶδος εἰς ἄτομα· οἷον ὁ πλανήτης εἰς τὸν Κρόνον, καὶ τὸν Δία, κξ. Καὶ ἐκ τῶν συμβεβηκότων τὸ Εἶδος εἰς τὰ Ἀτομικὰ (§. ύ.), οἷον ἡ λοξότης εἰς τιὼ ἐν τῇδε τῇ χιόνι, καὶ τιὼ ἐν τῷδε τῷ γάλακτι, ἡ δικαιοσύνη εἰς τιὼ τῇ Ἀριςείδε, καὶ τιὼ τῇ Φωκίονος. Δεῖ μέντοι τότε γένη εἶναι ὀλιγοειδῆ, καὶ τὰ Εἴδη ὀλιγάριθμα· τὰ γὰρ ὑπὸ τὸ ζῶον Εἴδη καταλέξαι πάντα ἐ ῥάδιον, τά, τε ὑπὸ τὸν ἄνθρωπον ἄτομα ἀριθμῆσαι ἀδύνατον· Ἢ ὡς Γένος διὰ τῶν διακριτικῶν διαφορῶν· οἷον τῇ ζώε τὸ μὲν λογικὸν, τὸ δ' ἄλογον· τῇ ἀριθμῇ τὸ μὲν περιττὸν, τὸ δ' ἄρτιον. Ἢ ὡς Εἶδος διὰ τῶν συμβεβηκότων· οἷον τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν πλατῆσιν, οἱ δὲ πένονται. Καὶ τῇ κατ' Εἶδος πάλιν συμβεβηκότος, δι' ἑτέρων συμβεβηκότων, οἷον τῶν πλατέντων, οἱ μὲν φειδωλοὶ, οἱ δὲ ἐλεύθεροι. Ἢ ὡς αἰτιατὸν διὰ τῶν αἰτίων· οἷον τῶν ἁμαρτημάτων, τὰ μὲν ἐκ μοχθηρίας, τὰ δ' ἐξ ἀσθενείας· καὶ τὰ μὲν ἐξ ἀγνοίας, τὰ δὲ κατ' ἐπίγνωσιν· Ἢ ὡς αἴτιον διὰ τῶν αἰτιατῶν, οἷον ἡ σὺ ἡλίω θερμαντικὴ δύναμις τὰ μὲν τήκει, τὰ δὲ σκληρύνει· Ἢ ὡς τὰ ἀποτελέμενα διὰ τῇ τέλες· οἷον τῶν εὖ ποιέντων οἱ μὲν δι' οἶκτον, οἱ δὲ πρὸς δόξαν.

§. ρνδ'. Ἡ ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαιρέσει τῇ αὐτῇ ὅλε διαφόρω λόγῳ γινομένη δευτέρα διανομὴ, Ἐπιδιαίρεσις καλῆται· ἡ δὲ θατέρε τῶν ἀντιδιαιρεμένων μελῶν, ὡς ὅλε, ἐπὶ τὰ ἔτι μερικώτερα περαιτέρω χωρῆσα λύσις, Ὑποδιαίρεσις· ἔτω διαιρῶ μὲν τὸν ἄνθρωπον εἰς ἄῤῥεν καὶ θῆλυ, ἐπιδιαιρῶ δὲ εἰς τὸν συνετὸν καὶ τὸν ἀσύνετον· ὑποδιαιρῶ δὲ τὸν Ἄνδρα εἰς τὸν πολεμικὸν καὶ τὸν ἀπόλεμον. Ἔνθα σημειωτέον, ὡς αἱ μὲν ὑποδιαιρέσεις δι' ὀλίγε πεφύκασι χωρεῖν, τῆς τῶν Γενῶν, καὶ τῶν Εἰδῶν προόδε, ἐπὶ τὰ ἄτομα ταχέως ἐκπερατεμένης, ἐν οἷς ἀδιαι-

διαιρέτοις ἔσι, (§. ριδ'.) διὰ τὸ ἁπλατὲς τῆς ἐννοίας γίνεται φάσις. Αἱ δ' ἐπιδιαιρέσεις μονονυχὶ ἀνεξαντλήτως ἔχουσι, κατὰ τὰ περιόντα τοῖς ὑποκειμένοις ἰδιάτε καὶ συμβεβηκότα ἐπὶ πολὺ πληθυνόμεναι. Διὸ καὶ πανιώτεραι μὲν ἐπὶ τῶν μᾶλλον καθόλε, ὡς ἁπλεσέρων, πυκνότεραι δὲ ἐπὶ τῶν ἧττον, ὡς μᾶλλον συγκεκριμένων, Τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν παιδείας τροφιμοι, οἱ δ' ἀποτροφοι. Καὶ οἱ μὲν ἐπιεικεῖς, καὶ χρηστοὶ, καὶ μέτριοι· οἱ δὲ πονηροὶ, καὶ φαῦλοι, καὶ ἀκρατεῖς· Καὶ οἱ μὲν ῥητικοὶ, οἱ δ' ἀῤῥητικοί· Καὶ μυρίας ἄντις ἐπὶ ταῖς δε καὶ ἄλλας ἐπαθροίσειεν ἐπιδιαιρέσεις ἐκ τῶν ἀνθρώποις παρακολυθόντωντε καὶ παρασυμβαινόντων, ἤτοι φύσει, ἢ ἔξει, ἢ ἄλλῃ ὁποιαδήποτε περισάσει, τὸν τῆ διαιρεῖν λόγον ποριζόμενος.

§. ρνέ. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὡς ἐκ τῆ ὅλε· Ἐκ δὲ τῶν μερῶν τιὼ διαίρεσιν ἀνασκοπῆντες, τιὼ μὲν τῶν ἀντιδιαιρεμένων Γενῶν, τῇ τῆ ἀνωτέρω καὶ ὑπὲρ αὐτὰ διακρίσει, Γενικιὼ καλῆσιν ἑτερότητα· τιὼ δὲ τῶν εἰδικωτάτων Εἰδῶν, Εἰδικιώ· τιὼ δὲ τῶν Ἀτόμων Ἀτομικιὼ, καὶ Ἀριθμητικιώ. Διάτοι τῆτο σῶμα καὶ Πνεῦμα, ὅλῳ τῷ Γένει λέγεται διαφέροντα· βῆς δὲ καὶ ἵππος τῷ Εἴδει ἕτερα. Σωκράτης δὲ καὶ Πλάτων ἕτερα τῷ ἀριθμῷ· ὡσαύτως καὶπὶ τῶν συμβεβηκότων, χρῶματε, καὶ ἀριθμὸς, ἕτερα τῷ Γένει. Λοδκὸν καὶ μέλαν, ἕτερα τῷ Εἴδει· τὰ δ' ἓν τῶδε, καὶν τῷδε, τὰ λοδκοτήτα, ἕτερα τῷ ἀριθμῷ. Καὶ ἀεὶ τὰ Γένει, καὶ τῷ Εἴδει ἕτερα. Καὶ τὰ Εἴδει, καὶ τῷ Ἀριθμῷ· ἀνάπαλιν δ' ἔ.

ρνς'. Οἱ δὲ, ὡς ἐκ τῆς τῶν ἀντιδιαιρεμένων ἀπ' ἀλλήλων διακρίσεως, τιὼ διαίρεσιν ἐπιθεωρῆντες, τιὼ μὲν πραγματιώδη καλεῖν ἀξιῶσι, καθ' ἣν ἄλλο ἄλλε διαιρεῖται ὡς πρᾶγμα πράγματος, τετέσιν ὡς ὐσία ὐσίας· οἷον Σωκράτης Πλάτωνος· τιὼ δὲ τροπικιώ· καθ' ἣν ὡς τρόπος τρόπε· τρόπες τὰ συμβεβηκότα λέγοντες· οἷον Σωκράτης καθήμενος, Σωκράτες βαδίζοντος· Καὶ τιὼ μὲν ἐνεργείᾳ, καθ' ἣν καὶ μηδενὸς ἀναπολῆντος, τὰ ὄντα ἀντιδιῄρηται, ὡς ἐπὶ τῶν εἰρημένων· τιὼ δὲ κατ' Ἐπίνοιαν, καὶ τῷ λόγῳ (ἢ Φασὶν) οἷον Σωκράτης ἢ σῶμα, Σωκράτες, ἢ ἔμψυχον. Ἦν Εἰδικιώτε καὶ πρὸ τῆς Ἐπινοίας οἱ περὶ Σκότον ὀνομάζειν χρῆναι διατεινόμενοι, πολλιὼ κινῆσι τοῖς περὶ τὸν Θωμᾶν τιὼ χολιώ. Ἀλλὰ μικρᾷ τῇ τῶν χολασικῶν τερθρείᾳ λαθόντες περιπεπτώκαμεν.

§. ρνζ.

§. ρνζ'. Ὅροι ἓν ὑγιᾶς Διαιρέσεως κείθωσαν οἵδε. Α'. τὸ Διαιρετὸν μὴ δεῖν ὑπό τινος τῶν τῆς Διαιρέσεως μερῶν ἀνατρέπεσθαι. Δεῖ γὰρ τὸ ὅλον καθ' ἑκάστε μάλιστα ἐπαληθεύειν λεγόμενον· καὶ ὁμοφυὲς αὐτοῖς εἶναι. Ἀτόπως τοίνυν διαιρεθεῖεν ἄν οἱ στρατιωτικοὶ εἰς τὲς πολεμικὲς, καὶ μή· ὀρθῶς δ' ἂν οἱ στρατευόμενοι.

§. ρνή. Β'. τὸ Διαιρετὸν συνεξισᾶσθαι τοῖς μέλεσι τῆς Διαιρέσεως· τᾶτο γὰρ ἐπὶ τᾶ ὅλε πρὸς τὰ μέρη τὰ αὐτᾶ, ἅμα ληφθέντα ἠξίωται. Καὶ ταύτῃ δὴ ἡ τᾶ ζώε διαίρεσις εἰς χερσαῖον, καὶ ἔνυδρον, καὶ ἀέριον, ἐκ ἂν ἐγκρίνοιτο, ὡς τῷ ἀμφιβίῳ ἐλλείπεσα. Οὐδὲ μὲν ἓν ἡ εἰς ταῦτα πάντα καὶ τὸ ἔμπυριον· ἀδὲν γὰρ ἴσμεν ζῶον ἐν πυρὶ διαιτώμενον.

§. ρνθ'. Γ'. τὸ Διαιρετὸν περιττᾶσθαι, ἑκάστῳ μέλει ἰδίᾳ παραβαλλόμενον. Καὶ γὰρ καὶ τᾶτο ἡ τᾶ ὅλε καὶ ἡ τᾶ μέρες φύσις ἀπαιτεῖ· ὥστε ἡ τᾶ σώματος εἰς τὸ τριχῇ διασατὸν, καὶ τὸ βαρὺ διαίρεσις, ἀδὲν ὑγιές.

§. ρξ'. Δ'. τὰ τῆς Διαιρέσεως μέλη ἀλλήλοις δέον ἀντικεῖσθαι, ἢ ἀπ' ἀλλήλων ἐκκλείεσθαι. Οὐκ ὀρθῶς ἔντις διέλοι τὲς ἀσέρας, εἴτε τὲς πλάνητας, καὶ τὲς ἀπλανεῖς, καὶ τὰ ζώδια, τοῖς γὰρ ἀπλανέσι καὶ ταῦτα συμπεριείληπται. Εἰδὲ καὶ θάτερον ποτὲ συμβαίη ἐν θατέρῳ ἐμπεριέχεσθαι τῶν μελῶν, ἀλλὰ τόγε περιέχον κατὰ τᾶ περιεχομένε κατηγορεῖσθαι ἃ δεῖ· Ὡς ἐπὶ τῆς τᾶ μεγέθες διαιρέσεως, εἴτε τιὼ γραμμιὼ, καὶ τιὼ ἐπιφάνειαν, καὶ τὸ στερεόν. Ἔνθα τὰ περιεκτικὰ κατὰ τῶν ὧ αὐτοῖς ἃ λέγεται· ἃ γὰρ ἡ γραμμὴ ἐστὶν ἐπιφάνεια, ἃ δ' ἡ ἐπιφάνεια σῶμα.

§. ρξά. Ε'. Διαιρετέον δὲ ἀπὸ τῶν ἀμέσων ὅθὺς τῆς Διαιρέσεως ἁπτομένοις. Ἄτεχνον γὰρ τιὼ ἀσίαν ἐκ πρώτης, εἰς τιὼ λογικιὼ καὶ ἄλογον διανέμειν. Καὶ τὸ ζῶον εἰς ἄνθρωπον καὶ ἵππον· ἐκτὸς εἰμήτις τὰς μεσολαβέσας, διὰ τὸ πρόδηλον παρελθεῖν ἀξιώσειε.

§. ρξβ'. ς'. Ἡ Διαίρεσις εἰς ἐλάσσονα ὡς οἷόν τε γινέσθω. Δυσδιάκριτα γὰρ τὰ πολλὰ, καὶ τᾶ μνημονικᾶ ἄλλως ἀπορρέυσαι ῥάδια· τό, τε εἰς πλῆθος τιὼ διαίρεσιν ἐκλεπτυργεῖν, ἀριθμεῖν ἐστὶν, ἢ διαιρεῖν. Πῶς γὰρ ἐκ ἐξαρίθμησις ἐστὶν ἡ τᾶν Κυνᾶν, εἰς τὰς Λακαίνας, καὶ τὰς Ἀρκάδας, καὶ τὰς Ἀργωλίδας, καὶ τὰς Λωκρίδας, καὶ Κελτικὰς, καὶ Ἰβηρικὰς καὶ Καρί-

Καρίνας, καὶ Κρήτας, καὶ Μολοττικὰς, καὶ τὰ λοιπὰ Εἴδη, ἃ καὶ καταλέγειν ὀχληρόν;

§. ρξγ'. Ζ'. Οὐ δεῖ μέντοι τῇ Φύσιν τῶν ὄντων παραβιάζεσθαι, οὐδὲ κατὰ διμοιρίαν, (ὥς τινες εἰσηγέμενοι φέρονται), τῇ διαίρεσιν ἀεὶ φιλοτεχνεῖν. Εἰ γὰρ καὶ ἔστι τοῦτο ποιεῖν τῇ ἀντιπαραθέσει τῶ ἀντιφάσκοντος, ἀλλὰ τίς ἡ ὄνησις, τῶ τριγώνω φέρε τὸ μὲν ἰσόπλευρον λέγειν, τὸ δὲ μή· Καὶ τῶ μὴ ἰσοπλεύρω, τὸ μὲν ἰσοσκελὲς, τὸ δὲ σκαληνὸν, ἑνὸν εἰσάπαξ εἰς τὸ σκαληνὸν διαιρῆσαι, καὶ τὸ ἰσοσκελὲς, καὶ τὸ ἰσόπλευρον;

§. ρξδ'. Η'. Οὐδ' ἐκεῖνο δὲ κομψὸν ἐπὶ τῆς διαιρέσεως, εἰ τῶν μελῶν θάτερον, μηδεμίαν ἔχοι χεδὸν ἀναλογίαν πρὸς τὸ λοιπὸν, ἢ τὰ λοιπά. Οἷον τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν ἄῤῥενες, αἱ δὲ θήλειαι, οἱ δ' ἀῤῥενοθήλεις· ὅτι γίνονταί τινες ἃς καλοῦσιν Ἑρμαφροδίτας· τῶν γυναικῶν αἱ μὲν ἀπώγωνες· αἱ δὲ πωγωνίτιδες, παρὰ τὸ ὀφθῆναί τινα πώγωνα φύσασαν· τῶ πολυαρίθμω τῶν Σινῶν Ἔθνες οἱ μὲν χρισιανοὶ, ὅτι ἐγένοντό τινες, καὶ παρ' αὐτοῖς χρισιανίσαντες, οἱ δ' ἐχί. Ὅμοιον δὲ, καὶ εἴτις εἶποι, τῶν ἐπὶ Νῶε ἀνθρώπων τὸς μὲν πονηρὸς γεγονέναι, τὸς δ' ἀγαθὸς, ὅτι Νῶε δίκαιος ἦν ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ.

§. ρξέ. Θ'. Μηδέποτε διαιρεῖν ἐᾷ ἡ Φύσις ἐν παραβύσῳ κεῖται ἀγνοσμένη· τῇ ἄλλως γὰρ ἀντὶς τὸς κυνικὸς ὀδόντας διέλοι εἰς τὸς μὲν δεξιὸς, τὸς δ' ἀριστερὸς τοῖς μὴ προειληφόσι τίνες τῶν ὀδόντων οἱ κυνικοί· Διὸ καὶ Ἀριστοτέλης ὀρθῶς παρήνει τὰ συνώνυμα πρῶτον εἶναι ὁριστέα, ἔπειτα διαιρετέα.

§. ρξς'. Ι'. Ἐπὶ δὲ τῶν ὁμωνύμων τῇ τάξιν ἀντιστρέφειν ἐπάναγκες. Ταῦτα γὰρ μηδὲν ὅλον κυρίως εἰπεῖν συνιεῶντα, ψιλῇ δὲ ὀνόματος κοινωνίαν ἐν ἑτερότητι Φύσεως παραφαίνοντα, πρῶτον διαιρετέον ἔπειτα ὁριστέον. Προσέχειν δὲ δεῖ, μὴ τῇ τῆς Φωνῆς εἰς τὰ δηλέμενα κυρίως εἶναι λάθοιμεν ὑπολαμβάνειν Διαίρεσιν, πᾶ γὰρ τὸ τῶ ὅλῳ ὁμοφυὲς ἐνταῦθα τοῖς ἰδίοις μέρεσι; (§. ρνζ'.) μόνῃ δὲ τῶν ὑπὸ τῆς Φωνῆς σημαίνεσθαι τεθέντων ἐξαρίθμησιν.

ΚΕΦΑ-

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ.

Περὶ τόπων τῶν Ἐννοιῶν. Ἤτοι περὶ τῆς τέτων εἴς τινα Γένη Ἀναγωγῆς.

Ἔνθα

Περὶ τῶν Κατηγοριῶν.

§. ρξζ.

Τοῖς ὅσα ποτὲ Νῷ τυγχάνει περιληπτὰ, ἔνεισι μέντινες πρὸς ἄλληλα κοινωνίαι καὶ οἰκειότητες, περίεισι δὲ καὶ πλεῖσαι ὅσαι πολλαχόθεν αἱ διαφοραί. Ἐπειδὴ δὲ τῷ λόγῳ δήπε τῶν διαφορῶν εἰς ἀπειρίαν μονονεχὶ τὰς τῶν πραγμάτων Ἐννοίας ἐκπίπτειν συμβαίνει, σάσεις τινὰς καὶ ὅρες αὐταῖς θέσθαι δεῖν ἔκριναν οἱ Φιλοσοφέντες, καίτινας Κοινότητας, ὡσανεὶ Κεφάλαι ἄττα, ἢ τόπες περιγράψασθαι, ἐφ' ἅς πᾶσα ἡ περὶ ὁτεῦν Ἔννοια ἀναγομένη, ἐκτὸς μὲν εἴη ποικιλίας ἀσάτε, καὶ πολυχεδὲς καταμερισμᾶ, ἐντὸς δέ τινος τῶν τεθέντων ὁρίων τῶν ἐκτάσει μὲν πλατυτέρων, πλήθει δ' ἐ πάνυ πολυαρίθμων γινομένη, ἀσύνοπτός τε ὑπάρχοι ταῖς θεωρίαις, καὶ ἀπερίληπτος. Τὲς δὲ δὴ τόπες τέτες, καὶ τὰ τοιαῦτα Κεφαλαιώδη ὅρια, οἱ μὲν Φωνὰς Καθόλε ὠνόμασαν (1), οἱ δὲ Καθόλε κατηγορέμενα (2), οἱ δὲ Στοιχεῖα τῶν ὄντων (3), οἱ δὲ σχήματα Κατηγορίας, (4) ἢ Κατηγορίας ἁπλῶς (5), ἢ Γένη Γενικώτατα, οἷαπε καὶ τῷ ὄντι ἐσὶν, ὡς ἐφ' ἅπερ ἀπὸ τῶν καθ' ἕκασα, κατὰ τὶω δι' ἀφαιρέσεως τῶν ἐννοιῶν πρόοδον (§. οθ'. πή.) ἀποτελθόντων, ὡς ἐπὶ ἐχάτες ὅρες ἱσάμεθα. (§ ρά. ρβ'.)

§. ρξή. Τοιγαρῆν αἱ ὅλαι πρόοδοι, αἱ ἀπὸ τῶν κατωτάτω, διὰ τῶν ἀνωτέρω ἀεὶ χωρῆσαι ἔσγ' ἐπ' αὐτὰ τὰ ἀνώτατα, αἱ θρυλ-

(1) Φέρεται Ἀρχύτας ὁ Ταραντῖνος οὕτως ὀνομάσας.

(2) Βοήτιος.

(3) Ὁ Κυϊντιλιανὸς, φασὶ, παρὰ Ῥωμαίοις. Καὶ Κλήμης δὲ ὁ Ἀλεξ. ἐν Βιβλ. ή. Στρωμ. Ἃ δὴ καὶ στοιχεῖα (λέγα) τῶν ὄντων φαμὲν, τῶν ἐν ὕλῃ, καὶ μετὰ τὰς ἀρχάς.

(4) Ἀρισ. Δ'. Μεταφυσ.

(5) Ἐν αὐτῷ τῷ περὶ τέτων ο.γγράμ. Ἀρισ.

θρυλλέμεναι Κατηγορίαι εἰσίν. Οἷον Σωκράτης· Ἄνθρωπος· Ζῶον· Ἔμψυχον· Σῶμα· Οὐσία. Πρόοδος μία· Ἥδε ἡ Εὐθεῖα· τὸ ἐφ' ἓν διαστατὸν ἐξίσα τοῖς ἐφ' ἑαυτῷ σημείοις· τὸ ἐφ' ἓν διαστατὸν ἁπλῶς· τὸ συνεχὲς κατὰ διαμονήν· συνεχὲς ἁπλῶς· Ποσότης· Πρόοδος ἄλλη. Ἥδε ἡ τῷ προσήκοντος Αἵρεσις· Φρόνησις· Ἠθικὴ Ἀρετή· Ἀρετὴ ἁπλῶς· Ἕξις· Ποιότης· Πρόοδος τρίτη· Κατηγορίαι τρεῖς· Γένη Γενικώτατα τρία· τὸ μὲν Οὐσία· τὸ δὲ Ποσόν· τὸ δὲ Ποιόν. Πρὸς ὧν ἕκαστον, πάνθ' ὅσα αὐτῷ προσήκει, ὡς ἐπὶ Κεφάλαιον ἀναφέρεται, καὶ ὡς ἐν τόπῳ κοινῷ ἀποτίθεται.

§. ρξθ'. Ἰδίᾳ δὲ τὸ τῶν Κατηγοριῶν ὄνομα ἐπετέθη ταῖς τοιαύταις προόδοις, διὰ τὸ πάντα τὰ ἐν αὐταῖς, ἀπὸ τῷ Γενικωτάτου διὰ τῶν μέσων, ἄχρι τῷ κατωτάτω Εἴδους, κατὰ τῶν Ἀτόμων κατηγορεῖσθαι· τετέσι λέγεσθαι· οἷον κατὰ τῷ Σωκράτους ἅπαντα τὰ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἐκτεθεισῶν τριῶν Κατηγοριῶν. Καὶ γὰρ, καὶ οὐσία λέγεται, καὶ σῶμα, καὶ ἔμψυχον, καὶ ζῶον, καὶ ἄνθρωπος, ὁ Σωκράτης. Καὶ κατὰ τῆς δὲ τῆς αἱρέσεως τῷ προσήκοντος πάντα κατηγορεῖται τὰ ἐν τῇ δευτέρᾳ. Καὶ κατὰ τῆς δὲ ὁμοίως τῆς Εὐθείας, πάντα τὰ ἐν τῇ τρίτῃ· Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ, εἰ τύχοι, ἐκ ἄλλος.

§. ρο'. Ἔνθα σημειωτέον Α'. μὴ μόνον τὰ ἀνωτέρω κατὰ τῶν ὑπ' αὐτὰ λέγεσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ κατ' ἐκείνων, καὶ τέτων. (1). Οἷον κατὰ τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ἔμψυχον, ὅτι καὶ κατὰ τῷ ζῴῳ· τέτο δὲ ἐσὶν, ὃ καὶ ὁ κατὰ παντὸς τοῖς Διαλεκτικοῖς ἀξιοῖ λόγος. Καὶ ἀποφατικῶς δὲ, τὰ ἀπὸ τῶν ἀνωτέρω ἀπαγόμενα, καὶ ἀπὸ τῶν ὑπ' αὐτὰ ἀπάγεται, οἷον ἀπὸ τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τῷ ἵππῳ κξ. τὸ ἀναίθητον, ὅτι καὶ ἀπὸ τῷ ζῴῳ. Καὶ τέτο δὲ τὸ ἀξίωμα ἐμφαίνειν βέλεται τὸ κατὰ μηδενός. Σημειωτέον δὲ Β'. καὶ ὅτι τὰ γνωρισικὰ (ὡς ἡμεῖς φαμὲν) καὶ χαρακτηρισικὰ ὄντα τῶν ἐν διαφερέσαις κατηγορίαις, διαφέροντα ἀλλήλων ἐσίν. Οἷον τὸ τρέφεσθαι ὅπερ ἐμψύχῳ γνώρισμα, ἕτερον τῷ ἐφ' ἓν εἶναι διαστατὸν, ὃ τῆς γραμμῆς ἐσὶ, καὶ τῷ ἐπίκτητον, ὃ τῆς ἐπισήμης. (2).

§. ροά'.

(1) „Ὅταν ἕτερον καθ' ἑτέρε κατη-„γορῆται ὡς καθ' ὑποκειμένε, ὅσα κατὰ „τῷ κατηγορεμένε λέγεται, τοσαῦτα καὶ „κατὰ τῷ ὑποκειμένε ῥηθήσεται. Ἀρισ. Ἐν τοῖς πρὸ τῶν Κατηγ. Κ. γ'.

(2) „Τῶν Ἑτερογενῶν, καὶ μὴ ὑ-„πάλληλα τεταγμένων ἕτεραι τῷ Εἴ-δει, καὶ αἱ Διαφοραί. (Αὐτ. αὐτ.).

§. ροα'. Οἱ μὲν ἓν εἰρημένοι τόποι, εἰς ἓς ἂν ἅπαν νοητὸν ἀναχθείη, πλείους ἢ ἐλάττους ἀριθμηθεῖεν, ἥπερ ἂν ἑκάστῳ τὰ ἐν τοῖς ὄσι νοήμενα δόξειε διατάξαι, καὶ τινὶ αὐτῶν διαίρεσιν πρὸς τὸ δοκεῖν διαιτήσασθαι. Εἰ μόνον Λόγος, καὶ ὡς ἂν ἡ τῶν πραγμάτων ἐνδιδοὶη Φύσις τὰ τῆς διαιρέσεως διοικονομήσειε. Καὶ γὰρ δὴ, καὶ εἰς δύο ἄντις διέλοι βεληθεὶς τὰ νοητὰ πάντα, εἴστε τὰ καθ' ἑαυτὰ ὑφεστῶτα, καὶ τὰ ἐν ἑτέροις τὸ εἶναι ἔχοντα, δύο τάξας τὰ Γένη τὰ πρώτιστα, τὸ μὲν τῶν ὀσιῶν, τὸ δὲ τῶν συμβεβηκότων, καὶ τινὶ ὀσίαν ἐφεξῆς, εἰς ποικίλα Εἴδη, καθάπερ δὴ καὶ τὸ συμβεβηκὸς ὑποδιελόμενος. (1). Καὶ εἰς τρία· τὸ μὲν τῶν ὄντων Γένος ἀποκαλέσας· τὸ δὲ τῶν προσόντων· τὸ δὲ τῶν περιόντων· ἤτοι τὸ μὲν τῶν ὀσιῶν, (αὐτὰ γὰρ κυρίως τὰ ὄντα) τὸ δὲ τῶν ὀσιωδῶν γνωρισμάτων, καὶ ἀναγκαίων, τὸ δὲ τῶν ἐπεσιωδῶν καὶ ἐνδεχομένων.

(1) Οὐ γὰρ ἀκεστέον τῇ Βλεμμίδῃ λέγοντος (Λογ. Κεφ. ιέ.) μηδαμῶς εἶναι Γένος τὸ συμβεβηκὸς τῶν ἐννέα κατηγοριῶν. Λ'. γὰρ συνωνύμως κατὰ τῶν ἐννέα κατηγορεῖται, ὡς ἀὐτὸς ἐξαρνος ἐσίν. Οὐκοῦν ἤτοι Γένος, ἔσαι πρὸς αὐτὰ, ἢ ἕτερόν τινα καθόλε λόγον ἕξει. Οὐκ ἔχει δὲ, Γένος ἄρα. Β'. ὅτι καθάπερ πρὸς τὰς ὀσίας ἁπάσας τὸν Γενικώτατον λόγον ἡ ὀσία κεκλήρωται, ἕτως εἰκὸς καὶ τὸ συμβεβηκὸς πρὸς τὰ συμβεβηκότα· ἀδὲν γὰρ ἧττον ταῦτα κοινὸν ἔχει πρὸς ἄλληλα τὸ συμβεβηκέναι, ἢ ἐκεῖναι τὸ ὀσιῶσθαι. Γ'. ἐκ εὔλογος ἡ αἰτία ἥνπερ προβάλεται, φωνὴν φάσκων εἶναι καὶ αὐτὸ λογικὴν μίαν τῶν Ε', τὸ συμβεβηκός. Τὸ γὰρ συμβεβηκὸς εἶναι, τῇ μὲν πρώτῃ ἐπινοίας ἐσί, τῇ δὲ δευτέρας· καὶ ἐ τὸ καθ' ἑτέρων λέγεσθαι παρέχεται αὐτῷ ἐκ τῆς ἐπινοίας, ἀλλά το εἶναι ἐν ἑτέρῳ προσήκει πρὸ οἱασῶν νοερᾶς ἀναπολήσεως. Διὸ, ἢ μὲν ὁρίζεται τὸ κατὰ πλειόνων καὶ διαφερόντων, ἐν τῷ πῶς ἔχον ἐσί, κατηγορούμενον, ταῖς λογικαῖς ἂν φωναῖς ἐκ ἀπεικότως συγκαταλεχθείη· ἢ δὲ τὸ ἔντινι μὴ ὡς μέρος ὄν, ἀδύνατον εἶναι χωρὶς τῶ ἐν ᾧ ἐσὶν, ὡς Ἀριστοτέλης ἀπέδωκε, ταύτῃ δὴ, ὡς οὐσίατις θεωρεῖται, ἐν ἑτέρῳ τὸ εἶναι ἔχουσα, καὶ ἅπασι τοῖς συμβεβηκόσιν ἐπίσης κρινή. Ἕ χάριν καὶ ἐν τῷ τί ἐσι κατὰ πάντων κατηγορεῖται· τί γὰρ ἐσὶ τὸ ποσόν; συμβεβηκός. Καὶ τί τὸ ποιόν; συμβεβηκὸς, καὶ τὰ ἄλλα. Δ'. ἀδ' ἐκεῖνο λόγον ἔχει τὸ θεωρεῖσθαι μεταξὺ ποσᾶτε, καὶ ποιᾶ, καὶ τῶν ἄλλων τὸ φύσει πρότερον, ὅπερ ἐν τοῖς ἀντιδιαιρεμένοις τῶν Εἰδῶν ἤκισα δέον. Οὐ γὰρ πρότερον κυρίως τὸ ποσὸν τᾶ ποιᾶ· πῶς γὰρ τῆς ἐπισήμης φέρε; ἀδὲν γὰρ μᾶλλον, ἢ τὸ ἄψυχον σῶμα τᾶ ψυχὴν ἔχοντος. Ε'. δὲ καὶ ἐ τὸ τᾶ συμβεβηκότος ὄνομα πρόσκομμα ἐσὶ γινόμενον, ὡς μία ἅσα τῶν Ε. φωνῶν, μετονομαδήτω δὴ ὡς παρὰ τοῖς Νεωτέροις εἰς τὸ τρόπον, καὶ διάθεσίν τινα, ἢ κατάσασιν, ἢ τι τοιᾶτο τῆς ὀσίας λέγεσθαι. Μόνον μὴ τὸ ἐπίσης κατὰ πάντων τῶν συμβεβηκότων κατηγορεῖσθαι τὸ συμβεβηκὸς ἀφηρήθω καθάπερ καὶ ἡ Γενικωτάτη ὀσία τῶν ὀσιῶν.

Καὶ εἰς πέντε δὲ μετὰ Πλάτωνος, εἰς Οὐσίαν δηλαδὴ, Ταυτότητα, Ἑτερότητα, Κίνησιν, καὶ Στάσιν. Καὶ γὰρ ἐν τοῖς οὖσιν, ἤτοι ἁπλῶς αὐτὸ τὸ εἶναι θεωρεῖται, ἥπερ εἰσί· καὶ τοῦτο ἡ οὐσία· ἢ τούτων ἡ πρὸς ἄλληλα κοινωνία, καὶ τοῦτο, ἡ ταυτότης· ἢ γοῦν ἡ ἀπ' ἀλλήλων διαφορά, καὶ τοῦτο ἡ ἑτερότης· ἢ ἡ κίνησις, ἐν ᾗ πᾶσα νοεῖται μεταβολή· ἢ στάσις, ἥτις ἐστὶ μεταβολῆς ἀπουσία, καὶ μονὴ τοῦ ὄντος ἐν ᾧ ἐστι, καὶ ἠρέμησις. Ἀλλὰ καὶ εἰς ἑπτὰ, κατά τινας τῶν Νεωτέρων, ὡς ἐν τοῖς περιφερομένοις ἔπεσι:

„Νοῦς, Σῶμ' ἢ δὲ Μέτρον, Σχῆμ' αὖτε, Κίνημα, Θέσιστε,
„Ἠρεμίητε τέως, ἑπτὰ Κατηγορίαι.

Πᾶν γὰρ, ὅ τι νοῆσαι πρόκειται, ἤτοι ἄϋλος ἐστὶ καὶ νοερὰ φύσις, ἢ ἐνυλός τε καὶ σωματικὴ, ἢ τρόπος, ᾗ φασὶ, καθ' ὃν εἰπεῖν κατάστασίς τις τῆς ἐνσωμάτου οὐσίας, ἐν μεγέθει, καὶ σχήματι, καὶ κινήσει, καὶ θέσει, καὶ ἠρεμίᾳ τῶν τῆς ὕλης μορίων τὸ εἶναι ἔχουσα. Τελευταῖον δὲ καὶ εἰς τὰς δέκα, κατ' Ἀριστοτέλην Κατηγορίας, πάντα τὰ νοήμενα ἐστὶν ἀνάγειν· Ἀλλὰ ταύτας ἡμῖν ἐν μέρει ἐκθετέον, ἔτε δὴ περιττῶς ἄγαν τὰ περὶ τούτων πραγματευομένοις, κατὰ τὰς ὅλας βίβλους περὶ αὐτῶν συνταξαμένοις, καὶ μονονοχὶ πᾶσαν ἐξαρύσεσθαι τῶν ὄντων τὴν γνῶσιν ἐντεῦθεν ἐλπίσαντας, ἐφ' ὀλιγώρως πάνυ, κατὰ τὰς καθ' ἡμᾶς, αὐτὰς παρερχομένοις, τὰς ὡς ἐπὶ ἑώλοις τούτοις θεωρήμασι, καὶ ὠρωλιῶσιν ἤδη, ἐπιναυτιῶντας οἷον, καὶ τὰς ῥῖνας ἀναπτῶντας, καὶ ὡς ἀθύρματα κομιδῇ παιδικὰ διαμυκτηρίζοντας.

Αἱ κατ' Ἀριστοτέλην Κατηγορίαι.

§. ροβ'.

Τῶν τοίνυν ἐννοιῶν εἰς ὅρους τινὰς ἀνακαλεμένων, ἐκ ἀλόγου ἂν αἱ δέκα περὶ ὧν ὁ λόγος, συσταῖεν Κατηγορίαι. Ἤτοι γὰρ τὸ νοητὸν καθ' αὑτό ἐστιν ὑφεστὼς, καὶ τοῦτο Οὐσία. Ἢ τῷ καθ' αὑτὸ ὑφεστῶτος ἐχόμενον, κἀκείνῳ χωρὶς εἶναι ἀδύνατον, καὶ τοῦτο Συμβεβηκὸς, ἢ ἐν τῇ οὐσίᾳ ὄν. Ἔνεστι δ' ἐν αὐτῇ, ἢ ὡς μέτρον τοῦ μεγέθους, καὶ καλεῖται Ποσότης· ἢ ὡς πρός τινα ταύτῃ ἀναδεικνύον, καὶ Ποιότης λέγεται· ἢ καθ' ὃ πρὸς ἕτερόντι ἀναφέρεται αὕτη, καὶ ἔστιν ἡ Σχέσις· ἢ καθ'

καθ' ὃ τόπον ἀφορᾷ ὃν κατείληφε, καὶ ἔστι τὸ Πᾶ· ἢ τὸν ἐν ᾧ ἐστὶ χρόνον, καὶ ἔστι τὸ Ποτὲ· ἢ κατ' αὐτότι κινῆσα νοεῖται, καὶ τοῦτο τὸ Ποιεῖν· ἢ κινεμένη ὑπότινος, καὶ τοῦτο τὸ Πάσχειν· ἢ θέσιν οἵαντινα τῶν ἰδίων ἑαυτῆς μερῶν ἔχουσα, καὶ τοῦτο τὸ Κεῖσθαι· ἢ ἐσίαν ἄλλου περικεῖσθαι, καὶ τοῦτο τὸ Ἔχειν.

§. ρογ'. Ἐπὶ ἑνὸς τοῦ Σωκράτους φέρε, εὕροις ἂν τὰ δέκα ταῦτα ἐπισκεψάμενος. Καὶ γὰρ καὶ ἐσία ὁ Σωκράτης, ἅτε δὴ αὐθυπαρκτόντι ὄν, καὶ ἐκ ἐν ἄλλῳ τὸ εἶναι ἔχον. Καὶ ποσόντι, μέγας, ἢ μικρός· Καὶ ποιοῖς δὲ, οἷον φιλόσοφος· Καὶ πρόστι πως ἔχων, οἷον ὑὸς Σωφρονίσκου. Καὶ πᾶ δὲ ἔστιν, οἷον Ἀθήνησι. Καὶ ποτὲ, οἷον κατὰ τὴν ρδ'. Ὀλυμπιάδα· Καὶ ποιῶντι ἐστὶν, οἷον διαλεγόμενος· Καὶ πάσχων, οἷον κονδυλιζόμενος, εἰ τύχοι, λακτιζόμενος. Ἀλλά πως καὶ κείμενος, οἷον ὀρθιος ἐσὼς, ἢ καθήμενος. Καὶ ἔχοντι, οἷον τριβώνιον φορῶν, ἢ πῖλον. Ἀλλ' ἔχε δὴ ταῦτα καὶ ἐν μέτρῳ μνήμης χάριν καταλεγόμενα.

„Δένδρεον ἔξ δμῶας καύσωνι κατέψυχε χαύνης.
„Ἀγρῷ χθὲς ἑῶτας γ' ἀλλὰ χιτωνοφόρης.

§. ροδ'. Οὐσία τοίνυν ἐστὶ τὸ καθ' αὐτὸ ὑφεστὼς, καὶ μηδενὸς ἑτέρου δεόμενον πρὸς ὕπαρξιν. Οἷον ἐγὼ, σὺ, ὅδε ὁ λίθος, τοῦτι τὸ ξύλον, κτ. Καὶ αὕτη μὰν ἡ ἐσία ἡ Ἄτομος καὶ πρώτη, καὶ μάλιστα ἐσία ὑμνεμένη. Τὰ δ' αἰωτέρω τῆς πρώτης ταύτης Εἴδητε, καὶ Γένη, οἷον ὁ ἄνθρωπος, τὸ ζῶον, κτ. ἐσίαι δεύτεραι, κατὰ τῆς πρώτης λεγόμεναι, καὶ ἐκείνῃ ἐνυφισάμεναι· τὰ δὲ συμβεβηκότα ἐν τῇ πρώτῃ καὶ ταῦτα, καὶ περὶ τὴν πρώτην, ἐχ' ὡς αἱ δεύτεραι ἐσίαι, ἐκείνης συσατικὰ γινόμενα· Διὸ καὶ ἔντινι μὴ ὡς μέρη, καὶ ἐν ὑποκειμένῳ ἐσίν. Αἱ δὲ δεύτεραι ἐσίαι ἔνεισι μὰν καὶ αὐταὶ ταῖς πρώταις, ἤτοι δὲ ὁλικῶς, ὡς τὰ Εἴδη (§. ηζ'.), ἢ ὡς μέρη ἐσιώδητε, καὶ ἐνεργείᾳ, κατὰ τὰ Γένη, καὶ τὰς Διαφοράς. (§. ηε'. ηη.). Λέγονται δὲ εἶναι καθ' ὑποκειμένε. Ἡ δὲ πρώτη ἐσία, μήτε καθ' ὑποκειμένε, μήτε ἐν ὑποκειμένῳ, ἀλλ' ὑποκείμενον· Οἷον ὁ Σωκράτης τὸ πρῶτον ἐστὶν ὑποκείμενον, καθ' ὃ τὸ ζῶον, καὶ ἐν ᾧ τὸ φιλόσοφον.

§. ροε'. Παρέπεται δὲ τῇ ἐσίᾳ Α'. ἀείτε, καὶ πάσῃ, καὶ μόνῃ, τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι· τοῦτο γὰρ τῶν συμβεβηκότων ὡς εἴρηται. Β'. παρέπεται ταῖς δευτέραις ἐσίαις, ἅτε δὴ καθόλε

θόλε ἔσαις, τὸ κατηγορεῖθαι τῶν ὑπ' αὐτάς. Γ'. παρέπεται ταῖς πρώταις, τοδέτι σημαίνειν, διωρισμένον δηλονότι, ἀτόμοις ἔσαις (§. ύ.), καίπως δακτυλοδεικτέμενον. Δ'. τὸ μὴ ἐσίαν ἐσίᾳ ἐναντίαν εἶναι, ἢ ἐσίαι· Ἐναντία γὰρ ἀλλήλοις τὰ συμβεβηκότα, τὰ ἀπὸ τῆ αὐτῆ ὑποκειμένε ἀμοιβαδὸν ἐκκρεόμενα. Ε'. τὸ ὑποκεῖθαι τοῖς ἐναντίοις· οἷον θερμότητι φέρ' εἰπεῖν, καὶ ψυχρότητι. ς'. τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μηδαμῶς ἐπιδέχεθαι· Οὐ γὰρ ἐσία ἐσίας μᾶλλον καὶ ἧττον, ἄλλη ἄλλης· Ἐπίσης δὲ τὸν ἐσιώδη λόγον αἱ ἐσίαι ἐπιδέχονται ἀνεπιτάτως, καὶ ἀπαραμειώτως, τὸν σφίσι προσήκοντα.

§. ροϛ'. Ποσὸν δὲ ἐστὶ τὸ διαιρετὸν εἰς ἐνυπαρχοντα, ὧν ἕκασον ἔντι καὶ τόδε (ὡρισμένον ἀμέλει) πέφυκεν εἶναι. Τῆ δὲ ποσῆ τὸ μὲν συνεχὲς, τὸ δὲ διωρισμένον. Καὶ συνεχὲς μὲν, ἧ τὰ μέρη κοινῶτινι ὅρῳ, εἰτ' ἔν συνδέσμῳ συνέχεται· Καὶ τέτε Εἴδη Γραμμὴ, τὸ ἐφ' ἕν διαςατόν· Ἐπιφάνεια, τὸ διχῆ· Σῶμα, τὸ τριχῆ· Καὶ τόπος, ἡ κατ' Ἀριστοτέλιν τῆ περιέχοντος ἐπιφάνεια· Καὶ χρόνος, τὸ μέτρον (κατὰ τὸν αὐτὸν (ι) τῆς κινήσεως. Καὶ κίνησις, ἡ ἀπὸ τῆ ἀφ' ἧ ὅρε ἐπὶ τὸν πρὸς ὃν, τῆ κινεμένε μετάβασις. Καὶ Γραμμῆς μὲν τὰ μέρη, τὰ σημεῖα συνάπτειν λέγεται· τὰ δὲ τῆς Ἐπιφανείας τὰς Γραμμάς· τὰ δὲ τῆ Σώματος, τὰς Ἐπιφανείας· τὰ δὲ τῆ χρόνε, οἷον τὸ παρελήλυθὸς, καὶ τὸ μέλλον, τὸ ἀμερὲς νῦν. Τὰ δὲ τῆς κινήσεως, τὰ τῆ τόπε ἴσως δι' ἧ, καὶ τὰ τῆ χρόνε καθ' ὃν· τέτων δὲ Γραμμὴ μὲν, καὶ Ἐπιφάνεια, καὶ σῶμα, καὶ τόπος, συνεχῆτε ἐστὶ λεγόμενα, καὶ κατὰ διαμονλιύ, τῷ ἅμα πάντα τὰ μέρη ἔχειν συνδιαμένοντα· χρόνος δὲ, καὶ κίνησις, συνεχῆ μὲν, κατὰ διαδοχλιὺ δὲ, τῷ μὴ ἅμα, θάτερον δ' αὐτῶν μετὰ θάτερον.

§. ροζ'. Διωρισμένον δὲ ποσὸν ἐστὶν, ἧ τὰ μέρη, ὐδενὶ κοινῷ ὅρῳ συνάπτεται, διῄρηται δ' ἀπ' ἀλλήλων, καὶ λέλυται· τοιῆτον ἀριθμὸς, ἐφ' ὃν ὁ λόγος ἀνάγεται. Καὶ ἀριθμὸς μὲν,

(ι) Πρὸς δόξαν τὴν τῆ Ἀριστοτέλες ἐνταῦθα διαλεγόμενοι, τὰς ἀποδοθείλας ὁρισμὰς ἐκ ἀκριβολογᾶμενως δὲ ὀνοματώδεις λόγες ὑποτιθέμεθα. Ἐπεὶ καὶ ἄλλως ἐ περὶ πραγμάτων Φύσεως ἐνταῦθα ὁ λόγος, περὶ ὧν ἴδιαν πραγματᾶται ἐν μέρει φέρονται. Ἀλλὰ περὶ Διαιρέσεως, καὶ τῶν κατ' αὐτὰ ἐννοιῶν ἔς τινας ὅρες Κεφαλαιώδεις, Ἀναγωγῆς, ὥσπερ ἄρηται.

μὲν πλῆθος ἐστὶ μονάδων, ὃς διώρισται κατὰ διαμονήν· λόγος δὲ τὸ τῶν συλλαβῶν, καὶ λέξεων πλῆθος, ὃς καὶ διώρισται κατὰ διαδοχήν. Τῶν μὲν ἓν συνεχῶντε, καὶ κατὰ διαμονὴν τὰ μέρη, θέσιν εἰρῆται ἔχειν πρὸς ἄλληλα· τῶν δὲ, ἤτοι συνεχῶν καὶ μὴ κατὰ διαμονὴν, ἢ κατὰ διαμονὴν καὶ μὴ συνεχῶν, τὸ θέσιν ἔχειν τὰ μέρη ἀπείρηται· Ἀλλ' ἴσως ἔχει τάξιν τινὰ, ὡς ἐπὶ τῆ λόγε, καὶ ἄλλων.

§. ροή. Τρία δὲ τῷ Ποσῷ παρέπεται ταῦτα. Α'. τὸ μηδὲν εἶναι αὐτῷ ἐναντίον. Εἰ γὰρ δοκεῖ τὸ μέγα καὶ τὸ μικρὸν ἐναντίως πως ἔχειν, ἀλλὰ κατὰ χέσιν τοῖς τηλικούτοις τὰ τῆς διαμάχης ἐστί· τὸ γὰρ αὐτὸ ἑκάτερον πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο. Β'. τὸ μηδὲ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπιδέχεσθαι, ἀλλ' ἢ τὸ μεῖζον εἶναι καὶ ἔλαττον. Γ'. δὲ καὶ μάλισα τῷ ποσῷ ἰδιάζον, (καὶ γὰρ ἐκεῖνα προσήκειν ἐλέγετο (§. ροέ) καὶ τῇ οὐσίᾳ), τὸ κατ' αὐτὸ τὰ πεποσωμένα ἴσατε καὶ ἄνισα λέγεσθαι.

§. ροθ'. Πρός τι δὲ ἐστὶν, ὧν τὸ εἶναι τὸ πρός τι πως ἔχειν ἤτοι ὧν ἡ θατέρε ἔννοια μετὰ τῆς θατέρε γίνεται εἰς ἕν. Οἷον ὁ Πατὴρ πρὸς υἱὸν νοεῖται, καὶ τὸ μέγα πρὸς τὸ μικρόν. Διακριτέον δὲ ἐπὶ τῶν πρός τι, τό, τε ὑποκείμενον, ὃ πρὸς ἕτερον ἐστὶν ἀπονεῦον, καὶ τὸν ὅρον, πρὸς ὃν ἡ ἀπόνευσις, καὶ τὸν λόγον, δι' ὃν. Οἷον ὑποκείμενον μὲν ὁ Πατὴρ τῇ κατ' ἀφαίρεσιν νοεμένῃ χέσει, τῇ τῆς πατρότητος· Καὶ ὅρος πρὸς ὃν ἐκεῖνο ἀφορᾷ, ὁ υἱός. Λόγος δὲ ἡ κατ' ἐνέργειαν γέννησις.

§. ρπ'. Πολυειδῆ δὲ τὰ πρός τι· τὰ μὲν γὰρ κατ' ἐπίνοιαν πρὸς ἄλληλα ἀναφέρεται, οἷον τὸ ὑποκείμενον πρὸς τὸ κατηγορέμενον· καὶ τὸ ὑπάλληλον τὸ αὐτὸ, πρὸς μὲν τὸ Γένος, ἢ Εἶδος, πρὸς δὲ τὸ Εἶδος, ἢ Γένος· τὰ δὲ πραγματιωδεστέραν πως ἔοικεν ἔχειν τινὰ ἀναφοράν. Καὶ τούτων ἡ χέσις, ἤτοι ἀμοιβαία, οἷον ἡ Πατρὸς καὶ υἱῦ· ἢ μὴ ἀμοιβαία, φασὶν, οἷον Ἐπιστήμης καὶ Ἐπιστητῦ· ἡ μὲν γὰρ Ἐπιστήμη, ἀσιωδῶς τὸ Ἐπιστητὸν ἀπαιτεῖ· τὸ δ' ἔχ ἅτως ἐκείνιν, πλὴν ὅσον κατὰ συμβεβηκός. Καὶ τῆς ἀμοιβαίας δὲ, ἡ μὲν ὁμόλογος, ἣν καλοῦσι, καὶ καθ' ὁμωνυμίαν, οἷον ἡ τῦ ὁμοίυ πρὸς τὸ ὅμοιον· Ἡ δὲ ἑτερόλογος, καὶ καθ' ἑτερωνυμίαν· Οἷον ἡ τῦ πατρὸς πρὸς τὸν υἱόν. Καὶ ταύτης ἔτι κατὰ τὸ αἴτιον καὶ αἰτιατὸν ἔσης, ἄλλης ἂν εἴη καθ' ὑπε-

ροχὴν, ἢ ἔλλειψιν, ὡς ἐπὶ τοῦ πολλοῦ καὶ ὀλίγου· Ἄλλη κατὰ τὸ Ἄρχον καὶ Ἀρχόμενον, ὡς ἐπὶ τοῦ Δεσπότου καὶ τοῦ Δούλου. Ἄλλη κατὰ τὸ κρίνον καὶ κρινόμενον, οἷον ἐπὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητοῦ· ἥτις οὐδὲ τῶν ἀμοιβαίων ἐστὶν, ἀλλ' οἵα ἡ μεταξὺ Ἐπιστήμης καὶ Ἐπιστητοῦ. Ἄλλη κατὰ τὸ μετέχον καὶ μετεχόμενον, ὡς ἡ τοῦ Ἐπιστήμονος, καὶ τῆς Ἐπιστήμης. Ἄλλη κατὰ τὸ ποιοῦν καὶ τὸ πάσχον, ὡς ἐπὶ τοῦ τύπτοντος καὶ τοῦ τυπτομένου· ἢν ἂν πρὸς τὴν ἀνωτέρω, τὴν κατὰ τὸ αἴτιον καὶ αἰτιατὸν ὀρθῶς ἀναγάγοις. Ἡ δέτις ἐστι σχέσις κατὰ τὴν ἐν τόπῳ διαφορὰν, οἷον ἄνω καὶ κάτω. Ἡ δὲ κατὰ τὴν ἐν χρόνῳ, οἷον πρεσβύτερον καὶ νεώτερον.

§. ρπά. Ἔτι τῷ λόγῳ τῶν βάσεων τριττόντι σχέσεων Γένος διακρίνειν εἰώθασι. Καὶ αἱ μὲν φασὶ τῷ ἑνὶ, ἢ τῷ ἀριθμῷ βεβηκεῖαι εἰσίν· Αἱ δὲ τῷ ἐνεργεῖν, ἢ τῷ πάσχειν· Αἱ δὲ τῷ μέτρῳ, καὶ τῷ μετρητῷ. Καὶ τοῦ μὲν Τρίτου γένους, αἱ τῶν Ἐπιστητῶν εἰσὶ πρὸς τὰς Ἐπιστήμας ἀναφοραὶ, καὶ τῶν Ἑκτῶν πρὸς τὰς Ἕξεις, καὶ τῶν αἰσθητῶν πρὸς τὰς αἰσθήσεις· καὶ πάντων ἁπλῶς τῶν Εἰδοποιούντων πρὸς ἅπερ ἐξ αὐτῶν ἴσχει τὴν εἰδοποίησιν. Μέτρα γὰρ ἐκεῖνα τούτων οἱονεὶ κεῖται. Τοῦ δὲ Δευτέρου γένους, πᾶσαι αἱ τῶν αἰτίων πρὸς τὰ ἐξ αὐτῶν, σχέσεις· καὶ αἱ τούτων ἀνάπαλιν πρὸς ἐκεῖνα. Τοῦ δὲ Πρώτου τῷ μὲν ἑνὶ, ὅσαι ἐξ οἰκειότητος εἰσὶ σχέσεις, βεβήκασι· τῷ δ' ἀριθμῷ ὅσαι ποτὲ ἐκ διαφωνίας. Καὶ εἰ τῷ ἑνὶ, ἤτοι κατ' οὐσίαν, ὡς αἱ ταυτότητος· ἢ κατὰ ποσότητα, ὡς αἱ ἰσότητος· ἢ κατὰ ποιότητα, ὡς αἱ ὁμοιότητος. Εἰ δὲ τῷ ἀριθμῷ, παραπλησίως ἢ κατ' οὐσίαν, ὡς αἱ ἑτερότητες· ἢ κατὰ τὸ ποσὸν, ὡς αἱ ἀνισότητες· ἢ κατὰ τὸ ποιὸν, ὡς αἱ ἀνομοιότητες.

§. ρπβ'. Παρέπεται δὲ τοῖς πρός τι Α'. Ἐναντιότης τις, οἷον τὸ ἄνω ἐναντίον πως ἐστὶ τῷ κάτω· εἰ καὶ μὴ πᾶσιν· οὐ γὰρ τῷ διπλασίῳ τὸ ὑποδιπλάσιον διαμάχεται· οὐ δὲ τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον. Β'. τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπιδέχεσθαι. Ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο πᾶσιν. Εἴη γὰρ ἂν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τὰ μὲν ὅμοια, τὰ δ' ἀνόμοια. Ἴσα δ' οὐκ ἂν γένοιτο πάντως μᾶλλον που ἢ ἧττον μετέχοντα τῆς Ἰσότητος· τὰ γὰρ ἧττον, ἄνισα· τὰ δέτοι ἄνισα καὶ μᾶλλον, καὶ ἧττον. Γ'. τὸ πρὸς ἀντιστρέφοντα λέγεσθαι, μήτε περιττεύοντα δηλαδὴ μὴ δ' ἐλλείποντα. Διὸ οὐδ' ὀρθῶς ἂν ἔχοι τὸ πτερὸν ἀνάγειν ἐπὶ

τὴν

τιὼ ὄρνιθα, ἀλλ' ἐπὶ τὸ πτέρωτὸν ἀνακτέον· Καὶ τὸ πηδάλιον πρὸς τὸ πηδαλιωτὸν, ἢ ὀνοματοθετῆντας εἰ δέοι. Δ'. τὸ εἶναι ἅμα τῇ φύσει. Οὐ γὰρ ἐνδέχεται δᾶλον εἶναι ἄνδ Δεσπότε. Ε'. καὶ ἅμα τῇ γνώσει, ὡς ἐκ ἐνὸν νοῆσαι θάτερον παρὰ θάτερον.

§. ρπγ'. Ποιότης δὲ ἐςὶ συμβεβηκὸς ἀπόλυτον, δ' ἃ ἡ ἐσία διορίζεται πως εἰς τὸ τοιάδε, ἢ τοιάδε εἶναι· Οἷον ὑπὸ μὲν τῆς λᾶκότητος, οἷος λᾶκὸς ὁ λίθος, ὑπὸ δὲ τῆς Ἐπιςήμης οἷος Ἐπιςήμων ὁ ἄνθρωπος. Καὶ δι' ὁποιανῆν ἄλλιω τὸ δεκτικὸν οἷον ἀλλοῖον. Ποιῆται δὲ ἡ ἐσία ἤτοι ἐπεισάκτως, ἢ ἐμφύτως, ἢ κατ' αἰθητικλιώτινα πρόσληψιν, ἢ κατὰ τὸ ποσὸν, καὶ ἐπιπολῆς· ταῦτα δὲ τῶν ποιοτήτων τὰ τέτταρα Εἴδη, ὧν ἕκασον διμελές.

§. ρπδ'. Καὶ Α'. εἰ μὲν ἔξωθεν τὸ ποιῆν ἐπιγεγονὸς τιὼ ἐσίαν ποιῶη, ἤτοι μονίμως ποιῶσει καὶ δυσαπαλλάκτως, ἢ δ' ἐξαλείπτως καὶ δαποβλήτως. Καὶ εἰ μὰ ἐκείνως, Ἕξις ἡ ποιότης ἀκέσεται· Εἰ δ' ἔτω, Διάθεσις. Ἕξις μὲν γὰρ ποιότης ἐςὶν ἐπεισακτος δι' ἐνεργειῶν πλειόνων τῇ ἐσίᾳ ἐγγινομένη, μονίμός τε, καὶ δυσκίνητος, τῷ ἔχοντί πως συμπεφυσιωμένη, καὶ δ' ὑτέρα διὰ τᾶτο φύσις ἀκέσασα· οἵα ἡ τῶν ἐγκρατεσάτων ἐπιςήμης, ἢ τέχνης, καὶ τέλεον περιγεγονότων, δυσαφαίρετος δεξιότης, Διάθεσις δὲ ποιότης ἐπεισακτος δι' ἐνεργειῶν ἐλαοσόνων ἐμποιεμένη, καὶ δαπάθετος, οἵαν εἰκὸς τὲς ἀρτιμαθεῖς τέχνης ἢ ἐπιςήμης ἔχειν, ἧς ἔπω τέλεον καλέσχον, δύκίνητον δεξιότητα. Τῶν δὲ δὴ Ἕξεων αἱ μὲν εἰσὶ τελειωτικαὶ, αἱ δὲ κακωτικαί. Καὶ αἱ μὲν σωματικαὶ, αἱ δὲ ψυχικαί. Καὶ τῶν σωματικῶν τελειωτικαὶ μὲν, αἱ συντελᾶσαι τῷ βίῳ χειρεργικαὶ τέχναι· κακωτικαὶ δὲ, αἱ ματαιοτεχνίαιτε καὶ κακοτεχνίαι· τῶν δὲ ψυχικῶν αἱ μὲν διανοητικαὶ, οἷαι αἱ Ἐπιςῆμαι· Αἱ δὲ βελτητικαὶ, ὡς αἱ Ἠθικαὶ λεγόμεναι ἀρεταί· Αἵ καὶ τελειωτικαὶ δήπε εἰσί. Κακωτικαὶ δὲ, αἱ ἀντιφερόμεναι ταύταις κακίαι.

§. ρπέ. Εἰ δὲ Β'. ἐμφύτως τῇ ἐσίᾳ ἡ ποιότης προσείη, ἤτοι δυνάμις φυσικὴ ἂν εἴη, ἢ ἀδυναμία, Καὶ φυσικὴ μὲν δύναμις, ἡ ἀπὸ φύσεως ἐνᾶσα τῇ ἐσίᾳ, καὶ πρὸς τὸ ποιεῖντι ῥαδίως, ἢ πάσχειν, ἢ μὴ πάσχειν, δεξιὰν αὐτιὼ ἀποφαίνεσα. Οἷον πύξτις ἀγαθὸς ἀναδειχθήσεται, εἰ πρὸς τὸν

τὸν τοιοῦτον ἀγῶνα φύσεως ἔχοι εὖ· καὶ πυκτικὸς καλεῖται, τῇ πρὸς τὸ πύκτης ἀγαθὸς γενέσθαι δεξιότητα φύσει πλειστῶν· καθ' ἣν ῥᾷστα ἂν πρὸς τὸν ἀνταγωνιστὴν ποιήσειε, καὶ ἐκ ἂν ῥᾳδίως ὑπ' αὐτοῦ πάθοι. Καὶ τὸ μὲν σκληρὸν δύναμιν ἔχει τοῦ μὴ πάσχειν τομίῳ, τὸ δὲ μαλακὸν τοῦ ῥᾳδίως ὑπείκειν. Ἡ δὲ κατὰ φυσικήν τινα διάθεσιν ἀτονίαν τε καὶ ὕφεσις τῆς δυνάμεως, φυσικὴ ἀδυναμία ἐσίτε καὶ λέγεται. Οἷον τοῦ ὀξυωποῦντος δύναμιν ἔχοντος, ἀδυναμίαν ἔχειν λέγεται ὁ ἀμβλυωπῶν. Διαιρεῖνται δὲ καὶ αἱ δυνάμεις, εἴς τε τὰς πνευματικὰς, οἵαι ὁ νοῦς, καὶ ἡ βάλησις· καὶ τὰς σωματικὰς, οἵα ἡ ἐν τῷ πυρὶ φέρε καυστικὴ δύναμις, καὶ αἱ παραπλήσιαι. Ἀλλὰ καὶ τὰς μὲν εἶναι βέλονται ἐνεργητικὰς, τὰς πρὸς τὸ ποιεῖν δηλονότι, τὰς δὲ παθητικὰς δυνάμεις, τὰς πρὸς τὸ πάσχειν. Ὅτι δὲ ἐκεῖναι μᾶλλον τοῦ ὀνόματος εἰσὶν ἄξιαι, ταύτας δὲ μᾶλλον ἀντὶς δεξιότητας καὶ διαθέσεις ἐνομάσειεν, ἢ δυνάμεις, αὐτόθεν οἶμαι φανερόν.

§. ρπϛ'. Γ'. δὲ Εἶδος ἀριθμεῖ τὸ τῶν παθητικῶν ποιοτήτων, καὶ τῶν παθῶν. Καὶ παθητικὴ μὲν ποιότης ἐστὶν, ἣ τοῖς σώμασι τοῖς ἐκτὸς ἡμῶν, καὶ περὶ ἡμᾶς, περιοῦσα δύναμις, τοῦ μίαν τινὰ τῶν ἐν ἡμῖν αἰσθήσεων ποιῶς πως διαθέσθαι, καίτι πάθος αὐτῇ προσεμποιήσαι· τοιαύτη ἡ γλυκύτης ἐν μέλιτι, ἡ πικρία ἐν ἀψινθίῳ· Καὶ ἦχοι, καὶ ὀσμαὶ, καὶ χροιαὶ, καὶ αἱ λοιπαὶ καλέμεναι αἰσθητικαὶ ποιότητες· αἳ καὶ παθητικαὶ διὰ τοῦτο ἦκουσαν, ὅτι διαθέσεις ἔσιν αἷς ἡμῶν τοῖς αἰσθητηρίοις ἐνδιεγείρουσιν, αἷς πάθη λέγομεν. Παθητικὰς δὲ ὁ Ἀριστοτέλης ποιότητας ἀποκαλεῖ, καὶ τὰς ὑπὸ πάθους ἐγγινομένας, καὶ μονιμώτερον τοῖς πάσχουσιν, ἐμφυομένας· οἷον τῇ ἐκ γενετῆς, ἢ ἀπὸ νόσου μακρᾶς, ἐρυθρίασιν, ἢ ὠχρίασιν, τῇ ἀπὸ ἐσωτερικοῦ καὶ δυσαπαλλάκτου πάθους τῷ ἐρυθρίᾳ. ἢ τῷ ὠχρίᾳ ἐνσκήψασαν· τὰ δὲ εὐαπάλλακτα ὄντα· οἷον τὸ ἐξ οἰνοφλυγίας ἐρύθημα, καὶ ἡ ἀπὸ ἡλιοκαΐας μελανία, πάθη ὠνόμασαι, καὶ ἐσίν. Ἐφ' οἷς καὶ τρίτοντι εἶδος ἄλλο προσίθησι παθητικῶν ποιοτήτων, τῶν κατὰ τὴν ψυχὴν θεωρεμένων· οἷον τὸ κατὰ φύσιν εἶναί τινα ὀξύτερον εἰς ὀργὴν, καὶ μανικὴν ἔκστασιν, καὶ ὅσα τοιαῦτα, ἃ μὴ ῥᾳδίως ἀποκαθίσταται, παθητικὰς καὶ ταῦτα ποιότητας ἀξιοῖ καλεῖν· τὸ δὲ εἰς ὀργὴν ποτὲ ἐξαφθῆναι-

τε

τε καὶ ὑπερβέσαι, εἰ μὴ φύσεπως, καὶ μετὰ ῥοπῆς γίγνοιτο, πάθος.

§. ρπζ. Δ'. δὲ καὶ τελευταῖον ποιοτήτων εἶδος ἐστὶ, τὸ Σχῆμα, καὶ ἡ Μορφὴ, ὅπερ ἐπιπολαίως πως διατίθησι τιὼ ἐσίαν, καὶ τῷ τὲ ποσὲ λόγῳ ταύτῃ παρακολεθεῖ. Εἴληπται δὲ ἑκάτερον ὡς ὅρος ἐκτάσεως· Καὶ ταύτῃ δὴ κατάτινας, διαφέρει ἀλλήλων, ἢ τὸ μὲν ἐπὶ τῶν ἀψύχων, ἡ δὲ ἐπὶ τῶν ἐμψύχων λέγεται· ἢ, κατ' ἄλλες, τὸ μὲν ἐκ τέχνης, ἡ δὲ κατὰ φύσιν· ἢ, ὡς ἄλλοι, τὸ μὲν μαθηματικώτερον, ἡ δὲ φυσικώτερον. Καὶ τιὼ μὲν δὴ ποιότητα ἔτω διαιρετέον.

§. ρπή. Παρεπόμενα δὲ αὐτῇ ἐστὶ Α'., τὸ ἐναντίωσιν ἔχειν, καίτοι μὴ πάσῃ. Ἐναντία γὰρ ἐστὶ θερμότης ψυχρότητι, καὶ λευκότης μελανίᾳ· ἔκειν δὲ καὶ τῶ κυανῶ τὸ πορφυρᾶν, ἀλλ' εἴδει μόνον ἐστὶ διαφέροντα· καθαπερεῖν καὶ τὰ χήματα πάντα, διαφέρει μὲν εἴδει, καθ' ὑπεναντίωσιν δὲ ἀλλήλοις ἐ μάχεται. Β'. Δεκτικαί εἰσιν αἱ ποιότητες ἐπιτάσεως καὶ ἀνέσεως. Καίτοι ἐδὲ τᾶτο πᾶσαι. Οἷον ἔστι μέντις μᾶλλον, ἢ ἧττον θερμότης, ἢ λευκότης, ἢ γλυκύτης, κξ. Δικαιοσύνη δὲ Δικαιοσιμίης πῶς ἂν μᾶλλον καὶ ἧττον γένοιτο; παραπλησίως δὲ ἐδὲ τὰ χήματα ἐπίτασίντε καὶ ἄνεσιν ἐπιδέχεται. Γ'. ἁπάσῃ ποιότητι παρεπόμενον ἐστὶ, τὸ κατ' αὐτιὼ τὰ πεποιωμένα ὅμοια ἀλλήλοις λέγεθαι, ἢ ἀνόμοια.

§. ρπθ'. Ποιεῖν ἐστὶ τότι μεταβάλλειν καὶ ἀλλοιᾶν· ἢ, καθ' ὅ, τὸ ὑφ' ἕ αἴτιον ἐνεργεία τοιᾶτον ἀναδείκνυται ὄν. Οἷον καθ' ὅ τὸ φωτιςικὸν, καὶ θερμαντικὸν, θερμαῖνον ἤδη ἐστὶ, καὶ φωτίζον. Ποιεῖν δὲ λέγεται, τὸ μὲν εἰς ἑαυτὸ, οἷον θεωρεῖν· τὸ δ' εἰς ἄλλο, οἷον διδάσκειν· Διὸ καὶ τῶν ἐνεργειῶν, αἱ μὲν ἔμμονοι ἀκέσσιν, αἱ δὲ μεταβατικαί. Καὶ ἔτι ποιεῖν τὸ μὲν καθ' ὁρμιὼ εἰρηται, ὡς ἐπὶ τῆ κυνὸς τὸ ὑλακτεῖν, καὶ τὸ δάκνειν· τὸ δὲ κατὰ φύσιν, ὡς ἐπὶ τῆ πυρὸς τὸ καίειν· τὸ δὲ κατὰ τέχνιω, ὡς τὸ ναυπηγεῖν· τὸ δὲ κατ' ἐπιςήμιω, ὡς τὸ διανοεῖθαι· τὸ δὲ κατὰ προαίρεσιν, ὡς τὸ ἀρετιὼ ἀσκεῖν, ἢ τὸ πονηρὸν πράττειν. Παρέπεται δὲ τῷ ποιεῖν Α'. Ἐναντίωσις· Ἐναντίον γὰρ τὸ θερμαίνειν τῷ ψύχειν. Β'. τὸ μᾶλλον, καὶ ἧττον. Γ'. τὸ, κατὰ

τὰ τὸν Ἀρχύταν, ἢ φασὶ, τλὼ τῆς κινήσεως αἰτίαν ἐν ἑαυτῷ ἔχειν, ὅ τε ποιοῦντος μᾶλλον, ἢ τε ποιεῖν, ἔοικεν ἴδιον.

§. ρή. Πάσχειν δὲ ἐστὶ, τὸ ὑπότινος ἀλλοιοῦσθαι, ἢ μεταβάλλεσθαι. Οἷον θερμαίνεσθαι, φωτίζεσθαι. Διακριτέον δὲ, καθάπερ ἐπὶ τῦ ποιεῖν, τό, τε ποιοῦν αὐτὸ, καὶ τλὼ ἐνέργειαν, καὶ τὸν πρὸς ὃν αὐτὴ ἀποτερματίζεται ὅρον περατυμένη· ὕτω καὶπὶ τῦ πάσχειν, τό, τε πάσχον, καὶ τλὼ πάθησιν, καὶ τὸν ὑφ' ἓ παθαίνεται ὅρον. Πάσχει δὲ τὸ πάσχον, ἢ κατ' ὐσίαν μεταβαλλόμενον, ἢ κατὰ ποσὸν αὐξανόμενον, ἢ μειόμενον, ἢ κατὰ τὸ ποιὸν ἀλλοιύμενον. Πάσχον δὲ πάσχει, ἢ ὡς φθειρόμενον, οἷον καιόμενον· ἢ τελειύμενον, οἷον ἡ ὅρασις ὑπὸ τῦ φωτὸς κινυμένη, καὶ ὁ μαθητεύων παιδεύομενος. Παρέπεται δὲ τῷ Πάσχειν Α'. ἐναντίωσις. Β'. τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. Γ'. τὸ τῦ Ἀρχύτε, τὸ αἰτιῶδες τι προσεῖναι τῷ πάσχοντι τῆς παθήσεως· τῦτο δ' ἂν τυχὸν εἴη, τὸ εὖ διακεῖσθαι πρὸς ὑποδοχλὶ τῦ ὑποθενῦν ἐνεργήματος.

§. ρια'. Πῦ δὲ ἐστὶ τὸ ἐν τόπῳ εἶναι. Διαφοραὶ δὲ τῦ πῦ καταλέγονται ἕξ, τὸ ἄνωπε εἶναι, τὸ κάτω, τὸ δεξιὸν, ἢ ἀριστερόν· τὸ ἔμπροσθεν ἢ ὄπισθεν. Ἅ δὴ, καὶ κατὰ χέσιν ἐστί. Παρέπεται δὲ τῷ Πῦ, Α'. ἡ κατὰ τὰς τεθείσας διαφορὰς Σχετικὴ Ἀντίθεσις. Β'. τὸ τῦ μᾶλλον καὶ ἧττον εἶναι ἀνεπίδεκτον.

§. ριβ'. Ποτὲ δὲ ἐστὶ, τὸ ἐν χρόνῳ εἶναι· τῦτο δὲ μέρη κατὰ τὰς τῦ χρόνυ διαφορὰς τὸ πρότερον, καὶ τὸ εἰσέπειτα· τὸ δὲ νῦν ἀμερὲς, καὶ χρόνυ σύνδεσμος, ἢ μέρος. Παρέπεται δὲ καὶ τύτῳ, Α'. ἡ κατὰ χέσιν ἀντίθεσις. Β'. τὸ κατὰ τὸ πρότερον, καὶ ὕστερον ἐπὶ πλέον ἐκτείνεσθαι, ἢ ἐπ' ἔλαττον. κατὰ δὲ τὸ νῦν ἐδαμῶς. Ἀκαρὲς γὰρ αὐτὸ καὶ ἀνέκτατον. Γ'. τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μηδαμῶς ἐπιδέχεσθαι.

§. ριγ'. Τὸ δέτοι Κεῖσθαι διάθεσιν σημαίνει μερῶν τῶν ἐπισημοτέρων, πρός τε ἄλληλα, καὶ πρὸς τὸν τόπον. Οἷον τὸ εἰς κλάδας διεχῖσθαι, καὶ φύλλοις, ὕτως ἢ ἄλλως διακειμένοις, κομᾶν, ἐπὶ τῶν φυτῶν· ἢ τὸ ὧδε ἢ ὧδε διατετάχθαι τὰ μέλη ἐπὶ τῶν ζώων. Θεωρεῖται δὲ τὸ κεῖσθαι, ἤτοι κατὰ τέχνλω, ὡς ἐπὶ τῶν μηχανημάτων· ἢ παρὰ φύσιν, οἷον ἐπὶ ἀνθρώπε τὸ κεφαλῇ καὶ χερσὶ προσερείδεσθαι τῷ

τῷ ἐδάφει, πόδας ὑψῆ ἄραντα· ἢ κατὰ φύσιν, οἷον ὀρθιάζειν τὸ ὅλον σῶμα· ἢ πλαγιάζειν κεκλιμένον· καὶ τοῦτο ἤτοι τῇ ἔμπροσθεν ὑποκειμένῃ πρηνῆ κατακείμενον, ἢ τῇ ὄπισθεν ὑπτιάζοντα. Καὶ ἕτερον καθῆσθαι, τὸ μὲν κεκλιμένον, τὸ δ' ὀρθοσάδιν ἔχοντα. Παρακολουθεῖ δὲ καὶ τῷ κεῖσθαι Α'. Ἐναντίωσις. Ἀντίκεινται γάρ πως τὸ ἀνακεκλίσθαι τῷ ἵστασθαι. Β'. τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον· οἷον μᾶλλον καὶ ἧττον ἀνακέκλιται ὁ ἀνακλιθείς. κτ.

§. ρμδ'. Ἔχειν δὲ ἐστὶ συμβεβηκὸς οὐσίας φυσικῆς, καὶ περιθέσιν ἄλλης οὐσίας ἐντέχνου· οἷον ἔχειν ἱμάτιον· ἤτοι περικεῖσθαι. Ἔχειν δὲ λέγεται οὐσία οὐσίαν, ἢ ὅλην ὅλη περικειμένη· οἷον χιτῶνα ποδήρη· ἢ ὅλην μέρος, οἷον δακτύλιον. Καὶ ἀπὸ τοῦ τέλους, περίκειταί τις σεμνυνόμενος τρίβωνα· ὁ δέ τις πέπλον περιβέβληται τάχα λήσων· ὁ δ' ὅπλα φέρει, ὡς ἀμυνόμενος, κτ. καὶ ἔχειν λέγονται αὐτά. Ἴδια δὲ τοῦ ἔχειν, Α'. τὸ μὴ τῷ ἔχοντι ἀνιαρὸν εἶναι. Διὸ τὸ πέδας ἔχειν καὶ ἀλύσεις τῆς κατηγορίας ἐκπίπτει· ῥητέον γὰρ ὡς ταῦτα τις φέρει. Β'. τὸ περικεῖσθαι τὸ ἔχον, ὃ ἔχει· ὃ δεὶς ἂν τὸν σκίμποδα ἔχειν λέγεται, ἐφ' ᾧ κάθηται. Γ'. τὸ ἐχόμενον μὴ βαθύτερον ἐγκεῖσθαι τῷ ἔχοντι· ὅθεν αἱ τρίχες τοῖς τετριχωμένοις, τότε πίλια τοῖς πτερωτοῖς, καὶ τὰ κέρα τοῖς κερασφόροις, ἔξω τῆς κατηγορίας λέγεται εἶναι. Καὶ ὅλως τεχνητόν τι εἶναι, ὡς εἴρηται.

§. ρνέ. Ἀντικείμενα δὲ ἐστὶν (ἐπειδὴ καὶ τέτων ἐμνήσθημεν μεταξὺ) ἐν οἷς μάχητις ἐνθεωρεῖται. Μάχεται δὲ, τὰ μὲν ὡς πρός τι· τὰ δ' ὡς ἐναντία· τὰ δ' ὡς ἕξις καὶ στέρησις· τὰ δ' ὡς ἀντιφατικά. Καὶ ὡς μὲν πρός τι, ὅσα ἀμοιβαδὸν ἀφορᾶται ὡς συχετικά· οἷον δῆλος δεσπότης. Ὡς δ' ἐναντία, ὅσα τῇ αὐτῇ γένες ὄντα τῆς ποιότητος, πλεῖστα ἀλλήλων ἀπέχει, καὶ τῇ αὐτῇ δεκτικῇ ἄλλα ἀποκρέεται· οἷον θερμότης ψυχρότης· ὡς ἕξις δὲ καὶ στέρησις, ὧν τὸ μὲν μορφήτις οἷα τελειωτικὴ τυγχάνει τῇ πεφυκότος ἔχειν αὐτοῦ, τὸ δὲ ταύτης ἀπεσία· οἷον ὅρασις, τυφλότης. Ὡς ἀντιφατικὰ δὲ ἀντίκεινται, ὧν τὸ μὲν καταφάσκει, τὸ δ' ἀποφάσκει τῇ αὐτῇ τὸ αὐτό· οἷον Ἀριστοτέλης φιλοσοφεῖ, ὁ φιλοσοφεῖ. Τέτων ἓν τὰ μὲν πρός τι κυρίως εἰπεῖν ἐ μάχεται, εἴγε καὶ συνεισάγειν ἄλλα πέφυκε· τῶν δ' ἐναντίων ἡ μά-

ἡ μάχη καρτερὰ, ὡς ἀπὸ τῆ αὐτῆ δεκτικῆ ὑπ' ἀλλήλων ἀποκρεμομένων. Σφοδροτέρα δὲ κρίνεται ἡ μεταξὺ ἕξεώς τε καὶ στερήσεως διαμάχη· τῶν γὰρ ἐναντίων ἀμφοῖν θετικῶν ὄντων, ἡ στέρησις ἐν τούτοις ἀποφατικόντι ἐστί· κακείνων ἐπὶ τὸ αὐτὸ τῆ ποιῆ γένος ἀναγομένων, τῇ στερήσει ἀδὲ τῆ γενικῆ λόγῳ μέτεσι τῆς ποιότητος. Καὶ τὸ δὴ μέγιστον, φασὶν, ὅτι φύσει μὲν αἱ ἀπὸ τῶν ἐναντίων ἐπὶ τὰ ἐναντία γίνονται μεταβολαὶ, τιὼ δὲ δὴ παντελῆ στέρησιν ἐπὶ τιὼ ἀντικειμένιω ἔξιν μεταβαλέσθαι φύσει ἀνένδεκτον. Τέως δὲ Ἀντιθέσεων ἁπασῶν σφοδροτάτη ἡ κατ' ἀντίφασιν· τὰ γὰρ ἄλλως μαχόμενα γένοιτ' ἄν ποτε καὶ συναπεῖναι, ὡς ἐπὶ τῶν μὴ δεκτικῶν, μηδὲ τιὼ ἀρχιὼ ὄντων· τῶν δὲ Ἀντιφατικῶν τῆ ἑτέρῳ παρόντος, ἢ ἀπόντος, θάτερον ἀπεῖναι, ἢ παρεῖναι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ ἐπὶ τῶν δεκτικῶν, καὶ τῶν μή· Καὶ ἐπὶ τῶν ὄντων, καὶ τῶν μὴ ὄντων.

§. ρνς'. Πρότερον δὲ (καὶ γὰρ καὶ τότε παρενέπεσε λόγος) ἕτερον ἑτέρῳ λέγεται πενταχῶς. Α'. τῷ χρόνῳ. Β'. τὸ συνεισφερόμενον, καὶ μὴ συνεισφέρον· οἷον τὸ αὖ τῶν δύο· καὶ τὸ ζῶον τῆ ἀνθρώπῳ. Γ'. τῇ τάξει, οἷον ὁ προπορδύομενος. Δ'. τῇ ἀξίᾳ, ἀεὶ τὸ κρεῖττον· Φωτὶ συγκρινομένῃ δύρισκεται πρότερα. Ε'. τῇ φύσει, οἷον τὸ αἴτιον τῆ ἐξ αὐτῆ· τῆτο δὲ, καὶ τὸ κατὰ τὸ Β'. τῶν σημαινομένων, καὶ γνωριμώτερα τῇ φύσει προσείρηται. Τοσαυταχῶς δ' ἂν εἴποις, καὶ τὸ ὕστερον.

§. ρνζ'. Καὶ δὴ καὶ τὸ Ἅμα. Α'. τῷ χρόνῳ. Β'. κατὰ τιὼ τῆ εἶναι ἀκολόθησιν, ὡς τὰ συναντισρέφοντα, ὧν τὸ μὲν ὡς αἴτιον ἐστὶ, τὸ δ' ὡς αἰτιατόν. Οἷα τὸ λογικὸν, καὶ τὸ Ἐπισήμης δεκτικόν. Γ'. τῇ τάξει. Δ'. τῇ ἀξίᾳ. Ε'. τῇ φύσει, ὡς τῶν χετικῶν οἷς ἐκ ἐνθεωρεῖται, ὁ τῆς αἰτίας, καὶ τῆ αἰτιατῆ, φασὶ, λόγος. Καίτοι τῆτο κοινὸν εἶναι τῶν πρός τι παρακολέθημα (§. ρπβ'.) εἴρηται.

§. ρνη. Καὶ κινήσεων δὲ Εἴδη καταλέγεται ἕξ. Α'. Γένεσις, ἡ μεταβολὴ ἀπὸ τῆ μὴ εἶναι εἰς τὸ εἶναι. Β'. Φθορὰ, ἡ ἀντικειμένη. Γ'. Αὔξησις, ἡ μεταβολὴ ἀπὸ τῆ ἐλάττονος ἐπὶ τὸ μεῖζον· Δ'. Μείωσις, ἡ ἀντικειμένη. Ε'. Ἀλλοίωσις, ἡ τῆς ποιότητος μεταβολὴ εἰς τιὼ ἐναντίαν, ἢ τῷ εἴδει ἄλλως διαφέρουσαν. ς'. ἡ κατὰ τόπον φορά.

§. ρνθ'.

§. ρηθ'. Καὶ αὗται δὴ αἱ κατ' Ἀριστοτέλην Κατηγορίαι, διὰ βραχέων ἡμῖν, ὡς οἷόντε ἦν, ἐκτεθεῖσαι. Ὧν ἐκ ἐκείνῳ ποιητέον τιὶ χρῆσιν, ὡς ἐξ αὐτῶν ἀκριβῆ τῶν ὄντων ἐλπίσαι τιὶ καταγόησιν· Ἀλλ' ὥστε τάξιν μόνον τινὰ τῶν νοεμένων λαβεῖν, καὶ οἷον ὀνομασικόντι, τῶν ἐν χρήσει τῇ φιλοσοφίᾳ γινομένων ὁρων, δι' ὧν ἔχ' ὅπως οἱ παρ' Ἕλλησι σοφοὶ, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκ τῶν ἄλλων γενῶν φιλοσοφοῦντες τῶν αὐτοῖς θεωρεμένων τὰ πλεῖσα ἑρμηυέειν εἰώθασι. Καὶ γὰρ δὴ καὶ οἱ τέτων ὀλιγωρεῦντες, ἐν τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἔπειτα φιλοπονεμένοις βιβλίοις, ἀδεὰ αἰδεῦνται, ὅπη παρήκοι, ἐκ τῶν Ἀριστοτέλες Κατηγοριῶν φθέγγεθαι. Ἀκέσαις γὰρ ἂν καὶ αὐτῶν λεγόντων, ὡς τόδε μὲν αὐθυφεξός ἐσιν, ἐκεῖνο δ' ἐν ἄλλῳ. Καὶ ὡς διώρισαι μὲν τόδε, συνεχὲς δ' ἐκεῖνο. Καὶ ὅτι τὸ μὲν δύναμις ἐσὶ, τὸ δὲ ἀδυναμία. Καὶ τόδε μὲν τῷ δε καθ' ἕξιν ἐσὶ, τόδε δὲ τῷδε κατὰ ποιάντινα συμβαίνει διάθετιν. Καὶ χέσεων δὲ μεμνημένων ὡσαύτως, καὶ τῶν ἄλλων ἁπλῶς, ἵνα μὴ ἕκασα λέγω· Ὥσε εἶναι λοιπὸν καὶ αὐτοῖς, ἐξ ὧν ποιῆσι, δοκιμασέαν τιὶ χρῆσιν, εἶναι δὲ καὶ ἡμῖν ἀποδοκιμασέαν μόνῳ τιὶ ἐν τέτοις κατάχρησιν.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ΕΒΔΟΜΟΝ.

Περὶ Σημείων Ἐννοιῶν.

Ἤτοι

Περὶ Ὅρων διωάμεως.

§. σ'.

Τὰς ἐν τῷ κρυπτῷ τῆς ψυχῆς ἀνακινεμένας ἐννοίας, ἐνδείξεσί τισι σωματικωτέραις ἐμφανίζειν πεφύκαμεν. Καὶ κινήμασι, νεύμασι, (1) φωναῖς, εἰκονισμοῖς παντοίοις, καὶ τῇ σιγῇ πολλάκις αὐτῇ, καὶ τῇ ἀκινησίᾳ οἱονεὶ συμβόλοις χρώμενοι, διὰ τέτων τοῖς ἄλλοις, τὶ δήποτε νοητὸν ἐσὶν ἡμῖν, ἢ βελητὸν, σωιδεῖν παρεχόμεθα.

§. σά. Σημεῖον ἔν ἁπλῶς ἐσὶ, τὸ εἰς ἐννοιάντινος παρ' αὐτὸ ἄλλε, ἐνάγον τὲς αὐτῷ προσέχοντας. Ἐννοιῶν δὲ σημεῖα πρὸ τῶν ἄλλων ἐγκρίνεται, τὰ διὰ τῶν φωνητικῶν ὀργάνων ἐνάρθρως χηματιζόμενα ἀπηχήματα· ταυτὸν εἰπεῖν αἱ φωναί. Αὗται γάρ τοι καὶ ἀπονώτερον ἀποδίδονται. Καὶ πλήθει δὲ καὶ ποικιλίᾳ τῶν ἄλλων διαφέρεσι. Καὶ ἐδὲ τῇ νοερᾷ τάχες κατόπιν τῷ παντὶ ἀπολείπονται. Τῆτο γὰρ δὴ χεδὸν ἁπάντων διὰ τὶν χρείαν σωίδρομον ἀνθρώποις ἡ Φύσις παρέχετο τοῖς ἐν ψυχῇ τῶν τῆ σώματος, φωναῖς ἐνάρθροις ἐκδηλῶν δύνασθαι τὰ νοήμενα, καὶ ἃ κατὰ νῶν φέρεσι, ταῦτα σωεκφέρειν ἑτοίμως τῷ σόματι. Σημεῖα δὲ ἐσὶ ταῦτα, ἐχὶ τῶν φυσικῶν δηλονότι, οἷος ὁ καπνὸς ἐσὶ τῆ πυρὸς, τῶν δὲ κατὰ σωθήκην, καὶ ἀπὸ βελῆς ἠρτημένων· καὶ τέτυγε ἕνεκα καὶ παντοίως κατὰ Ἔθνη καὶ Χώρας ποικιλομένων, ἐξ ὧν καὶ μέροπας τὲς ἀνθρώπες καταλήλως ἦσεν ἡ ποίησις.

§. σβ'. Αἱ δὲ φωναὶ σημαντικαὶ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ νοημάτων τυγχάνεσαι τὰ κατὰ τὲς Γραμματικὲς μέρη τῆ λόγε εἰσὶν,

(1) „Καὶ γὰρ νὴ δία πολλάκις ἐπι„μαδίασις, καὶ ἀποσιώπησις, ἐμφαντι„κώτερον ποιεῖ τὸν λόγον. Πλάτ. ἐν Πλατ. Ζητήμ. πρὸς ὃ φέρει καὶ τὸ ἐν ταῖς Παροιμ. Κεφ. ε'. περὶ τῆ ἄφρονος λεγόμενον „ἐννέυει, ὀφθαλμῷ, σή„μαίνει δὲ ποδί, διδάσκει δὲ ἐν νεύμα„τι δακτύλων.

εἰσὶν, ὧν κυριώτατα ὄντα καὶ ἐμψυχώτατα τό, τε ὄνομα καὶ τὸ ῥῆμα (1), εἰκὸς καὶ τῇ κοινοτέρᾳ κλήσει περισημαίνεσθαι ὀνόματά γε, καὶ ἔπη ταῦτα πρὸ τῶν ἄλλων ἀκόντα, καὶ τοῖς Διαλεκτικοῖς μόνα, ἐν χρήσει μάλιστα γίγνεσθαι, ὡς τὰ μὲν τῶν ὄντων, τὰ δὲ τῶν πραγμάτων, ἤτοι τῶν ἐπιθεωρεμένων τοῖς οὖσιν ἐνεργειῶν καὶ παθῶν δηλωτικά. (2).

§. σγ'. Καὶ ὄνομα μὲν ὥρισαι φωνὴ σημαντικὴ κατὰ συνθήκην, ἄνευ χρόνου, ἧς μηδὲν μέρος σημαντικὸν κεχωρισμένον· οἷον ἵππος. Σημεῖον δὲ καθίσταται μάλιστα τῶν κατὰ τὴν πρώτην ἐνέργειαν τῆς Νοῦ (§. β'. γ'.) ἐννοημάτων, παρίστησί τε σημαντικῶς ἐκφερόμενον οὐσίαν, ἤτοι πρώτην, κύριον ὄν, οἷον Σωκράτης (πρὸς ὃ καὶ τὰς Ἀντωνυμίας (3) ἀνακλίσεις, ἐγὼ, σὺ, ἕτος, ἐκεῖνος· ἢ οὐσίαν δευτέραν εἰ τύχοι προσηγορικόν· οἷον ἄνθρωπος, ζῷον· ἢ τί τῶν ἐν τῇ οὐσίᾳ ἀναγκαίως προσὸν, οἷον διανοητικὸς, λογικὸς· ἢ τί τῶν περὶ τὴν οὐσίαν ἐνδεχομένως περιὸν, οἷον μέγας, ἐπιστήμων, ἐὰν ἢ ἐπίθετον.

§. σδ'. „Ῥῆμα δὲ ὥρισαι τὸ προσσημαῖνον χρόνον, οὗ μέρος „οὐδὲν σημαίνει χωρὶς, καὶ ἔστιν ἀεὶ τῶν καθ' ἑτέρου λεγομένων „σημεῖον

(1) Πλάτων εἶπε τὸν λόγον ἐξ ὀνομάτων καὶ ῥημάτων κεράννυσθαι. (τῶν γὰρ ὀκτὼ τῆς λόγε μερῶν ἅπερ Ὅμηρος νεανιευσάμενος εἰς στίχον ἐνέβαλε πάντα τὰ τοῦτον.

„Αὐτὸς ἰὼν κλισίην δὲ τὸ σὸν γέρας ὄφρ' εὖ εἰδῆς. δοκᾶ πάντα, πλὴν δυοῖν τούτων (ἤτοι ὀνόμ. καὶ ῥήμ.) μηδέν. Πλάτ. Αὐτ.

(2) „Ἐπεὶ τοίνυν τῷ μὲν ῥήματι „τὰ πράγματα (τετέσι τὰς ἐνεργείας „καὶ τὰ πάθη) τῷ δὲ ὀνόματι τὰς „πράττοντας αὐτὰ καὶ πάσχοντας ἀπο„χρώντως δηλῶμεν (ὡς ὁ Πλάτων ἔφη„κεν) ταῦτα σημαίνειν ἔδοξε· τὰ δὲ „ἄλλα φαίητις ἂν ἃ σημαίνειν . . . ἃ „γὰρ ἐκ τούτων ὁ λόγος, ἀλλ' ἅπερ „ἄρα διὰ τούτων, καὶ ἐκ ἄνευ τούτων „κεράννυσθαι πέφυκεν. Οὐ γὰρ ὥσπερ „ὁ τὸ τύπλειν φθεγξάμενος, ἢ τὸ τύ„πλεσθαι, καὶ πάλιν τὸ Σωκράτης, ἢ „τὸ Πυθαγόρας, ἁπλῶς εἰπεῖν νοῆσαιτε „καὶ διανοηθῆναι παρέσχηκεν, ἕτω τε „μὲν, ἢ γὰρ, ἢ περὶ, καθ' αὑτὸ ἐκ„φωνηθέντος, ἔστιν ἔννοιάν τινα λαβεῖν „ἢ πράγματος, ἢ σώματος . . . . Ὅθεν „εἰκότως ἔνιοι μόνα ταῦτα μέρη τῆς λό„γε τίθενται. Καὶ ὅμηρος ἴσως τοῦτο „βάλεται δηλῶν ἑκάστοτε λέγων,

„Ἔπος τ' ἔφατ' ἔκτ' ὀνόμαζεν.

„ἔπος γὰρ τὸ ῥῆμα καλεῖν ἔωθεν . . . Πλάτ. αὐτόθι.

(3) „Καὶ μὴν τῶν γε λοιπῶν, ἡ „μὲν Ἀντωνυμία περιφανῶς γένος ὀνό„ματος ἐστὶν· ἔχ ἧ πλώσεως μετέχει „μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ κυριωτάτην ἅμα „τῇ φύσει ποιεῖν δεῖξιν ἐννοίας ἐπὶ τῶν „ὡρισμένων ἐπιφερομένης. Καὶ ἐκ „οἷδ' ὅ, τι μᾶλλον ὁ Σωκράτην φθεγ„ξάμενος, ἢ ὁ τοῦτον εἰπὼν, ὀνόματι „πρόσωπον δεδήλωκεν. Αὐτ· Αὐτ.

„σημεῖον (1)· οἷον τρέχει. Σημαντικὸν τοίνυν ὂν ἀείτινος ἀποφάνσεως, προσαπλικόντε ταύτῃ γινόμενον, ἤτοι ἐνεργείας, ἢ πάθους, ἢ ποιᾶς ἄλλης διαθέσεως, ἐπεὶ καὶ προσώπων ἐστὶ διακριτικὸν, ὑπονοεῖν ἀείτι παρέχεται (καὶν μὴ ἀεὶ τοῦτο ἐνεργείᾳ ἐκφέροιτο) ὅτῳ προσήκει τὸ προσαπλόμενον, καὶ τῆς κατὰ κρίσιν ἕτως ἐνεργείας τῷ Νῦ καθ' ἑαυτὸ γίνεται ἐκφαντορικὸν· οἷον λέγω, ἀκούεις· ἐκεῖνο γὰρ τῷ τῷ λέγειν ἐνέργειαν σαφῶς ἐμοὶ

(1) Ποικίλητις ἀκριβῶς σκοπέντι ἡ περιῶσα τῷ ῥήματι ἀναφαίνεται δύναμις. Διὰ αὐτὰ γὰρ πρώτιστα ὑποκειμένῳ τινὶ προσώπῳ, ἢ πράγματι, τὸ προσῆκον ἀποδίδοται, ἡμῶν ἕτω δηλονότι κρινόντων. Ὥστε πρῶτον εἶναι τῷ ῥήματι, καὶ ἀσιωδέστατον τὸ κατάφασιν δηλᾶν· οἷον νοῶ, θέλεις. Ἡ γὰρ ἀποφατικὴ δύναμις ἐπείσακτος αὐτῷ, ἐκ τῶν ἐπιφερομένων ἀρνητικῶν, ἢ σερητικῶν ἐπιῤῥήματος· ἐ θέλομαι, ἀγνοῶ. Ἐπειδὴ δὲ τὸ προσῆκον, τινὶ ὁπῳ, ἢ τισὶ προσήκειν νοεῖται, καὶ τὸ καταφασκόμενον κατά τινος, ἢ τινῶν καταφάσκεται, καὶ ποτὲ πάντως· ἤτοι γὰρ νῦν, ἢ πρότερον, ἢ εἰσέπειτα· ἔστι δὲ, ἐδὲ τὸ καταφασκόμενον ἀεὶ τῆς αὐτῆς ἰδέας, ἄλοτε δ' ἄλο· οἷον ἐνέργειά τις, ἢ πάθος, ἤτι τούτων ἕτερον· ἐντεῦθεν καὶ πρόσωπον τῷ ῥήματι συμπαρέπεται προσσημαινόμενον. Καὶ ἀριθμὸς δὲ, καὶ χρόνος παρακολεθεῖ. Καὶ ἐνεργητικὸν ἀκέει, καὶ παθητικὸν, καὶ ἑδέτερον. Ταῦτα μέντοι δεύτερα πάντα ἐστὶ, καὶ οἷον ἐπεσιώδη, ἅτε δὴ τῷ λόγῳ τᾶ πρώτα, ἤτις ἐστὶν ἡ ἐν καταφάσει κρίσις, αὐτῷ παρασυμβαίνοντα. Ὁμοίως δὲ καὶν ταῖς ἐγκλίσεσι συνεμφαίνεταί τι πάθημα ψυχῆς ἄλο τῇ δυνάμει τᾶ ῥήματος. Ἐπιτάσσομεν γὰρ δι' αὐτᾶ, ἢ ἐπιτρέπομεν, ἢ εὐχόμεθα· σίγα, λεγέτω, βοιμίσε· ἃ τᾶ βαλητικᾶ τινα ἐνδεικνυσι ῥοπήν· ἢ ἐν ὑποθέσει φθεγγόμεθα, ἤν σε λάβω. Ὅπερ ὑποδισταζάσης ἐστὶ ψυχῆς ἔλεγχος. Ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἔξωθέν πως ἐπιδέχεται τὸ ῥῆμα, ἐν μόνῃ τῇ διὰ κρίσεως ἀποφάνσει ἀσιωδῶς γνωριζόμενον.

Ὁ μὲν ἓν τὴν Τέχνην τᾶ νοεῖν συγγράψας (ἐν Μέρ. Β'. Κεφ. β'.) ὀρθῶς καί τοι τὰ ἄλλα περὶ τὸ ῥήματος Φιλοσοφῶν, Βεζτορβίῳ μὲν, καὶ Σκαλιγέρῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις, εὐλόγως μοι δοκεῖ ἐπιμέμφεσθαι· Τῷ μὲν, „ἐν τῷ „κλιτῷ τῆς φωνῆς μετὰ χρόνε τε, καὶ „προσώπε· τῷ δὲ, ἐν τῷ ῥέοντι, καὶ „μὴ μονίμῳ τῆς σημασίας· τοῖς δὲ, ἐν τῷ ἐνεργείας, ἢ πάθους εἶναι σημαντικῷ, τὴν ἀσίαν ἐκ ὀρθῶς ἀναδεμένοις τᾶ ῥήματος. Οὐκέτι δὲ εὔλογον αὐτᾶ, ὅτι καὶ τὸν Ἀριστοτέλην, τοῖς ἀτελῶς περὶ τούτε ἀποφαινομένοις συνήλασεν, ὡς δῆθεν ἐκ τῆς σημασίας τᾶ χρόνε, καὶ αὐτὸν τὸ ῥῆμα γνωρίσαντα. Τὸ γὰρ ἀσιῶδες, τᾶ ἐν τῷ ῥήματι ἐπεσιώδας, καλῶς ὁ Σταγειρίτης ἀντιδιέσειλε. Καὶ τὸ μὲν εἶναι ἀπεφήνατο, ὅτι κατάφασιν σημαίνει „(Καὶ ἔσιν ἀεὶ τῶν καθ' ἑτέρε λεγο„μένων ΣΗΜΕΙΟΝ). τὸ δ' ὅτι, πρὸς τῇ καταφάσει καὶ χρόνον „(τὸ „ΠΡΟΣΣΗΜΑΙΝΟΝ χρόνον). καὶ χρόνε διαφορὰς, καθ' ἃς ἀδὲ ῥήματα, ῥήματος δὲ πλῶσεις καλεῖν ἠξίωσεν. ὥστε εἶναι λαβεῖν ἀσιῶδες μὲν τῷ ῥήματι τὴν τῆς καταφάσεως σημασίαν, ἐπεσιῶδες δὲ τὴν τᾶ χρόνε, καὶ τῶν ἄλλων προσσημασίαν, ἃ πρὸς τῷ πρώτῳ δευτεράπως ἐπισυμβαίνοντα, ἐ σημαίνεται αὐτῷ, κατ' ἐκεῖνο καὶ ταῦτα, προσσημαίνεται δέ. (Ὅρα περὶ Ἑρμην. Κεφ. γ'.)

ἐμοὶ προσανέθετο· τοῦτο δὲ τιὼ ἐκ τῦ ἀκόειν ἐμποιεμένιω σοὶ προσανῆψε διάθεσιν. Εἰ δὲ ἀνεπιυγμενῶς αὐτῷ καὶ τὸ δεκτικὸν συνεκφέροιτο, ἐξείλικταίπως καὶ τὰ τῦ ῥήματος τιωικαῦτα, καὶ δι' αὐτῦ παραπεφάνθη ἁπλῶς τὸ ἐκείνω διὰ τῆς ἀποφάνσεως προσανατεθέν· οἷον ὁ Σωκράτης Φιλοσοφεῖ. Διό μοι καλῶς ἔχειν δοκεῖ, τὸ μὲν ὄνομα ἀπεικάσανται Θεμελίω, τὸ δὲ ῥῆμα τῷ ἐποικοδομήματι· ἐκεῖνο μὲν λέγειν σημαντικὸν ὑποτάσεως, ἢ ἐνυποτάσεως, ἢ παρυποτάσεως· τοῦτο δὲ κατηγορήσεως.

§. σέ. Ἐντεῦθεν ἓν τὸ μὲν ὄνομα, ὑποκείμενον παρὰ τοῖς Διαλεκτικοῖς ὀρθῶς ἐκλήθη, καθ' ὅτι λέγεται· τὸ δὲ ῥῆμα κατηγορούμενον· τὸ κατ' ἐκείνε δηλονότι ἀγορεύομενον, ἤτοι λεγόμενον. Ἐθέλει γὰρ ἀεὶ τὸ ῥῆμα τῶν καθ' ἑτέρε λεγομένων εἶναι σημεῖον. Καὶ τοῦτο καὶ Ἀριστοτέλει δοκεῖ (1). Κἂν ποτε τὸ μὲν ῥῆμα ὑποκείμενον εἶναι ταχθῇ, εἰς κατηγορούμενον δὲ μεταληφθῇ τὄνομα· (οἷον εἰ λέγοιτις ὅτι τὸ περιπατεῖν ἐστὶν ὑγιεινὸν, καὶ τὰ παραπλήσια). Θάτερον, ὥσπερ τιὼ τάξιν, ἕτω καὶ τιὼ ἐπωνυμίαν ἐπιδέξεται τιὼ Θατέρε. Καὶ ἔσαι μὲν ἕτως ὄνομα τὸ κατὰ Γραμματικὸς ῥῆμα, ἔσαι δὲ ῥῆμα τοῖς Διαλεκτικοῖς τὸ κατ' ἐκείνες ὄνομα (2).

§. σϛ'. Τιὼ μὲν τῷ ὑποκειμένω, ὡς εἴρηται, τὄνομα, τιὼ δὲ τῷ κατηγορεμένω, τὸ ῥῆμα ἔχοντε τάξιν, κοινῇ κλήσει Φάσις καλεῖσθον· τὸ δ' ἐξ αὐτῶν Κατάφασις, ἢ Ἀπόφασις, ὁ πρώτως ἀληθείας, ἢ ψεύδες λόγος ὢν ἐξαγγελτικός. Ὃν καὶ Πρότασιν ἐκάλεσαν, καὶ Ἀξίωμα (3). Ἐκείνω δὲ τὼ Ὅρω, καὶ Ἄκρω, καὶ Πέρατε τῆς Προτάσεως, ὡς ἑκατέροθεν αὐτιὼ περατοῦντε, καὶ ὁρίζοντε· οἷον ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ λογικὸς· τὸ πῦρ θερμαίνει (4).

(1) „Ῥῆμα γὰρ παρὰ τῷ Ἀριστο„τέλει λεγόμενον εὑρήσεις καὶ πᾶσαν „φωνὴν, κατηγορέμενον ἐν προτάσει „ποιῦσαν. Ἀμμ. εἰς τὸ περὶ Ἑρμην.

(2) Πάντα ὁ Ἀρισ. εἰς ὀνόματα „διαιρεῖ καὶ ῥήματα. τὰ μὲν κατὰ „χρόνον λεγόμενα, ἢ κατηγορέμενα ἐν „ταῖς προτάσεσι, ῥήματα καλῶν, τὰ „δὲ ἄνευ χρόνε λεγόμενα, ἢ τὴν χρεί„αν πληροῦντα τῶν ὑποκειμένων ὀνόματα. Αὐτ. Αὐτ.

(3) „Λόγον γὰρ οἱ παλαιοὶ τὴν „τότε καλεμένην πρότασιν, νῦν δὲ „ἀξίωμα προσηγόρευον, ὃ πρῶτον λέ„γοντες ἀληθεύεσιν, ἢ ψεύδονται. Πλάτ. ἐν Πλατ. Ζητήμ.

(4) „Ἁπλῆ φωνὴ, καὶ ὄνομα, καὶ „ῥῆμα, καὶ φάσις, καὶ ὅρος, τῷ μὲν „ὑποκαμένῳ τ. υτὰ ἐστὶν ἀλλήλοις, τῇ δὲ

§. σζ'. Ποικίλας δέ τινας οἱ ὅροι ἐπιδέχονται τὰς διαιρέσεις. Ὁ μὲν γὰρ ὅρος ἐστὶν ἁπλῆς, ὁ ἐν μιᾷ φωνῇ πρώτης ἐννοίας τυγχάνων σημαντικός. οἷον εἰ ἄνθρωπον εἴποις, γραμμῇ, δικαιοσύνῃ. ὁ δὲ συμπεπλεγμένος, ἢ σύνθετος, οἷον τὸ λογικὸν ζῷον, τὸ ἐφ' ᾧ διαιρετὸν, ἢ περὶ τὰς διανοίας Ἰσότης. Καὶ ἁπλῶς ἐφ' οἷς μετάτινος, ἢ τινῶν προσεπιτιθεμένων ὑποκειμένοις, ἢ περὶ αὐτὰ οἷον ἀνήρτηται καὶ ἐπέχεται κρίσις. ἔλεγχος δὲ τῆς κατὰ τὸν ὅρον συμπλοκῆς ἔστω, τὸ κατ' αὐτὸ ὁλικῶς λεγόμενον, μὴ καὶ καθ' ἑκάστ τῶν ἐν αὐτῷ ἁπλουστέρων λέγεσθαι. Ὁ γὰρ γεννήσας πατὴρ, καὶ ὁ γεννηθεὶς υἱὸς, καί τοι δοκοῦντες, ἁπλῶς ὅροι συμπεπλεγμένοι εἰσί.

§. σή. Καὶ τῶν ὅρων πάλιν οἱ μὲν εἰσὶ Θετικοὶ, οἱ σημαίνοντες τὸ νοούμενον, οἷον ἄνθρωπος. Οἱ δὲ στερητικοὶ, οἱ ἀπουσίαν ἕξεως, ἢ δυνάμεως, ἢ ἄλλης ἐποφειλομένης τινὸς διαθέσεως, ἀπὸ τῆς δεκτικῆς ἐμφαίνοντες, ἢ καὶ φωνῇ καὶ σημασίᾳ, οἷον ἀόμματος· ἢ μόνῃ τῇ σημασίᾳ οἷον τυφλὸς· ἢ φωνῇ μόνῃ, Θετικοὶ ὄντες πράγματι· οἷον ἀθάνατος, ἀναμάρτητος. Διὰ γὰρ τῶν τοιούτων κυρίως στερήσεις δηλοῦνται στερήσεων. Εἰσὶ δὲ καὶ ὅροι ἀόριστοι λεγόμενοι, οἱ παρὰ τὸ διὰ τῆς μορίᾳ ἀποκλειόμενον, πάντα, καὶ ὄντα καὶ μὴ ὄντα νοεῖν παρεχόμενοι, οἷον ἢ ἄνθρωπος, τὸ μὴ ξύλον (1).

§. σθ'. Ἔτι ἔστιν ὅρος ἐσιαστικὸς οἷον ὁ Ἀήρ. Καὶ ἐπίθετος, ἅπερ ἐφ' ἕντι τῶν κατὰ συμβεβηκὸς ἐννέα γενῶν (§. ροβ'. ρογ'.) τὸ σημαινόμενον ἐπαναγέται· οἷον ὁ μανὸς, ὁ πολὺς κξ'. Καὶ ὅρος Ἀφῃρημένος, οἷον ἡ μελανία. Καὶ Συγκεκριμένος, οἷον ὁ μέλας. Καὶ Κατηγορηματικὸς, ὁ ἀφ' ἑαυτοῦτι δηλῶν. Καὶ Συγκατηγορηματικὸς, ὁ σὺν ἄλλῳ· οἷον πᾶς, ἑδεὶς, τὶς, ὁ πᾶς·

„δὲ σχέσει μόνῃ διαφέροντα . . . Ἁ-
„πλῶς μὲν γὰρ φωνὰς ὀνομάζομεν αὐ-
„τὰς, ὡς σημαντικὰς τῶν πραγμάτων
„. . . . ὅταν δὲ διπλόην τινὰ ἐν αὐταῖς
„θεασάμενοι, καὶ τὰς μὲν αὐτῶν ἄρ-
„θρους συντιθεμένας εὑρίσκοντες, τὰς
„δὲ ἃ, διαιροῦμεν αὐτὰς ἀπ' ἀλλήλων,
„καὶ τὰς μὲν ὀνόματα καλοῦμεν, τὰς
„δὲ ῥήματα . . . Ὅταν δ' αὖ πάλιν
„ἑκατέραν ὡς μέρος ἦσαν καταφάσεως,
„ἢ ἀποφάσεως, φάσιν καλεῖν ἀξιοῦμεν
„. . . Ὅταν δ' ἐν συλλογισμῷ παρα-
„λαμβανομένας ἐπισκοπῶμεν, ὅρους
„αὐτὰς ὀνομάζομεν. Ἀμμ. εἰς τὸ περὶ Ἑρμην.

(1) Ἀλλ' ἔστω ὄνομα ἀόριστον, ὅτι
„ὁμοίως ἐφ' ἑκατέρᾳ ὑπάρχει καὶ ὄντος,
„καὶ μὴ ὄντος. (Ἀρισ. περὶ Ἑρμην.)
„Ἐν γὰρ ἀναιρεῖν τὸ ὑπὸ τῆς ὡρισμένης
„δηλούμενον, τοῖς παρ' αὐτὸ πᾶσιν
„ἐφαρμόττει. (Ἀμμ. ἐνταῦθα.)

πᾶς· οἱ δὲ κυρίως ὅροι εἰσὶ, προσδιορισμοὶ δὲ καλῶνται, ὡς ἄρα, εἴτε καὶ ἡλίκοι τυγχάνουσιν, οἱ συμπαραλαμβανόμενοι αὐτοῖς ὅροι, προσδιορίζοντες. Διὸ καὶ τῶν ὅρων οἱ μὲν σιὼ αὐτοῖς προσδιωρισμένοι, οἱ δ' ἄνδ' ἀπροσδιόριστοι. Συγκατηγορηματικὰς δὲ ὄρας, καὶ τὰς πλαγίας τῶν πτώσεων ἀποκαλεῖν, ἴσως ἐκ ἄλογον.

§. σί. Ἔτι καὶ μερικὸς ὅρος ἐστὶν ἐχ ὡρισμένως· οἷον ἄνθρωπός τις. Καὶ ὡρισμένως, ἤτοι ἀτομικῶς, οἷον ἕτος ὁ ἄνθρωπος, ὁ Σωκράτης. Καὶ Περιληπλικὸς, οἷον τὰ ἑξ, ὁ ϛρατός. Καὶ Διανεμητικὸς ὁ πολλὰ μὲν ἅμα σημαίνων, καὶ τάτων ἐχ ἧτλον ἕκασον. Ταῦτα δὲ, ἤτοι τῶ αὐτῷ κατ' ἀσίαν λόγε μετέχοντα, ὥσπερ καὶ τῶ ὀνόματος, καὶ καλεῖται Συωώνυμος, οἷον ἄνθρωπος. Καὶ γὰρ καὶ Σωκράτης, καὶ Πλάτων, καὶ οἱ λοιποὶ ἐξ ἴσε, καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα. ἢ γᾶν τιὺ ἀσίαν, ἐν ψιλῇ τῇ τῶ ὀνόματος κοινωνίᾳ, διαφέροντα· καὶ λέγεται Ὁμώνυμος· οἷον ἄνθρωπος ὅ, τε ζῶν, καὶ ὁ ϲὺ εἰκόνι. Ἢ τέως καί τινα ὁμοιότητα κατὰ τὸν τῶ εἶναι λόγον διασώζοντα· καὶ ὅρος ἀκόει Ἀνάλογος. οἷον Βασιλεὺς ἐν μὲν πλιωοῖς Ἀετὸς, ἐν ἀνθρώποις δὲ, ὃν ὁ Θεὸς ἐβασίλευσε. Καὶ ὑγιεινὸν, καὶ τὸ φάρμακον, καὶ ὁ ἀὴρ, καὶ τὸ ἕρον. Α' καὶ ἀφ' ἑνὸς, καὶ πρὸς ϲὺ ἔχειν εἴρηται τιὺ πρασηγορίαν· οἷον ἀπὸ τῆς ὑγιείας ἅπαντα, καὶ πρὸς τιὺ ὑγίειαν. Ἐνταῦθα δὲ ἀναγέθωσαν, καὶ τῶν ὅρων ὅσοι ἐκ μεταφορᾶς σημαίνειν ἔλαχον, οἷον νηὸς ἰωίοχος, ὁ ναύτης (1). Τάτων ἓν μόνος ὁ Συωώνυμος Καθόλε ἀκόει, καὶ ἐπὶ τὰς πέντε ἐκείνας (§. μέ. κξ'.) τῶν ἐννοιῶν λόγας διανέμεται.

§. σιά. Ἔτι καὶ ὅρος ἐστὶ Παρώνυμος, ὁ ἀπότινος ἕτερε κατὰ διαφορὰν χήματος παραγόμενος· οἷον Ἀθανάσιος ἀπὸ τῆς Ἀθανασίας. Καὶ οἱ Συγκεκριμένοι δὲ ἀπὸ τῶν Ἀφῃρημένων (§. σθ'.) ἅπαντες. Καὶ ὁ πρὸς ἄλλον Ἑτερώνυμος, ἐν οἷς περὶ τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον, διαφέρει χέσει τὸ ὄνομα. οἷον ἀνάβασις, καὶ κατάβασις. Καὶ ὁ πρὸς ἄλλον Ἕτερος, ἔνθα τὰ σημανό-

(1) Μεταφορὰ γάρ ἐσὶν ὅταν ἀπὸ τῶ κυρίως δηλωμένε ἐφ' ἕτερόν τις τὸ ὄνομα μεταφέρῃ, μετὰ τῆς ἀμφοῖν ἀναλόγε ὁμοιότητος· ἤτοι ἀπὸ ἐμψύχων ἐπὶ ἔμψυχα, οἷον εἴ τις ποιμένα λαῶν εἴποι τὸν βασιλέα. ἢ ἀπὸ ἐμψύχων ἐπὶ ἄψυχα, ὑπαὶ πόδα νέατον Ἴδης. ἢ ἀπὸ ἀψύχων ἐπὶ ἔμψυχα, σιδήρεον ἦτορ. ἢ ἀπὸ ἀψύχων ἐπὶ ἄψυχα, σπέρμα πυρός.

μαινόμενα, καὶ ὄνομα, καὶ λόγον ἕτερον ἐπιδέχεται. οἷον ἵππος, καὶ ἐπιχήμη. Ἐφ' οἷς καὶ ὅροι οἱ κατὰ Γραμματικὸς συνώνυμοι, εἴτ' ἓν Ἰσοδύναμοι, ὡς ἐπὶ τῶν πολυωνύμων Ἄορ, ξίφος· καὶ οἱ Μετωνυμικοὶ, ὡς ὅτε Δημήτερα μὲν τὸν γλυκὺν καλοῦσιν, Ἥφαιστον δὲ τὸ πῦρ. Καὶ ὅρος δὲ καλεῖσθω τερὸς ὁ τὸ αὐτὸ ἀεὶ ἔνθα ἂν προτεθείη σημαίνων· οἷον ἐγὼ, σύ. Καὶ ὅρος ἀσατῶν, ὁ μὴ ἀεὶ τὸ αὐτὸ, ἄλλοτε δ' ἄλλο· οἷον πνεῦμα καὶ ὁ ἀὴρ, καὶ τὸ ἐν ἡμῖν ζωτικὸν, καὶ πᾶσα ἄϋλος φύσις. Καὶ Κόσμος τὸ πᾶν, καὶ ἡ τάξις, καὶ τὸ ἀνθρώπινον. Φανερὸν δ' ὅτι ἀσατοῦντες εἰσὶ καὶ οἱ ὁμώνυμοι, καὶ οἱ ἐξ ἀναλογίας, καὶ οἱ κατὰ μεταφορὰν (§. σί.) πάντες.

§. σιβ'. Ἔτι καὶ ὅρος Κατηγορικὸς, ὁ πρὸς μίαν τινὰ τῶν Κατηγοριῶν ἀνάγων τὸ δηλούμενον· οἷον ἄνθρωπος μὲν ἐπὶ τινὶ οὐσίαν, ὕπλιος δὲ ἐπὶ τὸ κεῖσθαι. Καὶ Διαβατικὸς, ὁ διὰ πάντων τῶν Γενῶν τοῦ ὄντος, ἢ τῶν πλειόνων διήκων, οἷον τὸ ὄν, τὸ τί, τ' ἀληθὲς, τ' ἀγαθὸν, τὸ ὑπάρχον, τὸ ἀνυπάρχον. Καὶ Ἀπόλυτος ὃ τὸ σημαινόμενον ἐχὶ πρὸς ἕτερον ἀπονένευκε. Καὶ Σχετικὸς, ὃ πρὸς ἕτερον· οἷον πατὴρ, δοῦλος.

§. σιγ'. Τέως δὲ καὶ ὅρος πρώτης ἐπινοίας, ὁ σημαντικὸς τῶν νοημένων, ἢ καθ' ἑαυτὰ πέφυκεν, οἷον τὸ ἔμψυχον, τὸ τετράπεν. Καὶ δευτέρας ἐπινοίας, ὁ ταῦτα σημαίνων οἷαπερ ἡμῖν παρίσταται θεωρέμενα, καθ' ἃς αὐτοῖς λόγοις προσναρμόζομεν. Οἷον εἰ τῶν εἰρημένων τὸ μὲν ὡς ὑποκείμενον προτάσεως ἀνασκέψαιτό τις, τὸ δ' ὡς κατηγορέμενον· ἢ ὡς γένος ὂν τοῦ παρὰ Γραμματικοῖς ἑκάτερον. ἢ τὸ μὲν ὡς τρισύλλαβον, τὸ δ' ὡς τετρασύλλαβον· καὶ τὰ ὅμοια. Καὶ ὅρος δὲ Ἡγέμενος ὁ ἕτερον συνεισάγων· οἷον τὸ ζῶον ὁ ἄνθρωπος. Καὶ Ἑπόμενος ὁ ἕτερον συναναιρῶν, οἷον τὸ ζῶον τὸν ἄνθρωπον. Καὶ Ἀντίστροφος ὁ συνεισάγοντε καὶ συνεισαγόμενος, καὶ συναναιρῶν, καὶ συναναιρέμενος, τὸν αὐτὸν καὶ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ· οἷον τὸ λογικὸν καὶ τὸ γελαστικόν. Καὶ διαιρέσεις μὲν τοῦ ὅρου τοσαίδε.

§. σιδ'. Ἐνταῦθα δὲ γενομένοις καὶ περὶ δυνάμεως τῶν ὅρων ἔσιν ἃ διαληπτέον. Τούτων ἓν ἤτοι φωνητικῶς, ἢ καὶ γραφικῶς ἐκκειμένων, διττῶς πως ἔχει πρὸς τὸν ἐννοηματικὸν ἕκαστος. τῇ μὲν γὰρ πρὸς τινὶ ἡγησαμένῳ τοῦ εἰπόντος, ἢ γράψαντος ἔννοιαν ἀφορᾷ, ἰδίως σημαντικῶς παρίσανε· τῇ δὲ πρὸς τινὶ ἑπομένῳ τοῦ τὸ εἰρημένον ἀκούσαντος, ἢ τὸ γεγραμμένον διελη-

θότος,

θότος, ἰῷ αἰτιωδῶς διεγείρει. Διὸ καὶ τῆς μὲν κυρίως σύμβολον ἐστὶ, τῆς δέτοι οἷον παραίτιος, σύμβολον δ' ἔ. Προϋποκεῖσθαι γὰρ ἐπάναγκες συμβόλε παντὸς τὸ συμβαλλόμενον, τῇ γᾶν ἐπινοίᾳ καὶ τελικῶς, εἰ μὴ πράγματι. Παραγεμιὼ τιὼ πρώτιω ἐκείνιω, καὶ χέσιν ἔτι ὁ ὄρος ἔχει πορρώτερω τινὰ καὶ ἔμμεσον ἄλλιν, συμβολικιὼ δὲ καὶ ταύτιω πρὸς τὰ πράγματα. τὰ μὲν γὰρ πράγματα ἐξεικονίζεταίπως (§. γ'. σημ.) διὰ τῶν νοημάτων, τα δὲ νοήματα διασημαίνεται διὰ τῶν φωνῶν· καὶ γίνεται ἄρα καὶ τᾶ εἰκονιζομένε σύμβολον, τὸ τῆς εἰκόνος.

§. σιέ. Ἐνθένδε δὴ καὶ τὸ παράτισι ζητέμενον. Πότερον αἱ φωναὶ τὰ νοήματα σημαίνειν πεφύκασι πρότερον, ἢ τὰ νοέμενα; ῥᾷσα ἔχειν δοκεῖ τιὼ ἐπίλυσιν. Ἐπὶ μὲν γὰρ τᾶ λέγοντος φανερὸν, ὡς ἐκεῖνα μὲν προηγεμένως, ταῦτα δὲ κατὰ τὸ ἀκόλεθον (1). Διὸ καὶ ἐὰν ἐκείνων διαφωνήσῃ, ψόσεται εἰπὼν· ἐὰν δὲ τέτων, ψοσθήσεται. Ἐπὶ δὲ τᾶ ἀκροωμένε, κυρίως εἰπεῖν, ἀδέτερον. Ἡ γὰρ τέτῳ δι' ἀκοῆς προσπίπσα ἔννοια, ἐκ ἄλλως, ἢ ὡς αἰτίας, τῆς ἐν τῷ ἀθητηρίῳ γενομένης πληγῆς ἐξήρτηται. Οὕτω δέτοι πρὸς τιὼ φωνιὼ τᾶ εἰπόντος αἰτιατῶς ἔχσα, πρῶτον μὲν τοῖς νοητοῖς αὐτοῖς ἀντιληπτικῶς παραβάλλει, δόυτερον δὲ καὶ τοῖς ἐκείνε νοήμασι. Διὸ κἀκείνων μὲν διαφωνέντα ἐψεῦθαι κρίνει, τέτων δὲ ψόσαθαι.

§. σιϛ'. Κατὰ τοίνιω τὰς τεθείσας διαφορὰς, ἡ τῶν ὅρων δυώαμις τριαχῶς θεωρείθω. Ἡ μὲν τῷ λέγοντι πρὸς τὰ νοήματα. Ἡ δὲ τῷ αὐτῷ πρὸς τὰ νοέμενα πράγματα. Ἡ δὲ τῷ ἀκροωμένῳ ἐπιθεωρεμένη πρός γε τὰ ὑπ' ἐκείνε λεγόμενα. Καὶ δυώαμις μὲν ὅρε ἡ πρώτη ἔτω, καθ' ἰῷ συμβολικῶς τὸ ἐν τῇ ψυχῇ κρυπτόμενον πάθημα, ἤτοι νόημα ἀμέσως δηλᾶται. Ἡ δὲ δὴ δόυτέρα, καθ' ἰῷ αὐτὰ τὰ πράγματα, διὰ νοημάτων μεσιτεόντων, διασημαίνεται. Τρίτη δὲ, καθ' ἰῷ δι' ἀκοῆς, ἥπερ ἂν ἐνήχήσειε προφερόμενος, ἢ δι' ὁράσεως, ἰῷ ἂν ὁπλικῶς κινήσειε γράμμασι χαραττόμενος, ἔννοιά τις τῇ ψυχῇ τᾶ ἐντυγχάνοντος, αἰτιωδῶς διεγείρεται. Μηδὲν δὲ διαφερέτω ἔννοιαν ἐνταῦθα ἐκλαβέσθαι, εἴτε τιὼ πρώτιω δι' ἁ-

(1) „Τάτε ὀνόματα σύμβολα ὄν- „νον, κατ' ἐπακολέθημα δὲ καὶ τῶν
„τα τῶν νοημάτων κατὰ τὸ προηγέμε- „ὑποκειμένων. Στρωματ. Βιβ. ή.

πλῆς φάσεως, εἴτε καὶ τινὶ κατὰ συνθεσιν, ἢ διαίρεσιν, περὶ ἧς ὕστερον.

§. σιζ'. Δυναμένῳ δὲ τριασῶς ἔτω τὸ ὄρος, κατὰ μὲν τινὶ πρώτῳ τῶν Δυναμένων σημειωτέον, Α'. ὡς ἐπὶ τῶν ἀδυνάτων, ἀδὲ οἱ ὅροι δυναμικοὶ· ἐκείνων γὰρ, κυρίως εἰπεῖν, ἀδὲ ἔννοιαι εἰσίν (§. μθ'.). Ὅθεν δὴ τὸ δίγωνον ὀθύγραμμον σχῆμα, καὶ τὸ Ἰσόπλευρον ὀρθογώνιον τρίγωνον, ὅροι παραπλήσιοι τῷ ἕλκυστῆρι, καὶ τῷ σκίνδαψος εἰσὶ, μηδεμίαν εἰς τὸ σημαίνειν δυνάμιν ἔχοντες. Β'. Ἐπὶ τῶν προσοχῆς ἀνθ, τῆς ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, φθεγγομένων, καὶ τῶν κατὰ φωνὴν, ἧς ἐκ ἐπαίασιν, εἰκῇ λεξιζόντων, ναὶ μὴν καὶ τῶν ἄλλως ἐξ ἀπαιδευσίας ἀκυρολεκτούντων, οἱ ὅροι ἀειδεῖς τε εἰσὶ, καὶ διάκενοι (1). Γ'. Προσέχοντι δὲ τῇ φωνῇ ἧς ἴδρυς ὧν κέχρηται, ἐν πρώταις ἐπιβολαῖς, οἱ ὅροι πλήρεις τε εἰσὶ, καὶ ἐκ ἐκπεπλωκότες τὸ δυνάσθαι· Κἂν ἄλλως τύχοι παραπαίοντις καὶ παραφθεγγόμενος· λέγουσι γὰρ καὶ ἔτοι, γνωσικῶς διηγούμενοι, ὧν ἂν λέγωσι. Δ'. Κατὰ τὰς ἐν συνθέσει, ἢ διαιρέσει ἐννοίας, ἢ τοιαύτας· Φιλαληθοῦντι μὲν, καὶ ἔτω πλήρεις οἱ ὅροι· ἐθελοψευδοῦντι δὲ, τετέχι, παρ' ὃ πέπεισμαι ἀποφαινομένῳ, ἀργοίτε, καὶ ἀμενηνοί.

§. σιή. Κατὰ δὲ τινὶ Δυνάμιν τινὶ Δευτέραν Α'. ἐπὶ τῶν ἀνυπάρκτων ὁ ὅρος ἀργεῖ· οἷον εἰ φαίητις, ὅτι παρὰ τὸν ὑφεσῶτα καὶ Κόσμος ἕτερος· τοιοῦτοι δήπε καὶ οἱ ὅροι τύχη, αὐτόματον, πεπρωμένη, καὶ οἱ παραπλήσιοι, ὧν ἄνθρωποι, κατὰ Δημόκριτον (2) εἴδωλα πλάσαντο πρόφασιν ἰδίης ἀγνοίης. Β'. Ἐπὶ τῶν κατ' ἀφαίρεσιν νοουμένων ἡμιτελῆς πως ἐστὶν, οἷον ἀνθρωπότης· τὸ γὰρ ἐν τοῖς ἔσιν, ἐχ ὡς ἐστὶν ἐδήλωσε, καθ' αὑτὸ οἷον φήσας, ἥπερ ἐ πέφυκε. Κἀκεῖνοι δὲ, φύσις, καὶ ἐσία, καὶ ὕλη, καὶ εἶδος παρὰ τὸ ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως ἡμιτελὲς πολλίν τινα τῇ διανοίᾳ ἐπιχέεσι καὶ τινὶ ἐκ τῆς ἀσαφείας ἀχλύν. Τέτοις συγκαταλεγέθωσαν, καὶ οἱ τῶν ἀδήλων καλουμένων ποιοτήτων σημαντικοί. Συμπάθεια, Ἀντιπάθεια, Ἔλξις, Ἀπόκρυσις, Ἀντιπερίστασις, Ἐντελέχεια, ὧν καὶ τὸ κοινὸν ἐπώνυμον,

(1) „Ταύτῃ τοι καὶ Διονύσιον τὸν „τὰ ὀρνιθιακὰ συγγράψαι λεγόμε„νον, διὰ λέξεως ἀκυρολογίαν ἐπεκά„λεν διάκενον. Εὐσάθ. ἐν Προοιμ. τῶν Παρεκβολῶν εἰς Διονύσιον τὸν Περιηγ.

(2) Παρ' Εὐσεβ. Εὐαγγελ. Προπαρα. Βιβλ. ιδ'. Κεφ. κζ'.

μον, τῆς ἀδυναμίας σαφὲς τεκμήριον. ὁ γὰρ ἀδήλως λέγων, μὴ εἰδέναι ὃ λέγει ὁμολογεῖ (1). Γ'. Ἐπὶ τῶν Οὐσιῶν ἀσαφὴς ἐσίας γὰρ ἀκριβῶς ἅψαιτ' ἂν ὅρος ἐδέ ποτ' ἐδείς. Δ'. Εἰδέ ποτε καὶ τὰ τῶν ἐσιῶν γνωρίσματα προσκαταλεχθείη, καὶ ὅτως ἀτελὴς ὁ ὅρος τὰ πολλὰ, ἐπεὶ τὰ πλεῖστα ἐπὶ τῶν πλειόνων ἡμᾶς διαφεύγει λανθάνοντα. Ε'. Ἐπὶ τῶν ποιοτήτων συγκεχυμένος πολλάκις, ἅτε δὴ τῷ πάθει σωωθῶν εἰς ταυτὸ τιὼ δωάμιν ὑφ' ἧς παθαινόμεθα, οἷον τῇ κατὰ τιὼ αἴθησιν ὀδύνῃ, τιὼ ὀδωποιὸν δωάμιν, καὶ τῇ θερμότητι τιὼ θερμοποιόν. ς'. Ἐπὶ τῶν δεκτικῶν ἐπιτάσεως καὶ ὑφέσεως, ἀσάθμητος, ὡς ἐδὲν μέτρον αὐτοῖς τεταγμένον προσάγειν οἷός τε ὤν. Εὕρηται μὲν γὰρ εἰς τιὼ τότε θεραπείαν τὰ ἐπιῤῥήματα οἷον τὸ μᾶλλον, τὸ ἧττον, τὸ λίαν, τὸ ἡρέμα, καὶ τ' ἄλλα, οἷς ἐπιτείνειν τε καὶ ἀνιεῖναι εἰώθαμεν τὰ λεγόμενα, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἔτι καὶ καθ' ἑαυτὰ ἀοριςαίνοντα, ἐκείνοις ὅρον κομιδῇ θέσθαι ἐχ οἷόν τε.

§. σιθ'. Κατὰ δὲ τιὼ Τρίτιω Δωάμιν ὁ ὅρος αἰτιωδῶς ἔχων (§. σιέ. σις'.) ἡμῖν οἷς περ ἐπιδρᾷ (τῷθ' ὃ παντὶ αἰτίῳ παρασυμβαίνει) συμμεταβάλλει, καὶ συμμετατίθεται. Οὐ γὰρ ἅπασιν ὅσοις ἂν ἐνηχήσειαν αἱ φωναὶ, φέρ' εἰπεῖν Θεὸς, κόσμος, φύσις, τὸ δίκαιον, τὸ ὅσιον, τὸ καθῆκον, κτ. τιὼ αὐτιὼ ἐξ ἴσε ἐμποιήσασιν ἔννοιαν. Ἑκάςῳ δὲ, ὡς εἰκὸς, τοιαύτιω, ἥπερ ἂν λαχὼν ἕκη, καὶ ἐπιβολῆς, καὶ μαθήσεως, καὶ ἀγωγῆς, ἃ μικρῷ διαφέρεσαν. Καὶ τὰ τοῖς ἄλλοις δέ τις ἀκέσας ἐπισκήπλοντα πάθη· οἷον ἔρωτος μανίαν, καὶ λαγνείας οἶςρον, καὶ βάρος συμφορᾶς, καὶ πτώσεως μέγεθος· καὶ τὰ ὅπως ἄλλως ἐπισυμβαίνοντα, ἐκ τῶν κατ' αὐτὸν, τὰς παραπλησίας ἴσως διὰ τέτων ἐγγενέθαι διαθέσεις τοῖς πεπονθόσιν ἡγήσεται· ἐλλιπῶς γεμιὼ καὶ διημαρτημένως κρίνων· πῶς γὰρ τὸ πλῆρες τε καὶ ἀκριβὲς τῆ πάθες σωήσει, μὴ τὸ τῆ πάσχοντος ἦθος, μὴ τὸν τρόπον, μὴ τὸ παρ' οἷς, καὶ πρὸς ἓς, καὶ ὑφ' ὧν, καὶ ὧν ἕνεκα· μὴ τὰ λοιπὰ τῶν περὶ τὸ πρᾶγμα, ἅπερ ἐ τὸ τυχὸν οἶδε βάρος τοῖς τοιέτοις προσεμποιεῖν, ἐπιλογισάμενος; Ἀλλαμιὼ καὶ ἐπὶ τῶν κατ' αἴθησιν προσπιπλόντων, οἷον ὡς

(3) Ἐπὶ γὰρ τῶν ἀγνοεμένων εἰς τέλος ὁμοίαν ἔχει τὴν δύναμιν ἡ τῶν ὀνομάτων ἐξήγησις (ἡ ἑρμηνεία) ταῖς ἀδιανοήτοις καὶ ῥηματικαῖς λέξεσιν (τοῖς τῶν ὀργάνων ἠχήμασι). Πολύβ. Βιβλ. Γ'. Κεφ. λς'.

ἡδύτι γίνεται τινὶ, ἢ ἀηδὲς πυθόμενος· ὅτι κοπῶδες τε καὶ βαρὺ, ἢ κᾶφον καὶ εὔφορον, ὅτι θερμὸν, ἢ ψυχρὸν, ἢ τραχὺ, ἢ λεῖον, κτ., ἐκ ἄλλως, ἢ ἐξ ὧν αὐτὸς ἐπαθλιώτατόποτε ἀὰθημάτων, ἢ ταῦτα φύσιν ἔχει τεκμαίρεσθαι ἕκαστος. Ἀλλὰ γὰρ ἀὰθήσεων οὐ ἀνθρώποις διαφοραὶ τοσαίδε, ὅσαι καὶ κράσεων.

§. σκ΄. Καὶ ταῦτα μὲν ἓν ὡς οἷόν τε σωστῶς ἐπισταθμωμένοις, καὶ τῶ σκοπῶ τῶν τι διεξερχομένων, ὡς ἐγγίσω (ἐπ' ἀκριβὲς γὰρ ἐπιτυχεῖν ἴσως ἀ δυνατόν.) γινομένοις, προσεκτέον δὴ καὶ ταῖς τῶν ὅρων ὑποβολαῖς, καθ' ἃς ποικίλως ἡμᾶς οἱ λέγοντες, ἢ γράφοντες, καὶ τῇ αὐτῇ φωνῇ κεχρημένοι, ἄλλοτε ἄλλως νοεῖν ἀνάγεσιν. Ἐπειδὴ γὰρ ἀσαφῶντες εἰσὶν οἱ ὅροι τὰ πολλὰ, (§. σιά.), οἵτε πρὸς ἡμᾶς ἐκ στόματος, ἢ ἀπὸ γραφῆς διαλεγόμενοι, ποτὲ μὲν ἀπερισκέπτως, ποτὲ δὲ καὶ ἑκόντες τέτων διαποικίλλεσι (1) τὰς δυνάμεις, νυῦ μὲν ὅτω, νυῦ δ' ἄλλως τιῶ αὐτιῶ φωνιῶ ἐκδεχόμενοι, προσοχῆς ἄρ' ἡμῖν χρεία σιωτόνε, καὶ σκέψεως ἐπιμελῶς, τῆς ἐκείνων ἐξικέσθαι διανοίας δι' ἐφέσεως ἔχεσιν.

§. σκά. Ἐπὶ τοίνυν ἑκάστω τῶν ὅρων ἐκ ἀπεριέργως παρατηρητέον Α΄. εἰ ὑλικῶς, ἢ φασὶ, καὶ ἀνθ' ἑαυτῆς ἡ φωνὴ τῷ λόγῳ παρείληπται, οἷα τὰ πολλὰ παρὰ τοῖς τεχνικοῖς φιλεῖ· ὁ ἄνθρωπος ἐστὶν ὄνομα, τὸ τύπτω ῥῆμα, ἢ Εἰδικῶς, καὶ ἀντὶ τῶ σημαινομένε πράγματος· ἐγένοντο γὰρ οἱ ἐκ τέτων σοφιστικῶς κατακομψεύσαμενοι, καὶ βᾶς εἰπόντες, ὃν φωνεῖς, ἐξέρχε-

(1) Παρασεσημάωται Ἰωάννῃ τῷ Κλεϊτίκῳ ἐν τοῖς περὶ Τέχν. Κριτικ. (Μέρ. Β΄. Τμήμ. Α΄. Κεφ. ς΄.), τὸ τῆς Δίκης ὄνομα ἐν ὀκτὼ ἔπεσι, κατὰ τὰ τέτταρας σημασίας διαφερέσας ἀλλήλων, ὁ Ἡσίοδος ἐξαληφῶς. (Εἰς Ἔργ. Καὶ Ἡμέρ. στίχ. 246.)

Ὦ βασιλεῖς ὑμεῖς δὲ καταφράζεσθε καὶ αὐτοὶ
Τήνδε ΔΙΚΗΝ· ἐγγὺς γὰρ ἐν ἀνθρώποισιν ἐόντες
Ἀθάνατοι λεύσσουσιν ὅσοι σκολιῇσι ΔΙΚΗΣΙΝ
Ἀλλήλους τρίβουσι, Θεῶν ὄπιν ἐκ ἀλέγοντες.
Τρὶς γὰρ μύριοι εἰσὶν ἐπὶ χθονὶ πολυβοτείρῃ,
Ἀθάνατοι Ζηνὸς, φύλακες Θνητῶν ἀνθρώπων,
Οἳ ῥὰ φυλάσσουσίν τε ΔΙΚΑΣ, καὶ ἐργέτλια ἔργα,
Ἠέρα ἑσσάμενοι, πάντῃ φοιτῶντες ἐπ' αἶαν.
Ἥ δέτε παρθένος ἐστὶ ΔΙΚΗ Διὸς ἐγκυγαυῖα.

Τὸ μὲν ἓν Α΄. ἡ Δίκη τὴν ΠΟΙΝΗΝ σημαίνει· τὸ δὲ Β΄. τὴν ΑΔΙΚΙΑΝ. τὸ δὲ Γ΄. τὴν ΔΙΚΑΙΟΣΤΝΗΝ. τὸ δὲ Δ΄. τὴν ΘΕΜΙΔΑ, τὴν ἐπὶ τῶν δικαίων ἔφορον.

ἐξέρχεταί σε τῆ σώματος. Ἀλλὰ παιδιὰ ταῦτα, καὶ λῆρος. Ἐκεῖνο δὲ δεῖ μὴ λανθάνειν, εἰδικὴν εἶναι ἐνίοτε τὸ ὅρος τὴν ἐκδοχὴν, κἂν ὑλικῆς χήμα ἀμπίσχοιτο. Τοῦτο ὑμῶν τὸ ἄρα ὑποδίκους ὑμᾶς καταστήσει τῆ αἰωνίω ἀρᾷ (1). Ἔνθα ἔκειν τὸ δισύλλαβον ἀπήχημα νοητέον, τὸ δὲ μὴ ὀρθῶς δι' αὐτὸ κατὰ τῆς δυσεβείας ἐπιφερόμενον. Καὶ ὁ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε Κύριε κτ., ἐκδεκτέον γὰρ κἂν τέτω τὸν ἐπικαλέμενον μὲν, μὴ ἐν ταῖς ὁδοῖς δὲ τὸ Κυρίε πορδόμενον.

§. σκβ'. Β'. Καὶ εἰ κατὰ τὸ ἄμεσον ὁ ὅρος κεῖται ὑποτεθεὶς σημαινόμενον, ἢ κατά γε τὸ ἔμμεσον καὶ πορρωτέρω· οἷον εἴτις τὴν μὲν πονηρίαν δίκας ὑπέχειν ἔφοι, βραβεύεσθαι δὲ τὴν ἀρετὴν ἀξίως, δῆλος ἐστὶ τὸς πονηρὸς τῷ λόγῳ νοεῖν ἐθέλων, καὶ τὸς ἀγαθὸς τῶν ἀνδρῶν καὶ παιδαίως. Οὕτω τοι καὶ πᾶσα ἡ γῆ χεῖλος εἴρηται γενέσθαι ποτὲ, ἢ ὅτι πᾶσα ἡ πόλις ἐσείσθη, καὶ ὅσ' ἄλλα σωεκδοχικῶς ἔτω λεγόμενα, ἃ καὶ διακρίνειν ἐ δυχερές.

§. σκγ'. Γ'. Καὶ εἰ καθ' αὑτότι λέλεκται, ἢ κατὰ συμβεβηκὸς, καὶ δι' ἄλλο· οἷον ἐχ ᾗ ἄνθρωπος σὐτέχνως μεσεργεῖ, ἀλλ' ᾗ μεσικός. Καθ' αὐτὸ ἓν μάλισα τὸ εἶδος, καὶ ἡ διαφορὰ, καὶ πᾶν ἐσιῶδες. Οὕτω τοι ἀκέσαντες ὡς ὁ Ἰατρὸς ἀπώλεσε τὸν κάμνονται, ἐ καθ' αὐτὸ τὸ ῥηθὲν ἐκδεξόμεθα.

§. σκδ'. Δ'. Καὶ εἰ κατὰ Πρώτιν Ἐπίνοιαν ὁ ὅρος ἐλήφθη, ἢ κατὰ Δεύτεραν. Διαφέρει γὰρ τῇ δε, ἢ τῇ δε νοεῖν. περιπατεῖ μὲν γὰρ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ἔστι δὲ εἶδος ἔτως. Ταῦτ' ἔν, καὶ τὰ παραπλήσια ἐδὲ λόγε τις ἂν ἀξιώσειεν, εἰ μή τινες ἦσαν, οἱ σὺν ταύταις ταῖς διπλόαις τὸ παρ' αὐτοῖς λόγε τὸ κράτος πολλάκις τιθέμενοι.

§. σκέ. Ε'. Καὶ εἰ μερικὸς εται, ἢ γὲν κεκοίνωται· ἔστι γὰρ ὁ φιλόσοφος ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ἐκ ἔστι δὲ ἡ Φιλοσοφία ἄνθρωπος, ἔτως. ζῶν δὲ, καὶ ἔμψυχος καὶ λογικὸς ὁ ἄνθρωπος, ἑκατέρως.

§. σκς'. ς'. Καὶ εἰ ὁ κοινὸς ὅρος ἀντὶ πάντων συλλήβδιν, ἐκ ἀνθ' ἑνὸς δ' ἑκάστε χωρὶς νοητέος· οἷον αἱ ἀρχαὶ κατ' Ἀριστοτέλιν εἰσὶ τρεῖς, τὰ στοιχεῖα τέτταρα, αἱ αἰσθήσεις πέντε, ἢ καθ' ἑκάτερον· οἷον αἱ ἀρχαὶ ἁπλαῖ, τὰ στοιχεῖα ὑπὸ Σελήνιν, αἱ αἰσθήσεις σωματικαί. Καὶ ἡ ὕλη δὲ ἁπλῆ. Καὶ τὸ πῦρ

(1) Βασίλ. ἐν τοῖς κατ' Εὐνομίκ.

πῦρ ὑπὸ Σελιώιω. Καὶ ἡ ὅρασις σωματικὴ. Ἐνθα καὶ τὰ τῆς διανομῆς διαιρετέον, πῇ μὲν ἄχρι καὶ ἀτόμων κατιόσης, οἷον τὸ ζῶον ἐξὶν αἰσθητικὸν· πῇ δ' ἄχρι τῶν Εἰδῶν ἰσαμενίης· καὶ τούτων ἤτοι πάντων, οἷον ἐκάλεσεν Ἀδὰμ ὀνόματα πᾶσι τοῖς κλιώσι, κτ. ἢ τινῶν, οἷον ἀπὸ παντὸς ξύλε τῇ ἐν τῷ παραδείσω βρώσει φαγῇ. Καὶ πάντα ὡς λάχανα ἐδίετε. Καὶ πάντα τὰ ζῶα λιῦ ἐν τῇ Κιβωτῷ. κτ.

§. σκζ'. Ζ'. Καὶ εἰ ὁ ἐπὶ μέρες ὅρος διώρισαν πάντη, ἢ ἔτι ἀοριζαίνων ἐξὶν· οἷον χείρτις πρὸς λῆψιν προτείνεσθαι λέγεται, ἀλλ' ὅπω δῆλον ποτέρα ἡ δεξιὰ, ἢ ἡ ὁΩώνυμος· χειρὶ δὲ γράφειν, λιῦ τις εἴποι, τλιὺ δεξιὰν ὑπεσήμανεν. Καὶ εἰ ὁ τῆ ὅρε διορισμὸς τέλειος μὲν ἀδηλος δὲ, καὶ ἀμφισβητήσιμος. οἷον ὁ ἄριζος τῶν Ἀχαιῶν· ἡ πίσις ἡ ἀληθής. Αὕτη γὰρ μία τῷ ὄντι, ἡ πίσις ἐξὶν ἡμῶν· Ἀλλὰ καὶ τοιαύτλιν διατείνεται εἶναι τλιὺ ἑαυτῆ ἕκαστος.

§. σκή. Η'. Καὶ εἰ, καὶ ὅπως δὲ, τοῖς καλεμένοις προσδιορισμοῖς (§. σϑ'.) (1) οἱ ἐπὶ τῆς προτάσεως ὅροι πεφύκασι διατίϑεσθαι. Προσδιορισθείσης γὰρ καθόλε τε καὶ καταφατικῶς διὰ τῆ Πᾶς, ὁλοβαθὴς μὲν τῶν ὅρων ἑκάτερος, ὁλοπλατὴς δὲ ὁ ἕτερος· τετέσιν ὁ ὑποκείμενος· οἷον πᾶς ἄνθρωπος ζῶον. Προσδιορισθείσης δὲ ἐν μέρει καὶ καταφατικῶς διὰ τῆ Τὶς, ὁλοβαθὴς μὲν ἑκάτερος, ὁλοπλατὴς δὲ ἑτέρος. οἷον τὶς ἄνθρωπος φιλόσοφος. Προσδιορισθείσης δὲ διὰ τῆ Οὐδεὶς καθόλε ἀποφατικῶς, ὁλοπλατὴς ἐξὶν ἑκάτερος. οἷον ἐδεὶς λίθος ἐξὶν αἰσθητικός. Προσδιορισθείσης δὲ διὰ τῆ Οὐ πᾶς, ἀποφατικῶς καὶ ἐν μέρει, ὁλοπλατὴς ἐξὶν ὁ ἕτερος· τετέσιν ὁ κατηγορέμενος. οἷον ἐπᾶν Σῶμα ἐξὶν αἰσθητικόν.

§. σκϑ'. Θ'. Καὶ εἰ ἐπὶ τῶν προσδιωρισμένων προτάσεων διὰ τῆ Πᾶς, ἢ τῆ προσδιορισμῆ δυνάμις, ὡς εἴρηται (§. σκέ.) ἀϑετεῖται. Φιλεῖ γὰρ καὶ ἄλλως, τὸ πᾶς πολλάκις εἰς πλήϑος

(1) „Προσδιορισμοὶ δὲ λέγονται „οἱονεὶ προσρήματά τινα συντατλόμε„να τοῖς ὑποκειμένοις, καὶ δηλοῦντα „ὅπως ἔχει τὸ κατηγορέμενον πρὸς τὸ „πλῆϑος τῶν ἀτόμων τῶν ὑπὸ τὸ ὑπο„κέμενον, ἅτε ὡς ὑπάρχον, ἅτε ὡς „μὴ ὑπάρχον λαμβάνοιτο . . . Καὶ „τέσσαρα ἐσὶ τὸν ἀριϑμόν. Πᾶς καὶ Οὐδὰς· Τὶς, καὶ Οὐπᾶς· Ἀμμών. εἰς τὸ περὶ Ἑρμην.

θες σημασίαν μεταλαμβάνεσθαι (1), οἷον φαμὲν πάντες ἐθεάσαντο, ἀντὶ οἱ πλεῖστοι. ἔτως Ἰσοκράτης (2)· „ὁμολογεῖται „τιὼ πόλιν ἡμῶν πᾶσιν ἀνθρώποις εἶναι ὀνομαστάτην.

§. σλ'. Ι'. Καὶ ἐπὶ τῶν ἀπροσδιορίστων δὲ, πότερον καθόλε δέον τὸν ὅρον νοεῖν κατ' ἀκρίβειαν, ἢ ὡς ἐπὶ τὰ πολλὰ ἐκτεινόμενον, ἢ ἐπ' ἐλάσσονα τινά; Εἰ γὰρ ἐσιῶδες εἴη τὸ κατηγορέμενον καὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης προσόντων· ὅ, τε ὑποκείμενος ὅρος τύχοι τῶν προσηγορικῶν, δῆλον ὅτι καθόλε Μεταφυσικῶς, τετέχνη ἐπ' ἀκριβές νοηθήσεται· οἷον τὸ Ἰσόπλευρον τρίγωνόν ἐστὶν Ἰσογώνιον· εἰ δέτι τῶν μὴ ἐσιωδῶς κατηγορεῖτο, τῶν γεμιὼ ὡς τὰ πολλὰ συμβαίνειν εἰωθότων, ὁ ὅρος ἠθικῶς, ἢ φασὶ, καὶ ἐκ ἀνάγκης ἐξαιρέσεως καθολικοῦθήσεται· οἷον οἱ γέροντες παλίμπαιδες εἰσὶν, οἱ νέοι παλίμβολοι· λάλον τὸ θῆλυ. Ἐὰν δὲ τῶν ὡς ἐπ' ἐλατ̃ον ὑπάρχῃ τὸ κατηγόρημα, ἢ τῶν ὡς ἐπίσης, τῷ μὲν ὄντι ἀναλόγως καὶ τὰ τῆ πλάτες τῷ ὅρῳ περιγραφήσεται. οἷον οἱ ἄνθρωποι εἰσὶ φιλόσοφοι, εἰσὶν ἄδικοι, εἰσὶ δίκαιοι, κτ. Ἡδὲ τῆ λόγε ἐκφορὰ ἔκεν ἀνέλεγκτος. ἄτοπον γὰρ ὡς καθόλε ἐκφέρειν, τὸ ἐν μέρει μόνον ἀληθείας ἐχόμενον (3).

§. σλά. Ταῦτα τε ἓν, καὶ τὰς ἐπισυμβαινέσας ἄλλως τροπὰς τῷ λόγῳ προσέτι διακριτέον. οἷον εἰ κατ' ἔμφασιν ἐλήφθη ἐν αὐτῷ τις ὅρος, ἢ γᾶν ἐν χήματι ἀκυρολογίας οἱονεὶ παρέρριπλαι. Καὶ εἰ φάσιν ἐπιδέδεκται, ἢ ἔκφασιν, ἢ ἔκτασιν, ἢ συ-

σολιὼ

(1) „Τὸ πάντες ἀντὶ τῆ πολλοὶ „κατὰ μεταφορὰν εἴρηται. τὸ γὰρ πᾶν πολύτι Ἀριστ. Ποιητ. Κεφ. κέ.

(2) Ἰσοκράτ. ἐν Ἀρχῇ τῆ πανηγυρικ.

(3) Τινὲς ἓν Καθόλε μὲν, δογματικῶς ἐκφερομένην φασὶν ἐνδεκτέον τὴν ἀπροσδιόριστον, ἐπὶ μέρες δὲ, ἐν χαρακτῆρι διηγηματικῷ. οἷον ἄτις τὸν ἄνθρωπον λευκὸν εἶποι (φασὶν) ὡς δογματίζων, ψεύσεται. Εἰ δὲ ἰσορῶν φέρε τὰ τῶν Σκυθῶν, προδήλη ὅτι λευκὸς ὁ ἄνθρωπος, ἀληθεύσει, ὡς ἄρα περὶ τῆ κατὰ τὴν Σκυθίαν ἀνθρώπε, ἤτοι ἐν μέρει, διαλεγόμενος. (Art. Cogitandi Μέρ. Β'. Κεφ. ιγ'.) Οἱ δὲ καὶ ὡς ἐκ τῆ ἄρθρε παρόντος, ἢ ἀπόντος πασᾶθαι τὰ τῆς ἀπροσδιορίστε ὑπέλαβον. „Εἰ μὲν γὰρ ἄρθρον ἔχει (φησὶν ὁ Ἀ„νώνυμος ἐν Συνόψει τῆ περὶ συλλογ.) „ἰσοδυναμᾶ τῇ καθόλε προτάσει· οἷον „ὁ πιστεύων ζήσεται... Εἰ δ' ἄρθρον „ἐκ ἔχει ἰσοδυναμᾶ τῇ μερικῇ. οἷον „Ἀπόστολος εἰμὶ Ἐθνῶν. Ἀλλ' ὅσον ἐπισφαλῶς, ἐπιγνῶναι ῥάδιον. πῶς γὰρ; ὅπε ἀκόντες ὅτι ὁ Ἀπόστολος τάδε φησὶν, ἐ μόνον ἐν μέρει ἕνα τινὰ τῶν Ἀποστόλων ἀκόμεν, ἀλλὰ καὶ τὸν Παῦλον ἀτομικῶς ἐξ ἀντονομασίας;

ςολιύ. Εἰ μεταληφθεὶς ἠλλοτρίωται· εἰ προσδιατεθεὶς ὑπ' ἄλλȣ τί πέπονθεν, ὧν ὑπ' ἀλλήλων οἱ ὅροι πεφύκασιν. Ἔςιν ȣ̃ν Ἔμφασις, λέξις δι' ὑπονοίας αὔξȣσα τὸ λεγόμενον, οἷον παρὰ τῷ Ποιητῇ πᾶν δ' ὑπεθερμάνθη ξίφος αἵματι, τȣ̃ ἁπλῶς ἐμιάνθη δυναμικώτερον. Ἀκυρολογία δὲ τῆς ἐν τῇ λέξει ἀναλογίας παράβασις· ὡς ἵππων ἐπεβήσατο παρὰ τῷ αὐτῷ, ἀντὶ ἵππον. Ἐν δὲ Στάσει ὁ ὅρος λέγεται, ὁ μὴ τȣ̃ χρόνȣ τȣ̃ κατὰ τὸ κείμενον ῥῆμα, ἔξω γινόμενος. οἷον (τὸ τȣ̃ Διονυσίȣ πρὸς τὸν κιθαρωδὸν) ὅσον εὔφραινες ᾄδων, τοσȣ̃τον ἔχαιρες ἐλπίζων. Ἔνθα τῶν ὅρων ᾄδων, καὶ ἐλπίζων, ὁ μὲν τῇ ἐκ τῆς ὠδῆς τέρψει, ὁ δὲ τῇ ἐκ τῆς ἐλπίδος θυμηδίᾳ τῷ χρόνῳ σύνδρομοι. Ἔκςασιν δὲ πάσχȣσιν οἱ ὅροι τῆς κατὰ τὸν χρόνον διαφορᾶς ἐξιςάμενοι· οἷον τυφλοὶ ἀναβλέπȣσι, καὶ χωλοὶ περιπατȣ̃σι, καὶ κωφοὶ ἀκȣ́ȣσιν, οἱ πρότερον δηλονότι ταῦτα τυγχάνοντες. Ἔκτασιν δὲ, οἱ παρὰ τὸν ὑπὸ τȣ̃ ῥήματος δηλȣ́μενον, καὶ πρὸς ἄλλον χρόνον ἐπεκτεινόμενοι. οἵαν ὁ ὅρος οἱ πραεῖς, ἐφ' οἷς ὡς ἄρα κληρονομήσοντες τὴν γῆν, μακαρίζονται καὶ ἤδη, πρὸ τȣ̃ τυχεῖν τῶν μακαρίων ἐλπίδων. Συςολὴν δὲ, οἱ πρὸς ςενωτέραν ἧς πεφύκασι, συςελλόμενοι σημασίαν· ȣ̃τω Μήτηρ τῶν ζώντων ἡ προμήτωρ εἴρηται, τῶν ἀνθρώπων μόνων τȣ̃το τυγχάνȣσα. Συςέλλοιτο δ' ἂν ὁ ὅρος πολλαχῶς. ἤτοι γὰρ κατ' ἐξοχὴν, ὡς ἐπὶ τȣ̃ τεθέντος παραδείγματος. ἢ προσθέσει ὅρȣ μερικωτέρȣ· οἷον τὸ ζῶον ὁ Ἐλέφας, παντὸς χερσαίȣ ὑπερέχει μεγέθει. ἢ ἐπιθέσει ἐπιθέτȣ· οἷον βασιλεὺς φιλόσοφος τοῖς ἀρχομένοις εὐκταιότατον· ἢ ἐπεμβολῇ λόγȣ, οἷον ὁ ἄνθρωπος, ὃς φυλάσσει τὸ ἑαυτȣ̃ ςόμα, τηρεῖ τὴν ἑαυτȣ̃ ψυχήν. ἢ προσθήκῃ πτώσεως, οἷον ὁ Ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος ἐμπέπρηςαι. Καὶ ὁ Αἰθίωψ λευκὸς τȣ̀ς ὀδόντας. Τελευταῖον δὲ Ἀλλοτρίωσιν οἱ ὅροι πάσχȣσι, μεταλήψει ἀπὸ τȣ̃ κυρίȣ ἐπί τι ἕτερον σημαινόμενον· οἷον πόλεως ψυχὴ (ὡς ὁ Δημοσθένης ἔφασκεν) ὁ νόμος· διὰ γὰρ τȣ́τȣ πόλις πᾶσα, ὥσπερ διὰ τῆς ψυχῆς τὸ σῶμα συνέχεται.

§. σλβ'. Ἐπὶ δὲ τȣ́τοις ἅπασι καὶ τὴν τῶν ἐπιθετικῶν ὀνομάτων δύναμιν, ἄλλοτε ἄλλην τῷ λόγῳ εὑρήσομεν. Ἀεὶ γȣ̃ν τὸ κατηγορȣ́μενον (κἂν ἄλλως ȣ̓σιαςικὸς ὅρος ᾖ) ἐπίθετον οἷον τȣ̃ ἰδίȣ ὑποκειμένȣ καθίςαται, καὶ τȣ̃το πως ἐπονομάζει, ὡς φασὶ, καὶ ποιῶς πως διατίθησιν· ἢ, ὡς οἰκειότερον φᾶναι,

διαγνω-

διαγνωρίζει, τέτῳ προσναρμοθά. Ἀλλ' ὁτὲ μὲν ὑλικῶς, ὁτὲ δὲ κατ' εἶδος τὸ κατηγορέμενον ἁρμόζεται τῷ ὑποκειμένῳ ἑάντι τῶν συγκεκριμένων δηλαδὴ ὑποκέηται. Οὕτω δυοῖν τέτων θεωρεμένων ἐπὶ τῷ ὅρῳ Φιλόσοφος, τῆς τε κατὰ τὸ φιλοσοφίαν ἕξεως, καὶ τῷ ἔχοντος, ὁ τὸν Φιλόσοφον Φιλοσοφεῖντε καὶ γελᾶν εἰπών, τὸ μὲν τῇ ὕλῃ, τὸ δὲ τῷ εἴδει ἀριδήλως ἀπέδωκεν. Ὡσαύτως δὲ ὑποκειμένε ἀνεπλυγμένως ἐσιαζικῦ μετὰ ἐπιθέτε ἡ ἀπόδοσις πῇ μὲν ὑλικὴ ἔσαι· Οἷον ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, υἱὸς ἰῷ Φιλίππε καὶ Ὀλυμπιάδος· ὁ γὰρ Ἀλέξανδρος καθ' αὑτὸν, καὶ εἰ ἄλλοθεν μέγας ἰῷ, υἱὸς ἐκείνοις γεγένηται. Πῇ δὲ εἰδικὴ, οἷον ὁ μέγας Ἀλέξανδρος, ἰῷ ὁ ἄριςος τῶν υἱέων Φιλίππε, τὸ γὰρ ἄριςος ἐνταῦθα τῷ μεγάλῳ προσέζδοκται. Ἐλέγχει δὲ τῆς ἀποδόσεως τὸ διαφορὰν, ἡ τῷ ὅρῳ καθ' αὑτὸ καὶ μὴ κατὰ συμβεβηκὸς ἐκδοχήτε καὶ λῆψις (§. σκγ'.). Οὕτω καὶ Δημοσθένης ὁ ῥήτωρ, δεινὸς ἰῷ εἰπεῖν, νοητέον γὰρ ὡς ἡ ῥήτωρ. Εἰ γὰρ ἔκειτο ὅτι δεινὸς ἰῷ φαγεῖν, νοητέον δήπε ἂν εἴη, ὡς ἡ Δημοσθένης. Ὡσαύτως Ὅμηρος ὁ Ποιητὴς, ἀνὴρ δαιμόνιος ἐγένετο, καὶ τυφλός. Τὸ μὲν, τὸ περὶ τὸ σῶμα δηλαδὴ πάθος, ἦ Ὅμηρος· τὸ δὲ τῷ ποίησιν, ἦ Ποιητής.

ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ Σκέψεως.

ΚΕΦ. ΠΡΩΤΟΝ.

Τί δήποτε ἡ Σκέψις ἐςὶ, καὶ ἐφ' οἷς, καὶ ὅπως αὐτῇ Προσχρηςέον.

§. σλγ'.

Οἱ ἀπὸ τῶν πρώτων Ἐννοιῶν ἀπερισκέπτως ἐπὶ τὸ κρίνειν εὐθὺς ἐπισπεύδοντες, ȣ̓ κατὰ τὴν φύσει προσήκȣσαν ταῖς ἐνεργείαις τȣ̃ Νȣ̃ χωρεῖν ἐοίκασι πρόοδον· τῶν δὲ μεταξὺ γινομένων παραμελȣ̃ντες, καὶ τῶν ἄκρων ἐχόμενοι, τοῖς ὑπερβάθμιον αἴρȣσι πόδα εἰσὶ παραπλήσιοι, ἢ τοῖς ἀναμαστήτως τὰ σιτία ἐπὶ τὸν ςόμαχον παραπέμπȣσιν (1)· ὅπερ ȣ̓δ' ἀσφαλὲς ἐπιχειρȣ̃σιν ἀεὶ, ȣ̓δ' ἄλλως ἐφικτὸν ἐνίοτε ȣ̓δ' ἀνύσιμον. Οὐ γὰρ ἐναργῆτε καὶ δῆλα πρὸ ὀφθαλμῶν τῇ ψυχῇ πάντα, οἷς ἂν ἐπιβάλλοι, ἐχȣ́σῃ, ȣ̓δ' ἐξ ἑτοίμȣ ἀεὶ παρέςαι καὶ τὴν περὶ αὐτῶν κρίσιν ἐνέγκασθαι· τοιȣ́τοις δὲ συχνὰ τοῖς νοητοῖς ἀπαντᾷν εἰκὸς, ἐφ' οἷς καὶ τὸ κατανεῦσαι αὐτῇ καὶ τὸ ἀνανεῦσαι ἔργον, μηδενὸς, ἢ μὴ ὅσον ἀπόχρη συμφανȣ̃ς τȣ̃ λόγȣ παρόντος, δι' ὃν ἂν πρὸ τȣ̃ ἑτέρȣ θείη τὸ ἕτερον.

§. σλγ'.

(1) „Χρῆναι γὰρ ἔγωγε φημὶ, τȣ̀ς „οἵπερ ἂν εἶεν σεπτοὶ καὶ σεσοφισμένοι, „καὶ τῶν ἀληθῶν δογμάτων ἐρευνηταὶ, „ȣ̓χ ἅπαξ, ἀλλὰ πλειςάκις ἄνωτε καὶ „κάτω ςρέφειν, τὰς ἐφ' ἑκάςῳ τῶν „ἀπορȣμένων ἐννοίας, καὶ οἷον ἀναμασ„σᾶσθαι συχνῶς, καὶ οἷον ἀκαταλή„κτοις ἀκριβείαις κατισχνȣ̃ν ἐπείγεσθαι „τὰ δυσέφικτα τῶν θεωρημάτων· τὸ „γάρ τοι παραδεχθὲν ἁπλῶς καὶ ἀ„βασανίςως, καὶ ταῖς ἐρεύναις ȣ̓ τε„τριμμένον, γένοιτ' ἂν ἐσθ' ὅτε καὶ „ἐπιζήμιον. Κύριλλ. Ἀλεξ. Κατὰ Ἰȣλιαν. Βιβλ. Θ'.

§. σλδ'. Τοιούτων δ' ὄντων, περὶ ἃ τὸ κρίνειν ἤτοι ἀμήχανον, ἢ χαλεπὸν ἐστὶ καὶ ἐπισφαλὲς, πάντες ὡς εἰκὸς τὸ τῆς σκέψεως ἡμῖν ἐπισυνίσωσι, δι' ἧς ἰέναι πᾶσα ἀνάγκη τὸν ὀρθῶς περὶ τῶν πραγμάτων ἀποφαίνεσθαι μέλλοντα. (1). Οὐ γὰρ μὴ εὕροι ποτὲ τλιὼ λύσιν, ὃς ἂν τὸν δεσμὸν ᾧ συνέχεται, μὴ ὅσον ἄλις περισκοπήσειεν (2), δι' ἂν μὴ προβαίη ἁπλανῶς δι' οὗ δεῖ ἧς ἐκ ἔγνω· κἂν εἰ προέλθοι τυχὸν, καὶ κατὰ τὸ πέρας γεγονὼς ἐνδοιάσει, πρὸς ὃ ἂν ἀφίκοιτο (3). Καὶ ἁδὲ μᾶλλον ἀπορήσει, ὁ μὴ ἀπορήσας ἢ δέον· ἁδ' ἀσφαλῶς τε καὶ πεποιθότως ἀποφανεῖται, ὁ μὴ καλῶς περὶ τῶν προκειμένων αὐτῷ προδιασκεψάμενος.

§. σλέ. Τοιγαροῦν ἀναγκαία ἔτως ἡ σκέψις ἅσα ἐπὶ πάνυ πολλῶν, ἀνέργειάτις τῇ Γνωσικῇ ἐυγχάνει, ἑπομένη μὲν τῇ προσλήψει, ἡγεμονίη δὲ τῆς κρίσεως, ἐπὶ τῶν ἀδηλοτέρων· τῇ μὲν ἑπομένη· Προϋποτίθησι γὰρ τὰς πρώτας ἐννοίας, περὶ ἃς καὶ τλιὼ διατριβὴν ἔχει ἡ σκέψις, πάντα τρόπον αὐτὰς ἐπιθεωροῦσα, καὶ ἀνιχνεύουσα· τῆς δὲ ἡγεμονίη· Προϋποτίθεται γὰρ τῆς κρίσεως· Ἐπεὶ καὶκείνης χάριν αὕτη προαπαιτεῖται ἡ τῶν ἐννοιῶν προεπιθεώρησίς τε καὶ ἔρδνα, ἵνα ἀσφαλῶς ἐκείνη ὡς εἶοντε ἔψοιτο. Ἐπὶ δὲ τῶν ἀδηλοτέρων, καὶ τούτων δήπου πάνυ πολλῶν· ἁδὲ γὰρ ἐπὶ πάντων ἀναγκαία ἡ κατὰ τλιὼ σκέψιν τοιάδε περιεργία, ὡς ἔπειτ' εἰρήσεται.

§. σλς'. Ἀκριβέστερον δὲ ὁριζομένοις ἔστιν ἡ σκέψις Ἐποχὴ τῆς κρίσεως, μετὰ τῆς προσηκούσης προσοχῆς καὶ ἐρεύνης, ἐπὶ τῶν μὴ, ὅσον ἀπόχρη, ὅπως ἔχει χέσεως πρὸς ἄλληλα, καταναυσμένων. Οἷον εἴτις τὸ ἡλίε σῶμα ἐννοήσας, διενθυμηθεὶς δ' ἐφεξῆς, καὶ τὸ σεγανόντε καὶ σερέμνιον τῆς τινῶν σωμάτων συσάσεως, εἶτα μηδαμόθεν σιωρῶν, πότερόν ποτε προσῆκον τῷ φωτὶ-

(1) „Ἐσὶ δὲ τοῖς εὐπορῆσαι βουλομέ„νοις πρᾶγμα τὸ διαπορῆσαι καλῶς. Ἀ„ριστ. τῶν Μετὰ τὰ Φυσ. τὸ Β'. Κεφ. ά.

(2) „Ἡ γὰρ ὕστερον εὐπορία λύσις „τῶν πρότερον ἀπορημένων ἐστί. λύειν „δ' ἐκ ἔνι ἀγνοοῦντα τὸν δεσμόν. .... „Ἡ γάρτις ἀπορεῖ, ταύτῃ παραπλή„σιον πέπονθε τοῖς δεδεμένοις, ἀδύνα„τον γὰρ ἀμφοτέρως προελθεῖν ἂς τὸ „ἔμπροσθεν. Αὐτ.

(3) „Διὸ δεῖ τὰς δυσχερείας τεθεω„ρηκέναι πάσας πρότερον· τούτων χάριν, καὶ διὰ τὸ τὰς ζητοῦντας ἄνευ „τοῦ διαπορῆσαι πρῶτον, ὁμοίως ἔναγ τοῖς ποῖ δεῖ βαδίζειν ἀγνοοῦσι. Καὶ πρὸς „τούτοις ἁδ' ἅποτε τὸ ζητούμενον εὑρη„κεν, ἢ μὴ, γινώσκειν· τὸ γὰρ τέ„λος τούτῳ μὲν ἀδήλον, τῷ δὲ καλῶς „προηπορηκότι δῆλον. Αὐτ.

φωσῆρι σεγανῷ εἶναι καὶ ἀντιτύπῳ, ἢ μὴ, παρὰ τὶὼ τῆς χέσεως ἄγγοιαν, ἐπέχοι τὶὼ κρίσιν, καὶ μηδὲ καταφάσκοι, μηδ' ἀπαναίνοιτο (1)· μεταξὺ δ' ἑκάτερον ἀκριβολογῶν ἐπιθεωροίη ἄμφω, καὶ παραβάλοι πρὸς ἄλληλα παντοίοις τρόποις ἀναθεωρῶν, ἕως ἅτινα ἐν τούτοις οἰκειότητος, ἢ διαφωνίας χέσιν φωράσηται, καθ' ἣν ἂν ἀποφαίαιτο ἀντίτυπον, ἢ μὴ, τῆς ἐν τῷ ἡλίῳ ὕλης πεφυκέναι τὶὼ σύσασιν· ἔτος τὶὼ σκέψιν, περὶ ἧς ἡμῖν ὁ λόγος, μετιέναι εἰρήσεται.

§. σλζ'. Καὶ ἐποχὴ μὲν εἴρηται τῆς Κρίσεως ἡ σκέψις, ὡς οἵατις ἔσα τῇ Κριτικῇ ἀναχαίτισις, ἣ τὶὼ συγκατάθεσιν ἀπερισκέπτως τὰ πολλὰ καὶ προαλέξερον φερομένω, οἷον ἵππε δυσιωΐε φορὰν ἀσελγῆ καὶ ἀκόλασον ἡ ψυχὴ διακατέχει καὶ ἴσησιν, ὡς ἂν μὴ τῷ ἵππῳ συνάμα καὶ ὁ ἀναβάτης αὐτὸς εἰς τὸ τῆς ἀπάτης χετλίως συνεκτραχηλίζοιτο βάραθρον.

§. σλη'. Καὶ δὴ μετὰ προσοχῆς καὶ ἐρεύνης. Οὐ γὰρ τὸ μηδὲν ὅλως περὶ τῶν ἀμφιβαλλομένων σκοπεῖν ἐθέλειν, τὸ τοιῶτον ἐπέχειν εἶναι φαμέν· ἢ γὰρ ἔτως ἐπέχοντες ἂν εἶεν καὶ οἱ καθεύδοντες· Καὶ οἷς ἥκιστα περὶ ὁτεῦν ἡ τῆ ἀληθῆς θήρα ἐγένετό ποτε μέλημα. Ἀλλὰ τὸ ἀτενῶς τὰ, ἄττα τύχοι διανοεμένες, καὶ τέτων ἐπιμελῶς τὲς χαρακτῆρας, καὶ τὰ γνωρίσματα διασκαλιδεύοντας, καὶ ἔτινα ταῦτα, οἰκειότητα, ἢ διαφορὰν ἔχει πρὸς ἄλληλα περισκοπῶντας, καὶ μηδετέρωθεν ῥέποντας (εἰμή ποθεν ὀφθείη νοερόντι σέλας ἡμῖν ἐπιφῶσκον, ἢ τὸ τῆς ψυχῆς γνωσικὸν κινῦντε καὶ καταυγάζον) εὐδετεροκλινῆ κατέχειν τὶὼ τῇ Κριτικῇ πλάσιγγα, καὶ μηδὲν ὅλως περὶ τῶν προκειμένων ἀξιῶν δικάζειν καὶ ἀποφαίνεθαι, τῆτον ὅρον φιλοσόφε ἡγέμεθα σκέψεως.

§. σλθ'. Προσήκεσαν δὲ τὶὼ ἔρευναν ἀπαιτῆμεν, εὐδὲ γὰρ εὐδ' αὐτὶὼ ἔξω τῶν ὅρων τῇ δικαίε βαίνεσαν δοκιμάζομεν. Βαίνοι δ' ἂν ἔξω τῶν νενομισμένων ὅρων, ἤτοι περὶ τὰ μὴ πάντη ληπτὰ καταβαλλομένε τῇ πόνε· οἷον εἴτις ζητοίη πολυπραγμονῶν ἀτόπως, τὰ ὑπὲρ Νᾶν, καὶ καταλήψιν· ἢ καὶ περὶ τὰ ἄλλως περιττάτε ὄντα καὶ κᾶφα, καὶ εὐδεμίαν συντέλειαν ἔχοντα, οἷον εἴπερ οἰκέμενοι φέρ' εἰπεῖν, οἱ τῶν πλανητῶν εἰσὶ σφαῖροι, καὶ κατὰ τὸ ὀρφικόν. (2). Ἡ πολ'

(1) η Τὸ μὴ ἔχειν εἰπεῖν ταυτὸν ἐ-„στὶ τῷ ἐπέχειν· ὁ δὲ ἐπέχων ἀδετέρω-„σε ῥέπει. Στράβ. βιβ. β'.

(2) Παρὰ Πλατ. Βιβ'. β'. τῶν Ἀρεσκ. Κεφ. γ'. Καὶ Εὐσεβ. περὶ Εὐαγ. Προπαρ. Βιβ. ιε'. Κεφ. λ'.

„Ἦ πολλ' οὔρε' ἐκεῖ, πολλ' ἄστεα, ἠδὲ μέλαθρα·
Ἢ καὶ ὧν τὰ πρὸ ὁδοῦ, ᾗ λέγεται, οὔπω φθάσας ὡς χρὴ παρεσκεύασται· οἷον εἰ περὶ Ἀστρονομικοῦ σκέμματος ἀνασκοπεῖν ἐθέλοι ὁ καὶ τὰ Γεωμετρικὰ ὑπάρχων ἀμύητος, (1). Ἢ καὶ ἐφ' οἷς τελευταῖον πολλάκις ἀπόπειραν εἰληφὼς, καὶ διὰ μακροῦ τούτοις ἐμμελετήσας, καὶ ἀφθόνους, τοὺς ἐπὶ τῇ τούτων ἐρεύνῃ ἱδρῶτας ἀποκενώσας, οὐδὲν ἀπώνατο. Οἷον εἴτις ἐπὶ πολὺ τὸν κύκλον τετραγωνίσαι σπουδάσας, ἢ τὰς δύο μέσας συνεχῶς ἀνάλογον διακενῆς θηρασάμενος· τὸ μὲν γὰρ εὔηθες, τὸ δέτοι φροῦδον, καὶ νάρκτω τινὰ ἐμποιεῖν πεφυκὸς τῷ περὶ τὰ τοιαῦτα σφαδάζοντι, καὶ πολύτι τῆς περὶ τὰ μᾶλλον ἀναγκαῖα σπουδῆς τε καὶ ἐπιδόσεως ὑποτεμνόμενον. (2).

(1) „Παραπλήσιον γὰρ τοῦτογε, τῷ „βούλεσθαι μαθεῖν ὅπως χρὴ προγινώσ„κειν ἔκλειψιν ἡλίου, πρὶν ἐπ' ἀριθμῶν „καὶ γραμμῶν γυμνάσασθαι. Γαλην. πρὸς Πατρόφιλ. Περὶ Συστάσ. Ἰατρικ.

(2) Ὁ τὴν τοῦ Νοεῖν τέχνην Γαλλιστὶ ἐκδεδωκὼς (Μέρ. Δ'. Κεφ. α') τὰ περὶ τῆς θείας δυνάμεως εἰωθότα ζητεῖσθαι, ὑπερβαίνειν ἅπαντα ἡμῖν παραινεῖ. Ἐπὶ τούτοις δὲ, καὶ ὅσα, ἐν γένει, τοῦ ἀπείρου ἐστὶν ἐχόμενα. Οἷον τό. Δυνατὸν ἐστὶ κτίσμα ὑφεστᾶναι ἀπ' αἰῶνος; Καὶ τά. Δυνατὸν ὑπὸ Θεοῦ σῶμα παραχθῆναι, καὶ κίνησιν, καὶ ἀριθμὸν τηλικαῦτα, ὡς τὸ μὲν μεγέθει, τὴν δὲ ταχυτῆτι, τὸν δὲ πλήθει, ἄπειρα τυγχάνειν; Καὶ τό. πότερον ὁ εἰς ἀπειρίαν προενηνεγμένος ἀριθμὸς, περιττὸς ἂν εἴη, ἢ ἄρτιος; Καὶ τό: ἀπείρου ἀπειρότερον γένοιτ' ἄν; κτ. Ὁ γάρ ταῦτα φησὶ, καὶ τὰ τοιαῦτα αἰνέσας, τὴν συντομωτάτην εἰς πορισμὸν Ἐπιστήμης ἐβάδισεν. Ἀλλὰ γὰρ ἔστιν ὧν (προστίθησι) τόγε εἶναι βεβαίως γινωσκομένων, τὸ πῶς εἶναι ἀπερινόητον. Οἷον ἡ αἰωνιότης ὅπως μὲν ἐστὶν ἠγνόηται, ὅτι δὲ, καὶ μάλα ὁμολογεῖσθαι ἐπάναγκες· Ὅπουγε καὶ οἱ τὸν Αἰώνιον Δημιουργὸν ἀθετήσαντες, τῇ ἀδρανεστάτῃ τῶν ὄντων ὕλῃ τὸ ἀπ' αἰῶνος ὑπάρχειν ἠναγκάσθησαν ἀποδοῦναι. Οὕτω δέτοι καὶ τὴν εἰς ἀεὶ διαιρετὰ τοῦ μεγέθους διαίρεσιν, Γεωμετρικαῖς ἀνάγκαις διαπιστούμεθα, ἔκτε τῶν ἀσυμμέτρων μεγεθῶν ὀρθῶς εἰσβάλλοντες, καὶ ἐκ τοῦ τετράγωνον τετραγώνου διπλάσιον, ἐπὶ μὲν ἐκτάσεως παρεῖναι λαβεῖν, ἐπὶ δὲ πλήθους οὐδόλως. Καὶ δὴ, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ πράγματος ἐννοίας. Οὐδὲ γὰρ οἷόν τε νοεῖν ἔκτασιν, ἐκ τῶν ἀμοίρων συνισταμένην ἐκτάσεως· ὡς οὐδὲ τὸ ἀνάπαλιν ἐκ τῶν ἔκτασιν ἐχόντων τ' ἀνέκτατον. Ἀλλὰ γὰρ καὶ ὅπως ἰσάριθμα ἀεὶ τῷ πλήθει κατ' ἀνάλογίαν ἐνέσται τῇ κέγχρῳ μέρη, τοῖς ἐν τῷ παντὶ συντάγματι· Καὶ ἐν ἑκάστῳ δὲ τῶν μερῶν ἰσοπληθῆ ὡσαύτως ἀνάλογον, καὶ τοῦτο ἐπ' ἄπειρον, καὶ ταῦτα ἐπιεικῶς ἀκμὴν διανοίας νικᾷ, καὶ πᾶσαν ἐκπλήττει φαντασίαν διερευνώμενα. Εἰδ' οὕτω ταῦτα, ἡλίκης ἄντις θείη θρασύτητος, τὸ καὶ τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ, καὶ τῶν θείων κατατολμᾷν ἐξιχνιάσαι τὴν φύσιν; ἡλίκης δὲ καὶ τῶν μυστικωτέρων τῆς πίστεως δογμάτων, τοῦ „βάθους ἐξικέσθαι ἐπιχειρεῖν; Κύριε ἄντλημα οὐκ ἔχω, καὶ τὸ φρέαρ ἐστὶ βαθύ. Οὐκοῦν τῆς ἑαυτῶν μεμνημένους ἀσθενείας

§. σμ΄. Ἐπὶ πᾶσι δὲ προσετέθη τῷ λόγῳ (§. σλς΄.) καὶ τὸ ἐπὶ τῶν μὴ, ὅσον ἀπόχρη, ὅπως ἔχει πρὸς ἄλληλα χέσεως, κατανοσμένων, πάνυ εἰκότως. Οὐ γὰρ κατὰ τὴν τῶν Ἐφεκτικῶν μανίαν περὶ πάντων ἁπλῶς ἀμφισβητητέον, πάνυ πολλῶν ὄντων, τῶν ἔξω πάσης κειμένων ἀπορίας, ἐν οἷς τὸ ἐπέχειν κομιδῇ ἄλογον· περὶ δὲ τινῶν. (1). Καὶ τὸ μὲν τῆς σκέψεως χρῆμα τοιοῦτον.

§. σμα΄. Ἵνα δὲ καὶ ὅρος τινὰς σήσαντες ἁρμονικῆς καὶ δικαίας σκέψεως, ἐφ' οἷς ταύτῃ χρηστέον ἂν εἴη εἰδέναι ἔχοιμεν, φέρε δὴ ἐν τέσσαρσιν οἷον κατασάσεσιν ἔχοντας κατὰ τὸ γνωστικὸν ἑαυτὸς ἐπισκοπήσωμεν. Ἔστιν ἦν (ὡς ἂν ῥᾷσα ἕκαστος ἑαυτῷ συνειδείη) ἐφ' ὧν ἐν ὁλοτελεῖ Ἀγνοίᾳ οἱ πάντες ἐσμέν· Ἔστι δὲ ὧν ἐν ἀκριβεῖ Περινοίᾳ. Ἔστι δ' ὧν ἐν Ὑπονοίᾳ. Ἔστι δ' ὧν ἐν Ἀμφιγνοίᾳ. Ὧν δὴ δυεῖν, τῶν δευτέρων κατασάσεων εἰς ἀπορίαν ἐμβαλλουσῶν δικαιοτάτην, αἱ πρῶται δύο σκέψεως ἀπάσης ἡμᾶς ἀπαλλάττουσι. Περὶ μὲν ἦν τῶν πρωτέρων ῥητέον πρῶτον.

§. σμβ΄. Καὶ δὴ ἐν ὁλοτελεῖ μὲν Ἀγνοίᾳ ἐσμὲν ὧν ἐκ αἰσθήσει, ἢ λόγῳ, ἢ ὅλως ὁπωσοῦν, (ὡς ἂν ἡ κατὰ ἄνθρωπον γνῶσις ἐπιγένοιτο), ἐν ἐπιγνώσει γεγόναμεν ποτὲ, ἢ ἂν γενοίμεθα· Ταυτὸν εἰπεῖν τῶν ὑπὲρ αἴσθησιν, καὶ ὑπὲρ τὸν Νοῦν ὄντων (Προδι. Α΄. §. Θ΄. ιά. Καὶ §. κ.). Αὗται γὰρ δὴ πύλαι οἱονεὶ δύο ὑμῖν ἀνεῴγασι, τοῖς ἐκ σωματικῆτε καὶ ἀσωμάτου συνεσηκόσιν· ἡ μὲν πρὸς εἴσοδον τῶν αὐλῶν ἀντιλήψεων, ἡ δὲ πρὸς τὴν τῶν αὐλωτέρων· (§. κα΄. κς΄.). Διὸ καὶ τὰ δι' αὐτῶν μὴ

θενείας ἀφεκτέον μὲν τῆς ἀνηνύτου τῶν τοιούτων ἀνακρίσεως καὶ ἐρεύνης· Ἐπιστρεπτέον δὲ τὸ φιλομαθὲς καὶ ζητητικὸν τῆς ψυχῆς, ἐπὶ τὰ, ἐχόπως σύμμετρα, ἀλλὰ καὶ συντελῆ τῇ καθ' ἡμᾶς Γνωστικῇ δυνάμει τυγχάνοντα.

(1) Οὐκοῦν μεμπτὸν τὸ τῆ Ἐφεκτικῆ ἐν τῷ Φιλοσοφεῖν ἔργον, εἰ μόνον κατὰ λόγον αὐτὸ μετίοι, καὶ ἐπὶ τῶν δεομένων σκέψεως. Οὐδὲ γὰρ μόνον οἱ „Ἐφεκτικοὶ (ὡς ὁ Στρωματ. Βιβλ. ή.) „ἀλλὰ καὶ πᾶς Δογματικὸς ἔντισιν ἐ„πέχειν εἰκότως· μᾶλλον δὲ καὶ ὀφείλει. Δεῖ μέντοι τὰ δεκτικὰ ὄντα ἐπιγιγνώσκειν τῆς σκέψεως, μηδ' ἀσκέπτως μὲν τὰ ἄπορα παριέναι, ἐπέχειν δὲ περὶ τὰ ὁμολογούμενα· τοῦτο γὰρ καὶ Γαληνὸς „ἠτιᾶτο περὶ Ἀρίστης Διδασκ. πραγ„ματευόμενος. Οἱ Νεώτεροι (οὐ γάρ „μόνος ὁ Φαβωρῖνος) ἐνίοτε μὲν εἰς το„σοῦτον προύγαγε τὴν ἐποχὴν, ὡς μηδὲ τὸν ἥλιον ὁμολογεῖν εἶναι καταληπτόν, „(ἤτοι ὡς αὐτὸς ἑρμηνεύει, γνωστόν.) „ἐνίοτε δὲ εἰς τοσοῦτον τὴν γνῶσιν, ὡς „καὶ τοῖς μαθηταῖς ἐπιτρέπειν αὐτὴν, „ἄνευ τῆ διδαχθῆναι πρότερον ἐπιση„μονικοῦ Κριτηρίου.

μὴ πεφυκότα διέρχεσθαι, εἴσω τῇ γνωσικῇ ποιῆσαι καταβιάζεσθαι, κενοπαθίατις ἐπιεικῶς ἐστὶ, καὶ ἀλογία. Καὶ τοιαῦτα μὲν ἐν τοῖς ἔσι, καὶ πλείονα ἴσως ἐστὶν ἢ πιστεύεται, ὧν τινὰ γνῶσιν τῷ παντὶ χαλεπωτάτην, καὶ ἄβατον ἀνθρώποις εἶναι καὶ τοῖς διαβατικωτάτοις διατεινόμεθα. Πρὸ πάντων δὲ ὅσα ἐξ Ἀποκαλύψεως (τῆς ἤδη ἡμῖν ἀποδεδειγμένης, καὶ ἀναμφιλέκτως ὁμολογεμένης)· προτίθεται πιστότεα· οἷς ἀκολθητέον μὲν Θεῷ πειθαρχοῦσι τῷ λέγοντι· ὅς ἐστὶν ἡ Αὐτοαλήθεια, τινὰ δὲ ἐκ τῶν λογισμῶν βάσανον ἥκιστα ἐπενεκλέον· ταῦτα γὰρ „ἐστὶν, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε κτ. Ἐφ' ᾧν καὶ τὸ διαμφισβητεῖν, καὶ διαπορεῖν ἐπέχοντας, ἀλογώτατον ἅμα καὶ ἀδικώτατον.

§. σμγ'. Ἔτι δὲ ἀδὲ περὶ ἐκεῖνα, ὧν ἐν ἀκριβεῖ περινοίᾳ ἐσμὲν, τὸ τῆς Ἐποχῆς εὔλογον· τοιαῦτα δὲ ἐστὶ, περὶ ἃ, ἀδὲ πάνυ πολὺ βελόμενοι, εὐδοιάζειν ἔχοιμεν ἄν· ληπτέον δὲ δὴ τάτων διελεῖσι τὰ γένη. Τὰ μὲν γὰρ, ὅτι δὶ ἀνεπιλήπτων αἰθημάτων· τὰ δ' ὅτι δὶ ἐναργῶντε καὶ διακεκριμένων ἐννοιῶν· τὰ δ' ὅτι δὶ ἐποπτικῶντε καὶ ἐννοηματικῶν Κρίσεων· τὰ δ' ὅτι δὶ ὀρθῶς ἐχηματισμένων συλλογισμῶν, ἀναυδοιάτως γινώσκειν πάρεσιν. Οἷς προσαριθμητέον, καὶ ὅσα ἐκ μαρτυρίας ἀξιοπίτε ἀποδεκτὰ κρίνεται. Ἀλλὰ περὶ τάτων ἑκάτε ἀκριβέτερον τὸν λόγον ἐπαναληπτέον.

§. σμδ'. Καὶ Α'. μὲν τῶν ἀνεπιλήπτων ἂν εἴη τὸ αἴθημα, ἐντὸς τῶν ὅρων τῆς αἰθήσεως μενέσης, ἇς πρὸς ἀκριβῆ τῶν ἐκτὸς σωμάτων ἀντίληψιν, ἀναπαιτεῖσθαι αὐτῇ σεσημείωται τοῖς φιλοσοφοῦσι, περὶ ὧν καὶ ἡμῖν ἐν ἄλλοις (Προδιατ. Β'. §. θ'.) διείληπται. Ταύτης γὰρ κατὰ τὸ δέον ἔτω κινεμένης, ἀνάγκη τινὶ ψυχικῷ ἀσφαλῶς ἐπιγιγνώσκειν τινὶ γενομένῳ προσβολικῷ τῷ ὥπερ ἐνσκηνεῖ σώματι. Οὐδὲ γὰρ ἐνδέχεται ἄλλως μὲν ἡμῶν τὸ σῶμα διατίθεσθαι, ἑτέρως δὲ, καὶ ἔχ ἧ συμβαίνεσι, τὰς ἐν αὐτῷ ἀλλοιώσεις τινὶ ψυχικῷ συνειδέναι (§. κς'.). Κἂν γὰρ ἄλλως τυχὸν παρά τινὶ τῆς κράσεως, καὶ τῇ διοργανισμῇ ποικιλίαν, τὸ αἰθητήριον παθαίνηται, ἀλλ' ἐν ἅπασιν ἐπάναγκες τῇ τῶν ἐπιδρώντων παραλλαγῇ, ἢ ἐπιτάσει, ἢ ἀνέσει, καὶ τὰ ἐνεγειρόμενα τῶν παθῶν συμπαραλάσειν, καὶ συνεπιτείνεσθαι, καὶ συνανίεσθαι· ἀδὲ γὰρ οἷόντε μὴ ἐπ' ἀκριβὲς τηρεῖσθαι τῆς αἰτίας μεταξὺ καὶ τῇ αἰτιατῇ τὸ ἀνάλογον. Φέρε γὰρ (ὡς ἂν δὶ ἑνὸς τάτε, καὶ περὶ τῶν λοιπῶν σαφὲς γένηται τὸ λεγόμενον.) μεγεθυνέσθω μὲν ὑπὸ τῇ ἐν ὀφθαλμοῖς

τοῖς ἐμοῖς ὀπτικοῦ φακοῦ, βραχυνέσθω δὲ ὑπὸ τοῦ ἐν τοῖς σοῖς, τὸ ὁρώμενον, ὡς ἡμῶν μηδετέρῳ τὸν ἀληθῆ τῶν σωμάτων ὄγκον ὀπτάνεσθαι, ἀλλ' ἐμοὶ μὲν τοῦ ὄντος μείζονα, σοὶ δ' ἐλάσσονα· τὶς οὖν ἡ ἐντεῦθεν ἐπὶ τῆς τῶν ὄντων διακοσμήσεώς τε καὶ τάξεως, ἢ τῆς πρός γε ἡμᾶς αὐτοὺς σχέσεώς τε καὶ χρήσεως, ἡ ἀνακύπτουσα διαφορὰ καὶ ἀνωμαλία; οὐδ' ἡ τυχοῦσα. Ἐπίσης γὰρ ἀμφοῖν μείζονα μὲν ὀφθήσεται τῶν μεγεθῶν τὰ μείζω, ἐλάσσονα δὲ τὰ ἐλάσσω, καὶ τὰ ἴσα ἴσα. Τοῦ αὐτοῦ οὖν τούτου ἀναλόγως καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν αἰσθημάτων θεωρουμένου, κἂν τῷ Ἀναξαγόρᾳ λέγειν τὴν χιόνα μὴ λευκὴν ἐπιτρέψαιμεν, εἰ παραπλησίως μόνον ἀλλοιοῦσθαι ὁμολογοίη τὰς ὄψεις, ὑπότε τῆς ἐν τῷ ψιμμιθίῳ χροιᾶς, καὶ τῆς ἐν τῷ γάλακτι. Ἐπέχειν δὲ αὐτοὶ καὶ ὑπενδοιάζειν μήτοιγε παραισθανοίμεθα, ἐν οἷς ὑγιαίνοντες μὲν τὰ αἰσθητήρια, κατὰ δὲ τὸ προσῆκον αὐτοῖς προσχρώμενοι, εὐκρινῶς κινούμεθα, καὶ ἀκμαίως, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως, καὶ συμφώνως τοῖς λοιποῖς τῶν ἀνθρώπων ἅπασιν, παραφροσύνης θᾶττον, ἢ παραισθήσεως, καὶ εὐηθείας τῆς ἐσχάτης εἶναι θήσομεν.

§. σμέ. Β'. δὲ ἀνενδοιάστως ἔχομεν καὶ περὶ ἃ ἐναργῶς τε, καὶ σαφῶς, καὶ διακεκριμένως κατὰ Νοῦν φέρομεν· τὰ γὰρ τοιαῦτα νοερῶς τῇ προσληπτικῇ παρόντα δυνάμει, τῶν ἃ μὴ ταῦτα, ἢ μὴ τοιαῦτα ᾖ, ἐκ τοῦ ῥάστου, καὶ ὑπονοίας ἄνευ οἱασοῦν, ἀντιδιαστέλλεται. (§. νέ.) κἂν ἁπλῆ τις ἡ τούτων τυγχάνοι ἔννοια, οἷον ἡ τοῦ φωτὸς, ἡ τῆς ἐκτάσεως, ἡ τοῦ εἶναι, κἄν τε δὴ, καὶ ἐκ τῶν ἁπλουστέρων ἔχοι τὸ πλήρωμα· οἷον ἡ τοῦ πυρὸς, ἡ τοῦ ἀνθρώπου, ἡ τοῦ φθόνου, κτ. Κριτήριον δ' ἂν εἴη τῶν οὕτως ἐναργῶν ἐννοιῶν, οὐ φαῦλον οἶμαι, τὸ ἀεὶ παραπλήσιον τῇ προσεχούσῃ ψυχῇ, ἑσθ' ἂν παραστῇ, τὸ κατ' αὐτὰς νοητὸν Εἶδος παρίστασθαι, μὴ ἄλλοτε ἄλλως ἔχειν δοκοῦν, μηδ' ἄλλῳ τινὶ τῶν νοουμένων συμφυρόμενον, μηδ' ὑπ' ἀχλύος οἷον ἐπιπροσθούσης κατασκιαζόμενον, λαμπρῶς δὲ τῷ ὀπτικῷ τῆς ψυχῆς ἐναστράπτον, καὶ πόῤῥω δέους τοῦ καθ' ὑπόνοιαν ἐξαπάτης γινόμενον.

§ σμϛ'. Γ'. δὲ διαπορεῖν ἡμῖν οὐδόλως ἐφεῖται οὐδὲ περὶ τὰς Ἐποπτικὰς, ἢ Ἐννοηματικὰς τῶν κρίσεων. Καὶ Κρίσις μὲν (περὶ ἧς ὕστερον) ἐστὶν ἀντίληψίς τις τῆς μεταξὺ τῶν ἐννοιῶν οἰκειότητος, ἢ διαφωνίας. Καὶ Ἐποπτικὴ μὲν λεγέσθω, ἐὰν ᾖ κατὰ σύμπτωσιν αἰσθημάτων ἀνεπιλήπτων, τῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ

τῶ αἰσθητῶ ἡμῖν ἐνεγειρομένων· οἷον τὸ γάλα ἐστὶ λευκὸν, ἔστι γλυκύ· ὁ χρυσὸς βαρὺς, δάγωγος· ἢ καὶ ἀποφατικῶς· ἐὰν τύχῃ συμπαρισάμενον κατὰ νῶν τὸ αἰσθητικῶς ἀντιπίπτον· οἷον τὸ ἐν τῶ γάλακτι ὁρώμενον ὂκ ἔστι μέλαν, οὐδ' ἡ κατ' αὐτὸ γεῦσις πικρίζουσα. Ἐννοηματικὴ δὲ κρίσις εἰρήσθω, ἐὰν τὸ οἰκείως ἔχον, γνώρισμα τυγχάνῃ ὂσιῶδες (§. πδ'.) τῶ ὧ προσωκείωται· ἢ καὶ ἀποφατικῶς. ἐὰν ἢ τ' ἀντίθετον· οἷον ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ λογικός· ὂκ ἔστιν ἄψυχος. Κριτήριον δὲ σαφέστερον καὶ ἀναμφήριστον ἐπὶ τῶν ὄντως ἐχόντων κρίσεων, ὁ λόγος ἐστὶν ὁ τῆς Ἀντιφάσεως. Εἰ γὰρ ἐνῆν ἄλλως ἔχειν, καὶ μὴ ὄντως, ἢ δοκεῖ, ἅττα Ἐποπτικῶστε καὶ Ἐννοηματικῶς κρίνοντες ἀποφαινόμεθα, εἶχεν ἂν ἐνοεῖν ἡμῶν ἡ ψυχὴ τὸ αὐτὸ ἐν τῶ αὐτῶ, καὶ ἅμα μὴ ἐνοεῖν, ἀλλὰ τἐναντίον. Ἔνθεντοι καὶ αἱ κατὰ τὸ νοεῖν ἐπισυμβαίνουσαι τῶ Νῶ ἀλλοιώσεις ὑπ' ἀλλήλων ἂν ἀναιροῖντο, (§. ιϛ'.) καὶ οὐδὲν ἂν ὄντως ὑπολείποιτο τὸ νοούμενον, ἀλλ' ἦμεν ἂν τὸ δοκεῖν νοοῦντες, τῆ δ' ἀληθεία ἀνοηταίνοντες. Ἀλλ' ὅτι γὰρ δὴ, ἡ πρὸς τὸ τ' ἀντιφάσκοντα συνεπινοεῖν ἔπειξις τῆς ψυχῆς ἀνήνυτος ἐστὶν, αὐτὸ μονονεχὶ φωνῆ ἀφιεν, τὸ ἐν ἡμῖν γνωσικὸν κέκραγε· Καὶ μενοῦσιν ἄρα, αἱ τῆ Ἀντίφασιν ἐπισυρόμεναι, ἐὰν μὴ συγχωροῦντο, κρίσεις (οἷας τὰς ἐποπτικάστε καὶ ἐννοηματικὰς εἰρημένας εἶναι φανερὸν) διὰ παντὸς κρατοῦσαι, ἔξωτε ἀπορίας ἀπάσης, καὶ τῆς δι' ἐποχῆς ὅλως ὑπεριδρυμέναι σκέψεως. (1).

§. σμζ'. Δ'. τὸ τῆς σκέψεως χρῆμα περιττὸν καὶ ἐπὶ τῶν συλλογισμῶν, οὓς πρώτους Ἀριστοτέλης ἐκάλει τοὺς αὐτοὺς καὶ ἑχάτας (2)· τοιοῦτοι δὲ, οἱ ἐξ Ἐποπτικῶντε καὶ Ἐννοηματικῶν (§. Ἀνωτ.) συγκροτέμενοι τῶν προκειμένων (3), καὶ τοῖς κατὰ χῆμα καὶ τρόπον σοιχοῦντες κανόσιν· οὓς δὴ κανόνας, Κριτήρια ὄντας τῶν διανοητικῶν, ἤτοι τῶν συλλογιστικῶν γνώσεων, ἐν οἰκείῳ τόπῳ ὑποθησόμεθα. Τοσοῦτον δὲ ἤδη ἡμῖν προσσημειωτέον,

(1) „Εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἑκυτῶτι φαί„νοιτο πρὸς αἴσθησιν, ἢ νόησιν ἐναρ„γῶς, ἐ χρήζει τῶτο ζητήσεως. (Γα„λην. περὶ Ἀρίσ. Διδασκ.). Ἀλλ' ἐ„γὼ τὰ μὲν αἰσθητὰ τοῖς ἐναργῶς αἰ„σθήσει φαινομένοις, τὰ δὲ νοητὰ τοῖς „ἐναργῶς νοουμένος κρίνω. Αὐτ. αὐτ.

(2) Ἀριστ. Μεταφ. Δ'. Κεφ. γ'.

(3) „Ἀρχὴ δὲ τῶτων ἁπάντων ἐ„στὶ τὸ πρὸς αἴσθησίντε καὶ νόησιν ἐ„ναργές· ἢ μὲν ἂν Πρώτη ἀπόδειξις „ἐκ τῶτων ἁπάντων σύγκειται. Στρωματ. Βιβ. ή.

τέον, ὅτι κἂν μὴ ἐκ τοιούτων τύχωσι συνεστῶτες οἱ συλλογισμοὶ προκειμένων, οὐδὲν ἀλλ' οὖν ἧττον, εἰ τὰς ἐν αὐτοῖς προτάσεις ἐκ συλλογισμῶν ἄλλων προτέρων ἔχοιεν προαποδειχθείσας, μηδένα δὲ τῶν συλλογιστικῶν θεσμῶν ἀθετοῖεν, τῆς αὐτῆς τυγχάνειν καὶ αὐτοὶ πίστεως τοῖς πρώτοις ἐκείνοις καὶ ἐσχάτοις, δίκαιοι εἰσίν. Ἐπίσης γὰρ ἀεὶ ἀσφαλὲς εἶναι δεῖ τὸ ἀποδειχθὲν, τῷ μέσῳ δι' οὗ φθάσαν προαποδέδεικται. (1).

§. σμή. Ε'. Οὐδὲ περὶ ἐκεῖνα δ' ἄντις εὖ φρονῶν διαμφισβητεῖν ποτὲ ἔλοιτο, ἃ τῶν πάντων σχεδὸν μαρτυρούντων ὡς ἀφ' ἑνὸς στόματος ἀκούσειεν. Ἐπιεικῶς γὰρ ἀφραίνων δόξειεν, εἴτις περὶ τῆς μεγάλης ἠπείρου, τῆς πέραν τοῦ ὠκεανοῦ κειμένης διασκέπτοιτο ἀπορῶν καὶ ὑπενδοιάζων, ἐξ ὅτουγε τοῦ Κολόμβου ἐκείνου ἡγησαμένου, τοσοῦτοι τὸν ἐπ' αὐτὴν κατάπλουν ποιησάμενοί τε καὶ ὁσημέραι ποιούμενοι, τὰ κατ' αὐτὴν τοῖς πᾶσι διεξίενται, καὶ τοῖς ἐκεῖθεν ἡμᾶς ἀγωγίμοις καταπλουτίζουσι (2). Περὶ ταῦτα γοῦν διαπορεῖν καὶ ἐπέχειν οὐ θέμις· ἢ τίνα γὰρ εἰδέναι ἀσφαλῶς, καὶ βεβαίως ἐπίστασθαι, τῶν ὧν περ ἂν ἐννοήσαιμεν, ἢ ταῦτα λέγειν ἔχοιμεν ἂν δικαιότερον;

§. σμθ'. Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, τὴν σὺν ἐρεύνῃ ἄρα τῇ προσηκούσῃ (§. σλθ'.) γινομένην σκέψιν (ἐπείτοιγε ἐφ' ὧν ἐν παντελεῖ ἀγνοίᾳ ἐσμὲν (§. σμβ'.), ἢ ἐν ἀκριβεῖ τῇ περινοίᾳ (§. σμγ'. κξ'.) χώραν οὐκ ἔχει.) λοιπὸν ἐστὶν ἐπὶ τὰ δι' ἀμφιγνοίας, ἢ καθ' ὑπόνοιαν ἡμῖν οὐ βεβαίως διαγινωσκόμενα ἐν χρήσει γίγνεσθαι. Ἔστι δὲ ἐν ἀμφιγνοίᾳ ἡμῶν ἡ ψυχὴ, ἐπειδὰν μηδέτερον τῶν τῆς ἀντιφάσεως μορίων περὶ ὁτουοῦν φᾶναι εἰλι-

(1) „Ἡ δὲ ἐκ τῶν ἤδη φθασάντων „ἀποδεδεῖχθαι, διὰ τῆς δε πάλιν ἑτε„ρόντι περαίνουσα (ἀπόδειξις) πιστὴ μὲν „οὐδὲν ἧττον ἐστὶ τῆς προτέρας, οὐμὴν „καὶ πρώτη ὀνομάζεσθαι δύναται, διότι „μηδ' ἐκ πρώτων περαίνεται προτάσεων. Στρωματ. Βιβ. η'. Τῶν γὰρ ἐναρ„γῶν ἐπίκρισις ἡ κοινὴ πάντων ἀνθρώ„πων ἔννοια, τῶν δὲ δι' ἀποδείξεως κα„ταλαμβανομένων ἐπίκρισις, ἡ πρὸς „τὰ ὁμολογούμενα συμφωνία ... σχί„ζεται δ' αὖ πάλιν ἡ τοῦ ὁμολογουμένου „ἐπίκρισις εἰς πλείονα· ἤτοι γὰρ τῇ „πρὸς τὰ φαινόμενα τὸ ὁμολογούμενον „κρίνεται, ἢ τῇ πρὸς τὰ ἐναργῆ, ἢ τῇ πρὸς τὰ ἀποδεδειγμένα συμφωνίᾳ. „Γαλην. περὶ Ἀριστ. Αἱρέσ.

(2) „Ἀλλ' ἡμεῖς πεπιστεύκαμεν πε„ρὶ τῆς Κρήτης ὅτι ἐστὶν, ἀπὸ τούτων „τῶν εὐλόγων γοῦν ὁρμώμενοι, ὅτι πλεῖ„τις ἐκεῖθεν δεῦρο, καὶ πάλιν ἔνθεν ἐ„κεῖ. Καὶ ὅτι φίλοι τινὲς Κρῆτες εἰ„σὶν ἐνταῦθα· ἢ καὶ πάλιν οἷς ἐπιστέλ„λομεν, καὶ παρ' ὧν γράμματα ἡμῖν „διακομίζεται. Ἔτιτε ὅτι καὶ πάντες „ἄνθρωποι περὶ τῆς αὐτῆς ὁμολογοῦσι καὶ οἱ ἔχθιστοι. Αὐτ. αὐτ.

εἰλικρινῶς δύναται, μηδέτερόν τε ἀποφᾶναι, ἐν μετεώρῳ οἷον ἀπηωρημένη τὴν γνώμην, καὶ ὡς ἐπὶ πλάστιγγος ἀῤῥεπὴς μένουσα. Τοῦτο δὲ διττῶς ἂν γένοιτο· Ἤτοι γὰρ ἀποφατικῶς, εἰ μηδετέροθεν λόγος ὑπείη μηδεὶς, ὃς ἂν ἡμῶν τὴν συγκατάθεσιν ἐπισπάσαιτο, ἐπ' ἐνίων μὲν, καὶ παρὰ τὴν τοῦ κρίνοντος τάχα ἀσθένειαν, ἐπὶ πολλῶν δὲ, καὶ παρὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἀσάφειαν· ἢ γοῦν καὶ θετικῶς, εἴπερ ἐπίσης ἐμβριθεῖς οἱ λόγοι ἑκατέροθεν ὄντες, ἀμηχανεῖν πως διὰ τὴν ἰσοσθενίαν ἡμᾶς ἀναγκάζοιεν, ταλαντευομένους ἐν ἀντιῤῥοπίᾳ, καὶ τὴν κρίσιν ἐπέχοντας. (1)· τούτων τὴν μὲν ἀποφατικὴν ἀμφίγνοιαν ὀνομάζειν δίκαιον, οἵαν πάσχειν εἰκὸς τοὺς δικάζειν μὲν ἐπιβαλλομένους, μηδὲν δέπω τῶν ἀντιδίκων ἀκούσαντας· ἢ ἀκούσαντας μὲν, μὴ συνιέντας δέ. (2). τὴν δὲ θετικὴν, καθ' ἣν τοὺς αὐτοὺς διακεῖσθαι συμβαίνει, ἀκροασαμένους μὲν τῶν μερῶν ἀμφοτέρων, τοῦτε κατηγορηκότος καὶ τοῦ συνηγορήσαντος, ἰσοβαρεῖς μέντοι τοὺς ἑκατέροθεν ἐπενηνεγμένους τῶν λόγων κρίναντας· Τοῖς οὖν οὕτω κατ' ἀμφίγνοιαν ἀμηχανοῦσι, καὶ τοῖς δεδεμένοις κατ' Ἀριστοτέλην (3) προσεοικόσι, τῆς μὲν κατ' ἀπόφασιν ἀμφιγνοίας τὴν λύσιν τῇ ἐπιμελεῖ τῶν λόγων ἐρεύνῃ, τῆς δὲ κατὰ θέσιν, τῇ παραθέσει τῶν αὐτῶν λαβεῖν ἐλπιστέον. (4). Ἐὰν δὲ οὔθ' οἱ λόγοι ἐπ' ἐκείνης ὦσι θηράσιμοι, οὔτ' ἐπὶ ταύτης ἡ διαφορὰ τούτων ληπτὴ, ἐφεκτέον λοιπόν· (τὶ γὰρ ἄλλο;) καὶ τὸ τοῦ ποιητοῦ ἀστέον (5).

„Ἆρ' ἔστιν; ἆρ' οὐκ ἔστιν; ἡ γνώμη πλανᾷ.
„Καίφημι, κἀπόφημι, κοὐκ ἔχω τὶ φῶ.

(1) „Καὶ πᾶς γὰρ Δογματικὸς ἐ„πέχειν εἴωθεν, ἤτοι παρὰ γνώμης ἀ„σθένειαν, ἢ παρὰ πραγμάτων ἀσά„φειαν, ἢ παρὰ τὴν τῶν λόγων Ἰσοσθε„νίαν. Στρωμ. Βιβ. η'.

(2) Πλάτων. Βιβ. Ζ'. περὶ Πολιτ.

(3) Ὅρα §. σλδ'. Σημεί.

(4) „Πῶς γὰρ ἂν ἄνθρωποι καλῶς „δυνηθεῖεν, ἢ κρίναι περὶ τῶν γεγενη„μένων, ἢ βουλεύεσθαι περὶ τῶν μελ„λόντων (ταὐτὸ δ' εἰρήσθω καὶ περὶ τῶν „εἰς θεωρίαν προκειμένων) εἰ μὴ τοὺς „μὲν λόγους τοὺς τῶν ἐναντιουμένων πα„ραλλήλους ἐξετάζοιεν, αὐτοὶ δ' ἑαυτοὺς „κοινοὺς ἀμφοτέροις Ἀκροατὰς παρέ„χοιεν; Ἰσοκρ. περὶ Εἰρήνης· τῷ ὄν„τι γὰρ βέλτιον ἀνάγκη ἔχειν πρὸς „τὸ κρίναι, τὸν ὥσπερ ἀντιδίκων, καὶ „τῶν ἀμφισβητούντων λόγων ἀκη„κοότα πάντων. Ἀριστ. Μεταφ. Β'. „Κεφ. α'.

(5) „Σοφοκλ. ἐν Οἰδίποδι.

§. σν'. Ἐν ὑπονοίᾳ δὲ πάλιν δυσὶ τρόποις ἡμᾶς εἶναι συμβαίνει· Ἤτοι μόνον ἑτέροθεν λόγον τινὰ ὑπαθρεῖντας, καὶ μηδὲ τεῖτον πάνυ ἐρρωμένον, μηδ' ἀποχρῶντα παντὸς ἔξω δέος τιὶ ψυχιῶ ποιῆσαι, ἅτε δὴ μὴ τ' ἀληθὲς τῷ μέρει προσεῖναι, ἐναργῶς τε καὶ ἐκ τῆ προφανῆς συνιδεῖν παρεχόμενον, κατὰ τὸ εἰκὸς δέπως, καὶ ὁπωσῶν ἐναλήθως· ἢ γᾶν ἑκατέροθεν μὲν λόγων ὑποφαινομένων, ἐπιβριθεξέρᾳ δὲ τῆ ἑτέρου, καὶ ῥοπιὼ εἰς τὸ πεῖσαι μείζονα ἔχοντος. Καὶνταῦθα δὲ εἴπερ ἀλλαχῆ, τῆς σιὼ ἐρεύνῃ τῇ προσηκούσῃ ἀμφισβητήσεως καὶ διασκέψεως χρεία. Δι' ἧς, εἰ μὲν γένοιτο διὰ κρεἰττόνων λόγων, καὶ πάντῃ ἀναντιῤῥήτων, τιὶ κατὰ θάτερον ὑπεροχιὼ ἐπιγνωσθῆναι, καὶ τὰ τῆς ὑπονοίας τέως εἰς περίνοιαν μετασήσεται ἀκριβῆ· Εἰ δὲ μήγε, ἢ καὶ πρὶν ὑπᾶσα ὑπόνοια ὑπολειφθήσεται. (1). Περιᾶσα δὲ, πεποιθότως, καὶ ἐνδοιασμᾶ παντὸς ἄνδ, τὸ δοκᾶν ἀποφήναθαι ἐκ ἐπιτρέψει· τῷ δὲ κράτει τῆς ἢ προσερείδεται πίσεως, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ταλαντουμένη, ὑπόληψίς τε καὶ δοξασία, ἔγγιον ἢ ἀπωτέρω τᾶ ἀληθᾶς γινομένη ἀκόσεται, τὸ μὲν δήπε, καὶ τὸ πάντως, καὶ ὅσα ἄλλα πληροφορίας ἀδιςάκτε μόρια ἐςὶν ἐνδεικτικὰ ἀποκλείσα, τὸ δὲ ἴσως, καὶ τὸ τάχα, καὶ τάγε τέτοις ἰσοδύναμα τῷ λόγῳ παρεισάγσα. (2).

(1) Εἰ μὲν ἰσάζοιεν ἀλλήλαις αἱ „κρίσεις (αἱ ἐναντίαι δηλ.) ὡς πρὸς πί„σιν, ἐπέχειν ἀναγκαῖον ἡμᾶς ἔσαι „περὶ τῆς τᾶ πράγματος ὑπάρξεως. „Εἰδ' ἡ ἑτέρα φαίνοιτο μακρῷ πιστέ„ρα συγκατατίθεσθαι μὲν, καὶ πράτ„τειν γέτι κατὰ τὴν συγκατάθεσιν, „ἐκ ἀπερισκέπτως δέ. Καθάπερ εἰ „καί τις τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν οἰόμενος „ὑπάρχειν, ἔχοι τι βραχὺ περιέλκον „εἰς τἐναντίον· ἢ εἰ μόνον τὸ καλὸν ἀ„γαθὸν ὑπολαμβάνων, ὅμως ἔτι καὶ „αὐτὸς ἀντισπῶσαν ἑτέραν ὑπόληψιν „ἔχει πρὸς τὸ μὴ διατεταμένως πισεύ„ειν. Γαλην. Ἐν τῷ περὶ τῶν Ἱπποκρ. „καὶ Πλάτ. Δογμ. Βιβ. Ε'. Κἂν μή„τε λείπηται τῇ πιθανότητι, μήτε ὑ„περέχῃ πολύ, χαίρειν ἔα τὰς δόξας, „τὸ ἐπέχειν ἐν τοῖς ἀδήλοις τᾶ συγκα„τατίθεσθαι φιλοσοφώτερον ἡγέμενος. Πλάτ. περὶ τᾶ Πρώτα ψυχᾶ.

(2) „Καὶ ἀμφισβητᾶντες προσι„θάσιν ἀεὶ τὸ ἴσως, καὶ τὸ τάχα. Ἀριστ. Ῥητορ. β'.

ΚΕΦΑ-

ΚΕΦ. ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ Ἀληθείας καὶ ψεύδους, Καὶ περὶ τοῦ Βεβαίου, καὶ τοῦ Πιθανοῦ, καὶ περὶ Ἀπάτης.

§. σνά.

Ἐπεὶ δὲ πᾶσα ἡμῶν ἡ σπουδὴ, ἐπεχόντων, διαπορούντων, διασκεπτομένων, ζητούντων, τ' ἀληθὲς τέως τοῦ ψευδοῦς ἢ δέον, ἐστὶ διακρίνειν, καὶ τὸ βέβαιον τοῦ πιθανοῦ καὶ κατὰ δόξαν ἀντιδιαστέλλειν, καὶ τὴν ἐκ τοῦ αἱρεῖσθαι τὸ δοκοῦν ἀντὶ τοῦ ὄντος, ἀπάτην ἐκκλίνειν, οὐ πάρεργον ἔσεσθαίμοι δοκεῖ, ἐὰν καὶ τούτων ἕκαστα ἐνταῦθα τεθῇ τίποτε ἐστὶ, καὶ ποσαχῶς λέγεται.

§. σνβ'. Τὸ μὲν οὖν ἀληθὲς, περὶ οὗ ἐν γένει εἴρηται (Προδι. Γ'. §. γ'. καὶ Σημ.) λογικώτερον ἐνταῦθα καὶ ἐν πρώταις ἐννοίαις θεωρείσθω, καὶ ἐν σκέψεσι, καὶ ἐν κρίσεσι, καὶ ἐν συλλογισμοῖς. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ ἀντιπεριϊστάμενον ψεῦδος, ἐν οἷσπερ ἂν ἔχοι παρείσδυσιν.

§. σνγ'. Καὶ ἡ μὲν ἔννοια ἡ πρώτη, ἐὰν ᾖ τῶν ἀπλουστάτων (§. μβ'.) εἴτε κατ' αἴσθημα ἀνεπιλήπτως προσπίπτον (§. σμδ'.) οἷον ἡ τῆς ἐκ τοῦ πυρὸς θερμότητος, εἴτε καὶ κατὰ νόημα εἰλικρινὲς ἐναργῶς παριστάμενον (§. σμέ.) οἷον ἡ τοῦ ὄντος, ἡ τῆς ὑπάρξεως, ἀληθεύουσα ἀεὶ, καθ' ἑαυτὴν θεωρουμένη. Καὶ τοῦτο ἡ κατὰ τὴν γνωστικὴν δύναμιν ἐνδοτάτη συνείδησις μαρτυρεῖ· (§. ξζ'.) οὐδὲ γὰρ ἄλλως πως ἑαυτὴν ἡ ψυχὴ ἐπιγιγνώσκειν ἔχει διακειμένην παρ' ὃ διάκειται.

§. σνδ'. Ἡ δὲ σύνθετος ἔννοια (§. μγ'.) ἀληθὴς ἐστὶν, ἐὰν δι' αὐτῆς συνεπινοῆται τὰ φύσει συμβαίνοντα, οἷον ἡ τοῦ ἀνθρώπου ᾗ δίπους· ψευδὴς δὲ ἐὰν τὰ μὴ, οἷον ἡ τοῦ ἀνθρώπου ᾗ τετράπους. Δυνάμει δὲ τοῦτο ὑπολανθανούσης τινὸς κρίσεως. (§. ξζ'.).

§. σνέ. Ἡ δὲ συμπεπλεγμένη (§. μγ'.) ἀληθὴς μὲν, ἐὰν μὴ ἀδυνάτως ἔχωσι συνεπινοεῖσθαι αἱ ἁπλούστεραι τῶν ἐννοιῶν, ἐξ ὧν συμπέπλεκται· οἷον ἄνθρωπος ἄχειρ, τετράπους· ὥστε οὐδὲν κωλύει, τὴν αὐτὴν ἀληθῆ μὲν εἶναι τῇ ἐπινοίᾳ, ψευδῆ δὲ (§. ἀνωτ.) φύσει· ψευδὴς δὲ, ἐὰν μὴ συνεπινοεῖσθαι ἔχωσιν

αἱ

αἱ ἁπλέστεραι, ὡς ὑπ' ἀλλήλων ἀναιρέμεναι. Οἷον κύκλος τετράγωνος· τρίγωνον ἰσόπλευρον ὀρθογώνιον. Ἀληθεῖς ἓν αἱ τῶν ἀνυπάρκτων εἰρημέναι (τὸ δ' ἀληθὲς νοητέον τῇ ἐπινοίᾳ) ψευδεῖς δὲ αἱ τῶν ἀδυνάτων (§. μθ'.).

§. νς'. Κατὰ δὲ τὰς συνθέτους καὶ συμπεπλεγμένας ἐννοίας, καὶ οἱ Ὁρισμοὶ, εἴτε ὀνοματώδεις, καὶ οἱ πραγματιώδεις, ἀληθεύοντες ἂν εἶεν, ἢ ψευδόμενοι· ἔστιν γὰρ ἄλλοι οἱ ὁρισμοὶ εἰσὶν, ἢ τῶν τοιούτων ἐννοιῶν ἀναλύσεις. (§. ρις'.).

§. νζ'. Καὶ Διαίρεσις δὲ ἀληθὴς (§. ρνζ.) καθ' ἣν ἀνεπτυγμένως πάντα τὰ μέρη νοεῖται, ὅσα συνεπτυγμένως ἐν τῷ ὅλῳ καταλαμβάνεται, καὶ ἔτε πλείω, ἔτ' ἐλάττονα. Ψευδὴς δὲ τἀναντίον.

§. νη'. Καὶ Σκέψις δὲ ἀληθὴς μὲν, καθ' ἣν ζητεῖται τὰ κατ' ἀμφίγνοιαν (§. σμθ'.) ἢ καθ' ὑπόνοιαν (§. σν'.) ἑκατέρωθεν ἡμῖν τὸ φρονεῖν ἀντιπεριέλκοντα· ψευδὴς δὲ, καθ' ἣν τις ἢ τὰ πάντῃ ἄληπτα αὐτῷ διερθυνῶν εἰς κενὸν ἐκβιάζεται (§. σμβ'.) ἢ ἐπέχειν πλάττεται περὶ τὰ προδήλοτατα (§. σμγ'. κξ'.), ἐφ' οἷς τὸ ἐπέχειν ἀδύνατον· οἷα δὴ παίζοντες γεγόνασιν οἱ Πυρρώνειοι.

(§. νθ'. Καὶ ἡ κατὰ Κρίσιν δὲ τῇ Γνωσικῇ ἐνέργεια τετέσιν ἡ Ἀπόφανσις ἀληθὴς μὲν ἔσιν, ἐὰν τινὶ ἐγχωρεῖσαν σχέσιν δυεῖν μεταξὺ ἐννοιῶν παρισάνῃ (1), οἷον τὸ τετράγωνον ἐσὶ τετράπλευρον, ἐκ ἔσιν ἀδιαίρετον· ψευδὴς δὲ ἐὰν τινὶ μὴ ἐγχωρεῖσαν, οἷον τὸ τετράγωνον ἐκ ἔσι τετράπλευρον, ἔσιν ἀδιαίρετον.

§. σξ'. Ἡ δὲ κατὰ Διάνοιαν τέως ἀληθεύσει μὲν ἐξ ἀληθῶν ἀποφάνσεων, ἀπόφανσιν ἑτέραν, ἀληθῆ καὶ ταύτην, κατὰ τὸ δέον ὑποσυνάπτουσα· ψεύσεται δὲ, ἤτοι παρὰ τὸ μὴ ἐξ ἀληθῶν, ἢ ἐκ τῶ μὴ δεόντως εἰσβάλλειν τὸ συναπτόμενον. Ἀλλὰ περὶ τότε ὕστερον.

§. σξά. Νῦν δὲ σημειῶν ἄξιον, ὡς ἐπ' ἀκριβὲς ἁπλῶν ἡ ἀλήθεια, καὶ τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον διαφορᾶς ἐσὶν ἀνεπί-

(1) Εἰσὶν οἱ τὴν ἀληθῆ Ἀπόφανσιν ἀποδεδωκότες εἶναι, ὑφ' ἧς ἡ τῶν δυνατῶν ἰδεῶν σχέσις παρίσαται. Quae exhibet reſpectum idearum poſſibilium· εὐμενῶν ὀρθῶς τόγεμοι δοκεῖν. Καὶ γὰρ καὶ αἱ ἑφεξῆς, τὸ κατ' εὐθυγραμμίαν δίγραμμον χωρίον ἃ περιέχει· ἔστιν τρίγωνον ἐσὶν ἰσόπλευρον ὀρθογώνιον· ἔστιν σῶμα ἀνέκτατον ἐσὶν ἐν τόπῳ, καὶ αἱ παραπλήσιαι, ἐπιεικῶς εἰσὶν ἀληθεύσαι.

νεπίδεκτος, παράσασίς τις ἔσα τῶ ὄντος, ὡς ἐςὶ (§. Ἀνωτ.), καὶ ἐν τῶ συμφώνω, καὶ ταυτῶ τιὼ ἴδρυσιν ἔχουσα (§. γ'.) Προδι. Γ.)· τὸ δέτοι ψεῦδος ἐκ τῆ ἐναντίε ἐν ἑτεροτητι καὶ διαφωνία σαλεῦον, πολυχεδὲς εἶναι εἰκὸς, καὶ παντοίως καταποικίλλεθαι (1).

§. σξβ'. Ἡ περὶ τὰ καθ' ἕνα δήτινα τῶν ἀνωτέρω τρόπων ἀληθεύοντα, ἢ ψευδόμενα, ἀνενδοιάσως ἐγγινομένη τῆ ψυχῆ γνῶσις, ἐν ἀκλινεῖτε καὶ ἀκλονήτω τῆ πληροφορία, ὡς ἔτως ἔχει καὶ ἐκ ἄλλως τὸ ὑπ' αὐτῆς γινωσκόμενον, Βεβαιότης καλεῖται. Βέβηκε γάρ πως κατὰ ταύτιω τὸ γνωσικὸν, καὶ ςερρῶς ἔχει, καὶ ἀκινήτως, μηδὲν ὑφορώμενον ἀντιπίπτον, μηδ' ἄχρις ὑπονοίας τιὼ ἀπάτιω ὑποσελλόμενον.

§. σξγ'. Διακρίνειν δὲ δεῖ ἐπὶ τῆς Βεβαιότητος αὐτιώτε τῆς ψυχῆς τιὼ κατάσασιν, ἢ ἀδιασείσως καὶ ἀραρότως ἐμμένει τοῖς δόξασι· Καὶ τὰ ἐφ' οἷς, ἤτοι τὰ πράγματα περὶ ἃ θεωρεῖται τὸ βέβαιον. Καὶ τὰ δι' ὧν· ἀμέλειτοι τὰς λόγως τὰς τιὼ πληροφορίαν τῆ ψυχῆ ταύτιω ἐμποιῆσαι δύναμιν ἔχοντας. Τέτων τιὼ μὲν πρώτιω Βεβαιότητα κατὰ τὸ ὑποκείμενον καλεῖν ἀξιῶσι· τιὼ δὲ δευτέραν, κατὰ τὸ ἀντικείμενον· τιὼ δὲ τρίτιω κατά τα μέσα.

§. σξδ'. Ἡ τοίνιω ὡς ἐκ τῆ ὑποκειμένε βεβαιότης, ἡ ἐν τῶ ςερρῶτε καὶ ἀμεταθέτω τῆς γνώμης κειμένη, τῆ μετὰ ἐντελεῖς ὡς εἴρηται πληροφορίας (§. σξβ'.) τοῖς νοητοῖς ἐπιβάλλοντος, ἐκ ἀεὶ τοῖς γινωσκομένοις ἐςὶ συμβαίνεσα, ἐδὲ περὶ τῶν αὐτῶν τοῖς πᾶσιν, ἔτε τῶ αὐτῶ ἀεὶ ἡ αὐτή. Δῆλον δέ. Καὶ γὰρ περὶ ὧ καὶ ταυτὸ, οἷον τιὼ γλῶ πεπιεσμένιω μὲν ὑπὸ τοῖς πόλοις εἶναι, ἐπὶ μᾶλλον δὲ διακυρτεῦθαι κατὰ τὸν Ἰσημερινὸν, ἔσι μὲν ὅς ἀδισάκτως πέπεισαι· ὁ δέ τις πυνθανόμενος, ἐδὲν ἀπεικὸς εἶναι ὑπείληφεν· ὁ δὲ τυχὸν, καὶ διαπιςεῖ. Καὶ περὶ τὸ αὐτὸ ἔτι ὁ αὐτὸς ὁ μέχρι δήτινος, ὅσον ἐχὶ καὶ διαμυκτηρίζων ἦν ὡς πλαττόμενον, ἐπιβαλὼν ἔπειτα τῶ λεγομένω, καὶ ἐκ μέρες τὰ κατ' αὐτὸ διανοήσας, ἃ πάντη ἔξω τῆ πιθανῆ εἶναι τοπάζειν ἤρξατο. Πολυπραγμονήσας δὲ καὶ ἀτενέσερον δια-

(1) „Ἀληθεύειν μὲν γὰρ ἁπλῶς, „ψεύδεθαι δὲ ἀπαραχῶς παρέχει τὰ „πράγματα. Καὶ ῥυθμοὶ, καὶ ἁρμονία λόγον ἔχουσιν, ἃ δὲ πλημμελῶσιν ἄνθρωποι περὶ λύραν, καὶ ᾠδὴν, „καὶ ὄρχησιν, ἐκ ἄντις περιλάβοι. Πλατ. Συμποσιακ. Βιβ. ἡ. Προβλ. ϑ'.

διασκεψάμενος, καὶ πληροφορίαν τέως προσεπορίσατο τῷ τελευτάτῳ. Οἷα πολλὰς παθεῖν ἀπὸ τῆς Ἀμερικῆς δύρετα γεγονότων ἱστόρηται. Καὶ μυρία δ' ἄντις εὕροι καὶ καθ' ἡμᾶς, περὶ ὧν ἄλλοι μὲν ἄλλως, καὶ οἱ αὐτοὶ δὲ ἄλλοτε ἄλλως ὑπολαμβάνουσιν. Ἔστιν ἔν καὶ ἐπὶ τῆ ψυχῆ ποτὲ, τὸ ἐξ ὁλοτελῶς καὶ ἀδιστάκτα πεισθῆς κατιδεῖν ἑδραῖον τῆ Νῆ καὶ ἀσάλευτον, ὥσπερ ἔν καὶ ἐπὶ τῆ ἀληθῆς τὰ πολλὰ τὸ ἀπαγὲς τῆς γνώμης καὶ σαλεύομενον. Οὐ γὰρ ἐθ' ἀεὶ ἀληθὲς, ἔπερ ἀσεμφῶς ὁ νῆς ἐδεάζατο, ὡς ἐδὲ τῆ ἀληθῆς ἐπὶ πάντων. Καὶντεῦθεν ἡμῖν οἱ ἀντιδογματίζοντες, καὶ ὑπερδιατεινόμενοι τὰ ἐναντιώτατα. (1). Αἴτια δὲ, ἥτε τῆς Διανοίας βραχύτης, ὡς φᾶναι, καὶ ἀφυΐα, καὶ πρόληψις δυσαπόθετος, καὶ τ' ἄλλα δι' ἃ τῆ ψυχῆ συμβαίνει τῆς ἀληθείας παράγεσθαι, περὶ ὧν (Προδ. Β'.) εἴρηται.

§. σξέ. Ἡ δὲ κατὰ τὸ ἀνθικείμενον εἰρημένη (§. σξγ'.) Βεβαιότης, ἐν αὐτοῖς τοῖς πράγμασι θεμελιῶται ἥπερ ἔχουσι Φύσεως· τὸ γὰρ βέβαιον, καὶ ἀσφαλὲς, καὶ πιστὸν, καὶ αὐτοῖς περιέσιν, ἤτοι καλὰ τὰς ἐσιώδεις ἐν αὐτοῖς λόγες, καθ' ἃς ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντα ἐστὶ, καὶ ἐκ ἐνδέχεται ἄλλως ἔχειν· ἢ κατὰ τὰς ἐν τῆ Φύσει κειμένας ὅρας τε καὶ θεσμὰς, δι' ἃς ἀπαραλήτως αἱ αὐταὶ δυνάμεις, τῶν αὐτῶν, ἤτοι ὁμοίων ἀποτελεσμάτων καθίσανται παρακλικαί· ἢ τῷ λόγῳ τέως τῆς ὑπάρξεως τῶν γινομένων, καθ' ὅτι ἐκ οἷόντε μὴ γενέσθαι τὸ γεγονὸς, ἢ μὴ εἶναι τὸ ὄν, ἢ μὴ ἔσεσθαι τὸ ἐσόμενον.

§. σξς'. Εἴδη γὰρ τῆς τοιαύτης Βεβαιότητος καταλέγεται τρία· τῆς μὲν Μεταφυσικῆς λεγομένης, τῆς δὲ Φυσικῆς, τῆς δὲ Ἠθικῆς. Καὶ Μεταφυσικὴ μὲν ἐστὶν, ἡ ἐπὶ τῶν ἄλλως πως μηδ' εἶναι δυναμένων, μηδὲ νοηθῆναι, παρ' ὃ νοεῖται καὶ ἐστίν. Οὕτω βέβαιον ἐστὶ τὸ ὅλον μεῖζον εἶναι τῶ μέρες, καὶ τὸν κύκλον περιφερῆ, καὶ ἁπλῶς πάντα, ὧν μὴ ἔστως ἔχειν νοεμένων, ἡ ἀντίφασις παρὰ πόδας. (§. σμς'.). Φυσικὴ δὲ Βεβαιότης, ἡ ἐπὶ τῶν μὴ ἄλλως κατὰ τὰς ἐν τῆ Φύσει ὅρας πεφυκότων συμβαίνειν, ὧν μέντοι τἐναντίον ἔχοι ἂν ἀναπλάσασθαι ἡ διάνοια, οἷα-

(1) Ὡς ἐκεῖνο ἐν μέρει γᾶν ἀληθέστατα λέγεσθαι τὸ τῆ Λικιανῆ ἔπος προσδιορισθέν.

„Οὐ πᾶν ἀνθρώποισι διακριδὸν ἐστὶ νόημα·
„Ἀλλ' ὃ σὺ θαυμάζας, τᾶθ' ἑτέροισι γέλως.

οἱασοῦν ἄνευ ἀντιφατικῆς ἀντιπεριπτώσεως· οἷον τὸ κατωφερῆ μὲν εἶναι τὸν λίθον, ἀεικίνητον δὲ τὸν ἥλιον ὁρᾶσθαι, καὶ τὰ παραπλήσια· τὶ γὰρ τὸ κωλύον, τὸν μὲν μετέωρον, οὔτ' οὐρανοῦ, ᾗ λέγεται, οὔτε γῆς ἁπτόμενον· τὸν δὲ μεσουρανοῦντα καὶ στηριζόμενον, ἀμφωτέρω ἀναπλάσαι ἀκινήτως ἔχοντε; Βεβαιότης δὲ Ἠθικὴ, ἡ ἐπὶ τῶν καὶ φύσει ἄλλως ἂν ἔχειν οἵωντε ὄντων, μηδενὸς, ὃν ἂν αὐτοὶ εἰδέναι ἔχοιμεν, τῶν ἐν τοῖς οὖσι θεσμῶν παρακινουμένου· Ὄντων δὲ βεβαίως, ἐπεί τοιγε πάντως γεγόνασιν, ἢ εἰσὶν, ἢ ἔσονται. Οἷον ὅτι ἦρξε ποτὲ τῆς Ἀσίας ὁ τοῦ Φιλίππου· ὅτι πλεῖστοι τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων κατάγε τὸ νῦν εἶναι διατελοῦσι καθεύδοντες· ὅτι τὰ εἰς νέωτα γεννησόμενα πρόβατα οὐ πάντα ἔσται λευκά. κξ. Ἀπαιτητέον δὲ εἶναι φασὶ τὸ μὲν κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον ἀσφαλές τε καὶ βέβαιον ἐπὶ τῆς μεταφυσικῆς ἀκριβολογίας (1), κἂν τοῖς μαθήμασι· τὸ δὲ κατὰ τὸν δεύτερον, ἀσπάζεται ὁ περὶ τῆς φύσεως λόγος· τῷ δὲ τέως κατὰ τὸν τρίτον τὰ ἱστορούμενα μάλιστα προσεδράζεται.

§. σξζ'. Ἡ δὲ δὴ τρίτη, ἡ κατὰ τὰ μέσα βεβαιότης, ἐν αὐτῷ τῷ κράτει θεωρεῖται τῶν πίστεων, δι' ὧν κατασκευάζεται, καὶ κρατύνεται τὸ δεικνύμενον. Ὃν δήπου τρόπον βεβαίας τε καὶ ἀδιαπταίστους εἶναι φασὶ, τὰς ἀκριβεστάτας τῶν Ἀποδείξεων. Ὀρθῶς δ' ἄντις οἶμαι, καὶ πάντα τὰ ἐπὶ τὸ ἀσφαλῶς ἡμᾶς καὶ πιστῶς εἰδέναι τι φέροντα, ταύτῃ γε βέβαια εἶναί τε καὶ λέγεσθαι τάξειε. Καὶ γὰρ δὴ καὶ αἴσθησιν τὴν ἀμέμπτως κινουμένην· Καὶ ἔννοιαν τὴν ἐναργῶς τε καὶ εὐκρινῶς τὸ νοητὸν παριστάνουσαν· Καί γε τὴν κρίσιν, τὴν ἐποπτικῶς, καθάπερ εἴρηται, ἢ ἐννοηματικῶς περὶ τῶν ὄντων ἀποφαινομένην. Καὶ Διάνοιαν δὲ, τὴν ἐκ τοιούτων κρίσεων, ὀρθῶς τε καὶ εὐμεθόδως τὸ ἐπιφερόμενον ὑποσυνάπτουσαν. Οὐδὲν γὰρ ἐκ τούτων, οὐδ' ἴχνος γοῦν ὑπονοίας ἐγκαταλείπεται, τοῦ μὴ πάντῃ πάντως οὕτως

(1) „Τὴν Ἀκριβολογίαν τὴν Μα„θηματικὴν, οὐκ ἐν ἅπασιν ἀπαιτη„τέον, ἀλλ' ἐν τοῖς μὴ ἔχουσιν ὕλην. „Διόπερ οὐ φυσικὸς ὁ τρόπος. Ἅπασα „γὰρ ἴσως ἡ φύσις ἔχει ὕλην. Ἀ„ριστ. Μεταφ. γ'. „Πεπαιδευμένου ἐ„στὶν ἐπὶ τοσοῦτον τὸ ἀκριβὲς ἐπιζητεῖν „καθ' ἕκαστον γένος, ἐφ' ὅσον ἡ τοῦ „πράγματος φύσις ἐπιδέχεται. Παρα„πλήσιον γὰρ φαίνεται Μαθηματικοῦ„τε πιθανολογοῦντος ἀποδέχεσθαι, καὶ „Ῥητορικὸν Ἀποδείξεις ἀπαιτεῖν. Αὐτ. Ἠθ. Α'. Κεφ. α'.

ἔτως ἔχειν, τὰ ταύτῃγε ἡμῖν γινωσκόμενα. (§. σμγ'. κξ'.). Οὐδὲ γὰρ ἐν τέτοις ἐφ' ἡμῖν ἐςὶ τὸ ἀνδέναι. Οὐδὲ βελήσει, ἀνάγκῃ δέτινι ἀπαραιτήτῳ πρὸς συγκατάθεσιν ἐπιτωμεθα, ἐξ αὐτῆς προδήλως τῆς ἱερᾶς Φύσεως, ἕτω νοεῖν καὶ γινώσκειν, μηδὲ ἄλλως ἔχειν ουσιωθέντες. (1). Ἐπὶ τέτοις δὲ καὶ ἡ ὑπὸ ἀξιοπίσων Ἀνδρῶν κατατιθεμένη, ἀπαρεγχείρητος ἐςὶ μαρτυρία, πίσεως πολλάκις ἐκ ἀμφιβόλε ἡμῖν καθισαμένη παραίτιος. Πρὸ δὲ πάντων, ἀκροτάτιν βεβαιότητος ἁπάσης εἶναι τακτέον, τιὼ ἐπὶ τοῖς ἄνωθεν ἡμῖν ἀποκεκαλυμμένοις, ἐφ' οἷς ἡ εἰς ΘΕΟΝ καὶ τὰ θεῖα κρηπίζεται πίσις. Πλιὼ ὅσον τῇ μὲν περὶ τῶν ἀνθρωπίνων τιὼ ἐναργειαν ἀπαιτέσῃ, τὸ τᾶ λόγε φῶς περικέχυται, τῆς δὲ περὶ τὰ θεῖα, νεφέλη κύκλω πυκνὴ, καὶ γνόφος βαθὺς περιπέπασαι.

§. σξή'. Ζητήσαι δ' ἄντις, εἰ κατὰ τὸ ἀληθές, (§. σξα.) ἐν ἀδιαιρέτῳ κείμενον ἐςὶ καὶ τὸ βέβαιον, τιὼ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον διαφοραν, μὴ ἐπιδεχόμενον; Ἀλλ' εἰ μέντις πρὸς αὐτὰ ἀπίδοι τὰ πράγματα, ἐφ' οἷς ὁ Νᾶς γινωσκόμενος ςηρίζεται (§. σξέ.), φανερὸν ὅτι ἄλλα πρὸ ἄλλων ἐςὶ βεβαιότερα. Μέγι-

(1) Εἰ ἐκ τᾶ μηδόλως ἐνδοιάζειν ἡμᾶς πεφυκέναι, (κἂν ἐ σφόδρα βελοίμεθα), περί τινα τῶν νοκμένων, ἑπόμενον ἐςὶν ἐκεῖνα ἀληθῆ εἶναι καὶ βέβαια; Πάνυ μὲν ἓν τᾶτο διατενόμεθα. Εἰ γὰρ ψευδῆ, ἅπερ ἀνενδοιάςως νοεῖν πεφύκαμεν, ἀληθῆ ἔσαι, ἅττα νοεῖν ἀδυνατᾶμεν. Οὐδὲν ἄρα νοεῖν οἷοιτ' ἐσμέν. Οὔτε γὰρ ὁ μὴ δυνάμενος νοῆσαι τὸ ὄν, νοήσει, ὡς μὴ δυνάμενος, ἅτε ὁ δυνάμενος νοῆσαι τὸ μὴ ὄν, νοήσει, ὡς μηδὲν νοῶν κυρίως εἰπεῖν· ἐπεί τοιγε τὸ μὴ ὄν, μηδὲν ἐςίν. Μηδὲν δὲ νοεῖν πεφυκότες, ὡς ἐκ τῶν τὴν Ἀκαταληψίαν ἡμῖν εἰσαγόντων ἐπιφέρεται, ὅμως νοητικοὶ ἐσμέν· τετέσιν εἰς τὸ νοεῖν, καὶ ῥοπὴν ἐκ Φύσεως, καὶ δύναμιν ἔχοντες. Ἑκάτερον δὲ ἐξ αὐτῆς τῆς Σκέψεως, καὶ τῆς Ζητήσεως δῆλον, ἣν καὶ οἱ Σκεπτικοὶ ετοι, καὶ Ζητητικοὶ, ἐκ τῆς ἐπαγγελίας κληθέντες, διηνεκῶς ἀναβάλλονται· τὸ γὰρ σκέπτεθαι καὶ ζητᾶν, αὐτὴν ἐλέγχει τὴν ἐπὶ τὸ ἀδέναι ῥοπὴν καὶ ἔφεσιν. Ἔφεσις δὲ περὶ τὰ ἀδύνατα ἐκ Φύσεως ἐκ ἂν γένοιτο ἀδὲ μία. Εἶτα καὶ τὸ ζητᾶν αὐτὸ νοεῖν πως ἐςί. Καὶ συναπτέον ἄρα. Α'. μὲν ῥοπὴν ἡμᾶς ἐκ Φύσεως ἔχειν, κατὰ τὴν τῶν Ἀκαταληπτέντων ἄνοιαν, περὶ τὰ μὴ δυνατά. Β'. δὲ δυνάμεως λαχᾶν νοητικῆς, καί τοι μηδὲν κυρίως νοεῖν πεφυκότας. Γ'. Καὶ ἐν διηνεκεῖ ἀναςρέφεθαι ἐξαπάτῃ, ὡς βεβαίως φαὶ νοεῖν δοκᾶντας, τὰ μηδέ ποτε ἡμῖν νοήμενα. Ὧν δὴ πάντων Κεφάλαιον τὸ πρὸς ἀδὲν ἄλλ' ἢ πρὸς τὸ ἀπατᾶθαι ὑπὸ Ζὸς Δημιεργᾶ ἡμᾶς γενέθαι, τᾶ τοιάτας ἡμᾶς ἀσιώσαντος. Ἀλλά:

„Τῆλε μάλ' ἦχι βύθιςον ὑπὸ χθο-
„νός ἐςι βέρεθρον. Ὁ γὰρ Δημιερ-
„γὸς, ἁπλᾶςε, καὶ ἀληθὴς ὢν, ἄτ'
„ἄλλες ἐξαπατᾷ, ἀτ' ὕπαρ, ἀτ' ὄναρ.
Πλάτ. Βιβλ. Β'. περὶ Πολιτ.

Μέγιστον γὰρ εἰς πληροφορίαν τὸ εἰδέναι, ἕτω μὲν, ἄλλως δὲ μηδαμῶς, ἀδεμιᾷ δυνάμει, ἐνδέχεσθαι εἶναι τὸ παριστάμενον, ὡς ἐπὶ τῶν Μεταφυσικῶς λεγομένων ἔχειν τὸ βέβαιον. (§. σξ΄). Ἧττον δὲ, εἰ καὶ τἐναντίον δυνατὸν εἶναι νοοῖτο, ὑπὸ δυνάμεως ἀνωτέρας τῶν ἐν τῇ Φύσει, καὶ κρείττονος, ὡς ἐπὶ τῶν Φυσικῶς. (§. Αὐτ.). Καὶ τέτε ἧττον ἔτι, τὸ καὶ φύσει μὴ ἂν εἶναι ἀδύνατον, ὡς ἐπὶ τῶν Ἠθικῶς. (§. Αὐτ.).

§. σξθ΄. Πάλιν ἐάντις περὶ Βεβαιότητος διαπωθάνοιτο τῆς ἐν αὐτοῖς τοῖς μέσοις θεωρεμένης, δι' ὧντι κατασκεύάζεται, (§. σξζ΄.), εὔλογον ἐκείνοις καὶ ταύτῃ συμμέτρως συμπροϊέναι, καὶ συνεπιτείνεσθαι, καὶ συνανίεσθαι· τῷ γὰρ περιόντι, καὶ λόγων ἄλλων ἐπιπροσιόντων, οἱονεὶ φωτὸς ἐπιχυθέντος δαψιλεστέρε, ἐκ περιουσίας εἰκὸς κρατύνεσθαι τὸ δεικνύμενον.

§. σό, Ἀλλ' εἴπερ ἄρα περὶ αὐτῆς ζητοῖτο τῆς καταφάσεως, ἰῷ ἡ ψυχὴ περὶ ὅπερ οἶδε βεβαίως προσεπορίσατο, (§. σξγ΄. σξδ΄.), πότερόν ποτε καὶ αὐτὴ ἐπίτασίν τε καὶ ἄνεσιν ἐπιδέχεται, ἀποφάσκοντες ἀπαντήσομεν. Δεῖ γὰρ ταύτῃ παντελῆ τὲ Νὲ φάσιν εἶναι τινὰ, καὶ ἠρέμησιν. (§. Αὐτ.). Ὑποσαλευθεῖσα γὰρ, κἂν βραχὺ ὅσον, ἡ ψυχὴ τὲ βεβαίως γιγνώσκειν ἐκφήσεται. Κινήσεως μὲν γὰρ μέτρα παντοῖα, ἐν ᾗ ὑπόληψις. Στάσεως δὲ τὸ ὅλον φάσις, ἐν ᾗ τὸ τῆς ἐπιστήμης ἵδρυται βέβαιον. (1). Διόμοι καὶ ὁ Γάλλος Καρτέσιος πρὸς ἀδὲν ἔμπεδον ἐχηκέναι τὸ φρονεῖν ἔοικεν, ἐπειδὰν εἰς δύναμιν ἀνῆγε, καὶ τὸ ποιῆσαι τὰ ἀντιφάσκοντα· τέτε γὰρ ἅπαξ τεθέντος, ἐκέτι ἀδιφάκτως οἷόντε κρίνειν, τί τὸ δυνατὸν, καὶ τί τὸ ἀδύνατον· τὸ δὲ καὶ σμικρὸν ὑποδιφάζειν φαίνεσθαι, τὸ σύντονον καὶ ἐῤῥωμαίον τῆς πληροφορίας ὑποχαλᾷ, καὶ τλιὺ Ἐπιστήμιν εἰς ὑπόληψιν παρεξάγει·

„Οὔτε γὰρ ἦν Γαίης μέσος ὀμφαλὸς, ἀδὲ θαλάσσης.
Καλῶς ὁ Φαίσιος Ἐπιμενίδης ἄχρηγε τέτε, τὸν τῶν Λετῶν, ἢ τῶν Κύκνων μῦθον, περὶ τὲ Πυθοῖ ὀμφαλὲ τῆς Γῆς ἀπελέγχων. (2)· τόγε μιὺ προσεθὲν, τὸ βέβαιον καὶ ἀραρὸς τὲ λόγε διέσεισεν.

„Εἰ δέτις ἐσὶ, θεοῖς δῆλος, θνητοῖσι δ' ἄφαντος.

§. σοά΄.

(1) „Τὸ γὰρ ἠρεμῆσαι ἢ σῆναι ἠνδιάνοιαν, ἐπίσασθαι καὶ φρονεῖν λεγόμε-„θα. Ἀρις. Φυσ. Β. Ζ΄. Κ. γ΄. (2) Παρὰ Πλατ. περὶ ἐκλειπ. Χρησηρ.

§. σοά. Πρὸς τὸ βέβαιον ἀντιδιήρηται τὸ Πιθανόν· τὸ γὰρ τοιοῦτον ἥκιστα βέβαιον. Ἀλλ' ἔστιν, ὡς μὲν ἐκ τοῦ μέσου εἰπεῖν, τὸ διάτινων λόγων, καὶ πίστεων πλειόνων ἢ ἐλασσόνων, ἀσθενεστέρων ἢ κρατιστέρων, μὴ ἀναγκαίων δὲ, μηδὲ πάντῃ ἀναντιῤῥήτων κατασκευαζόμενον. Ἐκ δὲ τοῦ ὑποκειμένου, ἤτοι τοῦ γινώσκοντος, περὶ ὅ,τις τὴν γνώμην δέους παντὸς οὐκ ἀπήλλακται, ἀλλ' ὑφορᾶται μὲν τὴν ἀπάτην ὡς οὐκ ἀδύνατον, διὰ δὲ τοὺς οὐκ ἀπιθάνως ἐγχωροῦντας λόγους, οὕτω φρονεῖν αἱρεῖται, ἢ τοὐναντίον. Οὐχ ὥσπερ δὲ ἐπὶ τοῦ βεβαίου, ὡς ἐκ τῶν ἀντικειμένων (§. σξγ'.) θεωρήσειέτις καὶ τὸ πιθανόν· τὰ γὰρ ὄντα καθ' ἑαυτὰ βέβαια, κἂν ἄλλως ἄλλοι περὶ αὐτῶν ὑπολαμβάνωσι. (§. σξδ'.).

§. σοβ'. Τοιγαροῦν ὡς ἐκ τοῦ ὑποκειμένου, τὸ ἑτέρῳ ἐν ἀδιστάκτῳ βεβαιότητι πρεσβευόμενον, γένοιτ' ἄντινι πιθανόν. Οἷον τὸ ἡττοβαρὲς τῶν σωμάτων ὑπὸ τὸν Ἰσημερινόν. Δόξειε δ' ἂν καὶ ἀπίθανον· οἷον αἱ γραμμαὶ αἱ παρὰ τοῖς Μαθηματικοῖς ἀεὶ ἔγγιον ἀλλήλων μᾶλλον καὶ μᾶλλον γινόμεναι, μηδέποτε δὲ συμπίπτουσαι. Μεταβάλλοι δ' ἂν καὶ ἐφ' ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ, ἡ περί τι πιθανότης, εἴτ' ἐπὶ τὸ βέβαιον προαχθεῖσα, εἴτ' ἐπὶ τὸ ψευδὲς φωραθῆναι, καὶ ἀπιθάνως ἔχον ἀπολισθήσασα· εἴτε δὴ τέως καὶ ἀπὸ τοῦ μᾶλλον ἐπὶ τὸ ἧττον τῆς πειθοῦς μεταστᾶσα, ἢ καὶ ἀνάπαλιν. (§. σξδ'.). Ὥστε εἰκότως τῆς κατ' ἐπιστήμην γνώσεως τὸ ἀδιάπτωτον πλουτεῖν λεγομένης, τὸ πιθανὸν πάντῃ πάντως εἶναιτε καὶ λέγεσθαι μεταπτώσιμον.

§. σογ'. Ὡς δ' ἐκ τῶν λόγων αὖθις ἡμῖν καὶ τῶν πίστεων, τὸ πιθανὸν διαφέρει Α'. τοῦ ἀδυνάτου. Ἐκεῖνο γὰρ παντάπασιν ἄλογον. Διὸ καὶ πρῶτος εἰς τὸ πιθανόν τι εἶναι βαθμὸς, τὸ δυνατὸν εἴρηται. Β'. καὶ τοῦ δυνατοῦ· προσδεῖ γὰρ πρὸς τῷ δυνατὸν εἶναι καὶ λόγων, οἷς ἂν καὶ πιθανὸν αὐτὸ δόξειεν. Ὅ,τι γὰρ πιθανὸν, καὶ δυνατὸν· Ἀνάπαλιν δ' οὔ. Ἐπεὶ καὶ δυνατὸν ἐμὲ εἰς γῆρας ἔσχατον ἀφικέσθαι· Πιθανὸν δὲ, ἐμοὶ γοῦν, οὐκ ἔστιν. Ἐφ' οἷς καὶ τὸ μὲν καθ' αὑτὸ, τὸ δὲ ἡμῖν ἐστίτε καὶ λέγεται. Γ'. Καὶ τοῦ Ἐνδόξου. Τοιοῦτο γὰρ κυρίως, τόγε τοῖς ἄλλοις ἐστὶ πιθανὸν, οὐδενὸς εἰς πειθῶ λόγου παρόντος, ἢ ὅτι φᾶναι τοῖς πλείστοις, ἢ τοῖς σοφοῖς, καὶ τούτοις, ἢ τοῖς πᾶσιν, ἢ τοῖς πλείστοις, ἢ τοῖς μάλιστα γνωρίμοις καὶ ἐνδόξοις, οὕτω

δοκεῖ

δοκεῖ (1). Διὸ καὶ δημῶδες αὐτὸ τῷ πιθανῷ τὸ εἶδος παράτισιν ἦκεσεν, ὡς τοῖς κρίνειν παρ' ἑαυτῶν ἐχ' οἵοις τε ἦσιν, ἐν χρήσει γινόμενον. Δ'. καὶ τῷ Πιθανῷ τῷ κατὰ τλὼ ποίησιν, ἧς ἔργον ὡς γεγονὼς πλάτλειν, τὸ ἔτω γενέθαι δυνάμενον (2).

§. σοδ'. Ἔχει δ' ἐπὶ τέτοις, ὡς ἐκ τῶν πίστεων αἷς προσερείδεται τὸ πιθανὸν, καὶ τὸ μᾶλλον καὶ ἧτλον προσεπιδέχεθαι, τὸ μὲν πλειόνων ἐσῶν, ἢ κρατιστέρων, τὸ δ' ἐλαττόνων ἢ ἀθενεστέρων (§. σοά.). οἷον πότερον εἰς πειθῶ ἰσχυρότερον, τὸ φαρμάκῳ τὸν Μακεδόνα διαφθαρλῆναι; Ἔοικε γὰρ, ὅτι ἀπὸ συμποσίε· ὅτι ἐν ἀκμῇ σφριγῶν, καὶ ἐῤῥωμένως ἔχων· ὅτι ὀξὺ κατέστρεψεν· ὅτι συχνὲς τῶν περὶ αὐτὸν προδιέφθειρεν· ὅτι τὲς περὶ αὐτὸν ἅπαντας ἤλεγξεν ὁ θάνατος ἐκείνε βασιλεύοντας. κτ. Ἢ τὸ μὴ φαρμάκῳ δολοφονηθῆναι μᾶλλον εἰκός; ὅτι πλεῖος ἰῷ αὐτῷ πόθος τοῖς Μακεδόσι, καὶ τὸ πόθος μέγα, καταστρέψαντος· ὅτι ἐπισφαλὲς ἰῷ αὐτοῖς ἐν ξένῃ, καὶ τυραννεμένῃ τῇ χώρᾳ ἀποστερηθῆναι τῷ νικᾶν καὶ ἄρχειν εἰδότος· ὅτι ὁ δράσας ἐκ ἂν διέλαθεν. κτ. Ἀλλ' ἐν τοῖς τοιέτοις ὀ μικρᾶς χρεία τῆς σκέψεως πρὸς ἐπίκρισιν· οὔθα ἐχὶ τὸν ἀριθμὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ βάρος ἑκάστης ἰδίᾳ διασαθμητέον, τῶν ἑκατέρωθεν ἐπιφερομένων πίστεων.

§. σοέ. Τοῖς γὰρ μὴ προσέχεσιν ἢ δέον περὶ αὐτὰς, μηδὲ δικαίοις διαταλαντόῦσι τοῖς σαθμοῖς, τὸ κατὰ τὰς κρίσεις ἀντεῦθεν γεννᾶται διάστροφον, δι' ὧν ὡς μὲν ἀληθῆ πολλάκις τίθεται τὰ ψολδόμενα, καὶ τἐναντίον· ἀντὶ δὲ βεβαίων τὰ πιθανάπως πρεσβόῦεται, ἢ καὶ ἀντὶ πιθανῶν τὰ ἀπίθανα· καὶ ἀνάπαλιν (§. σξδ'.), ὃ τῷ χύδλῳ ὄχλῳ συμβαίνει μάλισα (1), καὶ τοῖς χυδαϊκῶς κρίνεσι. Τἔτο δὲ ἐσὶν ἡ ἀπάτη. ἰῷ τῶν Κρίσεων διαστροφιῶ ἕναγ τινὰ ὁριζόμεθα, τλὼ ἐκ πολ-

(1) Ἀριστ. Τοπικ. Βιβλ. Α'. Κεφαλ. ά.

(2) „Οὐ τὸ τὰ γενόμενα λέγειν „τἔτο ποιητῆ ἔργον, ἀλλ' οἷα ἂν γένοι„το. καὶ τὰ πιθανὰ κατὰ τὸ εἰκὸς, „ἢ τὸ ἀναγκαῖον. Αὐτ. Ποιητ. Κεφ. Θ'. „Μιμητικὴν γὰρ ἡ ποίησις ὑπόθεσιν „ἔχεσα .ρ. τὴν ὁμοιότητα τῇ ἀληθῆς „ἐ προλάπτα, τῆς μιμήσεως ἐν τῷ „πιθανῷ τὸ ἀγωγὸν ἐχέσης. Πλέ„ταρχ. ἐν τῷ πῶς δεῖ τὸν νέον Ποιημ. „ἀκέειν.

(3) „Τὸ πιθανὸν ἰσχὺν τῆς ἀλη„θέας ἔχα, ἐνίοτε μάζω, καὶ πιθα„νοτέραν ὄχλῳ. Μενάνδρε.

λῶν οἱονεὶ πηγῶν (Προσ. Β'. §. ά.) τῇ ἀρχῇ ἔχεσαν. Καὶ Κρίσιν αὐτὸ τοῦτο ἐσφαλμένῃ τε καὶ ἀδόκιμον, παρεκτροπῇ τε ἀπὸ τῆ ἀληθῆς καὶ προσήκοντος, καὶ ἐπὶ τὸ μὴ ἀληθὲς μηδὲ προσῆκον ἀπολίθησιν.

ΚΕΦ. ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ Διαφόρων Βαθμῶν Πιθανολογίας, καὶ τῆς τούτων αὐτῶν Ἀνακρίσεως.

§. σϛ'.

Δεῖ δὴ τὸ μὲν ἀσφαλὲς καὶ πιστὸν, ἐν ᾧ κατ' ἐνάργειαν αὐτελῆ ἀπαρασαλεύτως ἡμῶν ἵδρυλαι τὸ φρονῆν· (τοῦτο δὲ ἐξίν, ἐφ' οἷς ἐν ἀσφαλεῖ ἐξὶν ἡ ψυχὴ τῆ πράγματος περινοίας) (§. σμγ'.), ὡς ὅλον ὑποτιθέναι. Τὸν δὲ τῆ φρονῆντος οἱονεὶ σκοτασμὸν, τῆ μηδὲν τὸ παράπαν σωρᾶν δυναμένῃ, ἔτε μικρὸν ἔτε μέγα, περὶ ὃ σκοπεῖν πρόκειται· ταυτὸν εἰπεῖν τῇ παντελῆ ἀγνοιαν (§. σμβ'.), ἴσα καὶ μηδὲν ἐκλογίζεθαι. Α' δ' ἂν τετωνὶ μεταξὺ τῶν ἀκροτήτων ἐγχωροίη, σωτελῆντα μόνπως εἰς ἀπαλλαγὴν τῆς τῷ μηδενὶ ἰσοδυναμέσης ἀγνοίας, ἐπιβολὴν δὲ τῆς τῷ ὅλῳ ἀναλογέσης βεβαίας γνώσεως, ὧν μέ τοι καθ' ἑαυτὸ μηδὲν ἐπὶ τὸ ἀκριβὲς ταύτης ἐξίκοιτο ἄν, ἐκεῖνα δὴ πάντα, οἷον βαθμίδας, τῆς ἀπὸ τῆ μηδενὸς ἐπὶ τὸ ἄκρον τεινέσης ἀνόδε ἡγεῖθαι, ἢ ὡς μοίρας ὑπολαμβάνειν, ἐν αἷς τὸ ὁλοχερὲς κατατέτμηται. Νοεῖν δὲ ταύτας τὰς κατὰ βαθμὸς, ἢ μοίρας, ἔτω παρισαμένας πιθανολογίας, μὴ ἴσας ἀλλήλαις. Ἀλλ' ὡς μὲν ἐν μέτρῳ εἰπεῖν, τὰς μὲν μείζονας, τὰς δὲ ἐλάττονας· ὡς δ' ἐν σαθμῷ, τὰς μὲν βαρυτέρας, τὰς δὲ κουφοτέρας. ὡς δ' ἐν δυναμει, τὰς μὲν κρατιτέρας, τὰς δὲ ἀσθενεστέρας εἰς τὸ τῇ γνώμῃ κινῆσαι πρὸς συγκατάθεσιν.

§. σϛ'. Τῶν ἓν πιθανῶς γνωματζομένων βαθμὶς νεάτη μὲν, καθ' ἣν μόλις τι πλέον εἰδέναι πάρεστι, τῆ εἶναι ἐκ ἀδύνατον τὸ νοήμενον (§. σογ'.). Ὑπάτη δὲ, καθ' ἣν βραχύτι λείπεται, τῆ εἰς ἐπιστήμης ἐλάσαι βεβαιοτάτης, καὶ πάντῃ ἀναμ-

ἀναμφηρίστ, ἀκρότητα. Μέση δὲ ἡ τέτων ἑκατέρας ἐπίσης ἀπέχεσα. Τὰς δὲ μεταξὺ, τὸ μέτρον ἴσχειν εἰκὸς ἀνάλογον τῇ πρὸς τὰ ἄκρα ἐγγύτητι. Καὶ ὀρθῶς ἦπε τὸ εἰρημένον, ὅτι πιθανὰ δύο, ἐν λόγῳ εἰσὶν ἀντιπεπονθότι, τῆς ἑκατέρᾳ πρὸς τὸ βέβαιον ἀποσάσεως. Εἰ γὰρ τὸ μὲν ἑκείνε ἀπολείποιτο ὡς τὰ τρία, τὸ δ' ὡς τὰ ἕξ, πιθανώτερον ἂν εἴη τὸ δευτέρᾳ τὸ πρῶτον κατὰ τὸ διπλάσιον. Ὀρθῶς δὲ κἀκεῖνο, ὅτι τὸ πιθανὸν καθ' ἑαυτὸ περισκοπέμενον ἐν λόγῳ ἐσὶ σωθέτῳ, τῷ ἐκ τῆ ἀριθμῆ, καὶ τῆς δυνάμεως τῶν πίσεων αἷς προσερείδεται. τὸ γὰρ ἐκ κρατιςέρων πιθανολογέμενον, φανερὸν ὡς τῆ ἐξ ἰσαρίθμων μὲν, κεφοτέρων δὲ κατασκευαζομένε, ἀεὶ πιθανότερον (§. σοδ'. σος'.).

§. σοή. Ἡ τῆ κατὰ τὸν νέατον βαθμὸν ἀντίληψις πιθανῆ (§. σοζ'.), ἐπὶ τῷ ἁπλῶς δυνατὸν εἶναι (§. σογ'.), καὶ ἀμυδροτάτῳ τινὰ τῆ πράγματος εἰκασίαν παρέχεται. Τοιῆτον τὸ ἐν τῷδε τῷ παντὶ συμπάγματι, καὶ γλῶ ἑτέραν εἶναι πε, παρὰ ταύτῃ τινὶ καθ' ἡμᾶς, οἰκεμένῃ. Τοιγαρῆν ἐπὶ τὰ ἥκισα πιθανὰ ἀνακτέον πάντα τὰ τῆς ἀποφατικῆς Ἀμφιγνοίας (§. σμθ'.) ποιητικὰ, τὰ μηδένα μηδετέρωθεν λόγον, εἰς τὸ θέθαι ταῦτα, ἢ μὴ, προϊχόμενα. οἷον ὅτι περιτὸν ἀρίθμος ἡ τῶν ἀςέρων πληθύς· ἢ ὅτι ἄρτιος. ὡσαύτως δὲ, καὶ τὰ ἀμφιγνοεῖν ἡμᾶς κατὰ θέσιν ἐπέγοντα (§. αὐτ.)· ἐφ' ὧν πάρεσι μὲν εἰκότας τινὰς λόγες λαβεῖν, ἑκατέρωθεν μέντοι ἰσοδυνάμες· τῆ ἰσοδυνάμε καὶ ἀριθμῷ καὶ κράτει ἐκλογιζομένᾳ, ὡς εἴρηται. (§. ἀνωτ.). Τῇ γὰρ τῶν λόγων παντελεῖ ἀπορία, ἡ τῶν ἰσοδυναμέντων ἐξ ἀντιθέτε παρεσία, εἰς ἀντιῤῥοπίας γένεσιν ἴσον, ὡς κἀπὶ πλάσιγγος τῷ μηδενὶ ἴσα δυνάται τὰ ἰσοβαρῆ σακώματα. Οἷον δὴ προεληθέντος, τίνα ἆρα τὰ ὧδε πε συγκεκαλυμμένα τῶν γραμμάτων ἐσὶν, ὧν φανέασα μὲν ἡ φύσις, δυαδικὸν δὲ τὸ εἶδος, ἰσόχρονος δὲ ἡ δυνάμις; Ἀμφιγνοεῖν ἀνάγκη πότερα, τὰ βραχέα ταῦτα, ἢ τὰ μακρά; τὰ γὰρ προτεθέντα τῶν γνωρισμάτων ἰσάριθμά τε ἐπ' ἀμφοῖν, καὶ ἰσοσάθμια ἐπ' ἀκριβές. Οὐδεὶς ἂν τῶν τοιέτων ἐδὲν δοξάσεται ὀρθῶς ποιῶν. Αἱ γὰρ τοιαίδε δοξασίαι ἄντικρυς ἀποκληρωτικαὶ, ἵνα μὴ εἴπω ἄλογοι.

§. σοθ'. Ἡ ὑπάτη ξηθεῖσα (§. σοζ'.) πιθανότης, ὅσον ἐχὶ καὶ βεβαιότης ἀκριβὴς ἐσὶ, παρ' ἔλλειψιν λόγε τινὸς, μικρὰν ἔτι τιὰ ὑπόνοιαν περιλείποντος. τοιάδετις ἂν τῶν ςρατιωτῶν

ἐγγένοιτο τῇ πείρᾳ, ἧς ὁ προδότης κατὰ τὸ Σωτῆρος ἦγον, εἰ προσιὼν ἔτος, καὶ τὸ χαῖρε Ῥαββὶ προσφθεγξάμενος, μικρὸν ὅσον μεταξὺ διελελοίπει, εἰς τὸ δῶναι τὸ διὰ τὸ φιλήματος σιώπημα. Οὐ γὰρ κομιδῇ ἄλογος ἂν αὐτὸς ὑπεισῄει ὑπόνοια, μὴ τὸν μὲν ἀπάσαιτο, ἄλλος δέ τις ἰὼν ὃν καταφιλήσει. Κἂν ἄλλως τὸ πιθανὸν αὐτοῖς τὸ ἐκεῖνον αὐτὸν τυγχάνειν, τὸ βεβαίᾳ ὡς ἔγγιστα εἶναι ὤφειλεν.

§. σπ'. Ἡ κατὰ μεσότητα πιθανότης (§. σοζ'.) μὴ ἐφ' ὧν ἐπίσης τὸ ἀντιπεριεχόμενον ἐστὶ πιθανὸν θεωρείσθω· τὰ γὰρ τοιαῦτα παρὰ τὸ ἐκ τοῦ ἴσου πιθανολογεῖσθαι, μετέωρον εἰκὸς τιὼ γνώμιω ἡμῖν καθιστᾶν (§. σοή.) καὶ εἰς ἀπορίαν δικαιοτάτιω ἐμβάλλειν. Ἀλλ' ἐφ' ὧν τὰ τῆς ἐμποιουμένης πειθοῦς ἡμιβαρῆ τυγχάνει πρὸς τιὼ ὅλιω ταλαντούμενα βεβαιότητα. οἷον εἰ τυχὸν ἄχρι μὲν δεκάδος πρόεισι τὸ βέβαιον, τὸ δὲ πιθανὸν ςρέφοιτο περὶ τὰ πέντε.

§. σπά. Τῇ γὰρ τοῦ πιθανοῦ πρὸς τὸ βέβαιον ἀντιπαραθέσει, ὧν ἄλλοθεν ἑκατέρου τὸ μέτρον ἐκ ἀδήλου, ἀφ' ὁ λόγος θατέρου πρὸς θάτερον διαλήσεται, ἀφ' ἣ ἐκείνου πρὸς τὸ κατὰ τό δε πλήρωμα ἔλλειψις· οἷον εἰ δέοι τῶν ἀπὸ μονάδος εἰς δεκάδα Ἀριθμητικῶν χαρακτήρων, πρῶτον σύα ὁποιονοῦν, μὴ ὁρῶντα ποθὲν λαβεῖν. Δεύτερον, σύα τὸν ἐν αὐτοῖς περιττόν. Τρίτον, καὶ τοῦτον εἶναι τὸν τριαδικόν. Τὸ μὲν Α'. βέβαιον ἂν εἴη, ὅτι λαβὼν ἂν λάβοι ἀριθμὸν σύα ὁποιονοῦν. Πιθανὸν δὲ τὸ Β'. ὅτι καὶ περιττόν. Ἧττον δὲ πιθανὸν, ὅτι καὶ τὸν, κατὰ τὸ τρίτον αἴτημα, τριαδικόν. Τὸ μὲν ἓν βέβαιον· ἐὰν γὰρ δεκάκις λάβῃ, ἅπαντας καθ' σύα τῶν ἀριθμῶν τοὺς δέκα ἐξοίσει· ὥστε καὶ ἐὰν ἅπαξ, τὸν σύα. τοιγαροῦν τὸ ἀσφαλὲς μονάδι ἐξισωθήσεται. Τὸ δὲ πιθανὸν, ὅτι καὶ περιττὸν ἐξοίσει, ἐστὶν ὡς τὰ πέντε πρὸς τὰ δέκα· τὸ δ' ὅτι καὶ τὸν τριαδικὸν αὐτὸν, ὡς τὸ σὺ πρὸς τὰ δέκα. Οὐκοῦν καὶ τὸ μὲν, ἔσαι τὸ ἥμισυ πρός γε τὸ βέβαιον, καθ' ἡμίσειαν ἐκείνου ἐλλεῖπον· τὸ δ' ὡς δεκατημόριον, καὶ δεκατημορίοις ἐννέα ἐλλεῖπον. Ἐνθαντοι καὶ αὕτη μὲν βαθμὶς τοῦ πιθανοῦ ἂν εἴη ἡ ἐλαχίςη, ὡς μοῖρα μιᾶς ὑπὲρ τοῦ ἁπλῶς δυνατοῦ προαγομένη (§. σοή.)· ἐκείνη δὲ μέση (§. σπ'.).

§. σπβ'. Τῇ παραθέσει πολλῶν πιθανῶν, πρός γε τὸ πλῆρες τῆς δι' ὅλου βεβαιότητος, τό, τε ἐλλεῖπον τούτων ἑκάστου πρὸς τὸ κατ' ἐκείνιω ἀκριβὲς, καὶ τὸ μέτρον ἀναφαίνεται τῆς αὐτῶν

πρὸς

πρὸς ἄλληλα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον πιθανολογίας. οἷον ἐπὶ τῆς διὰ δυοῖν κύβοιν πεπτώσεως, τῶν δυνατῶν βολῶν ἓξ ἐπὶ ταῖς τριάκοντα ἀριθμουμένων, ἐν αἷς ἑνδέκα τῶν ἑτεροσήμων ἀριθμῶν τὰ εἴδη (1), τὸ μὲν ἕνα τούτων ὁποιονοῦν, κατὰ βολὴν ἑκάστην ὀφθῆναι, τὸ βέβαιον ἐστὶ καὶ ἀναγκαῖον, ὅπερ ἴσον ἔσαι, $\frac{36}{36}$, τουτέστι μονάδι· τὸ δὲ ἐπλάσημον βληθῆναι, τὸ μέσως ἐστὶ πιθανὸν· τὸ δέ τι τέως τῶν λοιπῶν δέκα εἰδῶν, διαφόρως μέτρῳ πιθανολογηθήσεται. ἡ γὰρ ἐπλάσημος βολὴ ἐν ταῖς ἓξ ἐπὶ ταῖς τριάκοντα, ἑξάκις ἐμπεριέχεται, τῶν λοιπῶν ἀεὶ παρ' ἑκάτερα μονάδι ἐλαττουμένων· οἷον τῆς μὲν ἑξασήμου καὶ τῆς ὀκτασήμου, πεντάκις ἐμπίπτουσῶν. τῆς δὲ πενταsήμου καὶ τῆς ἐννεασήμου, τετράκις. τῆς δὲ τετρασήμου, καὶ τῆς δεκασήμου, τρίς. τῆς δὲ τρισήμου, καὶ τῆς ἑνδεκασήμου, δίς· τῆς δὲ τέως δισήμου, καὶ τῆς δωδεκασήμου, ἅπαξ. Διὸ καὶ ἧττον πιθανῶς ἔχουσι τῶν ἐπλασήμων, αἱ ἑξάσημοι καὶ ὀκτάσημοι βολαί· πρὸς ἀλλήλας δὲ, ἰσοπιθάνως· τούτων δὲ ἧττον αὖθις αἱ πεντάσημοι καὶ ἐννεάσημοι, ἀλλήλαις δὲ ἰσοδυναμοῦσι. Καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν δὲ τῷ αὐτῷ λόγῳ, ἄχρις ἑνὸς μὲν τῆς δυάδος, ἑνὸς δὲ τῆς δωδεκάδος, ὧν αἱ βολαὶ τῆς πιθανότητος ἡμῖν παρισάνουσι τὰ ἐλάχιστα.

§. σπγ'. Καὶ τούτων ἓν ἕτως ἐχόντων, τῆς μὲν ἐπλασήμου βολῆς, ὡς ἐν ἀριθμοῖς δηλῶσαι, τὸ πιθανὸν ἔσαι ὡς $\frac{6}{36}$, ἐλλεῖπον τῷ βεβαίῳ $\frac{30}{36}$. ὑπερέχον τῷ κατὰ τινὸ ἑξάσημον, καὶ ὀκτάσημον $\frac{1}{36}$. Τὸ γὰρ κατὰ ταύτας ἐστὶν ὡς $\frac{5}{36}$ ἐλλεῖπον τῷ βεβαίῳ $\frac{31}{36}$, ὑπερέχον ὁμοίως τῷ κατὰ τινὸ πεντάσημον καὶ ἐννεάσημον $\frac{1}{36}$. Παραπλησίως δὲ ἢ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ὑπολογιστέον. ὥστε τῷ τρία βαλεῖν τὸ ἐπλᾶ, ἅπαξ ἀναρρίψαντα κύβες δύο, πιθανότερον ἐστὶν, ὡς $\frac{6}{36}$, πρὸς $\frac{2}{36}$. ἤτοι ὡς $\frac{1}{18}$ πρὸς $\frac{1}{18}$. τοῦτο δὲ ἐστὶν, ὅτι τὸ τῆς ἐπλασήμου βολῆς πιθανὸν, τῷ τῆς τρισήμου ἐστὶ τριπλάσιον. Καὶ ἔδει τὸν μὲν ἐκείνου ζητοῦντα, βαλεῖν ἅπαξ· τὸν δὲ ταύτου, τρίς, ἵνα ἔχον τὸ ἴσον.

(1) 7. 6. 5. 4. 3. 2.
8. 7. 6. 5. 4. 3.
9. 8. 7. 6. 5. 4.
10. 9. 8. 7. 6. 5.
11. 10. 9. 8. 7. 6.
12. 11. 10. 9. 8. 7.

§. σπδ'. Ἐντεῦθεν καὶ ποικίλ' ἄτοπα προβλήματα ἐπὶ τῶν παρ' ἀνθρώποις συμβαινόντων, εἰώθασιν ἐπιλύεσθαι (1). Οἷον εἰ ἐξ ἀριθμῷ σφαιρίων, ἐν κάλπῃ ἀναποκειμένων, ὧν τὰ μὲν λόγκα τῷ χροιᾷ, τὰ δὲ μέλανα, ἐν ἐξελέσθαι δέοι, πηλίκον ἆρα τὸ πιθανὸν εἰπεῖν, τὸ λόγκον λαβεῖν πρὸ μέλανος, ἢ ἀνάπαλιν; Ἀλλὰ δεῖ τῶν ἑτεροχρόων τὸν ἀριθμὸν προειδότας, κἂν ἄδηλος εἴη, ποσὰ ἄτοπα τούτων ὡς ἔτυχεν ἐξενεγκόντας, τὸν ἐν αὐτοῖς λόγον πρῶτον πολυπραγμονεῖν, εἶτα κρίνειν· οἷον ἐὰν ἐν ἑκατοντάδι τῶν σφαιρίων, δέκα ὑπάρχῃ τὰ μέλανα, τὸ μέλαν ἐξοίσειν ἢ λόγκον, ἔσαι ὡς $\frac{1}{10}$ πρὸς $\frac{9}{10}$. Ὡσαύτως ἐκ καταλόγων διὰ παρατηρήσεως προειλημμένων, τῷ ἀριθμῷ τῶν ἀποιχομένων κατὰ χρόνον δοθέντα, ἐν ὡρισμένῳ πλήθει, δῆλα συγχάνοντος, τὸ πιθανὸν τῷ ἐπιζήσειν ἕνα ἢ θνήξεσθαι, διωατὸν προσδιορισθῆναι. Οὐδὲν δὲ ἧττον κἂν εἴτις νόσος τῷ ἔθνει ἐπιδημήσειεν. Εἰ γὰρ ἑκατοντημόριον φέρε τῶν πάντων, ἐν χρόνῳ τεταγμένῳ, (οἷον φάναι μιοὺς) εἰσὶν οἱ καταφρέφοντες ἐν μυριανθρώπῳ τῇ πόλει, τὸ πιθανὸν τῷ μὲν ἕνα τινὰ δι' ἐνιαυτῷ ἂν θνήξεσθαι, ἐσὶν ὡς $\frac{3}{2}\frac{3}{7}$, τῷ δὲ περιέσεσθαι, ὡς $\frac{2}{2}\frac{2}{7}$. Παραπλησίως καὶ ναῦς ἐν χιλίαις δέκα συμβὰν ναυαγῆσαι, τὸν αὐτὸν πλοῦν ποιεμένας, τὸ πιθανὸν πρὸς ἑλγύαν ἐπὶ νηὸς εἰς ταυτὸ πλεύσης κριθήσεται, προσλογιζομένης ἀεὶ καὶ τῆς τῷ πλοίῳ κατασάσεως, εἰ ἀρτιπαγὲς δηλονότι καὶ καινὸν, εἰ ὑπὸ ἀρίσῳ Κυβερνήτῃ ἰθυνόμενον, καὶ τὰ ὅμοια.

§. σπε. Ἐπὶ τούτων ἓν καὶ τῶν τοιούτων, ὁ μεταξὺ τῶν συμβαινόντων λόγος δῆλος εἶναι ἐξ ἀνάγκης ὀφείλει. Θατέρῳ γὰρ τῶν ὅρων ἀγνοεμένῳ, ἡ τῷ πιθανῷ ἀνάκρισις κείσεται ἐν ἀμηχάνοις. Ἐπὶ γὰρ πόλεως ὑπὸ σεισμῷ φέρε περιτραπείσης, ποίατις ἂν μηχανῇ περὶ τῷ Κλεινίᾳ, τὸ πιθανὸν ὅσον, τῷ τοῖς λοιποῖς καὶ τοῦτον σωθιαφθαρλῶαι, ὁρίσειε, μὴ προεπιγνὼς ὅση μὲν ἡ τῶν πολιτῶν ἐτύγχανε πληθὺς ἡ πᾶσα, ὅση δὲ καὶ οἱ ἀπολωλότες ἐγένοντο; Ἐντεῦθεν καὶ ἡ περὶ τῆς οἰκήσεως τῶν πλανητῶν ἀπελέγχεται δόκησις. Τὶς γὰρ ἂν τῶν σωμάτων ἐκείνων τὰς ἐν τῷ παντὶ χρήσεις μονονοχὶ ἀπείρως ἴσας, εἰδέναι ἔχοι, δι' ἃς ὑπὸ τῷ Δημιεργῷ παρήχθησαν, ὡς τῇ παραθέσει τῆς μιᾶς ταύτης, (λέγω τῆς πρὸς τὶν οἴκησιν) τὸ τῷ πιθανῷ μέτρον διωηθῆναι ἀναλογίσασθαι;

§. σπς'.

(1) Σγαμβεζάνδιος Λογ. Μέρ. Α'. Κεφ. ιζ'.

§. σπϛ'. Ἀλλὰ γὰρ ὅτω τοῦ πιθανοῦ ἐπὶ τῶν ἁπλουστέρων προβλημάτων ἀνακρινομένου, δυνατὸν καὶ τὰς ἐξ ἁπλῶν δυεῖν, ἢ πλειόνων συνθέτους πιθανολογίας φιλοκρινεῖν, μέτρον τὸ ἐξ ἐκείνων λαμβάνοντας ἄθροισμα. Τοῦ γὰρ ἐκ δικυβείας ὡς εἴρηται (§. σπγ'.) ἅπαξ ἀναῤῥίψαντα βαλεῖν ἑπτάσημον, ὡς $\frac{3}{18}$ πιθανοῦ ὄντος, τοῦ δὲ τρίσημον ὡς $\frac{1}{18}$, τὸ θάτερον, ὁπότερον ἔτυχε, βαλεῖν, πιθανὸν ἂν εἴη ὡς $\frac{4}{18}$. ὅπερ ἴσον $\frac{2}{9}$.

§. σπζ'. Τοῦ γεμὴν πιθανοῦ ἐν ἐκβάσεσι δυσὶ καθ' ὑποθέσεις διακεκριμένας, τὸ μέτρον ἀναζητεῖν ἐκδιδάσκουσι τοιῷ δε Κανόνι (1). „Ἐὰν ἐπιπολλαπλασιασθῇ τὰ παραπληρώματα „τῶν πιθανῶν ἁπάντων, ὅσα ποτ' ἂν ᾖ δεδομένα, τὸ τοῦ πα„ραγομένου παραπλήρωμα, τὴν ζητουμένην ὁλοσχερῆ παρέξεται „πιθανότητα.

Οἷον τῆς ἐν δικυβείᾳ ὀκτασήμου βολῆς τὸ πιθανὸν ἐστὶν ὡς εἴρηται $\frac{5}{36}$ τῆς δὲ ἐννεασήμου $\frac{4}{36}$ τούτων παραπληρώματα (§. σπά.) τοῦ μὲν $\frac{31}{36}$, τοῦ δὲ $\frac{32}{36}$. τὸ δ' ἐξ αὐτῶν ἐπιπολλαπλασιασμῷ παραγόμενον $\frac{992}{1296}$. Καὶ τούτου τὸ παραπλήρωμα $\frac{300}{1296}$, ὅπερ ἴσον $\frac{19}{81}$.

Τοιῷ δε λόγῳ καὶ τὸ ἐφεξῆς τὴν ἐπίλυσιν ἴσχει. Διοκλῆς φέρε περὶ Κλεινίου, ἔτος ἄγοντος εἰκοστὸν ὄγδοον, καὶ Τιμοκράτους ἕβδομον ἐπὶ τεσσαρακοστῷ, χιλίας ὑπέστη δραχμὰς ἀποτίσειν, εἰ μετὰ δεκαετίαν τούτων ὁ ἕτερος ἐπιβιώσεται. ἆρ ἀποτίσει; Ἐπειδὴ οὖν ἐκ παρατηρήσεων γενομένων, τῶν μὲν κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν, δεκαετίας ἐντὸς, περιόντες εὕρηνται ἑπτακαίδεκα ἐν εἴκοσι, τῶν δὲ κατὰ τὴν δευτέραν ἑπτὰ ἐν ἐννέα, ἔσται δὴ τὸ πιθανὸν, τοῦ μὲν τὸν Κλεινίαν περιέσεσθαι, ὡς $\frac{17}{20}$. τοῦ δὲ τὸν Τιμοκράτην ὡς $\frac{7}{9}$. τούτων παραπληρώματα, τοῦ μὲν $\frac{3}{20}$, τοῦ δὲ $\frac{2}{9}$. τὸ δὲ παραγόμενον $\frac{1}{30}$. τούτου δὲ παραπλήρωμα $\frac{29}{30}$. Καὶ τοσοῦτον ἔσται τὸ πιθανὸν ὅτι Διοκλῆς ἀποτίσει.

§. σπή. Παρατηρητέον δὲ, εἰ τῇ συνδρομῇ τῶν πιθανολογιῶν, ἡ ἑτέρα ὑπὸ τῆς ἑτέρας τροπὴν ὑφίσταται (2).

Οἷον ὄχλου συστάντος μεταξύτις ξίφει ἀνῄρηται. Δῆλον δὲ ἄλλοθεν μόνους ἓξ γεγονέναι τοὺς τὰ ξίφη σπάσαντας, ὧν εἷς

(1) Σγραβεζάνδιος Λογ. Μέρ. Α'. Κεφ. ΙΗ'. §. 636. κξ'.
(2) Αὐτ. §. 648. κξ'.

καὶ Καλλίας ἰῶ. τοιγαροῦν τὸ πιθανὸν τοῦ εἶναι τοῦτον τὸν ἀνδροφόνον ἐστὶν (§. σπά. κξ'.), ὡς $\frac{1}{6}$. Ἀλλ' ἔτι δῆλον, ὡς ὁ κτείνας ἰῶ καὶ μελαγκόμας. Εἰ μὲν οὖν ὁ Καλλίας πυῤῥάκης εἴη, δῆλον ὅτι ἡ προτεθεῖσα πιθανολογία ἄρδην οἰχήσεται. Ἐκείνου δὲ καὶ μόνου τῶν συστάντων μελαγκόμα τυγχάνοντος, οὐκ ἔτι πιθανὸν ἐπ' αὐτῷ τὸ κακούργημα ἔσται, ἀλλὰ βέβαιον. ἁπάντων δὲ ὁμοχρόων τεθέντων τὰς κόμας τῶν τὰ ξίφη σπασαμένων, ἄλλου δὲ μηδενὸς, τὸ ἕτερον τῶν σημείων εἰς ἔλεγχον περιττόν· καὶ τὸ τοῦ πιθανοῦ μέτρον εἰς $\frac{1}{6}$ αὖθις ἀποκαταστήσεται.

§. σπθ'. Προσεκτέον δὲ καὶ ταῖς τῆς πιθανολογίας ἐκμειώσεσιν (1). Ἐφ' ὧν πιθανόντι ἐκ πιθανῶς ἔχοντος ἤρτηται.

Οἷον Μενεκλῆς συνέθετο σὺν ἄλλοις ἐννέα Νηὸς ἐπιβῆναι, ὅγεμὴν τῶν Ἐπιβατῶν ἀριθμὸς, ἐγένοντο μόνοι ἑπτὰ, οἷς πότερον ἐναριθμητέος καὶ Μενεκλῆς οὗτος, ἄδηλον. Ἡ μὲν οὖν Ναῦς διακοσίους ἰῶ τοὺς σύμπαντας περιέχουσα, ἐξ ὧν ἑκατὸν ἐπὶ τοῖς πεντήκοντα ἀποβάντες ποι γῆς, καὶ πεντήκοντα καὶ διακοσίοις ἄλλοις, συναφθέντες συμμάχοις, οἳ ἐτύγχανον αὐτοὺς προσδοκῶντες, τὸν κατὰ τῶν πολεμίων ἀγῶνα συνήραντο, τετρακόσιοι οἱ πάντες, ἐξ ὧν μόνοι περιεγένοντο τριάκοντα. Τί τοίνυν περὶ τοῦ Μενεκλέους, ὃ ἂν πιθανὸν ᾖ, ἐνταῦθα προσδιοριστέον;

Α'. Ὅτι ἐπέβη τῆς Νηὸς καὶ οὗτος, πιθανὸν ἡμῖν ἐστὶν, ὡς $\frac{7}{10}$.

Β'. Ὅτι καὶ ἐπιβάντα πρὸς τὴν μάχην καὶ τοῦτον τοῖς λοιποῖς συνεξέπεμψαν, ὡς $\frac{3}{4}$.

Γ'. Ὅτι καὶ τῶν πεσόντων οὗτος εἷς, ὡς $\frac{37}{40}$. „Ἐλέγχεται „οὖν τὸ πηλίκον ἐνταῦθα πολλαπλασιασμῷ τῶν ἐν μέρει πιθα„νοτήτων $\frac{777}{1600}$, ὅπερ ἐστὶ $\frac{17}{35}$, ὅτι ἔγγιστα.

§. σή. Τὸ περὶ Κλεινίου καὶ Τιμοκράτους ἀνωτέρω (§. σπζ'.) προβληθὲν, ἔχοι ἂν τετραπλῶς ζητηθῆναί τε (1), καὶ ἐπιλυθῆναι.

Α'. Πότερον ἆρ' ἀμφότεροι μετὰ δεκαετίαν περιέσονται;

Β'. Μὴ ἆρα μόνος περιέσται ὁ Κλεινίας;

Γ'. Ἀλλὰ μὴ μόνος ἀνάπαλιν ὁ Τιμοκράτης;

Δ'. Μὴ

(1) Αὐτ. §. 651. κξ'. (2) Αὐτ. §. 658.

Δ΄. Μὴ ἄμφω ἐντὸς τῆς προθεσμίας ἀπαλλάξωσιν; Οὐκοῦν κατὰ τὰ ὑποτεθέντα ἐν ἐκείνοις,

Α΄. Ἐπιπολαπλασιαστέον ἀλλήλαις, τὰς τῶ ἀμφοτέρως ἐπιβιώσεσθαι πιθανότητας $\frac{17}{20}$ διὰ $\frac{7}{9}$. ταύτη γὰρ τὸ ἀνακύπλον πιθανὸν ἥκει εἰς τὸ $\frac{119}{180}$ ἤτοι $\frac{2}{3}$ ὅτι ἔγγισα.

Β΄. Ἐπιπολαπλασιαστέον τὸ πιθανὸν τῶ Κλεινίαν περιέσεσθαι, διὰ τῶ πιθανῶ τῶ Τιμοκράτιω ἀνήξεσθαι, $\frac{17}{20}$, διὰ $\frac{2}{9}$. Ἔσαι δὲ τὸ ἐντεῦθεν $\frac{17}{90}$, ἤτοι ἐγγὺς $\frac{3}{16}$.

Γ΄. Ἐπιπολαπλασιαστέον $\frac{7}{9}$ διὰ $\frac{3}{20}$. Ἔσαι δὲ $\frac{7}{60}$ χεδὸν $\frac{2}{17}$.

Δ΄. Τὸ πιθανὸν τῶ ἀπαλλάξειν ἑκάτερον, ἔσαι $\frac{1}{30}$.

§. συά. Ἐκ δὴ τέτων καὶ τῶν ὁμοίων, ἅπερ ἄντις ὡς παιδιὰν ἴσως, μὴ ὀρθῶς κρίνων, διαμυκτηρίσειεν, ἐλπὶς καὶ τελεώτερον, τλιὼ ἐκ πολλῶ κατ' ἔφεσιν ἔσαν (1), περὶ τῶν πιθανῶν προαχθήσεσθαι λογικιὼ πραγματείαν. Ῥάδιον γὰρ ἐντεῦθεν ὡρμημένες, ἐπὶ πᾶν ὁτιῶν πειθῶς ἐχόμενον θεώρημα, ἀν παραπλησίως ταῖς ἐφόδοις χωρεῖν. Καὶ τὰς μὲν περιφερομένας ὑπολήψεις τε καὶ δοξασίας, ᾗ δέον ἐστὶ διασαθμωμένες, ὅσω τῆς πλήρες ἀπολείπονται ἀσφαλείας διαμανθάνειν· τὰς δ' ἀπαντώσας ἐφ' ἑκάστης ἐκείνων πιθανολογίας, παραβάλλοντας ἀλλήλαις ἀνασκοπεῖν. Κἂν μὲν εἰς ταυτὸ τύχωσι συμπνέσασαι, τὸ τῆς πειθῶς συμμέτρως ἐπιτείνειν καὶ ἰσχυροποιεῖν. Ἀντιπνεύσασαι δὲ (ᾗ τὰ πολλὰ συμβαίνει) ἀρίσκοντας, τλιὼ περὶ τὸ ὑπολειπτέον πίσιν ὑποχαλᾶντε καὶ ἀνιέναι, τῶ ἀληθῶς, ὡς οἷόν τε ἔγγισα δι' ὅλογ κρίσεως γίνεσθαι πειρωμένες, καὶ ἐφ' ὧν, ἐχ ἥκισα, κατὰ τὸ ἀκριβὲς ἐκείνε θίξαι ἀμήχανον.

(1) Τοιαύτην τινὰ πραγματείαν, ἣν Λογικὴν τῶν Πιθανῶν προσεῖπον, ἀδὲν ἄλλ' ἢ τέχνην ἔσαν τῆς τῶ πιθανῶ ἀνευρέσεως, καὶ τῶν κατ' αὐτὸ μέτρων ἐοχασικὴν, προβαλέσθαι μὲν λέγεται Λεϊβνίτιος, ὑποχέσθαι δὲ ἡμῖν ἐκδῶσαν ἔφθη Οὐόλφιος ἐν τῇ Λογικῇ §. 593. Ταύτης ἀπόπαραν ἐλληφότες φέρονται ἐν διαφόροις συγγραμματίοις Οὐγένιός τε, καὶ οἱ Βερνέλλιοι, καὶ ἄλλοι, ἃς Οὐόλφιός τε αὐτὸς καταλέγει (Ἐνθ. ἀνωτ.) καὶ Οὐιγκλέρος ὁ μετὰ κλέος καθ' ἡμᾶς ἐν Λειψίᾳ φιλοσοφῶν Λογ. §. 1005. τῆς δ' αὐτῆς Μεθόδε, οἵαν τινα ἴχνη καὶ Σγραβεζάνδιος ἐν ἐπιτομ. τῆς Λογικ. Κεφ. ΙΖ΄. ΙΗ΄. ΙΘ΄., ἐμπαρασήγαγεν, ἐξ ε βραχὲ ἄτλα ἐν τοῖς ἀνωτέρω καὶ ἡμῖν ἔδοξε διελθεῖν, ὡς δείγματα ἐσόμενα, τῆς περὶ τὰ πιθανῶς ἔχοντα ἀπαιτεμένης περιεργίας καὶ ἀνακρίσεως.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περὶ Ἐπικρίσεως τῦ πιθανῦ ἐπὶ Διαφόρων ὑποκειμένων.

Ἤτοι

Περὶ Εἰδῶν τῆς Κριτικῆς.

§. συβ'.

Ἀεὶ τὸ πιθανὸν, ἔνθα ἂν παρῇ, ὑπὸ σκέψιν δέον ὑπάγεσθαι τιὼ προσήκουσαν· παρακολουθεῖν δὲ τῇ σκέψει φιλεῖ τὰ τῆς Ἐπικρίσεως. Ἐπικρίνεται δὲ ἄλλα μὲν ἄλλως, ἢ πέφυκεν ἕκαστα. Καντεῦθεν ἡμῖν Κριτικῆς ἀναφύονται Μέθοδοι παντοῖαι, ὧν τὰ εἴδη πρῶτον καταλεξαμένοις, περὶ τῶν ἐπισημοτέρων ἐφεξῆς ἰδιαίτερον διαληπτέον.

§. συγ'. Τιὼ ἓν Κριτικιὼ καλυμνίω τέχνιω, πλατύτερον αὐτοὶ ἐκδεχόμενοι (1) ἐπὶ τῦ παρόντος, „Μέθοδον ὁριζόμεθα, „τῦ

(1) Εὐσάθιος ἐν Παρεκβ. Ἰλ. Β'. Σελ. 285. Κριτικὰς ὀνομάζει, τὰς κατὰ τὴν Γραμματικὴν παράδοσιν εἰδότας κρίναι τὰ ποιήματα. Ἀλλαχῦ δὲ, Σελ. 565. Ἀκριβεστέρας ἀποκαλεῖ Γραμματικὰς, οἷον δὴ τὸν Ἀρίσαρχον εἰπεῖν, τὸν τὰ ὑποβολιμαῖα ἔπη ἐκ τῶν Ὁμηρικῶν ἐξοβελίσαι ἐπιχαρήσαντα. Κριτικὰς δὲ, ἔφασαν, ἄλλοι τὰς τὰ τῶν ἄλλων συγγράμματα, τὰ εἴτε ἐμμέτρως, ἢ καὶ πεζῷ λόγῳ συντεταγμένα, ὁπωσδὲν εὐθύνοντας. περὶ ὧν Ἡρώδ. ὁ Ἀθην. Σοφισ. τὰς λόγας ἡμῶν τοιχορυχᾶσιν ἕτεροι, ὁ μὲν τὸ μεμφόμενος, ὁ δὲ τό. Παρὰ Φιλοστρ. ἐν βίοις Σοφ. ὁ δὲ Κλήρικ. ἐν Κριτικ. Τμήμ. Α'. §. ά. Τέχνην ἀπέδωκε, τῦ τὸν νῶν τῶν πάλαι ἀρύεσθαι, τῶν τε πεζῇ καὶ τῶν ἐμμέτρως συγγεγραμμένων. Καὶ τάτων διακρίναν τὰ γνήσια τῶν μὴ γνησίων. Καὶ τίνα πρὸς ἀκρίβειαν τῆς τέχνης ἀπέξεσαι, καὶ τίνα μή. Τοῖς μὲν ἓν παλαιοῖς οἱ Γραμματικοὶ Κριτικῆς τι εἶδος ἐδόκουν ἀσκεῖν περὶ τὰ φερόμενα συγγράμματα τῶν ἄλλων ἐναοχολέμενοι. Διὸ καὶ Διονύσ. ὁ Θρᾷξ, Ἐμπαρίαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων τὴν Γραμματικὴν ἀπεδίδα (ὅθεν τῦ Γραμματικῦ τὸ ταῦτα ἑρμηνεύειν ἔργον εἶναι φαίνεται, ὡς Σέξτ. φησὶν ὁ Ἐμπαρ. κατὰ Γραμ. Κεφ. γ'.). Καὶ Χάρης ἐν Α'. περὶ Γραμ. τελείαν ἔφασκε τὴν Γραμματικὴν ἕξιν εἶναι ἀπὸ τέχνης διαγνωσικὴν τῶν παρ' ἕλλησι λεκτῶν καὶ νοητῶν ἐπὶ τὸ ἀκριβέσταλον. Ὁ μέντοι Κράτης διαφέραν ἔλεγε τὸν Κριτικὸν τῦ Γραμματικῦ. Καὶ τὸν μὲν Κριτικὸν, πάσης δεῖν λογικῆς Ἐπιστήμης ἔμπειρον εἶναι· τὸν δὲ Γραμματικὸν ἁπλῶς Γλωσσῶν ἐξηγητικὸν, καὶ

„τῷ ὃ δεῖ φρονεῖντε καὶ κρίνειν, ἐν τοῖς ὀπωσῦν διαλανθάνεσιν, „ἢ ἀμφιδοξεμένοις, διάτινων φαινομένων, ἢ διδομένων ϛοχασι„κοῖ. Καὶ Μέθοδον μὲν, ἅτε δὴ ὁδῷ βαδίζεσαν, ϛοχαϛικῷ δὲ τῷ ὃ δεῖ φρονεῖντε καὶ κρίνειν, ὡς εἶδος ἔσαν καὶ αὐτῷ σκέψεως· μᾶλλον δὲ τέλος· σκεπτόμεθα γὰρ, ἵν' ἐπικρίνωμεν. Ἐν τοῖς ὀπωσῦν δὲ διαλανθάνεσι· τὸ γὰρ πάντη καταφανὲς ἤδη κέκριται. Διάτινων δὲ φαινομένων, ἢ διδομένων. Οὐ γὰρ ἐπικρίνοντες ἁπλῶς ἀποφαινόμεθα, τῷ μεταξὺ τῶν ἐνοιῶν μόνῳ χέσιν περισκοπῦντες· ἀλλὰ ϛοχαζόμεθα ἐπιμελῶς περαιτέρω, καὶ τόγε τῆς ἀποφάνσεως βάρος ὅσον, ὑπότινων φανερῶν ἡμῖν ἄλλοθεν ὄντων, πλειόνων ἢ ἐλαϛόνων λόγων, εἰς τῦτο ἀγόμενοι.

§. συδ'. Εἴδη δὲ τῆς Κριτικῆς ἀνώτατα κεῖθω, Συμβολικὴ, Λογικὴ, Πραγματικὴ. Καὶ Συμβολικὴ μὲν ἡ διάτινων σημείων συμβαλεῖν ἀπεδάζεσα τὰ δηλέμενα. Λογικὴ δὲ ἡ ἐκ τῶν κειμένων ὅρων, τὸ ὀρθὸν τῷ λόγῳ, καὶ ἀπηκριβωμένον ἐν ἰδέαις συγγραμμάτων διαφερέσαις τεχνολογῦσα. Πραγματικὴ δὲ, ἡ τὰ γενομένα τοῖς ἄλλοις, ἢ πεπραγμένα, ἢ τὰ συμβαίνοντα, ἢ τὰ ἐσόμενα, ἢ τὰ ὀπωσῦν ὄντα καὶ γινόμενα, κατὰ τὸ εἰκὸς ἔκαϛα ῥινηλατῦσα, καὶ ἀγρεύσα.

§. συε. Τέτων τῷ Συμβολικῷ εἰς τῷ Σχηματικῷ καὶ Λεκτικῷ διαϛείλασι, τῷ μὲν ἕναν ῥητέον, καθ' ὃν ἐν χήμασι, καὶ μορφαῖς, καὶ εἰκόσι· τῷ δὲ, καθ' ὃν, ἐν φωναῖς ἐναρθροις, ἤτοι προφορικῶς, ἢ γραπῶς προβαλλομέναις, τὰ σημεῖα κεῖται, δι' ὧν ἄν τις εἰκάσειε τὸ δηλέμενον. Πάλιν ἐπειδὴ τῶν ἐν χήμασι σημείων, τὰ μὲν κατὰ φαντασίαν ἐϛὶ, τὰ δὲ ἐκ φύσεως, τὰ δὲ κατὰ τέχνῳ· Καὶ τῶν ἐν φωναῖς δὲ, τὰ μὲν κατὰ τὸ κύριον τῆς σημασίας ἐπὶ τῷ λόγῳ συμβάνει παραλαμβάνεθαι, τὰ δὲ ταύτης ἀπαλλοτριῦθαι, καὶ ἐπὶ τι ἕτερον σημαινόμενον μεταφέρεθαι, ἐντεῦθεν δὴ καὶ τῆς συμβολικῆς Κριτικῆς, καταλεγέθω εἴδη, κατὰ μὲν τὸ χηματικόν. Ὀνειροκριτικὴ, ἡ ἐκ τῶν κατὰ φαντασίαν ἐν ὕπνοις ἀναπαυσμάτων, τῶν ἀποβαινόντων τινὰ διαγινώσκειν ἐπαγγελλομένη. Φυσιογνωμονικὴ, ἡ ἐκ τῦ χήματος, καὶ τῆς συμμετρίας

καὶ προσῳδίας ἀποδοτικὸν, καὶ τῶν τὸν δὲ Γραμματικὸν ὑπηρέτη. (Παρὰ τέτοις παραπλησίως εἰδήμονα. Παρ' Σέξτ. Ἐμπ. Αὐτ.)
ὃ καὶ ἐοικέναι ἐκεῖνον μὲν Ἀρχιτέκτονι,

τρίας τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ μελῶν, καί τινων δὲ καὶ ἄλλων ἐπ' αὐτοῖς σημείων, τὰ ἐν αὐτῷ κρυπτόμενα ἴδια τεκμηριῶσα· ἧς οἷον μέρη Μετωποσκοπία, καὶ Χειροσκοπία, καὶ αἱ τοιαῦτα γένη μαντευτεχνίαι τε, καὶ κενοσπουδίαι, ἐφ' ὧν ἅπαντις καὶ τλιὺ τῶν Γνεθλιακῶν ἀναθεὶς λέχλιν, τῶν τὰ Θεμάτια πολυπραγμονούντων, καὶ τὰ ἐσόμενα ἐντεῦθεν θεσπιῳδεῖν τερατολογούντων. Ἡ δὲ Ἱεροφαντικὴ εἰρήσθω (ἰὼ οἱ κατ' Αἴγυπτον Ἱεροφάνται ἠκρίβεν) ἡ ἐν εἰκόσι ποικίλαις ζώων, φυτῶν, καὶ ἄλλων ἐν λίθοις γεγλυμμένων, ἢ ἄλλως πως γεγραμμένων ἀνατυπωμάτων, τὸ δηλόμενον ἀποσαφεῖν τε καὶ ἑρμηνεύειν ἐπιβαλλομένη. οἷον τί δήποτε ἡ Σφίγξ βέλεται παρ' Αἰγυπτίοις δεικνυμένη πρὸ τοῖς τεμένεσι; τί δὲ παρεῖχε νοεῖν ὁ πολύπους γραφόμενος; τί δ' ὁ δασύπους; καὶ τὰ παραπλήσια.

§. συϛ'. Ταύτλιν ἓν μετιέσι, Α'. δὴ τῇ φύσει τῶν εἰκονιζομένων προσεκτέον, εἴπως ἐξ αὐτῆς γνωρίσαι γένοιτο τὸ νοούμενον, εἰσβάλλοντας δηλονότι, ἐκ μὲν τῶν ἀλλοκότων τῆς Σφιγγὸς, καὶ τερατοειδῶς, ἀπόῤῥητα τυγχάνειν τὰ θεῖα, καὶ ἀήθη τινὰ, καὶ δυσξύμβλητα. Ἐκ δὲ τῶν τῶν πολύποδος πλεκτάνων, τὸ ποικίλον εἰ τύχοι τῶν τρόπων, ἢ τὸ φιλοκερδὲς, καὶ εἰς ἁρπαγὴν ἕτοιμον. Ἐκ δὲ τῶν δασύποδος, ἅτε ὀξυκοΐας διαφέροντος, τλιὰ ἀκοὴν, καὶ τὰ ὅμοια. Β'. δὲ καὶ τοῖς θρησκευομένοις, ἢ ἄλλως νομιζομένοις τὸν νεὼν ἐπισκητέον, παρ' οἷς τὰ ἱερὰ ταῦτα γέγλυπται ὑπομνήματα, ὀφθαλμοῖς οἷον ἀποφθεγγόμενα. Οὐδὲ γὰρ ἐδεμιᾷ μηχανῇ, τὸ ἐν Κοπτῷ φέρε τῆς Αἰγύπτου βρέτας τῶν Ὥρων, θεασάμενός τις, τὰ Τυφῶνος αἰδοῖα χειρὶ κατέχοντος, σωισθεῖν ἂν ἔχοι τὸ παρισάμενον, μὴ πρῶτον τῶν κατ' Αἰγυπτίους περὶ Ἴσιδός τε καὶ Ὀσίριδος μυθευμάτων ἀκέσας, ἐξ ὧν ἂν εἰς τὸν τῆς ἀλληγορίας νεὼν εἰσχωρήσειεν. Ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς χηματικῆς Κριτικῆς τοσάδε.

§. συζ'. Τῆς δὲ περὶ τὰς φωνὰς ἔργον, ἐκ τῶν κατ' αὐτὰς συμβόλων, τὸν ἐναποκείμενον τοῖς λεγομένοις, ἢ γραφομένοις νεὼν ἐξαρύσασθαι, ὃν, ὁτὲ μὲν ἐπίτηδες αἱ φωναὶ (ὥστω δόξαν τῷ λέγοντι ἢ γράφοντι) συγκαλύπτεσι· πῇ μὲν μεταφορικῶς μεταλαμβανόμεναι, καὶ ἐξ ἀναλογίας τινὸς, ἐμοὶ προχείρως εἰκαθεῖσαι, ἀδιάτατά τινα σιωπᾶν δοκοῦσαι (1), οἷον ἐπὶ τῶν

(1) „Ἂν μὲν ἓν ἐκ μεταφορῶν Αἰ- „σῃ, τὸ λέγοντα τὰ ὑπάρχοντα ἀδύ- „νιγμα. Αἰνίγματος γὰρ ἰδέα αὕτη „νατα συνάψαι. οἷον,

Ἀνδρ'

τῶν Αἰνιγμάτων. Πῇ δὲ κατὰ σημασίας ἄλλας ἀορίστως πάντῃ, καὶ πορρωτάτας ἀλώμεναι ὡς ἐπὶ τῶν Γρίφων (1). Ἄλλοτε δ' ἄλλως καταμελαίνεσι, διά τε τὸ ἀσαφὲς, καὶ τρυφνὸν τῇ χαρακτῆρος, καὶ τὸ ἐπεμβεβλημένον, καὶ γλωττηματικὸν, καὶ περιεσκεπασμένον τῆς λέξεως.

§. σγή. Τοῖς ἓν τὰ Αἰνίγματα διασαφεῖν ἐπιχειρῆσιν, ἐφ' ὅσωνῦν, τῶν μετειλημμένων ὀνομάτων ἕκαστον ἐφαρμόζεσθαι ἔχει, ἐξεταστέον, καὶ τούτων τὸ μάλιστα συμφωνεῖν τοῖς πράγμασιν ἐοικὸς τῶν σημαινομένων ἐκδεκτέον, τὰ μὲν χρηθέντα, φέρε, τῷ Φιλίππῳ ἀργυρᾶ λογχάρια, ἀντὶ τῶν χρημάτων διερμηνεύσαν, ὧν αἱ πόλεις ὑπὸ τῶν Δημαγωγέντων πιπράσκονται· ἀντὶ δὲ τῆ Ναυτικῆ τοῖς Ἀθηναίοις τὴν ξυλίνην τειχοποιίαν. Ὡσαύτως δὲ καὶπὶ τῶν Γρίφων, τὰ ἀόριστα ὁριστέον, τὰ ὁμώνυμα πάντα διακριτέον, καὶ τάγε ἀσαφέα συσκιαζόμενα ἀναπτυκτέον, καὶ τὰ ἐπεμβεβλημένα ἐκκαθαιρετέον, καὶ τὰ περιεσκεπασμένα ἀποκαλυπτέον, καὶ τὰ τρυφνὰ ἀποτριπτέον, καὶ τὰ γλωττηματικὰ ἐξαπλωτ

σκιαζόμενα, ἐπὶ τὸ σαφὲς ὡς οἷόντε μετενεκτέον. οἷον τῷ μὲν ἰσχυρῷ τὸν λέοντα, τὸ δὲ μέλι τῷ γλυκεῖ προσδιορίζοντας, ἐπὶ τοῦ ἐν ἱεραῖς δέλτοις προβλήματος. Τούτων ἀλλ' οὖν παιδιᾶς ὡς τὰ πολλὰ, ἢ λόγου σπουδῆς ἐχομένου ὑπόθεσιν ὑποβαλλόντων, ἡ τῆς ἥκιστα ἐνεπιτηδευομένης τῷ λόγῳ ἀσαφείας ἐπὶ τῶν συγγραμμάτων Διερμηνευτικὴ, Κριτικῆς Εἶδος ἐστὶ τοῖς φιλολογοῦσιν ἀνυσιμώτατον ἅμα καὶ σπουδαιότατον. Περὶ ἧς, ὡς ἄρα περὶ τὰ καταλειφθέντα ὑπὸ τῶν Ἀρχαίων ἡμῖν ὑπομνήματα πάνυ ἐπωφελῶς ὑπουργούσης ἐν μέρει ὕστερον πραγματευτέον.

§. συθ'. Ἤδη δὲ καὶ τῆς Λογικῆς ἡμῖν Κριτικῆς, τῆς τὸ ἔντεχνον τῆς συγγραφῆς ἀκριβολογούσης (§. συδ'.) καταλέγειν ἐστὶν εἴδη πέντε. ὧν τὸ μὲν, τὰ κατὰ τοὺς Γραμματικοὺς κρίνειν, ἔργον ἐστὶ ποιούμενον· τὸ δὲ, τὰ τῶν Ποιητῶν· τὸ δὲ, τὰ τῶν Λογοποιῶν. Καθ' ἃ καὶ παρωνύμως ἡ μὲν ἂν Γραμματικὴ Κριτικὴ ἀκούσειεν, ἡ δὲ Ποιητικὴ, ἡ δὲ Ῥητορική. Οἷς Προσθετέον τετάρτην τὴν Ἀφηγηματικήν. Καὶ πέμπτην τὴν Δογματικήν. Ὧν ἡ μὲν τήν τε ὑφὴν τοῦ Λόγου, καὶ τὴν διασκευὴν τῶν περὶ τὴν συγκομιδὴν τῶν ἱστοριῶν ἀσχοληθέντων ἀνακρίνει· ἡ δὲ τὴν Μέθοδον, καὶ τὴν ἀκριβολογίαν τῶν διδακτικῶς τε καὶ Ἐπιστημονικῶς περὶ ὁτουοῦν πεπραγματευμένων πολυπραγμονεῖ.

§. τ'. Τοιγαροῦν τὰ τῶν Γραμματικῶν τις ἐπικρίνων, ἐπιστήσει Α'. τῇ κατὰ τοὺς τύπους τῶν φωνῶν ὀρθότητι. Β'. καὶ τῇ κατὰ τὰς δυνάμεις αὐτῶν χρήσει. Γ'. καὶ τῇ ὀρθῶς τε καὶ καταλλήλως ἐχούσῃ τῶν αὐτῶν ἐπιπλοκῇ, καὶ συντάξει. Δ'. Καὶ τῇ Προσῳδίᾳ. Ε'. Καὶ τῷ τῆς λέξεως ἑλληνισμῷ, οὗ χάρις τὸ εὐαπόδοτον, τὸ ἴδιον, τὸ μὴ ἀμφίβολον, τὸ εὔφραστον, τὸ σαφὲς ἐπὶ πᾶσι, καὶ τὰ ὅμοια (1).

§. τά.

(1) „Ἔστι δ' ἀρχὴ τῆς λέξεως τὸ „Ἑλληνίζειν. Ἓν μὲν δὴ τὸ εὖ ἐν τοῖς „συνδέσμοις. β'. δὲ τὸ τοῖς ἰδίοις ὀνό„μασι λέγειν, καὶ μὴ τοῖς περιέχουσι. „γ'. τὸ μὴ ἀμφιβόλως. δ'. ὡς Πρω„ταγόρας τὰ τῶν ὀνομάτων διῄρει, ἄῤ„ῥενα, καὶ θήλεα, καὶ σκεύη. Δεῖ „γὰρ καὶ ταῦτα ἀποδιδόναι ὀρθῶς . . . „ε'. Ἐν τῷ τὰ πολλὰ, καὶ ὀλίγα, καὶ „ἓν ὀρθῶς ὀνομάζειν. ς'. ὅλως δὲ „εὐανάγνωστον εἶναι τὸ γεγραμμένον, „καὶ εὔφραστον. (τοιαῦτα δὲ οὐκ ἔστιν) „ἃ μὴ ῥάδιον διαστίξαι. ὥσπερ τὰ Ἡ„ρακλείτου . . . ζ'. Ἔτι τάδε ποιεῖ „σολοικίζειν, τὸ μὴ ἀποδιδόναι, ἐὰν „μὴ ἐπιζευγνύῃς ἀμφοῖν ὃ ἁρμόττει. „οἷον ἢ ψόφον, ἢ χρῶμα, τὸ μὲν ἰδὼν, „οὐ κοινὸν, τὸ δὲ αἰσθόμενος κοινόν. „Ἀσαφῆ δὲ, ἐὰν μὴ προθεὶς εἴπῃς „μέλλων πολλὰ μεταξὺ ἐμβάλλειν.

οἷον

§. τά. Τὰ δὲ τῶν Ποιητῶν πολυπραγμονῶν παρ' αὐτὰ ταῦτα (§. Ἀνωτ.), Α'. καὶ τοῖς λεγομένοις πάθεσι προσέξει (1). Β'. Καὶ τῇ τῆς Διαλέκτου ἢ χαίρει ὁ Ποιητὴς Ἰδιοτροπία. Γ'. Καὶ τῷ κατὰ τὸ μέτρον ῥυθμῷ. Δ'. Καὶ τῇ ἐγκρυπτομένῃ τοῖς μύθοις ἀλληγορίᾳ. Ε'. Καὶ τῷ Ἤθει, ὅπερ οἷον ἡ ψυχὴ ἐστὶ τῆ ποιήματος. ς'. Καὶ τῇ κατὰ σώφρονα μανίαν ὀξύτητι, ὑφ' ἧς ἔνθεός πως γινόμενος ὁ ποιῶν τὸ σιωπᾶσθαι ἐξίσταται. Ζ'. Καὶ τῷ εἴδει τῷ τῆ ποιήματος. Ἄλλοῖος γὰρ δηλονότι ὁ ἐναπαιτέμενος τῷ Ἐποποιῷ χαρακτῆρ, μεγαλοπρεπής τις, καὶ ὑψηλὸς, καὶ, ὡς εἰπεῖν, ἡρωϊκῷ φρονήματι σωεξαιρέμενος. Ἄλλοῖος δὲ ὁ τῷ Δραματικῷ· παθητικός τε καὶ περιστατικός. Ἄλλοῖος δὲ ὁ τῷ Κωμικῷ· ὁ σκωπτικὸς, καὶ μετὰ θριμύτητος τωθαστικός. Ἄλλοῖος δὲ ὁ τοῖς Βουκολικοῖς, καὶ τοῖς ἄλλοις Εἰδυλλίοις ἐπιπρέπων, ἀφελής τε καὶ ἁπλοϊκός. Καὶ ἄλλη μὲν Ὠδῆς περιβολὴ, ἄλλη δ' Ἐλεγειακῆς σωθήκης, ἄλλη δ' Ἐπιθαλαμίε ἄσματος, καὶ Ἐπιγράμματος, κξ'. Η'. Ἐπὶ πᾶσι, καὶ τὸ πιθανὸν τῶν πλατθομένων, καὶ εὔλογον καὶ ὀνησιφόρον σκοπεῖν δεῖ, καὶ τὸ σύμφωνον, ἐν τῇ κατὰ τέχνιν ὀρθότητι καλλιωόμενον (2).

§. τβ'. Τοῖς δὲ τῶν Ῥητόρων εὐθυωρος οἷον ἐπικαθεζόμενος, διασκοπήσει τις Α'. τὴν Εὕρεσιν. Εἰ ἀνελλιπῶς τὰ πρὸς τὸ πεῖσαι συμβαλλόμενα παρετέθη. Καὶ ἐκ τῶν καταλλήλων τόπων προσφυῆτε καὶ ἀποχρῶντα τὰ τῶν πίστεων εἰσηωέχθη. Β'. Τὴν Διάθεσιν· εἰ τῶν τῆ ἀγῶνος μερῶν, καὶ τῶν ἐπὶ κατασκευῇ, ἢ ἀνασκευῇ Ἐπιχειρημάτων ἑκάστω, ἡ πρόσφορός τε καὶ περεργοτάτη τάξις ἀπεκληρώθη. Γ'. Τὰ τῆς Ἑρμηνείας· Εἰ κατὰ τὸ γένος (3) τὰ λεγόμενα ἐξενλύεκται, καὶ ἐκπέφρασαι, χαρακτῆρι τε τῆ λόγε καὶ ἁνταῦθα τῷ πρέποντι, καὶ φράσει τῇ προσηκέσῃ, καὶ χήμασι τοῖς καταλλήλοις, καὶ

„οἷον ἔμελλον γὰρ διαλεχθῆς ἐκείνῳ „(τά δε καὶ τά δε) πορευέθαι. Ἀριστ. Ῥητορ. Γ'. Κεφ. έ.

(1) „Ταῦτα δ' ἐξαγγέλλεται λέ„ξει, ἢ καὶ γλώτταις, καὶ μεταφο„ραῖς. Καὶ πολλὰ πάθη τῆς Λέξεως „ἐστί. Δίδομεν γὰρ ταῦτα τοῖς ποιηταῖς. Ἀριστ. Ποιητ. Κεφ. κέ.

(2) „Τὰ γὰρ ἐπιτιμήματα ἢ ὡς „ἀδύνατα, ἢ ὡς ἄλογα, ἢ ὡς βλα„βερὰ, ἢ ὡς ὑπεναντία, ἢ ὡς παρὰ „τὴν ὀρθότητα τὴν κατὰ τέχνην. Ἀριστ. Ποιητ. Κεφ. κέ.

(3) „Δῆ δὲ μὴ λελῆθέναι, ὅτι ἄλ„λη ἑκάστῳ Γένει ἁρμόττει Λέξις. Οὐ „γὰρ ἡ αὐτὴ Γραφικὴ, καὶ Ἀγωνιστι„κή. ἀδὲ Δημηγορικὴ, καὶ Δικανική. Ἀριστ. Ῥητορ. Βιβλ. Γ'. Κεφ. ιβ'.

καὶ ἐπιβάλλεσιν· οἷς ἂν μήτε ἀναιδῶς λίαν κομμώη, μηδ' ἀπρεπῶς τἐναντίον, καὶ ἀκόσμως κατάτελίζοιτο. Δ'. τὰ τῶν περισάσεων, τῶντε πρὸς τὸν λέγοντα τιὼ ἀναφορὰν ἐχουσῶν, καὶ τὰς πρὸς ἕς, καὶ τὰ περὶ ὧν ὁ ἀγων, εἰ ἐμμελῶς παρατηρεῖται, καὶ μὴ παρὰ χορδιὼ, καὶ ἀσύμφωνον ἄδεται. (1). Ε'. δὲ τὰς Ἐπιδείξεις ἀπὸ σόματος ποιεμένων, ἐδὲ τὸ τῆς Ὑποκρίσεως ἀπραγμόνως παροπλέον· Ὑποκρίσεως δὲ μέρη δύο· τὸ μὲν τῆς Φωνῆς κατὰ τὸ ὀξὺ, ἢ ἀμβλὺ, καὶ τὸ σύντονον ἢ ἀνειμένον, ὡς ἂν τὰ προφερόμενα ἀπαιτοίη, ποικιλλομένης· τὸ δὲ τῦ σώματος, καὶ μάλιστα τῦ προσώπε, καὶ τῶν χειρῶν, κατὰ τὸ δέον, καὶ πρὸς τὸ κόσμιον διασχηματιζομένων.

§. τγ'. Τὰ δὲ τῶν Ἱστορικῶν, ὡς ἐκ τῆς τῦ λόγε διασκδῆς, ὅπως ἔχειν ἔχοντα ἐπικρίνεται (ἡ γὰρ πρὸς τὰ ἐξισορρέμενα τάτων βάσανος, πραγματικωτέρας ἐστὶ διασκέψεως, περὶ ἧς ὕσερον), θεωρεμένης Α'. τῆς Ἀφηγήσεως, εἰ ὀτάκτως περαίνεται, καὶ μὴ προθυτέρως. Β'. εἰ συνεχῶς καὶ καθ' ἀκολεθίαν ὑφαίνεται, μηδὲ διὰ μακροτέρων, καὶ περιττῶν, καὶ πρὸς μηδὲν τι συντελεσῶν παρεκβάσεων διακόπτεται. Γ'. Εἰμὴ ἐλλιπῶς ἀναγράφεται τῶν ἀναφερομένων ἕκασα, μηδ' ἀσαφῶς, καὶ ἀπερισάτως. Δ'. Εἰ συμμέτρως τῇ χρεία, καὶ μὴ πλατυνομένης τῆς Διηγήσεως, ἐν οἷς καὶ βραχὺς ἤρκεσε λόγος· ἐπιτροχαζέσης δὲ, καὶ ἐπισδδέσης τἐναντίον, ἐφ' ὧν ἂν πλατυτέραν τιὼ διέξοδον ἀπαιτοίη τῶν Ἱστορεμένων ἡ ἔκθεσις. (2). Ε'. Εἰ ἐπανθεῖ τῇ διηγήσει τὸ τῆς γνώμης καλὸν, καὶ τὸ τῆς ὑποθήκης ὠνησιφόρον, εἰ ἀνεπιτηδδτω φράσεως ἁπλότητι καλωμόνον. ς'. καὶ εἰ τὸ ἐμμελὲς καὶ ἄρτιον ἡ Ἱστορία πλετῆσα, ἐδὲν ἐδαμῆ τῶν εἰδήσεων ἀξίων καὶ λόγε παρέδραμε.

§. τδ'.

(1) „Οὐ μόνον σκεπτέον εἰς αὐτὸ „τὸ πεπραγμένον, ἢ ἀρημένον βλέ„ποντα εἰ σπεδαῖον, ἢ φαῦλον, ἀλλὰ „καὶ εἰς τὸν πράττοντα, ἢ λέγοντα, „πρὸς ὅν, ἢ ὅτῳ, ἢ ἕ ἕνεκε. Αὐτ. Ποιητ. Κεφ. κέ.

(2) „Εἰσὶ γάρτινες, οἵ τὰ μεγάλα „μὲν τῶν πεπραγμένων, καὶ ἀξιομνη„μόνευτα παραλείπεσιν, ἢ παραθέ„σιν· ὑπὸ δὲ ἰδιωτείας, καὶ ἀπαρο„καλίας, καὶ ἀγνοίας τῶν λεκτέων, „ἢ σιωπητέων, τὰ μικρότατα πάνυ „λιπαρῶς καὶ φιλοπόνως ἑρμηνεύσιν „ἐμβραδύνοντες. (Λεκιαν. ἐν τῷ πᾶς χρὴ ξυγγρ. Ἱστορί.).

§. τδ'. Τὰ δὲ τῶν Δογματικῶν τελευταῖον βασανίζωντις προσέξει Α'. τῇ προθέσει αὐτὲ τὲ Συγγράμματος. Β' τῷ πλήρεις τε καὶ ἀνελλιπεῖ τῶν περὶ τὸ ὑποκείμενον θεωρεμένων, εἰ μηδὲν παρῴφθη τῶν περὶ αὐτὸ εἰωθότων ζητεῖσθαι καὶ ἐξετάζεσθαι. Γ'. καὶ τῇ προόδῳ καὶ ἐπαυξήσει, εἴτι καὶ παρ' αὐτὲ τὲ Συγγράψαντος πρὸς τὰ πραγματευόμενα προσετέθη καὶ εἰσενηνέκται, οἷον παρ' ἑτέρου φθάσαν ἐπινενόηται πρότερον. Δ'. τῇ κατὰ τὴν Μέθοδον ἀκριβείᾳ· Εἰ τὰ μὲν βέβαια, καὶ σαφῆ, καὶ τοῖς πᾶσιν ὁμόλογα, θεμελίων δίκην ὑφεδράζεται, τὰ δ' ἐξ αὐτῶν ἑπόμενα, ἐκ τὲ ἀκολέθε τέτοις ἐπισυνάπτεται. Ε'. τῷ τόνῳ, καὶ τῇ δυνάμει τῶν Ἀποδείξεων· εἴπερ ἐξ ἀρχῶν ἀναποδείκτων, ἢ γὲν ἐκ τῶν προαποδειχθέντων τὰ τιθέμενα ὀρθῶς καὶ ἀσυλλογίστοις ταῖς ἐπιβολαῖς κατασκευάζεται καὶ κρατύνεται. ς'. Καὶ τοῖς παραδείγμασιν, εἰ τὰ προσφυῆ, καὶ οἰκεῖα, καὶ πρὸς διασάφησιν παραλαμβάνεται συμβαλλόμενα. Ζ'. Καὶ τῷ σαφεῖ τῆς λέξεως· ἣν ἐ δέον ἐπιπροσθέσαν τοῖς νοητοῖς, καὶ ἀχλὺν οἷον πυκνὴν ἐπιπάσασαν, συσκιάζειν αὐτὰ, καὶ συγκαλύπτειν, διειδῆ δὲ ἔσαν καὶ διαφαίνεσαν, ἀκωλύτως τοῖς ἐντυγχάνεσιν ἐμφαίνειν τὰ προβαλλόμενα.

§. τέ. Ἀλλὰ περὶ τέτων τοῖς τὰς Τέχνας γράφεσι πλατύτερον λέγειν παραλιπεῖν, τοσεῖτον ἡμῖν ὑποσυναπτέον, ὅτι τὸν μετελθόσομενον ἕντι ὁποιονδὲν τῶν τῆς Λογικῆς Κριτικῆς Εἰδῶν, τῆς κατ' αὐτὸ τέχνης ἐγκρατέσατον ἐπάναγκες εἶναι (1), καὶ εἰς ἄκρον ἐπιβολώτατον, καὶ ἀτεχνῶς τρίβωνα. Καθόλε γὰρ ἐπὶ πάντων, τὸ, ἅτις μήπω φθάσας ἠκρίβωσεν, ἀνακρίνειν ἐπιχειρεῖν, ὑπερβολὴν ἀδεμίαν καταλείπει ἀλογίαστε καὶ θρασύτητος.

§. τς'. Τελευταῖον δὲ καὶ τῆς Πραγματικῆς εἰρημένης (§. εηδ'.) Κριτικῆς Εἴδη ἀριθμεισθω Πέντε. Α'. Ἑρμηνευτικὴ· ἡ περὶ τὰ τῶν ἄλλων, καὶ μάλιστα τῶν Ἀρχαιοτέρων Συγγράμ-

(1) „Τέτο γὰρ προσήκει τῷ καθ' „ἕκασα τεχνίτῃ περὶ τῶν ὑποβεβλημέ„νων αὐτῷ πραγμάτων θεωρεῖν, ὡς διώ„ρισεν ὁ ἐν τῷ Φιλήβῳ Σωκράτης. (Ἀμμών. εἰς τὸ περὶ Ἑρμήν.) τῷ ὄν„τι γὰρ τὴν σοφίαν σοφὸς ἰθύνει· τέχ„νας δ' ὁμότεχνος. (Φωκυλ. παραίν.). „Ἑκασός τε κρίνει καλῶς ἃ γινώσκει, „καὶ τέτων ἐσὶν ἀγαθὸς Κριτής. (Ἀρις. Α'. Ἠθικ. Κεφ. ά.) ὁ γὰρτις κατηγνώη τινὸς, μὴ τέτο πρότερον ἐγνωκώς. (Κλήμ. Στρωμ. Βιβ.ς'.).

ματα, ὁποίας ποτ' ἂν εἴη ταῦτα λόγȣ ἰδέας τε καὶ προθέσεως τὴν πᾶσαν καταβαλλομένη σπȣδήν· Οὐχ ὥςε μέθοδον τὴν ἐν αὐτοῖς, καὶ εἱρμὸν, καὶ λέξιν, καὶ τὴν λοιπὴν τȣ̃ λόγȣ διασκευήν τε καὶ ἐργασίαν (τȣ̃το γὰρ ἦν τῆς Λογικῆς (§. συθ'. κξ'.) πολυπραγμονῆσαι, ἀλλ' ἵνα δὴ τὸ γνήσιον, καὶ πιςὸν τῆς ἐν αὐτοῖς ἐγκρυπτομένης διανοίας θηράσηται, τοτὲ μὲν ἐν ἀμφιβόλοις κυμαινομένης καὶ ἀςατȣ́σης, ἄλλοτε δὲ καὶ ἀλήπτȣ δοκȣ́σης, καὶ ἀγνοȣμένης τὸ σύνολον.

§. τζ'. Β'. Ἱςορικὴ, ἡ περὶ τὰ Ἱςορȣ́μενα τὴν ἔρευναν ποιȣμένη· Πότερον πιςὰ ταῦτα, καὶ εὐπαράδεκτα ἐςὶν, ἢ μὴ, πρὸς τὸν τȣ̃ ἀληθȣ̃ς κανόνα παραβαλλόμενα. Ἐπικρίνεται δὲ ταύτῃ πᾶν εἶδος (1) Ἱςορίας, Πολιτικῆς, Ἐκκλησιαςικῆς, Φυσικῆς, Τεχνικῆς, Φιλολογικῆς. Καὶ ȣ̓χ' ὅπως, ἀλλὰ καὶ ἑνὸς ἑκάςȣ τῶν περὶ ὁτȣȣ̃ντι ἀφηγȣμένων, ἡ μαρτυρία ἦν κατατίθεται.

§. τη'. Γ'. Πολιτικὴ, καθ' ἣν ἐκ τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ παρατηρȣμένων ἰδίωντε, καὶ παθῶν, καὶ ἄλλων σημείων, τεκμηριȣ̃ν ἐπιχειρȣ̃σι, ῥοπάς τε τῆς ἑκάςȣ ψυχῆς, καὶ ἐπικλίσεις πολυπραγμονȣ̃ντες, ὡς ἂν ἐντεῦθεν δηλονότι ἔχοιεν διαγιγνώσκειν, ὁποῖόντι ἆρα τῶν οἷς ἐντυγχάνȣσι συνόντες καὶ συνδιατρίβοντες τὸ ἦθος, καὶ ποῖποτε τὰ τῆς προαιρέσεως αὐτοῖς νένευ-

(1) Τῆς ἱςορίας ἡ μὲν Πολιτικὴ, τὰς τῶν Ἐθνῶν δυναςείας, καὶ καταςάσεις, καὶ ἐπαναςάσεις τὰς κατ' ἀλλήλων, κτ. διέξεισι, καὶ Νόμȣς, καὶ Θρησκείας, καὶ Ἔθη τὰ παρ' ἑκάςοις. Καὶ ὅσοι ἐν εὐκλείας δόξῃ, ἢ πονηρίας ἐπισήμȣ γεγόνασιν. Ἡ δὲ Ἐκκλησιαςικὴ, τὸ διὰ τῆς ὑπερφυȣ̃ς οἰκονομίας κήρυγμα διεξέρχεται, ὅπως τε γῆς ἁπανταχόσε διαπεφοίτηκε, σημείοις τε καὶ τέρασι παραδόξοις διαπιςȣ́μενον· Καὶ ὅπως παντοίως καίτοι ἐν διωγμοῖς τυράννων, καὶ δυσσεβῶν αἱρέσεσι καὶ κακοδοξίαις πολεμηθὲν, καὶ εἰς ἡμᾶς ὅμως θείᾳ δυνάμει ἐκνενικηκὸς προελήλυθεν. Ἡ δὲ Φυσικὴ, διέξοδός τις ἐςὶ τῶν ἐν τοῖς ȣ̃σι φαινομένων, ὅσα ὑπὸ τῶν πώποτε πεφιλοσοφηκότων, ἔςγε καὶ καθ' ἡμᾶς παρατετήρηται, τὰ ἐπισημότατα. Ἡ δὲ Τεχνικὴ, τὰ περὶ τῆς τῶν τεχνῶν ἀνευρέσεως ἐκδιηγεῖται, καὶ προόδȣ αὐτῶν, καὶ αὐξήσεως, καὶ μειώσεως, καὶ χρήσεως, καὶ ἀχρηςίας. Ἡ δὲ Φιλολογικὴ τὰ περὶ ἀρχῆς καὶ ἐπιδόσεως τῆς Φιλοσοφίας καὶ τῶν λοιπῶν τῆς παιδείας Εἰδῶν ἐξιςορεῖ. καὶ τὰς ποικίλας αἱρέσεις, εἰς ἃς φιλοσοφȣ̃ντες οἱ ἄνθρωποι ἀπηνέχθησαν· τάςτε ἀνεγερθείσας παρὰ πᾶσιν Ἀκαδημίας, καὶ τὰ παρ' ἑκάςοις συγγραφέντα κατὰ πᾶσαν λογικήν τε καὶ ἐπιςημονικὴν ἰδέαν Συγγράμματα. κτ.

νένδυκεν· Οὕτω δ' ὠνόμασαν, παρὰ τὸ ἐν χρήσει μάλιστα τοῖς πολιτευομένοις, αὐτὴν καθίσαθαι.

§. τθ'. Δ'. Πρακτική. Δι' ἧς, ἐξ ὧν πάρεστιν ἰδεῖν φαινομένων εἰτέτιναις τῶν ἐν τῇ φύσει ἐσομένων μεταβολῶν, ἢ γᾶν καὶ τὰς τῶν πράξεων, αἷς ἐπιχειρήσουσιν, ἀποβάσεις, εἴπερ εὐτυχῶς σφίσι προχωρήσειν ἐπαγγέλλονται, εἴτε καὶ μή, προεικάζειν ἐθέλουσι. Συντελεῖν δὲ τὰ μέγιστα ἐπὶ αἱρέσει τῶν πρακτέων, πρόδηλον ἐξὶ τίνι τοιάνδε ἐπίκρισιν· Ἐξ ἧς καὶ τῆς κλήσεως ἔλαχεν.

§. τί. Ε'. δὲ Φυσική, ἧς ἐστὶ τὰ αἴτια, καὶ τὸν τρόπον τῆς ἑκάστε τῶν ἐν τῇ φύσει συμβαινόντων ὑπάρξεως πολυπραγμονεῖν. Διὸ καὶ Φυσικὴ προσείρηται. Τούτων δ' ἓν, ὡς ἐκ τῆς τε χρόνε διαφορᾶς, ῥάδιον συνιδεῖν, τίνι μὲν Α'. καὶ τίνι Β'. περὶ τὰ παρωχημότα τίνι ἐπίκρισιν καθίζᾶν· τίνι δὲ Γ'. περὶ τὰ ἐνεστῶτα· τίνι δὲ Δ'. περὶ τὰ ἐσόμενα· τίνι δὲ Ε'. περὶ τὰ ὄντα, καὶ τὰ γινόμενα. (§. συδ'.). Ἀλλὰ γὰρ διὰ τούτων ἑκάστης, ὅπως ἐπὶ τῶν αὐτῇ ὑποκειμένων, τὸ μᾶλλον πιθανὸν θηράσιμον γίνεται, ἐν μέρει ἀναληπτέον.

ΚΕΦ. ΠΕΜΠΤΟΝ.

Ὅπως τὸ πιθανὸν θηρατέον τοῖς τὸν νοῦν τῶν ἄλλων διερμηνεύουσι.

§. τιά.

Ἀναγκαῖον πρὸ πάντων τὸν ὀρθῶς ἐνησόμενον τινὶ ἑρμηνείαν, τῆς φωνῆς αὐτῆς ἐπ' ἀκριβὲς ἐπαΐειν, ἥπερ ὁ λέγων, ἢ γράφων ἔτυχε χρώμενος, εἰδὼ ἧττον ἢ τῆς ἑτέρας, δι' ἧς ἐκφράσαι ἐπιχειρᾷ τὰ νοήματα, τρόπους τε παντοίους ἐκείνης εἰδότα, καὶ δυνάμεις ἐμφάσεων, ἢ γλωττῶν διαφορὰς, καὶ τὰς ἄλλας αἷς χαρακτηρίζεται ἰδιότητας. Ἡ γὰρ παρὰ τὸ δέον ἐκδοχὴ τῶ ὀνόματος, κἂν πρὸς τὸ ἐγγυτάτω γίνεσθαι δοκῆν, ἀποκλίνουσα, ἐκ ἂν εἴποιτις, ὅσῳ τὰ πολλὰ τινὶ παρεκτροπῇ, ἀπὸ τῆ νοηθῆναι προκειμένε ἐργάζεται (1).

§. τιβ'. Δεῖ δὲ καὶ αὐτινὶ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχειν τινὶ συγγραφῆ, ἔκεν εἰς ἑτέραν φωνὴν μετενηνεγμένην, καθ' ἣν δ' ἐξ ἀρχῆς συντέτακται, τινὶ γνησιωτάτῃ, τὸν τινὶ κατ' αὐτῆς ἐπίκρισιν, ἤτοι ὅλης, ἢ μέρες, ἀναβαλλόμενον· ὥσπερ γὰρ παρὰ τὸν κρυνὸν τὸ ὕδωρ εἴωθε δοκιμάζεσθαι, διαῤῥεῦσαν γὰρ ἐπὶ πολὺν, εἰκὸς μετειληφέναι τῆς ἐν ὀχετοῖς, ἢ χαράδραις, δι' ὧν διέλθοι, ποιότητος, ἔτω τοι παρὰ τοῖς Συγγραφεῦσιν αὐτοῖς, τὸ γνήσιον καὶ ἀκριβὲς τῆς διανοίας δίκαιον ἐξετάζεσθαι. Παρὰ γὰρ τὰς διὰ τὸ ἑτερόφωνον ἀφύκτες μονονεχὶ τῶν ἡρμηνευκότων παρατροπὰς καὶ ἐξαλλοιώσεις, καὶ τοῖς μὴ ὁμοφρονέσι περιπίπτων ὁ λόγος, χαλεπῶς ἐνδιασώζει τὸ ἄρτιον καὶ ἀκίβδηλον. (1).

§. τιγ'. Παρασκεῦῃ δὲ ἔχοντα τοιαύτῃ ἥκειν ἀναγκαῖον τὸν ἑρμηνεύσοντα, ὡς πάθες παντὸς ἀπηλλαγμένον εἶναι, καὶ κα-

(5) „Ἄριστα λέγεται παρὰ τοῖς Φι„λοσόφοις, τὸ τὰς μὴ μανθάνοντας „ὀρθῶς ἀκέειν τῶν ὀνομάτων, κακῶς „χρῆσθαι καὶ τοῖς πράγμασιν. Πλάτ. περὶ Ἰσιδ. καὶ Ὀσίριδ.

(1) Τὶς ἂν ἐκ τῶν Ἀραβικῶν ὑπομνημάτων, ἐν οἷς τὰς Ἀριστοτέλες δόξας διασαφῆν ἐπεχείρκν Ἀβικέννασται καὶ Ἀβερρόης· ἢ ἐκ τῶν Λατινικῶν, ἐξ ὧν μετ' ἐκείνες Θωμᾶς τε καὶ Σκότος, τὸν τῆ φιλοσόφε νέν, οἵας γενέσθαι τινὰς συμβολὰς πιστεύσειεν;

καθαρεύοντα τὴν ψυχήν· οὐδὲν δηλονότι οὔτ' εὐνοίᾳ τῷ λέγοντι χαριζόμενον, οὐδὲ τοὐναντίον ἔχθει τε καὶ δυσμενείᾳ κατ' ἐκείνου ἀγόμενον, ἢ ἄλλως πως προειλημμένον. (Προδι. Β'. §. κθ'. κξ'.). Λανθάνουσι γὰρ οἱ μὴ οὕτω παρεσκευασμένοι, ὑπὸ τῆς ἐν αὐτοῖς κρατούσης διαθέσεως, εἰς ἐκφύλους, καὶ τῷ παντὶ ἀλλοτριωτάτας κρίσεις καὶ γνώμας, τοὺς περὶ ὧν κρίνειν ἐπιχειροῦσιν ἀντιπεριέλκοντες. (1).

§. τιδ'. Ἀλλὰ καὶ τὸ ὅλον σύγγραμμα, οὗ πρόκειται τὸν νοῦν περί τι ἀναπτύξαι, ἐπιμελῶς πρῶτον μετιτέον· τῶν τε ἐν αὐτῷ, καὶ μέθοδον, καὶ τάξιν, καὶ συνθήκην, καὶ ὅλως διασκευήν τε τὴν πᾶσαν, καὶ κατασκευὴν παρατηρητέον. Καὶ τῶν νοημάτων ἕκαστον τοῖς τε πρῶτον, καὶ τοῖς ὕστερον λεγομένοις παραβλητέον· τὰ γὰρ ἡγούμενα, καὶ τὰ ἑπόμενα ἱκανὰ πολλάκις διατρανῶσαι τὰ μεταξὺ, καὶ ἑαυτὸν ἐπὶ πολλῶν διαλευκαίνων ὁ Συγγράψας εὑρίσκεται· Ὡς οἵγε διεῤῥωγότα τινὰ λόγων τεμμάχια περικόπτοντες ἐν μέρει, καὶ περιμασσώμενοι, εἰς ἀλλοκότους τινὰς περιπίπτοντες διερμηνεύσεις, τὸν μὲν εἰπόντα διαβάλλουσιν οὐ προσηκόντως, αὐτοὶ δὲ γέλωτα πολύντε καὶ δίκαιον παρὰ τοῖς σοφοῖς ὀφλισκάνουσιν. (2).

§. τιέ. Ἤδη δὲ οὕτω τῇ Ἑρμηνείᾳ ἐπιβάλλοντα, δεῖ μὲν τὴν καθ' αὑτὸ ἐπὶ τῶν ὀνομάτων ἑκάστου σημασίαν (ἥτις ἡ κυρία ἐστὶ, καὶ πρώτως οἷον ἀπαντῶσα τῷ λόγῳ.) διασκοπεῖν· Δεῖ δὲ, καὶ τὴν κατὰ τρόπον, ἢ σχῆμα, ἢ εἰς δήλωσιν ἑτέρου τινὸς μετειλημμένην, ἀποσημειοῦν· Ὧν τὴν μὲν κατὰ τὸ γράμμα καλεῖν εἰώθασιν ἑρμηνείαν, τὴν δὲ ἀλληγορικήν. Καὶ κυρίως μὲν τὸ ῥηθὲν ἐκλαμβάνειν, ἐπειδὰν μηδὲν ᾖ τό ἐπεῖγον, ἀπέχεσθαι τοῦ κυριολεκτεῖν, μὴ κυρίως δὲ, εἴτι τὸ ἐκ τῆς κυριολογίας ἑπόμενον ἄτοπον. Συντελεῖ δὲ εἰς τοῦτο μάλιστα ἡ τῶν

 πλεο-

(1) Ὃν οὖν, ὡς θνητὴν τὴν Λογικὴν ψυχὴν φρονοῦντα, οἱ περὶ τὸν Ἀφροδισιέα διερμηνεύουσι, ταύτης τὸ ἀθάνατον λαμπρῶς ἄλλοι μαρτυροῦντα προβάλλονται· οὐδὲν μᾶλλον τὸ ἐκείνου δόγμα ἐμφῆναι, ἢ τὸ σφίσι δοκοῦν, δι' ἐκείνου συστῆσαι ἀγωνιζόμενοι. Ἐφ ᾧ καὶ θαυμάσειέτις τὸν οὕτως ἀσαφῶς τὰ ἑαυτοῦ διαινιξάμενον, ὡς μηδ' ἐν ὁλοκλήροις, ας συνέταξε βίβλοις, φανερὸν ἀναμφηρίστως γενέσθαι, οἵου ποτὲ ὑπῆρξε φρονήματος.

(2) „Δεῖ τοὺς λόγους ἕκαστον ὧν ἐλέγχει, καὶ τὰ γράμματα, μὴ παρέρ„γως διελθεῖν, μηδὲ φωνὰς ἀλλαχόθεν „ἄλλας ἀποσπῶντα, καὶ ῥήμασιν ἄνευ „γραμμάτων ἐπιτιθέμενον, ἀποκρούε„σθαι τοὺς ἀπείρους. Πλούτ. Ὅτι οὐδὲ ζῆν ἐστιν ἡδὺ κατ' Ἐπίκουρ.

πλεοναχῶς λεγομένων διασολὴ, καὶ ἡ τῆς τῶν ὀνομάτων συνηθείας εἴδησις (1), καὶ ἡ τῆς παραχρήσεως, καὶ ἡ τῶν ἐπιθεωρεμένων δὲ τοῖς ὅροις ἐμμελὴς παρατήρησις ἁπάντων περὶ ὧν ἡμῖν (§. σκ. καίτ.) εἴρηται.

§. τιϛ'. Τοιγαρῦν πολυπραγμονεῖν μὲν τὰς ἐν τῷ λόγῳ ἐμφάσεις εἴτινες εἰσὶν· Ὅσον τε ἐγχωρεῖ, τούτων ἐρμηνεύοντας ἐκ

(1) „Τατὶ δὲ ἀναγκαῖον καὶ χρή„σιμον... τὸ γινώσκειν πῶς τοῖς ὀνό„μασιν οἱ ποιηταὶ χρῶνται (ταυτὸ δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων συγγραφέων νοεί„σθω.) καὶ πότερον ταῦτα τῶν ἁ„πλῶς, ἢ τῶν πολλαχῶς λεγομένων „ἐστί. (Μέτιθι τὸ Πλάτ. περὶ τοῦ πῶς „δεῖ τὸν νέον ποιημ. ἀκά.). Καὶ γὰρ „οἶκον ποτὲ μὲν τὴν οἰκίαν καλοῦσιν. „Οἶκον ἐς ὑψόροφον. Ποτὲ δὲ τὴν „οὐσίαν· ἐσθίεταί μοι οἶκος. Καὶ τὸν „βίον ποτὲ μὲν τὸ ζῆν, ποτὲ δὲ τὰ „χρήματα. Καὶ τῷ ἀλύειν ποτὲ μὲν „ἀντὶ τοῦ διάκνεσθαι καὶ ἀπορεῖσθαι „κέχρηνται· ἡδ' ἀλύσε' ἀπεβήσατο, „τείρετο δ' αἰνῶς. Ποτὲ δὲ ἀντὶ τοῦ „γαυριᾶν καὶ χαίρειν· ἢ ἀλύεις ὅτι „Ἶρον νενίκηκας τὸν ἀλήτην. Καὶ τῷ „θαύζειν, ἢ τὸ κινεῖσθαι σημαίνουσιν „ὡς Εὐριπίδης, ἢ τὸ καθέζεσθαι, ὡς „Σοφοκλῆς. Χάριεν δὲ καὶ τὸ τὴν „χρείαν τῶν ὀνομάτων συνοικεῖν τοῖς „ὑποκειμένοις πράγμασιν, ἄλλην πρὸς „ἄλλα δύναμιν λαμβανόντων.

„Νῆ ὀλίγην αἰνεῖν μεγάλη δ' ἐνὶ „φορτία θέσθαι· τὸ μὲν γὰρ αἰνεῖν „σημαίνεται τὸ ἐπαινεῖν· αὐτῷ δὲ τῷ „ἐπαινεῖν ἀντὶ τοῦ παραιτεῖσθαι νῦν κέ„χρηται. Οὕτω δὲ καὶ τοῖς τῶν Θε„ῶν ὀνόμασιν οἱ ποιηταὶ χρῶνται· πο„τὲ μὲν αὐτῶν ἐκείνων ἑφαπτόμενοι „τῇ ἐννοίᾳ, ποτὲ δὲ δυνάμεις τινὰς ὧν „οἱ Θεοὶ δοτῆρες εἰσὶ καὶ καθηγεμόνες, „ὀμωνύμως προσαγορεύοντες· Οὕτω „γὰρ καὶ αὐτὸ τοὔνομα τῆς τύχης λέ„γοντες, εὐδότες δὲ τὴν τῆς ἀτάκτως, „καὶ ἀορίστως περιφερομένης αἰτίας δύ„ναμιν ἰσχυρὰν καὶ ἀφύλακτον ἔσαν „ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ, τοῖς τῶν Θεῶν „ὀνόμασιν ἐξέφραζον. ὥσπερ ἡμεῖς τὰ „πράγματα, καὶ ἤδη, καὶ νηδία λό„γας, καὶ Ἄνδρας εἰσάμεν Δαιμο„νίους καὶ Θείας προσαγορεύειν, οἷον ἐστὶ „καὶ τὸ τῆς ἀρετῆς. Ἐπεὶ γὰρ ἐ„μόνον ἔμφρονας παρέχεται καὶ δικαί„ους, καὶ ἀγαθὲς, ἀλλὰ καὶ δόξης ἐ„πιεικῶς, καὶ δυνάμεως περιποιεῖ, πα„ρὰ τοῦτο ποιοῦνται καὶ τὴν εὐθεξίαν ἀ„ρετὴν καὶ δύναμιν ὀνομάζοντες, ὥ„σπερ ἐλαίαν τὸν ἀπὸ τῆς ἐλαίας, καὶ „φηγὸν τὸν ἀπὸ τῆς φηγὸς καρπὸν ὁ„μωνύμως τοῖς φέρουσι. Καὶ γὰρ καὶ „τῇ κακότητι ποτὲ μὲν ἰδίως σημαίνο„υσι κακίαν καὶ μοχθηρίαν ψυχῆς· „Ποτὲ δὲ ἄλγην τινὰ κάκωσιν, ἢ δυ„συχίαν. (ὃ δὴ καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς „ἱεροῖς σεσημείωται γράμμασιν· ὡς ἐν „οἷς γέγραπται Ἡσ. μέ. ὁ ποιῶν εἰρήνην, καὶ κτίζων κακά. Ὅρα καὶ Δ'. Βασιλ. Κεφ. κβ'. καὶ Ἀμὼς Κεφ. γ'.) „Ἐπεὶ καὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἐξαπατη„θέντες ἄν, ἅτε τὰς ποιητὰς οἰόμε„νος λέγειν, ὡς οἱ Φιλόσοφοι λέγουσι, „τὴν παντελῆ τῶν ἀγαθῶν ἕξιν, ἢ κτῆ„σιν, ἢ καὶ τελειότητα βίᾳ κατὰ φύ„σιν εὐροέντος, ἀλλ' ἐχὶ κατακχωμέ„νας πολλάκις τὸν πλέσιον εὐδαίμονα „καλεῖν, ἢ μακάριον, καὶ τὴν δύνα„μιν, ἢ τὴν δόξαν, εὐδαιμονίαν, ἂν „μήτις ταῖς μεταφοραῖς καὶ καταχρή„σεσι τῶν ὀνομάτων ἔπηται.

ἐκτιθέναι τὴν δύναμιν. Ἐπεὶ δὲ δι' ἄλλης τὰ πολλὰ φωνῆς ἐπαξίως αὐτὰς ἐκφράζειν ἐχ οἱοντε, μὴ τάτων πῆ μὲν ὑποχαλῶντας τὸν τόνον, πῆ δ' ἀναπαλιν, καὶ πέρα τᾶ συμμέτρε ἐντείνοντας, τὸ γᾶν μᾶλλον σύμφωνον, καὶ προσφυῶς ἔχειν δοκᾶν, ἐπάγειν, καὶ ὅτι ἔγγιστα πειρᾶσθαι τᾶ νοημένε, διὰ παραφράσεως γίνεσθαι (1). Ἐκεῖνο μέντοιγε παραφυλαττομένας ἀεὶ, μὴ εἰκῆ, κὰκ τᾶ τυχόντος, τᾶς προκειμένης ἐννοίας ἀπαναχωρεῖν, καὶ ἄλλιν πορρωτέρω διώκειν, ἐμφάσεις ἐκ οἷδ' ὅς τινας ὀνειροπολᾶντας, καὶ ἃ οἷς ἐκ εἰσί. Καὶ μάλιστα ὁπότε ἀνεμφάτως τὶ φωνὶ παραδεξαμένοις, ἀδέν τι παραλυμανεῖται τὸ εἰρημένον τὶ τᾶ λόγε ἀλήθειαν. (2).

T 5 §. τιζ.

(1) Τὸ δεινὸς ὄνομα κατὰ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν, πολλαχᾶ ἐμφερόμενον τῷ λόγῳ, ἐκ ἰσοδυνάμως παῖδες Λατίνων ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν μεταφέρεσι. Τετὶ γᾶν, ἐκ τᾶς ὑπὲρ Σωκρ. Απολογ. τᾶ Πλάτωνος ἐν αὐτοῖς προσιμ. προβαλλόμενος ὁ Κλέριχος (Κριτ. Μέρ. Α'. τμήμ. ά. Κεφ. β'.) τὸ δεινὸς λέγειν, εἰς τὸ peritus dicendi, τετέσιν ἔμπειρος, δεξιὸς, μεθερμήνευσε, καίπερ ἄλλως ὁμολογήσας, ὅτι Maior est Græcarum vocum ἔμφασις. Ἔνθα δὴ καὶ Ἐρρίκα τᾶ Στεφάνε θαυμάζων φαίνεται ἐκ ἀπεικότως, τᾶ ἐν τῷ Θησαυρῷ, τὸ δεινὸς φαγεῖν, εἰς τὸ peritus edendi, μετειληφότος· τὶς γὰρ ἐπιεικῶς ἢ πρὸς τὸ φαγεῖν δεξιότης, ἢ ἐμπειρία; Ἧττον ἦν ἀδόκιμος ἡ τᾶ Ὀνόματος ἐκδοχὴ, κατὰ Ἴδιον Οὐλπήιον, ὅς τὸ τᾶ Αἰλιανᾶ (ἐν Ποικ. Ἱστορ. Βιβ. Α'. Κεφ. ά.). δεινοὶ κατὰ κιλίαν εἰσὶν οἱ πολύποδες, firmo et robusto ventre, ἐκτίθησιν, ἃ μόνον τὸ ventre προσδιορθώσαέτις, τὸ stomacho ἀντιτιθεὶς, ἵν ἐμφαίνηται (φησὶν ὁ Κριτικὸς) τῷ λόγῳ, ἡ τᾶ σομάχε εἰς πέψιν περιέσα τῷ ὀκτάποδι ῥωμαλεότης. Ἀλλὰ γὰρ εἰδ' ἔτως, ἐμοὶ δοκεῖ, εἰδ' ἄλλως ὁπωσῦν, τὴν ἔμφασιν τᾶ Ἑλληνικᾶ ὀνόματος, διὰ μιᾶς ἄντις φωνῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκδηλώσειεν. Ἐμφαίνει γὰρ, ἐν οἷς ἂν κέηται, τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος ποιότητος ὑπερβολήν τινα, καὶ ἐπίτασιν. Οἷον δεινὸς εἰπᾶν, ᾧ ὑπεροχήτις ἐπιθεωρᾶται τᾶς ἐν λόγοις δυνάμεως· καὶ φαγεῖν, ἢ πέψαι, ὁ ὑπερέχων ἐν τάτοις, καὶ ἔξω τᾶ συνήθες γινόμενος. Οὕτως ἦν καὶ τὸ παρὰ τῷ Ξενοφ. ἐν Κύρ. παιδ. δεινὸς τὸ κάλλος καὶ μέγεθος, εἴρηται, ὁ ἐν ὑπεροχῇ κάλλες ὤν, καὶ τῇ καθ' ἡλικίαν τᾶ σώματος ἀναδρομῇ παρὰ τὸ εἰωθὸς προβαίνων. Ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες τὰς Ἕλληνας θεώμενοι τὴν ἐνόπλιον ὀρχεμένας, δεινὰ ὡς τὸ εἰκὸς ἐποιᾶντο (ἐν τῷ περὶ Κύρ. Ἀναβ.) ἐπειδὴ πλέον τι τᾶ κοινᾶ καὶ συνήθες ἐδόκην ὁρᾶν. Κάθω ἦν τᾶτο Ἐμφάσεως δᾶγμα, ἐκ μυρίων ἕν, ἥντις καὶ διακρίνων εὖ μάλα, δι' ἀκοτρίας ὅμως φωνῆς ἀποδᾶναι ἃ δύναται.

(2) Τὸ ἐπικαλεῖσθαι τοῖς Γενάρχαις θανάτῳ ἀποθανεῖσθε, ὡς ἐμφασιν ἔχον, παρὰ τὴν τῆς τᾶ συνδέτε λύσεως, καὶ τῆς ἀπὸ τῆς χάριτος ἐκπτώσεως, καὶ μὴν καὶ τῆς αἰωνίε ποινῆς, ὁ Ἱερὸς Αὐγεστῖνος (Βιβλ. περὶ Θεᾶ πόλ. ΙΓ'. Κεφ. ιβ'.) ἐξεδέξατο. Οἱ δ' ἀνεμφάτως φασὶ (Κλέρ. Κριτ. Μέρ. Β'. τμ. Α'. Κεφ. δ'. §. έ.) νοεῖσθαι προκεῖσθαι τὸ λεγόμενον τῆς τᾶ ῥήματικᾶ ἐπὶ τῷ ῥήματι ἐπιφορᾶς συνήθες

§. τιζ'. Ἐπὶ τῶν ἀποφάνσεων προσεκτέον εἶναι παραινοῦσι τοῖς ὑποκειμένοις καὶ κατηγορουμένοις, καὶ δι' ἀλλήλων ταῦτα ἐπικριτέον, διὰ θατέρου θάτερον ἀναπτύσσοντας. Ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀπόφανσις ἀποφάνσει τὰ πλεῖστα, καὶ φράσις ἄλλη ἄλλῃ, καὶ μὲν δὴ καὶ ἐπενεχθὲν ὄνομα ἐπιθετικὸν, δαψιλὲς ἐπιχέει τοῖς ὑποκειμένοις τὸ φῶς, καὶ πρὸς σύνεσιν τοῦ, ὃ χρὴ νοεῖν, τοὺς προσέχοντας χειραγωγεῖ. (1).

§. τιή.

θους οὔσης τῇ Ἑβραΐδι, καθάπερ καὶ τῇ Ἀτθίδι διαλέκτῳ, τὸ ἀγορὰν ἀγορεύειν, καὶ βουλὴν βουλεύειν, καὶ τὰ ὅμοια, ὡς ἐκ μυρίων τῆς Γραφῆς τόπων ἐστὶν ἰδεῖν. Τουτὶ μὲν οὖν οὕτως ἔχει· οὐμὴν ἐντεῦθεν μεμπτέος, εἴτις (καθάπερ ὁ Ἱερὸς Ἀνὴρ) ἐπὶ τὸ ἐμφατικώτερον προσβιβάσας τὸν λόγον, διδασκαλίας ἀφορμὴν ἐκπορίζεται τοῖς ἀκροωμένοις, δεικνὺς ὅσα ἐκ τῆς παρακοῆς τῷ γένει τὰ δεινὰ εἰσέφρησεν. Ἐφεῖται γὰρ τὸ τοιοῦτο τοῖς τὰ Ἱερὰ Γράμματα, οὐ μόνον εἰς ἀκρίβωσιν τοῦ ἐν αὐτοῖς νοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς παραίνεσιν ἡθῶν καὶ βίου διερμηνεύειν ἐπιχειροῦσιν, εἰ μόνον τὰ ἑρμηνεύομενα πρὸς διάνοιαν ἀνάγοιτο ἀληθῆτε καὶ πρέπουσαν.

(1) „Δεῖ δὲ μηδὲ τὰς ἐκ τῶν παρα„κειμένων, ἢ συμφραζομένων παραλι„πεῖν ἀφορμὰς πρὸς τὴν ἐπανόρθωσιν „(ἢ τοῦ λεγομένου τὴν διασάφησιν.). „Ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἰατροὶ τῆς κανθαρίδος „οὔσης θανασίμου, τοὺς πόδας ὅμως, καὶ „τὰ πτερὰ βοηθεῖν οἴονται, καὶ ἀνα„λύειν τὴν δύναμιν, οὕτως ἐν τοῖς ποιήμασι κἂν ὄνομα, κἂν ῥῆμα παρακείμενον, ἀμβλυτέραν ποιῇ τὴν πρὸς „τὸ χεῖρον ἀπαγωγὴν (ἢ τὴν τοῦ νοη„τέου διάγνωσιν εὐχερεστέραν) ἐπιλαμ„βάνεσθαι καὶ προσδιασαφεῖν, ὡς ἐπὶ „τούτων ἔνιοι ποιοῦσι.

„Τοῦτο νύπου γέρας ἐστὶν οἰζυροῖσι βροτοῖσι,
„Κείρασθαί τε κόμην, βαλέειν τ' ἄπο δάκρυ παρειῶν.

Καὶ „Ὡς γὰρ ἐπεκλώσαντο θεοὶ δειλοῖσι βροτοῖσι
Ζώειν ἀχνυμένοις . . . . .

Οὐ γὰρ ἁπλῶς εἶπε καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπὸ θεῶν ἐπικεκλῶσθαι λυπηρὸν βίον, ἀλλὰ τοῖς ἄφροσι καὶ ἀνοήτοις· οὓς δειλαίους καὶ οἰκτροὺς διὰ μοχθηρίαν ὄντας, εἴωθε δειλοὺς καὶ οἰζυροὺς προσαγορεύειν. (Πλούτ. ἐν τῷ πῶς δεῖ τὸν Νέον Ποιμ. ἀκού.). Τοιῷδε δὴ λόγῳ, καὶ τὸ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε, ἐκ τοῦ παρακειμένου, παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ, ἄνευ ἐμφάσεως νοεῖσθαι δεῖν διατείνονται. (Κλέρ. Ἔνθ. ἀνωτ.). Ἐντεῦθεν καὶ τὸ τοῦ Ἀποστόλου πρὸς Γαλ. Κεφ. Δ'. ἐδαφ. 8. ἐδουλεύσατε τοῖς μὴ φύσει οὖσι θεοῖς· εἰς τὸ τοῖς μὴ πράγματι, μὴ ἀληθέσιν, ἀλλὰ ψευδοθέοις, ἐκδεκτέον εἶναιμοι δοκεῖ, οὐκ εἰς τὸ θέσει, οἷαπου διὰ πολλῶν ὁ Κριτικὸς ἀποφαίνεται. (Μέρ. Β'. Τμήμ. Α'. Κεφ. Ζ'. Καν.ϛ'. §. 4.). Τὸ γάρ τοι θέσει, εἰ καὶ τῷ παντὶ ὑφειμένην τινὰ μοίραν σημαίνει θειότητος, σημαίνει γεμήν. Θέσει γὰρ θεοὶ καὶ παρ' Ἕλλησιν, οἱ τυχεῖν λεγόμενοι τῆς ἀποθεώσεως, καὶ παρ' ἡμῖν οἱ δι' ἀρετῆς καὶ ὁσιότητος βίου τῆς θεουργοῦ μεταλαμβάνοντες χάριτος, καὶ υἱοθεσίας. Οὔμενουν οὐδ' εἰς τοῦτο εὐφημίας ἥκειν ἡγητέον τὸν Ἀπόστολον, ὥστε τὸ μὴ φύσει ἀντὶ τοῦ θέσει, ἐξειληφέναι, τὴν ἀθείαν τῶν Γαλατῶν κατονειδίζοντα. Ἀλλ' ἐκεῖνο μάλιστα ἐπιτιμῆσαι αὐτοῖς, ὅτι τοῖς παρὰ

§. τιή. Ἐφ' ὧν δ' ἂν ἦτοι ἐξ ἱστορίας τι παρεισάγοιτο, ἢ ἐκ τῆς ποιήσεως παρωδοῖτο, ἢ ἐξ ἀποφθέγματος, ἢ παροιμίας τοῖς προκειμένοις ἐναρμόζοιτο, χαλεπώτατον ὄν, τῆς ἀκριβῆς ἰκέσθαι ἐννοίας, μὴ ἐκεῖνα προειληφόσιν, ἐπιμελητέον ἡμῖν πρῶτον, τῇ τῶν τοιούτων ἀνακρίσει ἅπασαν ἐκ μέσου ποιησαμένοις τὴν ἀπαντῶσαν δυχέρειαν, εἶθ' ἑξῆς ἀσφαλῶς ἐπὶ τὴν τῶ ζητουμένω κρίσιν χωρητέον. (1).

§. τιθ'. Καὶ τὰ παραλλήλως δὲ παρὰ τοῖς ἄλλοις φερόμενα, μέγα τοῖς φιλολογοῦσιν ἐστὶ βοήθημα εἰς σύνεσιν τῶ προκειμένω, λαθικότερον ἐκείνω εἰπόντος, ὅπερ ἔτος διεμέλανε τῇ φράσει, καὶ κατεζόφωσε. (2).

§. τκ'.

ρὰ φύσιν, καὶ ἀδὲ τῶ κατὰ θέσιν ὀνόματος ἀξίοις, ἀλλὰ πάντῃ ματαίοις, καὶ ἀθενέσι, καὶ ἀδυνάτοις ἐδέλευσαν. Δῆλον δὲ ἐκ τῶν παρακειμένων· προσίθησι γὰρ ἑφεξῆς τῷ λόγῳ „πῶς ἐπισρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀθενῆ καὶ πτωχὰ στοιχεῖα; Καὶ ταῦτα μὲν ἅτως. Εἰς δὲ διασάφησιν ὁμοίως τῶ διὰ τῶν παρακειμένων τὰ λεγόμενα διερμηνεύειν χρῆναι Κανόνος (§. τιζ'.), καὶ ἡ ἐν χερσὶ φράσις συμβάλλεται. Τὰ γὰρ ἀθενῆ φησὶ καὶ πτωχά; Πῶς γὰρ πτωχά; ἢ δῆλον ὅτι ὥσπερ καὶ ἀθενῆ. Καθότι ἄμοιρα ἐσὶ Νῶ, καὶ Αἰσθήσεως, καὶ δυνάμεως, καθάπερ ἄρισα ὁ Ἱερ. Θεοφύλ. (Αὐτ.) ἐξέθετο.

(1) Τὸν μηδόλως ὑπὸ Φιλοπλετίας νικώμενον παρισὰς ἡμῖν τῷ λόγῳ ὁ Μέγας Βασίλ. (ἐν τῇ πρὸς τὰς Νέας παραιν.) τὸ τῆς χρείας, φησὶ περιττότερον, κἂν Λύδιον ᾖ ψῆγμα, κἂν τῶν Μυρμήκων ἔργον τῶν χρυσοφόρων, τοσούτῳ πλέον ἀτιμάζει (ὁ ἅτως ἐλευθεριάζων) ὅσῳπερ ἂν ἧττον προσδέηται. τῷ γὰρ ἐντεῦθεν ὡς ἀπὸ χρυσίτιδος τῷ ὄντι, τὸν καθαρὸν, καὶ σφυρήλατον, χρύσεον ὡς ἀληθῶς νῶν μεταλλεύσοντι, τό, τε Λύδιον ψῆγμα, καὶ τὸ τῶν Μυρμήκων ἔργον, ἐκ τῆς Ἱσορίας καλῶς προϊτέον. Εἰδότι γὰρ ὡς τὸ μὲν, κατ' ὄχθας τὰς τῶ χρυσάμμω Πακτωλῶ, παρῆν ἀπονητί, καὶ ῥαδίως συλλέξαθαι· (Ἡρόδ. Τερψιχ. Κεφ. ρά'.), τὸ δὲ περὶ τὴν Κασπάτυρον πόλιν, καὶ κατὰ χώραν τὴν Πακτυϊκὴν, ὑπὸ τῶν Μυρμήκων ἦν ἐκφορούμενον „οἱ μεγάθεα ἔχοντες Κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἀλωπέκων δὲ μείζονα .... ποιεύμενοι οἴκησιν ὑπὸ γῆς ἀναφορέσι τὴν ψάμμον. (Αὐτ. Θάλ. Κεφ. ρβ'.) τῆς τῶ συγγράψαντος διανοίας ἡ δύναμις εὐθὺς ἀναφαίνεται. Οὐ γὰρ ὁ γῆς αὐτῷ ἁπλῶς δηλῶσαι, τὲς περὶ τὰ πρόσκαιρα τῶν ἀγαθῶν μηδαμῶς ἐπτοημένης, καὶ αὐτῶ τῶ πλέτε καταφρονεῖν, ἀλλὰ (ὅ τέτε πολλῷ μᾶλλον καὶ τῆς ἀκροτάτης ἐλευθερίας ἐνδεικτικὸν), κἂν ἐν ποσὶν αὐτοῖς ὁ χρυσὸς προκείμενος ᾖ, κἂν ἑτοίμως καὶ ἀταλαιπώρως παρῇ κύψαντας μόνον αὐτὸν ἀναλέξαθαι, ὅμως παρέρχονται, μηδὲν ἐπισρεφόμενοι.

(2) Σιμωνίδης περὶ τῶν Θετταλῶν εἰπὼν ὅτι ἀμαθέσεροι εἰσὶν, ἢ ὥσε ὑπ' αὐτῶ ἐξαπατᾶθαι, περινενοημένοντι προήνεγκεν ἐπιεικῶς. Ἀλλὰ τέτ' αὐτὸ ὑπὸ τῶ Γοργίε ῥηθὲν, ἅλις διαλευκαίνεται. Γοργίας γὰρ τὴν τραγωδίαν εἶπεν ἀπάτην, ἣν ὅ, τε ἀπατήσας δικαιό-

§. τκ'. Ἔπειτα δὲ καὶ ἐπ' αὐτὰς μεταβαίνοντες τὰς ὑποθέσεις, τῶν περὶ ἃ ἡ πραγματεία, (καὶ μάλιστα ἐὰν Ἐπιστημονικῆς ᾖ τυγχάνοντα σκέψεως, καὶ θεωρίας βαθυτέρας δεόμενα.), ἐγκρατέστατον εἶναι δεῖν φαμὲν τὸν τῆὶ Ἑρμηνείαν ἀνειλημμένον. Καὶ ἐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅσα τέτοις, ἢ πρὸ ὁδῦ γινόμενα ἐστὶν, ἢ ὅπωσῦν ἄλλως ἐμπαρεισάγεται, τελεώτατα ἐξακριβῶντα. (1).

§. τκά. Καὶ τῦ χρόνε δὲ λόγον ποιεῖσθαι καθ' ὃν ἤκμασεν ὁ Συγγράψας, καὶ γένες ἔπερ ἔτυχε, καὶ χώρας ἐν ᾗ, καὶ θρησκείας, καὶ αἱρέσεως, καὶ ἤθες, καὶ τῶν παραπλησίων, ὡς πολλῆὶ ἐχόντων ῥοπῆὶ, πρὸς τὴὶ τῶν αὐτῷ νοηθέντων ἐπίκρισιν. (2).

§. τκβ'.

δικαιότερος τῦ μὴ ἀπατήσαντος, καὶ ὁ ἀπατηθεὶς σοφώτερος τῦ μὴ ἀπατηθέντος. (Ὅρα Πλάτ. ἐν τῷ πῶς δεῖ Ποιμ. ἀκά. καὶ ἐν τῷ Πότερ. ὁι Ἀθην. κατὰ Πόλεμ. ἢ κατὰ Σοφ. ἐνδοξότ.) Τοιῷδε μηχανῇ, καὶ τῶν παρὰ Λατίνοις φιλολογέντων, καίπερ μετρίως Ἑλληνικῆ Λόγε πολλάκις γευσάμενοι, καὶ τῶν μάλιστα δυσξυνέτων ἐνίοτε περιγίνονται, τὰ τῶν Ἑλλήνων διερμηνεύοντες.

(1) Τὶς γὰρ, φέρε, τὰ τῶν ἐφ' ἡμῶν φυσιολογέντων, μὴ ταῖς τῶν Μαθηματικῶν στοιχειώσεσι προενασκηθεὶς, περινοῆσαι οἷος ἂν γένοιτο; τὶς δ' ἂν περὶ τὰ ἱστορέμενα, ὅσην ἂν βάλοιο καταβάλλων σπυδὴν, ἄνευ τῆς τῶν Γεωγραφικῶντε καὶ Χρονολογικῶν εἰδήσεως, εὐδοκιμῆσαι ἐλπίσειεν; (περὶ τέτε Κλήρικος ἐν Κριτ. Μέρ. Α'. Κεφ. Α'. §. 1 καὶ 2.) Διὸ δὴ καὶ τὸν ἁπλῶς Γραμματικὸν τὸ τῦ Κριτικῦ ἔργον παραιρέμενος Σέξτος ὁ Ἐμπειρικὸς (Βιβ. Α'. κατὰ τῶν Μαθημ. Κεφ. ιγ'.) ἀκ' ἂν ἄτοπος δόξειε. Δᾶ γὰρ „τὸν μὲν Φυσικοῖς ἐπιβαλόντα πράγ„μασιν, εὐθὺς Φυσικὸν εἶναι· Καὶ „τὸν Μαθηματικοῖς εὐθὺς εἶναι Μα„θηματικόν. Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁ„μοίως. Ὁ μέντοι Γραμματικὸς ἐκ „ἕσιν ἐν τῷ αὐτῷ πάντοφος, καὶ πά„σης Ἐπισήμης δαήμων .... Πᾶ γάρ„τις δύναται τῶν ὠφελυμένων Γραμ„ματικῶν Ἡράκλειτον συνεῖναι, καὶ Πλάτωνι παρακολαθῆσαι; Τοιγαρῦν, ἔσω ἡμῖν ὁ Κριτικὸς, εἰμὴ πάνσοφος (τὸ ἀδύνατον.) Σοφὸς γᾶν, ἐν οἷς κρίνειν ἐπιχειρεῖ· τᾶτο δ' ἔσαι εἰμὴ τὴν κρίσιν ἀναβάλλοιτο, ὧν ἠμοίρησε τῆς εὐδήσεως. Ὡς ἔτισί κε περιτύχοι, ἑτέρᾳ γένες συνεπιπλεκομένοις, οἷά κε συμβαίνει, σκέμμασι, ταχὺ καταφευγέτω πρὸς τὸν ταῦτα ἔμπειρον, ὑφ' ἓ διδαχθεὶς ὑπερβήσεται τὴν ἁπαντῶσαν δυσχέρειαν. Εἰ γάρτε, καὶνταῦθα χώραν ἔχει τὸ „Ἐπιχάρμειον„. Ἀδὲ χὰρ τὸν χᾶρα νίζει· Δός τι, καὶ λάβέτι. (Μετιτέος ἂν ἂη περὶ τέτων ὁ Κλήρικος Κριτ. Μέρ. Β'. Τμήμ. Α'. Κεφ. ΙΔ'. Κανόν. ιγ'.

(2) Ὡς ἓν ἅπαντα τὰ ἀρημένα, πρὸς ἃς ἕκασος φέρει μὲν ἐννοίας, κατέχει δὲ δόξας, ποιᾶται δὲ κρίσεις, τὸ πᾶν ἐπιῤῥεῖ, συμφανὲς ἄλλως ὄν, ἐπὶ λεπτᾶ διελθεῖν, τοῖς ἐκ προθέσεως περὶ τῆς Κριτικῆς πραγματευομένοις παρίεμεν. Πολλὰ δὲ συνείρει, εἰς τᾶτο

θ

§. τκβ'. Καὶ ἐπὶ τὸ τέλος μάλιστα ἀφορᾶν, καὶ τὴν πρόθεσιν, καὶ τὸ Εἶδος, καὶ τὴν Ἐπαγγελίαν τῦ συγγράφοντος· Οἷον εἰ Φιλοσοφῶντις τῦ ἀληθῦς θηράτωρ ἐπαγγέλλεται εἶναι, εἰ σοφιστὴς μελετῶν, ἢ ποιητὴς ῥαψωδῶν, καὶ πλάττων, κτ'. Οὐγὰρ ὡς ἀφ' ἑνὸς δηλαδὴ, καὶ τῦ αὐτῦ σκοπῦ ἐκδεκτέον, τὰ κατὰ πολλὴν τὴν διαφορὰν ἐκφερόμενα.

§. τκγ'. Καὶ ἐν μέρει δὲ τῶν ὑφ' ἑνὸς καὶ τῦ αὐτῦ λεγομένων, ἄλλα ἄλλων πλεῖσα διαφέροντι ἂν λέγοιτο τῷ σκοπῷ. Καὶ ἐπισκεπτέον δῆτα, εἰ παρεκβατικώτερον ἐπὶ τῦ προκειμένε διείλεκται. καὶ παροδικώτερον· ἢ ὡς ἐξ ἄλλε προσώπε ἠθοποιῶν· ἢ ἀντιπερισπᾶς τὸ ἀπαντῶν· ἢ εἰρωνδόμενος· ἢ ἀντιφράσει χρώμενος· ἢ μεταφέρων· ἢ ἐν ὑπερβολαῖς, οἷα φιλεῖ, ἐκπίπτειν τῆς ἀκριβείας, καὶ τῦ ὀρθῦ ἐξίστασθαι φρονήματος δοκῶν· τὰ γὰρ τοιαῦτα ἢ δέον παρατετηρηκότι, ὅ, τε νῦς τῦ λέγοντος ῥάδιον ἀναφαίνεται, καὶ τῆς δόξης τὸ γνήσιον, ἢ μὴ, ἀκριβῦται.

§. τκδ'. Ἐπεὶ δὲ τοῖς συγγράφεσιν αἱ διὰ τῶν ὀνομάτων ἐκθέσεις, τῶν ἃς αὐτοὶ περὶ τῶν πραγμάτων ἀνοίας ἔχον, καὶ κρίσεις, μάρτυρες εἰσὶν, εἰκὸς καὶ τὸν ἐκείνες διεξηγήσασθαι προθέμενον, τῶν ἰδίων αὐτῦ νοημάτωντε καὶ προλήψεων παντελῶς ἀλογήσαντα, καὶ μὲν δὴ καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν, (ἃ καὶ σιγῶντα ἄλλως ἑαυτὰ πολλάκις ἀνακηρύττει.), ὅλον τῦ νῦ γίνεσθαι τῦ Συγγράψαντος· τετέχθαι ὅλον συμμορφῦσθαι τοῖς ἐκείνε διανοήμασι, καὶ κατὰ δόξαν καὶ κρίσιν τὴν ἐκείνε φθέγγεσθαι ἐπὶ πάντων. Ἔργον γὰρ τῦ διερμηνεύοντος, ἔκθεν τὰ οἱ δοκῦντα δηλῶσαι, τὰ δὲ τῷ λέγοντι. Οὐδὲ παραδιορθῦσθαι τὰ τῶν ἄλλων φρονήματα, ἐκτιθέναι δὲ, οἷον προσερανίζοντα τὴν παρ' ἑαυτῦ λέξιν, πρὸς δήλωσιν τῶν κατ' ἐκείνες ἐνθυμημάτων καὶ διανοήσεων.

§. τκε'. Ἀλλ' ἔτω μὲν, οἷς ἡ πρόθεσις αὐτόντε τὸν νῦν ἀρύσασθαι τῶν γεγραμμένων, καὶ ὅσον ἐν τῷ λόγῳ χρήσιμον ἀπενεγκαμένες, παριδεῖν εἴτι ἐχ ὑγιῶς ἐμφέρεται, καὶ ἀχρήσως λεγόμενον. (1). Ἐπειδὴ δὲ συμβαίνει ἐνθότε καὶ τὰ αὐ-

τὸ τεινόντα, Κλέρ. ἐν Κριτ. Μέρ. Α'. Κεφ. Α'. §. γ'. Καὶ Μέρ. Β'. Κεφ. ιγ'. Καν. ιβ'.

(1) „Εἰ δέτινας ἔχα καὶ κῆρας „βραχυτάτας, καθάπερ σῶμα κυλόν, „δοθιῆνας τινὰς ἐ περιβανᾶς τοῖς πολ„λοῖς, ἢ λειχῆνας παρεμπεφυκότας „ἐκ ἐν κωμῳδίᾳ, ἀφ' ὧν ἤκιστα τὸ πολὺ

ῆτε

σηροτέραν, καὶ ἀπελεγκτικὴν Κριτικὴν ἐν χρήσει παραλαμβάνεσθαι, μὴ οὕτω προχείρως τις, ὡς ἄρα ψευδόμενος, ἢ ἀντιφάσει περιπίπτων, ἢ τι τῶν ἀτόπων ὑποτιθεὶς, εἰ μὴ μετ' οὐ μετρίαν τὴν προσοχὴν καὶ διάσκεψιν, ἐλεγχέσθω. Ἀλλ' εἴπερ οἷόν τε καὶ ἐπὶ τὸν κρείττονα λόγον (ἐπειδὰν ἰσοσθενὲς ἑκατέροθεν τὸ πιθανὸν ἀνακύπτῃ) τὰ εἰρημένα ἐκλαμβανέσθω· τὸ γὰρ ἐπὶ τὸν χείρονα παραβιάζεσθαι, καὶ εἰς ἄτοπα ἀφέλκειν, ἐπισήμου κακοηθείας τεκμήριον. (1). Εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ στηλιτευέσθω μὲν τὸ μὴ ὀρθῶς εἰρημένον, μὴ λοιδορείσθω δὲ ὁ σφαλείς· Ἀνθρώπινα γὰρ πέπονθεν· Καὶ οὐκ ἔστιν ὃς εἰπὼν, ἢ γράψας (εἰ μὴ τοὺς ἐκ θείας ἐπιπνοίας ἐξέλοις.) οὐ διήμαρτέποτε.

§. τκϛ'. Ἀπαντήσας δέτινι χωρίῳ ἀσαφεστέρῳ (ἀσαφὲς δὲ λέγω, οὐ τὸ τοῖς ἀπαιδεύτοις μὴ ξυνετὸν, περὶ ὃ δὲ καὶ οἱ σοφοὶ διαποροῦντες, ἀμφίδοξοί τε εἰσὶ τὰς κρίσεις καὶ διχογνώμωνες.) ἁπάσας μὲν βασανιεῖ τὰς τῆς λέξεως δυνάμεις καὶ χρήσεις, ἁπάσας δὲ τὰς ἐξ αὐτῶν συνισταμένας ἐννοίας περισκοπήσει, τὴν δὲ μᾶλλον προσήκουσαν καὶ τῷ τέλει, καὶ τῇ αἱρέσει τοῦ λέγοντος, πρὸ τῶν ἄλλων, ὡς δοκιμωτέραν ἑλεῖται. Ἐὰν δ' ἐξ ἴσου παρῇ, δισσῶς ἐκδέξασθαι τὸ λεγόμενον, τόγε αὐτῷ δοκοῦν, εἰ δεήσει, περὶ ἑκατέρου ἐν μέρει ἀποφανεῖται (2). Οὐδὲν δὲ λόγου, οὐδ' ὁπωσοῦν ἐχόμενον ἀνευρίσκων, ὁμολογήσει μὲν εἰλικρι-

„τοῦ κάλλους ἀχρειοῦται, σκεπτέσθωσαν „οἱ περίεργοι, καὶ οὐ πάνυ φιλόκαλοι. „Ἡμεῖς γὰρ οὐ μεῖαι τοῖς ἕλκεσιν ἐφι„ζάνουσαι, μέλισσαι δὲ τοῦ τῶν μουσῶν „λειμῶνος τὸ κάλλιστον ἀπανθίζουσαι. „Ευστ. εἰς Διονύσ. τὸν Περιηγ. περὶ τοῦ Γέν. καὶ τοῦ Ποιήμ. ἐν Προοιμ.

(1) „Ἔστι γὰρ κακοήθεια τὸ ἐπὶ „τὸ χεῖρον ὑπολαμβάνειν ἅπαντα. „Ἀριστ. Ῥητ. Β'. Κεφ. ιγ'.

(2) Ὅπου δὲ ἀσάφεια τῆς γνώμης, „διοριστέον οὕτωπως ἐφιστάντας τὸν Νέον. „Εἰ μὲν Ναυσικάα ξένον Ἄνδρα τὸν „Ὀδυσσέα θεασαμένη, καὶ παθοῦσα „τὸ τῆς Καλυψοῦς πάθος πρὸς αὐτὸν, „ἅτε δὴ τρυφῶσα, καὶ γάμων ὥραν ἔχουσα, τοιαῦτα μωραίνει πρὸς τὰς „θεραπαινίδας.

„Αἴ γὰρ ἐμεῦ τοιόσδε πόσις κεκλημένος εἴη,
„Ἐνθάδε ναιετάων, καὶ οἱ ᾄδοι αὐτόθι μίμνειν.

„ψεκτέον τὸ θράσος αὐτῆς, καὶ τὴν „ἀκολασίαν. Εἰ δὲ τοῖς λόγοις τοῦ ἀν„δρὸς τὸ ἦθος ἐνιδοῦσα, καὶ θαυμάσα„σα τὴν ἔντευξιν αὐτοῦ πολὺν νοῦν ἔχουσαν, εὔχεται τοιούτῳ συνοικεῖν μᾶλ„λον, ἢ πλωτικῷτινι, καὶ ὀρχηστικῷ „τῶν πολιτῶν, ἄξιον ἄγασθαι. Ὅρα „καὶ ἑξῆς. Παρὰ Πλουτάρχ. ἐν τῷ Πῶς δεῖ τὸν Νέ. Ποιημ. ἀκούε.

λικρινῶς τιὺ ἄγνοιαν, ἀριθμήσει δ' ἐν τοῖς ἀξυμβλήτοις τὸ λελεγμένον, ἐδὲν αἰδέμενος· ἐπάσας τό,

„Οὐ γὰρ ἐγὼ σάφα οἶδα τὶ κάθεται εἰκόνι τῆδε.

Τῆς μὲν ἓν Ἑρμηνευτικῆς Κριτικῆς Κανόνες οἵγε κεφαλαιωδέστεροι ἔτοι.

§. τκζ'. Ἐπεὶ δέτοι καὶ συγγράμμασίτισιν ἐντυγχάνειν συμβαίνει τὰ πολλὰ, ἢ δι' ὅλε ὑποβολιμαίοις ἔσι καὶ τὸν γενήσαντα ψαθομένοις, ἢ καὶ ἐν μέρει, τὰ μὲν προθήκαις, τὰ δ' ἀφαιρέσεσι, τὰ δ' ἐξαλοιώσεσι καὶ παραλλαγαῖς, πῇ μὲν ὑπὸ χρόνε μακρῆ τιὺ διαφθορὰν καὶ λύμιω παθῆσι· πῇ δ' ὑπὸ τῶν βιβλιογράφων διὰ ῥαθυμίαν ἢ ἀμαθίαν παρεφθαρμένοις· πῇ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἀπαιδεύτως καταχρησαμένων τῇ ἰδίᾳ κρίσει αὐτῶν παρασεσημασμένοις τε καὶ χετλίως κατηκισμένοις· πῇ δὲ τέως καὶ ὑπὸ ἀπαταιώνων τινῶν, τῶν ἐπὶ συσάσει τῆς σφῶν αἱρέσεως καὶ δόξης, τιὺ ὑποβολιὺ ἐῤῥαδιεργηκότων, διανενοθαμένοις (1), ὑποθετέον δὴ καὶ εἰς τιὺ τέτων ἐπικρι-

(1) Ἀρχαῖον κομιδῇ γενέθαι τὸ τῆς διαφθορᾶς τῶν βιβλίων, πάθος μανθάνομεν. Ἀράτε γᾶν διαπυνθανομένε, πῶς τὴν Ὁμήρε ποίησιν ἀσφαλῆ κτήσαιτο, ἀπαντῆσαι λέγεται Τίμων ὁ Φλιάσιος, εἰ τοῖς Ἀρχαίοις Ἀντιγράφοις ἐντυγχάνοι, καὶ μὴ τοῖς ἤδη διωρθωμένοις. (παρὰ Λαερτ. βιβλ. θ'. §. 113.) Ὁ δέτοι Ἄρατος, καὶ αὐτὸς εἰς τῶν ἐπανορθᾶθαι ἐπικεχαρηκότων τὰ Ὁμήρε· Ὅθεν καὶ Διόρθωσις Ἀράτειος, ὥσπερ καὶ Ἀρισάρχειος, καὶ Ἀριστοφάνειος. Ἐθυμάζετο δὲ τῶν ἄλλων διαφερόντως ἡ ἐκ τῆς Ἀριστοτέλες Φιλοπονίας, ἣν ἐκ τᾶ Νάρθηκος ἐκάλεν, ὅτι ταύτην ἑαυτῷ συμπεριφέρων ἦν ὁ τᾶ Φιλίππε, πολεμικῆς βίον ἀρετῆς ἐφόδιον· Δεῖ μέντοι εὐδέναι, ὡς πολλὰ καὶ οἱ διορθᾶθαι ἐπαγγελόμενοι διελυμαίνοντο, τὰ μὲν ἀλλοιᾶντες, τὰ δὲ, ὅσοις μὴ αὐτοὶ ἠρεσκοντο, καὶ ἀποδιοπομπάμενοι· ὅ καὶ περὶ Ἀρισάρχε καὶ Ζυνοδότε Λακιανὸς φησὶν Ἀληθ. Ἱσορ. Βιβλ. Β'. Ὁ δὲ Ἀρίσαρχος, καὶ τὰ τᾶ Φοίνικος πρὸς Ἀχιλλέα Ἰλιάδ. ί. „τὸν μὲν ἐγὼ „ἔκλευσα κατακτάμεν κτ. ἀπὸ τῶν Ὁμηρικῶν ἐξεῖλε, φοβηθεὶς τὰ ἔπη, ἐκ εὐλόγως, ἢ Πλειτάρχῳ δοκεῖ, ἐν τῷ πῶς χρὴ τῶν Ποιημ. ἀκέ. Ἄρατος ἓν τὰ Ὁμήρε περιξέσας, καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτᾶ ἀντιπεριέξεσε ὑπ' ἄλλων, παθὼν ὅπερ ἔδρασεν· ὡς γὰρ Ἵππαρχ. εἰς βίον Ἀράτε διέξεισιν, „ἐλύμηναν πολλοὶ καὶ τὸ αὐτᾶ ποίημα· „Ζωγράφοι, καὶ Ἀσρονόμοι, καὶ Γραμματικοί, καὶ Γεωμέτραι, ἕκασος αὐ„τῶν πρὸς τὸ βέλημα τὸ ἴδιον γρα„φὰς καὶ ἐξηγήσεις ποιέμενοι. Πα„ρὰ δὲ τὴν ἐκ τῶν παραδιορθεμένων, „καὶ ἀπαχόθεν τοῖς ἀρχαίοις ὑπομ„νήμασιν ἐπισυμβᾶσαν τὴν λύμην, εὐ„ρήσεις παρὰ Στράβωνι Γεωγρ. Βιβ. ιγ'. Καὶ Ὠριγ. δὲ εἰς Ματθ' Σελ. 381. „Πολλὴ, φησὶ, γέγονεν ἡ τῶν Ἀντι„γράφων διαφορὰ (ἢ διαφθορὰ) εἴτε „ἀπὸ ῥαθυμίας τινῶν Γραφέων, εἴτε „ἀπὸ τόλμης τινῶν μοχθηρᾶς (ἴσ. γε-

„νο-

πίκρισιν τεκμήρι ἄττα, οἷς ἂν οἱ ἐντυγχάνοντες, τὰ ὑποβολιμαῖα, καὶ κίβδηλα, καὶ παρέγγραπτα, τῶν γνησίωντε καὶ εἰλικρινῶν, καὶ ἀρτίων, διαγιγνώσκειν ὅμαρῶς ἔχοιεν, καὶ ἐς Κυνόσαργες ἀποπέμπειν.

§. τκή. Καὶ δῆτα πρωτίστη Βάσανος ἐν τούτοις ἔσω, ἡ ἐκ τῆς σεμνῆς Ἀρχαιότητος· Τὰ γὰρ ἐν Κώδιξι τοῖς ἀρχαιοτάτοις σωζόμενα, τῶν ὕστερον γεγραμμένων δίκαιον ἀεὶ περὶ πλείονος ποιεῖσθαι. Οἷς δ' ἂν οἱ πάλαι ἐπιγραψάμενοι φαίνοιντο, τούτοις καὶ ἡμᾶς τὸ πόνημα ἐπιγράφειν, καὶ παραπλησίως ἐκείνοις καὶ ἀναγινώσκειν (1). Εἰ δὲ τοῖς πρὸ ἡμῶν σιγὴ περὶ τῷ προκειμένῳ βαθεῖα, τοῖς τε συνακμάσασι, καὶ ἐς εἰκὸς ἰῶν εἰδέναντε καὶ ἀπομνημονεῦσαι· καὶ ὁ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸς προσεχῶς μετ' ἐκείνους, εὔλογον καὶ ἡμᾶς ὑφορᾶσθαι τιὼ γε-

νομένης) τῆς διορθώσεως τῶν γραφομένων, εἴτε καὶ ἀπὸ τῶν τὰ ἑαυτοῖς δοκοῦντα τῇ διορθώσει προθέντων, ἢ ἀφαιράντων. Ἀλλὰ καὶ πολλὰ τῶν ψευδεπιγράφων ἀνέδειξεν ὁ χρόνος, τῶν μὲν ἐπὶ χρηματισμῷ τοῖς εὐκλεεστάτοις τινὰ ἀναγεγραφότων (ὡς ἔστι μαθεῖν παρὰ Γαλην. εἰς τὸ Ἱπποκρ. περὶ φύσ. Ἀνθρ. καὶ ἐν Προοιμ. τῆ Β'. ὑπομν. καὶ παρὰ Ἀμμ. ἐν ὑπομν. εἰς τὰς Κατηγορ.) τῶν δὲ, ἵνα σφίσι κλέος περιποιήσωσι, γόνας ἑαυτοῖς ἀλλοτρίας καθυποβαλλόντων, καθάπερ Αἰσχίνης ὁ Σωκρατικὸς διεβλήθη, ὡς τὰς πλείστας Διαλόγας ὄντας Σωκράτες ὑποβαλλοιτο λαμβάνων παρὰ Ξανθίππης. (Παρὰ Λαερτ. Βιβ'. β'. §. 60.) τῶν δὲ, καὶ ἵνα τὴν ἰδίαν αἵρεσιν συνήσωνται, τὰ μὲν ὅλως τοῖς ἀξιοπίστοις δοκᾶσιν ἀναθεμένων, τὰ δὲ ἢ παρεγγραψάντων, καὶ προθήκαις καὶ ἀφαιρέσεσι παντοίως διανοθευσάντων. Περὶ ὧν ἀφθόνως ἔστι τὰ εἰς πίστιν ἀναλέξασθαι παρὰ τοῖς Νεωτέροις Κριτικοῖς, ἃς μέντοι καὶ αὐτὰς ἐκ ἄνευ ὑπονοίας μετιτέον, ἅτε δὴ Κρίσεως ἐν τῷ κρίνειν ὑπευθύνων συνεχῶς γινομένων, ὡς ἔφη τις αὐτῶν. Possemus permulta exempla erratorum a criticis recentioribus commissorum huc congerere, sed nimis quam frequentia sunt, et postea nonnulla adferentur. Πολλὰ μὲν ἦν εἰς δεῖγμα τῶν τοῖς Νεωτέροις Κριτικοῖς διημαρτημένων ἔχοιμεν ἂν ἐνταῦθα συνεπισωρεῦσαι. Ἀλλ' ἐξ αὐτῶν, παρὰ τὸ πυκνὸ πάνυ ἁπαντᾶν, ὀλίγα ὕστερον ἡμῖν ἐπενεχθήσεται. Ἰωάν. Κλέρ. Τέχν. Κριτ. Μέρ. Γ'. Τμήμ. Α'. Κεφ. ιδ'. Ἀριθμ. 27.

(1) Οὕτως ἡ ἐν Ἀφρικῇ συστᾶσα σύνοδος Ἐτ. 419. κατὰ Ἀπιαρίου τοῦ Σίκκης, τὸν ὑπὸ τῶν Ῥώμης Ἐπισκόπων Ζωσίμου, Βονιφατίου, Καιλεστίνου, ὡς δῆθεν ἦς ἐν Νικαίᾳ συνόδου προβαλλομένης Κανόνας, τῇ παραθέσει πρῶτον τῶν ὑπὸ Καικιλιανοῦ, κομισθέντων Ἀντιγράφων, ἔπειτα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ Ἀλεξανδρείᾳ σωζομένων Αὐθεντικῶν, νοθείας προφανεῖς ἀπήλεγξαν, καὶ κατέκριναν. Ὅρα ἐν τοῖς Πρακτ. τῆς εὑρημ. Συν.

γενομένην νοθείαν (1). τοσοῦτον προστιθέντας τῷ λόγῳ τῆς ὑπονοίας, ὅσον οἱ μεμνημένοι ὕστερον, τῇ τε ἐν λόγοις δυνάμει καὶ δόξῃ, γεγόνασιν ἥττονες, καὶ τοῖς χρόνοις μᾶλλον ἀπέχοντες.

§. τκθ'. Ἐν ᾧ δ' ἂν συγγράμματι τινὸς τῶν ὕστερον ἀκμασάντων γίγνοιτο μνεία, ἢ πράξεως μετὰ χρόνον γενομένης, ἢ ἐπινοίας, ἢ φράσεως καὶ ὀνομάτων, καὶ τρόπου συγγραφῆς καινοφανεστέρων, καὶ τοῖς εἰσέπειτα ἐν χρήσει ὄντων, ἢ διαφορᾶς καὶ ζητήματος χρόνῳ ὕστερον ἀνακυψάσης, καὶ κινηθείσης, ἐν τοῖς μὴ γνησίοις, ἢ γοῦν τοῖς παρέγγραπτάτινα φέρουσι, τὸ τοιόν δε σύγγραμμα ἀριθμητέον (2).

§. τλ'. Καὶ ἡ ὑφὴ δὲ τοῦ λόγου, καὶ ὁ χαρακτὴρ, καὶ ὁ τρόπος τῆς ἑρμηνείας μονονουχὶ φωνὴν ἀφιέντα, κέκραγε πολλάκις, καὶ μαρτυρεῖ τὴν ὑποβολὴν τοῦ συγγράμματος. Ταύτητοι οὐδὲ γνήσιον εἶναι ἐπιδικαστέον γόνον, ὅτῳ τῆς γε φράσεως

(1) Οἷον Εὐσέβ. Ἐκκλ. Ἱστορ. Βιβλ. γ'. Κεφ. γ'. τὸ μὲν τῶν ἐπικεκλημένων αὐτοῦ (τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου) πράξεων, καὶ τὸ κατ' αὐτὸν ὠνομασμένον Εὐαγγέλιον. τό, τε λεγόμενον αὐτοῦ κήρυγμα, καὶ τὴν καλουμένην Ἀποκάλυψιν, οὐδόλως ἐν Καθολικοῖς ἴσμεν παραδεδομένα, ὅτι μήτε Ἀρχαίων, μήτε τῶν καθ' ἡμᾶς τις Ἐκκλησιαστικὸς Συγγραφεὺς, ταῖς ἐξ αὐτῶν συνεχρήσατο μαρτυρίαις. Τοῦ ἐπ' ὀνόματι ἀλλ' οὖν τοῦ Πέτρου κηρύγματος Κλήμ. ὁ Ἀλεξ. μέμνηται Στρωμ. Βιβλ. ς'. ὡς τῷ Κλερίκῳ σεσημείωται Κριτ. Μέρ. Γ'. Τμή. β'. Κεφ. Γ'. Ἀριθμ. 12. Παράγεμὴν τὸν ἕνα τοῦτον λόγον καὶ ἄλλων ἕνεκα, τὸ βιβλίον ἐκσυρικτέον. Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον οὐδὲ τὰ ἐπ' ὀνόματι τῶν ἄλλων φερόμενα Εὐαγγέλια ὁ αὐτὸς Εὐσέβιος ἀποδέχεσθαι ἠξίου (Κεφ. κέ.) ὧν οὐδὲν οὐδαμῶς ἐν Συγγράμματι τῶν κατὰ διαδοχὰς Ἐκκλησιαστικῶν τις ἀνὴρ εἰς μνήμην ἀγαγεῖν ἠξίωσεν.

(2) Οὕτω νοθείας ἀπελέγχονται αἱ παρὰ Λατίνοις τῶν Ποντιφίκων Decretales, ἤτοι Ἀποφαντικαὶ Ἐπιστολαὶ, τῶν κατὰ τὴν Πρώτην, καὶ Δευτέραν, καὶ Τρίτην ἀπὸ Χριστοῦ Ἑκατονταετηρίδων ἀκμασάντων, ἐν αἷς πολλὰ ἐμφέρεται ἐκ τῆς τοῦ Ἱερωνύμου Ἑρμηνείας ἀναγινωσκόμενα, καὶ ἐκ Πατέρων, καὶ ἐκ Συνόδων τῶν μετ' ἐκείνους γενομένων. Ὡσαύτως οὐδ' αἱ τῷ Φιλοσόφῳ καὶ μάρτυρι Ἰουστίνῳ ἐπιγραφόμεναι Ἐρωταποκρίσεις, τὴν τῆς κακοπλαστίας εὐθύνην διέφυγον, ὡς μνήμην τοῦ Εἰρηναίου, καὶ τοῦ Ὠριγένους ποιούμεναι. Οὐδ' αἱ τῷ Ἀθανασίῳ πρὸς Ἀντίοχον, τοῦ Ἐπιφανίου. Ἐπὶ τούτοις καὶ ἡ ὡς ἀπὸ Κλήμεντος πρὸς Ἰάκωβον τὸν Ἀδελφόθεον φερομένη Ἐπιστολὴ, αὐτόθεν φανερὸν τῆς ῥαδιουργίας φέρει τὸν ἔλεγχον. διαλαμβάνει γὰρ ὡς Κλήμης κατὰ πρόσταγμα Πέτρου ταύτην συγγράψειε, κἀκείνου πρὸς τὴν ἀγήρω μεταστάντος, ἀποστείλοι Κλήμης πρὸς Ἰάκωβον (Φώτ. ἐν Κωδ. ριβ'.) ὁπότε ἀλλαχόθεν πρόδηλον, ὡς Ἰάκωβος πρὸ τοῦ Πέτρου, τὸν διὰ τοῦ μαρτυρίου ἀγῶνα ἀθλήσειε.

σεως τὸ εἶδος, ἀλλότριον πάντῃ, καὶ ἄηθες, καὶ ἀνομοιότατον (1), ἄλλῳ δέτῳ, εἰ μηδέντι εἴη τὸ κωλύον, προσαναπτέον, ὅπερ ἄν, εἰτύχοι, ἡ κατὰ τὴν συγγραφὴν λέξις ἀκριβῆ παρέχοιτο συνιδεῖν τὴν ἐμφέρειαν.

§. τλά. Καὶ τὰ εὐτελῶς δὲ, καὶ ἀπαιδεύτως συγγεγραμμένα, καὶ ψευδῶντινων καὶ ἀτόπων ὄντα ἀνάπλεα, κἂν ἄλλως ἐν Κώδιξιν οὐχ οὕτω προσφάτοις ἐμφέρηται, τῶν ἐνδοξοτάτων τινὶ καὶ γνωριμωτάτων ἐπὶ σοφίᾳ προσανατιθέμενα, ἤτοι ὅλως καὶ ταῦτα εἰς Κυνόσαργες ἀπορριπτέον, ὡς τῷ παντὶ νόθα καὶ σκότια, ἢ γοῦν τὰ πλεῖστα παρακεχαράχθαι ὑποληπτέον, εἰ μάλιστα τοῖς λόγου ἀξίοις, συμμεμιγμένα ἀκόσμως ἐνορῷτο τὰ εὐτελῆ, καὶ φαῦλα, καὶ ἄτοπα (2).

§. τλβ'. Καὶ ἐν οἷς δὲ τἀναντία ἐκ προθέσεως, αὐτὸς ὅτῳ προσαναγράφεται, δογματίζων ἐν ἄλλοις φαίνεται, καὶ ταῦτα ἤτοι νοθείας (3), ἢ παρεγγραφῆς εὐθύναις καθυποβλητέον. Πλὴν εἰ μὴ ἀποσκυβαλίσαι ἔπειτα μεταβουλευσάμενον, τὰ προεκδοθέντα αὐτῷ, δῆλον ποθὲν ἡμῖν εἴη, καὶ δευτέραις φροντίσι τὰ προημαρτημένα, ἐπιδιορθώσασθαι, ὃ τισὶν ἐγένετο (4). Καὶ εἰμὴ γυμνάζων ἑκατέροθεν τὸν λόγον, ἢ σκεπτικώτερον ὑπενδοιάζων καὶ ἀμφιγνωμῶν, ἢ τέως καὶ περίτινα μὴ πάνυ πολλοῦ λόγου ἄξια διὰ λήθην παρολισθαίνων, εἰς τὸ ἀντιδοξεῖν παρενηνέκται. Συμβαίνειν γάρ τι καὶ τοιοῦτον ἐνίοτε φιλεῖ, καὶ μάλιστα τοῖς πολλὰ συγγράφουσιν. Ἀλλὰ καὶ περὶ τούτων ἅλις.

ΚΕΦΑ-

(1) „Τὰ τοίνυν Λιθιακὰ, ἐκρίθη„σαν ἴδια Διονυσίου καὶ αὐτὰ, διὰ τὴν „τοῦ χαρακτῆρος ὁμοιότητα· τὰ δὲ „Βασσαρικὰ διὰ τὴν τραχύτητα οὐκ „ἄξια τούτου κριθέντα, εἰς τὸν Σάμιον „ἀνηνέχθησαν Διονύσιον. τὰ δὲ Ὀρνι„θιακὰ εἰς ἄλλον τινὰ Φιλαδελφέα Διο„νύσιον. Εὐστάθ. εἰς Διονύσ. τὸν Περιηγ.

(2) Οἷον τὸ περὶ ὑποτυπώσεων, εἰ τῷ ὄντι τοῦ Ἀλεξανδρέως Κλήμεντος ἦν, ὁ Φώτιος ὑποδιστάζει; (Κώδ. ρθ'.) „Τῶν γὰρ ἐν ἐκείνῳ τῷ βιβλίῳ ἔντισι „μὲν ὀρθῶς δοκεῖ λέγειν, ἔντισι δὲ παν„τελῶς εἰς ἀσεβεῖς καὶ μυθώδεις λόγους ἐκ„φέρεται ... καὶ ἄλλα δὲ μυρία βλασφη„μεῖ καὶ φλυαρεῖ, εἴτε αὐτὸς, εἴτέ τις ἕτε„ρος τὸ αὐτοῦ πρόσωπον ὑποκριθείς.

(3) Τῷ Κανόνι τῷδε ἑπόμενος ὁ Γαλην. (ὑπομν. Α'. εἰς τὸ περὶ φύσ. Ἀνθρ.) „τὸν μὲν πρῶτον λόγον τοῦ „Ἱπποκράτους εἶναι γιγνώσκει, ἅτε δὴ „παντοίως ἐχόμενον τῆς Ἱπποκράτους „τέχνης. Τὸν δὲ περὶ τῆς τῶν φλε„βῶν ἀνατομῆς, ἐναργῶς παρεγκείμε„νον ἔχει μοχθηρὸν ὅλον. οὔτε γὰρ „τοῖς φαινομένοις ὁμολογεῖ, καὶ τοῖς „ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν Ἐπιδημιῶν εἰρημέ„νοις μάχεται.

(4) Ὡς Αὐγουστίνῳ συγγράψαντι τὰ περὶ τῶν Ἐπανορθώσεων.

ΚΕΦ. ΕΚΤΟΝ.

Ὅπως τὸ Πιθανὸν παραδεκτέον, ἐν τοῖς ὑπὸ τῶν ἄλλων, ἢ διὰ λόγε μαρτυρεμένοις, ἢ ἐν συγγράμμασιν ἱσορεμένοις.

§. τλγ'.

Διὰ τῆς Ἱσορικῆς λεγομένης Κριτικῆς (§. τζ'.), λιὺ τῆς μεθοδικῶς τὰ τῶν Ἱσορικῶν τεχνολογέσης, τῷ παντὶ διαφέρειν εὔδηλον (§. τγ'.), εἰδὲν ἄλλο, ἢ ὅσον εἰς παραδοχλὺ ἀξιόπιστοι εἰσὶν αἱ ἀπὸ σόματος, ἢ διὰ συγγραφῆς ὑπότινων κατατιθέμεναι μαρτυρίαι, κρίνειν ἐπαγγελλόμεθα, τλιὺ, λιῦ περ ὑφορᾶθαι δίκαιον, ἀπάτλιο ἐμφρόνως τε καὶ προσεκτικῶς παραφυλατλόμενοι (1). Τὸ γὰρ εὔπιστον εὐαπάτητον· ψυχήτε ἡ παντὶ τῷ λεγομένῳ ῥᾶσα πιστεύσα, εὐχερῆ εἰς ἑαυτλιὺ παρασκλάζει τῷ ψεύδει τλιὺ εἴσοδον. Τῶν γὰρ ἀφηγεμένων, πολλοὶ μὲν εἰσὶν οἱ ἐθελοψευδῶντες ἐπίτηδες. Πολλοὶ δὲ καὶ ἐξ ὧν ἤκεσαν εἰς ἀπάτλιο αὐτοὶ παρασυρέντες, πρὸς τλιὺ τῶν αὐτῶν πίστιν καὶ ἄλλες σιωπᾶθαι εἰώθασιν. Ὃ γᾶν περὶ τῶν προχείρως διαψευδομένων εἴρηται, ὡς τᾶτο ἂν ἐκ τᾶ ψεύδεθαι ὄναιντο, τὸ καὶ ἐφ' οἷς ἀληθεύσιν ἀπιστεῖθαι, μικρὸν ἄλλος τις μεταλαβὼν εἴποι, ὡς ἡμᾶς εὐλόγως τὸ πλῆθος τῶν ψευδομένων, ὑποπλες καὶ πρὸς τὲς μὴ τᾶτο εἰωθότας ἀποφαίνειν προσῆκεν. Ἀλλὰ γὰρ καὶ τὸ πέρα τᾶ μετρίε ὕποπλον τῆς γνώμης καὶ ἄτεγκτον, εἰδὲν ἧττον ἀλλαχόθεν, εἰμήτι καὶ μᾶλλον, τᾶ εὐχερᾶς εἰς πίστιν, γένοιτ' ἂν ἐπιζήμιον (2). Διὸ καὶ ὅροις τισὶ καὶνταῦθα ἐμμένειν δέον,

(1) „Εἰ μὲν πάντα τὰ Ἱσορέμενα „ἀληθῆ τινὰ Κριτὴν ἔχε, καλῶς ἂν „ἦν παραδέχεθαι τὴν Ἱσορίαν. ἐπεὶ „δὲ οὐχ ἕτως ἔχει, δεῖ κριτηρίοντι εὑρῆ„θαι τῆς Ἱσορίας, ᾧ διακρινᾶμεν τὴν „ἀληθεαν ἀπὸ τῶν ψευδῶν. Γαλην. πρὸς Θρασύβ. περὶ Ἀρίς. Αἵρ.

(2) Οὐ γὰρ εἰδοντα ἀφ' ἑαυτῶν, ἐπάντων ἐκπορίζεθαι τὴν γνῶσιν, ὧν χρήζομεν. Ἀλλ' εἰ μὴ καὶ τοῖς παρὰ τῶν ἄλλων λεγομένοις πιστεύοιμεν, τῶν πλειόνων ἦν ἐπάναγκες ἡμᾶς στρεθαι, μηδὲν μὲν ὄφελος ἐξ αὐτῶν ἀρνυμένες, ἄθλιον δέ τινα βίον, καὶ βραχυτελῆ ἐπὶ γῆς διεζῶντας. ῥάδιον δὲ παντὶ ἐννοῆσαι καθ' ἑαυτὸν, οἷοι ποτ' ἂν ἔημεν ἐκεῖνα

οἷς προσέχων οὐκ ἄν τις ῥαδίως παρακρουσθείη, ἢ γοῦν οὐκ ἄν, παρενεχθεὶς εἰτύχοι, καὶ εὐηθείας γέλωτα προσοφλήσειε.

§. τλδ'. Προσεκτέον τοίνυν ἐπὶ τοῦ εἰς πίστιν προβαλλομένου, εἰ ὑφ' ἑνός που καὶ μόνου φέρεται μαρτυρούμενον, ἢ ὑπὸ πολλῶν. Τοῖς πολλοῖς γὰρ ἔοικε πιστευτέον εἶναι, ἢ τῷ ἑνί. Εἷς μὲν γάρ τις, καὶ εἰς τὸ ἀπατῆσαι ῥαδίως ἂν ἐναχθείη, καὶ ἀπατηθῆναι πρόχειρος. ὑπὸ δὲ πολλῶν ἕνα, φασὶν, ὡς ἐπὶ τούτῳ εἰς ταυτὸ συνελθόντων, καὶ πολλοὺς ὑφ' ἑνὸς τοῦτο πάσχειν, οὐ πάνυτι ῥάδιον. Κἀντεῦθεν τὸ, νέφος μαρτύρων· καὶ τὰ παραπλήσια. Φιλεῖ γὰρ τῶν πλειόνων ἡ συγκατάθεσις κρατύνειν τὰ νοηθέντα, ἢ λέγεται. Δεῖ μέντοι κἀνταῦθα σημειοῦν ἀκριβῶς, μὴ περὶ ἀληθοῦς τοῦ κατὰ δόξαν, ἢ δόγμα ἡμῖν ἐνταῦθα νοεῖσθαι τὸ εἰρημένον, περὶ δὲ τῆς καθ' ἱστορίαν τοῦ ὄντος, ἢ γενομένου ὑπάρξεως. τὸ μὲν γὰρ λόγῳ θεμελιοῦται, ἡ δὲ τῇ μαρτυρίᾳ κρηπίζεται. Εἶτα καὶ εἰμήτις φέρεται λόγος ἀντίξους, δι' ὃν τὸ ὑφ' ἑνὸς, ἢ τῶν πλειόνων, μᾶλλον ἂν δόξειεν εὐπαράδεκτον. Οἷον εἰ μήτι ᾖ, τῶν ὅσα οὐ τοῦ παντὸς ἐστὶν ᾗ δέον, καὶ ἐπισταμένως παρατηρεῖν, ὡς φρονήσεως, ἢ τέχνης ἐχόμενα, περὶ ὧν οὐ τῶν πολλῶν ἐστὶ κρίνειν, τοῦ δὲ εὐφυοῦς, καὶ συνετοῦ, καὶ νοήμονος, ἢ ὁπωσοῦν ἄλλως ἐμπειρίαν καὶ δεξιότητα ἔχοντος. Ἔπειτα καὶ εἰμὴ τῶν πλειόνων ὑπόπτων δι' αἰτίας τινὰς γινομένων, εἰς ἀξιοπιστίαν ἐπισήμως εἴη διαφέρων ὁ εἷς ἐκεῖνος, καὶ πολλῶν, ὃ λέγεται ἀντάξιος ἄλλων.

§. τλέ. Ἀνάλογον οὖν ἀεὶ προσοφείλεται ἡ πίστις τῷ τοῦ λέγοντος ἀξιώματι. Τὸ δὲ ἀξίωμα διστόθεν ἐστὶ, καὶ κατὰ λόγον ᾗ φασὶ, σύνθετον συνιστάμενον, ἔκτε τοῦ ἤθους δηλονότι, καὶ ἐκ τῆς περὶ τὸ κρίνειν ἐπιτηδειότητος καὶ δυνάμεως. Καὶ ἐκ μὲν τοῦ ἤθους· οἷον εἰ εὐσταθὴς ὁ μαρτυρῶν, καὶ ἐμβριθὴς τὸν τρόπον, καὶ βέβαιος, καὶ τὸ πιστὸν ἐν ἔργοις καὶ λόγοις μελέτην πεποιημένος (1). Καὶ οὐδ' εὐνοίᾳ χαριζόμενός τινι, οὐδὲ δυσμενείᾳ τε καὶ ἔχθει τοὐναντίον ἀγόμενος, οὐδ' ἄλλῳ τινὶ τῶν παθῶν δουλεύων. Οἷς γὰρ τὸ φιλοψευδὲς καὶ ἄπιστον πρὸς τρόπου ἐστὶ, καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ ἐνδομυχοῦντος πάθους ὑπεμφαίνεται κέντρον,

ἐκεῖνα μόνα κατά νοῦν φέροντες, ὧν ἂν αὐτοὶ παρ' ἑαυτῶν πεῖραν λάβοιμεν. ἄλλο δ' οὐδέν.

(1) „Τοῖς γὰρ ἐπιεικέσι πιστεύομεν „μᾶλλον καὶ θᾶττον, περὶ πάντων μὲν „ἁπλῶς· ἐν οἷς δὲ τὸ ἀκριβὲς μὴ ἐστὶν, „ἀλλὰ τὸ ἀμφιδοξεῖν, καὶ παντελῶς. Ἀριστ. Ῥητορ. Βιβλ. Α'. Κεφ. β'.

κέντρον, τούτοις οὐ ῥαδίως πιστεύειν καλῶς ποιοῦντες, εἰώθαμεν. Ἐκ δὲ τῆς περὶ τὸ κρίνειν ἐπιτηδειότητος· οἷον εἰ νοήμων ὁ ἀνὴρ, καὶ τὸ ὂν συνιέναι ὀξὺς, οὐδ' ὑπόκουφος τὰς φρένας, καὶ εὐπαράκρουστος (1). Εἰ αὐτοψεὶ τεθεαμένος, ἢ παρὰ τῶν θεασαμένων ἀμέσως, ἢ ἐμμέσως τὸ λεγόμενον παρειληφώς· οὐ γὰρ τῆς ἴσης ἀξιωτέον πίστεως τὰ οὕτως, ἢ ἐκείνως μαρτυρούμενα. Καὶ ὀφθαλμοὶ, φασὶν, ὠτίων πιστότεροι. Εἴπερ Ἱστορῶν (τὰ γὰρ αὐτὰ καὶ περὶ τῶν ἐν συγγραφαῖς τὴν μαρτυρίαν κατατιθεμένων δέον παρατηρεῖν), τοῖς πράγμασιν ἐγένετο σύγχρονος· ἢ μὴ πολλῷ κατόπιν τῷ χρόνῳ ἀπολειπόμενος. Ὁ γὰρ τοῦ χρόνου ῥοῦς πολλὰ μὲν καθίστησιν ὑποβρύχια λήθης βυθοῖς, ὅσα δὲ καὶ πρὸς τοὺς εἰσέπειτα παραπέμπει, ἐξαλλοιοῦν αὐτὰ πέφυκε, καὶ παντοίως παραμορφάζειν. Διὸ καὶ τῷ συγγράψαι φθάσαντι πρὸ τῶν ἄλλων, πλεῖον ἀεὶ πιστευτέον, τοῖς δ' ἐξ αὐτοῦ παρειληφόσι, κἂν μυρίοι τινὲς ὕστερον γένοιντο, ἰσόμετρον, καὶ πλέον οὐδὲν, τὸ τῆς πίστεως ἀποδοτέον.

§. τλϛ'. Ὁ λόγῳ μὲν τὸ ὀφθῆναι παρὸν, καὶ πρόχειρον ἐπικριθῆναι διαμαρτυρόμενος, καὶ μὲν δὴ καὶ ὑπερδιατεινόμενος ᾗ μὴν οὕτως ἔχον εὑρεθήσεσθαι ἐπικριθὲν, ποινήν τε τίσειν ὑφιστάμενος εἴπερ ἄλλως· εἰς δὲ τὴν τούτου ἀπόπειραν καὶ τῶν ἀκουόντων, ὅτῳ ἂν ᾖ βουλητὸν, ἐλθεῖν προκαλούμενος, εἰμήτις ἐπιεικῶς ἄνους ὑπάρχοι, καὶ τὸν ἐγκέφαλον ἐξεπτυκὼς, ἐντελοῦς ἂν εἴη πίστεως ἀξιωτέος. Ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν συγγραψάντων ὁπόσοι τοιαῦτα ἱστοροῦντες εἰσὶν, ἃ τοὺς ἐπ' αὐτῶν γεγονότας λανθάνειν οὐκ ἦν, καὶ περὶ ὧν παρῆν τῷ βουλομένῳ τελεωτάτην τὴν πληροφορίαν λαβεῖν, ἔξω ὑπονοίας ἁπάσης παραδεκτέοι εἰσὶν· οὐδεὶς γὰρ καθ' ἑαυτοῦ ψεύδεται (2).

(1) „Πυνθανομένων δὲ ἡμῶν πῶς „τὴν ἀξιοπιστίαν (τῶν Ἱστορικῶν) κρίνε„τε, ἄλλων ἐν ἄλλοις διαμαρτανομένων „καὶ κατορθούντων; ὅτι μὴ διὰ φιλο„δοξίαν τινὰ, φασὶν, ὁ Ἱστορῶν ἱστορεῖ· „μηδὲ διὰ δόγματα πρὸς πάθος· μηδὲ „διὰ φιλονεικίαν τινὰ, τότε ἀληθὲς „εἶναι φαμὲν ἡμεῖς τὸ Ἱστορούμενον. (Οὐ μὴν ἀλλ' οὐ τοσοῦτον ἀπόχρη· σώζεται γὰρ ἐν τούτοις τὸ ἐκ τοῦ ἤθους, προσαπαιτεῖται μέντοι καὶ θάτερον, τὸ μὴ εἰς πίστιν εὐχερῆ τυγχάνειν τὸν λέγοντα. τυχὸν γὰρ ἐξαπατηθεὶς ἐξηπάτησε). „Πρὸς ἐκεῖνα οὖν ῥητέον. „Πρῶτον μὲν διὰ μηδὲν τῶν εἰρημένων· „ἐξαπατηθεὶς δ' ὁ Ἱστορῶν ἱστορεῖ. Ἄρα„γε διότι μήτε διὰ δόξαν, μήτε διὰ „δόγματα πρὸς πάθος, μήτε διὰ φι„λονεικίαν ἱστορεῖται ἀληθές ἐστι τὸ ἱστο„ρηθέν; (Γαλην. πρὸς Θρασύβ. περὶ Ἀρίστ. Αἱρέσ.)

(2) Ὁ πολλὰ κατὰ τὴν Ἱστορίαν ψευσεί-

§. τλζ'. Τὸ ὑπὸ πλειόνων, ἐν χρόνοις μὲν τοῖς αὐτοῖς γενομένων, συγγράψαι δὲ ἐπιβαλομένων περὶ τῶν ἐπ' αὐτοῖς συνενεχθέντων, σιγῇ βαθείᾳ παραδοθὲν, εἴτις τῶν πολλῷ ὕστερον διέξεισιν, ἀπίθανος ἡμῖν ἔσται (1). Εἰ δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν ἐκείνοις χρόνον, ἢ οὐ πάνυ νεώτερος ὁ διεξιὼν ἐτύχανε γεγονώς· εἴη δέτι τῶν ἀποῤῥήτων τὸ ὑπὸ τοῦδε φερόμενον, ἢ ἄλλως τῶν μὴ τοσούτου λόγου ἀξίων, ὡς τάχα ἂν καὶ τοὺς πλείστους δυνηθῆναι λαθεῖν, τάχα δὲ καὶ ὑπ' ἐκείνων ἑκόντων παροφθῆναι, οὐ παντάπασι τὸ ὑπὸ τοῦδε ἀποπεμπτέον, εἴπερ ἄλλως πλουτοίη τὸ ἀξιόπιστον. Τῶν προδηλοτάτων δὲ ὄν, καὶ τῇ Ἱστορίᾳ προὐργιαιτάτων, οἷον μήτε διαλαθεῖν ἂν, μήτ' ὀλιγωρηθῆναι, χαλεπὸν αὖ πάλιν πίστεως ἀξιοῦν. Πλὴν εἰ μὴ τὸν ἕνα τοῦτον διαφέρειν ἴσμεν τῇ ἀξιοπιστίᾳ, ἄλλως τε, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐκείνων τὴν Συγγραφὴν ἐκδεδωκότα, οὕς περ εἰκὸς καὶ αὐτόπτας γενέσθαι τοῦ πράγματος.

§. τλή. Καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων δὲ ἃ διεξίασι πολλῆς χρεία τῆς σκέψεως· οἷον εἰ καθ' ἑαυτὰ τῶν ἥκιστα δυνατῶν· εἰ ταῖς περιστάσεσιν ἀντιπίπτοντα, καὶ ὅλως αὐτόθεν ἀνατρεπόμενα. Εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἀλλ' εἰ δυσχερῆτινα ἄλλως, καὶ τῶν οὐ ῥᾳδίως συμβαι-

ψευσάμενος Ἡρόδοτος, πολλὰ δήπου καὶ τοιαῦτα διέξεισιν, οἷς μὴ πιστεύειν τοὺς τὴν συγγραφὴν μετιόντας οὐκ εὔλογον. Ἃ γὰρ Γύγης τε πρῶτον, καὶ ἑξῆς Ἀλυάττης, τέως δὲ Κροῖσος, ἀποπέμψαι παρ' αὐτῷ Ἱστόρηνται εἰς Δελφοὺς ἀναθήματα, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν Χρηστηρίων, τὶς οὐκ ἂν ὡς ἀληθῶς λεγόμενα παραδέξαιτο; ὁπότε τοῖς ἐφ' ὧν ἐτύγχανε συγγράφων παρῆν ἰδεῖν καὶ πιστωθῆναι δι' αὐτῆς ὄψεως τὰ λεγόμενα; Καὶ γάρ τοι τῶν ἀνατεθέντων χρυσέων τε καὶ ἀργυρῶν Κρατήρων τε καὶ Πίθων, καὶ ἡμιπλινθίων, καὶ τῶν λοιπῶν ἀγαλμάτων, καὶ ἀριθμὸν αὐτὸν, καὶ ὕλην ἐξ ἧς, καὶ τοὺς Δημιουργοὺς ὧν ἕκαστον ἔργον ἦν, καὶ σταθμὸν, καὶ μέγεθος γράφει, καὶ ὡς τὰ μὲν ἐν Δελφοῖς ἀνάκειται, τὰ δ' ἑστᾶσι φησὶν ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, τὰ δὲ ἐν τῷ Κλαζομενίων, κτ. (Ἡρόδ. ἐν Α'. Ἱστορ.) Ταῦτα γοῦν ἐνώπιον πάντων ἑλλήνων διεπιστοῦτο, ὧν πολλοὶ μὲν ἀγνοεῖν οὐκ εἶχον, οὐδεὶς δὲ μὴ πληροφορηθῆναι ἐθελήσας περὶ τὴν τούτων ἀλήθειαν.

(1) Οἷον τὸ ἱστορηθὲν περὶ Θαλη„στρίας ἣν Ἀλεξάνδρῳ συμμίξαι φασὶν „ἐν τῇ Ὑρκανίᾳ, καὶ συγγενέσθαι τεκνο„ποιΐας χάριν, δυναστεύουσαν τῶν Ἀμα„ζόνων. Οὐ γὰρ ὁμολογεῖται τοῦτο, „ἀλλὰ τῶν συγγραφέων τοσούτων ὄντων „οἱ μάλιστα τῆς ἀληθείας φροντίσαν„τες οὐκ εἰρήκασιν. οὐδ' οἱ πιστευόμενοι „μάλιστα οὐδενὸς μέμνηνται τούτων. (Στράβ. Γεωγρ. Βιβλ. ΙΑ'.) Καὶ γὰρ παρ' Ἀῤῥίαν. Βιβλ. Ζ'. Κεφ. ιγ'. Ἀρι„στόβουλός τε καὶ Πτολεμαῖος οἱ ἐπι„μελῶς τὰ κατ' Ἀλέξανδρον ἐξιστορη„κότες οὐδέν τι περὶ τῶν Ἀμαζόνων „παρέδωκαν, οὐδὲ μὲν οὖν ἄλλος τις, „ἱκανὸς ὑπὲρ τῶν τηλικούτων τεκμη„ριῶσαι.

συμβαινόντων· τὰ μὲν γὰρ αὐτέλεγκτα, τὰ δ' ὑπονοίας μεστὰ, ἐξ οὗ καὶ δυσπαράδεκτα (1). Διὸ καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων μάλιστα, καὶ τὸ πλῆθος ἀπαιτεῖται τῶν μαρτυρούντων, καὶ τὸ ἀξιόπιστον, ὧν παρόντων ἐπειδὰν οὐκ ἔξω γίγνεται τοῦ δυνατοῦ τὰ λεγόμενα, οὐδὲ κομιδῇ πορρωτάτω φέρεται τοῦ εἰκότος, οὐ πάντῃ ἐφέξομεν, εἰ μήτινες αὐθέκαστοι τὸν τρόπον, καὶ δυσπειθεῖς δοκεῖν μέλλοιμεν (2).

V 4 §. τλθ'.

(1) „Οὕτω τὰ περὶ τῶν Ἀμαζόνων „ὁ Γεωγράφος, τερατώδητε ὄντα ἔκρινε „καὶ πίστεως πόρρω. Τὶς γὰρ ἂν πι„στεύσειεν ὡς γυναικῶν στρατὸς, ἢ πόλις „ἢ ἔθνος, συσταίη ἄνποτε χωρὶς Ἀν„δρῶν; Καὶ οὐ μόνονγε συσταίη, ἀλλὰ „καὶ ἐφόδους ποιήσαι ἐπὶ τὴν ἀλλοτρίαν, „καὶ κρατήσειεν οὐ τῶν ἐγγὺς μόνων, „ὥστε καὶ μέχρι τῆς νῦν Ἰωνίας προελ„θεῖν· Ἀλλὰ καὶ διαπόντιον στεῖλαι „στρατιὰν μέχρι τῆς Ἀττικῆς; τοῦτο „γὰρ ὅμοιον, ὡς ἂν εἴ τις λέγοι, τοὺς „μὲν Ἄνδρας γυναῖκας γενομένους τοὺς „τότε, τὰς δὲ γυναῖκας Ἄνδρας. (Σράβ. Γεωγρ. Βιβλ. ΙΑ'.) Καθάπερ οὖν χρυσοῦ ψῆγμα πολλῇ τῇ ψάμμῳ συναναπεφυρμένον, οὕτω καὶ τ' ἀληθὲς παρὰ τοῖς Ἱστοροῦσι πολλῷ συναναμεμιγμένον τῷ ψεύδει, ὁ καθ' ἡμᾶς ἐν εὐκλείᾳ περιὼν Οὐολταΐριος ἀναλέγεσθαι παραινῶν, ἐν συγγράμματι ᾧ ἐπιγραφὴ Des Mensonges imprimés. (περὶ τῶν ἐν τύποις ἐκδιδομένων ψευδολογιῶν, τοιόνδε ἡμῖν Κανόνα ὑπέθετο.) „Πᾶν ὅ, τι (φησὶν) οὔτε τῇ περὶ φύ„σεως ἐπιστήμῃ συνάδον ἐστὶν, οὔτε τῷ „ὀρθῷ λόγῳ συμβαῖνον, οὔτε τῇ ἀν„θρωπίνῃ καρδίᾳ σύμφωνον, μυθῶδες „ἄντικρυς εἶναι τακτέον· τὸ δὲ λοιπὸν „ὅσον, ὑπότε συνετῶν Ἀνδρῶν, καὶ „ὁμοχρόνων γενομένων τῷ πράγματι, „μαρτυρεῖται, αὐτὸ τὸ ψῆγμα τὸ „χρυσοῦν ἐστὶ τὸ ζητούμενον.

(2) Ἐγὼ γοῦν οὐκ ὀλίγοις ἐντυχὼν οὐχ ἅπαξ ἐθαύμασα, ταῖς παρὰ τῶν φιλοσοφούντων καθ' ἡμᾶς γινομέναις πείραις, καὶ τοῖς πᾶσι μὲν μαρτυρουμέναις, τοῖς δὲ βουλομένοις καὶ αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς βλεπομέναις, οὐδὲ τὴν τυχοῦσαν πίστιν ἀξιοῦσι παρέχεσθαι. Διαμφισβητοῦσι δὲ ἄλλως, εἰ ἀληθεῖς, φέρ' εἰπεῖν, οἱ περὶ τὸν Δία καὶ τὸν Κρόνον καθορώμενοι Δορυφόροι, καὶ ὁ περὶ τοῦτον δακτύλιος, καὶ αἱ τὸν ἡλίου δύσκον ἐπιμιαίνειν τὰ πολλὰ φαινόμεναι κηλῖδες, καὶ τὰ περίπου τὰς τρεῖς μυριάδας, τὰ ὁρατὰ ὑπερμεγεθύνοντα μικροσκόπια, καὶ τὰς ἐν τῷ πνευματικῷ καλουμένῳ Μηχανήματι ὁσημέραι γινομένας παρατηρήσεις, καὶ τὰς διὰ τοῦ Ἡλεκτρικοῦ ὡσαύτως, καὶ τὰ παραπλήσια. ὧν τοὺς μὲν λόγους ῥινηλατεῖν φιλόσοφον δήπου, καὶ ἐπαίνου τοῦ παντὸς ἄξιον· περὶ δὲ τὴν ὕπαρξιν ἐνδοιάζειν, ἐξ οὗ ἅπαντες οἱ περὶ ταῦτα δεινοὶ οὕτως ἔχειν παρέδωκαν, καὶ μονονουχὶ πάντες ὁμολογοῦσι (τῷ γὰρ χύδην ὄχλῳ μόνον ἀγνοεῖται). ὅμοιόν τι ἂν εἴη, τῷ καὶ περὶ τῆς Ξέρξου διαβάσεως ἀμφιγνοεῖν ἐθέλειν, καὶ ἀπιστεῖν, εἴποτε ἄρα ὁ Μακεδὼν ἐκεῖνος ἐγένετο, περὶ ὧν τοσαῦτα τοσοῦτοι φθάσαντες συμφώνως συνέγραψαν. Εἰμήτι καὶ πλέον ἐνταῦθα τὸ τῆς δυσπιστίας, ἢ ἐπ' ἐκείνων. Καθότι ταῦταγε περιόντα καὶ καθ' ἡμᾶς μαρτυρεῖται, καὶ τοῖς βουλομένοις ἰδεῖν ἅπασι πρόκειται.

§. τλθ'. Καὶ ὁ τȣ̃ λόγȣ δὲ χαρακτὴρ τὰ πολλὰ, περὶ τὸ κομψὸν καὶ πανηγυρικὸν σχήμασί τε καὶ τρόποις ἀναιδῶς ἀσελγαίνων, καὶ ἀκολαστῶν, ȣ̓χ ὅπως τὸ σεμνὸν καὶ ἐν ἁπλότητι κόσμιον (§. τγ'.) τῆς Ἱστορίας διέφθειρε καὶ κατήσχυνεν, ἀλλὰ καὶ εἰς ὑπόνοιαν ψεύδȣς ἐνέβαλεν. Ἐνὸν ὑφορᾶσθαι δικαίως τȣ̀ς μετιόντας, μήποτε ἄρα τὸν λόγον γυμνάζων (1), ἢ τισίν ἀνελευθέρως χαριζόμενος (2), εἶτα ἡμῖν τῶν πράξεων, τὰς μὲν εἰς κλέος ȣ̓τω μέγα ἤρατο καὶ ἐπύργωσε, τὰς δὲ τȣ̀ναντίον κατασπάσας τε καὶ κατερείψας τέλεον κατηυτέλισέτε καὶ κατηχρείωσε, ποιητικώτερον πλαστȣργήσας, ἢ διεξελθὼν λογικώτερον. καὶ τῇ ἡδύτητι τέρψαι, ἢ ὠφελῆσαι τῷ ἀληθεῖ προελόμενος.

§. τμ'. Δόγματος δὲ προβαλλομένȣ, ἡ παρὰ τῶν ἄλλων μαρτυρία (κἂν πλεῖστοι ὦσιν οἱ κατατιθέμενοι, κἂν τῶν ἐνδοξοτάτων), ȣ̓δὲν ἡμᾶς εἰς παραδοχὴν ἐπιστρέψει· ὅτι μὴ καθ' ἱστορίαν, πειθομένȣς μὲν, ὡς ἐκείνοις ȣ̓τως ἐπῆλθε φρονεῖν, (τυχὸν δὲ ȣ̓δ' ἀλόγως), οἷς καὶ πρεσβεύεσθαι λέγεται, ἐνδοιάζοντας δὲ ἅμα περὶ τȣ̃ αὐτοῖς δόξαντος, (Προδ. Β'. §. λέ. κξ'.), καὶ τὴν ἐκ τῶν ἀποδείξεων κατασκευὴν καθ' ἑαυτȣ̀ς πολυπραγμονȣ̃ντας. Ἡ γὰρ ἐκ μαρτυρίας πίστις ἐπὶ τῶν τοιȣ́των χωρεῖ, ἐφ' ὧν ȣ̓κ αἰσθήσει, ȣ̓ συνειδήσει, ȣ̓δὲ τῷ παρὰ τȣ̃ λόγȣ φωτὶ, ἐπὶ τȣ̃ ζητȣμένȣ ἐνὶ προσχρήσασθαι. Οἱ δὲ τοῖς παρὰ τῶν ἄλλων δογματιζομένοις ȣ̓τως εἰκῇ καὶ ἀκρίτως πιστεύοντες, τοῖς καὶ ὁρᾷν καταδεξαμένοις ἂν δι' ὀφθαλμῶν ἀλλοτρίων,

(1) „Πολλοὶ γὰρ παιδείας κλέος „ἀΐδιον μνώμενοι, ὅπως μὴ σιωπήσαν„τες λάθοιεν εἰς τὸν πολὺν ὅμιλον ἀ„ριθμȣ́μενοι, τῆς μὲν ἀληθείας ἐν „ταῖς ἀφηγήσεσιν ὀλιγώρησαν, ȣ̓χ „ἥκιστα δὲ ἐπεμελήθησαν φράσεώς τε „καὶ εὐφωνίας. θαῤῥȣ̃ντες ὡς εἴτι καὶ „μυθῶδες λέγοιεν, τὸ μὲν ἡδὺ τῆς „ἀκροάσεως αὐτοὶ καρπώσονται, τὸ δὲ „ἀκριβὲς τῆς ἐξετάσεως ȣ̓κ ἐλεγχθήσεται. (Ἡρωδ. ἐν προοιμ. τῆς Ἱστορ.)

(2) „Ἐρατοσθένης ὁ Κυρηναῖος πα„ρὰ Ἀῤῥιανῷ Βιβλ. ε. τȣ̀ς Μακεδόνας „φησὶ, Παραπάμισον τὸ ὄρος, Καύκα„σον αὐτȣ̀ς ἀποκαλέσαι, τῆς Ἀλεξάν„δρȣ ἕνεκα δόξης, ὡς ὑπὲρ τὸν Καύ„κασον ἄρα ἐλθόντα τὸν Ἀλέξανδρον „ἐνδείξωνται. Ὁ δὴ καλῶς συνέβαλε „καὶ ὁ Γεωγράφος (Στράβ. Βιβλ. ΙΑ'.) „τὰ γὰρ πρὸς τὸ ἔνδοξον θρυλληθέντα, „κἂν ὁμολογῆται παρὰ πάντων, οἱ δὲ „πλάσαντες ἦσαν, οἱ κολακείας μᾶλ„λον, ἢ ἀληθείας φροντίζοντες. οἷον „τὸ τὸν Καύκασον μετενεγκεῖν εἰς τὰ „Ἰνδικὰ ὄρη κτ.... ἦν γὰρ ἐνδοξότε„ρον τὸ τὸν Ἀλέξανδρον μέχρι τῶν Ἰν„δικῶν ὀρῶν καταστρέψασθαι τὴν Ἀσίαν „..... χαριεῖσθαι γάρ τι τῷ βασιλεῖ „ὑπέλαβον, τȣ̓νομα τȣ̃ ὄρȣς μετενέγ„καντες εἰς τὴν Ἰνδικήν.

λοτρίων, δοκεσιμοι παραπλήσιοι. ἢ, ὃ ταυτὸν ἐστὶ, τοῖς μηδὲν μὲν ὁρῶσιν, ὁρᾶν δὲ ὑπολαμβάνεσι.

§. τμά. Περὶ τὰ ὑπὸ ΘΕΟΥ ἡμῖν, ἤτοι δογματικῶς, ἢ Ἱστορικῶς ἀποκαλυφθέντα ἐν πάσῃ Γραφῇ Θεοπνεύστῳ, ἰῷ ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία ἠσπάσατο κανονίσασα, τὸ καὶ ἐπὶ ποσὸν εὐδοιάζειν, ἀσεβείας τῆς ἐχάτης ἔλεγχός ἐστι. „Καὶ „γινέσθω ἄρα ὁ Θεὸς ἀληθὴς, πᾶς δὲ ἄνθρωπος ψεύστης. „ὅτι πιστὸς ὁ Κύριος ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις αὐτῦ. Καὶ τὰ λό„για αὐτῦ λόγια ἁγνά· Ἀργύριον κεκαθαρμένον ἑπταπλασίως „πεπυρωμένον.

ΚΕΦ. ΕΒΔΟΜΟΝ.

Ὅπως τῶν παρ' ἑκάστοις Ἐθῶντε καὶ Ἠθῶν, Ῥοπῶντε ψυχῆς καὶ Ἐπικλίσεων τὸ δυνάμιν, πιθανῶς ἐπικριτέον.

§. τμβ'.

Οὐκ ἀπραγμόνως τὰ τῶν ἄλλων ἔθητε καὶ ἤθη, καὶ τὰς ἐνλεῦθεν ἑκάστε διαθέσεις, καὶ δυνάμεις ἐπικλίσεων, περισκοπεῖν εἰωθότας, δεῖ δήπε μηδὲ τύτων ἀλόγως, μηδ' ἔξω τῦ πιθανῦ, καὶ παρὰ τὸ προσῆκον ἐπιχειρεῖν τὸ ἐπίκρισιν, ἀλλ' ἔκλινων σημείων εἰκολογεῖν πειρᾶσθαι τῶν ἐν τῇ ψυχῇ κινημάτων καὶ βελδμάτων τὰ λανθάνοντα, ὃ τῆς Πολιτικῆς εἰρημένης (§. τή.) Κριτικῆς ἔργον ὑπόκειται.

§. τμγ'. Ἀλλ' ὁ μὲν περὶ τῶν παρ' ἑκάστοις τῶν ἐθνῶν, ἢ τῶν κατὰ πόλεις, ἐπικρατέντων ἐθίμων λόγος, ὡς ἄρα πρὸς τὰ νομιζόμενα τὸ ἀναφορὰν ἐχόντων, καθ' ὃ τὸ καλὸν, καὶ πρέπον καὶ εὔδοκιμον, ἢ μὴ, ἐν αὐτοῖς ἐπιθεωρεῖται, ἐ χαλεπὸ ἔχει τὸ διάσκεψιν, τοῖς τὸ ἐκ προλήψεως καὶ φιλαυτίας εἰς ἐξαπάτιν πρόχειρον (§. Προδ. Β'. §. κδ'. κή. κξ'.) διαλαβεμένοις, καὶ τῷ λόγῳ πάθες παντὸς καθαρεύοντι τὸ περὶ τύτων δίκιν ἐφιεῖσιν. Ἅπαντες γὰρ μονονεχὶ ὥσπερ ἐθάδες εἰσὶν ἀγωγῆτε καὶ χρόνῳ, ἐδὲ τὸ τυχὸν ἀνάχοιντο ἄν, τῶν

παρ' ἄλλοις χεῖρον ἡγεῖσθαι, μὴ καλῶς κρίνοντες (1). Οὐδέν τε Ἔθνος, οὔτε πόλις, εὐχερῶς ἂν φέροι τὰ δευτερεῖα ἐν ἔθεσι τοῖς παρ' ἄλλοις κρατοῦσι γινομένης τῆς παραθέσεως (2). Χρῆν ἀλλ' οὖν μὴ οὕτω διεστράφθαι περὶ τὴν κρίσιν, σκοπεῖν δὲ καὶ περὶ τούτων οὕτωσί.

§. τμδ'. Τῶν πρακτέων τὰ μὲν ἐστὶ κατὰ ἔθνη καὶ χώρας νομιζόμενα, τὰ δὲ κοινάτε καὶ δεδογμένα τοῖς πᾶσι. Κακεῖνα μὲν ἀρχὴν τὸ ἔθος, καὶ τὸν πάτριον οἶδε νόμον, τὰ δὲ τὴν φύσιν, ἥτις ἀνέκαθεν ἡμῖν τῶν ἀγαθῶν ἐνῆκε τὰ σπέρματα. Ἀμφισβητεῖν τοιγαροῦν περὶ τὰ δεύτερα, εἰ καθήκοντα ἐστὶ καὶ πρακτέα· οἷον εἰ χρὴ σέβειν ΘΕΟΝ, καὶ Γονέας τιμᾶν, καὶ φίλους εὖ ποιεῖν, καὶ πρὸς τοὺς εὖ πεποιηκότας εὐγνωμόνως ἔχειν, καὶ τὰ παραπλήσια, παρὰ τὸ ἀνόσιον εἶναι, καὶ ἀλογίας οὐχ ἧττον διαφεύγει γραφήν (3). Ἐκεῖνα δὲ διαταλαντεύειν τῷ λόγῳ, μηδ' εἰκῇ φαῦλατε καὶ ἀποτροπῆς ἡγεῖσθαι ἄξια, οὐδὲ τοὐναντίον ἀγαθάτε καὶ διωκτέα, ψυχῆς ἂν εἴη ἐχέφρονος. Οὐ γὰρ ὅτι βάρβαρον φέρε τὸ Σκυθῶν γένος, ἀρετῆς ἐγένετο τὸ παράπαν ἀπότροφον. Οὐδὲ μὲν οὖν τὸ Ἑλληνικὸν οὐδὲν οὐδόλως τοῦ εὐθέως διετέλει παρεκτρεπόμενον. Ὁπόσα δὲ τῆς ἀδιαφόρου φαίνεται μοίρας, οἷον ἐσθὴς καθειμένη ποδήρης, ἢ μόνον εἰς γόνυπου ἥκουσα· Καὶ τὸ ἄλλως ἐντυγχάνειν τοῖς φίλοις, ἢ χεῖρα τῷ στήθει προσάγοντας, ἢ τὴν κεφαλὴν ἀνακαλύπτοντας, ἢ δεξιὰν ἐμβάλλοντας ἀλλήλοις, ἅτε δὴ μὴ πρὸς τὸ ὅσιον, καὶ δίκαιον, καὶ ὅλως τὸ ἐπαινετὸν ἠρτημένα, ἀδιαφόρως εἰσὶν ἐκληπτέα. Οὔκουν ἐπαινετέον, οὐδ' ἀνάπαλιν παρὰ φαῦλον θετέον (4) τὰ τοιαῦτα, ὅτι μὴ παρ' ὅσον τὴν ἀναφορὰν ἴσχει πρὸς τὰ καθήκοντα· εἰδὲ μήτι γένοιτο τὸ κωλύον, καὶ μιμητέαπου τάχα ἔστιν ὅτε διὰ τὸ συνήθες (5).

§. τμέ.

(1) „Καὶ ᾗπου ὁκόσοι τυγχάνουσιν „ἐπιχθόνιοι τῆς μὲν ἀληθείης, καὶ δι„καιοσύνης ἀπέχονται, ἀπληστίῃ δὲ, „καὶ δόξῃ τεῇ προσέχουσι κακῆς εἵνε„κεν εὐνοίης. Ἡρακλ. Ἐπιστ. Ἐπιγρ. Δαρείῳ.

(2) „Ἀνάχαρσις παρ' Ἀθηναίοις „σολοικίζει, Ἀθηναῖοι δὲ παρὰ Σκύ„θαις. Ἀνάχ. Ἐπιστ. Ἀθην.

(3) „Διὸ τὸ τὸν πατέρα θύειν, εἴ„τις καλὸν ἐρεῖ, οὐμὴν ἁπλῶς, ἀλλὰ „τισὶν, ἤγουν ἐν Τριβαλλοῖς, θαυμά„σαιμι ἄν. Τὸ δὲ τὸν ΘΕΟΝ τι„μῶν ἐρεῖς καλὸν μηδὲν προστιθείς. Ἀριστ. ἐν τέλ. τοῦ Γ'. τῶν Τοπ.

(4) „Μυκτηρίζει πολίτας ἐνδεὴς „φρενῶν. Παροιμ. Κεφ. ιά.

(5) „Τὸ γὰρ σύνηθες οὐδαμοῦ παρο„πτέον. Μένανδρ.

§. τμέ. Ἀλλὰ γὰρ ἡ τῶν ἀνθρώπων ἐπίκρισις οἷς ἐντυγχάνομεν, ἡλίκον δηλονότι τῶν ἐν αὐτοῖς δυνάμεων τὸ ἐνεργὸν καὶ δραστήριον, ὑφ' ὧν τε μάλιστα παθῶν ἄγεσθαι καὶ φέρεσθαι πεφύκασιν, οἷαιτε αὐτοῖς αἱ τῶν ἠθῶν καὶ τρόπων διαφοραὶ, ἐξ ὧν ὁ χαρακτὴρ ἑκάστου γνωρίζεται, ἑτέρας ἂν εἴη διασκέψεως. Διακριτέον οὖν τούτου γε ἕνεκα τὰς ψυχικὰς τῶν ἐν αὐτοῖς δυνάμεων, καὶ τούτων τὰς δεξιότητας, καὶ τὰς ἐπ' αὐταῖς ἕξεις, καὶ τὰ πάθη, καὶ τὰς ἡλικίας, καὶ τὰς τύχας. Τούτοις γὰρ ὡς τὰ πολλὰ φιλεῖ τὰ ἤθη παρακολουθεῖν, καθ' ἃ αἱ ῥοπαὶ τῆς ψυχῆς, καὶ ἐπικλίσεις, ὧν ἡ κρίσις τὸ σπουδαζόμενον. Λέγω δὲ Δυνάμεις μέν, οἷον Νοῦν καὶ Βούλησιν. Δεξιότητας δὲ, τοῦ μὲν Εὐφυΐαν, Κρίσιν, Μνήμην. Τῆς δὲ, Ἐλευθερίαν ἀκώλυτον, Προαίρεσιν Αὐτεξούσιον. Ἕξεις δὲ, τοῦ μὲν Ἐπιστήμας, καὶ τέχνας, καὶ τὴν περὶ ἕκαστα ἐμπειρίαν, τῆς δὲ, ἀρετὰς, καὶ κακίας. Πάθη δὲ τὰς τῆς ψυχῆς ἀλλοιώσεις, ὑφ' ὧν αἱ τῶν κρίσεων ἐμποιοῦνται παραλλαγαὶ, μετὰ τοῦ λυπηροῦ καὶ ἡδέος· οἷον ὀργὴν, ἐπιθυμίαν, κτ. Ἡλικίας δὲ, Νεότητα, καὶ Ἀκμὴν, καὶ Γῆρας. Τύχας δὲ, εὐγένειαν, πλοῦτον, εὔκλειαν, ἢ τἀναντία, ἐν οἷς ἡ κατὰ τὸν βίον εὐημερία, ἢ δυσημερία ὁρίζεται.

§. τμϛ'. Ἐκ μὲν οὖν τῆς τοῦ Νοῦ δεξιότητος, οἱ μὲν εὐφυΐᾳ διαφέροντες ἐφευρετικοὶ εἰσίν (1), εἰς εὐπορίαν μέσωντε καὶ τρόπων παντοίων πολὺ τὸ γόνιμον ἔχοντες. Διὸ ἐνίοτε καὶ κατορθωτικοί. Πρόχειροι δὲ, καὶ ἐπιχειρηματικοί. τοῦ δυνατοῦ μᾶλλον, ἢ τοῦ ὄντος στοχαστικοί. Εὐεπίβολοι μὲν ὡς τὰ πολλὰ τοῦ εἰκότος, οὐχ οὕτω δὲ καὶ τοῦ ἀκριβοῦς ἐπιτυχικοί. Νοῆσαι μὲν τὸ τυχὸν ὀξεῖς· ὀμὴν δὲ καὶ τὸ ἑπόμενον, ἢ ἀντιπίπτον καὶ ἐνέχον ἐκ τοῦ ῥάστου συνιδεῖν. Εὐέλπιδες, εὐαπάτητοι, ἐπιπολαιογνώμονες, προπετεῖς, χαλινοῦ δεόμενοι. Σεσαλευμένοι τὰς φρένας, ὀμὴν εὐήθεις· πλαστικοὶ, μιμητικοὶ, πιθανοί· σκῶπται, εὐτράπελοι, ἐν συνουσίαις ἡδεῖς καὶ χαρίεντες· Εὐδοκιμεῖν δὲ πεφύκασι, περὶ ποίησιν, μυθοποιΐαν, τερατολογίαν, τὰ ὅμοια.

§. τμζ'. Οἱ δὲ Κρίσει διαφέροντες, συννοες, σκεπτικοὶ, ὁριστικοὶ, διαιρετικοὶ, ἀκριβολόγοι· εἴτι ἑπόμενον, ἢ δυσχερὲς, ἢ ἀντίξουν,

(1) „Ἡ δ' Ἀγχίνοια ἐστὶν εὐπορίατις, ἐν ἀσκέπτῳ χρόνῳ τοῦ μέσου. Ἀριστ. ὑστέρ. Ἀναλ. Α'. Κεφ. ἐσχάτῳ.

ἀντίξȣν, φωρᾶσαι δεινοί. Τάξεως τῆς ἀρίςης διαιτητικοὶ ἔντε λόγοις καὶ πράγμασι. Βαθυγνώμονες, ὕποπτοι, κἀντεῦθεν καὶ δυσαπάτητοι. τῶν παρὰ μικρὸν ὁμοίων τε καὶ ἀνομοίων διακριτικοί. Οὐκ ἀεὶ ταχεῖς συνιέναι, ὅθεν κέντρȣ πολλάκις χρήζοντες· Ἀλλ' ἐν βραδυτῆτι ἐπιτυχικοί. Πολυπράγμονες, δοκιμαςικοὶ, ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ἄλλων ἐπανορθωτικοί. Ἄριςα εἰς θήραν ἐπιςήμης, καὶ τὴν τῶν βαθυτέρων θεωρημάτων ἐπίκρισιν ἔχοντες.

§. τμή. Οἱ δὲ Μνήμονες εὐφυΐας χήτει, καὶ κρίσεως, ζωώδεις τινὲς εἰσὶ, καὶ συνιέναι βραδεῖς, καὶ κρίναι ἀμβλεῖς, καὶ ἐν εὐροίᾳ τῶν ἀλλεπαλλήλως αὐτοῖς ἐπερχομένων ἐννοιῶν ἀτάκτως τε καὶ συγκεχυμένως ἀντιληπτικοί. Καὶ πολυΐςορες μὲν οἷοι γενέσθαι, ἄκριτοι δέ. Καὶ μετὰ μὲν Ἀγχινοίας τȣ̃ Μνημονικȣ̃ εὐμοιρȣ̃ντες, ἀδολέσχαι, λάλοι, λογοποιοί. Μετὰ δὲ Κρίσεως, ἔμπειροι, ἐχέφρονες, λέγειν ἄριςοι. Καὶ εὖ μὲν πρὸς Ἱςορίας ἀνάληψιν ἔχοντες, εὖ δὲ πρὸς Γενεαλογίαν, καὶ Γεωγραφίαν. Καὶ Διαλέκτȣς δὲ καὶ γλώσσας παντοίας ἐκμαθεῖν δεξιώτατοι. Οἷς ȣ̃ν αἱ τοιαίδε διαφοραὶ ἀναφαίνονται τοιοίδε.

§. τμθ'. Τῇ δὲ δὴ κατὰ τὸ Βȣλητικὸν δεξιότητι, τὴν ἔφημεν (§. τμέ.), οἷς μόνοις κυρίοις ἑαυτῶν εἶναι τῷ ὄντι ἐφεῖται, καὶ πρὸς τὸ δοκȣ̃ν τῇ ἰδίᾳ χρῆσθαι ἐλευθερίᾳ, ἐκεῖνοι ῥαδίως, οἵτινες τὰς ἔνδον εἰσὶ διαθέσεις καὶ κλίσεις, διαγιγνώσκονται. Δεῖ γὰρ δὴ τὴν ψυχὴν πάντῃ ἀκώλυτον ȣ̃σαν παραφυλάττειν, ȣ̃τω τε ἐχȣ́σης, τὸ ἐντρεχὲς αὐτῆς, καὶ κάταντες, καὶ ἐπίφορον, εἰς ὅπερ ἂν τύχοι πολυπραγμονεῖν. Κωλύει δὲ αὐτῇ τὸ ἐλεύθερον, ȣ̓δ' ἄνετον ἐᾷ ἐφ' ὃ ἂν βȣ́λοιτο φέρεσθαι νόμος, φόβος, αἰσχύνη, ἐλπὶς, τὸ ἡδὺ, τὸ συμφέρον. Ὁ μὲν δίκας ἐπιβάλλων, ὁ δὲ τὸ λυπηρὸν ἐπισείων, ἡ δὲ ἀτιμίαν ἐφεπομένην προφαίνȣσα. Ἡ δὲ ἐλπὶς τὸ βέλτιον ἐπαγγελλομένη. τό, τε ἡδὺ καταθέλγον καὶ γοητεῦον, τό, τε συμφέρον αἱρȣ́μενον αὐτὴν καὶ ὑπαγόμενον. Διὸ ἐκ τȣ́των, καὶ περὶ ταῦτα, αἱ προτροπαὶ, καὶ ὑποθῆκαι, καὶ παραινέσεις. Ἐπισφαλὴς ȣ̃ν τὰ πολλὰ ἡ τȣ̃ ἤθȣς ἀνάκρισις δι' ὧν ἕκαςοι κοινῇτε καὶ δημοσίᾳ ἐπιχειρȣ̃σι, καὶ πράττȣσι. Καὶ μάλιςα ἐφ' ὧν ὑποπτεύȣσιν, ἢ δεδίασιν, ἢ αἰδȣ̃νται, ἢ ἐν ἐλπίσιν, ἢ πρὸς ἀπολαύσεις εἰσίν. οἷον τέκνα ἐπὶ παρȣσίᾳ γονέων, καὶ παῖδες ἐπὶ τροφέων, καὶ παιδαγωγῶν, καὶ διδασκάλων, καὶ ὅλως τῶν ὑπ' ἀρχὴν ἕκαςος τελȣ́ντων πρὸ τȣ̃ Ἄρχοντος. Καθ' ὃ δὴ

καὶ

καὶ τὸ τὴν Ἀρχὴν τὸν Ἄνδρα δεικνύειν οὐκ ἀπροσφυῶς ἄντις εἰρημένον ἐκδέξαιτο· ὡς οὐ μόνον ἀρετῆς τε καὶ εὐπραξίας ὑπόθεσιν τῷ Ἄρχοντι παρεχομένην, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἀδείας ἐνδιδοῦσαν, καθ' ἡδονὴν βιῶν, καὶ πράττειν ἧπερ ἂν βούλοιτο.

§. τν'. Περὶ δὲ τῶν διανοητικῶν ἕξεων οὐδὲν ἐπιὸν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, λοιπὸν ἡμῖν σκοπεῖν, περὶ τῶν βουλητικῶν, καὶ περὶ τῶν παθῶν, ἐκ γὰρ τούτων, καὶ κατὰ ταῦτα, καὶ τὰ ἤθη. Τριττὸς δὲ φέρεται τρόπος τῆς τῶν Ἠθῶν Ἐπικρίσεως. Ἤτοι γάρ τις διὰ τῶν ἐκτὸς τῷ σώματι ἐπιφαινομένων σημείων, τὰ ἔνδον τῆς ψυχῆς παθήματα συμβάλλειν ἐπιχειρεῖ. Καὶ ὁ τρόπος καλεῖται Φυσιογνωμονικός (1). Ἢ ἐκ τῶν ἑκάστου φρονημάτων, καὶ λόγων, καὶ πράξεων, τοὺς τῶν ἐν αὐτῷ ἠθῶν χαρακτῆρας, ὡς ἄρα ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον διαγνωρίζειν. Καὶ καλεῖται Χαρακτηριστικός (2). Ἢ τέως ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν ἡλικιῶν, καὶ τῶν, οἱ τύχης τέτακται, καταστάσεων, τὰς ἔνδον διαθέσεις, καὶ τὰς κατ' αὐτὰς τοῦ βουλητικοῦ ῥοπάς τε καὶ ἐπικλίσεις, ὥς γε ἐκ τοῦ δένδρου τὸν καρπὸν ἀνάπαλιν, πειρᾶται εἰκοτολογεῖν, καὶ καλείσθω Διαγνωστικός (3). Τούτων τὸν μὲν καὶ Σημειωτικὸν ἄντις οὐκ ἀπεικότως προσείποι, ὡς ἐκ τῶν σημείων προβαίνοντα· τὸν δὲ Ἀποτελεσματικὸν, ὡς ἐκ τῶν Αἰτιατῶν· τὸν δὲ Αἰτιολογικὸν, ὡς ἐκ τῶν Αἰτίων.

§. τνά. Ὁ μὲν οὖν Σημειωτικὸς τρόπος ἐκ τῆς ἔξω μορφῆς, καὶ διαπλάσεως, καὶ τῆς σαρκὸς, καὶ τῆς φωνῆς, καὶ τριχώσεως, καὶ λειότητος· Καὶ ὅλως ἐκ τοῦ τύπου, καὶ τῆς διαρθρώσεως ὅλου τε τοῦ σώματος, καὶ ἑκάστου τῶν μελῶν, τὰ ἤθη διασκοπεῖ (4). Ἔστι δὲ τοιοῦτος, οἷον εἰπεῖν, μικρομελὴς, μικρογλάφυρος, ἰσχνὸς, μικρόμματος, καὶ μικροπρόσωπος. οὗτος μικρόψυχος (5). Καὶ ᾧ τὸ ἀπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ πρὸς τὸ στῆθος μεῖζον, ἢ τὸ ἐντεῦθεν πρὸς τὸν αὐχένα, βορὸς καὶ ἀναίσθητος (6). Καὶ ὁ ἐξόφθαλμος ἀβέλτερος. Καὶ ὁ κοιλόφθαλμος κακοῦργος (7). Ἡ δὲ διάγνωσις ἐπικρηπίζεται τῷ λόγῳ, ὅτι

(1) Κατὰ τήν δε δὴ τὴν Ἰδέαν συντέτακται τῷ Ἀριστοτέλει τὰ Φυσιογνωμονικά.

(2) Τῆς Ἰδέας ταύτης εἰσὶν οἱ Θεοφράστου χαρακτῆρες. Καὶ τὸ Πλουτάρχου Βιβλ. περὶ τοῦ πῶς ἄντις διακρίνειε τὸν Κόλακα τοῦ φίλου.

(3) Τῷδε τῷ τρόπῳ Ἀριστοτέλης ἐχρήσατο ἐν Βιβλ. Β'. τῶν Ῥητορικῶν, Ἀπὸ Κεφ. ιβ'. ἄχρι τοῦ ιζ'.

(4) Ἀριστ. Φυσιογν. Κεφ. β'.

(5) Αὐτ. Κεφ. γ'.

(6) Αὐτ. Κεφ. ς'.

(7) Αὐτ. αὐτ.

ὅτι συμπαθεῖ ἀλλήλοις ψυχὴ καὶ σῶμα, καὶ συνεξαλλοιοῦται κἀκείνη ταῖς τοῦδε ἀλλοιώσεσιν (1). Ἐναπαιτεῖται δὲ πρὸς ταῦτα πολὺ τὸ τῆς συνηθείας, εἰ μάλλοιτις αὐτὸς ἔσεσθαι ἱκανὸς περὶ τούτων ἔναγχος λέγειν (2). Καίτοι κἂν ἐπ' ἐνίων ἐπιτυγχάνειν πως ἐξεῖναι, ἐκ ἂν ἔξαρνος εἴην, καὶ μάλιστα ἀπὸ τῶν ἐν ὀφθαλμοῖς κινημάτωντε καὶ ἐμφάσεων τὰ τῆς ψυχῆς συνεικάζοντας (3), ἀλλ' ἐπὶ πάνυ πολλῶν ἡ σημειολογία αὕτη ἐπισφαλὴς ἂν φωραθείη. Ἀμέλειτοι καὶ τοῦτο βασιμώτατον λόγου τοῖς φυσιογνωμονεῖν ἐπιχειροῦσι σαλδομένου, παρὰ τὸ μηδόλως ἐκ τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ ὑπὸ ἐξωτερικῶν ἄλλων ἐξηρτῆσθαι αἰτίων, τὰ τῆς σωματικῆς διαπλάσεως.

§. τνβ'. Τὸ δὲ δὴ ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων, οἷον φρονημάτων, καὶ λόγων, καὶ πράξεων, τὸ ἦθος χαρακληρίζειν, τοιοῦτον. Προσελθὼν τῷ ἐχθρῷ λαλεῖν ἐθέλει. ἐπαινεῖτε παρόντα ᾧ λάθρα ἐπέθετο· καὶ συλλυπεῖσθαι πλάττεται ἡττωμένῳ. καὶ ὁμοίως ἐστὶ συγγνώμιλυ ἔχοντι τοῖς κακῶς αὐτὸν λέγουσι. Καὶ ἐπὶ τοῖς καθ' ἑαυτὸν λεγομένοις πράως διαλέγεται. Καὶ μηδὲν μὲν ὧν πράττει ὁμολογεῖ, ἀεὶ δὲ λέγει βελτίεσθαι. Καὶ ἀκέσας τι δείκνυσι μὴ προσοιεῖσθαι, καὶ ἰδὼν μὴ ἑωρακέναι, καὶ ὁμολογήσας μὴ μεμνῆσθαι κτ. Ἀπόχρη ταῦτα (4). Εἴρων ἀναμφιλέκτως. Ὁ δέ τις ἀεὶ τοῖς ἐν πλέτῳ παραβάλλει, καὶ δυνάμει, καὶ ἀξιώμασι. Καὶ ψέγει μὲν οἷς ἐκεῖνος ἀχθομένους αἰθάνεται ἀνθρώποις, ἢ βίοις, καὶ πράγμασιν, ἐπαινέτης δὲ τῶν ἀρεσκόντων ἐ μέτριος, ἀλλ' ὥστε ὑπερβάλλειν σιὼ ἐκπλήξει καὶ θαύματι φαινόμενος. Ἀείτε τὸ ἡδὺ, καὶ τὸ πρὸς χάριν εἰωθὸν ὑποκρέκειν. Καὶ ἔτε ἔργον οἶδεν ἀντιτεῖνον, ἔτε ῥῆμα

(1) Αὐτ. Κεφ. δ'.

(2) Αὐτ. αὐτ.

(3) „Οὕτω θαυμαστῶς ὁ ἐκ Ναζιανζοῦ Γρηγόριος, τὸ τῆ Ἰελιανῆ ἦθος „Ἀθήνησι φυσιογνωμονήσας φέρεται. „Οὐδενὸς γὰρ ἐδόκιμοι σημεῖον ἔναγ „χρηστὸν, αὐχὴν ἀπαγὴς, ὦμοι παλ„λόμενοι, καὶ ἀνασηκόμενοι· ὀφθαλ„μὸς σοβούμενος, καὶ περιφερόμενος, „καὶ μανικὸν βλέπων. πύδες ἀσατᾶν„τες, καὶ μετοκλόζοντες. μυκτὴρ „ὕβριν πνέων, καὶ περιφρόνησιν. προ„σώπε σχηματισμοὶ καταγέλασοι τὸ „αὐτὸ φέροντες· γέλωτες ἀκρατεῖς τε „καὶ βρασματώδεις· νεύσεις, καὶ ἀνα„νεύσεις σὺν ἀδενὶ λόγῳ· λόγος ἰσά„μενος, καὶ κοπτόμενος πνεύματι· „Ἐρωτήσεις ἄτακτοι, καὶ ἀσύνετοι. „Ἀποκρίσεις ἀδὲν τούτων ἀμαινάς, ἀλ„λήλαις ἐπεμβαίνουσαι, καὶ ἐκ εὐσα„θεῖς, ἀδὲ τάξει προϊοῦσαι παιδεύσεως. „τί ἂν τὰ καθ' ἕκαστον καταγράφοιμι; (Στηλιτευ. Α'.)

(4) Θεοφράστ. Χαρακτ. Α'.

ῥῆμα λυπῆν, ἀλλὰ μόνῳ παρέπεται τῷ βουλομένῳ σιωπᾶν ἀεὶ, καὶ συμφθεγγόμενος (1). τὶς ἂν ἐκ τέτων δῦσις εἰσβάλοι τὸν Κόλακα; Ἀλλὰ δὴ πλατιύνσι τὰ φυλακτήρια καὶ τὰ κράσπεδα, καὶ τὰ πρόσωπα ἀφανίζυσι, καὶ ἐν ταῖς ἀγειαῖς ἑστῶτες προσεύχονται κτ. (2). Τίνι ἐχὶ δῆλοι εἰσὶ τὸ δοκεῖν πρὸ τῦ εἶναι αἱρέμενοι, καὶ τιὼ παρ' ἀνθρώποις δόξαν θηρεύοντες; Ἀλλ' ἡ μὲν κατὰ τιὼ χαρακτηρισικιὼ ἰδέαν ἐπίκρισις τοιάδε· δῆλον δὲ, ὡς ἐ μόνον ἡ τῆς περὶ τὰ ἤθη φιλοσοφίας εἴδησις πρὸς αὐτιὼ ἀπαιτῆται, ἀλλ' ἐδὲν ἧτον καὶ ἡ τῶν ἀνθρωπίνων ἐμπειρία πραγμάτων, ἰῶ διάτε πολλῦ τῦ χρόνε (3), καὶ δι' ἐμμελῆς τῆς παρατηρήσεως, καὶ μόλις ἀποχρῶσάν ἐσιν ἀναλέξασθαι.

§. τνγ'. Ὁ δὲ Τρίτος τρόπος τῆς τῶν ἠθῶν διαγνώσεως, ἐν μὲν τῆς ἡλικίας, τοιῦτος (4). Οἱ μὲν Νέοι ἐπιθυμητικοὶ, καὶ περὶ τὰ ἀφροδίσια μάλισα ἀκρατεῖς. Πρός τε τὰς ἐπιθυμίας ἀμετάβολοι, καὶ ἀψίκοροι. Καὶ θυμικοὶ, καὶ φιλότιμοι, διὸ καὶ φιλόνικοι· ἥκισα δὲ φιλοχρήματοι. Καὶ ἐ κακόηθεις, ἀλλ' ἀήθεις. Ἐξ ἧ εὔπιστοι, ἀέλπιδες, ἀεξαπάτητοι. Καὶ θυμώδεις δὲ, καὶ ἀνδρειότεροι, καὶ ἀόχωτηλοί. Μεγαλόψυχοι, φιλόκαλοι, ἢ φιλοκερδεῖς· φιλόφιλοι καὶ φιλέταιροι. Πάντα ἄγαν αὐτοῖς. Πάντα εὐδέναι οἴονται, καὶ διοχυρίζονται. Εἰς ὕβριν καὶ ἐ κακεργίαν ἀδικῦντες. Ἐλεητικοὶ, φιλογέλωτες, ἀυτράπελοι. Οἱ δὲ Πρεσβύτεροι (5) πάντα ἀμφισβητῦντες, καὶ ὑποδιαζόντες, διὰ τὸ πολλὰ ἐξηπατῆθαι, καὶ ἡμαρτηκέναι. Κακοήθεις, ἄπιστοι, ταχύποποι, εἰς φιλίαν καὶ μίσος ἀμβλεῖς. Μικρόψυχοι, ἀνελεύθεροι, δειλοὶ, προφοβητικοὶ, φιλόζωοι, φιλαίτιοι. Πρὸς τὸ συμφέρον ζῶντες, ἢ πρὸς τὸ καλόν. Ἀναίσχωτοι, δυσέλπιδες. Μνήμῃ μᾶλλον, ἢ ἐλπίδι ζῶντες. Ἀδόλεχοι, καὶ ἔτ' ἐπιθυμητικοὶ, ἔτε κατὰ τὰς ἐπιθυμίας πρακτικοὶ, ἀλλὰ κατὰ τὸ κέρδος.

(1) Πλετ. ἐν τῷ πῶς ἄντις διακρίν. τὸν Κόλ. τῦ φίλ.

(2) Ματθ. Κεφ. κγ'.

(3) „Ἐγὼ γὰρ ὦ Πολύκλεις, συν„θεωρήσας ... ἐκ πολλῦ τῦ χρόνε τὴν „ἀνθρωπίνην φύσιν. Ἅτε δεβιωκὼς ἔτη ἐννενήκοντα ἐννέα. ἔτι δὲ ὡμιληκὼς „πολλαῖς τε καὶ παντοδαπαῖς φύσεσι, „καὶ παρατεθεαμένος ἐξ ἀκριβείας „πολλῆς, τές τε ἀγαθὲς τῶν ἀνθρώ„πων καὶ τὲς φαύλες, ὑπέλαβον δεῖν „συγγράψαι, ἃ ἑκάτεροι αὐτῶν ἐπιτη„δεύσασιν ἐν τῷ βίῳ. Θεόφ. ἐν Προοιμ. τῶν Χαρακτ.

(4) Ἀρισ. Ῥητορ. Βιβλ. β'. Κεφ. ιβ'.

(5) Αὐτ. αὐτ. Κεφ. ιγ'.

κέρδος. Διὸ καὶ σωφρονικοὶ δοκοῦντες. Εἰς κακουργίαν, ἢ εἰς ὕβριν ἀδικοῦντες. Ἐλεγκτικοὶ, οὐχ ὡς οἱ νέοι διὰ φιλανθρωπίαν, διὰ δὲ ἀσθένειαν. Ὀδυρτικοὶ, οὐκ εὐτράπελοι, οὐδὲ φιλογέλοιοι. Οἱ δὲ ἀκμάζοντες (1) οὔτε ὑπερθαρροῦντες, οὔτε λίαν φοβούμενοι· οὔτε πᾶσι πιστεύοντες, οὔτε πᾶσιν ἀπιστοῦντες· οὔτε πρὸς τὸ καλὸν μόνον ζῶντες, οὔτε πρὸς τὸ συμφέρον· οὔτε πρὸς φειδῶ, οὔτε πρὸς ἀσωτίαν, ἀλλὰ πρὸς ἄμφω· ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς θυμὸν, καὶ πρὸς ἐπιθυμίαν. Καὶ σώφρονες μὲν μετὰ ἀνδρείας, ἀνδρεῖοι δὲ μετὰ σωφροσύνης. Ὡς δὲ καθόλου εἰπεῖν, ὅσα μὲν διῃρηται ἡ νεότης καὶ τὸ γῆρας τῶν ὠφελίμων ταῦτα ἄμφω ἔχουσιν. ὅσα δ' ὑπερβάλλουσιν ἢ ἐλλείπουσι, τούτων τὸ μέτριον, καὶ τὸ ἁρμόττον.

§. τνδ'. Ἐκ δὲ τῶν ἀπὸ τύχης, οἱ μὲν εὐγενεῖς (2) φιλότιμοι, καταφρονητικοὶ, εὐαλαζόνευτοι. Οἱ δὲ πλουτοῦντες (3), ὑβριστὰι, καὶ ὑπερήφανοι, καὶ τρυφεροὶ, καὶ σαλάκωνες, καὶ σόλοικοι, καὶ ἀνόητοι. Οἱ δὲ νεόπλουτοι, καὶ ἔτι μᾶλλον. Καὶ ἀδικήματα ἀδικοῦντες οὐ κακουργικὰ, ἀλλὰ τὰ μὲν ὑβριστικὰ, τὰ δὲ ἀκρατευτικά. Οἱ δὲ δυνατοὶ (4) φιλοτιμότεροι καὶ ἀνδρωδέστεροι τὰ ἤθη τῶν πλουσίων, καὶ σπουδαστικώτεροι, καὶ σεμνότεροι, ἢ βαρύτεροι. Καὶ οὐ μικραδικηταὶ, ἀλλὰ μεγαλάδικοι. Τοῖς δὲ ἐκ τούτων τε, καὶ εὐτεκνίας, καὶ τῶν περὶ τὸ σῶμα ἀγαθῶν εὐτυχέσιν ἐκ τῶν εἰρημένων παρακολουθεῖ καὶ τὰ ἤθη. Καὶ δὴ, καὶ ὑπερηφανότεροι, καὶ ἀλογιστότεροι διὰ τὴν εὐτυχίαν εἰσίν. Ἓν δ' ἀκολουθεῖ βέλτιστον ἦθος τῇ εὐτυχίᾳ, ὅτι φιλόθεοί εἰσι, καὶ ἔχουσίπως πρὸς τὸ θεῖον πιστεύοντες, διὰ τὰ γιγνόμενα σφίσιν ἀγαθὰ ἀπὸ τῆς τύχης (5). Νοείσθω δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλως τύχης ἐχόντων, τἀναντία τῶν τεθέντων παροπηδεῖν.

§. τνέ. Ἐκ τῶν ἄχρι τοῦδε εἰρημένων οὐ χαλεπὸν ἐφιστάντας, καὶ τὰς τῶν Ἠθῶν ἤτοι εἰς ταυτὸ συνεμπτώσεις, ἢ κατ' ἀλλήλων

(1) Αὐτ. αὐτ. Κεφ. ιδ'.
(2) Αὐτ. αὐτ. Κεφ. ιέ.
(3) Αὐτ. αὐτ. Κεφ. ιϛ'.
(4) Αὐτ. αὐτ. Κεφ. ιζ'.
(5) Τὰ τῶν εὐτυχούντων ἤθη, μακρῷ ἄρα μετριώτερα γενέσθαι ἔοικε τῶν ἐπὶ τοῦ Σταγειρίτου, ἢ τῶν ἐπὶ Δαυὶδ, καὶ ἐφ' ἡμῶν· Ἐκτὸς εἰ μὴ ἐπὶ τοὺς πολλαῖς τε καὶ δειναῖς ταῖς συμφοραῖς ἐξεταζομένους ἀπιδεῖν φαίημεν τὸν φιλόσοφον, ὑφ' ὧν πολλὰ βλάσφημα πολλάκις καὶ ἀσεβῆ ῥήματα δυσαναιχετούντων ἐκτοξεύεται κατὰ τῆς Προνοίας, ὥς που Ἰωάν. Ματθίᾳ τῷ Γεσνέρῳ σεσημείωται ἐν τῇ ἐκδοθ. ὑπ' αὐτοῦ Ἑλλην. Χρηστομαθείᾳ.

λήλων ἀντιπεριπτώσεις διασκοπεῖν, καὶ ντεῦθεν τὸν ἐπὶ ἑκάστῳ χαρακτῆρα, οἷον εἰκὸς εἶναι ἐκ τοῦ σωέγγυς συμβάλλειν, καὶ ὅσον εἰς τὸ πράττειν τὸ βρίθος τῆς κατ' αὐτόν ἐστι ῥοπῆς ἐκλογίζεσθαι. Φέρε γάρ τις ἐκ δόχερῆς ὑποτιθέσθω εἰς ἀπάτλιν, ἅτε δὴ τὸ νοητικὸν εὖ ἡρμοσμένος τῇ ἐπὶ τὸ κρίνειν (§. τμζ'.) ἐξύτητι· ὁ δ' αὐτὸς ἄλλοθεν, ὡς ἤδη καὶ τῇ ἡλικίᾳ προήκων, διὰ τὴν τῶν πραγμάτων ἐμπειρίαν, καὶ τὸ λελογισμένον πλατύτατον, καὶ ὕποπτον ἐν τοῖς αὐτῷ λεγομένοις, καὶ μὴ πάνυ εὔπιστον (§. τνγ'.)· φανερὸν ἔν ὡς τῷ τοιούτῳ καθ' ὑπεροχὴν λόγου, ἢ τῷ ἁπλῶς, εἴτ' ἐν νεότητι κριτικῷ, εἴτ' ἐν γήρᾳ ὑπόπτῳ, περιέσαι τὸ δυσπαράκρεστον. Ἀλλὰ γὰρ ἐχέτω τις αὖθις, ὡς μὲν ἐκ τῆς νεότητος (§. τνγ'.) τὸ εἰς ὕβριν ἐκφέρεσθαι, ὡς δ' ἐκ τῆς τύχης, εἰς ἀτέλειαν κατιὼν ἔχθω τρόπε, καὶ οἷος κακεργεῖν μᾶλλον ἔσω, ἥπερ ὑβρίζειν, (§. τνδ'.), καὶ φανερὸν αὖθις ὅτι ἑκατέρωθεν ὑφεθήσεται τὸ ἦθος αὐτῷ, πάθος πάθος ἀντικρύοντος, καὶ ἧττον μὲν ὑβριστικὸς διὰ τὴν πενίαν ἔσαι, ἧττον δὲ κακεργικὸς διὰ τὴν νεότητα. Πάλιν τῷ αὐτῷ τινὶ ἐνυποτιθέσθω τὰ ἀντιπεριιξάμενα τῶν παθῶν, ἔνθεν μὲν τὸ φιλοχρήματον, καὶ περὶ τὰς δαπάνας φειδωλὸν, ἔνθεν δὲ τὸ πρὸς ἡδονὴν, ἧς ἀδαπάνως ἀπολαύειν ἐχ' οἷοντε, ἀκατάφορον. Καὶ δῆλον ὁμοίως, ἀντεμβολῆς οἷον τινὸς γινομένης, ἑκάτερον μὲν κολέσθαι ἰσοσθενῶν ὑποτιθεμένων, δυνάμει δὲ διαφερόντων, νικᾶν τὸ κρεῖττον τῇ ὑπεροχῇ ἀνάλογον. Ἀλλὰ γὰρ περὶ τούτων, παντίπε καὶ καθ' ἑαυτὸν τὸ πιθανὸν ἐπιθεωρεῖν ἐξέσαι· ἡμῖν δὲ ἐπὶ τὰ ἑξῆς χωρητέον.

ΚΕΦ. ΟΓΔΟΟΝ.

Ὅπως ἐξ ὧν πάρεσιν ἰδεῖν φαινομένων, ἔσιν ἃ τῶν εἴτε κατὰ φύσιν εἴτε κατὰ τὰς ἀνθρωπίνας πράξεις ἀποβησομένων προεικάζειν πιθανῶς ἐσί.

§. τνε'.

Τῶν ἐσομένων, ὅσα μὲν ἐπιδήλως τεταγμένας ἔχει τὰς ἐκβάσεις, καὶ θεσμοῖς εἰκέσας ἀπαραβάτοις, ταῦτα δὴ μὴ κομιδῇ ἄληπτα τυγχάνειν τοῖς θηρωμένοις, κἂν αὐτὰ μαρτυρήσειε τῶν ἀστέρων, τὰ καὶ ἐπὶ λεπτῇ προαναφωνέμενα πάθη. Ὧν δὲ τὰ αἴτια ἀόριστά ἐσιν, οἵας τὰς ἀπὸ βελῆς ἐλαθέρας ἠρτημένας τῶν ἀνθρώπων ἴσμεν προαιρέσεις, καὶ πράξεις· ἡ γὲν ἡμῖν ἀόριστα, οἷα τὰ πολλὰ τῶν ἐν τῇ φύσει συμβαινόντων, ταῦτα γε εἰκὸς ἰῶ ἡμᾶς καὶ διαφθύγειν, ὡς οὐ βυθοῖς ἀδηλίας λανθάνοντα. Οὐμὶν ἀλλ' ἐδ' ἐν τέτοις ἀπραγμονεῖν ἰυἐχοντο, (ἔτως ἀκρατῶς ἔχει καὶ λίχνως περὶ τὶν τῆ εἰδέναι ὄρεξιν ἄνθρωπος.) τὸ δέτοι νέφος τὸ συγκαλύπτον αὐτὰ διαχόντες, καὶ τέτων ἐδὲν ἧκισα ἀπετόλμησαν, δι' εἰκότων τινῶν καὶ σημείων, καθάπερ δι' ἀμυδρῆ φωτὸς, διαφαίνειν δοκῆσαν (καὶ νηδία ἐκ ἀνεπιτυχῶς ἀεί.) τὶν ἀπόβασιν προεικάσαντες (1). Ἐν τέτοις ἔν, καὶ περὶ ταῦτα τῆς Κριτικῆς τὸ Εἶδος τῆς τῶν ἐσομένων ἐξεικαστικῆς. (§. τί.). Ἥτις πῆ μὲν περὶ τὰ τῆς φύσεως ἔργα, πῆ δὲ περὶ τὰς ἀνθρωπίνας τῶν πράξεων ἐναχολεμένη, ἐκ τέτων μάλισα καλεῖθαι καὶ Πρακτικὴ (§. τθ'.) ἐξενίκησεν.

§. τνζ'. Ἡ τοίνυν πρόγνωσις τῶν ἐν τῇ Φύσει μελλόντων συμβαίνειν, ἤρτηται μὲν ἐκ τῆς ἐπιμελῆς παρατηρήσεως τῶν φαι-

(1) „Ὀψίας γενομένης λέγετε, εὐ„δία· πυῤῥάζει γὰρ ὁ ἀρανός. Καὶ „πρωΐ, σήμερον χειμών. Πυῤῥάζει γὰρ συγνάζων ὁ ἀρανός· Ὑποκριταί, „τὸ μὲν πρόσωπον τῆ ἀρανῆ γινώσκετε „διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καιρῶν „κ δύνασθε; (Ματθ. ις'.) .... Ὅταν „ἴδητε τὴν νεφέλην ἀνατέλλεσαν ἀπὸ „δυσμῶν, εὐθέως λέγετε, ὄμβρος ἔρ„χεται, καὶ γίνεται ἔτω. Καὶ ὅταν „Νότον πνέοντα, λέγετε, ὅτι καύσων „ἔσαι· καὶ γίνεται. Ὑποκριταὶ τὸ „πρόσωπον τῆς γῆς, καὶ τὸν ἀρανὸν οἴ„δατε δοκιμάζειν· τὸν δὲ καιρὸν τέτον „πῶς κ δοκιμάζετε; (Λκ. ιβ'.).

φαινομένων, οἷς παροπηδεῖν συχνὰ σεσημείωται τὸ ζητούμενον, ἐρήρεισται δὲ τῇ κατὰ τὸ ἀνάλογον κρίσει, καθ' ἣν εἰκὸς ἡμᾶς ἐκ τῶν ὁμοίων τὰ ὅμοια προσδοκᾷν. Κρατοῦσι γὰρ ἐν τοῖς οὖσιν ὅροι οἱ τεταγμένοι, δι' οὓς δυνάμεις αἱ αὐταὶ, ἀποτελεσμάτων παραίτιοι καθίστανται ἀεὶ τῶν αὐτῶν. Καίγε τὰ αὐτὰ αἰτιατὰ πρὸς τὰς αὐτὰς (εἰ μήτι κωλύει) ἢ πρὸς τὰς ἴσα δυναμένας αἰτίας ἐθέλει ἀνάγεσθαι. Ἡ γὰρ φύσις ἐν οὐδενὶ περιττή. Οὐδέν τε μάτην ἐργαζομένη, ἀεὶ τὴν ἁπλουστέραν εἴωθε βαίνειν, εὐθείας ὡς ἐπίπαν ἑαυτῆς τὰς κελεύθους περαίνουσα. Ταῦτ' οὖν καὶ οἱ φιλοσοφοῦντες τῇ θεωρίᾳ κατ' ἴχνια βαίνειν χαίρουσι τὰ τῆς φύσεως, ἐξ ὧν ἂν πολλάκις συνθεωρῆσαι φθάσειαν γινομένων, ἐπὶ τοίαις, ἢ τοίαις μεταβολαῖς, καὶ τὸ κατὰ τὰς παρούσας εἰκὸς ἀποκαραδοκεῖν προδιαγορεύοντες. Οἷον οἱ μὲν φυσιολογοῦντες διάτε τῶν βαρομέτρων καὶ τῶν παραπλησίων ἄλλων ὀργάνων (1), ἀμφιλαφεῖς ποιούμενοι τὰς παρατηρήσεις, τὰς ἐσομένας ἐν τῷ περιέχοντι τροπὰς ἡμῖν προσημαίνουσι, καὶ ἐξαλλοιώσεις. Καὶ ἰατρῶν παῖδες ὁμοίως, τὸ πολύτροπον τῆς τῶν ὡρῶν καταστάσεως, οἷα ἐφεξῆς ἀποτελεῖν φιλεῖ, διὰ πυκνῆς συνιδόντες τῆς πείρας, τὸ μετὰ ταῦτα ὑγιεινὸν, ἢ νο-

(1) Ἔστι δὲ ταῦτα τὸ Ὑγρόμετρον, δι' οὗ, τὰς ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ, κατὰ τὸ νοτερὸν ἢ αὐχμῶδες, ἐξαλλοιώσεις παρασημαινόμεθα. Τὸ Μανόμετρον, δι' οὗ, τὰς κατὰ πύκνωσιν, ἢ μάνωσιν· τὸ Θερμόμετρον, δι' οὗ τὴν θερμότητα, καὶ τὸ ψύχος· τὸ Βαρόμετρον, δι' οὗ, τὸ βάρος, καὶ τὸ, ὅ φασιν, ἐλατήριον. Ἐκ γὰρ δὴ τῶν κατὰ ταῦτα γινομένων παρατηρήσεων, ἀνέμων τε διαφορὰς πνέειν μελλόντων, ἢ νηνεμίας, ἢ ὄμβρων καταῤῥαγησομένων, ἢ αὐχμῶν ἐσομένων, εὐδίας τε, καὶ ζάλης, καὶ τῶν παραπλησίων τὰς γενέσεις προτεκμαιρόμεθα. Οἷον κατὰ τὰς ὑπὸ Ὁλλμάννου ἐπὶ ἐννέα συνεχῶς ἐνιαυτοῖς γενομένας παρατηρήσεις, ὧν ὁ Εὐκλ. μέμνηται Οὐιγκλέρος Λογ. §. 1056. ἡ μὲν τοῦ ἐν τῷ Βαρομέτρῳ ὑδραργύρου κάθοδος συννεφῆ τὸν Οὐρανὸν ἐσόμενον προαγγέλλει, καὶ ὑετοῦ γένεσιν, ἢ ἀνέμου. Ἡδ' ἄνοδος τοὐναντίον αἰθρίαν. Οὐμὴν ἀμεταθέτως τοῦτο, οὐδ' ἐν ἀναλόγοις ἀεὶ τοῖς τοῦ ὑδραργύρου βαθμοῖς. Ὤφθησαν γάρ ποτε, καὶ ἐν ἀνεπαισθήτοις τούτου ταῖς μεταβολαῖς, μέγισται αἱ ἐνσκήψασαι τῇ ἀτμοσφαίρᾳ ἐξαλλοιώσεις, καὶ ἀνάπαλιν τοὐναντίον. Τὸ δ' αἰφνίδιον τῆς καθόδου ἐξαπιναία καὶ ἡ ἄνοδος ἐνίοτε διεδέξατο. Ὅτε καὶ ἐν μεγάλοις Γῆς διαστήμασι συμπεσόντα τὸν κλύδονα, παρατετηρηκέναι Οὐϊγκλέρος φησὶν, ὥστε καὶ ἐν Ἀμερικῇ κατὰ τὸ αὐτὸ τοῦ χρόνου, τοῖς παρ' ἡμῖν γενέσθαι τὰ ὅμοια. Ἐφ' οἷς καὶ εὐλόγως ἐπιστήσας προσέθετο, μὴ ἆρ' οὐχί τινα ἐντεῦθεν ὄνησιν καρπώσασθαι δύναιντο, οἱ τὰς διαποντίους, καὶ μακρὰς ἐμπορίας ποιούμενοι;

σῶδες προαφορίζονται (1). Καίγε ἐκ διαφόρων συμπτωμάτων τὰ ἐπισυμβαίνοντα πάθη, καὶ τὰς πρὸς ζωὴν, ἢ θάνατον προδιαγνώσεις (2) μονονεχὶ προφοιβάζουσι. Τῆς δὲ τοιαύτης περὶ τὰ ἀποβησόμενα εἰκοτολογίας, ἀπεχρῶντα ἡμῖν παρετέθη τὰ παραδείγματα, ἐν οἷς περὶ βαθμῶν τῶ πιθανῶ ἐγίνετο λόγος, καὶ ὅπως τοῦτο ὀρθῶς δέον καὶ ἐπισταμένως ὑπολογίζεσθαι. (Ὅρα Κεφ. Γ'. §. σπδ'. -- σή.).

§. τνή. Πολλῆς ἀλλ' ἔν ἐπὶ τῶν τοιούτων τῆς προσοχῆς χρείας, πολλῆς δὲ τῆς διασολῆς, ἢ χρώμενος τάχα ἄντις ποτὲ καὶ τὸ μέλλον σκοπεύσειεν, ἢ γᾶν μὴ εἰκῆ δόξειεν ἐπιτοξεῦσαι, μηδὲ πάνυ πόρρω τῆς νύσσης ἀπενεχθῆναι. Παρατηρεῖν γὰρ δέον, οἵαν τὰ φαινόμενα, πρὸς τὸ δι' αὐτῶν προγνωσθησόμενον ἔχει τινὶ ἀναφοράν· Τοῦτο δὲ ἐστὶ, πότερον ἐκεῖνα ταῦτα σημεῖα τυγχάνει, ἢ τῶν πρὸ ὁδῶπως εἰωθότων γίνεσθαι, ἢ ἄλλως αἴτια, καὶ τὸ εἶναι αὐτῶ χορηγά. (3). Πολὺ γὰρ διαφέρει, ὅτι τόδε μετὰ τόδε εἰπεῖν, καὶ τόδε ἐκ τοῦδε, ἢ διὰ τόδε. Ἔπειτα καὶ σημεῖα ὄντα, πότερον τῶν ἀναγκαίως, καὶ ἀπαραιτήτως τὸ σημαινόμενον δηλούντων ἐστὶν, οἷον τὸ γαλακτοφορεῖν τὸ κύειν, ἄτινα τεκμήρια φιλοῦσι (4) καλεῖν, ἢ τῶν μὴ τοιούτων, ἀλλὰ τῶν ἐνδεχομένως. Εἰ γὰρ ἐκεῖνο, εὖ ἐνδοιάζειν ἐξέσαι περὶ

(1) Τοιαῦτα τὰ παρ' Ἱπποκράτει „Ἐν τῆσιν ὧρῃσιν, ὅταν τῆς αὐτῆς ἡ„μέρας, ὁτὲ μὲν θάλπος, ὁτὲ δὲ „ψύχος γίγνηται, φθινοπωρινὰ τὰ νο„σήματα προσδέχεσθαι χρή. Καὶ ὧν μὲν ὁ χειμὼν αὐχμηρὸς καὶ βόρειος γέ„νηται, τὸ δὲ ἔαρ ἔπομβρον καὶ νότιον, „ἀνάγκη τῆ θέρει πυρετὰς ὀξέας, καὶ „ὀφθαλμίας, καὶ δυσεντερίας γίνε„σθαι· μάλιστα δὲ τῆσι γυναιξὶ, καὶ „ἀνδράσι τοῖσιν ὑγροῖσι τὰς φύσιας. Ἀφορ. Τμήμ. Γ'.

(2) „Οἷον κόποι αὐτόματοι φράζουσι νέσους. Καὶ ὁκόσοισι νέοισιν ἔᾶσιν „αἱ κοιλίαι ὑγραὶ, τετέοισιν ἀπογη„ράσκουσι ξηραινόντων· καὶ ἀνάπαλιν. „Καὶ οἱ ἐκλυόμενοι πολλάκις καὶ ἰσχυ„ρῶς, ἄνευ φανερῆς προφάσιος ἐξαπί„νης τελευτῶσι. Καὶ οἱ παχέες σφό„δρα κατὰ φύσιν ταχυθάνατοι γίγ„νονται μᾶλλον τῶν ἰσχνῶν. κτ. Ἀφορ. Τμήμ. Β'. Καὶ ὧν ῥῖγος ἐμπίπ. τῃ πυρετῷ μὴ διαλείποντι, ἤδη ἀδενὲ ἐόντι θανάσιμον. Ἀφορ. Δ'. κτ.

(3) Ἡ τῶν ὠῶν τῆ Κροκοδείλε, παρὰ τὸ χεῖλος ἐπ' ἀκριβὲς, τῆς ἐσομένης ἐπικλύσεως τῆ Νείλε (εἰ τᾶτο ἀληθὲς, περὶ ἧ Πλάτ. ἐν τῷ πότερα τῶν ζώ. φρονιμ.) ἀπόθεσις, σημεῖον ἂν εἴη τῆσδε πλημμύρας, καὶ τῆς εὐφορίας. Ἡ δὲ πλημμύρα, τῆς εὐφορίας ἐχ ὅπως σημεῖον διὰ τῆ Νειλομέτρε τεκμαιρομένοις, ἀλλὰ καὶ παραίτιος.

(4) „Τῶν δὲ σημείων, τὸ μὲν ἀναγ„καῖον τεκμήριον, τὸ δὲ μὴ ἀναγκαῖον „ἀνώνυμόν ἐστι κατὰ τινὰ διαφοράν. (Τῷ „γενικῷ μόνῳ τετέσθαι ὀνόματι σημεῖον καλούμενον) Ἀριστ. Ῥητορ. Βιβ. Α'. Κεφ. β'.

περὶ τῆς ἐκβάσεως· Εἰ δὲ τȣ̃το, ȣ̓κ ἀσφαλὲς ἀεὶ τὸ τῆς διαγνώσεως. Καὶ ἐπὶ τȣ́των ὅρος ἔςω τὸ μηδέποτε ἑνὶ καὶ μόνῳ ἐπιθαῤῥεῖν, τῇ δὲ πλειόνων εἰς ταὐτὸ συνδρομῇ, τὸ τȣ̃ πιθανȣ̃ βάρος ἐπιςαθμᾶσθαι. Οὕτως ȣ̓ν καὶ τὰς ἐπὶ τῶν καμνόντων προγνώσεις, ἐκ πολλῶν ὡς τὰ πολλὰ φαινομένων οἱ ἰατρικοὶ ποιεῖσθαι (1) εἰώθασιν.

§. τνθ΄. Ἀλλ᾽ εἴπερ ἄρα αἴτια τυγχάνει τὰ προφαινόμενα, πρῶτον εἰδέναι δέον, πότερον τῶν ὁλοσχερῶν αἰτίων ἐςὶν, ἢ τῶν ἐν τῷ μέρει; λέγω δὲ ὁλοσχερῆ μὲν, τὰ καὶ δίχα συνδρομῆς ἑτέρων, ἀφ᾽ ἑαυτῶν ὄντα τελεσιȣργὰ, ἐν μέρει δὲ, τὰ καὶ ἄλλων εἰς τȣ̃το τῶν συνεπιληψομένων αὑτοῖς δεόμενα· ταυτὸν εἰπεῖν τὰ συναίτια. Ἐὰν ȣ̓ν τι τȣ́των φανῇ τῶν μὴ αὐτάρκως ἐχόντων, εὔηθες τὸ, δι᾽ αὐτȣ̃ μόνȣ, τὸ ἀποβησόμενον προσδοκᾷν· ἐὰν δέτι τῶν ἀποχρώντων, πάλιν ἀνασκοπεῖν μήτι ἕτερον ἀπαντῶν ἀντίξȣν, τὴν ἐκείνȣ δύναμιν ἐξ ἀντιπεριςάσεως κολȣ́οι, καὶ διαθραύοι, ἢ καὶ ἄρδην ἀνατρέποι. Οἷον ἐπὶ τȣ̃ κοινȣ̃ τȣ̃δε, ἡ μὲν εἰς ταυτὸ συνεπισώρευσις τῶν ἀναθυμιάσεων καὶ συμπίλησις, συννεφῆ τὸν Οὐρανὸν καταςήσασα, ὄμβρον ἡμῖν πολλάκις ἐπήρτησεν· Πνεῦμα δὲ μετὰ σφοδρότητος ἐμβαλὸν, καὶ τὴν νοτίδα διασκεδάσαν, τὸν ὑετὸν ἀπεκρȣ́σατο. Ἐκπεριεργάζεσθαι τοίνυν, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὡσαύτως.

§. τξ΄. Οὐ μόνον δὲ ἐκ τῶν ἐν τῇ φύσει παντοίων μεταβολῶν, καθ᾽ ὃν εἴρηται τρόπον (§. τνή. τνθ΄.). συμβάλλειν εἰώθασι τὰ ἐκβαίνοντα, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἐν ἀνθρώποις ἠθῶντε, καὶ προαιρέσεων, καὶ πράξεων τῶν πρὶν γενομένων, καὶ ἤδη συνήθων, καὶ ἐκ τῆς ἐπὶ τὸ ἐνεργεῖν δυνάμεως, καὶ δεξιότητος· Ἐνίοτε δὲ καὶ ἔκτινων ἐπισήμωντε, καὶ παραδόξων γενομένων, τὸ εἰκὸς ἔσεσθαι συνιδόντες (2), πολλοὶ χρησμȣ̀ς ἄντικρυς ἀνεφ-

(1) Ὄνυχες μέλανες, καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν χειρῶν, καὶ ποδῶν ψυχροὶ, συνεςαλμένοι, ἢ καθειμένοι .... χείλη πελιδνὰ, ἢ καὶ ἀπολελυμένα, καὶ ἐξεςραμμένα, ἢ ψυχρά .... τὰ ὦτα ψυχρὰ, διαφανέα, συνεςαλμένα ... Κοιλίαι ἐπαιρόμεναι, καὶ φυσȣ́μεναι .... Σημεῖα δὴ ταῦτα ὥριςαι θανατώδη. Παρ᾽ Ἱπποκρ. Ἀφορ. Τμ. Η΄.

(2) Οἷον ἐκ μὲν τῶν περὶ τὴν γέννησιν τȣ̃ Ἰωάννȣ γενομένων θεοσημειῶν, εἰκὸς ἦν τȣ̀ς ἰδόντας, καὶ ἀκȣ́σαντας ἀναβοῆσαι τὸ „τὶ ἄρα τὸ παιδίον τȣ̃το ἔςαι; (Λȣκ. Κεφ. α΄.) Ἐκ δὲ τῆς, ἦν ἔτι μείρακε ὄντε, ὅ, τε τȣ̃ Φιλίππȣ Μακεδὼν, καὶ ὁ Ῥωμαῖος Καίσαρ, ἐνεδεικνύσθην μεγαλοφυΐας, ῥαγδαίως ἐν ἅπασι καὶ σφοδρῶς φερομένω, παρῆν ἑκάςῳ συμβάλλειν, οἵω ποτὲ ἔσεσθαι

νεφθέγξαντο. Ἀλλ' ἐκεῖνο δὴ συμφανὲς καὶ ὁμόλογον, ὅτι τῷ ὁπωσῦν ἐκ τῶν φαινομένων τὸ μέλλον ἰχνοσκοπεῖν καὶ στοχάζεσθαι ἐπιχειροῦντι, ἡ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἀκριβής τε, καὶ πλήρης, ὅσον ἐφικτὸν, εἴδησις ἐναπαιτεῖται ἀπαραιτήτως, περὶ ἃ ἡ ἀνάκρισις· Οἷον τῶν μὲν φυσικῶν, ἐάντι δεῖ τῶν ἐν τῇ φύσει προδιαγορευσαι, τῶν δὲ ἰατρικῶν, ἐάντι τῶν πρὸς ὑγίειαν ἀναφερομένων, ἢ νόσον, ἢ πρὸς ζωὴν, ἢ πρὸς θάνατον· τῶν δὲ ἠθικῶντε καὶ πολιτικῶν, ἐάντι τῶν κατὰ τὰ ἀνθρώπινα. Εἰ γὰρ καὶ τὲς περὶ ταῦτα δεινὲς ἀτευκτεῖν τὰ πολλὰ συμβαίνει περὶ τας προῤῥήσεις καὶ σφάλεσθαι (1), τί ἄντις ἐκ τῶν ἀπαιδεύτων ἐλπίσειεν;

§. τξά. Εἰδέναι δὲ δεῖ, ὡς ἐχὶ παιδιᾶς ἄλλως κενῆς, καὶ περιττῆς χάριν περιεργείας, τὰς ἐξεικασικὰς τάσδ' ἐπικρίσεις, τῶντε κατὰ φύσιν, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μετιτέας εἶναι ἡ φιλοσοφία προβάλλεται, τῇ δὲ λυσιτελῆς ἕνεκα, καὶ τῇ ὠφελίμε, ὅ δὶ αὐτῶν, εἰδ' ἡμῖν, εἴτε καὶ τοῖς ἄλλοις προσγίγνεται. Τῷ γὰρ εὐλόγως τε καὶ πιθανῶς τεκμηριῶν τὰ αὐτῷ ἀποβησόμενα δυναμένῳ, ἢ παρ' ἄλλε ἐκπυθανομένῳ, πάντα δὴ πρὸς τὸ συνοῖσον τὰ κατ' αὐτὸν ἀπευθύνειν πάρεστι καὶ προ-

θαι ἐμελέτων· "Ωστε ἐκότα περὶ μὲν τᾶ πρώτα τὸν πατέρα προαναφωνῆσαι „ὦ Παῖ (φήσαντα) ζήτει σεαυτῷ βα„σιλείαν ἴσαν. (Πλάτ. ἐν βί. Ἀλεξ.) Περὶ δὲ τᾶ δευτέρα τὸν Σύλλαν „πολ„λὰς ἐν τῷ παιδὶ τάτῳ Μαρίκες ἐνορᾶν „δόξας. (Αὐτ. ἐν βί. Ἰουλ. Καίσ.). Ἐκ δὲ τῶν ἄλλοτε πεπραγμένων, καὶ ἤδη συνήθων, αὐτόθεν δῆλος ἰὼν ὁ Σερβῆρος, μετὰ τὶὼ τᾶ Νίγερα ἥτταν, ἅπαν ἐκ τᾶ ῥάφτα τὸ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Ἑλληνικὸν ὑφ' ἑαυτῷ ποιησόμενος· προοδοποιέσης οἱ τὸ κράτος τῆς αὐτίκα μάλα ἐμπεσάσης ταῖς πόλεσι φάσεως. „Ἀρ„χαῖον γὰρ δὴ τᾶτο πάθος Ἑλλήνων, „οἵ πρὸς ἀλλήλες φασιάζοντες ἀεὶ, καὶ „τὰς ὑπερόχεν δοκεῦντας καθαιρεῖν θέ„λοντες, ἐτρύχωσαν τὶὼ Ἑλλάδα. (Ἡρωδ. Ἰσορ. Βιβλ. Γ'.). Ἐκ δὲ τᾶ Ἤθες, καὶ τῆς προαιρέσεως, Ὁ Ἀπολλώνιος καὶ πόῤῥωθεν τῷ Ναζιανζηνῷ ἐωρᾶτο, οἷον κακὸν ἐμέλλεν ἔσεσθαι. „τότε γὰρ, ἐ Φαῦλος ἐγὼ (φησὶ) τᾶ „ἀνδρὸς ἑκάσης οἷδα γενόμενος .... ἐ„ποία γάρμε μαντικὸν ἡ τᾶ ἤθες ἀνωμαλία, καὶ τὸ περιττὸν τῆς ἐκστά„σεως .... τᾶτον πρὸ τῶν ἔργων ἐθεα„σάμην, ὃν καὶ ἐπὶ τῶν ἔργων ἐγνώ„ρισα. (Λόγ. Στηλιτ. Α'.).

(1) Μὴ προπετῶς διὰ τᾶτο, τὸ προγνωστικὸν μετιέναι τοῖς Ἰατροῖς παραινεῖ Ῥιζιγέρος (Βιβλ. Γ'. Κεφ. ή. §. δ'. περὶ Ἀντιλήψ. τᾶ Ἀληθ. καὶ τᾶ ψεύδ.) ὃς καὶ περὶ Ἰατρᾶ τινὸς διέξεισιν, ὅτι Μητρὶ, ἐπὶ δυσὶ νοσέσαις θυγατράσιν ὑπερασχαλλάση, ὑπιχνεῖτο, καὶ ὑπερεδιετείνετο, ἢ μιὰ ἀχρεῖον τᾶ λοιπᾶ αὐτὸν, καὶ ἀδενὸς ἔσεσθαι ἄξιον, ἐμὴ ἐντὸς ὀλίγε ἀποκαταστήσειεν αὐτῇ τὰ θυγάτρια. Ταῦτα δὲ ἀς τρίτην, ἀπὸ τῆς ὑποχέσεως ἡμέραν, ἐτελεῦτα.

προσικονομεῖν, ἢ γεῖν πρὸς τὸ ἧττον βλάψον· Περιποιήσεται γὰρ, καὶ προάξει τὰ πρὸς τὸ τέλος φέροντα ἐκ τῆ ῥάσ, ἀποκλινεῖ δὲ καὶ ἀποσοβήσει, ὡς ἀνθρώπῳ οἴοντε, τὰ ἀντίξοα. (1). Τῆτο δὴ τὸ Προμηθέως καλόν. Καὶ ἀδὲ μάτιω ἐπιχανεῖ φρᾶδαιστε καὶ ματαίαις ἐλπίσιν, ὧν ἔποτε τεύξεται, παραφερόμενος, ἀδ' εἰκῆ ἐπαθυμήσει πτοίαις κεναῖς, καὶ Φόβοις αλόγοις, ἃ ἀκ ἔσι Φόβος, κατασειόμενος. Ὡς εἴπερ ἄλλος ἄφυκτον ποτὲ τὸ κακὸν προωρῆτο, τόγε πειθαρχεῖν ἀγνωμόνως, εἰ μηδὲν ἄλλο, ἀποκερδανεῖ τῇ ἀναίγκῃ, καὶ τὰ ἐπιόντα ἀνθρωπίνως φέρειν, ἐν ᾧ τὸ πλέον ἵδρυται τῆς Φρονήσεως.

§. τξβ'. Ἀλλὰ γὰρ καὶ τᾶτο τέως εἰδέναι χρὴ, ὡς αἱ ἐπὶ τῶν ἡμῖν ἀνηκόντων προδιαγνώσεις σφαλερώτεραι γίνονται ὡς τὰ πολλὰ, ἢ ἐπὶ τῶν τοῖς ἄλλοις, καὶ μάλιστα τοῖς μηδὲν σφίσι διαφέρσι. Τὸ γὰρ τῆς φιλαυτίας πάθος καὶ τὰ ἄλλα, καθάπερ ἐπὶ τῶν παρωχημένων, καὶ τῶν ἐνεστώτων (Ὅρα Προδιατ. Β'. §. κγ'. κδ'.) ἕτω δὴ κἀπὶ τῶν μελλόντων, δεινὸν ἕκα-

(1) Ἐκ μὲν ἓν τῶν παρόντων τὰ τῆς ἐκβάσεως χρῆναι προανασκοπεῖν, ἐφ' οἷς πράξεσιν ἐπιχειρεῖν μέλλομεν, καὶ ὁ Σωτὴρ παραβολικῶς προδιατυπᾶται. (Λεκ. ιδ'.) „τὶς γὰρ ἐξ ὑμῶν, θέλων „πύργον οἰκοδομῆσαι, ἀχὶ πρῶτον κα„θίσας ψηφίζει τὶω δαπάνιω, εἰ ἔχει „τὰ πρὸς ἀπαρτισμόν; . . . . ἢ τὶς „βασιλεὺς πορεύομενος συμβαλεῖν ἑτέ„ρῳ βασιλεῖ εἰς πόλεμον, ἀχὶ καθί„σας πρῶτον βελεύεται, εἰ δυνατός „ἐσιν ὐ δέκα χιλιάσιν ἀπαντῆσαι τῷ „μετὰ ἔκοσι χιλιάδων ἐρχομένῳ ἐπ' αὐ„τόν; εἰ δὲ μήγε, ἔτι πόῤῥω αὐτᾶ ὄντος, πρεσβείαν ἀποστέλας ἐρωτᾷ τὰ „πρὸς εἰρήνιν. Τᾷ δὲ δὴ πρὸς τὸ συνοῖσον χρῆσαι ταῖς τῶν φύσει ὄντων προγνώσεσι, παράδειγμα ἡμῖν ἔσαι καὶ τὸ τᾶ Θάλεω κατανόημα. Κατανοήσαντα γὰρ, φασὶν, αὐτὸν ἐλαιῶν Φο„ρὰν ἐσομένην ἐκ τῆς Ἀστρολογίας, ἔτι „χαμῶνος ὄντος, ὠπορήσαντα χρημά„των ὀλίγων, ἀῤῥαβῶνας διαδέναι τὸν ἐλαιουργίων, τῶν τ' ἐν Μιλήτῳ, καὶ „Χίῳ πάντων ὀλίγα μισθωσάμενον, ἅτ' „ἄδενὸς ἐπιβάλλοντος· Ἐπειδὴ δ' ὁκαι„ρὸς ἦκε, πολλῶν ζητεμένων ἅμα, καὶ „ἐξαίφνης, ἐκμισθάντα ὃν τρόπον ἠβέ„λετο, πολλὰ χρήματα συλλέξαντα, „ἐπιδεῖξαι ὅτι ῥάδιον ἐσὶ πλετᾶν τοῖς „φιλοσόφοις ἂν βάλωνται· Ἀλλ' ἃ „τᾶτ ἐσὶ περὶ ὃ σπεδάζεσιν. Ἀριστ. „Πολιτ. τὸ Α'. Κεφ. ια'. Ἀλλὰ καὶ Παυσανίας, διὰ τᾶ ἐμφαινομένα ἦθος τῷ προσώπῳ τᾶ Ἐφόρα, τὸν ἐπιτηρημένον αὐτῷ κίνδυνον συνεικάσας, φυγῆ τὶω σωτηρίαν, ὥσγ' ἐκ τᾶ παραυτίκα ἐπραγματεύσατο· „λέγεται γὰρ αὐ„τὸν μέλλοντα ξυλληφθήσεσθαι ὐ τῇ „ὁδῷ, ἑνὸς μὲν τῶν Ἐφόρων τὸ πρόσω„πον προσιόντος ὡς εἶδε, γνῶναι ἐφ' ᾧ ἐ„χώρει. . . . . Καὶ πρὸς τὸ Ἱερὸν τῆς „Χαλκιοίκης χωρῆσαι δρόμῳ, καὶ προ„καταφυγεῖν. (Θεκυδί. Βιβ'. ά).

σον παρακρέσαθαι, καὶ ἤτοι πλέον ἐλπίσαι, ἢ πλέον δεδιέναι παραχεῖν τῶ προσήκοντος· ὥστε συμβαίνειν, τὸν ἀ Φαῦλον ὄντα προιδεῖν, καὶ συνεικάσαι εἰς ὃ τελεύτης ἥξει τὰ ἀλλότρια, τοῦτον περὶ τὰ ἴδια καθίσαθαι μάντιν φαυλότατον (1).

(1) Περὶ τῶν σφίσιν ὅπωσῶν ἐπανηκόντων καθισαμένης τῆς σκέψεως, τὰ πρὸς θυμῶ αὐτοῖς, ἢ ἄπο θυμῶ προφαινόμενα, εἰς ὑπολογισμὸς ἀκρίτως συνεχῶς τὰς πολλὰς παρεξάγα, τὰ μὲν ἐλπίσιν ἀτελέσοις ὑποκαθίζοντα, τὰ δὲ πτοίαις τε, καὶ φόβοις ἀμέτροις, τῶ ψυχικῶ ἐξισῶνται καὶ ἐκταράσσοντα. (Περὶ τάτε ἄρισα διείληπται τῷ συγγραφεῖ τῆς Τέχν. τῶ Νοῶν, Μερ. Δ'. Κεφ. ις'.) Καὶ γὰρ ὡς μὲν ἐλαχίσα πάνυ, τὸ πολυπλάσιον ἐσὶν ἀποκερδάναι ὦ τοῖς δημοσίοις Λάχεσιν, ὡς Loteries ἡ Γαλικὴ οἶδε φωνὴ, τῶτο ἀναπολᾶσιν οἱ πάντες· ὡς δὲ καὶ ὑπερπολυπλάσιον τὸ μὴ τυχεῖν, τῶ τυχεῖν ἐλπίσαι, τῶθ' ἥκισα οἱ πολλοὶ ἐοίκασι προσλογίζεθαι. Οὐ γὰρ ἂν, ἅπερ, ἅτως ἐντρεχῶς ἐπὶ τοῖς μονονυχὶ ἀπιθάνοις, τὰ ὦ χερσὶ κατεβάλλοντο. Εἰ γὰρ δεκάκις χίλια, φέρε, ἀνθ' ἑνὸς τῶ καταβαλλομένω ἐλπὶς αὐτὰς λήψεθαι, ἀλλὰ τόγε δεκάκις μυριάκις, καὶ πρὸς, μᾶλλον πιθανὸν εἶναι τὸ μὴ λαχεῖν τῶ λαχεῖν, ἀνενηκοντάκις δήπα χιλιοσὸν τῆς ἐλπίδος αὐτοῖς καταλείπα τὸ μόριον. Τἐναντίον δὲ, κινδύνω ποθὼ, κἂν ὅτι πορρωτάτω, ἐπηρτημένω· οἷον ἐπειδὰν κεραυνοῖ, πολλοὶ ὅσον οὐκ ὑπὸ τῶ δέος ἐκθνήσκεσιν. Ἐννοῆντες γὰρ τὸ δεινὸν ὅσον, ἡλίκον καὶ τὸ πιθανὸν ἐσὶν αὐτοῖς ἐπισκήψειν, ἀθαμῶς συμβάλλεσι· συνᾶδον γὰρ ἂ, μηδὲν πλέον, ἢ τὸ διακοσιασομυριοσὸν τῶ κινδύνω αὐτοῖς ἐπικρέμαθαι. Μόλις γὰρ ἐν διακοσίαις ἀνθρώπων μυριάσιν ἕνα, κεραυνῶ βληθῆναι, ὁσάκις ἂν συμβαίη, παρατετήρηται. Δεῖ τοίνυν μὴ τὸ μέγεθος τῶ ἀγαθῶ, ἢ κακῶ μόνον περισκοπᾶν, ἀλλὰ καὶ τὸ μέτρον τῶ εἰκότος ἀναλογίζεθαι, καὶ τῶτῳ συμμέτρως ἐλπίζαντε, καὶ δεδιέναι. Ἀλλὰ γὰρ ἅτω μὲν περὶ τῶν ὠταῦθα. Ἐπὶ δὲ τῶν μετὰ τὸν ὠθάνδε λῆξιν ἐλπιζομένων, καὶ τῶν ἐκεῖθεν φοβερῶν, ἐπέτι δὴ ὁ ῥηθεὶς ὑπολογισμὸς ἔχει τὸ εὔλογον. Περὶ γὰρ ἐκεῖνα, ἐδ' ἐλπὶς ἂν γένοιτο περιττὴ, ἐδὲ φόβος ἄμετρος· Οὐδὲ γὰρ ἐδ' ἂν ἐ τὸν σύμπασάντις τῶν ἀνθρώπων εὐδαιμονίαν, ἢ κακοδαιμονίαν, εἰς ὦ ἀθροίσας τῷ λόγῳ, ἐδὲ τὸ πολλοσὸν ἂν ἐκείνων ἀντισηκώσειεν· Οὐδεμία γὰρ παράθεσις, ἐδὲ λόγος ἐδεὶς, τῶ πέρας ἔχοντος πρὸς τὸ ἄπειρον.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ΕΝΝΑΤΟΝ.

Ὅπως τῶν ἐν τοῖς ἔσι Φαινομένων τὰς αἰτίας πιθανῶς θηρώμεθα.

§. τξγ'.

Ἡ δὲ Φυσικὴ Κριτικὴ, ἧς ἴδιον τὰ αἴτια τῶν ἐν τῇ Φύσει συμβαινόντων, καὶ τὸν τρόπον τῆς τέτων ἑκάσε ὑπάρξεως ἐξὶ πολυπραγμονεῖν (§. τί.), περί τε τὰς πείρας ἀναφέρεται, καὶ τὰ Φαινόμενα, δι' ὧν μάλισα τὰ κατὰ τὴν Φυσιολογίαν κρατύνεται Δόγματα, ἢ τῶν Αἰτίων τὰ λανθάνοντα δηλοποιεῖται.

§. τξδ'. Διαφέρει δὲ πείρας Φαινόμενον, καίτοι πρὸς αἴσθησιν ἔχον ἑκάτερον. Τὸ μὲν γὰρ, παρασκευῆς ἄνθ', καὶ ἐπινοίας τῆς παρ' ἡμῶν, αὐτόματον ἀπαντᾷ τῇ δυνάμει, καὶ οἷον εἰπεῖν ἀνεπιτεχνήτως· τοιαῦτα δὲ, αἵτε τῶν πλανητῶν περιοδοι, καὶ αἱ Φάσεις, καὶ τὰ ποικίλα τῶν μετεώρων, καὶ ὅσα ἁπλῶς τῶν ἐν τῇ Φύσει γινόμενα τὴν αἴσθησιν ἐ διαφύγει. Περὶ δὲ τὰς πείρας καὶ αὐτοὶ τὸ παρ' ἑαυτῶν συνεισφέρομεν, τὴν κατ' αὐτὰς παρατήρησιν τρόποις παντοίοις τεχνιτεύομενοι. (1). Ἦ γᾶν ὡς ἄλλοι, τὸ μὲν Φαινόμενον, κοινήτις καὶ Δημώδης ἐξὶ πεῖρα, πρόχειρος ὅσα καὶ τῷ τυχόντι λαβεῖν· οἷον ὅτι τὸ πῦρ καίει. Ἡ δὲ πεῖρα τοῖς ἰχνηλατοῦσι τὴν Φύσιν ἰδιάζον προσπίπτει Φαινόμενον· οἷον ὅτι ὁ ἀὴρ βρίθει. Οἱ δὲ τέως καὶ τὴν κοινοτέραν ἐκείνην καὶ Δημώδη πεῖραν, εἰς τὴν μὲν ἐξωτερικὴν, τὴν δὲ ἐσωτερικὴν, ἀντιδιαιρέσασιν· ὧν ἡ μέν τινι τῶν ἔξω αἰσθητηρίων ἐξὶ ληπτὴ, ἡ δὲ διὰ συναισθήσεως, ἧς ἐν ἑαυτοῖς πάσχοντές τι σωαισθανόμεθα. Ἐπὶ γᾶν τέτων τοῖς ἐφεξῆς Κανόσι προσέχειν ἄξιον.

(1) Χρώμεθα γὰρ Ὀργάνοις τισὶν, οἷον τῷ Πνευματικῷ καλουμένῳ Μηχανήματι, καὶ τῷ Ἠλεκτρικῷ, καὶ τῷ ἀπὸ τῆς ἐπινενοημένης Τορικηλείῳ λεγομένῳ σωλῆνι, τοῖς τε Βαρομέτροις, καὶ τοῖς Θερμομέτροις, κτ. (περὶ ὧν σεσημείωται §. τνζ'.) καὶ Τηλεσκοπίοις, καὶ Μικροσκοπίοις, Τριγώνοις τέτοις Πρίσμασι, καὶ ποικίλοις ἄλλοις, δι' ὧν τὰ κατὰ τὴν Φυσικὴν, καὶ τὴν Ἀστρονομίαν πειράματα λαμβάνομεν.

§. τξέ. Πρὸ πάντων πείρας συνισαμένης, ἢ φαινομένω προσπίπτοντος, ἐπεί τοιγε ἀντιληπτικὴ τέτων τυγχάνει ἡ κατ' αἴθησιν δύναμις, ἐπιμνησέον τῶν ἐν ἄλλοις εἰρημένων (Προδι Β'. §. θ'.) περὶ Αἰθητικῆς ἀντιλήψεως· τετέσιν ἐπιμελητέον τῶν οἷς τὸ αἴθημα τὸ πιστὸν ἔχει, καὶ ἀνεπίληπτον· Οἷον εἰσὶν οἱ ἀστράπτειν ἔδοξαν ἑωρακέναι κατ' αὐτίκα τινὶ σελήνιω, τῷ ἡλίῳ ποτὲ ἐκλελοιπότος. „Ἆρ' ἔστιν; ἆρ' οὐκ ἔστιν; ἡ γνώμη πλανᾷ· Ἀλλὰ καὶ ἡ αἴθησις, τῶν ὅτι μάλιστα κατατολμῶσα· ἐχρῆν ἓν τὸ τοιῦτο, καὶ πολλάκις, καὶ ὑπὸ πολλῶν ἅτω συμβαῖνον παρατηρηθῆναι, ἵν' ἐν τοῖς φαινομένοις ἐδόκει, εὐλόγως τάττεθαι.

§. τξς'. Αὐτερῖσι δὲ (ὅπερ ἀσφαλέστερον) τῇ δυνατῇ ἀκριβείᾳ ἐπὶ τῶν πειραμάτων χρηστέον. (1). Καὶ ἐν διαφέρεσι καὶ τόποις, καὶ καιροῖς τὰ αὐτὰ πειρατέον. Τῶν δὲ παρ' ἄλλων, τοῖς μὲν ὑπὸ τῶν ἀπαιδεύτων παρατηρεμένοις ἐπιδιακτέον (πολλὰ γὰρ δι' ἀμαθίαν οἷον ἀβλεπτῆντας διαφεύγει, ὑφ' ὧν διαφορὰ μεγάλα συμβαίνειν εἰώθασι.) τοῖς δὲ ὑπὸ τῶν ἐμπειροτέρων, καὶ οἵπερ ἂν τρίβωνες ἤδη τὰ τοιαῦτα εἶεν μεταχειρίζεθαι δεξιῶς, καὶ ἐπισαμένως παρατηρεῖν, πιστευτέον. Πλιὼ ἀλλ' ὅπη παρείκοι, τὰ αὐτὰ καὶ καθ' ἑαυτὸς ἐπαναληπτέον. Καὶ τά γε ὑπὸ πλειόνων, εἰ τύχοι, ληφθέντα, ἀλλήλοις παρεξεταστέον· τὸ γὰρ τῶν μαρτυρέντων σύμφωνον κἀνταῦθα εἰς πίστιν (§. τλδ'. τλή.) ἰσχυρότατόν ἐστιν.

§. τξζ'. Ἔτι μὴ πεῖραν οἴεθαι, μηδὲ φαινόμενον, τὸ ἐκ πείρας ἄλλως, ἢ φαινομένω, συγχασμῶτε καὶ εἰκασίᾳ ἐπιφέρεθαι δοκεῖν· τέτο δὴ τὸ κατὰ τινὶ συναρπαγιὶ ἀκέον ἁμάρτημα, ὅτισιν ἁμαρτάνεται. Οἷον δὴ πείρα διατείνονται κατέχειν, ὅτι Κομῆται ὀφθέντες, τῶν ἐν ὕψει ἀξιωμάτων θανάτόν τινος καταγγέλλσι. Καὶ μετὰ σεισμὸν, ὅτι νόσοι τῇ σεισθείσῃ χώρᾳ ἐπιδημῆσιν. Ἀλλὰ σεισμοὶ μὲν, καὶ Κομῆται τῶν φαινομένων εἰσὶν ὁμολογεμένως. Καὶ θάνατοι δὲ, καὶ νόσοι ἐνσκήπτεσαι ὁμοίως. Ὁ δὲ τῆς τέτων πρὸς ἐκεῖνα σχέσεως λόγος, κἂν ᾖτις, ἐκέτι πείρας ἐδὲ φαινομένω ὅρος ἔσαι, ἐπεὶ ἐδὲ αἰσθήσει ληπτός.

§. τξή.

(1) Πολλῆς δᾶται τῆς προσοχῆς ἡ πειραματικὴ πραγματεία, περὶ ἧς διεξοδικῶς φησὶ διελθεῖν Κράφτιος (Φυσ. 206) ἐν ἰδίᾳ Φυσικῇ Διατριβῇ, De vera experimentorum physicorum constitutione.

§. τξή. Πολλῆς δὲ τῆς παραφυλακῆς χρεία καὶ ἐπὶ τῶν Ἀποφατικῶς φαινομένων· Ἐκεῖνα δὲ λέγω, ὅσα ἐν τοῖς ὁμοιοπαθεῖν φαινομένοις ἐξηρῆθαι δοκεῖ. Οὐ γὰρ ἀσφαλὲς τὰ τοιαῦτα ἁπλῶς παραδέχεθαι, ἐπειδὰν μάλιστα τῶν σπανίως ἢ ξυμβαινόντων, καὶ ὧν ἡ ῥᾴδιον ἀπόπειραν λαβεῖν. Τῷ μὲν ἓν εἶναι τὲς ὧν οἱ κόρεις ἀχ ἅπτονται, ἱκανὸν ἔργον παρατηρῆσαι καὶ πιστωθῆναι· τὸ δ' ὅτι κεραυνός, φέρε, διὰ τῶν ἐν ὕδασιν ὑποβρυχίων τῆς νεὼς ἡ πέφυκε διελαύνειν, ἢ ὅτι τῶν ὑπὸ κεραυνῷ διαφθαρέντων ἄσηπτα τὰ σώματα διαμένει, καὶ τὸ τὲς καθιδρύοντας μὴ κεραυνῷθαι, καὶ τὰ τοιοτότροπα, χαλεπὸν τινὶ πίστιν λαβεῖν ἐκ παρατηρήσεως. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ αὐτὸς ἀ τοῖς λεγομένοις τάξαιμι, ἢ τοῖς φαινομένοις.

§. τξθ'. Τἐναντίον δὲ καὶ τὸ ἐξ ἑνὸς, ἢ δυοῖν πειραμάτων, ἢ φαινομένων συμφώνως ἀλλήλοις ἐχόντων, τὸ καθόλε ἐπιφέρειν ἀποφαινομένες, ἀ πόῤῥω θρασύτητος ὄν, (Προδ. Β'. § ιθ'.) καὶ σφαλερώτατόν ἐσι. Πῶς γὰρ ἄ; ὁπότε καὶ ἐφ' οἷς ἀ πάνυ ὀλίγα συμβαίνει, τὸ κατὰ παντὸς ὅμως ἐφωράθη ψευδόμενον; Ἑώρων μὲν ἄνθρωποι πάλαι τὰ πλανητῶν σώματα ταῖς ἀφ' ἡλίε ἀκτῖσι καταυγαζόμενα, εἰσέβαλλον δὲ κομιδῇ ἀπαιδεύτως, καὶ τὲς ἀπλανεῖς τῶν ἀςέρων, ἑτεροφώτες εἶναι κατὰ τὲς πλάνητας. Ψύχος συσέλλον γῆν, καὶ κηρὸν, καὶ πολλὰ τῶν σωμάτων ἅλλα ὠπτάνετο, καὶ κοινήτις αὕτη παρὰ τοῖς φυσικοῖς ἐκυλίετο δόξα, μηδὲν ὅλως ἐν τοῖς σώμασιν εἶναι τὸ ὑπὸ τᾶ ψύχες μὴ συσελλόμενον· Καίτοι τἐναντίον συμβαίνειν ἀποκρυσαλλεμένῳ τῷ ὕδατι, πείρᾳ κοινῇ δεδοκίμασαι.

§. τό'. Ἐπειδὴ δὲ τάς τε πείρας λαμβάνεσι, καὶ τὰ φαινόμενα παρατηρᾶσι τέλος πρόκειται, εἴπως τέτων τινὶ αἰτίαν λανθάνεσαν διασμιλεῦσαι γένοιτο, ἐλθέτω Νῷ, καὶ ἀπαθεῖ πρὸ παντὸς τῆς ἐρεύνης ἀπτέον· (Προδ. Β. §. κ'. καὶ. κτ'.). Καὶ τᾷ μὲν πρὸς τὸ σφίσι δοκᾶν ἐκβιαζομένες ἀνθέλκεθαι πᾶν τὸ συμβαῖνον φιλονεικεῖν, ἀφεκτέον· τἐναντίον δὲ τινὶ δόξαν πρὸς αὐτὰ τὰ πράγματα μεθαρμοσέον. Ὧ δὴ προσέχειν τοσάτῳ μᾶλλον παραινᾶμεν, ὅσῳ καὶ τῶν ἄλλως εὐδοκιμηκότων, ὡς πλείσες ἴσμεν, οἵ ἐκ ἔσιν ἐφ' ὅτῳ τῶν φαινομένων τὸ καθ' ἑαυτὲς δόγμα ἐπονειρῶσαι ἐκ ἔδοξαν, ὡσανεὶ κάρῳ δεινῷ τῇ προλήψει καταχεθέντες, καὶ ψόγον, ἢ κλέος ἐντεῦθεν ἀράμενοι.

§. τοά

§. τοά. Πολλῶν δὲ εἰς ταὐτὸ συμπροσπιπτόντων φαινομένων καὶ συγκυρέντων, μὴ θάτερον ἡγεῖσθαι ἀεὶ, θατέρῳ παραίτιον· Σκοπεῖν δὲ, ὡς τὰ μὲν ὁμοχρονεῖν ἐν τῷ παντὶ συμβαίνει, ὑπὸ μακρῷ καίτοι διαφερούσης αἰτίας τὸ εἶναι ἔχοντα· οἷον ἡ τῶν κυνῶν ἐπιτολὴ, καὶ τὰ καύματα. Τῶν δὲ σημείων ὁπωσοῦν ἕτερον ἐστὶν ἑτέρῳ (§. τνη.), δι' ὃ τὸ πρὶν λανθάνον προφαίνεται· οἷον διὰ τῶν βροντῶν τὰ ὕδατα· τὰ δὲ καὶ αἰτίαν ἅμα ἄλλου οἷόν τινος αὐτοῦ (1).

§. τοβ'. Τῶν ὁμοίων φαινομένων αἰτίαν ἐκ ἀεὶ ἡγητέον εἶναι τινὰ αὐτοῦ. Καίτοι γὰρ αἰτιατὰ τὰ αὐτὰ, ἐπὶ τὰς αὐτὰς ἀεὶ αἰτίας ἐθέλει ἀνάγεσθαι, τινὸς ἁπλουστέραν βαίνειν περιφυσείας τῆς Φύσεως (§. τνζ'.)· Ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἀντὶ τῶν αὐτῶν ἐκδέχεσθαι δίκαιον καὶ τὰς ἴσα δυναμένας, ἔπειτα δὲ καὶ αἱ τῶν γινομένων ὁμοιότητες παράγεσιν ἡμᾶς, μὴ ῥᾳδίως τὰς ἐγχωρούσας διαφορὰς διασκέλλοντας. Καθάπερ ἔν ἐπὶ τῶν μηχανικῶν δὴ τούτων ὡρολογίων, τοῖς μὲν ἡ τῆς κινήσεως ἀρχὴ ἐκ τοῦ βάρους ἐστὶ, τοῖς δὲ παρὰ τὸ ἐνὸν ἐλατήριον, ἔτως ἔχειν καὶπὶ τῶν κατὰ Φύσιν ὑπολητέον. Ποικίλη γὰρ ἡ Φύσις ἐστὶ τὰς δυνάμεις, καὶ ἄφθονος· καὶ τῇ μὲν ταὐτὰ ταῖς διαφερούσαις, τῇ δὲ τὰ διαφέροντα ταῖς αὐταῖς, ἔστ' ὅπῃ καὶ ἐκ τῶν ἐναντίων τὰ παραπλησιώτατα, ἢ καὶ ἀνάπαλιν (2), εἰς θαῦμα ἐμηχανήσατο.

§. τογ'.

(1) Ταῖς ῥωγμαῖς τεκμαιρομένων τῶν τὰ ὕδατα μετιόντων, ἐκ τότε δόξα „ἐγένετο τοῖς πολλοῖς, ὅτι τὸ ὕδωρ „αἱ βρονταὶ γανῶσιν ἐ δεικνύουσιν· ὥ„σπερ ἄτις οἴοιτο τὰς κοχλίας ποιεῖν „τὸν ὄμβρον, ἀλλὰ μὴ προάγειν, μη„δὲ ἀναφαίνειν. (Πλατ. Συμπ. Προβλ. Βιβλ. Δ'. Προβ. β'.) Σκοπῶμεν ἔν „ὅτι πολλὰ συμπτώματα ἔχοντα ἑπα„κολούθησιν, αἰτιῶν λαμβάνει δόξαν „ἐκ ὀρθῶς· ὡς ἄτις οἴοιτο τῇ ἀνθή„σει τῆς ἄγνε, πεπαίνεσθαι τὸν τῆς ἀμ„πέλε καρπόν· ὅτι δὴ ὅτε (τοῦτο τὸ „λεγόμενον) ἡ ἄγνος ἀνθᾷ, καὶ ὁ βό„τρυς πεπαίνεται. Ἡ τοῖς ἐπὶ τῶν „λύχνων φαινομένοις μύκησι συγκυκεῖ„σθαι καὶ συννεφᾶν τὸ περιέχον. κτ. ὥ„σπερ ἔν τέτων ἕκαστον ἐπακολούθημα „τῆς πάθης ἐστὶν ἐκ τῶν αὐτῶν γεννώ„μενον αἰτιῶν, ἔτως ἔφη ἐγὼ μίαν „αἰτίαν εἶναι δι' ἣν βραδέως τε πλεῖ, καὶ προσάγεται τὴν Ἐχενηΐδα τὸ πλοῖον. (Αὐτ. Συμποσ. Βιβλ. Β'. Προβ. ζ'.). Οὐδὲ γὰρ τῇ συνυπάρξει κριτέον τινὰ ἀκολουθίαν, ἀλλ' ἔ ἀνασκευαζομένῃ ἐξ ἀνάγκης τι συνανασκευάζεται, καὶ τιθεμένῃ τίθεται, ἐκείνῳ ἐκεῖνο ἀκόλουθον ἡγητέον εἶναι. (Γαλλιν. περὶ Ἀρίσ. Αἱρέσ.).

(2) Οἷον ἐκ χαρᾶς καὶ λύπης γενομένας δάκρυον. Καὶ πῆξις δὲ καὶ σκλήρυνσις ἐκ τῆς ἐν τῇ ἡλιακῇ ἀκτίνι θερμότητος. Καὶ ψύχος δὲ καὶ θέρμης ὑπερβολὴ σῆψιν ἐγγενέσθαι ἐ συγχωρᾶσι τοῖς σώμασι, τῆς μὲν δηλονότι τινὰ περιοῦσαν ἰκμάδα διαφορέσης, τὰ δὲ κινηθῆναι μὴ ἐπιτρέποντος.

§. τογ'. Τῶν φαινομένων ἓν ἔτος ἀκριβολογεμένων, τὸ αἴτιον διὰ θεωρίας ζητέμενον, ἔστι μὲν ἐφ' ὧν καὶ πάντῃ ἄποπτόν ἐστιν, καὶ οἷον περ οὐδεὶς ἂν ἔτε χρονος, ἔτε μελέτη ἀνακαλύψαι ἰσχύσειεν· ἔστι δ' ἐφ' ὧν καὶ προδήλως κατείληπται, ὥστε καὶ τὸ ἀπορεῖν τὰ λοιπὰ περὶ αὐτὸ εἶναι ἄλογον· ἔστι δ' ἐφ' ὧν μέσως πως ἔχει, ὡς εἰ μὴ τοῦτ' αὐτό ἐστιν, ἐκ ἂν ἀπιθάνως μέντοι δύναθαι ἀποδοθῆναι ὡς αἴτιον. Τῶν τοίνιω δευτέρων (οὐδεὶς γὰρ λόγος ἐνταῦθα περὶ τῶν πάντῃ ἀλήπτων.) ἡ ἔσα αἰτία κατὰ θέσιν ἀποδίδοται τοῖς φιλοσοφοῦσιν, οἷον ὅτι ἡμέρας αἴτιον ἡ τοῦ ἡλίε ἀνατολή· καὶ ἡλίε ἐκλείψεως ἡ παρεμπίπτουσα σελήνη· καὶ σελήνης ἡ παρεμπίπτουσα γῆ· καὶ τῶν παρεμπτώσεων τεταγμένας περιόδους· καὶ τοιούτων ἄλλων παραπλησίως αἰτίαι ἄλλαι· δι' ὧν εὖ μάλα διασαφοῦσιν ὅπως τὰ γινόμενα τελεῖται, σαφῶς εἰδότες, ὅτι ἐκείνων ἑκάστε αὕτη αἰτία ἐστὶ, καὶ ἐκ ἐνδέχεται ἄλλως ἔχειν. Τῶν δὲ τρίτων, ἐχ ἡ ἔσα τῷ ὄντι, ἡ δὲ δοκοῦσα αἰτία καθ' ὑπόθεσιν ἐπάγεται· οἷον τῶν σελήνης, καὶ τῶν ἄλλων περιόδων, τὸ ἔφορον Εἶδος παραίτιον, ἢ ἡ δίνη, ἢ τὸ ἐκ τῆς ἐπικέντρετε καὶ ἀποκέντρε κράμα δυνάμεως, ἤτι ἕτερον, ὃ αὐτὸ μὲν εἶναι ἀνενδοιάστως ἐκ ἴσμεν, τοσοῦτον δὲ εἰδέναι ἔχομεν, ὡς εἴπερ ἰῶ, εὐδὲν ἂν ἧττον ὀλόγως δι' ἐκεῖνο τὸ φαινόμενον ἀναπτυχθείη. Ἐξ ὧν τὶ θέσις ὑποθέσεως τοῖς φιλοσοφοῦσι διαφέρει, μαθεῖν ἐστί. Καὶ ὅτι τῷ μὲν ἐκ θέσεως αἰτιολογοῦντι ἐπιστήμη περίεισι, τῷ δ' ἐξ ὑποθέσεως ὑπόληψις. Καὶ ὅτι διὰ μὲν ἐκείνης ἅπας λόγος ἀπορίας ἐκ μέσε αἴρεται, διὰ δὲ ταύτης (κἂν ἄλλως εἰς ἀπόδοσιν τῶν φαινομένων ἐπαρκέσης) ἀείτις πρόφασις περιλείπεται ὑπονοίας, μὴ ἄραγέτι ἕτερον, παρὰ τὸ ὑποτιθέμενον τοῦ γινομένε τυγχάνει τὸ αἴτιον. Καὶ ὅτι τέως θέσιν θέσεως βεβαιοτέραν ἐχ οἷόντε λαβεῖν, ὑπόθεσιν δὲ ὑποθέσεως καὶ μάλα· ὥστε καὶ τοῦ θεωρεῦντος εἶναι ἐκ τῶν ὑποτεθῆναι δυναμένων ἐλέσθαι τὸ πιθανώτατον.

§. τοδ'. Ἐνθεντοι τὰ περὶ τὸ φαινόμενον ἐπ' ἀκριβὲς παρατετηρηκόσιν, ἀπαξαπάσας δὴ τὰς αἰτίας, ὅσαι ποτ' ἂν δόξειαν τοῦ τοιούτε δύναμιν ἔχειν ἀπολελεγμένως, μηδεμιᾶς παροφθείσης, περισκεπτέον· Καὶ τούτων δὲ ἑκάστῳ ἰδίᾳ πρὸς αὐτὸ παρεξεταστέον, ὅπως ποτ' ἂν ἔχωσιν εἰς παραγωγὴν τῶν ἐκείνε ἐπιμελῶς διασκοπεμένοις, καὶ τῶν μᾶλλον οἰκείαν πρὸ τῶν ἄλλων ἐγκρίνεσιν. Τοιαύτη δ' ἂν εἴη, δι' ἧς ἂν πληρέστερον μὲν τῶν

τῶν ἄλλων, τὸ κατὰ τὸ φαινόμενον αὐτὸ ἀποδιδῶτο, ἐλάσσων δ' ὁ τῆς εἰς ἀπάτιω ὑπονοίας λόγος ἐγκαταλείποιτο. Οἷον ἐπὶ τῶν παλιρροιῶν, οἱ μὲν τιὺ πίεσιν αἰτιῶνται τιὺ ὑπὸ τῆς σελιώης, οἱ δὲ τιὺ ἕλξιν· Ἀλλὰ τὸ μὲν τῆς πιέσεως, παρὰ τὸ ὑγρόντε καὶ ὀδίικτον τὸ μεταξὺ ἀέρος, καὶ τὸ μὴ ἐξοιδημένιω ὁρᾶθαι τιὺ θάλασσαν, ἢ τὸ σελήνης σῶμα ἐπικείμενον φέρεται, ἐκ ἀποχρῶν εἰς αἰτιολογίαν εἶναι ἔδοξε· τὸ δὲ τῆς ἕλξεως, ἅτε δὴ τοῖς φαινομένοις μᾶλλον ὁμολογῶν ἤδη χεδὸν τοῖς πᾶσιν ἐγκέκριται· ἐξ αὐτῶ γὰρ τάτε ἄλλα ἀποχρώντως, τὰ περὶ τὰς πλημμύρας παρατηρόμενα, αἰτιολογεῖται, καὶ τὶ δήποτε αἱ μέγισαι καὶ ἀφθονώταται συμβαίνεσι κατὰ τὰς συνόδες, κατὰ δὲ τὰς τετραγωνισμὰς, καὶ τὰς ἀντιθέσεις ἐλάσσονες.

§. τοέ. Ἐνίοτε τῶν ἐξ ὑποθέσεως εἰς ἀνάπτυξιν τῶ φαινομένω προχειριζομένων αἰτίων, θάτερον θατέρω συνεργεῖ, καὶ τότε δὴ ἐχὶ τὸ πιθανώτερον πρόκειται σκοπεῖν, τὸ δὲ εἰς ἔνα γεγεῖν αὐτὰ, συμβιβάσαι. Οἷον διατὶ τῶν φυτῶν τὰ ἐλαιώδη, Κῶνος, Κυπάριττος, Πίτυς, Πεύκη ἐκ ἐνοφθαλμιάζει (1); ἢ ὅτι τὸ ἔλαιον τοῖς φυτοῖς πολέμιον· ἢ ὅτι ἐλαιηράτε ἔσα καὶ πίειρα ἡ ἐν ἐκείνοις ἰκμὰς, ἐκ εὔτρεπτος, ὥσε καὶ κρατηθεῖσα ἐξομοιωθῆναι. Ἢ ὅτι δυσμίκτως ἔχει τῷ τῶ ἐμφυτευομένω χυμῷ. Ἢ ὅτι καὶ ὁ φλοιὸς ἐκείνων λεπτὸς ὢν καὶ ξηρὸς, ὃ παρέχει ἕδραν, ἀδ' ἐμβίωσιν τοῖς ἐντιθεμένοις κολλώμενος. Τῶν μὲν ἓν ὑποτεθέντων τὰ τρία εἰς ταυτὸ χεδὸν ἥκει· τὸ δέ τοι τέταρτον, οἷόν ἐσιν ἐκείνοις καὶ συνεργεῖν.

§. τοζ. Τὸ εἰς αἰτίαν ὑποτιθέμενον, ποτὲ μὲν καὶ αἰσθήσει τυγχάνει λητὸν, οἷον ἀνωτέρω τὸ ἐλαιῶδες τῶ χυμῶ, καὶ τὸ ἰχνὸν τῶ φλοιῶ· ἐκ ἀεὶ μέντοι τοιόνδε εἶναι ἐπάναγκες· ἀμέλειτοι διὰ τῶ ζωτικῶ ἀπαυγάσματος ὑποτεθέντος, αἱ ἐν τῷ ζώω κινήσειστε καὶ αἰσθήσεις πιθανῶς αἰτιολογῶνται, καίτοι αἰσθήσει ἧκισα λητῶ· Ὡσαύτως καὶ ὁ Σταγειρίτης τὰ νοερὰ τῶν Εἰδῶν ὡς παραίτια τῆς τῶν σφαιρῶν κινήσεως ὑπετίθετο.

§. τοζ. Ἐὰν τὸ φαινόμενον κρατῇ, καὶ ἐφ' ὧν προδήλως ἄλλοθεν χώραν ἐκ ἔχει τὸ ὑποτεθὲν αἴτιον, ψαδὴς ἡ ὑπόθεσις· οἷον εἴτις τῶ, ταυτὸ ἀγγεῖον τιὼ τε κονίαν καὶ τὸ ὕδωρ χωρεῖν ἅμα, ὅσον ἑκάτερον χωρὶς ἐγχεόμενον, αἴτιον ὑποθείη, ὅτι

(1) Πλατ. Συμποσ. Βιβλ. Β'. Προβλ. ε'.

ὅτι ἡ τέφρα θερμὴ οὖσα τέμνει τὸ ὕδωρ καὶ ἐξαεροῖ (1), οὐδὲν ὑγιὲς ἔσται ὑποτιθέμενος· τὶ γὰρ εἴτις, ἀντὶ κονίας ψάμμον ἐγχέοι; οὕτω Βορέλλος τῆς τοῦ ὕδατος μανώσεως ἐν τῷ πήγνυσθαι, τὴν ἐν αὐτῷ ἐξαραίωσιν τοῦ ἀέρος αἴτιον ὑπετίθετο· Ὁ δὲ Μουσχεμβροέκιος πεῖρα ἐδείκνυ, ὅτι καὶ τοῦ ἀέρος διὰ τῆς Μηχανῆς ὑπεξενεχθέντος, οὐδὲν ἧττον ἡ τοῦ ὕδατος πηγνυμένου μάνωσις γίνεται. (2).

§. τοή. Ἔτι δὲ καὶ μᾶλλον ψευδὴς ἡ ὑπόθεσις, ἧς τεθείσης ἀναπτύσσεται μὲν ὁπωσοῦν τὸ ἐν χερσὶ φαινόμενον, συμβαίνει δὲ ἄλλοθέν τι τῶν ἀτοπωτάτων. Οἷον ἐπὶ τοῦ, περὶ τοῦ ἀσβέστου λύχνου, ὑπὸ τῶν ἐν Ἄμμωνος Ἱερέων λεγομένου· ὡς ἀεὶ ἔλαττον ἀναλίσκοιτο ἔλαιον ἔτους ἑκάστου· ὅπερ ἐποιοῦντο τεκμήριον ἐκεῖνοι τῆς τῶν ἐνιαυτῶν ἀνωμαλίας, τὸν ἕτερον τοῦ προάγοντος ἀεὶ τῷ χρόνῳ βραχύτερον ποιούσης· Ἦπου μὲν γὰρ τούτου δοθέντος, ἕψοιτο ἂν κἀκεῖνο· Ἀλλ' ὅσα δὴ καὶ τὰ ἄτοπα; Συστέλλοιτο γὰρ ἂν καὶ ἡ ἀπὸ τροπῶν ἐπὶ τροπὰς τοῦ ἡλίου πάροδος· Καὶ τὸ θέρος δ' ἂν ἡμῖν βραχύτερον γίγνοιτο. Οὐδ' ἂν οἱ ἐν Συήνῃ γνώμονες οὐκέτ' ἂν ἄσκιοι φαίνοιντο περὶ τροπὰς τὰς θερινάς· καὶ μυρία ἄλλα ἐκ τῆς τοῦ λόγου τοῦδε συμβαίη ἀλαζονείας, περὶ ὧν τὸν Χαιρωνέα μέτιθι Πλούταρχον. (3).

§. τόθ'. Ἐκ τούτων οὖν διδασκόμεθα, μὴ μόνον τῷ ὑποκειμένῳ προσέχοντας, τῇ ληφθείσῃ καθ' ὑπόθεσιν αἰτίᾳ παραβάλλειν αὐτὸ, καὶ ἀγαπᾷν εἰ ἐξ αὐτῆς ἕπεται· Περαιτέρω δὲ προάγειν τὴν ἀνάκρισιν, ἐπιθεωροῦντας καὶ ὅσα δήποτε παρ' ἐκεῖνο ἄλλα τῇ ὑποθέσει φαινόμενα δέον παρακολουθεῖν. Εὰν μὲν γάρ τινα ἀντιπίπτοντα ἀναφανῇ (§. ἀνωτ.) ψευδὴς ἐλεγχθήσεται ἡ ὑπόθεσις· Εἰ δέ τινα ἐφ' ὧν οὐκ ἔχει χώραν τὸ ὑποτεθὲν αἴτιον (§. τοζ'.), οὐδ' οὕτως ἀληθής. Εἰ δὲ τινὰ τῶν φαινομένων

(1) Ἀριστ. Προβλ. Τμήμ. κέ. Προβλ. ή.

(2) Παραπλησίως τοῦ μὴ τοὺς καθεύδοντας κεραυνοῦσθαι, αἴτιον ὑπετέθη, ὅτι ἧττον ἀδικεῖται τὰ εἴκοντα τῶν ἀνθισταμένων· τὰ μὲν γὰρ τῶν ἐγρηγορότων σώματα μᾶλλον ἔῤῥωται, καὶ συνέστηκε, καὶ ἀντερείδει ... Ἐν δὲ τοῖς ὕπνοις ἐξανεῖται, καὶ μανὸν, καὶ ἀνώμαλ, καὶ ἄτονον, καὶ διακεχυμένον ἐστὶ, καὶ πόρους ἔσχηκε πολλούς. .... Ἀλλὰ γὰρ τούτοις ἀντιβαίνει, ὅτι κεραυνὸς πολλάκις οἶνον ἐκ πίθου διεφόρησε, τοῦ κεράμου μηδὲν παθόντος, ὃ φθάσας Δωρόθεος αὐτόθι ὁ Ῥήτωρ προεμαρτύρατο. Παρὰ Πλουτ. Συμποσ. Δ. Προβλ. β'.

(3) Ἐν τῷ περὶ τῶν Ἐκλελοιπ. Χρηστηρ.

μένων ἡ ὑπόθεσις αἰτιολογοῦσα, τῶν λοιπῶν οὐκ ἐξικνεῖται (καίτοι μὴ ἀντιπιπτόντων·) ἀποδοῦναι τὸν λόγον, ἡ ὑπόθεσις ἀτελής. Εἰδὲ τέως, ἅπαντα δι' αὐτῆς ἀναπτύσσεται, ἡ ὑπόθεσις ἔσται πλήρης· οἵα ἡ κατὰ Οὐγένιον, περὶ τοῦ περὶ τὸν Κρόνον δακτυλίου, φέρεται· Ἐξ αὐτῆς γὰρ, καὶ τὸ κατὰ τὴν σεφάνην σώζεται φαινόμενον, καὶ τὸ κατὰ τὰς μᾶλλον καὶ ἧττον εὐρυνομένας ἀμφώτιδας, καὶ τὸ ἀφανὲς ἐνίοτε γίνεσθαι τούτων ἑκάτερον. Τὶ δὲ διοίσει τῆς θέσεως τὸ τηνικαῦτα; ἢ ὅτι περὶ τὴν ὑποτιθεμένην αἰτίαν, οἵατις καθ' ἑαυτὴν οὖσα ἐστὶν, ἔτι λείπεται ὑπενδοιάζειν. (§. τογ'.). Εἰ δὲ μήγε, θέσις ἔσται αὐτόχρημα.

§. τπ'. Δυνατὸν γὰρ καὶ εἰς θέσιν μεταβαλέσθαι ποτὲ τὴν ὑπόθεσιν, ἐὰν τέως ἡ προσληφθεῖσα εἰς ἀνάπτυξιν τοῦ φαινομένου αἰτία, ἐκτὸς πάσης ἀμφισβητήσεως γένηται. Οἷον ἡττοβαρῆ τὰ σώματα ὑπὸ τῷ ἰσημερινῷ εἶναι, ἢ ὑπὸ ταῖς Ἄρκτοις οἱ Νεώτεροι συνεωρακότες, ἐντεῦθεν τὸ πεπιέσθαι μὲν τὴν γῆν ὑπὸ τοῖς πόλοις, κυρτοῦσθαι δὲ μᾶλλον κατὰ τὸ μέσον ἐτόπασαν· Καὶ ἦν οὐκ ἀπιθάνως ἐν ὑποθέσεως λόγῳ, τῆς τοῦ βάρους ἐπαυξήσεως αἰτία προβαλλομένη, ἡ τῆς ἀπὸ τοῦ κέντρου τῶν βαρέων ἀποστάσεως μείωσις· Εἰς ὃ τῆς γῆς τέως, ὑπὸ τῶν ἐπίτηδες σταλέντων σοφῶν Ἀνδρῶν ἀκριβῶς καταμετρηθείσης, τό, τε σχῆμα αὐτῆς σαφῶς διεγνώσθη, καὶ εἰς θέσιν εἶναι ἡ πρὶν ὑπόθεσις ἐξενίκησεν.

§. τπα'. Ὡς μὲν οὖν τὰς τοιάσδε ἐπικρίσεις μόνους ἐστὶν εὐθίκτως μετιέναι, τοὺς αὐτὰ τὰ πράγματα ἀκριβοῦντας, περὶ ἃ συνίστανται, οὐκ ἄδηλον. Ἀλλὰ καὶ τῆς Λογικῆς ἔμπης πραγματείας τὴν ἔργον, ὡς ἄρα πρὸς ἐπίτευξιν ἀληθείας τὸν νοῦν ἰθύνειν ἐπαγγελλομένης, καὶ τοὺς παντοίους τῆς σκέψεως τρόπους ὑποτιθέναι, τὴν, εἴτις ἀπαντᾷ ὡς ἐκ τῶν ὑποκειμένων, δυσχέρειαν, ταῖς περὶ ἕκαστα ἐνασχολουμέναις θεωρίαις ἐφιεῖσαν καὶ ἐπιτρέπουσαν.

ΤΗΣ

ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ Κρίσεως.

ΚΕΦ. ΠΡΩΤΟΝ.

Ὁποίατις ἡ κατὰ τὴν Κρίσιν τȣ̃ Γνωςικȣ̃ τῆς ψυχῆς ἐνέργεια ἐςίν.

§. τπβ'.

Τρίτην ἡμῖν ἔδοξε παραθέσθαι τῇ τάξει, τῶν ἐνεργειῶν τῆς ψυχῆς, ἣν Κρίσιν μὲν οἱ νῦν, Ἀπόφανσιν δὲ οἱ παλαιοὶ ὀνομάζȣσι. Φύσει γὰρ ἡγεῖσθαι δοκεῖ (§. σλγ'. σλέ.). Κρίσεως μὲν Σκέψις ἐπὶ πάνυ πολλῶν, Σκέψεως δὲ Πρόληψις ἐπὶ πάντων. Ὡς σκέψασθαι μὲν μηδὲν προειληφότας ἀμήχανον ὄν, κρίναι δὲ μὴ προεσκεμμένȣς, τὰ πολλὰ ἁμαρτῶδες καὶ σφαλερώτατον.

§. τπγ'. Ἔςιν ȣ̃ν ἀπὸ τῶν πρὸ ὁδȣ̃ γινομένων τῇ Κρίσει ἐνεργημάτων, ταύτης τὴν ȣ̓σίαν ἐπιγνῶναι ῥάδιον, ἥτις ἐςὶ, κἀντίνι κεῖται. Ἀμέλειτοι πέρας ἐςὶ, τῆς περὶ τὰ προειλημμένα κατὰ σκέψιν διατριβῆς τȣ̃ γνωςικȣ̃, καὶ τῆς ἐκείνων ἀνακρίσεως λύσις, ἡ Κρίσις. Προλήψει μὲν γὰρ (§. γ'.) παρίςησι τὰ νοητὰ ἐν ἑαυτῇ ἡ ψυχή· τῇ δὲ Σκέψει ἀνακρίνει αὐτὰ, ὅπως ἔχει πρὸς ἄλληλα (§. σλς'.) σχέσεως· τῇ δὲ Κρίσει κρίνει, συνάπτȣσα μὲν οἷς ἂν ἐγχωρȣ̃ντα λόγον συνίδοι τινὰ συμφωνίας καὶ οἰκειότητος, διϊςῶσα δὲ τὰ ἀσύμφυλα καὶ ἀσύμβατα.

§. τπδ'. Καὶ ἔςιν ἄρα ἡ Κρίσις, τῆς Γνωςικῆς δυνάμεως ἐνέργεια τῶν προειλημμένων, καὶ ὅσον ἅλις προεξητασμένων συναπτικὴ, ἢ διαςατική· ψῆφος τὶς ἄντικρυς, ἣν ἐν νοερᾷτινι κατανεύσει, ἢ ἀνανεύσει ἡ ψυχὴ ἐπιφέρει τοῖς ὑφ' ἑαυτῆς νοȣμένοις. Ἤτοι γὰρ τὰ ἐννοηθέντα οἰκείως τε ἀλλήλοις καὶ

προσ-

προσφυῶς ἔχοντα συνιδὼν, συνέθετό τις καταναθύσας, ἢ ἀλλοτρίως ἔχοντα καὶ ἀμίκτως διέκρινεν· οἷον ἄνθρωπον ἐνθυμηθεὶς, καὶ τὸν ἥλιον, καὶ τὸ γελαστικὸν, τὰ μὲν παρὰ τὸ οἰκεῖα προειληφέναι συνῆψε κρίνας, ὅτι γελαστικὸς ὁ ἄνθρωπος, τὰ δὲ παρὰ τὸ ἀλλότρια διεῖλετε, καὶ χωρὶς ἔκρινεν, ὅτι ἥλιος γελαστικὸς οὐκ ἔστιν ἀποφλυάμενος. Καὶ νεῦσις ἄρα τις ἐστὶ ψυχῆς ἡ κατὰ τὴν Κρίσιν, ἢ γὰν ἀνάνθυσις, ἡ μὲν τῷ καταφατικῷ ΝΑΙ, ἡ δὲ τῷ ἀποφατικῷ ΟΥ, τοῖς ἐν τῷ προφορικῷ λόγῳ μορίοις, ἀντιστοίχως βαίνουσα.

§. τπέ. Ἁπλουστάτη τοίνυν ἐστὶν ἡ κατὰ Κρίσιν ἐνέργεια, ὡς ἐν τῷ τοιῷδε νοερῷ νεύματι τὸ εἶναι πᾶν ἔχουσα, καὶ ὅλως ἐν ἀδιαιρέτῳ τῷ χρόνῳ ἐκτελουμένη. Καὶ περὶ ὅλον μὲν λόγον κρίσις ἐκφέρεται, περὶ ὅλον ζήτημα, περὶ ὅλην βίβλον πολλάκις, περὶ πᾶν ὅ,τι τύχοι λογισμοῖς τε καὶ σκέψεσιν ὑπαγόμενον. Ἀλλ' εἰ καὶ πολλὰ καθ' ἑαυτὰ τὰ κρινόμενα, καὶ διὰ πλειόνων ἐννοιῶν παρισάμενα τῇ ψυχῇ, ἤγε μὴν περὶ αὐτῶν ἀποφαινομένη, ἀκαριαίατις ἐστὶ προαιρέσεως ῥοπὴ, καὶ γνώμης ἐπίκλισις. Ὥσπερ γὰρ ἐνὶ δεσμῷ πλείω πολλάκις συνδεῖται τὰ συναπτόμενα, καὶ τομῇ μιᾷ πολλὰ χωρὶς τίθεται, ἕτως ἀποφάνσει μιᾷ πολλὰ συνάπτεσθαι φύσιν ἔχει, πολλάκις διαχωρίζεσθαι. Ἐνθεντοι καὶ καλῶς οἱ διδάξαντες, ἁπλοῦν εἶναί τινα καὶ τὴν Κρίσιν, κατὰ τὴν ἁπλῶς προσληπτικὴν πρώτην ἐνέργειαν. Πλὴν ὅσον ἡ μὲν ἀντίληψίς τις αὐτῶν ἐστὶ τῶν νοητῶν πρώτη, ἡ δὲ τῆς τέτων πρὸς ἄλληλα σχέσεως· ἤτοι τῆς μεταξὺ αὐτῶν οἰκειότητος, ἢ διαφορᾶς, δευτέρατις οἱονεὶ ἐπαντίληψις.

§. τπϛ. Τὰ δὴ πολλὰ ταῦτα, καὶ ἅμα μὲν, ἀλλὰ καὶ χωρὶς ἐννοεῖν ἐστὶν ἐνίοτε, καίτοι περὶ αὐτῶν μηδὲν κρίνοντας· τὸ μὲν γὰρ πολλῶν ἂν εἴη ἐννοιῶν οἱονείτις σωρεία, καὶ τὸ γνωστικὸν πρώτη ἐνέργεια, εἴτε κατὰ σύγκρισιν, (§. ξή.) ἢ συμπλοκὴν (§. μγ'.), εἴτε καὶ ἐκ διαδοχῆς τὰ πολλὰ παρισάνοιτο. οἷον εἴτις νόμισμα ἐνδάλλοιτο χρυσοῦν, καὶ τὴν ἐν αὐτῷ εἰκόνα, καὶ τὴν ἐπιγραφὴν, καὶ τὴν ἀξίαν, κτ. τὸ δὲ ψιλήτις ἀφαίρεσις (§. οέ. κξ'.), οἵα ἡ τῆς ἐν τῷ χρυσῷ ὠχρότητος καθ' ἑαυτὴν, ἢ τῆς βαρύτητος μόνης ἐνθύμησις. Ἔστι γὰρ ἐδὲ τῦτο κρίσις. (§. πγ'.). Τῆς γὰρ ψήφε κατὰ νεῦμα ψυχῆς μηδαμῶς ἐπιφερομένης, κἂν μυρίοις τις φθάσας τὸν νῶν ἐπιβάλοι, κἂν ἀφέλοι, ἐξ ἑκάτων ἔτως εἰπεῖν, τῷ πράγματος

τος τὸ οὐσιωδέστατον, οὐδὲν ἂν εἴη ἀποφηνάμενος, μὴ συνθέσει κατανεύσας, μηδ' ἀνανεύσας κατὰ διαίρεσιν.

§. τπζ. Ἐξ ὧν ῥάδιον ἐστὶ συνιδεῖν ἐπιστάντας, ὡς αἱ μὲν πρῶται τῶν προσλήψεων, εἰ μόνον τὸ κινοῦν ἔξωθεν εἴη (§. ι.) ἀναγκαῖα πως εἰσὶ κατὰ νοῦν προσβάλλοντα ἡμῖν παθήματα· τῶν γὰρ ἐκτός τι τῶν αἰσθητηρίων κινούντων, καὶ τὸ κρίνον ἐννοιάν τινα λαμβάνειν πᾶσα ἀνάγκη· οὐδὲ γὰρ οἷόν τε κενὸν, φέρε ἀκούσαντα, ἢ γῆν, ἢ ἥλιον προσιδόντα, ἢ ἀφὴν διατεθέντα θερμότητι, μὴ κενοῦ, μὴ γῆς, μὴ ἡλίου, μὴ θέρμης ἁπλῶς κατὰ γνῶσιν ἀντιληφθῆναι· τὴν δὲ Κρίσιν ἐπισχεῖν, καὶ μηδὲν ἀποφήνασθαι, οὐθ' ὅτι τῇ γῇ οὐκ ἔνεστι τὸ κενὸν, οὐθ' ὅτι μεσημβρινὸς ὁ ἥλιος, οὐθ' ὅτι κινήσει ἀείτινι συνῆπται τὰ τῆς θερμότητος, καὶ μάλα ῥάδιον. Πολὺ γάρ τι ἐπὶ πολλῶν συντελεῖ εἰς κρίσιν τὸ βούλεσθαι· καὶ τὸ συνθέσθαι, ἢ διελεῖν τὰ πολλὰ παρ' ἡμῖν ἐστὶ κείμενον· ταύτητοι καὶ βίβλους ὅλας μεστὰς αἱρέσεων, καὶ κακοφροσύνης μετιόντι τῷ ὀρθοδόξῳ, ἢ ὀρθῶν δογμάτων τῷ κακοδόξῳ, οὔτ' ἐκείνῳ ἄντις προστριβείη δυσσέβεια ἐκ τῆς ἀναγνώσεως, οὐδὲ τούτῳ τὰ τῆς μελέτης εἰς εὐσέβειαν ἐπιλογισθήσεται. Νοητέον δὲ τὸ εἰρημένον, ἐφ' ὧν μάλιστα τὰ τῆς ἐποχῆς δοκιμάζεται. (§. σμθ'. σν'.). (1).

(1) Ὁ τὸ περὶ τοῦ Νοῦ συγγράψας ἡμῖν (Λώκι. Βιβλ. Δ'. Κεφ. ΙΖ'. §. 17.) μόνην ἀξιοῖ Κρίσιν ἀποκαλεῖν, τὴν διὰ προλαβούσης σκέψεως δόκησιν, τῆς μεταξὺ δυεῖν ἰδεῶν κατὰ συμφωνίαν, ἢ διαφωνίαν ἐγχωρούσης σχέσεως, δι' ἰδέας ἄλλης μεσιτευούσης μιᾶς, ἢ πλειόνων, ὧν ἡ πρὸς ἐκείνας ἀναφορὰ οὐ πάντῃ βεβαία, πιθανὴ δὲ, καὶ οἵα τὴν ψυχὴν εἰς συγκατάθεσιν ἐπισπάσασθαι. Τρία γὰρ εἴδη γνώσεως καταλέγει τάδε ἀπ' ἀλλήλων διαστείλας. Γνῶσιν Ἐποπτικήν· τὴν ἀντίληψιν τῆς τῶν ἰδεῶν σχέσεως τὴν ἀμέσως τελουμένην, εἰς ἣν ἀνάγονται αἱ καθ' ἡμᾶς ἐπὶ τῶν βεβαίωντε καὶ αὐτοπίστων γινόμεναι Ἐποπτικαίτε καὶ Ἐννοηματικαὶ ἀποφάνσεις (§. σμστ'.). Γνῶσιν Συλλογιστικήν· τὴν ἀντίληψιν τῆς τῶν ἰδεῶν συμφωνίας, ἢ διαφωνίας, διὰ μέσου βεβαίου· ὡς ἐπὶ τῶν δι' Ἀποδείξεως κατασκευαζομένων· οἷον ὅτι, αἱ τρεῖς τοῦ τριγώνου γωνίαι δυσὶν ὀρθαῖς ἴσαι. Καὶ τρίτον Γνῶσιν τὴν κατὰ Κρίσιν, ἣν ὑπόληψιν εἶναι βούλεται περὶ τὸ οἰκειοῦσθαι τὰς προληφθείσας ἰδέας, ἢ ἀλλοτριοῦσθαι, διάτινων πιθανολογιῶν, ὥσπερ εἴρηται. Ἐκ τούτων οὖν εἰσβαλεῖν ἐστὶν, ὅτι περὶ τὰ πιθανὰ κυρίως ἡ Κρίσις. Καὶ ταῦτα τῆς δεούσης προσοχῆς τε καὶ σκέψεως προηγησαμένης. Οὐ γὰρ οὐδὲ τὸ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσκέπτως τε καὶ εἰκῇ, καὶ οὐδενὶ σὺν λόγῳ ἐνδοῦναι, οὐδ' αὐτὸ κυρίως εἰπεῖν Κρίσις, ἅτε δὴ ἀκρίτως γινόμενον. Ταῦτα

§. τπή. Ἐπιςῆσαι γὰρ δὴ κἀνταῦθα πρᾶγγε ἂν εἴη, μὴ πᾶσαν κρίσιν ἐλευθέρας εἶναι βουλῆς ἐπιγέννημα· Οὐ γὰρ τὰς περὶ τὰ ἐναργέςατα, καὶ ἀσφαλέςατα φερομένας, (§. σμγ΄. κξ΄.), οὐδὲ μὲν δὴ τὰς περὶ τὰ πάντῃ ἀγνοούμενα, (§. σμβ΄.), καὶ παντελεῖ τῇ ἀσαφείᾳ συνειλημμένα. Ἐπ᾽ ἐκείνων μὲν γὰρ τὸ ἐπέχειν ἤδη ἀδύνατον ὄν, τὸ ἀποφαίνεσθαι παραυτίκα προσλαβόντας ἐςὶν ἀναγκαῖον. Ἐπὶ δὲ τούτων ἀναγκαῖον μὲν ἐςὶν ἐπέχειν, ἀποφαίνεσθαι δὲ ἀδύνατον. Οὕτως ἄρα ἰσχυρόν ἐςιν ἀλήθεια (1)· Ἐπειδὰν αὐτὴν μηδὲν προσπεσὸν νέφος κατασκιάζῃ, καὶ νοῦν τὸν λίαν ἀτεγκτότατον πρὸς ἑαυτὴν ἀνίησίτε, καὶ προσεφέλκεται· τοὐναντίον δὲ ἐν παραβύςῳ πῳ κειμένη, καὶ οὐδὲ βραχύτι προκύπτουσα, οὐδὲν ἂν οἷατε γένοιτο, συνθέσθαι καὶ ὁμολογῆσαι ποιεῖν, οὐδ᾽ αὐτὸν τὸν εὐπειςότατον. Οὐδεὶς γὰρ ἂν ἐπιεικῶς ἐνδοίη ποτὲ τὸν ἀριθμὸν τῆς ψάμμου περιττὸν εἶναι, οὐδ᾽ οὖν ἄρτιον· καίτοι θάτερον ἐκ πάσης ἀνάγκης ὄντα καὶ εἰδὼς, καὶ πειθόμενος.

τα γεμὴν καίπερ οὕτως ἔχειν καὶ αὐτοὶ πειθόμενοι, Κρίσιν ὅμως πλατυκώτερον ἀποκαλεῖν εἱλόμεθα, πᾶσαν ἁπλῶς Ἀπόφανσιν, τὴν διςσὰς ἰδέας συνάπτουσαν, ἢ διακρίνουσαν, κἂν ἐπὶ τῶν ἀναγκαιοτάτων εἴτε δι᾽ αὐτοπιςίας, ἢ καὶ δι᾽ ἀποδείξεως αὕτη περαίνηται· τοῦτο δὲ, ἐπείτοι γε οὕτως ὀνομάζεσθαι κοινῇ ἐξενίκησον. Ἡ δὲ Κρίσις οὕτω ληφθεῖσα τὴν ἰδεῶν ἡμῖν παράθεσιν σημανεῖ, ἣν ἔπειτα αἱ ἐκ τοῦ ἀμέσου ἢ ἐμμέσου, καὶ τοῦ ἀναγκαίου καὶ τοῦ ἐνδεχομένου, καὶ αἱ ἄλλαι διαφοραὶ, εἰς εἴδη παντοῖα ἀντιδιαςέλλουσι.

(1) „Οὕτως ἰσχυρόν ἐςιν ἀλήθεια, „ὥςε πάντων ἐπικρατεῖν τῶν ἀνθρωπί„νων λογισμῶν. Αἰσχ. κατὰ Τιμάρχ. Παρὰ Στωβ. Λογ. ιά.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ Σημείων Κρίσεως· ἤτοι περὶ Ἑρμηνείας, καὶ τοῦ Ἀποφαντικοῦ λόγου.

§. τπθ'.

Ὁ τῆς ἐνδιαθέτου Κρίσεως ἐξαγγελτικὸς ὢν προφορικὸς λόγος Ἑρμηνεία τῷ Ἀριστοτέλει προσείρηται, καὶ Ἀπόφανσις. Ὥσπερ οὖν οἱ ὅροι τῶν πρώτων ἐννοιῶν σημεῖα (§. σά. κζ'.) ἐτέθησαν, οὕτως ἡ Ἀπόφανσις προσφυῶς τῆς Κρίσεως ἑρμηνεία ὠνόμασται.

§. τή. Πολυώνυμος δὲ ἐστὶν, ὡς οὐ μονοειδὴς οὖσα τὴν χρῆσιν ἡ Ἑρμηνεία (1). Καὶ γὰρ, καὶ προτεινομένη μὲν, Πρότασις λέγεται· ἀντιτεινομένη δὲ, Ἔνστασις, ἢ Ἀπάντησις· ζητουμένη δὲ, Ζήτημα· Προκειμένη δὲ, ἵν' ἐξ αὐτῆς τὶ ἕτερον ἐπαχθῇ, Ἡγούμενον, καὶ κείμενον· Ἐπιφερομένη δὲ ἐκ προκειμένων τινῶν, Ἑπόμενον, ἢ Συμπέρασμα· Καὶ τιθεμένη δὲ ἐπὶ τῷ ἀποδειχθῆναι, Θέσις, παρὰ τοῖς ὕστερον· Παρὰ γὰρ τοῖς παλαιοῖς πολλαχῶς καὶ ἄλλως (2) ἐξείληπται τὸ τῆς Θέσεως. Ἐπὶ πάντων ἀλλ' οὖν τῶν καταλεχθέντων σημαινομένων, τοὔνομα κοινῇ ἀσπάζεται τὸ τῆς Ἑρμηνείας, καὶ Ἀποφάνσεως.

(1) „Ὡς γὰρ προτεινομένους αὐτοὺς „(τοὺς ἀποφαντικοὺς λόγους) ὑπὸ τῶν „συλλογίσασθαί τι βουλομένων τοῖς κοι„νωνοῖς τῶν λόγων, οὕτως οἱ παλαιοὶ „προτάσεις ἐπονομάζουσιν. Ἀμμών. εἰς τὸ περὶ Ἑρμην. Ὁ δὲ Βλεμμίδ. Λογικ. Ἐπιτομ. Κεφ. κζ'. „Πρότα„σις, καὶ Πρόβλημα, καὶ Ἀπόφαν„σις, καὶ Ἔνστασις, καὶ Συμπέρα„σμα, κατὰ μὲν τὸ ὑποκείμενον οὐδὲν „διαφέρει, κατὰ σχέσιν δὲ δενήνοχεν.

(2) „Τάς τε γὰρ ὑποθέσεις, Θέ„σεις πολλάκις προσαγορεύομεν. . . . „καὶ τὰς παραδόξους ὑπολήψεις τῶν „γνωρίμων τινὸς κατὰ φιλοσοφίαν. . . . „Καὶ τὰς ὁμολογίας, ἤτοι προτάσεις· „ὡς δὴ καὶ τὸ λεγόμενον παρὰ τοῖς „κοινοῖς ἀλληλογία, ἀναθέσθαι λέγο„μεν, καὶ τὸ ἀναπαλαῖσαι τὴν ὁμο„λογίαν. Καὶ τὰ ἐπιῤῥήματα τὰ θε„τικὰ καλούμενα, Θέσεις καλοῦσι τι„νές. . . Ἔτι Θέσεις καὶ τοὺς ὁρισμοὺς, „ὡς προϋποκειμένους τῶν ἀποδείξεων. . . „Καὶ ἔτι τούτου κοινότερον Θέσεις ἀξιοῖ „καλεῖν Ἀριστοτέλης, ἁπλῶς ἁπάσας „τὰς ἀμέσους ἀρχὰς τῶν Ἀποδεί„ξεων, τὰς ἀντιδιαιρουμένας τοῖς ἀξιώ„μασιν· οἷον τούς τε ὁρισμοὺς ὡς εἴρη„ται, καὶ τὰ αἰτήματα, καὶ τὰς ὑ„ποθέσεις, ἀποδείξεως μὲν ἤδη δεομέ„νας, ἄνευ δὲ ταύτης εἰλημμένας. „Ἀμμών. ἔνθ. ἀνωτ.

§. τμά. Ἔστι δὲ, ὡς Ἀριστοτέλης (1) ἡ Ἀπόφανσις, λόγος ἀληθείας, ἢ ψεύδους δεκτικός. Καὶ λόγος καταφάσκων τὶ κατάτινος, ἢ ἀποφάσκων τὶ ἀπότινος, ὧν τὸ μὲν τὰ παρεπόμενα τῇ Ἀποφάνσει, τὸ δὲ, τῶν εἰδῶν αὐτῆς τὰ ἄμεσα καὶ πρῶτα παρίστησιν. Ἀπτομένοις δὲ πρὸ τούτων καὶ τῶ ὑσιωδεστάτω, λόγος ἐστὶν ἡ Ἀπόφανσις προφορικὸς, τῆς ἐν τῇ ψυχῇ ἐνδιαθέτω Κρίσεως μιμητικὸς, καταφάσκων ἢ ἀποφάσκων, ἀληθεύων ἢ ψευδόμενος. Πρῶτον γὰρ αὐτῇ, καὶ εἰδοποιὸν, τὸ ἑρμηνεύειν τὸ ἐνδιαθέτως κριθὲν· σὺν ᾧ τὸ συμπίπτειν τὶ τινὶ, ἢ ἀπάγειν τι ἀπότινος· ἐξ ἧ τὸ ἀληθεύειν, ἢ ψεύδεσθαι· οἷον ὁ Φιλόσοφος ἐστὶν, ἢ ὁκ ἔστιν ἄνθρωπος· ὁ ἄνθρωπος ὁκ ἔστιν, ἢ ἐστὶν ἄνος. Ὃ δὴ κῆ τῶν κατὰ Ῥήτορας λόγων διέσησε τινὶ Ἀπόφανσιν· ἧς τῶν ὀρεκτικῶν σημαντικὲς γινομένης τῆς ψυχῆς παθημάτων (2) αἰνῆσι μὲν οἱ Φιλοσοφέντες, μόνων δὲ τῶν Ἀποφαντικῶν ἔχονται, δι' ὧν ἀλήθειάτις, ἢ ψεῦδος ἐκφέρεται. (3)

§. τμβ'. Μέρη μὲν ἓν τῆς Ἀποφάνσεως ἐστὶν, ἃ καὶ τὰ λόγε τὰ κυριώτατα εἴρηται (§. σβ'.) εἶναι, καὶ ἐμψυχότατα· τὸ Ὄνομα φημὶ (§. σγ'.), καὶ τὸ Ῥῆμα (§. σδ'.), ἤτοι ἡ πτῶσις, κατὰ τὲς παλαιοτέρες εἰπεῖν (4), καὶ τὸ κατηγόρημα· ὧν τὸ μὲν ὄνομα, ὡς οἷα βάσις ἐν τῷ λόγῳ ὑποβεβηκὸς, καὶ θεμέλιος, (§. αὐτ.) ἐκ ἀπεικότως ὑποκείμενον τοῖς διαλεκτικοῖς ἤκεσε, τὸ δέτοι ῥῆμα κατηγορέμενον, ὡς κατ' ἐκείνε ἀγορεύομενον, τετέσι λεγόμενον. Ἃ καὶ τὶ τάξιν ἀμεί-

(1) Ἐν τῷ περὶ Ἑρμ.

(2) Οἷος ὁ Θαυμασικὸς βαβαὶ τῆς δυνάμεως! Καὶ ὁ Περισατικὸς, φεῦ τῆς ἀθλιότητος! Καὶ ὁ Κλητικὸς, ὦ μάκαρ Ἀτρείδη κτ. Καὶ ὁ Προσακτικὸς, σιγᾶτ' Ἀχαιοὶ, σίγα πᾶς ἔσω λεώς. Καὶ οἱ κατ' ἐκεῖνον, ὅ, τε Ἀπαγορευτικὸς, κυάμων ἀπέχε· καὶ ὁ Παρακελευσματικὸς, δεῦρ' ἀνάβηθι κάτω· Καὶ ὁ Ἐρωτηματικὸς, ἢ πυσματικὸς, ἤνυσας; ποσσῖος πάρα; καὶ ὁ Εὐκλικὸς, ἢ Ἀρατικὸς, εἴθε γενοίμαν ἃ βομβεῦσα μέλισσα. ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος ὅς τις τοιαῦτα γε ῥέζοι.

(3) „Οἱ μὲν ἓν ἄλλοι ἀφείδωσαν· „Ῥητορικῆς γὰρ, ἢ Ποιητικῆς οἰκειοτέ„ρα ἡ σκέψις. ὁ δὲ Ἀποφαντικὸς τῆς „νῦν Θεωρίας. (Ἀρισ. περὶ Ἑρμ. „Κεφ. δ'.) Μόνον γὰρ τᾶτο τὸ εἶδος „τᾶ λόγε δεκτικὸν ἐστὶν ἀληθείας τε καὶ „ψεύδες, καὶ ὑπὸ τᾶτο τελᾶσιν αἱ Ἀ„ποδάξεις, ὑπερ ὧν ἡ Λογικὴ πᾶσα „πραγματεία τῷ Φιλοσόφῳ συντέτα„κται. (Ἀμμων. ὑπόμν. εἰς τὸ περὶ Ἑρμ.

(4) „Ἡ πρότασις δὲ ἐξ ὀνόματος, „καὶ ῥήματος συνέστηκεν, ὧν τὸ μὲν „πτῶσιν οἱ Διαλεκτικοὶ, τὸ δὲ κατη„γόρημα καλᾶσιν. Πλάτ. ὁ Πλάτων. Ζητήμ.

ἀμείβοντα ἐπὶ τῆς προτάσεως, σιωπᾷμείβει καὶ τιὼ κλῆσιν καθάπερ (§. σέ.) ἔιρηται. Οἷον ὁ Ἀριστοτέλης φιλοσοφεῖ· ὅς τις φιλοσοφεῖ ἀληθείας θηράτωρ ἐστί. Καλεῖται δὲ κοινῇ τῇ προσηγορίᾳ, καὶ πέρατα (§. σς.), καὶ ἄκρα, καὶ ὅροι τῆς Ἀποφάνσεως.

§. τιγ'. Οὐκ ἀεὶ δὲ τὸν Ἀποφαντικὸν λόγον ἐν σιωθέσει λέξεων πλειόνων ἔχειν ἐπάναγκες τὸ τῆς διανοίας αὐτοτελές. Πολλάκις γὰρ καὶ φωνὴ μία κρίσιν τελείαν ἐξήγγειλε, καὶ ἀπόφανσιν ἀκέραιον παρέχει ὁλοχερῆ· οἷον νοῶ, ἀγνοεῖς. Σαφὲς δὲ ὅτι τοιαῦτα πάντα τὰ ῥήματα, ὅσα μάλιστα πρωτοπροσωπεῖ, ἢ δευτεροπροσωπεῖ (1). Ἐπειδὴ γὰρ ἀσιώδες τῷ ῥήματι τὸ κατάφασιν δηλεῖν, ἢ τῇ προθέσει τὸ μορίῳ καὶ ἀπόφασιν, (ὅρα §. σδ'. τιὼ Σημ.), ἀδὲν ἐνδεῖ δήπου αὐτῷ πρὸς ἔκφανσιν Κρίσεως. Καὶ γάρ τοι καὶ τὸ κατηγορούμενον ἐν αὐτῷ ἐμφαίνεται, οἷον ἡ ἐνέργεια, ἢ τὸ πάθος, ἤτι ἕτερον, καὶ τὸ καθ' ὃ κατηγορεῖται, οἷον ἐγὼ, ἢ σὺ, ἢ ἐκεῖνος, εἰποθεν ἀλλαχόθεν καὶ τὸ τρίτον τῇ γνώσει διώρισαι. Τοιγαροῦν καὶ τὸ μὲν προσώπῳ ἐνεργείᾳ προκειμένῳ, τὸν Ἀποφαντικὸν λόγον ὡς μέρος πληρώσει τὸ κατηγόρημα, οἷον ὁ μαθητὴς ἥκει· ἐξυπακουομένῳ δὲ, καὶ ὅσα ὁλοχερὴς καθ' αὑτὸ διωρίσεται λόγος, καὶ πλήρης Ἀπόφανσις. Οἷον ἀναγινώσκω, περιπατῶ, ζῶ· Σιωπηλυγμένως μὲν γὰρ, ἀνελλιπῶς δὲ, κατ' ἐμὲ διὰ τέτων κατηγορεῖται, ἥτε ἀναίγνωσις, καὶ ὁ περίπατος, καὶ ἡ ζωή. Καὶ μανθάνεις, σὺ δηλονότι· Καὶ ὗει, βροντᾷ κτ., ἢ ἐν τοῖς ἔσι τῷ ποιεῖν τὰ τοιαῦτα ὑπὸ τῷ Θεῷ παραχθεῖσα δυνάμις (2).

(1) Ἡ κατ' αὐτὰ δὲ πρότασις μονολήμματος εἴρηται. Ὅρα Σεῖδ ὠ Λέξ. Λῆμμα.

(2) Οἱ ἐκ τῆς Στοᾶς ἀσύνθετον κατηγόρημα τὸ ῥῆμα εἰπόντες, λεκτὸν ἐλλιπὲς ἀπέδωκαν, πρὸς διαφορὰν τῶν αὐτοτελῶν, οἷα παρ' αὐτοῖς ἦν τὰ ἀξιώματα, τετέσιν αἱ προτάσεις. Δέον ἂν ἦν καὶ διὰ παραδείγματος τὸ ἐλλιπὲς τῶν κατηγορημάτων ὑποδεῖξαι, ὡς ἀναπάρτισον ἐχόντων τιὼ ἐκφοράν, οἷον τὸ γράφει (ἔφασκον), ἐπιζητᾶμεν γάρ, τίς; (παρὰ Λαερτ. ἐν Βίῳ Ζηνών. Κιτιέως.) Τὸ μέντοι ὠ πρώτῳ, ἢ δευτέρῳ προσώπῳ κατηγόρημα (ὡς γοῦν ἐκ τῆ ἐπενεχθέντος λόγε) ἐκ ἂν τοῖς ἐλλιπέσι συγκαταλέξαιαν. Γελοῖον γὰρ, εἴτις ἐμῆ εἰπόντος, ὅτε γράφω, ἐπιζητήσαι, τίς; Ἐσαι ἄρα ἡμῖν αὐτοτελῆ κατηγορήματα, τῶν ῥημάτων τὰ πρῶτα, καὶ δευτέρα προσώπα σημαντικά. Καὶ τὰ τριτοπροσωπᾶντα δὲ, ἐφ' ὧν διώρισαι. Ἀλλὰ γὰρ ὅτι τινὲς τῶν νεωτέρων, καὶ τὰ θέσεως

§. τγδ'. Ἐνθαντοι καὶ τιὼ πρότασιν διεῖλον εἰς τιὼ ἐξ ἑνὸς κειμένε, καὶ τιὼ ἐκ δύτερε προκειμένε, καὶ τιὼ ἐκ τρίτε προσκατηγορεμένε. Καὶ ἐξ ἑνὸς μὲν κειμένε, ἰῶ αὐτὸ πολλάκις σιωίησι τὸ ῥῆμα καθ' ἑαυτὸ ἐκφερόμενον, ὥσπερ εἴρηται· οἷον νοῶ· ἀναλυθὲν γὰρ, τοιῦτο τι σαφῶς λέγει, ὅτι ἐγὼ εἰμὶ νοῶν. Ἐκ δύτερε δὲ προκειμένε, ὰ ἢ πρὸς τῶ ἐνεργείᾳ ὑποκειμένω ἐπιφέρεται τὸ κατηγορέμενον· οἷον ὁ Ἀριστέλης ἀληθύει. Ἐκ τρίτε δὲ προσκατηγορεμένε, καθ' ἰῶ ἀνεπτυγμένως ἐκφέρεται τό, τε ὑποκείμενον, καὶ τὸ κατηγορέμενον, καὶ πρὸς δὴ τύτω, καὶ τὸ ἐξὶ ῥῆμα, ὅπερ ὡς ἥδη σιωάπλον τὰς ὅρες, καὶ Σιώδεσμος παρὰ τοῖς Διαλεκτικοῖς λέγεται. Καὶ συμπεριείληφε τοίνυν τὸ ῥῆμα ἐν μὲν ταῖς ἐξ ὑποκειμένε καὶ κατηγορεμένε, τὸν Σιώδεσμον, ἤτοι τὸ ΕΣΤΙΝ· ὃ καὶ Ἀρχοειδὲς ἐν τοῖς ῥήμασι διὰ τῦτο ἔλαχε καλεῖθαι, ὅτι εἰς αὐτὸ καὶ τιὼ ἰδίαν μετοχιὼ ἅπαν ῥῆμα πέφυκεν ἀναλύεθαι. Ἐν δὲ ταῖς ἐξ ἑνὸς κειμένε, καὶ τὸ ὑποκείμενον συνεμφαίνει διὰ τὸ πρόσωπον. Ἐξ ὃ καὶ κεῖνο πάρεξι σιωιδεῖν, τὶ ὅτι τῷ κατηγορεμένῳ σιωεπινοεμένε τὰ πολλὰ τῆ ὑποκειμένε, ἀδέποτε τύτῳ ἐκεῖνο σιωεξακύεται. Οὐ γάρ ὥσπερ τῷ ῥήματι καὶ τὸ πρόσωπον ὡρισμένως τὰ πολλὰ συμπαρίσαται, οἷον γράφω, ἀναγινώσκεις, ἅτωτοι καὶ τῷ ὑποκειμένῳ προσώπῳ ἐγὼ, Σὺ, κτ. ἐνέργειάτις, ἢ πάθησις, ἢ τὶ ἕτερον παρακολεθῶν σιωεπινοεῖται. Εἰδέποτε καὶ τῷ ὑποκειμένῳ, ἢ προσώπῳ, ἢ πράγματι ἀναγκαίως τι παροπηδῶν νοεμένῳ, ἢ λεγομένῳ ἐνθεωροῖτο, οἷον τῷ ἀνθρώπῳ φέρε τὸ λογικὸν, καὶ τὸ περιφερὲς τῷ κύκλῳ, ἀλλὰ πρῶτον μὲν, ἐχὶ καὶ τὸ τῆς καταφάσεως ἐνεπισημαίνεται, ἢ τῆς ἀποφάσεως, ὰ ᾧ ἡ Φύσις πᾶσα τῆς κρίσεως (§. τπδ'.)· Ἔπειτα δὲ καὶ πολλῶν καὶ ἄλλων σιωεπιθεωρεμένων παντὶ ὑποκειμένῳ παθῶν, ὁποῖον ἂν ἐξ αὐτῶν γένοιτο τὸ πρὸ τῶν ἄλλων κατηγορέμενον;

§. τγέ. Κατὰ τιὼ τῶν ῥημάτων δ' ἀλλοις (§. σδ'. Σημ.) σημειωθεῖσαν δυάμιν, καὶ ἐν αὐτῷ ἐχ ἥκιστα τῷ ΕΣΤΙ, καὶ

θέσεως ἐπιζήματα οἷον γραπτέον, λεκτέον, κτ. παραπλησίως προτάσεων δύναμιν ἔχειν φασὶ, τᾧθ' ἥκιστα ἡμῖν δοκεῖ. Συνείληπται γὰρ ὁ τέτοις ἡ τριπροσωπία, ὡς κἀπὶ τῶν ἀπαρεμφάτων· γραπτέον γάρ, ἤτοι ἐμοὶ, ἢ σοὶ, ἢ ἑτέρῳ τινὶ, διὸ ὡς ἐδεμίαν ἀφ' ἑαυτῶν διωρισμένην ὑποκειμένε ἔμφασιν ἔχοντα, τῆς τε ἀποφαντικῆς λόγε ἐκπίπτει δυνάμεως.

καίτοι ἀρχοειδεῖ ὡς εἰρηται (§ Ἀνωτ.) ὄντι, καὶ τῶν ἄλλων ἁπλουστέρῳ, διπλόϊν τινα θεωρητέον παρασυμβαίνουσαν. Καὶ γὰρ καὶ τοῦτο, ἐπὶ τῇ ἰσιώδει τῦ καταφάσκειν δυνάμει, καὶ ὕπαρξιν δηλῶν πολλάκις παραλαμβάνεται. Καὶ τότε δὴ ἐχὶ τὰ τῦ συνδέσμυ ἀ τῇ προτάσει πλυρεῖ, τὰ δὲ τῦ κατηγορήματος· οἷον χειμών ἐστι· τετέσιν ἐνέστηκεν. Ἔστι τὸ κενόν· ἤτοι ἀ τοῖς ἔσιν ὑπάρχει. Ὅτε καὶ τῦ ἀρχοειδῦς ἐκπίπτει, αὐτὸ δι' ἑαυτῦ, ὥσπερ δι' αὐτῦ τὰ ἄλλα, ἀναλυόμενον· οἷον ἐγὼ εἰμὶ· τετέσιν ἐγὼ εἰμὶ ὤν. (ὑπερεξηρήθω ἡ διὰ τῦ ἄρθρυ κατὰ τὴν Θεοπτείαν ἔμφασις· Ἐγὼ εἰμὶ Ο ΩΝ.) Ἔστι τὸ κενόν· ἤτοι ὑπάρχον ἐστί. Τοιγαρῦν τῇ μὲν ὑπαρκτικῶς τὸ ΕΣΤΙ νοητέον, οἷον ἔστι βότρυς· πέπειρος δηλονότι ἤδη ὑπαρχει. Τῇ δὲ συνδεσμικῶς, οἷον ὁ βότρυς ἐστὶν ἡδύς· ἔνθα τὸ ΕΣΤΙΝ ἐχὶ κατηγορηματικῶς τὴν ὕπαρξιν παρέφηνε τῆς ὁπώρας, προσκατηγορηματικῶς δὲ μεσιτεῦσαν, τὸ προσῆκον αὐτῇ, καίτοι μηδὲ τὴν ἀρχὴν ὑπαρχέσῃ, ἑαυτίσαν (1). Διὸ καὶ τῦ ῥήματος, ἢ μέρος, τῇ προτάσει παρεχομένῃ τὴν ὁλοχέρειαν, τὸ ΕΣΤΙΝ ἔτω προσκατηγορέμενον, ἔτε ῥῆμα κυρίως ἂν εἴη, ὡς ἐδὲ μέρος προτάσεως, ἀλλ' ἢ σύνδεσμος (2).

(1) „Οὐκ ὀρθῶ τῷ βλέμματι κατι„δεῖν ὁ Βλεμμίδης τᾶτομοι δοκεῖ, ἐν „οἷς φησὶν (Ἐπιτομ. Λογικ. Κεφ. κδ'.) „ὅτι καθ' αὑτὸ μὲν ἓν τὸ ἐσὶ διπλοῦν „ἔχει τὴν σημασίαν ὡς ῥῆμα, τὴν „ὑπαρκτικὴν καὶ τὴν χρονικήν. . . . „ὅταν δὲ προσιθέμενον τοῖς ὀνόμασιν „ὁμᾶ μετ' αὐτῶν ἐξετάζηται, μόνην „ἔχει τὴν χρονικὴν, ὡς ὅταν εἴπωμεν „Σωκράτης Σοφός ἐστιν. Εἴπερ γὰρ χρόνον ἐδήλε ἐν τοῖς τοιάτοις τὸ προσκατηγορέμενον ἐστὶ, συνεδήλε δήπε καὶ ὕπαρξιν· ἡ γὰρ ὕπαρξις τᾶ ἐν χρόνῳ. Καὶ τόγε ἐν χρόνῳ τινὶ θεωρέμενον, καὶ ὑπάρχει δήπε, ἢ ὑπάρξει, ἢ ὑπῆρξε, κατὰ τὴν ἐν τῷ χρόνῳ διαφοράν. ἡ γὰρ ὑπαρκτικὴ τῆς χρονικῆς σημασίας ἐστὶν ἀχώριστος. ὧν ἄρα τοῖς ὀνόμασι συνεξεταζόμενον τὸ ἐσὶ, χρονικὴν ἔχει τὴν σημασίαν, ἀλλὰ καθ' ἑαυτὸ μὲν, ὡς κατηγόρημα ἐν τῇ προτάσει κείμενον, ἀμφοτέρας ἔχει καὶ τὴν ὑπαρκτικὴν, καὶ τὴν χρονικὴν, μετὰ δὲ τῶν ὀνομάτων προσκατηγορέμενον, μόνην τὴν συνδεσμικὴν, τὴν δὲ χρονικὴν ἐδόλως. Δῆλον δὲ ἐπὶ ταῖς ἀναγκαίαις προτάσεσι μάλιστα, ἐν αἷς ἐσιῶδες τὸ κατηγορέμενον ἐστὶ, ταῖς ἀϊδίκ ἀληθείας ἐκφαντορικαῖς καλεμέναις, ὡς ἐφ' ὧν ἐδεὶς λόγος περὶ τᾶ πότε ἐστὶν, ἀλλ' ἢ μόνον περὶ τᾶ τί ἐστίν. οἷον ὁ βότρυς ἐστὶν ὁπώρα· ὁ κύκλος ἐστὶ περιφερὴς· ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ λογικός· ὁ Θεὸς ἐστὶν ἀγαθός· τὰ δὶς δύο ἐστὶ τέτταρα, τὶς γὰρ λόγος ἐν τάτοις περὶ τᾶ χρόνυ;

(2) „Τὸ μὲν μέρος τῆς ἀποφάν„σεως, ἢ ὄνομα πάντως, ἢ ῥῆμα ἐ„ναι χρή. ἐ μέντοι τὸ ῥῆμα πάντως „ἐστὶ τῆς προτάσεως μέρος, ὅταν μὴ „αὐτὸ

§. τυϛ΄. Οὐδὲν οὖν, ὃ μέρος ὁπωσοῦν καθίϛαται τῆς προτάσεως ἄλλο ῥῆμα, κυρίως σύνδεσμος ἔϛαι, εἰ μηδὲ τὸ ΕΣΤΙ τοιοῦτον, ὁπότε ὕπαρξιν κατηγοροῦν τοῦ ὑποκειμένου, ὡς μέρος ἐν αὐτῇ κεῖται (§. ἀνωτ.). Ταύτῃ τοι καὶ τῆς συνδεσμικῆς τοῦ προσκατηγορουμένου δυνάμεως ἀκριβῆ τὴν ἔννοιαν οὐκ ἐοίκασιν (1) ἐσχηκέναι, οἱ τὸ ἔχειν, καὶ τὸ δεῖν, ἢ ὀφείλειν, ἢ ποιεῖν, ἢ σκοπεῖν, κτ., τοῦ προσκατηγορήματος, ΕΣΤΙ, τὴν χρείαν ἔντισι προτάσεσιν ὑπειληφότες πληροῦν, καὶ διδάξαντες. Ἐπὶ γὰρ ἐκείνων ἑκάϛου, οὐχ ἁπλῶς ἡ σύνδεσις θεωρεῖται, ἀλλὰ καὶ τρόπος τις τοῦ κατηγορουμένου συνεμφαίνεται, καθ' ὃν τῷ ὑποκειμένῳ συνάπτεται, ἤτοι ὡς σχέσιν ἔχον, οἷον ὁ Πατὴρ ἔχει υἱόν· ἢ ὡς κτῆμα ἐκεῖνου ὄν, οἷον ἔχει οἶκον, ἢ ὡς ὀφειλόμενον αὐτῷ, οἷον ὁ προϊϛάμενος τῶν ὑπὸ χεῖρα προνοεῖν ὀφείλει· ἢ ὡς ἀποτέλεσμα αὐτοῦ, οἷον ἡ κίνησις θερμότητα γεννᾷ· ἢ ὡς τέλος, οἷον ὁ περιαυτολογῶν εἰς δόξαν βλέπει. Ἐν

„αὐτόθεν τοῦ ὑποκειμένου κατηγορῆται, „ὡς ἐνέργειαν, ἢ πάθος, ἢ ἁπλῶς ὕ„παρξιν, ἢ ἀνυπαρξίαν τοῦ ὑποκειμένου „σημᾶναι ὀφεῖλον, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ συν„αρμόσαι τὸ κατηγορούμενον τῷ ὑπο„κειμένῳ παραλαμβάνεται. Ἀμμών. εἰς τὸ περὶ Ἑρμ.

(1) Ὅτι τῷ ΕΣΤΙ μόνῳ τὸ τοῦ Συνδέσμου ἔργον ἄχρι τούτου κεκλήρωται, οὐκ ἐπαινεῖ ὁ νεώτερος Ῥιδιγέρος. (Ἐν τῷ περὶ Αἰσθ. Ἀληθ. καὶ ψευδ. Βιβ. Β. Κεφ. Α. Σημ. §. 12.) Ἀλλὰ καὶ δεινοπαθοῦντι ὅμοιος, ὅτι ἐντεύθεν (φησὶ) καὶ Λογικὴ, καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν Ἐπιϛημῶν, ὑπὸ τῇ τυραννίδι τοῦ Ἀριϛοτελισμοῦ τετρύχωνται. Ἀμέλειτοι τῶν μὲν ἐκ Μεταφυσικῆς (ὡς αὐτὸς) ἀφαιρέσεως προτάσεων, ἐν αἷς γένος, ἢ διαφορὰ, κτ. τὸ κατηγορούμενον, Σύνδεσμος ἐϛὶν ὁ ΕΣΤΙ, καὶ τὰ τούτῳ συνώνυμα· τῶν δὲ ἐκ Μαθηματικῆς, τὸ περιέχει, τὸ συμπληροῖ, τὸ ἐξισοῦται, τὸ ἔϛιν ἄνισον, ὅλον, μέρος, ἥμισυ, καὶ τὰ ὅμοια. Τῶν δὲ ἐξ Ἠθικῆς, ἐπὶ μὲν τοῦ κατὰ τὸ δίκαιον, τὸ ὀφείλει, καὶ τὰ συνώνυμα· ἐπὶ δὲ τοῦ κατὰ φρόνησιν, ἐὰν μὲν περὶ τῶν μέσων ὁ λόγος, τὸ καθήκει, καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἐὰν δὲ περὶ τοῦ τέλους τὸ βούλεται, καὶ τὰ παραπλήσια. Τέως δὲ τῶν ἐκ τῆς Φυσικῆς, τὸ ποιεῖ, ἢ παράγει, τὸ γεννᾷ κτ. τὰ μὲν δηλ. ἐπὶ τῆς ἁπλῶς ὑπάρξεως, καὶ ἐπὶ τῶν ὁμωνύμων λεγομένων αἰτιατῶν, τὸ δὲ ἐπὶ τῶν συνωνύμων. Οἷς δὴ καὶ πέμπτον εἶδος Συνδέσμων συγκαταλέγει, τῶν ἐκ τῶν τρόπων (§. 14,) περὶ ὧν ἐροῦμεν ἐν τοῖς ἑξῆς. Ἀλλὰ γὰρ ἡμεῖς τοὺς οὕτω δόξης ἔχοντας, δεῖξαι πρῶτον ἀξιώσομεν, τὸ μηδὲν ὅλως ἐπὶ τῶν κατηγορουμένων τὰ τοιαῦτα ῥήματα ἐπιῤῥεῖν· μόνην δὲ ψιλὴν, ἁπλουϛάτην, εἰλικρινῆ τῶν ὅρων ἐμφαίνειν τὴν συνάφειαν, ὃ τοῦ ἐν τῇ προτάσει συνδέσμου τὸ ἔργον ἐϛίν (§. τυε. τυϛ.). Εἰς ὃ δὲ τοιοῦτοτι δειχθῆναι οὐχ οἷόντε, οὐδὲν ὡς ἐκ τοῦ προσκατηγορουμένου ΕΣΤΙ τὸν Ἀριϛοτελισμὸν αἰτιασόμεθα, ὡς κώλυμα τῇ τῶν Ἐπιϛημῶν ἐπιδόσει γενόμενον.

Ἐν οἷς ἐχ ὁ ὑὸς, ὁ οἶκος, ἡ πρόνοια, ἡ θερμότης, ἡ δόξα, ἐσὶν ἁπλῶς τὰ κατηγορήματα, μέρη δὲ τῶν κατηγορεμένων καὶ ἡ χέσις, ἡ κτῆσις, τὸ ὀφειλόμενον εἶναι, τὸ αἰτιατὸν, τὸ τέλος, τὰ τοῖς ῥήμασιν ἐμφαινόμενα. Διὸ ἐδὲ τὰ ῥήματα ταῦτα συνδέσμους εἶναι ῥητέον, ὡς μέρη ἐπιδήλως τῶν προτάσεων καθιςάμενα.

§. τγζ. Οὐκ ἀεὶ δὲ ἐπὶ τῶν προτάσεων ἀμεταθετον τιὼ τάξιν τῶν φωνῶν ἐπιζητεῖν χρὴ· ὡς ἡγεῖσθαι μὲν ἐπὶ πάσαις τῶν ὅρων τὸν ὑποκείμενον, ἐπιφέρεσθαι δὲ τὸν κατηγορέμενον, παρεμπίπλειν δὲ τέτων μεταξὺ, αἷς ἂν ἐγχωροίη, τὸν Συνδεσμον. Τὰ πολλὰ γὰρ ἀθετεῖται ἡ τάξις, ἄλλοτε ἄλλως τῷ λόγῳ συνεπιπλεκομένων· οἷον παντὶ πέπρωται θανεῖν. Πολλῶν κακῶν ἐπικάλυμμα ἐσὶν ὁ πλῆτος. Πρίων ψυχῆς ὁ φθόνος. Ἀλλ' ἐδὲν ἔργον καὶν τέτοις διαγιγνώσκειν τιὼ ἑκάςε σημασίαν, ὁπὼς ποτ' ἂν θέσεως, ἢ τάξεως ἔχοιτο, ἐφιςάντας ὁποῖον τὸ ἀντὶ βάσεως τῷ λόγῳ κείμενον, καθ' ὃ ἢ ἀφ' ὅτι λέγεται· ὁποῖον δὲ καὶ τὸ λεγόμενον· καὐτίνι ἡ τῦ συνδέειν τὰ ἄκρα ἔνεσι δώναμις.

§. τγή. Τέως δὲ καὶ Ἀποφάνσεις φέρονται τίνες, ἐν αἷς τὸ αὐτὸ ὑποκειται καὶ κατηγορεῖται· ὡς ἐν τῷ ταυτολογεῖν ἐχέσας τὸ ἀναντίῤῥητον, διὰ τὸ κενῆς τερθρείας δοκεῖν ἐμπιπλᾶν τὸν λόγον, τῶν Διαλεκτικῶν τινὲς παραγράφεσιν· οἷον τὸ ζῶον ἐσὶ ζῶον· ὁ κύκλος κύκλος. Ταυτολογέσας δέ τινες τῶν Σχολασικῶν ἐκάλεσαν, καὶ τὰς ἐπὶ Θεῦ ταύτας, ἡ παντοδυναμία ἐσὶ σοφία, καὶ ἀνάπαλιν, ἐκ δύλογως οἶμαι τὰ τῇ ὑπερτάτῃ καὶ ὑπερβσίῳ Οὐσίᾳ συγχέοντες ἐπιθεωρέμενα, ὧν ἐ μίαν, ἐδὲ τιὼ αὐτιὼ, ἀλλ' ἐννοίας φέρομεν μακρῷ διαφορωτάτας. Ταυτολογέσας δὲ, ἢ μᾶλλον ταυτοδωαμέσας αὐτοὶ καλέσομεν, ἐφ' ὧν τὸ ὁρισθ ὡς ὑποκειμένε κατηγορεῖται ὁ ὁρισμὸς, ἢ ἀνάπαλιν· οἷον ὁ ἄνθρωπος ἐσὶ ζῶον λογικόν. Τὸ λογικὸν ζῶον ἐσὶν ἄνθρωπος. Κεῖται γὰρ ἐν αὐταῖς συνεπτυγμένως ἐν θατέρῳ τῶν ὅρων, ὅ,τι ὁπότε ἀνεπτυγμένως διὰ θατέρε ἐκφέρεται.

ΚΕΦΑ-

ΚΕΦ. ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ Ἐιδῶν παντοίων Προτάσεων.

§. τυθ'.

Τῶν προτάσεων, ὡς ἐξ αὐτῶν τῶν ἐνδιαθέτων Κρίσεων (§. τπδ'.), ἃς ἑρμηνεύειν ἔλαχον (§. τυά.), τῆς διαιρέσεως ληφθείσης, αἱ μὲν εἰσὶ Καταφατικαὶ, αἱ δὲ Ἀποφατικαὶ· ὡς δὲ ἐκ τȣ̃ παρεπομένȣ τῇ καταφάσει, καὶ ἀποφάσει, συμφώνως τε καὶ κατὰ τὸ δέον τοῖς πράγμασιν, ἢ μὴ, γινομέναις, αἱ μὲν ἀληθεύȣσαι, αἱ δὲ ψευδόμεναι. Ὡς εἶναι μὲν τὴν πρώτην τῶν διαιρέσεων, κατὰ τὴν τȣ̃ Ἀποφαντικȣ̃ λόγȣ ȣ̓σίαν· εἶναι δὲ τὴν δευτέραν κατὰ τὸ ποιὸν· τὶ γὰρ ἐςὶν Ἀπόφανσις; Κατάφασις, ἢ Ἀπόφασις· ὁποία δὲ ἑκατέρα; ἤτοι ἀληθὴς, ἢ ψευδής (1).

§. υ'. Ἐκ δὲ δὴ τῆς ὕλης, ὡς φασὶν (2), ὅπερ ἐςὶν, ὡς ἐκ τῆς τῶν ὅρων πρὸς ἀλλήλȣς σχέσεως, αἷς μὲν ἀναγκαία τε καὶ ἀπαραίτητος ἡ τȣ̃ κατηγορȣμένȣ πρὸς τὸ ὑποκείμενον οἰκειότης ἐςὶ καὶ συνάφεια, ἐν ὕλῃ αὗται ἀναγκαίᾳ, καὶ ἀποφάνσεις ἀναγκαῖαι ἀκȣ́ȣσιν. Εἰσὶ δὲ τοιαῦται, αἱ τὰ ȣ̓σιώδη κατηγορȣ̃σαι πᾶσαι, καὶ ἄλλως ἔχειν μὴ ἐνδεχόμενα· οἷον ὁ ἄνθρωπος ἔςι ζῶον, ἔςι λογικὸν, ἔςι γελαςικόν. Ἐνδεχόμεναι δὲ, καὶ ἐν ὕλῃ ἐνδεχομένῃ, αἷς παρεῖναι μὲν δηλȣ̃ται, ὃ καὶ ἀπεῖναι δυνατὸν τȣ̃ ὑποκειμένȣ· ἀπεῖναι δὲ, ὃ καὶ παρεῖναι τȣ́τῳ ἐνδέχεται· τοιαῦται πᾶσαι αἱ τῶν συμβεβηκότων κατηγορȣ̃σαι ὅσα χωριςὰ, ἢ ἀχώριςα, οἷον ὁ ἄνθρωπος καθεύδει, βαδίζει, σιμὸς ἐςὶν, ἢ γρυπὸς κτ., ἃ δὴ καὶ τῶν ἐνδεχομένων ἐςὶν ἐπίσης, καὶ ὁπότερ' ἔτυχεν εἶναι λέγεται· πρός τε τὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, οἷον τὸ πενταδάκτυλον τὸν ἄνθρωπον εἶναι, καὶ τὰ ὡς ἐπ' ἔλαττον, οἷον τὸ ἑξαδάκτυλον γεννηθῆναι, ταύτῃ γε διαφέρειν

(1) Τόγε μὴν καταφάσκειν, ἢ ἀποφάσκειν, ἐπὶ τὸ ποιὸν ἀνάγεσθαι ἐκράτησε τῶν προτάσεων.

(2) „Ταύτας δὲ τὰς σχέσεις κα„λȣ̃σιν, οἷς ἐμέλησε τῆς τȣ́των τε„χνολογίας, τῶν προτάσεων, ὕλας. „Καὶ εἶναι αὐτῶν φασὶ, τὴν μὲν ἀ„ναγκαίαν, τὴν δὲ ἀδύνατον, τὴν δὲ „ἐνδεχομένην. Ἀμμών. εἰς τὸ περὶ Ἑρμην.

φέρειν εἰρηται, ὅτι τῶν μὲν φασὶ (1) παραίτιος ἡ προαίρεσις μάλιστα, τῶν ἐπίσης· τῶν δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φύσις, καὶ τέχνη· τῶν δ' ὡς ἐπ' ἔλαττον ἡ τύχη καὶ ταὐτόματον, τὰ διάκενα τῶν ὀνομάτων, δι' ὧν δηλῆται ἡ τῆς ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἀγνοίας ἀχήμων ἐξομολόγησις. Ἀδιώατοι δὲ, καὶ ἐν ὕλῃ ἀδιωάτῳ αἱ Ἀποφάνσεις, ὧν οἱ ὅροι εἰσὶν ἀντιπάσχοντες, καὶ ὑπ' ἀλλήλων ἀνατρεπόμενοι. Οἷον ἡ ἀλήθεια ἐστὶ ψεῦδος· ὁ κύκλος ἐστὶ τετράγωνος (2). Ἔνθα σημειωτέον εἶναι καὶ πρότασιν ἐν ὕλῃ ἀναγκαίᾳ μὲν, μὴ ἀναγκαίαν δὲ, ἀλλ' ἀδιώατον. Καὶ ἐν ἀδιωάτῳ μὲν, μὴ ἀδιώατον δὲ, ἀλλ' ἀναγκαίαν. Τοιαῦται δὲ ἐπὶ ὕλης ἀναγκαίας τε καὶ ἀδιωάτου αἱ ἀποφάσκουσαι.

§. υά. Τῷ δὲ δὴ λόγῳ τῆς ποσότητος διαιρεῖται ἡ πρότασις εἰς τὶ καθόλε, καὶ τὶ ἐπὶ μέρους, καὶ τὶ καθ' ἕκαστα, ὡς ἂν ἐκτάσεως (§. σί.) ἔχοι τῶν ὅρων ὁ ἐν αὐτῇ ὑποκείμενος. Τὶ δ' ἔκτασιν σαφῶς τὰ πολλὰ παρισῶσιν οἱ λεγόμενοι (§. σθ'.) προσδιορισμοί. Τὸ γὰρ ὑποκειμενε προσδιορισμῷ καθόλε συμφερομένε, καὶ ἡ πρότασις καθόλε ἀποφανεῖται· μερικῷ δ' ἐπὶ μέρους, ἀλλ' ἀορίστως. Ἀπροσδιορίστε δὲ ὄντος, καὶ ἀτομικοῦντι, ἢ κατὰ κυριωνυμίαν, ἢ δι' ἀντωνυμίας, ἢ ἄλλως ὁπωσῦν, σημαίνοντος, ἡ Ἀπόφανσις Ἀτομικὴ ἔσαι, καὶ καθ' ἕκαστα, καὶ δι' ὅλε ὡρισμένη (3). Ἐὰν δὲ προσδιορισμῷ μὲν ἀμοίρον

(1) Ὅρα Ἀμμών. εἰς τὸ περὶ Ἑρμ. Καὶ Βλεμμίδ. Λογ. Ἐπιτομ. Κεφ. κή. Ἔνθα ἐπισημειοῦ, ὡς τὶ ἐνδεχομένῳ ὕλῃ εἰς δύο Ἀριστοτ. διαιρεῖ. „Εἴτε τὶ ἐκβεβηκεῖαν, „ᾗ ὀνομάζει ὑπάρχουσαν, καὶ εἰς τὶ „μέλλουσαν, ᾗ καὶ κυρίως ἐνδεχομέ„νῃ φησί.

(2) Ἄλλως δὲ ὁ Ἀριστοτ. τὰς μὲν ἀναγκαίας καὶ Ἀποδεικτικὰς ἀξιοῖ καλεῖν· τὰς δὲ ἐνδεχομένας, Διαλεκτικὰς· τὰς δὲ ἀδυνάτας, Σοφιστικάς. Ἀποδεικνύντες γὰρ ἐπισημόνως, ἀναγκαίαις ἀποφάνσεσι χρώμεθα· εὐδόξως δὲ διαλεγόμενοι, ταῖς ἐνδεχομένας· Σοφιστεύοντες δὲ, τὰς ἀδυνάτας παραπαίγομεν.

(3) Ὀρθῶς ὁ Θεόφραστος τὶ μὲν καθ' ἕκαστα ὡρισμένῃ καλεῖ, τὶ δὲ μερικὴ ἀόριστον. (παρ' Ἀμμων. εἰς τὸ περὶ Ἑρμ.) Κινεῖται δέ τι ζητημάτιον παρὰ τοῖς ὕστερον, πότερόν ποτε ταῖς καθόλε ἀποφάνσεσι τὰς καθ' ἕκαστα δίκαιον συναριθμεῖν, ἢ ταῖς κατὰ μέρος; πρὸς ὅ, τις ἂν φαίη, ὡς ἀδετέρᾳ, ἐπεὶ καὶ ἑκατέρας διαφέρει τῷ εἴδει. Πρὸς μέντοι τὶ χρῆσιν ἀφορῶσι, ταῖς καθόλε συγκαταλεκτέον (φασὶν) ὅτι ἅπαν ὅσον σημαίνειν πέφυκε τὸ ἐν αὐταῖς ὑποκείμενον, ὥσπερ καὶ ταῖς καθόλε, ἀνελλιπῶς λαμβάνεται, συνολῆς ἄνωθ. Διὸ καὶ ἐν τοῖς Ἐνθετικοῖς τῶν Συλλογισμῶν, κατὰ τὰς καθόλε ᾠθέτως ἔχασι. (Τέχ. τῆ Νοῆν Μέρ. Β. Κεφ. γ'.)

ἄμοιρον ἢ τὸ ὑποκείμενον, ἀορισαῖνον δὲ, ἄλλοτε ἄλλως, ἡ τῆς προτάσεως ποσότης κατὰ τὰ ἀλλαχῆ εἰρημένα (§. σλ΄.) ἐπικριθήσεται.

§. υβ΄. Ταῖς ἓν ἔτω ποσότητος ἐχέσαις, καὶ τῆς ἀπὸ τὲ καταφάσκειν, ἢ ἀποφάσκειν πρωτίσης διαφορᾶς (§. τιθ΄.), ἢ ὡς λέγειν εἰώθασι τῆς ἀπὸ τὲ ποιὲ, συναναπεκραμένης, τὰ εἴδη τῶν ἀντικειμένων ἀποφάνσεων ἀνακύπτει, ἥτε ἐπισημειωμένη τῷ φωνήεντι Α, καθόλε ἔσα καταφατικὴ, οἷον πᾶς ἄνθρωπος λογικός. Καὶ ἡ τῷ Ε, καθόλε ἀποφατικὴ, οἷον ἐδεὶς ἄνθρωπος ἐςὶ λίθος. Καὶ ἡ τῷ Ι, ἐπὶ μέρες καταφάσκεσα, οἷον τὶς ἄνθρωπος ἐςὶ φιλόσοφος. Καὶ ἡ ἐπὶ μέρες ἀποφατικὴ ἡ τῷ Ο, οἷον ἐ πᾶς ἄνθρωπος ἐςὶ δίκαιος. Καὶ ἡ ἀτομικὴ καταφατικὴ, οἷον ὁ Πλάτων Μωσαΐζει. Καὶ ἡ Ἀποφατικὴ, οἷον Ἐπίκερος ἐ φιλόσοφεῖ. Ἃς ἐδὲ φωνήεσιν εἰώθασι παρασημειῶν, τῆς χρείας ἥκισα ἀπαιτέσης. Καὶ ἡ ἀπροσδιόριςος, καθόλε μὲν καταφάσκεσα, τὸ τρίγωνον ἐςὶ τρίπλευρον. Καθόλε δ' ἀποφάσκεσα, ὁ κύκλος ἐκ ἔςιν δυθύγραμμος· ἢ ὡς τὰ πολλὰ, ἢ ὡς ἐπ' ἐλατ̃ον, καὶ ἐν μέρει. (§. σλ΄.) (1).

§. υγ΄. Καὶ ἀπὸ τὲ ὡρισμένε δὲ, ἢ τὲ ἀορίςε (2) τῶν ὅρων (§. σή.), αἱ μὲν τῶν Ἀποφάνσεων εἰσὶν ὡρισμέναι, ὧν ἄμφω οἱ ὅροι θετικοί. Αἱ δὲ ἀόριςοι, ἐφ' ὧν ὁ ἕτερος τῶν ὅρων, ἢ καὶ ἄμφω ἀοριςαίνεσιν (3). Ἀόριςος ἓν, ὡς μὲν ἐκ τὲ ὑποκειμένε,

(1) Σημειωτέον ὅτι τὰς μὲν καθόλε προσδιωρισμένας, Καθόλε ὡς Καθόλε ὁ Ἀρις. (ἐν τῷ περὶ Ἑρμ̃ν.) χαίρει ἀποκαλῶν, ὡς ἑκατέρωθεν δηλονότι ἔκ τε τὲ ὑποκειμένε ὅρε, καὶ ἐκ τὲ προσδιορισμ̃ καθολικὸν ὁμένας. Τὰς δὲ Καθόλε ἀπροσδιορίςες, Καθόλε ὡς μὴ Καθόλε· „διὰ τὸ μὴ περι„κεῖθαι ἐπ' αὐτῶν τῷ Καθόλε ὑποκεί„μένῳ τὰς καθόλε προσδιορισμὰς. ὡς ὁ Ἀμμών. ἐνταῦθα φησί. Τὰς δὲ καθόλε μὲν καθ' ἑαυτὸν ἐχέσας τὸν ὑποκείμενον ὅρον, συνεπόμενον μήτοι διὰ τὲ ἐπὶ μέρες προσδιορισμ̃, Καθόλε ὡς μερικάς. (ὡς ὁ Βλεμμίδ. Κεφαλ. κή.)

(2) „Οὐ ταυτόν ἐςιν ὡρισμένον, „ἢ ἀόριςον ὄνομα λέγειν (δῆλον δ' αὐ„τόθεν ὡς ἐδὲ πρότασιν.) καὶ διωρι„σμένον, ἢ ἀδιόριςον. Τὰ μὲν γὰρ „πρότερα ποιεῖ τὸ ἀρνητικὸν μόριον „προσκείμενον τοῖς ὀνόμασιν, ἢ μή, „τὰ δ' ὕςερα οἱ προσδιορισμοί. (Ἀμμών. εἰς τὸ περὶ Ἑρμ̃ν.)

(3) Τὰς Ἀορίςες, ἐκ μεταθέσεως, παρὰ Θεοφράςε λαβόντες, οἱ ἐκ τὲ περιπάτε ἐκάλεσαν· γίνονται γὰρ ἐκ τῶν ὡρισμένων μεταθέσει τὲ ἀρνητικ̃ μορίε. Τάτε γὰρ οἰκεῖος ὁ τόπος, ἐπὶ μὲν τῶν ἐν δευτέρᾳ προσκειμένᾳ (§. τιθ΄.) ἀμέσως κεῖθαι πρὸ τὲ ῥήματος, οἷον ἡ γῆ ἐ κινεῖται. ἐπὶ δὲ τῶν

κειμένῳ, τὸ μὴ ἄρτιον ἐλλείπει· ὡς δὲ ἐκ τῆ κατηγορεμένῳ, τὸ ξύλον ἐστὶν ὁ λίθος· ὡς δ' ἐξ ἀμφοῖν, ὁ μὴ ἄνθρωπος ἐστὶν ὁ γελαστικός. Δεῖ δ' ἐπὶ τούτων τὸ μόριον, ἀμέσως τῷ ὑποκειμένῳ, ἢ κατηγορεμένῳ προσκεῖσθαι, ἵνα σώζηται τὸ τῆς ἀορισίας. Τῷ γὰρ συνδέσμῳ, ἢ τῷ προσδιορισμῷ τῆς ἀρνήσεως συμφερομένης, ἢ καὶ τῷ τρόπῳ εἰ τύχοι, ἐὰν ἡ πρότασις τῶν μετὰ τρόπου ᾖ, περὶ ὧν ὕστερον, ἐκ ἀόριστος ἡ πρότασις ἔσαι, ἀλλ' ἀποφάσκουσα.

§. υδ'. Παραπλησίως δὲ τῆ ἑτέρᾳ τῶν ὅρων, ἢ καὶ ἀμφοῖν στερητικῶν ὄντων (§. σή.), ἡ ἐξ αὐτῶν πρότασις στερητικὴ λέγεται. Καὶ ἀπὸ μὲν τῆ ὑποκειμένου, οἷον ὁ ἄδικος ἀ κατορθοῖ. Ἀπὸ δὲ τῆ κατηγορεμένου, ὁ δίκαιος ἐστὶν ἀνόθωτος. Ἐξ ἀμφοῖν δὲ, ὁ ἄδικος ἐστὶν ἄφρων. Διανυσχάσι δὲ τῶν Ἀορίστων αἱ Στερητικαὶ, ὅσα καὶ οἱ ἐν αὐταῖς ὅροι. Ὁ μὲν γὰρ Ἀόριστος ὅρος, κατὰ πάντων κατηγορεῖται παρεκτὸς τῆ αἰρομένου· ὁ δὲ Στερητικὸς, κατὰ τῶν δεκτικῶν τῆς ἕξεως, ἢ τῆς δυνάμεως, ἢ ἄλλης ὁποιασοῦν διαθέσεως, ἧς ἔτυχεν ἀμοιρήσαντα (§. αὐτ.).

§. υε. Καὶ ἐκ τῆς κατὰ χρόνον δὲ διαφορᾶς εἴδη προτάσεων διαειλεται, ἡ ἐπὶ τῆ παρωχηκότος, ὁ Μεσίας ἦκεν· ἡ ἐπὶ τῆ ἐνεστῶτος, οἷον γράφω· ἡ ἐπὶ τῆ μέλλοντος, ἢ τῆ ἐσομένου (1), οἷον ὁ μαθητὴς ἔσαι διδάσκαλος, ὁ Ἀντίχριστος ἥξει. Ἐν οἷς ἐπισημειωτέον, ἢ τὰς παρὰ τὸ ἐσιῶσες καὶ ἀναγκαίου (§. υ'.) τῆς τῶν ὅρων σχέσεως, ἀϊδίε ἀληθείας (§. τυέ. Σημ.) λεγομένας εἶναι ἐκφαντορικὰς, ὡς κατὰ πᾶσαν χρόνε διαφορὰν τ' ἀληθῆς ἀποφαινομένας. Οἷον ὁ Θεὸς ἀγαθὸς καὶ ἰῶ, καὶ

τῶν ἐκ τρίτε προσκατηγορεμένε, ἀμέσως πρὸ τῆ συνδέσμε. οἷον ἡ γῆ ἐκ ἔστι κινεμένη· ὡς εἴγε τῆς τοιᾶσδε μετασαίη Χώρας, ἢ καὶ τῷ ὑποκειμένῳ, ἢ τῷ κατηγορεμένῳ ἅλλως μετὰ τὸ ἐστὶ προσαφθείη, ἡ πρότασις τότε ἔσαι ἐκ μεταθέσεως ἐκ ἀποφάσκουσα, ἀλλ' ἀορισᾶσα. οἷον ἆρ' ἡ γῆ κινεῖται· τόποῖον δὲ δή; ἡ γῆ ἐστὶν ἀ κινεμένη, τί δαί; πᾶν ὁτιοῦν, ἢ ταῦτα. (§. σή.) Ἄλλοι δὲ (Ἀμμ. εἰς τὸ περὶ Ἑρμῆν.) ἐκ μεταθέσεως φασὶν αὐτὰς ἀποκαλέσαι τὸν Θεόφραστον, ὅτι μετατέθεται αὐτῶν ἐν τῷ Διαγράμματι ἡ τάξις κατὰ τὴν πρὸς τὰς ὡρισμένας ἀντίθεσιν, περὶ ἧς ἡμεῖς ἐν οἰκείῳ τόπῳ.

(1) Ἄλλο γάρ ἐστὶν, ὡς αὐτὸς Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς περὶ Γεν. καὶ Φθορ. διορίζεται, τὸ μέλλον παρὰ τὸ ἐσόμενον. „Καὶ τὸ μὲν ἐσόμενον τὸ „πάντως ἐκβησόμενον σημαίνει. . . Τὸ „δὲ μέλλον, τὸ ἐκβιᾶσαι, καὶ μὴ ἐκ„βιᾶσαι δυνάμενον. Ἀμμων. εἰς τὸ περὶ Ἑρμῆν.

καὶ ἔστι, καὶ ἔσαι. Καὶ περιφερὴς ἀεὶ ὁ κύκλος. Καὶ ἐκ ἔστιν ὅτε λογικὸν ἐκ ἔστιν ὁ ἄνθρωπος.

§. υϛ'. Παρεισάγονται δὲ τὰ πολλὰ ἐπὶ τῶν Προτάσεων καὶ φωναί τινες, δι' ὧν ἡ τῆς Κρίσεως ἐμφαίνεται δύναμις, καὶ τὸ σιώτονον, ἢ ὑφειμένον τῆς ἐν αὐτῇ συγκαταθέσεως ἐκδηλᾶται· ὡς ὅτε φαμὲν, σαφῶς ὁ ἄνθρωπος ἐσὶ ζῶον κοινωνικόν. Σχεδὸν ἐπιζήμιον ὁ πλᾶτος. Πάντῃ τυφλὸς ὁ τύφος. Μανία ἀντικρυς ὁ ἔρως. Καλᾶνται δὲ αἱ ἕτως ἔχουσαι Προτάσεις μετὰ τρόπε, μυριαχῶς μὲν ποικιλόμεναι (1), κατὰ τὰς ἐν τῷ νόειν, ἢ ἀναδόειν τᾶ Κριτικᾶ ἐπιτάσεις τε καὶ ἀνέσεις, εἰς τρεῖς δὲ ἢ τέτλαρας ἀναγόμεναι, ἐφ' ὧν οἱ ἐπιφερόμενοι τρόποι Ἀναγκαίως, Ἐνδεχομένως, Δωνατῶς, Ἀδωνάτως, ταῖς τῆς ὕλης (§. ύ.) ἀκολεθᾶσι διαφοραῖς. Εἰσὶ δὲ αὗται, ἤτοι τῶν τρόπων Ἐπιρρηματικῶς ἐνφερομένων, ἀναγκαίως ὁ ἄνθρωπος ἐσὶ λογικὸς· ἐνδεχομένως πάνεται· ἢ καὶ Κατηγορικῶς, οἷον δυνατὸν τὸν ἄνθρωπον πλετῆσαι· ἀδωνάτων κορεθῆναι.

§. υζ'. Ἐπὶ τῶν τοιᾶτων σημειωτέον Α. ὅτι τῶν τρόπων ὁ μὲν Ἀναγκαίως τιὼ οἰκειάντε καὶ καταλλήλων χώραν ἔχει, ἔνθα ἕτως ὑπάρχειν τὸ κατηγορέμενον τῷ ὑποκειμένῳ νοεῖται, ὡς ἀδωνάτον εἶναι μὴ ὑπάρχειν· ὁ δὲ Ἐνδεχομένως, ἐφ' ὧν ὑπάρχει μὲν, δωνατὰι δὲ ὁμως, καὶ μὴ ὑπάρχειν. Ὁ δὲ Δωνατῶς, ἐφ' ὧν ἐχ ὑπάρχει μὲν, ἐκ ἀδωνατεῖ δὲ, καὶ ὑπάρχειν· ὃς Ἰσοδωναμεῖ πολλάκις καὶ τῷ Ἐνδεχομένως, ὁλοχερέτερον δέποτε, καὶ ἐπὶ τὸ ἀναγκαῖον (2) ἐκλείνεσαι. Β. Ὅτι ὁ μὲν ἀναγκαίως τῷ πᾶς προσδιορισμῷ ἰσοδωναμεῖ· ὁ δὲ ἀδωνάτως, τῷ οὐδείς· ὁ δὲ ἐνδεχομένως τε καὶ δωνατῶς, τῷ τὶς· ὁ δὲ ἐνδεχομένως μὴ, καὶ δωνατῶς μὴ, τῷ οὐ πᾶς. Γ. Ὅτι τιὼ καθ' αὑτιὼ ἀληθεύσαν ἀπόφανσιν, διὰ τὸν ἀλλοτρίως τε καὶ μὴ καταλλήλως ἐπαγόμενον τρόπον συμβαίνει (3) ψεύδεσθαι. Οἷον ἐπὶ τῆς, Ἀριστοτέλης ἀναγκαίως ἀληθεύει. Ἀληθεύει μὲν γὰρ τυχὸν, ἐκ ἐξ ἀνάγκης δὲ, ἀλλ' ἐνδεχομένως. Ἐξ

(1) „Τρόποι δὲ εἰσὶ τὸ ἀναγκαῖον, „τὸ ἀδύνατον, τὸ ἐνδεχόμενον, τὸ „καλῶς, τὸ σαφῶς, καὶ ἕτερα· ὧν „ὁ ἀριθμὸς φύσει μὲν περιληπὸς, ἡ„μῖν δ' ἀπερίληπος. Βλεμ. Κεφ. κζ'.

(2) „Τὸ δυνατὸν, ἢ τῷ ἐνδεχομέ„νῳ μόνῳ συντρέχει, ἢ ἐκτείνεται καὶ „ἐπὶ τὸ ἀναγκαῖον. Ἀμμών. εἰς τὸ περὶ Ἑρμ.

(3) Πολλάκις συμβαίνει τιὼ πρό„τασιν παρὰ τιὼ ὕλιν ἀληθεύσαν, „διὰ τὸν τρόπον τὸν προσιθέμενον ψεύ„δεσθαι. Αὐτ. αὐτ.

Ἐξ οὗ καὶ διπλόη τις ἐπὶ τῶν μετὰ τρόπου Προτάσεων θεωρεῖται, περὶ ἧς ἑξῆς.

§. υή. Τὰ μὲν οὖν Εἴδη τῶν προτάσεων, ὅσα ἐκ τῶν παρεπομένων τῷ Ἀποφαντικῷ λόγῳ συνίσταται, ταῦτα· ἃ καὶ τοῖς ὑπολογίσασθαι εἰδόσιτε καὶ βουλομένοις, εἰς χιλιάδας διὰ τοῦ ἐπαλλήλου πολλαπλασιασμοῦ προάγεται (1) πληθυνόμενα. Ἀλλ' ἐν

(1) Ὁ τοὺς Διαλεκτικοὺς καρκίνους περιττῶς διαμασσήσας Χρύσιππος, τὸ μὲν καταφατικὸν τῶν συμπεπλεγμένων ἀξιωμάτων. „(Συμπεπλεγμένον „δὲ ἦν ἀξίωμα τοῖς Στωϊκοῖς, ὃ ὑπό„τινων συμπλεκτικῶν συνδέσμων συμ„πέπλεκτο· οἷον καὶ ἡμέρα ἐστὶ, καὶ „φῶς ἐστί. Λαέρτ. ἐν βίῳ Ζήνων. Κιττιέ.) εἰς 103049. ἐπλήθυνε· τὸ δὲ ἀποφατικὸν εἰς 310952. „ὃν καὶ „πάντες ἐλέγχουσιν οἱ Ἀριθμητικοὶ, „ὧν καὶ Ἵππαρχος ἐστὶν, ἀποδεικνύων „τὸ διάπτωμα τοῦ Συλλογισμοῦ παμ„μέγεθες αὐτῷ γεγονός. (Πλούτ. περὶ Στωϊκ. Ἐναντιωμ.) Ὅθεν οὖν ἐγίνετο Χρυσίππῳ τοσαύτας τῶν συμπεπλεγμένων λαμβάνειν τὰς διαφορὰς, ἐμοὶ γοῦν, οὐ δῆλον. Ἀλλ' εἴτις ἄρα ἐκ τῶν ἀνωτέρω διαιρέσεων (§. τιθ' - - υς'.) ὅσαι τὸν ἀριθμὸν αἱ ἀνακύπτουσαι προτάσεις κατιδεῖν ἐθελήσειε, τύχοι ἂν εὐμαρῶς τοῦ ἀληθοῦς οὕτως ἐκλογισάμενος.

Ἐὰν γὰρ Α. τὰς ἐκ δευτέρου προσκειμένου (§. τιδ'.) λαβὼν ἐν μέρει, ἐκ μὲν τοῦ καθόλου εἶναι, ἢ μερικὰς, ἢ καθ' ἕκαστα, ἢ ἀπροσδιορίστους (§. υά.), τετραπλασιάσῃ. Ἐκ δὲ τοῦ ὡρισμένου, καὶ τοῦ ἀορίστου (§. υγ'.) κατὰ τὸν ὑποκείμενον μόνον ὅρον, (ἐπὶ γὰρ τῶν τοιούτων τῷ κατηγορουμένῳ τὸ ἀρνητικὸν μόριον συνταχθὲν, εἰς ἀπόφασιν (§. αὐτ.) ἀπολήξει), ἐπιδιπλασιάσῃ· Ἐπιτριπλασιάσῃ δὲ καὶ ἐκ τοῦ τριτ. τοῦ τῆς ὕλης (§. υ'.)· Καὶ ἐκ τοῦ τριμεροῦς δὲ ἔτι τοῦ χρόνου (§. υέ.), Προτάσεων τῶν ἐκ δευτέρου προσκειμένου Εἴδη ἀνακύπτοντα εὑρήσει τὰ πάντα δύο ἐπὶ τοῖς ἑβδομήκοντα.

Β. Πάλιν τῶν ἐκ τρίτου προσκατηγορουμένου (§. τιδ'.) ἐπὶ τοῖς ῥηθεῖσι πολλαπλασιασμοῖς, καὶ τὸν ὡς ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ καὶ τῆς ἀοριστίας τοῦ κατηγορουμένου (§. υγ'.) διπλασιασμὸν ἐπιδεχομένων, Εἴδη συστήσονται τέτταρα καὶ τετταράκοντα ἐπὶ τοῖς ἑκατόν.

Καὶ Γ. τέως ἐπὶ τῶν μετὰ τρόπου (§. υς'.) (τοῦ ἀρνητικοῦ μορίου, καὶ τῷ τρόπῳ εἰς ἀντίθεσιν δεῆσαν ἐπιφερομένου) τῶν μὲν ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου, τῷ παρεῖναι αὐτὸ, ἢ ἀπεῖναι καὶ τῶν ὅρων, ἤτοι κατ' ἄμφω, ἢ κατὰ θάτερον, εἴδη ἀνακύπτει τέτταρα ἐξ ἑκάστου τρόπου· τῶν δὲ ἐκ τρίτου προσκατηγορουμένου, (ἤτοι τῶν τριῶν τῷ μορίῳ διατιθεμένων, ἢ τοῖν δυοῖν ἐναλλὰξ, ἢ τοῦ ἑνὸς) εἴδη ὀκτώ. Ἐὰν οὖν, ἀθροίσει ὄντα δυοκαίδεκα, τετραπλασιασθῇ μὲν παρὰ τὸ καθόλου, καὶ τὸ ἐπὶ μέρους, καὶ τὸ καθ' ἕκαστα, καὶ τὸ ἀπροσδιόριστον, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐπὶ τῶν ἄνευ τρόπου ἐλέγετο (ἐν Α. καὶ Β.). Τριπλασιασθῇ δὲ καὶ κατὰ τοὺς χρόνους ὡσαύτως· ἐπιτριπλασιασθῇ δὲ καὶ κατὰ τὰς ὕλας· προσεπιτριπλασιασθῇ δὲ καὶ κατὰ τοὺς τρόπους (τὸ γὰρ ἐνδεχόμενον ὡς εἴρηται (§. υζ'.) τῷ κυρίως δυνατῷ εἰς ταυτὸν ἥκει.), εἰς ἓξ καὶ ἐννενήκοντα πρὸς τοῖς διακοσίοις ἐπὶ τοῖς χιλίοις τὰ τῶν μετὰ τρόπου προτάσεων εἴδη ἀριθμηθήσεται. Ἃ καὶ τοῖς κατὰ τὸν Α. καὶ τοῖς κατὰ τὸν Β. ἀναλογισμὸν συγκεφαλαιούμενα,

Ἀλλ' ἐν τούτοις καὶ τῶν Ἀποφάνσεων ἐκείνων ἐπιμνησθῆναι προύργου ἂν εἴη, αἳ, ὥσπερ τοῖς ἀπὸ τῶν Μαθημάτων ἐπίσημοι εἰσὶν, οὕτω καὶ τοῖς ὁτιοῦν κατ' Ἐπιστήμην πραγματευομένοις ἐν χρήσει γίγνονται. Διὸ καὶ Ἐπιστημονικαὶ καλεῖσθαι δίκαιαι.

§. υθ'. Τῶν γὰρ ἐν Ἐπιστήμαις εἰσαγομένων Ἀποφαντικῶν λόγων οἱ μὲν ὑποθέσεις ἀκούουσιν, οἱ δὲ προτάσεις. Καὶ ὑποθέσεις μὲν καλοῦνται, αἱ τῶν Ἀποφάνσεων Ἀναπόδεικτοι, ὧν αἱ μὲν Ὅροι, αἱ δὲ Ἀξιώματα, αἱ δὲ Αἰτήματα. Προτάσεις δὲ αἱ Ἀποδεικταὶ, ὧν τὰ μὲν Θεωρήματα, τὰ δὲ Προβλήματα, τὰ δὲ Πορίσματα. Μέσα δ' ἄντις τάξειε τῶντε Ἀναποδείκτων καὶ τῶν Ἀποδεικτῶν, τὰ Λήμματα, ὡς ἐν ἄλλοις μὲν ὄντα ἀποδεικτὰ, ἀναποδείκτως δὲ καὶ ὁμολογουμένως πρὸς τὸ παρὸν λαμβανόμενα.

§. υι. Καὶ Ὅρος τοίνυν ἐστὶν ὁ ὁρισμὸς ὁ ὀνοματώδης, (§. ριή.) ἢ καὶ ὁ πραγματιώδης (§. ρκθ'.) ἐὰν ᾖ ἔξω ζητήματος. Οἷον ὅτι ὀξεῖα φέρε γωνία ἐστὶν ἡ ἐλάσσων ὀρθῆς. ὅτι Σελήνης ἔκλειψις, ἡ ταύτης ἐστὶ μεταξὺ, καὶ ἡλίου τῆς γῆς παρέμπτωσις. Ἀξίωμα δὲ (1) πρότασις θεωρητικὴ καθ' ἑαυτὴν ἐναργῶς τὴν τῶν ὅρων συνάφειαν, ἢ διαφωνίαν παριστῶσα· οἷον τὰ ἴσα ἀλλήλων ἀντικαθιστάμενα, μεταβολὴν τοῦ ποσοῦ ἥκιστα ἐμποιεῖ. Αἴτημα δὲ πρότασις πρακτικὴ, ἣν ἀδιστάκτως πᾶς τις ἂν αἰτούμενος δοίη· οἷον τὸ ἴσον ἀντὶ τοῦ ἴσου, τῷ τοῦ ποσοῦ λόγῳ, λαβεῖν

να, εἴδη δώσει δυωκαίδεκα πρὸς τοῖς πεντακοσίοις ἐπὶ τοῖς χιλίοις.

Δ. Ἐὰν οὖν ἅπαντα καὶ τῷ λόγῳ τοῦ ποιοῦ (§. τιθ'. τουτέστιν ὡς ἐκ τῆς καταφάσεως, καὶ τῆς ἀποφάσεως, ἐπιδιπλασιασθῇ (πάσῃ γὰρ καταφάσει δῆλον ὅτι ἀντιστοιχεῖ ἡ οἰκεία ἀπόφασις.). Αἱ μὲν ἀντιφάσεις τοῖς τεθεῖσιν εἴδεσιν ἰσάριθμοι ἔσονται. Αἱ δὲ Ἀποφάνσεις ἀριθμῷ διπλασίονες. Τουτέστι, τέτταρες καὶ εἴκοσιν ἐπὶ τρισχιλίαις. „Ἅμα ἄρα πᾶσαι αἱ ἐν τῷ „περὶ Ἑρμηνείας παραδεδομέναι ἀντι„φάσεις ἔσονται χίλιαι πεντακόσιαι „δέκα καὶ δύο Προτάσεις δὲ δηλονό„τι διπλάσιαι τούτων, ἤγουν τρισχίλιαι „εἴκοσι καὶ τέσσαρες. Ἀμμών. εἰς τὸ περὶ Ἑρμην.

(1) Τοῖς μὲν Στωϊκοῖς Ἀξίωμα ἦν ἅπας λόγος ἀποφαντικὸς, ἀπὸ τοῦ ἀξιοῦσθαι μὲν ἀληθεύων, ἀθετεῖσθαι δὲ ψευδόμενος. (Ὅρα Λαέρτ. εἰς βίον Ζηνών. Κιττι.) Κυρίως γεμὴν πρότασις ἐστὶ τὸ Ἀξίωμα ὁμολογουμένη τοῖς πᾶσιν, ὡς κρείττων οὖσα καὶ ἀποδείξεως. Καλοῦσι δὲ τὰ Ἀξιώματα, καὶ κοινὰς ἐννοίας. Ἀξιωματικαὶ δὲ προτάσεις, καὶ αἱ ταυτολογοῦσαι (§. τιή.) καὶ αἱ τὸν ὁρισμὸν, ἤτοι ὅλον, ἢ μέρος κατὰ τοῦ ὁριστοῦ κατηγοροῦσαι· καὶ ἀνάπαλιν.

λαβεῖν (1). Ταῦτα ἓν πάντα ὑποτίθεται, καὶ ἐδεὶς ἐν αὐτοῖς ὁ ἐνέχων.

§. υιά. Τῶν δὲ Ἀποδεικτῶν προτάσεων τὸ Θεώρημα, πρότασις ἐστὶ θεωρητικὴ δείξεως χρήζουσα. Οἷον ἡ σφαῖρα ἴση ἐστὶ δυσὶ Κυλίνδροις τριτημορίοις, ἧς βάσις μὲν ἡ τῆς Σφαίρας μεγίστη τομή, ὕψος δὲ ἡ διάμετρος· Ὁ ἀὴρ ἐστὶ βαρύς. Τὸ δὲ Πρόβλημα πρότασις πρακτικὴ, ἡ προτιθεῖσα τι ποιητέον, ἧς καὶ τὴν κατασκευὴν δέον ὑποθέσθαι, καὶ τῆς κατασκευῆς τὴν ἀπόδειξιν· οἷον Κῶνον κόλουρον ἧς ἡ τομὴ παράλληλος τῇ βάσει τό, τε ὕψος δεδομένον, καταμετρῆσαι. Τὸ τῆς ἀτμοσφαίρας βάρος ἀρεῖντε, καὶ εἰπεῖν ὅσον. Τὸ δὲ Πόρισμα πρότασις ἐκ τῆς ἤδη ἀποδειχθείσης ἀμέσως ἐπιφερομένη, μηδὲ χρήζουσα ἄλλης δείξεως. Οἷον ἐπεὶ τὸ ἀπὸ τῆς ὑποτεινούσης τὴν ὀρθὴν γωνίαν τετράγωνον ἴσον τοῖς ἀπὸ τῶν περιεχουσῶν, τοιγαροῦν τῷ τριγώνῳ καὶ ἰσοσκελῆς ὄντος, τὸ ἀπὸ τῆς ὑποτεινούσης τῷ ἀπὸ τῶν σκέλους ἔσαι διπλάσιον. Καὶ εἰ βαρὺς ὁ ἀὴρ, ἐκεῖν πίεζειτε καὶ θλίβει τὰ ἐφ' ὧν ἐπίκειται σώματα.

§. υιβ'. Τὸ δέτοι Λῆμμα ἐν μεταιχμίῳ κείσθω τῶν ἀναποδείκτων καὶ ἀποδεικτῶν· Ὅτι πρότασις ἐστὶν, ἧς ἡ ἀπόδειξις ἐν ἄλλῃ πραγματείᾳ ἀποδοθεῖσα, ἐπὶ τῷ προκειμένῳ ὑποτίθεται. Οἷον ἐάν ὡς Λῆμμάτις ἐκ τῶν Γεωμετρικῶν ὑποθέμενος τὰ ἰσομεγέθητε καὶ ἑτεροχήμονα τῶν Σωμάτων ἀνίσους ἔχειν τὰς Ἐπιφανείας, ἐκ τούτου ἐν τοῖς Φυσικοῖς ἀνασκευάζειν ἐπιχειρῇ τὴν Ἀριστοτελικὴν περὶ τοῦ τόπου δόξαν, ὅτι τόπος ἐστὶν ἡ ἐχάτη τοῦ περιέχοντος ἐπιφάνεια. Ὡσαύτως ἢ εἴτις ἐκ τῆς περὶ τὴν Φύσιν θεωρίας τὸ ἀδρανὲς τῆς ὕλης λαβὼν, ἀποδεικνύοι ἐν τοῖς Μεταφυσικοῖς τὴν τῆς αὐλῆς ἐσίας ὕπαρξιν.

§. υιγ'. Ἐπὶ τούτοις εἰώθασι καταλέγειν τὸ Σχόλιον, ὃ τὰ πολλὰ ἐκ τῆς μοναδικῆς τινὶ προτάσει κεῖται, ἐκ δὲ πλειόνων συγκεκρότηται, δι' ὧν ἔκτε τῆς παρὰ τῶν ἄλλων μαρτυρίας, καὶ ἐκ τῶν ὁμοίων, αἱ προχειρισθεῖσαι προτάσεις διασαφῆνται, καὶ δαψιλέστερόν πως κατασκευάζονται.

(1) Οἷον τὰς παρ' ἐμοὶ μαθητιῶντας αἰτεῖσθαι ἄωθα, τὸ ἐν ταῖς Ἀκροάσεσι προσέχειν. Τὸ πρὸς βραχὺ ἀποδίδοσθαι ἂς περὶ τοῦ προκειμένου προλήψεις φέρουσιν. Οὐ γὰρ τὸ τῷ χρησμῷ τόδε „Ἀρκαδίλω μ' αἰτεῖς, μὴ „γα μ' αἰτεῖς, ἔτοι δώσω.

ΚΕΦ. ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περὶ τῆς ἀ ταῖς Ἀποφάνσεσι διπλόης, καὶ τῶν κατὰ ταύτιν Εἰδῶν.

§. υιδ'.

Επειδὰν ἐπὶ τῶν Ἀποφάνσεων μία τε καὶ μόνη ἐσὶν ἡ κατηγορία, τετέσιν ἡ τὸ κατηγορεμένῳ ἀ καταφάσει, ἢ ἀποφάσει κατὰ τὸ ὑποκειμένῳ ἀπόδοσις, αἱ προτάσεις ἁπλαῖτε καὶ κατηγορικαὶ καλῆνται καὶ εἰσί. τὸ δ' ἁπλῆν αὐταῖς, ὁτὲ μὲν καὶ πράγματι καὶ φωνῇ, ἐν μονολεξίᾳ τῶν ὅρων κειμένων, οἷον ὁ ἄνθρωπος ἐσὶ θνητός. Θεὸς ἐκ ἠλλοίωται. Ὁτὲ δὲ πράγματι μὲν, ἀ φωνῇ δὲ, αἷς ἀ πλήθει λέξεων τὸ μοναδικὸν σώζεται τῆς κατηγορίας. Τέτων δὲ ταῖς μὲν τὸ ὑποκείμενον μόνον, ὅρος ἐσὶ συμπεπλεγμένος (§. σζ'.) ἢ σιώθετος, οἷον ἡ τῶν ἀστέρων πληθὺς ἐκ ἀριθμητή. Ταῖς δὲ μόνον τὸ κατηγορέμενον, οἷον ὁ ἔρως ψυχῆς ἐσὶ πάθος. Ταῖς δὲ μόνος ὁ σιώδεσμος, οἷον ὁ κύκλος ὁμολογεμένως ἐσὶ περιφερής. Ταῖς δὲ ἀμφότεροι οἱ ὅροι, οἷον ἡ τὸ ἀνθρώπε ψυχὴ θανάτε κρείσσων· ἢ ὁ ἕτερος, καὶ ὁ σιώδεσμος, οἷον τὸ τετράπλευρον ἐσὶ πάντως χῆμα τετράγωνον. Ταῖς δὲ πάντα, οἷον τὸ ὠχρὸν μέταλλον καὶ ἀνθρώποις περίτιμον, τῷ ὄντι ἐσὶν ἀγχόνη ψυχῶν (1).

§. υιέ.

(1) „Τὸ περὶ τῶν ἁπλῶν ἀποφάν„σεων ὑπὸ τὸ Βλεμμίδε (Λογ. Κεφ. „κζ'.) λεγόμενον, ὡς ὅσα καθ' ἑνὸς „ὑποκειμένε λέγεται κατὰ μίαν πρό„τασιν, εἰς τὰ πάντα κατηγορέμενος „ὀνομάζεται, ἐκ ἀσφαλῶς εἰρῆθαι μοι „δοκεῖ. τί γὰρ, εἰ τῶν κατὰ τὸ ἑνὸς ὑποκειμένε λεγομένων διαφόρων ὄντων, καὶ αἱ κατηγορίαι διαφέρεσαι εἰσίν; οἷον ὁ Βλεμμίδης ὀρθῶς τε, καὶ μὴ ὀρθῶς περὶ τέτε λέγει. τὸ γὰρ εἰρημένον ἐκ ὀρθῶς δήπε. Ὁ δὲ μικρὸν κατωτέρω περὶ τῆ αὐτῆ προσίθησι, καὶ μάλα ὀρθῶς ἔχον ἐσί. τῷ γὰρ ἀ πλήθει φωνῶν τὸ ἀποφαντικὸν λόγε σωζομενίῳ ἁπλότητα ἐκλιθέμενος. „Ἐν„θα (φησὶν) ἑκάτερος ὅρος τῶν συμ„πληρέντων τῷ πρότασιν, μιᾶς τινος „φύσεως ἐσὶ δηλωτικὸς, ὁ ὑποκείμενος „καὶ ὁ κατηγορέμενος, μίαν λέγομεν „εἶναι ταύτιν τῷ πρότασιν. Κἂν „ὁρισμὸν ὅλον λάβωμεν ὑποκείμενον, „ἢ κατηγορέμενον, ἢ καὶ ἀμφότερα „ὁμοίως. ὡς ἐὰν ἄπη τις τὸ ζῶον λο„γικὸν θνητὸν κτ. ἐσία ἔμψυχος κτ. „ἐσίν. Ἐνταῦθα γὰρ τὸ ζῶον λογι„κὸν

§. υιέ. Τȣ̃ γε μὴν τῆς ἀποδόσεως μοναδικȣ̃τε καὶ ἐνιαίȣ ἐπὶ τῶν ἀποφάνσεων μὴ σωζομένȣ, ἀλλὰ ταῖς κατὰ τὴν ἐνδιάθετον κρίσιν συγκαταθέσεσι τῆς κατηγορίας συμπληθυνομένης, ȣ̓κέτι παραμένει τὸ ἁπλȣ̃ν τῇ προτάσει, κἂν ἄλλως τὸ τῆς διπλόης ἐπίτισιν ἧττον εὐφώρατον· οἷον ȣ̓ πρὸς ἔπος ἀπεκρίνατο. Δῆλον γὰρ ὅτι δύο τινὰ κατὰ δυοῖν, τὰ ἐνταῦθα κατηγορȣ́μενα. τὸ μέν τι καταφατικῶς κατ' αὐτȣ̃, ὅτι ἀπεκρίνατο· τὸ δέτι ἀποφατικῶς κατὰ τῆς γενομένης ἀποκρίσεως, ὅτι ȣ̓ συμφώνως ἀπεδόθη τῷ ἐρωτήματι. ὧν καὶ θατέρȣ ἀληθȣ̃ς ὄντος, τȣ̃ ἀποκριθῆναι, δυνατόν ἐστι θάτερον ψεύδεσθαι, τὸ μὴ πρὸς ἔπος. Ὅθεν καὶ τὴν ἐν ταῖς προτάσεσι διπλόην περιεργότερον τῶν παλαιῶν (1) οἱ ὕστερον πολυπραγμονήσαντες, εἴς τε τὴν σαφῆ καὶ ἀνεπτυγμένην διεῖλον, καὶ τὴν, παρὰ τὸ ἀσαφὲς καὶ συνεπτυγμένον, ἐκθέσεως χρήζȣσαν· ὧν καὶ ἡμῖν συντόμως ἐπὶ τȣ̃ παρόντος καταλεκτέον τὰ εἴδη. Τοιγαρȣ̃ν τȣ̃ μὲν πρώτȣ γένȣς εἰσὶν αἱ ἐφεξῆς.

„κὸν κτ. . . . ὡς ἐν λογίζεται ὄνομα, „κἂν ἐκ πολλῶν φωνῶν σημαντικῶν „ὑπάρχῃ συγκείμενον. Αὐτ. αὐτ.

(1) Ἀριστ. ἐν τῷ περὶ Ἑρμην. „ἔστι „δὲ εἷς λόγος (φησὶν) Ἀποφαντικὸς, „ἢ ὁ ἐν δηλῶν, ἢ ὁ συνδέσμῳ εἷς. ὁ δὲ „Ἀμμών. (Αὐτ.) ἐν δὴ τȣ́τοις συνδέσ„μῳ μὲν ἕνα λόγον ἀκȣστέον εἶναι, λέ„γει, ȣ̓ τὸν ἐν μόναις ταῖς λέξεσιν „ἐπίκτητον ἔχοντα τὴν ἕνωσιν διὰ τὸν „σύνδεσμον, ἀλλὰ τȣ̀ς ἐν τοῖς ὑποθε„τικοῖς καλȣμένοις συλλογισμοῖς, κα„τὰ τὸ συνημμένον, ἢ τὸ διεζευγμένον „λεγόμενον, παραλαμβανομένȣς· οἷον „εἰ Θεὸς ἀγαθὸς, ἀΐδιον τὸ πᾶν. Καὶ ἤτοι ἀΐδιον τὸ πᾶν, ἢ γενητόν. Ἐξ ὧν μόνας τὰς ὑποθετικὰς καὶ διαζευκτικὰς τῶν προτάσεων, τῷ συνδέσμῳ ἑνίζεσθαι ἡγȣ́μενος δοκεῖ. Εἴπερ ȣ̓ν ἐνταῦθα τῆς τȣ̃ φιλοσόφȣ διανοίας ἥψατο ὁ ὑπομνηματιστὴς, ἀπορήσειεν ἄντις εἰκότως. Τῷ γὰρ ὀνόματι τȣ̃ συνδέσμȣ, καὶ τὰ ἄλλα τυχὸν τῶν μορίων, παρὰ τὸ συναπτικὸν, καὶ διαζευκτικὸν, ὁ Σταγειρίτης ἐνόησεν, οἷς οἱ Ἀποφαντικοὶ λόγοι ἑνίζονται, περὶ ὧν ἑχομένως ἐρȣ̃μεν. Καὶ γὰρ κἀκείνοις τὸ ἑναδικὸν ἐνθεωρεῖται ȣ̓κ ἐπικτήτως (ὡς ὁ ὑπομνηματιστὴς φησὶ) κατὰ τὰ ἐν τῷ φακέλλῳ λάχανα, ἀλλὰ κατάτινα πραγματιώδη καὶ φυσικὴν ἀναφορὰν, καθ' ἣν καὶ ἐν τοῖς συλλογισμοῖς πολλάκις, ȣ̓κ ἀχρήστως εἰσὶ παραλαμβανόμενοι. Ἀλλ' ὅπως ἂν ἔχοι τὰ περὶ τῆς διανοίας τȣ̃ φιλοσόφȣ, ἐκεῖνο δῆλον, ὅτι τὴν συνεπιπλοκὴν τῶν διαφερȣσῶν κρίσεων, ὅθεν ἂν, καὶ ὅπως ἔχοι ἐν τῷ ἀποφαντικῷ λόγῳ, συνορᾷν ἐπισταμένως, καὶ διακρίνειν, τȣ̃ Διαλεκτικȣ̃ ἔργον ἐστί. Διὸ καὶ τȣ̃ περὶ Ἑρμηνείας μέρος τὸ ἐπισημότερον οἱ καθ' ἡμᾶς κρίνȣσι, τὸ περὶ τὴν ἀνάκρισιν τῶν συνθέτων προτάσεων ἐνασχολȣ́μενον. (Ὅρα ἐν τῇ Τέχ. τȣ̃ νοεῖν, Τμήμ. Β'. Κεφ. έ--ί.)

§. υιϛ'. Ἡ μὲν Ἀναπλυνομένη, ἧς τὸν ἕτερον τῶν ὅρων, ἐπεμβεβλημένη πρότασις ἄλλη, ἐπὶ τὸ συμφέρον ἀνακαλεῖ· ἤτοι τὸν ὑποκείμενον, οἷον,

„Κεῖται Σαρπηδὼν, Λυκίων ἀγὸς ἀσπιστάων.

ἢ τὸν κατηγορούμενον, οἷον,

„Ἕκτωρ δ' ἡγεῖτο, βροτολοιγῷ ἶσος Ἄρηϊ.

ἢ καὶ τὸν σιώδεσμον, οἷον,

„Οἶδα γὰρ, ὡς μοι ὀθώδυξαν κλυτὸς Ἐννοσίγαιος.

τοιαῦται δὲ, καὶ αἱ μετὰ τρόπε πᾶσαι, ὡς δῆλον ἐξὶ τῷ τρόπε μεταληφθέντος κατηγορηματικῶς (§. υϛ'.).

§. υιζ'. Ἡ δὲ Διοριζομένη, ἧς τὸν ἕτερον τῶν ὅρων ἡ ἐμπίπλυσα συξέλλει ἐπὶ τὸ μερικώτερον. ἤτοι πάλιν τὸν ὑποκείμενον, οἷον,

„Κεῖται ἀνὴρ, ὃς πρῶτος εἰσήλατο τεῖχος Ἀχαιῶν.

ἢ καὶ τὸν κατηγορούμενον, οἷον,

„Τὸν μονιὸν ὄντα, καὶ κακὴ τύχη τρέφει.

Διαφέρει δὲ τῆς ἀνωτέρω, καθ' ὅτι καὶ τῆς ἐπεμβολῆς ἀρθείσης ἐπ' ἐκείνης, ἡ κατὰ τὸ κύριον κατηγορία ἐδὲν ἧτλον ἀληθεύσει· ἐπὶ δὲ ταύτης ἔχ ἕτως. ὁ γὰρ σωεξαλμενίως τινὶ προσῆκον, ἀποδιδόναι ἔπειτα τῷ ὅλῳ συξολῆς ἄνδ, ἐκ ἀσφαλές. Ἡ δὲ ἐπεμβολὴ καὶ διὰ τῷ ἀναφορικῷ ἄρθρε γένοιτ' ἄν, καὶ διὰ μετοχῆς, καὶ δι' ἐπιθέτε, ὡς ἐκ τῶν τεθνώτων πάρεσι σιωιδεῖν. Δυνατὸν δὲ καὶ ἐπεμβολλιὼ ἐπὶ ἐπεμβολῇ γενέσθαι, καὶ τλιὼ μὲν κατ' ἀνάπλυξιν, τλιὼ δὲ κατὰ συξολλιὼ, οἷον,

„Οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βελῃφόρον Ἄνδρα,
Ὦ λαοὶτ' ἐπιτετράφαται, καὶ τόσα μέμηλε.

τὸ μὲν γὰρ βελῃφόρον, συξέλλει τὸ ὑποκείμενον, Ἄνδρα· τὸ δ' ᾧ λαοὶτ' ἐπιτετράφαται κτ., ἀναπλύσει τὸν βελῃφόρον (1).

§. υιή.

(1) Σεσημειώθω, ὅτι τὰ προσακτικά τινες τῶν ῥημάτων, ἰσοδυναμεῖν φασὶ προτάσεσιν ἕτω συνθέτοις, ὧν τὸ κατηγορούμενον ἐμπίπλυσαν ἔχει τλιὼ τὸ κελεύομενον ἀποφαινομείλιω. οἷον γρηγορεῖτε, τατέσιν ἐπιτάσσω ἡμῖν ἐγρηγορότως

§. υιή. Ἡ δὲ Ὑποθετικὴ, ἡ διϛὰς προτάσεις, διὰ τῶν μορίων εἰ, ἐὰν, συνάπτουσα. οἷον ἐὰν ᾖς φιλομαθὴς, ἔση καὶ πολυμαθής. Καὶ εἰ ἔϛι δίκη, ἀπεκδέχεταί τις ἡμᾶς ἐξέτασις τῶν βεβιωμένων. Ταύτης δὲ τὸ μὲν ἐϛὶν ἡγούμενον, τὸ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν· τὸ δὲ ἑπόμενον, ὃ ἐπάγεται. Ἡ δὲ τούτων μεταξὺ σχέσις συνέπειά τε ἀκούει, καὶ ἀκολουθία. Καὶ τὸ ὅλον συνημμένον (1). Ἐφ' οἷς οὖν τὸ ἑπόμενον κατὰ τοῦ ἡγουμένου δυνατὸν ἐπ' εὐθείας κατηγορεῖν, ῥάδιον τὰς ὑποθετικὰς ἐπὶ τὰς ἀπολύτους, τὰς ὡς ἐκ τοῦ ὑποκειμένου ἀναπτυϛομένας (§. υιϛ'.) ἢ διοριζομένας (§. υιζ'.) μεταϛοιχειοῦν, ἐμπιπτούσης τῷ ὑποκειμένῳ τῆς ὑποθέσεως (2)· οἷον σὺ ὁ φιλομαθὴς ὤν, ἢ ὃς ἦσθα φιλομαθὴς, ἔση κτ. Ἐφ' ὧν δὲ μὴ, παρὰ τὴν τῶν ὑποκειμένων διαφορὰν, καὶ τὴν ἄλλως πως ἐκφρασθεῖεν, τὸ διϛὸν τῆς κατηγορίας οὐδ' οὕτω λήσει, ὡς δῆλον ἐπὶ τοῦ δευτέρου τῶν παραδειγμάτων, καὶ τῶν ὁμοίων. Καὶ ἀνάπαλιν δὲ, τὰς Ἀναπτυϛομένας (§. υιϛ'.) καὶ Διοριζομένας (§. υιζ'.) ὡς ἐκ τοῦ ὑποκειμένου, πρόχειρον ἐπὶ τὰς Ὑποθετικὰς μεταφράζειν. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὰς ἁπλᾶς αὐτὰς, προσληφθέντος τοῦ ἐν τῷ ὑποκειμένου ἀείποτε ἐνυπονοουμένου λόγου (δι' ὃν καὶ ἡ κατηγορία ἀληθεύει) δίκην ὑποθέσεως· οἷον εἰ ὁ ἄνθρωπος λογικὸς, καὶ νοῦ, καὶ ἐπιϛήμης ἐϛὶ δεκτικός (3).

γορότως ἔχειν. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν. Ἀλλ' οὕτως ἂν καὶ ἐπὶ τῶν εὐκτικῶν εὕροι ἄντις παραπλησίαν τὴν σύνθεσιν. καὶ ἡ ἐπεμβολὴ ἐν τούτοις, τὸ ἐν εὐχῇ γινόμενον. οἷον ἰδοιμίσε. τουτέϛιν εὔχομαι, τὸ σὲ πάντως θεάσασθαι. Ἐπιμνηϛέον οὖν, ὅτι μόνου τοῦ ὁριϛικοῦ λόγου τὴν χρῆσιν οἱ Φιλοσοφοῦντες αἱροῦνται, τοὺς παρ' αὐτὸν τοῖς Ῥήτορσι, καὶ τοῖς Ποιηταῖς παραιτούμενοι. (§. τυά.) Ὅρα καὶ τὰς ἐν αὐτ. Σημειώσ.

(1) „Οἱ Στωϊκοὶ τὸ μὲν ἑπόμενον „λῆγον καλοῦσι, τὸ δὲ συνημμένον τρο„πικὸν, διότι τρεπόμεθα ἐκ τοῦ ἡγου„μένου εἰς τὸ ἑπόμενον. Φιλόπ. εἰς τὸ Α'. τῶν Προτ. Ἀναλ. περὶ Ὑποθ. Συλλογ.

(2) Γίνονται δὲ ἐκ τῶν ὑποθετικῶν ἀπόλυτοι αἱ μὲν κατὰ τὸ ὑποκείμενον ἀναπτυσσόμεναι. οἷον ἐκ τῆς, εἰ ὁ ἄνθρωπος λόγῳ κεκόσμηται, ὀφείλει κατὰ λόγον βιοῦν, ἡ, ὁ ἄνθρωπος ὃς λόγῳ κτ., ὀφείλει κτ. Αἱ δὲ διοριζόμεναι, οἷον ἐκ τῆς, εἰ ὁ ἀϛὴρ οὐ ϛίλβει, ἐϛὶ πλανήτης. ἡ, Ἀϛὴρ ὃς οὐ ϛίλβει, πλανήτης ἐϛί. ταύτῃ τοι καὶ τῶν ὑποθετικῶν αἱ μὲν ἀληθεύουσι καὶ τῆς ὑποθέσεως ἀρθείσης, κατὰ τὴν πρώτην. Αἱ δὲ οὐχὶ, κατὰ τὴν δευτέραν. Δῆλον δὲ ὅτι, διὰ τὴν μεταξὺ τῶν Ἀναπτυσσομένων, καὶ Διοριζομένων διαφοράν. (§. υιζ'.)

(3) Τὴν ὑποθετικὴν ὁ Ῥιδιγέρος οὐκ ἀξιοῖ πρότασιν ἀποκαλεῖν (ἐν τῷ περὶ Αἰθήσ. Ἀληθ. καὶ ψευδ. Βιβλ. Β'.

Κεφ.

§. υιθ'. Ἡ δὲ Αἰτιολογικὴ, ἡ καὶ ἑτέραν συνεπαγομένη πρότασιν, ὑφ' ἧς τὸ τῶν ὅρων συμβατὸν, ἢ ἀσύμβατον αἰτιολογεῖται (1). „Τοιαύτη ἡ τοῦ Στίλπωνος· οὐδὲν ἀπώλεσα· „πόλεμος γὰρ οὐ λαφυραγωγεῖ ἀρετήν. Οἱ ἐν τοῖς εὐπνόοις τόποις βραδέως γηράσκουσιν, ὅτι τὸ γῆρας σηπεδώντις ἐστίν. Ἐξενεχθείη δ' ἂν ἡ αἰτιολογοῦσα, καὶ καθ' ὑπόθεσιν, καὶ διὰ τοῦ ἐπαναληπτικοῦ ᾖ. Εἰ ἀγαθὸς, καὶ οἰκτίρμων· ὅτι ἀγαθός. ᾖ ἀγαθός.

§. υκ'.

Κεφ. β'. §. ζ'. Σημει. 1. 2. 3.) ὡς ἄντικρυς οὖσαν Ἐνθύμημα, ἐφ' ὧν ἡ ὑπόθεσις, ἤτοι ἀποδεικτικῶς, ἢ πιθανῶς κατασκευάζεσθαι δύναται. Προσίεται δὲ ἐπὶ μόνων τῶν ἁπλῶς δυνατῶν, ἢ ὡς δυνατῶν ἀναπλαττομένων· ταυτὸν εἰπεῖν ἐπὶ τῶν φύσει ἀδυνάτων, οἵα ἡ πολυθρύλλητος (φησὶν) αὕτη. Εἴπερ ὁ ὄνος ἵπτατο, φέροι ἂν πτέρυγας. Οὐδεὶς γὰρ προσλαβὼν ἂν προσθείη. Ἀλλαμὴν ἵπταται· οὐ γὰρ ἂν, εἴπερ, ἀποδείξειεν, οὐδ' ἂν πείσειεν. Ἔνθεντοι οὐδ' ἔχει τινὰ συντέλειαν εἰς κατασκευὴν συλλογισμοῦ αὕτη. ὥστε συνελόντας εἰπεῖν, ἤτοι πρότασις ἡ ὑποθετικὴ οὐδόλως ἐστὶν, ἢ ἐφ' ὧν ἐστὶν, εἰς συλλογισμοῦ σύστασιν οὐδὲν συντελεῖ. Ἀλλ' ὅτι μὲν πρότασις ἐστὶ, καί τοιγε τῶν συνθέτων, αὐτόθεν φανερὸν, ἐπεὶ καὶ δισσὰς ἐννοιῶν σχέσεις ἀλλήλαις συνάπτει διὰ καταφάσεως, ἢ ἀπ' ἀλλήλων διΐστησι δι' ἀποφάσεως. Καὶ μήμοι, ὅτι τοῦτο καὶ ὁ συλλογισμός. Ἐκεῖνος μὲν γὰρ διὰ μέσου, ἡ δὲ Ὑποθετικὴ καὶ ἀμέσως, ᾗπου δῆλον ἐν οἷς καθ' ἑαυτὴν ἐναργὴς, καὶ ἀναπόδεικτος ἐστὶν ἡ σχέσις τῶν σχέσεων. οἷον εἰ ἔστιν ὅλον, ἔχει μέρη. Ὅμοιον γὰρ ἐνταῦθα, ὥσπερ ἐπὶ τῶν Μαθημάτων συμβαίνει, ἔνθα καὶ λόγους λόγων ἐστὶν ἰδεῖν τιθεμένους, ἐν ἰσότητι, ἢ ἀνισότητι πρὸς ἀλλήλους ἔχοντας. Ὅτι δὲ καὶ τῆς ὑποθετικῆς οὐ φαύλητις γίνεται ἐπὶ τῶν ἀποδείξεων ἡ χρῆσις, δῆλον αὖθις ἐπὶ τῶν Γεωμετρικῶν. Ἐκ γὰρ τῆς ἐν ὑποθέσει ἀποφαινομένης, ὡς ἐὰν τοῖς ἴσοις ἴσα προσθῇς τὰ ἀθροιζόμενα ἴσα ἔσται, καὶ τῶν παραπλησίων, ἃς δίκην ἀξιωμάτων ὑποτιθέασι, μυρία ὅσα θεωρήματα, καὶ προβλήματα ἀποδείκνυται. Ναὶ, φησὶν, ἀλλὰ τὴν ὑποθετικὴν ἐν τούτοις, εἰς τὴν ἀπόλυτον ἐστὶ μεταλαβεῖν. Πάντως. Ἀλλ' ὅτι δὴ καὶ τὴν ἀπόλυτον εἰς τὴν ὑποθετικὴν, καὶ αὐτὸς ὁμολογησάτω. (§. υιή.) Οὕτω καὶ γὰρ, εἰ δι' ἐκείνης, τί μὴ καὶ διὰ ταύτης συλλογισμὸς συσταθήσεται, τῆς αὐτῆς τῇ προτάσει σωζομένης δυνάμεως; Καὶ ὃ δὲ περὶ τῆς τὸ φύσει ἀδυνάτως ἔχον ὑποτιθείσης φησὶν, ὅτι πρότασις μὲν ἐστὶν, οὐμὴν δὲ καὶ εἰς κατασκευὴν συλλογισμοῦ ὑπουργοῦσα, οὐδ' ἐκεῖνο οἶμαι ὀρθῶς ἔχει λεγόμενον. Ὑπουργεῖ γὰρ εἰς συλλογισμὸν καὶ αὐτὴ, καὶ μάλα· μόνον ἐὰν κατὰ τὸ δέον ληφθῇ· τουτέστιν εἰ μὴ καταφατικῶς, ἀποφατικῶς δὲ, οἷα καὶ δεῖ, νοηθείη. Ἀποφατικαὶ γὰρ εἰσὶν ἄντικρυς, αἱ τὰ ἀδύνατα ὑποτιθεῖσαι. οἷον εἰ ἀλλάξεται Αἰθίωψ τὸ δέρμα αὐτοῦ. τοῦτο γὰρ ἐστὶν οὐκ ἀλλάξεται. οὕτως οὖν κἀπὶ τῆς θρυλλουμένης οὔτε πτερωτός ἐστιν ὁ ὄνος, οὔθ' ἵπταται.

(1) Οὐδ' αὕτη δὲ ἡ τὴν Αἰτιολογίαν φέρουσα, τοῖς Διαλεκτικοῖς κομιδῇ ἀχρηστεῖ, ὡς τῷ Ῥιδιγέρῳ (ἔνθα ἀνωτ. §. ή.) δοκεῖ. Συντελεῖ γὰρ εἰς βραχυλογίαν τοῖς συλλογιζομένοις, ὡς ἐν τοῖς περὶ τοῦ Αἰτιολογικοῦ συλλογισμοῦ εἰρήσεται.

§. υκ΄. Ἡ δὲ Ἀναφορικὴ· οἷον ἐκεῖσε ἡ Ῥώμη, ὅπου ποτ' ἂν ὁ βασιλεὺς ἦ. ὅσον εὐφραίνες ἄδων, τοσοῦτον ἔχαιρες ἐλπίζων.

§. υκά. Ἡ δὲ Ἐξομοιωτικὴ, ἢ Παραβολική· ὥσπερ ἰὸς σίδηρον, οὕτω τὸ ἴδιον πάθος τὸς πονηρὸς κατεθίει. Μιμοῖτο δ' ἂν καὶ τὴν Αἰτιολογοῦσαν, παρασωπλικῶς τῷ ὁμοίῳ παραβαλλομένῳ. Τὰ πράσα συμφέρει πρὸς εὐφωνίαν, ἐπεὶ καὶ τοῖς πέρδιξιν.

§. υκβ΄. Ἡ δὲ Ἐναντιωματικὴ, οἵα ἡ τοῦ Εὐριπίδου·

„Κ' ἰὼ με φάγης ἐπὶ ῥίζαν, ὅμως ἔτι καρποφορήσω.
„Καὶ .... βραχὺς μὲν δέμας, ἀλλὰ μαχητής.

Καὶ ἐφ' ὧν δὲ ἀπόφασις καταφάσει συμπλέκεται· οἷον τὸ ἁλυκὸν ὕδωρ τὰ μὲν σέλινα δέχεται, τὸ δὲ πράσον ἔ.

§. υκγ΄. Ἡ δὲ Συμπλεκτικὴ· πῇ μὲν θετικῶς· οἷον

„Τ' ἀργύριον ἐστὶν αἷμα καὶ ψυχὴ βροτοῖς.

Πῇ δὲ καὶ ἀποφατικῶς· ἔστ' αὐτὸς ἑκὼν τι ποιεῖς, ἔστ' ἄλλος ἀφίης. Καὶ ἡ παροιμώδης, ἔθ' ὕεται ἔθ' ἡλιῶται. Ἐνίοτε δὲ καὶ τῶν σωθέσμων ὑπεξακουμένων· ἤξεις, ἀφήξεις, ἢ θνήξεις ἐν πολέμῳ. Τῆς δὲ ὑποδιαζολῆς κατὰ τὸ ἀφήξεις ἢ, γενομένης, ἡ μὲν τῶν συμπλοκῶν ἔσται Ἐναντιωματικὴ, ἡ δὲ Αἰτιολογική. ἤξεις μὲν γὰρ, ἀλλ' ἐκ ἀφήξεις, διότι θνήξεις ἐν τῷ πολέμῳ.

§. υκδ΄. Ἡ δὲ Διαζευκτικὴ· οἷον δεῖ κτᾶσθαι νῆν, ἢ βρόχον. Καὶ ἢ πάντε πίνειν, ἢ τρία, ἢ μὴ τέτταρα. Ἐνίοτε δὲ καὶ ὑπὸ τοῖς συμπλεκτικοῖς τῶν μορίων, τὴν Διάζευξιν ὑπονοητέον. οἷον „ἅπαντα καὶ μένει καὶ κινεῖται, βίᾳ καὶ κατὰ „φύσιν (1). Ἐναπαιτοῦνται δὲ τῇ Διαζευκτικῇ προτάσει πρὸς ἀκρίβειαν, ὅ, τε δεύτερος (§. ρνή.) καὶ ὁ τέταρτος (§. ρξ΄.) τῶν ὅρων τῆς ἀκριβοῦς διαιρέσεως.

§. υκε΄. Τούτων ἓν ἡ μὲν σώθεσις καταφανὴς, τὸ δ' ἐλλιπὲς ἐφ' ἑκάστης δέλεγκτον, εἰμὴ τὸ πρᾶγμα τῷ ὀνόματι συμβαί-

(1) Ἀριστ. Βιβλ. Α΄. Κεφ. ή. περὶ Οὐρανοῦ. Διὸ καὶ καλῶς σεσημείωται, (Ῥιδιγ. Βιβλ. Β΄. Κεφ. β΄. §. ιβ΄.) ἐκ τῆς διανοίας μᾶλλον, ἢ ἐκ τῶν μορίων χρῆσθαι τὰς τοιάδε προτάσεις πολυπραγμονεῖν.

νοι. Οἷον ἐπὶ μὲν τῶν Ἀναπλυνομένων (§. υιϛ'.) καὶ τῶν Διοριζομένων (§. υιζ'.), ἐμὴ κατὰ τὸ δέον, ἡ μὲν τῶν ἐπεμβολῶν, διασαφοίη τὸν ὅρον, ἡ δὲ συλλογισμοί. Ἐπὶ δὲ τῆς Ὑποθετικῆς (§. υιή.) εἰ μὴ τὰ τῆς ὑποθέσεως ἐρώτα. Καὶ τὰ τῆς ἀποδιδομένης δὲ αἰτίας, ἐπὶ τῆς Αἰτιολογικῆς (§. υιθ'.). Ἥτε ἀναφορὰ, καὶ ἡ ὁμοιότης, καὶ ἡ ὑπεναντίωσις, (§. υκ'. υκα'. υκβ'.) ἥτε κατὰ τὸ συμπλοκὸν εἰς ταυτὸ τῶν πλειόνων συνέλθωσις (§. υκγ'.), καὶ ἡ κατάτινα ἀντίθεσιν, ἢ διαφορὰν ἀνελλιπῶς ἔχουσα διαζεῦξις, (§. υκδ'.), ἐπὶ τῶν Ἐπωνύμων. Ἀλλὰ γὰρ ἔστι καὶ γένος ἄλλο συνθέτων Ἀποφάνσεων, ὧν ἡ διπλόη, διὰ τὸ ἀσαφὲς καὶ συνεπλυγμένον (§. υιέ.), ἐκθέσεως ἐστὶ χρήζουσα. τοιαῦται δὲ εἰσίν.

§. υκϛ'. Ἡ Ἀποκλειστικὴ, ἡ κατηγορῆσαι τῷ ὑποκειμένῳ, ἢ ὑποτάσσουσάτι τῷ κατηγορουμένῳ, καὶ παρ' αὐτὸ τὰ λοιπὰ ἀποκλείουσα. οἷον τὰ χρήματα εἰσὶ μόνον ὀργανικὰ ἀγαθά. Καὶ ἡ σοφία μόνη τῶν κτημάτων ἐστὶν ἀθάνατον. Τούτων γὰρ ἡ μὲν, μόνα τὰ ὀργανικὰ ἀγαθὰ τῶν χρημάτων κατηγορήσασα, ἡ δὲ μόνῳ τινὶ σοφίαν τῷ ἀθανάτῳ κτήματι ὑποτάξασα, παρὰ ταῦθ' ἃ ἐπαγήοχασι, καὶ ἀπόφασίν τινα τῶν ἀποκλειομένων ὑπεξακούειν παρέχονται (1). Τῆς δ' αὐτῆς δυνάμεως τῷ μόνος, καὶ τὸ πρῶτος ἐστὶν, ἢ ἔσχατος, ἐπὶ τῶν Ἀποφάνσεων, καὶ ὅσα ἁπλῶς διαφορὰν, ἢ ὑπεροχὴν τινὰ κατὰ πάντων δηλοῦντα εἰσάγεται. οἷον πρῶτος Ἑλλήνων πέπλωκεν ὁ Πρωτεσίλαος. Πρεσβύτατος τῶν Ἑλληνικῶν ἦλθεν εἰς Τροίαν ὁ Νέστωρ. Τῇ γῆν

„Θερσίτης δ' ἔτι μοῦνος ἀμετροεπὴς ἐκολώα·

ὁμοειδὴς ἐστὶν, ἢ

. . . . . αἴχιστος δὲ ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον ἦλθε.

§. υκζ'. Ἡ Ἐξαιρετικὴ, ἡ ἐξαιρῆσαι, ἢ τινὰ τῶν ὑποκειμένων, ἢ τῷ κατηγορουμένῳ, τῶν πλειόνων (καθ' ὃ καὶ τῆς ἀνωτέρω διαλήψεως) ὑπολειπομένων. οἷον ἅπαντες, πλὴν τῶν ὑπὸ τὸν

(1) „Ἔστι δὴ τὸ μόνον προσδιορισ-
„μός τις, ἐ μέντοι ἁπλᾶς .... Ἀλλ'
„ἐνεργείᾳ μὲν περὶ τῶν οὐδὲν τῶν ἐν τῇ
„προτάσει λεγομένῳ τινὶ ἀπόφασιν
„ποιέμενος, δυνάμει δὲ καὶ περὶ τῶν
„ἄλλων, τῶν τε ὄντων, καὶ τῶν μὴ
„ὄντων. Διὸ καὶ σύμμικτος ἐκ τῶν
„ἑτέρᾳ τῶν καταφατικῶν προσδιορι-
„μῶν, καὶ μόνα τῶν καθόλα τῶν ἀπο-
„φατικῶν. Ἀμμών. εἰς τὸ περὶ Ἑρμ.

τὸν ἰσημερινὸν τὴν οἴκησιν ἐχόντων, τὸν ἕτερον τῶν πόλων ὁρῶσιν ὑπὲρ τὸν ὁρίζοντα. Νοεῖται γὰρ ὡς ἐκείνοις, ὀρθὴν ἔχουσι τὴν σφαίραν, οὐδέτερος τῶν πόλων καταφανής ἐστιν ἐν ἐξάρματι. Ῥᾷστα δὲ εἰς τὴν ἀνωτέρω (§. υκϛ'.) μεταλαμβάνεται. Οὐδεὶς ἀγαθὸς, εἰμὴ εἷς ὁ Θεός· μόνος ὁ Θεὸς ἀγαθός. ἥτε διπλόη κἀνταῦθα δήλη.

§. υκή. Ἡ Συγκριτικὴ, οἷον·

„Πολλοῦ γὰρ χρυσοῦ, καὶ πλούτου κρείσσων Πάτρα.

Ὑποδηλοῦται γὰρ καὶ ταῦτα μένπως καλὰ νομίζεσθαι καὶ θυμήρη, ἐκείνην δὲ διαφερόντως, καὶ ὑπὲρ ταῦτα. Τὴν δὲ δὴ παράθεσιν, ἐν οἷς τοῦ αὐτοῦ μέτεστι θετικοῦ ποιητέον (1). Γελοῖον γὰρ τοῦ Θερσίτου λέγειν τὸν Νιρέα καλλίονα. Εἰ δὲ καὶ κρεῖσσον εἴρηται θανεῖν, ἢ πένεσθαι. Καὶ κρείσσων δὲ, πτωχὸς δίκαιος, ἢ πλούσιος ψεύστης. Τό γε μὴν κρεῖσσον, ἔστι μὲν ὅτε ἀντὶ τοῦ ἧττον κακοῦ ἐκδεκτέον, ὡς ἐπὶ τοῦ θανεῖν, ἢ πένεσθαι. καθ' ὃ καὶ τὸ μὴ χεῖρον βέλτιστον λέλεκται. ὁτὲ δὲ ἀντὶ τοῦ θετικοῦ τὸ συγκριτικὸν, ἔθει Ἀττικῷ, τοῦ μορίου τῆς παραθέσεως ἀρνητικῶς ἐκλαμβανομένου. Τὸ γὰρ καὶ ἐν πενίᾳ δικαιοσύνην ἀσκεῖν καλὸν, τὸ δὲ καὶ πλουτοῦντα δολιεύεσθαι αἴσχιστον.

§. υκθ'. Ἡ Ἐπαναληπτικὴ, ἐν ᾗ κατ' ἐπανάληψιν ὁ Εἰδικός τε, καὶ αἰτιώδης λόγος, ἀμέσως, ἢ γοῦν ἐμμέσως ἐνδείκνυται, καθ' ὃν τελεῖται ἡ κατηγόρησις (§. σκγ'.). οἷον τὸ ζῶον, ᾗ τοιοῦτον αἰσθάνεται, καὶ ὁ ἄνθρωπος ᾗ ζῶον. Καὶ ἰατρὸς, καθ' αὑτὸ, ἰᾶται· ῥάδιον δὲ τὴν Ἐπαναληπτικὴν, εἰς τὴν Αἰτιολογοῦσαν (§. υιθ'.), μεταλαβεῖν, καὶ τὴν Ὑποθετικὴν (§. υιή.) καὶ τὴν Ἀναπτυσσομένην (§. υιϛ'.).

§. υλ'. Ἡ Ἀρκτικὴ, ἡ ἤδη πρῶτον ἄρχεσθαίτι γίγνεσθαι παραφαίνουσα· οἷον ὁ Σείριος ἐπιτέλλει. δηλοῦται γὰρ καὶ τὸ ἤδη, καὶ τὸ μήπω πρότερον. Τοιαύτη ἡ τοῦ Χρυσίππου πρὸς τὸν ἐπὶ προσηνεῖ καὶ ἡρεμαίᾳ τῇ διαλέξει, διὰ τὸν προσιόντα ὄχλον,

(1) Τὸν Λουκιανὸν εἰπόντα, καί τοιγε ἡ φύσις τοῖς πατράσι τοὺς παῖδας μᾶλλον, ἢ τοῖς παισὶ τοὺς πατέρας ἐπιτάττει φιλεῖν, οὐκ ἐν δίκῃ αἰτιᾶσθαι μοι δοκοῦσιν, ὅτι τὸ φιλεῖν οὐκ ἐπιτάσσεται, ὡς φασὶν, Amor non praecipitur, sed ab omni lege immunis est. Τὴν γὰρ ἔμφυτον πρὸς τὰ ἴδια τέκνα ῥοπὴν, καὶ στοργὴν, οὐκ ἄντις ἁμάρτοι νόμον φύσεως ὀνομάσας.

ὄχλον, θρασύνεσθαι ἀρξάμενον, καὶ θερμότερον διαφιλονεικεῖν. οἴμοι κασίγνητε, ὄμμα σὸν ταράσσεται· ἤτοι θωρυβεῖν ἤρξω μέχρι τοῦ δε ἠρέμα διαλεγόμενος.

§. υλά. Ἡ Ληκτικὴ τέως, ἡ, ὑπεναντίως τῇ ἀνωτέρω, δεικνῦσατι ἤδη τοῦ εἶναι παυόμενον. οἷον ὁ λύχνος σβέννυται. ἢ ἀρτίως παυσάμενον· οἵα ἡ περὶ τοῦ ἀσεβοῦς. Καὶ παρῆλθον, καὶ ἰδοὺ οὐκ ἦν. Καὶ ταῦτα δὴ τῶν ἀνεπτυγμένως, ἢ συνεπτυγμένως συνθέτων εἴδη προτάσεων τὰ κυριώτερα.

§. υλβ'. Ἀριθμείσθωσαν δ' ἐν τούτοις, καὶ αἱ ἐξ ὁμωνυμίας (§. σί.) ἔχουσαί τινα διπλόην, οἷον τόδε Κάτων εἶπε. πότερος γὰρ ὁ πρεσβύτερος, ἢ ὁ νεώτερος; (1). Καὶ αἱ κατ' ἔκστασιν χρονικὴν (§. σλά.) κατηγοροῦσαι τὰ μὴ συμβαίνοντα, οἷον χωλοὶ περιπατοῦσι, καὶ κωφοὶ ἀκούουσι. Καὶ αἱ κατὰ τὸ Ἐνεστὼς τοῦ χρόνου ἐπαγγελλόμεναι τὸ ἐσόμενον. οἷον προπίνω σοι. καὶ σιγῶ. τὸ γὰρ αὐτίκα ἔπειτα, διὰ τὸ βέβαιον, ὡς ἤδη παρὸν, διὰ τούτων ἐκφέρεται. Καὶ αἱ πρακτικαὶ, μᾶλλον δὲ παρακτικαὶ, αἱ αὐτὸ ἐκεῖνο ἐκτελοῦσαι ὃ λέγουσιν· ὡς εἴτινα, φέρε, εἰπὼν ὁ βασιλεὺς, ὅτι Ὕπατος εἶ, αὐτίκα τῷ λόγῳ ὑπατικὸν ἀναδείξειε. Τοιαύτη, τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγράφη ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Καὶ αἱ τοῖς παιδολέσχαις δὲ προβαλλόμεναι Κροκοδείλειοι, ἃς παρὰ τῷ ἀκούοντι ἐστὶν ἀληθεύουσας ἀναδεῖξαι, ἢ ψευδομένας. οἷον πότερόν σοι δώσω, ἢ οὐ δώσω (2); Αἱ γὰρ τοιαῦται, καὶ αἱ παραπλήσιαι, ἐκθέσεώς τινος ἐπιδεεῖς εἰσί.

§. υλγ'. Ἐπὶ δὲ ταύταις τακτέον, καὶ τὰς κρυπτικὰς καλουμένας παρὰ τοῖς ὕστερον (3) Ἀποφάνσεις, τὰς ὁπωσοῦν διαλανθα-

(1) „Ὡς ὅταν εἴπῃτις, Αἴας ἐμο-„νομάχησεν Ἕκτορι, μὴ προσδιορισά-„μενος, περὶ ποτέρου τῶν Αἰάντων ὁ „λόγος αὐτῷ. Ταύτην γὰρ τὴν πρό-„τασιν οὐδεὶς οἶμαι τῶν ἐξεταστικῶν, „μίαν ἐρεῖ, τὴν καὶ ψευδομένην ἅμα, „καὶ ἀληθεύουσαν, διὰ τὴν ὁμωνυμίαν. Βλεμμίδ. Ἐπιτ. Λογικ. Κεφ. κζ'.

(2) Ἐπὶ τούτων γὰρ γελοῖον ζητεῖν, πότερα δὴ, ἀληθείας, ἢ ψεύδους εἰσὶν ἐχόμεναι, ὡς τοῦτο παρ' ἄλλῳ ὄν, τῷ πρὸς ὃν ὁ λόγος. Ὁπότερον γὰρ ἂν εἰρήκει ἡ κατὰ τὸν μύθον Αἰγυπτία περὶ τοῦ παιδὸς, εἴθ' ὡς ἀποδοθήσοιτο αὐτῇ, εἴθ' ὡς οὐχὶ, παρὰ τῷ Κροκοδείλῳ δήπου ἦν, ἤτοι ἀληθεῦον, ἢ ψευδόμενον ἀποδεῖξαι ἑκάτερον. Ὅρα Λουκ. ἐν τῷ Βίων Πράσ. Καὶ ἐν Νεκρ. Διαλ. Διογ. καὶ Πολυδ.

(3) Οὐολφ. Λογ. §. 313. καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις. Ἀλλὰ καὶ τῶν παλαιῶν οἱ περὶ Ἀριστ. κρύψιν ἐκάλουν τὴν μέθοδον, δι' ἧς οἷόν τε λανθάνειν τὸν συλλογιζόμενον τὸ προκείμενον. Ἀλέξ. Ἀφροδισ. ἐν τοῖς Τοπικ. Βιβλ. ή.

λανθανέσας. οἷας εἶναι τὰς μὲν, φασὶ, παρὰ τὸ ἀσαφὲς τῆ ποσῆ, ὡς οἱ Ἀπροσδιόριστοι πᾶσαι (§. υά.). Τὰς δὲ παρὰ τὸν τῆ ὀνόματος πλαγιασμὸν (§. τγ΄.), ἢ παρὰ τλιὺ τῶν ὅρων μετάθεσιν (§. αὐτ.). Τὰς δὲ ἢ ἐκ τῆς ἀμφιβαλλομένης ποιότητος, ὡς ἐνίοτε συμβαίνει ἐπὶ τῶν ἀορίστων (§. υγ΄.).

ΚΕΦ. ΠΕΜΠΤΟΝ.

Περὶ τῆς ἐν ταῖς Προτάσεσιν Ἀντιθέσεως.

§. υλδ΄.

Τλιὺ Ἀντίθεσιν, ἐκ μὲν ἁπλαῖς φάσεσι καὶ ὅροις, ὡς ἐν ἄλλοις (§. ργέ.), θεωρεμένιω, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς ἀποφαντικοῖς τῶν λόγων, μάχιω εἶναι ὁριζόμεθα τῶν προτάσεων, τῶν τὰ ὁπωσῆν ἀντικείμενα κατὰ τῆ αὐτῆ κατηγορεμάτων. Τλιὺ δὲ μάχιω, πῆ μὲν τῆ δυνάμει τῆ κατηγορεμένῃ ὅρε συμβαίνεσαν, πῆ δὲ καὶ ὡς ἐκ τῶν προσδιορισμῶν, ἢ τῶν τρόπων, ἢ καὶ μόνε τῆ ἀρνητικῆ μορίε καταλλήλως τατ]ομένε, πανταχόθεν ἡμῖν ἐπὶ τῶν προτάσεων θεωρητέον.

§. υλέ. Καὶ ὡς μὲν ἐκ τῆ κατηγορεμένε, κατὰ τὰς ἐν τοῖς ἁπλοῖς ὅροις ἀντιθέσεις (§. ργέ.), τριχῶς. Ἡ γὰρ κατ᾽ ἀντίφασιν, ὡς ἐκ τῆς τῆ ἀρνητικῆ μορίε δυνάμεως ἔσα, ταῖς ἐκ τῶν κατηγορεμένων ὅρων σωισαμέναις διαμάχαις συγκαταλεκτέα ἥκιστα δοκεῖ. Δυεῖν τοίνιω προτάσεων, ἤτοι θάτερον ἡ μὲν τῶν ἐναντίων κατηγορεῖ, ἡ δὲ τῆ αὐτῆ τὸ ἕτερον. οἷον τὸ ὕδωρ ἐςὶ θερμὸν, τὸ ὕδωρ ἐςὶ ψυχρόν· καὶ ἡ μάχη ἔσαι κατ᾽ ἐναντίωσιν. Ἢ τῆ αὐτῆ ἡ μὲν τλιὺ ἕξιν, ἡ δὲ τλιὺ στέρησιν· οἷον παῖδες Ἑλλήνων εἰσὶ σοφοὶ, εἰσὶν ἀπαίδευτοι. Ἢ τέως, ἡ μέν τινα χέσιν, ἡ δὲ τλιὺ ἀντίξεν. οἷον ὁ ἐρανὸς κινεῖ, ὁ ἐρανὸς κινεῖται. Καὶ ἡ τοιαύτη μάχη ἔσαι χετική.

§. υλς΄. Τάτων αἱ μὲν ἐναντίαι, καὶ αἱ στερητικαὶ, τῆ αὐτῆ ὑμάτε καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὑποκειμένε, σωαληθεύσι μὲν οὐδέποτε· τὰ γὰρ ἐναντία ὑπ᾽ ἀλλήλων φύσει ἐκκρέεται, καὶ τὸ στερηθὲν τλιὺ ἕξιν οὐπέθετο. Συμψεύδεσθαι δὲ, τὰς μὲν ἐναντίας ἐνδέχεται, ἐφ᾽ οἷς ἐςὶ λαβεῖντι μέσον, οἷον ὅτι ψυχρὸν τὸ ὕδωρ, καὶ ὅτι θερμὸν, χλιαρὸν ὄν. Καὶ ἐφ᾽ οἷς τὸ

τὸ μὴ δεκτικὸν ὑπόκειται· οἷον ὅτι ὁ ἀὴρ λθκὸς, καὶ ὅτι μέλας. Καὶ ἐφ' οἷς τὸ μὴ ὄν· τῷ γὰρ μὴ ὄντι περίεστι πάντως ἡδονή. Τὰς δὲ ἐκλικάς τε καὶ σερητικὰς ἐφ' ὧν ἔστε μέσον ἐστὶ λαβεῖν. οἷον ὅτι ὁρῶν, καὶ ὅτι τυφλὸς, ἐπὶ τῶ καμμύοντος, ἢ ἀμβλυωπθντος. Καὶ ἐπὶ τῶν μὴ δεκτικῶν, καὶ ἐπὶ τῶν μὴ ὄντων ὡσαύτως. Καὶ αἱ χετικῶς δὲ μαχόμεναι καὶ σωαληθθεῖν πεφύκασι, πρὸς ἕτερον δηλονότι ὅρον τῆς ἀναφορᾶς γινομένης· οἷον ὁ Φίλιππος ἐστὶν υἱὸς, ἐστὶ πατήρ. Καὶ συμψθδονται, ἐπίτε τῶν μὴ ὄντων, καὶ τῶν μὴ δεκτικῶν, καὶ τῶν τῆς χέσεως ἀμοιρέντων. οἷον ἐμέγε πατέρα τε καὶ υἱὸν εἴτις ὀνομάσει ψθσεται. Καὶ θάτερον δὲ πάχεσιν ἐφ' οἷς τὸ ὑποκείμενον πρὸς τὸ ἀντιχετικὸν ἀποπέφυκεν, οἷον ὁ Θεὸς κινεῖ μὲν, ὰ κινεῖται δέ. ἢ ἐφ' οἷς ἃ ἔχει· οἷον ἡ ἐξωτάτω σφαῖρα περιέχει μὲν, ὰ περιέχεται δέ. Καὶ ὁ δεῖνα υἱὸς μὲν ἐστὶ, πατὴρ δὲ ὤ. ἢ ἀνάπαλιν.

§. υλζ'. Τιὼ δὲ Ἀντίθεσιν ὡς ἐκ τῶν προσδιορισμῶν συμβαίνεσαν, ἢ καὶ ἐκ μόνης τῆς ἀρνήσεως (§. υλθ'.) ἐπὶ τῶν ἀπροσδιορίστων, μάχλω εἶναι σιὼ Ἀριστότελει πάντες ἀπέδωκαν δυεῖν προτάσεων, τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον καὶ κατηγορέμενον ἐχεσῶν.

§. υλή. Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν προσδιωρισμένων, κατὰ τὸ ποιὸν, ἢ τὸ ποσὸν, ἢ ἐξ ἀμφοῖν, παρακολθθσαν τιὼ μάχλω, οἱ προσόντες προσδιορισμοὶ (§. υά. υβ'.) ἐμποιθσιτε καὶ ἐλέγχεσιν. ὧν γὰρ, τῇ μὲν ὁ Πᾶς, τῇ δ' ὁ Οὐδεὶς πρόσκειται, καθόλε μὲν ἄμφω ποσέμεναι, τῷ δὲ ποιῷ διϊσάμεναι μόνω, Ἐναντίαι τε εἰσὶ, ἢ ὁλόγως ἀκέεσι· σωαληθθεῖν μὲν κατὰ τιὼ τῶν ἐναντίων φύσιν (1) μηδέποτ' ἐθέλεσαι, ενίοτε δὲ, ὡς εἰρήσεται, συμψθδόμεναι. οἷον πᾶς ἄνθρωπος λογικός· ἐδεὶς λογικός.

(1) „Ὀνομάζεσιν ἀναλίσις ταύτας, „ὅτι τῶν ἐναντίων εἰς ἄμεσα διαιρε„μένων καὶ ἔμμεσα, αἱ προτάσεις αὖ„ται, κατὰ μὲν τιὼ ἀναγκαίαν, καὶ „τιὼ ἀδύνατον ὕλλω, τοῖς ἀμέσοις „ἐναντίοις ἐοίκασιν, ὧν τὸ ἕτερον ἐξ „ἀνάγκης πάρεσι τῷ ὑποκειμένῳ . . . „κατὰ δὲ τιὼ ἐνδεχομένω τοῖς ἐμμέ„σοις, ὧν δυνατὸν μηδέτερον παρεῖναι „τῷ ὑποκειμένῳ . . . . ἢ ὅτι τὰ ἐναντία „συνυπάρχειν μὲν ἀλλήλοις κατ' ἐνέρ„γειαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὑποκειμένε ἀδύνα„τον, ἅμα δὲ αὐτῷ ἀπεῖναι δυνατόν „. . . . ἢ ὅτι τὰ ἐναντία πλεῖσον ἀλλή„λων διέσηκε τῶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος. „Οὕτω δὲ αὖται πρὸς ἀλλήλας ἔχου„σιν, ἔσπερ ἡ μὲν ἅπασι, φησὶ τοῖς „ὑπὸ τὸ ὑποκείμενον ἀτόμοις τὸ κα„τηγορέμενον ὑπάρχειν, ἡ δὲ ἐδενί. Ἀμμών. εἰς τὸ περὶ Ἑρμίν.

γικός. Ὧν δὲ, ὁ Τὶς, καὶ ὁ Οὐ πᾶς, ἐπὶ μέρους μὲν ποσέμεναι, τῷ δὲ ποιῷ καὶ αὐταὶ διακρινόμεναι, Ὑπεναντίαι καλεῖνται, ὡς ὑπὸ τὰς ἐναντίας τατ[illegible]όμεναι (1). οἷον τὶς ἄνθρωπος πονῆς· ὲ πᾶς πονῆς. Ἂς δὲ ὁ Πᾶς, καὶ ὁ Τὶς προσδιορίζει, ἢ ὁ Οὐδεὶς καὶ ὁ Οὐ πᾶς, αὗται ποιότητος μὲν κοινωνοῦσαι τῆς αὐτῆς, ποσότητι δὲ διαφέρουσαι, Ὑπάλληλοι προσαγορεύονται· ὡς ἄρα τούτων ἄλλης ὑπ' ἄλλη, τετέσι τῆς ἐν μέρει τῇ καθόλε ὑπαγομένης τε, καὶ σωεισαγομένης· οἷον πᾶς ἄνθρωπος λογικὸς, καὶ τὶς λογικὸς· ὲδεὶς ἄνθρωπος λίθος, καὶ ὲ πᾶς λίθος. Καὶ ἐνίων σωαναιρέσης. τῆς γε τὶς, τιὼ πᾶς ἄνθρωπος λίθος, καὶ τῆς ὲ πᾶς, τιὼ ὲδεὶς ἄνθρωπος γελασικὸς. (§. ρδ'.). Ἐπὶ τούτων γὰρ ἀνάγκη τοῖς μέρεσι συμψεύδεσθαι τὰ ὅλα, ἐπ' ἐκείνων δὲ σωαληθεύειν τοῖς ὅλοις τὰ μέρη. ἔ γὰρ ἂν ἦ τὸ ὅλον, καὶ τὸ μέρος. ἔδ' ἂν ὲδὲ αὐτὸ τὸ μέρος, πολλῷ γ' ἂν δέοι τὸ ὅλον εἶναι (2). Αἱ δὲ τελευταῖαι τῷ Πᾶς ἰδίᾳ καὶ τῷ Οὐ πᾶς, ἢ τῷ Οὐδεὶς καὶ τῷ Τὶς προσδιοριζόμεναι, καὶ ποσῷ, καὶ ποιῷ μαχόμεναι, Ἀντιφατικαί εἰσιν. Εἶδος δὲ τόδε ἐν ἀντιθέσεσι τὸ σφοδρότατον. οἷον πᾶς ἄνθρωπος γελασικὸς, ὲ πᾶς γελασικός. ὲδεὶς ἄνθρωπος λίθος, τὶς ἄνθρωπος λίθος (3).

§. υλθ'.

(1) „Ὡς ὑπὸ τὰς ἐναντίας τεταγ-„μένας, κἀκείναις ἀκολουθέσας. Αὐτ. αὐτ.

(2) „Ὅταν γὰρ ἡ ἑτέρα τῶν κα-„θόλε ἀληθεύῃ, τότε καὶ ἡ ὑπ' αὐ-„τιὼ τεταγμένη μερικὴ πρότασις ἀλη-„θεύσα. ὡς οἷον μέρος αὐτῆς ἔσα, „καὶ περιεχομένη ὑπ' αὐτῆς. Διὸ καὶ „ὑπαλλήλας καλεῖσι. Αὐτ. αὐτ.

(3) Ὁ τῆς ἐν μέρει ἀποφασκέσης προσδιορισμὸς Οὐ πᾶς, τὸν τῆς ὑπεναντίας Τὶς, ἔοικε συνεισάγειν τοῖς μὴ ὀρθῶς προσέχουσιν. Εἰ γὰρ ὲ πᾶς, τὶς ἄρα. Παραίτιος δὲ τῷ ἕτω περὶ τάτε ὑπολαμβάνειν, ἡ κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον ἐσίν ὕλη, καθ' ἣν καὶ ὲ πᾶς δηλονότι, καί τις δὲ, τῷ ἐνδεχομένῳ γίνεται ἐν μετασίᾳ· οἷον τῷ πονεῖσθαι. τάτε δὲ τὸν ἔλεγχον σαφῶς ἔνι λαβεῖν ἐπὶ τῆς ὕλης τῆς ἀδυνάτε. Εἰ γὰρ ἡ ὲ πᾶς ἐσὶ λίθος, τιὼ τὶς ἐσὶ λίθος νοεῖν παρεῖχε, συνεψεύδετ' ἂν τῇ καθόλε καταφάσει, ἡ ἐν μέρει ἀπόφασις, ὅπερ ἀδύνατον εἶναι διὰ τιὼ ἀντίφασιν μικρὸν κατωτέρω δειχθήσεται. Ἄριστα τὸ λεγόμενον συνεῖδεν ὁ Βλεμμίδης (Λογ. Κεφ. κή.) „Οὐ χρὴ „(φάσκων) ὑπολαμβάνειν τιὼ μερικὼ „ἀπόφασιν ἐπὶ τῆς ἀδυνάτε ὕλης, τῇ „καθόλε καταφάσει συμψεύδεσθαι .... „ὲδὲ γὰρ ἡ ὲ πᾶς ἐξ ἀνάγκης συνεισά-„γει τιὼ τὶς .... τὸ γὰρ ὲ πᾶς αὐτὸ „καθ' ἑαυτὸ λαμβάνομεν μόνον ὡς „ἰδίαν ἔχον δύναμιν, καθ' ἣν τὸν πᾶς „προσδιορισμὸν ἀναιρεῖ, μηδὲν ἐπισυ-„ρόμενον ἕτερον. ἐδὲν γὰρ ἕτερον φη-„σὶν ὁ λέγων, ὅτι ὲ πᾶς ἄνθρωπος „ἵππατος, ἢ ὅτι ἐκ ἐσὶ τῶτο, ὅτι πᾶς „ἄνθρωπος ἵππατος.

§. υλθ'. Προσαπαιτεῖται δὲ ὐ πάσαις ταῖς ἑρμήνευσι ἀντιθέσεσι, τὸ τὲς ὅρους εἶναι τὲς αὐτὲς ἐπὶ τῶν μαχομένων προτάσεων, ἄμφω ἀπαραλλάκτως. Τῆς γὰρ τυχούσης ποθὲν ἐπιγενομένης παραλλαγῆς, ἡ τὰ τῆς μάχης λυθήσεται. οἷον αἱ πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶν ἀναγκαίως λογικὸς, ἀδεὶς ἄνθρωπος ἐστὶν ἐνδεχομένως λογικὸς, καί τοι ὡς ἐκ τῶν προσδιορισμῶν δοκοῦσαι, ἐναντίαι γεμὶν ἥκιστα εἰσὶ, διὰ τὶν ἐκ τῶν τρόπων τῶ κατηγορεμένε ἀλλοίωσιν. Οὕτως ἀδὲ τῇ ἀποφαινομένῃ πάντα λίθον ἡλιωθέντα θερμὸν εἶναι, ἡ ἀ πάντα λίθον ἁπλῶς θερμὸν εἶναι λέγεσα, παρὰ τὶν τῶ ὑποκειμένε τροπὶν, ἐκ ἔστιν ἀντίφθογγος, εἰ καὶ δοκεῖ διὰ τὲς προσδιορισμὲς ἀντιφάσκεσα.

§. υμ'. Θεωρῶσι δὲ ὅπως πρὸς ἀλήθειαν καὶ αὗται ἔχουσιν, ἢ ψεῦδος, τῶν μὲν Ἀντιφατικῶν τῆς ἑτέρας ἀληθευόσης, ἀνάγκη πᾶσα τὶν ἑτέραν ψεύδεσθαι, ἀεί ποτε, καὶ ἐφ' ὁιασῶν ὕλης (§. ύ.). Εἴπερ γάρ ποτε σωηλήθευον, λῖ ἂν τὸ αὐτὸ, καὶ ἅμα ἐκ λῖ κατὰ τὸ αὐτό. Εἰδὲ σωεψεύδοντο, ἐδ' ἂν λῖ τὸ αὐτὸ, ἐδ' ἂν ἐκ λῖ. Καὶ περιέπιπλον ἂν ἅτως ἑκατέροθεν τὰ ὄντα προφανεῖ τῇ Ἀντιφάσει· ὅπερ Ἀδιώατον (§. σμ'.).

§. υμά. Τῶν δ' Ἐναντίων ἐπὶ μὲν ὕλης ἀναγκαίας, ἡ μὲν καταφάσκεσα ἀεὶ ἀληθὴς, ἡ δ' ἀποφάσκεσα ἀεὶ ψευδής· τὸ γὰρ ἀναγκαίως προσὸν, ἀληθῶς μὲν κατὰ παντὸς λέγεται τῶ ὑποκειμένε, ψευδῶς δὲ κατὰ μηδενός. Ἐπὶ δὲ ὕλης ἀδυνάτε ἀνάπαλιν, ψευδὴς μὲν ἡ καταφάσκεσα, ἀληθὴς δὲ ἡ ἀποφάσκεσα· τὸ γὰρ ἀδιωάτως ἔχον προσεῖναι, ψευδῶς μὲν κατὰ παντὸς λέγεται, ἀληθῶς δὲ κατὰ μηδενός. Ἐπὶ δὲ τῶν ἐνδεχομένων, ἄμφω συμψεύδεσθαι ἐδὲν ἀπεικός. τὰ γὰρ ἐνδεχόμενα ἐδ' ἅπασι τοῖς ἐπὶ μέρους πέφυκε παρακολυθεῖν, καί τισι τέτων ἐπισυμβαίνει. Ἔνθεντοι καὶ τὸ παντὶ τὰ τοιαῦτα ἀποκληρῶν τῷ Εἴδει ἐπισφαλὲς, καὶ τὸ παντὸς ἀπαλλοτριῶν ἄτοπον. Τελευταῖον δὲ, ἐπ' ἐδεμιᾶς ὕλης, τὰς Ἐναντίας συναληθεύειν ἐνδέχεται. τῇ γὰρ Πᾶς, σωωκέωσεν ἂν ἡ Οὐδεὶς τὶν Οὐπᾶς, τὶν αὐτῇ σωείσακτον (§. υλή.), καὶ τῇ Οὐδεὶς, ἡ Οὐπᾶς, τὶν τὶς ὁμοίως. Καὶ συνέβη ταύτη γε τὰς ἀντιφασκέσας σωαληθεύειν. ὅπερ (§. υμ'.) ἀδιώατον.

§. υμβ'.

§. υμβ'. Τῶν δὲ Ὑπεναντίων, ἐπὶ ὕλης ἀναγκαίας, ἡ μὲν καταφάσκουσα ἀεὶ ἀληθὴς, ἡ δὲ ἀποφάσκουσα ἀεὶ ψευδής. Καὶ ἐπὶ ὕλης ἀδυνάτε ἀνάπαλιν, κατὰ τὰς ἐναντίας (§. υμά), αἷς καὶ παρέπονται (§. υλή.). Ἐπὶ δὲ ὕλης ἐνδεχομένης συναληθεύουσιν. ὁ γὰρ ἐνδέχεται, καὶ τινὶ δήπου προσεῖναι εἰκὸς, καί τινι ἀφαιρῶς. συμψεύδεσθαι μέντοι αὐτὰς, ἐφ' οἱασδήποτε ὕλης, τῶν ἀδυνάτων. Τῇ γὰρ ἐπὶ μέρους ὡς ψευδεῖ, τῆς καθόλε συναναιρεμένης (§. υλή.) οἷον τῇ Τὶς, τῆς Πᾶς, παρὰ τὸ καὶ τινὶ Οὐ πᾶς (ἐξ ὑποθ.) ψεύδεσθαι, εἴη ἂν καὶ τὸ Πᾶς ἔτω, καὶ τὸ Οὐ πᾶς, τὰ ἀντιφάσκοντα, συμψευδόμενα. ὅπερ (§. υμ.) ἀδυνάτον.

§. υμγ'. Ταῖς δ' Ὑπαλλήλοις πάντα συμβαίνειν εἰκός. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς ἀναγκαίας ὕλης συναληθεύειν ἐπάναγκες τὰς καταφασκούσας, συμψεύδεσθαι δὲ τὰς ἀποφασκούσας. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀδυνάτε τἐναντίον, συναληθεύειν μὲν τὰς ἀποφασκούσας, συμψεύδεσθαι δὲ τὰς καταφασκούσας· τῶν μερῶν δηλαδὴ τοῖς ὅλοις (§. υλή.) συνεπαγομένων. Τελευταῖον δὲ τέτων ἡ μὲν ἀληθὴς, ἡ ἐπὶ μέρους, ἡ δὲ ψευδὴς, ἡ καθόλε ἐπὶ ὕλης ἐνδεχομένης. τὸ γὰρ ἐνδεχόμενον, οὐδὲ παντὶ τῷ εἴδει οἷον προσεῖναι ἐστὶν, οὐδὲ παντὸς ἀπεῖναι.

§. υμδ'. Τῶν Ἀπροσδιορίστων (§. υά. υβ'.) ἡ μάχη, τῶν ποιότητι μόνῃ ἀνεπιμιγμένως γνωριζομένων, τῇ τὲ ἀρνητικὲ μορίε καταλήλω προσθέσει (§. υλδ'. υλζ'.), πρὸ μὲν τὲ κατηγορεμένε, ἐπὶ τῶν ἐκ δευτέρε (§. τυδ'.), πρὸ δὲ τὲ προσκατηγορεμένε, ἐπὶ τῶν ἐκ τρίτε (§. αὐτ.), κρίνεται. Τὸ γάρ τοι μόριον τῷ κυριωτάτῳ τῶν ἐν τῇ προτάσει ἀείποτε συντακτέον, ἵν' εἰς ἀπόφασιν μεθαρμοθῇ ἡ κατάφασις (1). Κυριώτατον δὲ ἐν προτάσει τὸ εἰδοποιῶν αὐτὴν, καὶ χαρακτηρίζον· οἷον ταῖς μὲν προδιωρισμέναις, αὐτὸς ὁ προσδιορισμὸς (2), ταῖς δὲ μετὰ τρόπε, ὁ τρόπος (3). ταῖς δὲ ἄνευ προσδιορισμὲτε καὶ τρόπε, τὸ κατηγορέμενον, ἢ ὁ τὲ κατηγορεμένε τὴν δύναμιν ἀναδε-

(1) „Οὐ χρὴ τὸ ἀρνητικὸν μόριον „... τῷ ἀκυρωτέρῳ τῶν μορίων ἐπιφέ„ρειν, ἀλλὰ τῷ κυριωτέρῳ. Ἀμμών. εἰς τὸ περὶ Ἑρμίν.

(2) „Ἐπὶ τῶν προσδιωρισμένων τὸ „κυριώτατον ἐστὶν ὁ προσδιορισμὸς, (Αὐτ. „αὐτ.). Διὸ καὶ ἐντεῦθεν ἡ Πρότασις „ὀνομάζεται προσδιωρισμένη.

(3) „Κυριώτατον δὲ μόριον τῶν „μετὰ τρόπε, ὁ τρόπος αὐτὸς, ἀφ' ἧ „καὶ ὀνομάζονται, ὡς εἰδοποιήσαντος αὐ„τάς. (Λύτ. αὐτ.).

ἀναδεχόμενος συώδεσμος (4). Ἐξ ὧν καὶ κατηγορήματα, καὶ κατηγορικοὶ λόγοι αἱ προτάσεις ἐκλήθησαν.

§. υμέ. Καὶ τοίνυν ἐπὶ μὲν ὕλης ἀναγκαίας, καὶ ἀδυνάτε, τῶν Ἀποσδιορίστων προτάσεων καθόλε ὑποτιθεμένων (§. σλ΄.), ἤτε μάχη, καὶ τὸ πρὸς ἀλήθειαν ἢ ψεῦδος ἔχειν, ὡς ἐπὶ τῶν ἐναντίων (§. υμά.) παρακολεθεῖ. Ἐπὶ δὲ τῶν ἐνδεχομένων, ὡς ἐπὶ τῶν ὑπεναντίων (§. υμβ΄.). Ἐν δὲ τοῖς Ἠθικῶς λεγομένοις καθόλε (§. σλ΄.) οἷα τὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμβαίνονται λέγεται (§. αὐτ. κη ύ.), τῆς ἑτέρας ὡς ἀληθῆς συγχωρεμένης, ἡ ἑτέρα ψευδὴς εἶναι κρίνεται.

§. υμς΄. Τῶν Καθ' ἕκαστα (§. υά. υβ΄.), ὡς προδήλως ἀντιφασκεσῶν (§. υμ΄.), ἡ μὲν ἀεὶ ἀληθὴς ἐφ' οἱασδήποτε ὕλης, ἡ δὲ ψευδὴς (1).

§. υμζ΄. Ταῖς δ' αὐταῖς τῶν προσδιωρισμένων ἀντιθέσεσι (§. υλή.), μετὰ καὶ τῆς περὶ τὸ ἀληθεύειν, ἢ ψεύδεσθαι διαφορᾶς (§. υμ΄. υμά. κξ΄.), καὶ τὰς ἐξ ὁρίσεων, εἴτε ἀμφοῖν, ἢ καὶ θατέρε τῶν ὅρων (§. υγ΄.), ὁμοίως δὲ καὶ τὰς ἐκ σερητικῶν (§. υδ΄.), ὑπαγομένας εὑρήσομεν· πρὸς τὰς ὁμοειδεῖς δηλονότι, τὰς ἤτοι ἐξ ἀμφοῖν ὁμοίως, ἢ θατέρε τὲ αὐτὲ, τῆς παραθέσεως γινομένης, ὡς ἐπὶ παραδειγμάτων ληφθέντων, συνιδεῖν παντὶ τῷ βελομένῳ ῥάδιον.

§. υμή. Τάς γε μὴν ἐκ μόνε τε κατηγορεμένε ὁρίσεις, ταῖς ἐκ τῶν αὐτῶν μὲν ὅρων, ὡρισμένων δὲ, ἀντιπαραθεμένοις, καὶ ἕτεραι προκύψεσιν ἀντιθέσεις ὁμοίως, παρὰ τὰς τῶν ὡρισμένων (§. υλή.), ἢ τῶν ὁρίσεων (§. υμζ΄.), πρὸς τὰς ὁμοειδεῖς· Αἱ τέτων ἀμέλει πρὸς ἐκείνων ἑκάσλω, κἀκείνων ἀνάπαλιν

(1) „Φησὶν ὁ Φιλόσοφος Πορφύ„ριος, ὡς ἐν τῷ κατηγορικῷ Εἴδει τὲ „Ἀποφαντικὲ λόγε, τὸ κῦρος ἔχει „μάλισα τὸ κατηγορέμενον .... Διὸ „καὶ ἐντεῦθεν ὁ ὅλος λόγος κατηγορι„κὸς ὀνομάζεται. Καὶ τὸ ἀρνητικὸν „μόριον ἐν ταῖς Ἀποφάσεσιν, ὡς κυ„ριωτέρῳ τέτῳ προσίεμεν. Παρὰ Ἀμμων. αὐτ.

(2) „Ὅτι μὲν ἓν αἱ καθ' ἕκασα „μάχονται ἀντιφατικῶς παρὰ πᾶσιν „ὡμολόγηται. (Ἀμμών. περὶ Ἑρμ.) „Δεῖ δὲ σημεῖν μετὰ Βλεμμίδε „(Κεφ. κθ΄.) ὅτι αὗται κατὰ πάντα „μὲν χρόνον ἐπὶ τῆς ἀναγκαίας ὕλης „καὶ ἀδυνάτε διαιρᾶσιν ὡρισμένως τὸ „ψεῦδος καὶ τὸ ἀληθεύειν. Ἐπὶ δὲ „τῆς ἐνδεχομένης κατὰ πάντα μὲν „τὸν ἐνεσῶτα, καὶ τὸν παρεληλυθό„τα ὡρισμένως, κατὰ δὲ τὸν μέλλον„τα ἀορίσως· οἷον Σωκράτης διαλέξε„ται, ἢ Σωκράτης ἀ διαλέξεται. ὅτι „μὲν γὰρ ἢ διαλέξεται, ἢ ἀ διαλέξε„ται δῆλον, ὁπότερον δὲ τῆς ἀντιφά„σεως ἀληθεύει μόριον . . . ὡρισμένως „οὐκ ἔσιν εἰπεῖν ἐπὶ μέλλοντος.

παλιν πρὸς ἑκάστω τούτων, ἀμοιβαδὸν ἀναφυόμεναι μάχαι. Οἷον πρὸς τὸ πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ φιλόσοφος ὡρισμένῳ, διαφόρως ἔχουσιν αἱ ἐξ ἀορίστε κατηγορεμένε, πᾶς, ἐδεὶς, τὶς, καὶ ὁ πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶν ὁ φιλόσοφος. Ἡ μὲν γὰρ πᾶς ἐστὶν ὁ φιλόσοφος ἐν ταῖς ἀορίστως μαχομέναις καθόλε καταφάσκεσα, πρὸς τὸ ὡρισμένως ληφθεῖσαν, πᾶς ἐστὶ φιλόσοφος παραβαλλομένη, τὸ μὲν καθόλε εἶναι ἀδιαμῶς παραιτεῖται, τὸ δὲ καταφάσκειν καὶ μάλα. Διὸ καὶ πρὸς ἐκείνην ὡς ἄρα καὶ ἐναντία, ἔχοι ἄν ποτε διὰ τὸ ὕλιν καὶ συμπλοκὴν σωαληθεύσεις δὲ, κατὰ τὸν ὅρον τῶν ἐναντίων (§. υμά.) ὐδέποτε. Ἡ δὲ ὁδεὶς ἐστὶν ὁ φιλόσοφος, καθόλε ἀποφάσκεσα ἐν ταῖς Ἀορίστοις, πρὸς τὸ αὐτὸ ὡρισμένῳ, πᾶς ἐστὶ φιλόσοφος παρεξεταθεῖσα, ἰσοδυάμως αὐτῇ ἀναφαίνεται. τὸ γὰρ διτὸν τῆς ἀρνήσεως εἰς κατάφασιν λῆξαν, τῇ καθόλε καταφασκέσῃ τὸ ἀπόφασιν σωδιήλαξε. Παραπλησίως δὲ, ἡ ὁ πᾶς ἐστὶν ὁ φιλόσοφος, τῇ πρὸς τὸ τεθεῖσαν, πᾶς ἐστὶ φιλόσοφος, παραθέσει, καταφατικὴ ἐν μέρει διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἀναδειχθεῖσα, ὡς ὑπάλληλος κρίνεται. Διὸ καὶ κείνης ἡγεμονίας ταύτῃ ἐπάναγκες ἕπεσθαι (§. υλή.). Τελευταῖον δὲ καὶ ἡ τὶς ἐστὶν ὁ φιλόσοφος, τῇ πᾶς ἐστὶ φιλόσοφος ἀντιφατικῶς περιπίπλει, καὶ πάντῃ πάντως ἐστὶν ἀσύμβατος (§. υλή. υμά.). Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον, καὶ πρὸς ἑκάστω τῶν λοιπῶν ὡρισμένων, ὁδεὶς, τὶς, ὁ πᾶς ἐστὶ φιλόσοφος, αἱ ἀόριστοι φέρονται, ὡς ὁ χαλεπόν ἐστιν ἐν διαγράμματι, οἷον ὑπ' ὄψιν τὸ παράθεσιν ἕκαστον προσησάμενον, ἀφ' ἑαυτῆ διασκέψασθαι.

§. υμθ'. Ἀλλ' ἐπὶ τῇ τούτων διαγραφῇ σημειωτέον, καὶ τῆς τάξεως τὸ ἀντίστροφον, καθ' ἣν ἐνήλλαγμένως, ἡ μὲν Α, τῶν ἀορίστων, ὑπὸ τὸ Ο τῶν ὡρισμένων ταχθήσεται, καὶ ἡ Ε, ὑπὸ τὸ Ι ὧν ἡγεῖται. Καὶ ἡ Ο ὑπὲρ τὸ Α, ἤτε Ι, ὑπὲρ τὸ Ε, ἃς ἕπονται (§. υλή.). Ὃ χάριν καὶ ἐκ μεταθέσεως ἦκσαν (§. υγ'. σημ.) αἱ ἀόριστοι ταῖς ὡρισμέναις παρακρινόμεναι.

§. υν'. Τὰς μέντοι παραθέσεις ταύτας αἱ ἐξ ἀορίστε ὑποκειμένε πρὸς τὰς ὡρισμένας ἐκ ἂν ἐπιδέξαιντο. ὁ γὰρ κατὰ τὸ αὐτὸ κατηγορῆσιν ἑκάτερα (§. σή.). Ἀλλ' αἱ ἀόριστοι ἐξ ἀμφοῖν, ταῖς ἐκ μόνε τῆ ὑποκειμένε ἀντιπαρεξεταζόμεναι ἀορίστοις, τὰς αὐτὰς ταῖς ἀνωτέρω (§. υμή.) χέσεις ἰδεῖν παρέξουσιν. ὅτι ἑκατέρωσε ὁ αὐτὸς ὅρος ὑπόκειται καὶνταῦθα, ὡς ἐν ἐκείναις.

§. υναʹ. Καὶ ἐπὶ τῶν ἐκ κατηγορεμένε δὲ ὡσαύτως ϛερητικῶ (§. υθʹ.), αὐτὰ δὴ ταῦτα κρατήσει τὰ εἰρημένα (§. υμη. κξʹ.) ταῖς ἐκ θετικῶ παρατιθεμένων, τῆς ϛερήσεως κατὰ τὸ παράθεσιν, ὅσα καὶ ἡ ἄρνησις δυναμένης.

§. υνβʹ. Ὅπως δὲ καὶ αἱ μετὰ τρόπε (§. υϛʹ.) ἔχεσι πρὸς ἀντίθεσιν, ἐ δυχερὲς ἂν εἴη μαθεῖν, σημειώσαντας ἀ αὐταῖς, ἐ μόνον τὸ τῶν ὅρων αἱ καταφάσει ἢ ἀποφάσει ἀπόδοσιν, ἀλλὰ καὶ ὅπως αὐτοὶ συναφείας ἔχεσι τῆς πρὸς ἀλλήλες ἢ διαφορᾶς, τὸ σκοπιμώτατον· ὅπερ ἄρα καὶ οἱ τρόποι προσληφθέντες (§. υϛʹ. υζʹ.) ἐκδηλῶν βέλονται. Ταύτητοι καὶ τῶν ἀλλοιοτρόπων, ἐν αἷς καταλλήλως τοῖς τρόποις ἔχεσι πρὸς ἀλλήλες οἱ ὅροι, αἱ μὲν διὰ τῶ ἀναγκαίως τε καὶ ἀδυνάτως τροπολογέμεναι, τῶν τρόπων τέτων τοῖς προσδιορισμοῖς Πᾶς, καὶ Οὐδεὶς ἰσοδυναμέντων (§. υζʹ.), εἰσὶν ἐναντίαι τὸ μάχιμ, ἐπ' ἀμφοῖν τῶν ὑλῶν κατ' ἐκείνας (§. υμαʹ.), τ' ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος διαμεριζόμεναι. Αἱ δὲ διὰ τῶ ἐνδεχομένως, ἢ δυνατῶς, ἢ ἐνδεχομένως μὴ, ἢ δυνατῶς μὴ, τῶν τοῖς Τὶς, καὶ Οὐ πᾶς ἰσοδυναμέντων, (§. Αὐτ.) εἰσὶν ὑπεναντίαι ἐπὶ ὕλης ἐνδεχομένης συνισάμεναι, καὶ κατὰ τὰς ὑπεναντίας (§. υμβʹ.), καὶ συναληθεύσας.

§. υνγʹ. Τῶν δὲ ὁμοιοτρόπων ἡ μάχη, τῶ ἀρνητικῶ μορίω τοῖς τρόποις συνταττομένε, ἐπρήματικῶς κειμένοις, ἢ καὶ τῶ συνδέσμω τῶ τρόπε ἐσὶ προσκατηγορεμένω, ἢ ἐξυπακομένω, ἐὰν κατηγορικῶς τύχωσιν ἐκφερόμεναι (§. υϛʹ. υμθʹ.), μάχη κατ' ἀντίφασιν ἐσίν. Ἐφ' οἱασῆν γὰρ ὕλης καὶ αὐταὶ, κατὰ τὰς ἀντιφατικῶς μαχομένας (§. υμʹ.) ἔχεσιν ἀσυμβάτως· Οἷον ἀναγκαίως ὁ ἄνθρωπος ἐσὶ λογικὸς, ἐκ ἀναγκαίως ἐσὶ λογικός· ἀληθὲς τὸ πρῶτον. Καὶ ἀδύνατον ἐσὶ τὸν ἄνθρωπον εἶναι λίθον, καὶ ἐκ ἐσὶν ἀδιώατον· ψεῦδες τὸ δεύτερον. Καὶ ἐνδεχόμενον τὸν ἄνθρωπον εἶναι δίκαιον, καὶ ἐκ ἐνδεχόμενον. Καὶ δυνατὸν τὸν ἄνθρωπον πλετήσειν, καὶ ἐ δυνατόν· ψεύδεῖς αἱ ἀποφάσκσαι. Ἀλλ' εἴτις δὴ τῶ κατὰ τὸ ἀπόδοσιν προσκατηγορεμένῳ, ἢ τῶ κατηγορεμένῳ αὐτῶ προτάξειε τὸ τῆς ἀρνήσεως μόριον, ἐκ ἂν ψεύδοιλως τὸ ἀντίφασιν τῶν μετὰ τρόπε θηράσεται, φίλας ἀντὶ πολεμίων αὐτὰς κομισάμενος. Αἱ γὰρ ἀναγκαίως ὁ ἄνθρωπος ἐσὶ φιλόσοφος, καὶ ἀναγκαίως ἐκ ἔσι φιλόσοφος, (εἰμὴ ἀντὶ τῶ ἐκ ἀναγκαίως τῶτο προῖκα νοηθῇ) ἄμφω ψεύδεῖς. Καὶ αἱ ἀδύνατον εἶναι δίκαιον, καὶ ἀδύνατον μὴ

μὴ εἶναι δίκαιον, ὁμοίως συμψεύδονται. Αἱ δὲ ἀνδεχόμενον, ἢ δυνατὸν πένεσθαι, καὶ μὴ πένεσθαι, συναληθεύσι. Τῷ γὰρ μορίῳ καὶ τῷ τρόπῳ συμφερομένῳ καὶ τῷ λεγομένῳ, ἢ τῷ ἑτέρῳ, ἢ ἑτέρῳ, ἄλλοτε ἄλλως, ἔτως ὥστε τῇ πρὸ τοῦ λεγομένῳ ἀρνήσει τὰς τροπικὰς ταῖς ἐκ μεταθέσεως προσοικείαν, δυνατὸν καὶ πάντα τὰ τῶν Ἀντιθέσεων εἴδη, καὶ ταῖς μετὰ τρόπῳ ἐπιθεωρεῖν· ἔξον δὲ τῷ βουλομένῳ ἐν διαγράμματι ἐκθέσθαι αὐτὰς καὶ τεχνολογῆσαι. (1).

ΚΕΦ. ΕΚΤΟΝ.

Περὶ τῆς τῶν Προτάσεων ἰσοδυναμίας.

§. υνδ'.

Ἡ δὲ Ἰσοδυναμία ὁμόνοιάτις ἔσα τῶν ὁπωσοῦν μαχομένων προτάσεων, ἀναιρετικόντι ἐστὶ τῆς ἐν αὐταῖς ἀντιθέσεως παρεπόμενον· τὰς γὰρ δι' ἐκείνῳ ἀντιπιπτούσας συνάδειν αὕτη ποιεῖ, καὶ κατά τινα λεκτικὴν διαφορὰν ἐπὶ τὸν αὐτὸν νοῦν συνελαύνει.

§. υνέ. Τῶν μὲν ἓν ὡς ἐκ τοῦ κατηγορεμένου ἀντιθέτων (§. υλέ.) ἰσας ἐναντίας, ἢ κατὰ χέσιν (§. υλς'.) μαχομένας, οἱ κατηγορέμενοι ὅροι θετικοὶ ὄντες, ἰσοδυναμεῖν οὐκ ἐπιτρέπουσιν. Οὐδεμία γὰρ μηχανὴ εἰς τὸ ἐναντίον, ἢ τὸ ἀντικειμενικὸν ἀνακαλέσαι τὰ ἀντιβαίνοντα. Ἐπεὶ καὶ τοῦ ἀρνητικοῦ εἰς τοῦτο μορίου παραληφθέντος, ἀρθήσεται μὲν ὁ προϋπῆν εἶδος, ἐμὴν δὲ παρ' αὐτὸ καὶ εἰς τὴν τοῦ ἀντικειμένου μεταξήσεται θέσιν. Οἷον τὸ μὴ ὂν θερμὸν, ἐ ταύτηγε καὶ ψυχρὸν, ὅτι ἐ θερμόν· οὐδ' ὁ μὴ γὸς, δι' αὐτὸ τοῦτο πατήρ. Πολλὰ γὰρ τῶν ἑτέρων, πολ-

(1)

Α	Ε
Ἀναγκαῖον εἶναι.	Ἀναγκαῖον μὴ εἶναι.
Ἀδύνατον μὴ εἶναι.	Ἀδύνατον εἶναι.
Οὐ δυνατὸν, ἐκ ἐνδεχόμεν. μὴ εἶναι.	Οὐ δυνατὸν, ἐκ ἐνδεχόμεν. εἶναι.
Ι	Ο
Οὐκ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι.	Οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι.
Οὐκ ἀδύνατον εἶναι.	Οὐκ ἀδύνατον μὴ εἶναι.
Δυνατὸν, ἐνδεχόμενον εἶναι.	Δυνατὸν, ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι.

λὰ δὲ ἀπαντᾷ καὶ τῶν ἀνεπιδέκτων. Ἔςι δὲ οἷς, καὶ τὰ μεταξὺ τῶν ἄκρων παρεγχωρεῖ κατὰ σύγκρασιν. Ὡς εἴγε ἐπὶ τῶν δεκτικῶν, ὅσοις κατ' ἀνάγκτω τῶν διαςελλομένων ἀμέσως παρακολȣθεῖν οἶδε θάτερον, τῇ τȣ̃ μορίȣ προσθέσει αὐτίκα μάλα ἐπὶ τὴν ἀντίθεσιν ἀνατρέχομεν· καὶ περιττὸν, φέρ' εἰπεῖν, τὸν ἀριθμὸν νοȣ̃μεν, ὅτι μὴ ἄρτιος ἐςὶ διακȣ́σαντες· ἴσον δὲ τὸ σῶμα, ὅτι μὴ ἄνισον· Ἀλλ' ἐκ τῆς ὕλης τȣ̃το συμβαῖνον, ἐφ' οἷς ἀναγκαίως παροπηδεῖ τὰ τῆς διαζεύξεως, ἰσοδυναμίας ςάθμη καὶ γνώμων, ἐπὶ τῶν ὡς ἐκ τȣ̃ κατηγορȣμένȣ ἐναντίων, ἢ τῶν σχετικῶς μαχομένων προτάσεων, ȣ̓κ ἂν γένοιτο· τὰς μέντοι καθ' ἕξιν καὶ ςέρησιν μαχομένας, ἰσοδυναμῆσαι ῥάδιον. Ἐπὶ γὰρ τῶν τοιȣ́των τȣ̃ μὲν ἐπὶ τῆς ἑτέρας θέσει, τȣ̃ δ' ἄρσει πως κατηγορȣμένȣ, δυνατὸν τῇ προσθέσει τȣ̃ ἀρνητικȣ̃ μορίȣ θάτερον ἀμείβειν εἰς θάτερον. Ὁ γὰρ ἥκιςα ἀπαίδευτος, ἤδη παιδείας νοεῖται εὐμοιρῶν· ὅ, τε μὴ νοσῶν ἔῤῥωται, καὶ νοσεῖ ὁ μὴ ὑγιαίνων. Καί τοι καὶ ταῦτα ȣ̓ πάνυτοι ἀσφαλῶς κρίνεται, εἴτις διάθεσις μεταξὺ τῆς ἕξεως καὶ τῆς ςερήσεως ὑποπτεύοιτο.

§. υνς'. Τὰς ὡς ἐκ τῶν προσδιορισμῶν ἀλλ' ȣ̓ν ἀντιθέτȣς (§. υλζ'. υλή.), τὸ ἀρνητικὸν μόριον ὡς χρὴ προςιθέμενον, ἀσφαλέςατα ἰσοδυνάμȣς καθίςησι. Τῷ μὲν γὰρ προσδιορισμῷ συνταςσομένȣ, τῇ ἀντιφασκȣ́σῃ ἡ πρότασις ἀκριβῶς συμφθέγγεται. Προταςσομένȣ δὲ τȣ̃ κατηγορȣμένȣ ἀμέσως, ἢ τȣ̃ προσκατηγορȣμένȣ, εἰ τῶν ἐκ τρίτȣ τύχοι (§. τυδ'.) ἡ πρότασις, ἡ ἐναντία τε καὶ ὑπεναντία ταῖς ὁμοειδέσι συντρέχȣσι· τελευταῖον δὲ τῇ διττῇ καθ' ἑκάτερον συντάξει, αἱ ὑπάλληλοι συμβιβάζονται, κατὰ τὰ ἐφεξῆς.

„Τȣ̃ ΟΥ τεθέντος Ἀντιφασκȣ́σαις πρόσω·
„Ὄπισθ' Ἐναντίαις τε χ' Ὑπεναντίαις·
„Ἐν ταῖς Ὑπαλλήλοις δὲ ὡς ἑκατέρως·
„Ἰσοσθενεῖς ἔσονται αἱ Ἀντιθέσεις.

§. υνζ'. Οὕτως ἡ πᾶς ἄνθρωπος γελαςικὸς, ἐπὶ τὴν ȣ̓ πᾶς γελαςικὸς ἀντιφατικὴν μεθαρμοσθήσεται, πρὸ τȣ̃ προσδιορισμȣ̃ τὸ μόριον προσλαβȣ̃σα. Καὶ ἡ ȣ̓χὶ ȣ̓ πᾶς, τῇ πᾶς ἀνάπαλιν συνδραμεῖται. Καὶ ἐπὶ τῶν ἑτέρων δὲ διαγωνίων, ἡ μὲν ȣ̓χὶ ȣ̓δεὶς, τῇ τὶς· ἡ δὲ ȣ̓́τις τῇ ȣ̓δεὶς, ὡσαύτως. Μετὰ δὲ δὴ τὸ ὑποκείμενον πρὸ τȣ̃ κατηγορȣμένȣ, ἢ τȣ̃ προσκατηγορȣμένȣ

τῆς

τῆς ἀρνήσεως τιθεμένης, ἡ πᾶς ἄνθρωπος ἐκ ἔστι γελαστικός, τῇ ἐδεὶς συμφθέγξεται. Καὶ ἀνάπαλιν ἡ ἐδεὶς ἐκ ἔστι, τῇ πᾶς ἐστί. Καὶ τῶν ὑπεναντίων δὲ παραπλησίως, ἡ μὲν τὶς ἐκ ἔστι, τῇ ἐ πᾶς ἐστίν· ἡ δὲ ἐ πᾶς ἐκ ἔστι, τῇ τὶς ἐστί. Καθ' ἑκατέραν δὲ τὶῶ τῆ μορίῳ θέσιν, ἡ μὲν ἐ πᾶς ἐκ ἔστιν, ἴσα δυνήσεται τῇ ὑπαλλήλω τίς ἐστί. Καὶ ἀνάπαλιν, ἡ ἔτις ἐκ ἔστι, τῇ πᾶς ἐστί. Καὶ ἐπὶ τῶν ἀποφασκουσῶν, ἡ μὲν ἐχὶ ἐδεὶς ἐκ ἔστι, τῇ ἐ πᾶς ἐστίν, ἡ δὲ ἐχὶ ἐ πᾶς ἐκ ἔστι, τῇ ἐδεὶς ἐστί.

§. υνή. Λόγος δὲ τῶν τοιούτων ἰσοδυναμιῶν, ὅτι τὸ ἀρνητικὸν μόριον ἀναιρετικόν ἐστιν ὧν προτάσεται. Καὶ προταχθὲν μὲν τῆ τῷ προσδιορισμῷ καθόλετε καὶ οὐ καταφάσει ὑποκειμένε, εἰς τὸ ἐπὶ μέρες, καὶ ἀποφατικὸν, τὶῶ πρότασιν μετεκύλισε. Προταχθὲν δὲ τῆ ἐπὶ μέρες καὶ οὐ ἀποφάσει, εἰς τὸ καθόλε καὶ τὶῶ κατάφασιν προσεβίβασε. Ταχθὲν δὲ μετὰ τὸ καθόλε, ἢ ἐπὶ μέρες προσδιορισθὲν ὑποκείμενον, πρὸ τῆ κατηγορεμένε, ἢ προσκατηγορεμένε, τὶῶ μὲν περιῆσαν τῇ προτάσει ποσότητα ἀμεταποίητον ἔασε, μετέστρεψε δὲ τὶῶ ποιότητα, ὡς αὐτόθεν παντὶ τῷ σκεπτομένῳ συνιδεῖν ῥάδιον.

§. υνθ'. Τῆ αὐτῆ δὲ λόγε κρατέντος, καὶ τῶν Ἀπροσδιορίσων αἱ μὲν καθόλε ὡς ἐναντίαι, (§. υμέ.), αἱ δὲ ἐπὶ μέρες ὡς ὑπεναντίαι ἰσοδυναμήσεσιν, ἐὰν πρὸ τῆ κατηγορεμένε, ἢ τῆ προσκατηγορεμένε (§. υνς'.) προταχθῇ τὸ μόριον. Καὶ αἱ καθ' ἕκασα (§. υμς'.) κατὰ τροπὶῶ ὡσαύτως, μόνης τῆς ποιότητος.

§. υξ'. Οὕτω δὲ καὶ αἱ Ἀόριστοι πᾶσαι τῇ αὐτῇ μεθόδῳ ἰσοδύναμοι κατασήσονται, ἔντε ταῖς πρὸς ἀλλήλας ἀντιθέσεσι (§. υμζ'.) κἂν ταῖς πρὸς τὰς ὡρισμένας (§. υμή.). Οὐδέγε αἱ Στερητικαὶ (§. υνά.) τῆ τεθέντος κανόνος ἐκπίπτουσιν.

§. υξά. Ὁ δὲ κανὼν καὶ ἐπὶ τῶν μετὰ τρόπε ἐκτείνεται. Ἐπ' ἐκείνων γὰρ, ἐν τῇ τῆ τρόπε διαφορᾷ (§. υνβ'.), κατὰ τὰς ἐναντίας τε καὶ ὑπεναντίας μαχομένων, πρὸ τῆ κατηγορεμένε, ἢ τῆ προσκατηγορεμένε (§. υνς'.) προτακτέον εἰς ἰσοδυναμίαν τὶῶ ἄρνησιν. Οὕτω γὰρ ἡ μὲν, ἀναγκαίως ὁ ἄνθρωπος ἐκ ἔστι λογικὸς, ὁμολογήσει τῇ ἀδυνάτως ἐστίν· ἤτε ἀδυνάτως ἐκ ἔστι (τῆτο γὰρ ἀδύνατον μὴ εἶναι) τῇ ἀναγκαίως ἐστί. Καὶ αἱ ἐνδεχομένως, ἢ δυνατῶς ἐχὶ ἐ πένεται, ταῖς ἐνδεχομένως, ἢ δυνατῶς πένεται· ἃ καὶ ῥάδιον νοεῖται κατηγορικῶς τῶν τρόπων ἐκφερομένων.

§. υξβ'. Ἀντιφατικῶς δὲ κατὰ τὸ ὁμοιότροπον ὡς εἴρηται (§. υνγ'.) μαχομένων, πρὸ τῶν τρόπων καὶ ἡ ἄρνησις δεόντως (§. υνε'.) εἰς ἰσοδυναμίαν ταχθήσεται, εἴτε ἐπιρρηματικῶς, εἴτε καὶ κατηγορικῶς ἐκφερομένων. Καὶ γάρτοι καὶ τὸ ἐχὶ ἐκ ἀναγκαῖον, ἀναγκαῖον ἐστί. Καὶ τὸ ἐχὶ ἐκ ἀδύνατον, ἀδύνατον. Καὶ τὸ ἐχὶ ἐκ ἐνδεχόμενον, ἐνδεχόμενον. Καὶ τὸ ἐχὶ ἐ δυνατὸν, δυνατόν.

§. υξγ'. Οὕτως ἔν αἷ, δὶ ἓν ἔχουσιν ἀντίθεσιν, τὰ μαχόμενα ἀποφαινόμενα προτάσεις, δυνάμει τῇ ἀρνητικῇ μορίᾳ καταλλήλως τασσομένᾳ (§. υνε'.), εἰς τὸν αὐτὸν νῶν ἐπανάγονται, καὶ φίλαι, ὡς ἄντις εἶποι, ἐκ πολεμίων καθίσανται· τῷγεμὶὼ ἀκριβέστερον διασκοπῶντι, ἐ μόνον ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων ἀποφάνσεων φιλοτεχνεῖν ἐστὶ τὸ σύνδρομόντε καὶ σύμφωνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν μὴ μαχομένων μὲν, ἄλλως δέπως, καὶ ἐκ ἐκ μάχης προηγμένης, εἰς ταὐτὸ συνιουσῶν, αὐτὸ θηρᾶθαι. Ἡ γὰρ ὁρισμὸν φέρ' εἰπεῖν τῇ ὁριστῇ κατηγορεῖσα, ἰσοδύναμος ἐστὶ δήπως τῇ τὸ αὐτὸ ὁρισὸν, κατὰ τῇ αὐτῇ ὁρισμῇ ἀγορεύσῃ. Οἷον ἡ φάσκουσα ὅτι πᾶν τρίγωνον ἐστὶ χῆμα ὑπὸ τριῶν γραμμῶν περατέμενον· Καὶ ἡ, ἅπαν τὸ ὑπὸ τριῶν γραμμῶν περατέμενον χῆμα, ὅτι ἐστὶ τρίγωνον, εἰ καὶ καταφατικῶς ἄμφω, καὶ καθόλε προσδιοριζόμεναι, εἰσὶν ἀλλ' ἓν ἰσοδύναμοι.

§. υξδ'. Παραπλησίως δὲ ἐὰν τῇ αὐτῇ ὑποκειμένε, ὑπὸ διορισμοῖς τὰ ἴσα μὲν δυναμένοις, ἄλλως δέπως ἐκφερομένοις τὸ αὐτὸ κατηγορῆται, αἱ προτάσεις ἀλλήλαις ὁμολογήσουσιν. Οἷον ἡ ἀπόφανσις, ὅτι τὰ παραλληλόγραμμα, τὰ ἐπὶ τῆς αὐτῆς βάσεως, καὶ ἐν ταῖς αὐταῖς παραλλήλοις, συνεξισῶται, τῇ ἀποφάνσει, ὅτι τὰ παραλληλόγραμμα, ὧν ἴσαι εἴτε βάσεις, καὶ τὰ ὕψη, ἴσα ἀλλήλοις εἰσὶν, ὁμόλογος ἐστί· τὸ γὰρ ἐπὶ ἴσων εἶναι λέγειν βάσεων, ἢ ἐπὶ τῆς αὐτῆς· καὶ τὸ ἰσοϋψῆ εἶναι, ἢ ἐν ταῖς αὐταῖς παραλλήλοις τὰ παραλληλόγραμμα, ἐδὲν ὅλως διοίσει, ἀλλ' ἐπίσης ἑκατέρωθεν τὰ εἴδη διορισθήσεται.

§. υξε'. Ὡς ἓν καθόλε εἰπεῖν, ἰσοδυναμεῖσαι προτάσεις εἰσὶν, εἰς ἐν συνθέσει, ἢ διαιρέσει, ὁ αὐτὸς ὑποσημαίνεται νῶς, κἂν διαφόρως ἐκφράζοιτο τὸ νοέμενον. Ἥλιος φυτὰ θάλπει· Καὶ τὰ φυτὰ θάλπεται ὑφ' ἡλίε· Καὶ τὸ ἀφ' ἡλίε φῶς ζωπυρεῖπως τὰ πεφυκότα· Καὶ τῷ φωτῆρι ταῦτα ζωογονεῖται θαλπωρῆς ἀπολαύοντα ἡλιακῆς· Καὶ τὰ παραπλήσια, προτάσεις ἰσοδύναμοι ἅπασαι εἰσίν.

§. υξς'.

§. υξς'. Ἐν οἷς δὲ ἐκεῖνο παραλειπτέον, μὴ τοσαύτης εἶναι ἐν ταῖς διαλέξεσι χρείας τὴν ἰσοδυναμίαν τῶν ἀποφάνσεων. Ὁ γὰρ τὴν ἐνεχθεῖσαν ἀποφήσας, καὶ τὴν ἰσοδυναμοῦσαν ἐκείνῃ συναποφάναι ἥκιστα ἐρυθριάσει. Ἴσως γὰρ τῷ λόγῳ, τὴν πᾶς ἄνθρωπος ἐστὶ ψεύσης ἀπαναιρούμενος, καὶ τὴν οὐχὶ ὁ πᾶς ἐστὶν, ἢ ἑτέραν τινὰ ταύταις ὁμόλογον, οἷος ἐστὶν ἀπαναιρεῖσθαι. Εἰ μὴ καὶ μείζονι, καὶ δικαιοτέρῳ, ἅτε δὴ ψυχρῶς πως καὶ φορτικῶς τὸ ἀποπεμφθὲν ἀναπεμπάζεσαν, καὶ τὸ ἀποπτυσθὲν, ὡς φάναι, ἐπαναλείχεσαν.

ΚΕΦ. ΕΒΔΟΜΟΝ.

Περὶ Ἀντιστροφῆς τῶν Προτάσεων.

§. υξζ'.

Ἀντίστροφοι προτάσεις εἰσὶν, αἱ ἐν ὅροις τοῖς αὐτοῖς μὲν, κατὰ δὲ τὸ ὑποκεῖσθαι καὶ κατηγορεῖσθαι ἀντικαθισαμένοις ἀλλήλων, συναληθεύουσαι, ἢ συμψευδόμεναι. (1).

§. υξή. Εἴδη δὲ Ἀντιστροφῶν, Α'. τὸ τῆς ἁπλῶς ἁπλῆς εἰρημένης, καθ' ἣν ἡ πρότασις εἰς ἑαυτὴν λέγεται ἀντιστρέφειν, τῇ μὲν ποσῇ, καὶ τῇ ποιᾷ σωζομένων, μεθισαμένων δὲ τῶν ὅρων ἀνάπαλιν. Ἀντιστρέφουσι δὲ πρὸς ἑαυτὰς ἕτως, ἥτε Ε, καὶ ἡ Ι. (§. υβ'.)· οἷον ἡ μὲν οὐδεὶς ἄνθρωπος λίθος, εἰς τὴν οὐδεὶς λίθος ἄνθρωπος· ἡ δὲ τὶς ἄνθρωπος ἐστὶ φιλόσοφος, εἰς τὴν τὶς φιλόσοφος ἐστὶν ἄνθρωπος.

§. υξθ'. Ἐπεὶ δὲ καὶ ὅτι πᾶς φιλόσοφος ἐστὶν ἄνθρωπος, ἀληθὲς οὐδὲν ἧττον, διὰ τὸ σωυπακούεσθαι ἐξ ἀνάγκης τῷ φιλοσόφῳ τὸν ἄνθρωπον, εἰρήσθω δή, ἐφ' ὧν ἐνδέχεται τοῦτο ποιεῖν, Ἀναδρομὴ ὅρου ἡ τοιαύτη, καὶ ἄνοδος. Ἔστι δὲ ταύτην ἐπὶ

(1) „Ἡ γὰρ Ἀντιστροφὴ ἰσοστροφήτις ἐστί. Φιλόπον. ἐκ τοῦ Α'. τῶν „Προτ. Ἀναλ. Ὥρισαι δὲ καὶ κοινωνίαν δύο προτάσεων κατὰ τὰς ὅρους ἀνάπαλιν τιθεμένας, μετὰ τοῦ συναληθεύειν. Ἀλεξ. Ἀφροδ. Παρὰ Κορυδ. Περὶ Ἀντιστρ. Ὡς ὁρισμὸς τῆς ἁπλῆς ἀντιστροφῆς μάλιστα προσήκει, ὡς ὁ Φιλόπονος σεσημείωκεν. Ἔνθα ἀνωτ.

τῶν ἤτοι ἁπλῶς, ἢ καθ' ὑπόθεσιν ἀναγκαίων (1) φιλοτεχνεῖν, ἐπὶ δὲ τῶν μὴ, οὔ· Οἷον τὴν τὶς ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον, ἀντιστρέψαις μὲν ἁπλῶς (§. υξή.) εἰς τὴν τί ζῶον ἐστὶν ἄνθρωπος, οὐμὴν δὲ καὶ διὰ τῆς ἀνόδου, εἰς τὴν πᾶν ζῶον ἐστὶν ἄνθρωπος, διὰ τὸ μὴ προενυποτίθεσθαι τῇ τοῦ ζώου ἐννοίᾳ τὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὥσπερ ἀνάπαλιν τῇ τούτου ἡ ἐκείνου ἔννοια συνεισάγεται.

§. υό. Β'. Ἀντιστροφῆς εἶδος, τὸ τῆς κατὰ συμβεβηκὸς ἁπλῆς, καθ' ἣν ἀνάπαλιν τῶν ὅρων λαμβανομένων, σώζεται μὲν ἡ τῆς ἀποφάνσεως ποιότης, μεταβάλλει δὲ ἡ ποσότης, ἐπὶ τὸ ἐν μέρει ἀπὸ τοῦ καθόλου μεταπιπτούσης. Καὶ ταύτῃ δὴ ἀντιστρέφει, ἡ μὲν Α, εἰς τὴν Ι. ἡ δὲ Ε, εἰς τὴν Ο. Οἷον ἡ μὲν πᾶς ἄνθρωπος ἔμψυχος, εἰς τὴν τὶ ἔμψυχον ἐστὶν ἄνθρωπος· Καὶ ἡ οὐδεὶς ἄνθρωπος ἐστὶν ἄψυχος, εἰς τὴν οὐ πᾶν ἄψυχον ἐστὶν ἄνθρωπος. Ὃ καὶ διὰ τὴν ὑπαλληλίαν συμβαῖνον ῥάδιον ἐστὶ συνιδεῖν. Εἰ γὰρ οὐδεὶς ἄνθρωπος ἄψυχος, καὶ οὐδὲν ἄψυχον ἄνθρωπος (§. ἀνωτ.), καὶ οὐ πᾶν ἄψυχον ἄνθρωπος (§. υλή.) κατὰ τὸ ἀκόλουθον.

§. υοά. Ἀλλ' εἴποτε ἡ Α, καὶ εἰς τὴν Α. Οἷον πᾶς ἄνθρωπος γελαστικὸς, πᾶν γελαστικὸν ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ τοῦτο κατὰ Ἀναδρομὴν ὅρου, ὡς ἀνωτέρω, (§. υξθ'.) διὰ τὴν ὕλην, καὶ τὸ κατ' αὐτὴν ἀναγκαῖον. Οὐ γὰρ καὶ ἡ πᾶς ἄνθρωπος ζῶον ὡσαύτως, εἰς τὴν πᾶν ζῶον ἄνθρωπος. Εἰς ταύτην γὰρ, τὴν προφανῶς ψευδομένην οὐκ ἀντιστροφὴ, ἀναστροφὴ δὲ προτάσεως γίνεται. (2).

§. υοβ'.

(1) Διῄρηται γὰρ τὸ ἀναγκαῖον, καὶ τὸ μὲν ἁπλῶς λέγεται, καὶ καθ' αὑτὸ, ὡς ἐπὶ τῆς συναφείας τῶν ἑκατέροθεν ἀχωρίστων. Οἷον ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ λογικὸς, καὶ τὸ λογικὸν ἄνθρωπος· τούτων γὰρ οὐδέτερον τοῦ ἑτέρου χωρίς· τὸ δὲ ἐξ ὑποθέσεως, ὡς ἐπὶ τῶν ἑτέροθεν μόνον, οἷον ὁ ἐπιστήμων ἐστὶν ἄνθρωπος. Ἡ γὰρ κατ' Ἐπιστήμην ἕξις ἀχώριστος ἐστὶ τοῦ ἀνθρώπου· διὸ καὶ τεθεῖσα τοῦτον προϋποτίθησιν, ἀνάπαλιν δ' οὔ. Οὐ γὰρ καὶ ἄνθρωπος ἤδη πρὸς ἐπιστήμην ἀπαραιτήτως ἔχει, καὶ τεθεὶς αὐτὴν συνεφέλκεται, ἀλλ' ἔχει πρὸς αὐτὴν χωριστῶς. Ὡσαύτως καὶ τὸ ζῶον τὸν ἄνθρωπον· τὸ μὲν οὖν ἁπλῶς, ἀναγκαῖον ὁ Βλεμμίδης ἀποκαλεῖ (Λογ. Κεφ. κη'.) τὸ δὲ ἐξ ὑποθέσεως οὐκ ἀναγκαῖον ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης. Οὕτω δὲ φησὶ καὶ τὸ ἀναγκαίως μὴ ὂν ἀδύνατον, καὶ τὸ ἐξ ἀνάγκης μὴ ὂν, ἔσθ' ἂν μὴ ᾖ, ἀδύνατον. Ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν ἁπλῶς, τὸ δὲ ἐν ὑποθέσει.

(2) „Ἡ γὰρ Ἀναστροφὴ τὰ αὐτὰ „ἔχει τῇ ἁπλῇ Ἀντιστροφῇ, πλὴν τοῦ ψεύδεσθαι. Φιλόπ. εἰς τὸ Α'. τῶν Προτ. Ἀναλ.

§. υοβ'. Γ'. Ἀντιστροφῆς Εἶδος καταχρησικώτερον, καθ' ἰῶ καὶ τῷ ποσῷ, καὶ τῷ ποιῷ ἀτρέπτως ἐχόντων, ἀνάπαλιν οἱ τῆς προτάσεως ὅροι λαμβάνονται, εἰς ἀορίστως ἀλλ' ἓν ἐξ ὡρισμένων μεθαρμοζόμενοι· ἐ γὰρ ἂν ἄλλως σώζοιτο τὰ τῆς ἀληθείας. Ταύτης γε δὴ ἕνεκα τῆς τῶν ὅρων ἀοριστίας, καὶ σὺν Ἀντιθέσει ἡ τοιάδε Ἀντιστροφὴ εἴρηται γίνεσθαι, καὶ τὸ καταχρησικὸν ἐπιγέγραπται. Δέον ἐπὶ τῆς κυρίως Ἀντιστροφῆς ἴσας αὐτὰς ὅρους (§. υξζ'.) τηρεῖσθαι. Ἀντιστρέφει δὲ ἔτως ἥτε Ο, καὶ ἡ Α'. οἷον ἐ πᾶς ἄνθρωπος πένης· ἐ πᾶς ἐ πένης ἐστὶν ἐκ ἄνθρωπος. Πᾶς ἄνθρωπος λογικὸς, καὶ πᾶν ἐ λογικὸν ἐστὶν ἐκ ἄνθρωπος.

§. υογ'. Δ'. δὲ Ἀντιστροφῆς τρόπος καταχρησικώτατος φέρεται, τῆς παρὰ τὶὼ ὕλιω ἀνδεχομένης· Καθ' ἰῶ, τάξιν μὲν ἡ πρότασις τῶν ὅρων ἔχει τὶὼ αὐτὶὼ, καὶ τἄλλα, ποιότητα δὲ μὴ τὶὼ αὐτὶὼ. Οὕτω δ' ἀντιστρέφουσιν αἱ Ι, καὶ Ο, ἐπὶ ὕλης ἀνδεχομένης. Οἷον τὶς ἄνθρωπος βαδίζει, καί τις ἐ βαδίζει· τοῦτο δὲ ὑπεναντίωσίς τις ἐστὶ μᾶλλον, ἢ ἀντιστροφὴ, μὴ τῶν ὅρων λαμβανομένων ἀνάπαλιν. (§. υξζ.). Ἀλλ' ἔχε δὴ καὶ ταῦτα ἐν τοῖς ἐφεξῆς ἔπεσι, διὰ μνήμης.

Ἁπλῶς δὴ ΕΤΙ, καὶ συμβὰν ΦΑΓΕ, τρέψ' ἐθελήσας·
ΔΡΤΟΝ δ' ἀντιθέτως, ΙΟΝ ὅτ' ἐνδέχεται.

§. υοδ'. Σημειωτέον δὲ τὶὼ Ο πρὸς Ἀντιστροφὶώπως κατὰ τὶὼ ὕλιω ποικίλλεσθαι, καὶ ἀσατεῖν. Ἐπὶ μὲν γὰρ ὕλης ἀνδεχομένης, σώτε Ἀντιθέσει ἀντιστραφήσεται (§ υοβ'.), καὶ κατὰ τὸ ἀνδεχόμενον. (§. υογ'.). Καὶ πρὸς ἑαυτὶὼ δ' ἂν ἔτι ἁπλῶς (§. υξη.) ἀντιστρέψειεν· οἷον ἐ πᾶς ἄνθρωπος λόγικὸς, ἐ πᾶν λόγικόν ἐστιν ἄνθρωπος. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀδυνάτε ὕλης, καὶ πρὸς τὶὼ Ε'. Οὐ πᾶς λίθος ἄνθρωπος, ἀδεὶς ἄνθρωπος λίθος· αἵτινες συναληθεύσι.

§. υοέ. Φιλοκρινῆντι δὲ μετὰ τῆς προσηκέσης σκέψεως, ἀδ' οἱ τῆς Ἀντιστροφῆς ἔτοι τεθάντες ὅροι ἐκτὸς λόγε εἰσίν. Ἁπλῶς μὲν γὰρ εἰς ἑαυτὰς αἱ Ε, καὶ Ι (§. υξη.) ἀντιστρέφουσι, τῷ ἐπ' ἀμφοῖν τὰς ὅρως τῆς ἴσης εἶναι ἐκτάσεως (§. σκή.) τῇ μὲν καθόλε, τῇ δ' ἐπὶ μέρως, ὥσε μηδὲ μεθισαμένως τὸ ποσὸν ἀλλοιῆν, ὡς τὸ εἶδος τόδε τῆς Ἀντιστροφῆς ἀπαιτεῖ. Ὅ καὶ ἐπὶ τῆς Ο συμβαίνειν εἴρηται (§. υοδ'.) διὰ τὶὼ ὕλιω. Τὶὼ δὲ Α. ἐπὶ μέρως ἔχεσαν τὸ κατηγορέμενον (§. σκή.), εἰκὸς πρὸς τὶὼ

τιὼ Ι ἀντιστρέφειν, κατὰ συμβεβηκὸς (§. υό.). Ὃ δὴ πάσχειν ἀδὲ ἡ Ε παραιτήσεται (§. Αὐτ.), καὶ γὰρ καὶ ταύτης τὸ κατηγορούμενον καθόλε δυνάμενον (§. σκή) ἱκανοῖ καὶ ἐπὶ μέρες ληφθῆναι. Τιὼ δὲ Ο κατ' ἀντίθεσιν (§. υοβ΄.) ἐστὶν ἀντιστρέφειν. Ἀρθέντος γὰρ (διὰ τῆς ἀορισίας (§. σή. υδ΄.) τᾶ μήτισι τῶν κατὰ τὸ ὑπκείμενον ὑπάρχοντος, καὶ τῶν παρὰ τιὼ ἐκείνε ἔννοιαν ἀπαξαπάντων εἰσανηνεγμένων, δεόντως τινὸς τέτων, ἐχὶ τὸ προϋπὸν αὐτὸ (ἔχει γὰρ ἤδη οἰκείως, εἴπερ ἀλλοτρίως εἶχε πρὸς τὸ ἀρθὲν) τὰ δὲ παρὰ τιὼ ἔννοιαν τιὼ ἐκείνων ἀπάγεται (1). Πρὸς τιὼ αὐτιὼ δὲ ἀνιστροφιὼ ἐπιτηδείως ἔχει (§. υοβ΄.) καὶ ἡ Α. Ἐπειδὴ γὰρ τὸ μόριον ἄιρον τὸ παντὶ ὑπάρχον τῷ ὑπκειμένῳ, εἰσάγει τὸ μὴ προσῆκον (§ σή.) δεόντως κατά γε τᾶ μὴ προσήκοντος, ἐχὶ τὸ ὑπκείμενον αὐτό, (ἔχει γὰρ τᾶ λοιπᾶ ἀλλοτρίως.) τὸ δὲ παρ' αὐτὸ ὂν καταφάσκεται. (2). Ἔτι δὲ καὶ ἡ Ι, ἐνδεχομένως ἀντιστρέφει (§. υογ΄.) πρὸς τιὼ Ο μεταβαίνεσα, ἤτε Ο πρὸς τιὼ Ι ἀνάπαλιν· τὸ γὰρ ἐνδεχομένως τινὶ προσὸν, ἑτέρῳ τινὶ τῶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος ἐνδεχόμενον ἐστὶ μὴ προσεῖναι· Καὶ τὸ ἐνδεχομένως τῷδε μὴ ἐνυπάρχον, τῷδε δήπεθεν ἐνυπάρχειν ἐκ ἀνένδεκτον. Τελευταῖον δὲ ἡ Ο ἐν ὕλῃ ἐνδεχομένη (§. υοδ΄.) καὶ ἁπλῶς ἂν ἀντιστρέψειε. (3). Τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ κατηγορούμενον καθόλε ὂν διὰ τιὼ ἀπόφασιν (§. σκή.), ἱκανοῖ ληφθῆναι καὶ ἐπὶ μέρες· τὸ δ' ὑποκείμενον ἐπὶ μέρες πρότερον ἔχον, καὶ εἰς τὸ καθόλε εὖ μάλα

(1) Οἷον προτάσεως προκειμένης, τῆς ἐ πᾶς ἄνθρωπος λᾠκός· Ἀρθέντος διὰ τᾶ μορίε τῆς ἀορισίας τᾶ λᾠκᾶ (ὃ μήτισιν ἀνθρώποις ὑπάρχειν ἐλέγετο), καὶ εἰσαγομένων τῶν μὴ λᾠκῶν δεόντως τινὸς μὴ λᾠκᾶ ἀπάγεται, ἐχὶ ὁ ἄνθρωπος, ὃς ὑποκάμενος ἰῶ ἐν τῇ προτάσει· (οἰκείως γὰρ δήπε ἔξει πρὸς τὰ παρὰ τὸ λᾠκὸν διὰ τῆς ἀορισίας εἰσαγόμενα, ἐ πρὸς τὸ ἀρθὲν ἤδη λᾠκὸν ἀλλοτρίως ἔχειν τὸ πρὶν ἐκρίνετο· ἓ χάριν καὶ ἡ πρότασις ἀποφάσκεσα ἰῶ.) ἀλλὰ τὸ παρὰ τιὼ ἔννοιαν τιὼ τᾶ ἀνθρώπε ἀπάγεται. Ὥσε συνελόντι, τὰ παρὰ τὸν ἄνθρωπον ἀποφάσκεταί τινων τῶν παρὰ τὸ λᾠκὸν εἶναι νοεμένων. Τᾶτο δέ ἐστιν, ὅτι ἐ πᾶν τὸ μὴ λᾠκόν ἐστιν ἐκ ἄνθρωπος.

(2) Οἷον ἐπὶ τῆς πᾶς ἄνθρωπος γελαστικός, ἀρθέντος διὰ τῆς ἀορισίας τᾶ γελαστικᾶ, ὃ παντὶ ὑπάρχειν ἀνθρώπῳ ἐλέγετο, καὶ τᾶ μὴ γελαστικᾶ εἰσενεχθέντος, κατὰ τέτε (ὡς μηκέτι τῷ ἀνθρώπῳ προσήκοντος) ἔκειν μὲν ὁ ἄνθρωπος, τὸ δὲ παρὰ τὸν ἄνθρωπον κατηγορᾶται. Τᾶτο δὲ ἐστὶ, πᾶν τὸ μὴ γελαστικὸν, εἶναι μὴ ἄνθρωπον.

(3) „Ἐπὶ τῶν ἀναγκαίων πραγμά„των ἐκ ἀντιστρέφει ἡ μερικὴ ἀπόφα„σις, ἐπὶ δὲ τῶν ἐνδεχομένων ἀντιστρέφει. Ἀνώνυμ. ἐν τῇ Συνόψει τῇ περὶ Συλλογ.

μάλα προσβιβαθήσεται (§. Αὐτ.)· ὅτι τινὸς ἐν μέρει ἐνδεχομένε, ἅπαν τὸ εἶδος ἀπέχειν ἐνδέχεται. (1). Ἐπὶ δὲ ὕλης ἀδυνάτε, καὶ πρὸς τὶ τὸ Ε. (§. υοδ'. Τῷ γὰρ κατηγορεμένῳ διὰ τὸ καθόλε (§. σκή.) δεόντως τῷ εἴδει προσδιορισμῷ καθυπαγομένε, τὸ ἐν μέρει ὑποκείμενον, ἐχ' ὅπως καθὰ τὸ μέρος, ἀλλὰ καὶ καθόλε παντὸς τῷ εἴδες διὰ τὶ ὕλιω ἀπενεχθήσεται. (2).

§. υος'. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν μετὰ τρόπε κατὰ τὲς αὐτὲς ὅρες τε καὶ λόγες τὰ τῶν Ἀντιστροφῶν περανθήσεται, εἰ μόνον καταλλήλως ταῖς ὕλαις οἱ τρόποι κέοιντο (§. υζ'.). Οὕτως ἡ ἀδυνάτως ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ λίθος, ὡς Ε', εἰς ἑαυτὶὼ ὀρθῶς ἐστὶν ἀντιστρέφουσα (§. υξή), ἀδυνάτως ὁ λίθος ἐστὶν ἄνθρωπος. Καὶ κατὰ συμβεβηκὸς εἰς τὶω Ο. (§. υο.), δυνατῶς ἐχὶ ὁ λίθος ἐστὶν ἄνθρωπος. Καὶ ἡ ἐνδεχόμενον τὸν ἄνθρωπον λεύκον εἶναι, ὡς Ι, εἰς ἑαυτὶὼ (§. υξή) δυνατὸν τὸ λεύκον εἶναι ἄνθρωπον· Καὶ δὴ καὶ κατὰ τὶω ἐνδεχομένῳ ἀντιστροφὶω (§. υογ'.) δυνατὸν τὸν ἄνθρωπον μὴ λεύκον εἶναι. Καὶ ἡ ἀναγκαῖον τὸν ἄνθρωπον εἶναι ζῶον, ὡς Α', εἰς τὶω Ι. (§. υό.) κατὰ συμβεβηκός· Ἐνδέχεται τὸ ζῶον εἶναι ἄνθρωπον· ὥσπερ δὴ καὶ ἡ Ε εἰς τὶω Ο. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐνδέχεται τὸν ἄνθρωπον μὴ λέεσθαι, ὡς Ο, σὼ ἀντιθέσει (§. υοβ'.) εἰς τὶω ἐνδέχεται τὸ μὴ λεόμενον εἶναι μὴ

(1) Οἷον τῷ τινὸς λεύκῃ ἅπαντα ἁλοπλατῶς τὸν ἄνθρωπον.

(2) Ἐντεῦθεν καὶ ὧς αὐθασιν ἀπορίας προβάλλειν ῥάδιον ἐστὶν ἐπιλύεσθαι. Α'. γὰρ ἡ Α, ἁπλῶς ἀντιστρέφουσα ἐπὶ τῶν συμπαρεκτεινομένων, ἥκισα σαλεύει τὰ ἀρημένα (§. υό.), ἐνὸν ἐπὶ τῶν τοιάτων, τὶω τῷ ὅρῳ ἐπιτηδεύειν ἀνάδρομὶω (§. υξθ'.). Εἰ γὰρ πᾶς ἄνθρωπος λογικός· καὶ τὶς λογικὸς ἄνθρωπος (§. υό.) ἢ πᾶς λογικὸς ἄνθρωπ. (§. υξθ'.).

Β'. Ἡ δὲ Α πᾶσα γυνὴ παρθένος ἰῷ, ἐκ' ἂν εἰς τὶω τὶς παρθένος ἰῷ γυνὴ ἀντιστρέψειεν. Εἰς δὲ τὶω τὶς, ἥτις ἰῷ παρθένος, ἔστι γυνή. Τὸ γάρ τις, ἥτις ἰῷ παρθένος, τὸ ἀληθὲς ἰῷ κατηγορέμενον. Ὡσαύτως καὶ τὶω Ε. Οὐδεὶς νέος ἰῷ πρεσβύτης, εἰδεὶς ὅς ἰῷ πρεσβύτης ἔστι νέος, ἀντιστρέφειν ἁπλῶς (§. υξη.) προσήκει. Οἱ δὲ τὸ πρεσβύτης ἁπλῶς, οἷον ἃ κατηγόρητο, κατὰ τὶω ἀντιστροφὶω ὑποτάσσειν πειρώμενοι, σὺν αὐτῇ τῇ λέξει καὶ τὶω φύσιν τῶν πραγμάτων παραβιάζονται, μετὰ τῷ ἀναγνωρίζοντος τὸν τεκόντα παραδοξολογοῦντες.

„Ἦ γάρ τοι νέον ἦδα γέρων, καὶ ἀεικέα ἔσσο. Ὀδ. Π. 199.

Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ κατὰ τὸ Ι, αἵ τὶς πάσσαλος ἐν τοίχῳ, καί τις οἶνος ἐν ἀμφορεῖ, ὀρθῶς ἐκλαμβανομένων τῶν ὅρων; ἁπλῶς (§. υξή.) ἀντιστρέψασιν, εἰς τὰς τί τὸ ἐντοίχῳ ὂν πάσσαλος ἐστί, καί τι τὸ ἐν τῷ ἀμφορεῖ, οἶνος.

μὴ ἄνθρωπον. Ὁ δὴ καὶ τῇ Α. προσῆκον (§. Αὐτ.) ἐστί. Καὶ κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον (§. υογ'.)· ἤτε Ο εἰς τιὼ Ι. καὶ ἀνάπαλιν. (1).

§. υοζ'. Τῶν τοίνυν ἀποφάνσεων τίνας τίνι ἀντιστροφῆς εἴδει, ἔκτε τῶν προσδιορισμῶν (§. υξη. κξ.) καὶ τῶν τρόπων (§. υος.)

(1) Ὁ δὲ Ἀριστοτέλης καὶ μετὰ προσδιορισμὸν τὰς τροπολογημένας ἐτεχνολόγησεν, ὅπως πρὸς ἀντιστροφιὼ καὶ ἅτως ἔχασιν ἐπιθεωρήσας. Ἀμέλει καὶ γὰρ ἡ μὲν ἀνάγκη μηδενὶ ἀνθρώπῳ τὸ ἄλογον εἶναι, ὡς καθόλε ἀποφατική, εἰς ἑαυτιὼ ἀντιστρέφει, ἀνάγκη μηδενὶ ἀλόγῳ τὸ ἄνθρωπον. Καὶ ἡ, ἀνάγκη παντὶ ἀνθρώπῳ τὸ ἔμψυχον, καθόλε καταφάσκασα, κατὰ συμβεβηκὸς εἰς τιὼ ἐπὶ μέρος. Ἀνάγκη τινὶ ἐμψύχῳ τὸν ἄνθρωπον· τελευταῖον δὲ αὖτη, καὶ ἁπλῶς, εἰς τιὼ ἀνάγκη τινὶ ἀνθρώπῳ τὸ ἔμψυχον, ὡς καταφατικὴ καὶ ἐπὶ μέρος.

Κατὰ δὲ τὸ ἐνδεχόμενον, ἐὰν τοιῶτον κυρίως ᾖ (§. υζ'.) τιὼ μὲν καθόλε ἀποφάσκασαν, ἐνδέχεται μηδενὶ ἀνθρώπῳ τὸ λύκον εἶναι, εἰς ἑαυτιὼ ἀντιστρέφειν Ἀριστοτέλει ἐδόκει, οἷον εἰς τιὼ ἐνδέχεται καὶ μηδενὶ λύκῳ τὸν ἄνθρωπον (ὅπερ οἱ περὶ Θεόφραστον καὶ Εὔδημον διετείνοντο.) ἀλλ' εἰς τιὼ ἐν μέρει ἀποφάσκασαν, ἐνδέχεται τὸν ἄνθρωπον μὴ παντὶ λύκῳ ὑπάρχειν. Τᾶτο δὲ ὅτι, εἰ ἐνδέχεται καὶ μηδενὶ λύκῳ (ὡς ἐκεῖνοι βάλλονται), ἐνδέχεται δήπε καὶ παντὶ λύκῳ, ὅπερ ἄτοπον. Συναληθεύσης δηλονότι ἐπὶ τᾶ ἅτως ἐνδεχομένῃ τῇ ἀποφάσει τῆς καταφάσεως. Καθ' ὃν δήπε λόγον, ἡ μηδενὶ ἀνθρώπῳ τὸ λύκον προσῆναι ἐνδέχεσθαι ἀποφαινομένη, διὰ τῆς μὴ παντὶ, καὶ εἰς τιὼ τινὶ λύκῳ τὸν ἄνθρωπον ἀντιστρέψειεν.

Ἡ δὲ κατὰ τιὼ αὐτιὼ ὕλλω ἐν μέρει ἀποφάσκασα, ἐ πᾶς, ἐχ ὅπως πρὸς τιὼ τὶς, κατὰ τιὼ ἐνδεχομένην ἀντιστροφιὼ, ὡς ὁ Κορυδαλλὺς (Λογ. Σελίδ. 371.) ὑπελάμβανεν, ἀλλὰ καὶ ἁπλῶς πρὸς ἑαυτιὼ, ὡς ὁ Μαγεντῖνος (Εἰς τὰ Πρότ. Ἀναλυτ. ἐν τῷ περὶ Ἀρχ. τῶν τριῶν Σχημ.). Εἰ γὰρ τὸ λύκον ἐ παντὶ ζῴῳ ἐνδέχεται, καὶ τινὶ δήπε ἐνδέχεται (§. υογ'.), ὡς ἂν αὐτὸς ἀποφήσειεν. Εἰ δέ τινι ζῴῳ τὸ λύκον, καὶ τινὶ λύκῳ τὸ ζῷον ἔμπης. (§. υξή.). Καὶ ἐ τᾶτο, πάλιν (§. υογ'.) ἐ παντὶ λευκῷ τὸ ζῷον.

Εἰδέτις κατὰ τῶν ἐξ ἀρχῆς σημαωθέντων ἐξανισάμενος, τιὼ πᾶς φιλόσοφος ἐξ ἀνάγκης ἐστὶν ἄνθρωπος, ἡμῖν προβάλλοιτο, ὡς μὴ κατὰ συμβεβηκὸς πρὸς τιὼ τὶς ἄνθρωπος ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ φιλόσοφος, ἥπερ ἐχρῖῶ, ἀντιστρέφασαν, μανθανέτω ὁ τοιᾶτος, εἰς τιὼ τὶς, (ὅς ἐξ ἀνάγκης ἄνθρωπος ἐστὶ), φιλόσοφος ἐστὶν, ἀντιστρέφειν. (Ὅρα τιὼ Σημέι. §. υοέ.).

Ὡσαύτως δὲ καὶ ἔτις τιὼ ἐνδέχεται τινὰ ἄνθρωπον μὴ εἶναι δίκαιον, ἐχ ἁπλῶς (ἢ μικρὸν ἀνωτέρω ἐλέγομεν), πρὸς τιὼ ἐνδέχεται τὶ δίκαιον μὴ εἶναι ἄνθρωπον, ἀντιστρέφειν, συνάμα τῷ Κορυδαλεῖ (Αὐτ.) διατείνοιτο, ἤτοι δι' ὅλε τὸ λεγόμενον ἀποφήσομεν, τῇ ἀποδείξει πειθόμενοι, ἰῶ ἐπηγάγομεν· καὶ αὐτοῖς τοῖς πράγμασι προσέχοντες. (δίκαιος γὰρ καὶ Ἄγγελος, καὶ ψυχὴ, καὶ ΘΕΟΣ αὐτὸς ἡ δίκη αὐτόχρημα.). Ἢ γᾶν, εἴπερ τὸν δίκαιον καυταῦθα συνεπτυγμένως χρὴ νοεῖν ἄνθρωπον, ἅτως αὐτιὼ, ᾗ δέον ἐστὶν ἀντιστρέφομεν. Ἐνδέχεται τινὰ (μὴ ὄντα δίκαιον) μὴ εἶναι ἄνθρωπον.

νος.) ἀντιστρέφειν κατὰ τὸ δέον ἐστὶ, διδαχθέντες, ὅπως δὴ καὶ ἐκ τῆς τῶν ὅρων δυνάμεως καθ' ἑαυτὲς, ἐγχωρεῖ ταύταις τὸ ἀντίστροφον παιδοθῶμεν. Καταφατικῶς μὲν ἓν.

§. υοη. Α'. Ἐὰν Γένος Εἴδει κατηγορῆται τῷ ὑπ' αὐτὸ, ἡ πρότασις κατὰ συμβεβηκὸς ἀντιστρέψει. Πᾶν ἔμψυχον σῶμα, τὶ σῶμα ἔμψυχον.

§. υοθ'. Β. Ἐὰν Εἶδος Γένει, ἁπλῶς· τὶ χῆμα ἐστὶ τρίγωνον, τὶ τρίγωνον ἐστὶ χῆμα. Καὶ κατ' ἀναδρομὴν (§. υξθ'.) καὶ πᾶν τρίγωνον.

§. υπ'. Γ'. Ἐὰν τῷ Εἴδει ἡ εἰδοποιὸς Διαφορὰ, ἁπλῶς ὡσαύτως. Πᾶς ἄνθρωπος λογικὸς, καὶ πᾶς λογικὸς ἄνθρωπος. Καὶ δὴ καὶ κατὰ συμβεβηκὸς εἰσαγομένης τῆς ὑπαλλήλε. (§. υλή.).

§. υπά'. Δ. Καὶ ἐὰν ὁρισμὸς ὁρισῷ ἁπλῶς. Πᾶσα γραμμὴ μῆκος ἀπλατὲς, καὶ ἀνάπαλιν· καὶ κατὰ συμβεβηκὸς, εἰ βέλει, ὥσπερ ἀνωτέρω.

§. υπβ'. Ε'. Καὶ ἐὰν ἴδιον τὸ κατὰ τὸν Α. τρόπον (§. ρή.) κατηγορέμενον ᾖ, ἡ πρότασις ἁπλῶς ἀντιστρέφει καταφάσκεσα ἐπὶ μέρες, διὰ τὸ μὴ παντὶ προσήκειν. Οἷον τὶς ἄνθρωπος γεωμετρεῖ· τὶ γεωμετρῶν ἄνθρωπος. Καὶ κατ' ἀναδρομὴν, καὶ πᾶν τὸ γεωμετρῶν, διὰ τὸ μόνῳ προσήκειν.

§. υπγ'. ς. Καὶ ἐὰν τὸ κατὰ τὸν Β'. τρόπον, (§. ρή.) τῷ παντὶ προσήκειν τῷ εἴδει, καὶ μὴ μόνῳ, κατὰ συμβεβηκὸς. Πᾶς ἄνθρωπος δίπεν, τὶ δίπεν ἄνθρωπος.

§. υπδ'. Ζ'. Καὶ ἐὰν τὸ κατὰ τὸν Γ'. (§. ρή.) ἤτοι ἐν μέρει ἔσαι ἡ πρότασις ἁπλῶς ἀντιστρέφουσα· Τὶς ἄνθρωπος γελᾷ. τὶς γελῶν ἄνθρωπος· καὶ κατ' ἀναδρομὴν, ὅτι καὶ μόνῳ· ἢ καθόλε, (τῷ ποτὲ προσπαραληφθέντος) καὶ ἁπλῶς ὡσαύτως, πᾶς ἄνθρωπος ἐν νηπιότητι παππάζει· καὶ πᾶν τὸ ἐν νηπιότητι παππάζον ἄνθρωπος. Εἰ δ' ἔτω, καὶ κατὰ συμβεβηκὸς πάντως.

§. υπε. Η'. Καὶ ἐὰν τὸ κατὰ τὸν Δ'. (§. ρή.) ἁπλῶς ὡσαύτως. Πᾶς ἵππος χρεμετιστικὸς, καὶ ἀνάπαλιν· Καὶ κατὰ συμβεβηκός.

§. υπς'. Θ'. Οὐκ ἄλλως δὲ καὶ ἐὰν τῷ ὁρισμῷ κατηγορηθῇ τὸ αὐτὸ ἴδιον.

§. υπζ'. Ι. Συμβεβηκὸς τὸ ἀχωρίσως μὲν προσὸν, (§. ρθ'.) μὴ προσιδιάζον δὲ τῷ ὑποκειμένῳ, ὡς τὸ τῷ Β. τρόπῳ ἴδιον (§. ρή.)

ρή.), κατὰ συμβεβηκὸς συνίσησιν ἀντισρέφουσαν πρότασιν, πᾶς κόραξ μέλαν, τὶ μέλαν κόραξ.

§. υπή. ΙΑ. Τὸ δὲ χωρισῶς συμβαῖνον, ἐπὶ μέρους καταφατικῶ ποιεῖ ἁπλῶς ἀντισρέφουσαν, τὶς λίθος κυβικὸς, τὶ κυβικὸν λίθος. Καὶ κατ' ἀναδρομὴν, ἀν ἄλλοις, τὶ σῶμα σφαιροειδὲς, πᾶν σφαιροειδὲς σῶμα.

§. υπθ'. ΙΒ' Ἐάν τινος ὑποκειμένε ὑφ' ἑνὶ καὶ μόνῳ διορισμῷ τεθέντος, τὶ κατηγορῆται, πρότασις συνίσαται, ἧς ἀντισρεφούσης, τὸ μὲν τὸ ὑποκείμενον διορίζον, εἰς κατηγορεμένε τάξιν μεθίσαται, τὸ δὲ κατηγορέμενον διορίζει τὸ ὑποκείμενον· οἷον τὸ ὕδωρ εἰς παγετὸν τραπὸν ἐσὶν ἀντίτυπον· καὶ τὸ ὕδωρ ὃ ἀντίτυπόν ἐσὶν εἰς παγετὸν ἐτράπη. Ἐὰν δὲ ὑπὸ διαφέρσι τοῖς διορισμοῖς τῷ ὑποκειμένῳ τεθέντι, τὸ αὐτὸ προσίκῃ κατηγορέμενον, τὸ τοιόνδε τῆς ἀντισροφῆς εἶδος ἐπιτηδεύεθαι σφαλερὸν. Οἷον τὶ πρότασιν, λίθος ἄνωθεν κατιὼν, ὅσῳ πρόσισιν ἐπιταχύει τὶ κίνησιν, ἐκ ἄντις ἀσφαλῶς ἀντισρέψειν, εἰς τὶ λίθος ὃς προϊὼν ἐπιταχύνει τὶ κίνησιν, ἄνωθεν κάτεισιν. (1). Καὶ ἐπὶ μὲν τῶν καταφάσεων ταῦτα· ἐπὶ δὲ τῶν ἀποφάσεων.

§. υη'. Α'. Ἡ τὰ ἑτερογενῆ ἀποδιϊξῶσα πρότασις, ἁπλῶς ἐσὶν ἀνίσρεφουσα. Ἡ δικαιοσύνη ἐκ ἔσι γραμμή. Καὶ ἀνάπαλιν.

§. υηα'. Β'. Καὶ ἡ τὸ ἕτερον γένος τῷ ὑπὸ τὸ ἕτερον, ἀποφάσκουσα εἴδος, ὁμοίως. Ὀλίθος ἐκ ἔσιν ἔμψυχος ἡ ἀνάπαλιν.

§. υηβ'. Γ'. Καὶ ἡ τὰ ἑτεροειδῆ διαζευγνῦσα, ὡσαύτως· ἡ ἀρθεῖα ἐκ ἔσι καμπύλη· Καὶ ἀνάπαλιν.

§. υηγ'. Δ'. Καὶ ἡ τῷ ἑτέρῳ τῷ εἴδει, ἢ Εἴδες τὸν ὁρισμὸν, ἀπὸ τῷ ἑτέρῳ ἢ τῷ εἴδει, ἢ Εἴδες, παραπλησίως.

§. υηδ'. Ε'. Καὶ ἡ τὶ εἰδοποιόν τινος Διαφορὰν τῷ ἑτεροειδῆς ἀποπέμπουσα.

§. υηε'. ς'. Καὶ ἡ ἀπὸ τῷ ἑτεροειδῆς, τὸ ἴδιόν τινος τὸ κατὰ τὸν Δ. τρόπον.

§. υης'. Ζ'. Καὶ ἡ τῷ ὁρισμῷ τῷ ἑτεροειδῆς, τὰ εἰρημένα ἐν Ε'. καὶ ς'.

§. υηζ'. Η'. Τὸ κατὰ τὸν Α'. τρόπον ἴδιον (§. ρή.) τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος τινὸς ἀπαγόμενον, ἀποφατικῶ ἐπὶ μέρους πρόταση ποιεῖ κατ' ἀντίθεσιν ἀντισρέφουσαν. Οὐ πᾶς ἄνθρωπος γεω-

(1) Ούόλφ. Λογ. §. 287.

γεωμετρεῖ, ὁ πᾶν τὸ μὴ γεωμετρῶν ἐστὶν ὁκ ἄνθρωπος. Ἑτέρῳ δὲ τῷ εἴδει ἀποφασκόμενον, καθόλε ἀποφατικῶ συνίσησιν ἁπλῶς ἀντιστρέφσαν. Ὁ ἵππος ὁ γεωμετρεῖ, τὸ γεωμετρῶν ὁκ ἔστιν ἵππος.

§. υηή. Θ'. Τῷ κατὰ τὸν Β'. τρόπον μὴ μόνῳ τῷ εἴδει προσήκοντος (§. ξή.), ἐὰν τὸ εἶδος ἀφέλκηται, ἀποφάσκσα σὺ μέρει προκύψει, ἀντιστρέφσα σωὶ ἀντιθέσει. Οὐ πᾶν δίπεν ἐστὶν ἄνθρωπος· Οὐ πᾶς ὁκ ἄνθρωπος ἐστὶν ὁ δίπεν.

§. υηθ'. Ι'. Τὸ κατὰ τὸν Γ'. (§. ξή.) μὴ ἀεὶ προσῆκον τῷ εἴδει, τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος τινός ποτε ἀποδιεσάμενον, ἀποφατικῶ ἐξοίσει πρότασιν ἐπὶ μέρες, σωὶ ἀντιθέσει ἀντιστρέφσαν. Οὐ πᾶς ἄνθρωπος γελᾷ, ὁ πᾶς ὃς ὁ γελᾷ ἐστὶν ὁκ ἄνθρωπος. Μόνῳ δὲ προσῆκον τῷ εἴδει, ἐὰν εἶδος ἕτερε ἀποζδυχθῇ, καθόλε ἔσαι ἡ πρότασις ἀποφάσκσα, καὶ ἁπλῶς ἀντιστρέφσα. Ὁ κύων ὁ γελᾷ· Ὁ γελᾷ ὁκ ἐστὶ κύων.

§. φ'. ΙΑ'. Τῶν μὴ δεκτικῶν ἐὰν τὸ Συμβεβηκὸς ἀποφάσκηται, ἡ ἀπόφανσις ἁπλῶς ἀντιστρέψει. Οὐδὲν πνεῦμα λδκὸν· ἐδὲν λδκὸν πνεῦμα. Χωρισὸν δὲ ὄν, καίτινος τῶν ὑπὸ τὸ δεκτικὸν ἀποζδιγνίμενον, πρότασιν ἀποδώσει ἀποφατικῶ ἐπὶ μέρες, σωὶ ἀντιθέσει ἀντιστρέφσαν. Οὐ πᾶς ἄνθρωπος περιπατεῖ· Οὐ πᾶν τὸ μὴ περιπατῶν ἐστὶν ὁκ ἄνθρωπος.

§. φά. ΙΒ'. Ἐὰν ἀπότινος ὑποκειμένε, ὑφ' ἑνὶ καὶ μόνῳ διορισμῷ τεθέντος ἀποβάλληταί τι, πρότασις συνίσαται ἀποφάσκσα, ἧς ἀντιστρεφόσης, τὸ μὲν κατηγορέμενον θετικῶς διορίζει τὸ αὐτὸ ὑποκείμενον, ὁ δὲ πρῶτος διορισμὸς, τῷ τεθέντος δεύτερον ὑποκειμένῳ πόρρω βάλλεται. Οἷον τὸ ὕδωρ παγὺ ὁκ ἔστιν ὑγρόν· τὸ ὕδωρ ὑγρὸν ὂν ὁκ ἔστι παγύ. Ἀλλὰ καὶ ἰῷ τῷ αὐτῷ ὑπὸ ποικίλοις διορισμοῖς τεθέντος ἀπάγηταί τι, τὸ αὐτὸ παραπλησίως τῆς ἀντιστροφῆς εἶδος οἱοντε φιλοτεχνεῖν. Λίθος ἡλὶε ἀκτίσιν ἐπὶ πολὺ βληθεὶς ὁκ ἔστι ψυχρός. Καὶ λίθος ψυχρὸς ὤν, ὁκ ἐπὶ πολὺ ἡλιώθη. Καὶ λίθος ἄνωθεν κατιὼν ὁκ ἰσοταχῶς φέρεται· Καὶ ἰσοταχῶς φερόμενος ὁκ ἄνωθεν κάτεισιν.

§. φβ'. Ἅπασαι δὲ αἱ διαληφθεῖσαι ἀντιστροφαὶ, δι' ὑποθετικῶν προτάσεων ὀρθῶς ἐκφέρεθαι δύνανται. Οἷον εἰ τὸ ὕδωρ παγὺν ὁκ ἔστιν ὑγρὸν, τὸ ὕδωρ ὑγρὸν τυγχάνον ὁ πέπηγε. Καὶ εἰ τὸ πνεῦμα ὁκ ἔστι λδκὸν, τὸ λδκὸν ὁκ ἐστι πνεῦμα. Καὶ

ἐπὶ πασῶν ὡσαύτως. Ὑποτεθείσης γὰρ τῆς ἀντιστροφῆς, ἐξ ἀνάγκης ἕπεται εἰς ἣν ἐκείνη τιὴ ἀντιστροφὴ ἐπιδέχεται. Ἀλλὰ περὶ Ἀκολουθίας Προτάσεων ἐχομένως.

ΚΕΦ. ΟΓΔΟΟΝ.

Περὶ τῆς τῶν Προτάσεων Ἀκολουθίας.

§. φγ'.

Ἀκολουθία προτάσεων ἐστὶν, ἡ δυεῖν ἀποφάνσεων, ἐκ τῆς περὶ τὸ ἀληθεύειν, ἢ ψεύδεσθαι, συμπαθείας πρὸς ἀλλήλας, ἢ ἀντιπαθείας, τῆς ἑτέρας ἀπὸ τῆς ἑτέρας ἄμεσος ἐπιφορά. Ἐκ μὲν συμπαθείας, ἐπειδὰν ἡ θατέρας θέσις τιὴ θατέρας θέσιν ἐπιφέρειν παρέχηται, καὶ ἡ ἄρσις τιὴ ἄρσιν. Ἐκ δὲ ἀντιπαθείας, ἐὰν ἡ μὲν θέσις τιὴ ἄρσιν τῆς ἑτέρας, ἡ δὲ ἄρσις τιὴ θέσιν, ἀνάπαλιν. Ἄμεσος δὲ ἡ τοιάδε ἐπιφορὰ, ὡς ἐξ αὐτῶν τῶν λογικῶν ὅρων, τῶν ἄχρι τῆδε ἐκτεθέντων γινομένη, μηδὲ ταῖς κατὰ Διάνοιαν ἐρειδομένη συλλογιστικαῖς μεθόδοις, περὶ ὧν ὕστερον.

§. φδ'. Θεωρείσθω ἓν ἡ οὖ ταῖς προτάσεσιν Ἀκολουθία, Α. ὡς ἀπὸ τῆ κατὰ τὰς Ἐννοίας Πλάτες (§. πς'.). Β. ὡς ἀπὸ τῆ Βάθες (§. πδ'.), Γ. ὡς ἐκ τῆς τῶν ἀποφάνσεων Ἀντιθέσεως (§. υλδ'. κξ'.). Δ'. ὡς ἐκ τῆς ἴων αὐτῶν Ἰσοδυναμίας. (§. υνδ'. κξ'.) Ε. ἐκ τῆς Ἀντιστροφῆς. (§. υξζ'. κξ'.)

§. φε. Καὶ ἐκ μὲν δὴ τῆ Πλάτες πρότασις προτάσει συνέπεσθαι φιλεῖ. Α'. Οἱαδήποτε γὰρ προτάσει, οὗ ἢ τὸ ἀνωτέρω ὑπόκειται, ἅπασαι αἱ τοῖς κατωτέρω ἐκείνε μέχρις ἀτόμων ἐφεξῆς προϊοῦσιν, ὡς ὑποκειμένοις τὸ αὐτὸ προσαπτουσα κατηγορέμενον, ἢ τέτων αὐτὸ ἀπάγουσα, ὀρθῶς συνέπονται. (§. ρο'.) οἷον τῇ πᾶσα ἐσία αὐθύπαρκτος, καὶ ἡ τὸ σῶμα, καὶ ἡ τὸ ἔμψυχον, κτ. Καὶ τῇ ἐδεμία ἐσία ἐν ὑποκειμένῳ, καὶ ἡ μηδὲ τὸ σῶμα, μηδὲ τὸ ἔμψυχον, κτ. αἱ πᾶσαι ἀκόλουθοι εἰσίν.

§. φς'. Β'. Τῇ τῆ ὑποκειμένε καταφατικῶς μὲν κατηγορέσῃ τὸ ἀνωτέρω, ἅπασαι αἱ κατὰ τῆ αὐτῆ τὰ κατωτέρω λέγουσαι

γουσαι κατὰ διάζευξιν, ἑπόμεναι εἰσὶ, διὰ τὸ τῷ κατηγορουμένῳ συνολικῶ (§. σκή.)· οἷον τῇ Σωκράτης ἐστὶν ἐσία, αἱ ὅτι σῶμα, ἢ μή· ἔμψυχον, ἢ μή· ζῶον, ἢ μή· ἄνθρωπος, ἢ μή. Ἀποφατικῶς δὲ, καὶ διαζεύξεως ἁπλῶς, διὰ τὸ τῷ κατηγορουμένῳ ὁλοπλατές. (§. Αὐτ.) οἷον τῇ ἡ γραμμὴ ἐκ ἔστι σῶμα, αἱ ἔτ' ἔμψυχον, ἔτε ζῶον, καὶ αἱ λοιπαί.

§. φξ'. Ἐκ δὲ τῷ Βάθος Α'. Προτάσει ἐν ᾗ τὸ κατωτέρω ὑπόκειται, ἅπασαι αἱ τῶν ἀνωτέρω (ἀλλὰ μετὰ συνολῆς) ὡς ὑποκειμένων, τὸ αὐτὸ καταφάσκουσαι, παρέπονται· διὰ τὸ ἐν τοῖς κατωτέρω τῶν ἀνωτέρω κατὰ βάθος περιέχειν. (§. πθ'.). Οἷον τῇ Σωκράτης ἐστὶ φιλόσοφος, καὶ ἡ τὶς ἄνθρωπος, καὶ ἡ τὶ ζῶον κτ.

§. φή. Β'. Προτάσει ἐν ᾗ τὸ κατωτέρω κατηγορεῖται, αἱ κατὰ τῷ αὐτῷ καὶ τὰ ἀνωτέρω λέγουσαι ἀκόλουθοι εἰσί· τὸ γὰρ κατηγορούμενον ὁλοβαθῶς κατηγορεῖται. (§. σκή.). Οἷον τῇ Σωκράτης ἐστὶν ἄνθρωπος, αἱ ὅτι καὶ ζῶον, ὅτι καὶ ἔμψυχον, κτ.

§. φθ'. Γ'. Καὶ τῇ κατηγορέσῃ τὸ Εἶδος, αἱ τῷ αὐτῷ κατηγορῆσαι τί τε εἰδοποιὸν Διαφορὰν, καὶ τῶν ἰδίων τὸ τῷ Β' τρόπῳ· Καὶ τὸ τῷ Γ'., ἐχ ἁπλῶς μὲν, ποτὲ δὲ· καὶ τὸ τῷ Δ'· καὶ γὰρ καὶ ταῦτα τὸ τῷ κατηγορουμένῳ βάθος συνίσησι. (§ πδ'.). Καίγε τὸ κατηγορέμενον ἔχει καὶνταῦθα ὁλοβαθῶς. (§. σκη.). Οἷον τῇ Σωκράτης ἄνθρωπος, αἱ καὶ λογικὸν, καὶ δίπεν, καί ποτε γελᾷ, καὶ γελαστικόν. Ὡσαύτως δὲ καὶ τῇ κατηγορέσῃ τὸν ὁρισμόν. Ὁ γὰρ ὁρισμὸς ἀνάπλυξις τῷ Εἴδους ἐστὶ (§. ρις'.).

§. φι'. Δ'. Τῇ δέτι τῷ ὑποκειμένῳ ἀποφασκέσῃ, αἱ καὶ ἀπὸ τῷ ἀνωτέρω τὸ αὐτὸ ἀπάγουσαι ἀκολουθῶσιν, εἰς ὃ ἄντι τῷ κατηγορουμένῳ συνεπινοέμενον ἀπαντήσειεν. Οἷον τῇ Σωκράτης ἐκ ἔστι γραμμὴ, καὶ ἡ ἄνθρωπος, καὶ ἐξῆς, ἄχρι τῆς ἐσίας· τῇ δὲ ἐκ ἔστι τετράπεν, ἀκολουθεῖ μὲν καὶ ἡ ἄνθρωπος, ἐκέτι δὲ καὶ ἡ τὸ ζῶον· συνεπινοεῖται γὰρ τὸ ζῶον αὐτῷ τῷ τετράποδι. Οὕτω δὴ, καὶ τῇ ἄνθρωπος ἐκ ἔστι λίθος, ἕπεται καὶ ἡ τὸ ζῶον, καὶ ἡ τὸ ἔμψυχον· ἐκέτι δὲ καὶ ἡ τὸ σῶμα ἁπλῶς· τῆτο γὰρ τῷ λίθῳ κατὰ βάθος συνεξακέεται.

§. φια'. Ε'. Τῇ τῷ ὑποκειμένῳ τι ἀποφασκέσῃ αἱ τὰ τῷ κατηγορουμένῳ ἀνώτερα, ἀπὸ τῷ αὐτῷ ἀπάγουσαι ὑποκειμένῳ ἀκόλουθοι εἰσί· πλὴν εἰ μήτινι καὶνταῦθα τὸ ὑποκείμενον συ-

ναντήσειεν, ὃ κατὰ βάθος αὐτῷ ἐμπεριέχοιτο· οἷον τῇ ἡ γραμμὴ ἐκ ἔστιν ἄνθρωπος, οὐ δὲ ζῶον, οὐδ' ἔμψυχον, κτ. τῇ δὲ ὁ λίθος ἐκ ἔστιν ἄνθρωπος, ἐχὶ καὶ ἡ ἐδὲ σῶμα.

§. φιβ'. ς'. Τῇ τὸ Εἶδος ἀποφασκόσῃ, συνέπονται ὅσαι τῇ αὐτῇ, καὶ τὴν Διαφοράν, καὶ τὰ Ἴδια, πλὴν τῇ Β'. ἀποφάσκουσιν· οἷον τῇ τὸν ἄνθρωπον, ἀκολουθεῖ καὶ ἡ τὸ λογικὸν, καὶ ἡ τὸ ἰατρὸν εἶναι, καὶ ἡ τὸ λαλεῖν ποτὲ, καὶ ἡ τλὴ εἰς τὸ ποτὲ γελᾷν ἔχειν δύναμιν. Καὶ τῇ τὸν ὁρισμὸν δὲ ὡσαύτως.

§. φιγ'. Καὶ ἐκ τῆς μάχης δέ. Α'. τῇ θέσει τῆς ἐναντίας ἐπὶ ὕλης ἀναγκαίας, καὶ ἀδυνάτε, παρακολουθεῖν πέφυκε τῆς ἐναντίας ἡ ἄρσις, καὶ ἀνάπαλιν, παρὰ τὸ μὴ συναληθεύειν ταύτῃ τὰς ἐναντίας, μηδὲ συμψεύδεσθαι. (§. υμά'.). Ἐπὶ δὲ τῶν ἐνδεχομένων, ἄρσις ἄρσει παρέπεται, διὰ τὸ συμψεύδεσθαι.

§. φιδ'. Β'. Ἐπὶ ὕλης ἀναγκαίας τε καὶ ἀδυνάτε τῇ θέσει τῆς ὑπεναντίας, ἡ τῆς ἑτέρας ἄρσις ἀκόλουθος (§. υμβ'.), ἢ ἀνάπαλιν, ἐπὶ δὲ τῶν ἐνδεχομένων ἡ θεσις τῇ θέσει· ὅτι συναληθεύσι.

§. φιέ. Γ'. Ἐφ' οἱασῆν ὕλης τῆς ἑτέρας τῶν ἀντιφασκόσῶν ἡ θέσις, τλὴν ἄρσιν τῆς ἑτέρας ἀεὶ συνεφέλκεται, καὶ ἀνάπαλιν. (§. υμ.).

§. φις'. Δ'. Τῶν ὑπαλλήλων τλὴ ἀκολουθίαν, ἐκ ἐκ τῆς μάχης (οὐδὲ γὰρ κυρίως μαχόμεναι εἰσίν.) ἀλλ' ἐκ τῆ Πλάτος μᾶλλον (§. φέ. κξ'.) ληπτέον.

§. φιζ'. Ε'. Τῇ ἀορίςῳ Α'. ἡ ὡρισμένη Ο ἕπεται. Καὶ τῇ ἀορίςῳ Ε, ἡ ὡρισμένη Ι. (§. υμθ'.). Τῇ δὲ ὡρισμένῃ Α, ἡ ἀόριςος Ο, καὶ τῇ Ε τῶν ὡρισμένων, ἡ Ι τῶν ἀορίςων.

§. φιή. ς'. Ἀνὰ δὲ προσδιορισμᾶν, τῶν θετικῶντε καὶ ὡρισμένων (ἃς ἁπλᾶς καλᾶσι), καὶ τῶν ἀορίςων (ἃς ἐκ μεταθέσεως.) καὶ τῶν σερητικῶν πρὸς ἀλλήλας ἀμοιβαδὸν παραβαλλομένων, τῇ μὲν ἁπλῶς καταφασκόσῃ, ἧτε ἐκ μεταθέσεως ἀποφάσκουσα ἕπεται, καὶ ἡ σερητικᾶς· οἷον τῇ ἐςὶ δίκαιον, ἡ ἐκ ἔστιν ὃ δίκαιον, καὶ ἡ ἐκ ἔστιν ἄδικον· τῇ δὲ ἀορίςως ἀποφασκόσῃ, ἕπεται μὲν ἡ σερητικῶς ἀποφάσκουσα, ἐκέτι δὲ καὶ ἡ θετικῶς τε καὶ ὡρισμένως καταφάσκουσα. Ὅ,τι γὰρ ἐκ ἔστιν ὃ δίκαιον, τᾶτο ἐκ ἔστιν ἄδικον· αὐτὸ μέντοι ἐχ ἅμα καὶ δίκαιον. Ἐπ' ἔλαττον γὰρ τὸ δίκαιον εἶναι, τῇ μὴ

μὴ εἶναι μὴ δίκαιον· καὶ τοῦτο τῷ μὴ εἶναι ἄδικον. Διὸ καὶ τὸ δίκαιον οὐκ ἔστιν ὃ δίκαιον, καὶ οὐκ ἔστιν ἄδικον. Ἔτι δὲ οὐκ ἔστιν ἄδικον, ὃ διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ὃ δίκαιον· λίθος γάρ, ἢ παῖς, ἢ ὁ τὰ μηδὲν εἰς δικαιοσύνην τείνοντα πραγματεύόμενος, οὐκ ἔστιν ἄδικος· τῇ γὰρ ἀπουσίᾳ τῆς δυνάμεως, ἢ τῆς ἕξεως καὶ ἐνεργείας ἐπὶ τῶν μὴ πεφυκότων (§. ρμέ.) ἔστε τὸ δίκαιον ἐπαληθεῦον ἐστὶν, ἔστε τὸ ἄδικον. Ὁμοίως δ' οὐκ ἔστιν ὃ δίκαιος ὁ τοιοῦτος· τῷ γὰρ ὄντι ἐστὶν ὃ δίκαιος.

§. φιθ'. Ζ'. Τῇ σερητικῶς καταφασκούσῃ ἕπεται καὶ ἡ ἐκ μεταθέσεως καταφάσκουσα, καὶ ἡ ἁπλῇ ἀποφάσκουσα. Οἷον τῷ ἐστὶν ἄδικον, ἢ ἐστὶν ὃ δίκαιον, καὶ ἡ οὐκ ἔστι δίκαιον· Τῇ ἀορίστως δὲ καταφασκούσῃ, ἕπεται μὲν ἡ ἁπλῇ ἀποφάσκουσα, οὐχὶ δὲ καὶ ἡ σερητικῶς καταφάσκουσα. Οἷον τῷ ἐστὶν ὃ δίκαιον, ἀκόλουθος μὲν ἡ οὐκ ἔστι δίκαιον, ἀνακόλουθος δὲ ἡ ἐστὶν ἄδικον· τὸ γὰρ ἄδικον εἶναι ἐπὶ τῶν πρὸς δικαιοσύνην πεφυκότων μόνον λέγεται, τὸ δὲ εἶναι μὴ δίκαιον, καὶ ἐπὶ τῶν δεκτικῶν ἐπίσης, καὶ ἀνεπιδέκτων· τὸ δὲ μὴ εἶναι δίκαιον ὑπερεκτείνεται ἔτι καὶ ἐπὶ τὰ μηδόλως ὄντα ἐπιφωνέμενον. Ἐνθεντοι τὸ μὲν ἐπ' ἔλαττον ἐστὶ, τὸ δ' ἐπὶ πλέον, τὸ δὲ μέσον. Ἀεὶ δὲ τῷ ἐπ' ἔλαττον τὸ ἐπὶ πλέον ἕπεσθαι θέλει (§. ρθ'.), ἀλλ' ἐκ ἀνάπαλιν.

§. φκ'. Η'. Ἐπὶ δὲ τῶν μετὰ τρόπου, αἱ τοῦ δυνατοῦ καὶ ἐνδεχομένου ἀποφάνσεις (ἰσοδυνάμων ὄντων (§. υζ'.) ἀλλήλαις ἑπόμεναι εἰσὶ, καταφάσει μὲν κατάφασις, ἀποφάσει δ' ἀπόφασις, αἱ ἁπλαῖ ταῖς ἁπλαῖς, καὶ αἱ ἐκ μεταθέσεως ταῖς ἐκ μεταθέσεως· Καὶ γάρτοι συναληθεύουσιν. (§. υνβ'.). Ὁμοίως δὲ καὶ καταφάσει ἀπόφασις (§. υνγ'.), καὶ ἀνάπαλιν.

§. φκα'. Θ'. Τῇ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον ἁπλῇ καταφάσει, εἴτε κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἐνδεχόμενον ἐκ μεταθέσεως ἀποφάσεις ἕπονται, καὶ ἡ κατὰ τὸ ἀδύνατον ἐκ μεταθέσεως κατάφασις.

§. φκβ'. Ι'. Τῇ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον ἐκ μεταθέσεως καταφάσει, εἴτε κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἐνδεχόμενον ἁπλαῖ ἀποφάσεις, καὶ ἡ κατὰ τὸ ἀδύνατον ἁπλῇ κατάφασις.

§. φκγ'. ΙΑ'. Τῇ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον ἐκ μεταθέσεως ἀποφάσει, εἴτε κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἐνδεχόμενον ἁπλαῖ καταφάσεις, καὶ ἡ κατὰ τὸ ἀδύνατον ἁπλῆ ἀπόφασις.

§. φκδ'. ΙΒ'. Τῇ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον ἁπλῇ ἀποφάσει, εἴτε κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἐνδεχόμενον ἐκ μεταθέσεως καταφάσεις, καὶ ἡ κατὰ τὸ ἀδύνατον ἐκ μεταθέσεως ἀπόφασις.

§. φκε. Διατάσσων τοιγαρῆν τὰς κατὰ τὰς τέτταρας τρόπας ἀποφάνσεις, ὡς πρώτῳ μὲν κεῖσθαι τῷ κατὰ τὸ ἀναγκαῖον, μέσας δὲ τὰς κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἐνδεχόμενον, ἐχάτῳ δὲ τῷ κατὰ τὸ ἀδύνατον· Κατὰ δὲ τὰ ἐν τῷ ἑξῆς τετραφώνῳ ἔπει τέτταρα φωνήεντα, τὰ ἀντιστοίχως ταῖς τέσσαρσι προτάσεσιν ἐκλαμβανόμενα, ἔνθα μὲν τὸ Α, τόντε τρόπον, καὶ τὸ εἶναι καταφατικῶς ἀποφαινόμενος· ἔνθα δὲ τὸ Ε, καθ' ἑκάτερον ἀποφατικῶς· ἔνθα δὲ τὸ Ι, κατὰ μόνον τὸ εἶναι ἀποφατικῶς· ἔνθα δὲ τὸ Ο, κατὰ μόνον τὸν τρόπον ἑαυτῶς· ἐν τέσσαρσι σελίσι τὰς μετὰ τρόπε ἁπλᾶς τε καὶ ἐκ μεταθέσεως, καταφατικάς τε καὶ ἀποφατικὰς κατόψει παρεπομένας. Ἰδέσοι καὶ τὸ Ἔπος.

Ἀθενέσι κεράσατο ἰοβόλα ποτιπίνειν.

Α Ἀναγκαῖον εἶναι.
θΕ Οὐ δυνατὸν μὴ εἶναι.
νΕ Οὐκ ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι.
σΙ Ἀδύνατον μὴ εἶναι.
(§. φκα'.)
κΕ Οὐκ ἀναγκαῖον μὴ εἶναι.
ρΑ Δυνατὸν εἶναι.
σΑ Ἐνδεχόμενον εἶναι.
τΟ Οὐκ ἀδύνατον εἶναι.
(§. φκγ'.)

Ι Ἀναγκαῖον μὴ εἶναι.
Ο Οὐ δυνατὸν εἶναι.
βΟ Οὐκ ἐνδεχόμενον εἶναι.
λΑ Ἀδύνατον εἶναι.
(§. φκβ'.)
πΟ Οὐκ ἀναγκαῖον εἶναι.
τΙ Δυνατὸν μὴ εἶναι.
πΙ Ἐνδεχόμενον μὴ εἶναι.
νΕν Οὐκ ἀδύνατον μὴ εἶναι.
(§. φκδ'.)

§. φκς'. Ἐν αὐταῖς δὲ καὶ τὰ εἴδη τῶν ἀντιθέσεων σώζεται (§. υνγ'.). Καιγάρτοι,

Α
(§. φκα.)
Ε
(§. φκβ'.)
Ι
(§. φκγ'.)
Ο
(§. φκδ'.)

§. φκζ.

§. φκζ'. Καὶ τῶν ἰσοδυναμεσῶν δὲ Προτάσεων, (§. υνέ. υνς'. κζ'.), ἡ ἑτέρα τῇ ἑτέρα συνέπεται. Εἰκὸς γὰρ τὰς ἴσα δυναμένας, καὶ ἀλλήλων ἀδιαφόρως ἀντικαθίσαθαι.

§. φκή. Τελδταῖον δὲ καὶ ταῖς ἀντιστρεφέσαις (§. υξή. υξθ'.), ἑπόμεναι εἰσὶν, αἱ εἰς ἃς κατὰ τὸ δέον ἀντιστρέφειν πεφύκασιν, εἴγε τὸ σωαληθεύειν, ἢ καὶ συμψεύδεθαι, ταῖς ἀντιστρόφοις ἐσὶν ἀπαραίτητον. (§ υξζ'.).

§. φκθ'. Ἔνθα δὴ σημειωτέον, ὡς τοῖς ἤδη ἐκτεθεῖσι τῶν Ἀντιθέσεων, καὶ Ἰσοδυναμιῶν, καὶ Ἀντιστροφῶν, καὶ Ἀκολθιῶν ὅροις, δίκιω λογικῶν ἀρχῶντε καὶ ἀξιωμάτων προϋποκειμένοις, ἐμμένειν δέον τὲς συνδιαλεγομένες, μηδὲ περαιτέρω, ἤτοι πειρωμένες αὐτὲς δεικνύειν, ἢ φορτικώτερον ἐπιτιθεμένες τοῖς ἄχρι τότων τὰς δείξεις προαγαγῶσιν. Ὡς τὰς ἀρχὰς παραδεκτέον· καὶ εἰ τοῖς ἥκισα παραδεχομένοις περιτυχεῖν ποτὲ γένοιτο, πέρας τῇ προσδιαλέξει ἐπιθετέον. Ταύτας γὰρ καὶ τὸ κατασκδάζειν πειρᾶθαι, ὁπότε δέον προϋποτιθεμένας χρῆθαι, κενοσπδία, καὶ τὸ κατασκδιὼ τὲς ἄλλες αἰτεῖν, ὐκ ἔξω ἀπαιδδσίας καὶ κφότητος κρίνεται.

ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περὶ Διανοίας.

ΚΕΦ. ΠΡΩΤΟΝ.

Τί ἐστὶ Διάνοια, καὶν τίνι κεῖται αὐτῆς ἡ Φύσις.

§. φλ'.

Τὸ τῆς ψυχῆς Διανόημα, ὃ παρὰ τὸ εἰκὸς ἄντις (σαφηνείας χάριν τέκνωμα μεταλαβὼν), κίνησιν ἀποκαλέσειε τῶ γνωσικῶ, δι' ἧς, μὴ ἐπὶ τῷ αὐτῷ νοήματι μένον, ἀφ' ἑτέρου μεταβαίνει ἐφ' ἕτερον. Συναφῆ μὲν γὰρ ἔοικεν, ἡ κατὰ τὴν πρώτην τῶ Νῶ ἀντίληψιν γνῶσις. Μονὴ δὲ, καὶ στάσει ἡ ἀπόφανσις, ἡ ἐν τῇ σαφεῖ καὶ ἀνενδοιάστῳ τῶν ὅρων συνθέσει, ἢ διαιρέσει, τὸ ἑδραῖον καὶ ἀκίνητον ἔχουσα. Σάλῳ δέ τινι καὶ κραδασμῷ ὅμοιον, τὸ κατὰ τὰς ἀπορίας συμβαῖνον τῷ Νῷ πάθος, ἀσατέντι πως ἐπὶ τῶν ἀδήλων καὶ κυμαινομένων καὶ σηριχθῆναι μηδαμῶς ἐχόντι. Κινήσει δὲ τέως παραπλήσιον τὸ τῆς Διανοίας ἐνέργημα, περὶ ἧς ἐνταῦθα ὁ λόγος. Κατὰ γὰρ ταύτην ἀπὸ νοήματος ἐπὶ νόημα ἡ ψυχὴ μεθίσταται, πρόεισί τε ἀπὸ τῶν ἡγεμένων ἐπὶ τὰ ἑπόμενα, ἕως ἂν ἐπὶ τὸ ἐναργὲς καὶ αὐτοφανὲς γενομένη τῆς τῶν ὅρων σχέσεως, ἐν αὐτῷ σῇ τέλεον ἠρεμήσασα. Τέτε γέτοι χάριν καὶ Διάνοια ὠνόμασαι. Ὃ σημαίνει τὸν ἀπὸ νοήσεώς τινος, διὰ νοήσεως ἄλλης, ἐπ' ἄλλην νόησιν διαβιβασμόν. (1).

§. φλά'.

(1) „Τὰς γὰρ νοήσεις ἐναποκειμένας μὲν, ἐννοίας καλεῖσι, κινεμένας δὲ διανοήσεις. Πλατ. ἐν τῷ πότερα τῶν Ζώων φρονιμ. „Διάνοια δὲ ἐστὶ τὸ „οἷον ὁδόν τινα διανύειν, μεταβαίνεται ἀπὸ προτάσεων ἐπὶ συμπεράσματα. Ἐξ ἧς καὶ τὴν κλῆσιν εἴληχεν. Φιλόπον. εἰς τὸ Προοίμ. τῶν περὶ Ψυχ. Διὸ καὶ πόθεν ποῖ, φασὶν αὐτὴν προϊέναι, καὶ δυαδικῶς ὁρίζεσθαι· (ὁ Αὐτ. ἐν Τπομν. τῶ περὶ Ψυχ. Κεφ. ά. Καὶ Σιμπλίκ. αὐτ.) ὧν Θάτερον μὲν ὁ ἀφ' ἧς ὅρος

§. Φλά. Τοιγαρῦν ἐπὶ τῶν ἀξιωμάτων (§. υἱ.), ἐφ' ὧν ἔτω σαφῶς ἡ τῶν ὅρων πρὸς ἀλλήλας ἐμφαίνεται σχέσις, ὥστε θατέρω τὸν ἕτερον ἀδιασάτως συνέχεθαι, ἢ ἀντιβαίνειν, σάσις μὲν ἀκολυθεῖ τῇ ψυχῇ, κίνησις δ' ἐδεμία, ἐδ' ἐγχωρεῖ ὅλως Διάνοια. Οἷον ἐπὶ τῶν δε· Τὸ σύνθετον ἐξ ἁπλεςέρων· Τὸ ἀμερὲς ἧκισα διαιρετόν· καὶ τῶν παραπλησίων. Αὐτονόητον γὰρ ἐν τῷ πρώτῳ τῶν ἐπενεχθέντων τὸ κατηγόρημα, αὐταναίρετον δ' ἐπὶ τῇ δευτέρᾳ, παρὰ τὸ ἄμεσον τῆς τῶν ὅρων ἐκείσε μὲν συμφυΐας, ὧδε δ' ἀντιφυΐας, μηδὲν ἔλως μεσιτεῦον διάσημα, δι' ὅπερ ἂν ἡ ψυχὴ ἀπὸ τῇ ἑτέρᾳ τῶν ὅρων ἐπὶ τὸν ἕτερον γνωσικῶς διαβιβαθείη. Ἀλλ' ἡ κίνησις ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἀποφάνσεων, καὶ μάλα δήλη, ἐν αἷς ἑνὸς, ἢ πλειόναν μεσιτευόντων, διὰ τέτων οἷον τε χωρῆσαι, καὶ τῶν ἄκρων τὸ οἰκεῖον σαφέσερον ἀναδεῖξαι, ἢ τὸ ἀλλότριον. Οἷον ἡ ψυχὴ ἀθάνατος, ὅτι ἀδιάλυτος, ὅτι ἀσώματος, ὅτι αὐτοκίνητος. Τὸ σῶμα ἐκ ἀδιαίρετον, ὅτι ἐκ ἀμερὲς, ὅτι ἔκτασιν ἔχον.

§. Φλβ'. Ἐφ' ὧν ἓν αἱ διὰ τῶν μεταξὺ μεταβάσεις, οὐ μέρει πᾶσαι, τὸ ἀναγκαῖον σώζεσι τῆς κρίσεως. καὶ ἄλλως ἔχειν μὴ δυνάμενον, καὶ ἡ κατὰ τὸ πέρας σάσις τελεία ἔσαι, ἥτε διάνοια ἀποδεικτική. ὡς ἐπὶ τῇ ληφθέντος, τὸ σῶμα ἔκτασιν ἐσὶν ἔκτασιν· τὸ ἔκτασιν ἔχον, μέρη ἔχει ἐκτὸς μερῶν· τὸ τοιῦτον ἐκ ἀδιαίρετον· τὸ ἄρα σῶμα ἐκ ἀδιαίρετον. Ἐφ' ὧν δὲ κἂν μίατις τῶν μεταξὺ ὑποσαλεύοιτο κρίσεων, καὶ ἡ διάνοια πᾶσα κατὰ τὸ τέρμα γενομένη, τῇ σάλῳ κοινωνήσει, τῇ παρεισενεχθείσῃ μὴ παντὶ βεβαίᾳ πίσει ἀνάλογον. Οἷον εἰκὸς τὸν δεῖνα εἶναι τὸν Φῶρα. Ἐπειδὴ ὁ κλέψας ἐχ ἡδέως μετακληθεὶς ἀπαντᾷ· ὁ δὲ, ἀπαντήσας ὠχρίασεν· ἐλέγχειν δ' ἔοικεν ὁ ὠχρὸς τῆς κλοπῆς τινὶ συνείδησιν. Πιθανὸν ἓν τῦτο, καὶ τὸ μὴ βέβαιον διαπορθμεῦον ἐπὶ τὸ, ὡς ἔτος ὁ Φὼρ ἐσὶ, συναγόμενον.

§. Φλγ'. Ἐπὶ ἑκάσης Διανοητικῆς ἐφόδε, αἱ μεταβάσεις ἰσάριθμοι τοῖς ὅροις εἰσὶ, συμπεριλαμβανομένων τέτοις καὶ τῶν περάτων. Ἢ (ὃ ταυτόν ἐσιν) αἱ μεταβάσεις τὰς ὅρας τὰς με-

ξ ὅρος ἐσὶ, θάτερον δὲ ὃ πρὸς ὃν γίγνεται ἡ μετάβασις. Κατὰ τῦτο δὴ καὶ Ἀριστοτέλης φάσιν Διανοίας τὴν Ἐπιστήμην ὁρίζετο. „Τὸ γὰρ ἡρεμῆσαι καὶ σῆναι τὴν Διάνοιαν, ἐπίσαθαι καὶ φρονεῖν λεγόμεθα. Φυσικ. Βιβλ. Ζ'. Κεφ. γ'.

ταξὺ γινομένες, δυάδι εἰσὶν ὑπερβάλλεσαι. Δεῖ γὰρ τέτων ἕκασον τοῖς ὧν μεσιτεύει ἐν μέρει παρατεθεῖναι, τοῖς καὶ αὐτοῖς ἑξῆς πρὸς ἀλλήλας παρατεθεισομένοις. Διόπερ ἐν τάξει ἀπὸ τῶν νοητῶν μὲν, ἀδιανοήτων δὲ (ἐξέσω ὅτως ἀποκαλεῖν τὰς ἀμέσες, καὶ διὰ ψιλῆς ἐποπλείας τὸ σαφὲς ἐχέσας (§. υί. φλά.) ἀποφάνσεων τιὶ ἀρχιὼ λαβέσι, Α. αἱ ἀξιωματικαὶ, καὶ ἀναπόδεικτοι, ἐκ δυοῖν ὅρων εἰσὶν ἄνευ μέσε, καὶ ἐν αὐταῖς ἀκριβὴς ἡ τᾶ Νᾶ ςάσις (§. φλ΄.), μετάβασις δὲ ἀδεμία. Οἷον τὸ σῶμα ποσιὼ ἔκτασιν ἔχει. Β. αἱ δὲ ἀποδεικταὶ ἐκ τριῶν εἰσὶν ὅροντε καὶ μεταβάσεων, δι ἑνὸς μέσε· οἷον τὸ σῶμα χῆμα ἔχει, διὰ τιὼ ποσιὼ ἔκτασιν. Γ. αἱ δὲ ἐκ τεσσάρων διὰ δυοῖν μέσων· οἷον σφαίρωσιν ἐπιδέχεται, διά τε τιὼ ἔκτασιν, κὴ διὰ τὸ χῆμα. Δ. Αἱ δὲ ἐκ πέντε, διὰ τριῶν μέσων· οἷον τιὼ ἐπιφάνειαν πανταχόθεν ἐπίσης ἀφισαμένιω δύναιτ' ἂν ἔχειν τᾶ σημείε, ὃ τῶν ἐν αὐτῷ ἐςὶ τὸ μεσάιτατον· διὰ τιὼ ἔκτασιν, καὶ τὸ χῆμα, καὶ τιὼ σφαίρωσιν. Καὶ ἐφεξῆς ὅτως, ἀεὶ τῶν ὅρων, τιὶ τῆς ἐφόδε τάξιν μονάδι ὑπερβαλλόντων, καὶ τῆς τάξεως ὡσαύτως τὰς μεταξὺ μονάδι ὑπερεχέσης.

§. φλδ΄. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἀποφατικῶς. Ἀδιανόητοι μὲν τῶν ἀποφάνσεων αἱ ἄμεσοι διὰ τὸ αὐτόπιςον, διανοηταὶ δὲ, ἐν αἷς παρεμπίπτει τὰ μεσιτεύοντα· Τὸ γὰρ ἐν τῷ τετραγώνῳ τὰς γωνίας, φέρε, τρισὶν ὀρθαῖς μὴ ἐξισᾶθαι, ἀμέσως δῆλον. Οὐδὲ γὰρ μέσε χρεία τινός, ὥςε μαθεῖν τὰ τέτταρα μὴ εἶναι τρία. Ἐν δὲ τῷ τριγώνῳ ἐμμέσως τᾶτο δῆλον καθίσαται. Δεῖ γὰρ πρῶτον διὰ μέσων τινῶν παραληφθέντων, παντὸς τριγώνε τὰς τρεῖς ἴσας εἶναι δυσὶν ὀρθαῖς ἀποδεῖξαι, εἶθ' ὅτω διανοηθέντας ἐπιςῆσαι, ὅτι τὰς ἐν αὐτῷ δύω ὀρθαῖς τρισὶ συνεξισᾶθαι ἀδύνατον. Οἷον τε δὲ καὶ ἐνταῦθα παρατηρεῖν ὡς ἐπὶ τῶν καταφατικῶν (§. Ἀνωτ.), τό, τε ἰσάριθμον συμπάντων τῶν ὅρων, καὶ τῶν μεταβάσεων, καὶ τέτων τιὼ ὑπὲρ τιὼ τάξιν τῆς ἐφόδε ὑπεροχιὼ, καὶ τιὼ ὑπὲρ τὰς μεσιτεύοντας. Οἷον ὁ τοῖς πάθεσι δελεύων, ὡς ἐν ταραχῇ ζῶν, βίον ἤρεμον ἐ διάγει. Καὶ γὰρ καὶ αὕτη ἡ διάνοια, ἐκ τριῶν ὅρων ἐςὶ, δι ἑνὸς μέσε. Ἦν δὲ συνάψαι δεῖ περαιτέρω, τὸν τοῖς πάθεσι δελεύοντα μὴ εἶναι μακάριον, ἡ ἔφοδος ἔσαι ἐκ τεσσάρων, διὰ μέσων δυοῖν· καὶ ἐφεξῆς ὡσαύτως.

§. φλέ.

§. φλέ. Ἐπὶ τῆς καταφατικῶς συνάψαι ἐπειγομένης διανοίας, ἅπασαι αἱ διὰ τῶν μεταξὺ γινόμεναι μεταβάσεις, καταφάσκειν ὀφείλουσιν. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀποφατικῶς, ἅλις ἔχει τῶν λοιπῶν καταφασκουσῶν, καὶ μίαν ἐξ αὐτῶν ἀποφάσκειν. Ἡ γὰρ μία διὰ τῶν μεταξὺ ἀποφάσει γινομένη μετάβασις, διιοῦσα τὰ τοῖς ἄκροις συναπτόμενα, διὰ τούτων, καὶ τῶν οἷς αὐτὰ συνῆπται λύει τὴν ἕνωσιν. Ἰδέσθαι τὸ λεγόμενον ὑπ' ὄψιν, τὸ μὲν == καταφάσεως, τὸ δὲ — ἀποφάσεως ὑποθεμένῳ ἐν ταῖς μεταβάσεσι σύμβολα.

Ἐπὶ διανοίας καταφατικῆς.

Ἄνθρωπος == σύνθετος == λυτὸς == θνητός.

Ἄνθρωπος == θνητός.

Ἐπὶ διανοίας ἀποφατικῆς.

Ἄνθρωπος == σύνθετος — ἄλυτος == ἀθάνατος.

Ἄνθρωπος — ἀθάνατος.

§. φλϛ'. Δι' ἁπασῶν ἀποφασκουσῶν τῶν μεταβάσεων διάνοια ἐκπεραίνεται, ἔτε καταφατική· οὐδὲ γὰρ λόγος συναφείας δυοῖν τινῶν πρὸς ἄλληλα γένοιτ' ἄν, τὸ μηδέτερον ἐκείνων τρίτῳ τινὶ εἰς ταὐτὸ συνιέναι. Ἀλλ' ἐὰν ἀποφατική· ἐ γὰρ δηλονότι ἐπάναγκες καὶ ἀλλήλων ἀφίσασθαι, τὰ ἀπὸ τρίτε τινὸς ἀφισάμενα. Οἷον ἐπὶ τῶν ἑξῆς μεταβάσεων.

Ἄνθρωπος — Ἄγγελος — ζῶον — σφαῖρα.

Καιμὲν Ἄνθρωπος == ζῶον.

Καὶ Ἄγγελος — σφαῖρα.

Καὶ Ἄνθρωπος — σφαῖρα.

§. φλζ'. Ἐπὶ τῶν διόλε ἀποφατικῶν μεταβάσεων, καὶ καθ' ἑαυτὰς ἑκάσης ἀληθευσῶν, ἀεὶ τῶν ἐφεξῆς ὅρων, μὴ μόνον καθ' ἑτερότητα, ἀλλὰ κατ' ἀντίθεσίν τινα τὲς ἡγεμένες ἀνατρεπόντων, τῆς ὑπεναντιώσεως ἀναιρεμένης τε ἀμοιβαδὸν καὶ ἀποκαθισαμένης, αἱ μὲν κατὰ τὲς ἀρτίες ἐκπερατέμεναι διάνοιαι ἀληθεύσαι εἰσὶν, αἱ δὲ κατα τὲς περιττὲς ψευδόμεναι. Οἷον ἐπὶ τᾶ ἐφεξῆς διαγράμματος τᾶ μὲν α, τὸ ἀληθεύειν ὑποσημειᾶντος, τᾶ δὲ ψ, τὸ ψεύδεθαι.

Ἄνθρ.

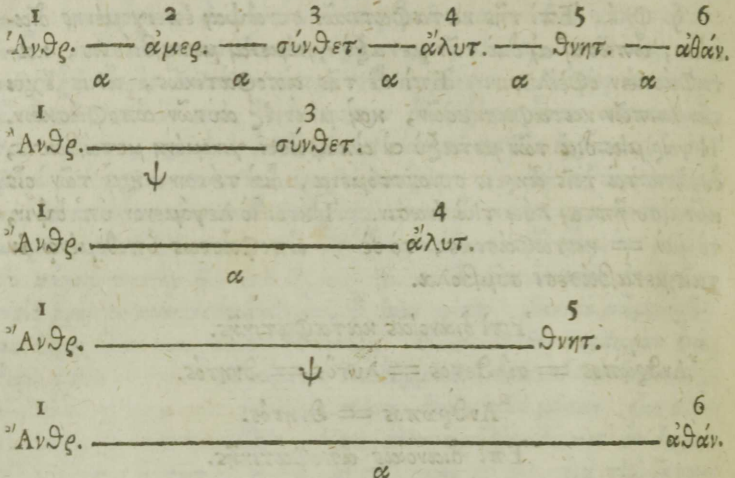

§. Φλή. Τέτταρα ἔν ἐσὶ τὰ τῆς διανοίας συμπληρωτικὰ γινόμενα, καὶ συζατικὰ, ταῦτα (1). Α΄. ἡ τῶν μέσων εὕρεσις, δι' ὧν τὰ ἄκρα συνάψαι δέον, ἢ διασῆσαι, ἢ προϋπόκειται. Ἔσι δὲ ταῦτα τὸν ἀριθμὸν πλείονα ἢ ἐλάσσονα, κατὰ λόγον δήπε τῆς τῶν ἄκρων πρὸς ἄλληλα χέσεως. Καθ' ὃ δὴ καὶ τῶν ἀποδείξεων ἤτοι τῶν διανοητικῶν ἐφόδων αἱ μὲν βραχύτεραι εἰσὶν, αἱ δὲ χοινοτενέσεραι· Ἐλάχισαι μὲν, καὶ πρῶται, αἱ ἐκ τριῶν δι' ἑνὸς μέσε (2), μείζονες δὲ αἱ μετ' αὐτὰς, ἐκ τετάρων, καὶ δυοῖν μέσων, καὶ ἑξῆς (§. Φλγ΄.) ἄχρι τῶν διεξοδικωτάτων. Β΄. δὲ ἡ τῶν μέσων εὑρεθέντων ἤδη, εὔθετος, καὶ προσήκεσα διάταξις, καθ' ἣν ἐν ἀλληλεχίᾳ παρασυναπτέον ἀμέσως τὰ ἀλλήλων παρηρτημένα, ἑξῆς, καὶ ἑξῆς τᾶτο ποιᾶντας, ἕως ἂ μηδὲν χάσμα κενὸν μείνῃ διαλειφθὲν, ὡς τὸ κεχηνὸς ῥῆγμα μεταξὺ ἐργάζεσθαι, καὶ διακοπὴν τῆς συνεχᾶς εἶναι βελομένης διανοητικῆς κινήσεως. Τᾶθ' ὅπερ ἐν ταῖς πιθανολογεμέναις τῶν διανοιῶν, ἐπ' ἀκριβὲς ἔχ οἷόν τε ποιεῖν. Γ΄. Ἡ καθ' ἑκάσην μετάβασιν τῆς συνεπείας σαφής τε καὶ πλήρης ἀντίληψις, ἄχρι τῆς ἐχάτης. Δ΄. Ἡ κατὰ νᾶν σωζομέ-

(1) Ὅρα Λώκιον περὶ Νᾶ Βιβλ. Δ΄. Κεφ. ιζ΄. §. 3.

(2) Ἀρις. Μεταφ. Δ΄. Κεφ. γ΄. „Εἰσὶ δὲ τοιᾶτοι Συλλογισμοὶ οἱ πρῶ„τοι, ἐκ τῶν τριῶν, δι' ἑνὸς μέσε.

μένη ἀδιαπλώτως τῶν προηγησαμένων ἔννοια χέσεων, ἐφ' ἑκάσησῦν σωεπείας, καὶ ἡ ἁπασῶν ἅμα, κατ' αὐτὸ τὸ ἐχάτιω, καθ' ὃ καὶ τῆς ὅλης διανοητικῆς ἐφόδε ἐπισφραγιζομένης, ἡ ἐξ ἀρχῆς τῶν ἄκρων ζητεμένη χέσις, κρατώσεται καὶ διαπισῦται.

§. φλθ'. Καὶ δεῖ τοίνυν ἐπὶ μὲν τότων τῦ Α'. ἀγχινοίαστε, καὶ τῆς, περὶ ἃ πρόκειται, ἀκριβῦς ὡς οἷόντε γνώσεως· ὧν ἡ μὲν φύσεως ἐςὶ δῶρον, ἡ δὲ καὶ μελέτης. Δεῖ δ' ἐπὶ τῦ Β'. διακρινείας τε τῶν νοεμένων, καὶ τῆς περὶ τὸ οἰκονομεῖν αὐτὰ, καὶ διατιθέναι ἐμπειρίας τε καὶ δεξιότητος, τῆς ἀσκήσει καὶ πόνῳ προσγινομένης. Δεῖ δὲ ὀξύτητος, καὶ ψυχῆς ἀτενὲς καὶ γοργὸν βλεπέσης ἐπὶ τῦ Γ'. Δεῖ δὲ μνήμης τελοταῖον ἐπὶ τῦ Δ'. ὡς κἂν ἓν καὶ μόνον τῶν εἰρημένων ἀπῇ, τὸ τῆς διανοίας καλὸν αὐτίκα διαπεσεῖται, καὶ εἰκαίατις, καὶ ἀσωάρτητος νοημάτων ἄθροισις ἔσαι θᾶτον, ἢ διάνοια τό τελέμενον.

§. φμ'. Διέλοι δ' ἄντις τιὼ ἕτω συμπληρεμένιω διάνοιαν, εἰς μέρη δύο· Ὧν ἐν μὲν τῷ πρώτῳ, ἅπασαι ἐνθεωρῦνται αἱ κρίσεις, αἱ τὸ ἀλληλεχὲς τῶν ἄκρων τε καὶ τῶν μέσων, οἷον κροίκων σειρᾶς σωεχῶς δι' ἀλλήλων σωαπλομένων, παραδεικνύσαι. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ μόνη ἡ τῶν ἄκρων αὐτῶν τιὼ χέσιν κρίνσα. Πρὸς οἷς καὶ τρίτον οἷον μέρος ἄντις ἐπιλογιθείη, τιὼ ἐκ τῶν πρώτων (ἐν αἷς τὸ πρῶτον μέρος), τῆς ἐχάτης κρίσεως (ἐν ᾗ κεῖται τὸ δεύτερον), σωαρμογιὼ καὶ σωάρτησιν. Καλεῖν δὲ εἰώθασι τὸ μὲν πρῶτον ἡγέμονον· τὸ δὲ δεύτερον ἑπόμενον· τὸ δὲ τρίτον σωέπειαν. Οἷον εἰ διανοηθεῖμεν προκέοιτο τὸν αὐτάρκη εἶναι εὐδαίμονα· Ἡγέμενον μὲν ἂν εἴη τὸ κατὰ τιὼ ἕξης ἀλληλεχίαν. ὁ αὐτάρκης εὐδενὸς ἐφίεται· ἕτος εὐδενὸς ἐπιδεὴς ἐςίν· οὗτος εὐδενὸς ἀποσέρεται· οὗτος εὐδαίμων. Ἑπόμενον δὲ, ὁ αὐτάρκης εὐδαίμων. Σωέπεια δὲ, τὸ τιώδε τιὼ ὑσάτιω κρίσιν, ἐκ τῶν ἐν τῷ ἡγεμένῳ ἐκείνων σωηρτῆθαι καὶ ἔχεθαι.

§. φμά. Ἔνθα σημειωτέον, ὡς ἐφ' ἑκάσης ἐκείνων, τὸ τῆς συγκαταθέσεως κράτος ἐςὶν ἐκ τῶν ὅρων, παρὰ τὸ ἄμεσον καὶ αὐτοφανὲς τῆς χέσεως· ἐπὶ δὲ ταύτης, ἐκ ἐκ τῶν ὅρων αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ τῶν προειλημμένων κρίσεων. Σωάπτω γὰρ τῷ Α. τὸ Ε., ἤτοι τῷ αὐτάρκει τὸ εὐδαιμον, διὰ τιὼ πρώτιω σωάφειαν τῦ Α, καὶ τῦ Β. καὶ τιὼ δευτέραν τῦ Β, καὶ τῦ Γ. καὶ τιὼ τρίτιω τῦ Γ, καὶ τῦ Δ. καὶ τιὼ τετάρτιω τῦ Δ, καὶ Ε. Διὸ κἂν τῇ σωεπείᾳ ἀναγκαιοτάτη ἡ τῶν προεκπεφασμένων διακα-

διακατοχήτε καὶ μνήμη· καὶ ταύτης ἀπόσης ἅπασα ὡς εἰρηται (§. φλϑ΄.) ἡ τῆς διανοήσεως παραλύεται δυάμις.

§. φμβ΄. Τότε γέτοι, καὶ βοηθείας χάριν τῦ μνημονικῦ ἡ εἰς τεμμάχια οἵμαι κατατομὴ τῆς διανοήσεως μεμεθόδϑυται, εἰς πολλὰς διαμεριζομένης μερικωτέρας, ὡς ἂν μὴ διαπίπτῃ δηλονότι ἡ τῆς σιωπείας ἰχύς, διὰ μῆκος τῆς προόδε γινομένη ἐξίτηλος, χωρῇ δὲ ταῖς σὺ μέρει ἐπαναλήψεσι φωννυμένη ἄχρι τῆς τελϑυτῆς ακμαίας καὶ σώτονος· τῷ ὄντι γὰρ μία κυρίως ἡ διάνοια ἐςὶν ἡ ὁλοχερὴς, ἡ τὰ ἐξ ἀρχῆς προκείμενα ἄκρα, τῇ διὰ πάντων τῶν μεταξὺ ἐπελϑύσει σιωάγειν φϑάνυσα, κατὰ τὸ σιωεχὲς ἄχρι τέρματος. Οἱ δὲ μεταξὺ γινόμενοι οἷον ἀναςαθμοὶ, καὶ ἀνάπαυλαι, ὡς μὴ ϛάσιν τελείαν ποιέμεναι τλῶ ἐπὶ τῦ προτεθάντος, ἀδὲν ἕτερον σιωτελεῖν ἐμοὶ δοκῦσιν, ἢ ἵνα νεαρὸν τὸν τῦ μνημονικῦ διασώζσαι τόνον, (ἔ χρεία κατὰ τὸ πέρας τῆς τοιᾶσδε κινήσεως) αὐτὸ τῦτο, ὅ τὸ σκοπέμενον ἐςὶ, τελείαν τλῶ τῦ διανοητικῦ ἠρέμησιν ἀπεργάσωνται. Διὸ καὶ οἱ τινὸς ἐπιλελησμένοι τῶν προληφϑέντων, παλίνϛροφοι γίνεϑαι ἀναγκάζονται, μὴ ἄλλως ἔχὸν αὐτοῖς εἰς πέρας ἀφικέϑαι τῆς ἀποδείξεως. Ἐπὶ γᾶν τῆς ἀνωτέρω (§. φμ΄.) διανοίας τοιῦτος ὁ ἐκτεμμαχισμός·

Ἐκ δὲ δὴ τότε·
- Ὁ αὐτάρκης ἀδενὸς ἐςὶν ἐφιέμενος.
- ὁ ἀδενὸς ἐφιέμενος ἀδενὸς ἐπιδεὴς ἐςίν.
- Ὁ αὐτάρκης ἀδενὸς ἐπιδεὴς ἐςίν.
- ὁ ἀδενὸς ὢν ἐπιδεὴς ἀδενὸς ϛέρεται.

Καὶ ἔτι ἐκ τότε·
- Ὁ αὐτάρκης ἀδενὸς ϛέρεται.
- ὁ ἀδενὸς ϛερόμενος ἀϑαίμων.
- ὁ αὐτάρκης ἐςὶν ἀϑαίμων.

Καὶ αὕτη ἂν εἴη, ὡς ἐγ ᾠμαι, ἡ τῦ πολυθρυλλήτε Συλλογισμῦ χρῆσις, ἥτις ἔλεγχος μᾶλλον τῆς τῦ Διανοητικῦ ἀσθενείας ἐςὶν, ἢ τῆς δυνάμεως· ὥσπερ δὴ καὶ τὸ Διανοητικὸν αὐτὸ διὰ τλῶ ἀσθένειαν ἐςὶ τῦ Νῦ. Περιτλὴ γὰρ ἡ διάνοια, ἐφ᾽ ὧν σὺ αὐτοῖς τοῖς ὅροις ἡ χέσις ἐμφαίνεται, κατὰ ἁπλῶ Νῦ ἐποπτείαν (§. φλά.). Περιτλὸς δὲ ὁ Συλλογισμὸς, ἔνθα δι᾽ αὐτῆς τῆς διανοητικῆς ἐφόδε ἡ τῶν ἄκρων παρίσαται οἰκειότης ἢ ἀλλοτρίωσις. Ἀλλὰ περὶ μὲν τῦ Συλλογισμῦ, καίτοι μὴ ἁπλῶς ἀναγκαίως, μηδ᾽ ἀπαραιτήτως ἔχειν δοξαντος τισὶν (1) εἰς

(1) Ὅρα ἐφεξῆς §. χιά. Σημείωσ.

εἰς διάνοιαν, καὶ αὐτοὶ κατωτέρω τὰ εἰωθότα πραγματευσόμεθα.

§. Φμγ'. Ἐνταῦθα δὲ ἄξιον ἰδεῖν, τίς ὁ λόγος δι' ὃν κατὰ πᾶσαν διάνοιαν, ἡ διὰ τῆ ἑπομένε κρίσις, ἐκ τῶν ἐν τῷ ἡγεμένῳ ἐξέχεται; ἢ ὅτι τὰ τῷ μεσιτεύοντι τρίτῳ συναπτόμενα, καὶ ἀλλήλοις συνάπτεθαι, ὧν δὲ τὸ μὲν τῷ τρίτῳ συνάπτεται, τὸ δὲ τῆ τρίτε αὐτῆ ἀποζεύγνυται, ταῦτ' ἐπάναγκες καὶ ἀλλήλων ἀπάγεθαι; Δοκεῖ δὴ μᾶλλον ἔτος λόγος εἶναι ὁ τιὺ ἀληθείαν τῆ ἑπομένε κατασκευάζων, ἢ τῆς συνεπείας τιὺ δύναμιν. Ὁ δὲ ταύτιν συνίσησιν ἐκεῖνο μᾶλλον ἐστὶν ἀκριβῶς ἐπισήσασιν, ὅτι τὸ ἡγέμενον περιεκτικόν πως ἐστὶ τῆ ἑπομένε. Καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῶν ἀξιωμάτων ὁ λόγος τῆς τῶν ἄκρων συναφείας, ἡ τῆ ἑτέρε ἐν τῷ ἑτέρῳ ἐστὶ περιοχὴ, οἷον τὰ δὶς δύο τέτταρα, ὅτι ἐν τοῖς δὶς δυσὶ τὰ τέτταρα· ἐκ ἔχει δὲ φύσιν τὰ δὶς δύο τεθῆναι, καὶ μὴ τὰ τέτταρα· τεθεὶη γὰρ ἂν ἅμα τὰ αὐτὰ καὶ ἀθετηθείη· ἕτω καὶ ἐπὶ τῶν Διανοιῶν ὁ λόγος τῆς ἐκ τῆ ἡγεμένε συνεπείας τῆ ἑπομένε, τὸ θατέρῳ καὶ θάτερον ἐστὶ συνεκφέρεθαι, ἅτε δὴ ἐκείνῳ συνυπονοεμενον. Οἷον ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ θνητὸς, καὶ ὁ Σωκράτης ἄρα, ὡς τῷ ἀνθρώπῳ καὶ αὐτὸς συνυπακεμένος· ἕ χάριν καὶ ἡ τῆτο μαρτυρέσα ἀπόφανσις ἐμπαρεισάγεθαι φιλεῖ, ὅτι Σωκράτης ἄνθρωπος ἐστί. Καὶ ἀνάγκη ἄρα ἐκείνε τεθέντος, καὶ τῆτο συμβαίνειν, ἀληθῆς μὲν ἀληθὲς, ψεῦδος δὲ ψεῦδες· Καὶ δυνατὸν μὲν δυνατὸν, ἀδυνάτε δὲ ἀδύνατον· Καὶ ἐνδεχομένε μὲν ἐνδεχόμενον, ἀναγκαίε δὲ ἀναγκαῖον (1)· ὥστε ἀείποτε τιὺ συνέπειαν (ἣν κατὰ τὸ δέον καὶ ὀρθῶς ἐπιφέρηται) ἀναγκαίαν εἶναι, κἂν ἀναγκαῖον, κἂν μὴ ἀναγκαῖον, ἀλλὰ καὶ ψεῦδες, καὶ ἀδύνατον τύχοι τὸ συνεπόμενον.

§. Φμδ'. Ἡ δὲ περιοχὴ αὕτη, καθ' ἰὼ τὸ ἐν τῇ Διανοίᾳ ἑπόμενον ἐν αὐτῷ τῷ ἡγεμένῳ ἐνθεωρεῖται, τριτλήτις ἐστὶν· ἤτοι γὰρ Πλάτει, ἢ Βάθει, ἢ Σχέσει. Καὶ Σχέσει μὲν καταχρησικώτερον, ἐπειδὰν ἄμφω, τὸ ἡγέμενον δηλονότι καὶ τὸ ἑπόμενον, δι' ἰὼ ἔχει πρὸς ἄλληλα ὁμοιότητα, ἐπίτινα κοινοτέραν ἀπό-

(1) „Ἠναγκασμένως δὲ καὶ ἁπαραιτήτως ἐπὶ πάσης ὕλης συμβαίνει, „ταυτὸν δ' ἁπλῶν συνακολεθεῖ τὸ συμπέρασμα ταῖς προτάσεσιν, ἃ διὰ τιὺ „φύσιν τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ διὰ „τιὺ θέσιν τῶν προτάσεων. Βλεμ. Ἐπίλ. Λογ. Κεφ. λα'.

ἀπόφανσιν τλὺ ἀμφοτέρων περιεκτικλὺ ὄσαν ἐπαναγόμενα, ἀμοιβαδὸν ἀλλήλοις ἐφέπεται, οἷον οἶδα χθὲς τῶν ἀναθυμιάσεων (ἀνωτέρω τῷ ἡλίῳ ταύτας ἀνιμήσαθαι διὰ τλὺ παχύτητα μὴ δυνηθέντος) εἰς γλῶ αὐτομάτως ἐπιβρισασῶν, καὶ ὁμίχλης τὰ πάντα πυκνῆς περικαλυψάσης, ἄνομβρόντε καὶ αἴθριον διαγενέθαι τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας. Ἐπεὶ ἓν καὶ σήμερον παραπλησίατις ὁμίχλη ἡμῖν ἐπεσκέδασαι, εἰκάζω δὴ ἢ τλὺ ἐνεσῶσαν αἴθριαν ἔσεθαι. Κυρίως ἓν ἐπὶ τῆς ὠδέπως προβαινέσης διανοίας, τὸ ἑπόμενον ἀ τῷ ἡγεμένῳ ἐδαμῶς περιέχεται, συμπεριέχεται δὲ ἄμφω διὰ τὸ ὅμοιον τῇ κοινοτέρᾳ ἀποφάνσει, ὅτι πᾶσα ἡμέρα καθ' ἣν τοιόνδετι ἐπὶ τῆς ἀτμοσφαίρας συμβαίνει, τὸ λοιπὸν αἴθριος ἐσίν. Ὥσε διὰ τλὺ καθ' ὁμοιότητα χέσιν, (δεῖ δὲ προσέχειν μήτις ὑπολανθάνοι διαφορὰ ἐπὶ τῶν τοιάτων.) εἰκὸς ἐσὶν ἐκ τῶ ὁμοίᾳ τεθέντος ὑποσωάπτειν τὸ ὅμοιον. Ἐκ τῶ ἐναντίᾳ δὲ καὶ τὸ ἀνόμοιον κατ' ἀπόφασιν.

§. φμέ. Βάθει δὲ ἡ περιοχὴ θεωρεῖται, καθότι τὰ καθόλε ἀ τοῖς ἐπὶ μέρες ἐμπεριείληπται (§. πέ.), καὶ τάτοις κἀκεῖνα σωειτάγεται (§. ργ΄. ρδ΄.). Οἷον ἐὰν τεθῇ ὅτι χρυσὸς, καὶ ἄργυρος, καὶ χαλκὸς, καὶ τῶν τοιάτων ἕκασον πυρὸς δυνάμει τυγχάνει χωνδτὸν, ἐκ τῶδε ἡγεμένε, ἑπόμενον ἔσαι ὅτι ἁπλῶς τὸ μέταλλον ἐσὶ χωνδτόν. Τὸ γὰρ μέταλλον κατὰ βάθος ἀθεωρεῖται ἀ ἐκείνοις, ὡς χαρακτὴρ γενικὸς ἀ τοῖς εἴδεσι.

§. φμς΄. Πλάτει δὲ τέως, ἢ τὰ μερικὰ, καὶ ἧτλον ὄντα καθόλε, τοῖς ἀνωτέρω καὶ γενικωτέροις ὑπαλληλῶται, καὶ ὡς μέρη τοῖς ὅλοις σωυποτίθεται (§. πδ΄.). Διὸ τὰ κατὰ τῶν ἀνωτέρω ἀ καταφάσει, ἢ ἀποφάσει λεγόμενα, τὰ αὐτὰ ἀνάγκη κατηγορεῖθαι ὡσαύτως, καὶ κατὰ τῶν κατωτέρω (§. ρό.), ὡς διὰ τῶ κατὰ παντὸς, καὶ τῶ κατὰ μηδενὸς, ἠξίωται τῶν λόγων. Οἷον εἰ ὁ λίθος σῶμα, καὶ ὁ ἀδάμας δήπε, καὶ ὁ πυρίτης, ἅτε δὴ λίθοι. Καὶ εἰ μηδὲν σῶμα κῆφον, ἀδ' ὁ ἀὴρ ἄρα. ἀδὲ τὸ πῦρ· ὅτι δὴ σώματα.

§. φμζ΄. Οὕτως ἓν τῆς διανοητικῆς ἐνεργείας φύσει ἐχέσης, εἰς ἀκριβεσέραν αὐτῆς διασάφησιν θεωρητέον τὰ ἐφεξῆς. Α. ὅτι ἐξ ὁποιασῶν ἀληθεύσης γνώσεως προληφθείσης, ἐχ ἡ τυχᾶσα, (κἂν ἀληθεύσα ᾖ) γνῶσις ἐπιφέρεται, ὡς ἄρα καὶ ἑπομένη. Οὐ γὰρ τὸ τυχὸν πρὸς τὸ τυχὸν ἡγέμενον, ἢ ἑπό-

ἑπόμενον, ἀλλ' ἡγεῖται μὲν τὸ ὁπωσδὴν περιέχον, ἕπεται δὲ τὸ κατάτινα λόγον (§. φμδ'. φμέ. φμς'.) περιεχόμενον. Οὐκοῦν ἆρα προειληφώς τις τὴν δικαιοσύνην ἔξιν εἶναι διανέμουσαν ἑκάστῳ τὸ οἰκεῖον, ἐντεῦθεν ὀρθῶς ἂν εἰσβάλοι, οἰκεῖον εἶναι τῷ πυρὶ τὴν θερμότητα. Εἰ γὰρ μὴ ἀληθεύει ἑκάτερον, ἀλλ' οὐδὲν ἂν τοῖς λεγομένοις τὸ ἐκ τῆς περιοχῆς ἀκόλουθον, ἐξ οὗ ἡ διανοητικὴ γνῶτις σωίσεται· τὸ γὰρ ἀληθεύειν ἐνταῦθα τῷ λεγομένῳ, καὶ ἐχὶ τῆς σωεπείας, ἢ τῷ ὄντι ἀδεμία ἐσίν.

§. φμή. Β'. Ἐκ ψευδῶς γνώσεως, γνῶσις ἑτέρα ψευδὴς ὑποσιωάπτεται, ὁμοίως ἡ τυχοῦσα, ἀλλ' ἡ ἐκείνῃ ἑφεπομένη. Ψεῦδος γὰρ ψεύδει ὠκείωται τὰ πολλὰ, καὶ χέσιν ἔχει ἕτερον πρὸς ἕτερον ἀναφερόμενον, ὥσπερ καὶ ἀλήθεια πρὸς ἀλήθειαν· οἷον εἴτις πείθοιτο ἅπαντας τοὺς πάλαι πεφιλοσοφηκότας ἀρετῆς ἐπιμεληθῆναι, πειθοίη ἂν ὡς εἰκὸς καὶ τὸν Ἐπίκουρον ἔτος ἀρετῆς ἐπιμεληθῆναι. Τυχὸν δὲ ψευδὲς ἑκάτερον. Ἀλλ' ἡ ἐγχωροῦσα χέσις, τὸ ἀκόλουθον προσκυρώσασα, καὶν τοῖς ψευδέσι σωέσησε τὴν διάνοιαν, ἀληθεύσης τῆς σωεπείας, καὶν τῷ ἡγεμόνῳ συγκαταψεύδοιτο, καὶ τὸ ἑπόμενον (§. φμγ'.)

§. φμθ'. Γ'. Ἐξ ἀληθῶς ὡς ἡγεμόνος, ἐνδέποτ' ἄντι ψευδὲς ἑπόμενον ὀρθῶς ὑποσιωαφθείη. Ἦν γὰρ ἂν, εἴπερ, τῷ ἀληθεῖ τὸ ψεῦδος, ἢ ὁμοιότητι (§. φμδ'.) ἢ βάθει (§. φμέ.) ἢ πλάτει (§. φμς'.) σωυπακούμενον. Καὶ ἀληθὲς ἔτως ἂν εἴη τὸ οὐ ὑποθέσει ψευδόμενον.

§. φν'. Δ'. Ἐκ ψευδῶς ὡς ἡγεμόνος, οὐδὲν ἂν ἀληθὲς ἔψοιτο, διὰ τὸν ἀνωτέρω (§. φμθ'.) λόγον. Οὐκοῦν ἐξ ὑποθέσεως ἀδυνάτως ἐχούσης, οὐδὲν ὑγιὲς ἐπαχθήσεται.

§. φνά. Ε'. Ἐκ ψευδῶς τεθέντος, οὐ ὅτις λόγος ἐνυποτίθεται ἀληθείας ἐχόμενος, οὐδὲν θαυμαστὸν διὰ τὸν λόγον ἔπεσθαί τι ἀναλογούμενον. Οἷον ἐὰν ὑποτεθῇ χῆμα ὀξυγράμμου δίγωνον, ὁ τῶν γωνιῶν πρὸς τὸ χῆμα λόγος, τῷ τῶν ποδῶν, ἢ τῶν ὀφθαλμῶν πρὸς τὸν ἄνθρωπον ἔσαι ἀνάλογον.

§. φνβ'. ς'. Ἐκ ψευδῶς ἡγεμόνος, ἐπιφέρεταί τι ἑπόμενον, ὥπερ ἀλλοθένποθεν τὸ ἀληθεύειν περίεσιν. Οἷον ἐκ τοῦ πάντα ἄνθρωπον εἶναι δίκαιον, ὅπερ ἐκ ἀληθὲς, ἕπεται καὶ τὸν Ἀριστείδην δίκαιον γεγονέναι (§. φμς'.), τὸν οἰκοθεν μὲν, ἐκέτι δὲ καὶ παρὰ τὴν καθόλε ἀπόφανσιν, τῇ δικαιοσύνῃ σεμνυνό-

νυνόμενον (1). Διακριτέον δὲ τὴν ἐπὶ τῆς συνεπείας ἀλήθειαν (§. φμγ'.) κἀνταῦθα, τῆς ἐπὶ τοῦ ἑπομένου.

§. φνγ'. Ζ'. Ἐξ ἡγουμένης γνώσεως, δι' ἧς μόνον ὡς δυνατὸν παρίσταται τὸ γινωσκόμενον, ἡ ἐνεργείᾳ ὑφεστηκέναι αὐτὸ ἀποφαινομένη ἐκεῖνο, οὐδαμῶς ἕπεται. Πῶς γὰρ ἂν τὸ ἐνεργείᾳ ἐν τῷ δυνάμει ποτὲ περιέχοιτο; (§. φμγ'. κξ'.) τοῦτο δὴ ἐστὶν ἐκ τοῦ δυνάμει (ὡς φασὶ) μηδὲν ἐνεργείᾳ συνάγεσθαι.

§. φνδ'. Η'. Ἐκ τοῦ ἐνεργείᾳ ἤδη ὑφεστῶτος, τὸ δυνάμει πρότερον εἶναι τὸ αὐτὸ, πάνυ εὐλόγως διανοούμεθα. Ἐπεισακτικὸν γὰρ τοῦ δυνάμει τὸ ἐνεργείᾳ, κἂν τούτου τῷ βάθει ἐκεῖνο περιληπτόν (§. φμέ.). Ὃ γὰρ ἐνεργείᾳ ἤδη ἐστὶ, δυνατὸν ἦν πρὶν γενέσθαι. Εἰ μὴ γὰρ, οὐδ' ἂν ἐγένετο, οὐδ' ὑπάρχον ἂν εἴη ὡς ὑποτίθεται. Καὶ ἡ ἀντίφασις καταφανής. Ἐπὶ μέντοι τῆς ἁπλουστάτης ἐντελεχείας, ὁ τῆς ἐπιφορᾶς λόγος οὐκ εὐοδοῦται. Τὸ γὰρ Θεῖον ἀΐδιος ἐντελέχεια, οὐδὲν δυνάμει οὐδ' οὖσα ὅλως, οὐδ' ἔχουσα. Ἐκεῖνος γὰρ ἡ ἐνέργεια (2).

§. φνέ. Θ'. Ἐκ τοῦ κατ' ἐπίνοιαν ὡς ἡγουμένου, τὸ ἐν πράγμασιν ὑφεστὼς οὐκ ἂν ὀρθῶς ἐπιφέροιτο, ᾗ τοιούτου, ᾗ τοιοῦτον. Οὐδὲ γὰρ περιεκτικὴ ἂν εἴη ἡ τῇ ἐπινοίᾳ ἀναπλαττομένη, τῆς πραγματιώδους ὑποστάσεως οὔθ' ὁμοιότητι (§. φμδ'.), οὔτε βάθει

(1) Ἐκ ψευδῶν προτάσεων ἀληθὲς ἐνδέχεσθαι συμπέρασμα συναχθῆναι, καὶ Ἀριστοτέλης διὰ πλειόνων ἐδίδαξε (Προτέρ. Ἀναλυτ. Βιβλ. β'.), ὅτι καὶ τοῦ ἡγουμένου μὴ ὄντος, τὸ ἑπόμενον καὶ εἶναι, καὶ μὴ εἶναι ἐνδέχεται, ὡς αὐτὸς αἰτιολογεῖ· τοῦτο δὲ ἐστὶν (ὡς αὐτοὶ φαμὲν), οὐδὲν ἀλλ' ἢ τὸ ἐπιφερόμενον, μὴ ἐκ τοῦ ἡγουμένου, ἄλλοθεν δὲ κεκληρῶσθαι τὸ ἀληθεύειν. ᾗπου γὰρ ψευδὲς μὲν ὅλως ἐστὶ, πάντατε λίθον εἶναι ζῶον, καὶ πάντα ἄνθρωπον λίθον. Ψευδὲς δὲ κατά τι ἅπαντε λευκὸν εἶναι ζῶον, καὶ ἅπαντα ἄνθρωπον λευκόν. Εἰ δέ τις ἑκατέρωσε ὑποσυνάψειεν, ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, παναληθέστατον ἔσται τὸ συναγόμενον. Οὐμὴν δι' ἐκεῖνα, καθ' αὐτὸ δὲ· ὡς μηδὲ εἶναι κυρίως φᾶναι συναγόμενον, οὐδ' ἑπόμενον τοῦτο ἐκείνοις, ἀλλ' ἢ μόνον τῷ δοκεῖν. Ταύτῃτοι καὶ τοὺς τοιούτους Συλλογισμοὺς οὐχὶ τοῦ διότι, τοῦ δ' ὅτι ἐκάλεσεν ὁ Φιλόσοφος. „Εἰδέναι γὰρ δεῖ ὅτι εἰ ἀληθεῖς εἰσὶν αἱ „προτάσεις ὁ μέσος ὅρος ἔχει τὴν αἰ„τίαν, δι' ἧς συνάπτει ὁ ἄκρος τῷ ἄ„κρῳ. Διὰ γὰρ τοῦ μέσου ὅρου ὁ ἄκρος „τῷ ἄκρῳ δείκνυται, καὶ ἔστιν ὁ Συλ„λογισμὸς τοῦ διότι. Εἰ δὲ ψευδεῖς εἰ„σὶν αἱ προτάσεις, ἀληθὲς δὲ τὸ συμ„πέρασμα, αὐτὸ τοῦτο μόνον συνήχθη, „ὅτι τὸ ἄκρον τῷ ἄκρῳ ὑπάρχει, καὶ „μόνον τὸ ὅτι. Οὔτε γὰρ τὴν αἰ„τίαν ἔχει ὁ μέσος ὅρος ἐπὶ τῶν ψευ„δῶν προτάσεων, διότι τὸ ἄκρον τῷ „ἄκρῳ συνάπτεται. Φιλόπον. ἐν ὑπομν. εἰς τὸ Β. τῶν Προτ. Ἀναλυτ.

(2) Ἀριστ. Μεταφ. Λ.

θει ὡς γνώρισμα (§. φμέ.), ἔτε πλάτει ὡς εἶδος, ἢ ἄτομον. (§. φμς'.).

§. φνέ. Ι'. Τελευταῖον καὶ τιὺ ἡγεμονίῳ γνῶσιν σαφεστέραν ἀεἰποτε δέον εἶναι τῆς ἐπαγομένης. Εἰκὸς γὰρ τὸ περιέχον τὲ ἐν αὐτῷ περιεχομένε πρότερον ἀπαντᾶν. Ἄλλως τε δὲ, καὶ ὅτι τιὺ ἐπὶ τὲ συναγομένε τῶν ἄκρων σχέσιν, ὡς μὴ καθ' ἑαυτιὺ δήλιν, διὰ τῆς ἐκείνων πρὸς ἄλλες ὅρες προδηλοτέρας σχέσεως, ἐν τῷ ἡγεμένῳ θηρώμεθα, ἄχρι καὶ αὐτῶν τῶν προδηλοτάτων (§. φλ'. φλά.).

ΚΕΦ. ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ λόγε Ἑρμηνευτικῆ τῆς Διανοίας, καὶ τῶν Εἰδῶν αὐτῆ.

§. φνζ'.

Ἀπὸ τῶν ἐνδιαθέτων διανεμάτων, ἐπὶ τὰ διὰ τῶν φωνητικῶν ὀργάνων ἀπηχέμενα προκύπτεσα ἡ Διάνοια, Ἐπιχείρημα καλεῖται, παρὰ τὸ κατασκευάζειν ἡμᾶς ἐπιχειρεῖν δι' αὐτῆ τὸ ζητέμενον (1). Ὥρισται δὲ λόγος πιστωτικὸς ἀδήλετε καὶ ἀμφισβητεμένης ἀποφάνσεως, δι' ἀναμφισβητήτων καὶ γνωρίμων κατασκευαστικός. Προφορικὸς μὲν, ὡς τῆς κατὰ διάνοιαν ἐνεργείας ἑρμηνευτικὸς· πιστωτικὸς δὲ, ἐ κατὰ τὰς ἐξωτέρας καλεμένας πίστεις, οἵαι εἰσὶν ὅρκοι, καὶ μαρτυρίαι, ἢ τὰ κατὰ δόξαν τιὺ τῶν ἄλλων ἁπλῶς προβαλλόμενα (2), ἃ δὴ τοῖς ῥήτορσιν ὁ φιλόσοφος λόγος παρέλιπεν,

(1) Ἐπιχείρημα, καὶ ἡ τῶν κατασκευῶν τὲ προβλήματος διάθεσιν ὠνόμασαι καὶ τάξιν (παρὰ Κυντιλιανῷ Βιβλ. Ε'.) καὶ ὁ λόγος αὐτὸς ὁ κατασκευάζων. Καὶ ἐπιχείρησις (παρὰ Ἀμμων.) Ἐνθυμοτι καὶ ἐπιχειρέμενον τὸ διὰ ἐπιχειρήματος κατασκευαζόμενον (παρὰ τῷ Φίλωνι). Καὶ προβλήματα ὑπεπιχείρητα (παρ' Αριστ.) καὶ δυσεπιχείρητα. Καὶ ἐπιχειρηματικὸς ἀνὴρ, ἐ μόνον ὁ πολύτροπος, καὶ πολύβυλος, ἀλλὰ καὶ ὁ πρὸς τὸ κατασκευάζειν καὶ διαπιστᾶν τὸ προκείμενον δεξιὸς (παρὰ Βαθ· εἰ ὑπομν.

(2) Τέτταρα κατασκευῆς καὶ πίστεως εἴδη κατέλεξεν ὁ Λώκιος (περὶ Νῦ Βιβ. Δ. Κεφ. ιζ'. §. 19.) ὧν τὸ μὲν ἐκ μαρτυρίας πρὸς αἰδῶ ὠνόμασεν. ad verecundiam. Τὸ δὲ ἐκ τῆ μηδὲν ἄμεινον προβαλέσθαι ἔχειν τὸν ἀντιδο-

ἀλλὰ κατασκευαστικὸς διά τινων παραλαμβανομένων ἀποφάνσεων, ἄλλης ἀποφάνσεως τῆς ζητουμένης. Οὕτω δηλονότι, ὡς τὰς μὲν (αἳ τὸ ἡγούμενον τῆς ἀδιαθέτου διανοίας (§. φμ΄.) ἐκφέρουσι) γνωριμωτάτας δεῖν εἶναι, καὶ ἀναμφισβητήτους, ἤτοι καθ' ἑαυτὰς ἴσας τοιαύτας, ὡς αἱ ταῖς ἐκ τριῶν δι' ἑνὸς μέσου ἀποδείξεσιν (§. φλγ΄. φλή.), ἢ ἐξ ἄλλων πορρωτέρω ἐπιχειρήσεων, τὸ σαφὲς καρπουμένας καὶ βέβαιον, ὡς ἐπὶ τῶν σχοινοτενεστέρων (§. αὐτ.), ἐπιχειρηματικῶν ἐφόδων. Τιὼ δὲ κατασκευαζομένιω ἐξ ἐκείνων ἀποφανσιν (ἣ σωίσησι τὸ τῆς διανοίας ἑπόμενον (§. φμ΄.) ἀδηλοτέραν τυγχάνειν, καὶ ἀμφισβητουμένιω. Τὰ γὰρ ἀναμφισβήτητα, καὶ ἀδιανόητα (§. φλά.) καὶ δὴ καὶ ἀνεπιχείρητα, ὡς αὐτόπιστα ὄντα, καὶ ἄδενος πιστικῆ λόγε, ἔτ' ἐπιδεῆ, ἔτ' ἐπιδεκτικά. Οὕτως ἓν κατασκευάσειέ τις ἐπιχειρήσας, τὸν ἀποπνεύσαντα ἰχθυῶ, κεφότερον εἶναι τῆ ἰσομέτρε τῷ ὄγκῳ ὕδατος, τετὶ τὸ ἀδηλότερον· προσεληφῶς τὸ μᾶλλον γνώριμον ἐκεῖνο, ὅτι τὸ κεφότερον τῆ ἰσομέτρε ὕδατος ἐπιπολάζει τῷ ὕδατι· κἀκεῖνο τὸ ἐκ πείρας ἀναμφισβήτητον, ὡς ὁ ἀποπνεύσας ἰχθὺς ἐπιπολάζει τοῖς ὕδασιν.

§. φνή. Εἴδη δὲ τῆ πιστικῆ φέρεται λόγε, Συλλογισμός, καὶ Ἐπαγωγὴ, καὶ Παράδειγμα· ὧν ὁ μὲν διὰ τιὼ κατὰ πλάτος περιοχιὼ (§. φμς΄.) τὰ πλεῖσα σωάγει· ἡ δὲ διὰ τιὼ κατὰ βάθος (§. φμέ.) τὸ δὲ, διὰ τιὼ κατὰ χέσιν καὶ καθ' ὁμοίωσιν (§. φμδ΄.). Περὶ ὧν ἑκάστε ῥητέον.

Περὶ

τιδοξάζοντα, πρὸς ἄγνοιαν, ad ignorantiam. Τὸ δὲ ἐκ τῶν κατὰ δόξαν τιὼ ἐκείνε, πρὸς Ἄνδρα ἔφη κοινῇ καλεῖσθαι· ad hominem. Τὸ δὲ τέως ἐξ αὐτῶν ἀρυόμενον τῶν πηγῶν τῆς βεβαίας, ἢ πιθανῆς γνώσεως, πρὸς κρίσιν ἔπεσι, ad iudicium. Εἶναι δὲ τᾶτο μόνον εἰς θήραν συντελῶν ἀληθέας, καὶ εἰς πορισμὸν καὶ αὔξησιν γνώσεως. Τὰ δὲ λοιπὰ ἀσυντελῆτε καὶ περιττά. Οὐ γὰρ δηλαδὴ ἐκ τᾶ ἀιδεῖσθαι μέτιναι, καὶ ποῖᾶ τίθεσθαι τὰ ὑπ' ἐκείνε λεγόμενα ἔχοι ἂν ἐκ τέτε αὐτὸ καὶ τὸ σύλογον. Οὐδὲ τιὼ ἀπλανῆτις ἤδη βαδιεῖται, παρὰ τὸ μὴ τὸν ἄλλον ὑποδεῖξαι ἔχειν τιὼ λεωφόρον. Οὐδ' ὅτι με σφαλόμενόν τις ἐφ' οἷς δοξάζω ἀπήλεγξεν, αὐτεῦθεν αὐτῷ τὸ ὀρθὸν τῆς κρίσεως καὶ ἀσφαλὲς, ἐν οἷς φρονεῖ, προσκληρᾶται. Λιθήμων γὰρ ἐγὼ τυχὸν διὰ τὸ Α΄. ἀμαθὴς δὲ διὰ τὸ Β΄. ἐν ἀπάτῃ δὲ διὰ τὸ Γ΄. Οὐμιὼ διὰ ταῦτα, ἀδ' ἓκ τέτων, κ' ὁ τἐναντίον πείθαν ἐπιχαρῶν, τ' ἀληθὲς ἐκδιδάξεταίμε. Δεῖ δὲ λόγων εἰς τᾶτο, ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως λαμβανομένων τᾶ πράγματος, καὶ ταῖς ὀρθαῖς ἐννοίαις ὁμολογέντων. Οὐ γὰρ ἀποχρῶντες εἰσὶν οἱ ἐκ τῆς ἐμῆς ἤτοι δυσωπίας, ἢ ἀποδυσίας, ἢ ἀπάτης ὑποβαλόμενοι.

Περὶ Συλλογισμοῦ.

§. φνϑ'.

Συλλογισμὸς ἐστὶ λόγος ἐν ᾧ τεθέντων τινῶν, ἕτερόν τι τῶν „κειμένων ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει, τῷ ταῦτα εἶναι (1). „Οἷος ὁ ἑξῆς·

Πᾶσα δυνάμις ἐστὶ τελειότης·
Πᾶσα αἴσθησις ἐστὶ δύναμις·
Πᾶσα αἴσθησις ἐστὶ τελειότης.

Καὶ τὸ μὲν ὄνομα, ὅτι συλλογήτις ἐστὶ (2) λόγων πλειόνων ἐν αὐτῷ· τὸ δὲ λόγος πιστωτικὸς ἐν τῷ ὁρισμῷ ὡς γένος. Εἶδος γὰρ οἷον ὁ Συλλογισμὸς εἶναι τίθεται τῇ ἐν γένει Ἐπιχειρήματος (§. φνή.). Τεθέντα δὲ, καὶ κείμενα ἐπὶ τῇ Συλλογισμῷ τῶν τριῶν αἱ δύο προτιθέμεναι προτάσεις, αἱ τὸ ἡγέμονον τῆς ἐν αὐτῷ διανοίας (§. φμ΄.) ἐκφέρουσαι. Ἕτερον δὲ τῶν κειμένων ἡ τρίτη, ἡ δὴ καὶ ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει, ἐκείνων ἡγησαμένων. Ἐν οἷς σημειωτέον· Α΄. Τὰς προκειμένας τεθέντα λέγεσθαι, δέον ὁμολογεμένας εἶναι τὰς ἐν αὐταῖς ἀποφάνσεις, ἤτοι καὶ ἐναργείαν, ἢ διὰ προληφθείσης ἤδη κατασκευῆς ἐχούσας τὸ ἀξιόπιστον (§. φλή. φνζ΄.) (3). Β΄. Τῷ ἐπιφερομένῳ ἕτερον. Οὐδὲν γὰρ ἐξ ἑαυτῆ ἐπιφέρεται, εἰμὴ κατὰ περιττήν τινα ταυτολογίαν (4). Γ΄. Ἐξ ἀνάγκης συμβαίνειν ταύτῃ ἐκείναις, διὰ τὸ περιέχεσθαι ἐν αὐταῖς, καὶ συνυπακούεσθαι

(1) Ἀριστ. Βιβλ. Α΄. τῶν Προτ. Ἀναλ. Κεφ. ά.

(2) „Ὅτι γὰρ συλλογὴ ἐστὶ πλειόνων λόγων, αὐτό τε τὸ ὄνομα αὐτῆ „δηλοῖ, καὶ ὁ παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει „ἀποδεδομένος αὐτῇ ὁρισμός (Ἀμμών. εἰς τὰ Πρότ. Ἀναλ. Βιβ. Α΄.). Ὁ δὲ Βλεμμίδ. ἐν Ἐπιτομ. Λογ. Κεφ. λά. „Ποτὲ δὲ καὶ αὐτὸ τὸ Συμπέρασμα „καλεῖται (φησὶ) Συλλογισμὸς, ὡς „τὰ διεζευγμένα ἐν τοῖς λόγοις, εἴτεν ἐν „ταῖς προτάσεσι, τὰς ἄκρας ὅρους (δη„λονότι) συνάγον ὁμῆ, καὶ ὡς συλ„λέγον τινὰ ἐν πᾶσι τοῖς ὅροις διεσπαρ„μένην ἀπόδειξιν.

(3) Ἢ τεθέντα λέγεται (φησὶν Ἀμμών. εἰς τὰ Πρότ. Ἀναλ. Βιβ. Α΄.) „διὰ τὰς ὑποθετικὰς συλλογισμὰς· „τούτοις γὰρ ὑποτίθεσθαι μὲν λέγομεν „τὰς προτάσεις, τίθεσθαι δὲ ἀδαμῶς· „τοῦτο δὲ ἡμῖν ἐκ ὀρθῶς λέγεσθαι δοκεῖ· καὶ γὰρ καὶ ἐν ἐκείνοις ἡ πρόσληψις τίθεται, ἐχ ὑποτίθεται. Ἐὰν γὰρ μὴ ἦτοι ἄρσει, ἢ θέσει τεθῇ, συλλογισμὸς ἁδὰς ἔσαι, ὡς δῆλον, ἐν οἷς περὶ ἐκείνων εἰρήσεται.

(4) Τοιάδε δὲ τὰ παρὰ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι σοφίσματα, περὶ ὧν ὕστερον.

(Φμγ'. Φμδ'.). Ἀεὶ δὲ τῶ περιέχοντος τεθέντος, ἀνάγκη καὶ τὸ περιεχόμενον τεθεῖθαι· ὃ δῆλον καὶ ἐξ ὧν ἕκατα προσετέθη τῷ ταῦτα εἶναι (1).

§. ΦΞ'. Ὥρισαι δὲ καὶ ἄλλως ὁ Συλλογισμὸς, ἐπιχείρημα εἶναι ἐκ τριῶν προτάσεων συνεστηκὸς, ὧν αἱ τῇ τρίτῃ συναπτόντων, ἢ διαζεύγνυται ὅροι δύο, τῷ αἱ ταῖς δυσὶ προτέραις, ἤτοι τρόπῳ τινὶ ὅλῳ φθάσαι συναφθῆναι, ἢ τὸν μὲν αὐτῷ συναφθῆναι, τὸν δὲ αὐτῷ τρόπῳ διαζευχθῆναι. Τρεῖς γὰρ αἱ παντὶ συλλογισμῷ προτάσεις χωρεῖσι, καὶ ὅροι ἰσάριθμοι ἐξ ὧν ἐκεῖναι. Καὶ αἱ μὲν ἡ ὕλη τῷ Συλλογισμῷ εἰσὶν ἡ προσεχὴς, οἱ δὲ ὅροι ἡ ἔμμεσος καὶ πορρώτερω. Τῶν δὲ τριῶν ὅρων οἱ μὲν δύο ἴδιοι τῷ συμπεράσματι εἰσὶν, ἃ καὶ ἄκρα καλεῖθαι εἰώθε· Τὸ μὲν ἔλαττον, ὁ αἱ τῷ συμπεράσματι ὑποκείμενος ὅρος· ὃς καὶ διδόμενον ἀκέει, παρὰ τὸ αἱ τῷ προβλήματι ὑπτιῖθεθαι. Τὸ δὲ μεῖζον ἄκρον, ὁ κατηγορέμενος· ὃς καὶ ζητέμενον λέγεται, καθ' ὅτι περὶ αὐτὸν μάλιτα ἡ πᾶσα σκέψεται ζήτησις, εἴγε τῷ ὑποκειμένῳ προσήκων ἐτὶν, ἢ μὴ; Μεῖζον δὲ ἄκρον ὠνόμαται, τῷ ἤτοι τὸ ὑποκειμένε ὑπερεκτείνεθαι, ἢ γὲν αὐτῷ συνεκτείνεθαι. Ἡ γάρτοι κατὰ τῶν καθόλε μετὰ συζολῆς γινομένη τῶν μερικωτέρων κατηγορία ἐ κατὰ Φύσιν. Ὁ δὲ παρὰ τότε τρίτος αἱ τῷ συλλογισμῷ ὅρος, μέσος προσείρηται, καὶ κοινὸς, ὡς μὴ αἱ τῷ συμπεράσματι, ἀλλ' αἱ ἀμφοῖν ταῖς προ-

(1) Τινὲς τῶν καθ' ἡμᾶς, διὰ τὸ αἱ τῷ ὁρισμῷ προσληφθὲν ΕΞ ΑΝΑΓΚΗΣ, μὴ πάντα Συλλογισμὸν τὸν Ἀριτοτέλιω ἀποδεδωκέναι φασὶ, μόνον δὲ τὸν τὸ ἀναγκαῖον ἐκ τῶν προτεθέντων ἐσβάλλοντα, οἷον ἂν φαῖεν τὸν Ἀποδεικτικόν. Ἐοίκασι μέντοι ἅτως ὑπαληφότες τῆς διανοίας τῷ φιλοσόφῳ ἥκιτα ἅπτεθαι. Ἀεὶ γὰρ καὶ ἐπὶ παντὸς συλλογισμῷ ἀπαιτᾶται, ἡ τῷ συμπεράσματος μετὰ τῶν προκειμένων σύμβασις, ἵνα δὴ καὶ ὀρθῶς ἔχωνῇ. Καὶ γὰρ καὶ ἐκ ψευδῶν, καὶ ἐξ ἀδυνάτων, τὸ ἑπόμενον ΕΞ ΑΝΑΓΚΗΣ συνάγομεν (§. Φμγ'.). Διαφέρει δὲ τὸ ΑΝΑΓΚΑΙΟΝ συμβαίνειν, τῷ ΕΞ ΑΝΑΓΚΗΣ. Τὸ γὰρ Ἑπόμενον ἕτερον παρὰ τὸ συνέπεσαν (ὅρα καὶ §. Φμζ'. Φμή. Φνβ'.). Ἄριτα μὲν ἓν ὁ ἡμίτερος Βλεμμίδης (Λογ. Κεφαλ. λά.) „τεθέντος δὲ τῷ ἐξ ἀνάγ„κης ἐν τῷ λόγῳ τῷ Συλλογισμῷ, ἵ„να μήτις ἴσως ἐπὶ μόνης ὑπολάβῃ „τῆς ἀναγκαίας ὕλης ἕπεθαι τὸ συμ„πέρασμα ταῖς προτάσεσι, τὸ συμ„βαίνειν προσέθεται. Τῶτο δὲ δηλοῖ „τὸ συντρέχαν Φυσικῶς ταῖς προτά„σεσιν· ἤγκυν σὺν αὐταῖς βαίνειν, ὡς „ἂν ἅποιτις ἐτυμολογῶν..... ἠναγκασ„μένως δὲ καὶ ἀπαραιτήτως ἐπὶ πά„σης ὕλης συμβαίνει, ταὐτὸν δ' ἐπεῖν „συνακολαθεῖ τὸ συμπέρασμα ταῖς „προλάσεσιν, ἃ διὰ τὴν Φύσιν τῶν „πραγμάτων, ἀλλὰ διὰ τὴν θέσιν τῶν „προτάσεων.

προκειμέναις ἐμφιλοχωρῶν. Τούτων γὰρ τῷ μὲν μείζονι τῶν ἄκρων συνδυαζόμενος, τὴν μείζονα συναποτελεῖ, ἥτις καὶ εὐθέτῳ τάξει ἐπὶ τοῦ συλλογισμοῦ ἀεὶ προτερεύει· τῷ δὲ ἐλάσσονι τὴν ἐλάσσονα. Καθ' ὃ δὴ καὶ τὸ ἐπώνυμον προσκεκλήρωται, μεσίτου ἔργον οἷον ἀποπληρῶν· καὶ ἤτοι συνημμένα ἐν τῷ συμπεράσματι καταλείπων, οἷς φθάσας ἤδη ἐν ἀμφοῖν προσυνῆπτο ταῖς προκειμέναις, ἐν θατέρᾳ θατέρῳ· ἢ γοῦν μαχόμενά τε, καὶ ἀντιβαίνοντα, ὅτι τῷ μὲν οἰκεῖος ὤφθη ἐν θατέρᾳ ἐκείνων, τοῦ δ' ἐν τῇ ἑτέρᾳ ἀλλότριος. Οἷον ἐπὶ τοῦ Συλλογισμοῦ.

Πᾶν τὸ τὰ ὑποκείμενα σώματα θλίβον ἐστὶ βαρύ.
Ὁ ἀὴρ τὰ ὑποκείμενα αὐτῷ σώματα θλίβει·
Ἄρα ὁ ἀὴρ ἐστὶ βαρύς.

Ἦν οὖν τὸ πρόβλημα πότερον ὁ ἀὴρ βαρὺς ἐστὶν· ἐν ᾧ, διδόμενον μὲν ὁ ἀὴρ, ζητούμενον δὲ τὸ βαρὺν εἶναι. Ὅρος δὲ μέσος ἐλήφθη τὸ θλίβον τὰ ὑποκείμενα σώματα. Ὃς καὶ συναφθεὶς μὲν τῷ ζητουμένῳ, ἤτοι τῷ μείζονι τῶν ἄκρων, τὴν μείζονα τῶν προκειμένων συνέστησε· Συναφθεὶς δὲ τῷ διδομένῳ, ἤτοι τῷ ἄκρῳ τῷ ἐλάττονι, συνέστησε τὴν ἐλάσσονα· Τελευταῖον δὲ ἔργον ἐκπληρώσας μεσίτου, παρέλιπε τὰ τοῦ προβλήματος ἄκρα ἐν τῷ συμπεράσματι σαφῶς συναπτόμενα. Ἀλλὰ καὶ ἀποφατικῶς·

Οὐδὲν αὐτόφωτον ἐστὶ πλανήτης.
Ὁ ἥλιος ἐστὶν αὐτόφωτος.
Ὁ ἄρα ἥλιος οὐκ ἔστι πλανήτης.

Τὸ αὐτόφωτον ὡς μέσον παραληφθὲν, διέστη μὲν τοῦ ἡλίου, ἤτοι τοῦ μείζονος ἄκρου εἰς μείζονα, συνήφθη δὲ τῷ ἡλίῳ, ἤτοι τῷ ἐλάσσονι, εἰς ἐλάσσονα· παρῆκε δὲ ταῦτα αὐτὰ διαμάχεσθαι πρὸς ἄλληλα κατὰ τὸ συμπέρασμα.

§. φξα. Οἱ δὲ καὶ ἔτι ἄλλως τὸν συλλογισμὸν Ἐπιχείρημα ἀπέδωκαν, ἐν ᾧ ἐκ προτάσεως καθόλου, πρότασίς τις ἐπιφέρεται μερικωτέρα, κατὰ πλάτος ἐν ἐκείνῃ περιεχομένη, προτάσεως ἄλλης τὴν περιοχὴν ὑποδεικνυούσης. Προσελήφθη δὲ τὸ κατὰ πλάτος τῆς περιοχῆς εἶδος (§. φμϛ'.) εἰς διαφορὰν εἰδοποιὸν τοῦ Συλλογισμοῦ. Εἰ γὰρ καὶ ἄλλοις παρὰ τὸν συλλογισμὸν ἐπιθεωρεῖται τοῦτο, Ἐπιχειρήματος εἴδεσιν, ἀλλ' οὔτε ἐκ τριῶν ἀεὶ ἐκεῖνα προτάσεων, ὡς εἰρήσεται, καὶ ἐπὶ τὸν συλ-

λογισμὸν δὲ τέως καὶ αὐτὰ εἰσὶν ἀναγόμενα. Οὕτως ἐπὶ τοῦ συλλογισμοῦ,

Καταφατικῶς. ἢ Ἀποφατικῶς.

Πᾶς ἰχθὺς ἄφωνος.	Οὐδεὶς ἰχθὺς φωνὴν ἀφίησι.
Πᾶς Λαύραξ ἰχθύς.	Τὶς ἰχθὺς Λαύραξ.
Πᾶς Λαύραξ ἄφωνος.	Οὐδεὶς Λαύραξ φωνὴν ἀφίησιν.

Ἡ πρώτη τῶν προτάσεων, τὴν ἐπιφερομένην τρίτην μερικωτέραν οὖσαν, κατὰ πλάτος ἐστὶ περιέχουσα, τῆς δευτέρας τὴν περιοχὴν ὑποδεικνυούσης.

§. φξβ'. Ἐπερείδεται δὲ ὁ Συλλογισμὸς ὡς ἀρχαῖς τῷ κατὰ παντὸς λόγῳ, ἢ ἐν ὅλῳ, καταφατικὸς ὤν· καὶ τῷ κατὰ μηδενὸς, ἢ ἐν μηδενὶ, ἀποφατικός (§. ρό. φμϛ'.). Τὸ γὰρ κατὰ παντὸς τοῦ γένους, ἢ τοῦ εἴδους, ἢ ἐν ὅλῳ τῷ γένει, ἢ τῷ εἴδει, ἐπὶ τῆς περιεκτικῆς (§. φξά.) προτάσεως λεγόμενον, καὶ καθ' ἑκάστου τῶν ὑπὸ τὸ γένος εἰδῶν, ἢ τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος ἀτόμων ἐν τῷ συμπεράσματι λέγεται. Καὶ τὸ κατὰ μηδενὸς ὡσαύτως. ἢ ἐν μηδενὶ, ἀφ' ἑκάστου τῶν ὑπὸ τὸ γένος εἰδῶν, ἢ τῶν ὑπὸ τὸ εἶδος ἀτόμων ἀπάγεται· ἅτε δὴ τούτων ὑπ' ἐκεῖνα, κατὰ τὸ πλάτος γινομένων, ὡς ἡ τῶν προκειμένων ἑτέρα, δι' ἧς ἡ περιοχὴ δείκνυται (§. φξά.) μαρτυρεῖ.

§. φξγ'. Τοῖς δὲ δὴ καθ' ἕκαστα Συλλογισμοῖς, οὓς Ἐκθετικοὺς καλοῦσιν (οὐ γὰρ δὴ περὶ τὰ ἐν μέρει καὶ καθ' ἕκαστα, ἀσυλλόγιστον εἶναι τὸν ἄνθρωπον ὑποληπτέον (1), ἀρχαὶ ἄλλαι δίκην

(1) Τὴν τοῦ Συλλογισμοῦ ἀχρηστίαν πολλαχόθεν μὲν (ὅρα ἐφεξῆς § χιά. Σημ.) οὐχ ἥκιστα δὲ κἀντεῦθεν στηλιτεύειν ὁ Λώκιος (περὶ Νοῦ Βιβ. Δ'. Κεφ ιζ'. § 8.) ἐπιχειρεῖ. Ὅτι, φησιν, ἐξ ὧν περὶ αὐτοῦ κοινῇ πραγματεύονται, περὶ μόνα τὰ καθόλου τὴν τῶν Συλλογισμῶν περιγράφουσι χρείαν. Τῶν μέντοι καὶ τοὺς Ἐκθετικοὺς τοὺς δὲ Συλλογισμοὺς ἐπιγινωσκόντων, ὁ ἐντεῦθεν ἔλεγχος ἥκιστα ἅπτεται. Τῷ ὄντι δὲ, πολλὰ καὶ περὶ τὰ καθ' ἕκαστα ὅσαι ὧραι διανοούμεθα· καὶ ἐκ τοῦδε τόδε πάνυ εὐλόγως πολλάκις εἰσβάλλομεν. Οἷον οὐδὲν αὐτοῦ παλινάγρετον οὐδ' ἀπατηλὸν ὅτικεν φρεσὶ κατανεύσῃ· κατένευσε δὲ, ἄρα καὶ ποιήσει. Καὶ μυρία τοιαῦτα, καὶ μάλιστα παρὰ τοῖς θεολογοῦσιν (ᾗ τῷ Οὐολφ. σεσημείωται § 352.) ἐν οἷς ἐκ τῶν προφητευθέντων περὶ τοῦ Μεσίου, αὐτὸν γενέσθαι τὸν Κύριον ἡμῶν τὸν ἀληθῶς προσδοκώμενον, ἀποδεικνύουσι. Τοιγαροῦν οὐ δεῖ τὴν Συλλογισμῶν ἁπλῶς δύναμιν, ἐκ τοῦ κατὰ παντὸς, καὶ τοῦ κατὰ μηδενὸς ἐξαρτᾷν, ὅτι μὴ ἐφ' ὧν ἡ τῶν προκειμένων ἑτέρα τοὐλάχιστον ἐστὶ καθόλου· τοὺς δὲ καθ' ἕκαστα, καὶ Ἐκθετικοὺς εἰρημένους δέον ἐξαιρεῖν τοῦ κανόνος, καὶ ἄλλην ἐν αὐτοῖς κρηπίδα ζητεῖν·

κἰω θεμελίων ὑποκαταβάλλονται. Καταφατικοὶ μὲν γὰρ ὄντες προσερείδονται τῷ ἀξιώματι, τῷ ταυτὸν θαι καὶ ἄλλοις τὰ τρίτῳ τινὶ ταυτὰ ἀποφαινομένῳ.

Δημόκριτος Φιλόσοφος ἰῶ.
Ἦν δέ τις Ἀβδηρίτης ὁ Δημόκριτος ἔτος.
Ἦν ἄρατις Ἀβδηρίτης Φιλόσοφος.

Ταυτίζεται τινι Ἀβδηρίτῃ ὁ Φιλόσοφος ἐπὶ τῶ Συμπεράσματος ἐξ ἀνάγκης, ὅτι ταυτὰ τῷ τρίτῳ ἐν ταῖς προκειμέναις ἐτέθη, τῷ Δημοκρίτῳ.

Ἀποφατικοὶ δὲ τυγχάνοντες, τῷ ἀξιώματι τῷδε. „Ὅτι „ὧν τὸ μὲν τρίτῳ τινὶ ταυτὸν, τὸ δ' ἄ, ταῦτ' ἀφ' ἀλλήλοις ἐστὶ „ταυτά. οἷον.

Ἐπίκουρος ἀδὲν ἡγεῖτο πρῶτον γαστρὸς·
Ἐπίκουρος δὲ Φιλόσοφος ἰῶ.
Ἆρ' ἐξώκειλέ τις καὶ τῶν Φιλοσόφων εἰς τᾶτ' ἀνοίας, ὡς μηδὲν ἡγεῖθαι πρότερον γαστρός.

Διαζεύγνυται γὰρ τὸ γαστρός τι πρότερον ἡγεῖθαι, Φιλοσόφου τινὸς ἀπαγόμενον, ὅτι τέτων τὸ μὲν τῷ Ἐπικούρῳ ἐν τῇ μείζονι προδιέζευκται, τὸ δὲ τῷ αὐτῷ ταυτὸν ἐτέθη ἐπὶ τῆς ἐλάσσονος.

§. φξδ'. Τοῖς αὐτοῖς ἓν τέτοις ἀξιώμασι (§. ἀνωτ.) καὶ τὰς μὴ ἐκ τῶν καθ' ἕκαστα συνεχηκότας συλλογισμὰς, εὗροι ἄντις εὖ μάλα προσερειδομένας, ἀνασκοπέμενος· ὃ δήπου δῆλον,

ζητᾶν· τίνα δήποτε; τὰ ἐκ τῶν ἀξιωμάτων τέτων, ὧν δὴ φαμέν. Ὁ μὲν ἓν Οὐόλφιος καὶ τὰς Ἐκθετικὰς Συλλογισμὰς (ἃς καὶ ἰδιάζοντας ἀποκαλεῖ), προσίεται (§. 252.), καὶ τῷ κατὰ παντὸς ἐχ ἥκιστα, καὶ τῷ κατὰ μηδενὸς, τοῖς λόγοις Συλλογισμὸν ἅπαντα διατείνεται θεμελιᾶθαι (§. 353.) (πρὸ δὲ τᾶ Οὐολφίε καὶ ὁ πολὺς τὸ κλέος Λάβνιτιος, οὐ ταῖς πρὸς τὰ Λωκίε Ἀντιῤῥήσ.). Ἀλλὰ τίς ἡ μηχανὴ τᾶ συμβιβάζειν τὰ ἔτω προδήλως μαχόμενα; Ὅτι, φησὶν, ἡ καθ' ἕκαστα πρότασις ἰσοδυναμεῖ τῇ καθόλε (§. 355.). Διὸ καὶ οἱ καθ' ἕκαστα κατὰ τὰς ἐκ τῶν καθόλε ἐῤῥώνυν. Καὶ οἱ μὲν αὐτῶν καταφάσκοντες ἐπὶ τὸν ΣΑΝΙΔΙ, οἱ δ' ἀποφάσκοντες ἐπὶ τὸν ΤΕΧΝΙΚΟΣ ἀνάγονται τὰς τρόπας (§. 376.) περὶ ὧν ὕτερον. Ἀλλ' ἀδὲν οἷμαι δεῖ τὰς τῶν προτάσεων δυνάμεις ἔτω παραβιάζεθαι, καὶ καθόλε λέγειν τὰς μὴ καθόλε· ἐνὸν, ᾗ τάτε ἄνδρ, τὰς ἰδιάζοντας τῶν Συλλογισμῶν, ἀδιασαλεύτοις ἐπισηρίζειν τοῖς θεμελίοις, οἷα προδήλως τὰ προτεθέντα δύο ἐστὶν ἀξιώματα.

καὶ ἐκ τῦ ἀποδοθέντος (§. φξ΄.) ὁρισμῦ. Ἀλλὰ γὰρ ἐκείνων καὶ ταῖς ἀνωτέρω (§. φξβ΄.) ἀρχαῖς κρηπιζομένων, τοῖς Ἐκθετικοῖς, αἱ ἐκ μόνης τῆς τῶν ἄκρων διὰ τῦ μέσυ σωαφείας, ἢ διαζεύξεως βάσεις ἐναπολείπονται.

Περὶ Ἐπαγωγῆς.

§. φξέ.

Ἡ δὲ Ἐπαγωγὴ εἶδος τῦ πιστωτικῦ λόγυ, ἐξ ἐναντίυπως τῷ Συλλογισμῷ βλέπον ἐστίν. Ὁ μὲν γὰρ ἀπὸ τῦ ἀνωτέρω ἐπὶ τὰ κατωτέρω κατήει (§. φξά. φξβ΄.), ἡ δὲ βαίνει ἀνάπαλιν.

§. φξς΄. Ὥρισαι δὲ παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει (1) λόγος πιστικὸς δι' ἑτέρυ θατέρου ἄκρου κατὰ τὸ μέσυ συλλογιζόμενος. Νοητέον δὲ ταῦτα μὴ τιὼ αὐτιὼ ἐπὶ τῆς Ἐπαγωγῆς διασώζοντα τάξιν, καθ' ἣν ἐν τῷ εἰς Ἐπαγωγὴν μεταῤῥυθμιζομένῳ Συλλογισμῷ διατάσσεται. Ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ διὰ τῦ μέσυ, τὸ μεῖζον κατηγορεῖται τῦ ἐλάττονος (§. φξ΄.). Ἐπὶ ταύτης δὲ διὰ τῦ ἐν τῷ Συλλογισμῷ ἐλάττονος, ὡς διὰ μέσυ, τὸ μεῖζον κατηγορεῖται τῦ μέσυ, ὡς ἄκρυ ἐλάττονος. οἷον Συλλογιστικῶς μέν τις διανοηθείη ἔτω·

Πᾶν ἄχολον μακρόβιον·
Κορώνη, Ἔλαφος, Ἐλέφας ἄχολα.
Κορώνη, Ἔλαφος, Ἐλέφας μακρόβια.

Ἐπαγωγικῶς δὲ.

Κορώνη, Ἔλαφος, Ἐλέφας εἰσὶ μακρόβια.
Κορώνη, Ἔλαφος, Ἐλέφας εἰσὶν ἄχολα.
Πᾶν ἄρα ἄχολον μακρόβιον.

§. φξζ΄. Τῦ τοίνυν ὁρισμῦ, παραθέσει τῇ πρὸς τὸν Συλλογισμὸν τιὼ Ἐπαγωγιὼ ὅτυς ἀναπτύσσοντος, εἴτις καὶ καθ' ἑαυτιὼ ἐπισκοποίη, εἶδος αὐτιὼ εὑρήσει τῦ πιστωτικῦ (§. φνή.) λόγυ, καταφατικῶς ἢ ἀποφατικῶς συμπεραῖνον κατὰ τὸ ἀνωτέρω, τὸ καθ' ἑκάστυ τῶν κατωτέρω καταφατικῶς, ἢ ἀποφατικῶς ἐν μέρει προαποφανθέν. οἷον ὅτι πυρὶ χωνδυ-

(1) Ηρστ. Ἀναλυτ. Βιβλ. Β΄.

χωνδυτὸν χρυσὸς, καὶ ἄργυρος, καὶ χαλκὸς· κλ. Ἆρα καὶ πᾶν μέταλλον. Καὶ ὅτι εὐδὲν ἐκείνων αὔξειν ἐπιδέχεται· εὐδ' ἄρα τὸ μέταλλον. Τοιοῦτο γάρτι καὶ Ἀριστοτέλης ἀλλαχοῦ (1) ἀπεδίδου, „Ἐφοδόν τινα ἀπὸ τῶν καθ' ἕκαστα (ἤτοι δὲ ἀτό-„μων νοητέον, ἢ καὶ εἰδῶν) ἐπὶ τὸ καθόλε, τλιὼ ἐπαγωγλιὼ „ὁριζόμενος.

§. φξή. Λόγος δὲ ταύτης βασιμώτατος, τὸ τὰ κατωτέρω σύμπαντα συμπληροῦν τὸ καθόλε (τὰ μὲν τὸ εἶδος, τὰ ἄτομα· τὰ δὲ τὸ γένος, τὰ εἴδη·), καὶ τότοις ταυτίζεθαι, ὡς ἄρα καὶ κατὰ βάθος αὐτὰ περιέχονται (§. πέ.). Καὶ αὐτὰ σωεισάγειν (§. ργ'. ρδ'.). Ὃ δὴ καὶ τλιὼ κατ' Ἐπαγωγλιὼ ἐπιφορὰν γνωρίζει, διὰ τλιὼ κατὰ βάθος περιοχλιὼ τῇ ἑπομένῃ ἐν τῷ ἡγεμένῳ (§. φμέ.), καὶ τῇ Συλλογισμῇ ἐκείνλιω δίξησιν (2), ὃν κατὰ πλάτος περιέχειν (§. φμς.) ἐν ἑτέρᾳ τῶν προκειμένων τὸ ἐπιφερόμενον εἴρηται (§. φξά. φξβ'.).

§. φξθ'. Διαιρεῖται δὲ ἡ Ἐπαγωγὴ, εἰς τλιὼ πλήρη, καὶ μὴ· ὧν ἡ μὲν τῇ ἀνελλιπεῖ τῶν κατωτέρω ἐπαριθμήσει καρπᾶται τὸ βέβαιον· καὶ ἔξι πίξις, εἰπέρτις ἄλλη, βεβαιοτάτη ἐφ' ὧν ληφθλῆναι δλύναται. Ὡς ἐπὶ τῆ ὀλιγοειδῆς γένες· οἷον τὸ ἰσόπλευρον τρίγωνον, καὶ τὸ ἰσοσκελὲς, καὶ τὸ σκαλλιὸν, τὰς τρεῖς γωνίας δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει. Πᾶν ἄρα τρίγωνον. Καὶ ἐπὶ τῆ ὀλιγαριθμῳ εἴδες· οἷον Σελλίη, καὶ Ἑρμῆς, καὶ Ἀφροδίτη, καὶ Ἄρης, καὶ Ζεὺς, ἢ Κρόνος, τῆ κατὰ τὸν Ζωδιακὸν πλάτες ἐκτὸς ἐ βαίνεσιν. Οὐδεὶς ἄρα πλανήτης· κλ.

§. φό. Ἡ δὲ μὴ πλήρης, ἡ ἐκ τῶν ἀριθμῷ ἀπεριλήπλων ἔνια καταλέγεσα, κἀκτέτων τὸ ὅλον εἰσβάλλεσα. Ἥτις δὴ, ἐπὶ μὲν ὕλης ἀναγκαίας, ἀληθῶς καίτοι σωάγεσα, ὅμως περιτ-

(1) Ἐν τοῖς Τοπικοῖς.

(2) Ὥσπερ ἓν τὸ κατὰ παντὸς, καὶ κατὰ μηδενὸς τῷ Συλλογισμῷ ὡς Θεμίλιος (§. φξβ'.), ἕτως ἐπὶ τῆς ἐπαγωγῆς βάσιν ἄγλις ὑποθείη τὸ καθ' ἑκάσα, καὶ ἀφ' ἑκάσε. ἐξ ὧν ἡ Συλλογισικῶς τλιὼ δύναμιν τῆς ἐπακτικῆς ἐπιφορᾶς δακνύειν ἐσίν. οἷον τὸ καθ' ἕκάσα τῶν κατωτέρω, ἢ ἀφ' ἑκάσε, αὐτὸ τᾶτο καὶ κατὰ παντὸς, ἢ κατὰ μηδενός. Τὸ δὲ βαρὺ, φέρε, κατὰ ἑκάσε τῶν εἰδῶν, οἷον χρυσᾶ, ἀργύρε, κλ. ἀφ' ἑκάσε δὲ τάτων τὸ ἀβαρές. Ἆρα καὶ κατὰ παντὸς τᾶ γένες ἐκεῖνο, κατὰ μηδενὸς δὲ τῶν ὑπὸ τὸ γένος τᾶτο· ὅπερ ἐσὶ, τὸ μὲν κατὰ παντὸς μετάλλε, τὸ δὲ κατὰ μηδενός. Τάτε ἕν χάριν καὶ Οὐόλφιος (§. 479.) τλιὼ Ἐπαγωγλιὼ ἐπὶ τὸν κατὰ γένος Συλλογισμὸν φησὶν ἀνάγεθαι.

περιττὴ ἐστίν· οἷον, ὅτι βοῦς, καὶ ἵππος, καὶ λέων ἔμψυχα, καὶ πᾶν ἄρα ζῶον. Ἐπὶ γὰρ τῶν οὕτως ἐχόντων εὔλογον ἐκ τοῦ καθόλου μᾶλλον τὰ κατωτέρω διαπιστοῦν ἐπιχειρεῖν, ἢ ἀνάπαλιν. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης ἐπισφαλής τε πάνυ, καὶ ὕποπτος. Καὶ ἐπὶ τῶν δι' αἰσθήσεως δὲ παρατηρουμένων εὕρηταί ποτε εἰς ἀπάτην ἐμβάλλουσα. Τὶς γὰρ ἐχέγγυος, τοῦ μήτινα ὑπεξῃρῆσθαι ὥστε καὶ ἄλλως ἔχειν, εἴπερ ἐνδέχεται; οὕτω τοι κατ' Ἐπαγωγὴν ἅπαν σῶμα ὑπὸ τοῦ ψύχους συστέλλεσθαι ἐκρατύνετο, καί τοι πείρᾳ τέως, καὶ λόγῳ, τὸ καθόλου τῆς ἐπιφορᾶς ἀπελήλεγκται ἐπὶ τοῦ ὕδατος, ἐκ περιουσίας ψευδόμενον.

Περὶ Παραδείγματος.

§. Φοά.

Καὶ τόγε παράδειγμα εἶδος ἐστὶ πίστεως (§. Φνή.) εἰμὴ πάντῃ τὸ ἀσφαλὲς καὶ ἀναγκαῖον πλουτούσης, οὐμὴν ἀλλ' οὐκ εὐκαταφρονήτου οὐδ' αὐτῆς τὰ πολλὰ, καὶ ἱκανῆς πρὸς τὸ πεῖσαι. Διὰ γάρ τινος τῶν ἐπὶ μέρους τεθέντος, ὅμοιόντι ἕτερον ἐπάγει ἐπὶ μέρους καὶ τοῦτο, οἷον εἰκὸς κατ' ἐκεῖνο συμβαίνειν, τῷ τῆς ὁμοιότητος λόγῳ τῆς ἐπιφορᾶς ἐπιχυριζομένης. (§. Φμδ'.). Καθ' ὃ δὴ καὶ ὥρισται Ἐπιχείρημα εἶναι ἐκ τοῦ ὁμοίου συνακτικὸν τοῦ ὁμοίου, ἀμφοῖν ἐπὶ μέρους. οἷον Κλεάνθης καὶ πενίᾳ δεινῇ παλαίων, καὶ φρέαρ νύκτωρ ἀντλῶν, ἐγκρατὴς ὅμως τῆς σοφίας ὤφθη φιλοπόνως ταῖς μελέταις ἐγκαρτερήσας. οὐκοῦν καὶ αὐτὸς, καί τοι ἐνδείᾳ τρυχόμενος ἰσχυρᾷ, οὐ πόῤῥω πάσης ἔσῃ ἐλπίδος, εἰ μόνον πονεῖν ἐθελήσαις, τοῦ δράξεσθαι τῆς παιδείας.

§. Φοβ'. Ἐμφιλοχωρεῖν δὲ τέτταρας ὅρους ἐπὶ παντὸς παραδείγματος Ἀριστοτέλης εἰσηγήσατο (1), „Λόγον, ἀποδεδω„κὼς, καθ' ὃν θάτερον τῶν ἄκρων (ἤτοι τὸ μεῖζον) δείκνυται „ἐνυπάρχειν τῷ μέσῳ, διὰ τοῦ ὁμοίου (ὃς ὁ τέταρτος ἐστὶ τῶν „ὅρων) τῷ τρίτῳ, (τουτέστι τῷ ἐλάσσονι ἄκρῳ).

§. Φογ'. Τριῶν τοίνυν ὄντων ἐν παντὶ συλλογισμῷ ὅρων (§. Φξ'.), δῆλον ὅτι τὸ παράδειγμα εἰς συλλογισμοὺς δύω ἀναλυθήσεται·

(1) Προτέρ. Ἀναλυτ. Β'. Κεφ. κδ'.

θήσεται· οἷον τὸ παρὰ τῷ Φιλοσόφῳ. „Ἡ μάχη τῶν Θη-„βαίων πρὸς Φωκεῖς τὰς ὁμόρους κακόν. Καὶ ἡ τῶν Ἀθηναίων „ἄρα πρὸς Θηβαίους τὰς σφίσιν ὁμόρους, κακόν. Εἰς συλλο-γισμὸς ἂν ἀναλυθείη δύο.

Α. Ἡ μάχη ἡ πρὸς ὁμόρους κακόν.
Ἡ μάχη τῶν Ἀθηναίων πρὸς Θηβαίους, μάχη ἰδίᾳ πρὸς ὁμόρους.
Ἡ ἄρα τῶν Ἀθηναίων μάχη πρὸς Θηβαίους κακόν.

Εἶτα τῆς μείζονος κατασκευαζομένης·

Β. Ἡ Θηβαίων πρὸς Φωκεῖς μάχη κακόν.
Ἡ δὲ, μάχη ἰδίᾳ πρὸς ὁμόρους.
Ἡ ἄρα πρὸς τὰς ὁμόρους μάχη κακόν.

Ἐπὶ ἓν τὸ Β. τὸ δὲ συλλογισμὸ, ἐν ᾧ μάλιστα ἐμφέρεται τὸ παράδειγμα, δέδεικται τὸ μεῖζον ἄκρον (ἤτοι τὸ κακὸν) κατὰ τὸ ἐν τῷ Α. συλλογισμῷ μέσον (ὅπερ ἰδίᾳ ἡ πρὸς ὁμόρους μάχη) διὰ τετάρτου τινὸς ὅρου (τοῦτ' ἔστι διὰ τῆς τῶν Θηβαίων μάχης πρὸς τὰς Φωκεῖς). ὁμοίῳ τῷ τρίτῳ· (τῷ ἐν τῷ Α. δηλ. συλλο-γισμῷ ἐλάττονι ἄκρῳ) ἥτις ἡ τῶν Ἀθηναίων πρὸς τὰς Θη-βαίους μάχη ἐστίν.

§. Φοδ'. „Ὁρίσεις δ' ἄντις καὶ ἀποφατικῶς τὸ παράδειγ-„μα, λόγον ἀποδοὺς, καθ' ὃν θάτερον τῶν ἄκρων, δείκνυται „μὴ ὑπάρχειν τῷ μέσῳ, διὰ τὸ ἀνομοίῳ τῷ τρίτῳ. οἷον· Ἡ μάχη τῶν Θηβαίων πρὸς Φωκεῖς τὰς ὁμόρους κακόν. Οὐκ ἄρα ἡ τῶν Ἀθηναίων πρὸς Λακεδαιμονίους τὰς ὑπερορίους κα-κόν. Ὅπερ ἄντις καὶ ἀναλύσαι ἔχοι εἰς δύο συλλογισμοὺς πα-ραπλησίως τῷ ἀνωτέρω.

§. Φοέ. Βάσις δὲ τῷ παραδείγματι ἡ καθ' ὁμοιότητα, ἢ ἀνομοιότητα χέσις ἐστίν (§. Φμδ'.). Ἔοικε γὰρ τοῖς μὲν ὁμοίως ἔχουσι παρασυμβαίνειν πεφυκέναι τὰ ὅμοια, τὰ δ' ἀνόμοια τοῖς ἀνομοίως.

§. Φοϛ'. Τῆς ἓν ὁμοιότητος πῇ μὲν κατ' ἀναλογίαν τινὰ θεωρουμένης, ὡς ὅτε τι πρὸς ἕτερον ἔχειν νοεῖται, ὡς ἄλλο πρὸς ἕτερον, πῇ δὲ κατ' ἐνύπαρξιν, ὡς ὅτε δυσὶ τισὶ τὸ αὐτὸ ἐνυ-πάρχειν (1) κρίνεται, Α. Ἐπὶ τῶν ἀναλογικῶς ὁμοίων, ὅπως ἂν

(1) „Διαφέρει δὲ τὸ ἐκ τῶν ὁμοίως ἐχόντων, τῷ ἐκ τῶν ὁμοίως ὑπαρχόν-„των. Ἀριστ. Ε'. Τοπικ. Κεφ. ἐχομένῳ.

ἂν ἔχῃ θάτερον πρὸς τὸν ὅρον τὸν αὐτῆ, ἕτω καὶ θάτερον πρὸς τὸν ὁμόλογον ἕξειν εἰκός. „Καὶ θέσει· οἷον εἰπὲ (φησὶ) „λόγον καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. Καὶ γὰρ ἐγὼ ὑπ' ἐξουσίαν „ἔχων, ὑπ' ἐμαυτῷ στρατιώτας, λέγω τούτῳ πορεύου καὶ πο„ρεύεται, καὶ ἄλλῳ ἔρχου καὶ ἔρχεται. Καὶ ἄρσει· οἷον ἔτ' ἂν Κυβερνήτου σκάφος ἀπόναιτο μὴ ἐπαγρυπνοῦντος, ἔτ' ἄρα πόλις μὴ πολυωρουμένου τοῦ Ἄρχοντος.

§. Φοζ'. Β'. Ἐπὶ τῶν κατ' ἐνύπαρξιν ὁμοίων, τὰ αὐτὰ παρέπεται ἑκατέρῳ, ἢ τὰ ὅμοια. Πατραλοίαν γὰρ, καὶ μητραλοίαν θάνατος ἡ ζημία ἐπίσης. Καὶ τοῖς Γενάρχαις αἱ λύπαι, καὶ πόνοι, τῷ μὲν ἐργάζεσθαι τινὶ γῆν, τῇ δὲ τίκτειν τὰ τέκνα ἐπιβάλλει ἡ δίκη, διὰ τινὰ ὁμοίαν παράβασιν.

§. Φοη. Γ'. Ἐπὶ τῶν ὁπωσποτε ἀνομοίως ἐχόντων, καὶ τὰ ἐπιφερόμενα, ταύτῃ πως ἀνόμοια εἶναι δεῖ. Εἰ γὰρ ὁ μὲν δίκαιος δοκεῖν, ὁ δ' εἶναι θέλει, δίκαιον δή, καὶ ὧν προσηκόντων ἔτος ἔτυχεν ἐπαίνων, ἐκεῖνον στρεσθαι. Καὶ ἀνομοιολόγως ἐχόντων πρὸς τὰς ὑπὸ χεῖρα τυράννε, καὶ βασιλέως, ἐδὲν ἀπεικὸς τὸν μὲν αὐτὰς φοβεῖσθαι, περὶ δὲ τούτῳ δεδίτλεσθαι.

§. Φοθ'. Δ'. Τῶν ὁμοίως ὑπαρχόντων, ἢ ὑπάρχειν δοκέντων τῷ αὐτῷ, ἤτοι ἐπίσης ἑκάτερον, ἢ ἑδέτερον. οἷον ὁπότε φύσεως λογικῆς ἄμφω δυνάμεις εἰσὶ νῶς, καὶ βέλησις, ἤτοι τούτων ἑκατέρας μετέσται καὶ τοῖς κτιίσεσι, λόγε μετόχοις ὑποτεθεῖσιν, ἢ μηδετέρας.

§. Φπ'. Ε'. Καὶ εἰ δυσὶν, ἢ πλείοσι τὰ ὅμοια ὑποτεθείη, ὡς ἂν ὑπάρχοι θάτερον τῷ ἑτέρῳ, καὶ τὰ λοιπὰ τοῖς λοιποῖς ὑπάρξει. οἷον ἐπειδὴ πέρατα γραμμῆς μὲν σημεῖα, ἐπιφανείας δὲ γραμμαὶ, σώματος δὲ ἐπιφάνειαι, εἰ μέρος γραμμῆς τὸ σημεῖον, καὶ ἐπιφανείας μέρος γραμμὴ, καὶ ἐπιφάνεια σώματος. Εἰ δὲ μὴ γ' ἐκεῖνο, ἐδὲ ταῦτα.

§. Φπά. Τὸ μὲν ἓν παράδειγμα, πλατύτερον ἡμῖν ἔτως, ἢ ὡς ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους ἀνωτέρω ἐτίθετο (§. Φοβ'. Φογ'.) ἐκληφθὲν, (καὶ γὰρ, καὶ ἐκ τῶν ἀνομοίων ἐδὲν ἦττον, καὶ ἐδὲ περὶ μόνα τὰ καθ' ἕκαστα). πίστις ἐστὶ σαφῶς, τῆς διὰ συλλογισμοῦ (§. Φνθ'. κξ'.) καὶ τῆς κατ' Ἐπαγωγὴν (§. Φξέ. κξ'.),

εἴδει

εἴδει διαφέρουσα· ὡς ἐκείνων τῶ μὲν διὰ τῆς εὐ πλάτει νοσμένης περιοχῆς (§. φμ΄. φξβ΄.) τῆς δὲ, διὰ τῆς εὐ βάθει (§. φμέ. φξή.) ἅπαν ἐχόντων τὸ κράτος, τὸ δὲ, τῷ λόγῳ μόνῳ ὑποσωιάπλειν παρεχόμενον τῆς εὐ ὁμοιότητι, ἢ ἀνομοιότητι χέσεως (§. φμδ΄. φοέ.).

§. φπβ΄. Σφάλλοιτο δ' ἂν ἡ κατὰ τὸ παράδειγμα πίστις, παρὰ τὸ πολλά τινα, καὶ τοῖς δοκεῖσιν ὁμοίοις εἶναι, ἐνυπολανθάνειν ἄλλοθεν τιὼ διαφορὰν, καὶ τοῖς διαφέρουσι τιὼ ἀνομοιότητα. Οἷον πέρυσιν ἐκστρατεύσας περιεσώθην. Ἆρ' εἰ καὶ τῆτες, σωθήσομαι. Καὶ εὐ ὁλκάδι φορτηγῷ τότε πλεύσας, περιέπεσα ναυαγίῳ. Ἆρα τῆτ' ἐ πείσομαι, νηὸς ἐπιβὰς τινὸς τῶν μαχίμων. Ἀλλ' ἐ γὰρ ἐστὶ βέβαιον, τῆτων ἑδέτερον. πολλὰ γὰρ τὰ τιὼ εὐεξῶσαν ἐκστρατείαν, δεῖξαι δυνάμενα τῆς παρελθέσης τῷ παντὶ διαφέρουσαν· πολλὰ δὲ καὶ τὰ τὸν δεύτερον πλεῦν, τῷ πρώτῳ παραπλήσιον.

§. φπγ΄. Ἀνάγεσι δ' ἐπὶ τὸ παράδειγμα καὶ τιὼ παραβολιὼ, καὶ ὃν καλεῖσι Λόγον (1). Παρ' ὅσον ταῦτα πλαττόμενόντι παρεισάγειν εἰώθασιν· ἡ μὲν λογικῶς τὰ κατὰ ἄνθρωπον ὑποβάλλουσα, ὁ δὲ ἠθικῶς καὶ τοῖς ἀλόγοις αὐτοῖς, καὶ τοῖς ἀμοίροις αἰσθήσεως, λόγον τε μυθοπλαττοῦσα, καὶ αἴσθησιν.

(1) Ὅρα Ἀριστ. Ῥητορ. Βιβλ. Β΄. Κεφ. κ΄.

ΚΕΦ. ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ Συλλογισμῶν Στοιχειωδῶν.

§. φπδ'.

Συλλογισμὸς ἀποκαλῶ Στοιχειώδεις, ἐν οἷς τινὸς τῶν ἐν τῇ Λογικῇ ἀρχικῶν προτάσεων προτεθείσης, τίθεται μὲν τὸ σιωπώμενον τῷ ἐν ἐκείνῃ ὑποκειμένῳ, ἐπισιωπᾶται δὲ, τῷ ἐπὶ τῆς αὐτῆς κατηγορουμένῳ τὸ σύμφωνον. Καλέσεις δ' ἄντις τὰς τοιάτας, καὶ Διαβατικὰς συλλογισμὰς, ὡς διὰ πλειόνων βαίνοντας, τῶν περὶ ἕκαστα σιωπωμένων, καὶ συλλογισμὰς Καθόλου διὰ τίνων πρὸς πολλὰς εἰδικωτέρας ἔκτασιν· καὶ Ἀρχοειδεῖς, καὶ Θεμελιώδεις, ἅτε δὴ τὰς Θεμελιώδεις ἀρχὰς τῆς κατὰ διάνοιαν τελευμένης τῶν συμπερασμάτων ἐπιφορᾶς, οἷον ὑπ' ὄψιν καθυποβάλλοντας.

§. φπέ. Οἷόν τε δὲ τοιάτας λαμβάνειν, ἀπὸ πασῶν μονονχὶ τῶν λογικῶν ἀρχῶν, ὧν ταῖς μὲν ἐκ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν ἐν αὐτῇ θεωρουμένων ἡ ἕξις αὕτη προχρῆται, οἷον ὅτι ἔνθα ἂν ᾖ τὸ ὅλον, καὶ τὸ μέρος· καὶ ὅτι τὰ τρίτῳ ταυτὰ, καὶ ἀλλήλοις· κτ. Τὰς δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἰδίων καρπῶται, δι' ὧν τὰ ταῖς νοεραῖς ἐνεργείαις παρεπόμενα διασκέπλεται· οἷον ὅτι αἱ ἡγεμονίαι τῶν ἐννοιῶν σιωπισάγουσι τὰς ἑπομένας· ὅτι σιωπηθῆναι ἃ πεφύκασι τῶν ἀποφάνσεων αἱ ἐναντίαι. Ὅτι ἡ Α. Πρότασις ἀντιστρέφειν ἐθέλει εἰς τίνα Ι. κξ'. Ἀλλ' ἡμῖν τινὰς ἐκ τῶν πολλῶν εἰς δεῖγμα ἐπὶ τῶ παρόντος ληπτέον.

§. φπς'. Α'. Οὖν ἐκ τῶ ταυτῶ παραθέσει δυοῖν τινῶν πρός τι τρίτον (§. φξδ'.), Στοιχειώδης σιωπᾶται συλλογισμὸς καταφάσκων ὁ ἑξῆς.

„Τὰ τρίτῳ ταυτὰ καὶ ἀλλήλοις.
Ταυτὰ δὲ τῷ κατωφερεῖ, ὅ, τε ἀὴρ, καὶ τὸ βάρος ἔχειν.
Ταυτὸν ἄρα καὶ τῷ ἀέρι τὸ βάρος ἔχειν.

Ἐκ τῶ ταυτῶ δὲ καὶ θατέρῳ, σιωπᾶται ἀποφάσκων.
„ὧν τὸ μὲν ταυτὸν πρός τι τρίτον, τὸ δ' ἕτερον, ἕτερα.

Ἀλλ'

Ἀλλ. πρὸς τὸ αὐτοφαὲς, ταυτὸν μὲν ἥλιος, ἕτερον δὲ πλανήτης.
Ἕτερόν τι ἄρα πλανήτης ἥλιος.

§. φπζ'. Β'. Ἐκ τῆς κατὰ παντὸς (§. φξθ'.) ἔτως.

„Τὸ κατὰ τῆς ἀνωτέρω λεγόμενον, καὶ κατὰ τῆς κατωτέρω.
Τὸ δὲ θνητὸν κατὰ τῆς ζώης.
Καὶ κατὰ τῆς ἐρανῆς ἄρα τὸ αὐτὸ, ὁμολογητέον τῷ Πλάτωνι.

Ἐκ τῆς κατὰ μηδενὸς δὲ σὺ ἀποφάσει.
„Τὸ μὴ τῷ ἀνωτέρω προσῆκον, ἁρὲ τῷ κατωτέρω.
Ἀλλ. τῶ αὐλῷ σώματι ἐ προσήκει τὸ ἁπλῶς κῆφον.
Οὐδὲ τῷ πυρὶ ἄρα.

§. φπή. Γ'. Ἐκ τῆς καθ' ἑκάστε (§. φξή. ὑποσημ.)

„Τὸ αἰὶ ἑκάστῳ τῶν κατωτέρω προσῆκον, τῆτο καὶ κατὰ
„παντὸς τῆς ἀνωτέρω.
Ἀλλ. αἱ τῆς Ὀρθογωνίε τριγώνε τρεῖς γωνίαι δυσὶν ὀρθαῖς ἴσαι εἰσί· ἡ αἱ τῆς ἀμβλυγωνίε δὲ, ἡ αἱ τῆς ὀξυγωνίε.
Ἄρα παντὸς τριγώνε κτ.

Καὶ ἐκ τῆς ἀφ' ἑκάστε δὲ ἀποφατικῶς.
„Τὸ ενὸς ἑκάστε τῶν κατωτέρω ἀποφασκόμενον τῆτο καὶ τῆς
„ἀνωτέρω παντός.
Ἀλλ. τὸ ἀπολλαπλασίασον εἶναι καὶ τῆς περιττῆς ἀριθμῆς ἀποφάσκεται, καὶ τῆς ἀρτίε.
Ἄρα ἀριθμῆς παντός. κτ.

§. φπθ'. Δ'. Καὶ ἐκ τῆς ὁμοίε (§. φοέ.).

„Τὸ θατέρῳ τῶν ὁμοίων παρακολυθῆν, καὶ θατέρῳ εἰκός.
Ἀλλ. τῇ χθὲς γενομένῃ τῆς νοτίδος συμπιλήσει ὑετὸς κατερράγη.
Ἀρ' ἔν καὶ τῇ σήμερον ὕσει.

Καὶ ἐκ τῆς ἀνομοίε.
„Τοῖς ἀνομοίοις παρασυμβαίνειν ἔχει Φύσιν τ' ἀνόμοια.
Ἀλλ' ὁ μὲν πρὸς τὸ συμφέρον τίὼ Φιλίαν μετρεῖ, ὁ δὲ πρὸς τὸ ἡδύ.
Ἀρ' ὁ μὲν τῷ διωατῷ ὄος ἐσὶ Φιλικῶς προσεῖναι, ὁ δὲ τῷ καλῷ καὶ χαρίεντι.

§. φή. Ε'. Καὶ ἐκ τῆ πλάτες δὲ τῶν ἀνειῶν, ἃ μόνον κατὰ τὸν Β'. τρόπον (§. φπζ'.), ἀλλὰ καὶ καθ' ἕνα δήτινα τῶν ἐν τοῖς περὶ Ἀκολουθίας προλάσ. εἰρημένων. οἷον (§. φξ'.).

„Τῇ τῆ ὑποκειμένε καταφατικῶς τὸ ἀνωτέρω κατηγορέ-
„σῃ, ἡ τῆ αὐτῆ τὰ κατωτέρω κατὰ διάζευξιν λέ-
„γουσα ἕπεται.

Ἀλλ. ἡ ψυχὴ οὐσία ἐστίν.

Ἤτοι ἄρα Σῶμα, ἢ Πνεῦμα ἔσαι.

Ἀποφατικῶς δὲ καὶ δίχα διαζεύξεως (§. αὐτ.).

Ἀλλ. ἡ γραμμὴ οὐκ ἔστι σῶμα.

Οὔτ' ἄρα ἔμψυχον.

§. φιά. ς'. Καὶ ἐκ τῆ βάθες, ἃ μόνον ὡς αἱ Γ'. (§. φπή.), ἀλλὰ καὶ ὁπωσοῦν ἄλλως, ἐξ ὧν αἱ τοῖς περὶ τῶν Ἀκολουθιῶν διηράχθη. οἷον (§. φή.).

„Τῇ προτάσει αἱ ἢ τὰ κατωτέρω κατηγορεῖται, αἱ καὶ τὰ
„αὐτῆ καὶ τὰ ἀνωτέρω λέγουσα ἀκόλουθοι εἰσίν.

Ἀλλ. Σωκράτης ἐστὶν ἄνθρωπος.

Ἄρα Σωκράτης ἐστὶ ζῶον.

Καὶ κατ' ἀπόφασιν δὲ ὡς αἱ (§. φί.).

„Τῇ τῆ ὑποκειμένῃ ἀποφασκούσῃ, αἱ καὶ ἀπὸ τῆ ἀνω-
„τέρω τὸ αὐτὸ ἀπάγουσαι ἀκολουθοῦσιν, εἰμήτι τῷ κα-
„τηγορεμένῳ συμπεπλεγμένον ἀπαντήσειεν.

Ἀλλ. Σωκράτης οὐκ ἔστιν ἀσώματος.

Ἄρα οὐδ' ὁ ἄνθρωπος, οὐδὲ τὸ ζῶον.

Οὐκ ἀσφαλὲς δὲ τὸ οὐδὲ ἡ οὐσία ἀσώματος. Ἐνθεωρεῖται γὰρ αἱ αὐτῷ τῷ ἀσωμάτῳ ἡ οὐσία.

§. φιβ'. Ζ'. Καὶ ἐκ τῆ Εἴδες, καθάπερ αἱ (§. φθ'.).

„Τῇ κατηγορέσῃ τὸ Εἶδος, ἀκόλουθος ἡ κατηγορῆσα τὸ κα-
„τὰ τὸν Δ'. τρόπον ἴδιον.

Ἀλλ. ὁ οὐρανὸς ἐστὶ σῶμα.

Ἄρα ἔστιν ἐν τόπῳ.

Καὶ ἀποφατικῶς (§. φιβ'.).

„Τῇ τὸ Εἶδος ἀποφασκούσῃ συμπεπλεγμένῃ ἡ τὸ Ἴδιον ἀπο-
φάσκουσα, πλὴν τῆ κατὰ τὸν Β'. τρόπον.

Ἀλλα-

Ἀλλαμιλὶ τὸ κενὸν ἐκ ἔστι σῶμα.
Ἆρ' οὐδὲ αὐ τόπῳ ἐστί.

Οὐκεν δὲ, ἆρ' οὐδ' ἔκτασιν ἐστὶν ἔχον, ἰὼ ὑποτεθείη κατὰ τὸν Β'. τρόπον τῷ σώματι ἰδιάζειν τιὼ ἔκτασιν, ὡς παντὶ μὲν, μὴ μόνῳ δὲ προσήκειν τῷ σώματι.

§. φγ'. Η'. Καὶ ἐκ τῦ Ὁρισμῦ δὲ (§. ρν'.). οἷον,

„Καθ' ὃ ἂν ὁ ὁρισμὸς, καὶ τὸ ὁριστόν. Καὶ ἀνάπαλιν.
Ἀλλ. ἡ γωνία διαιρετόντι ἐστὶν εἰς ὑπάρχοντα.
Ποσόντι ἄρα ἡ γωνία.

Καὶ τὸ ἀνάπαλιν δὲ σαφές. Ἀλλὰ καὶ ἀποφατικῶς.
„Ὧ ἐ προσήκει ὁ ὁρισμὸς, οὐδὲ τὸ ὁριστὸν καὶ ἀνάπαλιν.
Ἀλλ. τὸ κενὸν εἰς ὑπάρχοντα ἐκ ἔστι διαιρετόν.
Οὐδὲ ποσὸν ἄρα. ἢ,
Ἀλλ. ποσὸν ἐκ ἔστιν.
Οὐδ' ἄρα διαιρετὸν εἰς ὑπάρχοντα.

§. φγδ', Θ'. Ἐκ τῆς Διαιρέσεως (§. ρνή.).

„Οὗ ἂν τὸ ὅλον παρῇ, καὶ τὰ μέρη πάντα. Καὶ ἀνάπαλιν.
Ἀλλαμιλὶ ἔτος ὅλιν ἡμῖν ἐπαγγέλλεται τιὼ Φιλοσοφίαν διδάξειν.
Ἆρ' ἓν καὶ τὸ Θεωρητικὸν αὐτῆς, καὶ τὸ Πρακτικόν.

Καὶ τὸ ἀνάπαλιν δὲ δῆλον ὡσαύτως. Ἀλλὰ καὶ ἀποφατικῶς.
„Οὗ δ' ἄντι τῶν μερῶν ἀπῇ, οὐδὲ τὸ ὅλον παρέσαι.
Ἀλλ. ταῖς πρὸ τῆς ἐξαναξάσεως εἰσαγομέναις καθαρτηρίοις φλοξὶν ἐκ ἐξετάζεται τὰ σώματα.

Οὐκ ἄρα δι' ἐκείνων καθαίρονται οἱ ἁμαρτήσαντες ἄνθρωποι.

§. φιέ. Ι'. Καὶ ἐκ τῆς μάχης δὲ τῶν ἀποφάνσεων (§. φγ'. κξ'.) πολαχῶς μὲν, ἀλλὰ καὶ ἔτως (§. φιδ'.).

„Τῆς ὑπεναντίας τῇ θέσει ἐπὶ ὕλης ἀνδεχομένης, καὶ τῆς „ἑτέρας ἡ θέσις παρέπεται.
Ἔστι δέ τις ἄνθρωπος ψεύστης.
Οὐκ ἄρα ψεύστης πᾶς ἄνθρωπος.

§. φυ΄. ΙΑ΄. Καὶ ἐκ τῆς ὑπαλληλίας (§. φιϛ΄.).
„Τεθείσῃ τῇ Α. ἕπεται ἡ Ι.
Πᾶσα δὲ ὕλη βάρος ἔχει.
Καί τις ἄρα.
„Καὶ Ἀποφατικῶς τῇ Ε ἡ Ο.
Οὐδεμία ἔκτασις ἀδιαίρετος.
Ἆρ' οὐδὲ πᾶσα.
Συμπίπτει δὲ ὁ τρόπος τῷ Β. (§. φπζ΄.) (1).

§. φυζ΄. ΙΒ΄. Ἐκ δὲ τῆς Ἰσοδυναμίας (§. φκζ΄.) ὡς ἀρχῆς προτεθείσης „ὅτι ὁ τιὼ ἀποφαντικῶς προσιέμενος, καὶ τιὼ ἴσα „δυναμένῳ αὐτῇ τῷ ἴσῳ λόγῳ προσήσεται, προσλήψει τῆς ἑτέρας τῶν ἰσοδυναμεσῶν (§. υνέ. υνϛ΄. κξ΄.) ἀεὶ καὶ τιὼ ἑτέραν ἕξει συμπεραίνειν.

§. φυή. ΙΓ΄. Καὶκ τῆς Ἀντιστροφῆς δὲ (§. φκή.) ἀπὸ τῆς Ἀντιστρεφόσης, πρὸς ἰῶ ἀντιστρέφει (§. υξή. κξ΄.), διανοητικῶς μεταβαίνειν ἐσὶν ὡσαύτως. οἷον (§. υο.).

„Ἐκ τῆς Α κατὰ συμβεβηκὸς ἀντιστρεφόσης, σιωάγεται Ι.
Ἀλλ. πᾶς Φιλόσοφος ἄνθρωπος.
Ἆρα τὶς ἄνθρωπος Φιλόσοφος.

§. φύϑ΄. ΙΔ΄. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἡγεμένων (§. στγ΄.) δι' ἀρχῆς τοιαύτης.

„Τὰ ἡγέμενα σιωεισάγει τὰ ἑπόμενα.
Ἀλλ. ἔσιν οἳ τῇ Φύσει σιύθετα σώματα.
Καὶ ἁπλᾶ ἄρα.

§. χ΄. ΙΕ΄. Καὶ διὰ τῶν ἑπομένων (§. αὐτ.) ἐκ ταύτης.

„Τὰ ἑπόμενα σιωαναιρεῖ τὰ ἡγέμενα.
Οὐκ ἔσι δὲ Γεωμέτρης.
Οὐδ' ἄρα Φυσικός.

§. χά. ιϛ΄. „Καὶ τὰ ἀντίστροφα δὲ ἀμοιβαδὸν σιωαναιρεῖ„ται, καὶ σιωεισάγεται' (§. αὐτ.).

Ἀλλ'

(1) Ἐκ τῆς ὑπαλληλίας καὶ ὁ ὠ τοῖς Νεωτέροις θρυλλόμενος Λειβνίτιος, δύο μὲν τῷ Α. χήματι τῶν συλλογισμῶν ἐπὶ τοῖς τέσσαρσι προτιθεὶς τρόπους, δύο δὲ τῷ Β. ἕνα δὲ τῷ Δ. τρόπος Καλαλλήλως ἐπὶ τῶν τεττάρων χημάτων (περὶ ὧν ὕστερον) καταλέγει τὸς πάντας ὀκτὼ καὶ τετταράς.

Ἀλλ. ὁ ἀρανὸς ἐστὶ ζῶον τῷ Πλάτωνι.
Ἆρα καὶ αἰθητικὸν αὐτῷ ἔσαι. ἦ,
Ἀλλ' ἐκ ἔστι θνητὸν τῷ Ἀριστοτέλει.
Ἆρα ἐδὲ ζῶον αὐτῷ ἔσαι.

§. χβ'. Ἐπισήσασι δὲ ῥᾴδιον σωιδεῖν, ὡς ἡ αὐτὴ Ἀποφανσις πολλάκις, καὶ διὰ πλειόνων ἐκ τῶν Στοιχειωδεστέρων τότων συλλογισμῶν ἀποδεικθεῖσα δωήσεται, ὧν ἐκ ἄλλοθεν ἡ διαφορὰ, ἢ ἐκ τῆς ἀρχῆς, τῆς ἐπὶ σηριγμῷ τῆς Ἀκολουθίας, βάσεως δίκιω, προκαταβαλλομένης. Οἷον θνητὸν ἐστὶν ἀποδεῖξαι ὄντα τὸν ἀρανὸν διαλεγομένοις πρὸς Πλάτωνα, τὸν ζῶον αὐτὸν εἶναι ὑποτιθέμενον Α'. Ἐκ τῆς ἀρχῆς τῶ ταυτῶ. (§. φπς'.).

Εἰ γὰρ ταυτίζεται ὁ ἀρανὸς καὶ τὸ θνητὸν τῷ ζώῳ.
Ἆρα ὁ ἀρανὸς θνητός.

Β'. Ἐκ τῆς τῶ κατὰ Παντός. (§. φπζ'.).
Εἰ γὰρ ἀνώτερον μὲν, ἢ γένος, τὸ ζῶον, κατώτερον δὲ, ἢ ζώε εἶδος, ὁ ἀρανός.
Ἆρα τὸ κατ' ἐκείνε, καὶ τότε.

Γ'. Ἐκ τῆς τῶ Ὁμοίε. (§. φπθ'.)
Εἰ γὰρ καὶ τ' ἄλλα πάντα, τί μὴ καὶ τὸ ἐκείνοις τῇ ζωτικῇ φύσει παραπλησίως, ἑπόμενον;

Δ'. Ἐκ τῆς τῶ Ἰδίε. (§. φυβ'.)
Ὅτω γὰρ τὸ εἶδος, προσήκει δὴ καὶ τὸ ἴδιον.
Ἴδιον δὲ ζώε τὸ θνητὸν εἶναι.

Ε'. Καὶ ἐκ τῶ Ὁρισμῶ. (§. φυγ'.)
Τὸ γὰρ λύσιν ψυχῆς ἀπὸ τῶ σώματος ὑποσιῶσι δωάμενον, θνητὸν φαμὲν εἶναι. Ἐκείνῳ δὲ προσήκει ἐκεῖνο· καὶ τότο ἄρα.

§. χγ'. Οὔκεν τὰς Στοιχειώδεις τάς δε συλλογισμὰς, παρὰ φαῦλον θετέον. Κρατίσατοι γὰρ, ἐμοὶ δοκεῖν, εἰς πειθῶ τυγχάνεσιν, ὑπὲρ τὰς ἐν μόνῃ τῇ Μεθοδικῇ τῶν τριῶν ὅρων διατάξει, τλιὼ ἰχνὼ ἔχοντας. Οἱ μὲν γὰρ ὡς ἐκ τῶ κατὰ τὸν τύπον ἐντέχνε (περὶ ὧν ἐν τῷ ἐφεξῆς Κεφαλαίῳ) τὸν δόντα τὰς προκειμένας, τλιὼ περὶ τὸ ἑπόμενον αὐτῶν πίσιν· ἕτοι δὲ, καὶ τὸν τῆς Ἀκολουθίας λόγον, ὡς ἐκ τῆς δωάμεως

τῶν σύνοιῶν προϊχόμενοι, καὶ διδάσκειν σαφῶς ἐπιχειρῆσιν, ὃ πείθειν βάλονται. Οὐδὲν δὲ τῆς τῶν νοημένων σαφείας, γένοιτ' ἂν τῷ Νῷ πιστότερον.

§. χδ'. Δῆλον δὲ ὅτι καὶ γνώμονες οἷον ἔτοι γίνονται συλλογιστικῆς ἀπάσης ἐφόδε, καὶ πέρας ἔριδος ἀπάσης καθίστανται, τάτων μηδὲν περαιτέρω προαχθείσης δυναμένης τῆς Διαλέξεως (§. φκθ'.).

ΚΕΦ. ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περὶ Συλλογισμῶν Μεθοδικῶν.

Ἤτοι

Περὶ σχημάτων συλλογισμῦ, καὶ τρόπων ποικίλων.

§. χε'.

Συλλογισμὲ δὲ πλείω μὲν τὰ χήματα φέρεται, πλείες δὲ πολλῷ τῶν χημάτων οἱ τρόποι. Ὧν τὰ μὲν, ἡ ἐν αὐτοῖς πορρωτέρω (ὡς φασὶν) ὕλη, (τῦτο δὲ ἐσὶν, οἱ ὅροι) τὰς δὲ ἡ προσεχὴς, ἤτοι αἱ προτάσεις ἀποτελῆσιν. Ἔσι γάρ τοι ἐπὶ τῦ συλλογισμῦ, χῆμα μὲν, ἡ ποιάτις τῶν ἄκρων ἐν ταῖς προκειμέναις μετὰ τῦ μέσυ διάταξις, καθ' ἣν ὀλόγως σιωάγεται τὸ προκείμενον. Τρόπος δὲ, ἡ κατὰ τὸ ποσὸν, καὶ τὸ ποιὸν τῶν ἐν αὐτῷ προτάσεων (§. υβ'.) παραλλαγή.

§. χς'. Οἱ μὲν ἓν εἰς τριάδα τὰ τῶν συλλογισμῶν πληθύνοντες χήματα, Α'. μὲν ἀριθμῆσι, καθ' ὃ ὑπόκειται μὲν τὸ μέσον ἐπὶ τῆς μείζονος, κατηγορῆται δὲ ἐπὶ τῆς ἐλάττονος. οἷον,

Πᾶν ΖΩΟΝ ἐσὶν ἔμψυχον
Πᾶς ἄνθρωπος ἐσὶ ΖΩΟΝ·
Πᾶς ἄνθρωπος ἐσὶν ἔμψυχον.

§. χζ'. Β'. Δὲ ἐν ᾧ ἐπ' ἀμφοῖν τὸ μέσον ταῖς προκειμέναις κατηγορῆται. οἷον,

Οὐδεὶς

Οὐδεὶς λίθος ἐςὶ ΖΩΟΝ·
Πᾶς ἄνθρωπος ἐςὶ ΖΩΟΝ.
Οὐδεὶς ἄνθρωπος ἐςὶ λίθος.

§. χή. Γ'. Ἐφ' ὃ ὑπόκειται ἑκατέρωσε· οἷον,

Πᾶν ΖΩΟΝ ἐςὶν ἔμψυχον.
Πᾶν ΖΩΟΝ ἐςὶν ὀσία.
Τὶς ὀσία ἐςὶν ἔμψυχος.

§. χθ'. Τοῖς δὲ καὶ Δ'. παρεισάγεται, ὡς εὑρετῇ τῷ Γαλιωῷ ἀνατιθέμενον (1). καθ' ὃ ἀντεςραμμένως τῷ Α'. κατηγορεῖται μὲν τὸ μέσον ἐπὶ τῆς μείζονος, ὑπόκειται δὲ ἐπὶ τῆς Ἐλάττονος· οἷον,

Πᾶς ἄνθρωπος ἐςὶ ΖΩΟΝ.
Πᾶν ΖΩΟΝ ἐςὶν ἔμψυχον.
Τὶ ἔμψυχον ἐςὶν ἄνθρωπος.

Ἐκφερέσθω δὲ ἡ τετρὰς τῶν σχημάτων (εἰ μὴ δόξειε περιττὸν) διὰ τῶν ἑξῆς Ἀδωνίων·

Ὑπὸ κατ' ἄλφα.
Δὶς κατὰ βῆτα.
Δὶς δ' ὑπὸ γάμμα.
Καθ' ὑπὸ δέλτα.

§. χί. Ἡ μὲν ὃν τῶν ὅρων ἀλλοιοτέρα, διάταξις τοῖς τρισὶ προσηκόντως τὸ Δ. συγκατέλεξεν· ὀ γὰρ ἂν ἢ ἄλλως παρὰ ταῦτα, ἢ ὀχ ὡς κἂν τούτῳ, τὰ ἄκρα συνταχθεῖεν τῷ μέσῳ, εἰς τὴν τῶν τεττάρων συμπλήρωσιν. Τὸ δὲ τῆς ἐπιφορᾶς βίαιόν τε, καὶ μὴ κατὰ φύσιν (εἰ μήτις ἐν αὐτῷ, προθυςέρως φέρειν νοουμένῳ τὰς προκειμένας, ἐν ἀντιςρόφῳ τῷ συμπεράσματι, αὐτὸ τὸ πρῶτον ἐνθεωροίη) τῶν τριῶν πως τὸ Δ. ἐξεκύλισεν, ὡς μὴ ὅτω σαφὲς ὂν περιληφθῆναι, κατὰ τὴν ἐν τούτῳ ἀκολουθίαν, τὸ συναγόμενον.

§. χιά. Περιγέγραπται δὲ θεσμοῖς τισι καὶ ὅροις ἀπαρατρέπτοις τὰ τῶν συλλογισμῶν σχήματα, οἷς μὲν κοινῇ ἅπαντα

 πειθαρ-

(1) Παρὰ μόνοις τοῖς Ἄραψιν εὑρεῖν ἐςὶ τουτὶ φερόμενον· οὐδὲ γὰρ, οὐδ' ἐν τοῖς τοῦ Γαλιωοῦ σωζομένοις καθ' ἡμᾶς συγγράμμασι τοιοῦτον ἐςὶν εὑρεῖν, οὐδέ τις τῶν Ἑλλήνων περὶ τούτου μαρτυρῶν φαίνεται.

πειθαρχοῦντα, οἷς δὲ καὶ τούτων ἰδίᾳ ἕκαστον. Θεσμοὺς δὲ φυσικούς μοι νόει, οὐμὴν ἐκ συνθήκης, καὶ ἀπὸ βουλῆς ἠρτημένους, ταῖς δὲ τῶν νοουμένων φύσεσιν ἀραρότως προσήκοντας, αἷς ἀνάγκη τὰς ἐννοίας συνδιατίθεσθαι καὶ συμμορφοῦσθαι, μὴ συμμορφουμένας δὲ, διαστραβοῦσθαι, καὶ τῆς ὀρθότητος ἐκπιπτούσας εἰκῇ παραφέρεσθαι. Τὰς μὲν οὖν περὶ τοὺς τοιούτους γινομένας θεσμοὺς διασκέψεις καὶ θεωρίας, Θεωρημάτων δίκην Γεωμετρικῶν, ἐκθέσθαι τε ἡμῖν ἐξέστω, καὶ κατασκευάσαι. Τὸ γὰρ ἐν τοῖς Μαθηματικοῖς Θεώρημα, τοῦ φύσει προσόντος τῷ ὑποκειμένῳ ποσῷ πάθους ἐστὶν ἀπόδειξις. Ὥστε καὶ τὰ παρ' ἡμῖν ταῦτα, ὡς τὰ φύσει παρεπόμενα τοῖς συλλογιστικοῖς τῶν σχημάτων ἐπιθεωροῦντα, ἢν κλήσεως μὲν τῆς αὐτῆς, δείξεως δὲ, παραπλησίως τύχοι μεθοδευομένης, οὐδὲν οἶμαι παρατολμηθήσεται τῇ πραγματείᾳ ἄτοπον, οὐδ' ἀλλότριον. Ὅπου γε καὶ Ἀριστοτέλην ἴσμεν ἐν τούτοις οἷον Γεωμετρολογικευόμενον· καὶ τοὺς μὲν ὅρους τοῖς σημείοις παρεικάζοντα, διαστήμασι δὲ, ὧν οἱ ὅροι τὰ πέρατα, τὰς προτάσεις, σχήματά τε καλεῖν ἀξιῶσαι τὰ ἐκ τῶν τοιῶν δε διαστημάτων περιγραφόμενα, καὶ τούτων ἄντικρυς νομοθετῆσαι τὰ πάθη, ὡσανεὶ τοσούτων δεῖν Γεωμετρικῶν σχημάτων Θεωρεῖν ἡμᾶς, καὶ ἀποδεικνύειν (1). Ἔστω τοίνυν.

Στοι-

(1) Ὁ παρ' Ἄγγλοις Θευλλούμενος Λώκιος ἐν τῷ περὶ τοῦ Νοῦ Βιβλ. Δ'. Κεφ. ΙΖ'. §. 4. Οὐ πάνυ πολλοῦ τὴν τοῦ συλλογισμοῦ φαίνεται ποιούμενος χρῆσιν. Μηδὲ γὰρ εἶναι τοῦτον τὸ μέγα (ᾗ κοινῇ πιστεύεται) τοῦ λόγου ὄργανον, ὡς δι' αὐτοῦ ἐξόχως εἰς ἐνέργειαν προβαίνειν τὴν ἐν ἀνθρώποις τοῦ λογικοῦ δύναμιν. Πρῶτον γὰρ δὴ πρὸς ἕντι τοῦτο καὶ μόνον ὁ συλλογισμὸς ἔοικεν ὑπουργεῖν, τὸ τὴν ἀλληλουχίαν (φησὶ) τῶν πίστεων ἀποδεικνύειν ἐν ἑνὶ παραδείγματι (ὃ τῶν ἀνωτ. §. φλή. τεθέντων τὸ Β'. ἦν.) πλέον δ' οὐδέν· ὅπερ καὶ χωρὶς τοῦ συλλογισμοῦ, οὐδὲν χεῖρον, εἰμὴ καὶ κρεῖττον ὁ νοῦς οἷος ἐστὶ διανύειν, ἐφ' ὧν ἡ τῶν ἐννοιῶν ἀλληλουχία ἀληθής τε ἐγχωρεῖ, καὶ πραγματιώδης. Ἔπειτα δὲ καὶ ὅσοι (προστίθησιν) εἰσὶν, οἱ τὸ μὲν εἶδος τοῦ συλλογισμοῦ μηδαμῶς ἀκριβοῦντες, ὀρθῶς δὲ πάνυ καὶ ἀμέμπτως διανοούμενοι; Τίς δὲ καὶ τῶν τὰς συλλογιστικὰς Μεθόδους ἐπὶ λεπτοῦ ἐξονυχισάντων ἐνεθυμήθη (εἴποτε καθ' ἑαυτὸν διανοηθῆναι δεήσειε) συλλογισμῷ χρήσασθαι; Τί δὲ; καὶ πρὸ τοῦ ἐκδοῦναι τὸν Ἀριστοτέλην τὸ Ὄργανον, οὐδεὶς ἆρ' ἔγνω τίποτ' ἂν εἴη τὸ διανοεῖσθαι; οὐδεὶς ἐχρήσατο; Καὶ ἀλογίαν ἄρα παντὸς τοῦ ἀνθρωπίνου καταψηφιοῦμεν, καὶ ὀλιγώρως οὕτως ἐνεχθῆναι τὸν Θεὸν ἐροῦμεν περὶ τὸν ἄνθρωπον, que se contentant d'en faire des Creatures a deux jambes, il ait laissè à Aristote le soin de les rendre Creatures raisonable? ὥστε ταῦτα ὑποστησάμενον τὰ ζῶα τὰ δίποδα, τούτων ἔπειτα ἐπιτρέψαι τῷ Ἀριστο-

Στοιχεῖα τῆς Συλλογιστικῆς Τέχνης.

Γεωμετρικῇ Μεθόδῳ κατασκευαζόμενα.

ΟΡΟΙ.

§. χιβ'.

Προτάσεως οἱασοῦν ὅροι, ἤτοι ἄκρα καὶ πέρατα δύω. (§. σϛ'. τυβ'.).

§. χιγ'. Προτάσεως τῆς καθόλου καταφασκούσης (§. υβ'.) ὁ μὲν ὑποκείμενος ὅρος ἐστὶ καθόλου, ὁ δὲ κατηγορούμενος ἐπὶ μέρους. (§. σκή.).

Ἀριστοτέλει τὴν ἐπιμέλειαν, ὃς ἂν αὐτὰ καὶ λογικὰ, καὶ διανοητικὰ ἀναδείξειεν; Εἶτ' οὐχὶ καὶ Ἀριστοτέλης αὐτὸς, καὶ τῶν συλλογιστικῶν ἄνευ σχημάτων καὶ τρόπων, μόνῃ τῇ παντὶ περιούσῃ ἐκ φύσεως διανοητικῇ δυνάμει χρησάμενος αὐτὰ ἐκεῖνα ἐξεῦρεν, ἐφ' οἷς θαυμάζεται; Οἱ δὲ Γεωμετρικοὶ, οὐχὶ καὶ δίχα τῆς ἐντέχνου τῶν συλλογισμῶν διασχηματίσεως, πλεῖστα τε καὶ κάλλιστα ἀποδεικνύουσι; κτ. Ταῦτα δὴ καὶ τούτων ἔτι πλείω ἐφεξῆς ὁ Ἄγγλος προβάλλεται, ὡς δι' αὐτῶν ἀπελέγξων τῆς συλλογιστικῆς μεθόδου τὸ μάταιον. Ἐξ ὧν οὐδὲν ἄντις ἀκριβῶς ἐπιστήσας ὑποσυνάψειεν, ἢ ὅτι ἡ κατὰ διάνοιαν ἐνέργεια, ὅστις ὁ κυρίως ἐστὶ καὶ ἐνδιάθετος συλλογισμὸς, εἰς ἐπιστήμης πορισμὸν, καὶ πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ προκειμένου, καὶ ἄνευ τῆς ἐντέχνου διαμορφώσεως ἐξαρκέσειε· Καὶ ὅτι οἱ ἐκ τοῦ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ἀεὶ καὶ τοῦ ΘΕΑΣΕ, ἔντε συγγραφαῖς καὶ προσδιαλέξεσι, τὰ ἑαυτῶν κατασκευάζειν φιλονεικοῦντες τῷ ὄντι εἰσὶ περιττοί. Τουτί γὰρ ἐπιεικῶς οὐδ' αὐτὸς Ἀριστοτέλης οὐδαμοῦ παρεγγυώμενος φαίνεται, οὐδὲ δι' ὅλης τῆς κατ' αὐτὸν φιλοσοφίας τηρήσας. Ἀλλὰ καὶ συλλογιστικῶς προβαίνων, ἐκ τῆς κατὰ τύπον ὅμως συλλογιστικῆς τερθρείας οὐκ ἐθέλει νεανιεύεσθαι. Οὐδὲ γὰρ ἐν τῇ θέσει τῶν ὀνομάτων ἡ τοῦ συλλογισμοῦ ἰσχὺς, ἀλλ' ἐν τῇ τῆς συνεπείας ὀρθότητι. Ἡ δὲ καὶ ἐν Σωρείᾳ προτάσεων, καὶ ἐν ὑφῇ συλλογισμῶν, μὴ τεχνικῶς διατυπουμένων σώζεται, καὶ ἐκ τῶν συλλογιστικῶν θεσμῶν, δεῆσαν, κατασκευάζεται δι' ἀναλύσεως· Διὸ οὐδ' ὡς ἀχρήστους κομιδῇ τὰς συλλογιστικὰς μεθόδους παρὰ φαῦλον θετέον. Ἀλλὰ καὶ ἄγασθαι δίκαιον τὸν ἐπινενοηκότα αὐτὰς φιλόσοφον, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων ἐπινοημάτων εὑρόντα καὶ διδάξαντα τὸ κάλλιστον καὶ ἀξιολογώτατον, ὡς ἀντιφερόμενος τῷ Ἄγγλῳ Λωκίῳ, ὁ Γερμανὸς φησὶ Λεϊβνίτιος. L'invention de la forme des Syllogismes est une des plus belles de s'esprit humain, et méme des plus considerables. Leibn. Nouveaux Essais sur l'Entend. Livr. IV. Chap. XVII. § 4. Τῷ ὄντι δὲ, οὐχ οὕτω ῥᾴδιον ἐστὶν Ἀποδείξεως ὀρθῶς προβαινούσης, ἢ ἐν μέρει ὑποσκαζούσης ἐπ' ἀκριβὲς τὴν δύναμιν, ἢ τὴν ἀδυναμίαν

§. χιδ'. Τῆς δὲ καθόλου ἀποφατικῆς ἄμφω οἱ ὅροι καθόλου (§. Αὐτ.).

§. χιέ. Τῆς δὲ ἐπὶ μέρους καταφατικῆς ἄμφω ἐπὶ μέρους. (§. Αὐτ.).

§. χιϛ'. Τῆς δ' ἐπὶ μέρους ἀποφασκούσης, ὃς μὲν ὑπόκειται, ἐπὶ μέρους· ὃς δὲ κατηγορεῖται, καθόλου. (§. Αὐτ.).

§. χιζ'. Συλλογισμὸς δὲ ἐστὶ δεῖξις τινὸς καθ' ἑτέρου, δι' ἑτέρου. (§. φξ'.) (1).

ΑΞΙΩΜΑΤΑ.

§. χιή. Τριῶν προκειμένων ἀνὰ δύω λαμβανομένων, συζυγίαι συνίστανται τρεῖς, πρὸς ἀλλήλας διαφορὰν ἔχουσαι, τὴν ἐκ τοῦ συνδυασμοῦ.

§. χιθ'. Τὰ τῷ αὐτῷ ταυτὰ, καὶ ἀλλήλοις ἐστὶ ταυτά.

§. χκ'. Ὧν τὸ μὲν τρίτῳ ταυτὸν, τὸ δ' οὗ, οὐδ' ἀλλήλοις ἐκεῖνα ταυτά.

§. χκά. Τὰ μὴ τρίτῳ τινὶ ταυτὰ, ἀλλήλοις ταυτὰ ἐνδέχεται καὶ εἶναι, καὶ μή.

§. χκβ'. Δύω δυσὶ μηδαμῶς ταυτουμένοις, ἕτερον ἑτέρῳ ὄντα ταυτὰ, ἀλλήλοις οὐκ εἰσὶ ταυτά.

§. χκγ'.

μίαν ἐν ᾧ κεῖται συνιδεῖν, τῷ κατὰ τὰ στοιχεῖα τῶν συλλογισμῶν ἀναλύειν αὐτὴν μὴ πεπαιδευμένῳ. Καὶ οὐκ ἀκόμψως ῥηθείη ἂν καὶ περὶ τοῦ τοιούτου, τὸ περὶ τῶν παλαιῶν ὑπὸ Ἀμμωνίου εἰρημένον (εἰς βίον Ἀριστ.) „ὡς οἱ πάλαι „ἀποδεῖξαι μὲν ἤδεσαν, ἀποδείξεις δὲ „ποιεῖν οὐκ ἠπίσταντο· ταυτὸ πάσχοντες „τοῖς σκυτοτομεῖν μὲν μὴ δυναμένοις, „ὑποδήμασι δὲ χρῆσθαι εἰδόσι. Καὶ περὶ μὲν τούτου τοσαῦτα. Προσθήσω δ' ὅτι τὴν ἀκριβεστάτην τοῦ συλλογισμοῦ διάληψιν, κἂν ἅπαντες περιττὴν εἶναι τάξειαν τῇ χρήσει, ἡγεμὴν Λογικὴ πραγματεία, τὸ μέρος ἑαυτῆς εἶναι θήσει τὸ προυργιαίτατον. Ταύτης γὰρ οὐχ ὅπως ἔργον, τὰς γνωστικὰς δυνάμεις πρὸς τὸ ἐνεργεῖν ἀπευθύνειν, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐθὲς αὐταῖς ἐν ᾧ κεῖται εὐσκόπως φιλοκρινεῖν. Καὶ τόγε καθ' ὅσους δὴ καὶ οἵους τρόπους, ἡ τῶν ὅρων ἐπιπλοκὴ εἰς ὀρθὴν ἂν συντελέσειε διάνοιαν πολυπραγμονεῖν, τοῦ διαλεκτικοῦ ἔργον, οὐδὲν ἧττον ἢ τοῦ φυσικοῦ τὸ ἐξ οἵων τε καὶ ὅσων ὑμένωντε καὶ ὑγρῶν ὁ ὀφθαλμὸς διωργάνισται θεωρεῖν. Κἂν γὰρ ἑκάτερον περιττὸν εἶναι δοίητις εἰς ἐνέργειαν, ἀλλ' ἡ θεωρία τῆς δυνάμεως ἐξακριβοῦσα τὴν φύσιν, εἰ μηδὲν ἄλλο, τὰ τῆς διαστροφῆς παραίτια ἀνακαλύπτει ῥᾳδίως, καὶ τούτων τὴν θεραπείαν κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον οἰκονομεῖ.

(1) „Ὁ συλλογισμὸς τὶ κατάτινος „δείκνυσι διὰ τοῦ μέσου. Ἀριστ. Ὑστέρ. Ἀναλ. Βιβλ. Β'. Κεφ. δ'. Νοητέον δὲ τὸ κατάτινος, ἤτοι καταφατικῶς, ἢ ἀποφατικῶς.

§. χκγ'. Τῶν καθ' ἕκαστα καὶ ἀριθμῷ διαφερόντων ἕκαστον ἑκάστῳ ἕτερον.

§. χκδ'. Τὸ κατὰ παντὸς· ἤτοι τὸ λεγόμενον κατὰ τοῦ ἀνωτέρω, καὶ κατὰ τοῦ κατωτέρω ῥηθήσεται. (§. ρό. Φμς'.).

§. χκέ. Τὸ κατὰ μηδενὸς· ἤτοι τὸ τοῦ ἀνωτέρω ἀποφασκόμενον, καὶ τοῦ κατωτέρω ἀποφάσκεται. (§. Αὐτ.).

§. χκς'. Δύο τινά, ἢ μᾶλλόν τι σωάπτεσθαι, ἢ διαζεύγνυσθαι ὕστερον εἰρήσεται, ἢ πρότερον, μηδενὸς λόγου ἐπανεχθέντος, δι' ὃν ἤδη σωῆφθαι ταῦτα, ἢ διεζεῦχθαι καταφανὲς γένοιτο.

§. χκζ'. Οὐδὲν ἑαυτῷ τῷ ὅτι διήρηται.

Τὰ κατὰ Γένος παντὶ Συλλογισμῷ ἐπιθεωρούμενα.

Θεώρημα Α'.

§. χκή. „Ἐπὶ παντὸς συλλογισμοῦ τρεῖς οἱ ὅροι.

Δεῖξις.

Ὁ γὰρ συλλογισμὸς ἐστὶ δεῖξις τινὰς καθ' ἑτέρου δι' ἑτέρου. (§. χιζ'.). Τὰ δὲ τρία. Ἆρα κτ.

Θεώρημα Β'.

§. χκθ'. „Παντὸς συλλογισμοῦ τρεῖς αἱ προτάσεις.

Δεῖξις.

Τρεῖς γὰρ οἱ ὅροι (§. ἀνωτ.). Τριῶν δὲ προκειμένων ἀνὰ δύω λαμβανομένων, συζυγίαι σωίστανται τρεῖς (§. χιή.). Συζυγία δέ τις ὅρων ἐστὶ δυοῖν, πρότασις πᾶσα (§. χιβ'.). Ἆρα κλ.

Θεώρημα Γ'.

§. χλ'. „Τῶν αὖ παντὶ συλλογισμῷ τριῶν Προτάσεων αἱ „πρῶται δύω, τὸν ἕνα τῶν τριῶν, κοινὸν φέρουσιν ὅρον.

Δεῖξις.

Ἡ μὲν γὰρ πρώτη ἐκ δυοῖν πάντως (§. χιβ'.) τῶν τριῶν (§. χκή.). Ἐκ δυοῖν δ' ὡσαύτως καὶ ἡ δευτέρα (§. αὐτ.). Ἐκ τοῦ λοιποῦ ἄρα, καὶ τοῦ ἑτέρου τῶν ἐπὶ τῆς πρώτης. Ἆρα κτ.

Θεώρημα Δ'.

§. χλά. „Ἡ τρίτη παντὸς συλλογισμοῦ πρότασις, ἐκ τῶν „ταῖς προκειμέναις συνδιαζόντων ὅρων σωίσταται.

Δεῖξις.

Δεῖξις.

Εἴη γὰρ ἂν ἡ τῶν προκειμένων ἑτέρα, ἐκ τοῦ ἑτέρου τῶν ἰδιαζόντων, καὶ τοῦ κοινοῦ. (§. χλ.). Ἐθέλει δὲ εἶναι ἑτέρα. (§. χκθ'.). Ἄρα κτ.

Σχόλιον.

§. χλβ'. Ὁ μὲν οὖν κατὰ τὰς πρώτας κοινὸς (§. χλ'.) ὁ Μέσος ἐστί· τῶν δὲ κατὰ τὴν τρίτην ὅπερ ἐστὶ τὸ Συμπέρασμα, ἰδιαζόντων (§. χλά.), ὁ μὲν κατηγορούμενος, τὸ μεῖζον ἐστὶ τῶν ἄκρων, καὶ τὸ Ζητούμενον, ὃς συνάμα τῷ Μέσῳ, καὶ τὴν ἑτέραν τῶν προκειμένων, ἤτοι τὴν Μείζονα ἐξ αὐτοῦ καλουμένην, εὐθέτως συναποτελεῖ. Ὁ δὲ ὑποκείμενος, τὸ ἔλαττον, καὶ Διδόμενον, ὃς μετὰ τοῦ Μέσου τὴν Ἐλάσσονα συνίστησιν (§. φξ'.).

Πόρισμα.

§. χλγ'. Οὐδεμία ἄρα τῷ Μέσῳ ἐν τῷ συμπεράσματι χώρα.

Θεώρημα Ε'.

§. χλδ'. „Ἐπὶ συλλογισμοῦ εὖτε καὶ ὑγιῶς συγκεκροτημένου, „οὐδεὶς τῶν ὅρων ὁμωνύμως παραλαμβάνεται.

Δεῖξις.

Ὁ γὰρ ὁμώνυμος ὅρος τῇ μὲν φωνῇ ἁπλοῦς ὤν, πράγματι δέ τινα διπλόην ἐμπαρεισάγων (§. σί.), τέτταρας σὺν τοῖς λοιποῖς δυσὶ (τρεῖς εἶναι δέον τοὺς πάντας (§. χκή.) ἀποδώσει τοὺς ὅρους. Ἄρα κτ.

Θεώρημα ϛ'.

§. χλέ. „Ἐπ' ἀμφοῖν ὁ Μέσος τῶν προκειμένων, ἐπὶ μέ„ρους οὐ κείσεται.

Δεῖξις.

Ἐπειδὴ γὰρ τῶν καθ' ἕκαστα καὶ ἀριθμῷ διαφερόντων ἕκαστον ἑκάστου ἕτερον (§. χκγ'.), διοσευθέντος οὕτω τοῦ Μέσου, τέτταρες ἂν ἐπὶ τοῦ συλλογισμοῦ ἀριθμηθεῖεν (συμπροσλογιζομένων καὶ τῶν ἄκρων) οἱ ὅροι· δέον εἶναι τρεῖς (§. χκή.). Ἄρα κτ.

Θεώρημα Ζ'.

§. χλϛ'. „Ἐπ' ἀμφοῖν τῶν προκειμένων οὐδὲν ἄτοπον τὸν „Μέσον καθολικεύεσθαι.

Δεῖξις.

Δεῖξις.

Ἡ γὰρ αὐτὴ ἑκατέρωσε νοηθήσεται μία κοινὴ οὖσα (§. υδ'. σημ.) φύσις, συνωνύμως παρισταμένη (§. τί.). οὐδὲν οὖν ἑαυτοῦ διήρηται (§. χκζ'.). Εἷς ἄρα ἔσται ὁ Μέσος, καὶ συνάμα τοῖς ἄκροις τρεῖς ἐπὶ τοῦ συλλογισμοῦ οἱ πάντες, κατὰ τὸ δέον (§. χκή.). Ἄρα κτ.

Θεώρημα Η'.

§. χλζ'. „Ἐὰν ἐφ' ἑτέρας μὲν τῶν προκειμένων καθόλου, „ἐφ' ἑτέρας δὲ ὁ Μέσος κέηται ἐπὶ μέρους, οὐδὲν ἧττον ὁ συλλο„γισμὸς ὀρθῶς ἕξει.

Δεῖξις.

Τὰ γὰρ ἐπὶ μέρους ὑπὸ τὰ καθόλου ὑπαγόμενα, διὰ τοὺς κατὰ παντὸς, καὶ κατὰ μηδενὸς λόγους (§. χκδ'. χκέ.) ἐκείνοις καὶ συνεκληφθήσεται, ὡς ὅλοις μέρη. Κἂν οὖν ἐφ' ἑτέρας μὲν τῶν προκειμένων καθόλου ὁ Μέσος κέηται, ἐφ' ἑτέρας δὲ ἐπὶ μέρους, τούτου γε ταυτιζομένου ἐκείνῳ, ὁ αὐτὸς οἷον ὑποκείσεται ὅρος. Ταύτῃ δὲ κειμένῳ οἱ λοιποὶ δύο τὴν ἀπαιτουμένην συνεκτελέσουσι τῶν ὅρων τριάδα. (§. χκή.). Ἄρα κτ.

Θεώρημα Θ'.

§. χλή. „Ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν προκειμένων συλλεκτικῶς „τοῦ Μέσου κειμένου, ὁ συλλογισμὸς οὐ συσταθήσεται. Ἐπ' ἀμ„φοῖν δὲ, καὶ μάλα.

Δεῖξις.

Εἰ γὰρ ἐπὶ τῆς ἑτέρας συλλήβδην ἅμα πάντα σημαίνοι, (§. σκς'.) ἐπὶ δὲ τῆς ἑτέρας, ἤτοι κατὰ διανομὴν ἕκαστον, εἰ συνωνύμως τύχοι καθολικευόμενος (§. σί.), ἢ ἔντι καὶ μόνον τῶν καθ' ἕκαστα, ἐὰν ᾖ κατὰ μέρος (§. σκζ'.), ἡ τῶν ὅρων τετρὰς, παρὰ τὴν κατὰ τὸ σημαινόμενον τοῦ Μέσου διπλόην, παρέψεται ἀπαραιτήτως, ἢν ἡ τοῦ συλλογισμοῦ φύσις οὐδόλως προσίεται. (§. χκή.). Ἄρα τὸ Α'.

Ἐπ' ἀμφοῖν δὲ συλλεκτικῆς οὔσης τῆς τοῦ Μέσου δυνάμεως, τὸ ἄτοπον οὐ συμβαίνει. Ἄρα καὶ τὸ Β'.

Θεώρημα Ι'.

§. χλθ'. „Ἀτομικῶς τοῦ Μέσου νοουμένου ὑγιὴς ὁ συλλο„γισμὸς ἔσται.

Δεῖξις.

Δεῖξις.

Τὸ γὰρ ταύτῃ σημαινόμενον ὡρισμένως ἐν. (§. σί.). Οὐδὲν δὲ ἑαυτῷ διήρηται (§. χκζ'.), καὶ ἐδ' ἔτως ἡ τριὰς τῶν ὅρων (§. χκή.) ἀθετηθήσεται.

Θεώρημα. ΙΑ'.

§. χμ'. „Ὁ ὅρος ὁ μὴ καθόλε ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν προ„κειμένων, ἐκ ἂν ἐδ' ἐπ' αὐτῷ τῷ συναγομένῳ καθόλε „λαμβάνοιτο.

Δεῖξις.

Συζεύγνυται γὰρ τὰ ἄκρα ἡ διαζεύγνυται ἐν τῷ συμπεράσματι, (§. χλά.), ὡς ἄρα τῷ Μέσῳ ἐν ταῖς προκειμέναις (§. χλ'.) φθάσαντα συζευχθεῖσαι (§. χιθ'.), ἢ θάτερον μὲν τῷ Μέσῳ συζευχθεῖσαι, θάτερον δὲ αὐτῷ διαζευχθεῖσαι (§. χκ'.). Τῶν ἐν ἄκρων τῷ ἑτέρῳ ἐπὶ μέρες ληφθέντος ἐν ἑτέρα τῶν προκειμένων, τὸ λοιπὸν ὅσον ὑποσημαίνεται τῷ αὐτῷ ὅρῳ καθολικολομένῳ, ἀποκλειθὲν (Ἐξ ὑποθ.), ἔξω ἂν εἴη τῷ τῷ Μέσῳ ταυτίζεθαι συναπλόμενον, ἢ μὴ ταυτίζεθαι ἐκείνῳ διαζευγνύμενον. Ἀλλ' εἰ καθόλε ἐπὶ τῷ συμπεράσματος ὁ αὐτὸς ὅρος ὑποτεθείη, καὶ τὸ προσπαραληφθὲν ἤδη, συνάπλοιτ' ἂν τῷ ἑτέρῳ ἄκρῳ, ἢ ἐκείνῳ διαζευγνύοιτο, καίτοι μηδὲ συναφθεῖσαι τέτῳ πρότερον φθάσαν, μηδ' αὐτῷ ὅλως διαζευχθεῖσαι τῇ τῷ κοινῷ μεσιτεύσει, καθάπερ εἴρηται. Ἅλογον δὲ (§. χκς'.). Ἄρα κτ.

Θεώρημα ΙΒ.

§. χμά. „Ἐξ ἀμφοῖν καταφασκεσῶν τῶν προκειμένων, „ἀποφατικὸν ἔχ ἕπεται τὸ συναγόμενον.

Δεῖξις.

Ἐν γὰρ ταῖς προκειμέναις τὰ ἄκρα (Ἐξ ὑποθ.) συνάπλεται τῷ Μέσῳ, ἐν ἑτέρᾳ ἕτερον (§. χλ'.), ἵν' ἀλλήλοις αὐτὰ συναφθῇ ἐν τῷ συμπεράσματι (§. χλά.). Τὰ γὰρ τρίτῳ ταυτὰ καὶ ἀλλήλοις. (§. χιθ'.). Ὥτε καταφήσει τὸ συναγόμενον. Ἄρα κτ.

Θεώρημα ΙΓ'.

§. χμβ'. „Ἐξ ἀμφοῖν ἀποφασκεσῶν τῶν προκειμένων, „ἐδὲν ὑγιὲς ἐπιφέρεται.

Δεῖξις.

Δεῖξις.

Οὕτω γὰρ τῶν προκειμένων ἐχόντων ἑκάτερον τῶν ἄκρων ἐν ταῖς προκειμέναις (§. χλ΄.) τῇ Μέσῃ ἀποδείξεται, (ἐξ ὑποθ.) ταῦτ' ἄρα ἐπὶ τῆ συμπεράσματος (§. χλά.), ἅτ' ἂν συναφθεῖεν ἀλλήλοις ὁλόγως, ἅτ' ἀλλήλων ἀποζωχθεῖεν (§. χκά.). Ἄρα κτ.

Θεώρημα ΙΔ΄.

§. χμγ΄. „Τῆς ἑτέρας τῶν προκειμένων ἀποφασκέσης, ἀ„ποφατικὸν ἔσαι καὶ τὸ συναγόμενον· τετέσι τῷ ἀθενεστέρῳ „(ἢ φασὶν) ἕψεται μέρει.

Δεῖξις.

Τῶν γὰρ ἄκρων θάτερον μὲν συνῆπται τῷ Μέσῳ (§. χλ΄.) ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν προκειμένων ἐξ ἀναγκης καταφασκέσης (§. χμβ΄.), θάτερον δὲ τῇ Μέσῃ, ἐν θατέρᾳ ἀποφασκέσῃ (ἐξ ὑποθ.) διέζωκται. Τοιγαρῶν καὶ ἀλλήλων αὐτὰ διαζήσεται (χκ΄.) ἐν τῷ συμπεράσματι (§. χλά.). Ἄρα κτ.

Θεώρημα ΙΕ΄.

§. χμδ΄. „Ἐξ ἀμφοῖν ἐπὶ μέρες τῶν προκειμένων ἐδὲν ὀρ„θῶς συνάγεται.

Δεῖξις.

Ἤτοι γὰρ Α΄. ἄμφω καταφήσουσι, καὶ δὶς ἔτως ὁ Μέσος κείσεται ἐπὶ μέρες (§. χιέ.)· Ὅπερ ἐχ οἷοντε (χλέ.).

Ἢ Β΄. Ἀποφήσουσιν ἄμφω, καὶ ἐδὲν ἂν ὑγιὲς συναχθείη. (§. χμβ΄.).

Ἢ Γ΄. τῆς μείζονος καταφασκέσης, ἐν ἀποφατικῇ τῇ ἐλάσσονι, τὸ ἐπὶ μέρες κατ' ἐκείνιν (§. χιέ.) ἄκρον, ἐὰν μὲν κατηγορῆται ἐπὶ τῇ ἀποφατικῇ συμπεράσματος (§. χμγ΄.), καθόλε ἔσαι. (§. χιδ΄. χις΄.). Ὅπερ (§. χμ.) ἄτοπον. Ἐὰν δ' ὑποκέηται κατηγορηθήσεται δὴ τὸ ἄκρον τὸ ἐπὶ τῆς ἐλάσσονος, καὶ καθόλε τῆτο διὰ τὶιν ἀπόφασιν (§. χιδ΄. χις΄.) ἔσαι. Ἦν δ' αὐτὸ κατὰ τὴν ἐλάσσοια, ἤτοι ὑποκείμενον, καὶ ἐπὶ μέρες ἔσαν (ἐξ ὑποθ.), ἐπὶ μέρες (§. χις΄.)· καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ (§. χμ΄.) ἄτοπον. Ἢ γῶν κατηγορέμενον, καὶ ὁ Μέσος κατ' αὐτὴν ὡς μερικὴν (ἐξ ὑποθ.) ὑποκέοιτ' ἂν μερικῶς· (§. χις΄.). Ἀλλὰ γὰρ αὐτὸς καὶπὶ τῆς ἐν μέρει καταφασκέ-

σης

σης (ἐξ ὑποθ.) μείζονος, ἔκειτο ἐπὶ μέρους (§. χιέ.). Δὶς ἄρα ἐπὶ μέρους ὁ Μέσος, ὅπερ (§. χλέ.) ἀ θέμις.

Ἡ Δ'. Ἐν ἀποφατικῇ τῇ μείζονι, τῆς ἐλάσσονος ἐπὶ μέρους καταφασκούσης, καὶ τὸ ἐπ' αὐτῆς Μέσον κείσεται ἐπὶ μέρους (§. χιέ.)· τὸ δὲ, ἤτοι καὶ ἐπὶ τῆς μείζονος ὑποκείσεται, καὶ (§. χιϛ'.) μερικὸν ἔσαι, ἐπ' ἀμφοῖν, ὅπερ (§. χλέ.) ἄτοπον· Ἢ κατηγορηθήσεται, καὶ τὸ ἄκρον ἕτω, τὸ κατὰ τὴν μείζονα μερικὸν θήσεται (§. χιϛ'.). Μερικὸν θήσεται δὲ καὶ τὸ κατὰ τὴν ἐλάσσονα (§. χιέ.). Ἀμφότερα ἄρα ἐπὶ μέρους ἐν ταῖς προκειμέναις τὰ ἄκρα. Τὸ δ' ἔτοι συμπέρασμα ἀποφατικὸν διὰ τὴν ὑπόθεσιν (§. χμγ'.) συναχθήσεται, καὶ τὸ ἐν αὐτῷ κατηγορέμενον καθόλε ἐκτανθήσεται (§. χιϛ'.). Τὸ Ἄρα ἐν ταῖς προκειμέναις ἐπὶ μέρους, ἐν τῷ συμπεράματι ἔσαι καθόλε· ὅπερ ἀπείρηται (§. χμ'.).

Παρὰ δὲ τὰ τέτταρα ταῦτα ἕτερον ὑποθέσθαι ἀμήχανον. Ἄρα κτ.

Θεώρημα Ιϛ'.

§. χμέ. „Τῆς ἑτέρας τῶν προκειμένων ἐπὶ μέρους ὔσης, τη„λικῆτον εἶναι ἐπάναγκες καὶ τὸ συναγόμενον. Ὅπερ ἐςὶ, τῷ „χείρονι ἕπεσθαι.

Δεῖξις.

Εἰ μὴ γὰρ, ἔςω καθόλε τὸ συναγόμενον· καὶν τέτῳ καταφάσκοντι μὲν, θάτερον τῶν ἄκρων καθόλε, ὅπερ ὑπόκειται (§. χιγ'.)· ἀποφάσκοντι δὲ, ἑκάτερον (§. χιδ'.).

Ἀλλ' ε μὲν τὸ Α'. καταφήσασι δήπε καὶ αἱ προκείμεναι (§. χμγ'.). Ἡ δ' ἑτέρα τέτων (ἐξ ὑποθ.) ἐπὶ μέρους· Ἤτοι ἄρα ἡ μείζων, ἢ ἡ ἐλάσσων. Εἰ μὲν ἦν ἡ μείζων, ἄμφω τὼ ὅρω ἐπὶ μέρους ἐχέση (χιέ.), εἰκὸς τὸ ἐπὶ τῷ συμπεράσματος καθόλε ὑποτεθὲν ὑποκεῖσθαι, μὴ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἀλλ' ἐν τῇ ἐλάσσονι. Καὶ ταύτῃ δὲ καταφασκέσῃ, ὑποκείσεται μὲν αὐτὸ καθόλε γε ὄν, καθόλε γε ἔσῃ (§. χιγ'.), κατηγορηθήσεται δὲ τὸ Μέσον, καὶ μερικὸν θήσεται (§. αὐτ.) ἅμα. Ἦν δὲ τὸ Μέσον τῶτο, καὶν τῇ ἐπὶ μέρους (ἐξ ὑποθ.) μείζονι, ἐπὶ μέρους (§. χιέ.). Δὶς ἄρα τὸ Μέσον ἐπὶ μέρους. Ὅπερ (§. χλέ.) ἀχ οἷόντε. Εἰδ' ἔν ἡ ἐλάσσων εἴη ἐπὶ μέρους, τῇ αὐτῇ ἐφόδῳ ἀνατεθείσεται μὲν τὸ ἐν τῷ συμπεράσματι καθόλε ὑποκείμενον ἄκρον τῇ μείζονι, συναχθήσεται δὲ τὸ Μέσον ἐν ἀμφοῖν ἐπὶ μέρους, καὶ μείζονι, καὶ ἐλάσσονι. Οὐκ ἄρα τὸ Α'.

Εἰ

Εἰ δὲ δὴ Β΄. ἀποφάσκον ὑποτεθείη τὸ καθόλȣ συμπέρασμα, ἐν ἀμφοῖν τοῖς ἄκροις καθόλȣ (§. χιδ΄.), καὶ τὴν ἑτέραν τῶν προκειμένων ἀποφάσκειν ἐπάναγκες (§. χμα΄.). Ἐπεὶ δὲ (ἐξ ὑποθ.) καὶ μερικεύεσθαι, τῆς μὲν ἐπὶ μέρȣς καταφασκȣ́σης, τὸ ἐπὶ μέρȣς ἄκρον (§. χιέ.) καθολικευθήσεται ἐν τῷ συμπεράσματι, ὅπερ ἀπείρηται (§. χμ΄.)· τῆς δὲ καθόλȣ καταφασκȣ́σης, ὁ κατηγορȣ́μενος ὅρος, ἅτε δὴ ἐπὶ μέρȣς (§. χιγ΄.) δυνάμενος, ȣ̓κ ἂν εἴη τὸ ἄκρον, ὃ καθόλȣ ἐκτείνεται κατὰ τὸ συμπέρασμα (§. χμ΄.)· τὸ ἄρα Μέσον. Τὸ δὲ, ἤτοι ὑποκέοιτ᾽ ἂν ἐπὶ τῆς ἑτέρας, τῆς ἐν μέρει ἀποφάσκειν ὑποτεθείσης, καὶ μερικευόμενον κἀνταῦθα (§. χιϛ΄.), δὶς ἐπὶ μέρȣς ἂν εἴη, τὸ ἀδύνατον (§. χλέ.). Ἢ γȣ̃ν κατηγοροῖτο, καὶ τὸ ἐν μέρει κατ᾽ αὐτὴν ὑποκείμενον ἄκρον (§. χιϛ΄.), καθόλȣ ἐκτείνοιτ᾽ ἂν ἐν τῷ συμπεράσματι, τῷ καθόλȣ ἀποφάσκειν ὑποτεθέντι· Ὅπερ ἐπίσης ἄτοπον (§. χμ΄.). Οὐκ ἄρα ȣ̓δὲ τὸ Β΄.

Οὔτ᾽ ἄρα καταφατικῶς, ȣ̓τ᾽ ἀποφατικῶς ἂν ἐπαχθείη, ἐξ ἑτέρας ἐπὶ μέρȣς τῶν προκειμένων, καθόλȣ τὸ συναγόμενον.

Θεώρημα ΙΖ΄.

§. χμϛ΄. „Ἐὰν ἐκ τῆς διαφερȣ́σης τῶν ὅρων θέσεως, τὸ „κατὰ Συλλογισμὸν σχῆμα ληφθῇ, τέτταρα ἔσται τὰ Συλλο„γιστικὰ σχήματα.

Δεῖξις.

Τοσαῦτα γὰρ δὴ, ὁπόσοι, καθ᾽ ȣ̓ς οἱ ὅροι (ἐξ ὑποθ΄.) πρὸς ἀλλήλȣς ἔχȣσι διαταχθῆναι, οἱ τρόποι. Τετραχῶς δ᾽ ἂν οἱ ὅροι, τρεῖς ὄντες (§ χκη΄) διαταχθεῖεν, ἐκ τῆς τετραπλῆς τȣ̃ Μέσȣ ἐν ταῖς προκειμέναις θέσεως, (§. χϛ΄. χζ΄. χή. χθ΄.), ἄλλως δ᾽ ἂν ȣ̓δαμῶς. Οὐδὲ μὲν ȣ̓ν ȣ̓χὶ τοσαυταχῶς (§. χί.). Ἄρα κτ.

Θεώρημα ΙΗ΄.

§. χμζ΄. „Ἐὰν ἐκ τῆς κατὰ φύσιν προσηκȣ́σης τῶν ὅρων „θέσεως, τὸ τῶν συλλογισμῶν σχῆμα ληφθῇ, ἀτελῆ μὲν ἔσται „τῶν σχημάτων τὸ Β΄. καὶ τὸ Γ΄. ἀτελέστερον δὲ αὐτῶν ἔτι τὸ „Δ΄. τελεώτατον δὲ τὸ Α΄.

Δεῖξις.

Καὶ γὰρ ὁ Συλλογισμὸς δείκνυσί τι καθ᾽ ἑτέρȣ δι᾽ ἑτέρȣ (§. χιζ΄.). Καταφατικῶς μὲν τῷ κατὰ παντὸς προσερειδόμενος

λόγῳ (§. φξβ'. χκδ'.) Ἤτοι, τῆ ἥττονος ἄκρε ὡ τῷ συμπεράσματι κατηγορῶν, τὸ προκατηγορηθὲν ἤδη ἐν τῇ μείζονι μεῖζον κατὰ τῆ Μέσε, τῆ κατηγορηθέντος τῆ αὐτῆ ἐκείνε ἥττονος κατὰ τιὼ ἐλάσσονα. Ἀποφατικῶς δὲ, τῷ κατὰ μηδενὸς (§. φξβ'. χκέ.) ἐπισηριζόμενος· Τετέσι, τῆ ἥττονος ἄκρε ἐν τῷ συμπεράσματι ἀπάγων, τὸ προαπενεχθὲν ἤδη ἐν τῇ μείζονι μεῖζον ἀπὸ τῆ Μέσε, τῆ κατηγορηθέντος, τῆ αὐτῆ ἐκείνε ἥττονος κατὰ τιὼ ἐλάσσονα.

Α'. Οὖν ἐπὶ τῆ Β'. χήματος (§. χζ'.), τὸ μεῖζον ἄκρον ὑπόκειται τῷ Μέσῳ (δέον κατηγορεῖσθαι) ἐπὶ τῆς μείζονος.

Β'. Ἐπὶ τῆ Γ'. (§. χή·) τὸ Μέσον ὑπόκειται τῷ ἥττονι ἄκρῳ (δέον κατηγορεῖσθαι) ἐπὶ τῆς ἐλάσσονος.

Γ'. Ἐπὶ τῆ Δ'. (§. χθ'.) ἄμφω ταῦτα παρασυμβαίνει (δέον τ' ἀναντία).

Δ'. Ἐπὶ δὲ τῆ Α'. (§. χς'.) ἐπ' ἀκριβὲς σάζεται, ὥσπερ ἠξίωται (χκδ'. χκέ.).

Ἐὰν ἄρα ἐκ τῆς κατὰ φύσιν τῶν ὅρων θέσεως, τὸ τῶν συλλογισμῶν χῆμα κτ.

Θεώρημα ΙΘ'.

§. χμή. „Ἐὰν ἐκ τῆς ποσότητος καὶ ποιότητος ἅμα τῶν „προτάσεων, οἱ κατὰ τὲς συλλογισμὲς τρόποι (ἅς Συζυγίας „καλῆσι) ληφθῶσι, τῶν τεττάρων ἐπὶ ἑξήκοντα, ὁ πλείες ἔσονται ἀδ' ἐλάσσονες.

Δεῖξις.

Ἐκ γὰρ τῆ ποσῆ καὶ τῆ ποιῆ συναναπεκραμένων (§. υβ'.) εἴδη προτάσεων ἀναφύεται τέτταρα τοῖς προσδιορισμοῖς γνωριζόμενα, καὶ τοῖς φωνήεσιν ὑποδηλέμενα A, E, I, O. Καὶὰ δὴ ταῦτα τῶν ἐπὶ τὲ συλλογισμῆ τριῶν προτάσεων (§. χκθ'.), τῆς μείζονος ποικιλλομένης, τέτταρες ὡς ἐξ αὐτῆς ἀνακύψουσιν οἱ τρόποι. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἐλάσσονος διαφόρως ποσωθείσης τετραπλῶς αὖ τέτων τῶν ἐκ τῆς μείζονος τεττάρων ἕκασος, διακριθήσεται τρόπος. Ἐὰν δὲ, οἱ ὡς ἐκ τῶν προκειμένων ἕτως εἰς ἑκκαίδεκα πληθυνόμενοι τροποι, καὶ διὰ τετραπλῆ ὡσαύτως ἕτως ἐπιπολλαπλασιαθῶσι τῆ συμπεράσματος, δῆλον ὅτι τέτταρες ἐπὶ τοῖς ἑξήκοντα, οἱ πάντες ἀριθμηθήσονται. Ἄρα ἐκ τετραπλῆς μείζονος, διὰ τετραπλῆς ἐλάσσονος, ἐπὶ τετραπλῆ τῆ συμπεράσματος, ποσῆτε καὶ ποιῷ ποικιλλομένων, Συζυγίαι κτ.

Πίναξ

Πίναξ τῶν ΞΔ. Συζυγιῶν.

ΑΑΑ	⁂ ΕΑΑ	† ΙΑΑ	⁂ ΟΑΑ
* ΑΑΕ	ΕΑΕ	* ΙΑΕ	† ΟΑΕ
ΑΑΙ	⁂ ΕΑΙ	ΙΑΙ	⁂ ΟΑΙ
* ΑΑΟ	ΕΑΟ	* ΙΑΟ	ΟΑΟ
⁂ ΑΕΑ	⁂ ΕΕΑ	⁂ ΙΕΑ	⁂ ΟΕΑ
ΑΕΕ	⁂ ΕΕΕ	† ΙΕΕ	⁂ ΟΕΕ
⁂ ΑΕΙ	⁂ ΕΕΙ	⁂ ΙΕΙ	⁂ ΟΕΙ
⁂ ΑΕΟ	⁂ ΕΕΟ	∞ ΙΕΟ	⁂ ΟΕΟ
† ΑΙΑ	⁂ ΕΙΑ	⚌ ΙΙΑ	⚌ ΟΙΑ
* ΑΙΕ	† ΕΙΕ	⚌ ΙΙΕ	⚌ ΟΙΕ
ΑΙΙ	⁂ ΕΙΙ	⚌ ΙΙΙ	⚌ ΟΙΙ
* ΑΙΟ	ΕΙΟ	⚌ ΙΙΟ	⚌ ΟΙΟ
⁂ ΑΟΑ	⁂ ΕΟΑ	⚌ ΙΟΑ	⁂ ΟΟΑ
† ΑΟΕ	⁂ ΕΟΕ	⚌ ΙΟΕ	⁂ ΟΟΕ
⁂ ΑΟΙ	⁂ ΕΟΙ	⚌ ΙΟΙ	⁂ ΟΟΙ
ΑΟΟ	⁂ ΕΟΟ	⚌ ΙΟΟ	⁂ ΟΟΟ

Θεώρημα Κ'.

§. χμθ'. „Αἱ τοῖς τρισὶν ἀσερίσκοις *** ἐπισημειώμεναι ἐν „τῷ Πίνακι συζυγίαι, τὸν ἀριθμὸν ἑκκαίδεκα ὄσαι, τῆς τῶν „ἀσυλλογίστων τρόπων ἐκπίπτουσι τάξεως.

Δεῖξις.

Συλλογισμοὶ γὰρ προβάλλονται ὡς ἐκ δυεῖν ἀποφάσκουσῶν, ἀσυσάτους. (§. χμβ.).

Σχόλιον.

§. χν'. Ὅτι δὲ οἱ ἕτως ἔχοντες ἀσυλλόγιστοι εἰσὶ, δῆλον καὶ ἐκ τῶν ἑφεξῆς· Οἱ καὶ κατὰ τὸ Α'. χῆμα (§. χς'.), ἅτε δὴ τρανώτερον τῶν ἄλλων καὶ φυσικώτερον (§. χμζ.) ἐπιτηδεύμενοι, ὀδὲν ὅμως ὑγιὲς ἐπιφέρειν παρέχονται (1).

1.
E Οὐδὲν ζῶον λίθος.
E Οὐδὲν ξύλον ζῶον.
A Πᾶν ξύλον λίθος.

2.
E Οὐδὲν ζῶον ἄψυχον.
E Οὐδὲν βρέτας ζῶον.
E Οὐδὲν βρέτας ἄψυχον.

3.
E Οὐδεὶς κόραξ ἀετός.
E Οὐδὲν ἄπτερον κόραξ.
I Τὶ ἄπτερον ἀετός.

4.
E Οὐδὲν μέταλλον ζῶον.
E Οὐδεὶς ὄρνις μέταλλον.
O Οὐ πᾶς ὄρνις ζῶον.

5.
E Οὐδὲν ἄπνευν φωνεῖ.
O Οὐ πᾶν σῶμα ἄπνευν.
A Πᾶν σῶμα φωνεῖ.

6
E Οὐδεὶς λίθος νοεῖ.
O Οὐ πᾶσα ἐσία λίθος.
E Οὐδεμία ἐσία νοεῖ.

7
E Οὐδεὶς ἵππος δίπευν.
O Οὐ πᾶς ὄνος ἵππος.
I Τὶς ὄνος δίπευν.

8
E Οὐδεὶς κύκλος ἄποσος.
O Οὐ πᾶν σημεῖον κύκλος.
O Οὐ πᾶν σημεῖον ἄποσον.

O Οὐ

(1 Σημειωτέον ὡς ἐν ἄλλοις τισὶν ὅροις ἐνδέχεται ποτε καὶ ἐπὶ τέτων ὀρθὸν συμπέρασμα συναχθῆναι. Οἷον ἐπὶ τε ΕΕΕ. Οὐδεὶς ἵππος κύκλος. Οὐδεὶς ὄνος ἵππος. Οὐδεὶς ὄνος κύκλος. Τὸ γεμιὼ ἀκριβὲς τε Συλλογισμε ἀεί ποτε συνάγειν ἐθέλον τὸ ἀδιάπταιστον, ἀσυλλογίστως ἐλίγχει τὲς τρόπες, ἐφ' ὧν πρὸς ἀλήθειαν ἄλλοτε ἄλλως ἔχει τὸ συναγόμενον. „Διὰ τέτο δὲ καλέν„ται ταῦτα ἀσυλλόγιστα, διότι τῆς αὐ„τῆς πλοκῆς μενέσης, ἐνὸς δὲ ὅρε ἀμα„φθέντος, ποτὲ μὲν γίνεται ἀληθὲς τὸ „συμπέρασμα, ποτὲ δὲ ψεῦδές. (Ἀνώνυμ. ἐν τῇ Συνόψ. περὶ Συλλογ.).

9

Ο Οὐ πᾶν σῶμα λδυκόν.
Ε Οὐδεὶς νᾶς σῶμα.
Α Πᾶς νᾶς λδυκός.

10.

Ο Οὐ πᾶς κρειττων γειτων.
Ε Οὐδεὶς ἥττων κρειττων.
Ε Οὐδεὶς ἥττων γειτων.

11.

Ο Οὐ πᾶν λδυκὸν κύκνος.
Ε Οὐδεὶς κόραξ λδυκόν.
Ι Τὶς κόραξ κύκνος.

12.

Ο Οὐ πᾶς οἶνος λδυκός,
Ε Οὐδὲν γάλα οἶνος.
Ο Οὐ πᾶν γάλα λδυκόν.

13.

Ο Οὐ πᾶν φυτὸν δρύς.
Ο Οὐ πᾶν ἔμψυχον φυτόν.
Α Πᾶν ἔμψυχον δρύς.

14.

Ο Οὐ πᾶς ἄνθρωπος πένης.
Ο Οὐ πᾶν δίπεν ἄνθρωπος.
Ε Οὐδὲ δίπεν πένης.

15.

Ο Οὐ πᾶν λδυκὸν ἵππος.
Ο Οὐ πᾶν κρίνον λδυκόν.
Ι Τὶ κρίνον ἵππος.

16.

Ο Οὐ πᾶν δίπεν πτιωόν.
Ο Οὐ πᾶσα μῦα δίπεν.
Ο Οὐ πᾶσα μῦα πτιωόν.

Οὗς δήπου συλλογισμὸς, καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ χήματα διαταττομένων τῶν ὅρων, εἰς ἀσυλλογιςίαν ἐκτρεπομένης ἐ χαλεπόν ἐςὶ συνιδεῖν, ἐκ τῦ 1. τέτων ὡδίπως, καὶ εἰ κατὰ τὸ Β. τῶν χημάτων διατυπωθείη, ἄτοπα συμπεραίνοντος.

Ε Οὐδεὶς λίθος ζῶον.
Ε Οὐδὲ ξύλον ζῶον.
Α Πᾶν ξύλον λίθος.

Καὶ ἐκ τῦ 16. δὲ, εἰ κατὰ τὸ Γ. ὁμοίως.

Ο Οὐ πᾶν δίπεν πτιωόν.
Ο Οὐ πᾶν δίπεν μῦα.
Ο Οὐ πᾶσα μῦα πτιωόν.

Καὶ ἐξ ὁποιενδν τῶν πρετεθέντων, καθ' ὁποιονδν τῶν χημάτων διαμορφωθέντος. Ἀεὶ γὰρ ἡ διττὴ τῶν προκειμένων ἀπόφασις (§. χμβ, ἐφ' ὁτωδν χήματι, τιὶ τῦ συλλογισμῦ δύναμιν παρασινεῖτε καὶ περιτρέψει.

Θεώρημα ΚΑ'.

§. χνά. „Καὶ αἱ ταῖς παραλλήλοις δὲ = ἐξαιρέμεναι, δυω„καίδεκα τὸν ἀριθμὸν ἔσαι συζυγίαι, ἄχρηςοι εἰσί.

Δεῖξις.

Συλλογισμὸς γὰρ ὑπεμφαίνεσιν, ἐξ ἀμφοῖν ἐπὶ μέρος τῶν προκειμένων, ὃδὲν συμπεραίνοντας. (§. χμδ'.).

Σχόλιον.

§. χνβ'. Εἰσὶν ἓν καὶ κατ' αὐτὰς ψδδοσυλλογισμῶν τύποι, οἱ ἑφεξῆς.

1.

I Τὶς ἵππος λδκός.
I Τὶ τετράπεν ἵππος.
A Πᾶν τετράπεν λδκόν.

2.

I Τὶ λογικὸν ἄνθρωπος.
I Τὶ ζῶον λογικόν.
E Οὐδὲν ζῶον ἄνθρωπος.

3.

I Τὶ μέλαν ζῶον.
I Τὶς οἶνος μέλας.
I Τὶς οἶνος ζῶον.

4.

I Τὶ ἔμψυχον δίπεν.
I Τ'ς ὄρνις ἔμψυχος.
O Οὐ πᾶς ὄρνις δίπεν.

5.

I Τὶς κώνωψ ἵπταται.
O Οὐ πᾶς ἐλέφας κώνωψ.
A Πᾶς ἐλέφας ἵπταται.

6.

I Τ'ς λέων ὠρύεται.
O Οὐ πᾶν τετράπεν λέων.
E Οὐδὲν τετράπεν ὠρύεται.

7.

I Τὶς κύων ὑλακτεῖ.
O Οὐ πᾶς ἰχθὺς κύων.
I Τὶς ἰχθὺς ὑλακτεῖ.

8.

I Τὶς πένης ἄνθρωπος.
O Οὐ πᾶς βασιλεὺς πένης.
O Οὐ πᾶς βασιλεὺς ἄνθρωπος.

9.

O Οὐ πᾶς ἄνθρωπ. φιλοσοφεῖ.
I Τὶ ζῶον ἄνθρωπος.
A Πᾶν ζῶον φιλοσοφεῖ.

10.

O Οὐ πᾶς λίθος ἀδάμας.
I Τὶ σῶμα λίθος.
E Οὐδὲν σῶμα ἀδάμας.

11.

O Οὐ πᾶς ὄρνις λδκός.
I Τ'ς κόραξ ὄρνις.
I Τὶς κόραξ λδκός.

12.

O Οὐ πᾶσα ἐσία λογική.
I Τ'ς ἄνθρωπος ἐσία.
O Οὐ πᾶς ἄνθρωπος λογικός.

Τέτρες καὶν τοῖς λοιποῖς τῶν χημάτων προσβασανίσας, ἐδὲν μᾶλλον ἀνυσιμωτέρες ἁρήσεις τυγχάνοντας.

Θεώρημα ΚΒ'.

§. χνγ'. „Ἀσυντελεῖς δὲ καὶ αἱ συζυγίαι αἱ τοῖς ** παρα„σημαινόμεναι, τὸν ἀριθμὸν καὶ αὐταὶ δυωκαίδεκα.

Δεῖξις.

Δεῖξις.

Σύμβολα γὰρ εἰσὶ Συλλογισμῶν ἀσυχάτων, ὧν τῆς ἑτέρας τῶν προκειμένων ἀποφατικὸν ἐξὶ τὸ συναγόμενον (§. χμγ΄.).

Σχόλιον.

§. χνδ΄. Κείθωσαν δὲ καὶ τέτων δείγματα οἱ ἐφεξῆς.

1.
A Πᾶς κύκνος λευκός.
E Οὐδεὶς κόραξ κύκνος.
A Πᾶς κόραξ λευκός.

2.
A Πᾶν ἀγαθὸν ἐφετόν.
E Οὐδὲν κακὸν ἀγαθόν.
I Τὶ κακὸν ἐφετόν.

3.
A Πᾶσα γραῦς λιῶ νέα.
O Οὐ πᾶσα γυνὴ γραῦς.
A Πᾶσα γυνὴ λιῶ νέα.

4.
A Πᾶς φειδωλὸς ἄφρων.
O Οὐ πᾶς συνετὸς φειδωλός.
I Τὶς συνετὸς ἄφρων.

5.
E Οὐδὲν γελαστικὸν ἄλογον.
A Πᾶς ἄνθρωπος γελαστικόν.
A Πᾶς ἄνθρωπος ἄλογον.

6.
E Οὐδεὶς ἄνθρωπος τετράπεν.
A Πᾶν λογικὸν ἄνθρωπος.
I Τὶ λογικὸν τετράπεν.

7.
E Οὐδὲν ζῶον ἀθάνατον.
I Τὶς ἐσία ζῶον.
A Πᾶσα ἐσία ἀθάνατος.

8.
E Οὐδεὶς ἵππος λίθος.
I Τὶ ζῶον ἵππος.
I Τὶ ζῶον λίθος.

9.
I Τὶς ἄνθρωπος λαλεῖ.
E Οὐδεὶς λίθος ἄνθρωπος.
A Πᾶς λίθος λαλεῖ.

10.
I Τὶ ζῶον καθεύδει.
E Οὐδὲν ἄψυχον ζῶον.
I Τὶ ἄψυχον καθεύδει.

11.
O Οὐ πᾶν ζῶον ἑρπετόν.
A Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον.
A Πᾶς ἄνθρωπος ἑρπετόν.

12.
O Οὐ πᾶν ζῶον πτιλωόν.
A Πᾶς ταῦρος ζῶον.
I Τὶς ταῦρος πτιλωόν.

Θεώρημα ΚΓ΄.

§. χνέ. „Καὶ αἷς δὲ τὸ † ἐπικεχάρακται, ἐξ ἀριθμέμεναι, ἐκ ἀσφαλεῖς.

Δεῖξις.

Οἱ γὰρ ὑπὸ τέτων δηλέμενοι Συλλογισμοὶ, οὐ ἐπὶ μέρες τῇ προκειμένῃ, καθόλε συνάγεσιν, ὅπερ ὁ θέμις. (§. χμέ.).

Σχόλιον.

§. χνέ. Ψευδοσυλλογισμοὶ δὲ καὶ κατὰ τὰς τοιάσδε τῶν συζυγιῶν οἱ ἑξῆς.

1.

Α Πᾶσα κορώνη ἄχολος.
Ι Τὶ πτηνὸν κορώνη.
Α Πᾶν πτηνὸν ἄχολον.

2.

Α Πᾶς μὴ ἔλλην βάρβαρος.
Ο Οὐ πᾶς ἄνθρωπος μὴ ἔλλην.
Ε Οὐδεὶς ἄνθρωπος βάρβαρος.

3.

Ε Οὐδὲν σῶμα αὐτοκίνητον.
Ι Τὶς οὐσία σῶμα.
Ε Οὐδεμία οὐσία αὐτοκίνητος.

4.

Ι Τὶ ζῶον λευκόν.
Α Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον.
Α Πᾶς ἄνθρωπος λευκός.

5.

Ι Τὶς ἄνθρωπος ὄρνις.
Ε Οὐδεμία ὄρνις ἄνθρωπος.
Ε Οὐδεμία ὄρνις ὄρνις.

6.

Ο Οὐ πᾶς ἵππος λευκός.
Α Πᾶν χρεμετιστικὸν ἵππος.
Ε Οὐδὲν χρεμετιστικὸν λευκόν.

Θεώρημα ΚΔ'.

§. χνζ. „Καὶ ὅσαι διὰ τῆ * παραγραφολαι, ἐξ ὡσαύτως.

Δεῖξις.

Τύποι γάρ εἰσὶ συλλογισμῶν, οἷς ἐκ καταφασκεσῶν τῶν προκειμένων, ἀποφατικὸν ἐστὶ τὸ συναγόμενον. Ὅπερ ἔχομεν (§. χμα.).

Σχόλιον.

§. χνή. Τοιῆτοι οἱ ἐκτιθέμενοι ἐχομένως.

1.

Α Πᾶν μέταλλον βαρύ.
Α Πᾶς χρυσὸς μέταλλον.
Ε Οὐδεὶς χρυσὸς βαρύ.

2.

Α Πᾶν ζῶον ἔμψυχον.
Α Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον.
Ο Οὐ πᾶς ἄνθρωπος ἔμψυχος.

3.

Α Πᾶς γὸς ἔχει πατέρα.
Ι Τὶς ἄνθρωπος ἐστὶν γὸς.
Ε Οὐδεὶς ἄνθρωπ. ἔχει πατέρα.

4.

Α Πᾶν μέτρον ἄριστον.
Ι Τὶ καθῆκον ἐστὶ μέτρον.
Ο Οὐ πᾶν καθῆκον ἄριστον.

5.

Ι Τὶς ἄνθρωπος φιλοκερδής.
Α Πᾶς ἔμπορος ἄνθρωπος.
Ε Οὐδεὶς ἔμπορος φιλοκερδής.

6.

Ι Τὶ ὑγρὸν ἐστὶ λευκόν.
Α Πᾶν γάλα ἐστὶν ὑγρόν.
Ο Οὐ πᾶν γάλα ἐστὶ λευκόν.

Θεώ-

Θεώρημα ΚΕ'.

§. χνθ'. „Καὶ ἡ χαρακτηριζομένη συζυγία τῷ ∾

Δεῖξις.

Συλλογισμὸν γὰρ παρίςησιν, ὃ κατὰ τὸ συμπέρασμα καθόλȣ κεῖται, ὁ ἐν μέρει ἐπὶ τῆς ἑτέρας τῶν προκειμένων προληφθεὶς ὅρος· Ὅπερ ἄτοπον. (§. χμ'.).

Σχόλιον.

§. χξ'. Τοιός δε ὁ ἐφεξῆς. Ι Τὶ ζῶον ȣ̓σία.
Ε Οὐδεὶς λίθος ζῶον.
Ο Οὐ πᾶς λίθος ȣ̓σία.

Θεώρημα Κς'.

§. χξα'. Καὶ ἡ παρασημειȣμένη διὰ τȣ̃ ✣.

Δεῖξις.

Ὁ γὰρ κατ' αὐτὴν Συλλογισμὸς ἐπὶ μέρȣς συνάγων, ἐνὸν καθόλȣ, αλυσιτελὴς δεόντως ἐλέγχεται.

§. χξβ'. Περιττὸς γὰρ τῷ ὄντι ο Α Πᾶς ἄνθρωπος λογικός.
Ε Οὐδεὶς λίθος ἄνθρωπος.
Ο Οὐ πᾶς λίθος λογικός.

ἐνὸν ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ προκειμένων συναγαγεῖν Ε. Οὐδεὶς λίθος λογικός.

Σχόλιον Καθόλȣ.

§. χξγ'. Τῶν κατὰ τὰ ἐκτεθέντα Θεωρήματα τȣ̃ ὀρθȣ̃ παράγεσθαι λόγȣ ἀποδεδειγμένων συζυγιῶν, αἱ μὲν ἑνὸς ἕνεκα καὶ μόνȣ ἀτόπου, αἱ δὲ καὶ πλειόνων παραγραπτέαι εἰσὶν, αἱ καὶ μᾶλλον ȣ̓σαι ἀδόκιμοι. Οἷον τῶν διὰ τȣ̃ Κ Θεωρ. τοῖς *** παρασεσημασμένων, ἡ μὲν ΕΕΕ συζυγία τῷ ΙΓ προσέκρȣε Θεωρήματι, ἡ δὲ ΟΟΑ, παρ' αὐτὸ ἐκεῖνο, καὶ κατὰ τȣ̃ ΙΕ ἡμάρτανε. Καὶ δὴ, καὶ κατὰ τȣ̃ ΙΔ. Καὶ κατὰ τȣ̃ Ις'. Οὕτω πολλαχῇ αὕτη διέςραπται, καὶ τῶν ἄλλων ȣ̓κ ὀλίγαι, ὡς ἂν συνιδεῖν παντὶ τῷ ἐπιςήσαντι ῥᾴδιον.

Θεώρημα ΚΖ'.

§. χξδ'. „Δοκίμωντε καὶ ὀρθῶς ἐχόντων ἐγκρίνονται συλ„λογισμῶν συζυγίαι, δέκα αἱ πᾶσαι, αἱ μηδενὶ σημείῳ ἐπὶ τȣ̃ „Πίνακος παρασημαινόμεναι.

Δεῖξις.

Τῶν γὰρ τεττάρων ἐπὶ ἑξήκοντα (§. χμη'.) ἐκκαίδεκα μὲν διὰ τȣ̃ Κ. ὑπεξῄρηνται Θεωρήματος. Δυωκαίδεκα δὲ, διὰ τȣ̃ ΚΑ.

Δυωκαίδεκα δὲ διὰ τȣ̃ ΚΒ. Ἓξ δὲ, διὰ τȣ̃ ΚΓ. Ἓξ δὲ, διὰ τȣ̃ ΚΔ. Μία δὲ, διὰ τȣ̃ ΚΕ. Καὶ ἔτι μία, διὰ τȣ̃ Κϛ. Αἱ πᾶσαι τέτταρες ἐπὶ ταῖς πεντήκοντα. Ἄρα κτ.

Σχόλιον.

§. χξέ. Δοκίμων τε ἄρα, καὶ ὀρθῶς συνάγειν δυναμένων Συλλογισμῶν Συζυγίαι, εἰσὶν αἱ ἑξῆς. ΑΑΑ. ΑΑΙ. ΑΕΕ. ΑΙΙ. ΑΟΟ. ΕΑΕ. ΕΑΟ. ΕΙΟ. ΙΑΙ. ΟΑΟ. Οἱ γὰρ κατ' αὐτὰς Συλλογισμοὶ, ȣ̓τε ἐκ δυεῖν ἀποφατικῶν συνίϛανται προκειμένων· ȣ̓τε μὴν ἐξ ἀμφοῖν ἐπὶ μέρȣς. Καὶ τῇ χείρονι δὲ τῶν ἐν αὐτοῖς ἡγȣμένων ἕπεται τὸ συναγόμενον. Καὶ ȣ̓δ' ἀπόφασιν ἐκ καταφάσεως ἐπιφέρειν ἐπείγονται· ȣ̓δέτῳ ἄλλῳ ἐνέχονται τῶν ὅσα τὴν τȣ̃ Συλλογισμȣ̃ διαϛρέφειν οἶδε καὶ διαλυμαίνεσθαι φύσιν. Πλὴν εἰ μήτις καὶ τȣ́των τὰς δύο ὑπεξέλοιτο ΑΑΙ καὶ ΕΑΟ. ὡς ἄρα καὶ ταύτας, κατὰ τὴν ἐσχάτην τῶν ἀποδοκιμασθεισῶν ΑΕΟ (§. χξά. χξβ'.) ἀσυϛάτȣς μὲν ȣ̓δαμῶς, ἀσυντελεῖς δὲ καὶ περιττὰς ȣ̓σας· τȣ̃ Συλλογισμȣ̃, ἔνθα τὸ καθόλȣ πάρεϛι, μάτην τὸ ἐν μέρει συνάγοντος.

Περὶ τῶν ἰδίᾳ ἑνὶ ἑκάϛῳ Συλλογιϛικῷ Σχήματι προσανηκόντων Θεωρήματα.

ΟΡΟΙ.

§. χξϛ'.

Συλλογισμὸς Κατάλληλος ἐϛὶν, ἐν ᾧ, κατηγορεῖται μὲν τȣ̃ ἐλάσσονος τὸ μεῖζον ἄκρον (ἢ γȣ̃ν τὸ ἴσον καὶ ἀντίϛροφον.) ἐν τῷ Συμπεράσματι, συνεπιπλέκεται δὲ τὸ μὲν μεῖζον τῷ Μέσῳ ἐπὶ τῆς μείζονος τῶν προκειμένων, τὸ δ' ἔλαττον τῷ αὐτῷ Μέσῳ, ἐπὶ τῆς ἐλάσσονος. (§. φξ'.).

§. χξζ'. Ἀκατάλληλος δὲ, ὁ τὴν ῥηθεῖσαν τῶν ὅρων τάξιν ἀθετῶν, καὶ τὸ μὲν μεῖζον τῶν ἄκρων φέρων ἐπὶ τῆς ἐλάσσονος, τὸ δ' ἔλαττον ἐπὶ τῆς μείζονος.

Θεώρημα Α.

§. χξή. „Παντὸς Συλλογισμȣ̃ καταλλήλως ἐν Σχήματι „πρώτῳ διαμορφȣμένȣ, τὴν ἐλάσσονα δεῖν εἶναι ἀεὶ καταφά„σκȣσαν.

Δεῖξις.

Δεῖξις.

Ἐν γὰρ τῷ τοιούτῳ Συλλογισμῷ (§. χϛ'. χξϛ'.) κατηγορεῖται τὸ μεῖζον ἄκρον ἐπὶ τῆς μείζονος τοῦ Μέσου ὑποκειμένου. Ἐαν δὲ ἡ ἐλάσσων ἀποφάσκῃ, καταφασκόσης ἐξ ἀνάγκης ἐκείνης (§ χμβ'.), μεροκόσιοιτ' ἂν τὸ μεῖζον τῶν ἄκρων ἐν αὐτῇ (§. χιγ'. χιέ.). Συναποφάσκοντος δὲ τῇ Ἐλάσσονι καὶ τοῦ συμπεράσματος (§. χμγ'.), καθολικόσιοιτ' ἂν τὸ ἐπ' αὐτῷ μεῖζον ἄκρον (§. χιδ'. χις'.)· ταύτῃ δέτοι ὁ μὴ καθόλου ἐν ταῖς προκειμέναις ταχθεὶς, καθόλου ἂν κέοιτο ἐπὶ τοῦ συμπεράσματος ὅρος. Ὅπερ (§. χμ'.) ἄτοπον. Ἄρα κτλ.

Πόρισμα.

§. χξθ'. Τῶν ἄρα εἰς ὀρθὸν συναγωγὴν ὑπολελειμμένων δέκα (§. χξέ.) Συζυγιῶν, δύο τοῦ πρώτου Σχήματος ἀποκρύπτεον, τήν τε ΑΕΕ, καὶ τὴν ΑΟΟ. ὡς τὴν ἐλάσσονα ἀποφατικὴν προϊχομένας.

Α Πᾶς ἄνθρωπος οὐσία.	Α Πᾶς ἄνθρωπος οὐσία.
Ε Οὐδεὶς λίθος ἄνθρωπος.	Ο Οὐ πᾶν ζῶον ἄνθρωπος.
Ε Οὐδεὶς λίθος οὐσία.	Ο Οὐ πᾶν ζῶον οὐσία.

Σχόλιον.

§. χό. Ἐπικριτέον δ' εἶπε τύχοι τὴν ἀορισταίνουσαν ἐλάσσονα, τὰ τῆς ἀποφάσεως ὑποκρινομένην. οἷον ἐπὶ τοῦ ἑξῆς·

Πᾶν τὸ μὴ καθῆκον ψεκτόν.
Τὸ δ' ὐ πολέμῳ λειποτακτεῖν οὐ καθῆκον.
Ψεκτὸν ἄρα.

Ἡ γὰρ Ἐλάσσων ἐνταῦθα σχήματι μόνον ἀποφάσκουσα, τῷ ὄντι ἀόριστος οὖσα ἐστί. Δῆλον δὲ ἐκ τοῦ Μέσου, ὅπερ ἴδιον τὸ μὴ καθῆκον. τοῦτο γὰρ αὐτὸ ἀορίστως ἔδει κατηγορηθῆναι ἐν τῇ ἐλάσσονι, ἥπερ ὑποκείμενον ἴδιον καὶ ἐν τῇ μείζονι.

Θεώρημα Β'.

§. χοά. „Παντὸς Συλλογισμοῦ Καταλήλου ἐν Α. Σχήματι ἡ μείζων καθόλου.

Δεῖξις.

Εἰ μὴ γὰρ, μερικὴ δ' εἴη, τὸ ἐν αὐτῇ Μέσον, ἅτε ὑποκείμενον (§. χϛ'.), κέοιτ' ἂν ἐπὶ μέρους (§. χιέ. χις'.). Ἐπὶ μέρους δ' ἂν ἔχοι καὶ τὴν ἐλάσσονος τὸ αὐτὸ καταφασκόσης (§ χξή)

(§. χξή.) κατηγορέμενον (§. χς΄. χιγ΄. χιέ.). Ὅπερ (§. χλέ.) ἄτοπον. Ἄρα κτ.

Πόρισμα.

§. χοβ΄. Τῶν ἄρα διὰ συλλογίσεων Συζυγιῶν (§. χξέ.) αἱ ἀπὸ μείζονος ἐπὶ μέρος, τῷ Α. ἀπελαυνόντων χήματος. Οἷαι αἱ ΙΑΙ, καὶ ΟΑΟ.

Ι Τὶ ζῶον ἄλογον.	Ο Οὐ πᾶν ζῶον λογικόν.
Α Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον.	Α Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον.
Ι Τὶς ἄνθρωπος ἄλογον.	Ο Οὐ πᾶς ἄνθρωπος λογικός.

Θεώρημα Γ΄.

§. χογ΄. „Συναγομένε καταλήλως ἐν Α. Σχήματι, καθόλε „ἀποφατικῶς, ἀποφήσει μὲν ἡ μείζων, καταφήσει δὲ „ἡ ἐλάσσων, ἄμφω καθόλε.

Δεῖξις.

Δεῖ γὰρ δὴ τῷ Συμπεράσματι συγκαθολικόεσθαι τὰς προκειμένας (§. χμέ.), καὶ τότῳ τιὼ ἑτέραν συναποφάσκειν (§. χμα.). Ἡ δὲ, ἐκ ἂν γένοιτο ἡ ἐλάσσων (§. χξή.). Ἄρα συναγομ. κτ.

Θεώρημα Δ΄.

§. χοδ΄. „Συναγομένε καταλήλως ἐπὶ τῷ Α. Σχήματος, „καταφατικῶς, καὶ ἐπὶ μέρος, ἄμφω αἱ προκείμεναι κατα„φήσεσιν. Ἀλλ' ἡ μὲν μείζων καθόλε, ἡ δ' ἐλάσσων ἐπὶ μέρος.

Δεῖξις.

Τῷ γάρ τοι συμπεράσματι συγκαταφάσκειν ἐπάναγκες καὶ τὰς προκειμένας (§. χμγ΄.). Δεῖ δὲ καὶ τότων ἕναν τιὼ μείζω καθόλε (§. χοά.). Εἰκὸς δὲ καὶ τιὼ ἐλάττω μερικόεσθαι. Τὸ γὰρ ἐν τῷ Συμπεράσματι ὑποκείμενον, μερικόμενον (ἐξ ὑποθ.) μερικόμενον (§. χιέ. χις΄.), τῷτ' αὐτὸ ὑποκεῖσθαι δέον καὶν τῇ ἐλάσσονι, τῷ Συλλογισμῷ καταλήλυτε ὄντος (§. χξς΄.), καὶ πρωτοχήμονος (§. χς΄.). Ὥσε καὶ αὐτὴ, ὡς ἐν μέρει τὸ ὑποκείμενον ἔχεσα (§. χιέ. χις΄.), μερικὴ ἔσαι. Ἄρα κτ.

Σχόλιον.

§. χοέ. Σημειωτέον ὅτι καὶ ἐν ἐλάσσονι καθόλε καταφασκόσῃ, οὐδὲν ἦτον ὑγιῶς συνάγειν ἐξέσαι ἐν καταφάσει τὸ ἐπὶ μέρος. Οὐδὲν γὰρ ἄτοπον τῷ καθόλε συμπεράσματος τὸ μερικὸν

ρικὸν ἀντικαταςῆσαι, τῆς ὑπαλλήλȣ εὐλόγως ἐφεπομένης (§. φιϛ'.). Εἰ μὴ ὅτι φρȣ̃δον εἶναι δόξειε τὸ τοιȣ̃το, καὶ ȣ̓κ ἔξω τȣ̃ ταπεινȣ̃ ἀκόλȣς, τὸ τȣ̃ ἔπȣς, αἰτίζειν· ἐξὸν ἄορας ἔχειν ἠδὲ λέβητας. Ἔνθεντοι.

Πόρισμα.

§. χοϛ'. Τὴν ΑΑΙ Συζυγίαν ȣ̓κ ἀπεικότως τῶν τȣ̃ Α. Σχήματος περιγράφȣσι.

Α Πᾶν ζῶον ȣ̓σία.
Α Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον.
Ι Τὶς ἄνθρωπος ȣ̓σία.

Ἐνὸν εὐλόγως συναγαγεῖν ἐκ τῶν τεθέντων.

Α Πᾶς ἄνθρωπος ȣ̓σία.

Θεώρημα Ε'.

§. χοζ'. „Συναγομένȣ καταλλήλως ἐπὶ τȣ̃ Α. Σχήματος, „ἀποφατικῶς τε ϗ ἐπὶ μέρȣς, ἀποφήσει μὲν ἡ μείζων καθόλȣ, „καταφήσει δὲ ἡ ἐλάσσων ἐπὶ μέρȣς.

Δεῖξις.

Συναποφήσει γὰρ δὴ τῷ συμπεράσματι, ἡ ἑτέρα τῶν προκειμένων (§. χμά.). Ἡ δὲ, ȣ̓κ ἂν εἴη ἡ ἐλάσσων (§. χξή.). Ἡ ἄρα μείζων. Ἡ δ' αὐτὴ καὶ καθόλȣ ἔςαι (§. χοά.) Ἄρα τὸ Α.

Ἀποφασκȣ́σης δὲ κατὰ τὸ Α. τῆς μείζονος, ἡ ἐλάσσων δήπȣ καταφήσει (§. χμβ'.). Ἔςαι δὲ καὶ ἐπὶ μέρȣς. Τὸ γὰρ ἐν τῷ συμπεράσματι ὑποκείμενον, μερικευομένῳ (ἐξ ὑποθ.) μερικευόμενον (§. χιέ. χιϛ'.), τȣ̃τ' αὐτὸ ὑποκεῖσθαι δέον κἀν τῇ ἐλάσσονι, τȣ̃ Συλλογισμȣ̃ καταλλήλȣτε ὄντος (§. χξϛ'.) καὶ πρωτοσχήμονος (§. χϛ'.)· ὅθεν καὶ αὐτὴ, ὡς ἐν μέρει τὸ ὑποκείμενον ἔχȣσα (§. χιέ. χιϛ'.), μερικὴ ἔςαι. Συναγομένȣ ἄρα κτ.

Σχόλιον.

§. χοή. Τὰ δ' αὐτὰ κἀνταῦθα τοῖς ἀνωτέρω (§. χοέ.) σεσημειώσθω, πλὴν ὡς ἐννοεῖσθαι εἰκὸς ἐπὶ τῆς ἀποφάσεως.

Πόρισμα.

§. χοθ'. Ἔκφυλος ἄρα, καὶ τȣ̃ Α. Σχήματος ἀλλοτρία, ἡ Συζυγία ΕΑΟ.

Ε Οὐδεὶς

Ε Οὐδεὶς λίθος ἔμψυχος.
Α Πᾶς ἀδάμας λίθος.
Ο Οὐ πᾶς ἀδάμας ἔμψυχος.

Περιτλὴ γὰρ, τῆς ΕΑΕ, τελεώτερον ὑπεργάσης.

Θεώρημα ς'.

§. χπ'. „Τῶν δέκα ἀχρήσωντε καὶ ἀσυλλογίστων Συζυ-„γιῶν (§. χξέ.), τέτταρες αἱ πᾶσαι καταληλων πρωτοχημό-„νων Συλλογισμῶν εἰσὶν ἐκφαντορικαὶ, παντῶν εἶδος προτά-„σεως, κατάτε ποσὸν καὶ ποιὸν σωάγειν οἷωντε ὄντων.

Δεῖξις.

Ἀπόβλητοι γὰρ τῶν δέκα αἱ δύω ΑΕΕ, καὶ ΑΟΟ. (§. χξή. χξϑ'.). Καὶ ἕτεραι δύω ΙΑΙ, καὶ ΟΑΟ (§. χοά. χοβ'.). Καὶ ἔτι μία, ΑΑΙ (§. χοέ. χος'.). Καὶ τελευτῶσα ἡ ΕΑΟ (§. χοή. χοϑ'.), αἱ πᾶσαι ἕξ. Ὑπολείπονται ἄρα τέτταρες. ΑΑΑ. ΕΑΕ. ΑΙΙ. ΕΙΟ. ὧν ἡ μὲν σωάγει Α, ἡ δὲ Ε, ἡ δὲ Ι, ἡ δὲ Ο. Ἄρα κλ.

Σχόλιον Α.

§. χπά. Τῶν δὲ δὴ ἐγκριθεισῶν τετωνὶ τεττάρων, φωνὰς Συμβολικὰς ἔθεντο τὰς ἐφεξῆς, ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΘΕΑΣΕ. ΣΑΝΙΔΙ. ΤΕΧΝΙΚΟΣ. ἐν αἷς, κατὰ συλλαβὰς τὰ δηλωτικὰ τῶν προτάσεων φωνέντα, πρόκειται ἰδεῖν ἐμφιλοχωρῆντα καθ' ἅστε οἱ ἐπὶ τῇ Α. Σχήματος Συλλογισμοὶ ἄρισα φιλοτεχνῆνται (1).

1. γρΑμ

(1) Τοῖς δὴ τέτταρσι τούτοις, καὶ δύο ἔτι ὁ Λειβνίτιος (ὡ Ἀνακρίσ. τῆ περὶ Νῆ Βιβλ. Δ'. Κεφ. ΙΖ'. §. 4.) προσέθησι τρόπας· ἤτοι δὲ εἰσὶν οἱ ἀπὸ τῶν δύο καθόλε συναγόντων, ὧ μέρει καθ' ὑπαλληλίαν συμπεραίνοντες, ἀπὸ μὲν τῆ Α, τὸ Ι. Ἀπὸ δὲ τῆ Ε, τὸ Ο. Οὐδὲ γὰρ ἐπάναγκες (φησὶ) τιὼ τῶν ὑπαλλήλων δεικνύειν συνέπεσαν, καί τοι δυνατὸν διὰ τῶν ταυτολογκσῶν, ἕτω· Πᾶν Α ἐστὶ Γ. Τὶ Α ἐσὶν Α. Τὶ Α ἐστὶ Γ. Καὶ ὡσαύτως ἐδὲν Α ἐστὶ Γ. Τὶ Α ἐσὶν Α. Οὐ πᾶν Α ἐστὶ Γ. Τοιγαρῶν ἀπὸ ΓΡΑΜΜΑΤΑ καὶ ΘΕΑΣΕ οἱ ῥηθέντες δύο τρόποι διὰ τῆς ὑπαλληλίας γεννῶνται. Ἡ δὲ ὑπαλληλία αὐτὴ ἀποδείκνυται διὰ τῶν λοιπῶν δύο τρόπων τῆ αὐτῆ σχήματος ΣΑΝΙΔΙ, καὶ ΤΕΧΝΙΚΟΣ. Καὶ γίνονται ἅπτως οἱ πάντες καταλληλοι τῆ πρώτε Σχήματος τρόποι ἕξ. Ἀλλὰ γὰρ ἡμῖν μικρὸν ἀνωτέρω οἱ τοιοίδε συλλογισμοὶ ὡς περιτλῶς ἔχοντες ἀπελήλανται (§. χοέ. χος'. καὶ §. χή. χοϑ'.)

1.

γρΑμ Πᾶν αἰθηλικὸν ζῶον.
μΑ Πᾶς ἵππος αἰθητικόν.
τΑ Πᾶς ἵππος ζῶον.

2.

ϑΕ Οὐδεὶς ἵππος δίπεν.
Α Πᾶν χρεμελιστικὸν ἵππος.
σΕ Οὐδὲν χρεμελιστικὸν δίπεν.

3.

σΑ Πᾶς ἄνθρωπος γελαστικός.
νΙ Τὶ ζῶον ἄνθρωπος.
δΙ Τὶ ζῶον γελαστικόν.

4.

ϑΕχ Οὐδεὶς λίθος ζῶον.
νΙ Τὶς οὐσία λίθος.
κΟs Οὐ πᾶσα οὐσία ζῶον.

Σχόλιον Β.

§. χπβ'. Σωίζανται δὲ ἢ Συλλογισμοὶ καθ' ἕκαστα, ἢ Ἐκθετικοὶ λεγόμενοι πρωτοχήμονες, οἱ μὲν καταφατικοὶ· οἷον,

Ὁ Φύσας Ἀριστοτέλιω ἰατρὸς ἰῷ.
Νικόμαχος δ' ἰῷ ὁ Φύσας Ἀριστοτέλιω.
Νικόμαχος ἰατρὸς ἰῷ.

Οἱ δὲ Ἀποφατικοὶ. οἷον,

Ἀριστοτέλης ἐξέδοτο τὸ ὄργανον.
Σωκράτης δὲ Ἀριστοτέλης οὐκ ἰῷ.
Οὐκ ἄρα Σωκράτης ἐξέδοτο τὸ ὄργανον.

Οὗς καὶ ἄρισα σωάγειν συμβαίνει, ἅτε δὴ τοῖς ἀξιώμασιν (§. χιϑ. χκ.) ἐπερειδομένες (§. φξγ'.). Ἐφ' ὧν καὶ οὐ ἐλάσσονι ἀποφασκέσῃ τὸ τῆς ἐπιφορᾶς δύοδεται, μηδὲν ἐπιὸν ἐν τέτοις ὑφορᾶϑαι, μήτοιγε ὁ ἐν ταῖς προκειμέναις μερικδόμενος καθολικδοιτο ἐν τῷ Συμπεράσματι ὅρος, ὃ περὶ τῶν ἐκ καθόλε ἐλέγετο (§. χξή.).

Θεώρημα Ζ'.

§. χπγ'. „Ἐξ ἀντισροφῆς τῶν συμπερασμάτων τῶν „ἐγκριθεισῶν Καταλλήλων Συζυγιῶν, τεσσάρων Ἀκαταλλήλων „Συλλογισμῶ τρόπων, τὸ Α. Σχῆμα ἐσὶν ἐπιδεκτικόν.

Δεῖξις.

Τῶ μὲν γὰρ ΑΑΑ καταλλήλε τρόπε, τὸ συναγόμενον Α, τλὶ κατὰ συμβεβηκὸς ἀντισροφλὶ ἐπιδεχόμενον, εἰς τὸ Ι (§. υό.), τρόπον παρέχεται τὸν ΑΑΙ. Τὸ δὲ τῶ καταλλήλε ΕΑΕ, ἁπλῶς ἀντισρέφον (§. υξή.), τρόπον ἐπιχορηγεῖ ἐν ἀντισρόφῳ συμπεράσματι, αὖϑις τὸν ΕΑΕ. Τῶ δ' αὐτῶ ΕΑΕ τὸ συμπέρασμα, κατὰ συμβεβηκὸς ἔτι ἀντισρέφον εἰς Ο (§. υό.), τρόπον ἀποτίκτει τὸν ΕΑΟ. Τὸ δὲ τῶ ΑΙΙ τελλό-

ταῖον

ταῖον ἀντιστρέφον ἁπλῶς (§. υξή), τρόπον ἀναφύει ἐν ἀντιστρόφῳ συμπεράσματι, αὖθις τὸν ΑΙΙ. Ἀλλὰ γὰρ οἱ τρόποι ὧν τὰ συμπεράσματα, ἀντίστροφον φέρει τιὼ κατὰ τὰς καταλλήλας τῶν ἄκρων θέσιν (§. χξζ'.), ἀκατάλληλοι εἰσίν. Ἐξ ἀντιστροφῆς ἄρα κλ.

Σχόλιον.

§. χπδ'. Τὸ τῷ ΕΙΟ καταλλήλε τρόπε συμπέρασμα σιὼ ἀντιθέσει πεφυκὸς ἀντιστρέφειν (§ υοβ'.), ἀκατάλληλον ἐ δίδωσι τρόπον, διὰ τιὼ τῶν ὅρων, κατὰ τιὼ μετάθεσιν, ἀορισίαν. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἀπὸ τῷ ΑΑΑ, διὰ τῆς σιὼ ἀντιθέσει ἀντιστροφῆς, ἀκατάλληλος ἐ σωίσαται Συζυγία. Ἔνθεντοι τῶν Α, καὶ Ε, καὶ Ι συμπερασμάτων, τετραχῶς ἀντιστρέφειν (πλιὼ τῷ σιὼ Ἀντιθέσει.) οἱωντε ὄντων, Συζυγίαι ἀκατάλληλοι ἐξ ἀντιστροφῆς ἀνακύπτεσι τέτταρες, συμβολικῶς καὶ αὐτὰι ἐκφερόμεναι. Ἐκ μὲν τῷ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, ἡ ΓΡΑΦΑΛΙΝ. Ἐκ δὲ τῷ ΘΕΑΣΕ ἡ ΘΕΑΖΕΝ, καὶ ἡ ΘΕΑΖΟΝ. Ἐκ δὲ τῷ ΣΑΝΙΔΙ ἡ ΣΑΒΙΤΙΝ.

γρΑ Πᾶν αἰθητικὸν ζῶον.
ΦΑ Πᾶς ἵππος αἰθητικόν.
λΙν Τὶ ζῶον ἵππος.

* * *

ϑΕ Οὐδεὶς λίθος ζῶον.
Α Πᾶς ἀνθρωπος λίθος.
ζΕν Οὐδὲν ζῶον ἄνθρωπος.

* * *

ϑΕ – – – – – –
Α – – – – – –
ζΟν Οὐ πᾶν ζῶον ἄνθρωπος.

* * *

σΑ Πᾶν ζῶον ἔμψυχον.
βΙ Τὶ δίπεν ζῶον
τΙν Τὶ ἔμψυχον δίπεν.

Θεώρημα Η'.

§. χπέ. „Τῆς μὲν ἐλάττονος εἰς μείζονα μεταλαμβανομέ„νης, τῷ δὲ συμπεράσματος σιὼ ἁπλῇ ἀντιστροφῇ, εἰς ἐλάσ-

„σονα,

„σανα, τῆς δὲ μείζονος μερικῶς εἰς συμπέρασμα, ἐκ τῦ κα-
„ταλήλε ΘΕΑΣΕ τρόπος ἐπὶ τῦ Α. Σχήματος Ἀκατάλ-
„ληλος προκύψει ὁ ΤΑΣΕΝΜΟ.

Δεῖξις.

Μεταῤῥυθμιωθήσεται γὰρ ταύτη ὁ ἐπὶ ΘΕΑΣΕ ὅρος,

θΕ	Οὐδὲν τετράπεν φιλόσοφον.
Α	Πᾶς ὄνος τετράπεν.
σΕ	Οὐδεὶς ὄνος φιλόσοφος.

Εἰς τὸν τΑσ Πᾶς ὄνος τετράπεν.
Εν Οὐδεὶς φιλόσοφος ὄνος.
μΟ Οὐ πᾶν τετράπεν φιλόσοφος.

Ὁ δὲ σαφῶς τὸ ἔλαττον ἄκρον ἀκαταλήλως ἐστὶ σιωάγων (§. χζζ΄.) κατὰ τῦ μείζονος ἐν Σχήματι Α. Ἄρα κλ.

Θεώρημα Θ΄.

§. χπσ΄. „Μετατεθεισῶν τῶν προκειμένων, καὶ ἁπλῶς
„ἀντιστραφεισῶν, ἢ πεφύκασιν, ἐκ τῦ ἐπὶ ΤΕΧΝΙΚΟΣ κα-
„ταλήλε, τρόπος ἀκατάλληλος ἐν Α. Σχήματι ἀναφύεται
„ὁ ΤΙΝΕΝΜΟ.

Δεῖξις.

Οὕτω γάρτοι ὁ κατάλληλος	τΕχ	Οὐδεὶς ἄνθρωπος ὄνος.
	νΙ	Τὶ ζῶον ἄνθρωπος.
	κΟς	Οὐ πᾶν ζῶον ὄνος.
Μεταποιεῖται εἰς τὸν ἑξῆς	τΙ	Τὶς ἄνθρωπος ζῶον.
	νΕν	Οὐδεὶς ὄνος ἄνθρωπος.
	μΟ	Οὐ πᾶν ζῶον ὄνος.

Θεώρημα Ι΄.

§. χπζ΄. „Ἐν οἱῳδήποτε Συλλογισμῷ, κατὰ τὸ Β. τῶν
„Σχημάτων διατυπεμένῳ, ἡ ἑτέρα τῶν προκειμένων ἐξ ἀνάγ-
„κης ἀπόφησιν.

Δεῖξις.

Ἐν γὰρ Συλλογισμῷ δευτεροχήμονι, ἐπεὶ δὶς ἐστὶν ὁ Μέσος κατηγορέμενος (§. χζ΄.), ἐκ ἂν ἄμφω αἱ προκείμεναι καταφήσειαν, ὡς ἂν μὴ δὶς ἐπὶ μέρες ἐκεῖνος (§. χιγ΄. χιέ.) ληφθείη, ὅπερ (§. χλέ.) ἄτοπον. Ἀλλ' εἰ δ' ἂν ἀποφήσειαν ἄμφω (§. χμπ.). Ἐξ ἀνάγκης ἄρα τέτων ἡ ἑτέρα ἀπόφησιν.

Πόρισμα.

§. χπή. Ἐκ δὴ τέτε φανερὸν, καὶ ἐκ τῆ ΙΔ. Θεωρήμ. (§. χμγ΄.), ὅτι τὸ ἐπὶ τῆ Β. Σχήμ. συναγόμενον ἀποφατικὸν ἀείποτε ἔσαι.

Θεώρημα ΙΑ΄.

§. χπϑ΄. „Συλλογισμῆ καταλήλε δϑτεροχήμονος, ἡ μεί„ζων ἀεὶ καθόλε.

Δεῖξις.

Τὸ γὰρ μεῖζον τῶν ἄκρων ἐν ἀποφατικῷ τῷ συμπεράσματι (§. χπή.) καθολικϑύμενον (§. χιϑ΄. χις΄.), τῷ ὑποκεῖσθαι κατὰ τόδε τὸ χῆμα (§. χς΄.) ἐπὶ τῆς μείζονος τῆ καταλήλε (§. χξς΄.) Συλλογισμῆ, καθόλε πάντως αὐτὶὼ ἀναδείξει (§. χιγ΄. χιϑ΄.). Ἄλλως γὰρ ὁ ἐπὶ μέρες ἐν τῇ προκειμένῃ, καθόλε κείσεται ἐν τῷ συμπεράσματι ὅρος. Ὅπερ (§. χμ΄.) ἄτοπον. Ἄρα κτ.

Πόρισμα Α΄.

§. χή. Τῶν ἄρα δέκα ϑσυλλογίσων Συζυγιῶν (§. χξέ.) ἐκλοξϑύνται μὲν τῆ παρόντος Σχήματος αἱ ΑΑΑ, καὶ ΑΑΙ, καὶ ΑΙΙ, καὶ ΙΑΙ (§. χπζ΄.), ἐκσυρίτλεται δὲ καὶ ἡ ΟΑΟ (§. χπϑ΄.), ἀποκρύεται δὲ τέως καὶ ἡ ΕΑΟ, ὡς ἄρα ἐν μέρει προιχομένη, ἐνὸν καθόλε, τὸ συναγόμενον (§. χοή. χοϑ΄.), αἱ πᾶσαι ἔξ. οἷον

1.

Α Πᾶς ἄνθρωπος ζῶον.
Λ Πᾶς ὄνος ζῶον.
Α Πᾶς ὄνος ἄνθρωπος.

2.

Α Πᾶν ζῶον ϑσία.
Λ Πᾶς λίθος ϑσία.
Ι Τὶς λίθος ζῶον.

3.

Α Πᾶς κύκλος χῆμα.
Ι Τὶ τρίγωνον χῆμα.
Ι Τὶ τρίγωνον κύκλος.

4.

Ι Τὶ ζῶον σῶμα.
Α Πᾶς λίθος σῶμα.
Ι Τὶς λίθος ζῶον.

5.

Ο Οὐ πᾶν ζῶον τετράπεν.
Α Πᾶς ὄνος τετράπεν.
Ο Οὐ πᾶς ὄνος ζῶον.

6.

Ε Οὐδεὶς ὄρνις λογικός.
Α Πᾶς ἄνθρωπος λογικός.
Ο Οὐ πᾶς ἄνθρωπος ὄρνις.

Δῆλον δὲ ὡς ἐκ τῆ ἐχάτε ἔξεσιν ἐπαγαγεῖν,

Ε Οὐδεὶς ἄνθρωπος ὄρνις.

Πόρισμα

Πόρισμα Β'.

§. χγά. Δόκιμοι ἄρα τῶν δέκα (§. χξέ.) ἐπὶ τῆ Β. Σχήματος ὑπολείπονται Συζυγίαι αἱ ἑφεξῆς τέτταρες. ΑΕΕ. ΑΟΟ. ΕΛΕ. ΕΙΟ. ὧν αἱ Συμβολικαὶ φωναὶ ΘΑΜΒΕΝΕΝ. ΓΡΑΨΟΔΟ. ΘΕΝΑΖΕ. ΤΕΝΙΟ (1).

1.		3.	
ϑΑμ	Πᾶς ὄνος τετράπεν.	ϑΕν	Οὐδεὶς λίθος ζῶον.
βΕν	Οὐδεὶς ὄρνις τετράπεν.	Α	Πᾶς λύκος ζῶον.
Εν	Οὐδεὶς ὄρνις ὄνος.	ζΕ	Οὐδεὶς λύκος λίθος.
2.		4.	
γρΑ	Πᾶς φιλόσοφος ἄνθρωπος	τΕν	Οὐδεὶς κόραξ λευκός.
ψΟ	Οὐ πᾶν ζῶον ἄνθρωπος.	Ι	Τὶ ζῶον λευκόν.
δΟ	Οὐ πᾶν ζῶον φιλόσοφος.	Ο	Οὐ πᾶν ζῶον κόραξ.

Σχόλιον.

§. χγβ'. Σωίζανται δὲ καὶ Ἐκθετικοὶ δευτεροχήμονες ἀποφατικοὶ, τῷ τρίτῳ τῶν Ἀξιωμάτων (§. χκ.) προσερειδόμενοι· οἷον,

Ὁ Βεκεφάλας ἐκ λῶ ἄνθρωπος.
Ὁ Ἀλέξανδρος ἄνθρωπος λῶ.
Ὁ Ἀλέξανδρος ἐκ λῶ ὁ Βεκεφάλας.

Καίτοι καὶ καταφατικὸς δευτεροχήμων ἂν χηματισθείη, τῷ Β. βεβηκὼς ἀξιώματι (§. χιϑ'.).

Θεώρημα ΙΒ'.

§. χγγ'. „Ἐξ ἀντισροφῆς τῶν Συμπερασμάτων, τῶν ἐπὶ „τῆ Β τῆδε χήματος διοσῶν καταλλήλων ΘΑΜΒΕΝΕΝ, „καὶ ΘΕΝΑΖΕ, ἀκατάλληλοι ἐπὶ τῆ αὐτῆ ἀναφύονται „τέτταρες.

Δεῖξις.

Ἐκ γὰρ τῶν διοσῶν συμπερασμάτων, ἁπλῶς τε ἑκατέρα (§. υξή.) καὶ καλὰ συμβεβηκὸς (§ υό) ἀντισρέφοντος, τετράκις ἐν αὐτοῖς συμβαίνει τὸ ἀκατάλληλον (§. χξζ'.).

(1) Παραπλησίως δὲ καὶνταῦθα ὡς ἐπὶ τῆ Α. Σχήμ. ἐλέγετο (§ χπά. Σημ.) δυνατὸν ἐκ τῶν δύο τρόπων τῆτε ΘΑΜΒΕΝΕΝ, καὶ τῆ ΘΕΝΑΖΕ, ἑτέρας δύο προδεῖναι, ἀντὶ Ε τὸ Ο, διὰ τὴν ὑπαλληλίαν συνάγοντας· ὥσε γίνεσθαι καὶπὶ τῆ Β. τῆδε τὰς πάντας τρόπους ἓξ (Λεῖβν. ἐνδ. ἀνωτ.).

Σχόλιον Α'.

§. χυδ'. Κείσθω τοίνυν τοῖς ἐκ τȣ̃ ΘΑΜΒΕΝΕΝ δυσὶν ἀκαταλλήλοις ὀνόματα ΘΑΜΕΝΕ, ϗ ΘΑΜΕΝΟ. Τοῖς δ' ἐκ τȣ̃ ΘΕΝΑΖΕ, ΘΕΝΑΖΕΝ, ϗ ΘΕΝΑΘΟΝ.

θΑμ	Πᾶς ὄνος τετράπȣν.	θΕν	Οὐδεὶς λίθος ζῶον.
Εν	Οὐδεὶς ὄρνις τετράπȣν.	Α	Πᾶς λύκος ζῶον.
Ε	Οὐδεις ὄνος ὄρνις.	ζΕν	Οὐδεὶς λίθος λύκος.
θΑμ	– – – – – –	θΕν	– – – – – –
Εν	– – – – – –	Α	– – – – – –
Ο	Οὐ πᾶς ὄνος ὄρνις.	θΟν	Οὐ πᾶς λίθος λύκος.

Σχόλιον Β'.

§. χυέ. Ἐκ τῶν καταλλήλων ΓΡΑΨΟΔΟ ϗ ΤΕΝΙΟ, δι' ἀντιςροφῆς τῶν συμπερασμάτων, ȣ̓δεὶς ἀκατάλληλος ἀνακύπτει τρόπος, τῆς σὺν ἀντιθέσει ἀντιςροφῆς εἰς Συλλογισμῶν ἀκαταλληλίαν, διὰ τὴν ἀοριςίαν τῶν ὅρων (§. υοβ'.) ὡς εἴρηται (§. χπδ'.) ἀχρηςȣ́σης.

Θεώρημα ΙΓ'.

§. χυς'. „Ἐκ τῶν τεττάρων καταλλήλων Συζυγιῶν τȣ̃ Β. „Σχήματος, μεταθέσει τῶν προκειμένων, ἀκατάλληλοι τρό„ποι ἀναφύονται τέτταρες.

Δεῖξις.

Δῆλον δὴ ἐξ αὐτῆς τῆς μεταθέσεως τὸ συμβαῖνον (§. χξζ'.)

Σχόλιον Α'.

§. χυζ'. Τεθείσθω ϗ τῶν ȣ̃τως ἀκαταλλήλων σύμβολα, ΘΕΝΑΕΝ. ΓΟΜΑΔΟ. ΘΡΑΜΕΝΕ. ΤΙΕΝΜΟ.

1.		3.	
θΕν	Οὐδεὶς ὄρνις τετράπȣν.	θρΑμ	Πᾶς λύκος ζῶον.
Α	Πᾶς ὄνος τετράπȣν.	Εν	Οὐδεὶς λίθος ζῶον.
Εν	Οὐδεὶς ὄρνις ὄνος.	Ε	Οὐδεὶς λύκος λίθος.
2.		4.	
γΟ	Οὐ πᾶν ζῶον ἄνθρωπος.	τΙ	Τὶ ζῶον λευκόν.
μΑ	Πᾶς φιλόσοφος ἄνθρωπος.	Εν	Οὐδεὶς κόραξ λευκός.
δΟ	Οὐ πᾶν ζῶον φιλόσοφος.	μΟ	Οὐ πᾶν ζῶον κόραξ.

Σχόλιον

Σχόλιον Β'.

§. χγή. Ἐπὶ μὲν τῶ Λ. τῶν Σχημάτων, ἡ ἐκ ψιλῆς μεταθέσεως ἀκαταλληλία τῶν Συλλογισμῶν, παρὰ τὸ μὴ ἐπίσης ἐπ' ἀμφοῖν ἐν ἐκείνῳ κεῖσθαι τὸν Μέσον (§. χς'), χώραν ἐκ ἔχει. Κατὰ δὲ τὸ Β. δὶς τῶ Μέσῳ κατηγορεμένῳ (§. χζ'.) σώζεται δὴ καὶ τῆς μεταθέσεως γινομένης, ἐν ἀκαταλλήλῳ μορφῇ τὸ πρὶν χῆμα ἀπαρεγχείρητον.

Θεώρημα ΙΔ'.

§. χγθ'. „Ἐν παντὶ Συλλογισμῷ κατὰ τὸ Γ. Σχῆμα διαμορφεμένῳ, ἡ ἐλάσσων ἀεὶ ἐστὶ καταφάσκουσα.

Δεῖξις.

Εἰ μὴ γὰρ, σωαποφάσκοντος αὐτῇ καὶ τῶ σωαγομένῳ (§. χμγ'.), τὸ κατηγορέμενον ἔσαι καθόλε (§. χιδ'. χις'.). Τὸ δὲ ἐν τριτοχήμονι (§. χή.) καταλλήλῳ (§. χξς'.) Συλλογισμῷ, ἐπεὶ κατηγορεῖται ἐν τῇ μείζονι, τῇ ἐξ ἀνάγκης κατὰ τιῶ ὑπόθεσιν καταφασκέσῃ (§. χμβ'.), ἔσαι ἐν αὐτῇ ἐπὶ μέρες (§. χιγ'. χιέ.). Ἄτοπον δὲ (§. χμ'.) Ἄρα κλ.

Θεώρημα ΙΕ.

§. ψ'. „Συλλογισμῶ καταλλήλε τριτοχήμονος, τὸ σωαγόμενον ἀεὶ ἐπὶ μέρες.

Δεῖξις.

Εἰ γὰρ καθόλε, καὶ τὸ ἐν αὐτῷ ὑποκείμενον ἔσαι καθόλε (§. χιγ'. χιδ'.). Τὸ δὲ ἰῶ κατηγορέμενον ἐπὶ τῆς ἐλάσσονος (§. χή.) καταφασκέσης (§. χγθ'.), καὶ ἐκ τῶ ἀκολέθε ἐπὶ μέρες (§. χιγ'. χιέ.). Ὅπερ ἄτοπον. Ἄρα κλ.

Πόρισμα Α'.

§. ψά. Δῆλον ἔν τάστε ΑΕΕ, καὶ ΑΟΟ (§. χγθ'.), καὶ τὰς ΑΑΙ, καὶ ΕΑΕ (§. ψ.), τῶν ἐξηρημένων δέκα (§. χξέ.), εἰς τριτοχήμονας Συλλογισμὸς ἀχρηςεῖν.

1.

Α Πᾶσα ἐλαία φυτόν.
Ε οὐδεμία ἐλαία κυπάριτλος.
Ε Οὐδεμία κυπάριτλος φυλόν.

2.

Α Πᾶς ἄνθρωπος ζῳητός.
Ο ὁ πᾶς ἄνθρωπος βασιλεύς.
Ο Οὐ πᾶς βασιλεὺς ζῳητός.

3.

Α Πᾶς αἰθίωψ μέλας.
Α Πᾶς αἰθίωψ ἄνθρωπος.
Α Πᾶς ἄνθρωπος μέλας.

4.

Ε Οὐδεὶς λύκος κύων.
Α Πᾶς λύκος ζῶον.
Ε Οὐδὲν ζῶον κύων.

Πόρισμα Β'.

§. ψβ'. Τῶν ἄρα δέκα (§. χξέ.), Συζυγίαι Συλλογισμῶν καταλλήλων ἐν Γ. Σχήματι, ὑπόλοιποι εἰσὶν ἕξ. ΑΑΙ. ΑΙΙ. ΙΑΙ. ΕΑΟ. ΕΙΟ. ΟΑΟ. ὧν Συμβολικαὶ φωναὶ ΣΑΒΑΣΙ. ΣΠΙΝΘΑΜΙΝ. ΤΕΤΑΣΟ. ΤΕΡΙΝΘΟ. ΓΟΡΓΑΔΟ.

1.		4.	
σΑ	πᾶς βοῦς μυκᾶται.	τΕ	οὐδεὶς κύκλος εὐθύγραμμος.
βΑς	πᾶς βοῦς ζῶον.	τΑσ	πᾶς κύκλος σχῆμα.
Ι	τὶ ζῶον μυκᾶται.	Ο	οὐ πᾶν σχῆμα εὐθύγραμμον.
2.		5.	
σΑ	πᾶν ζῶον οὐσία.	τΕ	οὐδεὶς φίλος ἐπιζήμιος.
ρΙν	τὶ ζῶον ἵπταται.	ρΙν	τὶς φίλος ἄνθρωπος.
Ι	τὶ ἱπτάμενον οὐσία.	θΟ	οὐ πᾶς ἄνθρωπ. ἐπιζήμιος.
3.		6.	
σσΙν	τὶς ἄνθρωπος ἄφρων.	γΟρ	οὐ πᾶς ἵππος τρέχει.
θΑ	πᾶς ἄνθρωπος λογικός.	γΑ	πᾶς ἵππος τετράπουν.
μΙν	τὶς λογικὸς ἄφρων.	δΟ	οὐ πᾶν τετράπουν τρέχει.

Σχόλιον.

§. ψγ'. Καὶ Ἐκθετικοὺς δὲ κἀπὶ τοῦδε σχηματιεῖς ἐθελήσας, ὡς κἀπὶ τῶν ἀνωτέρω (§. χπβ'. χυβ'.).

Θεώρημα Ιϛ'.

§. ψδ'. „Δι' ἀντιστροφῆς τῶν συμπερασμάτων, τῶν τριῶν „τοῦ Γ. Σχήματος καταλλήλων ΣΑΒΑΣΙ ΣΑΡΙΝΙ. ΣΠΙΝ„ΘΑΜΙΝ. ἀκατάλληλοι τρόποι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ φύονται τρεῖς.

Δεῖξις.

Τῶν γὰρ ἕξ (§. ψβ'.), τῶν εἰς Ο συναγόντων τριῶν, εἰς τὴν διὰ τῆς ἀντιστροφῆς ἀκαταλληλίαν (§. χπδ'. χυέ.) ἀφυῶς ἐχόντων, οἱ λοιποὶ τρεῖς οἱ σημειωθέντες, ὡς ἐν καταφατικοῖς τε καὶ ἐπὶ μέρους τοῖς συμπεράσμασι, μόνην τὴν ἁπλῆν ἀντιστροφὴν ἐπιδεχόμενοι (§. υξή), τρία παρέχονται συμπεράσματα, ἐν οἷς τῇ μεταθέσει τῶν ἄκρων, οἱ Συλλογισμοὶ εἰς ἀκαταλλήλους μεταῤῥυθμίζονται (§. χξζ'.). Ἄρα κτ.

Σχόλιον.

§. ψέ. Καλείσθων δὲ ΣΑΓΑΣΙΝ. ΣΑΒΙΝΙΝ. ΣΙΝΑΜΙ.

1. σΑ

1.

σA Πᾶς βᾶς μυκᾶται.
γAs Πᾶς βᾶς ζῶον.
I Τὶ μυκώμενον ζῶον.

2.

σA Πᾶν ζῶον ἐσία.
βIν Τὶ ζῶον ἵπταται.
Iν Τὶς ἐσία ἵπταται.

3.

σIν Τὶς ἄνθρωπος ἄφρων.
A Πᾶς ἄνθρωπος λογικός.
μI Τὶς ἄφρων λογικός.

Θεώρημα ΙΖ'.

§. ψς'. „Ἐκ μεταθέσεως τῶν προκειμένων, ἁπασῶν τῶν „ἐν τῷ Γ. Σχήματι καταλλήλων Συζυγιῶν, ἀκατάλληλοι ἐπὶ „τὲ αὐτὲ ἀναφύονται ἕξ.

Δεῖξις.

Τῇ γὰρ μεταθέσει ὁ τρόπος ἀκαταλλήλος γίνεται (§. χξζ'.)· οἱ δὲ ἕξ (§. ψβ'.), δὶς τὸν Μέσον ὑποκείμενον ἔχοντες, ἅτε δὴ τριτοχήμονες (§. χη'.), καὶ τῆς μεταθέσεως γενομένης ἐδαμῶς τὸ χῆμα ἀμείβουσιν. Ἄρα κλ.

Σχόλιον.

§. ψζ'. Συμβολικαὶ δὲ καὶ τέτοις φωναὶ ἐπικεῖσθωσαν. ΣΑΑΣΙΝ. ΣΙΝΜΑΙ. ΣΑΙΝΙΝ. ΤΙΝΡΕΜΟ. ΤΑΣΕΜΟ. ΓΑΜΟΡΔΟ.

1.

σA Πᾶς βᾶς ζῶον.
Ασ Πᾶς βᾶς μυκᾶται.
Iν Τὶ ζῶον μυκᾶται.

2.

σIν Τὶ ζῶον ἵπταται.
μA Πᾶν ζῶον ἐσία.
I Τὶ ἱπτάμενον ἐσία.

3.

σA Πᾶς ἄνθρωπος λογικὸς.
Iν Τὶς ἄνθρωπος ἄφρων.
Iν Τὶς λογικὸς ἄφρων.

4.

τIν Τὶς φίλος ἄνθρωπος.
ρE Οὐδεὶς φίλος ἐπιζήμιος.
μO Οὐ πᾶς ἄνθρωπ. ἐπιζήμιος

5.

τAs Πᾶς κύκλος χῆμα.
E Οὐδεὶς κύκλος ἀθύγραμμ.
μO Οὐ πᾶν χῆμα ἀθύγραμμ.

6.

γA Πᾶς ἵππος τετράπεν.
μOρ Οὐ πᾶς ἵππος τρέχει.
δO Οὐ πᾶν τετράπεν τρέχει.

Θεώρημα ΙΗ'.

§. ψή. „Παντὸς Συλλογισμῦ ἐν Σχήματι Δ. τῆς μείζονος „καταφασκέσης, ἡ ἐλαττίων ἔσαι καθόλ.

Δεῖξις.

Ἐπὶ γὰρ τῶν τοιέτων Συλλογισμῶν ὁ Μέσος κατηγορεῖται μὲν ἐν τῇ μείζονι, ὑπόκειται δὲ ἐν τῇ ἐλάσσονι (§. χϑ'.). Τῇ δὴ μείζονι καταφασκέσῃ, ἐπὶ μέρες ἐγκείμενον τὸ Μέσον, (§. χιγ'. χιέ.), ἐπὶ μέρες κείσεται καὶν τῇ ἐλάσσονι, ἐὰν αὕτη ὑποτεθῇ μερικὴ εἶναι (§. χιέ. χις'.). Ἄτοπον δὲ (§. χλέ.). Ἆρα κλ.

Θεώρημα ΙΘ'.

§. ψϑ'. „Ἐπὶ παντὸς Συλλογισμῦ καταλήλε ὁ Σχήμα. „τι Δ. τῆς ἐλάσσονος καταφασκέσης, τὸ σωαγόμενον ἔψεται ἐπὶ μέρες.

Δεῖξις.

Καταφασκέσῃ γὰρ (ὁ ὑποϑ.) τὸ ὁ αὐτῇ κατηγορέμενον (§. χϑ') ἐλατ῀ον ἄκρον κείσεται ἐπὶ μέρες (§. χιγ'. χιέ.). Τὸ δὲ ὁ συμπεράσματι καταλήλω (§. χξς'.) ὑπόκειται. ὥσε καὶ τὸ Συμπέρασμα αὐτὸ (§. χιέ. χις'.) μερικὸν (§. χμ'.) ἔσαι. Ἆρα κλ.

Θεώρημα Κ'.

§. ψί. „Παντὸς Συλλογισμῦ καταλήλε ὁ Σχήματι Δ. „ἀποφατικῶς σωαγοντος, ἡ μείζων καθόλε.

Δεῖξις.

Ὁ γὰρ ἐν τέτῳ κατὰ τ῀ιὺ μείζονα ὑποκείμενος (§. χϑ'.), κατηγορηϑήσεται ἐπὶ τῦ συμπεράσματος (§. χξς'). Καθόλε δ' ἐνταῦϑα ὢν (§. χιδ'. χις'.) διὰ τ῀ιὺ (ἐξ ὑποϑ.) ἀπόφασιν, καθόλε κείσεται καὶν ἐκείνῃ (§. χμ'.), καὶ καθόλε δὲ αὐτ῀ιὺ ἦσαν καὶ ἀναδείξει (§. χιγ'. χιδ'.). Ἆρα κλ.

Πόρισμα Α'.

§. ψιά. Ἐκπίπ῀ιεσιν ἄρα τῦ Δ. Σχήματος, αἱ ΑΙΙ καὶ ΑΟΟ (§. ψή.). Καὶ ΑΑΑ, καὶ ΕΑΕ (§. ψϑ'.). Καὶ ἔτι ΟΑΟ (§. ψι.) τῶν δέκα (§. χξέ.) αἱ πέντε.

1.	2.
Α Πᾶς λίϑος σῶμα.	Α Πᾶσα συκῆ φυτόν.
Ι Τὶ σῶμα βαδίζει.	Ο Οὐ πᾶν φυτὸν φύει σῦκα.
Ι Τὶ βαδίζον λίϑος.	Ο Οὐ πᾶν σῦκα φύον συκῆ.

3. Α

3.

Α Πᾶς ἰχθὺς ζῶον.
Α Πᾶν ζῶον ἐσία.
Α Πᾶσα ἐσία ἰχθύς.

4.

Ε Οὐδεὶς ἀετὸς τετράπεν.
Α Πᾶν τετράπεν ζῶον.
Ε Οὐδὲν ζῶον ἀετός.

5.

Ο Οὐ πᾶν ζῶον λογικόν.
Α Πᾶν λογικὸν ἄνθρωπος.
Ο Οὐ πᾶς ἄνθρωπος ζῶον.

Πόρισμα Β'.

§. ψιβ. Λοιπαὶ ἄρα τῶν δέκα (§. χξέ.) εἰς καταλλήλως τῶν ἐπὶ τῆ Δ. συντελοῦσιν αἱ πέντε ΑΑΙ. ΑΕΕ. ΕΑΟ. ΕΙΟ. ΙΑΙ. ὧν φωναὶ ΓΑΜΑΡΙΝ. ΘΑΜΕΤΕΝ. ΤΕΝΑΣΟ. ΤΕΝΙΝΟ. ΣΙΜΑΡΙΝ (1).

1.

γΑμ Πᾶν φυτὸν ἐσία.
Α Πᾶσα ἐσία αὐθύπαρκτος.
ρΙν Τὶ αὐθύπαρκτον φυτόν.

3.

τΕν Οὐδεὶς ὄνος γραμματικός.
Ας Πᾶς γραμματικὸς ἄνθρωπος.
Ο Οὐ πᾶς ἄνθρωπος ὄνος.

2.

θΑμ Πᾶς κύων ὑλακτῆ.
Ε Οὐδὲν ὑλακτῆν λογικόν.
τΕν Οὐδὲν λογικὸν κύων.

4.

τΕν Οὐδὲν γάλα μέλαν.
Ιν Τὶ μέλαν ἐσία.
Ο Οὐ πᾶσα ἐσία γάλα.

5.

σΙμ Τὶ δίπεν λογικόν.
Α Πᾶν λογικὸν ἄνθρωπος.
ρΙν Τὶς ἄνθρωπος δίπεν.

Σχόλιον.

§. ψιγ'. Ὅτι δὲ Ἐκθετικοὶ καὶ πὶ τῆδε, ὡς ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω (§. χπβ'. χηβ'. ψγ'.) φανερόν.

Θεώρημα ΚΑ'.

§. ψιδ'. „Ἐξ ἀντιστροφῆς τῶν συμπερασμάτων τῶν κατὰ „τὸ Δ. Σχῆμα καταλλήλων Συζυγιῶν, ἀκατάλληλοι ἐπὶ τῆ „αὐτῆ Σχήματος προκύπτουσι τέτταρες.

(1) Δυνατὸν δὲ καὶνταῦθα ὡς ἐπὶ τῆ Α. Σχήμ. (§. χπά. Σημ.), καὶ ἐπὶ τῆ Β. (§. χηά. Σημ.) συναγαγόντας διὰ τῆς ὑπαλληλίας ἐκ τοῦ ΘΑΜΕΤΕΝ, Ο ἀντὶ Ε, πληρῶσαι τὼ ἑξάδα καὶ τῶν τεταρτοσχημόνων, ὥστε συναφθῆναι τὰς ἐπὶ τῶν τεττάρων Σχημάτων Καταλλήλως ἅπαντας, τὸν ἀριθμὸν εἴκοσι καὶ τέτταρας.

Δεῖξ.

Ὑπεξαιρεμένων γὰρ τῶν ΤΕΝΑΣΟ, καὶ ΤΕΝΙΝΟ (§. ψιβ΄.), ἐξ ὧν ἀκαταλλήλως δι' ἀντιστροφῆς λαβεῖν ἐχ ὄντε διὰ τὸ σὺν ἀντιθέσει ἀντιστρέφειν τὸ Ο, ὡς εἴρηται (§. χπδ΄. χγέ. ψδ΄.), λείπονται οἱ τρεῖς, ὧν ἐκ μὲν τῶν δύο ΓΑΜΑΡΙΝ, καὶ ΣΙΜΑΡΙΝ, ἁπλῶς τὰ συμπεράσματα ἀνθιστρεφόντων (§. υξή), δύο· ἐκ δὲ τῦ ΘΑΜΕΤΕΝ, ἔ τὸ σιωαγόμενον διχῆ πέφυκεν ἀντιστρέφειν (§. υξή. υό.) ἔτι δύο, ἐξ ἀντιστροφῆς ἀκατάλληλοι. κτ.

Σχόλιον Α΄.

§. ψιέ. Σύμβολα δὲ καὶ τέτων κεῖθω ΓΑΜΑΛΙ. ΣΜΙΑ. ΡΙ. ΘΑΜΕΡΕ. ΘΑΜΕΡΟ.

1.	2.
γΑ Πᾶν φυτὸν ἐσία.	σμΙ Τί δίπεν λογικόν.
μΑ Πᾶσα ἐσία αὐθύπαρκτος.	Α Πᾶν λογικὸν ἄνθρωπος.
λΙ Τὶ φυτὸν αὐθύπαρκτον.	ρΙ Τὶ δίπεν ἄνθρωπος.

Ἐκ δὲ τῦ ΘΑΜΕΤΕΝ.

3.	4.
θΑμ Πᾶς κύων ὑλακτεῖ.	θΑμ . . . . .
Ε Οὐδὲν ὑλακτῶν λογικόν.	Ε . . . . .
ρΕ Οὐδεὶς κύων λογικός.	ρΟ Οὐ πᾶς κύων λογικός.

Σχόλιον Β΄.

§. ψις΄. Μεταθέσει τῶν προκειμένων, τῦ Σχήματος μὴ ἐνδιδόντος (§. χθ΄.), ἀκαταλλήλως ποιεῖν ἐχ ὄντε.

Σχόλιον. Γ΄.

§. ψιζ΄. Ταῦτα μὲν ἦν, τῦ μὲν συνήθες ἴσως περιεργότερον, ἀκριβῶς δ' ὡς ἐνίοις ἡμῖν διεφώδυται, Ἐπιστήμης ἴχνεσιν ἀκραιφνῶς ἐπιβαίνσιν, ὥς γε καὶ τὸ τῆς πραγματείας ἀξίωμα, τὸ ὑπ' ἐνίων κιβδηλευόμενον, τῶν ψιλῆς ὀνόματι τέχνης εἰς αὐτίλιὰ παραβόλως ἐξυβριζόντων, ἀναφανῆναι, καὶ τὸ πρὸς εἴδη συλλογισμῶν παντοῖα, πολυτελὲς τῆς διανοίας καὶ εὐεπίβολον, ἐπιγνωσθῆναι. Ἐπεὶ δὲ διδασκαλίας ἔργον, συνιέναιτε ἅμα τῶν προβαλλομένων τὰς μετιόντας παρασκευάζειν, καὶ ταῦτα ταῖς μνήμαις σέγειν ἐχ ἧκιστα, εἰ δυνατὸν, ποιεῖν, ταὶ-

ταύτητοι τῶν ἐντευξομένων τοῖς εὐγνωμονεστέροις, οὐ μᾶλλον ταυτολογίας αἰτίαν ὀφλήσειν δόξομεν, ἢ ὑπόθεσιν ἐπικαταθήσεσθαι χάριτος, ἤν, ὡσανεὶ ἐπὶ πίνακος τὰ προκατασκευασθέντα ἡμῖν θεωρήματα ταῦτα ἐμμέτρως συγκεφαλαιώσαντες, οἷον ὑπ' ὄψιν συνυποστρώσωμεν (1).

Τὰ κοινῇ παντὶ Συλλογισμῷ ἐπιθεωρούμενα.

Τῷ Συλλογισμῷ ταῦτα κοινῇ προὐτέθη.
Μείζων, Ἐλάσσων, τρεῖς ὅροι ξὺν τῷ Μέσῳ. (1). (1) §. χκή.
Καὶ ἰσάριθμοι τρεῖς προφάνσεις ἐξ ὅρων. (2) (2) §. χκθ'.
Τὸ συμπέρασμα, σὺν δυσὶ προκειμέναις (3). (3) §. χλβ'.
Προκειμέναις ἔνεστι κοινὸν τοὐν μέσῳ (4). (4) §. χλ'.
Μόνων τὸ συμπέρασμα ἐξ ἄκρων πέλει (5). (5) §. χλά.
Χώραν δὲ οὐ δίδωσι τῷ μέσῳ ὅλως (6). (6) §. χλγ'.
Ὁ Συλλογισμὸς ἐξ ὅρων συνωνύμων (7). (7) §. χλδ'.
Δὶς, ἢ ἅπαξ Γοῦν, τῷ μέσῳ χρῷ ἐξ ὅλου. (8) (8) §. χλέ. χλϛ'. χλζ'.
Δὶς δ' αὖ, ἅπαξ δ' οὔ, οὐδ' ἂν ᾖ συλλεκτικῶς (9). (9) §. χλή.
Δὶς δ' ἔνθα ἂν κέοιτο ἀτόμου δίκην (1). (10) §. χλθ'.
Κοινῇ δὲ μὴ σύναπτε, τὸ πρὶν ἐν μέρει (11). (11) §. χμ'.
Καταφατικὸν δ' οὐδαμῶς ἐκ κειμένων (12). (12) §. χμά.
Ἀρνητικόν γε συμπέρασμα ἕψεται.
Δισσῶν δὲ οὐδὲν ἕψετ' ἐξ ἀρνουμένων (13). (13) §. χμβ'.
Δισσῶν δὲ οὐδὲν ἕψεται μέρος κάτα (14). (14) §. χμδ'.
Τὸ συμπέρασμα τῆς γε ἀσθενεστέρας (15), (15) §. χμγ'. χμέ.
Ποιῷ, ποσῷτε, ἐκμιμεῖται τὴν φύσιν.
Ὅρων θέσει δὲ, τετρὰς ἡμῖν σχημάτων (16) (16) §. χμϛ'.
Ὧν δὴ τὸ πρῶτον ἐμμελεστάτως ἔχει (17). (17) §. χμζ'.
Ε, Α, Ο, Ι, τραπέντα πάσας τὰς θέσεις,
Ἐκκαίδεκα τετράκις ἵστησι τρόπους (18). (18) §. χμή.

Τούτων

(1) „Ὥσπερ γὰρ εἴτις ἀναλαβὼν θέλει φέρειν.
„Ξύλων λελυμένων πλῆθος, οὐκ ἂν εὐχερῶς.
„Τούτων κρατήσαι, δεδεμένων δὲ ῥαδίως·
„Οὕτω λελυμένην λέξιν ἀναλαβεῖν ταχὺ
„Οὐκ ἔστι, τῷ μέτρῳ δὲ περιειλημμένην
„Ἔστι καταχεῖν εὐκόπως καὶ πιστικῶς.

Σκύμνου Χίου ἐν Περιηγήσει.

Τάτων δὴ ἐκπίπτεσι, τοῖς εἰρημένοις,
Ὅσοιγε προσκρέσσι, σερροῖς κανόσιν.
Ὀκτὼ δὶς, ἀρνήσειγε τῶν προκειμένων (19). (19) §. χμθ'.
Δέκα δύω δὲ, ἐκ μέρες ἀμφοτέρων (20). (20) §. χνά.
Τόσοι δὲ, εἰσφέροντες ἀρνήσει θέσιν (21) (21) §. χνγ'.
Καὶ ἕξ δὲ, εἰσβάλλοντες ἐκ μέρες ὅλως (22). (22) §. χνέ.
Τόσοι δὲ, εἰσάγοντες ἄρσιν τῇ θέσει (23). (23) §. χνζ.
Διαστρέφων δ' εἰς, ἐ καλῶς ὅρε πλάτος (24). (24) §. χνθ'.
Εἷς δ' αὖ συνάπτων ἀντὶ τὲ ὅλε μέρος (25). (25) §. χξά.
Ὀρθῶς ἄρ' ἐκκέκριντα οἱ πάντες δέκα (2). (26) §. χξδ'. χξέ.

Τὰ κατ' εἶδος τοῖς Συλλογισμοῖς ἀνήκοντα.

Σχήματος Α'.

Κεῖτ' ἀγορεῦται χήματι πρώτῳ μέσος (27). (27) §. χς'.
Νδύει δ' ἐλάοτων τῶν δύω προκειμένων (28). (28) §. χξή.
Μείζων δὲ τέτων ἴσατα πλατυτάτη (29). (29) §. χοά.
Ε μὲν συναχθὲν τάσγ' Ε, Α πρώτας θέλει (30). (30) §. χογ'.
Ι δ' ἓν ἐπαχθὲν, Α, Ι, αἰτεῖ κειμένας (31). (31) §. χοδ'.
Ο δ' αὖ συναφθὲν, βέλεται Ε, Ι, ἔχειν (32). (32) §. χοζ.
Τετρὰς δὲ τῶ δ' ἔνεσιν ἀθέτων τρόπων (33). (33) §. χπ'.
Ἀντιστροφῇ δὲ, δὶς δυὰς μὴ ἀθέτων (34). (34) §. χπγ'.
Δυὰς δ' ἀναθέτων δὲ, ἐν μεταςάσει (35). (3„) §. χπέ. χπς'.

Σχήματος Β'.

Κατηγορεῖται δὶς μέσος τῷ δευτέρῳ (36). (36) §. χζ'.
Ἀρνητικὴ δὲ, κεῖται ἀεὶ δ' ἡτέρα (37). (37) §. χπζ.
Μείζων δὲ ἐςὶν, ἐξ ἀνάγκης ἐν πλάτει (38). (38) §. χπθ'.
Καὶ τῶ δ' ἀριθμὸς τετρὰς ἀθέτων τρόπων (39). (39) §. χγά.
Καὶ μὴ καταλλήλων δὲ, τετρὰς ἐξίσε (40). (40) §. χγγ'.
Στροφῇ, Μεταςάσειτε τῶν προκειμένων (41). (41) §. χγς'.

Σχήματος Γ'.

Μέσον δ' ὕπεσιν ἐν τρίτῳ ἑκατέρᾳ (42). (42) §. χή.
Νδύει δ' ἐν αὐτῷ ἡ ἐλάοτων κειμένων (43). (43 §. χγθ'.
Αἰεὶ δὲ συμπέρασμα ἐςὶν ἐν μέρει (44). (44) §. ψ'.
Ἑξὰς δὲ τῷ δε τῶν καταλλήλων τρόπων (45). (45) §. ψβ'.

Τρεῖς

Τρεῖς μὴ καταλλήλων δὲ, ἐξ ἀντιστρόφε (46). (46) §. ψδ'.
Καὶ αὖθις ἑξὰς, κειμένων μεταξάσει (47). (47) §. ψε'.

Σχήματος Δ'.

Κατηγορεῖται κεῖθ' ὑπ' ἐχάτῳ μέσον (48). (48) §. χθ'.
Μείων ἐν πλάτει, τῇ θέσει τῆς μείζονος (49). (49). §. ψή'.
Τῆς ἥττονος δὲ, τὸ ξυνάπτον ἐν μέρει (50). (50) §. ψθ'.
Ἂν δ' ἓ συνάψῃ, ὅρος ἡ μείζων ἔχει (51). (51) §. ψί'.
Πεντὰς δὲ τῶδε τῶν καταλλήλων τρόπων (52). (52) § ψιβ'.
Ἀντιστροφῇ δὲ δὶς δύω λοξοβάται (53). (53) §. ψιδ'.
Ἀλλ' ἐν μεταξάσει γὰρ, εἷς ἑδεὶς ὅλως (54). (54) §. ψις'.

ΚΕΦ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Περὶ Συλλογισμῶν Ἀμεθόδωντε καὶ Ἀνωμάλων.

Ἔνθα

Καὶ περὶ Ἐνθυμήματος, καὶ Σωρείτε.

§. ψιή'.

Οἱ μὲν ἓν κατὰ σχῆμα καὶ τρόπον δ' διατεταγμένοι, καὶ Μεθοδικοὶ διὰ τᾶτο ἀκέοντες, τοιοίδε εἰσίν. Ἀμέθοδος δὲ καὶ Ἀνώμαλος καλειῶθω, ὁ μὴ κατ' ἐκείνες δ' θέτως ἔχων, κἂν ἄλλως ἀληθεῦον παρέχοιτο τὸ ἐπιφερόμενον. Ἁπαντᾶ δὲ τάτων πολλὴ καὶ παρὰ τοῖς Ἐνδοξοτάτοις γινομένη ἡ χρῆσις. Οὐδὲ γὰρ (καίτοι ἄλλως ἀκριβῆντες) διὰ παντὸς ἀξιῶσι τὰ Διαλεκτικὰ ταῦτα τεχνύδρια ἀπειροκάλως ἐκλεπτεργεῖν. Παρέντες δὲ τοῖς πρωτοπείροις ἐπὶ τάτοις νεανιδ'εσθαι, τᾶ κατὰ τὰς διανοήσεις ὀρθᾶ αὐτοὶ ὅλοι γίνονται, ὅ ἑδὲν ἧττον, (εἰμὴ ποτε καὶ μᾶλλον) κἂν τοῖς Ἀτέχνοις ἐμφαίνεται. Ἀλλὰ λεπτέον ἡμῖν καὶ τάτων τὰ Εἴδη.

§. ψιθ'. Α'. τοίνυν τᾶ τῶν Ἀμεθόδων καταλόγε ἀρχέτωσαν, ἅπαντες οἱ Στοιχειώδεις προσειρημένοι Συλλογισμοὶ (§. φπδ'. κξ'.)· Οἵ ὡς ἐκ τῶν τῆς ψυχῆς κρατυνόμενοι νοημάτων (§. χγ'.), καὶ τῶν Μεθοδικῶν αὐτῶν γνώμονες εἰσὶν (§. χδ'.), ὡς εἰρηται.

§. ψκ'.

§. ψκ'. Β'. Ἀμέθοδοι λεγέσθωσαν καὶ οἱ Ἀκατάλληλοι (§. χξ'.) πάντες. Εἰ δὲ βέλει, καὶ οἱ παρὰ τὲς ἐν Α'. χήματι (ὡς ἄρα ἀτελέσεροι ἐλεγχόμενοι (§. χμζ'.), παραθέσει τῇ πρὸς ἐκεῖνο· Περὶ ὧν καὶ τῆς Ἀναγωγῆς ἐπὶ τὲς τελεωτέρες ὕσερον εἰρήσεται.

§. ψκά. Γ'. Καὶ οἱ ἑνὶ πνεύματι διάνοιαν αὐτοτελῆ περιλαμβάνοντες. Οἷον ἐν ἀμελείᾳ ζῶν, ὧν οἱ καταῤῥαθυμῆντες ἐδαμῶς ἐγκρατεῖς γίνονται καλῶν παιδευμάτων, ἡκισα τεύξη.

§. ψκβ'. Δ'. Καὶ ὧν αἱ προκείμεναι καὶ τὸ συναγόμενον πρωθυσέρως τετάχαται. Οἷον ἐδὲν σημεῖον διαιρεῖται. Πᾶν γὰρ ἀμερές. Οὐδὲν δ' ἀμερὲς διαιρεῖται.

§. ψκγ'. Ε'. Καὶ οἱ κατὰ ἰσοδυναμίαν ὅρε ἀτακτῆντες. Οἷον πᾶν σῶμα ἐν τόπῳ. Ὁ ἀρανὸς ἐσὶ τριχῇ διασατόν. Ἐσι πε ἄρα.

§. ψκδ'. ς'. Καὶ οἱ ἐξ ἀπροσδιορίσων (§. υά.) ὡς μὴ παραυτίκα ἐπίδηλοι ὄντες, οἱοιποτὲ τὸν τρόπον εἰσὶν, ἅπερ ὁ προσδιορισμὸς ἐσὶν ἔλεγχος. Οἷον οἱ πένητες εἰσὶ καρτερικοί. Οἱ πένητες εἰσὶν ἀφρόντιδες. Οἱ ἀφρόντιδες εἰσὶ καρτερικοί.

§. ψκέ. Ζ'. Καὶ οἱ ἐκ προτάσεων, αἷς ἐκ τῆ πλαγιασμῆ, ἢ τῆς μεταθέσεως τῶν ὅρων ἡ κρύψις (§. υλγ'.). Οἷον παντὶ πε τῆ αἵματος ὑπερζέσαντος, ὁ νεὸς προσεπιθολεῖται. Ὑπερζέει δὲ παντὶ τῷ ὀργιζομένῳ τὸ αἷμα. Ἆρα κτ.

§. ψκς'. Η'. Καὶ οἱ ἐκ δυεῖν δὲ ἀποφασκεσῶν δοκεῦντες συνίσαθαι, ὡς ἡ θέμις (§. χμβ'), τὶω δ' ἑτέραν τωόντι αὁριςον (§. υγ'.) φέροντες. Οἷον ὁ μὴ ἀναπνέων ἐ ζῇ. Οὐκ ἀναπνεῖ δέ. Οὐδὲ ζῇ ἄρα.

§. ψκζ'. Θ'. Καὶ οἱ ἐν τῇ ἑτέρᾳ ὡσαύτως τὸ δοκεῖν ἀποφασκέσῃ, καταφατικῶς συμπεραίνοντες. (ὅρα ἐν §. χό.).

§. ψκή. Ι. Καὶ ἐὰν ὁ τε ἐν τῇ μείζονι ὑποκειμένε διορισμὸς ἀψευδῶς μετενεχθῇ ἐπὶ τὸ κατηγορέμενον, ἐν δὲ τῇ ἐλάσονι ὡσαύτως, τῷ κατὰ τὶω μείζονα ὑποκειμένῳ ὅρῳ προσαφθῇ, Συλλογισμὸς συσήσεται τῶν ἀμεθόδως συμπεραινόντων εἰς (1). Οἷον ἐὰν ὑποκέηται σῶμα ὕδατος ἠττοβαρές· Ὁ δέ τις συλλογίζηται. Ἅπαν σῶμα ἀνέχεται ὑπὸ τε ὕδατος ὑπερβαρῆς τυγχάνοντος. Πᾶν δὲ ξύλον ἠττοβαρὲς τε ὕδατος ἐσί. Πᾶν ἄρα ξύλον κτ.

§. ψκθ'.

(1) Οὐίλφ. Λογ. §. 440.

§. ψκθ'. ΙΑ'. Καὶ ἐὰν ὁ Μέσος μετὰ προσδιορισμȣ̃ τινὸς ληφθῇ ἀντὶ ἄκρȣ· τὸ δὲ τοιȣ̃το κȣφοτέραν τινὰ ἐπὶ τȣ̃ Συλλογισμȣ̃ κρύψιν ὠνόμασαν (1). Οἷον πᾶσα ἕξις ἐπίκτητος ἐςίν. Ἀλλαμὴν ἡ ἕξις ἡ τȣ̃ μνημονικȣ̃ ἕξις ἐςίν· ἡ ἄρα ἕξις τȣ̃ μνημονικȣ̃ ἐπίκτητος ἐςίν.

§. ψλ'. ΙΒ'. Ἀμέθοδος δὲ, καὶ ȣ̃ θάτερον τῶν ἐν τῷ συμπεράσματι ἄκρων διαμερισθὲν, μέρος μὲν συνάπτεται τῷ Μέσῳ κατὰ τὴν μείζονα, μέρος δὲ τῷ αὐτῷ κατὰ τὴν ἐλάσσονα. Οἷον,

Ἡ Σοφία κτῆμα τυγχάνει ἀθάνατον.
Οἱ δὲ θαμίζοντες εἰς τὰ Διδασκαλεῖα ἐφίενται τῆς Σοφίας.
Οἱ ἄρα θαμίζοντες κτ. κτήματος ἐφίενται ἀθανάτȣ.

Ὀρθωθείη δ' ἂν ȣ̃τος ληφθείσης εἰς μείζονα τῆς ἑξῆς.
Οἱ ἐφιέμενοι τῆς Σοφίας κτήματος ἐφίενται ἀθανάτȣ.

§. ψλα'. ΙΓ'. Τȣ́τοις συγκαταλεγέσθωσαν, καὶ οἱ ἐκ τεσσάρων ὅρων συνάγοντες (2). Οἷον τῷ πολυγώνῳ διπλασίαις ὀρθαῖς (πλὴν τεσσάρων) ἰσάριθμοι αἱ γωνίαι. Ἄρα τῷ πενταγώνῳ ἓξ ὀρθαῖς ἰσάριθμοι αἱ γωνίαι. Δῆλον δὲ ὅτι τῶν τȣ̃ συναγομένȣ ὅρων, ὑπὸ τȣ̀ς τȣ̃ τεθέντος τελȣ́ντων, ἡ περὶ ἐκείνȣς κρίσις, καὶ περὶ τȣ́τȣς ἔχει τὸ βέβαιον διὰ τὴν ὑπαλληλίαν. Ἀναλύσειε δ' ἄντις εὐμαρῶς τȣ̀ς τοιȣ́τȣς, εἰς συλλογισμȣ̀ς δύω.

§. ψλβ'. ΙΔ'. Ἐπὶ τȣ́τοις δὲ καὶ οἱ συλλογισμοὶ τετάχθωσαν, ἐν οἷς Θεωρητικῆς προτάσεως προτεθείσης, πρακτικήτις ὑπεξάγεται δεικνῦσα, τὶ δήποτε, τὸ περὶ θάτερον ἐκείνης ἄκρον ποιȣ̃ν. ἢ μὴ ποιȣ̃ν, ἐπιβαλεῖται δρᾷν καὶ περὶ θάτερον. Οἷον πνεῦμα ὁ ΘΕΟΣ· τȣ̀ς ἄρα προσκυνȣ̃ντας αὐτῷ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. Ἢ, Ἄρα οἱ μὴ τὴν ἐν πνεύματι λατρείαν προσφέροντες, τῷ ΘΕΩ ȣ̀ προσκυνȣ̃σι (3).

§. ψλγ'.

(1) Οὐόλφ. Λογ. §. 434.

(2) Περὶ τȣ́των Ῥιδιγέρ. Βιβλ. Β'. Κεφ. Ζ'.

(3) Διανοήματα ταῦτα ἀσυλλόγιςα ἐπιγράφεται τῷ Ῥιδιγέρῳ (ἐν τῷ περὶ Αἰσθήσ. ἀληθ. καὶ ψευδ. Βιβλ. Β'. Κεφ. ή.), ὡς ἄρα ἐπὶ Συλλογισμȣ̃ εἶδος τε καὶ μορφὴν ἀνακληθῆναι μὴ ἔχοντα. Καίτοι συλλογισμοὶ κἀκτȣ́των ἀνακύψȣσιν (ὡς ἄριςα τῷ κλεινῷ Οὐιγκλ. §. 908. σεσημείωται) τῆς σχέσεως τῶν ἐν τῇ θεωρητικῇ προτάσει ὅρων θεωρȣμένης. Ἐὰν γὰρ, ὡς ὁρισμὸς ὁριςȣ̃, ἢ διαφορὰ, ἢ ἴδιον, ἔχῃ ἐν ἐκείνῃ τὸ τȣ̃ ὑποκειμένȣ κατηγορȣ́μενον, παρὰ τὸ ἀψευδῶς ἀλλήλων ἔχειν

τε

§. ψλγ'. ΙΕ'. Τὰς ἐκ μόνων ταυτολογεσῶν (§. τγή.) ἔς διφόρες καλῆσιν· Οἷον ὁ τρέχων τρέχει. Ἀλλ. Ἄρα. ἐδὲ τοῖς ἀμεθόδοις τῶν συλλογισμῶν ἄξιον συναριθμεῖν, ὡς λήρες ἄντικρυς. Τὰς δὲ ἐκ τῆς ἑτέρας ταυτολογέσης ἔτ' ἀμεθόδες ἔτε περιττὰς εἶναι τακτέον· Δι' αὐτῶν γὰρ ἄχρι τῶν πρώτων τὰς Συλλογισμὰς ἀναλύομεν ἀκριβεσάτῳ τῷ τῆ προκειμένε ἀπόδειξιν παρεχόμενοι (1).

ψλδ'. Ις'. Πολλὰς δ' ἂν καὶ ἄλλας προσεπισημειώσειέτις ἀσυλλογίσως μὲν, ὀρθῶς ἀλλ' ἓν συμπεραίνοντας λόγες, οἷον τὸν ἀπὸ τῆ ὀρθῆ χωρέντα τόνδε, ἐπὶ τὸ πλάγιον.

Ὁ Ἰησῆς Χριςὸς ἐςὶ ΘΕΟΣ.

Οὐκοῦν ἡ Μήτηρ τῆ Ἰησῆ ἐςὶ Μήτηρ ΘΕΟΥ. Ἔτι δὲ καὶ ὁ κατ' ἀναφορὰν χέσεως.

Οἷον

τὰ τοιαῦτα ἀντικαθίσαθαι, παντοῖοι διὰ τῆς ἀντικατασάσεως προβήσονται συλλογισμοί. οἷον,

Ὁ πνεύματι προσκυνῶν ἐν πνεύματι ὀφείλει προσκυνεῖν.

Ὁ ΘΕΩ προσκυνῶν, πνεύματι ἐςὶ προσκυνῶν.

Ὁ ΘΕΩ ἄρα προσκυνῶν, ἐν πνεύματι ὀφείλει προσκυνεῖν.

Ἢ καὶ ἄτως:

Ὁ μὴ πνεύματι προσκυνῶν ΘΕΩ ἀ προσκυνεῖ.

Ὁ μὴ ἐν πνεύματι προσκυνῶν, πνεύματι ἀ προσκυνεῖ.

Ὁ ἄρα μὴ ἐν πνεύματι προσκυνῶν ΘΕΩ ἀ προσκυνεῖ.

Ἀλλ' ἅπερ ἄρα ἐπὶ τῆς προβαλλομένης θεωρητικῆς τὸ μὲν εἶδος ἄῃ, τὸ δὲ γένος ἐκείνε κατηγορήμενον· οἷον ὁ χρυσὸς ἐςὶ μέταλλον· ὁ ἀετὸς ἐςὶν ὄρνις, παρατηρητέον ἐπὶ τῆ συλλογισμῆ τὰ μεταξὺ γενῶντε καὶ εἰδῶν, περὶ συνεσαγωγῆς, καὶ συναναιρέσεως κανονιδέντα (§. ρδ'.). Ἔσι γὰρ συνάπταν, ὡς ὁ ἀετὸν θηρῶν ὄρνιν θηρᾶται. Καὶ ὁ μὴ ὄρνιν, οὐδ' ἀετόν. Ἀνάπαλιν δ' ἔ. Ἀποφασκέσης δὲ τῆς θεωρητικῆς, ὡς ἐπὶ τῶν διαφόρων, ἢ ἀντιδέτων, οἷον χρυσὸς ἐκ ἔσι μόλιβδος. ὁ κύκλος ἐκ ἔσι τετράγωνον· Ἐκ τῆς περὶ θάτερον ἐνεργείας, ἡ ἀπόφασις τῆς περὶ θάτερον συνάγεται, ἐκ δὲ τῆς ἀποφάσεως ἡ θέσις οὐδαμῶς, οὐδ' ἡ ἀπόφασις.

(1) Οὕτως ἄντις ἀποδείξειε τῷ Ε. πρότασιν ἁπλῶς ἀντισρέφειν, διὰ συλλογισμῆ Δευτεροχήμονος κατὰ ΘΕΝΑΖΕ.

Οὐδὲν Α ἐςὶ Β.

Πᾶν Β ἐςὶ Β.

Οὐδὲν Β ἐςὶν Α.

Καὶ τῷ Ι ἁπλῶς ἀντισρέφειν, διὰ Συλλογισμῆ Τριτοχήμονος, κατὰ ΣΑΡΙΝΙ.

Ἅπαν Α ἐςὶν Α.

Τὶ Α ἐςὶ Β.

Τὶ Β ἐςὶν Α.

Καὶ τῷ Α δὲ κατὰ συμβεβηκὸς ἀντισρέφειν, διὰ Συλλογισμῆ Τριτοχήμονος κατὰ ΣΑΒΑΣΙ.

Ἅπαν Α ἐςὶν Α.

Ἅπαν Α ἐςὶ Β.

Τὶ Β ἐςὶν Α.

Ἐξ ὧν δὴ φανερὸν μὴ πάντῃ ἀχρήσες εἶναι τὰς ταυτικὰς τῶν προτάσεων, (Λειβνίτ. Ἀνακρ. περὶ τῆ Νε Βιβλ. Δ'. Κεφ. Β. §. 1. Θεοφ.) ὥς τινες οἴονται.

Οἷον εἰ Δαυὶδ πατὴρ ἦν Σολομῶντος, ὁ Σολομὼν ἄρα υἱὸς ἦν τῦ Δαυὶδ (1). Τελδυταῖον καὶ οἱ Ἐνθυμηματικοὶ καὶ Σωρικοὶ ἐπὶ τιὼ τάξιν τῶν ἀτακτεσῶν διανοητικῶν ἐφόδων εἰκότως ἀνακληθεῖεν. Ἀλλὰ περὶ τύτων, ὡς τινὸς περιττοτέρας θεωρίας ἠξιωμένων, διαληπτέον ἐν μέρει.

Περὶ Ἐνθυμήματος.

§. ψλέ.

Εἴδει τὸ ἐνθύμημα θεωρῦσι, Συλλογισμὸς ἐστὶν ἀτελὴς, μὴ ὁλοχερὴς δηλ. ἐξ ἀκεραιος, θατέρα δὲ τῶν προκειμένων ἐλλείπων (2), ὁποτέρ' ἂν τύχοι, ἢν ὡς σαφῆ ὄσαν τὰ πολλὰ καὶ δήλιω, συγῶντες ἐνθύμιον φέρειν εἰώθαμεν. Οἷον,

Μέγα πρὸς ὠδαιμονίαν ἡ ἀρετή.
Τῆς ἄρα ἀρετῆς ἐπιμελητέον. Καὶ:
Τὰ ἀνθρώπινα τῶν πραγμάτων ἐπισφαλῆ καὶ ἄπιστα.
Τοιγαρῦν καὶ ὁ πλῦτος.

§. ψλϛ'.

(1) Ὅρα Λεϊβν. ἐν ταῖς τῦ περὶ Νῦ Ἀνακρίσ. Βιβλ. Δ'. Κεφ. ΙΖ.

(2) Τῦ Ἀριστοτέλες πῆ μὲν ἐξ εἰκότων εἶναι καὶ σημείων τὸ Ἐνθύμημα ἀποδεδωκότος, (Προτ. Ἀναλυτ. Βιβλ. Β'. Κεφ. κζ'.) Πῆ δὲ καὶ Συλλογισμὸν αὐτὸ ὀλίγων τε καὶ ἐλασσόνων ὁρισαμένε. (Ῥητορ. πρὸς Θεοδέκτ. Βιβλ. Α'. Κεφ. β'.), ἐντεῦθεν οἱ μὲν τῇ ὕλῃ διαφέρειν τῦ Συλλογισμῦ τὸ Ἐνθύμημα ὑπαλήφασιν, οἱ δὲ καὶ Εἴδει, ὧν καὶ ὁ ἐξ Ἀφροδισιάδος Ἀλέξανδρος ἐστὶν (ἐν Ὑπομνή. εἰς τὸ Α. τῶν Τοπικῶν.) „Οὓς γὰρ οἱ περὶ Ἀντίπατρον Μονολημμάτες Συλλογισμὲς λέγεσιν, ἃς εἰσὶ (φησὶ) Συλλογισμοὶ, ἀλλ' οὐδεῖς ἐρωτῶνται. Καὶ τάτες αὐτὸς ῥητορικὲς Συλλογισμὲς ἀποκαλῶ, καὶ Ἐνθυμήματα. Ὥστε ἂν ἀληθεύσα ὁ Κορυδαλεὺς (Λογ. περὶ Ἐνθυμ. Σελίδ'. 433.) τιὼ δόξαν ταύτιω τοῖς Νεωτέροις ἀνατιθεὶς. Ὃ δὲ προσέθησιν, ὡς τὸ ἀτελῆ συλλογισμὸν ἐπιλέγεθαι, παράσακτον ἐστὶ, μάτιω καὶ τόδε τοπάζω, τῦ Φιλοσόφε τῆς γραφῆς μαρτυρῦντος τῇ γνησιότητι. Ἀποδεὶς γὰρ (ἐν Προτ. Ἀναλ. Β'.) ἀτελῆ συλλογισμὸν τὸ Ἐνθύμημα, διεξηγεῖται κατωτέρω τὸν ὅρον, προσιθεὶς. „Πλὴν „τὸ μὲν ἃ λέγεσι διὰ τὸ εἰδέναι, τὸ „δὲ λαμβάνεσι. Καὶ ἔτι κατωτέρω· „ἐὰν μὲν ἓν ἡ μία ληφθῇ πρότασις „σημεῖον γίνεται μόνον. (τατέστιν Ἐν„θύμημα.). Ἐὰν δὲ καὶ ἡ ἑτέρα προσ„ληφθῇ, Συλλογισμός. Ἀλλὰ γὰρ ἐν πολλοῖς σύνηθες τᾶτο Κορυδαλεῖ τῶν Νεωτέρων εἶναι λέγειν τὰς δόξας, ἃς αὐτὸς ἀπαρέσκεται. Ὡς ἔτι καὶ διαφέρον ἰῶ πρὸς ἀλήθειαν ἢ ψεῦδος, τὸ παλαιὸν ἢ νέον γεγονέναι τὸν ἀληθεύοντα, ἢ ψευδόμενον.

§. ψλϛ΄. Ποτέρα δὲ ἡ παραλειπομένη πρότασις ἐπὶ παντὸς ἐϛὶν ἐνθυμήματος, ȣ̓ δυσχερὲς ἐπικρίνειν τοῖς τȣ̃ συμπεράσματος ἄκροις προσέχοντας. Τȣ̃ γὰρ τῶν ἄκρων ἐλάσσονος (§. φξ΄.) ἐπὶ τῆς ἡγȣμένης παρόντος, δῆλον ὡς ἡ μείζων παρελείφθη. Οἷον ἐπὶ τȣ̃ Α΄. (§. ἀνωτ.) τȣ̃ δὲ δὴ μείζονος, ἡ ἐλάσσων, ὡς ἐπὶ τȣ̃ Β΄.

§ ψλζ΄. Τὰ γȣ̃ν ȣ̓́τως ἔχοντα Ἐνθυμήματα συλλογισμȣ̀ς Μονολημμάτȣς ἐκάλȣν οἱ παλαιοὶ (1), εἰ μὴ παρ᾽ ὅσον ἐπὶ τῶν Μονολημμάτων ἀεὶ (φασὶ) τῶν προκειμένων ἡ μείζων εἰώθει παραλείπεσθαι. Ἀλλὰ γὰρ ȣ̓κ ἐντεῦθεν ὑποληπτέον ὁποτέραν βȣ́λοιτότις ἐξεῖναι παρασιγᾷν, ἀλλ᾽ ἥτις ἂν ῥᾳδίως ἔχοι καὶ νοηθῆναι, καὶ ὁμολογηθῆναι. Οἷον εἴτις ἐνθυμηματικῶς βαρὺν εἶναι τὸν ἀέρα δεῖξαι ἐθέλοι, λήψεται μὲν ὅτι ἀὴρ πιέζειν πέφυκε καὶ θλίβειν, παραλείψει δὲ λέγειν ὅτι τὸ πιέζειντε καὶ θλίβειν πεφυκὸς ἐϛὶ βαρύ. Ἐκεῖνο γὰρ ἂν καὶ διαπορηθείη, τȣ̃το δὲ δῆλον. Ἐκ παντὸς ȣ̃ν οἷοντε καὶ συλλογισμȣ̃ ἐνθύμημα λαβεῖν, καὶ ἐνθυμήματος συλλογισμὸν πληρῶσαι. Οὐδὲ γὰρ ȣ̓σιώδης ἡ μεταξὺ τȣ́των διαφορά. Συντελεῖ δὲ τὸ ἐνθύμημα εἰς βραχυλογίαν, καὶ κοινῇ λέγȣσι, καὶ φιλοσοφȣ̃σι, καὶ ῥητορεύȣσι (2).

§. ψλη΄.

(1) Ἀλέξ. Ἀφροδισ. ἐν Α΄. Τοπικ. Καὶ ὁ Φιλόπον. καὶ ὁ Μαγεντῖνος ἐν τοῖς ὑπομν. εἰς τὰ Πρότ. Ἀναλ.

(2) Ῥητόρων ȣ̃ν παῖδες, φιλοτεχνȣ̃ντες πάλαι φέρονται τὸ Ἐνθύμημα, ἢ ὅτι πρὸς ὕδωρ ῥέον λέγȣσι, βραχυλογεῖν αὐτοῖς μέλον ἦν· ἢ ἐφ᾽ ᾧ περιποιεῖσθαι σφίσι τὴν παρὰ τῶν δικαϛῶν εὔνοιαν. Τὸ γὰρ πάντα λέγειν, ἀσθένειαν κατηγορεῖ τȣ̃ ἀκȣ́οντος. Τὸ δὲ καί τινα παριέναι, ὡς ἐκείνῳ δῆλα, τὸ ἀγχίνȣν καὶ εὐφυὲς αὐτῷ ἐπιμαρτυρεῖ, ὡς ἄρα καὶ παρ᾽ ἑαυτȣ̃ συνιδεῖν τὸ σιγηθὲν δυναμένῳ, καὶ τὸ ἐνδέον τȣ̃ λόγȣ ἀναπληρώσασθαι. Καὶ ἦν ἄρα κ̀ τȣ̃το αὐτοῖς, ὡς ἕν τι δὴ τῶν καλῶν σπȣδαζόμενον. Θαυμάζεται δὴ ἡ Σεκȣ́νδȣ τȣ̃ Ἀθηναίȣ βραχύλογος λύσις τῆς προτεθείσης αὐτῷ ὑποθέσεως. „Ὁ ἄρξας ϛάσεως ἀποθνησκέ„τω. Καὶ ὁ παύσας ϛάσιν ἐχέτω δωρεάν· „Ὁ αὐτὸς κ̀ ἄρξας κ̀ παύσας αἰτεῖ τὴν „δωρεάν. Τὴν ȣ̃ν ὑπόθεσιν ὁ Σοφι„ϛὴς ὧδε ἐβραχυλόγησεν. Οὐκȣ̃ν, ἔ„φη, τὶ πρότερον; τὸ κινῆσαι ϛάσιν· „τὶ δεύτερον; τὸ παῦσαι. Δȣ̀ς ȣ̃ν ἐφ᾽ „οἷς ἠδίκεις τιμωρίαν, τὴν ἐφ᾽ οἷς ȣ „πεποίηκας δωρεὰν, εἰ δύνασαι, λάβε. (Φιλόϛρ. εἰς βίον Σεκȣ́νδ.). Ἀλλ᾽ ȣ̓́τω μὲν καὶ διὰ ταῦτα οἱ ἐκ τῆς ῥητορείας. Οἱ δὲ φιλοσοφȣ̃ντες ȣ̓χὶ τȣ́των ἕνεκα, ὅτι δὲ ἐπὶ παντὸς λόγȣ τὸ ἀποχρῶν εἰώθασι θηρᾷν, καὶ ἀπέριττον. Ἐν δὲ δὴ ταῖς κοιναῖς τέως ἐντεύξεσι καὶ ὁμιλίαις, αὐτήπως ἡμῖν ἡ φύσις τὴν τῶν Ἐνθυμημάτων χρῆσιν καθυποβάλλει. Σώματος γὰρ ὀξυτέρα ἡ ψυχὴ πρὸς ἐνέργειαν, καὶ θᾶττον, ἢ διὰ τῆς τȣ̃ προφορικȣ̃ λόγȣ ὑπȣργίας, τὸ ἑαυτῆς διανόημα δηλῶσαι σπȣδάζȣσα.

§. ψλή. Οἱ δὲ δὴ ὡς ἐκ τῆς ὕλης καὶ μόνον τὸ συλλογισμῷ διαξέλοντες τὸ ἐνθύμημα, οὐδὲν ἄλλ' ἢ συλλογισμὸν αὐτόχρημα τοῦτο εἶναι φασίν, ἐξ εἰκότων, ἢ σημείων κατασκευάζοντα τὸ ζητούμενον.

ψλθ. Καὶ τὰ μὲν εἰκότα ἀποφάνσεις εἰσὶν, ἐπὶ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συμβαινόντων (§. υ΄.), ἢ τῶν, ἃ δέον μὲν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, μᾶλλον δ' ἀεὶποτε συμβαίνειν, ἐκ ἔχει δὲ, ὡς τὰ ἀναγκαῖα, τὸ ἀπαραίτητον. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τῶν καθηκόντων, ἤτοι τῶν κατ' ἦθος τὸ εὔλογον τηρόντων· Οἷον ὧν, ἄν τις εὖ πεπόνθοι, τούτων ἔδει κ' μεμνῆθαι. Καὶ ἅπαξ προσπαίσαντα προσέχειν εἰκὸς, μὴ καὶ αὖθις προσκρόσοιτο. Δίκαιον δὲ, γονεῖς μὲν τιμᾶν, αἰδεῖσθαι δὲ τὲς γεραιτέρες, καὶ τὰ παραπλήσια. Ἐκεῖνα δὲ (§. αὐτ.), ἤτοι τέχνῃ, οἷον εἰκὸς κυβερνήτιν ἔμπειρον ὄντα, διασώσειν τὸ σκάφος· καὶ στρατηγὸν ἄριστον, τρέψειν τὲς πολεμίες· καὶ ἰατρὸν ἐπιστήμονα, τινὶ αἰτίαν τῆ νοσήματος διαγνώσεσθαι· καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἢ φύσει, οἷον εἰκότως πληϊάδων ἐπιδυομένων

„Δὴ τότε παντοίων ἀνέμων θύεσιν ἀῆται.
Καὶ πεντήκοντα ἡμέραις μετὰ θερινὰς τροπάς,
„Ὡραῖος πέλετε θνητοῖς πλόος. Οὐτέκε νῆα,
„Καυάξαις· ἔτ' ἄνδρας ἀποφθίσειε θάλασσα.

§. ψμ΄. Τὰ δὲ Σημεῖα ἀποφάνσεις παρέχεται, καθ' ἃς ἡ πρὸς αὐτὰ τῶν σημαινομένων χέσις παρίσαται. Ἔσι δέτοι κ' τῶν Σημείων, τὰ μὲν ἐπ' ἔλαττον τῶν σημαινομένων, οἷον τῆ πῦρ ὑποκαίεσθαι σημεῖον ὁ ἀποθρώσκων καπνός· καὶ τῆ θύμως ἔχειν τὸ ἄδειν· Τὰ δὲ ἐπὶ πλέον, οἷον τὸ πνιγμονὰν τῆ πυρέσσειν, καὶ τὸ ἐρυθριᾶν τῆ αἰδεῖσθαι. Τὰ δὲ ἐπίσης, καὶ ἀντιστρέφοντα, οἷον τὸ γάλα τῆ συνειληφέναι, καὶ τὸ ἀναπνεῖν τῆ ζῆν, ἅπερ ἰδίως καλεῖται τεκμήρια. (§. τνή.).

§. ψμά. Ἐκ τέτων ἔν οἱ συνιστάμενοι συλλογισμοὶ, τὰ κατὰ τὸν Β΄. ἐκδοχὸν (§. ψλή.) εἰσὶν Ἐνθυμήματα. Οἷον ἐκ μὲν εἰκότων, (§. ψλθ΄.).

Τὰ παθήματα μαθήματα.		Ποιεῖντε καὶ διδάσκειν.
Ἔπαθε δέ.	Καὶ	Διδάσκει δέ.
Ἔμαθεν ἄρα.		Ποιεῖ ἄρα.

Ὧν ὅσον μὲν εἰς πειθῶ τὸ κράτος, ἐκ ἄδηλον. Δῆλον δὲ ὅτι ἐναληθέσερα τῶν ἐξ εἰκότων (§. ψλθ΄.) τὰ φύσει, τῶν τέχνῃ·

καὶ ταῦτα, τῶν ἤθει καὶ προαιρέσει. Τὰ γὰρ πρότερα ἧττον ἀόρισα.

§. ψμβ'. Ἐκ σημείων δὲ τῶν ἐπ' ἔλαττον (§. ψμ'.), ὑποκειμένῳ τῷ σημείῳ, τῇ θέσει τότε ἐξ ἀνάγκης τὸ σημαινόμενον ἐπιφέρεται καταφατικῶς· ἡγεῖται γὰρ τὸ ἐπ' ἔλαττον (§. ρδ'.). Οἷον,

Ὁ ὀρχέμενος εὐθύμως ἔχει.
Ὀρχεῖται δέ· Εὐθυμεῖ ἄρα.

Οὐκ ἀνάπαλιν δὲ· Οὐ γὰρ ἀνάγκη εὐθυμοῦντα καὶ ὀρχεῖσθαι.

Ἀποφατικῶς δὲ τῇ ἄρσει τῷ σημαινομένῳ, ὡς ἐπὶ πλέον ὄντος (§. ρδ'.), ἀναιρεῖται τὸ σημεῖον. Οἷον ἐπὶ τῷ ἀνωτέρω.

Οὐκ εὐθυμεῖ δέ. Οὐδ' ἄρ' ὀρχεῖται.

Ἀνάπαλιν δ' ἔ. Οὐ γὰρ ἐπάναγκες μὴ ὀρχέμενον εὐθ' εὐθυμεῖν.

§. ψμγ'. Ἐκ σημείων δὲ τῶν ἐπὶ πλέον (§. ψμ'.), τῷ σημείῳ κατηγορεμένῳ, καταφατικῶς μὲν τῇ τῷ σημαινομένῳ θέσει, ὡς ἐπ' ἔλαττον ὄντος (§. ρδ'.) συνάγεται ἡ θέσις ἡ τῷ σημείῳ· Οἷον,

Ὁ πυρέσσων πνεῦσιᾷ.
Πυρέσσει δέ. Πνεῦσιᾷ ἄρα.

Οὐκ ἀνάπαλιν· Οὐ γὰρ εἰ πνεῦσιᾷ, καὶ πυρέσσει· Ἐπὶ πλέον γὰρ ἐκεῖνο, ἐνὸν καὶ ἄλλως κοπιάσαντα πνεῦσιᾶν.

Ἀποφατικῶς δὲ τῇ ἄρσει τῷ σημείῳ, ὡς ἐπὶ πλέον (§. ρδ'.), συνάγεται καὶ ἡ τῷ σημαινομένῳ. Οἷον, Οὐ πνεῦσιᾷ. Οὐδ' ἄρα πυρέσσει. Οὐμλιὼ δ' ἀνάπαλιν. Οὐ γὰρ ἀνάγκη μὴ πυρέσσοντα εὐθὲ πνεῦσιᾶν.

§. ψμδ'. Ἐκ σημείων δὲ τέως τῶν ἐπίσης, καὶ ἀντιστρόφων (§. ψμ'.), οἷα τὰ λεγόμενα τεκμήρια, ὁποτέρως ἂν τύχοι, ὑποκειμένων, ἢ κατηγορεμένων, ἐκ παντὸς τρόπου διὰ τὴν ἰσοσθένειαν (§ σιγ'.) ἀναγκαῖον τὸ συναγόμενον. Ζῇ γὰρ ἀναπνέων· Καὶ ζῶν ἀναπνεῖ· Καὶ εἰμὴ ἀναπνεῖ, εὐθὲ ζῇ πάντως. Καὶ ἀνάπαλιν.

§ ψμέ'. Καὶ ταῦτα μὲν ὡς εἰπεῖν Διαλεκτικώτερον· Τοῖς δὲ Ῥήτορσιν Ἐνθυμήματα ἰδιαίτερον ἐστὶ, καὶ τὰ ἐκ τῶν Ἀντιθέτων τινὰ ἐπιφορὰν ἔχοντα. Οἷον εἰ τ' ἀγαθὰ ἐπαίνοις σέφεται,

φεται, καὶ τὰ φαῦλα δεόντως καταγελιτθεται ψόγοις. Καὶ εἰ πολυάσχολον ὁ πλοῦτος, καὶ μερίμνας πολλὰς ἐπιφέρον, ἀτάραχον ἡ πενία, καὶ τῳ ψυχῳ ἐν ἡσυχίᾳ καὶ γαλήνῃ ἀποκαθιστῶν. Οἱ δ' αὐτοὶ καὶ προτάσεις Ἐνθυμηματικὰς ἀποκαλοῦσι, τὰς ἐν εἴδει ἀποφάνσεων Ἐνθυμήματα περιεχούσας. Οἷον θνητὸς ὤν, θνητὰ καὶ φρονεῖ. Καὶ, ἥμαρτες, ἡσύχασον. Ἀναλύεται γὰρ εἰς ἐνθύμημα, ἡ μὲν ὧδε· Θνητὸς εἶ· δεῖσε ἄρα θνητὰ καὶ φρονεῖν. Ἡ δὲ ὧδε· Σὺ ἥμαρτες· δεῖσε ἄρα καὶ συζαλῆναι· ἐξυπακουομένης ἐφ' ἑκατέρων τῆς μείζονος.

Περὶ Σωρείτου.

§. ψμς'.

Ὁ δὲ Σωρείτης ἄλλως ὁπωσοῦν καθ' ἡμᾶς, ἢ παρὰ τοῖς παλαιοῖς (1) λαμβανόμενος, ἔφοδός τις ἐστὶ συλλογιστικὴ ἐκ προτάσεων πλειόνων ἑξῆς συλλογισικὴ ἐκ προτάσεων πλειόνων ἕτω διατεταγμένων, ὡς ἀεὶ τὸ ἐπὶ τῆς προταχθείσης κατηγορηθὲν, ὑποκείμενον γίγνεσθαι τῆς ἑξῆς ἑπομένης, εἰς ὃ τὸ πρώτως ὑποτεθὲν, τῷ ἐχάτως συμπλακὲν κατηγορηθέντι, συνάψει τὸ ζητούμενον. Σωρείτης δὲ ὄνομα τῷ λόγῳ καὶ ἕτως ἐκληφθέντι, παρὰ τὴν σωρείαν τῶν ἐπαλλήλως ἐπιφερομένων προτάσεων. Εἴρηται δὲ καὶ κλιμακωτὸν παρὰ τοῖς ῥήτορσι, τῷ βαθμηδὸν ἀυτῷ χωρεῖν τὴν τῶν ὅρων πρόοδον. Οἷον,

Ὁ βάσκανος ἀνιᾶται ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς.
Ὁ ἐπὶ τοῖς ἀλλοτρίοις ἀγαθοῖς ἀνιώμενος ὑφ' ἑαυτὸ τήκεται.
Ὁ δ' ὑφ' ἑαυτὸ τηκόμενος, αὐτὸς ἑαυτῷ ἐπιζήμιος.

(1) Ἦν γὰρ εἶδος πάλαι τοῦτο σοφίσματος, δι' ἕ, ἐκ τοῦ παρὰ μικρὸν, ὃ παρ' ἐδὼ ποιούμεθα, διωνεκέσι προθήκαις, συνεπέραινον οἱ σοφισταὶ τὸ ἀποπώτατον. Οἷον εἰ ἐκ σωροῦ πυρῶν προκειμένου, κόκκον ἕνατις ἀφέλοιτο, μὴ ἄρ' ἐντεῦθεν ὁ σωρὸς ἀρθείη; Ἀλλὰ μὴ καὶ δεύτερον εἰ ἀφέλοιτο κόκκον ἕνα; Ἀλλὰ μὴ καὶ τρίτον; Καὶ ἕτως ἐφεξῆς. Ἐκ τούτου δὴ καὶ σωρείτης ἤρηται, καὶ σωριτικὴ, ἢ σωρικὴ ἀπορία. (Σέξτ. Πυῤῥων. Ὑποτυπώσ. Βιβλ. Γ΄. Κεφ. ή. Καὶ πρὸς Γραμματ. Κεφ. γ'.) τῆς δὲ κατὰ σωρείαν ἕτω γινομένης ἐπιχαρήσεως, καὶ Λαέρτιος μέμνηται ἐν Βίοις Εὐκλείδ. τοῦ Μεγαρ. καὶ Ζηνῶν. τοῦ Κιττιέ, καὶ Χρυσίππ. Καὶ Λεκιανὸς δὲ ἐν Λαπίθαις. Καὶ ἐν Α΄. τῶν Νεκρικ. Διαλ. καὶ ἐν τῷ Συμποσ. τῶν Φιλοσόφ. καὶ ἀλλαχοῦ.

Ὁ δ' ἑαυτῷ ἐπιζήμιος, καὶ ἑαυτῷ πολέμιος ἐστίν.
Ὁ ἄρα βάσκανος αὐτὸς ἑαυτῷ πολέμιος ἐστίν (1).

§. ψμζ'. Καθάπερ ἔν ἐπὶ τῶν Διανοητικῶν ἐφόδων (§. φλγ'.) ταῖς μεταβάσεσιν, ἕτω καὶ ἐνταῦθα ταῖς προτάσεσιν ἀεὶ οἱ ὅροι ἰσάριθμοι εἰσί. Τέτων γὰρ αἱ μὲν μεταξὺ, καινὸν ἀεὶ ὅρον ἕνα, τὸν κατηγορέμενον προσλαμβάνεσιν· ἡ δὲ δὴ πρωτίστη, τῶν ἐν αὐτῇ δύο, ἀφ' ἑτέρας ἔχει προσλαβῆσα ἑτέρον· ἡ δ' ὑσάτη καινὸν ἑβδόμα προσίεται· τὸν μὲν γὰρ παρὰ τῆς πρώτης φέρει, τὸν ὑποκείμενον, τὸν δὲ ἐκ τῆς παραλη-γάσης· Οον,

Τὸ Α ἐστὶ Β.
τὸ Β ἐστὶ Γ.
τὸ Γ ἐστὶ Δ.
τὸ Δ ἐστὶν Ε.
τὸ Α . . . . . ἐστὶν Ε.

Ἐξ ἃ ἄντις καὶ τὸν Σωρείτιν ἑβδὸ ἄλλο εἶναι ὁρίσειεν, ἢ τῆς Διανοητικῆς Ἐφόδε (§. φλβ'.) ψιλιῷ ἔκφρασιν.

§. ψμή'. Ἐν παντὶ δὲ Σωρείτῃ τοσοίδε λανθάνεσι συλλογισμοὶ, ὁπόσοι οἱ κοινολογέμενοι τῶν ὅρων εἰσί. Τοῦτοι δὲ πάντες, παρὰ τὰ ἐν τῷ συμπεράσματι ἄκρα. Ἰσάριθμοι δὲ οἱ ὅροι ταῖς προτάσεσιν (§. ψμζ'). Ὅσαι ἄρα αἱ ἐν τῷ Σωρείτῃ προτάσεις, δυεῖν δεσῶν, τοσοίδε μὲν οἱ μεταξὺ γινόμενοι τῶν ὅρων, ἤτοι οἱ μέσοι, ὡς καὶ ταῖς Διανοητικαῖς τῶν ἐφόδων (§. φλγ'.

(1) Κατὰ ταύτιν δὲ τιν ἤδη κρα-τήσασαν τὰ Σωρείτε ἐκδοχιν, καὶ τὸ τῆς Ἀλώπεκος παρὰ Πλετάρχῳ (ἐν τῷ Πότερα τῶν Ζώων Φρονιμ.) διεχημάτι-σαι ἐπιχείρημα, ἰῶ γνώμονα οἷον οἱ Θρᾷκες ἐποιεῖντο τῆς τὰ πάγε τερρότη-τος ποταμὸν παγέντα διαβαίναν μέλ-λοντες.

Τὸ ψοφᾶν κινᾶται.
Ὁ κινᾶται ἀ πέπηγεν.
Ὁ ἀ πέπηγεν ὑγρὸν ἐστί.
Τὸ ψοφᾶν . . . . . ὑγρὸν ἐστί.

Καίτοιγε τὰ Στίλπωνος (παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν τῷ περὶ Εὐθυμ.) πρὸς Μη-τροκλῆ ἀνειλίσαντα αὐτῷ τῆς θυγα-τρὸς τὸ ἀκόλαστον. Ἐμὸν γὰρ (ἔφη) „ἁμάρτημα τᾶτο ἐστὶν, ἢ ἐκείνης; ἀ-„πόντος δὲ τᾶ Μητροκλέες ἐκείνης μὲν „ἁμάρτημα σὸν δ' ἀτύχημα· Πῶς „λέγεις (ἆπεν) ἐχὶ τὰ ἁμαρτήματα „καὶ διαπτώματα ἐστί; πύνυ μὰν ἔν ἔ-„φη. Τὰ δὲ διαπτώματα, ἐχ' ὧν „διαπτώματα καὶ ἀποτεύγματα; Συ-„νωμολόγησεν ὁ Μητροκλῆς. Τᾷ δὲ „ἀποτεύγματα, ἐχ ὧν ἀποτεύγματα „ἀτυχήματα; Πράῳ λόγῳ καὶ φιλο-„τόφῳ κενὸν ἀποδείξας ὕλαγμα, τιν „τᾶ κυνικᾶ βλασφημίαν.

φλγ΄.)· εἰς τοσȣ́τȣς δὲ συλλογισμȣ̀ς ὁ Σωρείτης ἀναλυθήσεται. Οὗ δὴ καὶ πεῖραν ἑκάςῳ πρόχειρον ἐςὶ λαβεῖν.

§. ψμθ΄. Ἐξ ἁπασῶν καταφασκȣσῶν, καὶ ὁ Σωρείτης καταφατικὸν ἀποίσεται τὸ συμπέρασμα. Ἐφ᾽ ᾧ δὲ ἀποφατικῶς συμπεράναι, ἅλις ἂν ἔχοι, εἰ (ὡς ἐπὶ τῆς Διανοήσεως σεσημείωται §. φλε΄.) μία τῶν ἐν αὐτῷ ἀποφάσκοι. Οἷον,

Ὁ ἄνθρωπος ἐςὶ σύνθετος,
τὸ σύνθετον ȣ̓κ ἔςιν ἄλυτον.
τὸ ἄλυτον ἔςιν ἀθάνατον.
Ὁ ἄνθρωπος . . . . . ȣ̓κ ἔςιν ἀθάνατον.

§. ψν΄. Ἐκ μόνης ἀποφασκȣσῶν σωρείας προτάσεων, κἂν ὦσι καθ᾽ ἑαυτὰς ἀληθεύȣσαι, Σωρείτης ὑγιὴς ȣ̓ συςήσεται, ὡς κἀπὶ τῆς Διανοητικῆς ἐφόδȣ ἐλέγετο (§. φλς΄). Πλὴν εἰμὴ τυχὸν ἀορίςως τῶν κατηγορȣμένων ὅρων εἰς ὑποκείμενα ἑξῆς μεταλαμβανομένων, τὸ δοκεῖν ἀποφάσκοιεν αἱ προτάσεις πράγματι καταφάσκȣσαι. Οἷον ὁ μὲν εὐοδȣ̃ται.

Ἡ λογικὴ ψυχὴ ȣ̓κ ἔςι σῶμα.
τὸ μὴ ὂν σῶμα ȣ̓κ ἔχει μέρη.
τὸ μὴ ἔχον μέρη ȣ̓κ ἀναλύεται.
ὃ ȣ̓κ ἀναλύεται ȣ̓ θνήσκει.
Ἡ λογικὴ ψυχή . . . . . ȣ̓ θνήσκει.

Ὁ δὲ ἑξῆς ȣ̓κ εὐοδȣ̃ται.
Ἡ λογικὴ ψυχὴ ȣ̓κ ἔςι σῶμα.
τὸ σῶμα ȣ̓κ ἔςιν ἀμερές.
τὸ ἀμερὲς ȣ̓κ ἀναλύεται.
ὅπερ ἀναλύεται ȣ̓κ ἀθάνατον.
Ἡ λογικὴ ψυχή . . . . . ȣ̓κ ἀθάνατον.

§. ψνα΄. Ἐὰν δὲ ταῖς τέσσαρσι καὶ πέμπτη ἐπιπροςεθῇ ἀποφάσκȣσα, οἷον ὅτι τὸ ἀθάνατον ȣ̓ θνήσκει, τὸ ἐπιφερόμενον τηνικαῦτα ὑπὸ τȣ̃ Σωρείτȣ, ὅτι ἡ ψυχη ȣ̓ θνήσκει, ἀληθὲς ἔςαι. Ἢ ἐὰν τὰ τῆς προόδȣ ςῇ ἄχρι τῆς τρίτης, τὸ συναγόμενον, ὅτι τὸ ἀμερὲς ȣ̓κ ἀναλύεται, ὡσαύτως ἀληθεύσει. Τὶ δήποτε; ἢ ὅτι ἐπὶ τῶν κατὰ ἀντίθεσιν τȣ̀ς ἡγȣμένȣς ὅρȣς ἀνατρεπόντων, αἱ μὲν ἄρτιοι κἀνταῦθα, τȣ̃ δὶ ἁπασῶν ἀποφατικῶν Σωρείτȣ ἐπιφοραὶ (καθάπερ ἐπὶ τῆς Διανοίας αἱ

μεταβάσεις (§. φλζ.), ἀληθεύουσαι εἰσὶν, αἱ δὲ περιτταὶ ψευδόμεναι.

§. ψιβ'. Τούτοις ἄντις καὶ εἶδος ἕτερον Σωρείτου προσθείη, Σωρείτιον τοῦτον κατὰ συνέχειαν, πρὸς ἀντιδιαζολιὼ τῷ ἀνωτέρω κατ' Ἀλληλεχίαν ὄντος, ἐπονομάσας. Γίνεται δὲ, ἐπειδάντις, οὐχ ὅλον, ὡς ἐπ' ἐκείνου, μέρος δὲ τοῦ κατηγορεμένου ἐφεξῆς προσλαμβάνων, τὸ λοιπὸν, σωὶ ἑτέρῳ προσληφθέντι, ἐκείνου κατηγορεῖ ἀεὶ τὸ αὐτὸ, ἐπὶ τὸ μᾶλλον, ἢ ἧττον προβαῖνον κατὰ τιὼ πρόοδον. Οἷον,

Ἀχιλλεὺς ἰῶ ἀνδρειότερος Αἴαντος.
Αἴας δ' Ὀδυσσέως ἰῶ ἀνδρειότερος.
Ὀδυσσεὺς δὲ Μενελάου.
Ἀχιλλεὺς ἄρα πολλῷ τοῦ Μενελάου ἰῶ ἀνδρειότερος.
Τοιοῦτος ὁ παρὰ Πλουτάρχῳ (1).
Οἱ δεδεμένοι εὐδαιμονίζουσι τοὺς λελυμένους.
Ἐκεῖνοι δὲ τοὺς ἐλευθέρους.
Οἱ δὲ ἐλεύθεροι τοὺς πολίτας.
Οὗτοι δὲ πάλιν αὖ τοὺς πλουσίους.
Οἱ δὲ πλούσιοι τοὺς Σατράπας.
Οἱ δὲ Σατράπαι τοὺς Βασιλεῖς.
Οἱ δὲ Βασιλεῖς τοὺς Θεοὺς, μονονουχὶ βροντᾶν καὶ ἀστράπτειν ἐθέλοντες.
Πόσῳ ἂν οἱ δεδεμένοι εὐδαιμονιοῦσι τοὺς Σατράπας, καὶ τοὺς Βασιλεῖς;

(1) Περὶ Εὐθυμίας.

ΚΕΦ. ΕΚΤΟΝ.

Περὶ Συλλογισμῶν Συνθέτων.

§. ψνγ'.

Τῶ Συλλογισμῶ ὁ μέντις ἁπλῆς ἐσὶν, ὁ δὲ σύνθετος. Καὶ ἁπλῆς μὲν, ὃς καὶ Κατηγορικὸς λέγεται, ὁ ἐξ ἁπλῶν (§. υιδ'.) ἀποφάνσεων, σιώθετος δὲ ὁ ἕκτινος τῶν μὴ ἁπλῶν (§. υιέ. κξ') συνισάμενος, ἢ εἴδη, ὁ Συμπλεκτικὸς, ὁ Αἰτιολογικὸς, ὁ Διαζευκτικὸς, ὁ Ὑποθετικὸς, καὶ τἄλλα, περὶ ὧν ἑκάστε ἐν μέρει.

Περὶ Συλλογισμῶ Συμπλεκτικῶ.

§. ψνδ'.

Ὁ ἐκ μείζονος συμπλεκτικῆς (§. υκγ'.) παρωνύμως καλέμενος, τοῖς μὲν ἁπλῆς ἐσὶ συλλογισμὸς, τοῖς δὲ σύνθετος. Ἔσι δὲ, τόγε ἡμῖν δοκῶν, ἄλλοτε ἄλλως, ἑκάτερον. Τῆς γὰρ τῶ ὑποκειμένω συμπλεκτικῆς μείζονος, συμπλεκτικῶς (§. σκς'.) τοῖς συμπλεκομένοις περιαπτέσης τὸ κατηγόρημα, ἁπλῆς ὁ Συλλογισμὸς ἔσαι· Οἷον,

Ὁ Ἀγαθός τε καὶ πανθενὴς ὢν ποιεῖ τὸ ἄριζον.
Ὁ ΘΕΟΣ ἀγαθός τε καὶ πανθενὴς ἐσίν.
Ὁ ΘΕΟΣ ἄρα ποιεῖ τὸ ἄριζον.

Τῶτον γὰρ εἰς πλείονας συλλογισμὲς μὴ ἐξὸν ἀναλύσαι, τοῖς Κατηγορικοῖς ἀνάγκη συγκαταλέγειν.

§. ψνέ. Τῆς δὲ δὴ κατὰ τὸ συμπλεκτικῶ ὑποκειμένε καλῆγορίας διανεμητικῶς, ἢ φασὶ (§. Αὐτ.) νοεμένης· ἢ γὲν ἐὰν ἁπλῆτινος τὸ κατὰ συμπλοκὴν ἀνάπαλιν κατηγορῆται, σιώθετος ὁ Συλλογισμὸς ἀποβήσεται, εἰς ἁπλῆς τοσῶτος, ὅσα τὰ συμπλεκόμενα ἐσὶν, ἀναλυόμενος. Οἷον,

Σωκράτης καὶ Πλάτων καθηγηταὶ ὑπῆρξαν Ἀριζοτέλες.
Σωκράτης δὲ καὶ Πλάτων Ἀθιωαῖοι ἐγένοντο.
Ἀθιωαῖοι ἄρα οἱ Ἀριζοτέλες ὑπῆρξαν καθηγηταί.

Ἀναλυθήσεται γὰρ εἰς συλλογισμὲς δύω, ὧν τῷ μὲν ἡ μείζων, τὸ Σωκράτιλυ καθηγήσαθαι τῆς παιδείας Ἀριστοτέλει, τῷ δὲ, τὸ Πλάτωνα. Συναγόμενον δὲ ἑκατέρῳ, ὅτι τὶς Ἀθηναῖος, κλ.

Ὡσαύτως δὲ καὶ τὲ συμπλεκτικὲ κατηγορεμένε.

Ἀριστοτέλης φιλοσοφεῖ, καὶ περιπατεῖ.

Ἀριστοτέλης ἐστὶν ἐκ Σταγείρων.

Τῶν ἐκ Σταγείρων ἄρατις φιλοσοφεῖ, καὶ περιπατεῖ.

§. ψνς'. Οἱ δὲ τὸν ἐξ ἀποφατικῆς συμπλεκτικῆς μόνον ὡς ἐκ τὲ κατηγορεμένε, χρήσεως εἶναι τινὸς ἀξιῶσιν (1), οἷον,

Οὐδεὶς δύναται ΘΕΩ δελεύειν καὶ Μαμμωνᾷ.

Οἱ φιλοκτήμονες δελεύειν προήρηνται τῷ Μαμμωνᾷ.

Οὐκ ἄρα δύνανται δελεύειν τῷ Θεῷ.

Εὔοδος δὲ ὁ ἔτος ἔχων ὅταν τῇ θατέρᾳ τῶν κατὰ τιὺ συμπλοκιὺ μερῶν θέσει, Ἰιὺ ἄρσιν τὲ ἑτέρε συνάγῃ, ὡς ὁ ἀνωτέρω. Οὐκ ἀνάπαλιν δὲ, ἐπειδὰν τῇ ἄρσει τιὺ θέσιν. Οὐ γὰρ εἴτις ἀχὶ τῷ Θεῷ δελεύοι, τῷ Μαμμωνᾷ παραυτίκα δελογραφήσεται ὁ τοιῦτος. Οὐδ' εἰ μὴ τῷ Μαμμωνᾷ δελεύοι, τῷ Θεῷ δελεύσει. Ὁ γὰρ τῶν ἀσώτων βίος ἐλέγχει τὸ συναγόμενον.

§. ψνζ'. Ἐφ' ὧν δὲ τρίτον ὁδὸν μεταξὺ φέρεται, ἀμέσως ἀντιφερομένων, καὶ τὲ ἑτέρε ἀναιρεθέντος, θάτερον ἂν καταφατικῶς συναχθείη. Οἷον,

Οὐδεὶς ἀριθμὸς, ἄρτιος ὁ αὐτὸς καὶ περιττὸς ἅμα.

Ὁ δὲ τριαδικὸς ἐκ ἔστιν ἄρτιος. Περιττὸς ἄρα· καὶ ἀνάπαλιν. Ἀλλὰ γὰρ τὲς τοιῦτες ἐπὶ τὲς Διαζευκτικὲς ὀρθᾶς ἄντις ἀνακαλέσαι. Περὶ ὧν κατωτέρω.

Περὶ Συλλογισμῦ Αἰτιολογικῦ.

§. ψνή.

Τέτε ἀμφοῖν, ἢ τῇ ἑτέρᾳ μόνον τῶν προκειμένων, πρότασις ἑτέρα εἰς κατασκευὴν τὲ λεγομένε παρασυνάπτεται. Καθ' ὃ καὶ Αἰτιολογικὸς εἴρηται, ὡς ἐξ ἀμφοῖν, ἢ τῆς ἑτέρας Αἰτιολογικῆς (§. υιθ'.)· λέγεται δὲ καὶ Ἐπιχείρημα. Οἷον,

Πᾶν

(1) Περὶ Τέχν. τῦ Νοεῖν. Μέρ. Γ'. Κεφ. κβ'.

Πᾶν ἄὔλον ἀθάνατον. Ἁπλῆν γὰρ ὄν, καὶ κρεῖττον ἔσαι συνθέσεως· καὶ ἐδὲ τῇ μάχῃ ὑποκείσεται τῶν ἐναντίων, ἐξ ἧς ἡ λύσις, οὐ ἢ ὁ θάνατος.

Ἀλλ. ἡ ψυχὴ ἄὔλος ἐσ.ν, ἅτε δὴ ταῖς τῶν νοητῶν ἀντιλήψεσιν ἑαυτὴν μεταβάλλουσα, ὃ πάντῃ τῆς ὕλης ἐσὶν ἀλλότριον.

Ἆρα ἡ ψυχὴ ἀθάνατός ἐσιν.

§. ψνθ'. Διὰ τὲ οὖν τῇ Αἰτιολογέσῃ καινὲ ὄρε, ὡς διὰ μέσε, τὴν αἰτιολογεμένην πρότασιν κατασκευάζοντες εἰς τοσέτες ἀναλύομεν τὸ Ἐπιχείρημα συλλογισμὲς, ὅσα τῶν αἰτίων ἐσὶ τὰ παρεισαγόμενα· Οἷον ἐπὶ τὲ τεθέντος (§ ἀνωτ.) κατασκευάσειέ τις τὸ ἄὔλον εἶναι ἀθάνατον, ὡς διὰ μέσε τὲ μὴ λύσιν ἐπιδέχεθαι. Εἶτα καὶ τὸ ἄὔλον μὴ εἶναι λύσιν ἐπιδεχόμενον, διὰ τὲ κρεῖττον εἶναι συνθέσεως καὶ ἁπλῆν. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν ψυχὴν ἄὔλον ἔσαν δείκνυμεν ἐπὶ τῆς ἐλάσσονος, διὰ τὲ ἑαυτὴν μεταβάλλειν. Τὲτο δὲ διὰ τὲ νοεῖν ἄλλοτε ἄλλως καὶ ἄλλα, ἥπερ ἂν ἐθέλοι. Ὥσε ἐν συλλήψει Διανοιῶν πλειόνων κείσεται τὸ ἐπιχείρημα, καὶ συλλογισμὸν ἀντὶς συλλογισμῶν αὐτὸ ὀνομάσειεν, ὥσπερ συλλογισμὸν λόγων πλειόνων τὸν συλλογισμὸν ἐτυμολογῆντες ἀπέδωκαν (1).

§. ψξ. Τοῖς Αἰτιολογικοῖς συλλογισμοῖς πολὺ καίτοι τὸ χρειῶδες οὐ ταῖς συγγραφαῖς ἔχεσιν, ἐ πάνυτι χρῆθαι ἐπιτρέπεσι, κατὰ τὰς διαλεκτικὰς σωσσίας. Ἐν ταύταις γὰρ πρὸς τὸ ἀκριβὲς τὲ χήματος τὰς συλλογισικὰς ἐφόδες ἐπιτηδεύοντας, τῆς λῶ ὁ προσδιαλεγόμενος ἀπέφη προτάσεως τὴν δεῖξιν ὡς ἤδη νέε προβλήματος, δι' ἄλλε συλλογισμὲ κατασκευάζειν εἰώθασι, καὶ ἕτως ἐφεξῆς, ἄχρι τῶν ἀναποδείκτων. Βίβλον δὲ συγγράφοντι ἀποδεικτικῶς, τὸ σειρὰς ἐπιπλέκειν συλλογισμῶν ἐκτενεσέρας ἐπιτηδεύεθαι, ἐξὸν συντόμως τε καὶ ἀπερίττως τὴν κατασκευὴν παραθέθαι, ψυχρόντε λίαν καὶ ἀπειρόκαλον.

Περὶ Συλλογισμὲ Διαζευκτικέ.

§. ψξά.

Τοιῆτος ὁ ἀπὸ Διαζευκτικῆς (§. υκδ'.) τῆς μείζονος (2). οἷον, ἤτοι Γῆ κινεῖται, ἢ Ἥλιος· Γῆ δ' ἀκινεῖται. Ὁ ἄρα Ἥλιος.

(1) Ὅρα §. φνθ'. Σημ.

(2) Τὲτον κατὰ διάζευξιν Ὑποθετικὸν ἀποκαλῶν ἀξιῶσι, τὲ κατὰ συνέχειαν, ἢ ἀκολεθίαν, (περὶ ἓ ἡμῖν ἐξῆς)

λιος. Ἐπεὶ δέτοι τὰ διεζδυγμένα, ἤτοι ἀμέσως διέζδυκται, ἢ ἔχεται μεταξὺ, ἢ καὶ πλείω μὲν, ὡρισμένα δὲ, ἢ τέως καὶ πολλὰ ἀορίστως, ποικιλοτρόπως εἰκὸς καὶ τὸν κατ' αὐτὰ συλλογισμὸν μεθοδεύεσθαι.

§. ψξβ'. Καὶ ἐφ' ὧν μὲν ἡ διάζδυξις ἄμεσος, ἢ τῇ θέσει τὸ ἑτέρε ἀποφατικῶς θάτερον εἰσβάλλειν ἐξίν. Οἷον,

Ἤτοι κινεῖται	Ἢ ἠρεμεῖ.
Κινεῖται δέ.	Ἠρεμεῖ δέ.
Οὐκ ἄρα ἠρεμεῖ.	Οὐκ ἄρα κινεῖται.

Ἢ γᾶν ἀνάπαλιν τῇ ἄρσει καταφατικῶς. Οἷον ἐπὶ τὸ αὐτὸ λήμματος.

Οὐ κινεῖται δέ.	Οὐκ ἠρεμεῖ δέ.
Ἠρεμεῖ ἄρα.	Κινεῖται ἄρα.

§. ψξγ'. Ἐφ' ὧν δὲ τρίτον μεταξὺ, ἢ καὶ πλείω ὡρισμένως ἡ διάζδυξις παρεισάγει, ἢ Α. τὸ ἑνὸς τεθέντος, συλλήβδην τὰ λοιπὰ ἀναιρεῖται. Οἷον,

Ἤτοι αὐτόφωτον ἡ σελήνη, ἢ διαφανὲς, ἢ τὸ φωτὸς ἐξὶν ἀνταναπλαστικόν.

Ἔστι δὲ φωτὸς ἀνταναπλαστικόν.

Οὐκ ἄρα ἐδὲ διαφανὲς, ἐδ' αὐτόφωτον.

Ἢ Β. τὸ ἑτέρε ἀναιρεθέντος τὰ λοιπὰ τίθεται πάντα, ἀλλὰ διεζδυγμένως· Οἷον,

Ἤτοι πτίλων ὁ Καρκῖνος, ἢ χερσαῖον, ἢ ἔνυδρον, ἢ ἀμφίβιον.

Οὐκ ἔστι δὲ πτίλων.

Ἤτοι ἄρα χερσαῖον, ἢ ἔνυδρον, ἢ ἀμφίβιον.

Καὶ πάλιν ἐν λήμματι τῷ ἤδη συμπεραινθέντι.

Ἀλλ' ὁ χερσαῖον. Ἤτοι ἄρα ἔνυδρον, ἢ ἀμφίβιον.

Καὶ τέως δυοῖν μόνοιν ὑπολειφθέντοιν, ὡς ἀνωτέρω (§. ψξβ'.) ἐπὶ τῶν ἀμέσως.

Ἀλλ' οὐκ ἔνυδρον. Ἀμφίβιον ἄρα.

Ἢ Γ. παρ' ἓν τῶν λοιπῶν συμπλεκτικῶς ἀναιρεθέντων, αὐτὸ τὸ ἓν τίθεται (1). Οἷον ἐπὶ τὸ κατὰ τὸ Β. πρώτε λήμματος. Οὐκ

ἐξῆς) ἀντιδιαστέλλοντες. (Ὅ, τε Φιλόπονος, καὶ ὁ Ἀνώνυμος εἰς τὰ Πρότερ. Ἀναλυτ.).

(1) „Οὕτωτοι καὶ τὸν κύνα οἱ Διαλεκτικοὶ φασὶ τῷ διὰ πλειόνων διεζδυγμένῳ χρώμενον ἐν ταῖς πολυχιδίοις

Οὐκ ἔστι δὲ πτίλωον, οὐδὲ χερσαῖον, οὐδ' ἔνυδρον.
Ἔστιν ἄρα ἀμφίβιον (1).

§. ψξδ'. Τῶν δὲ δὴ μέσων ἀορίστως πληθυνομένων, ἢ ἀριθμῷ δυσπεριλήπτων ὄντων, Α'. τῇ μὲν τῇ ἑνὸς θέσει, ἀναιρεῖται τὰ λοιπὰ πάντα (2). Οἷον,

Τὸ ἄνθος, ἤτοι ῥόδον ἐστὶν, ἢ ἴον, ἢ κρίνον, ἢ ὑάκινθος, ἢ νάρκισσος. κτ.

Ῥόδον δὲ ἐστίν.

Οὐκ ἄρα οὐδ' ἴον, οὐδὲ κρίνον, οὐδ' ὑάκινθος, οὐδὲ νάρκισσος. κλ.

Β. Τῇ δὲ τῇ ἑνὸς ἀναιρέσει, τὰ λοιπὰ τίθεται, ἀλλὰ διαζευκτικῶς, καὶ ἀορίστως. Οἷον,

Οὐκ ἔστι ῥόδον.

Ἤτοι ἄρα ἴον, ἢ κρίνον, ἢ ὑάκινθος, ἢ νάρκισσος, ἤτι τῶν ἄλλων.

Γ. Ἢ τέως καὶ τῇ θέσει τινῶν ἀναιρεῖται τὰ λοιπά· τῇ δὲ τινῶν ἄρσει τίθεται τ' ἄλλα, πλὴν ἀορίστως, καθάπερ εἴρηται, καὶ διεζευγμένως.

§. ψξέ. Διαστροφὴ δὲ τῇ κατὰ διάζευξιν συλλογισμῷ, ἔστι παραδραμεῖν, μὴ ἐπ' ἀκριβὲς τῆς διαζευκτικῆς καταλεγέσης τὰ μέρη. Οἷον Ὑπερίδης διὰ δύω προφάσεις, εἰπὼν, τῶν ἀδικημάτων τὰς ἀνθρώπους ἀπέχεσθαι, ἢ διὰ φόβον, ἢ δι' αἰσχύνην, συλλογισμῷ Διαζευκτικῷ ἐπισφαλῶς ὑπέθετο λῆμμα. Εἴτις γὰρ προσλαβὼν ἀποφήναιτο, τὸν Δεῖνα μὴ διὰ φόβον, ἐκ ἂν ἐντεῦθεν συναγαγεῖν ὀρθῶς παρείη, ὡς ἄρα δι' αἰσχύνην· οὐδ' ἓν ἀνάπαλιν. Τυχὸν γάρτις οὐδὲ φόβῳ βαλλόμενος, οὐδ' αἰσχύ-

νῃσιν ἀτραποῖς, συλλογίζεσθαι πρὸς ἑαυτόν. Ἤτοι τὼδε τὸ θηρίον ὤρυμηκεν, ἢ τὼδε, ἢ τὼδε. Ἀλλὰ μὴν οὔτε τὼδε, οὔτε τὼδε. Τὼδε λοιπόν. Πλάτ. πότ. τῶν ζώφρονιμ.

(1) Τῶν ἐκτεθέντων (§. ψξγ'. ψξδ'). Διαζευκτικῶν, οἱ μὲν τῇ θέσει τὼ ἀναίρεσιν ἀσβάλλοντες τὸ Γ'. Εἶδος τῶν Ὑποθετικῶν συλλογισμῶν παριστῶσιν, οἱ δὲ τῇ ἀναιρέσει τὼ θέσιν, τὸ Δ'. τῶν κατὰ τὸν Ἀνώνυμον· ἢ γὰν οἱ μὲν τὸ Δ'. οἱ δὲ τὸ Ε'. τῶν κατὰ Φιλόπονον.

(2) Οὗτος ὁ Γ'. τῶν Ὑποθ. συλλογισμ. ἐστὶ τρόπος κατὰ τὸν Φιλόπ. ἢ ὁ Ε. κατὰ τὸν Ἀνών. ὃν καὶ μετὰ συμπλοκῆς τῆς ἀποφάσεως τελεῖσθαι φασὶν, ἤτοι ἐπὶ τῶν ἀντικειμένων, ἐφ' ὧν τὸ μέσον ἀόριστον· Οἷον ἐχὶ καὶ λευκὸν καὶ μέλαν· λευκὸν δὲ· Οὐκ ἄρα μέλαν. Ἢ ὅλως, καὶ ἐπὶ τῶν μὴ ἀντικειμένων, ἑτέρων δὲ. Οἷον ἐχὶ καὶ ἵππος, καὶ βᾶς, κτ. Βᾶς δέ· ἐκ ἄρα ἵππος. Ἀεὶ τῇ θέσει δηλονότι συναγομένης τῆς ἀναιρέσεως.

αἰχύνῃ συνεχόμενος, μίσει δὲ καὶ ἀποτροπῇ τῶν φαυλοτέρων (ὅ δὴ τῶν τελείων ἐστί), τῇ ἀδικεῖν ἀπέχεται.

Περὶ Συλλογισμοῦ Ὑποθετικοῦ.

§. ψξ'.

Ὁ ἐξ ἀμφοῖν, ἢ τῆς ἑτέρας, τὴν ὑποθέσει ἀποφαινομένων (§. υιή.) Συλλογισμός, ὁ μὲν Ὑποθετικὸς καλεῖται δι' ὅλα (1), ὁ δὲ μικτὸς (2), ὥπερ ἂν ἡ ἐλάττων κατηγορικὴ εἴη (§. υιθ'.). Δι' ὅλα μέν, οἷον,

Εἰ κατὰ νόμον, καὶ δίκαιον.
Ἀλλ' εἰ κατὰ λόγον, καὶ κατὰ νόμον.
Εἴπερ ἄρα κατὰ λόγον, καὶ δίκαιον.

Μικτῶς δέ. Οἷον,

Εἴπερ ἥμαρτεν, ἔστιν ὑπόθυνος.
Ἥμαρτε δέ. Ὑπόθυνος ἄρα.

§. ψξζ'. Καὶ κειμένη τοίνυν ἡ ἐλάττων ἀνεπτυγμένως, ὡς ἐπὶ τῆς ὑποθετικῆς μείζονος εἶχε, μεταλῆψις ἀκέει, καὶ μεταλαμβανόμενον. Ἐξυπακουομένη δὲ συνεπτυγμένως τῇ μείζονι, πρόσληψις, καὶ προσλαμβανόμενον (3). Οἷον ἐπὶ τοῦ παρὰ Χρυσίππῳ ὑποθετικῶς σοφιζομένου.

Εἴτις ἐστὶν ὁ Μεγαρεύς, ἐκ ἔστιν ἐν Ἀθήναις.
Ἄνθρωπος δὲ ἐστιν ὁ Μεγαρεύς.
Οὐκ ἄρα ἄνθρωπος ἐστὶν ἐν Ἀθήναις.

§. ψξή. Ἐκ τῆς κατὰ τὴν ὑποθετικὴν μείζονα ἀκολουθίας (§. υιή.). ὁ Ὑποθετικὸς συλλογισμὸς ἅπαν τὸ κράτος πορίζεται. Κατὰ

(1) „Οὗτοι καλοῦνται διὰ τριῶν, καὶ δι' ὅλων ὑποθετικοί. Δι' ὅλων μέν, „ὅτι πᾶσαι αἱ παραλαμβανόμεναι προ„τάσεις ὑποθετικαί. Διὰ τριῶν δέ, ὅ„τι τελάχιστον ἔτοι οἱ συλλογισμοὶ διὰ „τριῶν ὑποθέσεων περαίνονται (Φιλόπ. „εἰς τὰ Πρότ. Ἀναλυτ. Βιβλ. Α'.) Ἕκτον δὲ τρόπον τὸν ἐξ ὅλων ὑποθέσεων ὁ Ἀνώνυμος ἀριθμεῖ, καὶ Ἀλεξάνδρῳ τῷ Ἀφροδισεῖ, ὡς εὑρετῇ ἀνατίθησι.

(2) Διαφέρεσι δὲ, ὅτι οἱ μὲν μικτοὶ, „τοσοῦτον μόνον τῷδε ὑποτεθέντι, ἀκο„λουθοῦν τόδε λέγεσιν· οἱ δὲ δι' ὅλα καὶ αὐτὸ τοῦτο τὴν ὑπόθεσιν κατασκευά„ζοντες ἀποφαίνονται. (Αὐτ. αὐτ.).

(3) „Τὴν μέντοι μεταλῆψιν πρόσ„ληψιν οἱ Στωϊκοὶ καλοῦσιν (ὅπως ἂν „κέοιτο δηλονότι ἀεὶ ἕτως ὀνομάζοντες.) καὶ ἔμεινε τοῦτο ἐν τῇ συνηθείᾳ. Φιλόπ. ἔνθα ἀνωτ.

Κατὰ γὰρ τὰ περὶ τῆς συνεισαγωγῆς καὶ συναναιρέσεως τῶν ἡγεμένων, καὶ ἑπομένων, καὶ ἀντιστρόφων ῥηθέντα (§. ρδ'. σιγ'.) τύποι τέτε φέρονται δύο, τῶ μὲν κατὰ θέσιν, καὶ διὰ συνεισαγωγῆς χηματιζομένε· τῶ δὲ κατ' ἄρσιν, καὶ διὰ συναναιρέσεως. Καὶεἰνως μὲν, ἐὰν τὸ ἐν τῷ σωημμένῳ ἡγέμενον τεθῇ κατὰ τιὼ ἐλάτονα, τὸ ἑπόμενον ὀρθῶς μάλα συναχθήσεται εἰς συμπέρασμα. Οἷον,

Εἰ ἄνθρωπος, καὶ ζῶον. Ἐκεῖνο δέ. Τέτο ἄρα.

Οὕτω δέτοι, ἐὰν ἀρθῇ τὸ ἑπόμενον, καὶ τὸ ἡγέμενον συναρθήσεται. Οἷον,

Εἰ κύκλος, καὶ χῆμα.

Οὐκεν δὲ τέτο. Οὐδ' ἄρ' ἐκεῖνο.

Ἐπὶ δὲ τῶν ἰσοστρόφωντε καὶ συμπαρεκτεινομένων, τὰ τῆς συνεισαγωγῆς καὶ συναναιρέσεως, καθ' ὁπότερον ἔτυχεν ἀδιαφορεῖ. Οἷον,

Εἰ λογικὸν, καὶ γελασικόν.

Λογικὸν δέ.	Ἤ	Γελασικὸν δέ.
Γελασικὸν ἄρα.		Λογικὸν ἄρα.

Καὶ κατὰ συναναίρεσιν δὲ παραπλησίως.

Οὐ λογικὸν δέ.	Ἤ	Οὐ γελασικὸν δέ.
Οὐδ' ἄρα γελασικόν.		Οὐδὲ λογικὸν ἄρα.

§. ψξθ'. Τῶ κατὰ τὸ σωημμένον ἑπομένε, πρὸς τὸ κατηγορέμενον αὐτῶ μείζονα λόγον ἔχοντος, ἢ πρὸς τὸ αὐτὸ τὸ ἡγέμενον, ὁ Ὑποθετικὸς συλλογισμὸς ἀπὸ τῶ ἧττον ἐπὶ τὸ μᾶλλον λέγεται χωρεῖν κατὰ θέσιν συμπεραίνων. Οἷον,

Εἰ καμμύοντι ὁρατὸν, πολλῷ δὴ μᾶλλον ὀξυδορκῦντι.

Ὁρατὸν δὲ ἔμοιγε καμμύοντι.

Πολλῷ ἂν μᾶλλον Σοὶ ὀξυδορκῦντι.

§. ψό. Τῶ δ' ἑπομένε ἧττονα λόγον ἔχοντος, ἢ τὸ ἡγέμενον, ἀπὸ τῶ μᾶλλον ἐπὶ τὸ ἧττον ὁ Συλλογισμὸς χωρήσει. Οἷον,

Εἴτι τῷ σοφῷ μόλις κατανοεῖται, πολλῷ γ' ἂν δέοι νοητὸν τέτο εἶναι τῷ ἀπαιδεύτω.

Ἀλλ' ἡ ἠλεκτρίζουσα δύναμις τῷ σοφῷ μόλις ἐσὶ κατανοεμένη. Πολλῷ γ' ἂν ἄρα δεήσειε κτ.

§. ψοά.

§. ψοά. Ἀντιστρεφόντων δὲ τῶν λόγων καὶ ἀὶ τὸ ἀνάπαλιν, ὡς ἐν τοῖς Γεωμετρικοῖς, καὶ τῶν μειζόνων ἐλαττόνων καθισαμένων, εἴτις ἐπὶ μὲν τῇ προτέρᾳ (§. ψξθ'.) διὰ τῆς τῇ ἑπομένῃ ἀναιρέσεως συναναιρεῖν ἐθέλοι τὸ ἡγεμονικόν. Οἷον,

Σοὶ δ' ὀξυδορκέντι εὐδαμῶς ὁρᾶται· ὥστε πολλῷ γ' ἄν δέοι τῷ ἐμοὶ ὁρᾶσθαι καμμύοντι.

Ἐπὶ δὲ τῇ δευτέρᾳ (§. ψό.) ὡσαύτως.

Ἀλλ' ἡ ἠλεκτρίζουσα δυνάμις, κἂν ἰῷ ἀπαιδεύτῳ σαφῶς κατανοηθείη.

Ἐκ πολλῷ ἄρα τῇ περιόντος αὕτη τῷ σοφῷτε καὶ ἐπιστήμονι κατανοηθήσεται.

Τραπείη ἄν ὡς εἰκὸς καὶ ἡ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον τάξις, τῆς ἐφόδε χωρήσης κατὰ τὸ ἀντίστροφον.

§. ψοβ'. Ὁμοιολόγων δὲ πρὸς ἅπερ ἀνάγεται πεφυκότων τῇτε ἡγεμονίᾳ, καὶ τῇ ἑπομένῃ, ἐκ τῶν ὁμοίων ὁ Ὑποθετικὸς συλλογισμὸς εἰρήσεται συμπεραίνειν, εἴτε κατασκευὴ ὁμοίως καὶ ἀνασκευὴ θατέρᾳ διὰ θάτερον. Καὶ κατασκευαστικῶς μὲν. Οἷον,

„Εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευματικὰ ἐσπείραμεν, μέγα, εἰ ἡμεῖς „ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσομεν; ἐ μέγα δηλονότι. Ὁμόλογον γὰρ, ὅσονγε τῇ πρὸς τὸ ζῆν ἐκ τῇ τρέφεσθαι ἑκατέρωσε χρείᾳ. Ἄλλως γὰρ τὸ ὑπερέχον τῆς πνευματικῆς τροφῆς, ὅσον ἀναλογιζομένοις, καὶ τῶν πάνυ ἂν εἴη σμικρῶν, τῇ λόγῳ ταύτῃ ἀπὸ τῇ μείζοσ ἐπὶ τὸ ἐλάχιστον (§. ψό.) μεταπίπτοντος.

Καὶ ἀνασκευαστικῶς καθ' ὁμοιολογίαν ὡσαύτως. Οἷον, Εἰ μὴ τῷ φύσαντι σὺ τετράπη ἐμπαροινῆσαι, τί θαυμαστὸν εἰ μὴ καὶ πρόσωπον ἔτος ἠδέσθη τὸ τῇ διδάξαντος; θαυμαστὸν ἐδού. Σχεδὸν γὰρ ὅμοιον.

§. ψογ'. Ἐξ ἡγεμονίᾳτε καὶ ἑπομένῃ ἀντικειμένωντε ἀλλήλοις, καὶ πρὸς ἔτι ἀντικείμενα λόγον ἐχόντων τὸν αὐτὸν, Ὑποθετικοὶ συνίστανται συλλογισμοὶ ὁμοιοι τοῖς ἀνωτέρω. Οἷον,

Εἴπερ ὁμιλίαι φαῦλαι φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ, ὁμιλίαι χρηστὰι βελτιοῦσιν ἤθη φαῦλα.

Ἀλλαμὴ τὸ Α. Ἆρα καὶ τὸ Β.

§. ψοδ'. Τὲς ἓν ἐξ ὁμοίων (§. ψοβ'.), καὶ ἀντικειμένων (§. ψογ'.) Ὑποθετικὲς ὅτι δὴ ῥᾴδιον ἐστὶν, ἐπὶ τὰ ἐνθυμήματα (§. ψμά.

(§. ψμά. κξ.) καὶ τὰ παραδείγματα (§. φοέ. κξ.) μεθαρμόζειν, καὶ ἀνάπαλιν ἐπὶ τούτοις ἐκεῖνα, ἐκ πείρας οἰόντε μαθεῖν.

Περὶ Διλήμματος.

§. ψοέ.

Τὸ δὲ Δίλημμα, (ὃν καὶ δίκερων καλοῦσιν, ἢ κερατόσυτα Συλλογισμὸν, καὶ, κατὰ τὸν Κρατίνε Βένδιν, δίλογχον.) ἐκ αἰεὶ ἐκ διμερεῦς συνίσταται προτάσεως, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ ἐκ τριῶν διμοιρέσης μερῶν, καὶ πλειόνων. Εἶδος δὲ πίστεως ἐστὶν, ἐν ᾧ διαιρέσεως ἡγεμένης, τὸ κατὰ τῶν μερῶν ἑκάστε, καὶ κατὰ τὸ ὅλε τέως συναγεται. οἷον,

Δημόκριτος ἀεὶ γελῶν, ἤτοι τῶν φαύλων τὸν πολὺν καταχέων ἐτύγχανε γέλωτα, ἢ τῶν ἀγαθῶν, ἢ τῶν ἀδετέρως ἐχόντων.

Ἀλλ' εἰ μὲν τῶν τρίτων, ψυχρῶς· εἴτε γὰρ ἐλεεινὰ τὰ τοιαῦτα, εἴτε καταγέλαστα.

Εἰδὲ τῶν ἀγαθῶν, ἀτόπως. Οὐ γὰρ τὰ ἀγαθὰ γέλωτός ἐστιν ἄξια.

Εἰ δὲ τέως τῶν φαύλων, εἰκὸς ἦν ἐπ' αὐτοῖς καὶ θρηνῳδεῖν, ἢ γελᾶν.

Ἀτόπως ἄρα καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς ἀεὶ γελῶν ἐτύγχανεν ὁ Δημόκριτος.

§. ψοέ. Ὥρισαι δὲ (1) ἀκριβέστερον ἔτι τὸ Δίλημμα Συλλογισμὸς ὑποθετικὸς (§. ψξέ.) ἢ Αἰτιολογικὸς (§. ψνή.), ἐν ᾧ τὸ ἑπόμενον (§. υιή.), ἢ ἡ αἰτιολογία (§. υιθ'.) πρότασις ἐστὶ Διαζευκτικὴ (§. υκδ'.), καὶ τὸ ὅλον αἴρεται, (τὸ ἡγέμενον, ἢ τὸ αἰτιατὸν δηλ.) ἐπὶ τῶ Συμπεράσματος, τῶν τῶ ἑπομένε, ἢ τῆς αἰτιολογίας μερῶν, κατὰ τὸν ἰσομερῆ ἐλάσσονα προαναιρεμένων. Οἷον ὑποθετικῶς μέν,

Εἴπερ ἀριθμὸς ἡ μονὰς, ἤτοι περιττὸς ἂν εἴη, ἢ ἄρτιος.

Οὐκ ἔστι δὲ περιττὸς. (τί γὰρ ἂν τῷ ἑνὶ μοναδικῶς ἔχοντι περιττεύσειε;).

Οὐδὲ

(1) Ὅρα ἐν Οὐόλφ. Λογ. §. 482. Καίτοι διὰ μόνε τῶ ὑποθετικῶ τὸ Δίλημμα γνωρίζοντα.

Οὐδὲ μὲν ἓν ἄρτιος. (ὑπὸ τίνος γὰρ ἂν περιόντος ἀριθμεῖται;)
Οὐκ ἄρα ἡ μονὰς ἀριθμός.

Καὶ αἰτιολογικῶς δὲ ἔτως.

Ἔστιν ὀρφανὸς, ἢ ὅτι τέθνηκεν αὐτῷ ὁ Πατὴρ, ἢ ὅτι ἡ Μήτηρ
Οὐδέτερον δὲ. Περίεστι μὲν γὰρ αὐτῷ ὁ Πατὴρ, ζῇ δὲ καὶ ἡ Μήτηρ
Οὐκ ἄρα ὀρφανὸς ἐστί.

§. ψοζ'. Φανερὸν δὲ, ὡς ἐπειδὴ τὸ ἐν τῇ μείζονι ἡγέμονον, ἢ τὸ αἰτιατὸν ὅλον αἴρεται κατὰ τὸ Συμπέρασμα (§. ἀνωτ.), ἀντικείσεται ἄρα ἀεὶποτε τῦτο ἐκείνῳ, ἀποφάσκον μὲν καταφασκοντι, καταφάσκον δὲ ἀποφάσκοντι· ὧν τὸ μὲν ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω Διλημμάτων συμβαῖνον πάρεστιν ἰδεῖν, τὸ δ' ἐπὶ τῦ ἑξῆς.

Εἰμήτις ἰῷ τῆς ὕλης Δημιεργὸς, ἰῷ ἂν αὕτη, ἤτοι παρ' ἑαυτῆς ὑφεστῶσα, ἢ μηδόλως.

Ἀλλὰ τὸ μὲν ἄτοπον. Ἀδρανὴς γὰρ ἡ ὕλη παραχεῖν ἑαυτῇ τὸ εἶναι, καθὰ καὶ τὸ ὧδέ πως εἶναι. Τὸ δὲ προφανῶς ψεῦδόμενον. Ὑφέστηκε γάρ.

Ἔστιτις ἄρα τῆς ὕλης Δημιεργός.

§. ψοή. Δῆλον δὲ καὶ ὅτι αἱ τιὼ ἐλάττονα συμπληρῦσαι ἀποφάνσεις ἐπὶ τῦ Διλήμματος, τοῖς τῦ διεζευγμένυ μέρεσιν ἀεὶ ἰσάριθμοι εἰσί.

§ ψοθ'. Δυσάντης δὲ καθ' ἑαυτὸν ὤν, ἰῷίκα πλήρης ἐστὶν ὁ Διλημματικὸς λόγος, ἀνέλεγκτος ἂν γένοιτο, παρ' ἕκαστινα τιὼ κατὰ τὸ ἐν αὐτῷ διεζευγμένον. Οἷον ὁ ἑξῆς·

Εἴτις ἐστὶν ἐφετὴ ἐν τῷ τῇδε βίῳ καλάσασις, ἢ πλύτῳ σώεσιν, ἢ πενίᾳ.

Ἀλλ' εἰ μὲν πλύτῳ, μερίμναις ἄγχει.
Εἰδὲ πενίᾳ, ἐνδείαις τρύχει. Ἄρα κτ.

Παρελείφθη δὴ ἡ μεταξὺ κατάσασις, καθ' ἰῷ πανήγυριν οὖν τὸν βίον διάξει, ὁ ἐπαρκεῖσθαι τοῖς παρῦσιν εἰδὼς καὶ προαιρύμενος.

§ ψπ'. Εὐπερίτρεπτον δὲ καὶ ἄλλως τὸ Δίλημμα, ἐφ' οἷς ἄλλοθεν τῶν λεγομένων τἀναντία κρατεῖ, τῶν εἰ τῇ ἐλάττονι. Εὐπετὲς γὰρ τιὼικαῦτα τὸ βέλος τρέψαι κατὰ τῦ βάλοντος

τος. Οἷον ὁ μὲν (1) πᾶσαν κατοικτείρων τὸ βίε τρίβον, ἐν πολλοῖς καὶ τάδε σωεῖρεν.

„. . . . . Ἔχεις γάμον; ἐκ ἀμέριμνος
„Ἔσεαι· ἐ γαμέεις; ζῆς ἔτ' ἐρημότερος.
„Τέκνα πόνος. Πήρωσις ἅπαις βίος· Αἱ νεότητες
„Ἄφρονες· Αἱ πολιαὶ δ' ἔμπαλιν ἀθρανέες.

Ἵν' ἐντεῦθεν εἰσβάλοι.

„Ἦν ἄρα τοῖν δυοῖν ἑνὸς αἵρεσις· ἢ τὸ γενέθαι
„Μηδέποτ', ἢ τὸ θανεῖν αὐτίκα τικτόμενον.

Τῷ δὲ (2) πρὸς ταῦτ' ἀντεπανιώκται.

„. . . . . Ἔχεις γάμον, οἶκος ἄριστος
„Ἔσεται. Οὐ γαμέεις; ζῆς ἔτ' ἐλαφρότερον.
„Τέκνα πόθος. Ἄφροντις ἅπαις βίος· Αἱ νεότητες
„Ῥωμαλέαι. Πολιαὶ δ' ἔμπαλιν ἀσεβέες.

Ἵν' ἐκ τέτων ἐπιφέρῃ,

„Οὐκ ἄρα τῶν διοῖν ἑνὸς αἵρεσις, ἢ τὸ γενέθαι
„Μηδέποτ', ἢ τὸ θανεῖν. Πάντα γὰρ ἐθλὰ βίε.

§. ψπά. Ἐπισφαλῶς δ' ἂν ἔχοι ἔτι τὸ Δίλημμα, καὶ τῆς ἐν τῇ μείζονι ὑποθετικῆς προτάσεως τὸ σωέπειαν μὴ ὀρθῶς ἐχέσης. Οἷον,

Εἰ διαιρετὸν εἰς ἀεὶ ἡ γραμμὴ, ἤτοι εἰς περιτὰ πάντως μέρη, ἢ γᾶν εἰς ἄρτια.

Ἀλλ' ἐκ ἐκεῖνο. Μονάδος γὰρ προθέσει, ἢ ἀφαιρέσει τὰ μέρη ἀρτιωθήσεται.

Οὐδὲ μὲν ἓν τέτο, προϊέσης γὰρ τῆς διαιρέσεως περιτὰ ἀριθμηθήσεται.

Οὐκ ἄρα εἰς ἀεὶ διαιρετὸν ἡ γραμμή.

Ἡ μὲν ἓν μείζων ἐκ εὔλογον ἔχει τὸ σωημμένον. Τῇ γὰρ ἐς ἀεὶ τῆς γραμμῆς διαιρέσει, ἑτέρου ἐπιεικῶς ἐκείνων ἐστὶν ἑπόμενον, ἔτε τὸ περιτὸν ἔτε τὸ ἄρτιον, τῆς διαιρέσεως ἀεὶ πρόσω χωρεῖν ὑποτιθεμένης.

(1) Ποσείδιπ., ἢ ὡς ἄλλοι Κράτ. ὁ Κυνικ. ἐν Ἀνθολογ. Ἐπιγραμμ.

(2) Μητρόδ. ὁ τὰ πιθανὰ εἰς ταῦτα ἀντιτάξας. Ἀντ.

§. ψπβ'. Καὶ τὸ ἐξ Αἰτιολογικῆς δὲ τῆς μείζονος (§. ψοϛ'.) καὶ κατὰ τȣ̀ς ἀνωτέρω τρόπȣς (§. ψοθ'. κξ'.) σφαλλῶαι δυνάμενον, ἐλεγχθείη ἂν ἰδίᾳ ποτὲ καὶ παρὰ τὸ μὴ αἴτιον. Τοιȣ̃το δὴ τὸ τȣ̃ Ζήνωνος (1) πρὸς τὸν εἰπόντα „Μηδὲ δίκην δικά„σης, πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκȣ́σης.

„Εἴτε γὰρ ἀπέδειξε (φησὶν), ὁ πρότερον εἰπὼν, ȣ̀κ ἀκȣϛέον „τȣ̃ δευτέρȣ λέγοντος· πέρας γὰρ ἔχει τὸ ζητȣ́μενον.

„Εἴτ' ȣ̀κ ἀπέδειξεν· ὅμοιον γὰρ ὡς εἰ μηδὲ ὑπήκȣσε κληθεὶς, „ἢ ὑπακȣ́σας ἐτερέτισεν. Ἤτοι δὲ ἀπέδειξεν, ἢ ȣ̀κ ἀπέδειξεν. Οὐκ ἀκȣϛέον ἄρα τȣ̃ δευτέρȣ λέγοντος.

Οὐκ ὀρθῶς ȣ̃ν ὁ Ζήνων ἐν τȣ́τοις αἰτιολογεῖ, τὸ δεῖν ἀκȣ̃σαι τȣ̃ δευτέρȣ λέγοντος, καθ' ὅτι ὁ πρώτως εἰπὼν, ἤτοι ἀπέδειξεν, ἢ ȣ̀κ ἀπέδειξεν· Ἀλλ' ὅτι ἔδοξεν, εἰπὼν, ἤτοι ἀποδεδειχέναι, ἢ μή. Ταύτῃτοι καὶ τὸ δόξαν τοῖς τȣ̃ δευτέρȣ λόγοις προσεπιβασανιϛέον, ἵνα μήτις τὸ δοκήσει ἀληθὲς, ὡς ἤδη καὶ τοιȣ̃τον πράγματι ὂν, λάθοι προπετέϛερον προσκυρώσας.

Περὶ Συλλογισμῶν ἄλλων Συνθέτων,

τοῖς ἤδη καταλεχθεῖσι προσεοικότων.

§. ψπγ'.

Εἰσί τινες καὶ ἄλλοι τῶν Συνθέτων Συλλογισμῶν, ὧν ȣ̀κ ἄδηλος ἡ πρὸς ἕνα τινὰ τῶν καταλεχθέντων ὁμοιότης. Τοιȣ̃τοι δὲ·

Α. Ὁ ἀπὸ μείζονος Συγκριτικῆς (§. υκή.). Ἐν ᾧ ἀνυποθέτως αὐτῆς προτεθείσης, καθάπερ ἐν τοῖς ἐξ ἀνομοιολόγων Ὑποθετικοῖς (§. ψξθ'. κξ'.), προβαίνει τὸ συναγόμενον. Οἷον τεθέντος ὅτι ὁ μὲν ὀξυωπῶν μᾶλλον ὁρᾷ, ὁ δὲ καμμύων ἧττον, τετραχῶς εἰσβάλλειν ἐϛί. Α. Καταφατικῶς ἀπὸ τȣ̃ ἧττον μετέχοντος ἐπὶ τὸ μᾶλλον. οἷον,

Ὁ καμμύων ὁράσει τȣ̃το διακρίνει. Ἄρα καὶ ὁ ὀξυωπῶν.

Β. Ἀποφατικῶς ἀνάπαλιν· οἷον,

Ὁ ὀξυωπῶν ȣ̀ διακρίνει, Οὐδ' ἄρα ὁ καμμύων.

Γ. Κα-

(1) Παρὰ Πλȣτ. περὶ Στωϊκ. Ἐναντιωμ.

Γ. Καταφατικῶς ἀπὸ τῦ μᾶλλον, ἐπὶ τὸ ἧττον· οἷον,
Ὁ ὀξυωπῶν προσκρύει. Ἆρα καὶ ὁ καμμύων.

Δ. Ἀποφατικῶς ἀνάπαλιν· οἷον,
Ὁ καμμύων ἀ προσκρύει· ἀδ' ἄρα ὁ ὀξυωπῶν.

§. ψπδ'. Ἀλλ' ἔστι δὴ καὶ εἶδος ἕτερον Συγκριτικῦ Συλλογισμῦ, ἐν ᾧ συγκριτικαὶ προτάσεις εἴτε κείμεναι ἀμφότεραι εἰσὶ, καὶ τὸ συναγόμενον. οἷον

Ὁ Αἴας ἀνδρειότερος ἢ Ὀδυσσεύς.
Ὁ Ἀχιλλεὺς ἀνδρειότερος ἢ Αἴας.
Ὁ ἄρα Ἀχιλλεὺς ἀνδρειότερος ἢ Ὀδυσσεύς.

Ὃν ἄντις καὶ Σωρικῶς (§. ψνβ'.) διατάξειε.

§. ψπέ. Β'. Ὁ ἀπὸ μείζονος Ἐξομοιωτικῆς (§. υκά.), ὃς ἰσοδυάμος ἐστὶ τῷ ἐξ ὁμοιολόγων (§. ψοβ'.) ὑποθετικῷ. οἷον,
Ἔστι τὰ σιτία πρὸς τὸ σῶμα, ὥσπερ πρὸς τλὺ ψυχλὺ αἱ τῶν λόγων ὑποθῆκαι.
Ἀλλ' ὑπ' ἐνδείας τῆς ἐκείνων τὸ σῶμα ἐξασθενεῖ.
Καὶ ἡ ψυχὴ ἄρα ὑπ' ἐνδείας τῆς τότων.
Ἀναχθείη δ' ἂν ἔτος ἐπὶ τὸ κατ' ἀναλογίαν σωισάμενον παράδειγμα (§. φοσ'.).

§. ψπσ'. Γ. Καὶ ὁ ἐξ Ἀναφορικῆς (§. υκ'.) τῆς μείζονος, ὃς καὶ αὐτὸς τῷ ὑποθετικῷ (§. ψξή.) ἐστὶ παραπλήσιος. Τῦ γὰρ πρὸς ὃ, ὡς ἡγεμόνι τῇ θέσει, καὶ τὸ πρὸς αὐτὸ ἕπεται. Καὶ τῇ ἀναιρέσει τῇ τότε, κἀκεῖνο συναναιρεῖται. οἷον,
Ὅπου ὁ θησαυρὸς, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία.
Τῶν δὲ Φιλοκλημόνων ὁ Θησαυρὸς ἐπὶ τῆς γῆς.
Οὐκοῦν καὶ ἡ καρδία. Ἡ γῆν,
Οὐκ ἐν ἐρανῷ ἡ καρδία.
Οὐδὲ ὁ θησαυρὸς ἄρα.

§. ψπζ'. Δ. Καὶ ὁ ἐξ Ἐναντιωματικῆς (§. υηβ'.). οἷον
Πᾶς ἄνθρωπος κἂν εἰς ἀκρότητα γένηται παιδείας ἑλληνικῆς, ἀπάτη ὅμως ὑπόκειται.
Ἀριστότελης δὲ καὶ εἰς ἀκρότητα παιδείας ἐλάσας, ὅμως ἄνθρωπος ἐστίν. Ἆρα κλ.
Ὃν βᾶσα ἄντις ἐπὶ τὸν δι' ὅλε ὑποθετικὸν (§. ψξσ'.) μεταρρυθμίσειεν.

ΚΕΦ. ΕΒΔΟΜΟΝ.

Περὶ Συλλογισμῶν Ἀναγωγῆς, καὶ τῆς τούτων Ἀπαγωγῆς εἰς ἀδύνατον.

§. ψπή.

Ἀναγωγὴν Συλλογισμοῦ ὀρθὴν μὲν καὶ Ἀποδεικτικὴν προσεῖπον, τὴν ἐξ ἀτελεστέρου ἐπὶ Σχῆμα τελεώτερον μεταῤῥύθμισιν. Μὴ ὀρθὴν δὲ, ἀλλὰ πλαγίαν, καὶ Ἀπαγωγὴν ἐκάλεσαν εἰς ἀδύνατον, τὴν τοῦ εὐφυῶς μὲν, καὶ ἀνεπιλήπτως ἔχοντος, ὑπὸ δὲ τῶν ἐριστικώτερον, καὶ θρασύτερον ἐντυγχανόντων μὴ τῆς δεούσης ἀξιουμένου πίστεως, ἐπὶ τὸ ἄτοπόν τι συνάγειν κατὰ τοῦ μάτην διαφιλονεικοῦντος, διαστροφήν.

§. ψπθ'. Ὑπουργεῖ οὖν εἰς Ἀναγωγὴν, ἥτε τῶν προτάσεων κατὰ τὸ ἐγχωροῦν Ἀντιστροφὴ, καὶ ἡ τούτων, ὅπη παρείκοι, Μετάθεσις· διὰ γὰρ τούτων ἅπαντες οἱ ἐν τοῖς λοιποῖς τῶν Σχημάτων, μὴ πάνυτοι κατὰ φύσιν συγκεκροτημένοι (§. χί.) Συλλογισμοὶ Κατάλληλοί τε καὶ Ἀκατάλληλοι, περιβαλλόμενοι τὴν κατὰ τὸ Α. μορφὴν, κρείττους ἑαυτῶν εἰς τὸ συνάγειν καθίστανται. Πλὴν τῶν Καταλλήλων ΓΡΑΨΟΔΟ καὶ ΓΟΡΓΑΔΟ, ὧν ὁ μὲν ἐπὶ τοῦ Β. (§. χυά.) συνάγει, ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ Γ. (§. ψβ'.)· οὓς Ἀπαγωγικῶς μέτιμεν ὡς εἰρήσεται.

§. ψή. Ῥᾷστα τοίνυν τὴν Ἀποδεικτικὴν Ἀναγωγὴν μεθοδεύσομεν· Α. Τὰ ἐπὶ τῶν Συμβολικῶν φωνῶν, δηλωτικὰ τοῦ ποσοῦ καὶ τοῦ ποιοῦ (§. υβ'.) φωνήεντα σημειούμενοι. Β. Τοῖς ἀρκτικοῖς τῶν ἐπ' αὐταῖς συμφώνων προσέχοντες, δι' ὧν δηλοῦται, ἐφ' ἥν τινα δὴ τῶν τοῦ Α. Σχήματος τεττάρων Καταλλήλων Συζυγίαν τὸν Συλλογισμὸν ἀνάγειν χρή· Ἐπὶ τὴν ἐκ τοῦ αὐτοῦ δηλονότι ἀρχομένην γράμματος. Γ. Καὶ τῶν παρεμπιπτόντων δὲ συμφώνων ἐν τοῖς Συμβόλοις παρατηροῦντες τὰ τέσσαρα. Τὸ Ν, ὃ ἁπλῶ σημαίνει ἀντιστροφὴν τῆς κατὰ τὴν συλλαβὴν προτάσεως, ᾗπερ ἐφέπεται· τὸ Σ., ὃ τὴν κατὰ συμβεβηκὸς· τὸ Μ, ὃ Μετάθεσιν ἀπαιτεῖσθαι αἰνίττεται· τὸ Δ, ὃ Ἀπαγωγὴν ἐλέγχει τοῦ τρόπου τὴν εἰς ἀδύνατον. Ὡς ἐν τοῖς ἔπεσι.

„Ε, Α,

„Ε, Α, Ο, Ι τε ποιὸν, ἢ ποσὸν λέγει.
„Ἀρκτικὰ δ' αὖτε εἰς ὃν ἄξεις τῶν τρόπων.
„Κ' ἀντισροφιῷ μὲν, ΝΥ ἁπλίῳ παρισάνει.
„Ἀντισροφιῷ δὲ ξυμβεβηκὸς ὂν ΣΙΓΜΑ.
„Μετάσασιν πάλιν δὲ ΜΥ προκειμένων.
„ΔΕΛΤΑ τρόπε δὲ, ὥσιν εἰς ἀμήχανον.

§ ψγά. Ἔσαι τοίνυν τῇ τοιαύτῃ χρωμένῃ μεθόδῳ, τῶν ἐν τῷ Α. Σχήματι Ἀκαταλήλων, τὸν μὲν ΓΡΑΦΑΛΙΝ (§. χπδ'.) ἐπὶ τὸν ΓΡΑΜΜΑΤΑ ἀνάγειν τὸν ὁμοιακρόσιχον, δι' ἁπλῆς ἀντισροφῆς τὸ σωαγομένε, ὡς διασημαίνει τὸ ἐφεπόμενον Ν, καὶ δι' ἀναδρομῆς τὸ ὄρε (§ υξθ'.), ἥπερ ἔξεσι.

Γρά	Πᾶν αἰθητικὸν ζῶον.	Γράμ	. . . . .
Φα	Πᾶς ἵππος αἰθητικός.	μα	. . . . .
λιΝ	Τὶ ζῶον ἵππος.	τα	Πᾶς ἵππος ζῶον.

Τὸν δὲ ΘΕΑΖΕΝ, καὶ τὸν ΘΕΑΖΟΝ ὡσαύτως, (πλιῷ ὅσον τὸ κατὰ τὸν δεύτερον σωαγόμενον ἀναβιβαζέον (§. υξθ'.) ἐπὶ τὸν κατάλληλον ΘΕΑΣΕ. Καὶ τὸν ΣΑΒΙΤΙΝ ἐπὶ τὸν ΣΑΝΙΔΙ. Τόντε ΤΑΣΕΝΜΟ (§. χπέ.) καὶ τὸν ΤΙΝΕΝΜΟ (§. χπς'.) ἐπὶ τὸν ΤΕΧΝΙΚΟΣ μεταθέσειτε τῶν προκειμένων, ὡς δηλῶται διὰ τῶν αὐτοῖς Μ, καὶ ἀντισροφῇ τῆς μὲν κατὰ συμβεβηκὸς, ἥπερ ἂν ἐφέποιτο τὸ Σ, τῆς δ' ἁπλῶς, ἥπερ ἂν τὸ Ν, καθάπερ (§ ψή.) εἴρηται.

§ ψγβ'. Καὶ τῶν ἐπὶ τῷ Β. δὲ Σχήματος Καταλήλων (§. χγά.) τόντε ΘΑΜΒΕΝΕΝ, καὶ τὸν ΘΕΝΑΖΕ ἐπὶ τὸν τῷ Α. ὁμοιακρόσιχον ΘΕΑΣΕ τελειῶντες ἀνάγομεν· τὸν μὲν, μεταθέσει τῶν προκειμένων, διὰ τὸ Μ, καὶ ἁπλῇ ἀντισροφῇ τῆς ἐλάσσονος, καὶ τῷ σωαγομένῳ κατὰ τὸ ἑπόμενον Ν. τὸν δὲ δι' ἀντισροφῆς ἁπλῆς τῆς μείζονος. Καὶ τὸν ΤΕΝΙΟ δὲ, ἐπὶ τὸν ΤΕΧΝΙΚΟΣ ἁπλῶς τιὼ μείζονα ἀντιστρέφοντες. Τὸν γεμιὼ ΓΡΑΨΟΔΟ, μόνῃ τῇ εἰς ἀδιώατον ἀπαγωγῇ, ὡς δῆλον ἐκ τῷ Δ, μετασκευάσομεν.

§. ψγγ'. Τῇ αὐτῇ δὲ μεθόδῳ, καὶ τὰς ἐξ ἀντισροφῆς (§. χγγ'.), ἢ μεταθέσεως (§. χγε'.) Ἀκαταλήλες τῶν Δευτεροχημόνων· Καὶ πάντας δὲ τὰς Τριτοχήμονας (§. ψβ'. κξ'.) Καταλήλες τε καὶ Ἀκαταλήλες. Καὶ τὰς διαχηματιζομένας ἔτι κατὰ τὸ Δ (§. ψιβ'. κξ'.) ἐπὶ τὰς ὁμοιακροσίχες τέτταρας τῷ Α. μεταρρυθμίζοντες ἐπανάξομεν.

§. ψγδ'. Ἀλλὰ γὰρ ἐφ' ὧν τὸ Δ. ἐμφέρεται τρόπων, ἐνδέ μιᾷ τέτρᾳ μηχανῇ, διὰ τῶν αὐτῶν μεθόδων, ἐπὶ τὸ κρεῖττον μετασοιχειῶν ἐσὶ καὶ τελεώτερον. Εἰσὶ δὲ ΓΡΑΨΟΔΟ, ὡς εἴρηται, ὁ ἐπὶ Β. Σχήματος Κατάλληλος (§. χγά.) καὶ ΓΟΜΑΔΟ (§. χγζ'.) Ἀκατάλληλος ἐκ μεταθέσεως ἐπὶ τῆ αὐτῆ. Ὅ,τε ΓΟΡΓΑΔΟ (§. ψβ') Κατάλληλος ἐν Σχήματι Γ. καὶ ΓΑΜΟΡΔΟ, ὁ αὖ τῷ αὐτῷ ἐκ μεταθέσεως Ἀκατάλληλος (§. ψζ'.). Τέτρα γὰρ, ἅτε δι' ἀντιστροφῆς ἀνάγειν ἐσὶ· τῆς γὰρ Α προτάσεως ἐν αὐτοῖς κατὰ συμβεβηκὸς ἀντιστρέφειν δυναμένης (§. νό.), καὶ τῆς σὺ ἀντιθέσει ἀντιστροφῆς, ἣν ἂν ἡ Ο ἐπιδέξαιτο (§. νοβ'.) εἰς μεταρρύθμισιν συλλογισμῶν ἀχρησίας (§ χπδ'.), συναὶ ἂν Συλλογισμὸς ἐκ δυεῖν ἐπὶ μέρες ἀσυσάτως (§ χμδ'.). Ἀλλ' ἐνδὲ διὰ μεταθέσεως. Ἐὰν γὰρ Α ἡ μείζων ὑποτεθῇ, ἡ Ο εἰς ἐλάσσονα χώραν ἐχ ἕξει αὖ Α. Σχήματι (§. χξη.) ὡς ἀποφάσκουσα. Ἐὰν δ' ἀνάπαλιν, ἄχρησος ἔσαι εἰς μείζονα (§. χοά.) ὡς ἐπὶ μέρες. Λείπεται τοίνυν ἄλλως πως τὰς τοιὰς δὲ Συλλογισμὰς μετιέναι, διὰ τῆς Ἀπαγωγῆς εἰς ἀδύνατον.

§. ψγέ. Ἔχει δὲ ἡ μέθοδος ἕτω. Τῆς ἀντιφασκούσης τῷ συναγομένῳ εἰς μείζονα, ἢ ἐλάσσονα μεταληφθείσης, τιὶ ἀντιφάσκουσαν ταύτῃ ἀνθ' ἧς μετείληπται συναπτέον· ὡς ἔτως ἂν γένοιτο τὸν εἰκῇ θρασυνόμενον, ἀμφω τὰ μόρια προσέθαι τῆς ἀντιφάσεως καταναγκάσαι, τὸ μὲν πρὸ τῆς Ἀπαγωγῆς τιθέμενον, τὸ δὲ μετὰ τιὶ Ἀπαγωγιὶ, διὰ συλλογισμῆ ἄρισα καὶ τελεώτατα συνάπλοντος. Διαιτητέον δὲ τὰ τῆς μεθόδε κατὰ τὰ ἑφεξῆς ἔπη.

„Α λείπων, Ο τρέπων, Δέλτ' εἰς τὸ ἀμήχανον ἄξεις,
„Γράμμα τὸ Μῦ κεῖται, ἣν μεταθεῖο ὅπε.

Ἀμέλει καὶ γὰρ, τῶν οἷς ἐμφέρεται τὸ Δέλτα τρόπων, τῇ εἰς ἀδύνατον Ἀπαγωγῇ ἐπὶ τὸν ΓΡΑΜΜΑΤΑ τὸν μὲν ΓΡΑΨΟΔΟ, καὶ τὸν ΓΟΡΓΑΔΟ μετασοιχειώσεις, τιὶ μὲν κατὰ τὸ Α πρότασιν, ὡς ἔχει κατὰ χώραν ἐῶν, ἀντὶ δὲ τῆς κατὰ τὸ Ο, τιὶ ἀντιφατικιὶ τῇ συμπεράσμαλος (ἥτις ἔσαι Α) προτιθέμενος, καὶ τιὶ ἐκείνῃ (τῇ Ο) ἀντιφάσκουσαν Α, εἰς συμπέρασμα ὑποσυνάπτων, Τὸν δὲ ΓΟΜΑΔΟ, καὶ ΓΑΜΟΡΔΟ ὡσαύτως. Πλιὶ ὅσον ἡ Α πρότασις ἐπὶ τέτων, ἀπὸ μείζονος εἰς ἐλάσσονα, ἢ ἀνάπαλιν, μεταθετέα, ὁ δηλῆν καὶ τὸ Μ, τέτακται. οἷον·

Γρά

Γρά	Πᾶσα ἀρετὴ ἐρατή.	Γραμ	Πᾶσα ἀρετὴ ἐρατή.
ψο	Τὶς πρᾶξις ἐκ ἐρατή.	μα	Πᾶσα πρᾶξις ἀρετή.
δο	Τὶς πρᾶξις ἐκ ἀρετή.	τα	Πᾶσα πρᾶξις ἐρατή.

Καὶ ὁ κατὰ ΓΟΜΑΔΟ, μεταθέσεως διὰ τὸ παρεμπίπτον Μ γινομένης

Γο	Τὶ ζῶον ἐκ ἄνθρωπος.	Γραμ	Πᾶς Φιλόσοφος ἄνθρωπ.
μα	Πᾶς Φιλόσοφος ἄνθρωπ.	μα	Πᾶν ζῶον Φιλόσοφος.
δο	Τὶ ζῶον ἐκ ἔστι Φιλόσοφος.	τα	Πᾶν ζῶον ἄνθρωπος.

Παραπλησίως δ' ἂν ἀπαχθεῖεν, καὶ τῶν λοιπῶν ὁ μὲν κατὰ ΓΟΡΓΑΔΟ ἄνευ μεταθέσεως, ὁ δὲ κατὰ ΓΑΜΟΡΔΟ σὺν μεταθέσει.

§. ψιγ'. Παρὰ τέτας δὲ, καὶ πάντα ἄντις ἀπαγάγοι Συλλογισμὸν, ἐξ οἱοιβδηποτῶν Σχήματος καὶ τρόπε, βραχύτι τιὼ μέθοδον παραλάξας, καὶ τῇ ἀντιστροφῇ, καὶ μεταθέσει, καὶ μιὼ καὶ τῇ ακολυθίᾳ τῶν προτάσεων, κατα τὸ ἐπιβάλλον σὺ δέοντι προχρησάμενος. Οἷον ἀπάγω δὴ τὸν ἐξ ἀντιστροφῆς Ἀκατάλληλον τῦ Α'. Σχήματος,

Γρά	Πᾶν αἰθητικὸν ζῶον.
Φα	Πᾶς ἵππος αἰθητικόν.
λιν	Τὶ ζῶον ἵππος.

Τὸ μὲν ἀντιφάσκον τῷ συναγομένῳ λαβὼν εἰς μείζονα, τιὼ δὲ μείζονα μεταλαβὼν εἰς ἐλάσσονα, καὶ τὸ ταύταις τεθεῖσαις κατὰ ΘΕΑΣΕ ἐπιφερόμενον (ἐ γὰρ σύταῦθα παρατηρητέον τὸ ἀκρόσιχον.) ἁπλῶς τε, ἢ πέφυκεν (§. υξή.) ἀντιστρέψας, καὶ τῇ καθόλε τέως ὑποσυνάψας (§. φιζ') τιὼ ὑπάλληλον.

Θέ	Οὐδὲν ζῶον ἵππος.
α	Πᾶν αἰθητικὸν ζῶον.
σε	Οὐδὲν αἰθητικὸν ἵππος.

Καὶ (§. υξή.) Οὐδεὶς ἵππος αἰθητικόν.

Καὶ (§. φιζ'.) Οὐ πᾶς ἵππος αἰθητικός.

ἥτις ἐστὶν ἡ τῇ ἐλάσσονι τῦ ἀπαχθέντος Συλλογισμῦ ἀντιφάσκυσα.

Καὶ τὸν κατὰ ΘΑΜΒΕΝΕΝ Δευτεροχήμονα

Πᾶς ὄνος τετράπȣν.
Οὐδεὶς ὄρνις τετράπȣν.
Οὐδεὶς ὄρνις ὄνος.

Ἐπὶ τὸν κατὰ ΤΕΧΝΙΚΟΣ τȣ̃ Α΄. ἀπάγω, λαβὼν εἰς μείζονα τὴν ἐλάσσονα, καὶ τὸ ἀντιφατικὸν τȣ̃ συναγομένȣ ἁπλῶς εἰς ἐλάσσονα ἀντιστρέψας, καὶ τὴν ἀντιφάσκȣσαν τῇ μείζονι ὑποσυνάψας εἰς συναγόμενον. Οὕτως·

Οὐδεὶς ὄρνις τετράπȣν.
Τὶς ὄνος ὄρνις.
Οὐ πᾶς ὄνος τετράπȣν.

§. ψιζ΄. Μεθόδῳ δὲ παραπλησίᾳ χρησαμένοις ἀπάγειν ἔσται ῥᾳδίως καὶ τȣ̀ς λοιπȣ̀ς ἁπαξάπαντας. Πλὴν ἀλλ᾽ εἰσὶν οἱ ματαιοπονίας αἰτιῶνται τὰ τοιαῦτα, πλεῖον εἶναι τȣ̃ χρειώδȣς τὸ περίεργον ἐν αὐτοῖς τιθέμενοι. Ἔστι δὲ τ᾽ ἀληθὲς φᾶναι, τὴν μὲν τῶν λογικευομένων διάνοιαν γυμνάσαι καὶ διοξῦναι, ȣ̀ πάντῃ ἀπρόσφορα, κατὰ δὲ τὰς συνȣσίας προχειρίζεσθαι περιττὰ ἐπιεικῶς καὶ ἀνόνητα. Εἰ γάρ τις σοφιστεύων, καὶ ἐριστικώτερον τȣ̃ δέοντος ἡμῖν προσφερόμενος, δοίη μὲν τὰς ἐν τῷ συλλογισμῷ προκειμένας, ἀποφήσειε δὲ τὸ ἐξ αὐτῶν ὀρθῶς συναγόμενον, κἂν κατὰ τὴν εἰρημένην μέθοδον εἰς ἀδύνατα συνωθοῖτο, ȣ̀δὲν ἧττον καὶ μετὰ τὴν Ἀπαγωγὴν τὰ ἴσα ὀφθήσεται θρασυνόμενος ὁ τοιȣ̃τος, καὶ δώσει μὲν αὖθις, ὡς καὶ πρῶτον, τὰ τεθέντα, ἀποφήσει δὲ τὸ ἑπόμενον. Ἅπαξ γὰρ προθέμενος ψεύδεσθαι, ȣ̀δὲ δεύτερον τῆς ἱερᾶς ἀληθείας καταιδεσθήσεται.

§. ψιη΄. Βέλτιον οὖν κατὰ τῶν τοιȣ́των, τοῖς τῶν Συλλογισμῶν βασιμωτάτοις ἐκείνοις ὁπλίζεσθαι (§ φπδ΄. κξ.) καὶ Στοιχειώδεσιν, ȣ̀ς Γνώμονας οἷον Συλλογιστικῆς ἐφόδȣ, καὶ πέρας ἔριδος ἁπάσης (§. χδ΄.) ὑπεστησάμεθα. Ἐν ἐκείνοις γάρ, ὡς ἐν ἀρχαῖς γνωριμωτάταις καὶ φανωτάταις ἐναστράπτον τὸ εὐλόγως ἐπιφερόμενον, ἑκόντα ἀέκοντάγε ὁμολογεῖν καταναγκάζει τὸν ἀντιλέγοντα. Ἀλλάγε τὰς ἀρχὰς, ἐρεῖ, ἀπαναίνομαι. Ἀλλ᾽ ἀλογεῖς. Ἀλλὰ δεῖξιν αἰτῶ. Ἀλλ᾽ ȣ̀κ ἂν λάβοις. Πρὸς γὰρ τὸν ἀναιρȣ̃ντα τὰς ἀρχὰς λόγος οὐδείς. Καίγε πλείω ἂν ἐπιεικῶς ἀπανήναιτο κἂν ὁ σφόδρα ἀπαίδευτος, ἢ δεῖξαι ἰσχύσειε, καὶ ὁ ἐπ᾽ αὐτὴν ἐλάσας τὴν Σοφίας ἀκρότητα.

§. ψιθ΄.

§. ψιθ'. Ἀλλ' ἔστιν εἶδος ἕτερον Ἀποδείξεως εἰς ἀδιώρατον ἀπαγέσης, ἣν χρῆσθαι εἰώθασιν, ἐφ' οἷς ἀγνοουμένων τῶν αἰτίων ἐπάναγκες ὅμως ὂν ἀποδείκνυται τόδε, ἢ τόδε τιθέναι, διὰ τὰ ἄλλως ἂν, ἐφεπόμενα ἄτοπα. Τοιαυτὶ γὰρ ὁ διὰ τῆ ἀδυνάτε ἐγκρίνεται Συλλογισμὸς, ἐχ ἁπλῆς τις ὤν, ἐδὲ μοναδικὸς, διὰ τριῶν δὲ συγκροτέμενος· τῆ μὲν Α. Διαζευκτικῆ, τιλὶ ἄρτιν (§. ψξβ'.) προσλαμβάνοντος· τῆ δὲ Β. ὑποθετικῆ, κατὰ ἄρσιν (§. ψξή.) εἰσβάλλοντος· τῆ δὲ Γ. Κατηγορικῆ, τῆ τιλὶ ὑπόθεσιν τῆ Β. τιλὶ τὸ ἀδιώρατον προϊχομένιλ κρατύνοντος. Οὕτως ὁ Γεωμέτρης τιλὶ διαγώνιον ἀσύμμετρον ἔσαν τῇ τετραγώνε πλευρᾷ ἀποδείκνυσιν (1).

Α. Ἤτοι γὰρ σύμμετρος, φησὶν, ἢ ἀσύμμετρος.

Οὐκ ἔστι δὲ σύμμετρος.

Ἀσύμμετρος ἄρα.

Β. Εἰ γὰρ σύμμετρος, ὁ αὐτὸς ἀριθμὸς καὶ περιττὸς ἔσαι, καὶ ἄρτιος.

Οὐκ ἔστι δὲ ὁ αὐτὸς καὶ περιττὸς ἅμα, καὶ ἄρτιος.

Οὐκ ἄρα σύμμετρος.

Γ. Ὁ γὰρ τῆ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆ τετραγώνε ἀριθμὸς, τῷ τῆ ἀπὸ τῆς διαμέτρε ἡμίσει ὁ αὐτὸς ἀριθμὸς ἐστὶν. (Ἐπεὶ τὸ ἀπὸ ταύτης διπλάσιον δείκνυται τῆ ἀπ' ἐκείνης.).

Ἔστι δὲ, ὁ μὲν περιττὸς (ἀπὸ τῆς πλευρᾶς, φέρε, γ'.) οἷον ὁ θ'.

Ὁ δὲ ἄρτιος, ὁ ἥμισυς τῆ ιϛ'. (τῆ ἀπὸ τῆς διαγωνίε φέρε δ'.) οἷον ὁ ή. (2).

Εἴπερ ἄρα σύμμετρος, ὁ αὐτὸς καὶ περιττὸς ἀριθμὸς ἔσαι, καὶ ἄρτιος.

Παρα-

(1) Πυκνὴ τῶν τοιῶνδε Ἀπαγωγικῶν Δείξεων ἡ χρῆσις τοις Γεωμέτραις, καὶ τῷ Εὐκλείδῃ ἰδίως ἐν Α. τῶν Στοιχείων. Πρόλ. ε'. καὶ ζ'. καὶ ή. καὶ ιθ'. καὶ κέ. Καὶ ποδαχῆ.

(2) Ἡ καὶ τῆς μὲν πλευρᾶς τεθείσης 4. Τῆς δὲ διαγων. 5, ὁ ἀπ' ἐκείνης 16, ὁ αὐτὸς ἂν, τῷ τῆ ἀπὸ ταύτης 25, ἡμίσει 12½, ἃ μόνον περιττὸς ἔσαι καὶ ἄρτιος ἅμα, ἀλλὰ καὶ μείζων ἑαυτῆ καὶ ἐλάσσων· καὶ ὅλον καὶ μέρος. Ἔτι δὲ, κἂν ἡ μὲν πλευρὰ τεθῇ, 2. ἡ δὲ διαγ. 4. ἄμφω ἄρτιοι, δέον τὸν ἀπ' ἐκείνης τὸν αὐτὸν εἶναι τῷ ἡμίσει τῆ ἀπὸ ταύτης, ἔσαι 4 = 8. ὁ αὐτὸς ὅλον τε καὶ ἥμισυ. Κἂν ἡ μὲν 3. ἡ δὲ 5. ἄμφω περιττῶς, ἔσαι 9 = 12½.

Παραπλησία δὲ τῇ Ἐφόδῳ, δείξειεν ἄντις καὶ τὴν λογικὴν ψυχὴν οὖσαν ἀθάνατον.

Α. Ἤτοι γὰρ θνητὴ, ἢ ἀθάνατος.
Οὐκ ἔστι δὲ θνητή.
Ἀθάνατος ἄρα.

Β. Εἰ γὰρ θνητὴ ἄδικος ἡ δίκη.
Οὐκ ἄδικος δὲ ἡ δίκη.
Οὐκ ἄρα θνητή.

Γ. Ἡ γὰρ δίκη, ἡ μὴ τοὺς ἐξ ἀδικίας εὐπραγοῦντας μετιοῦσα, ἄδικος.
Ἡ δὲ δίκη τοὺς ἐξ ἀδικίας εὐπραγοῦντας οὐ μέτεισιν.
Εἴπερ ἄρα ἡ ψυχὴ θνητὴ, ἄδικος ἡ δίκη.

§. ώ. Οὐ πόῤῥω δὲ ἴσως τῆς παρούσης ἂν εἴη προθέσεως, καὶ περὶ τῆς ἐκ τοῦ ἀντιφάσκοντος μὲν, ὀρθῆς δ' οὐχ ἥκιστα δείξεως, νύξιν τινὰ παρασχεῖν. Ἣν οἱ μὲν ἀσύστατον οἴονται, οἱ δὲ καί τοι παραδοξοτέραν δοκοῦσαν, ἐπ' ἐνίων ἄριστα συνίστασθαι διατείνονται (1). Γίνεται δ' αὕτη ἐπειδάντις ἐκ θατέρου τῶν τῆς ἀντιφάσεως μορίων, ὃ κατὰ δόξαν ἰδίαν ἀδυνάτως ἔχει, θάτερον ὀρθῶς τε, καὶ ἐπ' εὐθείας εἰσβάλλῃ. Οὕτωτις τῶν Νεωτέρων (2) τὸ κενὸν ὑπεροῤῥωδήσας, καὶ οὐ μόνον μηδαμοῦ τῆς φύσεως εἶναι, ἀλλ' οὐδὲ δυνατῶς ἔχειν διδάξας, διὰ τοῦ ἀντιφάσκοντος, ἐκ τῶν αὐτῷ Ἀρεσκόντων ἂν ἀποδείξειεν. Ἔστω γὰρ δὴ τὸ κενόν. Τὸ δὲ ἔκτασίς τις ὑποτίθεται τριχῇ διαστατὴ οὖσα· τὸ δὲ τριχῇ διαστατὸν σῶμα (ᾗ αὐτῷ δοκεῖ.). Εἰ δὲ σῶμα, πλῆρες. Τὸ δὲ πλῆρες οὐχὶ κενόν. Ὥστε ἐκ τοῦ εἶναι τὸ κενὸν, ὀρθῇ (φησὶ) τῇ δείξει συνάγεται μὴ εἶναι τὸ κενόν.

Παραπλησίως ἄντις ἐκ τοῦ μὴ ἐν τόπῳ εἶναι τὴν σφαίραν τὴν ἐξωτάτω, συνάψειε κατὰ Ἀριστοτέλους τὸ ἀντιφάσκον, ὅτι ἐν τόπῳ. ᾗ γὰρ ἐξωτάτω, καὶ τῆς κατὰ τὸ ποῦ διαφορᾶς μετειληφεῖα ἔσται, καὶ ἐν τόπῳ οὖσα.

Καὶ τὸ σφαιροειδῶς δὲ κυρτοῦσθαι τὴν θαλάσσης, καὶ παντὸς ὑγροῦ ἐπιφάνειαν, ἐν τοῖς Κοσμογραφικοῖς, τοιᾶδε δείκνυται τῇ ἐφόδῳ (3). Κείσθω γὰρ μὴ· ὥστ' οὐκ ἀπέχει ἐπίσης τοῦ κέντρου

(1) Διηνέχθη περὶ τούτου ὁ Μαθηματικὸς Τακυέτιος πρὸς Δανιὴλ Λιπστόρπιον, δείξας ἐν τῷ Παραρτήμ. τῷ μετὰ τὰ Ἀρχιμ. Θεωρ., ὡς κἀκτοῦ ψευδοῦς πολλάκις ἐστὶν ὀρθῶς τε καὶ ἐπ' εὐθείας τ' ἀληθὲς συνάγεσθαι.

(2) Ὁ Καρτέσιος.

(3) Ἀνδρέ. Τακυέτ. ἔνθα ἀνωτ.

κέντρε τὰ ὕδατα. Εἰ δὲ τᾶτο, τὰ μᾶλλον, καὶ ὑψηλότερα. Ταῦτα δὲ καὶ κατὰ τῶν πρανωτέρων ἄγεται φύσει, καὶ ἀπὸ τᾶ κέντρε. τὸ ἶσον ἕτω περιποιεῖται τῆς ἀποσάσεως. Ἀρ' ἓν τὰ ὕδατα πρὸς τὸ σφαιροειδὲς τὶν ἐπιφάνειαν ἀποκυρτᾶται. Πλεῖς ἄντις εὗροι παρὰ τοῖς Μαθηματικοῖς κατὰ τὶν τεθεῖσαν μέθοδον κατασκοπαζόμενα (1).

ΚΕΦ. ΟΓΔΟΟΝ.

Περὶ Συλλογισμᾶ Ἐπισημονικᾶ, ἢ περὶ Ἀποδείξεως.

§. ωά.

Ἡ δὲ Ἀπόδειξις διανοίας εἶδος ἔσα τὸ κράτισον, καὶ τιμιώτατον, Συλλογισμός ἐσὶν ἐξ ἀμέσων, καὶ διὰ ψιλῆς ἐποπτείας τὸ σαφὲς ἐχσῶν (§. υι. Φλα.) ἀποφάνσεων σωεσηκώς, καὶ ἀνενδοίασόν τι γνωσθῆναι παρέχων τὸ σωαγόμενον. „Ἐξ ἀληθῶν, καὶ πρώτων, καὶ ἀμέσων, καὶ „γνωριμωτέρων, καὶ προτέρων, καὶ αἰτίων τᾶ συμπεράσμα„τος, τὸν κατ' Ἀπόδειξιν Συλλογισμὸν καὶ Ἀριστοτέλης (2) ἀπέδωκεν. Καὶ δή.

§. ωβ'. Α. Ἐξ ἀληθῶν, ἐπὶ γὰρ τὸ ἀληθὲς μία φέρεσα ἐσὶν, ἡ διὰ τᾶ ὄντος τρίβος. Τὸ γὰρ ἐκ ψευδῶς, ἄλλοθέν ποθεν ἀληθεῦον ἐνίοτε (§. φιβ'.), ἐ κατ' ἀπόδειξιν. Ἐξ ἀληθῶν δὲ ἡ ἀπόδειξις ἐχ ἁπλῶς τὸ εἶναι, ἐξ ὧν ἄντις καὶ πιθανῶς συλλογίζοιτο, τὸ δ' ἄλλως εἶναι μὴ ἔχειν· τετέσιν ἐξ ἀναγκαίων (§. υ'.) (3).

§. ωγ'. Β. Ἐκ πρώτων, καὶ ἀμέσων· τοιαῦται δὲ τῶν ἀποφάνσεων, ἃς ὑποθέσεις καλῶσιν (§. υθ'. υί.). Ἐν αἷς νοηταῖς μὲν, ἀδιανοήτοις δὲ ἔσαις (§. Φλα. Φλγ'.) ὡς μὴ διάτινος

(1) Οὕτω παρ' Εὐκλείδ δείκν. ἡ ιβ'. τᾶ Θ. τῶν Στοιχ. Καὶ ἡ δ. τᾶ ΙΑ. Καὶ ἡ λε. τᾶ Ε. παρὰ Τακνετ. Καὶ παρὰ Καρδάνῳ δὲ ἐν τῷ Ε. τῶν Ἀναλογ. Καὶ παρὰ τῷ Θεοδοσ. ἐν τῷ Α. τῶν Σφαιρικ. ἡ τοιάδε δεῖξις οὐ χρήσα γίνεται, ὡς οὐ τῷ ἀνωτέρω μηδενὶ θέντι παραρτήματι ὑπὸ Τακνετίε δηλᾶται.

(2) Τσέρ. Ἀναλ. Βιβλ. Α. Κεφ. β'.

(3) „Ἐξ ἀναγκαίων ἄρα Συλλογι„σμός ἐσὶν ἡ Ἀπόδειξις. Ἀριστ. Τσέρ. Ἀναλ. Βιβ. Α. Κεφ. δ'.

νος μέσε κατὰ διανοητικὴν μετάβασιν ἀποδέικνυθαι πεφυκέιαις, ἀκριβὴς ἡ τῦ Νῦ ςάσις· ἐξ ὧντε ὡς ἀρχῶν (1), καὶ αἱ διάνοιαι σωίςανται αἱ ἐκ τριῶν δι' ἑνὸς μέσε καὶ οἱ κατ' αὐτὰς πρῶτοι συγκροτῦνται Συλλογισμοί (2).

§. ωδ'. Γ. Καὶ ἐκ προτέρων δὲ, καὶ γνωριμωτέρων τῦ συμπεράσματος. Ὁ καὶ ἐπὶ παντὸς Συλλογισμῦ ὅλόγως ἄντις αἰτήσειε, κἂν μὴ κατ' ἀπόδειξιν ᾖ. Εἰκὸς γὰρ ἐφ' οἱασῦν πίςεως ἀεὶπως προτερᾴειν τῦ δεικνυμένε τὸ δι' ὃ δείκνυται, καὶ γνώριμον εἶναι ἐκεῖνο ὑπαγνοεμένε (§. φνξ'.)· Ἡ γὰρ ἂν ἀδύτω κειμένη ἀλήθεια, ἐφ' ἑαυτὴν παραφαίνεσα ὅλως, σχολῆ ἄν ποτε εἰς παρέμφασιν ἑτέρας γένοιτο ἀληθείας ὑπολανθανέσης πυρσός.

§. ωέ. Δ. Τέως δὲ καὶ ἐκ τῶν αἴπερ ἂν ὦσιν αἰτίαι τῦ συμπεράσματος. Αἰτίας δέμοι νόει ἃ καθ' ἑαυτὰς, ἢ προτάσεις εἰσί. Πῶς γὰρ ἂν ὑπὸ τῶν τεθέντων εἴη τὸ συναγόμενον; ἢ ἐξ αὐτῶν; ἢ κατ' αὐτά; ἢ ἐκείνων ἕνεκα; ἅτω δέτοι, ὡς τὸν ἐν ἐκείνοις μέσον, τῇ πρὸς ἑκάτερα τῶν ἄκρων θέσει, παραίτιον γίνεθαι τῦ ἐν τῷ συμπεράσματι ἀναγκαίως ἡμᾶς ἐπιγινώσκειν τιὴ αὐτῶν ἐκείνων σωάφειαν, ἢ διάςασιν (§. φνθ'. φξ'. φξά. φξβ'.).

§. ως'. Ἄλλως τε δὲ ἐξ αἰτίων ὁ κατ' Ἀπόδειξιν Συλλογισμὸς, ὡς διὰ τῦ αἰτίε τὸ πάθος κατὰ τῦ ὑποκειμένε κατασκεύάζων, διὸ καὶ ἐπιςημονικὸς εἴρηται, καὶ Ἐπιςήμης ὕμνηται

(1) „Ἀρχὴ δὲ ἐςὶν Ἀποδείξεως „πρότασις ἄμεσος. Ἑτέρ. Ἀναλ. Α. Κεφ. δ'. Πρὸς δὲ ταῖς ἀμέσοις καὶ ἀναποδείκτοις προτάσεσιν, ὡς ὑποθέσεις καλῦσιν (§. υθ'.), οἷα τὰ Ἀξιώματα, καὶ οἱ Ὅροι, καὶ τὰ Αἰτήματα (§. νί.)· ὡς Ἀρχαὶ Ἀποδείξεων καταλεγέσθωσαν, καὶ αἱ ἀνεπιλήπτως ἔχσαι τῶν Διαιρέσεων, (§. ρνή. ρνθ'. κλ. καὶ ἀμέμπτως. Καὶ οἱ τῶν Ἀντιθέσεων, καὶ Ἰσοδυναμιῶν, καὶ Ἀντιςροφῶν, καὶ Ἀκολεθιῶν ὅροι, ὡς δίκιν λογικῶν θεμελίων εἴρηται προκαταβεβλῆθαι (§. φκθ'.)· ἐξ ὧντε καὶ Συλλογισμοὶ συνίσανται οἱ Ἀρχοειδεῖς τε καὶ Στοιχειώδεις, ὡς τῶν λοιπῶν γνώμονας ὀνομάζομαν (§. χδ'.). Καὶ τὰ ἀναμφίλεκτα δὲ, καὶ τοῖς πᾶσιν ὁμόλογα τῶν φαινομένων, καὶ τῶν γινομένων πειραμάτων (§. τλή. Σημ.). Τελευταῖον δὲ, καὶ ὅσα δήποτε προτάσεις, ἔτ' ἐπὶ τῆς αὐτῆς, ἔτ' ἐπὶ ἄλλης ἀναντιῤῥήτως δεχθῶσα φθάσασα θεωρίας παραλαμβάνονται, ὡς ἤδη ἐκ τῆς κατασκευῆς τὸ πιςὸν ἔχσαι καὶ βέβαιον. Ἐκ τέτων ἓν, καὶ τῶν τοιέτων, ὡς ἐξ ἀρχῶν αἱ Ἀποδείξεις.

(2) „Εἰσὶ δὲ τοιῦτοι Συλλογισμοὶ „οἱ πρῶτοι ἐκ τῶν τριῶν δι' ἑνὸς μέσε. Ἀριςτ. Μεταφ. Δ.

ται γεννήτωρ (1). Ἡ γὰρ κατ' Ἐπιστήμην γνῶσις ἐ μένον πρὸς τῷ ἀληθεῖ καὶ βεβαίῳ τὸ σαφὲς περιποιεῖται, οἷον δὴ, καὶ τοῖς αὐθήσει ἀνεπιλήπτως, καὶ τοῖς κατὰ νᾶν ἐναργῶς τε καὶ αὐτοπίστως γινωσκομένοις προσήκειν ἐλέγετο (§. σμγ΄. κξ΄), Ἀλλὰ καὶ τινὶ αἰτίαν ἐπαγγέλλεται κατειληφέναι ἀναδοιάστως (2), διὰ τοῦτο καὶ ἐκ ἄλλως κρίνεται τὸ νοούμενον.

§. ωξ΄. Ἐκ παντὸς ἓν εἴδος αἰτίᾳ (3) εἰς Ἀπόδειξιν τὸ μέσον ἐξ λαβεῖν· Καὶ γὰρ, καὶ διὰ τῆ Ποιητικῆ τις ἀπέδειξεν, οἷον εἶναι τὰ πάντα λίαν καλὰ, διότι φύσει ἀγαθὸς ὁ τέτων Δημιεργός. Καὶ ἐκ τῆ Τελικῆ μηδὲν εἶναι τῶν ὄντων εἰκῇ, καὶ μάτην, διὰ τινὶ Πρόνοιαν. Καὶ ἐκ τῆ Ὑλικῆ, τροπῇ τὰ σώματα ὑποκεῖσθαι, διότι ἐκ τῶν ἐναντίων συγκέκραται. Καὶ ἐκ τῆ Εἰδικῆ τέως, ὡς λοίκα ἐκ τῆ αὐ τῷ ὁρισικῷ λόγῳ ἀσιώδες γνωρίσματος, ὃ φύσει πρότερον νοεῖται, τὸ ἐξ αὐτῆ πως ἠρτημένον εἰσβάλλεται. Οἷον πάντα ἄνθρωπον ἐπιστήμης δεκτικὸν τυγχάνειν, διότι λογικός. Καὶ αὕτη μὲν, ἡ διὰ τῆ αἰτίᾳ Ἀπόδειξις, ἡ τῆ ΔΙΟΤΙ ἐστὶ, καὶ ἐκ τῶν προτέρων ἀκέσα (4).

§. ωή. Ἐπεὶ δέ τοι ἐν Ἐπιστήμαις, καὶ τὸ αἴτιον αὐτὸ πρόκειται πολλάκις ζητεῖν· τῆτο δὲ ἐκ τῆ αἰτίᾳ ὡσαύτως ἀείποτε λαμβάνειν ἐχ οἷόντε, ἢ παρὰ τὸ μὴ ἔχειν, ἢ παρὰ τὸ εἶναι δυσθήρατον, ταύτῃ τοι καὶ ἀντιτρόφως τὰ πολλὰ χωρῆσιν αἱ Ἀποδείξεις, τοῖς αἰτιατοῖς ἀντὶ μέσων προχρώμεναι. Οἷον εἰ διὰ τῆς καλονῆς τῶν ὁρωμένων, τὸν Δημιεργόντις γεραίρει. Καὶ τινὶ Πρόνοιαν εἰσάγει, ὅτι ἕκασα ἕνεκά τε. Καὶ ἐκ τῆ κηραίνεθαι τὰ σώματα, τινὶ ἀ αὐτοῖς μίξιν εἰσβάλλει. Καὶ λογικὸν εἶναι κατασκευάζει, τῷ ἐπιδεκτικὸν Φαίνεθαι ἐπιστήμης τὸν ἄνθρωπον. Καλεῖθαι δὲ Φιλῆσιν αἱ Ἀποδείξεις αὗται τῆ ΟΤΙ (5), ὡς ἄρα τὸ μὲν ὅτως ἔχειν τὸ πρᾶγμα διαπισέμεναι, τὸ δὲ διατὶ μὴ διατρανῆσαι. Αἱ δ' αὗται καὶ ἐκ τῶν ὑσέρων ὅτως ἔσαι, καὶ αἰτιατῶν, ἐδὲν ἧττον, εἰ καὶ καθ' ὑπόβασιν-

(1) Ἀρισ. Ὑσέρ. Ἀνακλ. Βιβ. Α. Κεφ. β΄.

(2) Ἐπίσαθαι γὰρ οἰόμεθα, ὅταν „τινὶ αἰτίαν οἰώμεθα γινώσκειν, ὅτι „ἐκείνη αἰτία ἐστὶ, καὶ μὴ ἐνδέχεθαι „τὰτ' ἄλλως ἔχειν. Αὐ. αὐτ.

(3) „Ὅτι Ἀπόδειξις διὰ ὅτα δηποτε „τῶν τετάρων αἰτίων γίνεται. Ἀρισ. Β Ὑσέρ. Ἀνακλ. Κεφ. ιά.

(4) Α. Ὑσέρ. Ἀνακλ. Κεφ. Ι.

(5) Αὐτ.

βασίντινα, τῷ τῆς Ἀποδείξεως διαγνωρίζονται λόγῳ. Κἂν γὰρ μὴ τὰ ἐν αὐταῖς ἀποδεικνύμενα, δι' ὧνπερ δείκνυται, διὰ ταῦτα καὶ ὑπάρχοι· Ἀνάπαλιν γάρ. Ἀλλά δι' αὐτὰ δήπου γιγνώσκεται. Ὥστε καὶ τὰ κατὰ ταύτας μέσα, εἰ καὶ μὴ τῷ πράγματι, ἀλλ' ἡμῖν γε πάντως· τουτέστι καθ' ἣν ἡμῖν ἐμποιεῖ γνῶσιν, (§. ωέ.), τόν τε τῆς αἰτίας λόγον, καὶ ταύτῃ δὴ καὶ τὸν τοῦ προτέρου, οὐ πάμπαν ἀφῄρηται (1).

§. ωθ'. Ὅστις μὲν οὖν (§. ωα'.) ὁ κατ' Ἀπόδειξιν Συλλογισμὸς ἐστὶ, καὶ ἐξ οἵων δὴ προτάσεων (§. ωβ'. ωγ'. ωδ'. ωέ.) συνίστασθαι πεφυκὼς, καὶ ποσαχῶς ἔχων (§. ωζ'. ωή.) ἐστὶν εἴρηται· θεωροῦσι δὲ κἂν τίσι, καὶ περὶ ἃ οἷος ἐστὶν ἐμφιλοχωρεῖν, φανερὸν ὅτι οὐ πᾶν τὸ ἀπαντῶν τῇ γνώσει, καὶ ἀποδείξει αὐτὸ τοῦτο φύσιν ἔχει διαπιστοῦσθαι. Ἔστι γὰρ τὰ μὲν παρὰ τὴν ἐπιπολάζουσαν ἀσάφειαν ἥκιστα ἀποδεικτὰ, τὰ δὲ καὶ παρὰ τὴν ἐπαυγάζουσαν ἐνάργειαν ἀναπόδεικτα. Κἀκείνως μὲν, ὅσα λόγον οὐκ ἔχει, ἢ ἡμῖν οὐκ ἔχει· ὡς τῶν θείων τὰ πίστει μόνῃ δεκτὰ· καὶ τῶν ἀνθρωπίνων, ἐν οἷς ἐπέχειν ἀνάγκη, μὴ ἐξὸν ἀσφαλῶς ἀποφήνασθαι, μηδὲ ἀπταίστως περὶ αὐτὰ διανοηθῆναι. Οἷον ὅσος ὁ τῶν ἀστέρων ἐστὶν ἀριθμὸς, ἡλίκαιτε αἱ τῶν σωμάτων μερίδες αἱ πρώτισται καὶ ἁπλούσταται, καὶ ὧν ἁπλῶς ὁ λόγος λανθάνει τῆς τοῦ κατηγορουμένου πρὸς τὸ ὑποκείμενον σχέσεως, μυρία ὄντα, καὶ ἀριθμὸν ὑπερπαίοντα. Κατὰ

(1) Δισσῶς δὲ τὰς ἐκ τοῦ ΟΤΙ Ἀποδείξεις Ἀριστοτέλης (ἔνθα ἀνωτ.) ὑπέθετο γίνεσθαι. Ἕνα μὲν τρόπον, ἐὰν μὴ δι' ἀμέσων αἰτίων γίνηται ὁ Συλλογισμὸς, διάτινος δὲ τῶν ποῤῥωτέρω, ἅττα τοῖς ἐξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἀντίστροφα· οἷον εἴτις τὸν τοῖχον δεικνύοι μὴ ἀναπνέειν ὅτι οὐ ζῶον. Τὸ μὲν γὰρ ἀντίστροφον ἂν εἴη ὅτι ἀμοιρεῖ πνεύμωνος, ἐκεῖνο δέπως καθ' ὑπέρβασιν εἰρημένον, παραπλήσιον ἐστὶ (φησὶ) τῷ τοῦ Ἀναχάρσιδος, ὅτι παρὰ Σκύθαις οὐκ εἰσὶν Αὐλητρίδες, οὐδὲ γὰρ ἄμπελοι. Ἄλλον δὲ, εἰ δι' ἀμέσων μὲν, ἀλλὰ μὴ διὰ τοῦ Αἰτίου, διὰ δὲ τῶν ἀντιστρεφόντων τοῦ γνωριμωτέρου· οἷον ὅτι ἐγγὺς οἱ πλάνητες διὰ τοῦ μὴ στίλβειν. Καὶ ὅτι σφαιροειδὴς ἡ Σελήνη, διὰ τῶν ἐμφαινομένων ἐν αὐτῇ μειαυξήσεων. Τούτοις γεμὴν, καὶ τὸν τρόπον ἐξέσται προσθεῖναι, τὸν διὰ τῆς Ἀπαγωγῆς εἰς ἀδύνατον (§. ψιθ'.), καθ' ὃν συχνὰς ἄντις εὕροι περαινομένας τῶν παρὰ τοῖς Γεωμέτραις Ἀποδείξεων· Καὶ ἐπὶ τῶν προαποδεχθέντων δὲ Συλλογιστικῶν Θεωρημάτων (§. χλδ'. χλέ. χλή. χμ'. χμδ'. κξ.) παρ' ἡμῖν οὐκ ὀλίγας. Ὧν δήπου καὶ τὸ κράτος, ἰσχυρὸν μὲν ὅσον εἰς πειθῶ τὴν κατ' Ἐπιστήμην τὸν νοῦν ἐκβιάσασθαι, οὐμὴν δ' ὡς καὶ τέλεον διαναπαῦσαι· καθ' ὅτι οὐδὲ τὸ ἄμεσον καὶ κυριώτατον ἐκδιδάσκουσιν αἴτιον, δι' ὃ τὸ πάθος τῷ ὑποκειμένῳ προσεῖναι δείκνυται.

Κατὰ δὲ τὸ περιὸν τῆς ἐναργείας, ἀναπόδεικτα τυγχάνει, παρὰ τὰς κατ' αἴσθησιν ἀκραιφνεῖς ἀντιλήψεις, καὶ τὰ καθαρώτατα τῶν ἐννοημάτων, οἷς ἀμέσως τε καὶ λαμπρῶς ἐναστράπτει θατέρῳ θάτερον, τὰ ἀπαραιτήτως συνεπινοούμενα· Περὶ ἃ δὴ ἄλλως κρίνειν καὶ βουλομένοις ἀμήχανον, οἷα τὰ καλούμενα ἀξιώματα. Ἀποδεικτὰ δὲ μόνα, ἐν οἷς λόγος τις ἐγχωρεῖ τῆς τῶν ὅρων συναφείας, ἢ διαζεύξεως, τῆς μὲν τῇ ἑκατέρων πρός τινα τρίτον προσοικειώσει (§. χιθ'.), τῆς δὲ τῇ ἑτέρου μὲν προσοικειώσει, ἑτέρου δὲ ἀπαλλοτριώσει ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ (χκ'.).

§. ωι'. Ἐπιμνηστέον δὲ, καὶ τοῦ ἐν ἄλλοις (§. φλγ'. φλδ'.) ἐκτεθέντος, μὴ ἀεὶ τὰ ἀποδεικτὰ δι' ἑνὸς καὶ μόνου πεφυκέναι δείκνυσθαι μέσου, ὅτι μὴ ἐφ' ὧν αἱ ἐκ τριῶν διὰ μέσου ἑνὸς διανοητικαὶ τελοῦνται μεταβάσεις (§. αὐτ.), καὶ οἱ κατ' αὐτὰς πρῶτοι (§. ωγ'.) συλλογισμοί. Ἔνθα δὲ ἡ ἑτέρα τῶν προκειμένων, ἢ καὶ ἄμφω αὐτοπίστως οὐκ ἔχουσιν, ἐπάναγκες δὴ τηνικαῦτα δι' ἄλλου περαιτέρω κατασκευάζοντας μέσου τὸ μὴ αὐτόπιστον, τοῖς παραλαμβανομένοις μέσοις τοὺς συλλογισμοὺς συναναπληθύνειν (1), καὶ ἄχρι τῶν ἀμέσωντε καὶ αὐτοπίστων χωρεῖν. Οὐδὲ γὰρ ὡς ἕνα δέον ἀεὶ Συλλογισμὸν οὖσαν νοεῖν τὴν Ἀπόδειξιν, πλὴν εἰ μὴ αυτη τῶν μονοσυλλογίστων εἴη τυγχάνουσα, αἵ καὶ σπάνιοι εἰσίν. Ἐν δὲ ταῖς πλείσταις πολυσυλλογίστοις οὔσαις, κἂν τῷ τῶν συλλογισμῶν πλήθει, ὡς μίαν ἐκλογίζεσθαι χρὴ τὴν Ἀπόδειξιν.

§. ωιά. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἀποδεικτὰ ὄντα ταῦτ' ἂν εἴη, καὶ οὕτως ἔχοντα. Ἐν δὲ τῷ ἀποδεικνύειν προσεκτέον Α. μὴ ἐς ἄγαν φιλοτιμουμένους, καὶ αὐτοῖς τοῖς δείξεως ἀνενδεέσιν ἐπιχειρεῖν. Λέγω δὲ οὐχὶ τοῖς ἀναποδείκτοις μὲν, τοῖς οὐκ ἀποδεικτέοις δὲ ἴσως, διὰ τὸ αὐτόθεν εἶναι εὐσύνοπτα. Ταύτητοι οὐδὲ τὸν Εὐκλείδην ἀπο-

(1) Καὶ ἔσονται τοίνυν τῶν συλλογισμῶν ἡμῖν

Πρῶτοι μὲν, οἱ ἐξ ἑκατέρας αὐτοπίστου καταφατικοὶ καὶ ἀποφατικοί.

Δευτερόπρωτοι δὲ, οἱ ἐξ ἑτέρας μὲν αὐτοπίστου, ἑτέρας δὲ ἀποδεικνυμένης.

Δευτεροδεύτεροι δὲ, οἱ ἐκ μηδετέρας αὐτοπίστου, ἑκατέρας δὲ δεικνυμένης.

Καὶ ἑξῆς δὲ ὡσαύτως Δευτερότριτοι, Τριτότριτοι, κξ. εἰς ὃ ἂν ἄχρι τῶν ἀναποδείκτων τὰ τῆς προόδου στῇ· καθ' ἣν δὴ πρόοδον οἱ πρῶτοι ῥηθέντες ἔσονται ἔσχατοι.

„ἀποδέχονται (1) τὰς δύο τῶν πλευρῶν παντὸς τριγώνου μείζους εἶναι τῆς λοιπῆς δεῖξαι ἀγωνιζόμενον. „Καὶ τῇ δοθείσῃ „εὐθείᾳ πρὸς τῷ δοθέντι σημείῳ, ἴσην εὐθεῖαν θέσθαι σπουδάζοντα. Τούτων γὰρ τὸ μὲν αὐτίκα συμφανὲς εἶναι φασὶν, ἐξ „αὐτῆς τῆς εὐθείας, ἥτις ἐλαχίστη ἐστὶ τῶν τὰ αὐτὰ πέρατα „ἐχουσῶν (2)· Τὸ δὲ αἰτεῖν ἐχρῆν, ἢ κατασκευάζειν. Οὕτως οὐκ ἔξω βαίνουσι τοῦ περιττοῦ, καὶ οἱ ἐν τοῖς Μεταφυσικοῖς „ἀποδεικνύειν νεανιευόμενοι τοῦ μηδενὸς ποιητικὸν εἶναι μηδέν. Καὶ „τῷ μηδενὶ μηδεμίαν ὅλως προσήκειν μήτ' ἐνέργειαν, μήτε δύναμιν. Καὶ ὅσα τοιαῦτα. Εἰ γὰρ καὶ διὰ τῶν πρεσβυτάτων ἀρχῶν, (§. σμϛ'.) τῆς τε Ἀντιφάσεως, καὶ τῆς τοῦ λόγου ἐναργείας, (Προδι. Γ'. §. ϐ'.) ὡς διὰ προτέρων πέφυκε κρατύνεσθαι καὶ ταῦτα, οἷαπου καὶ τὰ λοιπὰ τῶν Ἀξιωμάτων, ἀλλάπως φθάνει τὸ διανοητικὸν παρὰ τὸ ἐναργὲς ἐν αὐτοῖς τὴν δεῖξιν. Διὸ, εἰ μὴ μεθόδου τυχὸν ἕνεκα, καὶ τάξεως ἀκριβοῦς ἐπὶ τῶν Συγγραφομένων βιϐλίων, οὐ πάνυτι χρειώδης ἡ τούτων κατασκευή.

§. ωιβ'. Β'. Ἐπὶ τῶν Ἀποδείξεων τῆς ἀνάγκης φροντίζοντας, οὐκ ἀμελητέον οὐδὲ τῆς σαφηνείας. Πίστις γὰρ δὴ μόνη ἡ Θεία, οὐχ' ἡ κατ' Ἐπιστήμην δὲ, ἐν ἀσαφείᾳ περιποιεῖται τὸ βέβαιον (§. σξζ'.). Διὸ καίπερ τὰ ἀναντιῤῥήτως ἐν ἄλλαις ἐπιστήμαις δειχθῆναι φθάσαντα, ἀρχαὶ καθίστανται (§. ωγ'. Σημ.) ἀποδείξεως, Λῆμμα γεμὴν (§. υιβ'.) οὐ παρεισακτέον οἶμαι

(1) Τέχν. τοῦ νοεῖν Μέρ. Δ'. Κ. Θ'. Ἐλλείμ. β'.

(2) Τῷ ὄντι δὲ καὶ Ἀρχιμήδ. ὡς Ἀξίωμα τόδε ὑπέθετο, ᾧ καὶ Ἀνδρ. Τακυέτ. ἑπόμενος, ἀναπόδεικτον παρέδραμε. Γεγόνασιν ἀλλ' οὖν καὶ τῶν πάνυ ἐνδόξων, οἱ μέχρι πορρωτάτω προάγειν χρῆναι τὰς Ἀποδείξεις, ἡγησάμενοι ὡς οὐ μικρὰ συντελοῦν εἰς ἀκρίβειαν Ἐπιστημονικῆς γνώσεως, καὶ αὐτὰ ἔτι κατασκευάζειν φιλοτιμεῖσθαι τῶν Ἀξιωμάτων τὰ μὴ προκαταρκτικά. Ταῦτα γὰρ καὶ βουληθεῖσιν ἀμήχανον, ὡς αὐτεννόητα, καὶ ἥκιστα διανοητά. Ὁ γοῦν Πρόκλος Θάλητα ἱστορεῖ τὸν Μιλήσιον, πολλῶν ἐπιχειρῆσαι προτάσεων τὴν ἀπόδειξιν, ἃς ὕστερον Εὐκλείδης ὡς σαφεῖς ὑπετίθετο, καὶ μηδὲν δείξεως δεομένας. Ἀλλὰ καὶ Ἀπολλώνιος Εὐκλειδείων τινῶν Ἀξιωμάτων φέρεται τὰς ἀποδείξεις ἐκλεπτουργήσας. Καὶ Πρόκλος δὲ αὐτός. Τῶν δὲ ὕστερον Ῥοβερβάλιον τὸν ἀπὸ τῶν Μαθημάτων κλεϊζόμενον, Ὀγδωηκοστόνπου ἄγοντα τοῦ βίου, κατὰ ζῆλον Ἀπολλωνίου καὶ Πρόκλου τὰ τοῦ Στοιχειωτοῦ Ἀξιώματα ἀναλύοντα, οἱ μὲν ἐν Παρισίοις σοφοὶ διαμυκτηρίζοντες ἦσαν, ὁ δὲ Γερμανὸς Λεϊβνίτιος καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπελογεῖτο, νέος ἤδη πρεσβύτου, οὐκ ἀλυσιτελὲς εἶναι τὸ πρᾶγμα τιθέμενος. (Ἐν τοῖς πρὸς τὰ Λωκ. περὶ τοῦ Νοῦ Βιβ. Α'. Κεφ. Α'. §. 1. Καὶ Κεφ. Γ'. §. 24. Καὶ Βιβλ. Δ'. Κεφ. Ζ'. §. 24.).

οἶμαι ἀποδεικνῦντας ὀδὸν, ἐκ θεωρίας, ἧς ἡ γνῶσις ὀ πρὸ ὁδοῦ γίγνεται ἐξ ἀνάγκης, τῷ εἰς ἀπόδειξιν προκειμένῳ. Πρὸς γὰρ τὸν μὴ τῆς ἕξεως ἐπήβολον, ἐξ ἧς τὸ Λῆμμα, τὸ οὕτως ἀποδεικνύμενον ἀναπόδεικτον ἔτι μενεῖ. Ἁμαρτάνουσι δὲ ἄρα τοῦτο, οἱ τὴν θρυλλουμένην Ἀλγεβραϊκὴν Ἀνάλυσιν, ἐπὶ παντὸς μονονουχὶ τοῦ προτεθέντος, φιλοτίμως πάνυ παρεισωθοῦντες, καὶ μηδὲν ἀξιοῦντες πραγματεύεσθαι ὅλως, μηδὲ ξυγγράφειν ὃ μὴ τοῖς κατ' ἐκείνην συμβολικοῖς χαρακτῆρσι περιττῶς εἴη κατάστικτον.

§. ωιγ'. Γ'. Ταύτῃ δέτοι, καὶ ταῖς δι' Ἀπαγωγῆς τῆς εἰς ἀδύνατον ἀποδείξεσιν (§. ψιθ'.) ἤτοι ὡς ἥκιστα χρηστέον, ἢ ὡς ἐλάχιστα, καὶ ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη· Ὡς ἐφ' ὧν ἄλλως χωρῆσαι οὐχ οἷόντε. Ὁ γὰρ τρόπος ἰσχυρὸς μὲν πεῖσαι, διδάξαι δὲ οὐχ ἱκανός. Καὶ τὸ μὲν οὕτω χρῆναι ὑπολαμβάνειν περὶ τοῦ πράγματος παραστῆσαι δεξιὸς, τὸν δέτοι λόγον, (ὃς μάλιστα εἰς ἀκρίβειαν συμβάλλεται ἐπιστήμης (§. ωστ'.) τὸν αἰτιώδη, ὑποθέσθαι ἀδύνατος.

§. ωιδ'. Δ'. Ἀδελφὸς τῷ ἀνωτέρῳ, καὶ ὁ διὰ τοῦ ἐλέγχου τρόπος τῆς δείξεως. Οἷον ἐάντις τὸν ἀντιδοξοῦντα, μὴ ὀρθῶς ἀποδεδειχέναι κατασκευάζῃ τὸ οἱ προκείμενον, τὰς πίστεις περιτρέπων αἷς ἐκεῖνος χρησάμενος διετέλεσεν. Οὐ γὰρ διὰ τοῦτο ἐπισφαλὲς δηλονότι τὸ δόγμα, ὅτι ὁ ἐπιχειρήσας συστῆσαι τε καὶ κρατῦναι οὐκ ἴσχυσεν. (§. φνζ'. Σημ. 2.) ἴσως γὰρ ἄλλος ἄντις ἐπιστηρίζειε λόγος, τὸ τέως, μὴ ἐπενεχθέντος αὐτοῦ, ὑποσαλευόμενον.

§. ωιέ. Ε'. Καὶ τὸ ἐξ Ἀντιπεριστάσεως δὲ ποιεῖσθαι τὰς Ἀποδείξεις, ἐπίσης τοῖς εἰρημένοις πρὸς ἐπιστήμην ἀσυντελές. Λέγω δὲ ἐξ Ἀντιπεριστάσεως, ὅτε τις ἐξ ἀνασκευῆς τῆς ἀντιθέσεως, τὸ ὑπεναντίον συνιστᾷν οἴεται, καὶ εἰσάγειν. Ἅπαντες γὰρ (§. ωιγ'. κξ.) οὗτοι οἱ τρόποι, ὅ,τι μὲν ἥκιστα δοξάζειν προσήκει ἀποχρώντως ἴσως· Ὅ,τι δὲ τοὐναντίον ἐστὶ, καὶ διότι τοῦτο τιθέναι δεῖ, ὀδόλως ἀποδεικνύουσιν. (Ὅρα Σημ. 2. §. φνζ'.) (1).

(1) Τοῖς ἐκτιθεμένοις ἐνταῦθα, καὶ τοῖς καταλεχθεῖσιν ἀνωτέρω (ἐν Σημ. 2. §. φνζ'.) καταχρηστικωτέροις τρόποις τῆς Ἀποδείξεως προστίθησιν ὁ Δεϊβν. (ἐν τοῖς πρὸς Λώκ.' περὶ Νοῦ Βιβλ. Δ'. Κεφ. ΙΖ'. §. 11 -- 22.) καὶ τὸ Ἐπιχείρημα, ὅπερ ad vertiginem, πρὸς ἴλιγγα, ἢ ἀμηχανίαν ἐκάλεσεν. Ἔστι δὲ

§. ωιϛ'. ϛ'. Τὸ δὲ διὰ κύκλε ἀποδεικνύειν, ἔστι μὲν ὅτε, καὶ παρ' οἷς ἐγκρίνεται, ἔστι δὲ καὶ οἷς διαβάλλεται ὅλως. Τελεῖται δὲ ἡ τοιάδε δεῖξις ὁπλικὰ διὰ τὸ δειχθέντος, ὡς ἀρχῆς παραλαμβανομένε κατ' ἐπάνοδον δείκνυται αὐτὸ ἐκεῖνο, δι' ὃ τοῦτο προαποδέδεικται. Ἢ ὡς Ἀριστοτέλης τεχνολογήσας ἀκριβέστερον ἔφη, ὅτετις διὰ τὸ συμπεράσματος, καὶ τὸ ἀνάπαλιν „τῇ κατηγορίᾳ τινὶ ἕτεραν λαβὼν, συμπεραίνει τινὶ λοιπινὶ, „ᾧ ἐλάμβανεν ἐν ἑτέρῳ συλλογισμῷ (1).

Οἷον εἰ Συλλογισμὸς προκειμένε, τὸ Α. Β.
τὸ Γ. Α.
τὸ Γ. Β.

τὸ συναγόμενον εἰς μείζονα λαβὼν, καὶ ἀνάπαλιν τινὶ ἐλάσσονα, συνάγοι τινὶ μείζονα, ἔτω. τὸ Γ. Β.
τὸ Α. Γ.
τὸ Α. Β.

Ἢ γὰρ ἀνάπαλιν μὲν τινὶ μείζονα, εἰς ἐλάσσονα δὲ λαβὼν τὸ συμπέρασμα, συνάγοι τινὶ ἐλάσσονα ἔτω. τὸ Β. Α.
τὸ Γ. Β.
τὸ Γ. Α.

§. ωιζ'. Ἔνθα σημειωτέον, ὡς ἐπὶ τῶν ἀντικατηγορεμένων ἐν Σχήματι τῷ Α. μόνε τὰ κατὰ ΓΡΑΜΜΑΤΑ τρόπε, τινὶ κύκλω δεῖξιν κατ' ἄμφω ἐπιδεχομένε τὰς προκειμένας, ὁ μὲν ΘΕΑΣΕ, κατὰ μόνιν τινὶ μείζονα κυκλικῶς δειχθήσεται (§. ψμβ'.)· Ὁ δὲ ΣΑΝΙΔΙ, κατὰ μόνιν τινὶ ἐλάσσονα (§. χμδ'.)· Ὁ δὲ ΤΕΧΝΙΚΟΣ κατ' ἀμφοτέραν (§. §. Αὐτ.). Καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν δὲ χημάτων, μόναι αἱ τῷ συμπεράσματι ποσῆτε καὶ ποιῆ κατὰ τὸ χεῖρον συγκοινωνῆσαι προτάσεις, κυκλικῶς ἂν συναφθεῖεν, ἵνα μὴ τῇ τῆς δείξεως διαλληλίᾳ, ἐκ δυεῖν, εἴτε ἀποφασκεσῶν, εἴτε μεριζομένων, ἀσύστατός τε ὁ Συλλογισμὸς ἀνακύψῃ, καὶ ἀσυλλόγιστος.

§. ωιη'. Ἀλλ' ἡ μὲν δὴ τῆς κύκλω δείξεως Φύσις τε καὶ μέθοδος αὕτη. Ἡ δέτοι χρῆσις ἁπλῶς μὲν τινὶ τῆ κύκλε Φύσιν

δὲ τοιῆτον, οἷον ἁπᾶν, ἃ τὸ εἰς πίστιν ἐπενεχθὲν ἐκ ἀποδεκτὸν, ἀδὲς λοιπὸν ἡμῖν εἰς τινὶ περὶ τῆ προκειμένε βεβαιότητα ἄλλος περιέσεται τρόπος. Οἷον Εἰ μὴ τὸ ἀξίωμα, ὡς ἐκ ἔστι τὸ αὐτὸ εἶναι καὶ μὴ εἶναι, συγχωροῖτο, ἀδὲν ἄρα ἀποδεικτὸν ἂν εἴη.

(1) Ἀριστ. Προτ. Ἀναλ. Β'. Κεφ.

σιν ἐκμιμουμένης, καὶ ἀρχήν τε τὸ αὐτὸ ποιουμένης καὶ πέρας, οὐκ ἀπεικότως ὑπ' εὐθύνην ὑπάγεται. Τίθεσθαι γὰρ οὕτως ἔοικε τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ αὐτὸ, μᾶλλον τε καὶ ἧττον σαφὲς εἶναι καὶ γνώριμον, πάνυ ἀτόπως. Ταύτῃ τοι καὶ τὸν Ἀριστοτέλην οὐκ ἐπαινοῦσι, τὸν ἀπὸ μὲν τῆς ἀϊδίως περαινομένης κινήσεως, τὸ ἀΐδιον τοῦ κινοῦντος συνάγοντα, ἀπὸ δὲ τῆς τούτου ἀϊδιότητος, ἐπὶ τὴν τῆς κινήσεως ἀναποδίζοντα (1). Καὶ οὐδὲ τὸν Νεώτερον ἀποδέχονται (2), τῇ μὲν τὴν θείαν ὕπαρξιν ἐκ τῆς ἡμῶν ταῖς ψυχαῖς ἐναστραπτούσης ἰδέας κατασκευάζειν οἰόμενον, τῇ δ' ἀνάπαλιν ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ ὑπάρξεως, τοῦ μήτε ἐξαπατᾶν χαίροντος, μηδ' ἐξαπατᾶσθαι φύσιν ἔχοντος, τὸ ἀληθὲς καὶ πιστὸν καὶ βέβαιον τῆς ἰδέας ἀποδεικνῦντα.

§. ωιθ'. Ἀνεκτὸν μέντοι φασὶ τῶν δείξεων τὸ διάλληλον, ὅτε τὸ ἤδη δειχθὲν, πολλαχόθεν καὶ ἄλλοθεν προσεμπεδοθὲν ἐκ περιουσίας, καὶ λευκότερον γνωρισθὲν, πρὸς αὐτοῦ ἐκείνου τὴν πίστιν οὕτως ἔχον παραληφθείη, πρὸς οὗπερ οὐχ ἅπαν οἶδε τὸ τῆς διαγνώσεως φῶς, ὃ καὶ ἐξ ἄλλων ἀρχῶν ἀφθονώτερον προσαπηνέγκατο. Οὕτω διαλλήλως ἐξέσται, φασὶ, προαποδεδειχόταστι διὰ τῆς ἰδίας αἰτίας, εἶτα ποικίλῃ τῇ πείρᾳ, καὶ λόγοις ἄλλοις αὐτὸ προσβασανίσαντας ἀκριβέστερον, εἰς δεῖξιν τῆς αἰτίας ἀνάπαλιν οὕτω προσεπιβεβαιωθέντι προσχρήσασθαι. Οὐ γὰρ τηνικαῦτα δηλονότι τὸ σαφὲς διὰ τοῦ ἀσαφεστέρου συμβαίνει δείκνυσθαι, διὰ δὲ τοῦ ἄλλοθεν τὸ ἐναργὲς προσπορισαμένου ἐμπεδοῦν ἐστὶ τὸ τέως ἡττηθὲν εἰς σαφήνειαν. Οἷον κατασκευάσαντι τὴν σελήνην ἐκλείπειν διὰ τὴν τῆς γῆς παρέμπτωσιν· Εἶτα τεθεωρηκότι περὶ τὴν ἔκλειψιν, τὸ, τε κατὰ μικρὸν αὐτὴν ἐπισκιάζεσθαι, καὶ τὸ περιφερῶς, καὶ τὸ κατὰ τὰς ἀντιθέσεις, καὶ μὴ ἐν τοῖς τετραγωνισμοῖς, μηδὲ κατὰ τὰς συνόδους αὐτὸ πάσχειν· ἐκ τούτων ἐπανιόντι ἐξέσται φασὶ, διὰ τῆς ἐκλείψεως ἀνάπαλιν ἐπικατασκευάσαι τὴν ἐν τοῖς φωστῆρσι τῆς γῆς παρέμπτωσιν. Ὃς δὴ τρόπος ἐπαναστροφήτις ἂν εἴη τῆς δείξεως, ἢ κύκλος, ὡς μὴ ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἄλλων πλειόνων ἐπὶ τὴν κατασκευὴν τοῦ πρώτου ἐπανιούσης.

§. ωκ'. Ἐφ' ὧν δὲ κατὰ κύκλον πως ἡ γένεσις πρόεισιν ἀπ' ἀλλήλων, ἀεὶ τοῦ ἐφεξῆς ἐφεπομένου τῷ πρὸ ἐκείνου ἄχρι τῆς

(1) Μεταφ. Θ'.
(2) Καρτεσ.

ἐπὶ τὸ πρώτιστον ἀποκαταστάσεως, ὧν τοῖς τοιούτοις ἐχ ὅπως ἀνεκτὴ ἡ κυκλικὴ δεῖξις ἔσα δοκεῖ, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαία (1). Οὕτω τοῖς συμβαίνουσι παρακολουθῶν δείξειέ τις τὴν γῆν εἰς καρπὸς μεταβάλλειν, τὸς δὲ εἰς τροφὰς, τὰς δὲ εἰς τὰ ζώων σώματα, τὰ δ' αὖ πάλιν εἰς γῆν (2).

§. ωκά. Ζ'. Ἐπὶ τοῖς ῥηθῆναι φθάσασι, καὶ τὸ καθ' ὑπόθεσιν ἀποδεικνύειν ἐκ ἀπαρατήρητον παραλειπτέον. Τοῦτο δέ, ἐχὶ δ' ὑποθετικῆ συλλογισμῆ συμπεραίνειν ἐστὶν (§. ψξζ'. κξ.), ἀλλὰ τέως μὲν ὑποτιθέαιτι ἀναπόδεικτον τὸ πρῶτον, εἶθ' ὅσα ὑποτεθύτι παρέπεται ἐκείνῳ ἀκριβῶς σκοπεῖν· ψευδῶν γὰρ ὄντων ἤτοι πλειόνων, ἢ ἑνὸς γε, τὸ τεθὲν ἀναιρεθήσεται ὡς ἐκ εὔλογον (§. τοή'.). τῷ γὰρ ἀληθεῖ τὸ ψευδὲς ἀνακόλουθον (§. φμθ'.). Ἀληθευόντων δὲ πάντων, καὶ τῷ λόγῳ, καὶ τοῖς φαινομένοις ἀναμφισβητήτως ὁμολογούντων, ἐκέτι ἂν μοίρα ταχθήσεται ψιλῆς ὑποθέσεως (§. τπ'.), πολλὲ γὰρ ἂν δέοι τὲ ψεύδεσθαι· ἐ γὰρ φύσιν ἔχον ἐστὶ τῷ ψευδεῖ τ' ἀληθὲς παρακολουθεῖν (§. φν'.). Ἀλλ' ἡ μὲν ἐπὶ τιὼ ἀναίρεσιν τὲ ὑποτεθέντος χωρῆσα δεῖξις, ἐκ τὲ ψευδὲς παρακολουθέντος, Ἀπαγωγικὴ τυγχάνει, (§. ψηθ'.), ὡς ἐπὶ τὸ ἄτοπον φέρουσα· Ἡ δὲ ἐπὶ τιὼ θέσιν, καίπερ ὀρθῶς προῆσα, ἐδὲν πλέον, ἢ δυνατὸν εἶναι ἔοικε κατασκευάζειν, ἕως ἔ περὶ τιὼ ὕπαρξιν τῆς ὑποθεμένης αἰτίας ὑπανδοιάζειν ἔπεσιν (§. τοθ'.). Οἷον ὅτι γῆ κινεῖται τυχὸν, ἵνα σώζοιτο τὰ φαινόμενα (3). Διὸ δὲ τὰς ὑποθέσεις ἀποσυρικτέας εἶναι κομιδῇ τῆς Φιλοσοφίας φασί. Χρῆθαι δὲ δεῖν καὶ αὐτᾶς, ὡς ἂν ἐκ παντὸς τρόπε τὸ ἀληθὲς θηρεύηται, ἀλλὰ μὴ καταχρῆθαι.

(1) „Τῶν κύκλω γινομένων, ἀνάγ-„κη καὶ τιὼ ἀπόδειξιν κυκλικὴν εἶναι. Ἀρισ. Ὑστέρ. Ἀναλ. Β'. Κεφ ιγ'.).

(2) „Ἐπὶ γὰρ τῶν ἔμπροσθεν φαίνεται „ὧδε. Βεβρεγμένης τῆς γῆς ἀνάγκη ἀτ-„μίδα γενέθαι· τάτε δὲ γενομένε νέ-„φος· τάτε δὲ γενομένε ὕδωρ· τάτε „δὲ γενομένε ἀνάγκη βρέχεθαι τιὼ „γιὼ. τᾶτο δ' ἰῶ τὸ ἐξ ἀρχῆς· ὥστε „κύκλω περιελήλυθεν. (Αὐτ. αὐτ.).

(3) Οὐδὲ γὰρ διαφέρει, ἢ τιὼ ὄ-„ψιν κινῆσαι, ἢ τὸ ὁρώμενον. Ἀρισ. περὶ Οὐρανᾶ Βιβλ. Β'. Κεφ. ή.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ΕΝΝΑΤΟΝ.

Περὶ συλλογισμȣ̃ Ἐνδόξȣ. Καὶ περὶ τῆς τȣ̃ Μέσȣ Εὑρέσεως.

§. ωκβ'.

Συλλογισμὸς Ἔνδοξος, καὶ πιθανὸς δὲ, καὶ τοπικὸς, ὁ ἐκ προτάσεων ἐνδεχομένων τὴν ὕλην (§. υ') συνιςάμενος. Ἤτοι ἑκατέρας, ἢ τῆς ἑτέρας. Καὶ Ἔνδοξος μὲν εἴρηται, ὅτι ἐκ τῶν κατὰ δόξαν τοῖς σοφοῖς λεγομένων, καὶ μήτε πάντῃ βεβαίων, μηδ' ἄλλως ἀτόπων, ἢ παραδόξων πρόεισι χωρῶν. Ἢ ὅτι δόξαν ἐναποκύει. Πιθανὸς δὲ, ᾗ πειθῶτινα ἐξ ὧν συνάγει ἐνιεὶς τῇ ψυχῇ. Τοπικὸς, ὡς ἐκ τόπων τινῶν, τὰ ἐπὶ τῇ κατασκευῇ τȣ̃ προκειμένȣ μέσα ποριζόμενος. Διαλεκτικὸς δὲ τέως, ὅτι περὶ τὰ ἑκατέρωθεν ȣ̓κ ἀπιθάνως ἐν ταῖς διαλέξεσιν ἀντιπροτεινόμενα, ἐςὶν ὑπȣργῶν.

§. ωκγ'. Προτάσεις ȣ̃ν, ἢ προβλήματα Διαλεκτικάτε καὶ πιθανὰ, τὰ μήτε τοῖς πᾶσιν ὁμόλογα, περὶ ὧν ȣ̓ δίκαιον ἀπορεῖν. Οἷον πότερον δεῖ τὸ Θεῖον τιμᾶν; ἡ χιὼν λευκή; τȣ́των γὰρ τὸ μὲν ἀπορεῖν, τῶν κολάσεως ἐςὶ δεομένων, τὸ δὲ τῶν αἰσθήσεως (1)· μήτε δὲ μηδενὶ δοκȣ̃ντα, ἀλλὰ παρὰ δόξαν φερόμενα σχεδὸν τῶν πάντων. Οἷον πότερον πάντα κινεῖται; πάντα ἠρεμεῖ; Οὐδὲ μὲν ȣ̃ν ὧν ἐκ τȣ̃ σύνεγγυς πάρεςι λαβεῖν τὴν Ἀπόδειξιν. Οἷον πότερον αἱ τρεῖς ἐπὶ τȣ̃ τριγώνȣ δυσὶν ὀρθαῖς ἴσαι γωνίαις εἰσίν; Οὐδ' ὧν τελευταῖον, ὅτι πορρωτάτω ἡ πίςις. Οἷον ὁ τῶν Ἀςέρων ἀριθμὸς τετράγωνος ἐςί; Κυβικὸς ἐςίν; Ὥςε τὰ κατὰ τὸ δέον, καὶ εὐλόγως διαπορȣ́μενα, καὶ τοῖς μὲν ὡς, τοῖς δ' ἄλλως δοξαζόμενα, καὶ ἐν ὑπεναντιȣμένοις τοῖς λόγοις ȣ̓κ ἀπιθάνως δείκνυσθαι πεφυκότα, ταῦτα δὴ καὶ Προβλήματα ἐςὶ τὰ διαλεκτικά. Ὧν καὶ τὰ μὲν τῆς Πρακτικῆς ἰδέας τυγχάνει, οἷον πότερον πολεμητέον, ἢ μή; τὰ δὲ τῆς Θεωρητικῆς, οἷον πότερον ὁ Κόσμος ἀΐδιος ἐςίν; ἡ Γῆ κινεῖ-

(1) Ἀριςτ. Α'. Τοπικ. Κεφ. Θ'.

ται; (1) κτ. Κατὰ ταῦτα μὲν ἓν, καὶ περὶ ταῦτα, καὶ ὁ Συλλογισμὸς ὁ Διαλεκτικός.

§. ωκδ'. Τῶν εἰς διαφορὰς τῆ Ἀποδεικτικῆ παρατεθέντων (§. ωά. κξ'.), καὶ τῷ Τοπικῷ τῷδε συλλογισμῷ καὶ Ἐνδόξῳ, ἔσιν ἃ προσήκοντα ἐσίν. Οἷον ἐχ ὅπως ἐκεῖνα, ἀλλὰ δὴ καὶ τάτα τὰς προκειμένας εἶναι δέον, σαφεσέρας καὶ γνωριμωτέρας τῆ συμπεράσματος (§. ωδ'). καὶ προτέρας δὲ, καὶ ταύτη, δὴ, καὶ αἰτίας (§. ωέ.). Ὡς τὸ πᾶν τῆς τάτων μεταξὺ ἑτερότητος, ἐκ τῆς ἀνάγκης, καὶ τῆς ἐναργείας ἠρτῆθαι, ὧν παρόντων Ἀπόδειξις ἔσαι τὸ διανόημα, ὅ, τε διανοηθὲς βεβαίως ἕξει περὶ τὸ δειχθὲν καὶ ἀμεταπείσως· ἀπόντων δὲ, καὶ μετὰ τὸ διανοηθῆναι, ἐν ὑπονοίαιτε καὶ δισαγμῷ ὑποσαλεύθήσεται.

§. ωκέ. Δεύτερος δὲ τιμιότητι καὶ δυνάμει ὁ πιθανὸς ἔτος, καὶ τῶν πρωτείων δεόντως τῆ Ἀποδείξει ἐν ἐπισήμαις παραχωρῶν· Ἐν αἷς δὲ προκύπτειν κομιδῆ προσῆκεν, εἰμὴ τῶν θεωρεμένων, μᾶλλον δὲ τῶν θεωρέντων ἡ Φύσις ἐτύγχανεν ἐπιτρέπουσα, διὰ ἀπεσίαν πολλάκις ἀναγκαιοτέρᾳ λόγε τὸν σύνεγγυς τῆ ἀληθῆς εἶναι δοκέντα, ἀντικαθισᾶν ἀνδιδοῦσα, καὶ τὸ μᾶλλον εἰκὸς πρεσβεύειν, εἰμὴ κατ' ἐπισήμην, κατὰ γῆν δόξαντε καὶ ὑπόληψιν· Οἷαπερ τῇ Φυσιολογίᾳ συχνὰ συμβαίνει, καὶ ὅσαι ἄλλαι ταύτης εἰσὶν ἐξημμέναι τῶν Ἕξεων. Τῶν γὰρ ταῖς κατ' ἐπισήμην ὑπκειμένων Θεωρίαις, καὶ διασκέψεσιν, ἔσι μὲν ὧν τὰ αἴτια ἐφικτα, ἔσι δ' ὧν ἀνέφικτα διατελεῖ καὶ ἀπόρισα παρὰ τίν ἐν τοῖς ἔσιν ἀσάφειαν. Καὶ τὰ μὲν Ἀποδείξεσιν ἁλωτὰ, τὰ δὲ πιθανοῖς τισι καὶ εἰκόσι λόγοις θηράσιμα. Ὁ δὲ τῆς τῶν ὄντων φύσεως ἰχνεύτης, τοῖς μὲν ἐπισημόνως ἐντυγχάνων ἐφήδεται, τοῖς δὲ διαλεκτικῶς προσιὼν, ἐπεὶ μὴ ἄλλως εἶοντε, ἐξαρκεῖται. Καίγε λόγον ἐξαιτέμενος, καὶ προτρεπόμενος εἰπεῖν, τὰ μὲν ἀποδεικνύειν ἐπιχειρεῖ ὡς ἐξὶ τὰ δ' ὡς ἐνδέχεται πείθειν. Ἐφ' ἑκατέροις δὲ Μέσε χρεία τινὸς, ἃ χωρὶς διάνοιαν ὅλως συσῆναι ἀμήχανον.

§. ωκς'. Ἡ δὲ τῆ Μέσε εὕρεσις ἐχ ἕτω ῥᾳδία τῷ τυχόντι, καὶ πρόχειρος, ἀλλὰ καὶ Φύσεως ἐσὶ δεομένη τῶν πραγμάτων ἐπιδραμεσομένης ὀξέως, καὶ μελέτης χρήζσα, δαψιλῆτε καὶ ἄφθονον ἐπινοίας ὑπόθεσιν ἐπιχορηγέσης. Πολλὰ γὲν συνείροντες

(1) Ἀριστ. Ἔνθα ἀνωτ.

τες περὶ τῆς τῦ Μέσε ὕρέσεως οἱ λογικὰς συνταξάμενοι πραγματείας, ἐδὲν ὤνησαν, τῇ δὲ πληθύϊ τῶν περιττῶν καὶ ἀνονήτων κανόνων, τὸν τῶν Νεωτέρων νῶν μᾶλλον συνεσκότασαν. Ἀλλ' ἐξ αὐτῶν ἄντις τὰ περιττὰ ἀποξέσας, τὸν ἐφεξῆς τρόπον, ὡς ἐκ ἀσυντελῆ κομιδῇ ἐδ' ἄχρηςον ὄντα, λόγε τινὸς ἀξιώσειε.

§. ωκζ'. Πρὸ πάντων θεωρητέον εἰ τὸ Ζητέμενον τῷ Διδομένῳ (§. φξ'.) καταφατικῶς πρόκειται συνάψαι, εἰτ' ἐν ἀλλήλων δι' ἀποφάσεως αὐτὰ διασῆσαι· καὶ ἐμὲν τὸ Α'. Μέσε δεῖ πάντως, τῦ πρὸς ἄμφω οἰκείως ἔξοντος (§. Αὐτ.). Εἰ δὲ τὸ Β'. τοιῦτε δήπε, οἷον τῷ ἑτέρῳ προσοικειεμένε, θατέρε ἀπαλλοτριῦθαι, καὶ ἀποζεύγνυθαι.

§. ωκή. Προσοικειῦται δὲ τὸ Μέσον τοῖς ἄκροις, ἢ ὡς ἀνώτερον, καὶ ἢ φασὶν Ἑπόμενον· ἢ ὡς κατωτέρω ὂν, καὶ Ἡγέμενον· ἢ ὡς Ἀντίστροφον, τὸ αὐτὸ ἅμα συνεισάγοντε, καὶ συνεισαγόμενον (§. ρδ'. σιγ'.). Οἷον τῷ ἐμψύχῳ οἰκεῖον ὡς μὲν Ἑπόμενον τὸ σῶμα, καὶ ἡ ὐσία, καὶ τὸ ὂν, καὶ ὅσαδηποτεῦν αὐτῦ τῷ βάθει τῆς ἐννοίας (§. ργ'.) ἐμπεριέχεται· Ὡς δὲ Ἡγέμενα τό, τε ζῶον, καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὅσα δηλ. ὑπ' ἐκεῖνα κεῖται, καὶ τὸ πλάτος αὐτῷ συμπληροῖ (§. Αὐτ.). Ὡς Ἀντίστροφα δὲ, τὸ αἰσθητικὸν εἶναι, καὶ τὸ ζωτικῶν δυνάμεων ὁμοιρεῖν, καὶ ἐνεργειῶν, καὶ ἰδιωμάτων. Καὶ ἁπλῶς εἴτε διαφοραὶ (§. υη'.), καὶ τὰ ἴδια (§. υθ'.).

§. ωκθ'. Ἀλλοτριῦται δὲ, ἑτερογενὲς ὂν, ἢ ἑτεροειδὲς, ἢ ἀριθμῷ ἕτερον, ἤτι τῶν τοιῦτοις προσιδιαζόντων, ἢ τοιαῦτα. Οἷον τῷ ποιῷ, καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὸ εἴδεσιν, ἢ τοιῦτον, ὅσα τῦ ποσῦ ἐςὶν, ἢ τοιῦτον. (§. ρό'.). Οἷς δ' ἂν ἀντίθεσίς τις ἐμπίπτοι (§. ρμέ'.), τῷ λόγῳ τῆς ἀντιθέσεως, καὶ ταῦτα ἀλλότρια.

§. ωλ'. Τέτων ἕτω τεθεωρημένων, διωρίθω δὴ καθ' ὃ σχῆμα δοκεῖ, καὶ τίνα τρόπον, ἢ συζυγίαν τὸ συναγόμενον συμπεράναι. Εἰ γὰρ φέρε κατὰ τὸν πρωτοσχήμονα ΓΡΑΜΜΑΤΑ, ἐπειδὴ τὸ Μέσον ὑπόκειται μὲν τῷ μείζονι τῶν ἄκρων, κατηγορεῖται δὲ τῦ ἐλάσσονος ἐπὶ τῦ τοιῦδε σχήματος (§. χξ'.), ζητητέον εἰς μέσον ὅρον, ὃς ἂν ἢ τῦ μὲν Ζητεμένε Ἡγέμενος, τῷ δὲ Διδομένῳ Ἑπόμενος· Ἢ γὲν θατέρε, ἢ καὶ ἀμφοτέρων Ἀντίστροφος. Κατὰ δὲ τὸν ΘΕΑΣΕ τοιῦτον, οἷος περ Ἀλλότριος μὲν ἂν εἴη τῦ Ζητεμένε (ἡ γάρ τοι μείζων ἀποφάσκει). Ἑπό-

Ἑπόμενος δὲ τῷ Διδομένῳ (ὁ γὰρ Μέσος ἐν τῇ ἐλάττονι κατηγορεῖται (§. χε΄.).

Εἰ δὲ συναψαι δέοι ἐν σχήματι Β΄. ληπτέον ὅρον εἰς Μέσον, τὸ μὲν ἑτέρᾳ τῶν ἄκρων Ἀλλότριον, κατὰ γὰρ τὸ σχῆμα τόδε ἀεὶ ἀποφατικῶς συμπεραίνεται §. χπζ΄. χπή.)· τῷ δὲ ἑτέρῳ Ἑπόμενον, (ἐπ' ἀμφοῖν γὰρ ἐν Β. σχήμ. τὸ Μέσον κατηγορεῖται (§. χζ΄.) ἢ γᾶν Ἀντίστροφον.

Ἐπὶ Γ΄. Σχήματος, ἔνθα ἂν οἰκείως ταχθῇ ὁ Μέσος, ἡγέμενος εἶναι ὀφείλει, τὸ ὅρε ὥπερ ἂν συνάπτοιτο, διὰ τὸ ἐν ἀμφοτέραις κατ' αὐτὸ (§. χή) ὑποκεῖθαι τοῖς προκειμένοις.

Ἐπὶ δὲ τὸ Δ΄. κατὰ τὸν ἀντίστροφον λόγον τῷ Α΄. (§. χθ΄.).

Καὶ ἁπλῶς ἐὰν μὲν ἡ πρότασις ᾖ ἀποφάσκουσα, Ἀλλότριος ὁ Μέσος ληφθήσεται. Ἐὰν δὲ καταφάσκουσα, οἰκεῖος· ταύτῃ δὲ δὴ ἤτοι Ἡγέμενος, ἐὰν ὑποκείηται· ἢ Ἑπόμενος, ἐὰν κατηγορῆται· ἢ τέως Ἀντίστροφος, ἐὰν ὁποτέρως ἔτυχεν ἔχῃ· ἅτε δὴ ἀμφιδέξιος ὢν ὁ τοιοῦτος, καὶ ἡγεῖθαι δηλονότι καὶ ἕπεσθαι.

§. ωλα΄. Ἐφ' ὧν δ' ἂν ἀποδεικτικῶς δέοι προελθεῖν, γένοιτ' ἂν καὶ πρὸς ὀμαρεστέραν τὰ εἰρημένα, καὶ ἁπλουστέραν μέθοδον συσκεῖλαι, τὸ ἔτι περιττὸν ἀπ' αὐτῶν ἀποζέσαντας, καὶ ἐπὶ τὰς δύο πρωτοχήμονας τρόπους, τὰ περὶ τῶν ἄλλων σχημάτων καὶ τρόπων ἀναγαγόντας. Ἐπειδὴ γὰρ ἅπαν ὁποιονοῦν πρόβλημα, ἤτοι ἐν καταφάσει φέρεται, ἢ ἐν ἀποφάσει· Καὶ καθ' ἑκάτερον αὖθις ἤτοι καθόλε, ἢ ἐπὶ μέρες. Α΄. μὲν τοῖς ἐπὶ μέρες προσοχθίζειν πως αἰ κατ' ἐπιστήμην ἐοίκασιν Ἀποδείξεις, περὶ τὰ καθόλε μάλιστα ἐφαπλοῦθαι χαίρουσαι. Β΄. δὲ, καὶ τὰ καθ' ἕκαστα ὑπὸ τοῖς καθόλε ὄντα, αὐτοῖς ἐκείνοις καὶ παροπηδεῖ, καὶ συνδιατίθεται, ὡς καὶ τιὼ ἐπ' ἐκείνων μεθοδεύομένῳ τῇ Μέσε εὕρεσιν, μηδὲ πρὸς ταῦτα κομιδῇ ἀχρηστεῖν. Τὸ τοίνυν καθόλε καταφατικῶς ὑποκειμένε δειχθῆναι, κατὰ τὸν τρόπον δηλονότι ΓΡΑΜΜΑΤΑ, ἢ ἀποφατικῶς κατὰ τὸν ΘΕΑΣΕ, ῥᾴδιον τὸ Μέσον ὁρᾶν, τὰς διοτὰς ταύτας συμβολικὰς φωνὰς ΓΗΖΔΕ, ΘΑΖΔΕ, φέροντας διὰ μνήμης. Δηλῆται γὰρ διὰ μὲν τέτων τῆς Α΄. ὡς εἰς μὲν τιὼ κατὰ ΓΡΑΜΜΑΤΑ τῷ προκειμένε καλασκολιὼ, Ἡγέμενον μὲν εἶναι δέον τῷ Ζητεμένε τὸ Μέσον, τῷ δὲ Διδομένῳ Ἑπόμενον. Διὰ δὲ τῆς Β΄. ὡς εἰς τιὼ κατὰ ΘΕΑΣΕ, Ἀλλότριον μὲν

μὲν τῷ Ζητεμένῳ, τῷ δὲ Διδομένῳ ὁμοίως Ἑπόμενον. Οὐδὲν δὲ διαφέρει ἀντὶ τῶν Ἡγεμένων καὶ Ἑπομένων λαβεῖν τ' Ἀντίστροφα (§. ωλ΄.).

§. ωλβ΄. Καὶ τὰ μὲν ἓν Ἀντίστροφα ὁρισμοῖς θηρώμεθα (§. ρν΄). Οὗτοι γὰρ, καὶ τὰ δι' αὐτῶν ὁρισθέντα εἴδη, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ἑτεροειδῶν παραλαμβανόμενα, (τάστε διαφορὰς φημὶ καὶ τὰ ἴδια (§. ρμζ΄.), ἀντικατηγορέμενα ἐστὶν, ἡγεῖσθαι τε ἀλλήλων, καὶ ἀλλήλοις ἕπεσθαι φύσιν ἔχοντα. Τοῖς δὲ Ἡγεμένοις, καὶ τοῖς Ἑπομένοις διαπαντὸς συντυγχάνειν ἐστίν. Ἤτοι γὰρ διὰ Καθόδε, ἀπὸ τῷ Ζητεμένε δηλονότι ἐπὶ τὸ Διδόμενον κατιόντας, ἢ δι' Ἀνόδε, ἀπὸ τῷ Διδομένε ἀνάπαλιν, ἔσγ' ἐπὶ τὸ Ζητέμενον, διὰ τῶν μεσιτευόντων ἐφεξῆς ἀναφερομένε· Καὶ τάγε τοῖς παρεμπίπτουσιν ἐπιθεωρέμενα, οἷον τὰς διαφορὰς καὶ τὰ ἴδια ἐπιμελῶς προσεξετάζοντας, ἄχρις ἂ τοιόνδετι ἡμῖν ἀπαντήσῃ, οἷον ἀπαιτεῖται πρὸς τινὶ τῶν ἄκρων τῷ ζητήματος σύναψιν. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν Ἀποφατικῷ ζητήματι, εἴ τι τοιοῦτο θηρατέον τῶν Ἑπομένων τῷ Διδομένῳ, οἷον τῷ Ζητεμένε τυγχάνειν Ἀλλότριον, δι' ἃ τὰ ἄκρα ἀπ' ἀλλήλων διαζευχθείη, καὶ χωρὶς γένοιτο. Τὸ πᾶν ἐν ὑποδείγμασι διαλαμβάνειν πειράσομαι.

§. ωλγ΄. Προκείσθω δὴ εἰς Ἀπόδειξιν καταφατικῶς· Ὅτι ἡ Λογικὴ ἐστὶν Ἐπιστήμη. Τοῦτο δὲ ἔσω κατὰ τινὰ συμβολικὴν φωνὴν ΓΗΖΔΕ, συλλογισμὸν λαβεῖν ἐπὶ συζυγίας ΓΡΑΜΜΑΤΑ, διὰ Μέσε, ὃς ἂν ἡγοῖτο μὲν τῷ Ζητεμένε, παρέποιτο δὲ τῷ Διδομένῳ (§. ωλά.). Ἦν μὲν ἓν ἀπὸ τῆς Ἐπιστήμης κατιοῦσιν, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἐνταῦθα Ζητέμενον, καὶ διὰ τῶν ἐφεξῆς ἁπάντων χωρήσασιν, ἐπ' αὐτὰ ἡμῖν τινὰ Λογικὰ ἔξιν γένηται ἀφικέσθαι, ἥτις ἐστὶ τὸ Διδόμενον· Ἢ γὰρ ἀνιοῦσιν ἀνάπαλιν, ἀπὸ τῆς Λογικῆς ἕξεως ἀπαντήσῃ ἂν γένει ἡ Ἐπιστήμη, παρέσαι δὴ ἐκ τῶν μεταξὺ τὸ δοκεῖν ἐλέσθαι, τὸ, κατὰ ΓΗΖΔΕ, τῷ μὲν Ζητεμένε Ἡγέμενον, τῷ δὲ Διδομένῳ Ἑπόμενον. Οἷον εἰς τύπον.

	Δ. Λογική.	Ζ. Ἐπιστήμη.	
Α'. Ἑπόμενον ἄμεσον, ἢ Ἀντίστροφον.	Ἕξις ἀποδεικτικὴ Ὁρισμ. Διαιρ. Ἀντιστροφ. Ἀντιθ. Ἰσοδυναμ. Συλλογισμ. ἐπὶ θήρᾳ τῆ ἀληθῆς.	Ἕξις ἀποδεικτικὴ τῶν παθῶν ὑποκειμένε τινός.	Α'. Ἡγέμενον ἄμεσ. Ἀντίστρ.
Β'. Ἑπόμενον ἔμμεσον.	Ἕξις ἀποδεικτικὴ τῶν παθῶν τῶν ἐννοιῶν ἐπὶ θήρᾳ τῆ ἀληθῆς.	Ἕξις ἀποδεικτικὴ τῶν παθῶν τῶν ἐννοιῶν ἐφ' ὁποιῳδήποτε τέλει.	Β'. Ἡγέμενον ἔμμεσον.
Γ'. Ἑπόμενον πορρωτέρω.	Ἕξις ἀποδεικτικὴ τῶν παθῶν τῶν ἐννοιῶν, ἐφ' ὁποιῳδήποτε τέλει.	Ἕξις ἀποδεικτικὴ τῶν παθῶν τῶν ἐννοιῶν ἐπὶ θήρᾳ τῆ ἀληθῆς.	Γ'. Ἡγέμενον πορρωτέρω.
Δ'. Ἑπόμενον πορρωτάτω.	Ἕξις ἀποδεικτικὴ τῶν παθῶν ὑποκειμένε τινός.	Ἕξις ἀποδεικτικὴ Ὁρισμ. Διαιρ. Ἀντις. Ἀντιθ. Ἰσοδυναμ. Συλλογ. ἐπὶ θήρᾳ τῆ ἀληθῆς.	Δ'. Ἡγέμενον πορρωτάτω.

Λαβῆσι τοίνιω τῶν τῆ Ζητεμένε Ἡγεμενῶν τὸ Δ'. ὃ τὸ Α'. ἐςὶ τῶν Ἑπομενῶν τῷ Διδομένῳ, ὡς Ἀνςίστροφον αὐτῷ, τοιόσδε ἐπὶ ΓΡΑΜΜΑΤΑ συςήσεται συλλογισμός·

Ἡ ἕξις ἡ ἀποδεικτικὴ Ὁρισμῶν, Διαιρέσεων κξ. Ἐςὶν Ἐπιςήμη.

Ἀλλ. Ἡ Λογικὴ ἐςὶν ἕξις ἀποδεικτικὴ Ὁρισμ. Διαιρ. κξ.

Ἄρα ἡ Λογικὴ ἐςὶν Ἐπιςήμη.

Ἡ μὲν ἓν ἐλάσσων, ἐκ τῶν δὶ ὅλης τῆς ἐν χερσὶ πραγματείας ἀποδεικτικῶς κατασκοπαζομένων, καὶ μάλιςα ἐκ τῶν συλλογιςικῶν Θεωρημάτων (§. χιβ'.--ψιζ'.), τὸ πιςὸν ἔχει καὶ βέβαιον. Δεῆσαν δ' ἓν καὶ τιὼ μείζονα παραπλησίως ἐξέσαι δεῖξαι, λαβῆσιν ἐφεξῆς ἀντὶ μέσε, τὸ Γ'. ἢ Β'. ἐκ τῶν Ἡγεμένων, τῆ Ζητεμένε, ὧν τὸ μὲν τὸ Β'. τὸ δὲ τὸ Γ'. ἐςὶ τῶν Ἑ-

πομενῶν

πομένων τῷ Διδομένῳ· καὶ ἑπομένως τὸ μὲν, τὸ ἀμέσως ἐστὶν Ἑπόμενον τῷ Α. τὸ δὲ, τὸ ἐμμέσως· ὃ δήπε Α. ἐπὶ τῇ παρόντος ὑπόκειται ὡς Διδόμενον. Οὕτω.

Ἡ ἕξις ἡ ἀποδεικτικὴ τῶν παθῶν τῶν ἐννοιῶν ἐπὶ θήρᾳ τῇ ἀληθεῖς (ἢ ἐφ' ὁποιῳδήποτε τέλει) ἐστὶν Ἐπιστήμη.

Ἀλλ. ἡ ἕξις ἡ ἀποδεικτικὴ Ὁρισμ. Διαιρ. κξ. ἕξις ἐστὶν ἀποδεικτικὴ τῶν παθῶν τῶν ἐννοιῶν, ἐπὶ θήρᾳ τῇ ἀληθεῖς.

Ἆρα ἡ ἕξις ἡ ἀποδεικτικὴ Ὁρισμῶν Διαιρέσεων κξ. ἐστὶν Ἐπιστήμη.

Ὡς εἴτις καὶ περαιτέρω πρὸς δεῖξιν χωρεῖν ἐθέλοι τῆς μείζονος, διὰ τῇ Α. τῶν Ἡγεμόνων, ὃ τὸ Δ. ἐστὶ τῶν Ἑπομένων, ὡσαύτως ἂν προβαίη.

Ἡ ἕξις ἡ ἀποδεικτικὴ τῶν παθῶν ὑποκειμένε τινὸς ἐστὶν Ἐπιστήμη.

Ἀλλ. ἡ ἕξις ἡ ἀποδεικτικὴ τῶν παθῶν τῶν ἐννοιῶν κτ. ἕξις ἐστὶν ἀποδεικτικὴ τῶν παθῶν ὑποκειμένε τινός.

Ἆρα ἡ ἕξις ἡ ἀποδεικτικὴ τῶν παθῶν τῶν ἐννοιῶν, ἐστὶν Ἐπιστήμη.

Ὅς δήπε συλλογισμὸς τῇ λοιπῇ ἀπείρασος ἐστὶν, ὡς ἐκ τῆς μὲν ὁρισικῆς, τῆς δὲ ταυτολογικῆς συγκεκροτημένος.

§. ωλδ'. Οὐκ ἄλλως δὲ καὶ ἀποφατικῶς εἰς δεῖξιν προκειμένε. οἷον ὅτι ἡ μονὰς ἐκ ἔστιν ἀριθμὸς, κατὰ τὸν φωνὸν ΘΑΖΔΕ Μέσον πειρατέον εὑρεῖν, Ἀλλότριον μὲν ὂν τῇ Ζητεμένῃ, τῷ δὲ Διδομένῳ Ἑπόμενον, δι' ἓ ἀποφατικῶς ἂν συναφθείη τὸ ζήτημα ἐν Συλλογισμῷ τῷ κατὰ ΘΕΑΣΕ. Ἀλλότριον ἓν ἀριθμῇ, τὸ ἐφ' ἑαυτῷ ἑπαγόμενον μὴ πολλαπλασιάζεθαι· ἐπειδὴ δὲ τὸ αὐτὸ τῆτο τῇ μονάδι ἐστὶν ἑπόμενον, συλλογιτέον ἕτω·

Τὸ δι' ἑαυτῇ ἀπολλαπλασιάσως ἔχον ἐκ ἔστιν ἀριθμός.
Ἡ δέτοι μονὰς δι' ἑαυτῆς ἀπολλαπλασιάσως ἔχει.
Οὐκ ἄρα ἡ μονὰς ἐστὶν ἀριθμός.

Ἡ ἄμε-

Ἢ ἄμεινον καὶνταῦθα εἰς τύπον.

	Διδόμενον.	Ζητέμενον.	
	Ἡ λογικὴ ψυχή.	Τὸ ἀνητόν.	
Ἐπόμ.	* Οὐσία λογικῶς εἰδοποιῆσα τὸ ὀργανικὸν σῶμα.	* Οὐσία ἀδιάλυτος.	
Ἄμεσ.		* Ἄκρατος.	Α
Ἀντισρ.	* Παντοίως αὐτὸ κινῆσα.	* Ἀμιγὴς ὕλης.	Λ
	* Ταῖς τότε ὁρμαῖς ἀντιβαίνεσα.	* Μὴ ἐξηρτημένως τῆ σώματος ἐνεργῆσα.	Λ
	* Μὴ ἐξηρτημένως τῆ σώματος ἐνεργῆσα.	* Ταῖς ὁρμαῖς αὐτῆ ἀντιβαίνεσα.	Ο
		* Παντοίως αὐτὸ κινῆσα.	Τ
Ἐπόμ. ἐφεξῆς πορρώ.	* Ἀμιγὴς ὕλης. * Ἄκρατος. * Ἀδιάλυτος.	* Λογικῶς εἰδοποιῆσα τὸ ὀργανικὸν σῶμα.	Ρ Ι Α

Ἐξ ἑνὸς τοίνυν τῶν Ἀλλοτρίων τῆ Ζητεμένῃ καὶ Ἑπομένων τῷ Διδομένῳ, συζήσεται συλλογισμὸς ἐπὶ ΘΕΑΣΕ ὁ ἑξῆς.

Οὐδὲν ἀμιγὲς ὂν ὕλης, ἢ ἄκρατον, ἢ ἀδιάλυτον κξ. ἐστὶ ἀνητόν.

Ἀλλ. Πᾶσα λογικὴ ψυχὴ, ἀμιγὴς ὕλης ἔσα ἐστὶν, ἢ ἄκρατος, ἢ ἀδιάλυτος, κξ.

Οὐδεμία ἄρα λογικὴ ψυχὴ ἐστὶ ἀνητή.

§. ωλέ. Ἐὰν ἓν δὶ ἑνὸς καὶ μόνε συλλογισμῆ, πέρας λάβῃ τὰ τῆς ἀποδείξεως (ὃ μάλισα συμβαίνει τῶν προκειμένων αὐτοπίσων ἐσῶν)· Εἰδ' ἓν, ἀλλ' ἡ ἑτέρα, ἢ καὶ ἄμφω δείξεως ὦσιν ἐπιδεεῖς, ὡσαύτως δὴ παρέσαι τῆ ἐπισκέψει τῶν Ἡγεμένων, καὶ Ἑπομένων, ἢ τῶν Ἀλλοτρίων (ὡς ἂν ἀπαιτοίη τὸ ποιὸν τῆς προτάσεως)· τὸ Μέσον θηρᾶν. Τῆτο δ' ἂν εἴη, τὸ μεταξὺ τῆτε προληφθέντος Μέσε (ὃ Ζητέμενον ἑξῆς ἔσαι, εἰ ἐν τῇ προτάσει κατηγόρητο, Διδόμενον δὲ, εἴπερ ὑπέκειτο)· καὶ τῆ ἄκρε τῆ προτέρε ζητήματος. Οἷον ἐδείκνυτο, ὡς ἡ λογικὴ ψυχὴ ἐκ ἔστι ἀνητὴ, ἔτως.

Οὐδὲν ἀδιάλυτον ἀνητόν.
Πᾶσα λογικὴ ψυχὴ ἀδιάλυτος.
Οὐδεμία λογικὴ ψυχὴ ἀνητή.

Τῷ

Τῷ ἓν ἀποφήσαντι δεικτέον τλὼ ἐλάσσονα· διὰ Μέσα τὰ ἀκράτα, ὃ τότε ἀδιαλύτα μεσιτεῦον καὶ τῆς λογικῆς ψυχῆς, κατὰ δὴ τὸ ΓΗΖΔΕ προδήλως, τὰ μὲν, ὡς ἤδη Ζητεμένα Ἠγεῖται, τῇ δὲ ὡς Διδομένῳ Ἐπεται.

Πᾶν ἄκρατον ἀδιάλυτον.
Πᾶσα λογικὴ ψυχὴ ἄκρατος.
Πᾶσα λογικὴ ψυχὴ ἀδιάλυτος.

Ἀπαναμένῳ δὲ δειχθήσεται ἡ ἐλάσσων καὶ τάδε ὡσαύτως.

Πᾶσα ἀμιγὴς ὕλης οὐσία ἄκρατος.
Πᾶσα λογικὴ ψυχὴ ἀμιγὴς ὕλης οὐσία.
Πᾶσα ἄρα λογικὴ ψυχὴ ἄκρατος.

Καὶ τότε δὲ ἡ ἐλάσσων παραπλησίως.

Πᾶσα οὐσία ἡ μὴ ἐξηρτημένως τοῦ σώματος ἐνεργοῦσα, ἀμιγὴς ὕλης ἐστί.
Πᾶσα δὲ λογικὴ ψυχὴ, οὐσία μὴ ἐξηρτημένως τοῦ σώματος ἐστὶν ἐνεργοῦσα.
Πᾶσα ἄρα λογικὴ ψυχὴ ἀμιγὴς ὕλης ἐστί.

Καὶ τότε τέως ἡ ἐλάσσων κατὰ τὰ αὐτά.

Πᾶσα οὐσία ἡ ταῖς ὁρμαῖς τοῦ σώματος ἀντιβαίνουσα, οὐκ ἐξηρτημένως τοῦ σώματος ἐνεργοῦσα ἐστί.
Πᾶσα δὲ λογικὴ ψυχὴ οὐσία ἐστὶ ταῖς τοῦ σώματος ὁρμαῖς ἀντιβαίνουσα.
Πᾶσα ἄρα λογικὴ ψυχὴ, οὐσία μὴ τοῦ σώματος ἐξηρτημένως ἐνεργοῦσα ἐστιν.

Ἡ μὲν ἓν τῷ ἑκάτῳ τάδε συλλογισμῷ ἐλάσσων, ἐξ αὐδοτάτης συνειδήσεως συμφανὴς ἑκάστῳ ἐστὶ καὶ καταδηλος, Ἡ δὲ δὴ μείζων ὀχυροῦται τῷ λόγῳ τῆς ἀντιφάσεως· Οὐδὲ γὰρ φύσιν ἔχον ἐστὶ, τὸ ὅτως ἐξηρτημένον τινὸς, πρὸς αὐτὸ ἐκεῖνο ταῖς ἐνεργείαις καὶ διαμάχεσθαι. Εἴη γὰρ ἂν ἅμα συμβαῖνοντε τὸ αὐτὸ καὶ ἀντιβαῖνον, καὶ συνενεργῶν καὶ ἀντενεργῶν πρὸς τὸ αὐτό. Ὅπερ ἀδύνατον. Παραπλησίως δὲ καὶ τῶν ἀνωτέρω συλλογισμῶν ταῖς πρώταις, ἀπόδειξις ὀ προσοφείλεται· Ἀξιώματα γὰρ ἐστὶ, καὶ τοῖς μὴ ἀξιοῦσιν αὐτὰς, ἡ ἀντίφασις παρὰ πόδας.

§. ωλς'. Ἡ αὐτὴ δὲ συμβάλλεται μέθοδος, καὶ ἐπὶ ὕλης ἀνδεχομένης· Πλὴν ὅσον κατ' αὐτὴν ἡ τῶ Μέσω πρὸς τὰ τῆ ζητήματος ἄκρα οἰκειότης, ἢ ἀλλοτρίωσις, ἐκ ἀναγκαία ἀλλ' ἀπαραίτητος. Παντὸς ἓν τῶ ἔργω περὶ τὴν εὕρεσιν ςρεφομένω τῶν Ἡγεμόνων, καὶ Ἑπομένων, καὶ Ἀντιςρόφων, καὶ Ἀλλοτρίων (§. ωκη'. ωκθ'.) τοσέτωτις ὀφθήσεται κρείσσων, ὅσω ὀφυῶς τε μᾶλλον ἔχει καὶ ἀεπιβόλως τὰ ἑκάςε γένη θηρᾶθαι, καὶ τὰ εἴδη, καὶ τὰς διαφορὰς, καὶ τὰ ἴδια, καὶ τὰς αἰτίας, καὶ τὰ αἰτιατὰ, καὶ ὅσα συνελόντι φᾶναι εἴτε ἀσιωδῶς, εἴτε ἐπεσιωδῶς ἐπιθεωρεῖται τοῖς πράγμασι. Συντελεῖ δὲ πρὸς τέτο, καὶ ἡ τῶν τῆ ζητήματος ὅρων ἐπὶ τὴν προσήκεσαν κατηγορίαν ἀναγωγὴ (§. ροβ'.), Καὶ ἡ τῶν κατ' αὐτὲς ἐννοιῶν ἀνάλυσις (§. ρια'. ριγ'.) οἵτε ἀνεπιλήπτως ἔχοντες ὁρισμοὶ (§. ριζ'. κξ'.)· καὶ αἱ ἐπ' ἀκριβὲς γινόμεναι διαιρέσεις (§. ρνά. κξ.) Καὶ πάντων δὲ ἐχ ἧκισα, τὸ πυκνότε καὶ ἐμμελὲς τῆς ἀναγνώσεως, καὶ ἀκροάσεως, καὶ μελέτης. Ἐντεῦθεν καὶ γὰρ βαθεῖατις ἡ διὰ τῶν Φρενῶν τέμνεται αὖλαξ, ἐξ ἧς ἂν δέοντι τὰ πρόσφορα τῶν νοημάτων ἀναβλασάνει, ἐξ ὧντις ἀφθόνως ἂν καρπῶτο τὰ Μέσα, εἰς τὴν παντὸς τῆ προκειμένε κατασκδὴν καὶ ἀπόδειξιν.

ΚΕΦ.

ΚΕΦ. ΔΕΚΑΤΟΝ

Περὶ τῶν ψοδωνύμων Συλλογισμῶν.

Ἤτοι

Περὶ Σοφιστικῶν Ἐλέγχων.

§. ωλζ'.

Τὸν ψοδωνύμως ἀκέοντα Συλλογισμὸν τὸν Σοφιστικὸν ἐπιλεγόμενον, καὶ ἀπάτης ὄντα γεννήτορα, ἐκ ἄλλως οἱ Διαλεκτικοὶ διασκεψόμενοι προβάλλονται, ἢ ὥσπερ οἱ μὲν ἐκ τῆς ἰατρικῆς τὰ τῶν νοσημάτων εἴδη παντοῖα, οἱ δ' ἐκ τῆς ἱερᾶς Θεολογίας τὰ τῶν δυσεβῶν περὶ τὰ θεῖα δοξασμάτων μετιόντες φιλοκρινῶσιν. Ὅπως ἀποκλινεῖτις αὐτὸν ἀμέλει καὶ ἀπελέγξει, ἢ προσήσεται καὶ προχρήσεται, διδάσκειν ἐπιβαλλόμενοι. Ἦν ἔν ποτὲ ἡ τῶν Σοφιστῶν ἐπαγγελία καὶ τῶν λίαν σεμνῶν (1), ἡ δὲ παράχρησις τὸ πράγματος τιὼ φωνιὼ ἐκφαυλίσασα, ὡς καὶ ἐπὶ ἄλλων τινῶν (2), ἐντεῦθεν ἡμῖν Σοφισὰς παρέχειν ἀποκαλεῖν, τὰς τῇ διπλόῃ τῶν ῥηματίων, καὶ ταῖς σκολιαῖς τῶν λόγων πλεκτάναις, εἰς ἀπάτιω συμποδίζειν, καὶ παγιδεύειν καταμεθοδευομένας τὸν αὐτοῖς ἐντυχάνοντα.

§. ωλή. Ἔξιν ἔν τὸ Σόφισμα λόγος Ἐριστικὸς ἐκ προτάσεων τῶ μὲν δοκεῖν ἀληθῶν, πράγματι δὲ ψοδομένων, δοκῶν συλλογίζεθαι. Ἐριστικὸς μὲν γὰρ, ὅτι διαφιλονεικοῦντες τοῖς ἄλλοις οἱ Σοφισαὶ, κίβδηλόντινα καὶ ψοδῆ περιποιήσαθαι δόξαν διὰ τότο πεδάζουσι. Λόγος δέτοι ἐκ προτάσεων τῶν ἐν προχήματι ἀληθείας τὸ ψεῦδος σωιζῶν βελομένων. Δοκεῖν δὲ συλλογίζεθαι εἴρηται· τῶ γὰρ ὄντι ὁ Σοφιστικὸς λόγος ἐσὶν ἀσυλλόγιστος. Τὸν αὐτὸν δὲ καὶ Σοφιστικὸν ἔλεγχον προσεῖπον Ἀρι-

(1) „Οἱ γὰρ Σοφοὶ καὶ Σοφισαὶ „ἐκαλοῦντο· καὶ ἐ μόνον, ἀλλὰ καὶ „οἱ Ποιηταὶ Σοφισαὶ, καθὰ καὶ Κρα„τῖνος ὦ Ἀρχιλόχῳ, τὸς περὶ Ὅμη„ρον καὶ Ἡσίοδον ἐπαινῶν ἔτω καλεῖ. Λαέρτ. ἐν τῷ Προοιμ.

(2) Τῶν Τυράννων, τῶν Μάγων, τῶν Ἀστρολόγων κξ.

Ἀριστοτέλης (1) „Ὁ γὰρ ἔλεγχος συλλογισμὸς ἐστὶν ἀντιφά-„σεως, δι' οὗ συνάγεται τὸ ἀντικείμενον τῆς θέσεως τοῦ ἀποκρι-„νομένου. Καὶ εἰ μὲν τὸ δι' αὐτοῦ συναγόμενον ἀληθῶς συνάγοι-το, ἀληθεύων ἂν εἴη καὶ ὁ ἔλεγχος, καὶ φιλοσόφοις τοῦ ἀλη-θοῦς ἰχνευταῖς πρέπων· Εἰ δὲ ψευδῶς, ὅ, τε ἔλεγχος ψευδὴς, καὶ φαινόμενος (2) καὶ Σοφιστῶν ἴδιος. Περὶ τῶνδε δὴ τῶν Σο-φιστικῶν ἐλέγχων ἐς πλάτος τῷ Σταγειρίτῃ συγγέγραπται, ἐπεὶ καὶ φορὸς τοῦ ὁ τότε χρόνος τῶν ἐκ τῆς Σοφιστείας δόξαν κενὴν θηρωμένων, ἀλλ' ὁ καθ' ἡμᾶς τοῦδε τοῦ δειλέου φύλου σπα-νίζων, ἐπιτομωτέραν ἡμῖν καὶ τὴν τῶν Σοφισμάτων ἔκθεσιν ἐπιτρέψει.

§. ωλθ'. Φέρεται τοίνυν Σοφισμάτων τριττόντι εἶδος· τῶν μὲν τῷ κατὰ τὸν Συλλογισμὸν σχήματι, τῶν δὲ τῇ κατὰ τὴν φωνὴν δυνάμει, τῶν δὲ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων τὴν ἀ-πάτην φιλοτεχνούντων. Καὶ Σόφισμα μὲν τῶν παρὰ τὸ σχῆ-μα, Συλλογισμός ἐστι, τῶν Συλλογιστικῶν τινα θεσμῶν, ἤτοι τῶν κατὰ γένος (§. χκή. κξ.), ἢ τῶν κατ' εἶδος (§. χξή κξ.) παραβαίνων. Τὸ δὲ διττῶς ἂν συμβαίνοι· ἢ γὰρ ἐλαθέτις τοῖς τῶν Συλλογισμῶν κανόσιν ἀσυνθετήσας, ἢ ἑκώντε καὶ κακοή-θως τὴν παρεκτροπὴν πρὸς ἐξαπάτην ἐπιτετήδευκεν. Εἰ μὲν οὖν τοῦτο, Σόφισμά τε τὸ γενόμενον, καὶ Σοφιστὴς ὁ ἐπιτηδεύ-σας, εἰ δ' ἐκεῖνο, Παραλογισμὸς τὸ συμβαῖνον, Σόφισμα δ' οὔ (3).

§. ωμ'. Ῥᾷστα δ' ὁ ἐκ τοῦ σχήματος, εἴτε σοφιστικὸς ἔλεγχος, εἴτε καὶ παραλογισμὸς ἀνακαλυφθήσεται, τοῦ Συλλογισμοῦ ποτὶ τὰν σπάρταν τῶν συλλογιστικῶν προσαγομένου κανόνων. Οἷον τὸν ἑξῆς·

Τὶ μέλαν ἐστὶ ζῶον.
Τὶς οἶνος ἐστὶ μέλας.
Τὶς οἶνος ἐστὶ ζῶον.

Κατὰ τοῦ ΙΕ'. τῶν γενικωτέρων Θεωρημάτων (§. χμδ'.) ῥᾴδιον ἐλέγξαι βαίνοντα.

Ὡσαύ-

(1) Σοφιστ. Ἐλέγχ. Βιβλ. Α. Κεφ. α'.

(2) „Καὶ Συλλογισμὸς καὶ ἔλεγ-„χος, ὁ μὲν ἐστὶν, ὁ δὲ οὐκ ἔστι μὲν, „φαίνεται δέ. Αὐτ. αὐτ.

(3) „Καὶ γὰρ, καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς, „ἄκοντας ἐστὶν ἰδεῖν ὅτε σοφιζόμεθα. Παλτω. περὶ Αἱρέσ. τοῖς Εἰσαγομ. Τοῦτο δὲ ἐστὶ παραλογισμὸς, τὸ δὲ ἑ-κόντας τοὺς ἄλλους κυρίως Σόφισμα.

Ὡσαύτως Παραλογισμοῦ, ἢ Σοφίσματος προτεθέντος τοῦ ἐφεξῆς καθ' ὑπόθεσιν.

Εἰ ἔστιν ἄνθρωπος, ἔστι ζῶον·
Ἀλλ' ἔστι ζῶον ἢ, Οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος·
Ἄρα ἔστιν ἄνθρωπος Οὐκ ἔστι ζῶον.

εὐχερῶς ἀνευρεῖν ἐστὶ τὴν διαμαρτίαν, ἐκ τοῦ ἀθετεῖσθαι τὸν ἐν τοῖς Ὑποθετικοῖς τῶν Συλλογισμῶν ὅρον (§. ψξή.), συμβαίνουσαν.

§. ωμά. Τῶν δὲ ἐν τῇ φωνῇ, καὶ παρὰ τὴν Λέξιν Σοφισμάτων εἴδη ἀπαντᾷ· Α. τὸ ἐξ Ὁμωνυμίας οἷον,

Πᾶς ταῦρος μυκᾶται.
Ὄρος τι ἐστὶ ταῦρος.
Ὄρος τι μυκᾶται.

Β Τὸ παρὰ τὴν προσῳδίαν ἐπὶ φωνῶν ὁμοιολέκτων ἀπὸ τῆς διαφορᾶς παιζόμενον, ἤτοι τοῦ τόνου οἷον ὁ τυρὸς ἐκ γάλακτος, τύρος δὲ πόλις Φοινίκης· Ἄρα κτ. ἢ τῶν φωνηέντων, οἷον πυρὸς μὲν ὁ καρπὸς ὁ Δημήτρειος· πηρὸς δὲ ὁ τὴν ὅρασιν βεβλαμμένος. ἢ ἑκατέρων, οἷον μόρος μὲν ὁ θάνατος, μῶρος δὲ τοῖς Ἀττικοῖς ὁ μωρός.

Γ. Τὸ παρὰ τὸ σχῆμα, ὁπηνίκα τις ἐξ ὁμοιοσχημόνων τερθρευόμενος φωνῶν, τὰ μηδὲν εἰσβάλλει ἑπόμενα· οἷον τὸ τύπτειν ποιεῖντι εἰς ἕτερον ἐστὶν, οὐκοῦν καὶ τὸ πίπτειν.

Δ. Τὸ ἐξ ἀμφιβολίας (1), ὅτε κατὰ τὴν αὐτὴν φράσιν λεκτικῶς, διπλόητις ἐμπίπτει τῷ λόγῳ σημασίας. Γίνεται δὲ τοῦτο πολλαχῶς· ἤτοι γὰρ ἀπὸ λέξεως, ἐν ἤχῳ τῷ αὐτῷ, ἕτεράτινα κατὰ σύλληψίν τε καὶ διαίρεσιν νοεῖν παρεχομένης, ὡς τὸ Στωϊκὸν ἐκεῖνο (2) Αὐλητρὶς πέπτωκεν. Δηλοῦται γὰρ τὸ μὲν τοιοῦτον, οἰκία τρὶς πέπτωκεν· τὸ δὲ τοιοῦτον, Αὐλήτρια πέπτωκεν. Οὕτω τοι καὶ τὸ ἐν τῇ πατρῴᾳ διαθήκῃ ἐχέτω τἀμὰ πάντα Λέων, ἢ Πανταλέων, ἑκάτερος πρὸς ἑαυτὸν ἀνθεῖλκε, καὶ διηρμήνευεν. Ἢ διττῆς Αἰτιατικῆς ἐν Ἀπαρεμφάτῳ λόγῳ, ὡς ἐπὶ τοῦ Πύῤῥῳ χρησθέντος·

 „Φημίσε

(1) „Ἀμφιβολία δὲ λέξις ἐστὶ δύο, „ἢ καὶ πλείονα πράγματα σημαίνουσα „λεκτικῶς, καὶ κυρίως, καὶ κατὰ τὸ „αὐτὸ ἔθος, ὥσθ' ἅμα τὰ πλείονα „ἐκλέξασθαι κατὰ τὴν αὐτὴν λέξιν. Διογέν. Λαέρτ. ἐν βίῳ Ζήνων. Ἐλεάτ.

(2) Παρὰ τῷ αὐτῷ. αὐτ.

„ Φημίσε Αἰακίδιν Ῥωμαίους ὠλέσαι ἔξειν.

Ἢ κατὰ Ἀοριστολογίαν, ὡς ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ χρησμῷ·

„ Κροῖσος Ἅλυν διαβὰς, μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει.

Ἢ διὰ ῥήματος κοινοῦ· οἷον ὁ δεῖνα ἀδίκως βιάζεται. Ἢ ἐν μετοχῇ μεταβαινούσῃ εἰς ὄνομα ὁμοιόπτωτον δι' ἀμφιβρεπῆς ἐπιθέτου· οἷον, εἶδον παῖδα καλὸν φέροντα ῥόδον. Οὐδὲν ἔργον ἐπὶ τῶν τοιούτων τινὶ ἐπὶ τῆς λέξεως διπλόϊν ἐλέγχοντας, ἀραχνιαίᾳ δίκῃ ὑφάσματος διαλύειν τὰ προτεινόμενα· τοιαῦτα γὰρ ἀτεχνῶς ἐστὶν, ὡς παιδαρίοις μὲν ἀσχολίας τινὰ διατριβὴν παρεχόμενα, φιλοσόφοις ἀνδράσι, μηδ' ἅψις ἀκοῆς γίνεσθαι ἀνεκτά.

§. ωμβ'. Τοῖς λεκτικοῖς τούτοις, καὶ τὰ παρὰ τινὶ Σώθεσιν, καὶ τινὶ Διαίρεσιν σοφίσματα συγκαταλέγειν εἰώθασι. Καὶ παρὰ μὲν τινὶ Διαίρεσιν τελεῖται τὸ σόφισμα, ὅτε τις ἐκ τοῦ μὴ συμβαίνειν πεφυκέναι εἰς ταὐτὸ διοισὰς ἐνεργείας, ἐντεῦθεν ἀσύμβατον εἰσβάλλειν ἐπιχειρεῖ τινὶ ἑτέραν, καὶ τῇ δυνάμει, ἧς ἡ ἑτέρα ἐξήρτηται. Οἷον, ἐπεὶ ὁ τὸ πονηρὸν πράσσων, ἅμα τὸ ἀγαθὸν ἐκ ἔστι ποιῶν, εἴτις σωάπτοι τὸν τοιοῦτον μηδεμίαν εἰς τὸ ἀγαθοεργεῖν ἔχειν δύναμιν. Ταύτης ἔν τῆς ἰδέας καὶ ταῦτα. Οὐδεὶς σιγᾷν ὁ αὐτὸς δύαται καὶ λέγειν. ὁ ἄρα λέγων ἃ δύαται σιγᾷν. Καὶ ἃ δ' ἃ μὴ βαδιεῖται ἅτω ποτὲ ὁ καθήμενος, ἃ δ' ἃ μὴ γράψει ὁ μὴ γράφων.

§. ωμγ'. Τὸ δὲ παρὰ τινὶ Σώθεσιν βαίνει ἀπ' ἐναντίον. Ἐκ γὰρ τοῦ σωυπάρχειν ἐπὶ πολλῶν τῇ ἤδη γινομένῃ ἐνεργείᾳ, τινὶ πρὸς τ' ἀντίθετον δύναμιν, σωάπτειν ἐπιχειρεῖ καὶ τὰς ἐνεργείας τὰς ἀντικειμένας. Εἰ γὰρ ὁ βαδίζων δύαται, φησὶ καθεδεῖσθαι, δυατὸν ἄρα τὸν αὐτὸν ἅμα καὶ καθῆσθαι βαδίζοντα, καὶ βαδίζειν καθήμενον. Παρὰ τινὶ Σώθεσιν δὲ πλέκεσθαι δοκεῖ, καὶ τὸ Σοφιζόμενον ἴσα δύνασθαι τῷ ἵππῳ τὸν παῖδα, καθότι ὅσα ἅμα ὁ ἵππος, τοσαῦτα καὶ ὁ παῖς κομίζειν διῃρημένως καὶ κατὰ βραχὺ δύαται.

§. ωμδ'. Τῆς ἴσης δέμοι δοκεῖ τερθρείας, καὶ τὰ παρὰ τινὶ Ἀντίφασιν λεγόμενα σοφισμάτια, ἐν οἷς διὰ τὸ κατ' ἄλλο, ἢ ἄλλοτε, ἢ ἄλλως τοῖς ἀντιπίπτουσιν ὑποκειμένῳ, κατὰ τὸ αὐτὸ, καὶ ἅμα, καὶ ὡσαύτως ἡ ἀντίφασις καταπαίζεται· οἷον τὸν Αἰθίοπα μέλανα εἶναι ἅμα καὶ μὴ εἶναι, ὡς ἄρα μελάγχρωτε καὶ λευκόδοντα.

§. ωμε.

§. ωμέ. Τῶν δὲ παρὰ τὰ πράγματα σοφισμάτων πλειόνων ἀριθμουμένων, Α. κείσθω τὸ παρὰ τὴν πρώτην ἐπίνοιαν, καὶ τὴν δευτέραν (§. σιγ'.). Ῥαδιουργεῖται δ' ἐντεῦθεν ἡ ἀπάτη, ὅτε τὸ κατὰ δευτέραν ἐπίνοιαν προσῆκον τῷ μέσῳ, καὶ τῷ κατ' ἐπίνοιαν πρώτην ὑπὸ τὸ αὐτὸ μέσον ὑποκειμένῳ προσαπονέμεται. οἷον, ὁ ἄνθρωπος ἐστὶ καθόλου· ὁ Σωκράτης ἐστὶν ἄνθρωπος· Ἄρα ὁ Σωκράτης ἐστὶ καθόλου. Ἀδελφὸν τούτῳ καὶ τὸ Χρυσίππειον·

Εἴτι λαλεῖς τοῦτό σου διὰ τοῦ στόματος ἔρχεται.
Αμαξαν δὲ λαλεῖς.
Ἄμαξα ἄρα διὰ τοῦ στόματός σου διέρχεται.

§. ωμς'. Β. δὲ τὸ παρὰ τὸ συμβεβηκὸς, δι' οὗ ὅ, τι δι' ἄλλο συμβέβηκέτινι, ἐκεῖνο τούτῳ προσεῖναι καθ' αὑτὸ ἐπιφέρεται. Οἷον εἴτις δεῖξαι ἐπιχειρήσειε κινήσεώς τε, καὶ στάσεως, καὶ μέτρου, καὶ τόπου ταῖς περὶ τὰ σώματα μετεῖναι δυνάμεσι, διὰ τὸ ἐκείνοις καθ' αὑτὰ κινουμένοις, καὶ μένουσι, καὶ μετρουμένοις, καὶ τόπον ἐπέχουσι, συμμεταφέρεσθαίπως δοκεῖν καὶ ταύτας, καὶ συμμετρεῖσθαι, καὶ συντοπίζεσθαι. Ὅμοιον δὲ καὶ τὸ τῆς Ἰατρικῆς, φέρε, ἢ τῆς Ῥητορικῆς, ὡς ὀλεθρίωντε καὶ ἐπιβλαβῶν καταφέρεσθαι, διὰ τοὺς ἀμαθῶς, ἢ φαύλως αὐταῖς καταχρησαμένους. Καὶ τὸ παραινεῖν τῆς Διαλεκτικῆς, ὡς ἐρεσχελίας κενῆς ἀπέχεσθαι, διὰ τοὺς σοφιστικῶς τε καὶ κακοζήλως αὐτὴν μετιόντας.

§. ωμζ'. Γ. Οὐ πολὺ τοῦ ἀνωτέρω ἀπέχει, καὶ τὰ παρὰ τὸ κατάτι, καὶ τὸ ἁπλῶς, σοφίσματα. Καὶ γίνεται μὲν παρὰ τὸ ἁπλῶς, ὁπηνίκατις, εἴτε ἐκ τοῦ παραμικρὸν ὅλου, καὶ τὸ παρεξῃρημένον συνάγει μέρος· οἷον ἐπεὶ μέλας ὁ Αἰθίωψ, ἄρα καὶ τοὺς ὀδόντας. Ἢ ἐκ τοῦ ἀορίστου τὸ ὡρισμένον· οἷον ἂν ὁ Χρύσιππος σωμύλοιτο, ἐκ τοῦ ἄνθρωπον Ἀθήνῃσιν εἶναι, εἰσβάλλων ὅτι ἄρα καὶ ὁ Ξέρξης Ἀθήνῃσιν ἦν. Ἢ ὅταν τὰ ὦ ὄντα τῷ γένει, ὅτι καὶ τῷ εἴδει· ἢ τὰ τῷ εἴδει, ὅτι καὶ τῷ ἀριθμῷ, συνάγῃτις· οἷον Σωκράτην εἶναι τῷ Πλάτωνι τὸν αὐτὸν, ὅτι ἄμφω ἄνθρωποι. Καὶ βοῦν ἀνθρώπῳ, ὅτι ζῶα· Δέον τοὐναντίον. Ἢ ἐκ τοῦ ὡς τὰ πολλὰ, καὶ ἁπλῶς, καὶ ἀορίστως, ἐπιφέρῃ τοδέτι, καὶ ὡρισμένως, μὴ τοῖς ἀντιπίπτουσι προσέχων δι' ἃ ὑπεξήρηται. Οἷον εἴτις δοτέον εἶναι διατείνοιτο τὸ ξίφος τῷ μαινομένῳ, δέον ἑκάστῳ νέμειν τὸ ἴδιον· Καὶ πείθε-

θαι χρεὼν τοῖς Ἡγεμένοις, πειτέον αὐτοῖς καὶ τὰ μὴ δέοντα ἐπιτάττεσι. Καὶ τὸ φονεύειν ἀπειρημένον, ἐὰν ἐν πολέμοις ὅλως, τὸν ὑπὲρ ψυχῆς, καὶ πάτριδος, καὶ τῶν φιλτάτων ἀγῶνα ἀναληπτέον.

§. ωμή. Δ. Σοφίζεσθαι δὲ ἀνάπαλιν παρὰ τὸ κατάτι συμβαίνει, τὸν ἤτοι ἐκ τῆ μέρες τὸ ὅλον συνάγοντα, οἷον ὅτι ὁ Αἰθίοψ λεύκος, ἐπεὶ τοιῆτος τὰς ὀδόντας· ἢ ἐκ τῆς ἀτομικῆς ἑτερότητος τινὶ εἰδικῶ, κἀκταύτης τινὶ κατὰ γένος· δέον τἐναντίον· ἢ ἐκ τῆ ὡρισμένε τὸ ἀόριτον, οἷον ἐκ τῆ ποτὲ, καὶ πῆ, καὶ περὶ ἃ, καὶ τρόπῳ τινὶ, ἁπλῶτε, καὶ πανταχῆ, καὶ περὶ πάντα, καὶ τρόπῳ παντὶ· ᾧ δὴ σοφίματι, καὶ Φιλώτας τις παρὰ Πλειάρχῳ (1) τὸν ἀκαίρως παρὰ τινὶ τράπεζαν περὶ διαίτης φιλοσοφῆντα ἰατρὸν ἐπισομίσαι ἰσρηται·

„Τῷ πῶς πυρέτλοντι δοτέον ψυχρόν.
„Πᾶς δὲ ὁ πυρέτλων πῶς πυρέτλει.
„Παντὶ ἄρα πυρέτλοντι δοτέον ψυχρόν.

Ἡράκλεις ὡς πυκνὸν ἐμφιλοχωρεῖ καὶ τοῖς περὶ τὸν βίον πράγμασι τῆ παραλογισμῆ τῆδε ἡ ἀτοπία! ἐφ' ἅπαν ὅ,τι τύχοι ἁπλῶς ὑπὸ ἀμαθίας μετεωριζομένων, καὶ βαφαῖς ἀκράτοις ὡς φάναι καταχρωννύειν μηδὲν ὑπειδιαζόντων, τὰς καὶ μετρίᾳ τινὸς, καὶ μάλα μόγις, δοκῆντας μετέχειν βάμματος. Οἷον ἐπειδήτις τῶν περὶ τινὶ Ἀστρολογικῆ φλυαρίαν καταχολευμένων προειπόντι, ἐκ τύχης πως μεταξὺ μυρίων ἐφ' οἷς ἐψεύσθη, τῆς ἐκβάσεως ἥψατο, ἐντεῦθεν ὅδε,

„ . . . . . Θεοσορίδης οἰωνοπόλων οὐκ ἄριτος·
„Ὃς εἶδε τάτ' ἐόντα, τάτ' ἐσόμενα, πρὸ τ' ἐόντα.

Καὶ ὡς ὑποθεὶς θεραπείαν ἅπαξ ὠφέλησε, τῷ Ἀσκληπιῷ ἐκ τότε τὰ ἴσα γεραίρεται. Καὶ βελτιῶ εἰπὼν ἐκ ἠσόχησε, Νέσορι ἄρα μῆτιν ἀτάλαντος. Τἐναντίον δέτις εἴποτε ἀποτυχὼν περίτι ἐγένετο, ἐκέτι τῆ λοιπῆ πρὸς ἅδην ὅλως δεξιῶς ἔχειν κρίνεται ὁ τοιῆτος. Ὁ δέτις ἁμαρτὼν ἐφωράθη, τῆς ἄρα μόρας τῶν σωζομένων ἐφάπαξ, σιὼ αὐταῖς ἐλπίσιν ἐξώκειλεν. (Ὅρα. Προδ. Β. §. ιθ'.).

§. ωμθ'. Ε. Τὸ παρὰ τὸ ἑπόμενον τῷ ἐλέγχῳ, ἐν ᾧ διὰ τῆ ὀρθῶς σωνημμένε, σωνημμένον τὸ ἀντίθετον εἰσβάλλειτις ἐκ

(1) Εἰς Βίον Μ. Ἀντωνίε.

οὐκ εὐλόγως. Οἷον εἰ γράφω, δῆλον ὅτι κινῶ τοὺς τῆς χειρὸς δακτύλους· Ἄρα εἰ οὐ γράφω τούτους οὐ κινῶ. Καὶ εἰ λέγω, κινῶ τὴν κάτω γένυν, ἄρα εἰ οὐ λέγω ταύτην οὐ κινῶ. Καὶ τούτοις δὲ καὶ ὑπεναντίως. Εἰ οὐ κινῶ τὴν κάτω γένυν, οὐ λέγω. Λέγω ἄρ' εἰ ταύτην κινῶ. Ἀλλ' ἐν τούτοις διακρίνειν δέον τὰ ἐπὶ τῶν συνημμένων Ἡγούμενα, καὶ τὰ Ἑπόμενα. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν Ἀντικατηγορουμένων ἡ τῶν Ἀντιθέτων ἐπιφορὰ εὖ μάλ' ἂν ἔχοι, ἐπὶ δὲ τῶν μὴ, τὰ τῆς ἀκολουθίας οὐκ ἔῤῥωται, μὴ κατὰ τοὺς ἐκτεθέντας (§. ψξή) ὅρους τεχνιτευόμενα.

§. ων'. ς. Τὸ παρὰ τὴν ἀτελῆ ἐξαρίθμησιν, οἷον ἤτοι δρασμῷ χρησάμενος, ἢ τοὺς φύλακας παραβιασάμενος, ἢ χρήμασι τὴν παρὰ τῶν δικαστῶν ὠνησάμενος ψῆφον, ὁ ἐν εἱρκτῇ κεκρατημένος ἀπηλλάγητε, καὶ ὡς ἡμᾶς ἧκε. Τὶ οὖν, εἰ κρείττων ὀφθεὶς αἰτίας, ὑπὸ τῶν δικαστῶν ἀπολέλυται;

§. ωνά. Τὸ παρὰ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι· τοῦτο δὲ ἐστὶ, τὸ ὡς μέσον εἰς δεῖξιν παραλαμβάνειν τὸ προκείμενον δειχθῆναι, αὐτόπου τὸ ζητούμενον συναρπάζοντα. Ὁ ποτὲ μὲν ἐξ ἀμαθίας συμβαίνει, ὡς εἰ, μηδὲν παρὸν τῷ διαλεγομένῳ εἰς κατασκευὴν τοῦ ζητουμένου μέσον, ὁ δὲ διὰ φωνῶν ἴσα δυναμένων, τὸ αὐτὸ διὰ τοῦ αὐτοῦ πείθειν πειρῶτο. Ἢ καὶ ἐπίτηδες πληθύνοι τὰς δείξεις, κύκλω περιϊών, καὶ τὴν Διάλεξιν παρατείνων, ἐφ' ᾧ θαυμασθῆναι τῆς περινοίας· ἢ δὴ καὶ τὸν χρόνον ἑαυτῷ πραγματευόμενος ῥᾳδιουργῆσαι τὴν εὕρεσιν. Ἀριστοτέλην μὲν οὖν ἐλέγχουσιν (1) ὡς αἰτησάμενον τὸ ἐν ἀρχῇ, ἔνθα ἐν αὐτῷ τῆς Γῆς τῷ μεσαιτάτῳ τοῦ παντὸς εἶναι τὸ κέντρον, διὰ τὴν ἐπὶ τὸ κέντρον αὐτῆς ῥοπὴν τῶν βαρέων κατασκευάσαι ἐπιχειρεῖ. Δῆλον γὰρ φασὶν, ὡς οὐκ ἂν ἄλλως ἐκεῖνο ἕψοιτο, μὴ τὸ μέσον τοῦ παντὸς ἐπέχειν τῆς γῆς προϋποτεθείσης. Τὸ γὰρ, ὅτι περὶ τὸ τοῦ παντὸς μέσον, πᾶν τὸ βάρος ἔχον νένευκε, διατείνεσθαι, τρόπος ἄλλος οὗτος τοῦ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι ἂν εἴη· καθ' ὃν διὰ τοῦ ἐπίσης ἀμφιβαλλομένου, ἡ τοῦ ζητουμένου πίστις τηνάλλως θηρεύεται. Οὕτω παρὰ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι σοφίζοιτο, καὶ εἴτις τὴν Λογικὴν πειρῷτο, τῆς τῶν Ἐπιστημῶν ἐκκλείειν χορείας, διὰ τὸ μὴ μέρος αὐτὴν εἶναι τῆς φιλοσοφίας, ἁπλῶς δὲ ὄργανον.

(1) Ὁ Τυῤῥηνὸς Γαλιλαῖος παρὰ τῷ Συγγραφ. τῆς Τέχν. τοῦ Νοεῖν, Μέρ. Γ. Κεφ. ιθ'. Σοφίσμ. Β.

§. ωνβ'. Η. Τὸ παρὰ τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον λαμβάνειν. Οὕτως ἄντις τιὼ τᾶ σίνε (φέρε) χρῆσιν κακίσειε, δέον τιὼ κατάχρησιν. Ἢ τιὼ παιδείαν ὡς τῶν ἀτοπωτάτων ὑρέτιν αἱρέσεων, ὧν αἰτιατέον μάλιστα τιὼ ἀπαιδευσίαν, καὶ τιὼ τᾶ νᾶ πώρωσιν. Οὕτω δὴ, καὶ οἱ δι' ὄλόγων καὶ ἀληθῶν αἰτίων, πολλὰ τῶν φαινομένων ἰχνοσκοπεῖν καὶ σιβδεῖν μὴ δωνηθέντες, θᾶττον ἢ τιὼ ἄγνοιαν ἑαυτῶν καθομολογῆσαι, εἰς ἀτόπως περιωλχθησαν ὑπολήψεις· Καὶ τιὼ μὲν διὰ τῶν ἀντλιῶν καὶ συρίγγων ἄνοδον τῶν ὑγρῶν, τᾷ τᾶ κενᾶ φρίκᾳ φέροντες ἀπέδωκαν· συμπαθείαις δὲ ἐκ οἷδ' αἴστισι, καὶ ἀντιπαθείαις, καὶ πλείσαις ἄλλαις ἀπορρήτοις δυνάμεσι, καὶ ποιότησιν, αὐτάρκη τὸν φυσικὸν ἐκπερᾶναι λόγον ὠήθησαν. Παραπλήσια δὲ καὶ οἱ ἐκ τῶν κατ' ὀρανὸν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, σοφιζῶσι, τὰ μὲν αἰτιολογεῖν, τὰ δὲ προλέγειν νεανιζόμενοι. Ὑπὸ τοιῶδε γὰρ ὁ τεχθεὶς, φασὶ, γεγαὼς πλανήτᾳ, ἢ τᾶ ἡλίᾳ ἔτως οἰκοδεσποτᾶντος, τοιόσδε ὤφθη. Καὶ ὕσεγε δαψιλὲς ἐν σωόδῳ, παραίτιος ἄρα τῶν καταβραγέντων ὄμβρων, ἡ τῶν φωσήρων συζυγία. Λυτῶν δὲ πάλιν ἐν ἀντιθέσει ἤδη γενομένων, Κάραβοι καὶ Καρκῖνοι μεσοὶ βρωθιῶαι, ὥσε καὶ τέτων ἐκ πλησιφαᾶς τᾶς Σελήνης ἡ πλήρωσις. Κομήτε δὲ ἀναφανέντος, σάσεις ἐν ἔθνεσι γενέθαι σωέβη, καὶ μάχας, καὶ τυράννων πτώσεις, καὶ τὰ παραπλήσια· ἐκᾶν διὰ τὸν Κομήτιὼ καὶ ταῦτα. Τὰς ἦν ἔτω σοφιζομένας, ἢ παραλογιζομένας διερωτητέον, τὶς ἡ μεταξὺ τέτων καὶ τῶν συμβαινόντων ἀναφορὰ, ἢ εἰκότι γᾶν καὶ πιθανῶ λόγῳ τὸ βάσιμον ἔχεσα; καὶ δεχθῆναι ἀξιωτέον ὅπως τὰ προχειριζόμενα εἰς παραγωγιὼ τῶν γινομένων ποιεῖν πισθέται.

§. ωνγ'. Θ. Τὸ παρὰ τιὼ τᾶ ἐλέγχε ἄγνοιαν τετάχθω, δι' ἃ παρ' ὃ ἔδει, ἑτερόντι ἐλέγχειν ἐπιχειρεῖ ὁ σοφιζόμενος· τό, τε παρὸν ἐπίτηδες ἀποκλίνων ἀγώνισμα, ἀντ' Ἀχιλέως ἑαυτῷ τὸν Πάτροκλον ἀντιπροβάλλεται, ὡς ῥᾷσα ἔτω περισομένῳ. Οἷον προκειμάνε ἐλέγξαι τὸν ψέγοντα τᾷ λόγῳ τὰς μάτιω τοῖς τυχηροῖς τῶν ἀγαθῶν ἐπιχαίνοντας· καὶ δείξαι δέον μὴ ἀληθὲς ὂν τὸ εἰρημένον, τὰ τῆς τύχης μηδαμᾷ ἔμπεδα ἔναι, ἐπισφαλῆ δὲ καὶ ἀκίνητα, θᾶττον ἢ λαμβανόμενα μεταβαλλόμενά τε καὶ μεταπίπτοντα, ὁ δὲ τὸν ἔλεγχον παρελθὼν τᾷ σαφῶς ἀληθεύοντος, δοκεῖν δὲ ἄλλως ἐλέγχειν βέλομενος, λῆρον ἄπλετον καταχέει τᾶς δαίμονος, κενόντι τᾶτο τυγχάνειν

χανειν ονομα λέγων, καὶ ἑδενὸς τῶν ὄντων κυρίως παραστατικόν. Καὶ ἦπερ ἐκ ἀπεικότως, οὐδὲ τῷ ἀληθῶς ἐκτός. Ἀλλ' ἐχὶ τῶτ' ἰῷ, ἅπερ ἔδει ἐπιλαβέσθαι, ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον πεῖσαι μὴ ὀρθῶς εἰρῆσθαι, ὅτι τὰ πράγματα αὐτὰ, ἐφ' οἷς οἱ πολλοὶ τιὼ καλεμενίω τύχιω, ὡσανεὶ ἔφορον ἐπικαθιεῶσιν, ἐν ἀεὶ τινὶ φορᾷ διιωεκῶς ἄγεται καὶ φέρεται· ὁ δὲ τυχὸν ἠγνόησεν ἓ ἐχρὶῶ τραπεῖαι, ἢ ἀγνοεῖν ὑπεκρίνατο, πρὸς ἄλλο τρέψας τὸν ἔλεγχον. Τοιῷδε τινὶ, καὶ τὸν Ἀριστοτέλιω χρήσασθαι φασὶ, κατὰ Μελίσσητε καὶ Παρμενίδε σοφίσματι, τῶν μίαντε καὶ μοναδικιὼ τιὼ ἀρχιὼ ὑποτιθεμένων, καὶ κατὰ Πλάτωνος τῆ τὰς Ἰδέας εἰσάγοντος. Τοῖς μὲν γὰρ ἴσως περὶ τῆ Ποιητικῆ ιῷ ὁ λόγος, ὁ δὲ ὡς ἄρα ἀπελέγξων, ἀντιμεθεῖλκε τὸν λόγον ἐπὶ τὰς ἀρχὰς τῆς σιωθέσεως. Καὶ Πλάτων ἴση Νῆν ἀπειροτέλειον. Ὁ δὲ ἀπὸ τῆ Νῆ ἐπὶ τὰ κοῖλα τῆς Σελλιαίας σφαίρας, τὰς ἰδέας κατῆγε, καὶ Αὐθυποστάτες καθίδρυεν. Ὁπώσποτε γᾶν ἔχει τὰ τοιαῦτα τῶν ζητημάτων, παρεῖσθω τοῖς Κριτικωτέροις, καὶ οἷς πρόθεσις ἡ τέτων ἔρευνα, ἐξετάζειν. Εἰς γὰρ δεῖγμα μόνον ἐνταῦθα τῆ, παρὰ τιὼ ἄγνοιαν τῆ ἐλέγχε, ἐλήφθη σοφίσματος. Ἡμῖν δὲ δὴ τὸ τοιόνδε σόφισμα ῥᾴδιον παρὲς ἐπιλύειν, πρὸς τὸ ζητέμενον ἀνακαλῆσι τὸν Σοφισθόντα, καὶ τὸν πῶλον παραινῆσιν ἐπὶ τιὼ νύσαν κεντεῖν, ὑπειπῆσι τὸ παροιμιῶδες·

„Ἄλλο Γλαῦξ, ἄλλο Κορώνη φθέγγεται.

§. ωνβ'. Ι. Τὸ παρὰ τιὼ ἀπὸ γένες εἰς γένος μετάβασιν, ιώϊκα ἀφ' ἑτέρας τάξεως, ἢ τρόπε, ἐφ' ἕτερον ὁ διαλεγόμενος μεταβαίνων, ψοῦδές τι ἐπιφέρειν ἔοικε συγκλώθων τ' ἀσύγκλωτα. Οὕτω φασὶ παραλογίζεθαι τὸν ἐν τοῖς Νεωτέροις διαθρυλληθέντα Καρτέσιον, ἐν οἷς ἀφ' ἧς ιῷ φέρων κατὰ νῆν ἐννοίας, τιὼ τῆ ΘΕΟΥ ὕπαρξιν ἀραρότως κατασκοάζων ἐνόμιζε. Μὴ γὰρ ἐπάναγκες τὸ ὄν, ἓ ἐκ ἔσιν ἀπὸ τῆς ἰδέας, τιὼ τῆς ὑπάρξεως ἰδέαν ἀπεῖναι, ἤδη καὶ ὑπάρχειν αὐτό; Ἀμέλει καὶ γὰρ, εὐ' ἐνεργείας ὁποιασῶν οἱοντε ἰδέαν λαβεῖν, μὴ ταύτηγε ἀπαραιτήτως σωεπινοῶντας καὶ ἰδέαν ὑπάρξεως. Ἀλλὰ μὴ παρὰ τῶτο, ἀπὸ τῆ κατ' ἐπίνοιαν ἐπὶ τὸ πράγματι εἶναι μεταπηδῶντας, εἰσβάλλειν ἔνι, ἀναγκαίαντε καὶ ἀπαραίτητον τυγχάνειν τῆς ἐνεργείας τιὼ ὕπαρξιν; Οἶμαι γὰρ δὴ ὡς ἄλλο μὲν ἡ ἰδέα ἐσὶν, ἅπερ ἰδέα ἄλλη ἡ τῆς ὑπάρξεως,

ἀδιαζεύκτως παρακολουθεῖ· ἄλλο δέτι, τῷ παντὶ διαφέρον, ἡ ἰδέα, τὼ οὐχ οἷόντε ἔχειν, ἀνυπαρκτοῦν τὸ ἐξ αὐτῆς παριστάμενον.

Παραπλήσια δὲ σοφίζονται, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν κατ' ἀφαίρεσιν ἐννοιῶν, τὰ καθόλου πραγματιοῦν αἱρούμενοι (§ πγ'. υδ'.). Καὶ οἱ ἀπότινων δὲ Γεωμετρικῶν Θεωρημάτων καθ' ὑποθέσεις τινὰς τοῖς περὶ τὰ μαθήματα ἐνασχολουμένοις ἰδιαζούσας, φυσικά τινα προβλήματα συνάγειν πειρώμενοι. Οἷον κύκλος (φασὶν) εὐθείας ἐφαπτόμενος, καὶ σφαίρα ἐπιπέδου, κατὰ σημεῖον ἐφάπτονται. οὐκοῦν ἐκ σημείων, καὶ γραμμὴ πᾶσα, καὶ ἐπιφάνεια. Καὶ εἰ ταῦτα, καὶ τὸ σῶμα ἄρα. Καὶ ἐκ τῶν ἀμοιρούντων οὕτως ἐκτάσεως, ἔκτασις συστήσεται πᾶσα. Καὶ αἱ παλαιαὶ κρατήσουσι μονάδες ἐξ ὧν τὰ σώματα, καὶ αἱ νεώτεραι. Ἀλλὰ γὰρ οὐδεὶς ἂν δοίη τοιαῦτα εἶναι ἐν τοῖς οὖσι τὰ σημεῖα, καὶ τὰς γραμμὰς, οὐδὲ κύκλους καὶ σφαίρας ἐν τῇ φύσει οὕτως ἀκριβεῖς ὑφεστᾶναι ὥστε κατ' ἀμερῆ πάντῃ σημεῖα τῶν γραμμῶν, ἢ ἐπιφανειῶν ἐφάπτεσθαι, ὥσπερ δὴ Γεωμετρῶν παισὶ τὰ τοιαῦτα ψιλαῖς ἐφεῖται ταῖς ἐπινοίαις θεωρεῖν, καὶ ὑποτιθέναι. Ταύτῃτοι καὶ ὁ τρόπος τῷ παντὶ διαφέρων, τὴν ἀφ' ἑτέρου εἰς ἕτερον οὐκ ἐπιτρέπει μετάβασιν.

Τοῖς ἐκτεθεῖσιν ἀδελφὰ, καὶ ἅτινες ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν κατὰ φύσιν εἰσβάλλουσιν ἐπὶ τὴν τάξιν μεταβαίνοντες τῶν ὑπερφυεστέρων. Τούτοις οὖν ἅπασιν εὐλόγως ἀπαντητέον, ὅτι τῷδε μὲν, ἢ τῷδε τῷ γένει τῶν ὄντων, ἐπαληθεύει προσιδιάζον τὸ λεγόμενον, οὐμὴν δὲ καὶ παντὶ, οὐδὲ τῷδε.

§. ωνέ. ΙΑ. Τὸ παρὰ τὰς πολλὰς ἅμα ἐρωτήσεις γινόμενον· οἷον τὸ μέλι, καὶ ἡ χολὴ γλυκὺ; ἐφ' ὧν προδήλου τῆς διπλόης οὔσης, οὐδὲ δοτέον, Ἀριστοτέλει πειθομένους (1) ἀπόκρισιν. Ἀλλ' ἔστιν ἃ δοκεῖ μὲν ἐν ἁπλότητι ἐρωτᾶσθαι, οὐχ οἷα δὲ καὶ μίαν ἐστὶν ἀπόκρισιν ἐπιδέχεσθαι. Οἷον εἰ, πολλῶν παρόντων μηδ' ἐπίσης τὴν διὰ λόγων ἡγμένων ἐρωτήσειέτις περὶ αὐτῶν, πότερον τῶν τροφίμων οὗτοι παιδείας εἰσὶν, ἢ τῶν ἀπαιδεύτων; Καὶ πότερον ἁπλῶς σιγᾶν ἄμεινον, ἢ λέγειν; μετὰ διαστολῆς ἀπαντητέον, πρὸς μὲν ἐκεῖνο,

„Τὶς,

(1) Σοφιστ. Ἐλέγχ. Βιβλ. α'. Κεφ. δ'.

„Τὶς, καὶ τὶς εἰπέ· δύο γὰρ ἐξαυδᾷς ἅμα.

Πρὸς δὲ τᾶτο,

„Λέγειν θ' ὅπε χρὴ, καὶ σιγᾷν ὅπη καλόν.

§. ΙΒ. Τὸ παρὰ τὴν ὑπόθεσιν τᾶ πύσματος. Καθ' ὃ, τᾷ Σοφιστᾷ ἐν τῷ ἐρωτᾶν παρυποτιθεμένᾳ τῶν ἀτόπων, καθ' ἑαυτᾷ λήσεται, ὃς ἂν ἁπλῶς ἀπαντήσῃ, ἐρῶν, εἰ μὴ φθάσας τὸ ἐνοχλᾶν τῆς ὑποθέσεως προαποσκιάσηται. Οἷον εἴτις πύθοιτο, μόνος ἆρ' ἦθα ληστῶν, ἢ συνεργὸς ἐπὶ τὴν ληστείαν ἦγες καὶ ἄλλες; ὑποτίθησι ληστρικόν τινα διαγενέσθαι ἄγοντα βίον τὸν ἐρωτώμενον. Ἑαυτῶς ἰῶ ἔροιτο, πότερον ἐμπαρεμενεῖν ἐπαύσω εἰς τὸν πατέρα, ἢ τυγχάνεις ἔτι τᾶτο ποιῶν; Φανερὸν ὅτι τὸν ἐρωτηθέντα, τῷ τᾷ πατραλοίᾳ καθυπάγει ἐγκλήματι.

§. ωνζ'. Τὰ μὲν ἓν τῶν Σοφισμάτων εἴδη τοιαῦτατε καὶ τοσαῦτα (1). Ὁ δὲ δὴ τᾷ Σοφιστᾷ χαρακτὴρ, καὶ τῆς φωνῆς ὁ τό-

(1) Παρὰ ταῦτα δὲ, καὶ ἄλλα τινὰ παρὰ τοῖς Ἀρχαίοις Σοφισμάτων εἴδη, ἐκ τῆς Στοᾶς τὰ πλέω φέρεται προεληλυθότα, ἐξ αὐτῶν (περὶ ὡς ἐρωτᾶσθαι εἰώθεσαν), τῶν ὑποθέσεων γνωριζομένατε, κ, ὀνομαζόμενα. Οἷον ὁ Ψευδόμενος, ὁ Ἐγκεκαλυμμένος, ἢ Λανθάνων, ὁ Κροκόδειλος, ὁ Κερατίνης, ἢ ἡ Κερατὶς, ὁ Φαλακρὸς, ὁ Οὖτις, ὁ Θερίζων, ὁ Σωρείτης, ἡ Ἠλέκτρα, ὁ Ἀχιλλεὺς, ὁ Ἰνδὸς, ὁ Κυριεύων κ]. Ψευδόμενος ἰῶ ἔτος· Ἐάντις ψεύδομαι φήσας, εἶτ' ἐρωτήσῃ, πότερον ἠλήθευσεν εἰπὼν, ἢ μὴ, τὶ χρὴ λέγειν; πότερον ὡς ἠλήθευσεν; ἀκὴν ἐψεύσατο, ἵν' ἀληθεύῃ λέγων ὅτι ψεύδεται. Ἀλ' ὅτι ἐψεύσατο; τοιγαρᾶν ἠλήθευσε, ψευσάμενός τε καὶ εἰπὼν, ὡς ἐψεύσατο.

Ὁ δὲ Ἐγκεκαλυμμένος, ἢ Λανθάνων, ἔτως ἰῶ προβαλόμενος. „Τὸν „πατέρα οἶδα τὸν σαυτᾶ; Ναὶ. Τᾶτον δὲ οἶδα τὸν λανθάνοντα, ἢ ἐγ„κεκαλυμμένον; Ἀγνοῶ. Ἀλ' αὐ„τὸς ἔτος ἰῶ ὁ πατὴρ ὁ σός· ὥστε εἰ „τᾶτον ἀγνοεῖς, δῆλος εἶ τὸν πατέ„ρα τὸν σὸν ἀγνοεῖν. Λεκιαν. Βίων Πρᾶσ.

Ὁ δὲ Κροκόδειλος ἔτως ἰῶ ἔχων· „Τὸ σὸν παιδίον ἦν πως ὁ Κροκόδειλος „ἁρπάσῃ, πλησίον ποταμᾶ πλαζόμε„νον ὑδρῶν, κᾆτα σοὶ ἀποδώσειν ὑπι„σχνεῖται αὐτὸ, ἦν εἴπῃς τ' ἀληθὲς, „ὅ, τι δέδοκται περὶ τῆς ἀποδόσεως τᾷ „βρέφας· τὶ φήσας αὐτὸν ἐγνωκάναι; Λεκιαν. αὐτ.

Ὁ δὲ Κερατίνης· οἷον ὃ ἐκ ἀπέβαλες ἔχεις, κέρατα δ' ἐκ ἀπέβαλες. Ἆρα κ]. Τᾶτον σὺν καὶ ἄλλοις παρα. πλησίοις ἀπονέμεσι Χρυσίππῳ (Ὅρα Λαίρτ. ἐν Βί.) οἱ δὲ Εὐβυλίδε τᾶτο φασίν.

Ὁ δὲ Φαλακρὸς ἔτως ἂν ληροίη· ὁ Φαλακρὸς ὧν τρίχας ἐπὶ κεφαλῆς ἐ φέρει. Ἀλ' ἐδ' ὁ ἐν χρᾷ κκρίας. Ἆρα κ]. τᾶτε δεῖγμα παρ' ἐκείνοις τῶν ἀρχαίων ἀνεγνωκέναι μέμνηται φησὶν ὁ Γάλλας Μενάγιος, ὧ ταῖς παρασημαί-

ὁ τόνος, καὶ ὁ τῆς ἐπαγγελίας τρόπος, καὶ προσώπου σχῆμα, καὶ ἔμφασις ἤθους, καὶ μελῶν ἄτακτοι κινήσεις, τὰ πάντα Σόφισμα. Στεντόρειόντι οὗτοι ὑπερφωνοῦντες βοῶσι, μόνοι δὲ καὶ λέγειν θέλουσι καὶ ἀκούεσθαι· διακόπτουσί τε θρασυνόμενοι, εἴτι τούτοις ὡς ὑποβαλεῖν ἀρξόμενος τὰ χείλη διάροι ὁ πρὸς ὃν διαλέ-

μειώσεσι, καὶ ἐπιδιορθώσ. ταῖς εἰς τοὺς Βί. τοῦ Λαερτ. Βιβ. β. Τμήμ. 108.

Ὁ δὲ Οὔτις, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ Ὁμηρικοῦ ἔπους παιχθῆναι δοκῶν.

„Οὖτις μὲ κτείνει δόλῳ, οὐδὲ βίηφι. Ὀδυσ. Ι. (ὡς Εὐσάθ. φησίν ἐν Παρεκβ. αὐτ.) „παραλογισμὸς ἐστὶ κα„τὰ τὸν παρ' Ὁμήρῳ Ὀδυσσέα, Οὖ„τιν ἑαυτὸν καλέσαντα. Οὔτινος πα„ραλογισμοῦ παράδειγμα· εἴτις ἐστὶν „ἐν Ἀθήναις οὗτος οὐκ ἔστιν ἐν Μεγά„ροις. Ἄνθρωπος δὲ ἐστὶν ἐν Ἀθή„ναις. Ἄνθρωπος ἄρα οὐκ ἔστιν ἐν Με„γάροις (Ἀμμών. εἰς τὰς Κατηγ.) Δεῖν μέντοι λαβεῖν οἶμαι, ὅτι τις ἄνθρωπος ἐν Ἀθήναις, εἰς τὸ κατὰ Οὔτινα συναγαγεῖν, οὔτις ἄρα ἄνθρωπος ἐν Μεγάροις.

Ὁ δὲ Θερίζων· Εἰ θεριεῖς, φησὶν, „οὐχὶ τάχα μὲν θεριεῖς, τάχα δὲ οὐ „θεριεῖς, ἀλλὰ πάντως θεριεῖς. Καὶ „εἰ μὴ θεριεῖς, ὡσαύτως οὐχὶ τάχα „μὲν θεριεῖς, τάχα δὲ οὐ θεριεῖς, ἀλ„λὰ πάντως οὐ θεριεῖς· Ἀλλ' ἐξ ἀνάγ„κης, ἤτοι θεριεῖς, ἢ οὐ θεριεῖς· „Ἀνῄρηται ἄρα τὸ τάχα, εἴπερ μή„τε κατὰ τὴν ἀντίθεσιν τοῦ θεριεῖν καὶ „μὴ θεριεῖν ἔχει χώραν. Ἀμμών. εἰς τὸ περὶ Ἑρμην. Ἀλλὰ γὰρ εἰ τὸ ἐξ ἀνάγκης ἕπεται κατὰ τὸ ἀόριστον τῆς Ἀντιθέσεως, τὶς οὐ συνορᾷ, ὡς ἐπὶ τοῦ ἑτέρου τῶν ἀορίστων ὡρισμένως, τὸ τάχα παρακολουθήσει; τοῦ δὲ Σοφίσματος μέμνηται καὶ Λουκιαν. ἐν Πράσ. Βίων, καὶ Λαέρτ. ἐν Βίῳ Ζήνων. τοῦ Κιττιέως.

Ὁ δὲ Σωρείτης· Παρετέθη ἡμῖν ἀνωτ. (§. ψμϛ'. ἐν τῇ Σημειώσ.)

Ἡ δὲ Ἠλέκτρα, τοιάδε· Παρεστῶτος αὐτῇ τοῦ Ἀδελφοῦ Ὀρέστου ἀγνῶτος, ᾔδει μὲν τὸν Ὀρέστην ὅτι ἀδελφὸς αὐτῆς, ὅτι δὲ οὗτος Ὀρέστης, ἠγνόει· ὥστε τὰ αὐτὰ ἦν ἅμα καὶ εἰδεῖα, καὶ μὴ, ἡ Ἠλέκτρα. Λουκ. ἔνθ. ἀνωτ.

Ὁ δὲ τετραγῳδημένος τῷ ὀνόματι „Ἀχιλλεὺς, ἀπὸ τοῦ παραληφθέντος „Ἀχιλλέως ἐκλήθη, ὃν ἀδύνατον φη„σὶν ὁ λόγος τὴν χελώνην διώκοντα „καταλαβεῖν. Σιμπλίκ. καὶ Θεμίστ. ἐν ὑπομν. εἰς τὰ περὶ Φυσικ. Ἀκροάσ. Ἀριστ. Βιβλ. ϛ'. Κεφ. ιδ'.

Τελευταῖον δὲ τοῦ Ἰνδοῦ, καὶ τοῦ Κυριεύοντος, Μέμνηται μὲν καὶ Λουκιανὸς (ἔνθα ἀνωτ.) μέμνηται δὲ καὶ Πλούταρχος (ἐν τῷ περὶ Ὑγιειν. παραγγελμ. τοῦ δὲ Κυριεύοντος καὶ Συμ. ποσ. Προβλ. Βιβλ. Α. Προβλ. Α.) Καὶ Ἀρριανὸς δὲ (εἰς Ἐπίκτ. Βιβλ. Β. Κεφ. ιθ'.) καὶ Θεμίστιος (Λόγ. Β.). Ὁ δὲ Μενάγιος ἐν ταῖς εἰς τὸν Λαέρτ. παρασημ. ἔνθ. ἀνωτ. Quid sit Ἰνδὸς, ignorare me fateor. Ἀλλ' εἰκάσαι ῥᾴδιον ἐκ τῶν ἄλλων, Σοφισμάτι' ἄττα προτεθῆναι καὶ ταῦτα, ἀπὸ τῶν τοιῶνδε ὀνομάτων τὴν ὑπόθεσιν εἰς ἐξαπάτην κακουργοῦντα. Οἷον ἐάντις εἴπῃ, ὅτι πᾶς Ἕλλην ἄνθρωπος· ὁ δὲ Ἰνδὸς οὐκ ἔστιν Ἕλλην, ὁ Ἄρα Ἰνδὸς οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος. Καὶ ὁ Κυριεύων εἷς· ὧν δὲ κυριεύει οὗτοι πολλοὶ· ἔλαττον δὲ τὸ ἓν τῶν πολλῶν. Καὶ ὁ ἄρα Κυριεύων, ὧν ἐστὶ Κύριος ἐλάσσων ἔσται· ψυχρὰ γοῦν ταῦτα, εὖ οἶδα, ἀλλὰ γὰρ δὴ καὶ τὰ ἀνωτέρω, οὐδὲν ἐπιεικῶς ἀμείνονα.

διαλέγονται· σκώπτουσίτε σὺν ἀλαζονίᾳ τὰ λεγόμενα ὑπ' ἐκείνου, καὶ ὑποθαυμάζουσί πως ἐοίκασιν ἐπ' αὐτοῖς, ὡς καὶ ῥηθῆναι δῆθεν καὶ νοηθῆναι ἀτοπωτάτοις. Ἀλλὰ καὶ τοῖς παρεστῶσι διανεύοντες, εὐνουστέρους σφίσι ποιεῖν πειρῶνται κλεπτίστατα· καὶ δολερὰ μὲν, τὰ ῥήματα, δολερὰ δὲ καὶ τὰ νεύματα τούτων, καθάπερ καὶ τὰ νοήματα. Εἶτα ἐπαλλόμενοι ἄττουσι, καὶ μανικὸν κατορχοῦνται τι καὶ παράφορον· χείρας τε καὶ πόδας ἀπρεπῶς κινοῦσι, καὶ παταγοῦσι παλάμας ἀλλήλαις ἐπανακρούοντες, καὶ τὸν θρίαμβον πρὸ τῆς νίκης διασαλπίζοντες. Ὃ γεμὴν τῷ ὄντι Σοφὸς, σώφρων τε ἀεὶ καὶ καθεστὼς, καὶ φωνὴν, καὶ σχῆμα φαινόμενος, μόνης φροντίζει τῆς ἀληθείας, ἣν προστάτιν ἑαυτῷ στήσας, περιελεῖται μὲν λόγοις ἑδραίοις καὶ ἀκαπηλεύτοις τὸ τοῦ ψεύδους προκάλυμμα, ἐλέγξει δὲ τὸν νόθοις κάλλεσι φυσιούμενον. Ἡ γὰρ ἀλήθεια κἂν ἐπὶ βραχὺ ἀμαυρῶτο ποτὲ διαβαλλομένη, οὐμὴν ἀλλ' οὐ τέλεον ἀποσβεννυμένη, τοῦ νέφους διασκεδασθέντος, λαμπροτέρα τέως καὶ εὐπρεπεστέρα ἢ πρὶν, πέφυκεν ἐξαστράπτειν.

ΤΗΣ ΛΟΓΙΚΗΣ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ.

Περὶ Μεθόδȣ.

ΚΕΦ. ΠΡΩΤΟΝ.

Ὁποίατις καὶ ποσαπλῆ ἡ Μέθοδος ἐςί.

§. ωνή.

Μέθοδος ἡμῖν ἐπὶ τȣ̃ παρόντος ἔςω, ἡ ἐν ταῖς κατ' Ἐπιςήμην γινομέναις μελέταις, εὔλογός τε καὶ πρέπȣσα τῶν νοȣμένων οἰκονομία, καθ' ἣν ἐν τάξει κατὰ τὸ πρότερον αὐτὰ καὶ ὕςερον μετιόντες, τȣ̃ σκοπȣμένȣ τέλȣς τῆς γνώσεως ῥᾳδίως περιγινόμεθα, καὶ εὐεπιβόλως. Ὁδὸς γέτοι πρόκειται αὕτη, δι' ἧς εὐπόρȣτε καὶ εὐςιβȣ̃ς ἰȣ̃σιν, ἀπροσκόπως ἐςὶ χωρεῖν, καὶ πρὸς τὸ σσȣδαζόμενον τῆς ἐπιςήμης πέρας ἀπλανῶς τε καὶ σὺν ἀσφαλείᾳ ἐλαύνειν.

§. ωνθ'. Ἡ μὲν ȣ̃ν τοιάδε τῶν νοȣμένων εὔλογός τε καὶ εὔθετος τάξις, ἤτοι ἐφ' ἑνὸς ἂν ἰδίᾳ καὶ μόνȣ τῶν κατὰ τὰς λογικὰς εἰδῶν ἐνεργείας οἰκονομοῖτο· οἷον ἐπὶ Ὁρισμȣ̃ φέρε, ὡς ἂν ὀρθῶς ἔχοι· ἐπὶ Διαιρέσεως, ὡς ἂν ἀνελλιπῶς καὶ ἀμέμπτως· ἐπὶ Συλλογισμȣ̃, ὡς ἂν κατὰ σχῆμα φιλοτεχνοῖτο καὶ συζυγίαν τὴν ταχθεῖσαν κτ.· καὶ μέθοδος ἂν εἴη αὕτη Ἁπλῆ. Ἢ μεταξὺ πάντων, ἢ πλειόνων τινῶν νοερῶν ἐνεργημάτων, συλλήβδην ἐπὶ τὸ αὐτὸ παραλαμβανομένων, ἡ τȣ́των ἂν πρὸς ἄλληλα διαπρυτανεύοιτο τάξις· οἷον εἰ ἐπὶ ὁλοσχερȣ̃ς φέρ' εἰπεῖν ζητήματος προκειμένȣ, ἢ διδασκαλίας γινομένης, ἢ συγγράμμαματος φιλοπονȣμένȣ, ἢ διαλέξεως συνιςαμένης κτ. Ἥτε μέθοδος ὀρθῶς ἂν ȣ̃τως ἐκληφθεῖσα Μικτὴ ἀκȣ́σειεν.

§. ωξ'. Μεθόδȣ τοιγαρȣ̃ν τῆς Ἁπλῆς εἴδη τοσαῦτα, ὅσα καὶ τὰ τῶν νοερῶν ἐνεργειῶν ἀριθμήσειέτις, ὁλοσχερέςερον ἐκλαβόμενος.

βόμενος. Διὸ καὶ Μέθοδος τοῖς πάλαι ἡ μὲν Ὁριστικὴ, ἡ δὲ Διαιρετικὴ, ἡ δὲ Συλλογιστική. Καὶ Ἀναγωγῆς δὲ μέθοδος, καὶ Ἀπαγωγῆς τῆς εἰς ἀδύνατον, καὶ σωρεύοντι πᾶσαι αἱ περὶ τὰς ἐννοίας, καὶ σκέψεις, καὶ κρίσεις, καὶ διανοήσεις ποικιλοτρόπως φιλοτεχνέμεναι· Ἀκριβέσι δὲ μᾶλλον καὶ πρὸς τὸ ἰχνοτέρων διαστέλλεσι, τὰ τῶν Ἁπλῶν εἴδη μεθόδων, καὶ ὑπὲρ αὐτὰ τὰ τῶν ἐνεργημάτων πληθύνεται. Καὶ γάρτοι καὶ Ὁρισμῶν, καὶ Διαιρέσεων πλείσι οἱ τρόποι· Καὶ Ἀντιστροφῆς δὲ, κἂν ἐπὶ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς προτάσεως ὡσαύτως· Καὶ Ἀντιθέσεως δὲ, καὶ Ἰσοδυναμίας, καὶ Ἀκολουθιῶν, καὶ Συλλογισμῶν αἱ Μέθοδοι παντοῖαι, ὡς ἐκ τῶν εἰς τόδε ἐκτεθέντων ῥᾴδιον σωιδεῖν, ὧν τιλὼ ἔκθεσιν καὶ αὖθις ἐδὲν δέον ἀναμασσήσαθαι.

§. ωξά. Τῆς δὲ δὴ Μικτῆς εἰρημένης (§ ωνθ'.) εἴδη Μεθόδε, τρία μάλισα φέρεται τὰ κυριώτατα ταῦτα· τὸ κατὰ Μελέτιω, τὸ καθ' Ἔκθεσιν, τὸ κατ' Ἀνάθεσιν· Τέτων τιλὼ μὰ Εὑρέσεως ἐκάλεσαν μέθοδον, τιλὼ δὲ Διδασκαλίας, τιλὼ δὲ Προσδιαλέξεως. Περὶ ὧν καὶ αὐτοῖς πειραλέον βραχέα διελθεῖν, προϋποθεμένοις πρῶτον τινὰ ταῖς Ἁπλουστέραις τῶν μεθόδων ἀνήκοντα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

Περὶ Μεθόδων τινῶν ἁπλουστέρων, ὧν Ἐπίσημος κατὰ τὰς λογικὰς ἐνεργείας ἡ χρῆσις.

Μέθοδος Ὁρισμῶν.

§. ωξβ'.

Τῷ ὁρισμὸν ἀποδώσοντι Γνωριστικὸν τινὸς (§. ρκθ'. Σημ.) θεωρείσθω πρῶτον τὸ ὁριστὸν ἐν ὑπάρξει· τουτέστιν ἀτομικῶς (§. ιί. Σημ.), ἐν πλείοσιν ὑποκειμένοις, καὶ χρόνοις, καὶ τόποις, καὶ τρόποις, καὶ ταῖς ἄλλαις περιστάσεσι κατὰ σύγκρισιν ἐναρμοζόμενον. Εἶτα, ἃ μὲν διὰ τῆς τοιᾶς δε ποικιλλομένῳ συγκρίσεως, ἄλλοτε ἄλλως ἐνορᾶται συμβαίνοντα ἀποπεμπέσθω δι' ἀφαιρέσεως (§. οδ'.), ἃ δ' ἂν ἐν οἱαδήποτε καταστάσει τεθέντι, ἀπαραιτήτως προσεῖναι νοοῖτο, ταῦτα δὴ κατεχέσθω. Διὰ γὰρ τούτων ὡς οὐσιωδῶντε καὶ ἀναφαιρέτων γνωρισμάτων (§. αὐτ.), ἡ παντὸς τοῦ προκειμένου τελεῖται ἀνάλυσις (§. ριά.), ὃς ἐστὶν ὁ Ὁρισμός (§. ριστ'.).

§. ωξγ'. Οἷον μηνὸς Φευρουαρίου $\frac{9}{20}$ τοῦ 1766. ὅπερ ἄγομεν ἔτους, περὶ πρώτην ὥραν ἀπὸ μεσημβρίας, ἐκλελοιπὼς ὁ ἥλιος ἔντισι τῶν ἔξω τῆς Εὐρώπης ὤφθη κλιμάτων, ὡς ἐκεῖσε δὴ, καὶ κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου, παρὰ τοῖς ἐκείνας ἔχουσι τὰς οἰκήσεις τὸν γενόμενον σκοτασμὸν θεαθῆναι, τῶν δὲ τὴν Εὐρώπην οἰκούντων ἐθνῶν παρ' οὐδενὶ. Ἀλλὰ γὰρ ἔτους τοῦ αὐτοῦ, Αὐγούστου μηνὸς $\frac{5}{16}$ μετὰ μεσημβρίαν πάλιν αὐτὸ τοῦτο πείσεται ἥλιος, ἢ μᾶλλον ἡ γῆ. Καὶ διαληφθήσεται μὲν ἡ ἀκτὶς προδήλως πᾶσι μικροῦ τοῖς τὴν Εὐρώπην, καὶ τῆς Ἀμερικῆς τὰ Ἀρκτῶα οἰκοῦσι, τοῦ δὲ σκοτασμοῦ ἀρχὴ, τοῖς μὲν τὸ Βερολῖνον ἔχουσι, φέρε, ἐν ὥρᾳ 5. καὶ 25'. γενήσεται, μέσον δὲ ἐν 7. καὶ 13'. τό, τε τέλος αὐτοῖς ἀθέατον, τῆς τοῦ φωστῆρος δύσεως φθανούσης τὴν ἀνακάθαρσιν. Τοῖς δὲ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, ἢ δυόμενον τετραμμένοις πρότερον ἢ ὕστερον. καὶ τάχιον ἢ βράδιον, τῷ λόγῳ δηλονότι τῆς ἀπὸ τοῦ ληφθέντος μεσημβρινοῦ, ἑκατέρωθεν ἀποστάσεως. Καὶ κατ' ἄλλους δὲ χρόνους, τοῖς τὴν αὐτὴν

ἔχουσι

ἔχουσι μοίραν οὐκ ἀεὶ ὡσαύτως τὸ φαινόμενον καθορᾶται, καὶ ἄλλοις ἄλλως, ὡς ἐνίοτε καὶ δακτύλιόν τινα φαεινὸν δι' ἄκρου πέρατος τοῦ δίσκου σχηματογραφεῖσθαι, ὅπερ ἐπὶ ταῖς κεντρώαις ἐκλείψεσι συμβαίνει, ταῖς καὶ δακτυλιοειδέσι καλουμέναις ἀπὸ τοῦ σχήματος. Ἐπὶ γοῦν τῶν εἰρημένων ἐκλείψεων, τρεπτὰ μὲν τὸ ὧδε ὁρᾶσθαι ἢ ἐκεῖσε· καὶ τὸ τότε ἢ τότε· καὶ τὸ τοσόνδε ἢ τοσόνδε, καὶ τὸ τοιῶσδε τῷ σχήματι ἢ τοιῶσδε. Ἄτρεπτα δὲ, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχοντα καὶ ἐν ἁπάσαις κοινὰ, τὸ τὴν ἀντίφραξιν γίνεσθαι· τὸ τὴν ἀκτῖνα διαλαμβάνεσθαι· τὸ μέρος τι τοῦ δίσκου ἄφωτόν ποθεν κατοπτάνεσθαι· τὸ κατὰ τὰς συνόδους τῶν φωστήρων, ἐν ἀκριβέσι ταῖς ἐπὶ τῶν δεσμῶν, ἢ λέγουσι, συζυγίαις, τόδε τελεῖσθαι· Καθ' ἃ δὴ καὶ ὁ ὁρισμὸς ἀποδοθήσεται. Ὅτι Ἔκλειψις ἡλίου ἐστὶν, ὁ τισὶ τῶν ἐπὶ γῆς οἰκούντων τοῦ φωστῆρος φαινόμενος σκοτασμὸς, ὁ ἐν ἀκριβέσι ταῖς συζυγίαις συμβαίνων.

§. ωξδ'. Κατὰ μὲν οὖν τὴν εἰρημένην μέθοδον ὁ ὁρισμὸς φιλοτεχνεῖται ἄριστα ὁ Γνωριστικὸς. Ἐὰν δὲ συνάμα τοῖς ἄλλοτε ἄλλως ἐπὶ τοῦ ὁριστοῦ ἔχειν παρατηρουμένοις, καὶ τὰ ἀπαραιτήτως αὐτῷ ἐν οἱαδήποτε καταστάσει ἐπιθεωρούμενα διὰ τῆς ἀφαιρέσεως ἀπενεχθῇ, μόνα δὲ παραληφθῇ εἰς μέσον τὰ αἴτια, δι' ἃ δὴ τῶν δυνατῶν εἶναι νοεῖται τὸ ὁρισθῆναι προκείμενον, τηνικαῦτα, ὁ δι' ἐκείνων ἀποδιδόμενος ὁρισμὸς Γενετικὸς, ἢ φασὶ, καὶ πραγματιώδης (§. ρκθ'. Σημ.) ἔσται, ὃν ἅλις ἔχει αἰτιώδη καλεῖν. Οἷον ἐάντις ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω ἀποδῶ, ὅτι Ἔκλειψις ἡλίου ἐστὶν, ἡ τῆς Σελήνης ἡλίου μεταξὺ καὶ γῆς, ἐπ' εὐθείας, ἢ ὡς ἔγγιστα τῆς εὐθείας κειμένων παρέμπτωσις.

§. ωξέ. Δυνατὸν ἐπ' ἐνίων τὸν Γνωριστικὸν (§. ωξγ'.) τῷ Γενετικῷ (§. ἀνωτ.) εἰς ταὐτὸ συμπαραλαμβάνειν, καὶ ὁρισμὸν ἐξ ἀμφοῖν ἀποδιδόναι μικτὸν, οἷον παρὰ τὸν εἰς δεῖγμα τεθέντα τῆς ἐκλείψεως, καὶ τὰς παραλλήλους τῶν εὐθειῶν, Γνωριστικῶς μὲν ἐστὶν ὁρίσασθαι, ὅτι εἰσὶν αἱ ἐν ἐπιπέδῳ εἰς ἄπειρον προεκβαλλόμεναι, μηδέποτε δὲ συμπίπτουσαι. Αἰτιωδῶς δὲ, ὅτι αἱ εὐθείας ἀπαρεγκλίτως εἰσὶν ἀγομένης, ὑπὸ τῶν περατούντων αὐτὴν σημείων καταγραφόμεναι. Συνάψαντας δὲ ἀποδοῦναι οἷόν τε καὶ ἑκατέρωθεν. Ἔστι δ' ἐφ' ὧν εἰς ταὐτὸ, ἑκάτερος τῶν ὁρισμῶν οὕτω συμπίπτει, ὡς χαλεπὸν εἶναι διαστῆσαι τοῦ ἑτέρου τὸν ἕτερον. Οἷον ἐπὶ τῆς εὐθυγράμμου γωνίας, τῶν ἄλλοτε ἄλλως αὐτῇ συμβαινόντων, κατὰ τὴν ταχθεῖσαν μέ-

θοδον §. ωξβ'.) ἀποκρεθέντων (τοιαῦτα δὲ, τὸ ἐπὶ ψάμμε, ἢ σανίδος, ἢ χάρτε τὰς ἀθείας ἄγεθαι· τὸ προμηκεστέρας εἶναι ἢ βραχυτέρας· τὸ ἐρυθρὰς ἢ μελαίνας, ἢ κτ. τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον διεχόσας κτ.) διὰ τῶ ὑπὸ δυεῖν ἀθειῶν, τῶν ἐν ἐπιπέδῳ κατὰ σημεῖον συνιεσῶν περιέχεθαι, καὶ τὰ γνωρίσματα τῆς γωνίας ἅμα παρίσαται, καὶ τὰ αἴτια.

§. ωξς'. Ἀλλ' ἔσιν οἷς ἐδὲν εἰμὴ τὰ γνωρίσματα οἱοντε προχειρίζεθαι, τῶν αἰτίαν ἀγνοεμένων, οἷον χρυσὸς ἐς τῶν μετάλλων τὸ βαρύτατον, τὸ δυαγωγότατον, τὸ εἰς ἶν μὴ τρεπόμενον, τὸ μαρμαῖρον ἀναυγοειδεῖ τῇ ἀχρότητι, τὸ ἐν τῷ βασιλικῷ καλεμένῳ ὕδαλι ἀναλυόμενον, κξ. Τοιαῦτα δὲ ἡ ἠλεκτρικὴ δυύαμις, ἡ μαγνητικὴ, ἡ βαρύτης, τὸ ἑλατήριον, καὶ ὧν τὰ ποιητικὰ λανθάνει κρυπτόμενα. Ἐπὶ τέτων ἓν καὶ τὰ γνωρίσματα ἐκ τῶν ὑςέρων, τετέσιν αἰθήσει καὶ πείρᾳ, μόνον τυγχάνει ἀποδεικτά (1).

§. ωξζ'. Τελευταῖον δὲ καί τινα φέρεται, ὧν ἔςι μὲν Γενετικὸν ὁρισμὸν λαβεῖν, Γνωρισικὸν δὲ ἐχ οἷοντε· Οἷον τῶ πρασίνε ἄνθες, ἔτινος ἔκλε τῶ κυανῶ καὶ τῶ κιτρίνε ἀκριβῶς μιγνυμένων, ἡ γένεσις, ὁποῖα τις ἂν γνωρίσματα καταλέξειεν (2);

Μέθοδος Διαιρέσεων.

§. ωξή.

Διαιρήσοντι δὲ, καθ' ἣν ἰδιαίτερον Διαίρεσιν ἔφθημεν ὀνομάσαντες (§. ριβ'.), προσαρμοσέον ὡσαύτως τὸ διαιρετέον τοῖς ὑπάρξει, ποικιλαχῶς αὐτοῖς συγκρινόμενον. Ἔπειτα κατὰ τλὺ ὑπεναντίαν τῆς ἐπὶ τῶ ὁρισμῶ (§. ωξβ'.) μέθοδον χωρητέον. Ἐπ' ἐκείνε μὲν γὰρ τῶν ἀπαραιτήτως σωζομένων ἀφη-

(1) Λεϊβνίτ. αὐ Ἀνακρίσει τῶ περὶ Νῶ τῶ Λωκίε Βιβλ. Γ'. Κεφ. Γ'. §. 19.

(2) Ἀυτ. αὐτ. Κεφ. Δ'. § 4-7. „τῶν γὰρ ὅρων (ἤτοι τῶν ἰδεῶν) οἱ μὲν „καθ' ἑαυτὰς ἁπλοῖ ὁρισμῶ παντὸς ἀ„σὶν ἀνεπίδεκτοι ὀνοματικῶ τε δὴ (ὅς ὁ „καθ' ἡμᾶς τυγχάνει γνωρισικὸς) καὶ „πραγματικῶς (ὅς ἐςὶν ὁ καθ' ἡμᾶς „Αἰτιώδης.) οἱ δὲ μὴ καθ' ἑαυτὰς, ἡ„μῖν δὲ ἁπλοῖ τυγχάνοντες, ἅτε δὴ „ἐπὶ τὰ ἐξ ὧν σύγκεινται τοιχεῖα ἀνα„λύειν αὐτὰς μὴ δυναμένοις, οἷοι πε„φύκασι θερμὸν, ψυχρὸν, κίτρινον, „πράσινον, ὁριθεῖεν ἂν δι' ὁρισμῶ „πραγματικῶς, τῶ τῶν αὐ αὐτοῖς αἰ„τίων γνωμοίε δηλωτικῶ.

ἀφηρεῖτο τὰ ἄλλοτε ἄλλως ἔχοντα· Ἐπὶ δὲ τῆς Διαιρέσεως συνεκλαμβάνειν δήσει ἐκείνοις καὶ ταῦτα. Ἐκ γὰρ δὴ τῆς τότων εἴτε διαμάχης, εἴτ' ἔν ἄλλως διαφορᾶς, ἐπ θεωρμένης τε καὶ διοριζομένης, τὰ μέλη ἀνακύπτει, τὰ εἰς ἃ γενήσεται ἡ Διαίρεσις.

§. ωξθ'. Οἷον ἡ Ἔκλειψις ἐν γένει, ἅτε δὴ σκοτασμός τις ἁπλῶς τῶ φωτοειδῆς σώματος ἔσα, διὰ μὲν τῆς τῶν ὑποκειμένων οἷς περ ἂν προσαρμοσθείη, διαφορᾶς, ἡ μὲν ἡλίε ἐσὶν, ἡ δὲ σελήνης, ἡ δέτινος τῶν ἄλλων πλανητῶν, ἡ δὲ τῶν περὶ τὲς πλάνητας καλωμένων δορυφόρων. Διὰ δὲ τῆς τῶν αἰτίων. ἡ μὲν Σελήνης, ἢ τινὸς ἑτέρω πλανήτε τῇ παρεμπτώσει συμβαίνεσα, ὡς ἡ τῶ ἡλίε· ἡ δὲ Γῆς, ὡς ἡ τῆς Σελήνης. Αἱ δὲ τῶν ἀνωτέρω πλανητῶν, καὶ τῶν περὶ αὐτὲς δορυφόρων, δι' ἀλλήλων. Ἡ δὲ ὅρος ἀντιληπτικῆς καθίσαται δυνάμεως, ἡ μὲν ἔκλειψις ὁρατὴ, ἡ δὲ τότοις, ἢ ἐκείνοις ἀόρατος. Καὶ ἡ μὲν προθεωρηθεῖσατε καὶ προρρηθεῖσα, ἡ δὲ ἔ. Ἀλλὰ καὶ τῶ μέτρω τῶ σκοτασμῶ, καὶ τῶ χήματι, ἡ μὲν ὁλοπρόσωπος, ἡ δ' ἡμιπρόσωπος· καὶ ἐπὶ τῶ ἡλίε, ἡ μὲν κερατοειδὴς, ἡ δὲ δακτυλιοειδὴς, ἡ δὲ (ἐμπιπτόσης τῆς Ἀφροδίτης), δὸς ἔτω λέγειν, κηλιδοειδὴς. Καὶ τῷ χρόνω δὲ, ἡ μὲν διαρκεςέρα, ἡ δὲ βραχυτελεςέρα. Καὶ τῇ ὥρᾳ ἡ μὲν χειμερινὴ, ἡ δὲ ἐαρινὴ, κτ. (Ὅρα §. ρνγ'. ρνδ'.).

§. ωο'. Σωτελεῖ δὲ, καὶ τὸ Ἀριστοτελικὸ Κανόνος μεμνημένες ἐνταῦθα, πρῶτον ὁρίζειν ἔπειτα τὸ προκείμενον ἀναβάλλεσθαι διαιρεῖν (§. ρξέ.)· Ἐκ γὰρ ἑκάςε τῶν ἐπὶ τῶ ὁρισμῶ γνωρισμάτων, οἷα πηγήτις ἐν μέρει διαιρέσεων ἀναζομωθήσεται. Οἷον ἐπειδὴ τριγώνου γνωρίσματα τὸ διὰ τριῶν εὐθειῶν ὡς περατῶται, τρεῖς ἔχειν γωνίας, ἐκ μὲν τῶ πρώτε ἡ διαίρεσις τῶ τριγώνω εἰς τὸ ἰσόπλευρον, καὶ τὸ ἰσοσκελὲς, καὶ τὸ σκαληνόν· Ἐκ δὲ τῶ δευτέρε εἰς τὸ ἀμβλυγώνιον, καὶ τὸ ὀρθογώνιον, καὶ τὸ ὀξυγώνιον.

Μέθοδος τῶ τὰς προτάσεις μερικεύειν, ἢ καθολικεύειν.

§. ωοά.

Τῶν προτάσεων αἱ μὲν εἰσὶ μερικαὶ, αἱ δὲ καθόλε· Καὶ αἱ μὲν καθολικεύομεναι, ὡς ἀπ' ἐκείνων, αἱ δὲ ὡς ἀπὸ τότων

των μεριζόμεναι. Καὶ μερικαὶ μὲν κυρίως αἱ ἐποπτικαὶ τὴν κρίσιν (§. σμϛ'.), ἐφ' ὧν δηλαδὴ ἡ τῶν ὅρων χέσις, δήλη καθίσταται ἡμῖν αἰσθήσει μόνῃ καὶ πείρᾳ· οἷον κινεῖται μὲν ἥλιος, μεταβάλλει δὲ ἡ σελήνη τὸ σέλας· καθόλου δὲ αἱ ἐννοηματικαὶ, ἐφ' ὧν τῆς κατὰ τὸν ἕτερον τῶν ὅρων ἐννοίας, ἡ τὸ ἑτέρου ἀπήρτηται· οἷον τὸ ἀμερὲς ἥκιστα διαιρεῖται· τὸ ὅλον μέρη ἔχον ἐστὶν (1). Ἐπὶ μὲν δὴ τῶν πρώτων ἐν ἐνεργείᾳ τὸ ἀναγκαῖον τῆς χέσεως· τὶς γὰρ ἡ ἀνάγκη τὸ κινεῖσθαι μὲν τὸν ἥλιον, τρεπομένην δὲ ὀπτάνεσθαι τὴν σελήνην; καὶ τὸν μὲν χρυσὸν βαρὺν εἶναι, τὸν δὲ μαγνήτιν λίθον σιδήριον προσφέλκεσθαι; Ἀλλ' ἐπὶ τῶν δευτέρων ἡ ἀνάγκη ἐκ τοῦ λόγου καταφανής· ἔστω γὰρ τὸ κατηγορούμενον τῷ ὑποκειμένῳ συμπεπλεγμένα, ὡς μηδ' ἐξεῖναι τὰ τοιαῦτα ἄλλως νοεῖν.

§. ωοβ'. Τὸ τοίνυν τὰς μερικὰς τῶν προτάσεων καθολικοῦσθαι ἡ μέθοδος ἐστὶ διὰ τῆς Ἐπαγωγῆς, (§. φξέ.). Οἷον ἅπας χρυσὸς διὰ τὸ βασιλικὸν λεγομένου ὕδατος ἀναλύεται· καὶ ὁδεὶς ἰὸν ἀποφέρει. Ἅπας ὑδράργυρος πυρὸς δυνάμει ἐξανθυμιᾶται· καὶ ὁδεὶς τήκεται. Χρεία δὲ πρὸς τὰς τοιάσδε Ἐπαγωγὰς ἀμφιλαφοῦς τῆς πείρας, καὶ παρατηρήσεως· συμβαίνει γὰρ ἐνιοτέτισιν ἀπαντᾶν ἐξαιρέσεσιν, αἷς οὐκ ἄντις ἤλπισε. Διὸ καὶ τὸ καθόλου ἐπὶ τῶν τοιούτων ἔστι πως ὕποπτον (§. φό'.). Κἂν δὲ μηδεμία ὅλως ὑπεισήῃ τινὶ ψυχικὴ ὑπόνοια, ὡς ἐπὶ τῶν αἰσθήσει προδήλοτάτων, καὶ ὧν πάρεξιν ὅσαν ὥραν βουλομένοις πεῖραν λαβεῖν· τὸ μέντοι καθόλου οὐδέ τότε ἀκραιφνὲς ἂν εἴη καὶ τέλεον, μὴ ἔξὸν τὸν τῆς κατηγορίας λόγον ἐν τῷ ἀναγκαίῳ τῆς τῶν ὅρων χέσεως συνιδεῖν, καὶ περινοῆ-

(1) Τούτων τὰς πρώτας ὁ μὲν Λώκιος, propositions sur l'existence (προτάσεις ἐπὶ ὑπάρξει). Ὁ δὲ Λεϊβνίτιος, propositions de fait (προτάσεις ἐπὶ τῷ γινομένῳ) ἀποκαλεῖσι. Τὰς δὲ δευτέρας, ὁ μὲν sur la dependance des idees, (ἐπὶ τῇ συναρτήσει καὶ ἀλληλοχίᾳ τῶν ἰδεῶν), ὁ δὲ propositions de raisons (προτάσεις τῶν λόγων. Ἐν τοῖς περὶ τῶν Νέων ἑκάτερος Βιβλ. Δ'. Κεφ. ιά'. §. 13.). Ἐν οἷς ὁ Λεϊβνίτιος καὶ τρίτον εἶδος μικτῶν καταλέγει προτάσεων τῶν ἐκ προκειμένων, τῶν μὲν κατὰ τὰς πρώτας, τῶν δὲ κατὰ τὰς δευτέρας, ἐπιφερομένων· ὡς ἐπὶ τοῖς Γεωγραφικοῖς φησὶ, καὶ τοῖς Ἀστρονομικοῖς τῶν θεωρημάτων, ἐν οἷς ἡ τῶν φαινομένων παρατήρησις, πρὸς ἐπιφορὰν τῷ ἐκ τῆς Γεωμετρίας καὶ Ἀριθμητικῆς λόγῳ συνάπτεται. Καίτοι καὶ ταύτας τῷ ἀδενεστέρῳ ἔπεσθαι μέρει φησὶν (Αὐτ.).

νοῆσαι, ὡς εἴρηται (§. ἀνωτ.) Οὗ χάριν κἀν ταῖς καθολικευομέναις τις αὐτὰς, ἢ ἐν ταῖς καθόλου εἰκότως τάξειεν.

§. ωογ'. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλως τὴν ἐπὶ μέρους πρότασιν καθολικεύειν μεθόδῳ τοιᾷδε. Ζητείσθω ὁ λόγος δι' ὃν τὸ κατηγορούμενον τῷ ἐν μέρει προσάπτεται ὑποκειμένῳ. Τοῦ γὰρ ὑποκειμένου τῷ τοιῷδε λόγῳ συναφθέντος, καθόλου τὸ αὐτὸ κατηγορηθήσεται. Οἷόν τις ἄνθρωπος πένης· τίνος δὴ χάριν; ὅτι τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀμοιρεῖ ἀναγκαίων· Οὐκοῦν πᾶς ἄνθρωπος ὁ τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων ἀμοιρῶν ἐστὶ πένης. Τὶς φιλόσοφος ἐστὶ μεμπτέος. Τὶ δήποτε; ὅτι τυχὸν οὐχὶ συμφώνως ἐστὶ βιωτεύων τῷ ἐπαγγέλματι. Πᾶς ἄρα φιλόσοφος ὁ μὴ συμφώνως βιωτεύων τῷ ἐπαγγέλματι ἐστὶ μεμπτέος.

§. ωοδ'. Πρόδηλον δὲ ὅτι τῷ τὴν πρότασιν μερικεύσοντι, ἐπὶ τῶν τοιούτων δεήσει τὸν αἰτιώδη λόγον ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου ἀπάγειν· ἐφ' ὧν δ' οὐχ οἷόν τε διὰ τὸ ἀναγκαῖον τῆς τῶν ὅρων σχέσεως, γίνεται μὲν ἡ ἐπὶ τὴν ὑπάλληλον κάθοδος, ἡ μέντοι πρότασις κυρίως μερικὴ οὐκ ἔσται, ἀλλὰ μερικευομένη· προσλαβοῦσα μὲν ἐκ τῆς διὰ τοῦ προσδιορισμοῦ συστολῆς τὸ ἐν μέρει, διασώζουσα δὲ τὸ καθόλου εἶναι, ὡς ἐκ τῆς τῶν ὅρων δυνάμεως. Οἷον τὶς ἄνθρωπος ζῶον. Οὐ πᾶς κύκλος τετράγωνος.

Μέθοδος Ἀξιωμάτων.

§. ωοέ.

Ἔστι δὴ τὸ Ἀξίωμα ἀπόφανσις ἐκ τοῦ ταυτισμοῦ ἢ τῆς ἐναλληλίας τῶν ὅρων, τὸ ἐναργὲς, καὶ βέβαιον, καὶ αὐτόπιστον ἔχουσα. Ἐκ μὲν τοῦ ταυτισμοῦ, οἷον ἕκαστον ἐστὶν ὅπερ ἐστὶν, καὶ οὐδὲν ἐστὶν ὃ οὐκ ἔστιν. Ἐκ δὲ τῆς ἐναλληλίας, οἷον τὸ ὅλον μέρη ἔχον ἐστὶ, τό, τε μέρος οὐκ ἔστιν ἴσον τῷ ὅλῳ αὐτοῦ. Ἐκεῖνα μὲν γὰρ ταυτίζεται· τούτων δὲ θάτερον θατέρῳ ἀναγκαίως συνείληπται. Καθ' ἑκάτερόν τε εἶδος ἡ πίστις τῇ φύσει βέβηκε τοῦ Νοητικοῦ, τῇ τὰ ὑπ' ἀλλήλων ἀναιρούμενα εἰς ἓν συλλαβεῖν, καὶ ἅμα νοῆσαι ἀδυνατούσῃ. Εἴτε γάρ τις θείη τὸ αὐτὸ καὶ μὴ, εἴτ' ἐν θατέρῳ θάτερον καὶ μὴ, ἐπίσης ὁ Νοῦς ἀνοηταίνων ὀφθήσεται, ὡς ἐξ ἑαυτοῦ τὴν ἣν προέσχε νόησιν καθαιρῶν, καὶ τὴν ᾗπερ γνωστικῶς ἠλλοίωται ἀλλοίωσιν δι' ἀντιπιπτούσης ἀλλοιώσεως (§. ιϛ'.). Περιτρέπων· Διὸ καὶ Κριτήριον ἀλη-

λητέας πρώτιστον εἰκότως εἶναι καὶ κυριώτατον διατεινόμεθα, τὸ τῆς Ἀντιφάσεως (§. σμϛ΄.).

§. ωος΄. Δυοῖν δ' ὄντων Ἀξιωμάτων ὡς εἰρήμεθα, τάτων εἰδῶν, ἐπὶ μὲν τὸ πρῶτον πάσας ἀνακτέον τὰς ταυτικὰς, ἢ ταυτολογήσας καλεμένας προτάσεις (§. τιη΄.), ἃς καὶ ἐκ πάσης ὕλης λαμβάνειν πρόχειρον, (καίτοι ἐπὶ τὰ ἀνωτέρω ἀνακαλεμένας ἐκεῖνα· ἕκαστον ἐστὶν ὅπερ ἐστὶν, ἐκ ἔστι δὲ ὃ ἐκ ἔστιν), ὧντε λῆρος μὲν ἄντικρυς ἡ κρίσις, ὡς μηδὲν ἐκπαιδεύσα, ἐ πάντη δὲ περιττὴ ἐπὶ τῶν διακριβεμένων Ἀποδείξεων, κατὰ τὰ ἐξ ἀφαιρέσεως νοητὰ, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς Γεωμετρικοῖς, ἡ χρῆσις (1). Ἐπὶ δὲ τὸ Δεύτερον τὰς Ἐννοηματικὰς εἰρημένας (§. σμϛ΄.) ἁπάσας· ἃς δὴ ταυτικὰς ὁπωσῶν καὶ ταύτας, κατ' ἐκείνας ἄντις ὀνομάσειεν ἐκ ἀλόγως. Πλὴν ὅσον ἐπ' ἐκείνων μὲν, κατ' ἐπανθύμησιν τῆς αὐτῆς ἰδέας, καὶ ἡ τῷ ὅρε γίνεται ἐπανάληψις τῷ αὐτῷ, οἷον τὸ ὅλον ἐστὶν ὅλον· ἐπὶ δὲ τάτων, ὁ τῶν νοημάτων ταυτισμὸς ἐν ἰδεῶν ἑτερότητι, καὶ ἐν ὅροις ἐκφέρεται διαφέρουσιν. Οἷον τὸ ὅλον ἔχει μέρη. Ἑτερόια γάρτις ἡ τῶν μερῶν ἰδέα τῆς τῷ ὅλῳ, κἂν ἐν αὐτῷ τῷ ὅλῳ ἀπαραιτήτως ἀθεωρῆται τὰ μέρη νεύμενα.

§. ωϛ΄. Πότερον δὲ ἐκ τῶν Ἐποπτικῶν δυνατὸν ἀξιώματα καρπῶσθαι; Οὐ γὰρ δοκεῖ· παρὰ τὸ μὴ σαφῶς τινὶ τῶν ὄντων ἐν ἐκ ναις συνθεωρεῖσθαι συνάρτησιν (§. ωοα.). Ἀλλὰ γάρ ἔτις κἂν ταύταις τινὶ τῶν ἀνοιῶν χρῆσιν ἀκριβῶς ἐξετάσειε, συνίδοι ἂν ὁμαρῶς, ἀρχάς τινας καὶ δι' αὐτῶν συνίσασθαι ἀμέσως τε, καὶ αὐτοπίστως, ἃς ἅπασιν εὔλογον κοινῇ τε ἀξιοῦσθαι, καὶ ἀραρότως πρεσβεύεσθαι τοῖς ἐδὲν πλέον δι' αὐτῶν ἀποφαίνεσθαι βουλομένοις, ἢ ἃ κατ' αἴσθησιν ἐσὶν ἀντιλαμβανόμενοι. Γίνεται γάρ πως καὶ ἐπὶ τάτων, τῆς κατὰ τὸ ὑποκείμενον συνθέτε ανοίας (§. μγ΄.) στοιχεῖον, ἡ κατὰ τὸ κατηγορέμενον ἁπλεστέρα ἔννοια, οἷον τῆς τῷ γάλακτος, φέρε, ἢ χυμὸς λιπαρὸς, γλυκὺς λευκὸς, ἐκ μαζῶν τῆς κυέσης, ἢ κυησάσης ἀποθλιβόμενος, ἡ ἄνοια ἡ τῷ λευκῷ. Ὅθεν καὶ ὁ τὸ γάλα λευκὸν εἶναι ἀξιῶν, ἐδὲν ἕτερον, ἢ ἅπερ ἢ λευκὸν ἀντιλαμβάνεται, ἢ λευκὸν ἀντιλαμβάνεσθαι αὐτῷ ὀφείλει ἀξιῶν. Καὶ γὰρ εἰ μὴ ἐκ τῶν προτέρων πάσεσι τῷ λόγῳ συνεραῖν τινὶ τῶν ἰδεῶν

(1) Λειβνίτ. ἀν ταῖς Ἀνακρίσ. ἃς τὸ περὶ τῆς Νέ Βιβλ. Δ΄. Κεφ. Β΄. καὶ Ζ΄.

ἰδεῶν ἐν τούτοις, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἐννοηματικῶν, συνάρτησιν, ἀλλὰ τὴν τῆς συνθέτου ἐννοίας ὑπὸ τῶν ἁπλουστέρων ἀντιλήψεων συγκρότησιν, οὐδεὶς ἂν ἐπιεικῶς ἀρνήσαιτο. περιστάιη γὰρ εἰς τὸ μὴ ἀντιλαμβάνεσθαι λέγειν, οὗπερ ἤδη ἀντιλαμβάνεται. Τὸ γοῦν ἐγὼ εἰμὶ ἀναπόδεικτον ἀρχὴν καὶ πρώτην, εἶναι τιθέασι (1), τὸν ἀποδεῖξαι ἐπιχειρήσαντα μὴ ἀποδεχόμενοι· τοῦ χάριν; ὅτι ἡ συναίσθησις τὸ εἰμὶ τῷ ἐγὼ ἀνενδοιάστως συνέζευξεν. Ἀλλὰ καὶ τὸ λευκὸν τῷ γάλακτι ὡσαύτως ἡ αἴσθησις. Καὶ οὐδέτερον οὐδετέρῳ ἀπαραιτήτως ὁ λόγος συνῆψεν. οὔτ' ἔμοιγε δηλονότι τὴν ὕπαρξιν, οὐδὲ τῷ γάλακτι τὴν λευκότητα, ἀλλ' ἐκεῖνο μὲν ἐκείνῳ προσεῖναι ἡ αἴσθησις ἡ ἔσω, τοῦτο δ' ἐν τούτῳ ἡ ἐκτὸς διεπίστωσεν. Ἐρεῖ οὖντις, ὡς οὕτω, καὶ τὸ τὴν ἐν ὕδασι κώπην κεκλάσθαι, ἀξίωμα ἔσται. Πάντως μὲν δὴ, εἰ τὸ κεκλᾶσθαι νοοῖτο, ἀντὶ τοῦ κεκλασμένην ὀπτάνεσθαι· καὶ εἰ τὸ ἀξίωμα πλατύτερόν πως ἐκληφθείη, ὥστε κρίσιν ἁπλῶς σημαίνειν τὴν ἐκ τῶν ἐν ἡμῖν γνωστικῶν δυνάμεων τὸ πιστὸν ἔχουσαν, καὶ διὰ προηγουμένης κρίσεως ἀναπόδεικτον. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἴτις οὐδ' οὕτω τοῦ τῶν ἀξιωμάτων ἀξιοῦν ἐθέλοι ὀνόματος οὐδὲν διοισόμεθα μόνον εἰ τῆς δεούσης αὐτὰ μὴ ἀποστεροίη, καὶ ὀφειλομένης πίστεως.

§. ωοή. Τὰ δὲ κυρίως τοιαῦτα, ἤτοι τὰς δι' ἐννοηματικῶν κρίσεων (§. ωοϛ'.) ἀξιωματικὰς Ἀποφάνσεις ἐκ τῶν ὁρισμῶν μάλιστα λαμβάνειν ἐστί. Τοῦτο δὲ πολλαχῶς. Οἷον ὑποκειμένου τὴν ἀνδρίαν εἶναι ψυχῆς ἀρετὴν καθ' ἣν δυσέκπληκτοι εἰσὶ περὶ τὰ δεινά. Ἀξιῶ Α'. ἀπὸ τοῦ ὁριστοῦ καὶ τοῦ γένους· ἡ ἀνδρία ἐστὶν ἀρετή. Ἀξιῶ Β'. ἀπὸ τοῦ ὁριστοῦ καὶ τῆς διαφορᾶς· Ἡ ἀνδρία ἐστὶν δυσεκπληξία τις περὶ τὰ δεινά. Ἀξιῶ Γ'. ἀπὸ

 τῆς

(1) Τὸ ἐγὼ εἰμὶ, διὰ τοῦ ἐγὼ νοῶ ἀποδεικνύειν δοκοῦντα τὸν Γάλλον Καρτέσιον ὁ Γερμανὸς Λεϊβνίτιος, οὐκ ἀποδέχεται. Ὁ γὰρ ἐγὼ (φησὶ) νοῶ λέγων, ὅτι ἐγώ εἰμι νοῶν ἀποφαίνεται· τοῦτο δὲ ἐστὶν ἐγὼ εἰμί. Ὥστε τὸ ἐν ἀρχῇ προδήλως αἰτήσεται. Πρὸς δὲ τὸν Ἄγγλον ἀποτεινόμενος Λώκιον, καί τοι (φησὶν) οὐ κομιδῇ ἀλόγως, τὸ ἐγὼ εἰμὶ τῆς τῶν Ἀξιωμάτων ἐκκλείεται τάξεως, διὰ τὸ πρότασιν εἶναι ἀμέσῳ μέν τινι πείρᾳ ἐπερειδομένην, μὴ μέντοι ἀναγκαίαν τὴν τῶν ἐν αὐτῇ ἰδεῶν συνάφειαν παριστάνουσαν (τοῦ Θεοῦ γάρ μόνου τὸ εἰδέναι ἐστὶν, ὅπως οἱ δισσοὶ οὗτοι ὅροι, ἐγώτου, καὶ ἡ ὕπαρξις ἀλλήλοις συνδέδενται.) ἀλλὰ τοῦ Ἀξιώματος (προστίθησιν) ἀντὶ τινὸς ἀληθείας ἀμέσουτε καὶ ἀναποδείκτου γενικώτερον ἐκληφθέντος, ἔχοι ἄντις καὶ τὸ ἐγὼ εἰμὶ, ἀξίωμα ἀποκαλεῖν, κἂν ταῖς πρώταις ἀληθείαις τάξαι καὶ αὐτὸ ἐναρίθμιον.

Λεϊβν. Ἀνακρ. περὶ τοῦ Νοῦ Βιβλ. Δ'. Κεφ. Ζ'. §. 7.

τῆς διαφορᾶς καὶ τῶ γένες· ἡ περὶ τὰ δεινὰ δυσεκπληξία ἐςὶν ἀρετή Καὶ συγκεκριμένως τὰ αὐτὰ ταῦτα. Ὁ ἀνδρεῖος ἀρετῇ τινι διαπρέπων ἐςίν. Ὁ ἀνδρεῖος ἐςὶν ἐν τοῖς δεινοῖς δυσέκπληκτος. Ὁ περὶ τὰ δεινὰ δυσέκπληκτος ἀρετὴν πλατεῖ. Καὶ δὶ ἀντιτροφῆς κατὰ συμβεβηκὸς (§. υό.) ἅτε δὴ κατηγορεμένε τῶ γένες. Ἀρετῆτις διαπρέπων ἐςὶν ἀνδρεῖος. Καὶ δὶ ἁπλῆς, παρὰ τὸ ἰσοτροφεῖν τὴν διαφορὰν τῷ εἴδει (§. γή. Σημ.). Πᾶς ὁ περὶ τὰ δεινὰ δυσέκπληκτος ἐςὶν ἀνδρεῖος. Καὶ ἐν ἰσοδυναμίᾳ νοημάτων, εἰς ἀποφάσεις τρεπομένων τῶν καταφάσεων, ἢ τυχὸν ἀνάπαλιν. Τῶ ἀρετῆς ἀμοίρῳ τὸ τῆς ἀνδρίας καλὸν ἐ παρέσαι. Καὶ ψυχὴ ἀκατάπληκτος ἐν τοῖς δεινοῖς ἅσα, δειλήτις ἐπιεικῶς ἐςὶ καὶ ἐκ ἀνδρική. Καὶ ᾧ ἂν μὴ προσείη τὸ τῆς ἀνδρίας καλὸν, καταπλὴξ ἄνθρωπος ὁ τοιῆτος, καὶ ὑπὸ τῆ τυχόντος δεινῆ ῥᾳδίως κατασειόμενος. Ἐπειδὴ δὲ τὸ προσῆκον τῶ ὁρισμῶ καὶ τῶ ὁρισῶ προσήκει (§. ρν.) καὶ ἀνάπαλιν· καὶ τὸ μὴ προσῆκον ὡσαύτως, ἀτεύθεν πάλιν δαψιλὴς ἡμῖν καὶ ἄφθονος ἀξιωμάτων, τῶν ἐκ τῆ ὁρισμῆ ἀναφομένων ἄλλη πηγή. Οἷον τῶ δυσεκπλήκτῳ ὄντι πρὸς τὰ δεινὰ, ἕπεται δὴ θαρσεῖτε εἶναι καὶ βύτόλμῳ πρὸς τὸς κινδύνες· καὶ τὸ μᾶλλον αἱρεῖθαι τεθνᾶναι καλῶς, ἢ αἰσχρῶς διασωθῆναι· καὶ τὸ νίκης αἴτιον εἶναι. Καὶ τὸ βπαρῤῥησίασον δὲ αὐτῷ παρακολεθεῖ, καὶ τὸ μεγαλόψυχον, καὶ τὸ καρτερικὸν, καὶ τὸ πονεῖν ἐθέλειν, καὶ ἀνδραγαθίζεθαι, κτ. Καὶ πάντα τοίνυν ταῦτα ἀξιωθήσεται περὶ τῆ ἀνδρείε· Ὅ, τε ἀνδρεῖος περὶ τέτων ἁπάντων. Καὶ αἱ ἀποφάσεις ὁμοίως περὶ τῶν ἀποφάσεων.

§ ωοθ'. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς Διαιρέσεως τριχῶς εἶναι Ἀξιώματα καρπεῖθαι ἐςί. Α. καθ' ἑκάςε τῶν ἐπὶ τῆς διαιρέσεως εἰδες τὸ γένος κατηγορᾶντας. Β'. τὸ ἑτεροειδὲς τῆ ἑτεροειδῆς ἀποφάσκοντας. Γ'. Διαζευκτικὴν ἀνελλιπῶς ἔχεσαν ἀποφανσιν ἐκ τῶν ἀντιδιαιρεμένων εἰδῶν, κατὰ τῆς γενικῆς ἰδέας συνιςῶντας. Οἷον διαιρεθείσης τῆς ἀνδρίας, εἴς τε τὸ τοῖς ἐπιῶσι κινδύνος βύτόλμως ἀπαντᾶν, καὶ τὰ παρόντα δεινὰ βψύχως φέρειν· ὧν τὸ μὲν θαρσεῖν ἐς', τὸ δὲ καρτερεῖν, Ἀξιῶ Α. ὡς τὸ ἐν τοῖς ἐπιῶσι κινδυνοις θαῤῥαλέον τῆς ψυχῆς ἀνδρία ἐςί. Καὶ ὅτι τὸ καρτερικὸν ἐν τοῖς παρῶσι δεινοῖς ὡσαύτως. Ἀξιῶ Β'. ὡς ἔχει τὸ θαρσεῖν καρτερεῖν ἐςιν. Οὐδὲ μενῶν τὸ καρτερεῖν θαρσεῖν ἀνάπαλιν· Ἄλλο δέτοι καὶ ἄλλο, ὡς ἄρα τῷ

εἴδει

εἶδει ἕτερα. Ἀξιῶ Γ. ὡς τῆς ἀνδρίας, ἤτοι τὸ θαρσῆσαι ἐστὶν, ἢ τὸ καρτερῆσαι. Καὶ ταῦθα δὲ πάλιν, ὡς ἐπὶ τῶν διὰ τῦ ὁρισμῦ (§. ἀνωτ.) ἀξιωμάτων, καὶ ἐπὶ τὰς συγκρίσεις ἀπὸ τῶν ἀφαιρέσεων μεταβαίνειν ἐξέσαι. Καὶ δι' Ἀντιστροφῆς, τὰ ἀξιώματα ποικίλλειν. Καὶ τροπῇ τῆς καταφάσεως ἐπὶ τὸ ἰσοδυναμοῦσαν ἀπόφασιν.

§. ωπ'. Τελευταῖον δὲ καὶ τῷ τρόπῳ τῦ τὸ πρότασιν καθολικοῦ εἶναι (§. ωογ'.) χρησαμένοις, ἀξιωμάτων ἀφθονία παρέσαι ἐφ' οἱασοῦν ὑποθέσεως. Ἡ γὰρ κατὰ τὸ ὑποκείμενον τῦ αἰτιώδες τῆς κατηγορίας λόγυ προσθήκη, ἐννοηματικῶ ἀποδεικνῦσα τὸ κρίσιν, ἐναργὲς καὶ πιστὸν παρέζεται τὸ ἀξιούμενον. Οὕτω κἂν γυναῖκατις, τὸ τὸ φρόνημα ἐν τοῖς δεινοῖς τηρῆσαν ἀνέκπληκτον, ἀνδρείαν ἀποκαλεῖν ἀξιώσειε· καὶ ἔπεσ ἀναμφηρίστως· τὸ γὰρ τῆς ἀνδρίας κατηγόρημα, ἐν τῷ τῆς ψυχῆς ἀνεκπλήκτῳ, ἤδη προείληπται.

Μέθοδος Αἰτημάτων.

§. ωπα'.

Παραπλησίᾳ τῇ Μεθόδῳ, καὶ τὰ καλούμενα Αἰτήματα (§. υι'.) ἐκ τῶν ὁρισμῶν ἀποφέρεται. Εἰ μὴ παρ' ἕσον, τὰ μὲν Ἀξιώματα ἐκ τῶν Γνωριστικῶν (§. ρκθ'. Σημ.) ὡς ἄρα θεωρητικαὶ ἀρχαὶ ὖσαι· τὰ δὲ Αἰτήματα ἐκ τῶν Γενετικῶν καλουμένων (§. αὐτ.), ἅτε εἰς πρᾶξιν βλέποντα. Οὕτω γὰρ καὶ Γεωμετρῶν παῖδες ἐκ ἀπὸ τῦ ὁρισμῦ τῆς Εὐθείας, ὡς ἡ ἐξίσα ἐστὶ τοῖς ἐφ' ἑαυτῆς σημείοις κειμένη, ἢ τῶν τὰ αὐτὰ πέρατα ἐχουσῶν ἡ ἐλαχίστη, τὸ ἀπὸ παντὸς σημείυ ἐπὶ πᾶν σημεῖον Εὐθεῖαν ἄγειν αἰτῦνται, ἀπὸ δὲ τῦ τὴν γένεσιν αὐτῆς ἑρμηνεύοντος· τοτέσι τῦ διὰ τῆς ῥύσεως τῦ σημείυ τὴν Εὐθεῖαν γεννᾶσθαι διδάσκοντος. Τὸ γὰρ Εὐθεῖαν ἀπὸ τῦ δοθέντος ἐπὶ τὸ δοθὲν σημεῖον ἀχθῆναι, ἀμέσως δίδωσι τὸ, τὸ σημεῖον πόθεν ποῖ ῥυῆναι. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ παντὶ κέντρῳ καὶ διαστήματι κύκλον γράφειν, ἀπὸ τῦ Γενετικῦ αὐτοῖς λαμβάνεται ὁρισμῦ τῦ κύκλυ· καθ' ὃν χῆμα ὥρισαι εἶναι ὑπὸ Εὐθείας, θατέρῳ μὲν τῶν ἐπ' αὐτῇ σημείων κατὰ χώραν μενούσης, καὶ ἀπὸ τῦ αὐτῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ἓ πρότερον ἦν, περιελθούσης, καταγραφόμενον.

ωπβ'. Τοιῶδε δὴ λόγῳ καὶ τοῖς φιλοσοφοῦσιν ἀφ' ὧν ὁρισμῶν ὁ τρόπος δηλῆται τῆς τοῦ προκειμένου γενέσεως, καὶ ἐκ ἄλλοθεν αἰτητέα, ἄττα πρὸς ἐπίλυσιν αὐτοῖς συμβάλλεται τοῦ Προβλήματος. Οἷον ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ, (ὅτι συλλογισμός καταφάσκων ἐστὶν, ὁ τὰ τοῦ ζητήματος ἄκρα συνάπτειν ἐπιχειρῶν διὰ τρίτου τινὸς ὅρου, ὃς ἂν ἡγοῖτο μὲν ἐκείνων τοῦ ἑτέρου, ὡς κατώτερον, ἕποιτο δὲ θατέρῳ ὡς ἀνώτερον, ἢ γὰν ἰσόσροφος εἴη), αἰτῆμαι τοῦ μὲν τῶν ἄκρων, τὸ ἀνωτέρω ληφθῆναι· ἤτοι τὸ γένος ἐὰν εἶδος ᾖ, ἢ τὸ εἶδος ἐὰν ᾖ ἄτομον· τοῦ δὲ, τὸ αὐτὸ ἐκεῖνο εἶναι κατώτερον· ἤτοι ὡς γένος εἶδος, ἢ ὡς εἶδος ἄτομον· ἢ γὰν καὶ τῶν συμπαρεκτεινομένων, ὡς ἔτος ὑπεργὰν καθ' ἑκάτερον. Τὸ μὲν ἓν τοῦ ὅρου τὸ ἀνώτερον θέσθαι, ἢ τὸ κατώτερον, ἢ τὸ ἴσον, ταῦτα ἐπὶ τῶν Διαλεκτικῶν Αἰτήματα ἐστὶν, εὐδὲ ἧττον ἢ σὺ τοῖς Γεωμετρικοῖς τὰ εἰρημένα (§. ωπά.), εὐλογώτατα μὲν ἐστὶν αἰτεῖσθαι, ἐᾶσα δὲ δίδοσθαι.

§. ωπγ'. Παραπλησίως Αἰτήματα λαβεῖν ἐθέλων ἐπὶ τῆς ἀνδρίας, ἐκ ἀπὸ τοῦ ἀνωτέρω ἀποδοθέντος χαρακτηρισικοῦ ὁρισμοῦ (§. ωοή.) ταῦτα θηράσομαι, τὸν δέτοι γενετικὸν τόνδε προτάξας, ὅτι ῥώμητις ἐστὶ ψυχῆς ἡ ἀνδρία, ἐκ τοῦ μὴ πάνυ πολὺν λόγον τοῦτε σώματος, καὶ τῶν περὶ τὸ σῶμα ποιεῖσθαι προβαίνουσα, οὐ οἷς τέλος πρόκειται τὸ καλόν· ἔχω τὰ ἑφεξῆς. Ὀλιγωρείσθω δὴ τὸ σῶμα τόδε, καὶ μηδὲν ἄξιον, παραθέσει τῇ πρὸς αὐτὴν τὴν ψυχὴν, νομιζέσθω. Καὶ ὁ τὸ σῶμα ὡς ῥᾴδιον ἐστὶ διενθυμέμενος, ὡς ὀλιγοχρόνιον, ὡς βραχυτελὲς, εὐδέντι μέγα θήσει ποτὲ τῶν περὶ αὐτὸ συμβαινόντων. Δῆλον δὲ, ὡς ἐπὶ τῶν ἠθικῶν καὶ ταῦτα, δικαίως μὲν αἰτηθήσεται, ῥᾳδίως δὲ παντὶ ὁμολογηθήσεται, ὅτῳ ἂν ὁμόλογον ᾖ, ποιητικὸν ἀνδρίας τυγχάνειν, τῇ τοῦ σώματος, καὶ τῶν περὶ τὸ σῶμα, ὥσγε πρὸς τὴν ψυχὴν καὶ τῶν οὐ αὐτῇ καλῶν, τοιάνδε ἐκτίμησιν. Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ ὡσαύτως.

Μέθοδος Θεωρημάτων, Καὶ προβλημάτων, καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ἐπιφερομένων Πορισμάτων, καὶ τῶν περὶ αὐτὰ Σχολιασμάτων.

§. ωπδ'.

Τὸ Θεώρημα πρότασις ἐστὶ δείξεως ἐπιδεκτικὴ καθ' ἰῶτι κατάτινος, ἢ ἀπότινος εἶναι λέγεται, ὃ διὰ μεσιτεύσης ἰδέας

ἰδέας ἔχει κατασκευάζεσθαι. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ Πρόβλημα πρότασις ἐστὶν ἐκ ἀναποδείκτου, παρὰ τοσοῦτον διαφέρον τῷ Θεωρήματος, ὅτι δι' ἐκείνου μὲν τὸ προσῆκον, ἢ μὴ, τῷ ὑποκειμένῳ θεωρητικῶς ἀποδείκνυται· διὰ δὲ τοῦ Προβλήματος καὶ τὸν τρόπον δεῖξαι δεῖ καὶ κατασκευάσαι, καθ' ὃν πρακτικῶς εἰς τὸ εἶναι τὸ προβαλλόμενον ἄγεται (§. υιά.) Δεῖ δὲ διαγέλλειν τινὶ ἐπὶ τῶν Θεωρημάτων καὶ τῶν Προβλημάτων μέθοδον ἅσαν διττήν· τινὶ μὲν, δι' ἧς αὐτὰ προκείμενα ἤδη ἀποδεῖξαι δέον καὶ κατασκευάσαι, τινὶ δὲ, δι' ἧς μὴ παρόντα εὑρεῖν πρόκειται, καὶ προθέσθαι· ὡς δὲ τοῦτο ἐκείνου πρότερον, Φανερόν. Καίπερ ἐκ ἀεὶ, οὐδὲ μόνοις τινὶ ἀποδείξιν καὶ κατασκευὴν ἐπιχειρεῦμεν, οἷς αὐτοὶ παρ' ἑαυτῶν ὁρίσκοντες ἐσμὲν, πολλὰ δὲ καὶ τῶν ἄλλως κειμένων, καὶ ἄλλοις εὑρεθέντων ἀποδεικνύοντες Θεωρηματικῶς καὶ Προβληματικῶς ἐπιλύεσθαι, Φιλοσοφοῦντες ἀναβαλλόμεθα.

§. ωπέ. Ἡ μὲν ἓν τῶν Θεωρημάτων καὶ τῶν Προβλημάτων εὕρεσις διὰ τῶν Ἀρχῶν γίγνεται· τουτέστι κατὰ πρόοδον τινὶ ἀπὸ τῶν προτέρων χωροῦσαν ἐπὶ τὰ δεύτερα, καὶ ἀπὸ τῶν ἁπλουστέρων ἐπὶ τὰ ἐξ αὐτῶν συνθετα. Ἀρχαὶ δὲ τούτων, αἴτε ἀληθιναὶ ἀντιλήψεις, καὶ πεῖραι, καὶ Ὁρισμοὶ, καὶ Διαιρέσεις, καὶ Ἀξιώματα, καὶ Αἰτήματα, περὶ ὧν ἐν τοῖς ἀνωτέρω. Ἐκ γὰρ τούτων ἐμμελῶς ἀλλήλοις παραβαλλομένων, παντοίας δυνατὸν συγκρίνειν προτάσεις. ἃς οἷα δὴ ἐμμέσους, καὶ τινὶ διὰ μεσιτευόντων ἰδεῶν ἀποδείξιν τε καὶ κατασκευὴν μὴ ἀποφυγούσας, τῷ λόγῳ τῆς ῥηθείσης διαφορᾶς (§ ἀνωτ.) Θεωρήματα ἢ Προβλήματα ὀνομάζομεν.

§. ωπς'. Οἷον ἐκ τῶν Ὁρισμῶν (α') τῆς ἀνδρίας ἴστε Γνωρισικῶ, ὅτι ἀρετή ἐστι καθ' ἣν δυσέκπληκτοι εἰσὶ περὶ τὰ δεινά (β'.)· Καὶ τῷ Γενετικῷ, ὅτι ῥώμητις ἐστὶ ψυχῆς, ἐκ τοῦ μὴ πάνυ πολιὸν λόγον τοῦτε σώματος, ἢ τῶν περὶ τὸ σῶμα ποιεῖσθαι, ἕνεκα τοῦ καλοῦ, προβαίνουσα. (γ'.)· Τῆς τε Φρονήσεως, ὅτι ἀρετή ἐστι τοῦ λογιστικοῦ (δ'.)· Τῆστε ἀρεῖης ἁπλῶς, ὅτι ἕξις ἐστὶ τῆς μεσότητος ἰσοχασική, ὡς ἂν ὁ ὀρθὸς λόγος προσάξῃ, τέλος ἔχουσα τὸ καλόν· Προτάσεις ἀνακύψουσι διὰ παραθέσεως αἱ ἑξῆς.

Θεωρηματικαί.

Α'. Ὁ ἀνδρεῖος ἐχ ὁτὲ μὲν, ὁτὲ δ' ἐχὶ ἔσαι ἀνδρεῖος. Ἐκ τοῦ (α'.) καὶ τοῦ (δ'.)).

Β'. Ὁ

Β΄. Ὁ ἀνδρεῖος ἔτε περὶ πάντα τὰ φοβερὰ, ἔτε περὶ μηδὲν ἔσαι δυσέκπληκτος. (ἐκ τῶν αὐτ.).

Γ΄. Ἡ ἀνδρία εἶναι ἐκ ἐθέλει δίχα Φρονήσεως. (Ἐκ τῆ (γ΄.) καὶ τῆς Β΄. Προτάσ.).

Δ΄. Ὁ ἐκ πάθες ἐπικρατῆντος τολμῶν, ἐκ ἔσιν ἀνδρεῖος. (Ἐκ τῆ (δ΄.) καὶ τῆ (ά.) προσπαραληφθέντος ἔτι καὶ τῆ, ὅτι ἄλογός τις πέφυκεν εἶναι ὁρμὴ τὸ πάθος.).

Ε΄. Ὁ δὶ ἐλπίδα καὶ προσδοκίαν ἀγαθῆ τινος, ἀψύχως φέρων τὰ ἀπαντῶντα, καὶ καρτερικῶς ὑπομένων, ἐκ ἔσιν ἀνδρεῖος. (Ἐκ τῆ (ά.) καὶ τῆ (δ΄.) καὶ τῆς Α΄. Προτ.).

ς΄. Οὔθ' ὁ κατ' ἀπειρίαν καταθαῤῥῶν, οὔθ' ὁ κατ' ἐμπειρίαν ἐν τοῖς δεινοῖς δυσέκπληκτος, ἐσὶν ἀνδρεῖος. (Ἐκ τῆς Α΄. ἢ δὴ καὶ ἐκ τῶν ὁρ.).

Προβληματικά.

Α΄. Ψυχὴν εἰς ἀπεκδοχὴν τῶν ἐπιόντων δυσχερῶν παρασκεύασαι, καὶ πρὸς τὸ θαῤῥεῖν ὑποθῆξαι.

Β΄. Ψυχὴν εἰς καρτερίαν ἐπὶ παρέσιν ἤδη ἀνιαρεῖς ἐνισχύσαι.

Γ΄. Τὴν περιῶσαν τινὶ ἀψυχίαν ὑποχαλάσαι.

Δ΄. Τὸν ἐν δεινοῖς ὄντα δυσαναχετεῖν μᾶλλον ποιῆσαι.

Ε΄. Τὸ τῆς ἀνδρίας καλὸν περιττὸν ἀναδεῖξαι, καὶ καταργῆσαι.

ς΄. Ἀνδρίας ἀνεπίδεκτόν τινα ἀποφῆναι. Ταῦτα δὲ πάντα ἐκ τῆ (β΄.) τῶν ὁρισμῶν ἠρτῆται, καὶ διά τινων Αἰτημάτων, ἐκ ἀδυνάτως ὑποτίθεσθαι ἐχόντων ἐπιλύεται.

§. ωπζ΄. Ἀλλὰ τῆτον δὴ τὸν τρόπον ἡ τῶν Θεωρηματικῶν τε καὶ Προβληματικῶν Προτάσεων εὕρεσις φιλοτεχνεῖται. Ἡ δὲ τέτων Ἀπόδειξις δύχερὴς ἔσαι καὶ ῥαδία, τοῖς τὰ περὶ Ἀποδείξεως ἡμῖν ἀνωτέρω πραγματοθέντα (Βιβλ. Δ΄. Κεφ. Η΄.) διηκριβωκόσι, καὶ τῇ περὶ τῆς Εὑρέσεως τῆ Μέσε μεθόδω (§. ωκς΄. κξ.) ἐπισαμένως χρῆθαι εἰδόσι. Τὰς δὲ πρὸς Ἀπόδειξιν Μέσας, οἵ ἐδὲν ἄλλο εἰσὶ παρὰ τὰ Ἡγέμενα, καὶ τὰ Ἑπόμενα, καὶ τὰ Ἀντίςροφα, καὶ τὰ Ἀλλότρια (§. αὐτ.). ἐκ ἄλλοθεν ἢ ἐκ τῶν εἰρημένων Ἀρχῶν (§. ωγ΄. Σημ. καὶ §. ωπέ.) θηρᾶθαι δεήσει. Ὧν γὰρ ἡ εὕρεσις, διὰ τέτων καὶ ἡ Δεῖξις. Πλὴν ὅσον ἡ τῆς Προόδε ἐπὶ τέτων τάξις βαίνει ἀντίςροφα. Ἐπὶ μὲν γὰρ τῆς Εὑρέσεως ἀπὸ τῶν ἁπλεςέρων χωρεῖν ἔδει ἐπὶ

ἐπὶ τὰ σύνθετα (§. ωπέ. ωπϛ΄.) καὶ ἐκ τῶν ἀρχῶν ἐπὶ τὰς Προτάσεις κατὰ βραχὺ προσβιβάζεσθαι· Ἐν δὲ τῇ Ἀποδείξει ἀνάπαλιν, ἀπὸ τῶν συνθέτων ἀναλύειν ἐπάναγκες ἐπὶ τὰ ἁπλούστερα, καὶ τὸ Ζητούμενον ὑπ᾽ ὄψιν ἔχοντας, ἐπὶ τὰς ἀρχὰς ἀνατρέχειν, δι᾽ ὧν εὐστόχως ἀποδειχθήσεται. Ἀλλὰ προκείσθω δὴ κἀνταῦθα εἰς δεῖγμα ἐκ τῶν ἀνωτέρω δεῖξαι.

Θεώρημα τὸ Α΄.

„Ὁ ἀνδρεῖος οὐχ ὁτὲ μὲν, ὁτὲ δ᾽ οὐχὶ ἔσται ἀνδρεῖος.

Δεῖξις.

Ὁ γὰρ ἀνδρεῖος τὴν ἀνδρίαν ἔχων ἐστί. (Ταυτικ.)
Ἀρετὴν ἄρα. (Ὁρ. α΄.)
Ἕξιν ἄρα. (Ὁρ. δ΄.)
Ἡ δέτοι Ἕξις μόνιμόν τι καὶ δυσαπάλλακτον. (Ὁρ. Ἕξ.
Τὸ δὲ μόνιμον οὐχ ὁτὲ μὲν ἐστὶν, ὁτὲ δ᾽ οὐχί. (Ἀξίωμ.)
Ἐκ γὰρ τούτων ἄριστα συναχθήσεται τὸ προτεθέν. Ο.Ε.Δ. (1).

Προκείσθω δὲ εἰς δεῖξιν ὡσαύτως καὶ τῶν καταλεχθέντων τὸ ἔσχατον.

Θεώρημα.

„Οὔθ᾽ ὁ κατ᾽ ἀπειρίαν ἐν τοῖς δεινοῖς καταθαῤῥῶν, οὔθ᾽ ὁ „κατ᾽ ἐμπειρίαν δυσέκπληκτος, ἀνδρεῖος ἐστίν.

Δεῖξις.

Ὁ γὰρ κατ᾽ ἀπειρίαν καταθαῤῥῶν, ἐφ᾽ οἷς μὲν ἀπείρως ἔχει καταθαῤῥήσει, ἐφ᾽ οἷς δ᾽ οὐχὶ, οὐχί. Ὅ, τε κατ᾽ ἐμπειρίαν δυσέκπληκτος, ἁπλὴξ μὲν ἔσται ἐφ᾽ ὧν ἔμπειρος, καταπλὴξ δὲ τοὐναντίον ἐφ᾽ ὧν οὐχί. (Ὁρισμ. Ὀνομ.)

Ἔστι δὲ οὐδεὶς ἐν ἅπασιν οὔτε ἀπείρως ἔχων, οὐδὲ ἐμπείρως. (ἐκ πείρας)

Οὐκοῦν ὁ τοιοῦτος ἄλλοτε ἄλλως ἕξει πρὸς τὸ θαῤῥαλέος τε εἶναι καὶ δυσέκπληκτος.

Χαρακ-

(1) Οὐδὲν δὲ δυσχερὲς, καὶ Σωρικῶς διατάξαι τὴν ἔφοδον, οὕτως· Ὁ ἀνδρεῖος == τὴν ἀνδρίαν ἔχει == ἀρετὴν ἔχει == μόνιμόν τι ἔχει — οὐχ ὁτὲ μὲν ἔχει, ὁτὲ δ᾽ οὐκ ἔχει. Ἄρα κτ. Τὸν δὲ Σωρείτην ῥᾴδιον εἰς τοὺς ἐνυπολανθάνοντας αὐτῷ Συλλογισμοὺς ἀναλύειν, οἵ τοσοίδε τὸν ἀριθμὸν ἔσονται, ὁπόσοι οἱ κοινολογούμενοι τῶν ὅρων εἰσίν. (§. ψμή.).

Χαρακτὴρ δὲ τὸ δυσέκπληκτον τῆς ἀνδρίας. (Ὁρ. α΄.)
Οὗτος ἄρα ὁτὲ μὲν, ὁτὲ δ' οὐχὶ ἀνδρεῖος ἔσαι.
Οὐχ ἕτω δὲ ὁ ἀνδρεῖος. (Θεώρ. Α΄.)
Ὁ Ἄρα κατ' ἀπειρίαν κτ. ἢ κατ' ἐμπειρίαν κτ. Ο. Ε. Δ. (1).

§. ωπή. Οὐδὲν διαφέρει, ὅσον γε ἐπὶ τῇ ἀποδείξει, καὶ ὁ ἐπὶ τῶν Προβλημάτων τρόπος. Εἰμὴ ὅτι ἐπὶ τέτων, ἅτε δὴ εἰς πρᾶξιν, ἢ ποίησίν τινος βλεπόντων, προηγεῖθαι μὲν ἐθέλει ἡ διὰ τῶν Λήτημάτων τὲ γενησομένε προκατασκεὴ, ἔπεθαι δὲ ἐφεξῆς ἡ διά τε τὲ Γνωρισικὲ καὶ τὲ Λίτιώδες τῶν ὁρισμῶν, ἀπόδειξις. Οἷον ἐὰν προβληθῇ ἐκ τῶν ἀνωτέρω, (§. ωπς΄.).

Πρόβλημα τὸ Α΄.

„Ψυχὴν πρὸς ἀπεκδοχὴν τῶν ἐπιόντων δυσχερῶν παρασκεδάσαι, καὶ εἰς τὸ θαῤῥεῖν ὑποδῆξαι.

Προκατασκεή.

Δεικνύθω δὴ τὰ ἐπισειόμενα δυσχερῆ μόνε τῷ Σώματος ἅπτεθαι, ἢ μηδὲ τότε πολλάκις ἀλλὰ περὶ τέτο, οἷα δὴ τὰ ἐκτὸς φιλεῖ, τρέφεθαι· (Ἐκ τῆς τῶν ἀγαθῶν Διαιρ. καὶ ἐκ τῆς ἔξω, καὶ ἔτω πείρας). Τὸ δὲ δύψυχως αὐτὰ ἀπεκδέχεθαι ἐπιόντα, τέτο τῆς κατὰ ψυχὴν εἶναι ῥώμης τε καὶ δυνάμεως γνώρισμα. (§. ωπς΄. Ὁρισμ. α΄.). Ὀλιγωρεῖθαι δὲ τὸ σῶμα δίκαιον εἶναι παραθέσει τῇ πρὸς τὴν ψυχήν· καὶ τὰ ἐκείνε ἀγαθὰ, τῶν κατὰ ταύτην καλῶν δεύτερα τίθεθαι. Ἄλλως τε, καὶ ὅτι τὰ μὲν πρόσκαιρα ἐς καὶ ὀλιγοχρόνια, τὰ δὲ ἀναφαίρετα καὶ ἀίδια. (Αἴτ.). Ὁ γὰρ ταῦτα πειθόμενος, καὶ ἕτω κρίνειν δόλογος προσεθιζόμενος, ῥᾴδιον δήπε περὶ τὴν προσδοκίαν ἕξει τῶν δυσχερῶν.

Δεῖξις.

Οὕτω γὰρ ἕξει δηλονότι, τῇ κατὰ τὴν ἀνδρίαν ῥώμῃ, τονέμενος τὴν ψυχὴν (Ὁρ. α΄.) ἕτω δὲ ῥωθήσεται, μὴ πάνυ πολὺν λόγον τέτε σώματος, καὶ τῶν περὶ τὸ σῶμα ποιέμενος (Ὁρ. β΄.). Οὐ ποιήσει δὲ, τὴν ἑκάσου ἀξίαν δικαίως (ἐκ τῆς Κατασκ.) διασαθμησάμενος. Ο. Ε. Π.

Πα-

(1) Ὡταύτως δὲ καὶνταῦθα Σωρικῶς ἄντις προβαίη. Ὁ κατ' ἀπειρίαν, ἢ κατ' ἐμπειρίαν δυσέκπληκτος, == ἐφ' οἷς μὲν θαῤῥήσει, ἐφ' οἷς δ' οὐχί. == ὁτὲ μὲν τὸν τῆς ἀνδρίας ἕξιν κεκτημένος, ὁτὲ δ' οὐχί. == Ὁτὲ μὲν ἀνδρεῖος, ὁτὲ δ' οὐχί. — Οὐκ ἔστιν ἀνδρεῖος. Ἄρα κτ.

Παραπλησίως δὲ ἐπιλυθήσεται καὶ τὸ Β'. Πρὸς ἐπίλυσιν δὲ τῆς Γ' καὶ τῆς Δ'. πειρατέον τὰ μὲν δεινὰ ἐπιτείνειν τῷ λόγῳ, μεγάλατε καὶ χαλεπὰ ἐς ὑπερβολὴν δεικνύντας, τὸν δ' ἐκ τῆς περὶ αὐτὰ ἀψυχίας τε καὶ καρτερίας ἐμποιέμενον τῇ ψυχῇ κόσμον, μικρὸν εἶναί τινα, καὶ φρᾶδον, καὶ μηδὲ ἄξιον τοσούτων ἀναιρῶν ἀνταλλάττεσθαι. Ἧττον μὲν γὰρ ἄψυχος ἕξει, ἧττον δ' εὔφορος οἴσει, ἧττον ἐρρωμένως ἔχων τῇ ψυχῇ, (Ἀξ. ἐκ τῆς α'. Ὁρ.) τῇ κατὰ τὴν ἀνδρίαν ῥώμῃ. Ἧττον δὲ αὐτῷ ἡ τοιάδε ἐγγενήσεται ῥώμη, πολλῆς μὲν τὰ τῆς σώματος τιθεμένων, ὀλίγης δὲ τὰ τῆς ψυχῆς (ἐκ τῆς β'. Ὁρ). Συμβαίνει δὲ τοῦτο γίνεσθαι (ἐκ τῆς Κατ.). Ἆρα κτ. Ἐπιλύσαιτο δ' ἄντις τελευταῖον καὶ τὸ Ε'. καὶ τὸ ς'. βίον αἰτησάμενος μακάριον τε, καὶ ἐκ παντὸς μέρους ῥοῦντα, ἀταράχοντε κομιδῇ, καὶ ἀπαθῆ, καὶ ἀπερίσπαστον, οἷος ἀδυνάτως μὲν ἂν ἔχοι τῷ λόγῳ συνίσασθαι, τῷ δὲ ὄντι ἐκ ἂν τοιοῦτος ποτὲ κατὰ τὴν παροῦσαν γένοιτο λῆξιν. Τότε γὰρ δοθέντος, περιττὸν ἂν εἴη τὸ τῆς ἀνδρίας καλὸν, καὶ ἀδ' ἂν ἐπιδεκτικὸς ὑπάρχοι ὁ βίος τῆς κατ' αὐτὸν ἕξεως. Οὐδὲν γὰρ δηλονότι ἀνδρίας δεήσει, μὴ ὄντων τῶν περὶ ἅτις κατὰ τὸν δὲ τὸν ἀρετὴν ἐνεργήσει (Ἀξ ἐκ τῆς α'. Ὁρ). Καὶ ἀδὲ ἡ, ἐκ τῆς μικρῆς τιθέναι τὰ τῆς σώματος, τῇ ψυχῇ ἀνδιεγερθήσεται ῥώμη (ἐκ τῆς β'. Ὁρ.). Οὐκ ἔστι δὲ (ἐκ τῆς ἀ τῇ Κατασκ. Ὑποθ.). Ἆρα κτ.

§. ωπθ'. Ἐκ τῶν Θεωρημάτων καὶ τῶν Προβλημάτων, αὐτόματοί πως τὰ πολλὰ ἐπιφέρονται αἱ προτάσεις, ἅς παρὰ τὸ προσεχὲς τῆς ἀκολουθίας καλοῦσι Πορίσματα (§ υιά'.). Οἷον ἐκ τῆς Β'. τῶν Θεωρηματικῶν προτάσεων (§. ωπς'.) συνάγεται ὡς ἐάντις ἄρα μὴ φοβῆται βροντὰς, ἢ ἀστραπὰς, ἢ ἄλλοτι τῶν ὑπὲρ ἄνθρωπον φοβερῶν, ἐκ ἀνδρεῖος ὁ τοιοῦτος ἔσαι, ἀλλὰ μαινόμενος. Ἐκ δὲ τῆς Γ'. ὡς ἀδὲ τοῖς βρέφεσιν, ἔτε τοῖς κτίλοισιν, ἀδὲ τοῖς ἄφροσι καὶ εὐήθεσιν ἀνδρίας μετέσαι. Ἐκ δὲ τῆς Δ'. ὅτι ἄρα ἀδὲ οἱ ἐρῶντες, ἀδὲ οἱ ἀνθσιάζοντες εἰσὶν ἀνδρεῖοι. Οὐδὲ μὲν ἓν οἱ δὶ αἰσχύνῃν παρατολμῶντες· πάθος γάρ τι καὶ ἡ αἰσχύνη. Ἐκ δὲ τῆς Ε'. ὅτι ἀδὲ οἱ Στρατιῶται ἄρα, ἀδὲ οἱ Ναῦται. κτ. Οὐδὲ τἐναντίον οἱ ἄπειροι τῶν ἐκβησομένων. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἐκ τῆς Α'. τῶν Προβλημάτων (§. αὐτ.) εἰσβάλοι ἄντις Πόρισμα τοιόνδε· ὅτι καλῶς ἄρα ἐπὶ τῶν πολεμικῶν παρατάξεων οἱ Ἡγεμόνες πρὸ τῆς συμβολῆς εἰώθασι τῷ λόγῳ τῶν μαχεσομένων διεγείρειν τὸ φρόνημα. Ἐκ δὲ τῆς Β'. ὡς ἀ

καλῶς

καλῶς οἱ τὸ ἀ ταῖς Γραφαῖς Ἰὼβ φίλοι ὡς παραμυθήσοντες παραγενόμενοι, τῷ μετ' ἐκείνα διατριβῷ ἐποιήσαντο. Ἐκ δὲ τῆ Γ'. καὶ τῆ Δ'. ὅτι μᾶλλον ὡς ἐπεμβησόμενοι ἦκασιν, ἢ ἐπισκεψόμενοι. Ἐκ δὲ τῆ Ε'. τέως καὶ τῆ ς'. Ὅτι ἄρα οἱ ἀ Ἡλυσίᾳ πεδίῳ πάλαι πλαττόμενοι ἥρωες, ἐδὲν ἀνδρίας ἐτύγχανον δεόμενοι, ἐδὲ μετέχοντες.

§. ωή. Ἐπὶ τούτοις δὲ καί τινα ἐπάγειν εἰώθασι, δι' ὧν τὰ ἀποδειχθέντα τῶν Θεωρημάτων, ἢ Προβλημάτων, λαμπρότερον ἐπιχειρῆσι διασαφεῖν, καὶ πληρέστερον κατασκευάζειν. Οἷον διὰ παραδειγμάτων, διὰ πειραμάτων καὶ παρατηρήσεων, διὰ τῆς τὸ ἀντιπίπτοντος ἐπιλύσεως, διὰ μαρτυρίας τῶν ἐνδοξοτάτων τινὸς, καὶ τῶν ὁμοίων (Καλεῖν δὲ συνηθες τὰ τοιαῦτα Σχόλια. (§. υιγ'.). Ὡς ἐάντις τῶν Θεωρημάτων (§. ωπς'.) ἀποδείξας τὸ Δ'. ὅτι ὁ ἐκ πάθος ἐπικρατοῦντος τολμῶν ἐκ ἔστιν ἀνδρεῖος· τό, τε Πόρισμα τὸ ἐντεῦθεν ὑποσυνάψας, ὡς ἐδ' ἄρα ὁ δι' αἰχμίλιν (§. ἀνωτ.), εἶτα σὺν Ἀριστοτέλει, ἐν εἴδει Σχολιάσματος, τὰ ἑξῆς προθείη. „Σημεῖον δὲ τούτε, ἡ γὰρ „Ὅμηρος πεποίηκε τὸν Ἕκτορα λέγοντα.

„Πολυδάμασμοι πρῶτος ἐλεγχείλιν ἀναθήσει (1).

„Διὸ οἴεται δεῖν μάχεσθαι. Οὐδὲ δὴ τινὶ τοιαύτιν (ἀνδρίαν) „φατέον εἶναι (2). Καὶ μετὰ τινὶ δεῖξιν ὁμοίως τῆ ς'. τῶν Θεωρημάτων, σὺν αὐτῷ αὖθις τῷ Ἀριστοτέλει (3) Σχόλιον ἐξέσαν παρασυνάψας τὸ ἐφεξῆς. „Οὐδὲ Σωκράτης γε ὀρθῶς ἔλεγεν, „ἐπιστήμιν φάσκων εἶναι τινὶ ἀνδρίαν. Ἡ γὰρ ἐπιστήμη ἐξ ἔ„θος τινὶ ἐμπειρίαν λαβοῦσα, ἐπιστήμη γίνεται· τὸς δὲ δι' „ἐμπειρίαν ὑπομένοντας, ὃ φαμὲν, ἐδ' ἐξῆσιν ἀνδρείως αὐ„τὸς εἶναι.

Μέθοδος τῶν Ἀποδεικτικῶν Ἐφόδων.

§. ωγα.

Καὶ τὰς Ἀποδεικτικὰς δὲ Ἐφόδες τάξει διττῇ προβαινέσας, καλὸν ἐς' διαιρεῖσθαι, καὶ τούτων ἑκατέραν ἐν δέοντι φιλοτεχνεῖν. Ἐνίοτε μὲν γὰρ ἀπὸ τὸ εἰς δεῖξιν προκειμένε χωρεῖν πρό-

(1) Ἰλιάδ. χ.
(2) Μεγάλ. Ἠθικ. Βιβ. Α'. Κεφ. κά.
(3) Ἐνθ. ἀνωτ.

προσήκει, καὶ ἐπ' αὐτὰ γίνεσθαι τὰ πρῶτα τῶν γινωσκομένων, καὶ ἀναπόδεικτα· ἥτε πρόοδος αὕτη κατ' Ἀνάλυσιν τελεῖσθαι λέγεται. Ἄλλοτε δὲ ἀνάπαλιν, ἀπὸ τῶν πρώτων τε καὶ ἀναποδείκτων, ὡς ἀπὸ ἀφετηρίας κινηθέντες, ἔσγ' ἐπὶ τὰ ὕστατα, ἃ δεῖξαι πρόκειται, κάτιμεν. Ἡ δὲ πρόοδος κατὰ Συνθεσιν.

§. ωμβ'. Τοιγαρῆν τῷ μὲν Ἀναλυτικῶς συλλογισμένῳ Α. διὰ μέσε δεξιῶς ἔχοντος, (ὃν κατὰ τὸν ἐν ἄλλοις ἐκτεθέντα τρόπον (§. ωκζ'. κξ.) Θηρᾶσθαι χρή.) συλλογισμὸν αὐτίκα προχειρισέον, ἓ συμπέρασμα ἔσαι αὐτὸ τὸ δειχθῆναι προκείμενον. Τέτε δὲ γενομένου, ἐὰν μὲν αἱ ἐπὶ τῷ συλλογισμῷ προτάσεις τῶν αὐτοπίστων ὦσι, διὰ τὴν τῷ παραληφθέντος μέσε πρὸς ἑκάτερον τῶν τῷ ζητήματος ἄκρων χέσιν, ἀναργῆτε ἔσαν καὶ ἄμεσον, ὁ προχειρισθεὶς συλλογισμὸς, πρῶτός τε καὶ ἔσχατος ἔσαι ὁ αὐτὸς· καὶ ἡ Ἀπόδειξις μονοσυλόγιστος. Ἐὰν δὲ πρὸς ἑκάτερον, ἢ γᾶν θάτερον τῶν ἄκρων, μὴ ἔτως ἄμεσον καὶ ἐναργῆ τὴν χέσιν ὁ μέσος προβάλληται, χωρητέον Β. μέσον ἕτερον προσλαβόντας, καὶ συλλογισμὸν ἐκ τέτε δεύτερον ἀποδοτέον, ἔπερ ἂν, ἢ ἐν τῷ πρώτῳ ἀμφιβαλλομένη γένοιτο τὸ σωαγόμενον. Καὶ ὡσαύτως δὲ, καὶ τῶδε τῶν κειμένων ἀναποδείκτως ἐχέσῶν, ἥτε πρόοδος ςήσεται ἐν αὐτῷ. καὶ ἡ Ἀπόδειξις ἔσαι δισυλόγιστος. Εἰ δ' ἔν, ἀλλ' ὥσπερ ἀνωτέρω ἐλέγετο, πάλιν Γ. μέσε χρεία ἑτέρε, καὶ συλλογισμῷ τρίτῳ, καὶ ἑφεξῆς (εἰμὴ καὶ ἔτος τὰς προκειμένας ἔχοι βεβαίας) καὶ τελάρτε κξ., ἄχρι τῶν ἀναποδείκτων· Ἡ δὲ Ἀπόδειξις τλωικαῦτα τρισυλόγιστος, τετρασυλόγιστος, κξ. ἁπλῶς πολυσυλόγιστος. (§. ωι. Σημ.).

§. ωνγ'. Συλλογισμένῳ δὲ ἀνάπαλιν Συνθετικῶς Α. μέσον παραληπτέον τῷ Διδομένῳ τῶν ἄκρων ἀμέσως ἑπόμενον (§. ωκζ'. κξ.) ἤτοι αὐτοπίστως κατηγορέμενον· ὅπερ ἐὰν καὶ τῷ ζητεμένῳ ἀναμφιρίστως ὑποκέηται, ἤτοι αὐτῷ ἀμέσως ἡγέμενον, ἢ (ὡς ἐν τοῖς Ἀποφατικοῖς τῶν Συλλογισμῶν ἐπάναγκες) προδήλως ἀλλότριον, ὁ Συλλογισμὸς πρῶτός τε καὶ ἔσχατος ἔσαι παραπλησίως, ἥτε Ἀπόδειξις καὶνταῦθα μονοσυλόγιστος Εἰ δὲ μήγε, ἀλλὰ Β. καὶ τῷ μέσε τῶδε ἕτερον κατηγορέμενον ζητητέον, ὡς ἑπόμενον, ἢ ὡς ἀλλότριον (καθὰ ἂν ἀπαιτοίη ἡ ποιότης ἡ τῆς προτάσεως), τό,τε πρῶτον συμπέρασμα, ἐν

ὧ τὸ ἕτερον αὐτὸ κατηγόρητο εἰς ἐλάσσονα μεταληπτέον. Καὶ δὴ καὶ Γ. τῷ κατηγορεμένῳ τάτῳ, κατηγορέμενον ἄλλο ἔτι παραληπτέον (ἀεὶ τῷ κατὰ τὸν πρότερον Συλλογισμὸν συμπεράσματος, εἰς ἐλάσσονα τῷ ἐφεξῆς μεθισαμένῳ.), εἰς ὃ τὸ ἔσχατον τῶν κατηγορεμένων, μηδεμιᾶς περαιτέρω ἐπιδεκτικὸν εἰη μεσότητος, ἀλλ' αὐτόχρημα ἀπαντήσειε τὸ ἐπὶ τῷ ἐξ ἀρχῆς εἰς δεῖξιν προτεθέντος ζητέμενον.

Τύπος Ἀποδείξεως ἑκατέρας· ἐπὶ Ζητήματος, ὅτι τὸ Δ ἐστὶ Ζ.

Ἀναλυτικῶς.	Συνθετικῶς.
1.	4.
Α ἐστὶ Ζ.	Δ ἐστὶν Ε.
* Δ ἐστὶν Α.	Ε ἐστὶ Γ.
Δ ἐστὶ Ζ.	⌈Δ ἐστὶ Γ.
2.	3.
Β ἐστὶν Α.	⌊Δ ἐστὶ Γ.
** Δ ἐστὶ Β.	Γ ἐστὶ Β.
* Δ ἐστὶν Α.	⌈Δ ἐστὶ Β.
3.	2.
Γ ἐστὶ Β.	⌊Δ ἐστὶ Β.
*** Δ ἐστὶ Γ.	Β ἐστὶν Α.
** Δ ἐστὶ Β.	⌈Δ ἐστὶν Α.
4.	1.
Ε ἐστὶ Γ.	⌊Δ ἐστὶν Α.
Δ ἐστὶν Ε.	Α ἐστὶ Ζ.
*** Δ ἐστὶ Γ.	Δ ἐστὶ Ζ.
§. ωμβ'.)	(§. ωμγ'.)

§. ωμδ'. Ἀλλὰ καὶ διὰ παραδειγμάτων ἐκθέσθαι τὰ αὐτὰ ἐκ σκνητέον. Κείσθω τοίνυν Ζήτημα, ὅτι·

„Ἡ Ἐλπὶς ἐν τῇ Μελλούσῃ Λήξει καταργηθήσεται.

Ἔφοδος τῆς Ἀποδείξεως Ἀναλυτικῶς προβαίνουσα.

(§. ωμβ'.)

1. Ἡ

1.

Ἡ Ἕξις ἡ μὴ ἐνεργὸς ἐσομένη καταργηθήσεται.
* Ἡ Ἐλπὶς οὐ τῇ Μελλόσῃ Λήξει, Ἕξις ἐνεργὸς ἐκ ἔσαι.
Ἡ Ἐλπὶς ἐν τῇ Μ. Λ. καταργηθήσεται.

2.

Ἡ Ἕξις ἡ μηκέτι οἵατε ἐσομένη τιὼ καθ' ἑαυτιὼ ἐνέργειαν προβαλέσθαι, Ἕξις ἐνεργὸς ἐκ ἔσαι.
** Ἡ Ἐλπὶς ἐν τῇ Μ. Λ. Ἕξις ἔσαι ἐκέτι οἵατε ἐσομένη, τιὼ καθ' ἑαυτιὼ ἐνέργειαν προβαλέσθαι.
* Ἡ Ἐλπὶς οὐ τῇ Μ. Λ. Ἕξις ἐνεργὸς ἐκ ἔσαι.

3.

Ἡ Ἕξις ἥτις ἀμοιρήσει τᾶ ὅρᾳ περὶ οὗ ἐνεργήσει, ἐκέτι οἵατε ἔσαι τιὼ καθ' ἑαυτιὼ ἐνέργειαν προβαλέσθαι.
† Ἡ Ἐλπὶς οὐ τῇ Μ. Λ. ἀμοιρήσει τᾶ ὅρᾳ περὶ οὗ ἐνεργήσει.
** Ἡ Ἐλπὶς οὐ τῇ Μ. Λ. ἐκέτι οἵατε ἔσαι τιὼ καθ' ἑαυτιὼ ἐνέργειαν προβαλέσθαι.

4.

Ἡ Ἕξις ἥτις ἀμοιρήσει τᾶ ἀγαθᾶ ἢ μέλλον, ἀμοιρήσει τᾶ ὅρᾳ περὶ οὗ ἡ ἐλπὶς ἐνεργήσει.
†† Ἡ Ἐλπὶς ἐν τῇ Μ. Λ. ἀμοιρήσει τᾶ ἀγαθᾶ ἢ μέλλον.
† Ἡ Ἐλπὶς οὐ τῇ Μ. Λ. ἀμοιρήσει τᾶ ὅρᾳ περὶ οὗ ἐνεργήσει.

5.

Ἡ Ἕξις, ἥτις ἂν οὐ καταςάσει τεθείη, καθ' ἰὼ τὸ ἀγαθὸν ἐκ ἔσαι μέλλον ἀλλ' ἐνεςηκὸς, τᾶ ἀγαθᾶ ἢ μέλλον ἀμοιρήσει.
Ἡ Ἐλπὶς ἐν τῇ Μ. Λ. ἐν καταςάσει ἔσαι, καθ' ἰὼ τὸ ἀγαθὸν ἐκ ἔσαι μέλλον ἀλλ' ἐνεςηκός.
†† Ἡ Ἐλπὶς ἐν τῇ Μ. Λ. τᾶ ἀγαθᾶ ἢ μέλλον ἀμοιρήσει.

Ἅπασαι ἓν αἱ μείζονες τῶν ἐν τῇ προτεθείσῃ Ἀποδείξει προτάσεων ὁρισμοὶ ὀνοματώδεις ἔσαι, καὶ Ἀξιωματικαὶ, δείξεως ἀνεπιδεεῖς εἰσὶ, καὶ ἀνεπίδεικτοι. Δέδεικται δὲ διὰ τᾶ ἐφεξῆς ἀεὶ Συλλογισμᾶ, ἢ Ἐλάσσων τᾶ προηγησαμένᾳ. Ἥτε τᾶ ἐχάτᾳ ἐλάσσων, ὡς ἐκ τῆς ἱερᾶς πίςεως Ἀξιωματικὴ καὶ αὐτὴ καὶ ἀναπόδεικτος. Ἥτε πρόοδος, ἅτε δὴ ἀπὸ τᾶ προκειμένᾳ Ζητήματος (ὃ πρῶτον σωτῆπλαι), ἄχρι τῶν ἀναποδείκτων χωρήσασα, ἔςιν Ἀναλυτική.

§. ωγέ. Ἔχοι δ' ἄντις τιὼ αὐτιὼ πρόοδον καὶ ἔτως ἐκθέσθαι ἁπλέστερον.

Ἡ Ἐλπὶς ἐν τῇ Μ. Λ. καταργηθήσεται = Διότι ἐκ ἐνεργὸς ἔσαι = Διότι ἐχ οἵατε ἐσομένη τιὼ καθ' ἑαυτιὼ ἐνέργειαν προβαλέσθαι = Διότι ἀμοιρήσασα τῦ ἰδίυ ὅρυ περὶ ὃν ἐνεργήσει = Διότι ἀμοιρήσασα τῦ ἀγαθῦ ἢ μέλλον = Διότι ἐν καταςάσει ἔσαι καθ' ἰὼ τὸ ἀγαθὸν ἐκέτι μέλλον ἔσαι, ἀλλ' ἐνεσηκός.

§. ωγς'. Προκείθω ἤδη τὸ αὐτὸ Ζήτημα (§. ωγδ'.), Μεθόδῳ τῇ ἐν (§. ωγγ'.) σωάψαι καὶ κατὰ Σιώθεσιν.

5.

Ἡ Ἐλπὶς ἐν τῇ Μ. Λ. ἐν καταςάσει ἔσαι καθ' ἰὼ τὸ ἀγαθὸν ἐκ ἔσαι μέλλον, ἀλλ' ἐνεσηκός.

Ἡ Ἔξις ἥτις ἂν ἐν καταςάσει τεθείη, καθ' ἰὼ τὸ ἀγαθὸν ἐκ ἔσαι μέλλον ἀλλ' ἐνεσηκὸς, τῦ ἀγαθῦ ἢ μέλλον ἀμοιρήσει.

Ἡ Ἐλπὶς ἐν τῇ Μ. Λ. τῦ ἀγαθῦ ἢ μέλλον ἀμοιρήσει.

4.

Ἡ Ἐλπὶς ἐν τῇ Μ. Λ. τῦ ἀγαθῦ ἢ μέλλον ἀμοιρήσει.

Ἡ Ἔξις, ἥτις ἀμοιρήσει τῦ ἀγαθῦ ἢ μέλλον, ἀμοιρήσει τῦ ὅρυ περὶ ὃν ἡ Ἐλπὶς ἐνεργήσει.

Ἡ Ἐλπὶς ἐν τῇ Μ. Λ. ἀμοιρήσει τῦ ὅρυ περὶ ὃν ἐνεργήσει.

3.

Ἡ Ἐλπὶς ἐν τῇ Μ. Λ. ἀμοιρήσει τῦ ὅρυ περὶ ὃν ἐνεργήσει.

Ἡ Ἔξις ἥτις ἀμοιρήσει τῦ ὅρυ περὶ ὃν ἐνεργήσει, ἐκέτι οἵατε ἔσαι τιὼ καθ' ἑαυτιὼ ἐνέργειαν προβαλέσθαι.

Ἡ Ἐλπὶς ἐν τῇ Μ. Λ. ἐκέτι οἵατε ἔσαι τιὼ καθ' ἑαυτιὼ ἐνέργειαν προβαλέσθαι.

2.

Ἡ Ἐλπὶς ἐν τῇ Μ. Λ. ἐκέτι οἵατε ἔσαι τιὼ καθ' ἑαυτιὼ ἐνέργειαν προβαλέσθαι.

Ἡ Ἔξις ἡ μηκέτι οἵατε ἐσομένη τιὼ καθ' ἑαυτιὼ ἐνέργειαν προβαλέσθαι, ἐνεργὸς ἐκ ἔσαι.

Ἡ Ἐλπὶς ἐν τῇ Μ. Λ. ἐνεργὸς ἐκ ἔσαι.

1.

Ἡ Ἐλπὶς ἐν τῇ Μ. Λ. ἐνεργὸς ἐκ ἔσαι.

Ἡ Ἔξις ἡ μὴ ἐνεργὸς ἐσομένη καταργηθήσεται.

Ἡ Ἐλπὶς ἐν τῇ Μ. Λ. καταργηθήσεται.

Καὶ

Καὶ φανερὸν τῷ ἀκριβῶς ἐπισήσαντι, ὡς ἀπὸ τῶν αὐτοπίστων ἡ πρόοδος ἀρξαμένη, ἐπ' αὐτὸ κατέληξε τὸ Ζήτημα, πέρατος ἐν ταύτῃ τῆς κατὰ τὴν Ἀνάλυσιν (§. ωγδ'.) ἀρχῆς γενομένης, καὶ ἀρχῆς τε πέρατος.

§. ωγζ'. Ῥᾴδιον δὲ καὶνταῦθα (ὡς τὴν Ἀναλυτικὴν ἀνωτέρω (§. ωγέ.), σωρικῶς ἁπλέστερον ἐκθέσθαι τὴν πρόοδον, ἔτως.

Ἡ Ἐλπὶς ἐν τῇ Μ. Λ. ἐν καταστάσει ἔσαι καθ' ἣν τὸ ἀγαθὸν ἐκ ἔσαι μέλλον, ἀλλ' ἐνεστηκός. == Τοιγαρῦν τὸ ἀγαθὸν ᾗ μέλλον ἀμοιρήσει. == Τοιγαρῦν ἀμοιρήσει τὸ ἰδίᾳ ὄρε περὶ οὗ ἐνεργήσει == Οὐκοῦν ἐχ οἵατε ἔσαι τὴν καθ' ἑαυτὴν ἐνέργειαν προβαλέσθαι. == Ὥσε ἐκ ἐνεργὸς ἔσαι == Ἆρα ἡ Ἐλπὶς ἐν τῇ Μ. Λ. καλαεργηθήσεται. Ἦν δὲ τὸ ἀφ' ὃ ἡ Ἀνάλυσις τὴν Ἀρχὴν ἔσχεν (§. αὐτ.), καὶ πρὸς ὃ κατέληξεν ὡς τέρμα τοῦτο, τὸ προτεθὲν εἰς Ἀπόδειξιν.

§. ωηή. Οὐδὲν δὲ δυχερὲς καὶ ἐπὶ τῶν Ἀποφατικῶν Ζητημάτων, τὸ διτὶὸν τῆς Ἀποδεικτικῆς προόδε παραπλησίως φιλοτεχνεῖν, εἰ μένον ἀντὶ τῶν ἐν τοῖς καταφατικοῖς ἡγεμένωντε καὶ ἑπομένων, δεῆσαν τὴν ἀποφάσκεσαν κατασκεύασαι, θηρεύοιτο τὸ ἀλλότριον (§. ωκζ'. κξ.).

ΚΕΦ. ΤΡΙΤΟΝ.

Περὶ τῆς ἐν ταῖς Μελέταις Μεθόδε, αὕθα περὶ Μεθόδε Ἀναλύσεως καὶ Εὑρέσεως.

§. ωγθ'.

Μελέτιω ἐπὶ τῶ παρόντος ὀνομάζειν ἀξιῶ, τὶω μετὰ σιωτόνε τῆς σπεδῆς καθισαμείω θεωρίαν, εἰς ἐπιβολὶω ὧν τῆς σιωέσεως καὶ μάλα τῇ ψυχῇ μέλον ἐσίν. Ἐπει δὲ αὐτῶν ἐσὶ τῶν κατὰ νᾶν ἐνεργημάτων χρῆσις ἡ θεωρία, ἢ ἐκ ἄνδ τῆς τέτων χρήσεως. Τὰ δὲ, ἐκ ἀεὶ καλὰ κόσμον, ἀδ' ὡς χρὴ συμβαίνει χωρεῖν, εἰκῇ δὲ τὰ πολλὰ καὶ ὡς ἔτυχε παραφέρεδαι, ἀναγκαῖον ἄρα καὶν ταῖς μελέταις μέθοδόντινα καὶ τάξιν τῶν νοημάτων παρατηρεῖν, εἰ μέλλοι κάρπιμ' ἔσεδαι, μηδὲ,

„Νᾶ φρᾶδος, ὥτ' ἀχρεῖα, Φροντίδες κενάι.

τὸ τῶ ἔπος, εἰς ἀδὲν ὑγιὲς, ἀδ' ἄρτιον ἀποβαίνοντα. Ἡ γὰρ ἐπὶ τῶ τὰς μελέτας ἐκ ἀκάρπως ποιεῖδαι μέθοδος, ἀδὲν ἕτερον εἶναι δοκεῖ, ἢ τῶν νοήσεων ἡ δόκιμός τε καὶ εὔδετος χρῆσις, ἧς τέλος ἡ τῶν ἀγνοεμένων κατάληψις.

§. Θ'. Ἔσι δὲ ὁ τρόπος τῆς τῶν ἀγνοεμένων θήρας διτλός. Ὁ μὲν γὰρ, ᾗ τῶν βιβλίων τις ἐγκύπλων τοῖς ἐκδεδομένοις, τὰ παρὰ τῶν ἄλλων διὰ σπεδῆς ποιεῖται σιωιέναι, καὶ παιδυδῆναι, ἄτλα ἐκεῖνοι διαμελετήσαντες, τοῖς εἰσέπειτα κειμήλια εἶα καλλίσων καταλελοίπασι γνώσεων· ὁ δὲ, ᾗ καὶ καθ' ἑαυτὸν ποτέτινος τῶν ἀγνοεμένων, ἤτοι πᾶσιν, ἢ τισὶν, ἑαυτῷ δὲ πάντως, τὶω εὕρεσίν τις καὶ κατανόησιν ἀναβάλλεται. Διὸ καὶ τέτων τὶω μὲν ἄντις Μαθητείας μέθοδον ἐκ ἀπεικότως ὀνομάσειε, τὶω δὲ Ἀναλύσεως, καὶ Εὑρέσεως ἰδιαίτερον, ᾗ κοινῇ προσηγορδυται. Ἀλλὰ περὶ μὲν ἐκείνης, καὶ τὰ ἀνωτέρωπε (Μέτιδι τὶω Β Προδιατ., καὶ ἰδίᾳ τὰ ἀπὸ §. λή. εἰς τέλος) ἡμῖν παρατεδέντα, τάχα ἂν τοῖς μὴ ὀλιγώρως ἀντιπαρελδυσομένοις αὐτὰ ἐξαρκέσειεν· ὥσε περὶ ταύτης ἐξῆς διαληπτέον.

§. Ϡά.

§. Θα'. Ἔστι δὲ, ὡς τύπῳ εἰπεῖν ἡ κατὰ τὴν Ἀνάλυσιν αὕτη Μέθοδος, ὁδός τις οἵα, ἣν δεῖ βαδίζειν, ἐπὶ εὑρέσει ἀγνοουμένης τινὸς ἀληθείας, διὰ τῶν ἤδη γινωσκομένων νοερῶς βηματίζοντας, καὶ ἀπὸ τῶν συνθέτων προσβιβαζομένους ἐπὶ τὰ, ἐξ ὧν ἐκεῖνα, ἁπλούστερα. Ἐξ οὗ καὶ τῶν ὀνομάτων (§. ἀνωτ.) τοῦ μὲν ὡς ἐκ τοῦ τρόπου, τοῦ δ' ὡς ἐκ τοῦ τέλους, προσφυῶν ἔλαχε. Διαφέρει δὲ τῆς ἐν ταῖς Ἀποδεικτικαῖς προόδοις περὶ ὧν ἐλέγομεν (§. ωυβ'. κξ) αὕτη, ᾗ ὅλον μέρους. Κατ' ἐκείνην μὲν γὰρ, μόνη ἡ τῶν Συλλογισμῶν σειρὰ, ἀπὸ τῶν ὑστέρων ἐπὶ τὰ πρότερα δι' ἀναλύσεως ἡμῖν ἐχώρει, ἐξ ὧν συνεκροτεῖτο καὶ συνεπλέκετο. Διὰ δὲ ταύτης, ἁπάσαις κατὰ τὸ παρῆκον ταῖς νοεραῖς ἐνεργείαις δεήσει προσχρῆσθαι ἄλλοτε ἄλλῃ, καὶ κατὰ τὸ δέον αὐτὰς διαιτεῖν, ᾗπερ ἂν ἑκάστη συντελῶς ἔχοι καὶ τρόπου καὶ τάξεως, πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν ἐν ποσὶν οὕτω φᾶναι, ἔσγ' ἐπὶ τὰς ἀνωτάτας τῶν ἀρχῶν ἄνοδον. Ὅπερ ἐστὶ, πρὸς τὴν ἀπὸ τῶν ἡμῖν ἤδη γνωρίμωντε καὶ δήλων, ἐπὶ τὴν τοῦ ἀδήλουτε καὶ ἀγνοουμένου τέως ἀνεύρεσιν (1). Ταύτης τοιγαροῦν Κανόνες οἱ Κεφαλαιωδέστεροι κείσθωσαν οἱ ἐφεξῆς.

ΚΑΝΩΝ Α.

§. Θβ'. „Ἡ τοῦ Ζητήματος κατάστασις ἐπ' ἀκριβὲς ὡς „οἷόντε πανταχόθεν πολυπραγμονείσθω.

Τρία τινὰ ἐνταῦθα ἐκ πρώτης ἀπαντᾷ, ἐφ' οἷς, ὁπόσην ἄντις καὶ καταθείη, τὸ τῆς προσοχῆς περιττὸν οὐμήποτε γένοιτο. Τὰ μὲν, οἱ δύο τοῦ Ζητήματος ὅροι εἰσὶ, τὸ δὲ τρίτον ἡ τούτων μεταξὺ ἐγχωροῦσα σχέσις, ἐν ᾗ τὸ πᾶν ἔοικε συνειλῆφθαι τῆς τοῦ ἀπορουμένου δυνάμεως. Τούτων ἐκεῖνα μὲν πάντῃ πάντως προγινώσκειν ἐπάναγκες, ταύτην δέτοι δεῖ μέν πως προειληφέναι, εἰκὸς δέπως καὶ ἀγνοεῖν, ὡς εἰς τοῦτο, ἐξ ἐκείνων τε καὶ δι' ἐκείνων τῆς ὅλης ἐκπερατουμένης εὑρέσεως (2). Οὐκοῦν

 ζητή-

(1) „Τότε γὰρ οἰόμεθα γινώσκειν „ἕκαστον, ὅταν τὰ αἴτια γνωρίσωμεν „τὰ πρῶτα, καὶ τὰς ἀρχὰς τὰς πρώ„τας, καὶ μέχρι τῶν στοιχείων. (Ἀριστ. Φυσ. Βιβλ. Α. Κεφ. α. Καὶ Μεταφ. Βιβλ. Α. Κεφ. γ'.)

(2) Ὅτι μὲν οὖν ἀναγκαῖον ἐστὶ παντὸς ζητήματος τοὺς ὅρους καλῶς προγινώσκεσθαι, αὐτόθεν οἶμαι φανερὸν παντὶ τὸν νοῦν ἐπιστήσαντι· „Πῶς „γάρ τις καὶ ζητῆσαι δύναται μηδε„μίαν ἔννοιαν ἔχων τοῦ ζητουμένου πράγ„ματος, οὔτε γὰρ ἐπιτυχὼν εἴσεται ὅ„τι ἐπέτυχεν, οὔτε ἀτυχήσας ὅτι ἠ„στόχησεν (Σέξτ. Ἐμπειρ. πρὸς τοὺς Μαθημ.). Ἀγνοῶν γὰρ τὶ τὸ περὶ

ζητήματος ἡμῖν προκειμένου τοῦ τυχόντος, πρῶτον ἔργον ἂν εἴη, ἑκάτερον τῶν ἐν αὐτῷ ἐπιμελῶς προδιασκέψασθαι ὅρων. Καὶ ἐὰν μὲν τῶν πλεοναχῶς τύχωσι λεγομένων, διαιρέσει τούτους κατὰ τὰ ἑτερολογούμενα πρὸ παντὸς ἀντιδιαστεῖλαι· Καθ' ὃ δὲ τούτων κεῖται, ἢ οὐ κεῖται φιλοκρινῆσαι. Μεθ' ὃ, δι' ὀνοματώδους ὁρισμοῦ τὴν ἐκδοχὴν ἑκατέρου στῆσαι· Εἶτα καὶ τῶν πραγματιωδεστέρων, τῷτε Γνωριστικῷ, καὶ τῷ Γενετικῷ χρησαμένους, καὶ τῷ μὲν τὰ πάθη, τὰ ἴδια, τοὺς χαρακτῆρας, τῷ δὲ τὰ αἴτια, καὶ τὸν τῆς ὑπάρξεως τρόπον ἀναπτύξαντας, τὴν καθ' ἑκάτερον ἔννοιαν ἀναλύσαι, καὶ προαγαγεῖν εἰ δέοι τὴν ἀνάλυσιν ἐφεξῆς χωρήσαντας ἔσγ' ἐπ' αὐτὰ τὰ ἁπλούστατα. Ἐνθένδε δ' ἤδη ἐπὶ τὴν σχέσιν μεταβῆναι τῶν ὅρων· Καὶ ταύτης δὲ ποικίλως ἐννοεῖσθαι δυναμένης, τὰς διαφορὰς ἁπάσας ἀκριβολογῆσαι· καὶ τὸ καθ' ἑκάστην, οἷον τῷ ὄντι ὑπακούεσθαι χρὴ διορίσαι. Ὃ στάσιν ἄντις, ἢ δύναμιν τοῦ Ζητήματος ὀνομάσειεν.

§. Θγ'. Οἷον Ζητήματος εἰς δεῖγμα προτεθέντος τοιούτου, πότερον τὰ ἐπὶ Γῆς βαρέα, καὶ ἐπὶ τῆς Σελήνης ὡσαύτως ἐστὶ;

Θεωρητέον Α. τὰ ἐπὶ Γῆς βαρέα· τίνα δὴ ταῦτα; καὶ ὅπως τὸ βάρος τυγχάνει ἔχοντα, καὶ (εἴπερ οἷόντε καὶ τοῦτο εἰδέναι)

τοῦ ὁ λόγος, ἀγνοῶν δὲ καὶ ὃ περὶ ἐκείνου ῥηθήσεται, ὅμοιος ἂν εἴη τῷ ἐν ζόφῳ ἀκριβεστάτῳ ὄντι, ἢ καὶ πάντῃ τυφλώττοντι, ὃς ἂν ἐξ ὄψεως κρίνειν ἐθέλοι τῶν πολλῶν ἕνα, καὶ οὐδὲ τοῦτον ὅς τις ἐστὶν εἰδὼς, οὐδ' εἰ τὴν ἀρχὴν πάρεστι σαφῶς ἐπιστάμενος. Διὸ δὴ ὡς ἀναμφήριστον τοῖς πᾶσιν ἠξίωται τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀριστο. ῥηθὲν (Ὑστέρ. Ἀναλ. Βιβλ. Α. Κεφ. α'.) „ὅτι πᾶσα διδα„σκαλία καὶ πᾶσα μάθησις ἐκ προϋ„παρχούσης γίνεται γνώσεως. Ἀλλ' ἔστι δήτινα ἀπορίαν ἔχον τὸ περὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους σχέσεως τῶν ὅρων προστεθὲν, ὡς καὶ ταύτην δέοι προειληφέναι, τὸν περὶ αὐτῆς ζητήσοντα. Ὃ γὰρ προείληπται, ἐρεῖς, πῶς καὶ ζητεῖσθαι δυνήσεται; ἢ ταύτῃγε, ᾗπερ οὐ προείληπται. „Οὐδὲν γὰρ οἶμαι κω„λύει ὃ μανθάνειτις, ἔστιν ὡς ἐπίστα„σθαι, ἔστι δ' ὡς ἀγνοεῖν· οὐκ ἄτοπον „γὰρ εἰ οἶδεπως ὃ μανθάνει, ἀλλ' εἰ „ὡδὶ, οἷον ᾗ μανθάνει, καὶ ὡς. (Ἀριστ. αὐτ.). Ἀνάγκη τοίνυν ἑκάτερον, καὶ εἰδέναι πως τὴν ζητουμένην σχέσιν, καί πως ἀγνοεῖν, τὸ μὲν ἵνα ζητήσῃ τις, τὸ δὲ ἵν' εἰδέναι ἔχῃ ὃ ζητήσει, καὶ εὑρεθὲν ἐπιγνῶ ὅτι εὕρηκε. Δυνατὸν γὰρ ἐν ἀφαιρέσει εἰδότα, προσαρμόσαι τοῖς προκειμένοις. „Οἷον ἐπὶ τοῦ θεω„ρήματος, ὅτι τὰ παραλληλόγραμ„μα τὰ ἐπὶ τῆς αὐτῆς, ἢ ἴσων βά„σεων, καὶ ἰσοϋψῆ, ἢ ἐν ταῖς αὐταῖς „παραλλήλοις ὄντα, ἴσα ἀλλήλοις ἐστὶ, τὴν κατ' ἰσότητα σχέσιν ἥτις ἐστὶ καθ' ἑαυτὴν ἀφῃρημένως πᾶς τις οἶδε, τὸ δὲ καὶ τοῖς οὕτως ἔχουσι παραλληλογράμμοις παρεγχωρεῖν τὴν αὐτὴν, τοῦτ' ἔστιν ὃ ἀγνοεῖται τὴν ἀρχὴν, καὶ ἀγνοούμενον ζητεῖται, καὶ ζητούμενον εὑρίσκεται.

εἰδέναι) κἀκτίνων αἰτίων; καθ' ὅς δὲ θεσμός τε καὶ ὅρους; καὶ εἰ πάντα ἀλλήλοις ἰσοβαρῆ; καὶ εἰ μὴ, ἀλλ' εἴπερ ἄρα ἰσοκατωφερῆ ἅπαντα; καὶ εἰ πανταχόσε γῆς, καθ' οἱανδηποτοῦν ἀπὸ τοῦ κέντρου ἀπόστασιν ἐπίσης; καὶ ὅσα ἄλλα περὶ τῆς ἐν σώμασι βαρύτητος δυνατὸν προσπεριεργάζεσθαι. Ἥκει γὰρ ἐπὶ τῶν διαπορημάτων ἐπιλάμπον τὸ φῶς πολλάκις, ὅθεν οὐκ ἄντις ἤλπισεν.

Θεωρητέον Β. καὶ τὸ ἐπὶ τῆς Σελήνης ὡσαύτως εἶναι, ὅπερ ἦν τὸ ἐν τῷ προβλήματι ζητούμενον· καὶ τούτου τὴν ἔννοιαν, ὅσον ἐγχωρεῖ, παραπλησίως κατισχνευτέον. Τὶ γὰρ ἐκεῖνο βούλεται; Πότερον ἄρα, τὸ ἐκεῖσε τὰ τῇδε σώματα μετενεχθῆναι; γελοῖον· Ἀλλὰ τοῖς τῇδε, κἀκεῖσε ὑφεστηκέναι τινὰ, ὁμοειδῆ ὄντα καὶ παραπλήσια; Οὐδὲ τοῦτ' ἔοικε· περὶ γὰρ μόνης τῆς τῶν σωμάτων βαρύτητος ἐνταῦθα ὁ λόγος. Ἀλλὰ τὰ παρ' ἡμῖν, ᾗ δοκεῖ, κατ' ἐπίνοιαν ἐπὶ τὸν πλανήτην μετενεχθέντα, εἰς ἔρευναν προβάλλεται τῷ ζητήματι, ὅπως ἂν ἔχοι βαρύτητος. Πότερόνποτε δηλονότι, ἐν ὑποθέσει τὸ τῆς ῥοπῆς κἀκεῖσε ἐνδιασώσειαν, ἣν ἐνταῦθα φαίνεται ἔχοντα; ἢ γοῦν, (ὅπερ εἰς ταυτὸ φέρει), ἡ αὐτὴ δύναμις, ἡ παρ' ἡμῖν τοῦ βάρους τῶν σωμάτων οὖσα παραίτιος, ὁποία ποτ' ἂν ᾖ, ἄρα κἀκεῖσε κρατεῖ;

Θεωρητέον Γ. καὶ αὐτὴν ἐπιμελῶς τὴν τοῦ προβλήματος δύναμιν. Τὶ γὰρ ἐστὶν ὃ κυρίως πρόκειται κρίναι περὶ τῶν ἐνταῦθα μὲν τῷ ὄντι βαρέων, τῷ δὲ λόγῳ ἐπὶ τὴν Σελήνην μετακομιζομένων, ὥστε ὡσαύτως ἔχειν οὕτως ὑποτιθέμενα; Εἰ ἄρα τὸ περιὸν αὐτοῖς ὧδε, περιέσοιτ' ἂν κἀκεῖσε τεθεῖσιν; Ἀλλὰ πότερον δὴ; Εἰ οὕτως, ὡς κἀκεῖθεν τὴν πρὸς τὰ τῇδε ἔχειν ῥοπὴν, ὥστε καὶ εἰ ἀφεθεῖεν πεσεῖν ἂν ὡς ἡμᾶς αὐτόματα; ἢ τοῦτο μὲν οὐχὶ, ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον, εἴπερ ἄρα πρὸς τὸ τῆς Σελήνης κέντρον παραπλησίαν τὴν φορὰν λάβοι ὥσπερ πρὸς τὸ τῆς γῆς ὧδε ὁρᾶται ἔχοντα; Δῆλον γὰρ ὡς πολὺ ἀλλήλων διαφέρει τούτων ἑκάτερον. Ἀλλ' ἐπὶ τούτοις ἔτι καὶ τόδε ἄντις προσθείη περὶ τοῦ ζητήματος προσδιαπορῶν· Πότερον ἄρα, καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς φορὰν διασώζοντα, οὕτως ἂν ἔχοι, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν ἰσχυράντε καὶ σύντονον, ἢ ἐν ὑφέσειπως, καὶ ἀντιστρόφως συνεξελαττουμένην τῷ μήκει τῶν ἀποστάσεων; Εἰδὲ πρὸς τὸ Σελήνης κέντρον, ἡ ῥοπὴ προσδιορισθείη, πότερον πάλιν, οἱ αὐτοὶ τοῖς ἐνταῦθα παρατηρουμένοις ὅροι κρατήσουσιν,

ὥστε δ' ὑθὺ μὲν, καὶ ἀπαρεγκλίτως διὰ τῆς ἐπὶ τὸ κέντρον Φερέσης χωρεῖν, προϊόντα δὲ τὴν ὁρμὴν ἐπιταχύνειν, τότε διασήματα ὡς τὰ τετράγωνα τὰ ἀπὸ τῶν χρόνων ποιεῖν, κλ. Φανερὸν γὰρ αὖθις, ὡς κατὰ μὲν τὴν πρώτιν ἐκδοχὴν, τὰ ἐπὶ Γῆς βαρέα, καὶ κατὰ τὴν Σελήνην ἔσεται, ἐμοὶ δ' ἐπὶ τῆς Σελήνης. Καὶ τῷ μὲν διορισμῷ ὡσαύτως, τῷ δὲ βρίθει, καὶ τῇ ταχυτῆτι τῆς φορᾶς ἐκ ἐπίσης· κατὰ δὲ τὴν δευτέραν καὶ κατὰ τὴν Σελήνην, καὶ ἐπὶ τῆς Σελήνης· ἐχ ὡσαύτως μὲν, ἅτε τὸν πρὸς ὃν ὅρον τῆς φορᾶς διαμειβοντα. ἐπίσης δὲ, ὡς κατὰ τὰς αὐτὰς ὁρὰς τὴν ἐπὶ τὸ ἕτερον κέντρον ῥοπὴν διασώζειν ὑποτιθέμενα.

ΚΑΝΩΝ Β.

§. ϑδ'. „Ἐπὶ τῶν Ζητημάτων οἱ προσδιορισμοὶ (1), (ὡς „ἐξ ὧν ἡ πᾶσα τῆ ζητουμένη ἥρτηται δυνάμις) εἰ ἀνελλιπῶς „ἔχουσιν ἐπιθεωρείσθωσαν· τῶν περιττῶν, εἴτι παρεισάγεται, „ἀποξεομένων.

Τῶν ζητουμένων τὰ μὲν ἀπροσδιορίστως ἔχει, ἐδὲ προσδιορισμῆ τινος χρήζει ὥστε λυθῆναι. Οἷον πότερον τὰ βαρέα ἰσοταχῶς φέρεται; Ἐνταῦθα γὰρ ἁπλῶς τε καὶ ἀπροσδιορίστως τὰ βαρέα τῶν σωμάτων ὑπόκειται, τό τε ἰσοταχῶς φέρεσθαι, ἁνὸ προσδιορισμῆ ζητεῖται. Ἀλλ' ἐπὶ τῆ ἀνωτέρω (§. ϑγ'.) ἀμφότερα προσδιώρισο· τὰ μὲν σώματα, ἢ ἐπὶ τῆς Σελήνης, τὸ δὲ βάρος ἔχειν, εἰ κατὰ τὰς αὐτὰς ἐκείνοις ὁρὰς, καὶ ὡσαύτως ἂν τοῖς ἐπὶ γῆς παρακολοθοίη· Τὰ δὲ ἀπροσδιορίστως μὲν προβάλλεται, προδιορισμῆ μέντοι πρὸς ἐπίλυσιν δεόμενα ἐστίν· οἷον ἡ ψυχὴ ἀθάνατος; ποτέρα γὰρ ἡ λογικὴ, ἢ ἡ ἄλογος; Καὶ τὸ ἀθάναλον πότερον, ὡς ἐπὶ τὸ μὴ ὂν μηδεμιᾶ δυνάμει τραπῆναι δυνάμενον, ἢ ὡς τὸ δι' ἁπλότητα Φύσεως ἀδιάλυτον; Ὡσαύτως εἰ ὁ Νῆς ἀληθὴς, προβληθεὶ προσδιορισμῆ δεῖται· τὶ γὰρ ἀντὶ τῆ Νῆ νοητέον; τίνι ὐσίαν; τίνι δυνάμιν; τὴν ἔξιν; τὴν ἐνέργειαν; (Προδιατ. Γ. §. ιά. Σημ. 3.) τίνα δὲ τρόπον καὶ τ' ἀληθὲς ἐκδεκτέον; (Αὐτ. §. γ'. Σημ.)· Καὶ τοιαῦτα πάντα τὰ ζητήματα, οἷς ἐνεισάγεται τι τῶν πλεοναχῶς λεγομένων. Δεῖ τοίνυν ἐν μὲν τοῖς προσδιορισμῆ ἀνεπιδέκτοις ἁπλῶς ἕτω

(1) Διακριτέον δὲ δήπε τὰς ἐν τοῖς ρισμῶν τῶν οὐ ταῖς προτάσεσι. (§. σϑ'. Ζητήμασι προσδιορισμὲς, τῶν προσδιοσκή. Σημ.).

ἔτω καὶ ἐν γένει τὴν μελέτιν καθιστᾶν· ἐπὶ δὲ τῶν προσδιορισμὸν χρηζόντων, μὴ τοῦτον ὅσις ἐστὶ προειληφότας, ἤτοι εἷς, ἢ καὶ πλείους, τὸ προτεθὲν ἐπιλύειν ἀμήχανον· ἐντεῦθεν γὰρ ἡ τῆς ζητουμένης ἥρτηται δύναμις (§. ηβ'.), ἧς ἀγνοουμένης ἀνόνητος ἅπας ὁ πόνος ἔσται, ὁ διὰ τῆς γινομένης μελέτης καταβαλλόμενος.

Ἀλλ' ἔστιν ἃ προσδιώρισαι μὲν, ἀτελῶς δέ. Δυοῖν γὰρ, ἢ πλειόνων ἀπαιτουμένων εἰς πλήρη τὴν ζητουμένην κατάληψιν, τούτων πολλάκις τὸ μὲν κεῖται, τὸ δὲ λανθάνει παρ' ἔλλειψιν προσοχῆς. Ἢ καὶ τῶν ἄλλων εἰ τύχοι, ἐπίτηδες ἕτως ἀτελῆ προτεινόντων, ἐφ' ᾧ γράψαι ἀπαιδεύσιας τὸν ἀπαντήσοντα, καὶ τινὶ ἐπίλυσιν τῆς ζητουμένης μάτην ἐκπειρασόμενον. Οἷον εἴτις Κώνων φέρε, ἢ Κυλίνδρων, τέτε ἄξονας, καὶ τὰς τῶν βάσεων διαμέτρες προσδιορίσας, ὥστε εἶναι ἀνάλογον, ἐντεῦθεν τῶν σφαιρῶν λαβεῖν πειρῶτο τὸ ὅμοιον, ἀτελῶς ἂν ἔχοι καὶ ἐλλιπῶς τὸ προτεθὲν προσδιοριζόμενον. Πρὸς γὰρ τῷ ληφθέντι, καὶ προσδιορισμὸν ἄλλο ἔτι προσδεῖ· τὸ τὰς ἄξονας δηλονότι ὁμοίως ἐπὶ τῶν βάσεων ἴσαθαι.

Τελευταῖον φέρεταί τινα, ἐν οἷς ἔστιν ἃ παρεισάγεται, τὰ μηδὲν πρὸς τινὶ τῆς ζητουμένης πρόθεσιν τείνοντα· Ταῦτα δὲ τῶν Ζητημάτων ἐστὶ τὰ προσδιοριζόμενα περιττῶς. Οὕτω περιττῶς ἂν προβληθείη τὸ ἀνωτέρω (§. ϑγ'.)· πότερον τὰ παρ' ἡμῖν σταθμὰ, τοῖς ἀνὰ τινὶ Σελινίῳ ἀγορασαῖς, τινὶ αὐτινὶ ἂν πληρώσειαν χρείαν, ἧς χάριν καὶ παρὰ σφίσι κατασκευάζεται, ἢ ἐδὲν ἂν σωτελέσειαν ὅλως παρ' ἐκείνοις, ὡς μηδὲν αὐτοῖς παρὸν μηδὲ τὸ τυχὸν, ὁ βάρος ἔχον σταθείη. Ἐνταῦθα γὰρ τέτε πλατομένες Σελινίτας, καὶ τὲς παρ' ἐκείνοις ἀγορασὰς, καὶ τὰ σταθμὰ, καὶ τὰ ὤνια, πάντα ἄντις ὡς περιττῶς εἰσαγόμενα ἀποξέσειεν· Ἐκεῖνο δ' ἂν καὶ μόνον, ὡς λόγου ὂν καὶ σκέψεως τῆς προκειμένης ἐπιμελῶς πολυπραγμονήσειεν, εἰ κἀκεῖσε τῷ κόσμῳ ὁ τῆς βαρύτητος ἰσχύει νόμος, ὃν ἐπὶ πάντων κρατεῖν τῶν ἐπὶ γῆς σωμάτων πείρᾳ μανθάνομεν. Ὡσαύτως ἐάντις προτείνῃ εἰ δυνατὸν ἄνδρα ἔνοπλον ἑξῆτα ὀρθιον ἀναδεῖξαι, ἐν ὀφθαλμοῖς ὑγιέσιτε καὶ ἠνεωγμένοις, καίτοι δύσκοπως τινὶ ὄψιν ἰθιώοντα, ὅμως μηδενία μὲν αὐτὸν τῶν ἀντιπαρερχομένων θεᾶθαι, ὑπὸ πάντων δὲ βλέπεσθαι. Τί δεῖ γὰρ ὧδε τῆς ἐνοπλίε περιβολῆς; τί δὲ καὶ τῆς ὀρθοσασίας; ἅπερ περιττῶς ἑκάτερον εἰσενήνεκται. Τοιαῦτα

αὗται τινὰ οἱ Αἰνιγματοθέται καὶ Γριφοθέται σοφίζονται. Ἐνίοτε γὰρ τὰ ἀναγκαίως ἐναπαυτόμενα τῶν προσδιορισμάτων σιγῇ παρατρέχοντες, ἄλλοτε δὲ ὡς πλεῖστα τῶν ἀπροσφόρων περιτίθεσι συνεπιφορεῖντες, τὸ προβαλλόμενον συγκαλύπτουσι. Καὶ ὑπεναντίως ἐν ἐκείνοις ἰτέον, ἃ μὲν προσιθέασιν αὐτοὶς ἀφαιροῦντας, ἃ δὲ παρατρέχουσιν ἀνακαλοῦντας, καὶ δι' ὧν ἁπλῶς ἐκεῖνοι τιὼ τῦ ζητήματος δύσκρειαν τεχνιτεύουσιν, ἐκ τῶν ἐναντίων τὸ δύσκρεὲς τῆς ἐπιλύσεως πρυτανεύοντας.

ΚΑΝΩΝ Γ.

§. Ὀέ. „Τὰ Σώθετα τῶν Ζητημάτων ἀναλυτέον εἰς τὰ „ἁπλᾶ, καὶ τέτων προδιαληπτέον τὰ πρότερα. καὶ ὧν ἡ λύ„σις πρὸς τιὼ τῶν λοιπῶν φέρει δύσκρεσέραν ἐπίκρισιν.

Πολλῶν γὰρ καὶ διαφερόντων πολλάκις ὡς ὑφ' ἑνὶ ζητήματι προβαλλομένων, τὸ πᾶσιν ἅμα ἐπιχειρεῖν ἐπεξιέναι ἄτακτον, καὶ θορυβῶδες, καὶ καθάπαξ ἀσωτελές. Καὶ διακρίνειν ἔν ἐπάναγκες ἐπιμελῶς τὰ ἁπλέστερα ἐξ ὧν τὸ ὅλον συγκροτεῖται, καὶ τέτων ἀνακρίνειν ἰδία ἕκαστον. Τάγε μιὼ ὑφ' ἓν προβαλλόμενα, ἤτοι κατὰ συλλογιὼ ἐπισεσώρευται, μηδὲν ἀλλήλων ἐχόμενα, ὡς μηδὲ εὖ τυγχάνειν κυρίως τὸ ζήτημα πολλὰ δὲ καὶ τῶν τοιέτων δύσκρεσέρα πως ἥτε διάκρισις, καὶ ἡ ἀνάκρισις, καὶ ἡ κρίσις, εἰ μὴ ἄλλως τιὼ ἐκ τῆς Φύσεως τῶν περὶ ἃ ἡ ζήτησις ἁπαντῶσαν ἔχει δυσκρείαν· οἷον πότερον ὁλκὴ, ὦσις, ὁρμήτις ἔμφυτος, ἢ Φυσικόστις ἄλλος θεσμός τε καὶ ὅρος τὸ ἐν τοῖς σώμασι βάρος ἐναπεργάζεται; Ἡ γᾶν συνέχεταί πως τῶν ἁπλεστέρων ἑτέρῳ ἕτερον, καὶ ἐκ πάντων τὸ ὁλοχερὲς σωθέσει σωίσαται, καὶ τότε δὴ περὶ ἐκεῖνα πρῶτον ποιεῖσθαι δέον τιὼ θεωρίαν, ἐξ ὧν ἤδη κριθέντων φῶς ἀ τὸ τυχὸν ἐπιλάμψει καὶ πρὸς τιὼ τῶν λοιπῶν, καὶ τιὼ τῦ ὅλε σωθέτε ἐπίκρισιν. Οἷον ἐφ' ὅσον ἄρα ποτὲ χρόνον κατέλθοι ἂν ἀπὸ Σελήνης λίθος ἄφετος κατιών, καὶ, οἷς τὰ παρ' ἡμῖν βαρέα πειθαρχεῖ, τὰς ὄρεις τῆς ἐπὶ τὰ κάτω Φορᾶς ἐκ πρώτης ἀφελπρίας διασώζων; Πρὸς γὰρ τιὼ τέτε ἐπίκρισιν Α. δέον ἐπιθεωρῆσαι καὶ μαθεῖν τιὼ τῶν βαρέων κατὰ τιὼ ἐπὶ τὰ κάτω Φορὰν παρ' ἡμῖν πρόοδον. Β. τὸ ἐν τεταγμένῳ χρόνῳ μέτρον λαβεῖν, ᾧ κατὰ τιὼ ῥηθεῖσαν πρόοδον τὸ κινηθὲν σῶμα διέλθοι ἂν διαστήματος. Γ. καὶ ὅσον τὸ ἀπὸ Γῆς ἄχρι Σελήνης ἐσὶ διάστημα τάξαι. Δ. καὶ τοσέτε τεθέντος, ὅση μὲν ἡ τῆς περὶ

περὶ τὴν γῆν ἀπαντώσης ἀτμοσφαίρας ἐςὶ διάμετρος, ὅσον δὲ τὸ ἐπέκεινα, ἀτμῶν τε παχύτητος καὶ ἀναθυμιάσεων καθαρεῦον· καὶ εἰ πρὸς τούτοις καὶ περὶ τὴν Σελήνην ἀτμοσφαίραν δεήσει θέσθαι, τῇ καθόδῳ ὁπωσοῦν ἀντιβαίνουσαν, καὶ ὅσην. Τούτων γὰρ οὕτω προδιαταχθέντων, ἐκ μὲν τῆς τοῦ Α. ἐπικρίσεως, προδιασκευάζεται προδήλως ἡ τοῦ Β. ἐκ δὲ τῆς τοῦ Α. καὶ τοῦ Β, καὶ τῶν ἄλλων, ἡ λύσις ἤρτηται ἡ τοῦ ὅλου Ζητήματος. Ταῦτα οὖν ἐςὶ τὰ Σύνθετα κυρίως τῶν Ζητημάτων (1), καὶ οὕτως αὐτὰ μετιτέον.

ΚΑΝΩΝ Δ.

§. Θϛ'. „Οὕτως οὖν τὸ Ζήτημα κατὰ τοὺς τεθέντας Κανόνας ἀκριβῶς ἐκπεριελθοῦσι, πάνθ' ὅσα ἤδη φθάσαντα ἀποχρώσῃ ὑπηνέχθη τῇ σκέψει, τὰ μὲν ὡς τῆς κατ' αὐτὸ ὄντα δυνάμεως συνεκτικὰ (Α), τὰ δὲ ὡς τῶν ἐμπαρεισαγομένων αὐτῷ προσδιορισμάτων ἐνδεικτικὰ (Β), τὰ δὲ ὡς τῆς αὐτοῦ, εἰ οὕτω τύχοι, συνθέσεως συμπληρωτικὰ (Γ), σημειωτέον καὶ διὰ γραφῆς ἐπὶ χάρτου, κεφαλαιωδῶς τε καὶ εὐτάκτως, τὰ μὲν γράμμασι, τὰ δὲ καὶ σχήμασιν ἄλλοτε ἄλλοις, προσφυῶς τε καὶ καταλλήλως ἔχουσι χαρακτηρίζοντας, καὶ ἀλλήλων ἀποδιαςέλλοντας.

Μέγιςον τὸ ἐκ τῆς Σημειογραφίας ταύτης προσγίνεται τοῖς περὶ τὴν μελέτην τῶν ἀγνοουμένων ἐνασχολουμένοις βοήθημα, καὶ ὑπὲρ ὃ ἄντις ἤλπισε, μὴ ἐκ πείρας παιδευθεὶς τοῦ πράγματος τὴν συντέλειαν. Ὡς γὰρ διὰ πίνακος ἡ τοῦ ὅλου σκέμματος εὐκρινῶς παρίςαται ἰδέα, ἥτε διασκευὴ, καὶ ἡ οἰκονομία τῶν ἐννοιῶν, καὶ τούτων ἡ πρὸς ἀλλήλας διαφορὰ, καὶ ἡ ἀπ' ἀλλήλων συνάρτησις σαφῶς εἰκονογραφεῖται. Ῥάδιον δὲ οὕτως ὡς ἐξ ἰχνογραφίας ἀπλανῶς χειραγωγουμένους, εὐθὺ τείνειν πρὸς ὅπερ ἂν δεήσῃ τῶν ἐκκειμένων, ὅσον τε ἅλις περὶ ἕκαςον διατρίβειν τῶν ἐπιδεῶν ἀνακρίσεως, καὶ ἐξ ἄλλων ἔπειτα ἐπ' ἄλλα μεταβαίνειν ἑτοίμως· ἐπανιέναιτε πάλιν εὐκαίρως

(1) Οὐ γὰρ Ἰωάν. τοῦ Κλερίκου ἀκουςέον (Λογ. Μέρ. Γ. Κεφ. Ζ. Ἀριθ. 1. 2.) Ἁπλᾶ καλεῖν ἀξιοῦντος τὰ ζητήματα ἐφ' ὧν ἡ τῶν ὅρων συνάφεια, δι' ἀμέσου παραθέσεως δήλη, οἷον ὅτι ἐπὶ τοῦ Κύκλου πᾶσαι αἱ ἀπὸ τοῦ κέντρου ἐπὶ τὴν περιφέρειαν ἴσαι εἰσίν. Σύνθετα δὲ, ἐφ' ὧν διὰ μέσου· ἐκεῖνα γὰρ οὐδὲ ζητήματα ὅλως εἰσίν.

ρως ἐπὶ τὰ πρῶτα, καὶ τέτοις παραβάλλειν τὰ δεύτερα· μηδὲ μάτλιω περὶ τλιὼ ἀνάκλησιν τῶν πρὶν νενοημένων (εἰ δέοι ἀναπεμπάσασθαι) διαπονεῖν, τῷ μνημονικῷ ἐπιθαρρήντας, ἀσάτῳ καὶ ὀλιθηρῷ πράγματι (1).

ΚΑΝΩΝ Ε.

§. ΞΖ'. „Καὶ τὰ γαῖα δὲ τῶν εἰωθότων ζητεῖσθαι διακρινέ„σθω. Ἵν ἐπὶ τὸ οἰκεῖον τῶν προβαλλομενίων ἕκαστον ἐπαναχ„θὲν, ἐκ τῆ καταλλήλε τόπε τῶν Μέσων θηρεύομένων, ῥᾴδιον ἔχοι καὶ ἐπιλύεσθαι.

Ζητεῖσθαι δὲ εἴωθε τὰ μὲν εἰ ἐςὶ, τὰ δὲ τὶ, τὰ δὲ ὁπόϊόντι, τὰ δὲ διατὶ ἐςίν. Ὧν τὸ μὲν ζήτημα ἐςὶ τὸ περὶ ὑπάρξεως· οἷον πότερον ἔςι τις περὶ τλιὼ Σελλιήλιω ἀτμοσφαιρα, παραπλησία τῇ περὶ τλιὼ γῆν; τὸ δὲ περὶ Οὐσίας (ἃ ταύτης λέγω τῆς ἐνδοτάτης καὶ πρώτης, ὡς ἀληπλε κομιδῇ ἐπὶ τῶν πραγμάτων ὁμολογεμένης, ἀλλὰ περίτινος τῶν ἐσιωδῶς προσεῖναι νοεμένων τῷ ὑποκειμένῳ γνωρισμάτων καὶ χαρακτήρων.), οἷον ἡ κτιωώδης καὶ ἄλογος ψυχὴ τῶν ζώων πότερον σωματικὴ, ἢ ἀσώματος; Τὸ δὲ περὶ ἐπεσιωδεςέρε τινὸς πάθες τῷ ὑπο-

(1) Ἴσασιν οἱ τὰ Ἀλγεβραϊκὰ διδαχθέντες, ὅσητις ἐκ τῆς τοιᾶσδε Σημειογραφίας εἰς ἐπίλυσιν τῶν παρ' αὐτοῖς προβαλλομένων ἡ ὄνησις· ἴσασι δὲ καὶ οἱ τὰ Ἀριθμητικά. Οἴονται γὰρ μηδὲ τὰς πάλαι δυνηθῆναι ἂν ἄλλως ἐπὶ τλιὼ γνῶσιν ἐλάσαι τῶν Θεωρημάτων, καὶ τλιὼ εὕρεσιν τῶν Προβλητῶν, ἀφ' ὧν ἄρχει καὶ τάτε θαυμάζονται. Εἴτις γάρ (ἡ δὲ κρίσις ἀνδρὸς ἐςὶ τῶν τοιάτων ἀποδρεψαμένε τὸ ἄκρον ἄωτον.) διασκέψαιτο τὰ Διοφάντε Ἀριθμητικὰ, καὶ τὰ Ἀπολλωνίε Γεωμετρικὰ, καὶ τὰ τῆ Πάππε, γνοίη ἂν ἐκ τάτων μηδὲ τὰς Ἀρχαίας καθόλε τινὸς χαρακληρισικῆς ἀμοίρας γενέσθαι τέχνης, ἢ τὸ μνημονικὸν αὐτοῖς ἀποφορτίζεσα, ἐ μικρὸν ἰῷ ὑπεργάσα εἰς τλιὼ τῶν ζήλεμάτων ἀνεύρεσιν (Λείβνίτ. ἐν ταῖς πρὸς τὰ Λωκ. Ἀνακρίσ. Βιβλ. Δ. Κεφ. ΙΖ. §. 9.). Καίτοι δὲ ἐ τοσᾶτον ἐςὶ ταῖς ἄλλαις ἕξεσιν, ὥσπερ τοῖς Μαθηματικαῖς, τὸ ἀπὸ τῶν σχημάτων, καὶ τῶν χαρακλήρων βοήθημα, ὡς ἄρισα τῷ Λωκίῳ σεσημείωται (ὡ τῷ περὶ τᾶ Νᾶ Βιβλ. Δ. Κεφ. Γ. §. 19.) Ἔςιν ἃ ἓν ἐ καταφρονητέον. Ὅθεν καὶ Βεϊγελίῳ τινὶ Σχηματογραφία τις καὶ ἐπὶ τῶν Ἠθικῶν, οἷον ἀπομίμημα τᾶ κατὰ Κέβητα ἐπινενόηται πίνακος. Τὰ γὰρ τοιαῦτα τῶν σχημάτων, κἂν μὴ εἰς κρίσιν συμβάλοιτο (ὡς ὁ Λείβν. ἐν. ἀνωτ. πρὸς τὰ τῆ Λωκίε παρεσημείωσαν.) ἀλλὰ γίνεται ἐνίοτε διὰ τάτων ταῖς ἐννοίαις ἡ προσήκεσα διασολὴ, καὶ τὸ κατάλληλον τῆς τοῦξεως οἰκονομεῖται, ἤτε μνήμη ὑποσηρίζεται, ἐξ ὧν καὶ τὸ εὐεπιβόλως, καὶ τὸ ἀμέμπλως διανοεῖσθαι τοῖς φιλοσοφᾶσι προσγίνεται.

ὑποκειμένῳ συμπίπλοντος· οἷον ὁποῖαι τινες ἄρα αἱ τὸν ἡλίϐδισκον ἐπιμιαίνειν ὁρώμεναι κηλίδες; τὸ δὲ περὶ τῶν αἰτίων, ἤτοι τῆ ὑλικῆ, οἷον ἐκτίνος ἄρα ὕλης ἡ περὶ τὸν κομήτιν κόμη; ἢ τῆ ποιητικῆ, οἷον ὑπὸ τίνος αἰτίϐ αἱ παλίρροιαι; ἢ τῆ τελικῆ, οἷον ἐφ' ὅτῳ αἱ ἐν ταῖς φλεψὶ καὶ ταῖς ἀρτηρίαις πυλίδες; καὶ διατὶ αὗται μὲν διχίτονες, ἐκεῖναι δὲ μονοχίτονες ἔσαι εἰσὶ; Τέτων ἓν ἐπιλυσομένῳ τὰ κατὰ τὸ Α. Γένος ἀπὸ τῶν φαινομένων, καὶ διὰ τῆς πείρας θηρᾶτέον τὰ Μέσα. Τὰ δὲ κατὰ τὸ Β. καὶ τὸ Γ. ἐντεῦθεν αὖθις, καὶ διὰ παρατηρήσεως τῶν δυνάμεων καὶ ἐνεργειῶν· καὶ ἐκ τῆ ὁρισμῆ ὃν χαρακτηριστικὸν καὶ γνωριστικὸν ὀνομάζομεν. Τὰ δὲ κατὰ τὸ Δ. ἐκ τῆ γενετικῆ καὶ αἰτιώδες ὁρισμῆ· Ἐφ' οἷς προσεκτέον καὶ αἷς τὸ ζητέμενον πρὸς τὰ παρ' αὐτὸ ἔχει ἀναφοραῖς, καὶ χέσεσιν.

Οἱ δὲ ἄλλως πως τὰ τῶν ζητεμένων διαιρέσει γένη (1). Ἤτοι γὰρ ζητεῖται, φασὶν, ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τὰ αἴτια, οἷον τὰ τῆς περὶ τὸν Μαγνήτιν ἑλκτικῆς δυνάμεως, τὰ τῆς περὶ τὰ παρατριβόμενα τῶν Σωμάτων Ἠλεκτρικῆς, τὰ τῶν παλιρρόιῶν, κτ. Ἢ ἐκ τῶν αἰτίων ἀνάπαλιν τὰ ἀποτελέσματα· οἷον ἐκ τῆ κυματισμῆ τῆς θαλάσσης, τί τὸ συμβαῖνον; Τί δὲ περιγίνεται τῷ ἀέρι ἐκ τῶν κεραυνῶν; Κομήτε δὲ προσγειοτέρε ἢ σιώηθες γενομένε, τίποτ' ἂν ἔψοιτο τῇ καθ' ἡμᾶς οἰκεμένῃ; Ἢ ἐκ τῶν μερῶν τὸ ὅλον καθ' ὁμοιότητα τῶν ἐν τοῖς Ἀριθμητικοῖς μεθόδων, δι' ὧν τὸ διὰ προθέσεως κεφάλαιον, ἢ τὸ διὰ πολλαπλασιασμῆ γινόμενον ἀνευρίσκομεν· οἷον τῆ ὕψες δοθέντος καὶ τῆς βάσεως, τὸ παραλληλόγραμμον εἰπεῖν ὅσον. Ἢ ἐκ τῆ ὅλε καὶ τῆ μέρες, τὸ λοιπὸν λαβεῖν, κατὰ τὰς ἐν τοῖς ἀριθμητικοῖς ἀφαιρέσεις τε, καὶ διαιρέσεις· οἷον τῆ ὀρθογωνίε δοθέντος, καὶ τῆς βάσεως, τὸ ὕψος προσδρεῖν κτ.

ΚΑΝΩΝ ς'.

§. Θή. „Τὰ ἐπὶ τῆ προκειμένε Ζητήματος ἔτως ὅσον ἄλις „ἐκρινῶς προειληφόσιν (Α), ἀνελλιπῶς προσδιορίσασιν (Β), „ἐπὶ τὰ ἁπλέστερα ἀναλελυκόσιν (Γ), ἐτάκτως ἐπισημειω„σαμένοις (Δ), τέως δὲ καὶ ἐπὶ τὸ καλλίπλον γένος τὸ ζητέ„μενον ἀναγαγῶσιν (Ε), ἑπόμενον ἐστὶ τῆς τῶν μέσων ἄρξασθαι „θήρας, δι' ὧν ἡ τῶν ἐννοιῶν τελεῖται παράθεσις, ἐξ ἧς δήλη „καθί-

(1) Μέτεδι τῶν Τέχν. τῆ Νοεῖν Μέρ. Δ. Κεφ. Β.

„καθίσαται ἡ ἐν αὐταῖς ἐγχωρῆσα χέσις, ἥτις ἐστὶν ἡ καθ' ἑ„κάστιν διανοητικὴν μεταίβασιν ἐπιφερομένη κρίσις. Τὸν δὲ τρό„πον τοῦτον ἕξῆς τε καὶ ἕξῆς προακτέον, ἄχρι τῶν προδηλοτά„των, αἳ δὴ πρῶται ἀρχαὶ τῆς γνώσεως ἡμῖν εἰσὶν αἱ αὐτοὶ κ„ἔχαται. Τὸ μὲν Ἀναλύσει, πρῶται δὲ Συνθέσει, περὶ ἧς „ὕστερον. Δεῖ δὲ καὶ τὰ καθ' ἕκαστον βαθμὸν τῆς προόδε ἀνα„κύπλοντα τῶν διανημάτων, γραφῇ καὶ ταῦτα, ὡς καὶ τὰ „πρὸ τούτων (Δ) προσεπισημειῶν, τὸ μὲν φαντασικὸν ἀποφορ„τίζοντας, τὸ δὲ διανοητικὸν τῆς ἐκ τῆ πλήθες ἀεὶ ἐμποιεμέ„νης αὐτῷ συγχύσεως, ἀπαλλάττοντας.

Τῆς Εὑρετικῆς Μεθόδε τὸ κυριώτατον ὁ ς'. ἡμῖν ἔτος καθυποβάλλει Κανών. Τῶν γὰρ προτεθὲν, ἐπὶ τῷ εἰς μελέτιν προκειμένῳ προπαρασκευασικῶν πως καὶ προτελεσικῶν ὄντων, αὐτῆς ἕτος ἅπτεται τε πράγματος (φασὶ) τῆς πιτυᾶς. Εἰς γὰρ θήραν τέως τῶν μέσων ἐξάγει, δι' ὧν ἡ τε ἀγνοεμένε εὕρεσις, βαθμηδὸν χωρῆσα, ἔσγ' ἐπ' αὐτὰ τὰ γνωριμώτατα γίνεται. Οὐδὲν ἔν δεῖ ἐπὶ τε παρόντος, τὰ ἐν ἄλλοις περίτε τῆς τε μέσε εὑρέσεως (§. ωκζ'. κξ.), καὶ τῆς κατ' ἔφοδον Ἀναλυτικῆ προϊόσης Ἀποδείξεως (§. ωιβ'. ωιδ'.) ἐπαναλαβεῖν. Ἔχεσι γὰρ ἐξ ἐκείνων τὰς μεθόδες, ἐδὲν λοιπὸν, ἢ ὀρθῶς ἐνταῦθα καὶ ἐπισαμένως αὐταῖς προχρῆθαι (1).

ΚΑΝΩΝ

(1) Ἡ τῶν Ἀρχαίων Ἀνάλυσις ἐν τούτῳ ἰῷ ἡ πᾶσα κεκμένη κατὰ τὸν Πάππον, ἐν τῷ λαμβάνειν τὸ ζητηθὲν, κἀκτεῦτα συνάγειν τὰ ἑπόμενα, ἐς ὃ ἀπαντήσειέ τι τέως γνώριμον καὶ τοῖς πᾶσιν ὁμόλογον. Περὶ ὃ καὶ τοῦτο σεσημείωται (Λεῖβν. Βιβλ. Δ. τῶν πρὸς τὰ Λωκ. Κεφ ΙΖ. §. 6.) ὅτι δεῖ τοιαύτας ἕναι τὰς συναγομένας Ἀποφάνσεις, ὡς δι' αὐτῶν, ἥπερ ἐκτάσσοντας, ἀπὸ τῆς ἐσχάτης ἐξεῖναι ἐπαναστρέφειν ἐπὶ τὴν πρώτην ἀφ' ἧς ἡ πρόοδος, ἵν, ἡ Συνθετικὴ δείξις ἕπεται κατ' ἴχνη τὰ τῆς Ἀναλυτικῆς ποιεῖσθαι δύναιτο τὴν ἐπάνοδον. Οἷον ζητήματος προκειμένε εἰ ὁ ἄνθρωπος ἐστὶν ἐλεύθερος, λαμβάνω δὴ, ὅτι ἐλεύθερος· εἶτ' εἰσβάλλω, ὅτι καὶ ἐκτὸν ἔχοι ἂν διορίζειν, ὡς τὸ ποιεῖν τὰ αὐτὰ, ἢ μὴ ποιεῖν. Εἰ δὲ τοῦτο, ἐκὸν αὐτῷ καὶ ἀπηγορεῦσαι ἃ μὴ δέον ποιεῖν, ὡς δυναμένῳ καὶ ποιεῖν· καὶ πάλιν ἐντέταλται ἃ δέον ποιεῖν, ὡς δυναμένῳ καὶ μὴ ποιεῖν. Καὶ τοίνυν ἐπετέθησαν αὐτῷ Νόμοι, οἱ τῶν τὰ μὲν ἀπαγορεύοντες, τὰ δ' ἐντελλόμενοι.

Κεῖνται δὲ Νόμοι (τοῦτο γὰρ βέβαιον καὶ τοῖς πᾶσιν ὁμόλογον· ἐξ ἧς καὶ ἡ κατὰ Σύνθεσιν ἀποδεικτικὴ ἐπάνοδος, τῆς γνωμικῆς Ἀναλύσεως κατ' ἴχνη βαίνουσα, καὶ τὸ ὑποτεθὲν ἤδη κατασκευάζουσα.)· Εἰ ἄρα Νόμοι τινὲς εἰσὶ κείμενοι τῷ ἀνθρώπῳ, ἔστι τὰ μὲν αὐτῷ ἀπαγορεύσι, τὰ δ' ἐντέλλονται. Ὥστε ἀπαγορεύσιν αὐτῷ ἃ μὴ δέον ποιεῖν, ὡς δυναμένῳ καὶ ποιεῖν· καὶ πάλιν ἐντέλλονται ἃ δέον αὐτῷ ποιεῖν, ὡς δυναμένῳ καὶ μὴ ποιεῖν.

Τοιγα-

ΚΑΝΩΝ Ζ'.

§. Θθ'. „Δι' ἁπάσης τῆς ἐν τῷ (ϛ'.) Κανόνι (§. Θη'.) Ὑ-„ποτεθείσης προόδου (α'.) ἐν μὲν ἐννοίαις τὸ ἐναργέστε καὶ εὐ-„κρινὲς, ἐν δὲ κρίσεσι τὸ ἀσφαλέστε καὶ βέβαιον, ἐν δὲ διανοή-„σεσι τὸ ὀρθόντε καὶ ἀναγκαῖον τῆς συνεπείας ἐφ' ἑκάστησοῦν „τῶν κατὰ τὴν πρόοδον μεταβάσεων πρυτανευτέον. (β'.) Ἐκ „τῶν σαφῶν ἀεί ποτε καὶ ὁμολογουμένων, ἐπὶ τὰ ἧττον σαφῆ „καὶ βέβαια χωρητέον (1).

Ὁ δὲ Κανὼν οὗτος οὐ μόνῃ τῇ Ἀναλυτικῇ Μεθόδῳ χρήσιμος ἐστὶν, ἀλλὰ καὶ τῇ Συνθετικῇ οὐδὲν ἧττον, περὶ ἧς ἐν τῷ ἐφεξῆς Κεφαλαίῳ.

ΚΑΝΩΝ Η'.

§. Θι'. „Ἐὰν μὴ ἐκ τῶν ἤδη δήλων ἡ τοῦ Ζητουμένου Ἐπίκρι-„σις προχωρῇ, τῆς μελέτης κατὰ τοὺς τεθέντας ὅρους προηγ-„μένης, καὶ πάλιν καὶ πολλάκις ἐπανειλημμένης, μηδὲν δὲ ὅμως „σαφὲς συνιδεῖν παρεχούσης, ὁμολογητέον τὸ μελέτημα ἀνεπί-„λυτον εἶναι, ἢ ἡμῖν ἀνεπίλυτον.

Δεῖ μὲν γὰρ τοῖς σκέμμασιν ὡς οἷόντε ἐπιμόνως ἐγκαρτερεῖν, καὶ σπουδαίως ἕκαστα τῶν ἐν αὐτοῖς ἀνελίττοντας τὴν θεωρίαν παρατείνειν ἐφ' ὅσον ἂν οἷόντε ᾖ. Μεταξὺ δὲ καὶ διαλιπόντας (Προδιατ. Β'. §. μϛ'.) ἐφ' ᾧ τὸ ἀκμαῖον τοῦ λογιστικοῦ ἀνακαλέσαι καὶ σύντονον, αὖθις ἐπὶ τὰς αὐτὰς σκέψεις ἐπανιέναι, τήν τε μελέτην οὕτω καὶ τρίτον, καὶ πολλάκις ἢν δέοι ἀποκαθιστᾶν. Οὔκουν ἀλλ' οὖν καὶ ἄληκτόν τινα τὴν σπουδὴν περὶ τὸ αὐτὸ καταβάλλειν· Πλεῖστα γὰρ ἐστὶ καὶ τῶν ἤτοι καθ' ἑαυτὰ, ἢ ἡμῖν ἀνεφίκτων, ὡς τῶν ἰδεῶν ἀμοιροῦσιν, ἃς ἐπάναγκες προειληφέναι πρὸς τὴν τούτων κατάληψιν. Περὶ ὧν καὶ τῶν

τοιγαροῦν καὶ ἔχοι ἂν ἑαυτὸν ὁ ἄνθρωπος διορίζειν εἰς τὸ ποιεῖν τὰ αὐτὰ, ἢ μὴ ποιεῖν. Ὁ ὅρα ἄνθρωπος ἐλεύθερός ἐστιν. Ο Ε. Δ.

Οὐδὲν οὖν οὕτως ἀνιοῦσιτε καὶ κατιοῦσιν ἢ τὰ προσφυῶς ἔχοντα μέσα θηρεύεται, δι' ὧν ἀπὸ τῶν κειμένων ἐπὶ τὰ προσεχῶς ἑπόμενα ἡ μετάβασις, ὡς καὶ ἀνωτ. ἐν τοῖς περὶ τῆς τῶν Ἀποδεικτ. Ἐφόδ. Μεθόδου ἐλέγετο. (§. ωιγ'. -- ωιη'.).

(1) „Ὁπότε δὲ αὐτός τι (ὁ Σωκρά-„της τῷ λόγῳ διεξίοι, διὰ τῶν μάλιστα „ὁμολογουμένων ἐπορεύετο, νομίζων „ταύτην τὴν ἀσφάλειαν εἶναι λόγου. Ξενοφ. Ἀπομν. Βιβλ. Δ'.

τῶν ὑπὲρ ἡμᾶς ἐγγεγυμνασμένων τινὸς καλὸν συνθάνεσθαι, εἴτις διαβατικώτερος, καὶ τὸ προτεθὲν ἄμεινον ἡμῶν συνιδεῖν δυνάμενος. Ἀτεχνῶς γὰρ βύσσινος ὁ λόγος, καὶ τῶ εἰπόντος ἄξιος. „Μὴ αἰσχύνε βοηθέμενος (2).

ΚΕΦ. ΤΕΤΑΡΤΟΝ.

Περὶ τῆς κατὰ Σύνθεσιν Μεθόδε, ἥτις καὶ Ἐκθέσεως Μέθοδος ἐπιλέγεται καὶ Διδασκαλίας.

§. Διά.

Ἀντίστροφα τῇ Ἀναλυτικῇ Μεθόδῳ, ἡ κατὰ Σύνθεσιν βαίνουσα, ἀπολήγειν μὲν ὅθεν τῳ ἀρχῳ ἐλάμβανεν, ἀρχῳ δὲ ποιεῖσθαι θέλει, εἰς ἃ ἐκείνη κατέλυε. Βαίνει γὰν ἀπὸ τῶν ἁπλουστέρων ἐπὶ τὰ ἐξ αὐτῶν προϊοῦσα, καὶ μέθοδος ἐκ τότε Συνθέσεως ἀκούει δεόντως. Ἡ δ' αὐτὴ καὶ Διδασκαλίας μέθοδος καὶ Ἐκθέσεως, παρὰ τὸ ἀν χρήσει γίνεσθαι τοῖς φιλοσόφοις, ἐπειδὰν τὰ σφίσι δῆλα τοὺς ἀγνοοῦντας ἀναβάλλωνται διδάσκειν, εἴτ' ἐκ συγγραφῆς, εἴτ' ἀπὸ στόματος τὰς Διδασκαλίας ποιέμενοι. Βίβλος γάρ τις ἐστὶ φθεγγομένη, ἡ διὰ φωνῶν τοῖς ἀκροωμένοις ἀποδιδομένη εἰσήγησις· ὥσπερ δὴ καὶ ὁμιλίατις ἐστὶ σιγῶσα ἡ ταῖς βίβλοις ἀνάγραπτος. Διὸ καὶ ἑκατέρωσε ὁ τρόπος ἐστὶν ὁ αὐτός. Ὁ δὲ τρόπος ἐκεῖνα πρότερα τῶν ἄλλων λέγειν, ἢ γράφειν, ἀφ' ὧν τὰ ἐπιφερόμενα ῥᾴδιον ἂν ἔχοι καὶ νοεῖσθαι, καὶ ἀποδείκνυσθαι.

§. Διβ'. Διέλοι δ' ἄντις τῳ ἕτω Συνθέσει τεχνιτευομένῳ μέθοδον, τῷ πλάτει ἐπισήσας τῶν κατ' αὐτῳ διαληφθησομένων, εἰς τῳ ὁλοχερῆ, καὶ τῳ ἐν μέρει· ὧν τῇ μὲν ἐπὶ ἐκθέσει τινὸς ἐν μέρει Ζητήματος χρῆσθαι δείσει, οἷον τῷ περὶ κενῷ εἰ ἐς', τῷ περὶ βαρύτητος, εἰ κοινῇ τῇ ὕλῃ παροπηδεῖ, κτ. τῇ δὲ Ὁλοχερῶς τινος ὑποκειμένης Ἐπιστήμης, ἣν ἄντις ἐπιχειρήσειεν ἀνελλιπῶς πραγματεύσασθαι, οἷον τῳ Λογικῳ, τῳ Φυσικῳ, τῳ Γεωμετρίαν κτ. Περίεσι γάρτι πλέον δυχερείας ἐν

(1) Ἀντωνίν. Καίσαρ. Βιβλ. Ζ'. πρὸς ἑαυτ. §. έ.

ἐν ταύτῃ, ὅτι παρ' ἃ δέον κατ' ἐκείνῳ ἐπὶ ἑκάστου τῶν ἐν μέρει ζητημένων παρατηρεῖν, καὶ τὰ ἐπιόντα ἔτι ζητήματα κατὰ τὸ δέον προσήκει διατάσσειν, καὶ τῆς ὅλης ἕτω πραγματείας τῷ κατατομῷ καὶ διαίρεσιν ἐπισαμένως οἰκονομεῖν οἱονεὶ μελῶν σώματος καλῶς ἐξ ὧν τῷ ὁλοκληρίαν ἔχει, προσφυῶς ἀλλήλοις συναρμολογεμένων, καὶ τῷ κατάλληλον θέσιν λαμβανόντων ὅπως ἂν κάλλιστα ἔχοι, καὶ ἐμμελέστατα. Ἀλλὰ γὰρ ἡμῖν τὰ ἑκατέρα ἐπιβάλλοντα, ἐν εἴδει Κανόνων τινῶν καὶ ταῦθα ὑποθησομένοις, ἀπὸ τῆς περὶ ἑκάστῳ τῶν Ἐπιστημῶν, ὁλοχερέστερον οἰκονομεμένης τῶν μερῶν διαιτήσεως τῷ ἀρχῷ ληπτέον.

ΚΑΝΩΝ Α'.

§. Θιγ'. Τῷ ὅλῳ ἀναβαλλομένῳ πραγματείαν κατὰ Μέθοδον ἐπιστήμης πρέπουσαν διελθεῖν, διαιρετέον τὸ ὑποκείμενον εἰς τὰ μέρη, ἢ εἴδη, ἢ πάθη ὧν ἔλαχεν ὁμοιρεῖν, καὶ τέτων τῷ διαλῆψιν ἐκείνων προτακτέον, ἃ καθ' ἑαυτὰ θεωρεῖσθαι ἂν ἔχοι, μεθ' ἃ τὰ τέτων ἐχόμενα, καὶ ἕτως ἐφεξῆς, ὡς ἀεὶ μὲν τὰ πρὸ ὁδῷ τοῖς ἄλλοις γινόμενα ἡγεῖσθαι, κατακολαθεῖν δὲ τὰ δι' ἐκείνων προδιαληφθέντων ἤδη ἀναπτυσσόμενα καὶ κρατυνόμενα.

Ὁ μὲν λόγος τῶν Κανόνος καὶ μάλα σαφής. Εἰμὴ γὰρ προηγοῦντο αἱ οἷον ταῖς λοιπαῖς δαδεχέσαι τῶν γνώσεων, χολῇ γ' ἄντις τῷ σκότος ἀπαλλαχθήσεσθαι τὰς ἑφεπομένας ἐλπίσειεν. Ἀλλ' ἐκεῖνο δὴ ἐκ ἀπεικότως πάρεσι ζητεῖν, τίνα τίσι ποτὲ τῶν μερῶν, ἢ εἰδῶν, ἢ παθῶν τῷ ὑποκειμένῳ, τὰ τῆς δαδεχίας ταύτης διακονήσει. Ἢ δῆλον ὅτι τὰ πολλὰ ὅσα ἁπλέστερα τυγχάνει καὶ τῇ Φύσει πρότερα (§. ρνς'.). Οἷον τὰ περὶ τῶν ὅρων ἐν τῇ Λογικῇ τοῖς περὶ τῶν προτάσεων, καὶ ταῦτα τοῖς περὶ τῶν συλλογισμῶν. Ἐν γὰρ δὴ τέτοις ἐκεῖνα. Καὶ ἐν τῇ Ἀνατομίᾳ φέρε, τὰ περὶ ὀστέων, καὶ μυῶν, καὶ ὑμένων, καὶ νδρων, κτ. καὶ τῶν ἄλλων σκθῶν, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ὑγρῶν, προτακτέα ἐξ ἀνάγκης πρὸ τῆς ἑκάστε τῶν μελῶν ἐπισκέψεως· ταῦτα γάρ ἐξ ἐκείνων. Καὶ ἐν τοῖς Ἀριθμητικοῖς δὲ τῶν Προβλημάτων, τὸ ἀπὸ Ἀριθμῷ τῷ δοθέντος τῷ ζητημένῳ ῥίζαν λαβεῖν, τὸν μὴ διὰ τῶν ἁπλεστέρων ἀχθέντα μεθόδων, ἀμήχανον· Καὶ κατὰ τὰς ἄλλας δὲ τῶν Ἐπιστημῶν ὡσαύτως.

Ἐπ' ἐνίων μέντοι τῷ ῥηθεῖσαν ἀθετεῖν τάξιν ἐπάναγκες. Ταῦτα δ' ἐστὶν ἐφ' ὧν διαπλοκήτις συμβαίνει· ὡς ὅτε πρὸς ἀ-

κριβεστέραν τοῦ ἁπλουστέρου διάληψιν, τῶντι μᾶλλον συνθέτων, ἀπραγμονέστερόν πως ἐμπίπτον ἐμπαρεισάγεται, οὗ ἐφεξῆς ἡ τελεωτέρα ἔκθεσις ἐν οἰκείῳ τόπῳ ἐπεξεργασθησομένη πληρέστερον ἀποταμιεύεται. Οὕτωμοι μετὰ τὰ περὶ τῶν πρώτων ἐννοιῶν τὰ τῆς Λογικῆς πραγματευομένῳ, λόγος παρενέπεσεν ὁ περὶ τῆς Σκέψεως. τὴν τάξιν δόξαν ἐπιμελῶς παρατετηρηκέναι, τὴν ταῖς ἐννοίαις φύσει προσήκουσαν. καθ' ἣν ἡγεῖται μὲν ἡ τῶν νοουμένων ἀντίληψις, ἐμφιλοχωρεῖ δὲ ἐπὶ πάνυ πολλῶν, πρὸ τῆς περὶ αὐτὰ Κρίσεως, ἡ Σκέψις (§ σλγ. κξ'.). Ἀλλὰ γὰρ ἐν τοῖς περὶ σκέψεως, ἡ ἑτέρας ἐξ ἑτέρας γνώσεως, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον πιθανολογουμένη ἐναπαιτεῖται ἐπιφορά. Ἡ δὲ τοῦ κατὰ Διάνοιαν προβαίνοντος λογιστικοῦ ἐνέργεια ὡμολόγηται οὖσα· ἡγεῖται δὲ τῆς Διανοίας ἡ Κρίσις, ἧς χάριν καὶ ἡ σκέψις προβάλλεται· Τὶ οὖν; ἢ ταῦτα ἁπλῶς ἐπάναγκες ἦν προϋποτιθέναι, καὶ ὀρθοδοξαστικῶς, οὕτω φᾶναι, παραλαβεῖν, ὡς φύσει πᾶσιν ἐνόντα, καὶ μηδένα ταύτηγε λανθάνειν δυνάμενα, περὶ ὧν ἔδει τὸν λόγον ἔπειτα ἀναλαβεῖν, καὶ ἀκριβέστερον ἐπεξεργάσασθαι (1).

Τοι-

(1) Τὴν τοῦ ἐκτεθέντος ἀθέτησιν Κανόνος πικρῶς τινες τῷ Στοιχειωτῇ ἐπιμέμφονται (ὅρα Τέχν. τοῦ νοεῖν Μέρ. Δ'. Κεφ. Θ'. Ἑλλείμ. Ε'.). Ὅτι μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐν οἷς (φασὶν) ἀτακτεῖ, ἀρχὴν μὲν ἐπὶ τοῦ Α'. τῶν Στοιχ. ἀπὸ τῆς κατασκευῆς τοῦ ἰσοπλεύρου τριγώνου λαβὼν, ἐπὶ τὰ περὶ τῶν γραμμῶν μεταβαίνει· εἶτ' αὖθις ἐπὶ τὰ τρίγωνα ἐπάνεισι, καὶ ἀπὸ τῶν τριγώνων πάλιν ἐπὶ τὰς γραμμάς. Οἵ γε μὴν ἔσχατον Λατινιστὶ ἐκδεδωκότες (ἐν Ἀμστελαιδάμῳ Ἔτ. ᾳψλϛ'.), τὸ περὶ τῆς Τέχν. ἧς εἴρηται, ἐν αὐτοῖς Προοιμ. τῆς ἐπενεχθείσης αἰτίας τὸν Εὐκλείδην κρείττονα διατείνονται εἶναι ὡς ἐπ' ἀκριβὲς τὴν τάξιν τετηρηκότα τὴν τῶν θεωρουμένων τῇ φύσει πρέπουσαν, ἣν οὐδὲν (φασὶν) ἀπεικὸς μὴ κατιδεῖν, τὸν τὴν ἀληθῆ τῶν Γεωμετρούντων Μέθοδον, καὶ σκοπὸν τὸν τούτων μὴ συνεωρακότα. Qui veram Methodum Geometrarum, eorumque scopum non intellexit. Τῷ γὰρ ὄντι ἡ Α'. τοῦ Α'. τῶν Στοιχ. πορίσματος δίκην ἀπὸ τῆς τῶν εὐθειῶν ἰσότητος ἕπεται. Ἔστι δὲ περὶ τοῦ ὅπως οἷόντε εὐθεῖαν εὐθείᾳ ἴσην ἄγειν, ἐν ταῖς πρώταις τρισὶ προτάσεσι τῷ Στοιχειωτῇ ὁ λόγος. Τῷ δὲ, μάλιστα μέλον ἐκεῖνα ᾀείποτε προλαμβάνειν, δι' ὧν τὰ λοιπὰ ῥᾳδίως ἀποδειχθήσεται. „Ταύτητοι καὶ Σγραβεζάνδ. ἐν τῇ Εἰσαγ. εἰς τὴν Φιλοσοφίαν Ἀριθμ. 1086. „Τὰ τῆς Γεωμετρίας (φησὶ) διδάσκειν „ἐπιχειρήσας, κατὰ μὲν τὸν ἔσχατον „Κανόνα (οὗτος δὲ ἦν ὁ τὰ ἁπλούστερα „πρὸ τῶν μᾶλλον συνθέτων πραγματεύεσθαι δεῖν ὑποτιθέμενος) πρῶτον ἂν διέλθοιμι περὶ Γραμμῶν. Εἶτα περὶ τριγώνων, καὶ τῶν ἄλλων εὐθυγράμ„μων· Ἐφεξῆς δὲ περὶ τοῦ κύκλου. „Ἀλλ' οὕτως ἄν μοι ἀτελὴς λίαν προ„βαίη τῆς πραγματείας ἡ ἔφοδος· τα

„γὰρ

Τοίγαρȣ̃ν σκεπτέον ἐν ταῖς Ἐπιςημονικαῖς τῶν πραγματειῶν τὰ ὑπὸ τὴν θεωρίαν πίπτοντα, ὅπως μὲν εἶναι φύσιν ἔχει, ὅπως δὲ, καὶ νοηθῆναι. Καὶ ἂν μὲν τὰ φύσει πρότερα (ἅττα κοινῇ λέγεται, τὰ ἁπλȣ́ςερα), ταὐτὰ καὶ τῇ γνώσει προτερεύοντα ᾖ, ὡς αὐτῶν ἄνευ μὴ μόνον μὴ εἶναι καθ' ἑαυτὰ, ἀλλὰ μηδὲ διανοίᾳ παρίςασθαι τὰ ἐξ αὐτῶν, ἐκ τῶν ȣ̃τως ἐχόντων καὶ τῆς Διδασκαλίας ἀρκτέον. Ἐὰν δὲ τῆς τάξεως ἀναςραφείσης (ᾗ τὰ πολλὰ συμβαίνει) τὰ ἐν τοῖς ȣ̃σι προτερȣ̃ντα, τῶν ἐν τῷ νοερῷ κόσμῳ (ȣ̃τος δ' ἐςὶν ὁ τῶν ἐννοιῶν, αἷς ἡμῖν τὰ ὄντα καθίςαται νοητὰ) παριςαμένων ὕςερα ἁπαντᾷ, ἐκ τȣ́των ἀνάπαλιν καὶ τȣ̃ διδάσκειν τὴν ἀρχὴν ποιητέον. Οὐ γὰρ οἷόντε ἄλλως, εἰμὴ δι' ὧν ἡ κατάληψις προοδοποιεῖται, ταῦτα προειληφότας, ἐπὶ τῶν ἐξ αὐτῶν διασαφȣμένων χωρεῖν τὴν διάσκεψιν (1).

ΚΑΝΩΝ Β'.

§. Θιδ'. „Μηδὲν τῇ προκειμένῃ ἐμπαρεισαγέσθω πραγμα„τείᾳ σκέμμα, μηδὲν τῷ κατ' αὐτὴν ὑποκειμένῳ προσῆκον, μη„δὲ ποιάντινα πρὸς τȣ̃το σχέσιν ἔχον καὶ ἀναφοράν. Κἂν ὁ„πωσȣ̃ν ἀναφέροιτο, ἀλλὰ τῶν κομιδῇ τυγχάνον περιττῶν, ἢ „ἀνερμηνεύτων (2), ἔξω μενέτω.

„γὰρ περὶ τῶν παραλλήλων γραμμῶν, „καὶ τὰ περὶ τῶν καθέτων, ἐκ τῶν πε„ρὶ τὰ τρίγωνα ἀποδεικνυμένων ἐπιφέ„ρειν δεῖ. Τȣ́τȣγε δὴ χάριν ἡ διαίρε„σις αὕτη καί τοι τȣ̃ ὑποκειμένȣ τῇ „φύσει δοκȣ̃σα συνᾴδειν, παραιτητέα „ἂν εἴη. Ὡσαύτως (Αὐτ. Ἀριθμ. „1087.). Εἴμοι ἀναπτύξαι παρείη „τὰ τοῖς ὑγροῖς τῶν σωμάτων κατὰ „γένος θεωρȣμένοις ἀνήκοντα, διαληπ„τέον ἂν εἴη πρῶτον περὶ τῶν ὑγρῶν τῶν ἐν ἠρεμίᾳ, ἔπειτα δὲ καὶ περὶ τῶν ἐν κινήσει· (τὴν προσήκȣσαν τοῖς ὑπο„κειμένοις ςείβοντι δηλονότι.). Ἀλλ' „ἀπαντήσειέ τις ἀλλαχόθεν δυσχέρεια· „ἡ γὰρ ἔνςασις ἡν τὰ διὰ τȣ̃ ὑγρȣ̃ „φερόμενα πάσχει, θλίψις τις ἐςὶν, ἡ „καὶ ἐν ἠρεμȣ̃ντι τῷ ὑγρῷ χώραν ἔχȣ„σα. Περὶ δὲ ταύτης διελθεῖν ȣ̓χ οἷόν„τε, μὴ πρότερον τὰς ἐν τοῖς ὑγροῖς „διαφερȣ́σας κινήσεις προαναπτύξαν„τας.

(1) Τῇ μὲν φύσει πρότερον εὐθεῖα τριγώνȣ, τῇ δὲ γνώσει ἐκ τῶν τριγώνων ᾗ δέον προσπαραληφθέντων, καὶ ȣ̓κ ἄλλως, τὰ τῶν παραλλήλων γραμμῶν πάθη νοεῖται καὶ δείκνυται. Ὥςε πρότερον ȣ̃τω γίνεσθαι τὸ τρίγωνον, ȣ̓κȣν τῆς εὐθείας ἁπλῶς, τῆς δὲ, τȣ̃ κατὰ τὴν παραλληλίαν τῶν εὐθειῶν πάθȣς, καταλήψεως.

(2) „Πᾶν Θεώρημα πρῶτον μὲν „ἀληθὲς εἶναι δεῖ· εἶτα χρήσιμον· „εἶτ' ἀκόλȣθον ταῖς ὑποτεθείσαις ἀρ„χαῖς. Γαλην. πρὸς Θρασύβ. περὶ „Ἀρίς. Αἱρέσ.

Οὕτω γάρ τοι παρείσακτον ὄν, ὀδεμίαν πρὸς τὰ λοιπὰ τῆς πραγματείας Θεωρήματα ἕξει τὴν ἀλληλεχίαν, ὡς τισὶ μὲν ἐκείνων, ἅτε δὴ ὕστερον ὕπεσθαι, ἄλλων δ' ὡς πρότερον ἦ χρῆν (§. Θιγ'.) ἡγεῖσθαι. Ἀδιαφορεῦν δ' ὅπου δὴ, καὶ ὅπως ἂν ταχθείη, αὐτόθεν καὶ τὸν ἔλεγχον οἴσει τὸ τοιοῦτο τοῦ εἶναι ἀλλότριον, καὶ τῆς ἰδίας ἐκτὸς, ὡς ἂν εἴποιτις σφαίρας, εἰκῇ πλαζόμενον. Τοῦτο μὲν οὖν τοῖς ἀπὸ στόματος διδάσκειν λαχοῦσιν, ἢ τοῖς διὰ συγγραφῆς ἐξαμαρτάνεσθαι ῥᾴδιον. Ἐκεῖνο δὲ τὸ τῶν περιττῶν, καὶ ἀνερμηνεύτων δεῖν ἀπέχεσθαι, καίτοι πρὸς τὴν ἐν χερσὶ πραγματείαν ὁπωσοῦν τείνειν δοκούντων, καὶ μάλα πᾶσιν ἐστὶ τηρητέον. Καὶ φειστέον τοῦ χρόνου, ὃν δὴ βραχὺν ὄντα, πρὸς ἐπιβολὴν καὶ μόνων τῶν χρησιμωτέρων ἴσμεν, καὶ ποτνιώμεθα. (Προδι. Β'. §. κϛ'. λη'. Καὶ Λογ. §. σλθ'. καὶ Αὐτ. Σημ. 2.).

ΚΑΝΩΝ Γ'.

§. Θιέ. „Ἐὰν δὲ ὑπάλληλός τις ᾖ πρὸς ἑτέραν ἡ ἐν χερσὶ „πραγματεία, τὸ ἀπὸ τῆς Ἀρχικῆς παραλαμβάνειν τινὰ, „ἤτοι λημμάτων δίκην (§. υιβ'.), ἢ ἐν εἴδει σχολιασμάτων (§. „υιβ'.), εἰς πληρεστέραν τῶν ὑποκειμένων ἀκρίβωσιν, ὡς „μὴ ἀσυντελὲς ὄν, ἀλλ' ἔστιν ὅτε καὶ ἀναγκαῖον, μηδαμῶς „ἀπειρήσθω.

Οὕτως ἔνια Μεταφυσικῆς ἐχόμενα θεωρίας, καὶ τῶν περὶ ψυχῆς λόγων, (ἅτε δὴ ἐκείναις ὡς Ἀρχικαῖς ὑπαλληλουμένη ταῖς ἕξεσιν), καὶ ἡ Λογικὴ ἐθέλει προσερανίζεσθαι· Οὗ δὴ χάριν καὶ τῶν καθ' ἡμᾶς εἰσὶν οἱ πρὸ ταύτης περὶ ἐκείνων πραγματευσάμενοι (Προδι. Δ'. §. ϛ'.). Ἥτε τῆς Φυσικῆς ἐπιστήμη, ἐπὶ τὴν Ἀριθμητικὴν καὶ τὴν Γεωμετρίαν συνεχῶς ἀνατρέχει. Ταύτητοι καὶ μηδενὶ ἐφείσθω ἐπιστήμης ἅψασθαι, ὁπότε ταύτης τῶν πρὸ ὁδοῦ γινομένων ἐστὶν ἀμύητος (Προδι Β'. §. λη'. λθ'.).

ΚΑΝΩΝ Δ'.

§. Θιϛ'. „Ἐπὶ ἑκάστου τῶν ἐν μέρει ζητουμένων ἡγεῖσθαι δέον „τοὺς ὁρισμοὺς, καὶ τὰς διαιρέσεις· μεθ' οὓς τὰ ἀξιώματα καὶ „τὰ αἰτήματα ἐκτάσσεσθαι· μεθ' ἃ τὰς προτάσεις, καὶ τούτων τὰς ἐκ τῶν προταχθέντων κατασκευάς· ἤτοι τὰς ἀποδείξεις. Ἀπὸ δὲ τῶν προτάσεων, ὅσον ἅλις ἤδη ἀποδεδειγμένων συνάγεσθαι τὰ ἐπιόντα τῶν πορισμάτων. Ἐπὶ πᾶσι

„δὲ

„δὲ, καὶ τὰ πρὸς ἀθροτέραν δεῖξιν τε καὶ διασάφησιν συμβαλ-
„λόμενα τῷ ἀποδειχθέντος, ἂν εἴδει χολίων ἐπιφέρεσθαι.

Ἰδὲ τῷ Κανόνος, ἅπαν τὸ ἀνωτέρω Β'. Κεφάλ. (§. ωξβ'.-
ωμη.) τὴν ἔκθεσιν δαψιλῶς παρέχεται. Τοῦτ' δ' ἀνταῦθα σημειωτέον αἴθις εἶναί μοι δοκεῖ, ὅπερ ἂν ἐδέποτε περιττὸν εἴη, ὁσάκις ἄντις καὶ παραινέσειε· τὸ τὰς μὲν ὁρισμὰς ἐναργεῖς εἶναι δεῖν, καὶ ὡς οἷόντε ἀκριβεστάτας· τὰς δὲ διαιρέσεις ἀνελλιπεῖς τε καὶ ἀπερίττας· τὰ δ' ἀξιώματα, καὶ αἰτήματα, αὐτόπιστα, καὶ ὁμολογα, καὶ δοθῆναι ῥάδια. Τὰς δ' ἀποδείξεις τὴν μὲν ὕλιν ἀληθεύσας, τὸ δὲ εἶδος ἀμέμπτως· ἢ πρὸς τοιόνδε εἶδος ῥᾷστα ἀνακαλεῖσθαι δυναμένας· τὰ δὲ πορίσματα καὶ αὐτόματα παρακολεθῆντα, καὶ λόγε ἄξια. Τὰ δὲ χολιάσματα τέως μὴ περιττὰ, μηδ' ἀπροσφυῶς ἔχοντα, μηδὲ ἀπὸ τῶν ὡς πορρωτάτω τῆς προκειμένης πραγματείας μεταπεμπόμενα.

ΚΑΝΩΝ Ε'.

§. Θιζ. „Καὶ ἂν ὁρισμοῖς δὲ, καὶ διαιρέσεσι, καὶ τοῖς λοι-
„ποῖς, ἃ καταλέλεκται ἐπὶ τῷ προσεχῶς ἀνωτέρω Κανόνος,
„τηρεῖσθω μὲν, ὡς ἂν οἷόν τε ᾖ, ὁ τῆς κατὰ Φύσιν τάξεως ὅρος·
„ἀθετείσθω δὲ ταύτης μὴ προχωρέσης, καὶ ὁ κατὰ Διδασ-
„καλίαν προκρινέσθω, ὡς ἀεὶποτε πρότερα τάττεσθαι τῷ λόγῳ,
„δι' ὧν ἡ τῶν ἐφεξῆς κατάληψις ῥᾴων ἅπαντα καὶ ἀπονωτέ-
„ρα. Ὃ καὶ περὶ τῶν καθ' ὁλοχερῆ τὴν πραγματείαν μειζό-
„νων μερῶν προδιηγόρθωται ἀνωτέρω (Κανον. Α').

Οἷον ὅτε μὲν Ὁρισμὸς ἡγήσεται διαιρέσεως (§. ρξέ.), ὅτε δ' ἀνείπαλιν (§. ρξς'.). Καὶ τῶν ὁρισμῶν ἄλλος ἄλλε πρότερος ἂν ταχθείη. Οὗ τὸ ὁρισὸν δηλονότι ἐν τῷ ὁρισικῷ λόγῳ θατέρε παραλαμβάνεται. Ἐκκλίνειν δὲ δεῖ τὸ διάλληλον (§. ρμβ'.). Ἀλλὰ καὶ τῶν Ἀξιωμάτων τὰ μὲν πρότερα ἂν εἴη, τὰ δέπως τῇ τάξει δεύτερα· οἷον τὸ ἐὰν τοῖς ἴσοις ἴσα προθῇς κξ. τῷ ἐὰν ἀπὸ τῶν ἴσων ἴσα ἀφέλῃς κξ. πρότερὸν ἔοικεν (1). Καὶ

(1) Διὸ καὶ τάτων τὸ Α'. ὑποτιθεὶς ὁ Μαθηματικὸς Ῥοβερβάλιος, δεικνύειν ἐπεχειρεῖ τὸ Β'. ὑπὲρ ἓ καὶ σκώμματα παρὰ τῶν αὐ Παρισίοις Ἀκαδημαϊκῶν ἀπηνέγκατο, τῶν ἤτοι ἄμφω ἀκινήτως δεῖν τὰς ἀρχὰς ἐὰν διατεινομένων, ἢ γᾶν ἐκ τῷ ἴσε ἑκατέραν πειρᾶσθαι κατασκευάζειν. Οὐμὲν ἀλλ' ἐχ ἅτως ἰῶ, ὁ περὶ ταῦτα δεινὸς Λεϊβνίτ. γινώσκων, αἰτίας δὲ τῆς περὶ τᾶτο

τῶνγε Αἰτημάτων τὸ ἀγαγεῖν εὐθεῖαν τοῦ προαγαγεῖν οἶμαι πρότερον, ἢ τοῦ περὶ αὐτὴν θατέρῳ πέρατι στηριζομένην περιαγαγεῖν, καὶ κύκλον γράψαι. Ἀλλὰ μικρὰ ταῦτα πρόσγε τὴν τῶν προτάσεων διάταξιν παραβαλλόμενα· διὸ περὶ αὐτὰς μάλιστα τῇ δυνατῇ προσοχῇ χρηστέον· τὸ γὰρ τούτων τὰς ἁπλουστέρας τῶν ἧττον ἁπλῶν προτάσσειν, καὶ τὰς ἀορίστους πρὸ τῶν ὡρισμένων, τῆς κατὰ φύσιν τῶν νοουμένων τάξεως ἀπαιτεῖν ἐοικείας, αἰνεῖν ὅμως τήνδε τὴν τάξιν τὰ πολλὰ ἐπειγόμεθα. Οἷον τὸ ἁπλῶς ἐκ τριῶν εὐθειῶν, ὧν αἱ δύω τῆς λοιπῆς μείζους πάντῃ μεταλαμβανόμεναι, ἁπλούστερόν πως ἐστὶ, καὶ μᾶλλον ἀορισταῖνον, τοῦ ἐξ ἴσων τρίγωνον συστήσασθαι· ἀλλὰ τοῦτο ἐκείνου προλαβεῖν ἡ τῆς διδασκαλίας μέθοδος τὸν Στοιχειωτὴν ἀνέπεισεν. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὰς παραπλησιαζούσας ἀλλήλαις ἔγγιστα τιθέναι προτάσεις, εὐμεθόδου διδασκαλίας εἶναι δοκεῖ. Ἀλλὰ τὴν ιστ'. καὶ τὴν λβ'. τοῦ Α'. τῶν Στοιχ. παραπλησιωτάτας οὔσας ὁ Γεωμέτρης διέστησεν. Ἦν γὰρ ἄρα διὰ τῆς τῶν παραλλήλων θεωρίας μεταξὺ γενομένης, ἀρίστην τε καὶ εὐχερεστάτην ἡ λβ'. τὴν ἀπόδειξιν ἀποισομένη (1). Τελευταῖον δὲ καὶ τῶν πορισμάτων τῶν ἐκ τῆς αὐτῆς προτάσεως ἠρτημένων ἄλλο ἄλλῳ ἐπιτακτέον, ἢ ὑποτακτέον, ὧν ἂν πρὸς τὴν ἐπιφορὰν ἐπιῤῥέῃ τὴν θατέρου, ἐκεῖνο πρότερον ἀεὶ συναπτόμενον. Συνελόντι οὖν ἀείποτε καὶ ἐπὶ πάντων μέθοδος Διδασκαλίας ἀρίστη τὸ δι' ἐκείνων πρότερον ἰέναι, δι' ὧν ἡ ἐπὶ τὰ ἄλλα ὁδὸς λειοτέρα ἔσται καὶ ἀπονωτέρα.

ΚΑΝΩΝ ϛ'.

§. Θιη'. „Ἐξέσται μὲν τὰς ὑποθέσεις κατ' ἀρχὰς τῆς „πραγματείας ὑφ' ἑνὶ τμήματι προεκτιθέναι ἅμα πάσας, καὶ „πρὸς αὐτὰς ἑξῆς ὅπη παρείκοι τὸν ἐντυγχάνοντα παραπέμ„πειν. Ἐξέσται δὲ, καὶ πρὸ ἑκάστου ἀμέσως τῶν εἰς ἃ διῄρηται βιβλίων

το ἠφίει τὸν Ἄνδρα, ἁπλούστερόντι κρίνων εἶναι πρόσθεσιν ἀφαιρέσεως. Ἐν τοῖς πρὸς τὰ περὶ Νοῦ τοῦ Λωκ. Βιβλ. Δ'. Κεφ. Ζ'. §. 1.

(1) Ἔντι καὶ τοῦτο τῶν πολλῶν ἢν ἃ ὁ τὴν τοῦ νοεῖν Τέχνην συγγράψας, τοῦ Εὐκλείδου καταμέμφεται (Τμήμ. Δ'. Κεφ. θ'. Ἐλλείμ. ε.). Ἀλλ' ὁ Βαταβὸς ΣΓραβεζάνδιος, τοὐναντίον δίεται (ἐν Στοιχ. τῆς Φιλοσ. Ἀριθμ. 1102.) εὐλόγως (φήσας) τὴν ιστ'. καὶ λβ'. τοῦ Α'. τῶν Στοιχείων Εὐκλείδης διέστησε, καίτοι λόγος ἐφ' ἑκατέρας περὶ τῆς ἐκτὸς τοῦ τριγώνου γωνίας ὑπόκειται.

„βιβλίων ἡ πραγματεία, προλαβεῖν τὰς ἐπιβαλλέσας. Ἐξέ„σαι δὲ τέως καὶ πρὸ ἑκάστου τῶν Κεφαλαίων, τὰς τέτῳ προ„σηκέσας προτάσεις· Μηδὲν διαφέρον καθ' ὁντινα δὴ τῶν εἰ„ρημένων τρόπων αἱ ἀρχαὶ προδιαταχθεῖεν, εἰ μόνον προϋπο„τεθεῖθαι φθάσειαν, ὡς ἂν δέοντι προειλημμένας εἶναι πρὸ „αὐτῆς τῆς χρήσεως.

Ὑποθέσεις λέγω (§. υϑ'. κξ'.) τὰς ἀρχὰς γινομένας τῶν ἀποδείξεων (§. ωγ'. Σημ.), ἐφ' ἃς ἀνάγειν ἀξιῶ καὶ τὰς προαποδειχθείσας προτάσεις (§. Αὐτ.). Τὰς τοίνυν ὑποθέσεις ταύτας, οἱ μὲν εἰς ἓν συλλέγσι τμῆμα, περὶ τῶν ἀρχῶν αὐτὸ τῆς ἐν χερσὶν αὐτοῖς ἕσης πραγματείας ἐπιγραφόμενοι (1)· οἱ δὲ πρὸ ἑκάστε τμήματος· οἱ δὲ καὶ πρὸ τῶν Κεφαλαίων αὐτῶν τῶν εἰδικωτέρων τὰς πρὸς τὸ παρὸν ἐσομένας ἐν χρήσει παραλαμβάνειν εἰώθασιν. Ἔστιν ἓν τὴν τῶν ἀρχῶν ἔνθεσιν προοικονομεῖν ἄλλοτε ἄλλως. Ἔοικε δὲ, τῶν περὶ ἃ ὁ λόγος ἐπισημοτέραν τὴν πρὸς ἄλληλα διαφορὰν ἐχόντων, ἄμεινον ἔχειν τὰς ἀρχὰς ἑκάστε ἐκ τῆ σύνεγγυς ἀμέσως προτάσεσθαι. Ἵνα δὴ μὴ παρὰ μὲν τὸ ποικίλον τῶν καθ' ὑποθέσεων διαφορὰν παραλλαττόντων, ἀσυναρμοστός τε γίγνοιτο καὶ ἀσυνάρτητος ἡ τῆς διδασκαλίας ὑφὴ, παρὰ δὲ τὸ δυσπερίληπτον, καὶ δυσμνημόνευτος.

(1) Οὕτως Οὐάλφιος ἐν Ἀριθμητ. καὶ Γεωμετρ. Στοιχ. βιβλ. Α'. τῶν καθ' ἑκάτερα Κεφαλαίων, ἐκ τῶν ὑποθέσεων, συνεκρότησεν. Μεταβαίνων δὲ ἀπὸ τῶν Ἐπιπέδων ἐπὶ τὰ στερεὰ, ἐν Β'. Μέρ. τῶν Γεωμέτρ. ὁρισμὰς αὖθις προτάσσει τὰς ἐπιβαλλούσας. Ὁ δὲ Εὐκλείδης ἐπάνω συλλήβδην τῶν Ἐπιπέδων τὰς ὑποθέσεις ἰδίᾳ προειληφὼς, πρὸ ἑνὸς ἑκάστε δὲ τῶν Στοιχείων προέταξε τὰ ἀνήκοντα. Οἱ δὲ καθ' ἡμᾶς φιλοσοφοῦντες ἐν Φυσικοῖς ὑπομνήμασι, καὶ ἄλλοις, πρὸ παντὸς σχεδὸν Κεφαλαίου προκαταβάλλειν εἰώθασι τὰς ὁρισμὰς οἷς ἐφεξῆς κατὰ τὰς ἀποδείξεις προχρήσονται, καλῶς ποιοῦντες. Τῷ γὰρ ὄντι, ὡς ἄριστα Ἀριστ. (Ὑπέρ. Ἀναλ. Βιβλ. Β'. Κεφ. ΙΖ'.) „Πᾶσαι αἱ Ἐπι„στῆμαι δι' ὁρισμῶν γίνονται. Ταῦτα τοι „καὶ ἡμῖν ἐν τοῖς περὶ Συλλογισ. Τέχν. ἀπὸ §. χιβ'. ἕως §. χκζ'.) τὰς ὑποθέσεις προτεταχόσι, δι' ἃν τὰ κοινῇ παντὶ συλλογισμῷ θεωρήμενα ἀποδειχθείη, ἐν τοῖς Εἰδικωτέροις αὖθις τῶν Συλλογισ. Σχημάτ. Θεωρήμασιν, ἄλλαι ἀρχαὶ προτετάχαται (§. χξε'. χξζ'.). Καὶ ἐφ' ἑκάστε δὲ Κεφαλ. καινότινος παρεισαγομένου σκέμματος, ἢ τῷ λόγῳ ἀρχὴ ἐκ' ἀλλαχόθεν ἐνίσατο, ἢ ἐκ τῶν ὁρισμῶν, καὶ τῶν διαιρέσεων.

ΚΑΝΩΝ Ζ'.

§. Θιθ' „Μηδέποτε ἀποδεικνῦντας ὁτιοῦν, ἐπέκεινα τῶν δι„καίων ὅρων παρεξάγειν τὸ ἀποδειχθέν· τουτέστι μηδὲν πλέον „ἀποδεδεῖχθαι οἴεσθαι, ἢ τοὺς ἄλλους πείθειν, ὑπὲρ ὃ τῷ ὄντι „ἀποδέδεικται.

Ἀπότε τῆς σκιᾶς τῆς γῆς, ἣν ἐν τῇ Σελήνῃ πάρεστι καθορᾶν ἱσταμένης ἐκλείψεως· ἔτι δὲ μὴν καὶ ἀπὸ τῶν κατὰ μέρος, ὧν ἀφ' ἡλίου ἐπιδέχεται ἡ γῆ φωτισμῶν, εἴτις τὸ σφαιροειδὲς τῆς γῆς ἀποδεδειχὼς, τελεωτάτην οὖσαν σφαίραν τὸ ἀπὸ τοῦδε τὴν γῆν πρεσβεύοι, εἰς ἀπάτην σαφῶς ἂν αὐτός τε γένοιτο κατενεχθεὶς, καὶ τοὺς ἄλλους ὠθούμενος. Οἱ γὰρ προσληφθέντες λόγοι, σφαιροειδῆ τὴν γῆν ἀποφαίνειν ἔχοντες, οὔπω ταύτην εἴγε καὶ σφαῖραν ἀκριβῆ, ἢ κρομμυοειδῆ, ἢ ὠοειδῆπως τὸ σχῆμα δοξαστέον ἐδήλωσαν.

Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον ἀφεκτέον, καὶ τὰ ἐξ ὑποθέσεως κατασκευαζόμενα, μὴ ἁπλῶς τε καὶ ἀπολύτως ἔπειτα δογματίζειν, καὶ ταῦτα ἀραρότως κατέχειν, (Προδι. Β'. § κ'.) εἰμὴ πρότερον, δι' ἀναντιῤῥήτων κατασκευασθεῖσα λόγων, εἰς θέσιν εἶναι ἡ τὸ πρὶν ὑπόθεσις ἐκνικήσειεν (§. τπ'.).

ΚΑΝΩΝ Η'.

§. Θκ'. „Ἐν διαλόγοις, εἴτ' οὖν ἐν εἴδει προσλαλιᾶς τὰ Ζη„τούμενα πολλάκις ἐκτίθεσθαι εἴωθεν, ἐφ' ᾧ ῥᾴδιον τῇ διαστολῇ „τῶν προσδιαλεγομένων ἀναφαίνεσθαι τῶντε περὶ τοῦ αὐτοῦ φε„ρομένων ὑπολήψεων τὸ διάφορον, καὶ τὸν τόνον τῶν ἐπὶ κατασκευῇ παρατιθεμένων λόγων, καὶ τῶν ἀνθυποφερομένων „ἀπορημάτων τὴν ἰσχὺν, καὶ τὸ κράτος τῆς τούτων αὐτῶν ἀνασκευῆς τε καὶ ἐπιλύσεως.

Μέρη οὖν τῶν οὕτως εἰωθότων προβάλλεσθαι Ζητημάτων, Α'. Θέσις. Β'. Ἔκθεσις. Γ'. Κατάθεσις· εἴτ' οὖν ἡ τῆς Θέσεως κατασκευή. Δ'. Ἀντίθεσις. Ε'. Λύσις.

Τῇ τοιᾷδε δὴ τὰ πλεῖστα Μεθόδῳ χρησάμενοι φέρονται οἱ καλούμενοι Σχολαστικοί. Ἣν οὔτιγε μεμπτέον ἡμῖν δοκεῖ, εἰ μὴ εἰς Λογομαχίας περιττὰς ἐξοκέλλοι καὶ ἀνηνύτους, διασώζοι δὲ τὴν ἐναπαιτουμένην ταῖς γνησίαις ἀποδείξεσι πρόοδον διὰ τῶν σαφῶν ἀεὶ καὶ ὁμολογουμένων πορευομένη ἐπὶ τὰ κατασκευῆς καὶ δείξεως χρήζοντα. Καὶ εἰ ἐπὶ τὰς ἀντιπιπτούσας τῶν ἀπο-

ἀπορίων ἀπαντῆσαι δεῆσαν, μὴ ἐπὶ διαιρέσεις ἐκ οἷδ' ὅστινας, καὶ ἐπιδιαιρέσεις παντὸς νῦ κενὰς καταφύγοι καὶ φρέδας, λόγοις δὲ προχρῶτο τοῖς σὺτονωτάτοις, οἷς ἂν τὸ ἀχλυῶδες καὶ ζοφερὸν τῆς ἀγνοίας, οἷα φωτὸς δαψιλῆς ἐπιλάμψει, αὐτίκα μάλα διαλύοιτο, καὶ εἰς τὸ μηδὲν οἴχοιτο.

ΚΑΝΩΝ Θ'.

§. Θκά. „Ταυτολογεῖν ἀν οἱαδήποτε λόγω ἰδέα ὀχληρὸν καὶ „ἀμέθοδον, ἀν δὲ τοῖς κατ' ἐπιστήμιν πραγματόμενοις, καὶ „λίαν ἄμεσον. Πλιὼ ἀλλ' ἐπιτρέπει πολλάκις καὶ φιλοσο„φία τὰ ἀν ἄλλοις εἰρημένα ἐπανακεφαλαιῶν, καὶ ἀναπεμ„πάζεσθαι, τλιὼ τέτων μνήμιν οἷον ἀναζωπυρῶντας, καὶ „μάλιστα εἰ πρὸς πίστιν ὁπωσῶν τῶν ἐξῆς εἰρησομένων ἐξὶ συμ„βαλλόμενα.

ΚΑΝΩΝ Ι'.

§. Θκβ'. „Δεῖ δὲ καὶ τὸ ἀπὸ τῶν παραδειγμάτων βοη„θήματος, ἐπὶ τῶν διδασκομένων πολλάκις, ἵν' ὡς ἀν εἰκάσι „προβαλλομένοις ὑμαρέστερον ἔχοιεν οἱ ἀντυγχάνοντες παρα„κολεθεῖν. Ἔγω δὲ τὰ εἰς δεῖγμα προχειριζόμενα τῶν πρσ„φυεστάτων, ὡς τάγε ἀλλοτρίως ἔχοντα, καὶ συσκιάσαιεν „μᾶλλον τὸ λεχθὰν, πολλῆγε δέον τῆ τλιὼ ἀπαιτεμένλω ἐμ„ποιῆσαι σαφήνειαν.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ'.

§. Θκγ'. „Καὶ τῆ σαφῆς δὲ τῆς ἑρμηνείας πρὸ πάντων „τῶ ἐγχειρῆντι τλιὼ διδασκαλίαν μελέτω. Μελήσει δὲ τῆς „τῶν ἀντυγχανόντων ὠφελείας πλείονα λόγον ποιεμένω, ἢ „ὅπως κενλιὼ αὐτὸς δόξαν ἐκ τῶν λεγομένων ἢ γραφομένων „καρπώσαιτο. Οὐκῆν μηδαμῆ μηδαμῆ ὅρω κεχρήσθω, ὃς ἂν „μὴ καθ' ἑαυτὸν σαφῶς παρέχοι συνιδεῖν τὸ δηλέμενον· ἢ „γῆν, ἀλλὰ δι' ὁρισμῆ ὀνοματώδες τλιὼ ἐκ τῆ ὀνόματος δυχέ„ρειαν περιαιρείτω.

Καὶ γὰρ ἐξ ὅρων μὲν αἱ προτάσεις, ἐκ δὲ προτάσεων αἱ ἀποδείξεις, καὶ ἐξ ἀποδείξεων δὲ ἡ κατ' ἐπιστήμιν γνῶσις ἐγγίνεται. Ὡς εἴπερ ἀπὸ πρώτων, ὕτω φᾶναι, πηγῶν τοῖς λεγομένοις ἀχλὺς ἐπιχέοιτο, ἐξῆς εἰς μεῖζον τὸ κακὸν προϊόν,

ἀντ

ἀντ' Ἐπιστήμης. ἥτις γνῶσις εἶναι θέλει ἐναργής τε καὶ ἀδιάπταιστος, δοκησίντινα γνώσεως ἀσαφῆς παρέσαι λαβεῖν, καὶ πλείστῳ τῷ ἀπὸ τῆς ἀπάτης θολερῷ κράματι μεμιγμένης.

ΚΑΝΩΝ ΙΒ'.

§. Ϡδ'. „Τελευταῖον δὲ καὶ τοῖς παιδευομένοις ἡ τῆς δι-„δασκαλίας μέθοδος, τόγε παρ' ἑαυτῶν εἰσφέρειν ἀντέλλεται, „Νῦν ἡσύχιόντε καὶ εἰρηναῖον, τρόπον πειθήνιον καὶ δύ-„γωγον, προσοχὴν ἀτενῆ καὶ ἀπερίσπαστον, μελέτην πυκνὴν „καὶ σπουδαίαν, καὶ ταύτην ἐμμελῶς τε καὶ εὐμεθόδως συ-„νισαμένην, πεῦσιν αὐτήμονα καὶ ἀνύπελον, ἀπάντησιν ἀφι-„λότιμον καὶ ἀκόμπαστον. Καὶ ὅλως ψυχῆς ἐπιεικῶς φιλο-„σόφε παρασκευὴν, καὶ διάθεσιν τὴν προσήκουσαν (1). Ἐκ „γὰρ τούτων ἁπάντων, ἐκ πολλῶν οἷον ἀριθμὸν εἰς σὰ καιρὸν ἥκοντων, ὡς ἂν συμφωνίᾳ τινὶ καὶ ἁρμονίᾳ ἡ κατὰ τὴν Ἕξιν τελειότης κατὰ βραχὺ περιγίνεται, καὶ ἡ ἐπὶ τὴν ζητουμένην τέως ἐπιστήμην ἀνάβασις ΘΕΟΥ συναιρομένου προάγεται καὶ συντελεῖται.

(1) Μέτιθι Προοιμιατριβ. Β'. τὰ ἀπὸ §. κβ'. ἄχρι τέλους.

ΚΕΦ. ΠΕΜΠΤΟΝ.

Περὶ Μεθόδε τῆς κατ' Ἀντίθεσιν

Ἤτοι

Προσδιαλεκτικῆς.

§. Θκέ.

Τιὼ σ' ταῖς συνισαμέναις Διαλέξεσιν ἐμπειρίαν, καθ' ἣν τοῖς εἰς τόδε ὑποτεθεῖσι χρώμενοι κανόσι καὶ τρόποις, ἤτοι δόγματος ἐπιχειρεῦμεν ἀλλοτρίε καὶ ἀτόπε δοκέντος τῇ ἀναιρέσει, ἢ τῆ οἰκείε καὶ ὡς ἀληθῆς ἡμῖν πρεσβυομένε προϊσάμενοι, τὰ παρὰ τῶν ἀντιδοξέντων, καθιέμενα τῶν ἐπιχειρημάτων τοξεύματα διακρέεσθαι, καὶ τέτων τιὼ ὁρμιὼ ὀξυόχοις ἀπαντήσεσιν ὑπεκλύοντε καὶ θραύειν ἀγωνιζόμεθα. ταύτιω μέθοδον Ἀντιθέσεως, καὶ Προσδιαλεκτικιὼ καλεῖν ἀξιῶμεν. Τὸ μὲν δηλονότι διὰ τιὼ ἐν λόγοις διαμάχιω, τὸ δὲ διὰ τιὼ ἐν ταῖς καθισαμέναις ζητηματικαῖς συνεσίαιστε καὶ ἀντάξεσι χρῆσιν, ἃς Διαλέξεις κοινῇ προσειρήκασι.

§. Θκς'. Δυσὶ δὲ τρόποις τὲς διαφερομένες ἀντυγχάνειν ἀλλήλοις σύνηθες. Ἢ γὰρ κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπάντησιν, τῇ μὲν τὰ πύσματα προτείνοντος, τῇ δ' ἀποκρινομένε πρὸς αὐτὰ, οἷα δὴ Σωκράτης καὶ Πλάτων τὰς πρὸς τὲς ἀντυγχάνοντας ποιεῖσθαι συνεσίας εἰώθεσαν· ἢ ἐν εἴδει Συλλογισμῶντε καὶ Ἐνθυμημάτων, τῇ μὲν ἐνισαμένου τῇ δόξῃ περὶ ἧς ὁ λόγος, τῇ δὲ τὰς ἐπαγομένας ἐνστάσεις, ὡς οἱοντε ἐπιλύοντος, ὃ δὴ τοῖς ἐκ τῆς Στοᾶς, καὶ τοῖς ἐκ τῆ Περιπάτε μάλισα ἠκρίβωτο, διαφερόντως δ' ἔπειτα, κακοζήλως μέντοι, τοῖς Σχολασικοῖς ὕσερον ἄχρι καὶ διαπληκτισμῶν πεφιλοτίμητο. Τέτων δὴ τιὼ μὲν Ἐρωτηματικιὼ ἄντις, ἢ πόσικιὼ ὀνομάσειε, τιὼ δὲ Συλλογισικὴν ἢ ἐπιχειρηματικὴν, ἀπὸ τῶν προτεινόντων, ὡς παραιτίων σ' τῇ συζητήσει, καὶ προτέρων προσάψας τὄνομα. Ἐξ ἀμφοῖν δὲ τῶν συζητέντων ἡ μὲν Διαλόγε μέθοδος, ἡ δὲ Διαλέξεως προσφυῶς οἶμαι εἰρήσεται.

§. Θκζ'. Δύω δὲ τὲς ὁμόσε χωρεῦντας ἐπὶ παντὸς Διαλόγε, ἢ Διαλέξεως εἶναι εἰκός. Ἐπὶ παντὸς γὰρ τῇ προκειμένε, ἤτοι

Φᾶναι

φᾶναι ἐστὶν, ἢ ἀποφᾶναι. Τῶν δὲ θάτερον μὲν ὁ τῆς δόξης προϊσάμενος αἱρεῖται, θάτερον δὲ ὁ ἐπεμβαίνων, καὶ ἀνασκοδόσας ἐπιχειρῶν. Τῶν γὰρ λοιπῶν, οἱ μὲν παιδείας χάριν φιλομαθείας παρεισιάζοντες, οἱ δὲ καὶ ὑπὸ περιεργείας ἀφιλοσόφως κινέμενοι· κἄντις δὲ καὶ τῶν ἀξιώσει τύχοι διαφερόντων, ὧ (κατὰ τὸ ἐπικρατὲν παρὰ τοῖς Σχολαστικοῖς Λατίνοις ἔθος) τὰ τῆς διατριβῆς ἀνατιθοῖτο, ἤτοι ἐξωτερικοίπως ἂν οἱ πάντες κληθεῖεν, μηδὲν ἐκτὸς ἴδ᾽ ἀκροᾶσθαι, καὶ τὰς ψήφους διαμερίζεσθαι, κοινωνοῦντες τῆς ςάσεως.

§. Θκή. Ἀμφοῖν τοίνιν τοῖν τε προϊσαμένῳ καὶ τῷ προσδιαλεγομένῳ, κοινῇ ὀφείλεται τάδε.

Α΄. Ἡ περὶ τὸ περὶ ἕ ὁ λόγος προαπαιτεμένη παρασκευὴ, καὶ ἡ τῶν εἰς αὐτὸ τεινόντων ἀκριβὴς ἔδησις· Ὡς ἀ δέον περὶ ἅτις ἕπω τρίβων κατέση δι᾽ ἐμμελεῖς ἀσκήσεως καὶ μελέτης, τὰ τυχόντα βατταρίζειν προπετεύόμενον, καὶ ὄττικεν ἐπ᾽ ἀκαιρίμαν γλῶτταν ἐπέλθοι θρασέως ἀποχρέμπτεσθαι. Διδασκόμενον γὰρ ἐκπυνθάνεσθαι τὰ μὴ ξυνετὰ, ἐπαινετόν· τάχα γὰρ ἀδ᾽ ἀμαθίᾳ κρύπτειν ἄμεινον, τὸ τῷ Ἡρακλείτῳ. Παρεπιδεικνύμενον δὲ τὶν ἐπιςήμιν ὧν ἕπω διηκριβωκὼς ἐςὶ τὶν γνῶσιν, τῆς περὶ αὐτὰ διατριβῆς καὶ συζητήσεως κατατολμᾶν, νηπιῶδες, καὶ καταγέλαςον, καὶ αἰσχρᾶς ἐς ὑπερβολὶν ἀμαθίας σαφὲς ἀπονοίας μεμιγμένης καὶ θράσει ἀδεικτικόν.

§. Θκθ΄. Β΄. Οὐ καλὸν πεπαιδεύμενον ἐν ἀπαιδεύτοις διαλέγεσθαι, ὥσπερ ἀδὲ νήφοντα μεθύσοις, ἦπερ ὀρθῶς πάνυ Φιλιςίων παραινεῖ.

§. Θλ΄. Γ΄. Τὶν γλῶτταν μὴ προτρέχειν ἐᾶν τῆ Νῆ, ὡς ὁ Χίλων φησί. Τῆτο γὰρ ἐπὶ παντὸς λόγε, ἐξόχως δὲ ἐπὶ τῆ ἐριτικώτερον καθιζαμένῃ σφαλερὸν λίαν καὶ ἁμαρτῶδες.

§. Θλά. Δ΄. Ἡσύχῳ ψυχῇ καὶ διαθέσει εἰρηναίᾳ τε καὶ ἀκύμονι ἐπὶ τὰς Διαλέξεις ἥκειν χρεών, μὴ ὑπερθιζομένῃς, μηδ᾽ ἐκ πάθες τινὸς τὸν Νῆν προκατέχοντος ὑποθολεμένῃς. Καὶ τὸν Ἀνταγωνιςὶν δὲ ἔτως ἀξιῶν ἔχειν ἐν παραπλησίῳ τῷ καταςήματι. Οἵμοι κασίγνητε! Ὄμμα σὸν ταράσσεται, ἐπιλέγοντας τὸ τῆ Χρυσίππε, τοῖς ἐμπαθέςερον ἐντυγχάνεσι. Δυοῖν γὰρ λεγόντοιν, θατέρε θυμεμένου, ἢ ἑτέρῳ τινὶ πάθει ὑποκινεμένῃ, κἂν ταῖς Διαλέξεσιν ἐχ ἥκιςα, ὁ μὴ τοῖς λόγοις ἐντιτείνων σοφώτερος.

§. Θλβ΄.

§. Ϡλβ'. Ε'. Ἐριδαντέωντε (τό τȣ̃ Δημοκρίτȣ) καὶ ἱμαντελικτέων λόγȣς ἀφετέον. Τῶν δὲ Σοφισμάτων ἀπεχομένȣς, καὶ τὸ ϛωμυλεύεσθαι καὶ ἐς ἄγαν φιλοκαλεῖν τὴν λέξιν, παραιτεῖσθαι δεῖ ἐν ταῖς Διαλέξεσιν ὡς περιττὸν καὶ μειρακιῶδες, καὶ ἀπειρόκαλον, αὐτοῖς ὅλον τὸν νȣ̃ν ἐμφυομένȣς τοῖς πράγμασι περὶ ἃ ἡ ζήτησις.

§. Ϡλγ'. ϛ'. Τῶν Συζητȣ́ντων θάτερον θατέρȣ τῶν μορίων τῆς ἀντιφάσεως δέον ἀντέχεσθαι (§. Ϡκζ'.). Οἷον τȣ̃ προϊϛαμένȣ τὴν γῆν, φέρε, κινεῖσθαι δογματίζοντος, ὁ ἐνιϛάμενος ὅτι ȣ̓ κινεῖται διατείνεσθαι ὀφείλει, ἢ καὶ ἀνάπαλιν.

§. Ϡλδ'. Ζ'. Συνᾴδειν δὲ πρὸ παντὸς ἀμφοτέρȣς ἐπάναγκες, περὶ τὰς ἐννοίας τῶν λεγομένων, καὶ τὴν τȣ̃ ζητȣμένȣ δύναμιν ἐπ' ἀκριβὲς κοινῇ (§. Ϡβ'.) προειληφέναι. Οἷον ἐπὶ τȣ̃ τεθέντος ȣ̓χὶ τῷ μὲν, ἣν αὐτοὶ οἰκȣ̃μεν ὁλικῶς τὴν γῆν νοητέον, τῷ δὲ λίθον φὲρ' εἰπεῖν, ἢ βῶλον γῆς, ὃν ἄντις καὶ σφενδόνῃ χάσειε· γελοῖον γάρ. Ὡσαύτως καὶ ἡ κατηγορȣμένη κίνησις, ἀντὶ τῆς κατὰ τόπον περιφορᾶς, ἢ τῆς περιδινήσεως ἑκατέρῳ ἐϛὶν ἐκληπτέα. Εἰ γὰρ τῷ μὲν ȣ̓́τω νοȣμένη τύχοι, τῷ δ' ἄλλως, ἀντὶ τῶν κατὰ τὰς φυσικὰς ἀλλοιώσεις, καὶ φθορὰς, καὶ γενέσεις λεγομένων κινήσεων, ἢ τῶν ἐκ βίας, ἢ τέχνης, ἢ ἄλλως ὁπωσȣ̃ν τοῖς μέρεσι τῆς γῆς συμβαινόντων κινημάτων, ȣ̓δ' ἀντιφρονȣ̃ντες κυρίως ἂν εἶεν ȣ̓́τως ὑπολαμβάνοντες ȣ̓̃τοι, ȣ̓δ' ἄντις ὅλως συϛαίη ζήτησις πρὸς ἀλλήλȣς.

§. Ϡλέ. Η'. Ὁ μὲν ȣ̃ν Ἐνιϛάμενος πρὸ πάντων καλῶς ποιῶν τὴν Θέσιν ἐκτιθέσθω ἧς σπεύδει καθάψασθαι, καὶ σαφῶς διερμηνευέτω, τὸν νȣ̃ν αὐτῆς ἀναπτύσσων τὸν γνησιώτατον, Ὁ δὲ Προϊϛάμενος, κατὰ νȣ̃ν τὸν ἴδιον ἐκτεθεῖσαν ἀποδεχέσθω, παρῳδȣ̃σαν δὲ τὴν γινομένην ἔκθεσιν ἐλεγχέτω, ἐπίτε τὸ κυριώτατον τῆς ἐκδοχῆς ἀνακαλείτω.

§. Ϡλϛ'. Θ'. Εἴτι τῷ προσδιαλεξομένῳ ἀπαντήσειεν ἐπὶ τῆς Θέσεως δυσξύμβλητον, τȣ́τȣγε τὸν προϊϛάμενον τὴν ἔκθεσιν αἰτεῖντε δίκαιος ἂν εἴη, καὶ ἀπαιτεῖν. Τȣ̃ δὲ τὴν διασάφησιν ἀπανηναμένȣ, καὶ διασύραι ἂν εἰκότως τὴν δόξαν, ψόφον διακενῆς ἠχȣ̃ντα καλέσας, καὶ τὸ προσδιαλέξασθαι παραιτήσαιτο. Τῷ δὲ ἐνιϛαμένῳ ἰδίᾳ τὰ ἑξῆς τηρείσθω.

§. Ϡλζ'. Α'. Τὴν προσήκȣσαν καὶ ἀξιόχρεων πρόσρησιν τῷ προϊϛαμένῳ ἀποδιδȣ̀ς, ἀπὸ τȣ̃ ἐσχάτȣ Συλλογισμȣ̃ ὁμόσε χωρείτω ἀρξάμενος· λέγω δὲ ἔσχατον Συνθέσει τὸν πρῶτον ὄντα

τῇ

τῇ Ἀναλύσει (§. ωυϛ. κξ.). Δι' ἐκείνου γὰρ τὸ ἀντιφάσκον τῇ Θέσει μόριον ἐκ πρώτης ἐμβολῆς αὐτίκα συνάπτεται. Οἷον ἐπὶ προκειμένῃ Θέσει, ὅτι τὰ οὐράνια τῶν σωμάτων φθορᾶς ἐστὶ κρείττονα. Οὕτω πως συλλογιεῖται.

„Οὐδὲν κινητὸν φθορᾶς ἐστὶ κρεῖττον.
„Ἀλλ. τὰ οὐράνια πάντα σώματα ἐστὶ κινητά.
„Οὐδὲν ἄρα τῶν κατ' οὐρανὸν σωμάτων κτ.

Ἀλλὰ γὰρ εἴτις διὰ πεύσεων ἐπιχειρήσειε τὴν ἀνασκευὴν, ἀπὸ τοῦ πρώτου Συνθέσει συλλογισμοῦ ἐμβαλεῖ τῷ λόγῳ, ὃς ἔσχατος ἐστὶν Ἀναλύσει (§. αὐτ), καὶ τὰς ἐν αὐτῷ προκειμένας πεύσεται τὸν ἀποκρινόμενον, ἐφεξῆς δὲ τὰς ἐκ τῶν ὁμολογουμένων ἀκολουθίας ὑποσυνάψει, ἄχρις οὗ ἐπὶ τὸ ἀντιπίπτον ἀμέσως τῇ τοῦ ἀπαντῶντος δόξῃ ἀφίκοιτο.

§. Θλή. Β'. Ἡ μὲν Α'. Ἀντίθεσις οἱονεὶ πρώτη τις ἐμβολὴ ἔσται τῷ προσδιαλεγομένῳ. Ἡ δὲ Β'. Ἐπαντίθεσις καὶ ἐπεμβολὴ, ἡ ἀπόδειξις τουτέστι τῆς ὑπὸ τοῦ ἀπαντήσαντος ἀποκρουσθείσης προτάσεως. Ἡ δὲ Γ'. Προσεπαντίθεσις καὶ προσεπεμβολή. Καὶ ἑξῆς ὁμοίως. Ἀεὶ δὲ διὰ τοῦ ἐπαγομένου ἐπιχειρήματος τὴν ἣν ὁ προϊστάμενος οὐκ ἀποδέχεται πρότασιν, ὡς συμπέρασμα ἐπὶ λέξεως ὀφείλει ὑποσυνάπτειν. Οἷον ἐὰν τὴν μείζονα τῆς ἀνωτέρω ἀντιθέσεως ἐκεῖνος ἀποφάσκῃ, δι' ἐπαντιθέσεως ὁ ἐνιστάμενος οὕτως ἐπὶ λέξεως αὐτὴν συμπερανεῖ.

„Οὐδὲν ὃ ἐν ἑαυτῷ ἔχει τὸ παραίτιον τῆς φθορᾶς, κρεῖττον ἐστὶ φθορᾶς.
„Ἀλλ. ἅπαν κινητὸν, ἐν ἑαυτῷ ἔχει (τὴν κίνησιν) παραίτιον τῆς φθορᾶς.
„Οὐδὲν ἄρα κινητὸν κρεῖττον ἐστὶ φθορᾶς.

Ὡσαύτως δὲ καὶ περαιτέρω δεῆσαν χωρῶν ἀεὶ αὐτολεξεὶ κατασκευάσει καὶ τῶν ἄλλων, ἣν ἂν ὁ προϊστάμενος ἀποφήσειε, καθ' ὃν δὴ τρόπον ἐν ἄλλοις δεδήλωται (§. ωλγ'. κξ.).

§. Θλθ'. Γ'. Ἐὰν ὁ τῆς θέσεως προϊστάμενος τῶν ἐν τῷ προτεινομένῳ συλλογισμῷ ἀποφάνσεων, καθ' ἑτέραν, ἢ κατ' ἄμφω, διαιρέσει χρησάμενος ἀπαντήσῃ, καὶ τῇ μὲν τὴν πρότασιν ἀποδέχεσθαι εἴπῃ, τῇ δὲ μὴ, ὅθεν μάλιστα ἡ κρίσις ἐξῆπται τοῦ δόγματος· τοῦ Προσδιαλεγομένου ἔργον τηνικαῦτα ἔσται τὸ κατὰ τῆς προτεθείσης διαιρέσεως ἀγωνισθῆναι, καὶ ἤτοι πα-

παραπταίσαν ἀπελέγξαι, ἢ γᾶν τὸ διδόμενον τῆς διαζολῆς μόριον ὑπὲρ αὐτῆ λαβόντα, δι' αὐτῆ πάλιν ὡρισμένως ἤδη τὸ δοκᾶν ὑποσυνάψαι. Οἷον εἰ διέλοι τιὼ ἐλάττονα ὁ ἁπάντων ὠδίπους.

„Ὅτι μὲν ἅπαν κινητὸν κατ' ἀλλοίωσιν ἐν ἑαυτῷ (τιὼ κίνη-„σιν) ἔχει τῆς φθορᾶς παραίτιον, ξύμφημι. Ὅτι δὲ καὶ ἅ-„παν ὃ ἂν κινητὸν ᾖ τιὼ κατὰ τόπον φορὰν κτ. ἀπόφημι.

Ὁ ἀνιζάμενος ἔτως ἀντεμβαλεῖ.

„Εἶμι δὴ κατὰ τῆς διαιρέσεως ἧς προκεχείρησαι. Οὐδένα γὰρ „ἔχει λόγον, τὸ κατ' ἀλλοίωσιν κινέμενον τῆ κατὰ τόπον ἀνδι-„αιρεῖσθαι κτ.

Καὶ δείξει λοιπὸν τὸ ἐπισφαλὲς καὶ ἄτοπον τῆς διαζολῆς.

Ἄλλως. Λαβὼν ἐκ τῆς διαιρέσεως τὸ συνομολογηθὲν, ἔτως ἐπιχειρήτω

„Ἅπαν (κατὰ τό σοι δοκᾶν) ὃ ἂν κινητὸν ᾖ κατ' ἀλλοίωσιν, „ἔχον ἐν ἑαυτῷ (τιὼ κίνησιν) παραίτιον τῆ φθορᾶς.

„Ἄλλ. Πάντα τὰ ὑράνια σώματα κινητά ἐσι κατ' ἀλ-λοίωσιν.

„Πάντα ἄρα τὰ ὑράνια σώματα, ἔχει κτ.

Ἐξ ἧ δὴ συμπεράσματος ῥάδιον βελτιθέντα ἐπανελθεῖν, καὶ συμπεραῦναι, ὡς ὁδὸν ἄρα τῶν ὑρανίων σωμάτων φθορᾶς ἐσὶ κρεῖττον, ἢ τῆς πρώτης ἦν ἡ ἐπιφορὰ ἀντιθέσεως.

§. Θμ. Δ'. Ἀρχαῖς τῷ ἐνισαμένῳ χρηζέον, μάλισα μὲν ταῖς πρώταις, καὶ τοῖς πᾶσι κοιναῖς· Ἢ γᾶν ταῖς πρὸς ἐκεί-νας ῥαδίως ἐπαναγομέναις. Εἰ δὲ μὴ παρείη, ἀλλὰ ταῖς ἐκ τῆ δογματος καθ' ἧ ἡ ἔνσασις ἀρυομέναις. Τῆτο γὰρ, ὃ πρὸς τὸν Ἄνδρα φασὶν εἶναι ἐπιχειρεῖν, εἰς μὲν ἀποδείξεως ἀκρίβειαν, καὶ τῆ ἀληθῆς θήραν, τάχα μὲν ἐνίοτε ἀσυντελὲς (§. Φνζ'. Συμ. 2.) πρὸς ἔλεγχον δὲ τῆ ἀντιδοξάντος, κρᾶτιζον εἶδος ἐν-σάσεως, καὶ νίκη ἀρίζη, τὸ κατ' αὐτῆ τρέψαι τὰ ὅπλα τῆ φέροντος. Οἷον κατὰ μὲν τῶν τὸ ἐνεργείᾳ ἄπειρον τῆς φύσεως εἰκότως ἐκσυριττόντων, τιὼ δὲ τῆ ποσῆ φυσικιὼ ἐπ' ἄπειρον τομιὼ δογματιζόντων, ὧδε ἄντις τὰ μὲν ἐκ τῶν κοινῶν, τὰ δὲ ἐκ τῶν σφίσι δοκάντων εἰσβάλοι.

„Ἐφ' ἧ τὰ μέρη ὐκ ἔσιν ἄπειρα ἐνεργείᾳ, τῆτ' ἐπ' ἄπειρον „ἐκ ἂν ἔχοι διαιρεῖσθαι.

„Ἀλλ. τὰ μέρη ἑνὸς μηδενὸς τῶν Σωμάτων ἄπειρα ἐσὶν „ἐνεργείᾳ.

„Οὐδὲν ἄρα σῶμα κτ.

Ἡ μείζων ἐκ τῆ κοινῆ πᾶσι δοκέντος δείκνυται.

„Ἕκαστον ἐξ ὧν τιὼ ὁλοκληρίαν ἔχει, εἰς αὐτὰ ταῦτα καὶ „διαιρεῖται.

„Ἀλλ. ἃ τὰ μέρη ἐκ ἐνεργείᾳ ἄπειρα, τέτῳ ἐκ ἐκ τῶν ἐνερ„γείᾳ ἀπείρων ἡ ὁλοχέρεια.

„Ἀρ ἃ τὰ μέρη ἐκ ἐνεργείᾳ ἄπειρα τᾶτ' ἐπ' ἄπειρον κτ.

Ἡ Ἐλάσσων τῆ Α. Συλλογ. πρὸς Ἄνδρα (ἣν φασ') τετέχι πρὸς αὐτὸν τὸν προϊσάμενον ἐκ τῶν αὐτῆ ὧδε διαπισᾶται.

Τὸ ἐνεργείᾳ ἄπειρον ἐκ ἔσιν ἐν τῇ Φύσει.

„Ἀλλ. τὰ μέρη σώματος παντὸς ἐσὶν ἐν τῇ Φύσει.

„Ἀρ' ἑδενὸς σώματος τὰ μέρη ἄπειρα ἐσὶν ἐνεργείᾳ.

Πρὸς Ἄνδρα δὲ Θωμισιὼ προσφυῶς ἄντις ἀποδείξειε τιὼ Λογικιὼ μὴ εἶναι Ἐπισήμιν, ἐξ ὧν οἱ περὶ τὸν Θωμᾶν, τιὼ κατὰ τέχνιν Λογικιὼ ἀπαραιτήτως ἀπαιτεῖθαι εἰς ἐπιβολιὼ Ἐπισήμης δοξάζεσι.

§. Θμά. Ε'. Ἀντὶ δὲ Συλλογισμῶν χρήσεται πολλάκις καὶ Ἐνθυμήμασιν, ἐπειδὰν μάλισα τιὼ ἑτέραν τῶν προκειμένων συνομολογεμένιν ἤδη ἐκφέρειν περιττόν.

§. Θμβ'. ς'. Ἀνδρὶ δ' ἀντυχόν, περὶ τὰς ἀρχὰς ἐξ ὧν ἡ ἀπόδειξις περανθήσεται, ἀπαιδεύτως ἔχοντι, ἢ ἐθελοκακῦνλι, παύσεται τῆ διαλέγεθαι ὁ ἐνισάμενος καλῶς ποιῶν. Πρὸς γὰρ τὸν ἀναιρῆντα τὰς ἀρχὰς λόγος ἑδείς. Τὸν γὰρ τοιῆτον πείθειν πειρᾶθαι, ἴσον καὶ χρωμάτων ἄνοιαν ἐμποιῆσαι τυφλώττοντι.

§. Θμγ'. Ζ'. Ἐπιεικὴς ἂν εἴη καὶ Φιλοσόφε τρόπε, τὸ ἀφ' ὧν ὁ προϊσάμενος ἀπείρως ἔχει παραιτεῖθαι ἐπιχειρεῖν. Ἄλλως γὰρ πρὸς τὸν τὰς ἀρχὰς μὴ οἷον ὄντα συγχωρεῖν, ἡ διάλεξις αὐτῷ περισήσεται. Καὶ πρὸς δὴ τέτω, καὶ τῇ ἑτέρᾳ δόξει μᾶλλον πεποιθέναι ἀπαιδευσίᾳ, ἢ τῇ δυνάμει τῶν λόγων οἷς αὐτὸς προσερείδεται.

§. Θμδ'. Η'. Οὗτοι θέμις τῷ ἐνισαμένῳ ἐν τῷ διαλέγεθαι ἀπὸ Μέσε εἰς Μέσον προάλως μεταπηδᾶν· Ἐλεγχθήσεται γὰρ, ὁσάκις ἂν τᾶτο ποιοίη, ἑαυτὸν ἐπιδήλως ἡττώμενον ὁμολογῶν,

λογῶν ἐπὶ τῇ προληφθείσῃ ἀποδείξει, καὶ πρὸς ἄλλῳ καταφεύγοντα ἀφ' ἧς τι μᾶλλον ὤναιτο. Οἷον εἰ Ἀθλητὴς πὺξ ἀρξάμενος ἀγωνίζεσθαι, εἶτ' ἀπαυδήσας δίσκου ἅψαιτο· καὶ οὐδ' ἐνταῦθα γενναῖοντι ἐπιδείξασθαι δυνηθείς, ἐπὶ δρόμον τὸν ἀνταγωνιστὴ προκαλοῖτο. Ἑξῆς δ' ἅρματος ἐπιβαίνοι, καὶ ἑξῆς ἄλλοτι παρεπιδεικνύοιτο, ἀφ' ἑτέρου ἐφ' ἕτερόν τι ἀγωνίσματος εἶδος ἀεὶ τρεπόμενος. Ἐμμένειν οὖν χρὴ τῷ ἅπαξ ληφθέντι Μέσῳ, καὶ τὰς ἐνστάσεις προάγειν, τὰς μὲν ἀποφασκομένας τῶν προτάσεων ἀποδεικνῦντα, κατὰ δὲ τῶν προτεινομένων διαιρέσεων εὐσκόπως βαίνοντα, ἕως οὗ, ἤτοι ἐπὶ τὰς πρώτας τῶν ἀρχῶν γενόμενος τοῦ ἀνταγωνιστοῦ περιγένηται, ἢ γοῦν τῆς ἀκριβοῦς ἐπιλύσεως αὐτῷ ἀποδοθείσης, μετ' εὐφημίας παραπέμψη τὸν ἀπαντήσαντα. Ὡς ἀναγκαῖος ἐν ταῖς Διαλέξεσιν ὁ κανὼν οὗτος, καὶ κομιδῇ ἀπαραίτητος.

§. Θμέ. Θ'. Μὴ ἐπιχαιρέτω ὁ διαλεγόμενος τοῖς σοφίσμασιν, ἀλλὰ πρὸ τοῦ ἐν τοῖς λόγοις κράτους τὴν ἀλήθειαν τιμάτω. Ἡ γὰρ ἀπὸ τοῦ ψεύδους δόξα, ὄνειδος ἐξαίσιον τῷ θηρωμένῳ πέφυκε προστρίβειν. Καὶ καιρὸν δὲ ἐπιλογισμοῦ τῷ ἀπαντῶντι διδότω, καὶ ἐπιστάσεως.

§. Θμϛ'. Ι'. Εὐδοκιμοῦντι μὲν τὸν προσήκοντα ἀπονεμέτω ἔπαινον, σφαλλομένῳ δὲ καὶ ἀποτυγχάνοντι, οὐδὲν ἧττον ἡδύν τε καὶ χαρίεντα ἑαυτὸν παρεχέτω. „Καὶ γὰρ καὶ τὸν „Ἑρμῆν ταῖς χάρισιν οἱ παλαιοὶ συγκαθίδρυσαν, ὡς μάλι„στα τοῦ λόγου τὸ κεχαρισμένον καὶ προσφιλὲς ἀπαιτοῦντος. „Τῶν δὲ ἐπαίνων αἱρείσθωσαν οἱ προσήκοντες. Τοὺς γὰρ θείως, „καὶ θεοφορήτως, καὶ ἀπροσίτως ἐπιλέγοντας, ὡς οὐκέτι „τοῦ καλῶς, καὶ τοῦ σοφῶς ἐξαρκοῦντος (1), ἐνδίκως ἂν ἀνὴρ „ἐχέφρων μωμήσαιτο, ἀνελευθέρου θωπείας, ἢ ἀγροικίας τε καὶ ἀμαθίας αὐτοὺς αἰτιώμενος.

§. Θμζ'. Ὁ δὲ τῆς Θέσεως προϊστάμενος, ἵνα τὸ καθ' ἑαυτὸν ἀμέμπτως παρέχηται, πρὸ πάντων τὴν ἐπαγομένην ἀντίθεσιν ἐπ' ἀκριβὲς ἀποματτέσθω, καὶ μηδὲ σχῆμα, μηδὲ τρόπον συλλογισμοῦ περιορῶν, αὐταῖς λέξεσιν ἀποδιδότω. Εἶτα προσειπώντε τὰ εἰκότα καὶ αὐτὸς τὸν προσδιαλεγόμενον, καὶ ἐπιστήσας τὸν λογισμὸν ἀτενῶς ἐφ' ἑκάστης τῶν τοῦ Ἐπιχειρήματος προτάσεων, τὴν μὲν ἀληθεύουσαν ὁμολογείτω,

 τῆς

(1) Πλούτ. ἐν τῷ περὶ τοῦ ἀκούειν.

τῆς δὲ τοῦ ἀληθοῦς ἀπέχειν δοκούσης τὴν δεῖξιν αἰτείτω· οἷον ἐπὶ τοῦ προτεθέντος (§. Θλζ.) ἀνωτέρω, τῆς μείζονος φέρε, ὅτι.

„Οὐδὲν κινητὸν φθορᾶς ἐστὶ κρεῖττον,

Τὸ γὰρ ἐκ πρώτης ἀποτοξεῦσαι τὸ ἀπόφημι, θρασύτερον τάχα, καὶ ἀγροικότερον.

§. Θμή. Β'. Καίπερ ἐξ αὐτῆς τὰ πολλὰ τῆς μείζονος, αὐτίκα δὴ ἀπαγγελθείσης, τὸ ἑξῆς τοῦ συλλογισμοῦ πρόδηλον, οὐμὴν ἀλλ' ἀντικόπτειν εὐθὺς, καὶ τὴν ἀπάντησιν ἀντικρούειν πρὶν ἢ τὸν λέγοντα παύσασθαι, οὐκ ἀστεῖον ἐπιεικῶς, οὐδ' ἄλλως ἀσφαλές. Συμβαίνει γὰρ ἐνίοτε ὑπὸ τοῦ ἀκαίρου τάχους τῆς διανοίας τῶν λεγομένων παραφερόμενον, καὶ γέλωτα ὀφλισκάνειν. „Ὃς γὰρ ἀποκρίνεται λόγον πρὶν ἀκοῦ„σαι, ἀφροσύνη αὐτῷ ἐστὶ καὶ ὄνειδος. Τοὐναντίον δὲ ἐμβριθής τε δόξει καὶ κόσμιος ὁ ἀπαντῶν, ἐὰν ἀνέχηται καὶ πε„ριμένῃ παύσασθαι τὸν διαλεγόμενον, καὶ παυσαμένου μὴ εὐ„θέως ἐπιβάλλῃ τὴν ἀντίῤῥησιν, ἀλλ' ὡς Αἰσχίνης φησὶ, διαλείπῃ χρόνον, εἴτε προσθεῖναί τι βούλοιτο τοῖς λελεγμένοις ὁ „εἰρηκὼς, εἴτε μεταθέσθαι καὶ ἀφελεῖν. Οἱ δὲ εὐθὺς ἀντι„κόπτοντες, οὔτε ἀκούοντες, οὔτε ἀκουόμενοι, λέγοντες δὲ πρὸς „λέγοντας ἀσχημονοῦσιν (1).

§. Θμθ'. Γ'. Ὡς οὖν ἱκανῶς ἔχειν αὐτῷ τὰ τῆς ἐπιστάσεως δόξῃ, τῶν τριῶν ἀμυντηρίων ὅπλων (ἔστι δὲ ταῦτα ξύμφασις, καὶ ἀπόφασις, καὶ διαίρεσις), ἀποχρήσεται τῷ συμβαλλομένῳ. Καὶ συμφήσει μὲν ἡδέως τὸ ἀληθὲς, δώσει δὲ καὶ τὸ μὴ πρὸς ἔπος λεγόμενον, μηδὲ τῆς θέσεως ὅλως ἁπτόμενον (κἂν ἄλλοθεν μὴ ἀκριβῶς τύχοι ῥηθὲν πρὸς ἀλήθειαν) ἀποφήσει δὲ τὸ ψευδές· διαστελεῖ δὲ καὶ διελεῖται τὸ πῇ μὲν ἀληθεῦον, πῇ δὲ ψευδόμενον. Καὶ ταῦτα ὥστε, καὶ ὅτε, καὶ ἐφ' οἷς δεῖ. Οὐ γὰρ ἀσφαλὲς ὅτινες εἰσὶ παρεγγυώμενοι, „τὸ μόλις μὲν ξυμφάσκειν, σπανίως δὲ διαιρεῖν, θᾶτ„τον δ' ἀποφάσκειν. Ἐνὸν καὶ μὴ ἐνδιδόντα οἷς δέον ἁλῶναι, οὐδὲν ἧττον ἤπερ οἷς οὐδέον συννεύοντα.

§. Θν'. Δ'. Τὸ τοίνυν ἐκ τῆς διαιρέσεως μέγιστον ἐστὶ τῷ προϊσταμένῳ βοήθημα. Ὑπουργεῖ δὲ ἡ διαίρεσις ἐπὶ τῶν προτάσεων ὅσαι ἀοριστάινουσαί πως οὔτε κομιδῇ ἀληθεύουσαι εἰσὶν, οὐδὲ

(1) Πλάτ. περὶ τοῦ ἀκούειν.

ἐδὲ πάντη ψοῦδόμενα· τάτων γὰρ ἡ διαίρεσις ἐν δέοντι ἐπενεχθεῖσα τῆς διωάμεως ἵσησι τὸ ἀμφίῤῥοπον, πῶς τε εἰσὶ παραδεκτέα, πῶς τε μὴ ἐκπαιδεύσα. Τοιαῦτα δὲ, αἷς ἤτοι τὸ ὑποκείμενον ἐς τὸ συζολῆς χρῆζον, οἷον πόνοι τιὼ ψυχὴν ἀμβλυώσιν, οἱ μεθ' ὑπερβολῆς δήπε· ἢ τὸ κατηγορέμενον, οἷον τὸ σιγᾶν ἐπαινετὸν· ὅπη γὰρ καλὸν δηλονότι. Ἐαν ἕν ὁ προσδιαλεγόμενος ἕτως ἐπιχειρῶν ᾖ,

„Οὐδεὶς ἀναίτιος φοῦγει δίκιω.
„Ἀλλ. Σωκράτης φοῦγει δίκιω.
„Οὐκ ἄρα ὁ Σωκράτης ἀναίτιος.

Ὁ ὑπὲρ τῶ Σωκράτες ἀπαντήσων διαιρήσει μὲν τιὼ μείζονα, καὶ τιὼ μὲν δικαίαν ὁμολογήσει, ἀποφήσει δὲ τιὼ ἄδικον. Διαιρήσει δὲ καὶ τιὼ ἐλάτΐονα, σωομολογῶν μὲν τιὼ ἄδικον φοῦγειν τὸν Σωκράτιω, τιὼ δὲ δικαίαν ἀπαναινόμενος. Ἔνθα καὶ τῶν προκειμένων ἑκατέρα διῄρηται, τὸ δὲ συμπέρασμα ἦ, ὅτι ὁ μέσος ἰῶ ὁ τῆς διαζολῆς δεσμος. Ἐαν δὲ θάτερον ᾖ τῶν ἄκρων, διαιρεῖν δείσει τῶντε προκειμένων τιὼ ἑτέραν ἐν ᾗ φέρεται, καὶ τὸ συναγόμενον· ὡς ἐπὶ τῶ ἑξῆς

„Τὸ τοῖς λοιποῖς ἐπιπολάζον σώμασι κῶφον ἐζίν.
„Ἀὴρ δὲ τοῖς λοιποῖς ἐπιπολάζει.
„Ἀὴρ ἄρα κῶφον.

Διαιρετέον τιὼ μείζονα, ὅτι κῶφον κατὰ χέσιν εἰπόντας, ἐκ ἀπολύτως· καὶ τὸ σωαγόμενον ὡσαύτως.

§. Θνά. Ε. Τῆς ἐπιφερομένης διαιρέσεως ἀσαφεζέρας ἔσης, καὶ μάλιζα ἐαν ὁ προσδιαλεγόμενος ἀπαιτῇ, προσαπλέον τιὼ ἔκθεσιν, ἐν ὁρισμοῖς προσφυέσιν ἀναπτύσσοντας τῶν σημαινομένων τὸ διάφορον, καὶ τὸ οἰκείως ἔχον τῇ προτάσει ἀπονέμοντας.

§. Θνβ'. ς'. Ἁπλῶς δὲ, καὶ καθ' ὁντινασοῦν τρόπον ψοῦδομένιω τιὼ ἑτέραν, ἢ ἑκατέραν τῶν προκειμένων φωράσας, ἀνυποζόλως ὁ ἁπάντων ἀποφήσει. Ἔζι δὲ τὸ μὲν, ᾗ δέον, ἀποφάσκειν ἐπίφορον καὶ λυσιτελὲς, τὸ δ' ἃ μὴ δεῖ, σφαλερόντε καὶ ἁμαρτῶδες. Συμβαίνει τοίνιω τοτὲ μὲν ἐν μέρει, τοτὲ δὲ καὶ ὅλον χρῆσαι τὸν προτεθέντα συλλογισμὸν ἀποκρέεθαι. Οἷον προτεθέντος τῶ ἑξῆς·

„Οὐδὲν ὃ μὴ πρότερον ἰῶ ἐν τῇ αἰσθήσει, νῷ τυγχάνει
„καταληπτόν.

„Τὸ δ' ἐν Αἰσθήσει ἀεὶ ἐπισφαλὲς.
„Ὅ, τι ἄρα νῷ καταληπτόν ἐςίν, ἐπισφαλές.

Πλατωνικὸς μὲν ἀνὴρ, καὶ ὅς τις ἄλλος τῶν ἰδεῶν ἐςὶ τὰς ἐμφύτους ἀποδεχόμενος, ἀποφήσει καὶ μείζονα, καὶ ἐλάσσονα, καὶ συμπέρασμα. Ὁ δὲ ἐκ τοῦ περιπάτου μόνην ἀποφήσει τὴν ἐλάσσονα.

§. Θνγ'. Ζ. Ἔξεςι δὲ καὶ ἀποφάσκοντας ὑποτιθέναι, ὡς οὕτως ἔχειν οὐχ οἷόν τε τὸ ἀποφασκόμενον, μηδ' ἐπιτρέπειν ὅλως τῷ προσδιαλεγομένῳ, δεῖξαι πειράσασθαι. Πότε δὲ τοῦτο; Ἐπειδὰν πρότασιν προχειρίσηται, κατὰ δόγμα ἡμῖν μὲν οὐ δοκοῦν, τῆς δὲ συνιςαμένης συζητήσεως πάντῃ ἀλλοτρίως ἔχον. Ἵνα μὴ πάνυ πόῤῥω δηλαδὴ ἀποπλανηθῶμεν τοῦ ζητουμένου. Τηνικαῦτα οὖν οὕτως ἐςὶν ἀπαντῆσαι. „Ἀποφάσκων τοῦ συλλο„γισμοῦ τήνδε, ἢ τήνδε, ὑποτίθημι τὴν ἀντιφατικὴν ἐκείνης, „ὡς ἀληθεύουσαν· Οὐδ' ἐπιτρέπω σοι τὴν κατασκευὴν τοῦ ἀπο„φασκομένου· Ἕτερον γὰρ τὸ περὶ ἐκείνου ζητεῖν· Ἐν ἄλλοις ὁ „περὶ αὐτοῦ λόγος ὑπερτιθέσθω· Ἤδη δὲ ὦ τὰν κέντει τὸν πῶ„λον περὶ τὴν νύσσαν, καὶ καλῶς γε ποιῶν, ἀπὸ τῶν κοινῶν „ἐννοιῶν, ἢ ἀφ' ὧν ἐγὼ πρεσβεύω ἐνίςασο. (§. Θμ'.).

§. Θνδ'. Η. Ἄμφω δόντα τὰς προκειμένας, Συλλογισμοῦ ἀνεπιλήπτως σχήματε καὶ τρόπον ἔχοντος, μὴ ὁμολογεῖν οὐ θέμις τὸ συναγόμενον. Οἷον τοῦ ἑξῆς ἐπὶ ΘΕΑΣΕ,

„Οὐδὲν νόσημα ἀνίατον.
„Πᾶσα μανία ἐςὶ νόσημα.
„Οὐδεμία μανία ἀνίατος.

Εἴτις ξυμφήσειε τὰς προτέρας, οὐκ ἂν ἐνέχοι τοῦ λοιποῦ περὶ τὴν συμβαίνουσαν, ὅτι οὐδεμία μανία ἐςὶν ἀνίατος.

§. Θνέ. Θ. Τοῦ δὲ Συλλογισμοῦ διεςροφότος, ἔςι καὶ τὰς προκειμένας ἀποδεξάμενον, ἀποκρούσασθαι τὸ ἐπιφερόμενον. Οἷον, τοῦ ἑξῆς,

„Πᾶς ἵππος τετράπουν.
„Οὐδεὶς ὄνος ἵππος.
„Οὐδεὶς ὄνος τετράπουν.

Δεῖ δὲ καὶ τὴν αἰτίαν τῆς διαςροφῆς ἐπιλέγειν· οἷον ἐπὶ τοῦ παρατεθέντος, τὸ μὴ ἐξεῖναι δηλόν τι, ἐν πρωτοσχήμονι Συλλογισμῷ Καταλλήλῳ, ἀποφάσκειν τὴν ἐλάσσονα. (§. χιθ'.).

§. Θνς'.

§. Θνζ'. Ι. Ἔστι δὲ καὶ τὰς προκειμένας ξυμφάμενον, καὶ αὐτὸ ἀχ ἧττον τὸ συμπέρασμα, ὡς ἀληθείας ἐχόμενα πάντα, τιὼ ἐξ ἐκείνων τότε ἐπιφοράν, ἰὼ καλῶμεν σωέπειαν (§. Φμ΄.), ἀποφάσκειν, ἐὰν ᾖ ὁ ἔλεγχος ἀσυλλόγιστος. Οἷον ἐπὶ τῶ ἑξῆς·

„Οὐδεὶς ὄνος ἵππος.
„Οὐδεὶς λύκος ὄνος.
„Οὐδεὶς λύκος ἵππος.

Ἀποδοτέον δὲ κἀνταῦθα τῆς ἀσυλλογισίας τὸν λόγον, οἷον ὅτι κατὰ τὸ ΙΒ. τῶν Γενικ. Θεωρημάτ. (§ χμα΄.) ὁ Συλλογισμὸς φέρεται, καὶ κατὰ τὸ Α. τῶν Εἰδικ. (§. χξή).

§. Θνζ'. ΙΑ. Ἐὰν Συλλογισμῶ ὑποθετικῶ μὴ ὀρθῶς ἔχῃ τὸ ἐν τῇ μείζονι σωημμένον, εἴτε κατὰ θέσιν, εἴτε ἔν καὶ κατὰ ἄρσιν σωάγοντος (§. ψξή.), ὁ ἁπάντων σωαποφήσει τῇ μείζονι καὶ τὸ σωαγόμενον. Οἷον,

„Εἰ ὄρη ἐμφαίνεται τῇ Σελιώνῃ, πρόδηλον ὅτι οἰκεῖται.
„Ἀλλ. ἐμφαίνεται. ἢ Οὐκ οἰκεῖται.
„Ἄρα οἰκεῖται. ἢ Οὐκ ἐμφαίνεται.

Οὐ ξωορῶ τιὼ ἀνάγκιω, ἐρεῖ, τῶ σωημμένῳ· Γένοιτο γὰρ ἂν τὸ τραχὺ τῆ Σελιωαίᾳ σφαίρᾳ καὶ ἀνώμαλον καὶ πρὸς ἄλλιω χρῆσιν, καὶ ἐχὶ μόνον πρὸς οἴκησιν.

§. Θνή. ΙΒ. Ἐὰν δὲ ἐπὶ τῶ ὑποθετικῶ τὸ μὲν σωημμένον ὑγιῶς ἔχῃ, ψοῦδες δέτι ᾖ τὸ ἐπιφερόμενον, ἤτοι ἐκ τῆς διαιρέσεως τῶν ἡγεμόνων ἢ ἑπομένων τὸ σόφισμα ῥᾳδιεργεῖται, τῇ θέσει τῶ ἑπομένῳ, τιὼ τῶ ἡγεμόνι θέσιν, ἢ τῇ τότε ἄρσει τιὼ ἐκείνῳ ἀτόπως σωάπλον, ἢ τότε δὴ ἐκ τῶ κανόνος τῶν ὑποθετικῶν Συλλογισμῶν (§ ψξή.) ὁ ἁπάντων ἐλέγξει τὸν Σοφιζόμενον· ἢ ἄλλως τίθεται μὲν εὐτάκτως τὸ ἡγέμενον, αἴρεται δὲ ᾗ δέον τὸ ἑπόμενον, ἐν τῇ προσληφθείσῃ ἐλάττονι, ἀλλὰ προῖκα, καὶ ἀλόγως· ἔνθεντοι καὶ ἀποφατέον τιωικαῦτα τιὼ τῶ ἡγεμόνι θέσιν, ἢ τιὼ ἄρσιν τῶ ἑπομένῳ, καὶ ταύτας δὴ σωαποφατέον καὶ τὰ σωαγόμενα. Οἷον κατὰ θέσιν προτεθέντος,

„Εἰ τὸ ἡδὺ συμφέρον, καὶ τὸ σὼ ἡδονῇ βιῶν εὔδαιμον.
„Ἀλλα. τὸ πρῶτον. Ἄρα καὶ τὸ δεύτερον.

ἢ κατὰ ἄρσιν

„Εἰ μὴ τὸ ἡδὺ συμφέρον, οὐδὲ τὸ σὼ ἡδονῇ βιῶν εὔδαιμον.
„Ἀλλ. ψοῦδες τὸ δεύτερον. Ἄρα καὶ τὸ πρῶτον.

Ἐπ' ἀμφοῖν ἀποφήσεις σιὼ αὐταῖς ταῖς προσλήψεσι καὶ τὰ συμπεράσματα.

§. Θνθ'. ΙΓ. Ἐπειδάντι ἐκ ὀρθῶς ἐκ τῶν ὁμοίως ἔχειν δοκέντων σιωάγεται, ἔργον δὴ τὸ ἀπαντῶντος τότε, τιὼ ὁμοίωσιν ἀπαναγκάμενον, τιὼ παραλλαγιὼ παραδεῖξαι. Τοιγαρὲν τῷ ἔτως ἐπιχειρεῦντι,

„Δᾶδ' κλαύσας πικρῶς ἐφ' οἷς ἥμαρτε, δεδικαίωται.

„Ἆρα καὶ Σαὲλ θριωήσας, ἐφ' οἷς ἠνόμησεν.

Ἀπαντήσει, ὡς ὁ μὲν προσκρέσας, δάκρυσι ψυχῆς τεταπεινωμένης, τὸν θεὸν ἠτεῖτο γνησίως τιὼ ἄφεσιν, ὁ δὲ παρητεῖτο τιὼ ἀπὸ τῆς βασιλείας ἔκπλωσιν, καίγε τῆς ἀλεργίδος ἕνεκα, τῆς τὲ προφήτε ἐθῆτος ἐπείληπτο.

§. Θξ'. ΙΔ. Συλλογισμὲ Αἰτιολογικὲ προτεθέντος (§. ψνή. κξ.), τὰ μὲν ἄλλα ὀρθῶς διεχηματισμένε, ἐδὲν δὲ ὑγιὲς ἐπιφέροντος τιὼ Αἰτιολογίαν ἀποκρεσόμεθα. Ἐνσάντος ἡμῖν ἄρα τινὸς ἔτως·

„Ἡ Λογικὴ ἕξις ἐπιςήμη ἂν λέγοιτο, διὰ τὸ μὴ περὶ τιὼ „ὕλιω κατὰ τὰς βαναύσες τῶν τεχνῶν ἐναχολεῖσθαι.

„Ἀλλ. καὶ Γραμματικιὼ, καὶ Ῥητορικιὼ κ.λ., ἐδὲν τὲτο κω„λύει μὴ τέχνας εἶναι.

„Ἆρα ἐδ' ἡ Λογικὴ παρὰ τὲτο ἐκ ἂν εἴητε, καὶ λέγοιτο „τέχνη.

Ἀπαντήσομεν τιὼ ὠ τῇ μείζονι Αἰτιολογίαν ἀποσυρίτλοντες. Οὐ γὰρ δὴ παρὰ τὸ μὴ περὶ τιὼ ὕλιω ἐναχολεῖσθαι, διὰ δὲ τὸ ἀποδεικτικῶς τὰ κατ' αὐτιὼ Θεωρήματα καὶ Προβλήματα κατασκευάζειν ἡ Λογικὴ τῆς τῶν Ἐπιςημῶν Ἕδρας ἠξίωται.

§. Θξά. ΙΕ. Μὴ τὸ ἀληθὲς ἐχόμενον ἐπιεικῶς συνομολογῶν. τῷ ἐνισαμένῳ ὁ ἁπαντῶν λαβιὼ παρέχεται καθ' ἑαυτὲ καιριωτάτιω. Δεῖ δὴ περὶ πλείονος ἀληθεύειν ποιεῖσθαι ἢ ἀναπνεῖν. Ταύτητοι καὶ Συλλογισμὸν ὅλον τὰ πολλὰ ὁμολογηέον, ὕλιωτε καὶ μορφιὼ ἀμέμπλως ἔχοντα· τὸ γὰρ ἠπλᾶσθαι εἰδέναι, ἐδὲν ἧττον ἢ νικᾶν, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, τοῖς γε σωφρονᾶσιν ἐπαινετὸν κρίνεται.

§ Θξβ'. Ις. Συλλογισμὸν ἐπενεχθέντα, ἄλλοτι παρὰ τὸ προκείμενον ἐπιφέροντα, δώσομεν ἡδέως τῷ ἀγωνιζομένῳ καθ' ἡμῶν, χαριζόμενοι· Ἅμα δὲ καὶ τιὼ τὲ ἐλέγχε ἄγνοιαν (§ ωνγ'.) ἀντελέγξομεν. Οἷον εἴτις ὡς δῆθεν ἀκαταληψίαν εἰσάγων, ἔτως ἐπιχειροίη·

„Τόγε

„Τόγε πολύδοξον ἀπάτης ἔλεγχος.
„Τὸ δὲ πολύδοξον ἐν ἐπιςήμαις.
„Οὐκ ἄρα αὗται ἀπάτης κρείσσονες εἰσί.

Καὶ μὴν ȣ̓ τȣ̃το πρόκειταί σοι δεικνύειν ὦ θαυμάσιε, τὸ ἐν ἐπιςήμαις πολυώτινα ἐμφιλοχωρεῖν τὴν ἀπάτην, ὅπερ ἐπιεικȣ̃ς ἀνδρὸς ἂν εἴη δέξασθαίτε ἡδέως, καὶ ὁμολογῆσαι εἰλικρινῶς. Ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον, ὡς ȣ̓δεμίαν ἐπ' ȣ̓δενὶ Ἐπιςήμην ȣ̓δέποτε λαβεῖν ἐςὶν ȣ̓δόλως, ὃ κἂν ὅλον Σοι δοίημεν τὸν προτεθέντα Συλλογισμὸν, ȣ̓δαμῶς ἕπεται.

§. Θξγ'. ΙΖ. Ἔςι δὲ καὶ κατὰ τȣ̃ προτείναντος τὸν Συλλογισμὸν τὰ πολλὰ ἀντιςρέφειν. Οἷον τὸν ἀνωτέρω ὧδέπως·

„Καθ' ȣ̓̃τι λέγεται εἶναι, αὐτὸ ἐκεῖνο προϋποτίθεται.
„Λέγεται δέ Σοι κατὰ τῶν ἐπιςημῶν τὸ πολύδοξον.
„Αὗται Σοι ἄρα καὶ εἶναι προϋποτίθενται, τῷ τὴν Ἀκατα-
„ληψίαν εἰσάγοντι.

§. Θξδ'. ΙΗ. Ἀμφοῖν τῶν προκειμένων, ψευδῆ ἀποφαινομένων, ἢ ἀμφισβητήσιμα, τῆς μὲν ἀτοπωτέρας τὴν δεῖξιν ἀπαιτητέον, θατέραν δὲ ȣ̓ συνομολογητέον, ἀλλὰ δοτέον. Διαφέρει δὲ τȣ̃το ἐκείνȣ. Τὸ μὲν γὰρ, συναινεῖν ἐςὶ τῷ λεχθέντι, καὶ ἀποδέχεσθαι ὡς ὁμόλογον· τὸ δὲ, ὑπερτιθέναι ἐςὶ τὴν τȣ́τȣ δεῖξιν, ἧς ἐπιδεὲς ἐςὶν, ὡς μηδὲν πρὸς τὸ παρὸν ἐπιβάλλοντος. Οἷον ἐπὶ τȣ̃ ἀνωτέρω (§. Θνβ'.) Πλατωνικὸς Ἀνὴρ ὁ τὰς ἐμφύτȣς τῶν ἰδεῶν εἰσάγων, δεδόσθω δὴ ἐρεῖ ἡ μείζων, ἀποφήσει δὲ τὴν ἐλάττονα.

§. Θξέ. ΙΘ. Ἐπὶ τῶν ἐκ μαρτυρίας ἀποδεικνυμένων (τοιαῦτα δὲ θετέον τὰ μὴ λόγῳ κρατύνεσθαι πεφυκότα· ἐπὶ γὰρ τῶν τοιȣ̃των τὸ ἐκ μαρτυρίας ἐπιχειρεῖν τῷ ἐνιςαμένῳ ἥκιςα συγχωρητέον.). Ἀπαντήσεως ὅρος δικαίας ἔςω, τῶν ἐπιμαρτυρȣ́ντων τὸ πλῆθος, καὶ τὸ ἀξίωμα, ὡς ἀλλαχȣ̃ εἴρηται. (§ τλδ'. τλέ. κξ.). Εἰ δέπȣ δεήσει, καὶ διὰ μαρτυριῶν πρὸς τὰς μαρτυρίας ἀντιπαραταξόμεθα, καὶ ἐνὸν διὰ πλειόνων πρὸς τὰς ἐλάσσονας, καὶ διὰ τῶν ἀξιολογωτέρων πρὸς τὰς κȣφοτέρας. Φιλεῖ γάρπȣ ἡ τῶν πλειόνων συγκατάθεσις κρατύνειν τὰ νοηθέντα· καὶ νὴ δία, ἡ τῶν δόξῃ διαφερόντων. Ὧν δὲ αἱ μαρτυρίαι ὑπὸ τȣ̃ ἐναντίȣ καταβάλλονται, τȣ́των μὴ σκώμματα, μηδὲ λοιδορίας χρῆναι κατασκεδάζειν, σὺν ὑπεροψίᾳ τε καὶ θρασύτητι, περιττόντι ἂν εἰκότως παραινεῖν δόξαιμι.

§. ΞΖ'. Κ. Ἐπὶ πᾶσι προσέχειν. Τὸ περὶ ὀνομάτων (ἐθ' ἂν ἦ τὰ πράγματα συμβαίνοντα) μὴ πάνυ διαφέρεσθαι (1). Ἀδολέχω δὲ ἐντυχάνοντα, μὴ σωαδολεχεῖν, σιγᾶν δ' αἱρεῖσθαι, καὶ μηδ' ἀξιᾶν ἀπαντήσεως (2). Ἐκ παντὸς τε τρόπου τὸ Σοφιστικὸν, καὶ Φιλόνεικον, καὶ δύσερι φεύγειν (3), ὃ τῶν τῆς Διαλεκτικῆς παραγγελμάτων τὸ ΠΡΩΤΟΝ ἐστὶ, καὶ ΜΕΣΟΝ, καὶ ΠΥΜΑΤΟΝ.

(1) „Τεχνάζονται γάρτινες ἐξεπί-„τηδες, ὑπὲρ τᾶ μηδὲν περανθῶναι, „πρὸς ἕκαστον τῶν ὀνομάτων ἐνίστασθαι. „(Γαλ. περὶ τῶν καθ' Ἱπποκρ. καὶ „Πλάτ. Δογμ. Βιβλ. Ε.). Τὰ τοί-„νυν πράγματα συγχωρήσας ὑπὲρ ὀνο-„μάτων αἰδεθήσῃ διαφέρεσθαι. . . . . „μηδὲ καθάπερ κολοιὸν, ἢ κόρακα „περὶ φωνῶν ζυγομαχεῖν, ἀλλ' αὐτὸν „τῶν πραγμάτων σπεύδοντα τὸν ἀλή-„θειαν. (Αὐτ. ὅτι Ἄριστος, Ἰατρ. καὶ Φιλόσ.).

(2) Ἀληθὲς γὰρ τὸ ὑπὸ τῶν πα-„λαιῶν Φιλοσόφων ἐρημένον, ὡς ἐκ „ἐνδέχεται τινὰ διαλεγόμενον ἀδολέ-„σχοις ἀνθρώποις, ἀποχέσθαι τελείως „ἁπάσης ἀδολεσχίας. (Αὐτ. περὶ τῶν καθ' Ἱπποκ. καὶ Πλατων. Δογμ. Βιβλ. Γ.)

(3) Εἰσὶ γὰρ οἱ φαύλως δηλονότι καὶ ἀπαιδεύτως περὶ τῆς Διαλεκτικῆς κρίνοντες, καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς καλὸν σφίσιτε ἐνδιαφθείροντες, καὶ τοῖς ἄλλοις προσδιαβάλλοντες· „Οἱ μὲν γὰρ, „ὥσπερ τὰ Σκυλάκια (φησὶν ὁ Πλά-„των) τῷ ἕλκειν καὶ σπαράττειν χαί-„ροντες, ἐπὶ τὰς ἔριδας, καὶ τὰς ἀ-„πορίας, καὶ τὰ σοφίσματα χωρῶσιν. „Οἱ δὲ πλεῖστοι τοῖς Διαλεκτικοῖς ἐν-„δῦνοντες, εὐθὺς ἐπισιτίζονται πρὸς Σο-„φιστείαν. Ἀλλὰ γὰρ αἰδοίμεθ' ἂν „ἑαυτῶν προκοπτόντων ἐπ' ἀρετῆ, ὡς ὁ Πλάταρχος διατείνεται (Αὐτ.), μάλ-„λον δὲ τὸ φιλόνεικον καὶ δύσερι περὶ „τὰς συζητήσεις ὑφεῖται, καὶ πε-„παύμεθα τὰς λόγκς ὥσπερ ἰμάντας, „ἢ σφαῖρας ἐπιδιδόμενοι πρὸς ἀλλήλας, „καὶ τῷ πατάξαι καὶ καταβαλεῖν „μᾶλλον, ἢ τῷ μαθεῖντι καὶ διδά-„ξαι χαίροντες. Ἡ γὰρ ἐν τούτοις „ἐπιείκεια καὶ πραότης, καὶ τὸ μὴ „μετ' ἀγῶνος συνίστασθαι, μήτε διαλύε-„σθαι μετ' ὀργῆς τὰς κοινολογίας, „μηδ' οἷον ἐφυβρίζειν ἐλέγξαντας, ἢ „χαλεπαίνειν ἐλεγχθέντας, ἱκανῶς „προκόπτοντος ἐστίν. Ἐδήλωσε δὲ Ἀρί-„στιππος ἔντινι λόγῳ κατασοφισθεὶς „ὑπ' ἀνθρώπε τόλμαν ἔχοντος, ἄλ-„λως δὲ μανικᾶ καὶ ἀνοήτε. Χαίρον-„τα γὰρ αὐτὸν ὁρῶν καὶ τετυφωμένον, „ἐγὼ μὲν (ἔφην ὁ ἐλεγχθεὶς) ἄπειμι „σὲ τᾶ ἐλέγξαντος ἥδιον καθευδήσων.

ΤΕΛΟΣ.

ΕΛΕΓΧΟΣ

ΕΛΕΓΧΟΣ
ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΒΙΒΛΩ.

Ἐν ᾧ

Διὰ μὲν τῶν Ἀραβικῶν χαρακτήρων ὁ ἀριθμὸς τῶν Σελίδων δηλεῖται, διὰ δὲ τῶν Ἑλληνικῶν ὁ τῶν Παραγράφων. Οὗ δ' ἂν ᾖ τὸ Σ. ἡ τῷ Παραγράφῳ ἀνήκουσα Σημείωσις.

Α.

Ἀγωγῆς ἐκ Φαύλης προλήψεις. Σελ. 98. §. κή.

Ἀδὰμ πρῶτος ἔδοξε φιλοσοφῆσαι. ι. ά. Σημ. ι. Πρῶτος ὀνοματοθέτης. Αὐτ.

Αἰγύπτιοι Γεωμετρίας Εὑρεταί. 6 ς'.

Αἰνιγμάτων διασάφησις 287. σημ.

Αἱρέσεις Φιλοσοφικαί.
Ἰταλική. 11. ιβ'. κξ.
Ἐλεατική. 13. ις'. κξ.
Πυῤῥώνειος. 15. ιθ'. κξ.
Ἐπικούρειος. 16. κά.
Ἰωνική. κβ'. κξ.
Κυνική. 17. κδ'.
Στωϊκή. 18. κέ.
Κυρηναϊκή. 19. κζ'.
Ἡγησιακή. Ἀννικέρειος.

Α.

Θεοδώρειος. 20. κή.
Ἀκαδημαϊκή. 21. λ'. κξ.
Ἠλειακή. 22. λέ.
Μεγαρική. λς'.
Ἐρετριακή. λζ'.
Περιπατητική. 23. λή.

Αἱρέσεις ἐν Ῥώμῃ ἀνθήσασαι πρότε, 24. μά. καὶ ἐπὶ τῶν Καισάρων. 25. μβ'. μγ'. κξ.

Αἱρέσεως Ἐκλεκτικῆς χρῆσις τε καὶ κατάχρησις. 29. μή μθ'.

Αἰσθήσεις τὸν νοῦν ἀπὸ τῶν νοητῶν ἀφέλκουσαι. 76. ή. Σφαλεραί. 77. θ'. Ἃ ταύταις ἐναπαιτεῖται πρὸς ἀσφαλῆ ἀντίληψιν Αὐτ. Παρ' ὃ πεφύκασιν εἰς κρίσιν αὐταῖς

αὐτᾶις ὲ προχρησέον 79. ί. τέτων τὸ ὀλιγάριθμον ἀγνοίας πολλῶν αἴτιον. 80. ιά. Αἴθησιν κοινὴν περιττὸν ὑποτιθέναι. 164. λέ.

Αἴθημα τί; 162. κή. Οὐκ ἐκ πάσης σωματικῆς κινήσεως ἐγείρεται. 162. κθ'. Αἰθημάτων εἴδη τοῖς ἀθητηρίοις συμπληθύνεται. 163. λγ'. Καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς Αἰθήσεως ποικίλλεται. 164. λδ'. Αἰθήματα ὁπαδὰ τίνα. 165. λζ'. Εἰ πᾶσιν ἐκ τῶν αὐτῶν Αἰθήματα προσπίπτει τὰ αὐτά. 165. λθ'. Αἴθημα ἀνεπίληπτον ὑπονοίας ἐκτός. 261. σμδ'.

Αἴτημα τί ἐστὶ; 354. υί. ᾗ Σ. ὅθεν λαμβάνεται. 357. ωπά. κξ.

Ἀκαδημία. 21. Ἀρχαία λ'. Μέση. λά. Νέα. λβ'. Ἐχάτη. λγ'.

Ἀκολθία Προτάσεων 386. φγ'.
ὡς ἐκ τῦ πλάτυς. φέ. φς'.
ὡς ἐκ τῦ βάθυς. 387. φζ'.-φιβ'.
ὡς ἐκ τῆς μάχης. 388. φιγ'.-φκς'.
ὡς ἐκ τῆς ἰσοδυναμίας. 391. φκζ'.
ὡς ἐκ τῆς ἀντιστροφῆς. φκή.

Ἀληθεύειν τί ἐστί; 114. γ'. Καθ' ὅσους τρόπους λέγεται. Αὐτ. Σ. 3.

Ἀλήθεια καὶ ψεῦδος λογικώτερον ἐν οἷς θεωρεῖται. 267. 268. συβ'.-σξ'. Ἡ μὲν ἁπλῆν, τὸ δὲ πολυχερδές. σξά.

Ἅμα ὁσαχῶς λέγεται. 238. ρυζ'.

Ἀμμώνιος ὁ Σακκᾶς ἀρχηγὸς τῦ συμβιβασμῦ τῶν ἀσυμβάτων Αἱρέσεων 29. μθ'.

Ἀμφίγνοια θετικὴ, ἢ ἀποφατική. 264. σμθ'.

Ἀναγκαῖον διτ̃ῶς λεγόμενον. 377. υξθ'. Σ.

Ἀνάγνωσις βιβλίων, ὃν τρόπον ἐπωφελὴς γίνεται. 107. λθ'.

Ἀναγωγῆς Συλλογισμῶν μέθοδος 486. ψπθ'.-ψυβ'.

Ἀνάλυσις τῶν Ἀρχαίων ὁποίατις ἰῶ. 560. Ϡή. Σ.

Ἀνατολικοὶ οἱ περὶ τὴν Κωνσταντινοπόλεως ἅλωσιν τὴν Φιλοσοφίαν εἰς Ἰταλίαν διαπορθμεύσαντες. 38. ξγ'.

Ἀντίθεσις ἐν ἀποφάνσεσι τί; 365. υλδ'.

Ἀντικείμενα ὁσαχῶς μάχεται 237. ρυέ.

Ἀντιθένης πατὴρ τῆς Κυνικῆς Αἱρέσεως, καὶ οἱ τῦτον διαδεξάμενοι. 17. κδ'.

Ἀντιστροφὴ προτάσεων. 377. υξζ'. Ταύτης τρόποι. υξή.-υογ'. Λόγοι Ἀντιστ. 379. υοέ.

Ἀντισρ. ἐπὶ τῶν μετὰ τρόπ. 381. υος'. Περὶ Ἀντισροφ. Ἀπορέμενα. υσέ. Σ. υος'. Σ. Ἀντισρ. Προτάσ. ὡς ἐκ τῆς τῶν ὅρων δυνάμεως. 383. υοή.--Φά. Ἀντισροφὴ Προτάσεων ὑποθετικῶν παρεκτικά. 385. φβ'.

Ἀξίωμα τὶ; 354. υί. Σ. Ὅθεν καὶ ὅπως λαμβάνεται. 533. ωοέ.--ωπ'. Ἀξιώματα τινὲς ἀποδεικνύειν φιλοτιμησάμενοι. 498. ωιά. Σ. 2.

Ἀπαγωγῆς εἰς ἀδύνατον μέθοδος. 488. ψγέ. ψγς'. Καὶ ἄλλη τρόπω διαφέρουσα. 491. ψγϑ'. Ἀπαγωγῇ τῇ εἰς ἀδύνατ. ὡς ἐλάχισα χρησέον. 499. ωιγ'.

Ἀπάτη τὶ; 275. σοέ.

Ἀπάτης τῷ λογισικῷ ἐνσκηπτέσης πηγαὶ τέσσαρες. 69. β'.

Ἀπόδειξις τὶ; 493. ωά. Ἀρχαὶ Ἀποδειξ. τίνες. ωβ'.--ως'. Ἐκ παντὸς εἴδους αἰτίου ἡ Ἀπόδειξ. 495. ως'. Καὶ ἡ μὲν τῷ ΔΙΟΤΙ, αὐτ. ἡ δὲ τῷ ΟΤΙ. ωή. Ἡ τῷ ΟΤΙ κατὰ Ἀριστ. διττή. 496. ωή. Σ. Ἀπόδειξ. Μονοσυλλόγισος. Πολυσυλλόγισος. 497. ωί.

Ἀποδείξεως τρόπος διὰ τῆς ἐλέγχου. 499. ωιϑ'. Καὶ ὁ ἐξ Ἀντιπερισάσεως. ωιέ. Ἀποδεικνύειν διὰ κύκλου τὶ ἐστὶ, καὶ ὅπως γίνεται; 500. ωις'. ωιζ. Ἀπόδειξις Κυκλικὴ πότε ὑπ' εὐθυτίλου ἄγεται; ωιή. Πότε δ' ἀνεκτή; 501. ωιϑ'. Πότε δ' ἀναγκαία; ωκ'. Καὶ Σ. 1. 2. Ἀπόδειξις ἡ καϑ' ὑπόϑεσιν ὁποιατισ. 502. ωκά.

Ἀποδεικτὰ τίνα καὶ ἀναπόδεικτα; 496. ωϑ'. Ἀποδεικτὰ μὲν, μὴ ἀποδεικτέα δέ. 497. ωιά. Ἐν τοῖς ἀποδεικνυμένοις ἐ μόνον τῷ ἀναγκαίῳ, ἀλλὰ καὶ τῷ σαφῆς δεῖ φροντίζειν. 498. ωιβ'.

Ἀπόφανσις τὶ; 342. τμά'. ταύτης μέρη. τμβ'. ἐνίοτε μονόφωνος. 343. τμγ'. κξ'.

Ἄραβες φιλοσοφῆσι. 35. νϑ'.

Ἀρίσιππος πατὴρ τῆς Κυρηναϊκῆς Αἱρέσεως. 19. κζ'.

Ἀριστοτέλης. 23. λή. Τῶν ὁμιλητῶν αὐτῷ οἱ γνησιώτατοι. λϑ'. Οἱ τιλὼ Αἵρεσιν προαγαγόντες. μ'.

Ἀρχαιότης, ποιητικὸν προλήψεων. 99. λά.

Ἀσχολίαι αἱ παρὰ τὸ προσῆκον ἐπιδόσεως κώλυμα. 107. λή.

Ἄτομον τὶ, καὶ Ἀτομικόν, 169. ιή. Ἀτόμα σημαινόμενα. Αὐτ. Σ.

Ἀφαιρέσεως εἴδη παρὰ τοῖς Σχολαστικοῖς. 191. οή. Σ. 1. Ἀφαιρέσεως χρῆσις. 192. π'. κξ'.

π'. κξ'. Καὶ κατάχρησις. 193. πγ'.
Ἀφυία ἐκ τῆ ὀργανικῆ σώματος προβαίνεσα ἀνίατος. 71. δ'. Ἰάσιμος. Αὐτ. έ.

Β.

Βάρβαροι πρὸ τῶν Ἑλλήνων Φιλοσοφήσαντες. 6. ς'. κξ'.
Βεβαιότης τί; 269. σξβ'. τριττή, Μεταφυτική, Φυσική, Ἠθική. σξγ'.-σξς'.
Βιβλίων διαφθορά. 303. τκζ'. Σ.

Γ.

Γένος τί; 200. ηξ', Γενικώτατον, καὶ Ὑπάλληλον. 203 ρβ'.
Γνωρίσματα Γνωρισμάτων ἐπὶ τῶν ἐννοιῶν. 206. ριγ'.
Γνώσεως βαθμοὶ, Πρῶτος. 122. ιβ'. Δεύτερος. 123. ιγ'. Τρίτος 124. ιδ'. Τέταρτος. 125. ιέ.
Γρίφος τί; καὶ ὅπως αὐτὸν μετιτέον; 287.

Δ.

Δαμασκηνὸς ὁ θεῖος τὴν Ἀριστοτέλες Φιλοσοφίαν, ἀντὶ τῆς Πλατωνικῆς εἰσάγων. 34. νζ'.
Δημόκριτος σοφία ἐπικληθεὶς καὶ γελασῖνος 14. ιζ'. Οἱ ἐξ αὐτῆ πεφιλοσοφηκότες. ιή'.
Διαίρεσις τί; 220. ρνβ'. Διαιρέσεως τρόποι. Αὐτ. Σ. Εἴδη αὐτῆς ὡς ἐκ τῶν ὅλων. 221. ργ'. κξ'. ὡς ἐκ τῶν εἰς ἃ γίνονται μερῶν. 222. ρνέ. ρνς'. Διαίρεσις πραγματώδης, ἢ τροπική. Ἐνεργεία, ἢ κατ' ἐπίνοιαν, καὶ τῷ λόγῳ. Εἰδική. 222. ρνς'. Διαιρ. ὑγιῶς ἐχόσης ὅροι. 223. ρνζ. κξ.
Διάλεξις Διαλόγε τί διαφέρει; 573. Θκς'.
Διάνοια τί; 392. Φλ'. Ἐπὶ τῶν ἀξιωμάτων ἐν ἔχει χώραν 393. Φλα'. Ἀποδεικτική, καὶ μή. Φλβ'. Διανοίας αἱ μεταβάσεις ἰσάριθμοι τοῖς ὅροις. Φλγ'. Ἡ ἐκ μεταβάσεων καταφασκουσῶν, καταφατικῶς συνάπτει. 395. Φλέ. Ἡ ἐξ ἀπασῶν ἀποφασκουσῶν, ἐκ ἐκπεραίνεται. Φλς'. Ἡ ἐξ ἀποφασκουσῶν καὶ ἀντιθέτων ἀλλήλαις, καὶ καθ' ἑαυτὰς ἀληθευουσῶν μεταβάσεων, ἐν ὅροις τῷ ἀληθῶ περιττοῖς μὲν ἀληθεύουσα, ἀρτίοις δὲ ψευδομένη. Φλζ'. Διανοίας συμπληρωτικὰ τέτταρα. 396. Φλή. κξ. Ἡγέμενον αὐτῆς, καὶ Ἑπόμενον, καὶ Συνέπεια. 397. Φμ'. Ἀεὶ τὸ ἐν αὐτῇ Ἑπόμενον ἀνήρτηται τῷ Ἡγεμένῳ, διάτινα περιοχῆς λόγου.

λόγον. 399. φμγ'. Ἡ δὲ περιοχὴ ἤτοι Σχέσει. φμδ'. ἢ Βάθει. 400. φμέ. ἢ Πλάτει. φμς'. Διανοίᾳ ἐξ οἵων οἷα ἐπιφέρεσθαι δύναται, ἢ οἷα οὐχί. 400. φμζ'.--φνς'.

Διαφορὰ τί; 201. ηή, Γενικωτάτη, Μέση, Εἰδική. 204. ρέ. Κοινῇ, Ἰδίᾳ, Ἰδιαίτατα. ρς'. Διαιρετικὴ γενῶν, Συνατικὴ εἰδῶν, Κατηγορικὴ ἀτόμων. ρζ'.

Δίλημμα τί; 481. ψοέ. κξ. Ὅπως εὐέλεγκτον καὶ ἀπερίτρεπτον εἶναι συμβαίνει; 482.--ψπβ'.

Δογματικῶν τε καὶ Σκεπτικῶν τὰς ὑπερβολὰς ἐν τῷ Φιλοσοφεῖν φθυκτέον. 50. δ'.

Δόξα τί ἐστί; 118. ί. καὶ Σ.

Δυνάμεις γνωστικαὶ. 116. ζ'. Καὶ αἱ κατ' αὐτὰς ἐνέργειαι. 117. ή. Καὶ Γνωστικὴ καὶ λογικὴ ὁ Νοῦς, ἄλογοι δὲ Φαντασία, καὶ Αἴσθησις. 118. θ'.

Ε.

Ἔθη τὰ παρὰ τοῖς διαφόροις Ἔθνεσιν, ὅπως ἐπικριτέον. 314. τμδ'.

Εἶδος τί ἐστί; 200. ηζ'.

Ἐκλεκτικὸς τρόπος τοῦ Φιλοσοφεῖν. 29. μή. μθ'. Περὶ τῶν ἄλλων μιμητέος. 55. ς'.

Ἐλεατικὴ ἔνστασις. 13. ιέ.

Ἔλεγχος τί ἐστί; 514. ωλή.

Ἐλευθερία περὶ τὸ Φιλοσοφεῖν 59. ή. Ἐλευθεριάζειν ἀκράτως ἃ δεῖ. 61. θ'.

Ἕλληνες τὰς αὐτὰς διδάξαντας ὑπερβαλόντες. 8. θ'. Τέτων ἀρχαιότατοι ἐπὶ σοφία. 9. ί.

Ἕλληνος λόγε μὴ ἀδαὴς ἔσω ὁ Φιλοσοφήσας ἐπιχειρῶν. 49. β'.

Ἑλληνισμὸς ῥοι. 288. τ'. Σ.

Ἐλπίδες καὶ Φόβοι εἰς ἐκ ἐρθᾶς τῇ ψυχῇ παρεξάγεσι κρίσεις. 93. κδ'.

Ἐνθύμημα τί; 465. ψλέ. κζ Σ. 2. Ῥητόρων ἴδιον. 466. ψλζ'. Σ. 2. Ἐξ εἰκότων. 467. ψλθ'. Ἐκ Σημείων. ψμ'. Ἐνθυμήματα τοῖς Ῥήτορσιν ἰδιαίτερον ἄλλα. 468. ψμέ. Ἐνθυμηματικαὶ προτάσεις. Αὐτ.

Ἔννοια πρώτη τί ἐστί; 146. β'. γ'. Ὀνόματα αὐτῆς παντοῖα. 147. δ'. Ἐπιβολὴ ἀκέσσα. 148. έ. Προσοχή. Αὐτ. Ἀντίληψις, Ἀνάληψις, Πρόσληψις, Πρόληψις. ς'. Ἐπαντίληψις, Συνείδησις. 149. ζ'. Ἐπαναλήψεις τῶν Προλήψεων διττάί. 150. θ'. Ἐννοιῶν ἀρχῆς πέρι. 150. ιά. καὶ Σ. Ἐννοιῶν ἀρχαὶ τρεῖς. 157. ιθ'. ὁ Δημιεργός. 158. κ'. ἡ ψυχὴ αὐτή. 159. κά. τὸ σῶμα. 160. κς'. Ἐννοιῶν ἀμοι-

ἀμοιρεῖ τὰ κτήνη. 160. κγ'. Τὰ βρέφη. κδ'. οἱ ἀπαίδευτοι τίνων; κέ. Ἔννοιαι καθαραὶ καὶ μή. 167. μ'. Ἁπλαῖ. μβ'. Σύνθετοι 168. μγ'. Συμπεπλεγμέναι, Αὖ. Ἐπαναλήψει. μδ'. Συγκυρήσει. 169. μέ. Περιςάσει. μς'. Τέχνη μζ' Σχέσει. 170. μή. Ἐπινοία. μθ'. Ὑπολήψει 172. ν'. Ἔννοια ἐναργὴς καὶ ἀμυδρά. 175. νέ. Εὐκρινὴς καὶ συγκεχυμένη. 177. νθ'. Πλήρης, καὶ ἐλλιπής. 180. ξ'. Πλεοναζουσα. 181. ξβ'. Ὅθεν ταῖς Ἐννοίαις ἐγγενᾶται ἡ ἀσάφεια, καὶ ἡ σύγχυσις. 183. ξς'. Ἔννοιαι αἱ πρῶται ὅπως περὶ τὸ ἀληθεύειν ἔχουσι καὶ ψεύδεσθαι. 184. ξζ'. Ἔννοιαι συγκεκριμέναι. 185. ξή. Κυρίως συγκεκριμέναι, καὶ συγκρινόμεναι. 188. οά. Συγκεκριμέναι αἱ μὲν ἐκ συγκεκριμένων, αἱ δὲ ἐκ συγκρινομένων. 188. οβ'. Ἐννοιῶν πρόοδος ἀπὸ τῶν ἁπλουςέρων ἐπὶ τὰς μᾶλλον καὶ μᾶλλον συγκεκριμένας. 189. ογ'. Ἔννοιαι κατὰ τὰς συγκρίσεις ἀπαραιτήτως συνιοῦσαι, καὶ μὴ ἀπαραιτήτως. 189. οδ'. Ἔννοιαι ἀφῃρημέναι. 190. οέ. ος'. κξ'. Πρόοδος ἐννοιῶν ἀπὸ τῶν συγκεκριμένων ἄχρι τῶν ἁπλουςάτων. 191. οθ'. Ἐννοιῶν βάθος ἀναγκαῖον, καὶ μή. 194. πδ'. Ἐν τίνι κεῖται. πέ. Ἔννοια ἀβαθής. Αὐτ. Ἐννοιῶν πλάτος. 195. πς'. Ἐννοιῶν βάθος ἢ πλάτος κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. 195. πζ. Ἐννοιῶν βάθος καὶ πλάτος ἀντιπέπονθεν. πή. Κατὰ βάθος ἡ ἔννοια ὅλον ἐνεργείᾳ, καθὰ δὲ πλάτος ὅλον δυνάμει. 196. πθ'. Ἔννοια ἁπλατής. 196. ρ'. Ἐπὶ μέρους. Αὐτ. Μερικὴ ἐνικῆς τί διαφέρει. 197. ρά. Ἔννοια καθόλ. 198. ργ'. Καὶ ταύτης διαφορὰ ἀπὸ τῆς περιληπτικῆς. Αὐτ. Ἐννοιῶν Ἀνάλυσις. 206. ριά. ριβ'. Καὶ Διαίρεσις. 207. ριδ'.

Ἕξεις ταῖς γνωσικαῖς δυνάμεσιν ἐμποιούμεναι. Ἐμπειρία. Τέχνη. Ἐπιςήμη. Νῶς. 119. ιά.

Ἐπαγωγὴ τί; 410. Φξέ. ταύτης λόγος ὁ βάσιμος. 411. Φξή. ταύτης διαίρεσις. Φξθ'. Φό.

Ἐπίκυρος. Τῆς κατ' αὐτὸν Αἱρέσεως διαδοχή. 16. κά.

Ἐπιδιαίρεσις τί; 221. ρνδ'.

Ἐπίνοια. ἃ δέον ἐκ τῶν κατ' αὐτὴν ἐπὶ τὰ ὄντα τῇ διανοίᾳ μεταπηδᾶν. 87. ιή. Ὁσαχῶς ἡ Ἐπίνοια λέγεται. 170. μθ'. Σ. (*).

Ἐπιςημῶν τίνες τίνων εἰσὶ προ-

προτερᾶσαι τάξει; 131. ς'. Καὶ ἀξίᾳ; 132. ζ'. Τὸ ἀφ' ἑκάστης αὐτῶν τοῖς ἀνθρώποις ἐγγινόμενον ὄφελος. 133. ή.

Ἐπιχείρημα τί; 403. φνζ'. καὶ Σ. 1.

Ἑρμηνευτικῆς ὅροι. 294. τιά.--τκς'.

Ἑρμηνεία ἡ ἀπόφανσις, διατι; 341. τπθ'. Πολυώνυμος ἐστὶν. τή.

Ἐστὶν, ἃ ῥῆμα τοῖς Διαλεκτικοῖς, ἀλλὰ Σύνδεσμός ἐστι. 344. τγδ'. 346. τις'. Σ. Διπλότητις καὶν τέτω θεωρεῖται. τγέ. καὶ Σ. Περὶ τέτε ἐσφαλμένως κρίνων ἦν ὁ Βλεμμίδης. 345. τγέ. Σ.

Ἕτερότης, καὶ τὰ ἕτερα ποσαχῶς λέγεται, 222. ρνέ.

Εὔνοιαι καὶ δύσνοιαι τὴν ψυχὴν τυφλώττειν περὶ τὰς κρίσεις ποιῆσι. 91. κγ'.

Ἔχειν τί, καὶ ποσαχῶς; 237. ρηδ'.

Ζ.

Ζήνων ὁ Κιττιεὺς, ἀρχηγὸς τῆς τῶν Στωϊκῶν Αἱρέσεως. 18. κέ. Ζήνων δὲ ὁ Ἐλεάτης τῆς τῶν Ἐλεατικῶν. 13. ις'.

Η.

Ἡδονὴ ἡ τε σώματος εἰς διατροφὴν ψυχῆς, καὶ ἐξαπάτιμα βιαιότατον. 94. κέ.

Ἠθῶν ἐπίκρισις τριτλῶς. 317. τν'.--τνέ.

Ἡράκλειτος θρηνώδης ἀντιπεπονθὼς Δημοκρίτῳ 14. ις'. Σ.

Θ.

Θαλῆς πατὴρ τῆς Ἰωνικῆς αἱρέσεως. Καὶ ἃς ἔσχε διαδοχας. 16. κβ'. Θαλῆς ἐκ προδιαγνώσεως χρήματα πολλὰ συλλέξας. 327. τξά. Σ.

Θέσις ποσαχῶς λέγεται. 341. τγ. Σ. 2.

Θεώρημα τί ἐστὶ; 355. υιά.

Ι.

Ἰάμβλιχος. Τέτε ἀκέσαι, καὶ ὀπαδοί. 30. ν'. ναί. καὶ διάδοχοι. νβ'.

Ἰατροὶ μὴ περὶ τὸ προγνωστικὸν τῆς τέχνης προπετῶς ἐθωσαν. 326. τξ'. Σ.

Ἴδιον, τί ἐστὶ; 201. ηθ'. Πότερον ἐσιῶδες ἐστὶ γνώρισμα, ἢ ἐπεσιῶδες; Αὐτ. Σ. Γενικώτατον, Μέσον, Εἰδικώτατον. 204. ρέ. Τέτε τρόποι τέτταρες. 205. ρή. τὸ κατὰ τὸν Δ'. τρόπον τριχόθεν παρὰ τοῖς Πλατωνικοῖς. Αὐτ.

Ἰσοδυναμία τῶν ὡς ἐκ τε κατηγορεμένε ἀντιθέτων προτάσεων. 373. υνδ'. υνέ. τῶν ὡς ἐκ τῶν προσδιορισμῶν.

874. υνϛ'. κξ. Ἰσοδυναμιῶν λόγοι. 375. υνή.--υξβ'. Ἰσοδυνάμιαι Προτάσεων ἐκ ἐκ μάχης, ἀλλ' ἐκ ταυτοσημασίας. 376. υξγ'. κξ.

Κ.

Καίν. οἱ ἐξ αὐτῆ πολλῶν τεχνῶν ἄρεταί. 2. α'.

Καθόλε, μὴ ὑφεσηκότα ἐν τοῖς πολλοῖς. 198. ηδ'. Σ. Τέτων διαίρεσις. 199. ηέ. Καθόλε Μεταφυσικῶς καὶ Ἠθικῶς 253. σλ'.

Κατασκευῆς Ἐπιχειρηματικῆς κατὰ Λώκιον, τρόποι τέτταρες. 403. φνζ'. Σ. 2. Καὶ ἕτερος ἐπὶ τέτοις κατὰ Λεϊβνίτιον. 499. ωιέ. Σ.

Κατηγορίαι καὶ ἄλλως ὀνομαζόμεναι. 225. ρξζ'. Τί ἐστὶ Κατηγορία. ρξη. τὰς Κατηγορίας διαφόρως ἄντις διέλοι, καὶ διατάξειε. 227. ροά'. Τέτων ἡ κατ' Ἀριστοτέλιν διαίρεσις. 228. ροβ'. Ὁποίατις αὐτῶν ἡ χρῆσις. 239. ρηϑ'.

Κατηγορέμενον τί; 243. σέ. σϛ'.

Κεῖϑαι τί, καὶ ποσαχῶς; 236. ρηγ'.

Κινήσεων εἴδη. 238. ρηή.

Κοινὸν ἀρχῆς; 198. ηγ'. Σ.

Κρίσις ἐνέργεια τῆ γνωστικῆ ὁποιατις; 337. τπϑ'. κξ'. Ὅτι ἁπλεσάτη. τπέ'. Ἐλευθέρας ἔργον βελήσεως πολλάκις. 339. τπζ'. Οὐκ ἀεὶ δέ. 340. τπή'. Κρίσις κυρίως τί κατὰ Λώκιον; Αὐτ. Σ. Κρίσεις Ἐννοηματικαὶ, καὶ Ἐποπτικαὶ τίνες; 262. σμϛ'.

Κριτηριον τῶν ἐναργῶν ἐννοιῶν. 262. σμέ. τῶν Ἐννοηματικῶν, καὶ Ἐποπτικῶν κρίσεων. σμϛ'.

Κριτικὴ δίναμις κυρίως ὁ Νῆς. Φαντασία δὲ καὶ Αἴϑησις κριτικαὶ δὶ αὐτῆ 118. ϑ'.

Κριτικὴ τέχνη τί; 284. συγ'. Σ.

Εἴδη αὐτῆς. 285. συϑ'.

Συμβολικὴ, καὶ ταύτης εἴδη. συέ.

καὶ τρόπος ἐπιχειρήσεως. 286. συϛ'. συζ'. συή'.

Λογικῆς εἴδη 288. συϑ'.

καὶ τρόπος ἐπιχειρήσεως. τ'.--τδ'.

Πραγματικῆς εἴδη. 291. τϛ'.--τί.

Ἑρμηνευτικὴ. 294 τιά.-τλϐ'.

Ἱστορικὴ. 307. τλγ'.--τμά.

Πολιτικὴ. 313. τμϐ'.--τνέ.

Πρακτικὴ. 322. τνϛ'.--τξϐ'.

Φυσικὴ 329. τξγ'.--τπά.

Κυνόσαργες. 17. κϑ'.

Λ.

Λαέρτιος Διογ. ἐκ εὐλόγως τὰς ἀπαρχὰς τῆς Φιλοσοφίας

φίας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων δρεπόμενος. 6. ς'.--ή.
Λέξεων παράχρησις ἀπάτης παραίτιος. 104. λς'. Χρῆσις τέτων ἡ προσήκασα. 105. λζ'.
Λεύκιππος, ὁ πρῶτος ἀρχὰς ἀτόμες εἰσαγαγὼν, καὶ τὸ κενὸν, καὶ κόσμων ἀπειρίαν δοξάσας. 13. ιζ'.
Λῆμμα τί; 355. υιβ'.
Λογικὴ τρόπος Ἐπισήμης. 46. α'. Νῦ θεραπεία. Αὐτ. Ἐπισήμη. 47. β'. Κανονική. γ'. Προδιαθετική, προφυλακτική, θεραπδτική. Αὐτ. Ἔμφυτος. 135. α'. β'. Ἐπίκτητος. 137. ε. Λογικῆς δρεταὶ οἱ παλαιοί. 139. ζ'. Οἱ ἐν τοῖς νεωτέροις προαγαγόντες. Αὐτ. Σ. 2. Πότερον ἐπισήμη γελοῖον περαιτέρω ζητεῖν. 141. ί. Λογικὴ ἡ ὠ Διδασκαλία ϗ ἡ ὠ Χρήσει. 141. ια'. Ὀνομασίαι τῆς Λογικῆς ποικίλαι. 142. ιβ'. Ταύτης τὸ ὠνησιφόρον. 142. ιγ'. ιδ'. Λογικὴ τῶν Πιθανῶν, ἧς ἀπόπειραν εἰλήφασι τῶν Νεωτέρων τινές. 283. συά. Σ.
Λόγοι τῶν ὀρεκτικῶν παθημάτων σημαντικοὶ, Ῥητόρων ἴδιοι. 342. τυά. καὶ Σ. 2.
Λόγε μέρη τὰ κυριώτατα τὸ Ὄνομα, καὶ τὸ Ῥῆμα. 240. σβ'.

Μ.

Μαθημάτων ἄλλοις ἄλλα πρόσφορα. 74. ζ'.
Μαρτυρόντων τὸ ἀξιόπιστον. 308. τλδ'. κξ.
Μάχαι προτάσεων ὡς ἐκ τῦ κατηγορεμένε. 365. υλέ. υλς'. Ὡς ἐκ τῶν Προσδιορισμῶν. 366. υλζ'. υλή. Ἐπὶ τῶν ἀπροσδιορίστων. 396. υμδ'. υμέ. Καὶ τῶν καθ' ἕκαστα. υμς'. Καὶ τῶν Ἀορίστων. υμζ'. υμή. κξ. Καὶ τῶν Στερητικῶν. 372. υνά. Καὶ τῶν μετὰ τρόπε. υνβ'. υνγ'.
Μέθοδος τί; 526. ωνή. Ἁπλῆ, Μικτή. ωνθ'. Ἁπλῆς εἴδη. ωξ'. Μικτῆς εἴδη. 527. ωξά. Μέθοδος Ὁρισμῶν, 528. ωξβ'.--ωξζ'. Διαιρέσεων. 530. ωξή.--ωό. Τῦ τὰς προτάσεις καθολικῶς εἶναι ϗ μερικῶς εἶναι. 531. ωοά.--ωοδ'. Ἀξιωμάτων. 533. ωοέ.--ωπ'. Αἰτημάτων 537. ωπά'.--ωπγ'. Θεωρημάτων, Προβλημάτων, Πορισμάτων, Σχολιασμάτων, 538. ωπδ'.--ωγ'. Ἀποδεικτικῶν Ἐφόδων. 544. ωγά'. Ἀναλυτικῶς ϗ Συνθετικῶς. 545. ωγβ'.--ωγή. Μέθοδος Ἀναλύσεως, ἤτοι Εὑρέσεως. 551. θά. Ταύτης Κανόνες, Α'. θβ'. Β'. 554. θδ'. Γ'. 556. θέ. Δ'. 557. θς'. Ε'. 558. θζ'. ς'.

559. Δή. Ζ'. 561. Δθ'. Η'. Δί Μ θοδος ἐκθέσεως, ἤτοι Διδασκαλίας. 562. Διά. Ὁλοχερὴς ἢ αὖ μέρει. Διβ'. Τέτων Κανόνες. Α'. 563. Δίγ'. Β'. 565. Διδ'. Γ'. 566. Διέ. Δ'. Δις'. Ε'. 567. Διζ'. ς'. 568. Διή. Ζ'. 570. Διθ'. Η'. Δκ'. Θ'. 571. Δκά. Ι. Δκβ'. ΙΑ'. Δκγ'. ΙΒ'. 572. Δκδ'. Μέθοδος Ἀντιθέσεως, ἢ Προσδιαλεκτική. 573. Δκέ. Ἐρωτηματική, καὶ Συλογιστική. Δκς'. Ταύτης ὅροι ὃς τηρητέον τοῖς προσδιαλεγομένοις. 574. Δκή.--Δξς'.

Μελέτη τί; 550. ωγθ',

Μέλλον καὶ ἐσόμενον διαφέρει. 351. υέ. Σ.

Μερικῶν ἐκ, μεταβαίνειν εἰκῇ ἐ δέον ἐπὶ τὰ καθόλε. 88. ιθ'.

Μέσε εὕρεσις ἐ ῥᾳδία. 504. ωκς'. ὅπως Φιλοτεχνεῖται. 505. ωκζ.--ωλς'.

Μνήμης τὸ ἄτονον καὶ ἧκισα ςέγον ἐπιςήμης κώλυμα. 83. ιέ. Ἐπιβοηθήματα. 85. ις'.

N.

Νόησις κατ' ἐπιςροφὴν, καὶ εὐθυτενής. 115. δ'.

Νῆς κατὰ δύναμιν, καὶ ὁ καθ' ἕξιν. 120. ιά. Νῆ διάφορα σημαινόμενα. Αὐτ. Σ.3. Νῆ δύναμις πότερον παθητική, ἢ ἐνεργητική. 150. ί.

O.

Ὅλον δυνάμει, ἢ ἐνεργείᾳ. 203. ργ'.

Ὄνομα τί; 241. σγ'.

Ὄργανα δι' ὧν οἱ Φυσιολογῆντες τὰς τῆς Ἀτμοσφαίρας ἐξαλλοιώσεις εἰώθασι παρατηρεῖν. 322. τνζ. Σ. καὶ ἄλλα. 329. τξδ'. Σ.

Ὄρεξις τῆ εἰδέναι, ἀρχὴ τῆ Φιλοσοφεῖν. 4. δ'.

Ὁρισμὸς τί; 207. ριζ'. κη Σ. Ὀνοματώδης καὶ Πραγματώδης. 208. ριζ. Τῆ Ὀνοματώδες ὁ μὲν Ἐτυμολογικὸς, ὁ δὲ Συνωνυμικὸς, ὁ δὲ τοῖς Φιλοσοφῆσι πρέπων. 208. ριή. Τῆ Ὀνοματώδες χρῆσις. 209. ριθ'. κξ. Παραχρησις. 210. ρκγ'. κξ. Ὁρισμοὶ Ὀνοματώδεις κατὰ τὲς ὕςερον τίνες; 212. ρκθ'. καὶ Πραγματώδεις, καὶ Γενετικοί. Αὐ. Διαίρεσις Ὁρισμῆ εἰς Ὀνοματώδη, καὶ Γνωριςικὸν, καὶ Γενετικόν. Αὐτ. Σ. Πραγματώδης ἁπλῆ, ὁ μὲν Μεταφυσικὸς, ὁ καὶ Λογικὸς, ὁ δὲ Φυσικός. 214. ρλ'. Ἐπαπλῆ, ἃ ἔδη ὁ Αἰτιώδης, ὁ ἐκ τῶν Ἰδίων, ὁ ἐκ τῶν Συμβεβηκότων, ὁ Μεταφορικός. 214. ρλά. κξ'. Ὁρισμὸν ἀποδώσοντι τίσι προσεκτέον; 215. ρλζ.--ρν'.

Ὅρος ἁπλῆς, ἢ συμπεπλεγμένος

μένος. 244. σζ'. Θετικὸς, Στερητικὸς, Ἀόριστος. σή. Οὐσιαστικὸς, Ἐπίθετος, Ἀφῃρημένος, Συγκεκριμένος, Κατηγορηματικὸς, Συγκατηγορηματικὸς. σθ'. Μερικὸς, Ἀτομικὸς, Περιληπτικὸς, Διανεμητικὸς, Συνώνυμος, Ὁμώνυμος, Ἀνάλογος Μεταφορικὸς, Καθόλ. 245. σί. Παρώνυμος, Ἑτερώνυμος, ὁ πρὸς ἄλλον ἕτερος, καὶ ὁ κατὰ Γραμματικὸς Συνώνυμος, ἤτοι Ἰσοδύναμος, Πολυώνυμος, Μετωνυμικὸς, Στερεὸς, Ἀξατῶν. σιά. Κατηγορικὸς, Διαβατικὸς, Ἀπόλυτος, Σχετικὸς. 246. σιβ'. Πρώτης ἐπινοίας, καὶ Δευτέρας. Ἡγέμενος, Ἑπόμενος, Ἀνίσροφος. σιγ'. 248. σιζ'. σιή.

Ορα Ἀναδρομή. 377. υξθ'. Δυνάμεις. Α'. Β'. Γ'. 247. σις'.—σιθ'. Ὑποβολαὶ, καὶ ἐκδοχαὶ ποικίλαι. 250. σκά.—σλβ'.

Οὐσία πρώτη ἄληπτος τῇ νοήσει. 187. ξθ'. Οὐσίας Πρώτης, καὶ Δευτέρας διαφορά. 229. ροδ'. Παρεπόμενα τῇ οὐσίᾳ. ροε.

Π.

Πάθη τὲ ὑποκειμένε ὀλίγα τινὰ εἰδότας, ἐχρὴ νομίζειν αὐτὶω ἤδη τελέως κατειληφέναι τὴν οὐσίαν τὲ πράγματος. 90. κά.

Παιδαγωγοὶ κξ. προλήψεων αἴτιοι. 99. λ'.

Παραβολὴ καὶ ὁ καλόμενος Λόγος, ἀνάγονται ἐπὶ τὸ Παράδειγμα. 415. Φπγ'.

Παράδειγμα. 412. Φοά. Ὅροι ἐν αὐτῷ τέτλαρες Φοβ'. Ἀναλύεται εἰς Συλλογισμὸς δύο. Φογ'. Παράδειγμα Ἀποφατικὸν. 413. Φοδ'. Λόγος βάσιμος τὲ Παραδείγματος. Φοέ. Παράδ. ἐκ τῶν ὁμοίων, καὶ ἀνομοίων. Φος'. — Φπ'. Διαφέρει Συλλογισμὲ καὶ Ἐπαγωγῆς. 414. Φπά. Ὅθεν τὸ σφάλλεσθαι τῷ Παραδείγματι. 415. Φπβ'.

Παραλογισμὸς τὶ διαφέρει Σοφίσματος. 514. ωλθ'.

Πάσχειν τὶ; καὶ ποσαχῶς, καὶ ἄλλα αὐτῷ παρέπεται. 236. ρή.

Πεῖρα τὶ; 119. ιά. Ἐμπειρίας τὶ διαφέρει; 120. ιά Σ.

Περιπατητικὴ Φιλοσοφία ὑπὸ Ἀριστοτέλει, καὶ τοῖς διαδεξαμένοις. 23. λή. λθ'. μ'. Καὶ ἐπὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν. 24. μά. 28. μζ'. Ὑπὸ τὲ θείε Δαμασκιὲ αὖθις συνισαμένη. 34. νζ'. Παρὰ τοῖς Ἀραψι. 36. νθ'. Παρὰ τοῖς Σχολαστικοῖς. ξ'. ξά. Περὶ τὶω Κωνσταντινο-

πόλεως ἅλωσιν. 38. ξγ'. Ἕκατον καθ' ἡμᾶς. 44. ξθ'. Οἱ πρῶτοι κατὰ τῆς Περιπατητικῆς Φιλοσοφίας τὴν φάσιν ἐν τοῖς νεωτέροις ὠδίναντες. 45. ο.

Πιθανὸν τί; 274. σοά. Διαφέρει τῷ Ἀδυνάτῳ, καὶ τῷ Δυνατῷ, καὶ τῷ Ἐνδόξῳ, καὶ τῷ Πιθανῷ τῷ κατὰ τὴν Ποίησιν. σογ'. Ἐπιδέχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον. 275. σοδ'.

Πιθανολογιῶν βαθμοί. 276. σος' – σπ'.

Πίστις ἡ εἰς ΘΕΟΝ, καὶ τὰ θεῖα ἀκροτάτης ἐστὶ βεβαιότητος. 272. σξζ'. Οὐδὲν κατὰ τῆς θείας πίστεως ἀντιφερόμενον, τῆς ὑγιῶς εἶναι δόγμα Φιλοσοφίας δυνάταν. 61. θ'. Ἔστιν ἃ τῶν τῆς πίστεως δογμάτων, καὶ διὰ τῆς ἐναργείας τῷ λόγῳ δείκνυται, ὅσα ταῖς φυσικαῖς ἐννοίαις ληπτά. 63. ι'.

Πίστις δελοπρεπὴς ἡ πρὸς τὸν διδάσκοντας, προλήψεων ἐστὶ γεννητική. 100. λβ'.

Πιστωτικῷ λόγῳ εἴδη. 404. φνή.

Πλάτων τῆς Ἀκαδημίας ὁ κορυφαῖος. 20. κθ'.

Πλωτῖνος. 30. μθ'. Καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ ἱερὰ κληθεῖσα γενεά. ν'. καὶ οἱ διάδοχοι. 31. νβ'.

Ποιεῖν τί; καὶ ποσαπλῶν, καὶ ἃ παρέπεται αὐτῷ. 235. ρπθ'.

Ποιότητες σωματικαὶ ὅπως εἰσὶ νοητέαι. 162. κή.

Ποιότης τὶς, καὶ ποσαπλῆ; 233. ρπγ'. Ἕξεις, καὶ Διαθέσεις. ρπδ'. Φυσικαὶ δυνάμεις, καὶ ἀδυναμίαι. ρπέ. Πάθη, καὶ παθητικαὶ ποιότητες. ρπς'. Σχήματα, καὶ μορφαί. ρπζ'. Παρεπόμεναι τῇ Ποιότητι. 235. ρπή.

Πολυπραγμοσύνη ἀρχὴ τῆς Φιλοσοφεῖν. 4. έ.

Πόρισμα τί; 355. υιά.

Ποσὸν τί, καὶ ποσαπλῶν; 230. ροσ'. ροζ'. καὶ τάτε παρεπόμενα. 231. ροή.

Πολέμων ἀρχηγὸς τῆς Ἐκλεκτικῆς Αἱρέσεως. 29. μθ'.

Ποτέ. 236. ρνβ',

Πῆ. ρνά.

Προβλημάτων τινῶν πιθανῶν ἐπιλύσεις. 280. σπδ'.– συά.

Πρόβλημα ἐν ἐπιστήμαις τί; 355. υιά.

Προβλήματα Διαλεκτικὰ τίνα; 503. ωκγ'. Θεωρητικὰ, Πρακτικὰ, Αὐτ.

Προδιαγνωσικῆς Ἐπικρίσεως ὅροι. 324. τνή. κξ. Προδιαγνωσικὸν ἐπιτῶν ἰδίων πραγμά-

μάτων ἑκάστω σφαλερώτατον. 327. τξβ'. Σ.

Προλήψεων ἀρχαὶ ποικίλαι. 99. κθ'. κξ. Πρόληψις χρῆμα δυσίατον, καὶ οἱ συνεχημένοι αὐτῇ δυσαγωγότατοι. 101. λδ'. Προλήψεων ἀπόθεσις. 102. λέ.

Προμηθεὺς εὑρετὴς ἁπάντων τῶν τεχνῶν. 4. γ'.

Προπέτεια φορὸν εἰς ἀπάτιλω. 96. κξ'.

Προσδιορισμοὶ τίνες; 244. σθ'.

Προσδιαλεγομένων, τίνα κοινῇ ἀμφοτέροις, καὶ τίνα ἑκατέρῳ τούτων ἰδίᾳ παρατηρητέα; 574. Ηκή. – Ηξς'.

Προσοχῆς ποιητικὰ, Ἔφεσις τῷ εἰδέναι. 108. μ'. Ζῆλος, καὶ Φιλοτιμία. 109. μά. Μελέτη εὐμεθόδως καθισαμένη. μβ'. Ἀταραξία ψυχῆς. 110. μγ'. Τόπος. 111. μδ'. Χρόνος προσήκων. μέ.

Πρόστι τὶ; 231. ροθ'. καὶ τούτων εἴδη παντοῖα. ρπ'. Τῶν Πρός τι καὶ ἕτεραι διαιρέσεις τῷ λόγῳ τῶν βάσεων. 232. ρπά. Παρεπόμενα τοῖς Πρός τι. ρπβ'.

Πρότασις ἐξ ἑνὸς κειμένη, ἢ ἐκ δύο τερ, καὶ ἐκ τρίτε. 344. τγδ'. Προτάσεις ἐκ ἀεὶ ἀμεταθέτως τιὺ τῶν ὅρων διασώζεσι τάξιν. 347. τγζ'. Ταυτολογοῦσαι. τγή. Προτάσεως Ἀπροσδιορίστε ἡ ποσότης ἠλίκη. 253. σλ'. καὶ Σ. 3.

Προτάσεις Καταφατικαὶ, Ἀποφατικαί. 348. τγθ'. Ἀληθεῖς ψευδεῖς. Αὐτο. Ἀναγκαῖαι, Ἐνδεχόμεναι, Ἀδυνάτοι. υ. Καθόλε. Ἐπὶ μέρες. Καθ' ἕκαστα. υά. Προσδιωρισμέναι. Ἀπροσδιόριστοι. Αὐτ. Αἱ μὲν Α, αἱ δὲ Ι, αἱ δὲ Ε, αἱ δὲ Ο. 350. υβ'. Ὡρισμέναι, Ἀόριστοι. υγ'. Ἐκ μεταθέσεως αἱ Ἀόριστοι ὑπὸ Θεοφράστε κληθεῖσαι· διατί; Αὐτ. Σ. 3. Στερητικαί. 351. υδ'. Κατὰ τὰς χρονικὰς διαφορὰς τριτταί. υέ. Αἰδίε ἀληθείας ἐκφαντορικαί. Αὐτ. Τροπολογέμεναι. 352. υς'. Προτάσεων εἴδη ὅσα ἀριθμεῖται. 353. υή. καὶ Σ. Πρότασις Ἁπλῆ καὶ Κατηγορική. 356. υιδ'. Ἡ διπλόϊν τινὰ ἔχουσα. 357. υιέ. Ἀναπτυσσομένη. 358. υις'. Διορίζομένη. υιζ'. Ὑποθετική. 359. υιή. Ἦν ἐκ ὀρθῶς ἀθετοῦσί τινες. Σ. 3. Αἰτιολογική. 360. υιθ'. Ἀναφορική. 361. υκ'. Ἐξομοιωτική, ἢ Παραβολική. υκά. Ἐναντιωματική. υκβ'. Διαζευκτική. υκδ'. Ἀποκλειστική. 362. υκς'. Ἐξαιρετική. υκζ'. Συγκριτική. υκή. Ἐπαναληπτική. υκθ'.

Ἀρκτική. υλ'. Δηλική. 364. υλά. Προτάσεις ἅλως πως διπλόϊν τινὰ περιέχουσαι. υλβ'. Κρυπτικαί. υλγ'.

Προτάσεων μαχομένων, ἀλήθεια καὶ ψεῦδος. Τῶν Ἀντιφασκουσῶν. 368. υμ'. Τῶν Ἐναντίων. υμά. Τῶν Ὑπεναντίων. 369. υμβ'. Τῶν Ὑπαλλήλων. Αὐτ. Τῶν Ἀπροσδιορίστων. 370. υμέ. Τῶν Καθ' ἕκαστα. υμς'. Τῶν Ἀορίστων. υμζ'. υμή. κξ. Τῶν Στερητικῶν. 372. υνα. Τῶν μετὰ τρόπου. υνβ'. υνγ'.

Πρότερον καὶ ὕστερον ὁσαχῶς λέγεται. 238. ρις'.

Πυθαγόρας. 11. ιβ'. Πατὴρ τῆς Ἰταλικῆς Αἱρέσεως. Αὐτ. Οἱ τέτον διαδεξάμενοι. 12. ιγ'. κξ. Ὁμιληταὶ τέτου κατὰ τάξεις διαδεξόμενοι, ιδ'.

Πύρρων· Οἱ ἐκ τῆς αὐτοῦ ἐνστάσεως διαφόρως ὀνομαζόμενοι. 15. ιθ'. Οἱ αὐτῷ παρηκολουθηκότες. κ'.

P.

Ῥαθυμία ἐκ τῆς βαρύτητος καὶ νωθρίας τοῦ σώματος, ἀποθετέα. 72. ς'.

Ῥῆμα τί; 241. σδ'. Τέτου δυνάμεις ἐν ᾧ κεῖται. Σ. Λεκτὸν ἐλλιπὲς ἐλλιπῶς τοῖς ἐκ τῆς Στοᾶς ἀποδέδοται. 343. τιγ'. Σ. 2.

Σ.

Σήθ ἀπόγονοι πρῶτοι λέλονται ἀστρονομήσαι. 2. ά. Τέτῳ ἀπονενέμηται ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων Ἀρχαιολόγων σῆλαι τινὲς, αἱ τὸν Κατάκλυσμὸν προλέγουσαι. 3. β'.

Σημειογραφίας, καὶ Σχηματογραφίας ὄφελος ἐν μελέταις. 558. ϑς'. Σ.

Σημεῖόν τί; καὶ ποσαπλοῦν; 240. σά. Σημεῖον καὶ Τεκμήριον τί διαφέρει; 324. τνή. καὶ Σ. 4. 467. ψμ'.

Σκέψις τί; 257. σλέ. σλς'. κξ. Σκέψεως τίνα ὠφέλειαι. 258. σλϑ'. Σ. 2. 260. σμβ'. 261. σμγ'. 262. σμέ. σμς'. 263. σμζ'. 264. σμή. Σκέψις ἐφ' ὧν ἀναγκαία. 264. σμϑ'. 266. σν'.

Σοφῶν κόμματα, καὶ Σοφίας Ἀρχηγέται, παρ' ἑκάστοις τῶν πάλαι ἐθνῶν. 8. ς'.

Σοφῶν τῶν ἑπτὰ ἀριθμὸς, ἄλλοις ἄλλως. 10. ια'.

Σόφισμα τί; 513. ωλή. Παραλογισμοῦ τί διαφέρει. 514. ωλϑ'. Σόφισμα παρὰ τὸ Σχῆμα. ωμ'.

Παρὰ τὴν λέξιν τετραπλοῦν. 515. ωμά.

Παρὰ τὴν Διαίρεσιν. 516. ωμβ'.

Παρὰ τὴν Συνθεσιν. ωμγ'.

Παρὰ τὴν Ἀνάβασιν. ωμδ'.

Παρὰ

Παρὰ τὶω Α. καὶ τὶω Β. Ἐπίνοιαν. 517. ωμέ.
Παρὰ τὸ Συμβεβηκός. ωμς'.
Παρὰ τὸ κατάτι, καὶ τὸ ἁπλῶς. ωμζ'. ωμή.
Παρὰ τὸ ἑπόμενον τῷ Ἐλέγχω. 518. ωμθ'.
Παρὰ τὶω ἀτελῆ ἐξαρίθμησιν, 519. ων'.
Παρὰ τὸ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι. ωνά.
Παρὰ τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον. 520. ωνβ'.
Παρὰ τὶω τῆ Ἐλέγχε ἀγνοιαν. ωνγ'.
Παρὰ τὶω ἀπὸ γένους εἰς γένος μετάβασιν. ωνδ'.
Παρὰ τὰς πολλὰς ἅμα ἐρωτήσεις. 522. ωνέ.
Παρὰ τὶω ὑπόθεσιν τῆ πύσματος. 523. ωνς'.
Σοφισμάτων εἴδη παρὰ τοῖς Ἀρχαίοις.
Ὁ Ψευδόμενος.
Ὁ Ἐγκεκαλυμμένος, ἢ Λανθάνων.
Ὁ Κροκόδειλος.
Ὁ Κερατίνης, ἢ ἡ Κερατίς.
Ὁ Φαλακρός.
Ὁ Οὖτις.
Ὁ Θερίζων.
Ὁ Σωρείτης.
Ἡ Ἠλέκτρα.
Ὁ Ἀχιλλεύς.
Ὁ Ἰνδός.
Ὁ Κυριεύων. 523. ωνζ'. Σ.
Σοφιστῆ χαρακτήρ. Αὐτ.
Συγγραμμάτων ἀνάκρισις γνησίωντε καὶ ὑποβολιμαίων. 303. τκζ'. – τλβ'.
Συλλογισμὸς τί; 405. φνθ'. – φξά.
Συλλογισμοὶ Ἐκθετικοὶ, καὶ τέτων χρῆσις. 408. φξγ'. καὶ Σ.
Συλλογισμῆ ἀρχαὶ θεμελιώδεις. φξβ'. καὶ 409. φξδ'.
Συλλογισμοὶ Στοιχειώδεις. 416. φπδ'. καὶ τέτων τρόποι παντοῖοι. φπς'. – χβ'. Κρατίσατοι εἰς πίστιν. 421. χγ'. καὶ οἷον γνώμονες. χδ'.
Συλλογισμῆ Σχήματα. 422. χς'. κξ.
Συλλογισμῆ χρῆσις, καὶ κατάχρησις. 424. χιά. Σ.
Συλλογισμῷ τὰ κατὰ γένος ἐπιθεωρέμενα. 427. χκή. – χξδ'.
Συλλογισμὸς Κατάλληλος, καὶ Ἀκατάλληλος. 442 χξς'.
Συλλογισμῷ τὰ κατ' εἶδος ἐπιθεωρέμενα καθ' ἕκασον Σχῆμα. χξή – ψις'.
Συλλογισμοὶ Ἀμέθοδοι, καὶ Ἀνώμαλοι. 461. ψιή. – ψλδ'. Μονολήμματοι. 466. ψλζ'.
Συλλογισμὸς ἁπλῆς, ἢ κατηγορικὸς, καὶ σιώθετος. 473. ψνγ'.

Συμπλεκτικὸς. ψνδ'. κξ.
Αἰτιολογικός. 474. ψνή. κξ.
Διαζευκτικός. 475. ψξά. κξ.
Ὑποθετικός. 478. ψξς'. κξ.
Συγκριτικός. 484. ψπγ'. ψπδ'.
Ἐξομοιωτικός. 485. ψπέ.
Ἀναφορικός. ψπς'.
Ἐναντιωματικός. ψπζ'.
Συλλογισμὸ Ἀναγωγὴ καὶ Ἀπαγωγή. 486. ψπή.
Συλλογισμὸς Ἀποδεικτικός. 493. ωά.
Συλλογισμοὶ πρῶτοι· Δευτερόπρωτοι. Δευτεροδεύτεροι. κξ. 407. ωί. Σ'.
Συλλογισμὸς Ἔνδοξος, Πιθανὸς, Τοπικός. 503. ωκβ'. Σοφιστικὸς ψευδώνυμος. 513. ωλζ'.
Συνειδησις, καὶ συναίθησις ἐνδοτάτη, γνώμων ἀληθείας. 113. β'.
Συνεισάγοντα, καὶ συναναιρῆντα τίνα; 203. ρδ'.
Συμβεβηκὸς τὶ ἐστὶ; 202. ρ'. Γενικώτατον, Μέσον, Εἰδικώτατον, 204. ρέ. Χωριστὸν, ἀχώριστον, ἄχετον, χετικόν. Καίτι κατὰ συμβεβηκὸς λεγόμενον, τὸ μὴ ὂν Συμβεβηκός. 205. ρϑ'.
Συμβεβηκὸς γένος τῶν ἐννέα Κατηγοριῶν. 227. ροά. Σ.
Σχολαστικῆς Φιλοσοφ. πρώτη περιοχὴ, καὶ δευτέρα, καὶ τρίτη. 36. ξ'.
Σχόλιον τὶ ἐστὶ. 355. υιγ'.
Σῶθος Αἰγύπτιος, ὁ τὰς ςήλας ἐγείρας κατάτινας, ἃς Ἰώσηπος τῷ Σήθῳ ἀνέθετο. 3. β'.
Σωκράτης, καὶ οἱ ἐξ αὐτῦ Φιλοσοφήσαντες. 17. κγ'.
Σωρείτης τὶ; 469. ψμς'.
Σωρείτε σημασία παρὰ τοῖς παλαιοῖς. Αὐτ. Σ.
Σωρείτε ταῖς προτάσεσιν οἱ ὅροι ἰσάριθμοι. 470. ψμζ. Καὶ οἱ Συλλογισμοὶ εἰς ὃς ἂν ἀναλυθείη, ἰσάριθμοι τοῖς αὐ αὐτῶ κοινολογημένοις ὅροις. ψμή.
Σωρείτης ἐκ καταφασκεσῶν καταφάσκων. 471. ψμϑ'. Ἐξ ἀποφασκεσῶν μὴ συνισάμενος, πλὴν εἰ μήτις ἀορισαίνεσα τῷ δοκεῖν ἀποφάσκοι. ψν'.
Σωρείτης κατὰ Συνέχειαν, διαφέρων, τῦ κατ' Ἀλληλεχίαν. 472. ψνβ'.

Τ.

Τέχνη τὶ; 120. ιά.
Τρόποι ἐπὶ προτάσεων πολλοὶ μὲν, οἱ δὲ κυριώτατοι τέτταρες, διττῶς ἐκφερόμενοι. 352. υς'. Τοῖς προσδιορισμοῖς ἰσοδυναμοῦντες. υζ.

Υ.

Ὑπατία ἡ Φιλόσοφος· παρὰ

ρὰ τῶν Ἀλεξανδρέων διαπαθεῖσα 32. νγ΄.
Ὑπερβολὴ καὶ ἐν πόνοις φθοντέα. 111. μς΄.
Ὑπογραφὴ, καὶ Ὑπογραφικὸς ὁρισμός. 215. ρλέ.
Ὑποδιαίρεσις τί; 221. ρνδ΄.
Ὑποθέσεων ἐξ, ἃ δέον ἐπὶ τὰς θέσεις εἰκῇ μεταβαίνειν. 89. κ΄.
Ὑπόθεσις τί θέσεως διαφέρει. 333. τογ΄. Ὅπως μετιτέον τὰς Ὑποθέσεις. τοδ΄. τπ΄.
Ὑποθέσεις, καὶ αἱ Ἀναπόδεικτοι τῶν προτάσεων. 354. υθ΄. υί.
Ὑποκείμενον τοῖς Διαλεκτικοῖς, τί; 243. σέ. σς΄.
Ὑπόνοια διτλή, 266. σν΄.

Φ.

Φαινομένων παραλήρητις πρὸς εἰκασίαν τῶν ἀποβησομένων. 322. τνς΄. -τξβ΄.
Φαινόμενον πείρας διαφέρει. 320. τξδ΄.
Φαινόμενα, καὶ πειράματα μεθ' ὅσης τῆς ἀκριβείας εἰσὶ ληπτέα. 330. τξέ. -τοβ΄.
Φαντασίας ὀξυτέρας τε καὶ ἀκολασαινέσης τὸ ἀπατηλόν. 81. ιβ΄. Ἰνδάλλεσθαι ἐπείγεται, καὶ τὰ μὴ πεφυκότα. 82. ιγ΄.
Φαντασίας ἀμυδρᾶς τε, καὶ συγκεχυμένης, εἰς ἀπάτην καταφορά. 83. ιδ΄.
Φιλαυτία δεινὸν εἰς ἀπάτην ποικίλως παραγαγεῖν. 95. κς΄.
Φιλοσοφήσαντες ἐν χριστιανοῖς. 32. νδ΄.
Φιλοσοφήσαντες κατὰ τὴν Δ΄. ἀπὸ τῆς Οἰκουμένιας Ἑκατονταετηρίδα, καὶ τιὼ Ε΄. 33. νέ. καὶ τιὼ 5΄. ις΄. καὶ τιὼ Ζ΄. 34. νζ. καὶ τιὼ Η΄. 35. νθ΄. καὶ τιὼ Θ΄. Αὐτ.
Φιλοσοφήσαντες ἐκ τῶν ἡμετέρων. Περὶ τιὼ Κωνσταντινπ. Ἅλωσιν. 38. ξβ΄. ξγ΄ ξδ΄. Οἱ μετὰ τιὼ Ἅλωσιν. ἐν Ἑκατονταετηρίδι Ις΄. 41. ξέ. καὶ ΙΖ΄. ξς΄. καὶ ἀρχομένης τῆς ΙΗ΄. 42. ξζ΄. κξ΄.
Φιλοσοφεῖν ἀναβαλλομένῳ ἡ πρόθεσις τίς; 50. γ΄.
Φιλοσοφεῖν περὶ τὸ, ἐκ ἀθύμως ἔχειν δεῖ, παράτε τιὼ ἀπαντῶσαν δυχέρειαν, καὶ τιὼ τινῶν ἀποτυχίαν, καὶ διὰ τιὼ πολυδοξίαν τῶν πάλαι καὶ νῦν πεφιλοσοφηκότων. 53. έ.
Φιλοσοφίας εἰς ἐπιβολὴν καὶ ἐπίδοσιν, τίνα δέον συνδραμεῖν. 54. έ. Σ.

Φιλοσοφήσων ἥντινα ὀφείλει ἔχειν διάθεσιν. 58. ζ.
Φιλοσοφίᾳ ὲ διαπληκτίζεσθαι συγχωρητέον πρὸς τὴν Υπερφυῆ Πίστιν. 61. θ.
Φιλοσοφεῖν περὶ ΘΕΟΥ, καὶ τῶν Θείων ὡς ἐφεῖται 63. ι. καὶ ὡς ἀρχὴ. 65. ια.
Φιλοσοφίας ὁρισμοί. 126. α. β. γ. Διαιρέσεις. 128. 129. δ. 130. ε.
Φωναὶ σημεῖα τῶν ἐννοιῶν. 240. σα.

Χ.

Χρόνος ἰσχυροποιεῖ τὰς προλήψεις. 101. λγ.

Ψ.

Ψεύδεσθαι τὶ; 114. γ.
Ψυχὴ συνδιατιθεμένη τῷ σώματι. 69. γ.
Ψυχικῶντε ξοπῶν, καὶ ἐπικλίσεων ἐπίκρισις. 315. τμέ. κξ.

ΤΕΛΟΣ.

Παροράματα.

Προσφων. Σελ. 5. Στίχ. 11. θατερόντε Γράφ. ἕτερόντε.
Σελ. 12. Στιχ. 22. ὄγδωος Γρ. ὄγδοος.
13. 10. ἔξοθεν Γρ. ἔξωθεν.
16. 18. τὸ ζῆν Γρ. τὸ ζῆν.
Αὐτ. καὶ Ἀλλ. ὀπαδοὶ Γρ. ὀπαδοί.
39. Σημ. (2) fine Γρ. fine.
58. 10. ἀναδειχθήσης Γρ. ἀναδειχθείσης.
98. 33. ἀπόθοιτο Γρ. ἀποθεῖτο.
106. Σημ. (2) ἢ μηδ' ἀκριβείας Γρ. καὶ μὴ δι' ἀκριβείας.
106. 23. ξυνίη, Γρ. ξυνίη;
107. 2. ἀς δέξαιτο Γρ. εἰσδέξαιτο.
119. 12. Ἔξις Γρ. Ἕξεις.
128. Σημ. (4) ἤ ἅτις Γρ. ἤ ὅστις.
131. Σημ. (2) ὡς τὰς μὲν Γρ. ὡς τὰς μὲν.
136. Σημ. (2) Περὶ ε Γρ. περὶ ἓ.
178. Σημ. 64. συγκεχυμένον Γρ. συγκεχυμένην.
182. 29. χιλίαις ὀκτακοσίαις ἢ δυσὶν ἐπὶ δέκα, Γρ. χιλίαις ἐννεακοσίαις καὶ ἓξ ἐπὶ ἐννενήκοντα.
Αὐτ. 30. ἢ ὀρθῆς κτ. Γρ. ἢ ὀρθῆς ἐννέα μὲν δεκατημορίοις, ἐννέα δὲ ἑκατοστημορίοις, ἓξ δὲ χιλιοστοῖς.
198. 3. τῆς ἁπλατῆς, Γρ. τῆς ἁπλατῆς ἐννοίας.
243. 26. ἑκατέροθεν Γρ. ἑκατέρωθεν. καὶ ἀλλ. τὰ ὅμοια.
249. 13. ῥέμα Γρ. ῥέμα. καὶ ἀλλ. τὰ ὅμοια.
263. Σημ. 7. νοεμένος Γρ. νοεμένοις.
311. Σημ. 20. ἐν εὐκλείᾳ Γρ. ἐν εὐκλείᾳ τῇ ἐκ τῶν λόγων.
Αὐτ. Σημ. (2) 11. δύσκον Γρ. δίσκον.
326. Σημ. (1) ὑπερδιετείνετο Γρ. ὑπερδιετείνετο.
356. 5. ἐστὶν Γρ. ἦ.
407. 25. Ἡλίᾳ Γρ. Πλανήτῃ.
432. 25. Ἀλλ' ἐ Γρ. ἀλλ' εἰ.
472. 8. κατηγορεῖ Γρ. κατηγορῇ.
481. 7. Βένδην Γρ. Βένδιν.
502. 8. δ' ὑποθετικᾶ Γρ. δι' ὑποθετικᾶ.
505. 19. ὑπ' ἐκεῖνα. Γρ. ὑπ' ἐκεῖνο.
528. 23. $\frac{5}{\tau\delta}$ Γρ. $\frac{5}{25}$.
536. 33. κινδύνος Γρ. κινδύνοις.
568. 20. ὧν ἄν Γρ. ὃ ἄν.
581. 32. ἐπίφορον Γρ. πρόσφορον.
584. 4. συνάγεται Γρ. συνάγηται.
585. 18. θατέραν Γρ. τὴν ἑτέραν. ὡσαύτως δὲ ἐπιδιορθώμενος καὶ τὸ 169. 7. θατέρα Γρ. ἡ ἑτέρα. καὶ τὸ 189. 32. θατέρας Γρ. τῆς ἑτέρας. Καὶ 190. 4. Καὶ 386. 10. 11. Καὶ 575. 7. θάτερον Γρ. τὸν ἕτερον.